महाराष्ट्र राज्य
सांख्यिकी गोषवारा

STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE

1989-90 & 1990-91

सत्यमेव जयते

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
MUMBAI

प्रस्तावना

" राज्य सांख्यिकी गोषवारा " हे प्रकाशन १९८९-९० आणि १९९०-९१ या वर्षाकरिता इंग्रजी व मराठी अशा दोन्ही भाषात तयार करण्यात आले असून हा या मालिकेतील २५ वा अंक आहे. या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक व आर्थिक बाबींवरील माहिती शक्य तेथे १९८९-९० आणि १९९०-९१ या वर्षाकरिता दिलेली आहे. जेथे १९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षाची माहिती उपलब्ध नाही, तेथे अद्ययावत उपलब्ध माहिती देण्यात आलेली आहे. या प्रकाशनामध्ये १९९१ च्या जनगणनेवर आधारित तक्ते प्रथमतःच समाविष्ट करण्यात आले आहेत. या शिवाय, या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्याच्या नकाशाचा देखील समावेश करण्यात आला आहे.

२. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, नवी दिल्ली यांनी राज्य सांख्यिकी गोषवाऱ्यासंबंधात केलेल्या शिफारशींनुसार या प्रकाशनाच्या स्वरूपात १९८२-८३ व १९८३-८४ या एकत्रित अंकापासून जे काही थोडे बदल करण्यात आलेले आहेत, त्यानुसारच सदरचे प्रकाशन तयार करण्यात आले आहे.

३. महाराष्ट्र राज्य व जिल्ह्यांच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करू इच्छिणाऱ्यांना हे प्रकाशन " संदर्भ ग्रंथ " म्हणून उपयुक्त होईल, अशी आशा आहे.

४. केंद्र शासन, राज्य शासन, स्थानिक संस्था आणि इतर संस्था यांचे विविध विभाग व कार्यालये यांनी आवश्यक ती माहिती प्रकाशनाच्या या रौप्य महोत्सवी अंकात समाविष्ट करण्यासाठी दिली. त्यांच्या या सहकार्याबद्दल मी आभारी आहे.

सत्यमेव जयते

मुंबई :
दिनांक : ऑक्टोबर, १९९४.

ब. भा. मुजूमदार,
अर्थ व सांख्यिकी संचालक, मुंबई.

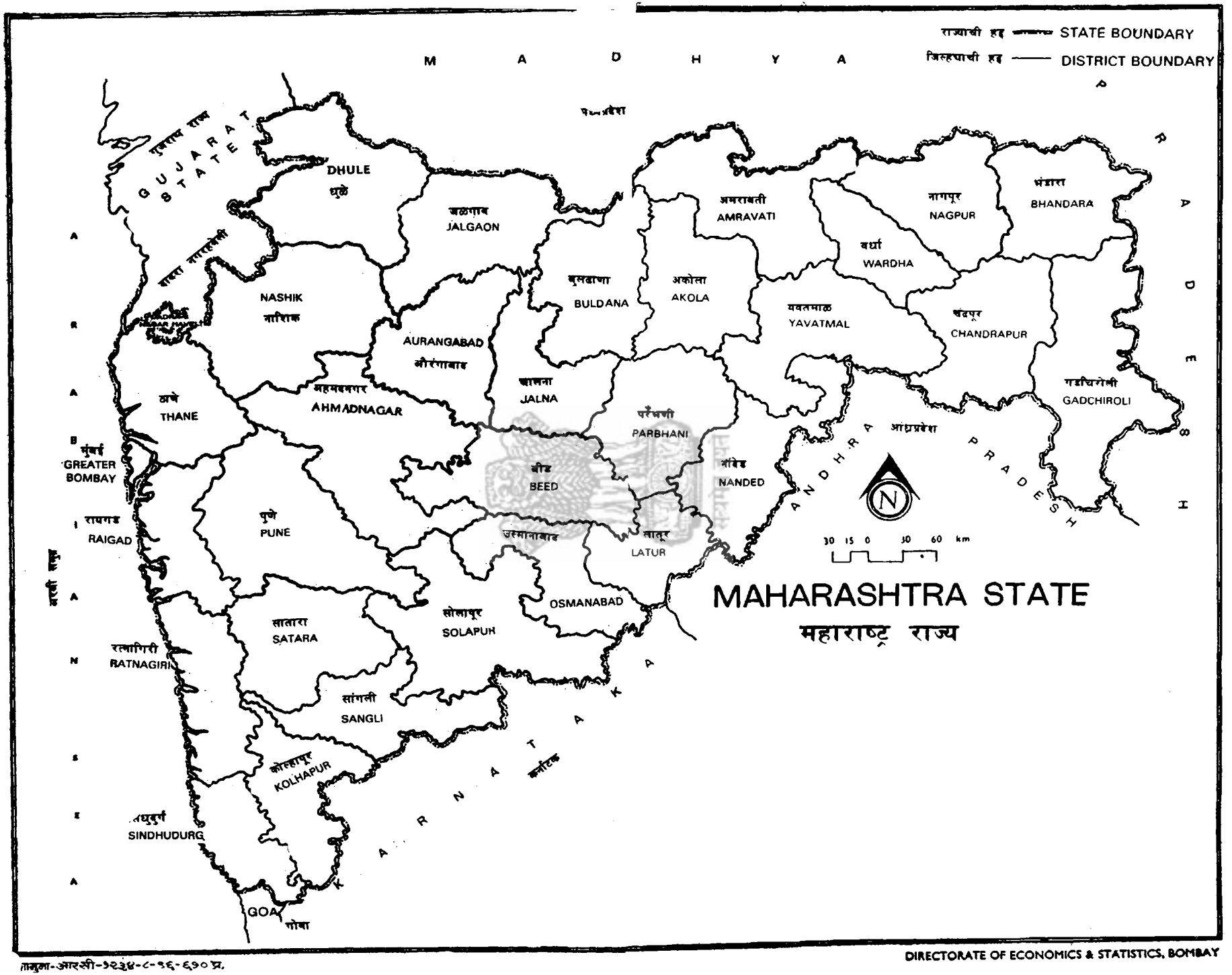

तालुका-आरसी-१२३४-८-९६-६७०प्र.

DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS, BOMBAY

PREFACE

The State Statistical Abstract for the years 1989-90 and 1990-91 (in English and Marathi) is the 25th in the series. It gives the data on the Socio-economic characteristics of the State, as far as possible for the years 1989-90 and 1990-91, and for the latest years where the information for 1989-90 and 1990-91 is not available. Tables based on 1991 Population Census are included in the publication for the first time. In addition, a map of Maharashtra has also been included in this issue.

2. From the issue of 1982-83 and 1983-84 (combined) the form of this publication is somewhat modified considering the recommendations of the Central Statistical Organisation, New Delhi and this issue has also been prepared in the same revised form.

3. It is hoped that this publication will be useful as a " Reference Book " to those interested in studying the socio-economic aspects of Maharashtra and its districts.

4. I am thankful to the various departments and offices of the Central Government, State Government, Local Bodies and other organisations for their co-operation in supplying the requisite data for inclusion in this silver jubilee publication.

Bombay :
Dated : Oct. 1994.

V. B. Mujumdar,
Director of Economics & Statistics, Bombay.

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकी गोषवारा

STATISTICAL ABSTRACT OF MAHARASHTRA STATE
(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमणिका — CONTENTS

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	(i) महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी ..	(19)	Note on reorganisation of districts in Maharashtra.
	(ii) प्रास्ताविक ..	(21)	Introductory.
	(iii) दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र (सामान्य माहिती, भारताशी तुलना)	(21)	Maharashtra at a glance (General Information, comparison with India).
	(iv) निवडक विषयावरील सारांशाचे तक्ते ..	(22)	Summary tables on selected topics.
	दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र (सामान्य माहिती)	1	Maharashtra State at a glance (General information)
	1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या	23	**Area and Population**
1.1	१९९१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफळ व लोकसंख्या ..	25	Area and Population according to (1991) population census.
1.2	अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (१९९१)	29	Scheduled Castes Population (1991)
1.3	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या (१९९१)	30	Scheduled Tribes Population (1991)
1.4	नवबौद्धांची लोकसंख्या (१९८१)	31	Neo Budhist Population (1981)
1.5	१९०१ पासूनच्या लोकसंख्येतील दरवर्षीय चढउतार (१९९१).	32	Decadal Variation in population since (1901) (1991)
1.6	गावे व शहरांची संख्या (१९९१)	37	Number of Villages and Towns (1991)
1.7	खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (१९९१)	38	Villages classified by population (1991)
1.8	शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (१९८१)	40	Towns/Urban agglomerations classified by population (1981)
1.9	शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या (१९८१)	42	Population of towns, urban areas and rural areas (1981)
1.10	ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री-पुरुष (१९९१)	50	Main workers, marginal workers and non-workers in rural and urban area by sex (1991)
1.11	मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी (१९८१)	56	Classification of main workers by industrial category (1981)
1.12	लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण. (१९८१)	60	Distribution of population and workers by age group and sex. (1981)
1.13	धर्मानुसार लोकसंख्या (१९८१)	61	Population by religion. (1981)
1.14	राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्टे (१९९१)	62	Salient features of population by States (1991)
1.15	जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या (१९८२-१९९१)	63	Districtwise projected population (1982-1991).
1.16	एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर (१९९१)	64	Literacy rates of total population (1991)
1.17	अनुसूचित जातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण (१९९१)	65	Literacy rates of scheduled castes population, (1991)
1.18	अनुसूचित जमातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण (१९९१)	66	Literacy rates of scheduled tribes population, (1991)
1.19	बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायगटानुसार वर्गीकरण (१९८१)	68	Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions (1981).
1.20	राज्यातील बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे) (१९८१)	71	Occupational classification of persons at work other than cultivation in the State (according to divisions, groups etc.) (1981)

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
1.21	औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण (१९८१)	74	Industrial classification of persons at work (other than cultivation) by divisions and major groups) (1981)
1.22	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया सेवा व दुरुस्ती या उद्योग धंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण (१९८१)	84	Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry (1981)
1.23	बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योग-धंद्यानुसार वर्गीकरण (१९८१)	87	Industrial classification, by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1981)
1.24	काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण (१९८१)	90	Female workers and non-workers according to main activity classified by age groups (1981)
1.25	मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण (१९८१)	92	Female main workers according to main activity by classified marital status (1981)
1.26	काम न करणाऱ्या व्यक्तीचे व्यवसाय प्रकार व लिंगानुसार वर्गीकरण (१९८१)	94	Persons not at work classified by type of activity and sex (1981)
1.27	प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची जिल्हावार संख्या (१९८१)	96	Districtwise classification of household and Household population by languages mainly spoken (1981)
1.28	महाराष्ट्रात व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यानुसार स्थलांतरितांची लोकसंख्या (१९८१)	100	Migrants population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Bombay (1981)
1.29	महाराष्ट्रात स्थंलातराचे कारण व शेवटचे निवासस्थान (१९८१).	101	Migrants by place of last residence and reason for migration in Maharashtra (1981)
	2. पर्यावरण सांख्यिकी	103	**ENVIRONMENT STATISTICS**
2.1	(A) महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान (१९८९).	104	Temperature at different centres in Maharashtra (1989)
	(B) " (१९९०)	105	" (1990)
2.2	(A) महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता (१९८९).	106	Relative humidity at different centres in Maharashtra 1989.
	(B) " (१९९०)	107	" (1990)
2.3	सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिकवार आकडेवारी.	108	Monthwise normal number of rainy days and rainfall.
2.4	(A) विविध केंद्राच्या ठिकाणी पडलेला पाऊस (१९८९)	110	Rainfall at different centres (1989)
	(B) " (१९९०)	134	" (1990)
2.5	(A) पावसाची कक्षा व कालावधी (१९८९)	157	Spread and range of rainfall (1989)
	(B) " (१९९०)	158	" (1990)

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	3. जीवनविषयक माहिती	159	**VITAL STATISTICS**
3.1	(A) नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्मसमयी स्त्री, पुरुष प्रमाण. (१९८९-९०)	160	No. of Registered Births classified by sex and sex ratio of Births. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	162	" (1990-91)
3.2	(A) ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूचे लिंगानुसार वर्गीकरण. (१९८९-९०)	164	No. of Registered Deaths classified by sex in Rural & Urban Area. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	165	" (1990-91)
3.3	(A) प्रमुख कारणानुसार नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची संख्या (१९८९-९०)	166	No. of Registered Deaths by principal causes (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	167	" (1990-91)
3.4	(A) लिंगानुसार व वयोगटानुसार नोंदणी झालेले (१९८९-९०) मृत्यू.	168	No. of Registered Deaths by age, sex (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	169	" (1990-91)
3.5	(A) बालमृत्यू दर व माताविषयक मृत्यूचे दर (१९८९-९०)	170	Infant mortality rate and maternal mortality rate (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	171	" (1990-91)
3.6	महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्त्वाचे दर	172	Important vital rates in respect of Maharashtra State.
3.7	(A) जन्म दर, मृत्यू दर व बालमृत्यू दर (१९८९)	173	Birth rates, death rates and infant mortality rates. (1989)
	(B) " (१९९०)	174	" (1990)
3.8	(A) प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या (१९८९-९०)	175	Number of deaths by principal causes. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	185	" (1990-91)
	4. गृहनिर्माण	195	**HOUSING**
4.1	घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी (१९८१)	196	Classification of houses according to use. (1981)
4.2	खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या (१९८१)	200	Households by number of rooms occupied. (1981)
4.3	वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या (१९८१)	203	Number of occupied residential houses and persons per house in (1981)
4.4	राहत्या घरांचे छप्पर व भिंती यासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण (१९८१)	204	Distribution of households by predominent material of roof and wall of houses occupied by them. (1981)
4.5	बेघर व संस्थात राहणारी लोकसंख्या (१९८१)	206	Houseless and institutional population. (1981)
	5. शिक्षण	207	**EDUCATION**
5.1	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यता प्राप्त संस्था	208	No. of recognised institutions by type of education
5.2	(A) फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थाची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या. (१९८९-९०)	209	No. of educational institutions exclusively for girls by type of education. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	210	" (1990-91)
5.3	(A) वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या (१९८९-९०)	212	No. of schools according to classification (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	214	" (1990-91)

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
5.4	(A) विभागवार शिक्षकांची संख्या (१९८९-९०)	216	No. of School Teachers classified by Department (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	218	" (1990-91)
5.5	(A) विभागवार विद्यार्थी संख्या (१९८९-९०)	220	No. of students by Department (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	222	" (1990-91)
5.6	(A) विभागवार अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या (१९८९-९०)	224	No. of scheduled castes student by Department (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	226	" (1990-91)
5.7	(A) विभागवार अनुसूचित जमातींतील विद्यार्थ्यांची संख्या (१९८९-९०)	228	No. of scheduled tribes student by Department (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	230	" (1990-91)
5.8	अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या	232	Intake of degree Courses in Engineering by categories.
5.9	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या व विद्यार्थी	234	Institutions and enrolment by type of education
5.10	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या	254	Enrolment of students and number of teachers
5.11	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या.	262	Number of pupils in pre-primary, primary and secondary schools by standards.
5.12	(A) प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या. (१९८९-९०)	266	Number of pupils in primary and secondary institutions according to medium of instructions. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	269	" (1990-91)
5.13	प्रमुख परीक्षांचे निकाल (१९८८-८९)	272	Examination results (Major examinations) (1988-89)
5.14	संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था	276	Technical institutions by type of institutions.
5.15	तंत्र निकेतन संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेश क्षमता, नांव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या.	278	Number of techincal institutions intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by catagory of institutions.
5.16	शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता व उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या.	279	Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government industrial training institutions.
5.17	अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षेत बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थांची संख्या.	281	Number of students appeared and passed in final year examinations of an engineering, technological and polytechnic colleges.
	6. जनता संपर्क	283	**MASS COMMUNICATION**
6.1	मुख्य भाषांमधून प्रसिद्ध झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या.	284	Number of Newspapers, Periodicals published by major languages.
6.2	जिल्हावार छापखान्यांची संख्या	285	Number of printing presses by districts.
6.3	(A) छापखाने व निरनिराळ्या भाषातील नियतकालिके (१९८९-९०)	286	Number of printing presses & No. of periodicals in different languages. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	292	" (1990-91)
6.4	प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके या विषयी सांख्यिकी ..	298	Statistics of books and periodicals published.
6.5	पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण ..	299	Classification of books and periodicals according to languages.
6.6	प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी	300	Distribution of books and periodicals published according to subjects.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	7. आरोग्य	301	**HEALTH**
7.1	वैद्यकीय (विषय चिकित्सा) संस्थांची संख्या	302	Number of Medical (Allopathic) Institutions.
7.2	आयुर्वेदिक, युनानी व होमियोपॅथिक संस्थांची संख्या	304	Number of Ayurvedic, Unani & Homeopathic Institutions.
7.3	वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या	306	Number of beds in Medical Institutions.
7.4	सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा.	307	Medical facilities available through public and public aided institutions.
	8. कुटुंब कल्याण	309	**FAMILY WELFARE**
8.1	कुटुंब कल्याण रूग्ण चिकित्सालये/केंद्रांची संख्या	310	Number of family welfare Clinics/centres.
8.2	कुटुंब कल्याण कार्यक्रम	311	Family Welfare Programme
8.3	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य	312	No. of family welfare centres operating and work done.
	9. समाज कल्याण सेवा	313	**SOCIAL WELFARE SERVICES**
9.1	उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुबळ्या घटकांकरिता कर्ज व अनुदानाचे वाटप.	314	Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and source.
	10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)	315	**SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIME AND JUDICIAL)**
10.1	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून, परंतु बृहन्मुंबई वगळून).	316	Police stations and police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay).
10.2	(A) महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व पोलीसांची संख्या (१९८९-९०)	318	Cost and strength of Police in Maharashtra. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	320	" (1990-91)
10.3	इंडियन पिनल कोडखाली महाराष्ट्र राज्यात (बृहन्मुंबई धरून) झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्याचे प्रयत्न धरून).	322	Congnizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State (including Greater Bombay).
10.4	(A) बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-१ (१९८९-९०)	324	Congnizable crimes in Greater Bombay Part- I. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	326	" (1990-91)
10.5	(A) बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-२ (१९८९-९०)	328	Congnizable crimes in Greater Bombay Part- II (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	330	" (1990-91)
10.6	(A) बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-१ (१९८९-९०)	332	Non-congnizable crimes in Greater Bombay Part-I. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	334	" (1990-91)
10.7	(A) बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-२ (१९८९-९०)	336	Non-cognizable crimes in Greater Bombay Part-II. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	338	" (1990-91)
10.8	(A) बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता. (१९८९-९०)	340	Property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State (excluding Greater Bombay). (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	341	" (1990-91)

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
10.9	(A) महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून) भाग-१. (१९८९-९०)	342	Congnizable Crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay) Part-I. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	346	" (1990-91)
10.10	(A) महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून) भाग-२. (१९८९-९०)	350	Congnizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay) Part-II. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	352	" (1990-91)
10.11	(A) अपील व मूळ अधिकाराकरिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकाऱ्यांची संख्या. (१९८९-९०)	354	Number of judicial officers exercising appellate and original jurisdiction in Maharashtra State. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	355	" (1990-91)
10.12	(A) महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले आहेत अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील). (१९८९-९०)	356	Number of cases decided in and receipts and charges of the Court in the State of Maharashtra. (territory subject to the High Court of Bombay). (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	357	" (1990-91)
10.13	(A) महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य. (१९८९-९०)	358	Number, description and value of civil suits instituted in the Civil Court in the State of Maharashtra. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	360	" (1990-91)
10.14	(A) महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल. (१९८९-९०)	362	General results of the trial of civil cases of original jurisdiction in Maharashtra. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	363	" (1990-91)
10.15	(A) महाराष्ट्रातील विविध वर्गाच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल (१९८९-९०)	364	General results of trials of criminal cases in the tribunals of various classes in Maharashtra (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	366	" (1990-91)
10.16	(A) महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल . (१९८९-९०)	368	General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	370	" (1990-91)
10.17	(A) महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपिल न्यायालयाचा कारभार (१९८९-९०)	372	Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	373	" (1990-91)
10.18	(A) महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे (१९८९-९०)	374	Number of offences reported in Maharashtra State. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	376	" (1990-91)
10.19	(A) फौजदारी गुन्ह्याच्या बाबतीत दिलेल्या शिक्षा (१९८९-९०)	378	Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	379	" (1990-91)
10.20	कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी	380	Prisioners confined in jails and subsidiary jails.
10.21	कारागृहात दाखल केलेल्या वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या.	381	Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisioned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only).

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
10.22	कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार (न्यायिक कैदी) तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या.	382	Number of convicts admitted into jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who has been previously convicted (for judicial convicts only).
10.23	तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च.	383	Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in jail.
	11. राज्य उत्पन्न	385	**STATE INCOME**
11.1	घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक	386	State and per capita domestic product at factor cost and their indices.
11.2	घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न.	387	Net State Domestic product at factor cost by sectors at current prices.
11.3	घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९८०-८१) च्या किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न.	388	Net State Domestic product at factor cost by sectors at constant (1980-81) prices.
11.4	घटक खर्चावर आधारित निव्वळ क्षेत्र राज्य उत्पन्नाचे मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांक.	389	Indices of net State Domestic product at factor cost by major sectors.
11.5	मागील वर्षापेक्षा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९८०-८१) च्या किंमतीनुसार.	390	Percentage change in net State Domestic product over the previous year at (1980-81) constant prices.
11.6	स्थिर १९७०-७१ च्या व (१९८०-८१) च्या किंमतीनुसार निवडक राज्याचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न.	391	Per capita Income in selected State/Union Territories of India at constant 1970-71 (1980-81) prices.
11.7	औद्योगिक गटांनुसार झालेले चालू किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न (नवीन मालिका).	392	State income by industrial origin at current prices. (New series).
11.8	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या चालू किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी.	393	Percentage distribution of State income by industrial origin at current prices.
11.9	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या (१९८०-८१) च्या स्थिर किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न (नवीन मालिका).	394	State Income by industrial origin at constant (1980-81) prices. (New series).
11.10	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या स्थिर (१९८०-८१) च्या किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी.	395	Percentage distribution of State income by industrial origin at constant (1980-81) prices.
11.11	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या स्थिर (१९८०-८१) च्या किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक.	396	Indices of State Income by Industrial origin at constant (1980-81) prices.
	12. शेती	397	**AGRICULTURE**
12.1	जमिनीचा वापर	400	Land utilization.
12.2	(A) प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन (१९८९-९०)	404	Area and outturn of principal crops (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	410	" (1990-91)
12.3	जास्त उत्पादित पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन.	416	Area and Average yield per hector of HYV crops.
12.4	(A) भारतातील राज्यवार प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८९-९०)	418	Average yield of important crops in India by State. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	419	" (1990-91)

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
12.5	(A) वहित धारण जमिनीच्या आकारवर्गाप्रमाणे धारण संख्या (१९८५-८६)	420	Number of operational holdings according to size groups. (1985-86)
	(B) " (१९९०-९१)	422	" (1990-91)
12.6	(A) प्रकारानुसार एकूण वहित धारण जमिनीच्या संख्या व क्षेत्र (१९८५-८६)	424	Number and area of operational holdings by size groups. (1985-86)
	(B) " (१९९०-९१)	425	" (1990-91)
12.7	रासायनिक खतांचा वापर	426	Consumption of chemical fertiliser.
12.8	शेतीची यंत्रे आणि अवजारे (१९८७)	428	Agricultural machinery and implements 1987
12.9	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक ..	432	Index numbers of production of principal crops in Maharashtra State.
2.10	जिल्हावार मुख्य पिकांखालील क्षेत्र	434	Area under major crops in each district
2.11	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्रांचे निर्देशांक ..	438	Index numbers of area of principal crops in Maharashtra State.
12.12	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनाचे निर्देशांक	440	Index Numbers of average yield of prinicipal crops in Maharashtra State.
12.13	जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन (अ आणि ब)	442	Area bunded in each district
12.14	वहितीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र (१९९०-९१)	443	Number of operational holdings and area operated 1990-91.
	13. जलसिंचन	445	**IRRIGATION**
13.1	सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र ..	446	Area irrigated by different sources of irrigation.
13.2	(A) जिल्ह्यानुसार सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र व लागवडीखालील एकूण क्षेत्र (१९८९-९०)	447	Gross area irrigated and gross cropped area by District. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	448	" (1990-91)
13.3	(A) विविध पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र (१९८९-९०)	450	Irrigated area under different crops(1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	452	" (1990-91)
13.4	(A) एकूण बागायती विहिरींची संख्या (१९८९-९०)	454	Total number of irrigation wells (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	455	" (1990-91)
13.5	निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचीत क्षेत्र	456	Irrigation potential created and actual Irrigated area.
	14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय	459	**ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRY**
14.1	जिल्हावार पशुधनाची संख्या .. (१९८७)	460	Livestock in each district (1987)
14.2	(A) पशुसंवर्धनासाठी मूलभूत सुविधा (१९८९-९०)	464	Infrastructural facilities in Animal Husbandry. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	465	(1990-91)
14.3	(A) पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम (१९८९-९०)	468	Work done by Veterinary Institution (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	470	" (1990-91)
14.4	दुग्धशाळा आणि दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्याची क्षमता	473	No. of milk plants and milk chilling centres and their capacity.
14.5	(A) उपचार केलेल्या व खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या (१९८९-९०)	474	Animal treated and castrated (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	478	" (1990-91)
14.6	(A) पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या (१९८९-९०)	482	Number of Veterinary Institutions (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)		" (1990-91)
14.7	पशुसंवर्धना संबंधीची संकीर्ण माहिती	483	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	15. वनशास्त्र व लाकूडतोड	485	**FORESTRY AND LOGGING**
15.1	(A) मालकीनुसार वनक्षेत्र (१९८९-९०)	486	Area under Forest classified by "ownership" (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	488	" (1990-91)
15.2	(A) प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य (१९८९-९०)	489	Quantity and Value of Major Forest produce. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	491	" (1990-91)
15.3	आगी आणि गुरांपासून संसुरक्षित वनक्षेत्र	492	Forest area protected from fire and cattle
15.4	महत्त्वाच्या जातीच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र	493	Plantation of important species
15.5	वनावरील महसूल व खर्च	493	Revenue from Forest and expenditure o Forests.
15.6	(A) निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र (१९८९-९०)	494	Area under different types of forests (1989-90
	(B) " (१९९०-९१)	496	" (1990-91
	16. मत्स्यव्यवसाय	499	**FISHERIES**
16.1	मासळीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी	500	Fish catch and landings by group of species.
16.2	पकडलेल्या मासळीची विल्हेवाट (सागरी व भूजल). .	502	Disposition of Fish Catch (Marine and Inland)
16.3	खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे.	504	Quantity of fish brought for curring, salt issue and fish removed at different centres.
16.4	मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	505	Miscellaneous statistics relating to fisheries.
16.5	सागरी मत्स्योत्पादन	506	Marine fish production.
16.6	प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	508	Varietywise marine fish production.
16.7	मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (शेकडेवारी)	510	Percentage share of prominent varieties i total valuation of fish production.
16.8	निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक).	511	Average annual wholesale (Boatside) prices o fish of various varieties.
	17. ग्रामविकास व सहकार	513	**RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION**
17.1	सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	514	Selected Statistics of all Co-op. Societies.
17.2	प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण	516	Co-operative societies and Banks classified b types.
17.3	कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य	520	Operation of agricultural credit and multipurpose societies.
17.4	बिगर कृषि पत संस्थांचे कार्य	522	Operation of Non-agricultural credit societies.
17.5	सहकार, कृषी व ग्रामीण विकास बँकेची निवडक सांख्यिकी	524	Selected Statistics of State Co-op. Lanc Development Bank.
17.6	मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी . .	526	Selected Statistics of Central Co-op. Banks.
17.7	राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी	528	Selected Statistics of Apex State Marketing Federation.
17.8	मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी . .	529	Selected Statistics of Central consumers stores
17.9	मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	530	Selected Statistics of Labour contract Societies.
17.10	प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	531	Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies.
17.11	दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	532	Selected Statistics of Dairy and Milk supply Co-op. Societies.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
17.12	महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांची वर्षवार निवडक सांख्यिकी	533	Yearwise Selected Statistics of women Co-operative Societies in the State.
17.13	औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी ..	534	Selected Statistics of Industrial Co-op. Societies.
17.14	(A) कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे कार्य. (१९८९-९०)	536	Operations of agricultural and Non-agricultural credit apex and central institutions. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	538	" (1990-91)
17.15	(A) सहकारी पणन संस्थांचे कार्य (१९८९-९०)	540	Operations of Co-operative marketing societies. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	542	" (1990-91)
17.16	(A) सहकारी उत्पादक संस्थेचे व्यवहार (१९८९-९०)	544	Operations of Co-operative enterprises (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	546	" (1990-91)
17.17	(A) इतर सहकारी संस्थांचे कार्य (१९८९-९०)	548	Operations of other Co-operative societies. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	550	" (1990-91)
	18. खाणी	553	**MINING AND QUARRYING**
18.1	(A) खनिज उत्पादन व एकूण खाणी (१९८९-९०)	554	Mineral production and total mines. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	556	" (1990-91)
	19. उत्पादन	559	**MANUFACTURING**
19.1	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	561	Number of Registered Factories.
19.2	(A) निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका) (१९८९-९०)	562	Production and employment of manufacturing industries (Series). (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	563	" (1990-91)
19.3	खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा.	564	Amount of grants and loans disbursed to various industries by Khadi and village industries Board (Series).
19.4	औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंड विकास	565	Industrial area Estates Developed.
19.5	(A) चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण (१९८९-९०)	566	Distribution of working factories according to working strength. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	568	" (1990-91)
19.6	(A) ३१ डिसेंबर १९८९ रोजी संपणाऱ्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटांनुसार संख्या.	570	Number of working factories and average daily employment in major groups of industries during the year ending 31st December (1989)
	(B) ३१ डिसेंबर १९९० रोजी संपणाऱ्या ..... " गटांनुसार संख्या.	574	" (1990)
19.7	महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन	579	Industrial Production in Maharashtra.
19.8	(A) वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना+गैर गणना) (१९८९-९०).	580	Annual survey of industries (Census+non-census). (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	582	" (1990-91)

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	20. वीज व ऊर्जा	585	**ELECTRICITY AND POWER**
20.1	महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर	586	Supply and consumption of electricity in Maharashtra State.
20.2	विद्युतीकरण झालेली शहरांची/गावांची संख्या ..	587	Number of Towns/Village Electric.
20.3	उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर	588	Consumption of Electricity by uses.
	21. व्यापार	591	**TRADE**
21.1	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात, निर्यात.	592	Import and Export of selected commodities by rail and river.
21.2	मुंबई बंदरात आयात झालेला माल व मुंबई बंदरातून निर्यात होणारा माल.	593	Imports into Bombay port and Exports from Bombay port.
	22. परिवहन	597	**TRANSPORT**
22.1	(A) महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटर वाहने (१९८९-९०)	598	Number of Motor Vehicles Registred by District in the State (1989-90).
	(B) " (१९९०-९१)	600	" (1990-91)
22.2	निरनिराळ्या विभागांच्या देखभाली खालील रस्ते	602	Kilometreage allotted to operators by various authorities.
22.3	वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची संख्या (१९८९-९०)	603	Number of accidents by type of vehicles involved (1989-90).
22.4	राजमार्गाची वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती ..	605	Progress of State Roadways commercial wing.
22.5	(A) प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण (१९८९-९०)	606	Road length classified by category by district. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	607	" (1990-91)
22.6	३१ मार्च (१९९० व १९९१) रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी.	608	Railway's route length as on 31st March 1990 and 1991 in the State.
22.7	(A) वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी (१९८९-९०)	609	Road length according to different classes. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	610	" (1990-91)
22.8	पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी	611	Road length according to surface type.
22.9	(A) महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती .. (१९८९-९०)	612	Operations of Maharashtra State Road Transport Corporation. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	613	" (1990-91)
22.10	मुंबई गोदीत आलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन (शासकीय किंवा व्यापारी).	614	Number and Tonnage of steam and square rigged vessels (Government and merchant) which entered the Bombay docks or were berthed at the harbour walls.
22.11	मुंबई येथील जहाजे दुरुस्त करण्याच्या गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन.	614	Number and Tonnage of vessels docked in Mereweather and Hughes dry docks in Bombay.
22.12	मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून).	615	Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries).
22.13	महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक.	617	Passenger Traffic at the minor ports of Maharashtra State.
22.14	महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल.	618	Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
22.15	निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक	619	Passengers and freight traffic originating at various airports.
22.16	(A) वाणिज्य विषयक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी वर्गवार विभागणी.	620	Distribution of Road length according to the average traffic intensity (Tonnes) of commercial vehicle.
	(B)	621	
	23. पणन व साठवणूक	623	**MARKETING AND STORAGE**
23.1	जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या	624	Number of regulated markets by districts.
23.2	गोदामांची संख्या व साठवणूक क्षमता	625	Number and capacity of storage units.
23.3	शासकीय गोदामांची संख्या व त्याची क्षमता	626	Number and capacity of State owned warehouses.
23.4	निवडक वस्तूंची संस्थाद्वारे वसुली	628	Procurement of selected commodities by agencies.
23.5	अधिकृत शिधावाटप दुकाने	630	No. of authorised Fair Price Shops.
	24. संपर्क साधने	631	**COMMUNICATIONS**
24.1	टपाल, तार कार्यालये व दूरध्वनी संख्या. . . .	632	No. of Postal Institutions, Telegraph Offices & Telephones.
	25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक	635	**TOURISM AND CIVIL AVIATION**
25.1	मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक	636	Foreign Tourists disembarking at Bombay.
25.2	उड्डान क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या . .	638	Number of Flying Clubs, Planes and persons trained.
	26. कामगार व सेवायोजन	639	**LABOUR AND EMPLOYMENT**
26.1	दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार	640	Number of commercial establishments, shops and workers employed.
26.2	सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार.	641	Number of Registered working factories and average daily workers employed categorywise in public sector.
26.3	खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार.	642	Number of Registered working factories and average daily workers employed category-wise in private sector.
26.4	माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जाती कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन.	644	Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Serviceman (Number).
26.5	रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहीर झालेल्या रिक्त्या जागांची संख्या.	645	Registration, placings and vacancies notified by Employment Exchanges (Number).
26.6	उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार	646	Industrywise Employment.
26.7	खाणी/मळे/बंदरे इत्यादी मधील रोजगार	648	Employment in Mines/Plantation/Harbours/Ports etc.
26.8	खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार . .	650	Estimated Employment in Private and Public Sector.
26.9	राज्य लोक सेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांच्या व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या.	651	Number of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission.
26.10	महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतीची संख्या	652	Industrial Injuries in Maharashtra State.
26.11	अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम.	654	Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
26.12	उद्योगानुसार संप व टाळेबंदीची संख्या	656	Industrywise Number of strike and lockouts.
26.13	(A) औद्योगिक तंटे (१९८९-९०)	657	Industrial disputes. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	658	(1990-91)
26.14	सभासद संख्येनुसार कामगार संघटनांची वर्गवारी	659	Distribution of Trade Unions according to their membership size.
26.15	शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन	660	Wages paid to Agricultural and skilled labourers
26.16	कारखान्यांत काम करणाऱ्या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसुती विषयक फायदे.	662	Yearwise number of female workers employed in factories and maternity benefits given.
26.17	(A) सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी. (१९८९-९०)	663	Absenteeism in Cotton Textile and Engineering industries at selected centres.(1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	665	" (1990-91)
26.18	श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे . .	667	Cases decided under workmen's compensation Act, 1923.
26.19	नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी	668	Number, membership income, expenditure and funds of registered trade Unions.
26.20	महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांची संख्या (१९८१ ते १९९१).	669	No. of Employees in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council Offices in Maharashtra State (1981 to 1991)
26.21	राज्य शासकीय जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून) . (१९९० व १९९१.	670	Districtwise No. of employees by sex in state Government, Zilla Parishad and Municipal Councils (Excluding vacant posts) 1990-1991.
26.22	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी, कर्मचारी गणना १९९० व १९९१.	672	Districtwise and Classwise State Government Employees. Census of employees 1990 and 1991.
26.23	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार जिल्हा परिषद कर्मचारी. कर्मचारी गणना १९९० व १९९१.	674	Districtwise and Classwise Zilla Parishad Employees. Census of Employees 1990 and 1991.
26.24	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार नगरपरिषद कर्मचारी. कर्मचारी गणना १९९० व १९९१.	676	Districtwise and classwise Municipal Council Employees. Census of Employees 1990 and 1991.
	27. बँका व विमा व्यवसाय	679	**BANKING AND INSURANCE**
27.1	जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये	680	Districtwise No. of commercial Banking Offices.
27.2	लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण	694	Commercial Banking Offices classified according to population ranges.
27.3	(A) वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण. (१९८९-९०)	696	Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of Scheduled Commercial Banks. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	704	(1990-91)
27.4	मार्च १९९० व १९९१ अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी आणि कर्जे.	712	Deposits and advances of Scheduled Commercial Banks by State for March ending 1990 and 1991.
27.5	वर्गीकृत व अवर्गीकृत सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या. (३१ मार्च १९९० व १९९१ रोजी).	714	Number of Offices of Scheduled, Non-scheduled and Co-operative banks. (As on 31st March 1990 and 1991).

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	28. शासकीय अर्थव्यवस्था	715	**PUBLIC FINANCE**
28.1	महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल	716	Total Revenue of Maharashtra Government.
28.2	महसूली लेख्यातून केलेला खर्च	717	Expenditure met from Revenue Accounts.
28.3	भांडवली अर्थसंकल्प	718	Capital Budget.
28.4	एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती	719	Overall Budgetary Position.
28.5	एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारीची विभागणी.	720	Percentage distribution of total expenditure in to different purpose categories.
28.6	आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी ..	721	Percentage distribution of Government expenditure. (Economic classification)
28.7	वस्तूनुसार अबकारी महसूल	722	Excise Revenue by Commodities.
28.8	(A) निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न (१९८९-९०)	723	Number of Returns & Net Income by range of Net Income. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	724	(B) " (1990-91)
28.9	(A) कर उत्पन्न गटानुसार, कर मागणी व कर दात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न (१९८९-९०)	726	Number of Returns, Income Returns. Tax payable by status and Returned Income range (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	728	(B) " (1990-91)
28.10	(A) उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणाची संख्या, एकूण उत्पन्न व एकूण कर. (१९८९-९०)	730	No. of Returns, Gross Income and Gross Tax by source of Income. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	731	(1990-91)
28.11	(A) कपात/सुटच्या प्रकारानुसार कपात/सुट किंवा सवलत ..	732	Deductions/rebates and relief by nature of deduction/rebate.
	(B) "	733	
28.12	महाराष्ट्र राज्यातील अल्पबचत योजना	734	Small Savings Scheme in the State.
28.13	महाराष्ट्र राज्याच्या महसूली जमेचे विवरणपत्र	735	Statement of Revenue Receipt of Maharashtra State.
28.14	महाराष्ट्र राज्याच्या महसूली खर्चाचे विवरणपत्र ..	738	Statement of Revenue expenditure of Maharashtra State.
28.15	महसूली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च	743	Receipts and expenditure on revenue and capital accounts.
28.16	प्रशासकीय विभागांचे उत्पन्न व खर्च	744	Income and outlay account of Administrative Department.
28.17	शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा ..	746	Production account of departmental enterprises.
28.18	सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा	748	Capital finance account of General Government.
28.19	वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार—राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	750	Transactions in goods, services and transfers—Capital accounts of Government administration and departmental commercial undertakings.
28.20	शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	752	Changes in financial assets : Capital account of Government Administration and departmental commercial undertakings.
28.21	शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	752	Changes in financial liablilities : Capital account of Government Administration and departmental commercial undertakings.
28.22	रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा.	754	Cash and capital reconciliation : account of Government Administration and departmental commercial undertakings.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	29. किंमती आणि निर्देशांक	757	**PRICES AND INDICES**
29.1	(A) मुंबई बाजारांतील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किंमती (१९८९-९०)	758	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay market. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	761	" (1990-91)
29.2	(A) वस्तूंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचा निर्देशांक (नवीन मालिका) (१९८९-९०)	764	All India index numbers of wholesale prices by groups and sub-groups of commodities (New series) (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	766	" (1990-91)
29.3	राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगारांकरिता किंमतीचे निर्देशांक.	768	Consumer price index numbers for the working classes at selected centres in the State.
29.4	नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांसाठी ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	778	Consumer price index numbers for urban non-manual employees.
29.5	राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगाराकरिता ग्राहक किंमतीचे ग्राहक निर्देशांक (नवीन मालिका).	779	Consumer price index numbers for working class at selected centres in the State (New series).
29.6	राज्यातील निवडक केंद्राचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक.	781	Consumer price index numbers for urban non-manual employees for selected centres.
29.7	औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक.	781	All India Consumer price indiex numbers for industrial workers.
29.8	(A) महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्त्वाच्या शेती मालाच्या घाऊक किंमती (१९८९-९०)	782	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	787	" (1990-91)
29.9	सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किंमती . .	792	Prices of gold and silver in Bombay market.
29.10	महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक . .	793	Consumer price index number for agricultural laboureres in Maharashtra.
29.11	महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक.	794	Retail price index numbers for urban areas in Maharashtra by groups of commodities.
29.12	महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक.	795	Retail price index numbers for rural areas in Maharashtra by groups of commodities.
	30. पंचवार्षिक योजना	797	**FIVE-YEAR PLAN**
30.1	पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील तरतूद आणि खर्च . .	798	Outlay and expenditure under five-year/annual Plans.
30.2	राज्य/केंद्र शासित प्रदेशांची पहिली पंचवार्षिक योजना ते सातव्या पंचवार्षिक योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद खर्च.	800	Per capita plan outlay / expenditure first plan to seventh plan States/ Union Territories.
30.3	राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना	806	State plan and centrally sponsored programmes.
	31. संयुक्त भांडवली संस्था	807	**JOINT STOCK COMPANIES**
31.1	कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था . .	808	Companies at work newly registred and Liquidated.
31.2	संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या	809	Number of Joint stock compaines.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	32. सार्वजनिक अंगीकृत संस्था	811	**PUBLIC UNDERTAKING**
32.1	महाराष्ट्र राज्य वित्तीय गृहमंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज	812	No. of Units and Amount of loan advanced by Maharashtra State Financial Corporations to industries.
32.2	गृहनिर्माण विकास महामंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे	813	Loans received and houses constructed by the Housing Development Board.
32.3	महाराष्ट्र कृषि उद्योग मंडळाची निवडक साध्य विषयक सांख्यिकी	816	Statistics relating to selected achievements of State Agro Industries Corporation.
	33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी	819	**PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS**
33.1	(A) जिल्हा परिषदेमधील क्षेत्र, लोकसंख्या सभासदत्व, उत्पन्न खर्च (१९८९-९०)	821	Number, area, population, membership, income and expenditure of Zill Parishad. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	822	" (1990-91)
33.2	(A) जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षाखालील उत्पन्न दर्शविणारा तक्ता (१९८९-९०)	823	Income of Zilla Parishad by Major Head. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	824	" (1990-91)
33.3	(A) जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षाखालील खर्च (१९८९-९०)	825	Expenditure of Zilla Parishad by Major Head. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	826	" (1990-91)
33.4	(A) जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समिती यांची संख्या (१९८९-९०)	827	Number of Panchayats and Panchayat Samities by Districts. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	828	" (1990-91)
33.5	लोकसभेची व विधान सभेची मतदार संख्या	830	Number of electors for Lok Sabha and Vidhan Sabha.
33.6	लोकसभा व विधान सभेच्या जिल्हावार एकूण जागा ..	831	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by Districts.
33.7	विधानसभा १९८५ च्या निवडणूकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षानुसार जिंकलेल्या जागा.	832	Election to the Vidhan Sabha 1985 votes polled, percentage of votes polled and seats won according to parties.
33.8	लोकसभा १९८४ व विधानसभा १९८५ मधील निवडणूकीत झालेले मतदान.	838	No. of votes polled in the latest Lok Sabha 1984 and Vidhan Sabha Elections of 1985.
33.9	भारतातील विधान सभा व लोकसभेच्या जागा	839	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats in India.
33.10	(A) ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च .. .. .. (१९८९-९०)	840	Income and expenditure of Village Panchayat (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	842	(1990-91)
33.11	(A) नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न (१९८९-९०)	844	Income of Municipal Corporations and Councils. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	856	" (1990-91)
33.12	(A) नगरपरिषदा आणि महानगरपालिकां यांचा खर्च .. (१९८९-९०)	868	Expenditure of Municipal Councils and Corporation. (1989-90)
	(B) " (१९९०-९१)	882	" (1990-91)

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—*Contd.*

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	34. संकीर्ण	899	**MISCELLANEOUS**
34.1	रेडक्रॉस संस्थाची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था (१९८९).	900	Red-Cross branches, their membership and First Aid posts by district (1989).
34.2	रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्हावार उत्पन्न व खर्च (१९८९) . .	901	Income and expenditure of Red-Cross Society by district (1989).
34.3	महाराष्ट्रातील विश्रामधाम, विश्राम गृह व कक्ष संख्या . .	902	Number of Rest Houses and Dak Bangalows by district.
34.4	बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार . . (आर्थिक गणना, १९९०).	903	Number of non-agricultural Establishments and Employment (Economic Census, 1990).
34.5	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या.	905	Number of licences granted in each district under the Bombay Money-Lenders, Act, 1946.
34.6	जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती	906	Transaction of licensed money-lenders in each district.
34.7	भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी . .	908	Financial statistics relating to the Reserve Bank of India.
34.8	नोंदलेल्या दस्तऐवजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतींचे मूल्य.	910	Number and description of registered documents and value of property transferred.
34.9	महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या	912	Number of marriages registered in the State of Maharashtra.

सत्यमेव जयते

सत्यमेव जयते

(i) महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी

जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेमुळे आणि जिल्ह्यांच्या नावातील बदलामुळे खालील बदल झाले आहेत :–

(१) कुलाबा जिल्ह्याचे नाव १ मे १९८१ पासून बदलून "रायगड" असे ठेवण्यात आले आहे.

(२) त्यावेळच्या रत्नागिरी, कोल्हापूर, औरंगाबाद व परभणी या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून "सिंधुदुर्ग" व "जालना" हे दोन नवे जिल्हे दिनांक १ १९८१ पासून करण्यात आले आहेत.

(३) त्यावेळच्या उस्मानाबाद, सोलापूर, बीड व चंद्रपूर या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून "लातूर" व "गडचिरोली" हे नवे जिल्हे अनुक्रमे दिनांक १६ ऑग १९८२ व दिनांक २६ ऑगस्ट १९८२ पासून करण्यात आले आहेत.

नवनिर्मित जिल्ह्यांची उपलब्ध आकडेवारी या प्रकाशनात वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note on Reorganisation of Districts in Maharashtra

The following changes have been effected on account of reorganisation of the districts and change in name districts :—

(1) The name of Kulaba district is changed to "Raigad" district with effect from 1st May 1981.

(2) Two new districts "Sindhudurg" and "Jalna" have been created, with effect from 1st May 1981, b reorganising then existing districts of Ratnagiri, Kolhapur, Aurangabad and Parbhani.

(3) Two new districts, "Latur" and "Gadchiroli" have been created, respectively with effect from 16th August 198 and 26th August 1982, by reorganising then existing districts of Osmanabad, Solapur, Beed and Chandrapur.

The data available for the newly created districts is reported separately in this Publication.

सत्यमेव जयते

सत्यमेव जयते

(ii) प्रास्ताविक

०.१ महाराष्ट्र राज्य १९६० मध्ये स्थापन झाल्यापासून "राज्य सांख्यिकी गोषवारा" हे प्रकाशन प्रकाशित करण्यात येते. त्या मालिकेतील हा पंचविसावा अंक आहे. हा गोषवारा प्रसिद्ध करण्याचा हेतू हा की, त्यामुळे राज्यातील शक्य तितक्या जास्तीत जास्त सार्वजनिक व आर्थिक बाबींच्या पार्श्वभूमिवरील आकडेवारी उपलब्ध व्हावी आणि तसेच ह्या गोषवाऱ्याची उपयुक्तता फक्त संदर्भ पुस्तिका म्हणून नसून संशोधनाकरिता, नियोजनाकरिता व राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करण्याच्या दृष्टीनेही तो उपयुक्त ठरेल. यामध्ये देण्यात आलेली जास्तीत जास्त माहिती शक्यतो जिल्हानिहाय असून त्यामुळे जिल्ह्याजिल्ह्यातील तुलना करणे शक्य होईल. तसेच ह्यात दिलेल्या काही सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील निरनिराळ्या वर्षाच्या आकडेवारीच्या मालिकेवरून त्या त्या क्षेत्रातील झालेले बदल अभ्यासण्यास मदत होईल.

०.२. प्रकाशित होणारा हा अंक १९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षाचा संदर्भ असून त्यातील अधिकांश माहिती शक्य तेवढी १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षाची आहे. १९८९-९० व १९९०-९१ ची माहिती उपलब्ध नसल्यास उपलब्ध असलेल्या अद्ययावत वर्षाची माहिती देण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षापर्यंतच्या वर्षवार माहितींच्या मालिकाही दिलेल्या आहेत. ह्या गोषवाऱ्यात प्रस्तुत केलेली माहिती मूलतः राज्य सरकार व केंद्र सरकारच्या विविध विभागात तसेच स्थानिक संस्थात संकलित करण्यात येते. हे विभाग अशी माहिती तयार करून अलिकडील वर्षासाठी, अस्थाई माहिती उपलब्ध करून देतात व नंतर ही अस्थायी माहिती अंतिम करण्यात येते. तेव्हा पूर्वी दिलेल्या माहितीपेक्षा ह्या अंतिम माहितीत थोडाफार फरक आढळतो. ह्याच कारणामुळे ह्या गोषवाऱ्यात प्रकाशित झालेली माहिती संचालनालयाच्या इतर प्रकाशनातील (उदा. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी, महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी) किंवा ह्यापूर्वी प्रकाशित झालेले सांख्यिकी गोषवाऱ्यांचे अंक ह्यात प्रकाशित झालेल्या माहितीशी जुळेलच असे नाही.

(iii) दृष्टीक्षेपात महाराष्ट्र

०.३. ही माहिती दोन भागात विभागली आहे. पहिल्या भागात राज्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दिली आहे. दुसऱ्या भागामध्ये लोकसंख्या, कृषि इत्यादी विविध विषयांवरील निर्देशांक दिले असून याचबरोबर देशातील संबंधित आकडेवारी देण्यात आली आहे. प्रत्येक बाबीसमोर महाराष्ट्र आणि भारत यांची आकडेवारी कोणत्या वर्षाची आहे हे नमूद करण्यात आले आहे. काही बाबतीत हा काळ एकच नसतो. त्यावेळी भारतासाठी अद्ययावत उपलब्ध असलेल्या वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात येऊन तुलनात्मक अभ्यासासाठी महाराष्ट्राची त्याच वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात आली आहे. तसेच ह्या टक्केवारीने देशातील आकडेवारीत महाराष्ट्राचा किती हिस्सा आहे हेही दर्शविले आहे.

०.४. बाब क्रमांक ५.१ मध्ये दिलेल्या कारखाने आणि रोजगारविषयक माहितीमध्ये संरक्षणविषयक कारखाने समाविष्ट आहेत. बाब क्रमांक ९.२ मध्ये दर १०० चौ. किलोमिटरमागे दिलेली रस्त्यांची लांबीविषयक माहिती भारत सरकारच्या वाहतूक आणि जहाज खात्याकडून पुरविली गेली आहे. बाब क्रमांक १० मध्ये दाखविण्यात आलेले अंदाजित राज्य उत्पन्न आणि राष्ट्रीय उत्पन्न सुधारित मालिकेनुसार दाखविले आहे. भारताकरिता अंदाजित राष्ट्रीय उत्पन्न आणि एकूण निव्वळ देशांतर्गत उत्पन्नसुद्धा दिलेले आहे.

INTRODUCTORY

0.1. This is the Twentyfifth issue of the Statistical Abstract of Maharashtra State which is being published since its formation in 1960. The purpose of publishing this Abstract is to present background statistical material on as many socio-economic characteristics of the State as is possible so that the Abstract may prove useful not only as a reference book but also for research, planning or further socio-economic studies about the State. The information is to the extent feasible, is presented districtwise for interdistrict comparison. Some social and economic statistics are presented over a series of years to study changes in these fields.

0.2. The present issue ralates to the year 1989-90 and 1990-91 the detailed data are published for the year 1989-90 and 1990-91 wherever such data were available. Wherever data for 1989-90 and 1990-91 were not available, the data for the latest available year are given. Also, yearly series up to the year 1990-91 are presented. The statistical data presented in this Abstract are initially compiled by various departments of the State Government, Government of India, Local Bodies, *etc.* These departments usually prepare and release provisional figures for recent years. These provisional figures are in the process of finalisation and ultimately when they are finalised, they are slightly different from the provisional figures released earlier. For this reason the data published in the other publications of this Directorate, *viz.*, "Hand-book of Basic Statistics of Maharashtra State" "Economic Survey of Maharashtra" or the earlier issue of the Statistical abstract may not exactly tally with those published in this Abstract.

MAHARASHTRA AT A GLANCE

0.3. This table is divided into two parts. In the first part, some general particulars about the State are given. In the second part, the important indicators under various heads, such as population, agriculture, *etc.* are presented along with the corresponding figures relating to the country. In some cases where the period to which the figures concerning Maharashtra and India, respectively relate, is not identical, the data for latest available year for India is shown and comparison of Maharashtra with India is made with reference to this period. The statement also gives percentage share of Maharashtra with the figures relating to the country.

0.4. The information regarding factories and employment shown against item 5.1 is inclusive of defence factories. Road length per 100 Sq. km. of area shown against item 9.2 is quoted from the information supplied by the Ministry of Transport and Shipping. The estimates of State Income and National Income given against item No. 10 are according to revised series. For India, estimate of National Income and Net National Domestic Product, is shown.

(iV) सारांश तक्ते

०.५. सारांशविषयक तक्त्यात काही महत्त्वाच्या विषयावरील माहिती दिलेली आहे. ह्यातील माहिती १९६०-६१ ह्या वर्षासाठी व त्यानंतर संदर्भ वर्षापर्यंत ठराविक टप्प्यांमध्ये दिलेली आहे.

०.६. यापुढे सांख्यिकीय माहितीचे विषययार तक्ते दिले आहेत. या तक्त्यात जिल्हावार माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकीय संघटनेने सुचवल्याप्रमाणे विषयाची व त्याखालील तक्त्यांची मांडणी करण्यात आली आहे.

SUMMARY TABLES

0.5. Summary tables of some important topics have been presented here. The data are presented in the form of series for 1960-61 and thereafter an Interval of fixed period.

0.6. Statistical tables on various subjects are presented thereafter. Districtwise data are depicted in these tables. The tables are grouped under various subjects and are arranged as per recommendations made by the Central Statistical Organisation.

सत्यमेव जयते

दृष्टीक्षेपात महाराष्ट्र/ MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE

सामान्य माहिती / GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Sr No (1)	बाब (2)	परिमाण (3)	माहिती Particulars (4)	Unit (3)	Item (2)
	भौगोलिक स्थान–				Location—
1	उत्तर अक्षांश	अंश	16.4 to 22 1	Degrees	North latitude (degrees)
	पूर्व रेखांश	..	72 6 to 80 9	Do	East longitude (degrees)
2	विभाग	संख्या	6	Number	Divisions
3	जिल्हे	..	31	Do	Districts
4	तालुके	..	325	Do	Talukas
5	शहरे/शहर संकुले	..	336†	Do	Cities and Town
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे	..	33†	Do	Cities having more than one lakh Population
7	गावे (i) वस्ती असलेली	..	40,412†	Do	Villages— (i) Inhabited
	(ii) वस्ती नसलेली		2,615†	Do	(ii) Uninhabited
8	क्षेत्रफळ	चौ. किलोमीटर	3,07 713†	Sq Kilometres†	Area
9	किनाऱ्याची लांबी	किलोमीटर	720	Kilometres	Length of the coast-line
10	शेती–				Agriculture—
	निव्वळ कसलेले क्षेत्र (१९८९-९०)	हजार हेक्टर	17 923	Thousand	Net area sown (1989-90)
	निव्वळ कसलेले क्षेत्र (१९९०-९१)	..	17 941	hectare	Net area sown (1990-91)
	एकूण लागवडीखालील क्षेत्र (१९८९-९०)	..	20 658	Do	Gross Cropped area (1989-90)
	एकूण लागवडीखालील क्षेत्र (१९९०-९१)	..	21 052	Do	Gross Cropped area (1990-91)
	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र (१९८८-८९)	..	2 394	Do	Gross irrigated area (1988-89)
11	एकूण पशुधन (१९९२)	हजारात	36.186	Thousand No	Total Livestock (1992)
12	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र (१९८९-९०)	चौ. कि मी.	63 798	Sq Km	Total forest area (1989-90)
13	कारखाने–				Factories—
	(i) चालू कारखाने १९८९	संख्या	23 057	Number	Working factories (1989).
	चालू कारखाने १९९०	संख्या	23.410	Number	Working factories (1990)
	(ii) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८९)	हजारात	1.160	Thousand	Average daily number of workers (1989)
	कामगारांची दैनिक सरासरी (१९९०)	हजारात	1.163	Thousand	Average daily number of workers, (1990)
14	विजेचा वापर एकूण (१९८९-९०)	दशलक्ष कि. वॅ	29.002	Million Kwh	Total Electricity consumed (1989-90)
	विजेचा वापर एकूण (१९९०-९१)	दशलक्ष कि. वॅ.	30.775	Million Kwh	Total Electricity consumed (1990-91).
15	राज्य उत्पन्न–				State Income—
	(i) चालू किंमतीनुसार उत्पन्न (१९८९-९०)	कोटी रुपयात	@48.715	Crore Rs	Income at Current Prices (1989-90)
	चालू किंमतीनुसार उत्पन्न (१९९०-९१)	कोटी रुपयात	@55.439	Crore Rs	Income at Current Prices (1990-91).
	(ii) चालू किंमतीनुसार दरडोई उत्पन्न (१९८९-९०)	रुपये	@6.604 32	Rs	Per capita income at current prices (1989-90).
	चालू किंमतीनुसार दरडोई उत्पन्न (१९९०-९१)	रुपये	@7,408 71	Rs	Per capita income at current prices (1990-91).
16	रस्त्याची लांबी–				Road length—
	(i) एकूण (३१-३-१९९० रोजी)	किलोमीटर	1,72,859	Kilometres	Total (On 31-3-1990)
	एकूण (३१-३-१९९१ रोजी)	किलोमीटर	1,72,965	Kilometres	Total (On 31-3-1991)
	(ii) पृष्ठांकित (३१-३-१९९० रोजी)	..	1,28,205	Surfaced	(On 31-3-1990)
	पृष्ठांकित (३१-३-१९९१ रोजी)	..	1,32,048	Surfaced	(On 31-3-1991)

@ अस्थायी/Provisional

† १९९१ जनगणना/1991 Population Census

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	परिमाण	महाराष्ट्र Maharashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (टक्केवारी) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.	लोकसंख्या (१९९१ ची जनगणना)–						Population (1991 Census)—
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या	हजारात	48,395	6,28,692*	7.7	Thousand	(a) Rural Population
	(ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. . .	शेकडेवारी	61.3	74.2	. .	Percentage	(b) Percentage of rural population to total population
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या	हजारात	30,542	2,17,611	14.0	Thousand	(a) Urban Population
	(ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. . .	शेकडेवारी	38.7	25.7		Percentage	(b) Percentage of urban population to total population
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या	हजारात	78,937	8,46,303*	9.3	Thousand	(a) Total Population
	(१) पुरुष	,,	40,826	4,39,230*	9.3	Do.	(i) Male
	(२) स्त्रिया	,,	38,111	4,07,072*	9.4	Do.	(ii) Female
1.4	(अ) वर्गीकृत जाती व जमाती यांची लोकसंख्या (१९९१). . .	,,	16,076	2,05,982	7.8	Do	(a) Population of Scheduled Castes and Scheduled Tribe (1991).
	(ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. . .	शेकडेवारी	20.4	24.3	. .	Percentage	(b) Percentage of above population to total population.
1.5	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे . .	हजारात	31,006	2,85,932††	10.8	Thousand	(a) Total main workers.
	(ब) एकूण काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. . .	शेकडेवारी	39.3	34.0	. .	Percentage	(b) Percentage of total main workers to total population
1.6	(अ) सीमांतीक काम करणारे . .	हजारात	2,904	28,199††	10.3	Thousand	(a) Marginal workers.
	(ब) सीमांतीक काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. . .	शेकडेवारी	3.7	3.4	. .	Percentage	(b) Percentage of marginal workers to total population
1.7	(अ) एकूण काम न करणारे . .	हजारात	45,011	5,24,437††	8.6	Thousand	(a) Total non-workers.
	(ब) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. . .	शेकडेवारी	57.2	62.4	. .	Percentage	(b) Percentage of total non-workers to total population
1.8	लोकसंख्येची घनता	दर चौरस किलोमीटर मागे लोकसंख्या.	257	267††		Persons per sq. km.	Density of population.
1.9	साक्षरतेचे प्रमाण—						Literacy percentage—
	(१) पुरुष	शेकडेवारी	76.56	64.13††	. .	Percentage	(i) Male
	(२) स्त्रिया	शेकडेवारी	52.32	39.29††	. .	Percentage	(ii) Female
	(३) एकूण	शेकडेवारी	64.87	52.21††	. .	Percentage	(iii) Persons
1.10	स्त्री-पुरुष प्रमाण	दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.	934	929†	. .	Females per 1,000 males.	Sex ratio

*जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या धरून व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

*Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation at Pakistan and China where census could not be taken.

†आसाम, जम्मू व काश्मीर वगळून / Excludes Assam, Jammu and Kashmir.

††जम्मू व काश्मीर सोडून / Excluding Jammu and Kashmir.

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1	१९८१-९१ मध्ये झालेली लोकसंख्येतील शेकडा वाढ.	शेकडेवारी	25.73	23.85	..	Percentage	Percentage growth of population during 1981-91.
2	*शेती (१९९०-९१)–						*Agriculture (1990-91)—
2.1	कसलेले क्षेत्र (निव्वळ)	लाख हेक्टरांत	179	1,422	12.6	Lakh hectares	Net area sown.
2.2	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी. ..	शेकडेवारी	58.63	42.63	..	Percentage	Percentage of net area sown to geographical area.
2.3	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र ..	लाख हेक्टरात	210	1,855	11.4	Lakh hectares	Gross cropped area.
2.4	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र	लाख हेक्टरात	32	618	5.1	Do.	Gross irrigated area.
2.5	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्राची लागवडीखालील एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी. ..	शेकडेवारी	15.1	33.3	..	Percentage	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area.
	प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र (१९८८-८९, १९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षाची सरासरी)–						Area under principal crops (average for year 1988-89, 1989-90 and 1990-91)—
2.6	तांदूळ	हजार हेक्टर	1,549	42,166	3.7	Thousand hectares	Rice
2.7	गहू	,,	863	23,863	3.6	Do.	Wheat
2.8	ज्वारी	,,	6,315	14,645	43.1	Do.	Jawar
2.9	बाजरी	,,	1,935	11,131	17.4	Do.	Bajri
2.10	एकूण तृणधान्ये	,,	11,127	91,805	12.1	Do.	All cereals
2.11	एकूण कडधान्ये	,,	3,292	23,653	13.9	Do.	All pulses
2.12	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कडधान्ये). ..	,,	14,419	1,15,458	12.5	Do.	All foodgrains (cereals and pulses).
2.13	ऊस	,,	380	3,498	10.9	Do.	Sugarcane
2.14	कापूस	,,	2,665	7,478	35.6	Do.	Cotton
2.15	भुईमूग	,,	884	8,512	10.4	Do.	Groundnut
	प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८८-८९, १९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षाची सरासरी)–						Outturn of principal crops (average for year 1988-89, 1989-90 and 1990-91)—
2.16	तांदूळ	हजार टन	2,428	72,884	3.3	Thousand tonnes.	Rice
2.17	गहू	,,	956	52,827	1.8	Do.	Wheat
2.18	ज्वारी	,,	5,620	11,982	46.9	Do.	Jawar
2.19	बाजरी	,,	1,073	7,112	15.1	Do.	Bajri
2.20	एकूण तृणधान्ये	,,	10,078	1,44,471	7.0	Do.	All cereals
2.21	एकूण कडधान्ये	,,	1,636	13,590	12.0	Do.	All pulses
2.22	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कडधान्ये). ..	,,	11,714	1,58,061	7.4	Do.	All foodgrains (ceresals and pulses).
2.23	ऊस (गूळ)	,,	32,641	2,33,494	14.6	Do.	Sugarcane (Gur)
2.24	कापूस (रुई)	,,	310	1,696	18.3	Do.	Cotton (Lint)
2.25	भुईमूग	,,	884	8,461	10.4	Do.	Groundnut
3.	पशुसंवर्धन (१९८७)–						Animal Husbandry (1987)—
3.1	एकूण पशुधन	हजारात	34,255	4,46,300	7.7	Thousand numbers.	Total livestock
3.2	एकूण गाई-बैल	,,	16,983	1,99,700	8.5	Do.	Total cattles
3.3	गाई-बैल–						Cattle—
	(१) तीन वर्षावरील बैल	,,	6,531	72,200	9.0	Do.	(i) Males over 3 years.
	(२) तीन वर्षावरील गाई	,,	5,096	33,400	15.3	Do.	(ii) Females over 3 years.

*अस्थायी / Provisional.

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
3.4	एकूण म्हशी-रेडे	हजारात	4,755	76,000	6.3	Thousand numbers	Total buffaloes.
3.5	म्हशी-रेडे—						Buffaloes—
	(१) तीन वर्षांवरील रेडे	,,	356	7,500	4.8	Thousand numbers.	(i) Males over 3 years.
	(२) तीन वर्षांवरील म्हशी.. ..	,,	2,816	39,100	7.2	Do.	(ii) Females over 3 years.
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	,,	12,068	1,55,900	7.7	Do	Total Sheeps and goats.
3.7	एकूण घोडे, शिंगरे वगैरे	,,	43	1,800	2.4	Do.	Total horses and ponies.
3.8	इतर पशुधन	,,	12,474	1,68,800	7.4	Do.	Other livestock.
3.9	कोंबड्या, बदके वगैरे	,,	24,839	2,75,300	9.0	Do.	Total poultry.
3.10	ट्रॅक्टर	,,	35	738	4.7	Do.	Tractors.
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेली इंजिने व पंप ..	,,	743	16,184	4.6	Do.	Oil engines with pumps for irrigation purposes.
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप (१९८९-९०)	,,	..	..	..	Do.	Electric pumps for irrigation (1989-90)
	" (१९९०-९१)	"					" (1990-91)
4	जंगले—						**Forests—**
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र (१९८९-९०)..	चौ. कि. मी.	63,821	7,36,685	8.7	Sq. Km.	Total forest area (1989-90).
	" (१९९०-९१)		63,798				" (1990-90).
5	*उद्योग आणि खाणकाम कारखाने—						**Industry and Mining* Factories—**
5.1	(अ) चालू कारखाने (१९८९) ..	संख्या	23,057	84,404	11.2	Number	(a) Working factories (1989).
	" (१९९०) ..		23,410				" (1990)
	(ब) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८९)	हजारात	1,160	875	15.2	Thousand numbers.	(b) Average daily number of workers (1989).
	" (१९९०)		1,163				" (1990)
5.2	*वार्षिक उद्योग पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेनंतर भाग मिळून).						Annual Survey of Industries (Census *plus* Non-Census part).
	(अ) उत्पादक भांडवल (१९८९-९०)	कोटी रुपये	25,674	1,06,026	15.0	Crore Rs.	(a) Productive capital (1989-90)
	" (१९९०-९१)		30,366				" (1990-91)
	(ब) एकूण उत्पादन (१९८९-९०)	,,	50,028	1,53,973	21.5	Do.	(b) Gross output (ex-factory value). (1989-90).
	" (१९९०-९१)		61,975				" (1990-91)
	(क) उत्पादन मूल्यवृद्धी (१९८९-९०)	,,	10,077	28,334	22.2	Do.	(c) Value added by manufacture (1989-90).
	" (१९९०-९१)		12,254				" (1990-91)
5.3	चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या .. (डिसेंबर १९८९ अखेर)	संख्या	2,780	909	11.8	Number	Working cotton textile mills (December 1989).
	(डिसेंबर १९९० अखेर)		2,722				(December 1990)
	(अ) या गिरण्यांतील कामगारांची .. सरासरी (डिसेंबर १९८९ अखेर)	हजारात	213	918	19.8	Thousand numbers.	(a) Average number of workers employed in cotton textile mills (December 1989).
	" (डिसेंबर १९९० अखेर)		201				" (December 1990).
	(ब) कापडाचे सरासरी मासिक .. उत्पादन (मार्च १९८९ अखेर)	हजार मीटर	902	2,340	38.5	Thousand metres.	(b) Average monthly production of cloth (March 1989).

* अस्थायी/Provisional.

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
5.4	(अ) कोळसा (उत्पादन)	(१९८९-९०)	हजार टन	16	1,88,125	7.5	Thousand tonnes.	(a) Coal (Quantity) (1989-90)
	"	(१९९०-९१)		17				" (1990-91)
	(मूल्य)	(१९८९-९०)	कोटी रुपये	498	4,299	6.8	Crore Rs.	(1989-90). (Value)
		(१९९०-९१)		472				(1990-91)
	(ब) कच्चे लोखंड (उत्पादन)	(१९८९-९०)	हजार टन	1,175	48,923	0.4	Thousand tonnes.	(b) Iron ore (Quantity) (1989-90).
	"	(१९९०-९१)		645				" (1990-91).
	(मूल्य)	(१९८९-९०)	कोटी रुपये	6.70	345	0.3	tonnes Crore Rs.	(Value) (1989-90)
	"	(१९९०-९१)		3.84				" (1990-91)
	(क) कच्चे मॅंगनीज (उत्पादन)	(१९८९-९०)	हजार टन	258	1,298	19.8	Thousand tonnes	(c) Manganese Ore(Quantity) (1989-90).
	"	(१९९०-९१)		276				" (1990-91).
	(मूल्य)	(१९८९-९०)	कोटी रुपये	14 54	41	31.7	Crore Rs.	(Value) (1989-90).
	"	(१९९०-९१)		16 14				" (1990-91)
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन)	(१९८९-९०)	हजार टन	533	3,829	14.0	Thousand tonnes.	(d) Bauxite (Quantity) (1989-90).
	"	(१९९०-९१)		543				" (1990-91).
	(मूल्य)	(१९८९-९०)	कोटी रुपये	3.52	59	5.1	Crore Rs.	(Value) (1989-90).
	"	(१९९०-९१)		4.42				" (1990-91).
6	वीज—@							**Electricity @**
6.1	वीजेचे उत्पादन	(१९८९-९०)	दशलक्ष कि. वॅ. तास	35,260	2,02,145	15 9	Million Kwh.	Electricity generated (1989-90).
	"	(१९९०-९१)		37,811				" (1990-91).
6 2	वीजेचे वापर	(१९८९-९०)	दशलक्ष कि. वॅ. तास	29,002	1,46,206	16.5	Million Kwh.	Electricity consumed (1989-90)
	"	(१९९०-९१)		30,775				" (1990-91)
6	(अ) उद्योगाकरिता वापरलेली वीज	(१९८९-९०)	दशलक्ष कि. वॅ. तास	13,920	71,371	16.9	Million Kwh	(a) Industrial Comsumption. (1989-90).
	"	(१९९०-९१)		14,706				" (1990-91).
	(ब) या औद्योगिक वापराचे एकूण विजेच्या वापराशी प्रमाण	(१९८९-९०)	शेकडेवारी ..	48.0	48.2		Percentage	(b) Percentage of Industrial consumption to total consumption. (1989-90)
	"	(१९९०-९१) ..		47.8				" (1990-91).
7	संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका.–							**Joint Stock Companies and Banks—**
7.1	कंपन्यांची संख्या	(३१ मार्च १९९० रोजी)		46,401	1,55,549	32.0		Number of companies (as on 31st March 1990).
	"	(३१ मार्च १९९१ रोजी)		51,319				(as on 31st March 1991)
7.2	त्यांचे भरणा केलेले भांडवल	३१ मार्च १९९० रोजी)	कोटी रुपये	6253.47	48,477	9.9	Crore Rs.	Their paid Capital (as on 31-3-1990)
	"	(३१ मार्च १९९१ रोजी)		8,061 08				(as on 31-3-1991)
7.3	बँक कार्यालये (वर्गीकृत व्यापारी) ..	(३१ मार्च १९९० रोजी)	संख्या	5,524	54,870	9.2	Number	Banking offices (Scheduled commercial) (as on 31-1-1990).
	"	(३१ मार्च १९९१ रोजी) ..		5,575				" (as on 31-3-1991)
7.4	दर लाख लोकसंख्येशी बँक कार्यालयांचे प्रमाण	(१९९०)	,,	7.4	7.1	..	Do.	Banking offices per lakh of population (1990).
	"	(१९९१) ..	,,	7.3				" (1991).

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
7.5 बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या.	(१९९०)	संख्या	2.728	21.858	7.4	Number	Places having banking offices (1990)
"	(१९९१)		2.749	"	"	"	" (1991)
8 सहकार —							**Co-operation**
8.1 सहकारी संस्था	(१९९०)	"	98.181	3 15.658	23.9	Do	Co-operative societies. (1990
"	(१९९१)		1,04 620				" (1991)
8.2 सभासदांची संख्या	(१९९०)	हजारात	255	1 41 100	23.5	Thousand number	Membership (1990)
"	(१९९१)		270				" (1991)
8.3 सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल	(१९९०)	कोटी रुपये	21 534	37.769	24.9	Crore Rs.	Working capital of all Co-operative societies. (1990)
"	(१९९१)		24.713				" (1991)
8.4 कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज . .		"	250	1,742	14 0	Do.	Advances by agricultural cred societies.
9 परिवहन आणि दळणवळण—							**Transport and Communications—**
9.1 (अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च १९९० रोजी)		किलोमीटर	4.399	61.460	8.6	Kilometres	(a) Total Railway length (as on 31st March 1990)
(३१ मार्च १९९१ रोजी)		. .					(as on 31st March 1991)
(ब) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे दर शंभर चौ. कि. मी. क्षेत्रफळामागे प्रमाण— (३१ मार्च १९९० रोजी)		"	. .	1.9	15.2	Do.	(b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1990)
(३१ मार्च१९९१ रोजी)							(as on 31st March 1991)
9.2 १०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे . . असणारी रस्त्यांची लांबी. (३१ मार्च १९९० रोजी)		किलोमीटर	78	56	.	Kilometres.	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1990)
(३१ मार्च १९९१ रोजी)							(as on 31st March 1991)
9.3 दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटर वाहने (३१ मार्च १९९० रोजी).		संख्या	3.058	1.858	. .	Number	Motor vehicles, per lakh of population (as on 31 st March1990).
" (३१ मार्च १९९१ रोजी)							(as on 31st March 1991)
10 राज्य उत्पन्न (१९८९-९०)—							**State Income (1989-90)—**
10.1 (अ) चालू किंमतीनुसार उत्पन्न . .		कोटी रुपये	45.613**	3,46.994***	31.1	Crore Rs.	(a) Income at current prices
(ब) चालू किंमतीनुसार दरडोई उत्पन्न . .		रुपये	6.184	4,252	. .	Do.	(b) Per capita income at current prices.

**प्राथमिक अंदाज/Preliminary estimates.

***शीघ्र अंदाज/Quick estimates.

निवडक विषयावरील सारांश तक्ते

Summary Tables on Selected Topics

सत्यमेव जयते

शेती/Agriculture

1.1 जमिनीचा वापर/Land utilization

[आकडे शंभर हेक्टरात/Figures in hundred hectares]

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1985-86 (6)	1986-87 (7)	1987-88 (8)	1988-89 (9)	1989-90 (10)	1990-91 (11)	Item (2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार)	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	Total Geographical area by village papers.
2	जंगले	54,110	54,168	53,094	53,499	53,697	54,093	53,727	54,038	54,101	Forests
3	कसलेले क्षेत्र	1,78,783	1,76,682	1,82,986	1,80,314	1,79,232	1,78,808	1,80,186	1,79,230	1,79,406	Net Area sown
4	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र	1,88,229	1,87,369	2,01,330	2,02,614	1,99,200	2,01,310	1,96,192	2,06,680	2,10,522	Total Gross cropped Area.

आधार : कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source : Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

शेती/Agriculture

1.2 पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/Area Irrigated by Crops

[आकडे शंभर हेक्टरात/Figures in Hundred hectares]

अ. क्र. Sr. No. (1)	पीक (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1981-82 (6)	1982-83 (7)	1983-84 (8)	1984-85 (9)	Crops (2)
1	तांदूळ	2,724	3,138	4,203	5,982	3,900	3,697	3,736	Rice
2	गहू	1,386	2,753	5,290	5,211	5,008	5,188	4,877	Wheat
3	ज्वारी	2,659	2,602	4,676	4,701	4,065	3,987	4,250	Jowar
4	बाजरी	327	594	541	533	485	497	485	Bajri
5	अन्न पिके	11,140	14,345	22,074	22,473	21,696	21,484	21,884	Food crops
6	कापूस	360	726	1,182	1,102	887	884	852	Cotton
7	भुईमूग	130	312	558	768	731	792	941	Groundnut
8	तंबाखू	17	7	18	5	5	6	8	Tobacco
9	अन्नेत्तर पिके †	1,058	1,358	2,284	2,450	2,242	2,384	2,558	Non-Food crops
	एकूण	**12,198**	**15,703**	**24,358**	**24,923**	**23,938**	**23,868**	**24,442**	**Total**

* इतर अन्न पिके धरून — * Includes other Food crops
† इतर अन्नेत्तर पिके धरून — † Includes other non-food crops
आधार : कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source : Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

1. शेती/AGRICULTURE

1.3 प्रमुख अन्नपिके व अन्नेतर पिकांखालील क्षेत्र व उत्पादन/ AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL FOOD AND NON-FOOD CROPS

[क्षेत्रफळ शंभर हेक्टरात/Area in Hundred hectares]
[उत्पादन शंभर टनांत/Outturn in hundred tonnes]

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	पीक (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1985-86 (6)	1986-87 (7)	1987-88 (8)	1988-89 (9)	1989-90 (10)	1990-91 (11)	Crop (2)
1	तांदूळ										RICE—
	क्षेत्र	12,996	13,524	15,038	15,406	15,028	13,698	15,451	15,195	15,810	Area
	उत्पादन	13,692	16,622	23,606	21,818	17,106	17,128	26,521	23,188	23,137	Outturn
2	गहू										WHEAT—
	क्षेत्र	9,067	8,120	10,791	8,815	7,355	7,327	8,790	8,419	8,730	Area
	उत्पादन	4,011	4,403	9,313	6,444	5,364	6,334	10,432	9,071	9,187	Outturn
3	ज्वारी										JOWAR—
	क्षेत्र	62,842	57,030	64,379	66,256	63,348	66,628	61,851	64,278	63,310	Area
	उत्पादन	42,233	15,574	44,275	39,227	30,924	59,519	42,779	66,351	59,480	Outturn
4	बाजरी										BAJRI—
	क्षेत्र	16,352	20,387	17,092	17,028	17,337	18,149	19,637	19,127	19,270	Area
	उत्पादन	4,886	8,241	7,599	4,198	4,652	9,096	9,005	12,045	11,143	Outturn
5	एकूण तृणधान्ये*										TOTAL CEREALS *—
	क्षेत्र	1,06,042	1,03,200	1,12,326	1,12,315	1,08,255	1,10,906	1,10,918	1,11,455	1,11,420	Area
	उत्पादन	67,550	47,367	89,000	76,149	61,691	96,504	93,475	1,15,073	1,07,403	Outturn
6	एकूण कडधान्ये										TOTAL PULSES—
	क्षेत्र	23,513	25,663	28,044	28,597	28,361	30,326	33,304	32,895	32,570	Area
	उत्पादन	9,889	6,770	8,312	11,641	9,750	14,140	17,297	17,345	14,439	Outturn
7	एकूण अन्नधान्ये										TOTAL FOODGRAINS—
	क्षेत्र	1,29,555	1,28,863	1,40,372	1,40,912	1,36,616	1,41,232	1,44,222	1,44,350	1,43,990	Area
	उत्पादन	77,439	54,134	97,312	87,790	71,441	1,10,644	1,10,772	1,32,418	1,21,842	Outturn
8	कापूस										COTTON—
	क्षेत्र	24,995	27,498	26,671	27,530	26,930	25,177	26,277	26,355	27,300	Area
	उत्पादन (रूई)	2,842	824	2,157	3,384	4,318	2,519	2,335	2,211	3,196	Outturn
9	तंबाखू										TOBACCO—
	क्षेत्र	253	116	119	99	84	112	99	85	100	Area
	उत्पादन	123	52	68	77	79	103	85	99	104	Outturn
10	भुईमूग										GROUNDNUT—
	क्षेत्र . ..	10,828	9,040	7,118	6,264	6,538	7,094	9,175	8,544	8,810	Area
	उत्पादन	7,999	5,863	4,407	472	4,352	6,983	10,056	9,786	9,916	Outturn
11	ऊस										SUGARCANE—
	क्षेत्र	1,555	2,039	3,168	3,191	3,015	2,919	3,143	3,831	4,440	Area
	उत्पादन (गुळात) ..	11,562	16,408	28,939	25,450	22,654	27,208	26,151	3,40,083	3,84,162	Outturn (in term of gur)

*इतर धान्ये धरून/Inclusive of other cereals.

आधार.— कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source —Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पशुधन/LIVESTOCK

अ. क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	परिमाण (3)	1961 (4)	1966 (5)	1972 (6)	1978 (7)	1982 (8)	1987 (9)	Unit (3)	Item (2)
1	तीन वर्षांवरील (मादी) ..	हजारात	4,644	4,534	4,587	6,781	5,247	5,739	Thousand No.	Cattle Females over 3 years.
2	तीन वर्षांवरील (म्हशी) ..	हजारात	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	2,816	Thousand No.	Buffaloes Females over 3 years.
3	मेंढरे आणि शेळ्या ..	हजारात	7,274	7,326	8,039	10,199	10,376	12,068	Thousand No.	Sheep and Goats.
4	इतर जनावरे (बैल व रेडे धरून)	हजारात	12,491	11,854	11,864	12,514	12,989	13,632	Thousand No.	Other Livestock (Including male cattle and Buffaloes).
5	एकूण पशुधन ..	हजारात	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	34,255	Thousand No.	Total Livestock
6	कोंबड्या, बदके वगैरे ..	हजारात	10,578	9,902	12,217	18,751	19,844	24,839	Thousand No.	Total Poultry

आधार.– पशुधन गणना.

Source.— Livestock Census.

3. सहकार/CO-OPERATION

अ. क्र. Sr. No	प्रकार	1960-61	1970-71	1980-81	1985-86	1988-89	1989-90	1990-91	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
I	सहकारी संस्थांची संख्या								**Number of Co-operative Societies**
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था	89	29	30	35	34	34	34	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पत संस्था	21,400	20,426	18,577	18,458	18,509	17,898	19,565	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	1 630	2,964	5,474	7,112	9,485	10,404	11,286	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	344	410	423	655	827	906	931	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,306	6,810	14,327	21,140	26,002	26,751	28,935	Productive enterprises
6	इतर	3,846	11,964	21,915	31,870	38,650	42,407	43,842	Others
	एकूण	31,565	42,603	60,746	79,270	93,507	4,98,400	1,04,593	Total
II	सभासदांची संख्या (हजारात)—								**Number of members (000)**
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था	76	70	1,009	1,155	1,285	1,386	1,544	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पत संस्था *	2,170	3,794	5,416	6,287	7,441	7,757	7,522	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	1,087	2,438	3,759	6,119	8,021	8,531	9,304	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	141	282	471	725	721	748	746	Marketing
5	उत्पादक संस्था	323	959	2,152	3,035	4,147	3,898	4,175	Productive enterprises
6	इतर	394	1,038	2,049	2,945	3,280	42,407	3,353	Others
	एकूण	4,191	8,581	14,669	20,266	24,895	64,727	26,644	Total
III	खेळते भांडवल (लाख रुपये)—								**Working capital (in lakh Rs.)**
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था	11,907	61,317	1,83,052	3,98,260	6,34,517	7,71,436	9,11,879	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पत संस्था	5,812	34,329	52,746	89,327	1,62,660	1,83,790	1,70,594	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	4,593	16,806	1,20,881	3,15,984	5,89,739	6,51,768	7,26,462	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	592	3,910	18,822	26,176	31,793	33,069	33,962	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,132	21,920	99,683	1,69,342	3,54,015	4,00,926	4,29,661	Productive enterprises
6	इतर	2,060	10,749	42,591	79,952	1,01,020	1,06,919	1,45,409	Others
	एकूण	**29,096**	**1,49,031**	**5,17,775**	**10,79,041**	**18,82,744**	**21,47,908**	**24,17,967**	**Total**

3. सहकार/CO-OPERATION—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
IV	दिलेले कर्ज (लाख रुपये)—								**Advances (in Lakh Rs.)**
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था	17,538	75,102	3,20,060	6,27,457	10,69,626	4,88,951	5,81,416	Agricultural and Non-agricultural Credit-apez and central.
2	कृषि पत संस्था *	4,256	13,296	24,999	42,492	1,02,285	83,772	77,853	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	4,703	20,443	1,12,948	3,47,417	5,66,020	4,77,023	5,77,023	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	347	327	345	585	651	88	845	Marketing
5	उत्पादक संस्था	71	328	1,101	1,062	1,605	1,152	2,009	Productive enterprises
6	इतर	84	375	1,218	5,288	4,146	10,114	9,744	Others
	एकूण	26,999	1,09,871	4,60,677	10,24,319	18,44,335	10,61,800	12,48,890	Total
V	थकीत कर्ज (लाख रुपये)—								**Outstanding loans (in Lakh Rs.)**
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था	8,714	47,803	1,13,676	2,47,693	4,19,973	5,10,994	6,16,287	Agricultural and Non-agricultural Credit-apez and central.
2	कृषि पत संस्था	4,788	28,410	38,369	64,417	1,21,843	1,40,317	1,35,206	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	3,185	10,506	73,089	1,85,402	74,671	4,09,117	4,59,439	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	80	182	387	489	778	1,298	937	Marketing
5	उत्पादक संस्था	57	608	2,145	3,598	5,853	5,316	6,704	Productive enterprises
6	इतर	218	785	2,523	10,870	15,575	16,528	46,842	Others
	एकूण	**17,042**	**88,294**	**2,30,189**	**5,12,469**	**9,38,693**	**10,83,570**	**12,65,415**	**Total**

*यात प्राथमिक कृषि पत संस्था, प्राथमिक भू-सुधार संस्था आणि धान्य बँका यांचा समावेश आहे.

*Includes primary agricultural credit societies, primary and development banks and grain banks.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

4. उद्योग/INDUSTRIES

कारखाने आणि कामगार यांची संख्या/NUMBER OF FACTORIES AND WORKERS

बाब (1)	1961 (2)	1970 (3)	1980 (4)	1985 (5)	1988 (6)	1989 (7)	1990 (8)	Item (1)
चालू कारखान्यांची संख्या	8,233	9,803	15,170	18,922	22,126	23,057	23,140	Number of working factories
कामगारांची दैनिक सरासरी (हजारात) ..	787	952	1,177	1,129	1,142	1,160	1,163	Average daily attendance of workers (Thousand No.)

आधार—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

5. वीज/ELECTRICITY

	बाब (1)	परिमाण (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1985-86 (6)	1989-90 (7)	1990-91 (8)	Unit (2)	Item (1)
I	विजेचे उत्पादन	दशलक्ष किलोवॅट तास.	3,268	9,135	18,750	27,647	35,260	37,311	Million Kwh.	Electricity generated
II	विजेचा वापर	दशलक्ष किलोवॅट तास.	2,720	7,650	14,034	20,979	29,002	30,775	Million Kwh	Electricity consumed
(i)	घरगुती	दशलक्ष किलोवॅट तास.	260	732	1,779	2,975	4,683	5,065	Million Kwh	Domestic
(ii)	वाणिज्यिक	दशलक्ष किलोवॅट तास.	198	547	949	1,410	2,008	2,068	Mill[illegible]	Commercial
(iii)	औद्योगिक	दशलक्ष किलोवॅट तास.	1,853	5,312	8,130	11,124	13,920	14,706	[illegible]	[illegible]ustrial
(iv)	वाहने चालविण्यासाठी ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	339	421	766	853	921	970	Million Kwh.	Traction
(v)	इतर	दशलक्ष किलोवॅट तास.	70	638	2,310	4,617	7,470	7,966	Million Kwh.	Others

आधार—केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source—Central Electricity Authority, Government of India, New Delhi.

6. चालू संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT-STOCK COMPANIES AT WORK

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

बाब	३१ मार्च १९६१ रोजी As on 31st March 1961		३१ मार्च १९७२ रोजी As on 31st March 1972		३१ मार्च १९८० रोजी As on 31st March 1980		३१ मार्च १९८१ रोजी As on 31st March 1981		३१ मार्च १९९० रोजी As on 31st March 1990		३१ मार्च १९९१ रोजी As on 31st March 1991		Item
	संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
कृषि आणि संलग्न	90	1.5	91	7.1	166	18.2	284	21.8	314	23.1	505	35.4	Agriculture and allied activities.
खाणकाम आणि दगड खाणकाम ..	77	3.3	95	7.4	112	29.6	100	33.0	113	33.0	155	90.9	Mining and quarrying.
प्रक्रिया आणि वस्तू निर्माण ..	2,228	238.6	3.721	651 6	7,702	1.2	9,049	1.607.0	10.295	1,683.0	17,270	3.113.9	Processing and manufacture.
बांधकाम आणि उपयोगिता ..	165	32.7	204	45.0	501	79.5	738	74.8	983	75.1	2,012	260.8	Construction and utilities.
वाणिज्य (व्यापार आणि वित्त) ..	1,781	90.3	2.100	126.8	4,072	220.1	2,653	127.1	5,959	285.0	9.748	504.7	Commerce (trade and finance).
परिवहन, दळणवळण आणि साठवण	109	22.7	164	49.5	454	63.1	568	80.0	651	99.9	885	169.5	Transport, Communication and Storage.
सामुहिक आणि व्यावसायिक सेवा ..	104	2.8	190	4.1	734	36.7	900	46.5	1,086	50.2	2,054	100.0	Community and business services.
व्यक्तिगत आणि इतर सेवा ..	274	5.0	343	8.6	651	20.4	765	29.3	860	30.2	1,396	33.8	Personal and other services.
एकूण ..	**4,828**	**396.9**	**6,912**	**900.1**	**4.392**	**1,711.7**	**15,607**	**2,019.5**	**20.261**	**2,279.5**	**34,023**	**4,329.0**	**Total**

आधार—कंपनी व्यवहार खाते, विधी, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source—Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi.

7. शिक्षण / EDUCATION

अ. क्र. Sr. No.	प्रकार	परिमाण	1960-61	1970-71	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Unit	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	पूर्व प्राथमिक												**Pre-Primary**
	संस्था	संख्या	527	704	654	760	776	809	809	838	857	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	34	51	64	81	57	155	154	93	88	No. in thousand	Pupils
2	प्राथमिक												**Primary**
	संस्था	संख्या	34,594	45,143	51,045	54,406	54,866	55,533	56,394	56,799	57,744	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	4,178	6,229	8,392	9,418	6,579	9,771	9,936	10,161	10,424	No. in thousand	Pupils
3	माध्यमिक												**Secondary**
	संस्था	संख्या	2,468	5,339	6,119	8177	8,417	7,402	7,640	7,852	8,200	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	858	1,936	3,309	4,586	4,873	3,446	3,589	3,649	3,723	No. in thousand	Pupils
4	उच्च												**Higher**
	संस्था	संख्या	211	547	738	964	985	1,428	1,504	1,638	1,772	No	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	110	328	589	864	920	1,677	1,772	1,906	2,071	No. in thousand	Pupils

*ह्यात उच्च माध्यमिक वर्गाचा समावेश आहे/This includes Higher Secondary Classes.

आधार—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

अनु. क. Sr. No.	खनिज	उत्पादन/मूल्य	1961	1970	1980
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	क्रोमाईट	(i) उत्पादन	1	3	3
		(ii) मूल्य	108	313	640
2	रगडी कोळसा	(i) उत्पादन	856	1,771	5,300
		(ii) मूल्य	18,643	62,637	6,05,360
3	कच्चे लोखंड	(i) उत्पादन	362	446	1,388
		(ii) मूल्य	5,099	5,010	45,758
4	चुनखडी	(i) उत्पादन	55	377	665
		(ii) मूल्य	230	2,924	13,170
5	कच्चे मॅंगनीज	(i) उत्पादन	179	216	223
		(ii) मूल्य	20,625	13,924	49,778
6	चायना क्ले	(i) उत्पादन	2	4	6
		(ii) मूल्य	13	53	123
7	बॉक्साइट	(i) उत्पादन	27	123	349
		(ii) मूल्य	198	1,058	8,841
8	मीठ	(i) उत्पादन	384	461	495
9	डोलोमाइट	(i) उत्पादन	6	5	27
		(ii) मूल्य	38	67	692
10	सिलिका सँड	(i) उत्पादन	5	28	80
		(ii) मूल्य	34	269	2,110
11	गेरु	(i) उत्पादन	..	1	3
		(ii) मूल्य	..	13	39
12	कोरंडम	(i) उत्पादन	..	*	1
		(ii) मूल्य	..	8	678

* अस्थायी/

N. A.—उपलब्ध नाही/

@ आकडे ५०० टनाखालील आहेत/

1 आधार—भारतीय खाण केंद्र, नागपूर/

2 सहाय्यक मीठ आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई (मीठा करिता)/

सत्यमेव जयते

MINERAL PRODUCTION IN MAHARASHTRA

(उत्पादन हजार मे. टनोत, मूल्य हजार रुपयात)
(Quantity in thousand tonnes, value in thousand Rs.)

1986	1987	1988	1989	1990	Quantity/value		Mineral
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)		(2)
..	N. A.	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	..	Chromite
..	N. A.	N.A.	N.A.	N.A.	Value		
11,884	13,934	15,111	16,340	16,848	Quantity	..	Coal
20,93,329	28,84,798	37,31,139	45,81,932	47,24,381	Value		
1,285	913	599	1,175	645	Quantity	..	Iron ore
62,126	50,684	32,977	67,000	38,427	Value		
1,961	2,744	4,361	5,201	5,135	Quantity	..	Limestone
65,078	91,767	1,32,623	1,92,065	1,96,850	Value		
238	237	253	258	276	Quantity	..	Manganese ore
1,21,109	1,09,556	1,23,450	1,45,470	1,61,462	Value		
11	N.A.	..	N.A.	N.A.	Quantity	..	China clay
239	N. A.	..	N.A.	N.A.	Value		
413	368	541	533	543	Quantity	..	Bauxite
18,437	17,562	28,643	35,231	44,263	Value		
375	N. A.	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	..	Salt
26	29	22	18	28	Quantity	..	Dolomite
1,402	1,727	1,471	1,083	2,667	Value		
168	168	170	202	197	Quantity	..	Silica Sand
5,912	8,208	7,674	9,600	8,717	Value		
3	N. A.	2	3	2	Quantity	..	Ochre
64	N. A.	70	131	63	Value		
1	173	1	@	@	Quantity	..	Corundum
1,202	234	1,060	456	295	Value		

Provisional.

Not available.

Less than 500 tonnes.

Source—Indian Bureau of Mines, Nagpur.

9. वापरात असलेली मोटार वाहने/

अ. क. Sr. No.	वाहनांचा प्रकार	1961	1970	1980 **
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	मोटार-सायकली	12,523 *	62,188 *	1,40,526
2	स्कूटर्स	..	..	1,63,623
3	मोपेड	..	.	.
4	मोटार गाड्या	50,589	1,08,679	2,14,037
5	टॅक्सी कॅब्स	6,086	15,554	29,243
6	स्वयंचलित रिक्षा	379	2,238	23,047
7	स्टेज कॅरेजेस—			
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	3,345	7,604	12,212
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	790	197	..
8	कॉन्ट्रॅक्ट कॅरेजेस—			
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	..	..	1,259
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	..	..	..
9	माल मोटारी —	..		
	A. खाजगी वाहने—	..		
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी	1,302	6,908	28,083
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणारी	4,641	8,458	7,644
	B. सार्वजनिक वाहने—			
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी	6,486	19,977	58,756
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणारी	10,691	12,038	10,079
10	रुग्णवाहिका	119	400	839
11	शाळेच्या बसेस	269	412	574
12	खाजगी प्रवासी वाहने	177	697	2,059
13	अनुयान (ट्रेलर)	1,554	5,238	19,630
14	ट्रॅक्टर्स	899	6,163	20,691
15	इतर	285	758	1,29[illegible]
	एकूण	1,00,144	2,57,539	7,28,583

टीप.—(1) प्रत्येक वर्षाच्या १ जानेवारी रोजीचे आकडे. * स्कूटर्स, मोपेड धरुन. (2) ** मार्च अखेरचे.

आधार—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

सत्यमेव जयते

MOTOR VEHICLES IN OPERATION

1985 **	1986 **	1987 **	1988 **	1989	1990	1991	Class of vehicles
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
2 21.062	2.55.569	10.36.200 *	12 63.191	4.35.047	4.89.574	5.45.611	Motor Cycles
2 57 831	3.09.577			5.09.369	5.79.024	6.39.166	Scooters
2 66 294	3.29.569			4.90.819	5.20.065	5.51.093	Moped
2.90 386	3.15.911	3.30.884	67.567	3 23.031	4.11.559	4.30.762	Motor Cars
39.196	39.999	40.385	41 166	41.745	42.489	43.400	Taxi Cabs
69.048	77.488	84.442	94 947	1 07.114	1 19.186	1 30 614	Auto-rickshaw
15.677	15 580	N A	15.580	15.546	18.185	18.434	Stage carriages—
N A	N A	16.515	N A	N A	N A	N A	Diesel engined
N A	N A	N A	N A	N A	N A	N A	Petrol engined
2.575	2 716	N A	3 060	3.387	3.768	4.132	Contract Carriages—
N A	N A	2.860	N A	N A	N A	N A	Diesel engined
N A	N A	N A	N A	N A	N A	N A	Petrol engined
N A	N A	N A					Lorries—
35 456	36.576	37.816	38.191	39.338	39.778	39.778	Private Carriers—
N A	N A	31.416	N A	N A	N A	N A	Diesel engined
N A	N A	6.400	N A	N A	N A	N A	Petrol engined
1.09 639	1.16.830	1.22 947	1.29.208	1.39.025	1 48.237	1 60 157	Public-Carriers—
N A	N A	1.16.227	N A	N A	N A	N A	Diesel engined
N A	N A	6.720	N A	N A	N A	N A	Petrol engined
1 446	1.543	1.615	1.895	2.039	218	2.274	Ambulances
772	802	828	881	947	993	1.032	School Buses
2 943	3.368	3.489	3.742	4.067	4.384	4.727	Private Services vehicles
38 109	41.083	43 354	46.777	51.939	56.833	63.295	Trailors
38.269	41.395	43.566	47.070	51.703	57.157	63.668	Tractors
2 882	2.945	1.663	4.172	73.464	4.807	5.212	Others
13.81.641	15.90.951	17.66.564	20.56.357	22,88.580	24.98.220	27.03.355	Total

Note—(1) Figures are as on 1st January of each year * Includes scooters and Moped (2) ** As on 31st March

Source—Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay

10. चालू किंमतीनुसार व स्थिर किंमतीनुसार (१९८०-८१) महाराष्ट्राचे राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न

STATE INCOME AND PER CAPITA INCOME OF MAHARASHTRA AT CURRENT AND AT CONSTANT (1980-81) PRICES

अ. क्र. Sr. No. (1)	बाबी (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1985-86 (6)	1986-87 (7)	1987-88 (8)	1988-89 (9)	1989-90 (10)	1990-91 @ (11)	Items (2)
1	निव्वळ राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयात)										Net State Domestic product (Rs. in Crore)
	(a) चालू किंमतीनुसार	1,705	4,298	15,113	26,530	28,157	32,642	38,990	48,715	55,438	At current Prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९८०-८१)	7,991	10,221	15,113	18,747	18,627	20,146	22,005	25,176	26,352	At constant Prices (1980-81)
2	दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपये)										Per capita state Income (in Rs.)
	(a) चालू किंमतीनुसार	436.74	868.55	2427.34	3834.93	3997.12	4557.90	5362.60	6604.32	7408.71	At current Prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९८०-८१)	2046.32	2065.45	2427.34	2709.82	2644.17	2813.13	3026.48	3413.18	3521.68	At constant Prices (1980-81)
3	राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक (निव्वळ) १९६०-६१ = १००										Index Number of State Income (Net) (Base 1960-61 = 100)
	(a) चालू किंमतीनुसार	100	252.01	886.07	1555.43	1650.82	1913.77	2285.91	2856.11	3250.28	At current Prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९८०-८१)	100	127.91	189.11	234.58	233.08	252.08	275.34	315.03	329.75	At constant Prices (1980-81)
4	दरडोई उत्पन्नाचे निर्देशांक (निव्वळ) १९६०-६१ = १००										Index Number of per capita Income(Net) (Base 1960-61 = 100)
	(a) चालू किंमतीनुसार	100	198.87	155.79	878.08	915.21	1043.62	1227.87	1512.19	1696.37	At current Prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९८०-८१)	100	100.93	118.62	132.42	129.21	137.47	147.90	166.80	172.10	At constant Prices (1980-81)

* अस्थायी/Provisional @ प्राथमिक/Preliminary

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक / CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS

(नवी मालिका/New Series)

अ. क्र. Sr. No.	केंद्र	बाबी	1966	1971	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Item	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	मुंबई *	अन्न	150	202	492	700	776	864	961	184	204	Food	Bombay
		सर्व बाबी	143	488	447	640	701	771	852	176	195	All items	
2	सोलापूर *	अन्न	155	211	523	643	745	795	861	178	186	Food	Solapur
		सर्व बाबी	145	195	481	632	688	736	801	177	190	All items	
3	नागपूर *	अन्न	155	208	489	667	700	747	839	169	185	Food	Nagpur
		सर्व बाबी	144	190	454	625	663	710	799	175	192	All items	
4	जळगाव †	अन्न	173	202	515	653	709	760	839	178	192	Food	Jalgaon †
		सर्व बाबी	155	187	459	602	656	703	799	172	189	All items	
5	नांदेड †	अन्न	170	207	556	707	738	783	892	180	183	Food	Nanded †
		सर्व बाबी	153	195	507	656	693	742	822	185	194	All items	
6	औरंगाबाद †	अन्न	164	200	529	725	813	873	974	193	196	Food	Aurangabad†
		सर्व बाबी	151	189	401	657	728	775	847	179	190	All items	
7	पुणे †	अन्न	149	188	475	654	706	765	819	186	203	Food	Pune †
		सर्व बाबी	139	174	420	593	631	675	722	175	191	All items	

* कॅलेंडर वर्ष/Calendar year 1960 = 100.

† कॅलेंडर वर्ष/Calendar year 1961 = 100.

आधार—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.

Source—Office of the Commissioner of Labour, Bombay.

सत्यमेव जयते

१. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या

१.१. या विभागात क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या अनुसूचित जाती, जमाती त्यांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी, दशवर्षीय चढउतार, खेड्यांचे वर्गीकरण, काम करणारे आणि काम न करणारे लोक, साक्षरता दर इ. बाबतची माहिती १९९१ करिता अस्थायी स्वरुपात जनगणना कार्यालयाने पुरवठा केल्याप्रमाणे दर्शविल्या आहेत. इतर तक्ते १९८१ च्या लोकसंख्येशी संबंधित आहे.

१.२. १९८१ च्या जनगणनेमध्ये वापरलेल्या संकल्पना व व्याख्यानुसार 'गाव' हे ठराविक सीमा असलेले व जमिनीचे स्वतंत्रपणे अभिलेख उपलब्ध असलेले महसुली गाव होय. वाड्या किंवा पाडे यांस गावे मानण्यात आलेले नाही. फक्त ह्यास वनव्याप्त गावांचा अपवाद आहे. ही ठिकाणे म्हणजे राखीव जंगलातील लोकसंख्या असलेली ठिकाणे होत. त्यात मुख्यतः जंगल कामगार व त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्तींचा समावेश आहे व त्यास गावे असे संबोधण्यात आले आहे. 'वस्ती असलेल्या गावात' 'वस्ती असलेल्या महसुली' व 'वस्ती असलेल्या वनव्याप्त' गावांचा समावेश आहे. "वस्ती नसलेल्या" गावात कोणत्याही प्रकारची लोकवस्ती नसलेल्या महसुली गावांचा समावेश आहे. १९८१ च्या जनगणनेनुसार शहर किंवा नागरी विभागाची व्याख्या खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे :-

(१) ज्या ठिकाणी नगरपालिका, कटक मंडळ किंवा मुलकी वस्ती आहे असे किंवा.

(२) ५,००० किंवा त्याहून अधिक लोकवस्ती असलेले व ज्यातील कमीतकमी तीन-चतुर्थांश पुरुष कामगार बिगर शेती व्यवसायात गुंतले आहेत असे ठिकाण.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्याविषयक तक्ते भारत सरकारने प्रसिद्ध केलेल्या "भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र पुरवणी प्रबंध १" मध्ये उपलब्ध आहेत.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार खालीलप्रमाणे व्याख्या करण्यात आल्या आहेत :-

(१) काम.-"काम" ह्या शब्दाची व्याख्या कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात सहभाग, अशी असून त्याचे स्वरुप बौद्धिक किंवा शारीरिक श्रम असे आहे. "काम" ह्यात फक्त प्रत्यक्ष केलेल्या कामाचा अंतर्भाव नसून प्रभावी देखरेख व कामाचे मार्गदर्शन याचाही समावेश आहे.

(२) काम करणारे.-संदर्भ वर्षात अगदी काही वेळ काम केले असले तरी त्या व्यक्तीस काम करणारे असे समजण्यात आले :-

(अ) मुख्यतः काम करणारे.-एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात ६ महिने किंवा जास्त किंवा १८३ दिवस किंवा त्याहून जास्त दिवस काम केले असल्यास त्या व्यक्तीस मुख्यतः काम करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले.

(ब) सीमांतिक कामगार.-एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात सहा महिन्यापेक्षा किंवा १८३ दिवसांपेक्षा कमी दिवस काम केले असेल तर, त्या व्यक्तीस सीमांतिक कामगार म्हणून संबोधण्यात आले.

1. AREA AND POPULATION

1.1. Final figures of 1981 population census are presented in this section except for table on Area and Population Scheduled Caste, Scheduled Tribes, their percentage to total population decadal variation villages classified by population working and non-working person and literacy rate. These tables are related with 1991 census (provisional) as was made available by census Department and remaining tables are related to 1981 census.

1.2. According to the definitions and concepts used for the 1981 census, a 'Village' is a revenue village having a defined boundary and separate land records. Hamlets, wadies or padas have not been treated as separate villages. Forest villages make an exception. They are population centres situated within reserved forest areas. Their population mainly consists of forest labourers and their families. Such population centres within reserved forest areas are also treated as villages. Number of 'inhabited villages' denote number of 'inhabited revenue villages' and 'inhabited forest villages'. The 'uninhabited villages' are the revenue villages but did not have any residential population. For the purpose of 1981 Census a town or an urban area was defined as a place which has :—

(i) a municipal body, a cantonment or civil lines ; or

(ii) a population of 5,000 or over and at least three-forth or more of male workers engaged in non-agricultural pursuits.

The general population, 1981 tables concerning Maharashtra, are published by the Government of India, in "Census of India 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 Supplement."

Definitions as adopted in the 1981 census are reproduced below :—

(1) *Work*—was defined as participation in economically productive activity, such participation may be mental or physical in nature. Work involves not only actual work but also effective supervision and direction of work.

(2) *Worker*—worker was one who had engaged himself in work for at least sometime during the reference year :—

(a) Main worker.—is a person who during last year put in work for six months or more or for 183 days or more. was classified as main worker.

(b) Marginal worker.—is a person who did work during last year for less than six months (183 days) was classified as marginal worker.

(३) काम न करणारे.–जनगणनेच्या संदर्भ दिवसाचे आधी एक वर्षाच्या संदर्भकालात एखाद्या व्यक्तीने अजिबात काम केले नसेल अशा व्यक्तीस काम न करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले. जी व्यक्ती मुख्यत्वे स्वतःच्या कुटुंबासाठी कामे करणे वगैरे घरगुती कामामध्ये गुंतलेली असेल किंवा एखादा मुलगा किंवा मुलगी जी प्रामुख्याने एखाद्या संस्थेत शिकत असताना कुटुंबाला आर्थिक मदत करते परंतु जी पूर्णवेळ काम करीत नाही अशा व्यक्तीस " काम करणारी व्यक्ती " असे संबोधण्यात आले नाही. तसेच एखाद्या व्यक्तीस घरभाडे किंवा निवृत्ती वेतन अशा स्वरुपातच उत्पन्न मिळते व ज्यासाठी त्या व्यक्तीस कोणतेही काम करावे लागत नाही अशा व्यक्तीस " काम करणारी व्यक्ती " असे संबोधण्यात येत नाही.

(४) घरगुती उद्योग.–कुटुंब प्रमुख किंवा प्रामुख्याने कुटुंबातील व्यक्तींनी शहरी भागात स्वतःच्या घराच्या परिसरात व ग्रामीण भागात खेड्यात चालविलेला उद्योग म्हणजे " घरगुती उद्योग " होय. घरगुती उद्योग हा नोंदणी झालेल्या कारखान्याप्रमाणे चालविण्यात येत नाही व त्यात उत्पादन, प्रक्रिया, सेवा, दुरुस्ती व विक्री यांचा संबंध असतो.

(५) शेतकरी.–यात स्वतःची जमीन कसणारे व दुसऱ्यांची जमीन कसणारे अशा दोन्हींचा अंतर्भाव होतो.

(६) शेतमजूर.–यात शेतावर मजुरीवर/वेतनावर काम करणारे परंतु ज्यांचा जमिनीवर कोणत्याही प्रकारचा मालकी हक्क नाही अशांचा समावेश होतो.

(७) व्यवसाय.–ज्यास उद्योग म्हणता येईल अशा आर्थिक उत्पादनांच्या कोणत्याही शाखेत जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतः काम करते त्यास तिचा व्यवसाय समजण्यात येते.

(८) उद्योग.–म्हणजे आर्थिक उत्पादन कार्यातील एखाद्या शाखा ज्यात कामगार काम करतो.

(९) मालक.–मोबदला देऊन एक किंवा जास्त व्यक्तींकडून काम करवून घेणाऱ्या व्यक्तीस मालक असे समजण्यात येते.

(१०) कामगार.–जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपाने मोबदला घेऊन दुसऱ्यासाठी वेतनावर किंवा मजुरीवर काम करते ती कामगार व्यक्ती होय.

(११) एकटा कामगार.– जी व्यक्ती काही नैमित्तिक कारणांव्यतिरिक्त मोबदला देऊन इतरांकडून काम करवून घेत नाही किंवा कुटुंबातील इतर व्यक्तींच्या मदतीने काम करत नाही किंवा कोणत्याही सहकारी संस्थेची सभासद म्हणून काम करीत नाही अशा व्यक्तीस ' एकटा कामगार ' असे संबोधण्यात येते.

(१२) कौटुंबिक कामगार.–कुटुंबाच्या उद्योगात जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपात वेतन किंवा मजुरी न घेता कुटुंबातील इतर व्यक्तींबरोबर काम करते ती " कौटुंबिक कामगार " म्हणून समजण्यात येते.

(3) *Non-worker.*—was one who did not engage himself at all in work throughout the whole reference period of one year preceding the date of enumeration. A person who is engaged primarily in household duties such as working for one's own household or a boy or a girl who is primarily a student attending an institution, even if such a person helps the family's economic activity but not as fulltime worker was not treated as worker. A person who merely receives income such as rent or pension and who does not have to work for receiving that income has not been treated as worker.

(4) *Household Industry.*—is defined as an industry conducted by the head of the household himself or mainly by members of households at home or within the village in rural areas and only within the premises of the house where the household lives in urban areas. It should not be run on the scale of registered factory and relates to production processing, servicing, repairing or making and selling of goods.

(5) *Cultivator.*—includes both owner cultivators and tenant cultivators.

(6) *Agricultural labourer.*—covers all other persons working on land as labourers on wages without holding any right upon the land.

(7) *Occupation.*—of a worker is the function which he personally performs by engaging himself in work in any branch of economic activity which is called his industry.

(8) *Industry.*—is defined as a sector of economic activity on which a worker is engaged.

(9) *Employer.*—is a person who hires one or more persons in his work.

(10) *Employee* —is a person who works for others for wages or salary in cash or kind.

(11) *A single worker.*—is a person who is doing his work without employing others except casually and without the help of other members of his family except casually or a participation in work as a member of a co-operative.

(12) *A family worker.*—is a person who is doing his work in a family enterprise along with other members of the family without wages or salary in cash or kind.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.1

१९९१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफळ व लोकसंख्या

(Area and Population according to 1991 Population Census.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा		एकूण ग्रामीण नागरी	क्षेत्रफळ चौ. कि. मी. मध्ये Area in Sq. Km.	लोकसंख्या दर चौ. कि. मी. मागे Population Per Sq. Km.	तालुक्यांची संख्या No. of talukas	खेड्यांची संख्या Number of villages: वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Uninhabited	शहरांची संख्या No. of towns	कुटुंबे House-holds	लोकसंख्या Population: एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	Total Rural Urban	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	ए.	603.00	16,461	..	..		1	20,51,216	99,25,891	54,60,145	44,65,746	T	Greater Bombay
			ग्रा.	0.00	..	..	..	..	..	..	..	..	..	R	
			ना.	603.00	16,461	..	..		1	20,51,216	99,25,891	54,60,145	44,65,746	U	
2	ठाणे	..	ए.	9,558.00	549	13	1,679	18	23	10,96,592	52,49,126	27,92,874	24,56,252	T	Thane
			ग्रा.	8,830.75	210	..	1,679	18	..	3,33,533	18,55,919	9,49,619	9,06,300	R	
			ना.	727.25	4,666	..	..	..	23	7,43,059	33,93,207	18,43,255	15,49,952	U	
3	रायगड	..	ए.	7,152.00	255	14	1,851	57	19	3,73,126	18,24,816	9,07,907	9,16,909	T	Raigad
			ग्रा.	6,988.98	214	..	1,851	57	..	3,04,441	14,96,176	7,35,388	7,60,788	R	
			ना.	163.02	2,016	..	..	..	19	68,685	3,28,640	1,72,519	1,56,121	U	
4	रत्नागिरी	..	ए.	8,208.00	188	9	1,515	4	8	3,24,036	15,44,057	7,00,190	8,43,867	T	Ratnagiri
			ग्रा.	8,150.59	173	..	1,515	4	..	2,96,869	14,06,001	6,30,502	7,75,499	R	
			ना.	57.41	2,405	..	..	..	8	27,167	1,38,056	69,688	68,368	U	
5	सिंधुदुर्ग	..	ए.	5,207.00	160	7	736	..	4	1,75,893	8,32,152	3,89,384	4,42,768	T	Sindhudurg
			ग्रा.	5,126.47	150	..	736	..	..	1,61,727	7,69,002	3,57,773	4,11,229	R	
			ना.	30.53	2,068	..	..	..	4	14,166	63,150	31,611	31,539	U	
6	नाशिक	..	ए.	15,530.00	248	13	1,814	4	17	7,00,310	38,51,352	19,84,973	18,66,379	T	Nashik
			ग्रा.	15,011.74	165	..	1,814	4	..	4,33,892	24,82,267	12,69,908	12,12,359	R	
			ना.	518.26	2,642	..	..	..	17	2,66,418	13,69,085	7,15,065	6,54,020	U	
7	धुळे	..	ए.	13,150.00	193	10	1,586	17	8	4,58,359	25,35,715	12,95,288	12,40,427	T	Dhule
			ग्रा.	13,043.44	155	..	1,586	17	..	3,69,857	20,15,374	10,24,076	9,91,798	R	
			ना.	106.56	5,554	..	..	..	8	88,502	5,91,841	2,71,212	2,48,629	U	
8	जळगांव	..	ए.	11,765.00	271	13	1,480	30	17	5,96,838	31,87,634	16,42,873	15,44,761	T	Jalgaon
			ग्रा.	11,582.84	200	..	1,480	30	..	4,38,805	23,12,965	11,87,625	11,25,340	R	
			ना.	182.46	4,805	..	..	..	17	1,58,033	8,74,669	4,55,248	4,19,421	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.1—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
9	अहमदनगर ..	ए.	17,048.00	198	13	1,554	2	13	6,26,703	33,72,935	17,30,609	16,42,326	T	Ahmadnagar
		ग्रा.	16,702.26	170	..	1,554	2	..	5,25,172	28,39,454	14,52,006	13,87,448	R	
		ना.	345.74	1,543	..	..	..	13	1,01,531	5,33,481	2,78,603	2,54,878	U	
10	पुणे ..	ए.	15,643.00	354	14	1,844	18	34	10,79,140	55,32,532	28,61,460	26,71,072	T	Pune
		ग्रा.	15,066.32	181	..	1,844	18	..	5,04,404	27,25,503	13,87,461	13,38,042	R	
		ना.	576.68	4,868	..	..	..	34	5,74,736	28,07,029	14,73,999	13,33,030	U	
11	सातारा ..	ए.	10,480.00	234	11	1,547	26	11	4,65,891	24,51,372	12,08,375	12,42,997	T	Satara
		ग्रा.	10,269.84	208	..	1,547	26	..	4,05,917	21,35,532	10,44,421	10,91,111	R	
		ना.	210.16	1503	..	..	..	11	59,974	3,15,840	1,63,954	1,51,886	U	
12	सांगली ..	ए.	8,572.00	258	8	723	4	8	4,23,305	22,09,488	11,28,521	10,80,967	T	Sangli
		ग्रा.	8,255.27	207	..	723	4	..	3,23,148	17,07,041	8,68,447	8,38,594	R	
		ना.	316.73	1,586	..	..	..	8	1,00,157	5,02,447	2,60,074	2,42,373	U	
13	सोलापूर ..	ए.	14,895.00	217	11	1,134	8	10	5,78,788	32,31,057	16,70,516	15,60,541	T	Solapur
		ग्रा.	14,724.21	156	..	1,134	8	..	4,14,333	23,01,574	11,92,575	11,08,999	R	
		ना.	170.79	5,442	..	..	..	10	1,64,455	9,29,483	4,77,941	4,51,542	U	
14	कोल्हापूर ..	ए.	7685.00	389	12	1,188	15	12	5,67,952	29,89,507	15,24,732	14,64,775	T	Kolhapur
		ग्रा.	7,544.93	292	..	1,188	15	..	4,18,540	22,02,505	11,13,588	10,88,917	R	
		ना.	140.07	5,619	..	..	..	12	1,49,412	7,87,002	4,11,144	3,75,858	U	
15	औरंगाबाद ..	ए.	10,107.00	219	8	1,300	44	8	4,24,578	22,13,779	11,51,693	10,62,086	T	Aurangabad
		ग्रा.	9,879.24	151	..	1,300	44	..	2,80,547	14,88,636	7,66,816	7,21,820	R	
		ना.	227.76	3,184	..	..	..	8	1,44,031	7,25,143	3,84,877	3,40,266	U	
16	जालना ..	ए.	7,718.00	177	5	956	11	4	2,57,513	13,64,425	6,96,798	6,67,627	T	Jalna
		ग्रा.	7,616.09	149	..	956	11	..	2,14,462	11,33,697	5,77,290	5,56,407	R	
		ना.	101.91	2,264	..	..	..	4	43,051	2,30,728	1,19,508	1,11,220	U	
17	परभणी ..	ए.	11,041.00	192	7	1,469	45	11	3,80,148	21,17,035	10,83,794	10,33,241	T	Parbhani
		ग्रा.	10,857.44	151	..	1,469	45	..	2,99,253	16,40,436	8,35,976	8,04,460	R	
		ना.	183.56	2,596	..	..	..	11	80,895	4,76,599	2,47,818	2,28,781	U	
18	बीड ..	ए.	10,693.00	170	7	1,269	11	7	3,67,181	18,22,072	9,37,410	8,84,662	T	Beed
		ग्रा.	10,600.87	141	..	1,269	11	..	3,02,478	14,95,104	7,65,849	7,29,255	R	
		ना.	92.13	3,549	..	..	..	7	64,703	3,26,968	1,71,561	1,55,407	U	
19	नांदेड ..	ए.	10,528.00	221	8	1,515	65	13	4,07,277	23,30,374	11,97,876	11,32,498	T	Nanded
		ग्रा.	10,334.46	177	..	1,515	65	..	3,24,011	18,24,234	9,33,311	8,90,923	R	
		ना.	193.54	2,615	..	..	..	13	83,266	5,06,140	2,64,565	2,41,575	U	

20	उस्मानाबाद	..	ए.	7,569.00	169	6	716	6	8	2,33,003	12,76,327	6,58,896	6,17,431	T	Osmanabad
			ग्रा.	7,522.00	144	..	716	6	..	1,98,395	10,82,447	5,57,064	5,25,383	R	
			ना.	47.00	4,125	..	..	..	8	34,608	1,93,880	1,01,832	92,048	U	
21	लातूर	..	ए.	7,157	234	5	914	22	5	52,83,757	16,76,641	8,63,203	8,13,438	T	Latur
			ग्रा.	7,089.58	188	..	914	22	..	2,26,015	13,34,773	6,83,066	6,51,707	R	
			ना.	67.42	5,071	..	..	..	5	57,742	3,41,868	1,80,137	1,61,731	U	
22	बुलढाणा	..	ए.	9,661.00	195	13	1,299	128	11	3,52,853	18,86,299	9,66,017	9,20,282	T	Buldhana
			ग्रा.	9,595.48	156	..	1,299	128	..	2,84,184	14,97,964	7,65,107	7,32,857	R	
			ना.	65.52	5,927	..	..	..	11	68,669	3,88,335	2,00,910	1,87,425	U	
23	अकोला	..	ए.	10,574.00	209	13	1,574	202	10	4,20,013	22,14,271	11,42,148	10,72,123	T	Akola
			ग्रा.	10,423.12	152	..	1,574	202	..	3,09,913	15,79,940	8,12,857	7,67,083	R	
			ना.	150.88	4,204	..	..	..	10	1,10,100	6,34,331	3,29,291	3,05,040	U	
24	अमरावती	..	ए.	12,210.00	180	13	1,681	315	11	4,27,359	22,00,057	11,36,314	10,63,743	T	Amravati
			ग्रा.	12,044.72	123	..	1,681	315	..	2,93,695	14,82,928	7,63,514	7,19,414	R	
			ना.	165.28	4,339	..	..	..	11	1,33,664	7,17,129	3,72,800	3,44,329	U	
25	यवतमाळ	..	ए.	13,582.00	153	14	1,836	272	10	4,13,123	20,77,144	10,64,422	10,12,722	T	Yeotmal
			ग्रा.	13,515.19	127	..	1,836	272	..	3,66,230	17,20,213	8,79,017	8,41,196	R	
			ना.	66.81	5,342	..	..	..	10	66,893	3,56,931	1,85,405	1,71,526	U	
26	वर्धा	..	ए.	6,309.00	169	8	967	412	6	2,20,348	10,67,357	5,50,370	5,16,987	T	Wardha
			ग्रा.	6,270.55	125	..	967	412	..	1,64,656	7,83,840	4,03,503	3,80,337	R	
			ना.	38.45	7,374	..	..	..	6	55,692	2,83,517	1,46,867	1,36,650	U	
27	नागपूर	..	ए.	9,892.00	332	14	1,635	243	23	6,54,520	32,87,139	17,10,404	15,76,735	T	Nagpur
			ग्रा.	9,527.34	132	..	1,635	243	..	2,60,301	12,56,225	6,49,900	6,06,325	R	
			ना.	364.66	5,569	..	..	..	23	3,94,219	20,30,914	10,60,504	9,70,410	U	
28	भंडारा	..	ए.	9,321.00	226	13	1,654	149	8	4,33,635	21,07,629	10,60,275	10,47,354	T	Bhandara
			ग्रा.	9,237.92	198	..	1,654	149	..	3,77,332	18,31,735	9,18,913	9,12,822	R	
			ना.	83.08	3,321	..	..	..	8	56,303	2,75,894	1,41,362	1,34,532	U	
29	चंद्रपूर	..	ए.	11,443.00	155	10	1,473	319	12	3,88,047	17,71,994	9,09,787	8,62,207	T	Chandrapur
			ग्रा.	11,280.74	113	..	1,473	319	..	2,79,737	12,75,171	6,48,234	6,26,937	R	
			ना.	162.26	3,062	..	..	..	12	1,08,310	4,96,823	2,61,553	2,35,270	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.1—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
30	गडचिरोली ..	ए.	14,412.00	55	8	1,503	168	4	1,62,931	7,87,010	3,98,364	3,88,646	T	Gadchiroli
		ग्रा.	14,343.01	50	..	1,503	168	..	1,47,594	7,18,445	3,62,474	3,55,971	R	
		ना.	68.99	994	..	..	..	4	15,337	68,565	35,890	32,675	U	
	महाराष्ट्र राज्य ..	ए.	3,07,713.00	257	..	40,412	2,615	336	1,53,44,435	7,89,37,167	4,08,25,618	8,81,11,569	T	Maharashtra State
		ग्रा.	3.01,485.09	161	..	40,412	2,615	..	92,59,441	4,83,95,601	2,45,36,280	2,38,59,321	R	
		ना.	6,227.91	4,904	..	..	..	336	60,84,994	3,05,41,566	1,62,89,338	1,42,52,248	U	

आधार :–भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १३, महाराष्ट्र, भाग दोन ब.

Source :—Population Census of India, 1991, Series 13, Maharashtra, Part II B.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.2

अनुसूचित जातीची लोकसंख्या / Scheduled Caste Population

(जनगणना / Population Census, 1991)

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जातीची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Scheduled Castes as percentage total of Population			District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	6,46,914	3,44,085	3,02,829	6,46,914	3,44,085	3,02,829	6.52	6.30	6.78	Greater Bombay
2	ठाणे	48,752	25,163	23,589	2,23,045	1,17,158	1,05,887	2,71,797	1,42,321	129,476	5.18	5.09	5.27	Thane
3	रायगड	35,681	17,650	18,031	15,318	7,863	7,455	50,999	25,513	25,486	2.79	2.81	2.78	Raigad
4	रत्नागिरी	24,118	11,483	12,635	3,267	1,735	1,532	27,385	13,218	14,167	1.77	0.94	1.68	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	39,333	18,613	20,720	3,102	1,570	1,532	42,435	20,183	22,252	5.10	5.18	5.02	Sindhudurg
6	नाशिक	1,78,933	91,556	87,377	1,47,822	75,924	71,898	3,26,755	1,67,480	1,59,275	8.48	8.44	8.53	Nashik
7	धुळे	97,429	49,760	47,669	36,930	19,257	17,673	1,34,359	69,017	65,342	5.30	5.33	5.27	Dhule
8	जळगाव	2,13,332	1,08,974	1,04,358	81,715	42,139	39,576	2,95,047	1,51,113	1,43,934	9.25	9.20	9.32	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,47,061	1,81,568	1,65,493	71,418	36,421	34,997	4,18,479	2,17,989	2,00,490	12.41	12.60	12.21	Ahmednager
10	पुणे	2,24,051	1,14,974	1,09,077	4,07,012	2,10,202	1,96,810	6,31,063	3,25,176	3,05,887	11.41	11.36	11.45	Pune
11	सातारा	1,97,345	98,667	98,678	35,669	18,247	17,422	2,33,014	1,16,914	1,16,100	9.50	9.68	9.34	Satara
12	सांगली	2,10,429	1,06,856	1,03,573	67,029	34,244	32,785	2,77,458	1,41,100	1,36,358	12.56	12.50	12.61	Sangli
13	सोलापूर	3,65,694	1,89,013	1,76,681	1,32,219	67,986	64,233	4,97,913	2,56,999	2,40,914	15.41	15.38	15.44	Solapur
14	कोल्हापूर	2,94,524	1,49,815	1,44,909	86,505	44,404	42,101	3,81,029	1,94,219	1,86,810	12.75	12.74	12.75	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,79,800	92,619	87,181	1,25,446	66,079	59,367	3,05,246	1,58,698	1,46,548	13.79	13.78	13.70	Aurangabad
16	जालना	1,51,612	77,318	74,294	24,840	12,788	12,052	1,76,452	90,106	86,346	12.93	12.93	12.93	Jalna
17	परभणी	1,85,137	94,177	90,960	48,186	24,818	23,368	2,33,323	1,18,995	1,14,328	11.02	10.98	11.06	Parbhani
18	बीड	2,03,237	1,04,142	99,095	41,044	21,493	19,551	2,44,281	1,25,635	1,18,646	13.41	13.40	13.41	Beed
19	नांदेड	3,50,870	1,79,661	1,71,209	72,072	37,673	34,399	4,22,942	2,17,334	2,05,608	18.15	18.14	18.16	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,79,594	92,367	87,227	29,015	15,031	13,984	2,08,609	1,07,398	1,01,211	16.34	16.30	16.39	Osmanabad
21	लातूर	2,62,683	1,34,858	1,27,825	56,885	29,894	26,991	3,19,568	1,64,752	1,54,816	19.06	19.09	19.03	Latur
22	बुलढाणा	1,79,232	91,465	87,767	37,455	19,328	18,127	2,16,687	1,10,793	1,05,894	11.49	11.47	11.51	Buldhana
23	अकोला	2,02,194	1,03,485	98,709	62,360	32,172	30,188	2,64,554	1,35,657	1,28,897	11.95	11.88	12.02	Akola
24	अमरावती	2,87,339	1,47,744	1,39,595	97,160	50,447	46,713	3,84,499	1,98,191	1,86,308	17.48	17.44	17.51	Amaravati
25	यवतमाळ	1,82,468	92,887	89,581	44,352	22,662	21,690	2,26,820	1,15,549	1,11,271	10.92	10.85	10.99	Yavatmal
26	वर्धा	1,07,483	55,333	52,150	42,492	21,883	20,609	1,49,975	77,216	72,759	14.05	14.03	14.07	Wardha
27	नागपूर	2,20,230	1,13,748	1,06,482	3,98,996	2,06,192	1,92,804	6,19,226	3,19,940	2,99,286	18.84	18.71	18.98	Nagpur
28	भंडारा	3,04,173	1,51,570	1,52,603	51,311	25,882	25,429	3,55,484	1,77,452	1,78,032	16.87	16.74	17.00	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,94,193	98,594	95,599	1,05,340	55,122	50,218	2,99,533	1,53,716	1,45,817	16.90	16.90	16.91	Chandrapur
30	गडचिरोली	85,077	42,919	42,158	10,919	5,697	5,222	95,996	48,616	47,380	12.20	12.20	12.19	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**55,52,004**	**28,36,979**	**27,15,025**	**32,05,838**	**16,68,396**	**15,37,442**	**87,57,842**	**45,05,375**	**42,52,467**	**11.09**	**11.04**	**11.16**	**Maharashtra State**

आधार :—भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १३, महाराष्ट्र, भाग दोन ब.

Source :—Population Census of India, 1991, Series 13, Maharashtra, Part II B.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.3

अनुसूचित जमातींची लोकसंख्या / Scheduled Tribes Population

(जनगणना / Population Census, 1991)

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जमातींची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage of Scheduled Tribes as total to Population			District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	1,03,775	56,140	47,635	1,03,775	56,140	47,635	1.05	1.03	1.07	Greater Bombay
2	ठाणे	8,48,042	4,27,240	4,20,802	1,03,163	53,969	49,194	9,51,205	4,81,209	4,69,996	18.12	17.23	19.13	Thane
3	रायगड	2,12,762	1,07,495	1,05,267	21,191	10,743	10,448	2,33,953	1,18,238	1,15,715	12.82	12.75	12.62	Raigad
4	रत्नागिरी	13,968	6,854	7,114	879	493	386	14,847	7,347	7,500	0.96	1.05	0.89	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3,656	1,833	1,823	237	122	115	3,893	1,955	1,938	0.47	0.50	0.44	Sindhudurg
6	नाशिक	8,57,093	4,32,409	4,24,684	73,976	38,062	35,914	9,31,069	4,70,471	4,60,598	24.18	23.70	24.68	Nashik
7	धुळे	9,95,180	4,98,804	4,96,376	41,311	21,426	19,885	10,36,491	5,20,230	5,16,261	40.87	40.16	41.62	Dhule
8	जळगाव	2,79,843	1,43,297	1,36,546	33,708	17,484	16,224	3,13,551	1,60,781	1,52,770	9.84	9.79	9.89	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,30,465	1,16,108	1,14,357	9,676	5,036	4,640	2,40,141	1,21,144	1,18,997	7.12	7.00	7.24	Ahmednager
10	पुणे	1,77,677	90,763	86,914	38,659	20,690	17,969	2,16,336	1,11,453	1,04,883	3.91	3.89	3.93	Pune
11	सातारा	15,990	8,117	7,873	2,352	1,221	1,131	18,342	9,338	9,004	0.75	0.77	1.00	Satara
12	सांगली	9,262	4,868	4,394	1,522	779	743	10,784	5,647	5,137	0.49	0.50	0.48	Sangli
13	सोलापूर	30,898	16,113	14,785	17,454	8,962	8,492	48,352	25,075	23,277	1.50	1.50	1.49	Solapur
14	कोल्हापूर	12,832	6,543	6,289	1,957	1,021	936	14,789	7,564	7,225	0.49	0.50	0.49	Kolhapur
15	औरंगाबाद	73,401	37,452	35,949	10,101	5,418	4,683	83,502	42,870	40,632	3.77	3.72	3.82	Aurangabad
16	जालना	25,132	12,746	12,386	3,168	1,628	1,540	28,300	14,374	13,926	2.07	2.06	2.08	Jalna
17	परभणी	1,03,564	53,018	50,546	7,906	4,228	3,678	1,11,470	57,246	54,224	5.26	5.28	5.25	Parbhani
18	बीड	18,012	9,374	8,638	2,503	1,310	1,193	20,515	10,684	9,831	1.13	1.14	1.11	Beed
19	नांदेड	2,49,970	1,28,103	1,21,867	26,002	13,488	12,514	2,75,972	1,41,591	1,34,381	11.84	11.82	11.86	Nanded
20	उस्मानाबाद	19,608	10,122	9,486	2,855	1,495	1,360	22,463	11,617	10,846	1.76	1.76	1.76	Osmanabad
21	लातूर	33,282	17,130	16,152	4,245	2,289	1,956	37,527	19,419	18,108	2.24	2.25	2.23	Latur
22	बुलढाणा	89,423	45,921	43,502	5,966	3,152	2,814	95,389	49,073	46,316	5.06	5.08	5.03	Buldhana
23	अकोला	1,38,055	70,689	67,366	17,640	9,174	8,466	1,55,695	79,863	75,832	7.03	6.99	7.07	Akola
24	अमरावती	2,85,469	1,46,370	1,39,099	30,979	16,192	14,787	3,16,448	1,62,562	1,53,886	14.38	14.31	14.47	Amaravati
25	यवतमाळ	4,17,965	2,11,962	2,06,003	27,875	14,539	13,336	4,45,840	2,26,501	2,19,339	21.46	21.28	21.66	Yavatmal
26	वर्धा	1,42,677	73,158	69,519	23,714	12,119	11,525	1,66,391	85,277	81,114	15.59	15.49	15.69	Wardha
27	नागपूर	2,35,616	1,21,289	1,14,327	2,22,099	1,14,608	1,07,491	4,57,715	2,35,897	2,21,818	13.92	13.79	14.07	Nagpur
28	भंडारा	2,88,475	1,43,898	1,44,577	21,347	10,848	10,499	3,09,822	1,54,746	1,55,076	14.70	14.59	14.81	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,03,045	1,52,530	1,50,515	46,124	24,095	22,029	3,49,169	1,76,625	1,72,544	19.70	19.41	20.00	Chandrapur
30	गडचिरोली	2,94,452	1,47,576	1,46,876	10,083	5,270	4,813	3,04,535	1,52,846	1,51,689	38.70	38.37	39.03	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**64,05,814**	**32,41,782**	**31,64,032**	**9,12,467**	**4,76,001**	**4,36,466**	**73,18,218**	**37,17,783**	**36,00,498**	**9.27**	**9.11**	**9.45**	**Maharashtra State**

आधार :–भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १३, महाराष्ट्र, भाग दोन ब.

Source :—Population Census of India, 1991, Series 13, Maharashtra, Part II B.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4

नव बौद्धांची लोकसंख्या / Neo-Buddhist Population

(जनगणना / Population Census, 1981)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			नव बौद्धांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage of Neo-buddhists to total	District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	336	2,339	1,997	4,336	2,339	1,997	0.05	Greater Bombay
2	ठाणे	3,452	1,766	1,686	1,195	640	555	4,647	2,406	2,241	0.14	Thane
3	रायगड	7,516	3,389	4,127	156	81	75	7,612	3,470	4,202	0.52	Raigad
4	रत्नागिरी	16,061	6,955	9,106	1,116	536	580	17,177	7,491	9,686	0.82	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	6,945	3,516	3,429	3,093	1,583	1,510	10,038	5,099	4,939	0.34	Nashik
7	धुळे	1,522	767	755	800	411	389	2,322	1,178	1,144	0.11	Dhule
8	जळगाव	2,519	1,291	1,238	201	93	108	2,720	1,374	1,346	0.10	Jalgaon
9	अहमदनगर	6,321	3,131	3,190	100	52	48	6,421	3,183	3,238	0.24	Ahmadnagar
10	पुणे	12,641	6,264	6,377	8,233	4,192	4,041	20,874	10,456	10,418	0.50	Pune
11	सातारा	22,067	10,267	11,800	2,215	1,137	1,078	24,282	11,404	12,878	1.19	Satara
12	सांगली	3,522	1,652	1,870	828	445	383	4,350	2,097	2,253	0.24	Sangli
13	सोलापूर	3,491	1,776	1,715	1,558	809	749	5,049	2,585	2,464	0.19	Solapur
14	कोल्हापूर	3,022	1,365	1,657	101	54	47	3,123	1,419	1,704	0.12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	14,406	7,227	7,179	890	445	445	15,296	7,672	7,624	0.63	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	6,076	3,022	3,054	304	148	156	6,380	3,170	3,210	0.35	Parbhani
18	बीड	4,320	2,185	2,135	1,668	840	828	5,988	3,025	2,963	0.40	Beed
19	नांदेड	4,231	2,102	2,129	654	327	327	4,885	2,429	2,456	0.28	Nanded
20	उस्मानाबाद	4,229	2,175	2,054	305	154	151	4,534	2,329	2,205	0.20	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	1,026	516	510	362	185	177	1,388	701	687	0.09	Buldhana
23	अकोला	2,648	1,296	1,352	585	314	271	3,233	1,610	1,623	0.18	Akola
24	अमरावती	19,329	9,828	9,501	1,334	689	645	20,663	10,517	10,146	5.89	Amravati
25	यवतमाळ	4,691	2,348	2,343	113	54	59	4,804	2,402	2,402	0.28	Yavatmal
26	वर्धा	9,887	5,062	4,825	22	12	10	9,909	5,074	4,835	1.07	Wardha
27	नागपूर	3,067	1,541	1,526	378	191	187	3,445	1,732	1,713	0.13	Nagpur
28	भंडारा	6,918	3,433	3,458	511	271	240	7,429	3,704	3,725	0.40	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,383	686	697	727	333	394	2,110	1,019	1,091	0.05	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	1,71,290	83,550	87,740	31,785	16,335	15,450	2,03,075	99,885	1,03,190	0.32	Maharashtra State

* वेगळी उपलब्ध नाही. / Not available Separately.

आधार :—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, १९८४ चा प्रबंध १. *Source* :—Census of India 1981, Series-12, Maharashtra, Paper 1 of 1984.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.5

१९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार

Decadal variation in population since 1901

(जनगणना / Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	एकूण व्यक्ती Persons	दशवर्षीय चढउतार Decadal	दशवर्षीय चढउतार (शेकडा प्रमाण) Percentage decadal variation	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1901	927,994	..	..	561,825	366,169	Greater Bombay
		1911	1,148,757	+220,763	+23.79	731,634	417,123	
		1921	1,380,448	+231,691	+20.17	884,301	496,147	
		1931	1,397,812	+17,364	+1.26	878,102	519,710	
		1941	1,801,356	+403,544	+24.87	1,114,983	686,373	
		1951	2,994,444	+1,193,088	+66.23	1,868,335	1,125,109	
		1961	4,152,056	+1,157,612	+38.66	2,496,176	1,655,880	
		1971	5,970,575	+1,818,519	+43.80	3,478,378	2,492,197	
		1981	8,243,405	+2,272,830	+38.07	4,652,646	3,590,759	
		1991	9,925,891	+1,682,486	+20.41	5,460,145	4,465,746	
2	ठाणे	1901	665,326	..	..	343,216	322,110	Thane
		1911	721,323	+55,997	+8.42	370,437	350,886	
		1921	713,228	— 8,095	— 1.12	368,305	344,923	
		1931	787,664	+74,436	+10.44	407,045	380,619	
		1941	882,321	+94,675	+12.02	454,693	427,628	
		1951	1,282,572	+400,251	+45.36	668,138	614,434	
		1961	1,652,678	+370,106	+28.86	861,117	791,561	
		1971	2,281,664	+628,986	+38.06	104,855	1,076,809	
		1981	3,351,562	+1,069,898	+46.89	1,779,645	1,571,917	
		1991	5,249,126	+1,897,564	+56.62	2,792,874	2,456,252	
3	रायगड	1901	7,21,083	..	..	360,493	360,590	Raigad
		1911	7,14,371	— 6,712	— 0.93	353,180	361,191	
		1921	6,77,586	— 36,785	— 5.15	334,184	343,402	
		1931	7,56,315	+78,729	+11.62	376,398	379,917	
		1941	8,05,157	+48,842	+6.46	395,368	409,789	
		1951	9,09,083	+103,926	+12.91	445,580	463,503	
		1961	1,088,855	+149,772	+16.48	514,534	544,321	
		1971	1,263,003	+204,148	+19.28	614,278	6,48,725	
		1981	1,486,452	+223,449	+17.69	726,512	759,940	
		1991	1,824,816	+338,364	+22.76	907,907	916,909	
4	रत्नागिरी	1901	1,387,074	..	..	654,497	732,577	Ratnagiri
		1911	1,422,199	+35,125	+2.53	657,120	765,079	
		1921	1,361,884	— 60,315	— 4.24	622,786	739,079	
		1931	1,534,540	+172,656	+12.68	720,873	813,667	
		1941	1,627,225	+92,685	+6.04	753,908	873,317	
		1951	1,711,964	+84,739	+5.21	769,635	942,329	
		1961	1,827,203	+115,239	+6.73	816,804	1,010,399	
		1971	1,990,583	+163,380	+8.94	886,995	1,103,588	
		1981	2,111,311	+120,728	+6.06	943,395	1,167,916	
		*1981	1,379,655	..	..	611,029	768,626	
		1991	1,544,057	+164,402	+11.92	700,190	843,867	
5	सिंधुदुर्ग	*1981	780,891			354,128	426,763	Sindhudurg
		1991	832,152	+51,261	+6.56	389,384	442,768	
6	नाशिक	1901	823,080	..	..	417,000	406,080	Nashik
		1911	915,698	+92,618	+11.25	461,573	454,125	
		1921	845,783	— 69,915	— 7.67	431,568	414,215	
		1931	1,009,583	+163,800	+19.37	514,322	495,261	
		1941	1,127,597	+118,014	+11.69	577,293	550,304	
		1951	1,429,916	+3,023,319	+26.81	730,927	698,989	
		1961	1,855,246	+425,330	29.75	953,531	901,715	
		1971	2,369,221	+513,975	+27.70	1,221,419	1,147,802	
		1981	2,991,739	+622,518	+26.28	1,544,532	1,447,207	
		1991	3,851,352	+859,613	+28.73	1,984,973	1,866,379	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.5—*Contd*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
7	धुळे	1901 ..	448,432	.	..	226,497	221,935	Dhule
		1911 ..	559,519	+111,087	+24.77	282,839	276,680	
		1921 ..	594,191	+34,672	+6.20	300,717	293,474	
		1931 ..	714,998	+120,807	+20.33	363,073	351,925	
		1941 ..	845,766	+130,768	+18.29	429,560	416,206	
		1951 .	1,060,278	+214,512	+25.36	538,226	522,052	
		1961 ..	1,351,236	+290,958	+27.44	686,942	664,294	
		1971 ..	1,662,181	+310,945	+23.01	849,601	812,580	
		1981 ..	2,050,294	+388,113	+23.35	1,043,140	1,007,154	
		1991 ..	2,535,715	+485,421	+23.68	1,295,288	1,240,427	
8	जळगांव	1901 ..	954,077	..	..	483,030	471,047	Jalgaon
		1911 ..	1,028,126	+474,049	+7.76	518,558	509,568	
		1921 ..	1,069,656	+41,530	+4.04	542,676	526,980	
		1931 ..	1,198,260	+128,604	+12.02	608,733	589,527	
		1941 ..	1,320,074	+121,814	+10.17	669,953	650,121	
		1951 ..	1,471,351	+151,277	+11.46	746,452	724,899	
		1961 ..	1,765,047	+293,696	+19.06	902,001	863,046	
		1971 ..	2,123,121	+358,074	+20.28	1,089,840	1,033,281	
		1981 ..	2,618,274	+495,153	+23.32	1,342,963	1,275,311	
		1991 ..	3,187,634	+569,360	+21.75	1,642,873	1,544,761	
9	अहमदनगर	1901 ..	820,346	..	.	409,125	411,221	Ahmednagar
		1911 ..	925,876	+105,530	-12.86	466,812	459,064	
		1921 ..	719,137	+206,739	+22.33	363,494	355,643	
		1931 ..	969,209	+250,072	+34.77	491,683	477,526	
		1941 ..	1,123,040	+153,831	+15.87	570,300	552,740	
		1951 .	1,410,873	+287,833	+25.63	716,763	695,110	
		1961 ..	1,775,969	+365,096	+25.88	905,313	870,656	
		1971 ..	2,269,117	+493,142	+27.77	1,160,205	1,108,912	
		1981 ..	2,708,309	+439,192	+19.36	1,382,632	1,325,677	
		1991 ..	3,372,935	+664,626	+24.54	1,730,609	1,642,326	
10	पुणे	1901 .	1,095,858	..	..	553,661	542,197	Pune
		1911 ..	1,177,238	+81,380	+7.43	595,481	581,757	
		1921 ..	1,105,014	— 72,224	— 6.14	564,751	540,263	
		1931 ..	1,275,882	+170,868	+15.46	653,480	622,402	
		1941 ..	1,472,972	+197,090	+15.45	755,979	716,993	
		1951 ..	1,950,976	+478,004	+32.45	1,006,201	944,775	
		1961 ..	2,466,880	+515,904	+26.44	1,268,710	1,198,170	
		1971 .	3,178,029	+711,149	+28.83	1,643,864	1,534,165	
		1981 ..	4,164,470	+986,441	+31.04	2,150,088	2,014,382	
		1991 ..	5,532,532	+1,368,062	+32.85	2,861,460	2,671,072	
11	सातारा	1901 ..	849,672	..		418,418	431,254	Satara
		1911 ..	835,337	— 14,335	— 1.69	412,412	422,925	
		1921 ..	786,436	— 48,901	— 5.85	387,434	399,002	
		1931 ..	895,014	+108,578	+13.81	446,189	448,825	
		1941 ..	1,013,212	+118,198	+13.21	497,993	515,219	
		1951 ..	1,177,016	+163,804	+16.17	573,800	603,216	
		1961 ..	1,430,105	+253,089	+21.50	698,555	731,550	
		1971 ..	1,727,376	+297,271	+20.79	848,092	879,284	
		1981 ..	2,038,677	+311,301	+18.02	989,122	1,049,555	
		1991 ..	2,451,372	+412,695	+20.24	1,208,375	1,242,997	
12	सांगली	1901 ..	644,556	.	.	324,900	319,656	Sangli
		1911 ..	612,518	— 32,038	— 4.97	313,874	298,644	
		1921 ..	596,199	— 16,319	— 2.66	307,061	289,138	
		1931 ..	707,479	111,280	+18.66	362,861	344,618	
		1941 ..	812,865	+105,386	+14.90	416,007	396,858	
		1951 ..	998,434	+185,569	+22.83	507,407	491,027	
		1961 ..	1,230,716	+232,282	+23.26	628,754	601,962	
		1971 ..	1,539,820	+309,104	+25.12	790,165	749,655	
		1981 ..	1,831,212	+291,392	+18.92	931,187	900,025	
		1991 ..	2,209,488	+378,276	+20.66	1,128,521	1,080,967	

तालिका क्रमांक / TABLE No. 1.5—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
13	सोलापूर	1901 ..	884,101	..	..	445,384	438,717	Solapur
		1911 ..	956,207	+72,106	+8.16	486,125	470,082	
		1921 ..	909,248	— 46,959	— 4.91	467,971	441,277	
		1931 ..	1,069,524	+160,276	+17.63	552,909	516,615	
		1941 ..	1,228,085	+158,561	+14.83	263,393	595,692	
		1951 ..	1,505,316	+227,231	+22.57	773,809	731,507	
		1961 ..	1,860,119	+354,803	+23.57	960,655	899,464	
		1971 ..	2,253,840	+393,840	+21.17	1,165,927	1,087,913	
		1981 ..	2,610,144	+356,304	+15.81	1,344,147	1,265,997	
		1991 ..	3,231,051	+620,913	+23.79	1,670,516	1,560,541	
14	कोल्हापूर	1901 ..	900,570	..	..	456,057	444,513	Kolhapur
		1911 ..	817,976	— 82,594	— 9.17	415,871	402,105	
		1921 ..	820,032	+2,056	+0.25	421,482	398,550	
		1931 ..	937,303	+117,271	+14.30	480,272	457,031	
		1941 ..	1,072,444	+135,141	+14.42	544,862	527,582	
		1951 .	1,308,060	+235,616	+21.97	663,937	644,123	
		1961 ..	1,596,493	+288,433	+22.05	811,693	784,800	
		1971 ..	2,048,049	+451,556	+28.28	1,045,474	1,002,575	
		1981 ..	2,506,330	+458,281	+22.38	1,273,881	1,232,449	
		1991 ..	2,989,507	+483,177	+19.28	1,524,732	1,464,775	
15	औरंगाबाद	1901 ..	733,291		..	366,951	366,340	Aurangabad
		1911 ..	879,847	+146,556	+19.99	442,487	437,360	
		1921 ..	720,699	— 159,148	— 18.09	361,938	358,761	
		1931 ..	956,598	+235,898	+32.73	486,339	470,259	
		1941 ..	1,082,729	+126,131	+13.19	553,401	529,328	
		1951 ..	1,179,404	+96,675	+8.93	597,406	581,998	
		1961 ..	1,532,341	+352,937	+29.93	781,635	750,706	
		1971 ..	1,971,006	+438,665	+28.63	1,014,481	856,525	
		1981 ..	2,433,420	+462,414	+23.46	1,249,632	1,183,788	
		*1981 ..	1,585,828	.		819,281	766,547	
		1991 .	2,213,779	+627,951	+39.60	1,151,693	1,062,086	
16	जालना	*1981 ..	1,030,178	.	.	522,876	507,302	Jalna
		1991 ..	1,364,425	+334,247	+32.45	696,789	667,627	
17	परभणी	1901 ..	648,546	..	..	324,977	323,569	Parbhani
		1911 ..	781,754	+132,929	+20.50	392,208	389,267	
		1921 ..	767,741	— 13,734	—1.76	388,167	379,574	
		1931 ..	856,023	+788,282	+11.50	435,986	420,037	
		1941 ..	914,447	+58,424	+6.83	466,581	447,866	
		1951 ..	1,010,864	+96,417	+10.54	510,567	500,297	
		1961 ..	1,206,236	+195,372	+19.33	611,787	594,449	
		1971 ..	1,506,771	+300,585	+24.92	768,662	738,109	
		1981 ..	1,829,378	+322,607	+21.41	929,638	899,740	
		1991 ..	2,117,035	+287,657	+15.72	1,083,794	1,033,241	
18	बीड	1901 ..	506,349	..	..	255,135	251,214	Beed
		1911 ..	637,861	+131,512	+25.97	322,137	315,724	
		1921 ..	477,623	— 160,238	— 25.12	243,362	234,261	
		1931 ..	648,986	+171,363	+35.88	332,966	316,020	
		1941 ..	728,201	+79,215	+12.21	375,187	353,014	
		1951 ..	826,046	+97,845	+13.44	422,069	403,977	
		1961 ..	1,001,466	+175,420	+21.24	508,827	492,639	
		1971 ..	1,286,121	+284,655	+28.42	658,204	627,917	
		1981 ..	1,486,030	+199,909	+15.54	755,971	730,059	
		1991 ..	1,822,072	+336,042	+22.61	937,410	884,662	
19	नांदेड	1901 ..	550,261	..	.	274,628	275,633	Nanded
		1911 ...	671,066	+120,805	+21.95	336,431	334,635	
		1921 ..	649,825	— 21,241	—3.17	328,083	321,742	
		1931 ..	706,773	+56,948	+8.76	359,522	347,251	
		1941 ..	784,289	+77,516	+10.97	399,103	385,186	
		1951 ..	883,531	+99,242	+12.65	445,558	437,973	
		1961 ..	1,079,654	+196,143	+22.20	547,974	531,700	
		1971 ..	1,398,762	+317,088	+29.46	714,820	682,942	
		1981 ..	1,749,334	+351,572	+25.15	892,417	856,917	
		1991 ..	2,330,374	+5810.40	+33.21	1,197,876	1,132,498	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.5—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
20	उस्मानाबाद	1901	777,929	. .	. .	392,889	385,040	Osmanabad
		1911	927,095	+149,166	+19.17	471,947	455,148	
		1921	890,291	— 36,804	— 3.97	459,238	431,053	
		1931	991,367	+101,076	+11.35	510,440	480,927	
		1941	1,101,515	+110,148	+11.11	567,353	534,162	
		1951	1,210,041	+108,526	+9.85	621,541	588,500	
		1961	1,477,656	+267,615	+22.12	7,581,235	719,421	
		1971	1,896,687	+419,031	+28.36	975,484	921,203	
		1981	2,230,620	+333,933	+17.61	1,139,197	1,091,423	
		*1981	1,029,702	. .	. .	528,851	503,851	
		1991	1,276,327	+246,625	+23.95	658,896	617,431	
21	लातूर	*1981	1,292,882	. .	. .	660,045	632,837	Latur
		1991	1,676,641	+383,759	+29.38	863,203	813,438	
22	बुलढाणा	1901	617,990	.	. .	310,300	307,690	Buldhana
		1911	673,698	+55,708	+9.01	339,459	334,239	
		1921	703,643	+29,945	+4.44	355,604	348,039	
		1931	766,584	+62,941	+8.95	388,966	377,618	
		1941	820,862	+54,278	+7.08	416,314	404,548	
		1951	870,168	+49,306	+6.01	439,270	430,898	
		1961	1,059,698	+189,530	+21.78	541,026	518,672	
		1971	1,262,978	+203,280	+19.18	646,303	616,675	
		1981	1,508,777	+245,799	+19.46	770,833	737,944	
		1991	1,886,299	+377,522	+25.02	966,017	920,282	
23	अकोला	1901	752,066		. .	382,070	369,996	Akola
		1911	786,042	+33,976	+4.52	399,504	386,538	
		1921	794,847	+8,805	+1.12	405,923	388,924	
		1931	876,362	+81,515	+10.26	448,896	427,466	
		1941	907,742	+31,380	+3.58	463,948	443,794	
		1951	950,994	+43,252	+4.76	485,119	465,875	
		1961	1,189,354	+238,360	+25.06	613,832	575,522	
		1971	1,501,478	+312,125	+26.24	773,569	727,909	
		1981	1,826,952	+325,474	+21.68	937,824	889,128	
		1991	2,214,271	+387,319	+21.20	1,142,148	1,072,123	
24	अमरावती	1901	806,859		. .	411,663	395,196	Amravati
		1911	873,012	+66,153	+8.20	445,739	427,273	
		1921	8,271,867	+43,145	+5.17	423,802	404,065	
		1931	941,604	+113,737	+13.74	485,593	456,011	
		1941	988,524	+46,920	+4.98	507,920	480,604	
		1951	1,031,160	+42,636	+4.31	526,593	504,567	
		1961	1,232,780	+201,620	+19.55	637,861	594,919	
		1971	1,541,209	+908,429	+25.02	798,073	743,136	
		1981	1,861,410	+320,201	+20.78	961,564	899,846	
		1991	2,200,057	+338,647	+18.19	1,136,314	1,063,743	
25	यवतमाळ	1901	577,101		. .	290,267	286,834	Yavatmal
		1911	724,410	+147,309	+25.53	365,912	358,498	
		1921	748,959	+24,549	+3.39	380,545	368,414	
		1931	857,288	+108,329	+14.46	436,124	421,164	
		1941	887,738	+30,450	+3.55	448,724	439,014	
		1951	931,982	+44,244	+4.98	468,522	463,460	
		1961	1,098,470	+166,488	+17.86	557,010	541,460	
		1971	1,423,677	+325,207	+29.61	726,072	697,605	
		1981	1,737,423	+313,746	+22.04	887,236	850,187	
		1991	2,077,144	+339,721	+19.55	1,064,422	1,012,722	
26	वर्धा	1901	386,012		. .	194,258	191,754	Wardha
		1911	460,775	+74,763	+19.37	232,351	228,424	
		1921	463,696	+2,921	+0.63	235,074	228,622	
		1931	516,266	+52,570	+11.34	261,394	254,872	
		1941	519,330	+3,064	+0.59	262,617	256,713	
		1951	538,903	+19,573	+3.77	271,751	267,152	
		1961	634,277	+95,374	+17.70	322,894	311,383	
		1971	779,562	+145,285	+22.91	400,040	379,522	
		1981	926,618	+147,056	+18.86	475,696	450,922	
		1991	1,067,357	+140,739	+15.19	550,370	516 987	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.5—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
27	नागपूर	1901 ..	748,489	..	..	375,940	372,549	Nagpur
		1911 ..	806,287	+57,798	+7.72	407,033	399,254	
		1921 ..	789,940	— 16,347	— 2.03	401,557	388,383	
		1931 ..	936,987	+147,047	+18.61	479,678	457,309	
		1941 ..	1,056,537	+119,550	+12.76	540,366	516,171	
		1951 ..	1,230,535	+173,998	+16.47	629,185	601,350	
		1961 ..	1,508,455	+277,920	+22.59	781,969	726,486	
		1971 ..	1,942,688	+434,233	+28.79	1,010,911	931,777	
		1981 ..	2,588,811	+646,123	+33.26	1,345,377	1,243,434	
		1991 ..	3,287,139	+698,328	+26.97	1,710,404	1,576,735	
28	भंडारा	1901 ..	590,258	..	..	285,052	305,206	Bhandara
		1911 ..	688,463	+98,205	+16.64	337,754	350,709	
		1921 ..	720,328	+31,865	+4.63	355,821	364,507	
		1931 ..	827,558	+107,230	+14.89	410,367	417,191	
		1941 ..	966,677	+139,119	+16.81	480,982	485,695	
		1951 ..	1,075,678	+109,001	+11.28	536,603	539,075	
		1961 ..	1,272,638	+196,960	+18.31	637,366	635,272	
		1971 ..	1,585,580	+312,942	+24.59	798,072	787,508	
		1981 ..	1,837,577	+251,997	+15.89	920,159	917,418	
		1991 ..	2,107,629	+270,052	+14.70	1,060,275	1,047,354	
29	चंद्रपूर	1901 ..	574,323	..	.	283,896	290,427	Chandrapur
		1911 ..	729,347	+155,024	+26.99	363,793	365,554	
		1921 ..	715,365	— 13,982	— 1.92	357,021	358,344	
		1931 ..	823,321	+107,956	+15.09	413,747	409,574	
		1941 ..	942,053	+118,732	+14.42	473,672	468,381	
		1951 ..	1,052,975	+110,922	+11.77	527,645	525,330	
		1961 ..	1,238,070	+185,095	+17.58	623,681	614,389	
		1971 ..	1,640,137	+402,067	+32.48	832,567	807,570	
		1981 ..	2,055,642	+415,505	+25 33	1,045,692	1,009,950	
		*1981 .	1,416,953	..	.	723,282	693,671	
		1991 ..	1,771,994	+355,041	+25.06	909,787	862,207	
30	गडचिरोली	*1981 ..	637,336	..	..	321,716	315,620	Gadchiroli
		1991 ..	787	+149,674	+23.48	398,364	388,646	
	महाराष्ट्र राज्य ..	1901 ..	19,391,643	..	.	9,802,129	9,589,514	Maharashtra State
		1911 ..	21,474,523	+2,082,930	+10.74	10,922,671	10,551,852	
		1921 ..	20,849,666	— 624,857	+2.91	10,692,865	10,156,801	
		1931 ..	23,959,300	+3,109 634	+14.91	12,305,958	11,653,342	
		1941 ..	26,832,758	+2,873,458	+11.99	13,769,460	13,063,298	
		1951 ..	32,002,564	+5,169,896	+19.27	16,490,039	15,512,525	
		1961 ..	39,553,718	+7,551,154	+23.60	20,428,882	19,124,836	
		1971 ..	50,412,235	+10,858,517	+27 45	26,116,351	24,295,884	
		1981 ..	62,784,171	+12,371,936	+24.54	32,415,126	30,369,045	
		*1981 ..	62,782,818	..	..	32,414,432	30,368,386	
		1981 ..	78,937,187	+16,153,016	+25.73	40,825,618	83,11,169	

* पुनर्रचित जिल्हांची १९८१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या.

* Population of bifurcated Districts as per 1981 census

आधार.—भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १३, महाराष्ट्र, भाग दोन ब.

Source.—Census of India, 1991, series 13, Maharashtra, Part, II B.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.6

गावे व शहरांची संख्या / Number of Villages and Towns

(जनगणना / Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	गावे / Villages 1981 वस्ती असलेली Inhabited	1981 वस्ती नसलेली Un Inhabited	1981 एकूण Total	1991 वस्ती असलेली Inhabited	1991 वस्ती नसलेली Un Inhabited	1991 एकूण Total	शहरे / Towns 1981	शहरे / Towns 1991	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	1	1	Greater Bombay
2	ठाणे	1,746	27	1,773	1,679	18	1,697	34	23	Thane
3	रायगड	1,827	58	1,885	1,851	57	1,908	16	1	Raigad
4	रत्नागिरी	2,038	5	2,043	1,515	4	1,519	13	18	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	736	..	736	..	4	Sindhudurg
6	नाशिक	1,742	4	1,746	1,814	4	1,818	19	17	Nashik
7	धुळे	1,516	16	1,532	1,586	17	1,603	7	8	Dhule
8	जळगाव	1,475	27	1,502	1,480	30	1,510	15	17	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,503	2	1,505	1,554	2	1,556	8	13	Ahmednagar
10	पुणे	1,753	15	1,768	1,844	18	1,862	26	34	Pune
11	सातारा	1,417	20	1,437	1,547	26	1,573	10	11	Satara
12	सांगली	708	2	710	723	4	727	8	8	Sangli
13	सोलापूर	1,104	6	1,110	1,134	8	1,142	10	10	Solapur
14	कोल्हापूर	1,200	8	1,208	1,188	15	1,203	12	12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,959	80	2,039	1,300	44	1,344	10	8	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	956	11	967	..	4	Jalna
17	परभणी	1,615	37	1,652	1,469	45	1,514	12	11	Parbhani
18	बीड	1,256	12	1,268	1,269	11	1,280	7	7	Beed
19	नांदेड	1,425	56	1,481	1,515	65	1,580	11	13	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,527	27	1,554	716	6	722	13	8	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	914	22	936	.	5	Latur
22	बुलढाणा	1,273	127	1,400	1,299	128	1,427	9	11	Buldhana
23	अकोला	1,546	197	1,743	1,574	202	1,776	9	10	Akola
24	अमरावती	1,698	301	1,999	1,681	315	1,996	12	11	Amaravati
25	यवतमाळ	1,751	254	2,005	1,836	272	2,108	8	10	Yavatmal
26	वर्धा	1,015	356	1,371	967	412	1,379	6	6	Wardha
27	नागपूर	1,658	216	1,874	1,635	243	1,878	16	23	Nagpur
28	भंडारा	1,624	150	1,774	1,654	149	1,803	7	8	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,978	476	3,454	1,473	319	1,792	8	12	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	1,503	168	1,671	..	4	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**39,354**	**2,479**	**41,833**	**40,412**	**2,615**	**43,027**	**307**	**336**	**Maharashtra State**

टीप : पुनर्रचित जिल्ह्यांची १९८१ जनगणनेनुसार स्वतंत्र आकडेवारी उपलब्ध नाही.

Note : Separate data for reorganised District are not available as per 1981 Census.

आधार : (१) भारताची जनगणना १९९१, मालिका १३, महाराष्ट्र भाग दोन-अ.
(२) भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र भाग दोन-अ.

Source : (1) Population Census of India 1991, Series 13, Maharashtra, Part—II-A.
(2) Population Census of India 1981, Series 12, Maharashtra, Part—II-A.

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण /
(जनगणना /

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Total No. of Inhabited Villages	एकूण ग्रामीण लोकसंख्या Total rural Population	लोकसंख्येचा गट / Population range: २०० पेक्षा कमी / Less than 200		200—499		500—999	
				खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	1,679	18,55,919	95	11,399	354	1,26,979	622	4,57,652
3	रायगड	1,851	14,96,176	163	20,287	586	2,11,021	668	4,71,837
4	रत्नागिरी	1,515	14,06,001	71	8,570	375	1,37,123	556	4,02,131
5	सिंधुदुर्ग	736	7,69,002	29	3,323	151	55,464	279	2,10,382
6	नाशिक	1,814	24,82,267	49	6,932	276	1,00,894	592	4,31,214
7	धुळे	1,586	20,15,874	92	10,762	281	99,144	503	3,66,428
8	जळगांव	1,480	23,12,965	59	7,035	237	87,207	427	3,13,146
9	अहमदनगर	1,554	28,39,454	13	1,615	135	50,983	436	3,24,187
10	पुणे	1,844	27,25,503	107	12,454	328	1,13,217	509	3,77,549
11	सातारा	1,547	21,35,532	94	10,796	298	1,06,221	439	3,17,372
12	सांगली	723	17,07,041	11	1,424	45	17,746	167	1,26,173
13	सोलापूर	1,134	23,01,574	11	1,018	75	28,318	253	1,91,239
14	कोल्हापूर	1,188	22,02,505	26	3,446	157	57,674	310	2,25,968
15	औरंगाबाद	1,300	14,88,636	107	10,711	259	92,490	415	3,00,915
16	जालना	956	11,33,697	40	5,301	134	51,171	338	2,49,737
17	परभणी	1,469	16,40,436	73	8,445	289	1,05,370	510	3,72,866
18	बीड	1,269	14,95,104	29	3,495	254	94,595	442	3,20,163
19	नांदेड	1,515	18,24,234	53	6,222	283	1,04,515	505	3,73,400
20	उस्मानाबाद	716	10,82,447	13	1,805	96	36,496	209	1,55,881
21	लातूर	914	13,34,773	13	1,848	127	47,207	267	1,96,872
22	बुलढाणा	1,299	14,97,964	141	11,370	243	86,240	376	2,79,513
23	अकोला	1,574	15,79,940	194	17,529	381	1,35,040	485	3,52,421
24	अमरावती	1,681	14,82,928	331	27,576	469	1,60,348	462	3,30,291
25	यवतमाळ	1,836	17,20,213	202	19,403	454	1,62,424	607	4,33,891
26	वर्धा	967	7,83,840	187	14,899	261	92,016	284	1,97,906
27	नागपूर	1,635	12,56,225	302	27,201	515	1,76,755	487	3,37,525
28	भंडारा	1,654	18,31,735	145	15,298	285	1,01,039	550	4,01,161
29	चंद्रपूर	1,473	12,75,171	213	22,038	417	1,44,718	452	3,25,156
30	गडचिरोली	1,503	7,18,445	598	59,658	477	1,57,330	258	1,84,773
	महाराष्ट्र राज्य ..	**40,412**	**4,83,95,601**	**3,461**	**3,51,860**	**8,242**	**29,39,745**	**12,408**	**90,27,749**

आधार : भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १३, महाराष्ट्र, भाग दोन- अ.

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.7

Villages Classified by population

Population Census, 1991)

लोकसंख्येचा गट / Population range								
1,000—1,999		2,000—4,999		5,000—9,999		१०,००० आणि त्याहून अधिक 10,000 and above		
खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
.	..	..	.	..		.	..	Greater Bombay
430	5,89,397	148	4,28,970	23	1,43,336	7	98,186	Thane
329	4,37,562	94	2,76,509	10	66,508	1	12,452	Raigad
423	5,90,241	84	2,24,440	5	32,517	1	10,979	Ratnagiri
213	2,97,488	60	1,67,587	2	11,823	2	22,935	Sindhudurg
594	8,41,770	264	7,69,211	29	2,02,267	10	1,29,979	Nashik
464	6,53,163	207	5,91,735	34	2,25,126	5	69,516	Dhule
450	6,23,396	237	7,08,221	58	3,73,094	12	2,00,866	Jalgaon
537	7,60,255	360	10,74,661	55	3,74,987	18	2,52,766	Ahmednager
510	7,05,225	326	9,57,112	46	3,14,158	18	2,45,788	Pune
406	5,77,003	258	7,42,811	45	2,95,312	7	86,017	Satara
226	3,25,896	197	5,93,358	57	3,79,766	20	2,62,678	Sangli
412	5,87,748	315	9,19,968	54	3,48,002	14	2,25,281	Solapur
364	5,18,871	254	7,57,070	60	3,93,262	17	2,46,214	Kolhapur
347	4,78,914	146	4,25,411	24	1,58,883	2	21,312	Auranagabad
341	4,71,199	89	2,51,482	12	81,782	2	23,025	Jalna
438	6,14,629	138	3,93,931	21	1,45,195	..		Parbhani
381	5,36,673	143	3,88,366	18	1,19,631	2	32,181	Beed
472	6,55,088	177	4,99,803	21	1,25,936	4	59,270	Nanded
252	3,51,119	119	3,44,304	24	1,54,712	3	38,130	Osmanabad
333	4,75,997	150	4,23,406	18	1,15,641	6	73,802	Latur
356	4,90,129	157	4,41,311	23	1,55,396	3	34,005	Buldhana
359	4,84,140	134	4,03,233	13	81,755	8	1,05,822	Akola
282	3,85,956	102	2,87,331	26	1,85,771	9	1,05,655	Amaravati
434	5,96,293	118	3,33,107	15	88,860	6	86,235	Yavatmal
166	2,18,279	55	1,59,925	12	77,118	2	23,697	Wardha
229	3,08,370	79	2,41,389	20	1,30,407	3	34,578	Nagpur
467	6,53,876	182	4,83,459	22	1,38,920	3	37,982	Bhandara
288	3,93,993	87	2,49,173	11	77,961	5	62,132	Chandrapur
129	1,68,881	35	1,00,946	4	21,419	2	25,438	Gadchiroli
10,632	**1,47,91,551**	**4,715**	**1,36,38,230**	**762**	**50,19,545**	**192**	**26,26,921**	**Maharashtra State.**

Source : Population Census of India, 1991. Series 13, Maharashtra, Part II-A

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8

शहरे / शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण

Towns / Urban Agglomerations classified by population

(जनगणना / Population Census, 1981)

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	सर्व वर्ग / All Classes		वर्ग / Class I (लोकसंख्या / Population आणि त्याहून अधिक 1,00,000 and above)		वर्ग / Class II (लोकसंख्या / Population 50,000 to 99,999)		वर्ग / Class III (लोकसंख्या / Population 20,000 to 49,999)		वर्ग / Class IV (लोकसंख्या / Population 10,000 to 19,999)		वर्ग / Class V (लोकसंख्या / Population 5,000 to 9,999)		वर्ग / Class VI (लोकसंख्या / Population हून कमी Less than 5,000)		District
		शहरे / शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Population	शहरे / शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Population	शहरे / शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Population	शहरे / शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Population	शहरे / शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Population	शहरे / शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Population	शहरे / शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Population	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1	82,43,405	1	82,43,405	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	24	14,86,220	3	11,53,770	1	52,398	5	1,26,907	6	84,428	7	60,764	2	7,953	Thane
3	रायगड	16	2,09,876	..	..	..	..	2	69,175	7	95,943	5	37,187	2	7,571	Raigad
4	रत्नागिरी	13	1,70,917	..	..	..	..	2	74,266	4	58,541	3	23,079	4	15,011	Ratnagiri
5	नाशिक	15	9,28,145	2	6,74,917	1	51,439	5	1,31,456	3	41,339	3	25,343	1	3,651	Nashik
6	धुळे	7	4,00,181	1	2,10,759	1	65,394	4	1,04,913	1	19,115	..	..	..	..	Dhule
7	जळगांव	14	6,58,257	2	2,77,477	2	1,26,858	8	2,20,304	2	33,618	..	..	..	..	Jalgaon
8	अहमदनगर	7	3,51,368	1	1,81,210	1	55,491	3	1,00,695	1	10,259	..	..	1	3,713	Ahmadnagar
9	पुणे	17	19,71,082	1	16,86,100	..	..	5	1,63,923	7	91,929	4	29,121	..	..	Pune
10	सातारा	10	2,65,792	..	..	2	1,37,700	2	58,520	4	51,876	2	17,696	..	..	Satara
11	सांगली	6	3,94,089	1	2,68,988	..	..	5	1,25,101	..	..	..	..	..	..	Sangli
12	सोलापूर	10	7,67,466	1	5,14,860	2	1,36,917	1	28,371	5	79,018	1	8,300	..	..	Solapur
13	कोल्हापूर	11	6,22,022	2	4,85,143	..	..	2	54,287	4	66,594	1	8,613	2	7,385	Kolhapur
14	औरंगाबाद	9	5,37,535	2	4,38,697	..	..	2	41,783	3	39,059	2	17,996	..	..	Aurangabad
15	परभणी	12	3,42,822	1	1,09,364	..	..	6	1,61,043	4	64,498	1	7,917	..	..	Parbhani
16	बीड	7	2,29,771	..	..	1	80,287	3	1,13,863	2	26,331	1	7,290	..	..	Beed
17	नांदेड	11	3,27,849	1	1,91,269	..	..	1	27,625	6	84,689	3	24,266	..	..	Nanded
18	उस्मानाबाद	13	3,43,237	1	1,11,986	1	50,564	1	39,068	9	1,31,954	1	9,665	..	..	Osmanabad
19	बुलढाणा	9	2,78,986	..	..	1	61,992	6	1,85,005	2	31,989	..	..	..	..	Buldhana
20	अकोला	9	4,54,662	1	2,25,412	1	51,936	4	1,33,966	3	43,348			..	..	Akola

21	अमरावती . .	. .	12	5,44,499	1	2,61,404	1	81,186	5	1,38,123	4	61,166	. .		1	2,620	Amravati
22	यवतमाळ . .	. .	8	2,62,135	. .	. .	1	89,071	4	1,23,076	3	49,988	. .	. .	. .	. .	Yavatmal
23	वर्धा . .	. .	6	2,31,510	. .	. .	2	1,47,570	2	62,477	1	11,566	1	9,897	. .	. .	Wardha
24	नागपूर . .	. .	14	14,69,279	1	13,02,066	. .	. .	2	57,943	5	72,935	4	31,381	2	4,954	Nagpur
25	भंडारा . .	. .	7	2,40,754	1	1,00,423	1	56,025	1	34,840	2	37,151	2	12,315	. .	. .	Bhandara
26	चंद्रपूर . .	. .	8	2,61,735	1	1,15,777	1	61,398	1	34,187	3	41,286	1	7,193	1	1,854	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	. .	**276**	**2,19,93,594**	**25**	**1,65,53,036**	**20**	**13,06,226**	**82**	**24;10,937**	**91**	**13,30,620**	**42**	**3,38,023**	**16**	**54,752**	**Maharashtra State**

UA.—शहर संकुले / Urban Agglomeration.

आधार.–भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Part-II-A.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9

शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या

Population of Towns, Urban Areas and Rural Areas

(जनगणना / Population Census, 1981)

जिल्हा/शहरे/शहर संकुले (1)		एकूण Total (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	District/Town/U. A. * (1)
महाराष्ट्र राज्य	एकूण/Total ..	6,27,84,171	3,24,15,126	3,03,69,045	Maharashtra State.
	ग्रामीण/Rural ..	4,07,90,577	2,05,27,456	2,02,63,121	
	नागरी/Urban ..	2,19,93,594	1,18,87,670	1,01,05,924	
1. बृहन्मुंबई ..	एकूण/Total ..	82,43,405	46,52,646	35,90,759	Gr. Bombay
	ग्रामीण/Rural ..	..	..	..	
	नागरी/Urban ..	82,43,405	46,52,646	35,90,759	
2. ठाणे ..	एकूण/Total ..	33,51,562	17,79,645	15,71,917	Thane
	ग्रामीण/Rural ..	18,65,342	9,65,472	8,99,870	
	नागरी/Urban ..	14,86,220	8,14,173	6,72,047	
I. उल्हासनगर शहर संकुल ..	.. ..	6,48,671	3,45,657	3,03,014	Ulhasnagar Urban Agglo.
II. ठाणे शहर संकुल ..	.. ..	3,89,801	2,15,703	1,74,098	Thane Urban Agglo.
III. भाईंदर ..	.. ..	25,646	13,777	11,869	Bhayandar
IV. मुंब्रा ..	.. ..	22,657	12,050	10,607	Mumbra
V. बाळकुम ..	.. ..	9,019	5,116	3,903	Balkum
VI. कोळशेत ..	.. ..	10,190	6,008	4,182	Kolshet
VII. घनसोली ..	.. ..	8,062	4,480	3,582	Ghansoli
VIII वसई शहर संकुल ..	.. ..	52,398	27,062	25,336	Vasai Urban Agglo.
IX. विरार ..	.. ..	23,303	12,605	10,698	Virar
X. सोपारा ..	.. ..	4,337	2,250	2,087	Sopara
XI. शिरगांव ..	.. ..	3,616	1,836	1,780	Shirgaon
XII. पालघर ..	.. ..	12,481	6,526	5,955	Palghar
XIII. डहाणू शहर संकुल ..	.. ..	15,666	8,361	7,305	Dahanu Urban Agglo.
XIV. जव्हार ..	.. ..	7,055	3,674	3,381	Jawhar
XV. वाडा ..	.. ..	9,384	4,928	4,456	Vada
XVI. भिवंडी (न. प.) ..	.. ..	1,15,298	69,350	45,948	Bhiwandi City (M)
XVII. नारपोली ..	.. ..	25,788	16,927	8,861	Narpoli
XVIII. नागांव ..	.. ..	29,513	18,303	11,210	Nagaon
XIX. शहापूर ..	.. ..	8,824	4,581	4,243	Shahapur
XX. चिकनघर ..	.. ..	9,976	5,428	4,548	Chikanghar
XXI. चोले ..	.. ..	8,444	4,642	3,802	Chole
XXII. गजबंधन पाथर्ली ..	.. ..	13,474	7,405	6,069	Gajabandhan Patharli
XXIII. आयरे ..	.. ..	19,320	10,414	8,906	Ayare
XXIV. कुळगांव ..	.. ..	13,297	7,090	6,207	Kulgaon
3. रायगड ..	एकूण/Total ..	14,86,452	7,26,512	7,59,940	Raigad
	ग्रामीण/Rural ..	12,76,576	6,16,281	6,60,295	
	नागरी/Urban ..	2,09,876	1,10,231	99,645	
I. अलिबाग (न. प.) ..	.. ..	14,051	7,258	6,793	Alibag (M)
II. रेवदंडा ..	.. ..	7,246	3,638	3,608	Revdanda
III. उरण (न. प.) ..	.. ..	15,168	7,951	7,217	Uran (M)
IV. केगाव ..	.. ..	6,635	3,784	2,851	Kegaon
V. पनवेल (न. प.) ..	.. ..	37,073	19,550	17,523	Panvel (M)
VI. रासायनी ..	.. ..	3,651	1,978	1,673	Rasayani
VII. नेरळ ..	.. ..	9,523	5,012	4,511	Neral
VIII. कर्जत ..	.. ..	7,970	4,238	3,732	Karjat
IX. माथेरान (न. प.) ..	.. ..	3,920	2,255	1,665	Matheran (M)
X. खोपोली (न. प.) ..	.. ..	32,102	17,523	14,579	Khopoli (M)
XI. पेण (न. प.) ..	.. ..	14,772	7,606	7,166	Pen (M)
XII. रोहा अष्टमी (न. प.) ..	.. ..	11,781	6,393	5,388	Roha Ashtami (M)
XIII. गोरेगाव ..	.. ..	5,813	2,882	2,931	Goregaon
XIV. महाड (न. प.) ..	.. ..	15,196	7,919	7,277	Mahad (M)
XV. श्रीवर्धन (न. प.) ..	.. ..	13,740	6,840	6,900	Shrivardhan (M)
XVI. मुरुड (न. प.) ..	.. ..	11,235	5,404	5,831	Murud (M)

* UA—Urban Agglomeration.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9—*Contd.*

(1)			(2)	(3)	(4)	(1)
4.	रत्नागिरी (न. प.)	एकूण/Total	21,11,311	9,43,395	11,67,916	Ratnagiri
		ग्रामीण/Rural	19,40,394	8,57,891	10,82,503	
		नागरी/Urban	1,70,917	85,504	85,413	
I.	रत्नागिरी (न. प.)		47,036	24,374	22,662	Ratnagiri (M)
II.	हर्णे		4,703	3,303	2,400	Harnai
III.	दापोली कॅम्प		7,832	4,146	3,686	Dapoli Camp
IV.	दाभोळ		6,363	2,952	3,411	Dabhol
V.	खेड (न. प.)		10,203	5,165	5,038	Khed (M)
VI.	चिपळूण (न. प.)		27,250	13,437	13,813	Chiplun (M)
VII.	पोफळी		4,817	2,425	2,392	Pophali
VIII.	अलोरे		3,288	1,654	1,634	Alore
IX.	राजापूर (न. प.)		8,884	4,363	4,521	Rajapur (M)
X.	कनकवली		2,203	1,050	1,153	Kankavali
XI.	सावंतवाडी (न. प.)		18,671	9,397	9,274	Sawantwadi (M)
XII.	वेंगुर्ला (न. प.)		12,339	6,089	6,250	Vengurla (M)
XIII.	मालवण (न. प.)		17,328	8,149	9,179	Malvan (M)
5.	नाशिक	एकूण/Total	29,91,739	15,44,532	14,47,207	Nashik
		ग्रामीण/Rural	20,63,594	10,53,194	10,10,400	
		नागरी/Urban	9,28,145	4,91,338	4,36,807	
I.	नाशिक शहर संकुल		4,29,034	2,33,508	1,95,526	Nashik Urban Agglo.
II.	वडनेर		3,651	1,897	1,754	Vadner
III.	त्रिंबक (न. प.)		6,759	3,588	3,171	Trimbak (M)
IV.	एकलहरे		10,318	5,703	4,615	Eklahare
V.	सटाणा (न. प.)		20,821	11,003	9,818	Satana (M)
VI.	मालेगाव (न. प.)		2,45,883	1,26,326	1,19,557	Malegaon City (M)
VII.	रावळगाव		13,253	6,766	6,487	Ravalgaon
VIII.	चांदवड		9,946	5,435	4,511	Chandvad
IX.	मनमाड (न. प.)		51,439	26,424	25,015	Manmad (M)
X.	नांदगाव (न. प.)		17,768	9,240	8,528	Nandgaon (M)
XI.	येवला (न. प.)		28,343	14,561	13,782	Yevala (M)
XII.	ओझर		39,905	20,495	19,410	Ozar
XIII.	लासलगांव		8,638	4,514	4,124	Lasalgaon
XIV.	सिन्नर (न. प.)		21,926	11,137	10,789	Sinnar (M)
XV.	इगतपुरी (न. प.)		20,461	10,741	9,720	Igatpuri (M)
6.	धुळे	एकूण/Total	20,50,294	10,43,140	10,07,154	Dhule
		ग्रामीण/Rural	16,50,113	8,34,193	8,15,920	
		नागरी/Urban	4,00,181	2,08,947	1,91,234	
I.	धुळे (न. प.)		2,10,759	1,10,869	99,890	Dhule City (M)
II.	नवापूर		19,115	9,918	9,197	Nawapur
III.	नंदुरबार (न. प.)		65,394	34,012	31,382	Nandurbar (M)
IV.	तळोदे (न. प.)		20,055	10,281	9,774	Talode (M)
V.	शहादे (न. प.)		24,955	12,899	12,056	Shahade (M)
VI.	शिरपूर (न. प.)		34,013	17,547	16,466	Shirpur (M)
VII.	दोंडाइचा (न. प.)		25,890	13,421	12,469	Dondaicha (M)
7.	जळगांव	एकूण/Total	26,18,274	13,42,963	12,75,311	Jalgaon
		ग्रामीण/Rural	19,60,017	10,01,694	9,58,323	
		नागरी/Urban	6,58,257	3,41,269	3,16,988	
I.	जळगाव (न. प.)		1,45,335	76,258	69,077	Jalgaon City (M)
II.	चोपडा (न. प.)		40,931	20,741	20,190	Chopda (M)
III.	यावल (न. प.)		25,049	12,949	12,100	Yawal (M)
IV.	फैजपूर (न. प.)		17,629	9,067	8,562	Faizpur (M)
V.	रावेर (न. प.)		20,346	10,491	9,855	Raver (M)
VI.	सावदा (न. प.)		15,989	8,165	7,824	Savda (M)
VII.	भुसावळ शहर संकुल		1,32,142	68,934	63,208	Bhusaval Urban Agglo.
VIII.	वरणगाव		26,553	13,832	12,721	Varangaon
IX.	पाचोरा (न. प.)		31,564	16,301	15,263	Pachora (M)
X.	चाळीसगांव (न. प.)		59,342	30,981	28,361	Chalisgaon (M)
XI.	पारोळा (न. प.)		24,328	12,480	11,848	Parola (M)
XII.	धरणगांव (न. प.)		28,736	14,416	14,320	Dharangaon (M)
XIII.	एरंडोल (न. प.)		22,797	11,684	11,113	Erandol (M)
XIV.	अमळनेर (न. प.)		67,516	34,970	32,546	Amalner (M)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9—*Contd.*

(1)			(2)	(3)	(4)	(1)
8.	अहमदनगर ..	एकूण/Total ..	27,08,309	13,82,632	13,25,677	Ahmednagar
		ग्रामीण/Rural ..	23,56,941	11,96,669	11,60,272	
		नागरी/Urban ..	3,51,368	1,85,963	1,65,405	
I.	अहमदनगर शहर संकुल ..	.. ..	1,81,210	98,105	83,105	Ahmednagar Urban Agglo
II.	राहुरी (न. प.) ..	.. .. ..	23,781	12,152	11,569	Rahuri (M)
III.	वरवंडी ..	.. .. ..	3,713	1,859	1,854	Warwandi
IV.	श्रीरामपूर (न. प.) ..	.. .. ..	55,491	28,511	26,980	Shrirampur (M)
V.	संगमनेर (न.प.) ..	.. .. ..	40,088	20,753	19,335	Sangamner (M)
VI.	कोपरगांव (न. प.) ..	.. .. ..	36,886	19,176	17,710	Kopargaon (M)
VII.	वारी ..	.. .. ..	10,259	5,407	4,852	Wari.
9.	पुणे ..	एकूण/Total ..	41,64,470	42,50,088	20,14,382	Pune
		ग्रामीण/Rural ..	21,93,388	11,03,277	10,90,111	
		नागरी/Urban ..	19,71,082	10,46,811	9,24,271	
I.	पुणे शहर संकुल ..	.. .. ..	16,86,109	8,96,875	7,89,234	Pune Urban Agglo.
II.	सांगवी हवेली ..	.. .. ..	11,969	6,316	5,653	Sangvi Haveli
III.	वडगाव शेरी ..	.. .. ..	13,050	7,037	6,013	Vadgaon Sheri
IV.	कळस ..	.. .. ..	11,058	5,901	5,157	Kalas
V.	आळंदी (न. प.) ..	.. .. ..	7,523	4,158	3,365	Alandi (M)
VI.	जुन्नर (न. प.) ..	.. .. ..	18,311	9,620	8,691	Junnar (M)
VII.	शिरपूर (न. प.) ..	.. .. ..	12,181	6,206	5,975	Shirpur (M)
VIII.	दौंड शहर संकुल ..	.. .. ..	44,893	23,542	21,351	Daund Urban Agglo.
IX.	कळंब ..	.. .. ..	23,129	12,001	11,128	Kalamb
X.	इंदापूर (न. प.) ..	.. .. ..	9,418	4,882	4,536	Indapur (M)
XI.	बारामती (न. प.) ..	.. .. ..	37,121	19,244	17,877	Baramati (M)
XII.	सासवड (न. प.) ..	.. .. ..	12,526	6,555	5,971	Sasvad (M)
XIII.	शिवतकार (नीरा) ..	.. .. ..	7,054	3,648	3,406	Shivatkar (Nira)
XIV.	जेजुरी (न. प.) ..	.. .. ..	5,126	2,613	2,513	Jejuri (M)
XV.	भोर (न. प.) ..	.. .. ..	12,834	6,642	6,192	Bhor (M)
XVI.	लोणावळा (न. प.) ..	.. .. ..	36,260	19,628	16,632	Lonavala (M)
XVII.	तळेगांव दाभाडे (न. प.)	.. .. ..	22,520	11,943	10,577	Talegaon Dabhade (M)
10.	सातारा ..	एकूण/Total ..	20,38,677	9,89,122	10,49,555	Satara
		ग्रामीण/Rural ..	17,72,885	8,50,402	9,22,483	
		नागरी/Urban ..	2,65,792	1,38,720	1,27,072	
I.	सातारा (न. प.) ..	.. .. ..	83,336	43,972	39,364	Satara (M)
II.	वाई (न. प.) ..	.. .. ..	24,661	12,470	12,191	Wai (M)
III.	कोरेगाव ..	.. .. ..	14,594	7,491	7,103	Koregaon
IV.	सातारा रोड ..	.. .. ..	10,867	5,530	5,337	Satara Road
V.	रहिमतपूर (न. प.) ..	.. .. ..	11,666	5,674	5,992	Rahimatpur (M)
VI.	फलटण (न. प.) ..	.. .. ..	33,859	17,685	16,174	Phaltan (M)
VII.	म्हसवड (न. प.) ..	.. .. ..	14,749	7,330	7,419	Mhasvad (M)
VIII.	कराड (न. प.) ..	.. .. ..	54,364	29,040	25,324	Karad (M)
IX.	महाबळेश्वर (न. प.)	.. .. ..	9,061	4,981	4,080	Mahabaleshwar (M)
X.	पांचगणी (न. प.) ..	.. .. ..	8,635	4,547	4,088	Panchgani (M)
11.	सांगली ..	एकूण/Total ..	18,31,212	9,31,187	9,00,025	Sangli
		ग्रामीण/Rural ..	14,37,123	7,25,872	7,11,251	
		नागरी/Urban ..	3,94,089	2,05,315	1,88,774	
I.	सांगली शहर संकुल ..	.. .. ..	2,68,988	1,40,496	1,28,492	Sangli Urban Agglo.
II.	तासगांव (न. प.) ..	.. .. ..	26,159	13,550	12,609	Tasgaon (M)
III.	किर्लोस्करवाडी ..	.. .. ..	20,512	10,733	9,779	Kirloskarwadi
IV.	विटा (न. प.) ..	.. .. ..	24,081	12,521	11,560	Vita (M)
V.	उरण इस्लामपूर (न. प.)	.. .. ..	33,016	17,101	15,915	Uran Islampur (M)
VI.	आष्टा (न. प.) ..	.. .. ..	21,333	10,914	10,419	Ashta (M)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9—*Contd.*

(1)			(2)	(3)	(4)	(1)
12.	सोलापूर ..	एकूण/Total ..	**26,10,144**	**13,44,147**	**12,65,997**	**Solapur**
		ग्रामीण/Rural ..	**18,42,678**	**9,46,725**	**8,95,953**	
		नागरी/Urban ..	**7,67,466**	**3,97,422**	**3,70,044**	
I	सोलापूर शहर संकुल		5,14,860	2,66,344	2,48,516	Solapur Urban Agglo
II	बार्शी (न. प.)		72,537	38,099	34,438	Barshi (M)
III.	अक्कलकोट (न. प.)		28,371	14,570	13,801	Akkalkot (M)
IV.	मैंदर्गी (न. प.)		11,079	5,485	5,594	Maindargi (M)
V.	दुधनी (न. प.)		8,300	4,217	4,083	Dudhani (M)
VI.	मंगळवेढे (न. प.)		16,802	8,710	8,092	Mangalvedhe (M)
VII.	पंढरपूर (न. प.)		64,380	33,427	30,953	Pandharpur (M)
VIII.	सांगोला (न. प.)		14,854	7,667	7,187	Sangola (M)
IX.	करमाळा (न. प.)		16,729	8,802	7,927	Karmala (M)
X	कुर्डुवाडी (न. प.)		19,554	10,101	9,453	Kurduwadi (M)
13	कोल्हापूर ..	एकूण/Total ..	**12,06,330**	**12,73,881**	**12,32,449**	**Kolhapur**
		ग्रामीण/Rural ..	**18,84,308**	**9,45,621**	**9,38,687**	
		नागरी/Urban ..	**6,22,022**	**3,28,260**	**2,93,762**	
I	कोल्हापूर शहर संकुल		3,51,392	1,84,874	1,66,518	Kolhapur Urban Agglo
II	पन्हाळा (न. प.)		2,540	1,373	1,167	Panhala (M)
III	इचलकरंजी (न. प.)		1,33,751	72,250	61,501	Ichalkaranji City (M)
IV.	कागनूर		30,275	16,230	14,045	Kabnur
V	वडगाव कसबा (न. प.)		14,430	7,471	6,959	Vadgaon Kasba (M)
VI	जयसिंगपूर (न. प.)		24,012	12,383	11,629	Jaysingpur (M)
VII	कुरुंदवाड (न. प.)		17,084	8,686	8,398	Kurundvad (M)
VIII.	कागल (न. प.)		16,545	8,554	7,991	Kagal (M)
IX	मुरगुड (न. प.)		8,613	4,415	4,198	Murgud (M)
X	गडहिंग्लज (न. प.)		18,535	9,555	8,980	Gadhinglaj (M)
XI	मलकापूर (न. प.)		4,845	2,469	2,376	Malkapur (M)
14	औरंगाबाद ..	एकूण/Total ..	**24,33,420**	**12,49,632**	**11,83,788**	**Aurangabad**
		ग्रामीण/Rural ..	**18,95,885**	**9,65,377**	**9,30,508**	
		नागरी/Urban ..	**5,37,535**	**2,84,255**	**2,53,280**	
I.	औरंगाबाद शहर संकुल		3,16,421	1,70,347	1,46,074	Aurangabad Urban Agglo
II	खुलदाबाद (न. प.)		8,315	4,272	4,043	Khuldabad (M)
III.	कन्नड (न. प.)		16,391	8,572	7,819	Kannad (M)
IV	भोकरदन (न. प.)		9,681	4,949	4,732	Bhokardan (M)
V	जालना (न. प.)		1,22,276	62,828	59,448	Jalna City (M)
VI	अंबड (न. प.)		11,200	5,793	5,407	Ambad (M)
VII	पैठण (न. प.)		21,126	10,740	10,386	Paithan (M)
VIII.	गंगापूर (न. प.)		11,468	6,032	5,436	Gangapur (M)
IX	वैजापूर (न. प.)		20,657	10,722	9,935	Vaijapur (M)
15.	परभणी ..	एकूण/Total ..	**18,29,378**	**9,29,638**	**8,99,740**	**Parbhani**
		ग्रामीण/Rural ..	**14,86,556**	**7,52,408**	**7,34,148**	
		नागरी/Urban ..	**3,42,822**	**1,77,230**	**1,65,592**	
I.	परभणी (न. प.)		1,09,364	57,326	52,038	Parbhani City (M)
II.	पूर्णा (न. प.)		22,697	11,762	10,935	Purna (M)
III.	जिंतूर (न. प.)		20,251	10,378	9,873	Jintur (M)
IV	हिंगोली (न. प.)		41,568	21,492	20,076	Hingoli (M)
V	कळमनुरी (न. प.)		11,845	6,123	5,722	Kalamnuri (M)
VI.	बसमत (न. प.)		29,918	15,402	14,516	Basmath (M)
VII.	गंगाखेड (न. प.)		19,739	10,101	9,638	Gangakhed (M)
VIII.	सोनपेठ (न. प.)		7,917	4,004	3,913	Sonpeth (M)
IX.	सेलू (न. प.)		24,779	12,723	12,056	Sailu (M)
X	मानवत (न. प.)		21,830	11,101	10,729	Manwath (M)
XI	पाथरी (न. प.)		16,480	8,439	8,041	Pathari (M)
XII	परतूर (न. प.)		16,434	8,379	8,505	Partur (M)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9—*Contd.*

(1)			(2)	(3)	(4)	(1)
16.	बीड ..	एकूण/Total ..	**14,86,030**	**7,55,971**	**7,30,059**	**Beed**
		ग्रामीण/Rural ..	**12,56,259**	**6,36,075**	**6,20,184**	
		नागरी/Urban ..	**2,29,771**	**1,19,896**	**1,09,875**	
I.	बीड (न. प.)		80,287	42,064	38,223	Beed (M)
II.	गेवराई (न. प.)		15,495	8,037	7,458	Georai (M)
III.	मांजलेगाव (न. प.).		22,555	11,499	11,056	Manjlegaon (M)
IV.	परळी (न. प.)		48,946	25,582	23,364	Parli (M)
V.	अंबेजोगाई (न. प.)		42,362	22,434	19,928	Ambejogai (M)
VI.	धारूर (न. प.)		12,836	6,522	6,314	Dharur (M)
VII.	आष्टी		7,290	3,758	3,532	Ashti.
17.	नांदेड ..	एकूण/Total ..	**17,49,334**	**8,92,417**	**8,56,917**	**Nanded**
		ग्रामीण/Rural ..	**14,21,485**	**7,21,514**	**6,99,971**	
		नागरी/Urban ..	**3,27,849**	**1,70,903**	**1,56,946**	
I.	नांदेड (न. प.)		1,91,269	1,00,333	90,936	Nanded City (M)
II.	मुदखेड (न. प.)		9,865	5,023	4,842	Mudkhed (M)
III.	हादगाव (न. प.)		11,127	5,812	5,315	Hadgaon (M)
IV.	किनवट (न. प.)		16,476	8,516	7,960	Kinwat (M)
V.	पेठ उमरी (न. प.)		6,625	3,577	3,048	Peth Umri (M)
VI.	धर्माबाद (न. प.)		19,146	9,895	9,251	Dharmabad (M)
VII.	कुंडलवाडी (न. प.).		11,617	5,834	5,783	Kundalvadi (M)
VIII.	बिलोली (न. प.)		7,776	3,947	3,829	Biloli (M)
IX.	देगलूर (न. प.)		27,625	14,290	13,335	Deglur (M)
X.	मुखेड (न. प.)		14,006	7,236	6,770	Mukhed (M)
XI.	कंधार (न. प.)		12,317	6,440	5,877	Kandhar (M)
18.	उस्मानाबाद ..	एकूण/Total ..	**22,30,620**	**11,39,197**	**10,91,423**	**Osmanabad**
		ग्रामीण/Rural ..	**18,87,383**	**9,59,644**	**9,27,739**	
		नागरी/Urban ..	**3,43,237**	**1,79,553**	**1,63,684**	
I.	नळदुर्ग (न. प.)		9,665	4,932	4,733	Naldurg (M)
II.	उस्मानाबाद (न. प.)		39,068	20,391	18,677	Osmanabad (M)
III.	कळंब (न. प.)		13,788	7,153	6,635	Kalamb (M)
IV.	लातूर (न. प.)		1,11,986	59,279	52,707	Latur City (M)
V.	अहमदपूर (न. प.)		16,537	8,599	7,938	Ahmedpur (M)
VI.	उदगीर (न. प.)		50,564	26,845	23,719	Udgir (M)
VII.	निलंगा (न. प.)		17,201	8,807	8,394	Nilanga (M)
VIII.	औसा (न. प.		16,761	8,676	8,085	Ausa (M)
IX.	मुरुम (न. प.)		13,451	6,803	6,648	Murum (M)
X.	उमरगा (न. प.)		16,087	8,368	7,719	Umarga (M)
XI.	तुळजापूर (न. प.)		16,941	8,736	8,205	Tuljapur (M)
XII.	परांडा (न. प.)		10,894	5,623	5,271	Paranda (M)
XIII.	भूम (न. प.)		10,294	5,341	4,953	Bhum (M)
19.	बुलढाणा ..	एकूण/Total ..	**15,08,777**	**7,70,833**	**7,37,944**	**Buldhana**
		ग्रामीण/Rural ..	**12,29,791**	**6,25,988**	**6,03,803**	
		नागरी/Urban ..	**2,78,986**	**1,44,845**	**1,34,141**	
I.	बुलढाणा (न. प.)		35,914	19,024	16,890	Buldhana (M)
II.	चिखली (न. प.)		27,606	14,413	13,193	Chikhli (M)
III.	देऊळगाव-राजा (न. प.)		14,088	7,286	6,802	Deulgaon-Raja (M)
IV.	मलकापूर (न. प.)		43,121	22,220	20,901	Malkapur (M)
V.	नांदुरा (न. प.)		24,402	12,577	11,825	Nandura (M)
VI.	जळगांव (न. प.)		17,901	9,152	8,749	Jalgaon (M)
VII.	खामगांव (न. प.)		61,992	32,399	29,593	Khamgaon (M)
VIII.	शेगांव (न. प.)		31,580	16,193	15,387	Shegaon (M)
IX.	मेहकर (न. प.)		22,382	11,581	10,801	Mehkar (M)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9—*Contd.*

(1)			(2)	(3)	(4)	(1)
20.	अकोला ..	एकूण/Total ..	**18,26,952**	**9,37,824**	**8,89,128**	**Akola**
		ग्रामीण/Rural ..	**13,72,290**	**7,01,592**	**6,70,698**	
		नागरी/Urban ..	**4,54,662**	**2,36,232**	**2,18,430**	
I.	अकोला (न. प.)		2,25,412	1,17,945	1,07,467	Akola City (M)
II.	अकोट (न. प.)		51,936	26,694	25,242	Akot (M)
III.	तेल्हारा (न. प.)		11,204	5,821	5,383	Telhara (M)
IV.	कारंजा (न. प.)		39,749	20,361	19,388	Karanja (M)
V.	मुर्तिजापूर (न. प.)		28,991	14,878	14,113	Murtijapur (M)
VI.	मंगरूळपीर (न. प.)		17,875	9,354	8,530	Mangrulpir (M)
VII.	वाशिम (न. प.)		39,804	20,504	19,300	Washim (M)
VIII.	बाळापूर (न. प.)		25,422	13,223	12,199	Balapur (M)
IX.	पातूर (न. प.)		14,269	7,461	6,808	Patur (M)
21.	अमरावती ..	एकूण/Total ..	**18,61,410**	**9,61,645**	**8,99,846**	**Amravati**
		ग्रामीण/Rural ..	**13,16,911**	**6,78,517**	**6,38,394**	
		नागरी/Urban ..	**5,44,499**	**2,83,047**	**2,61,452**	
I.	अमरावती (न. प.)		2,61,404	1,36,514	1,24,890	Amravati City (M)
II.	बडनेरा (न. प.)		32,351	16,673	15,678	Badnera (M)
III.	अचलपूर (न. प.)		81,186	41,868	39,318	Achalpur (M)
IV.	चांदूरबाजार (न. प.)		11,923	6,163	5,760	Chandurbazar (M)
V.	वरुड (न. प.)		25,761	13,507	12,254	Warud (M)
VI.	मोर्शी (न. प.)		20,524	10,620	9,904	Morshi (M)
VII.	शेंदूरजना (न. प.)		17,282	8,999	8,283	Sendurjana (M)
VIII.	दत्तापूर धामणगांव (न. प.)		18,349	9,438	8,911	Dattapur Dhaman-gaon (M)
IX.	चांदूर (न. प.)		13,612	6,968	6,644	Chandur (M)
X.	अंजनगाव (न. प.)		33,583	17,416	16,167	Anjangaon (M)
XI.	दर्यापूर बनोसा (न. प.)		25,904	13,405	12,499	Daryapur Banosa (M)
XII.	चिखलदरा (न. प.)		2,620	1,476	1,144	Chikaldara (M)
22.	यवतमाळ ..	एकूण/Total ..	**17,37,423**	**8,87,236**	**8,50,187**	**Yavatmal**
		ग्रामीण/Rural ..	**14,75,288**	**7,50,301**	**7,24,987**	
		नागरी/Urban ..	**2,62,135**	**1,36,935**	**1,25,200**	
I.	यवतमाळ (न. प.)		89,071	46,472	42,599	Yavatmal (M)
II.	पांढरकवडा (न. प.)		17,588	9,159	8,429	Pandharkaoda (M)
III.	घाटंजी (न. प.)		12,628	6,808	5,820	Ghatanji (M)
IV.	वणी (न. प.)		31,773	16,580	15,193	Wani (M)
V.	पुसद (न. प.)		41,484	21,832	19,652	Pusad (M)
VI.	उमरखेड (न. प.)		23,316	12,160	11,156	Umarkhed (M)
VII.	दिग्रस (न. प.)		26,503	13,757	12,746	Digras (M)
VIII.	दारव्हा (न. प.)		19,772	10,167	9,605	Darwha (M)
23.	वर्धा ..	एकूण/Total ..	**9,26,618**	**4,75,696**	**4,50,922**	**Wardha**
		ग्रामीण/Rural ..	**6,95,108**	**3,55,774**	**3,39,334**	
		नागरी/Urban ..	**2,31,510**	**1,19,922**	**1,11,588**	
I.	वर्धा (न. प.)		88,495	46,056	42,439	Wardha (M)
II.	पुलगांव (न. प.)		31,358	16,208	15,150	Pulgaon (M)
III.	देवळी (न. प.)		11,566	5,946	5,620	Deoli (M)
IV.	सिंदी (न. प.)		9,897	5,142	4,755	Sindi (M)
V.	आर्वी (न. प.)		31,119	15,951	15,168	Arvi (M)
VI.	हिंगणघाट (न. प.)		59,075	30,619	28,456	Hinganghat (M)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9—*Contd.*

(1)			(2)	(3)	(4)	(1)
24.	नागपूर ..	एकूण/Total ..	**25,88,811**	**13,45,377**	**12,43,434**	**Nagpur**
		ग्रामीण/Rural ..	**11,19,532**	**5,77,082**	**5,42,450**	
		नागरी/Urban ..	**14,69,279**	**7,68,295**	**7,00,984**	
I.	नागपूर शहर संकुल ..	.. ..	13,02,066	6,81,671	6,20,395	Nagpur Urban Agglo.
II.	डावलामेटी ..	.. .. ..	1,771	917	854	Davlameti
III.	काटोल (न. प.) ..	.. .. ..	24,033	12,503	11,530	Katol (M)
IV.	नरखेड (न. प.) ..	.. .. ..	15,878	8,211	7,667	Narkhed (M)
V	मोघाड (न. प.) ..	.. .. ..	6,971	3,564	3,407	Mowad (M)
VI.	सावनेर (न. प.) ..	.. .. ..	15,541	8,077	7,464	Savner (M)
VII.	कळमेश्वर (न. प.) ..	.. .. ..	9,439	4,927	4,512	Kalmeshwar (M)
VIII	खापा (न. प.) ..	.. .. ..	12,722	6,445	6,277	Khapa (M)
IX.	मोहपा (न. प.) ..	.. .. ..	6,430	3,371	3,059	Mohpa (M)
X.	चिचोली ..	.. .. ..	8,541	4,507	4,034	Chicholi
XI.	बीना ..	.. .. ..	3,183	1,671	1,512	Bina
XII.	रामटेक (न. प.) ..	.. .. ..	16,734	8,662	8,072	Ramtek (M)
XIII	कन्हान पिंपरी ..	.. .. ..	12,060	6,317	5,743	Kanhan Pimpri
XIV.	उमरेड (न. प.) ..	.. .. ..	33,910	17,452	16,458	Umred (M)
25.	भंडारा ..	एकूण/Total ..	**18,37,577**	**9,20,159**	**9,17,418**	**Bhandara**
		ग्रामीण/Rural ..	**15,96,823**	**7,97,396**	**7,99,427**	
		नागरी/Urban ..	**2,40,754**	**1,22,763**	**1,17,991**	
I.	भंडारा (न. प.) ..	.. .. ..	56,025	28,822	27,203	Bhandara (M)
II.	तुमसर (न. प.) ..	.. .. ..	34,840	17,645	17,195	Tumsar (M)
III.	पवनी (न. प.) ..	.. .. ..	18,699	9,452	9,247	Pauni (M)
IV.	मोहाडी ..	.. .. ..	7,026	3,547	3,479	Mohadi
V	वरठी ..	.. .. ..	5,289	2,670	2,619	Warthi
VI	गोंदिया (न. प.) ..	.. .. ..	1,00,423	51,395	49,028	Gondia City (M)
VII	तिरोरा (न. प.) ..	.. .. ..	18,452	9,232	9,220	Tirora (M)
26.	चंद्रपूर ..	एकूण/Total ..	**20,55,642**	**10,45,692**	**10,09,950**	**Chandrapur**
		ग्रामीण/Rural ..	**17,93,907**	**9,08,497**	**8,85,410**	
		नागरी/Urban ..	**2,61,735**	**1,37,195**	**1,24,540**	
I.	चंद्रपूर (न. प.) ..	.. .. ..	1,15,777	60,749	55,028	Chandrapur City (M)
II	बल्लारपूर (न. प.) ..	.. .. ..	61,398	32,408	28,990	Ballarpur (M)
III.	घुगुस ..	.. .. ..	15,214	7,974	7,240	Ghugus
IV.	वरोडा (न. प.) ..	.. .. ..	34,187	18,149	16,038	Waroda (M)
V.	माजरी ..	.. .. ..	1,894	1,009	885	Majari
VI.	देसाईगंज (न. प.) ..	.. .. ..	15,503	7,691	7,812	Desaiganj (M)
VII.	राजुरा (न. प.) ..	.. .. ..	10,569	5,564	5,005	Rajura (M)
VIII	साष्टी ..	.. .. ..	7,193	3,651	3,542	Sasti

टीप/*Note*.—न. प.-नगरपरिषद./M—Municipality. U. A.—शहर संकुल / Urban Agglomeration.

आधार :—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source :—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 1.10

सत्यमेव जयते

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.10

ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सिमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री-पुरुष

Main workers, marginal workers and non-workers by sex in rural and urban areas

(जनगणना / Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण लोकसंख्या (संस्थामधील व बेघरांची धरून) Total population (including institutional and houseless population)			मुख्यतः काम करणारे / Main workers: एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers (I—IX)			Total Rural Urban	District
			व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ए	99,25,891	54,60,145	44,65,746	34,34,732	29,66,082	4,68,650	T	Greater Bombay
		ग्रा	..	..	..	..	..	..	R	
		ना	99,25,891	54,60,145	44,65,746	34,34,732	29,66,082	4,68,650	U	
2	ठाणे	ए	52,49,126	27,92,874	24,56,252	19,61,704	15,12,688	4,49,016	T	Thane
		ग्रा	18,55,919	9,49,619	9,06,300	8,14,447	5,13,067	3,01,380	R	
		ना	33,93,207	18,43,255	15,49,952	11,47,257	9,99,621	1,47,636	U	
3	रायगड	ए	18,24,816	9,07,907	9,16,909	7,20,103	4,56,615	2,63,488	T	Raigad
		ग्रा	14,96,176	7,35,388	7,60,788	6,14,618	3,67,629	2,46,989	R	
		ना	3,28,640	1,72,519	1,56,121	1,05,485	88,986	16,499	U	
4	रत्नागिरी	ए	15,44,057	7,00,190	8,43,867	5,75,756	3,19,599	2,56,157	T	Ratnagiri
		ग्रा	14,06,001	6,30,502	7,75,499	5,35,806	2,87,016	2,48,790	R	
		ना	1,38,056	69,688	68,368	39,950	32,583	7,367	U	
5	सिंधुदुर्ग	ए	8,32,152	3,89,384	4,42,768	3,18,491	1,86,290	1,32,201	T	Sindhudurg
		ग्रा	7,69,002	3,57,773	4,11,229	3,00,190	1,71,695	1,28,495	R	
		ना	63,150	31,611	31,539	18,301	14,595	3,706	U	
6	नाशिक	ए	29,51,352	19,84,973	18,66,379	15,84,002	9,97,622	5,86,380	T	Nashik
		ग्रा	13,91,267	12,69,908	12,12,359	11,83,798	6,62,384	5,21,414	R	
		ना	13,69,085	7,15,065	6,54,020	4,00,204	3,35,238	64,966	U	
7	धुळे	ए	25,19,663	12,87,088	12,32,575	10,04,884	6,53,767	3,51,117	T	Dhule
		ग्रा	19,99,822	10,15,876	9,83,946	8,66,441	5,35,606	3,30,835	R	
		ना	5,19,841	2,71,212	2,48,629	1,38,443	1,18,161	20,282	U	
8	जळगाव	ए	31,87,634	16,42,873	15,44,941	12,79,877	8,18,245	4,61,632	T	Jalgaon
		ग्रा	23,12,965	11,87,625	11,25,340	10,32,732	6,10,049	4,22,683	R	
		ना	8,74,669	4,55,248	4,15,421	2,47,145	2,08,196	38,949	U	

9	अहमदनगर	ए	33,72,935	17,30,609	16,42,326	14,32,411	8,75,521	5,56,890	T	Ahmednagar
		ग्रा	28,39,454	14,52,006	13,87,448	12,62,944	7,40,976	5,21,968	R	
		ना	5,33,481	2,78,603	2,54,878	1,69,467	1,34,545	34,922	U	
10	पुणे	ए	55,32,532	28,61,460	26,71,072	20,51,679	14,42,788	6,08,891	T	Pune
		ग्रा	27,25,503	13,87,461	13,38,042	11,79,727	7,22,451	4,57,276	R	
		ना	28,07,029	14,73,999	13,33,030	8,71,952	7,20,337	1,51,615	U	
11	सातारा	ए	24,51,372	12,08,375	12,42,997	8,96,395	5,88,249	3,08,146	T	Satara
		ग्रा	21,35,532	10,44,421	10,91,111	8,05,126	5,13,116	2,92,010	R	
		ना	3,15,840	1,63,954	1,51,886	91,269	75,133	16,136	U	
12	सांगली	ए	22,09,488	11,28,521	10,80,967	8,14,726	5,91,536	2,23,190	T	Sangali
		ग्रा	17,07,041	8,68,447	8,38,594	6,59,190	4,63,103	1,96,087	R	
		ना	5,02,447	2,60,074	2,42,373	1,55,536	1,28,433	27,103	U	
13	सोलापूर	ए	32,31,057	16,70,516	15,60,541	12,48,343	8,47,683	4,00,660	T	Solapur
		ग्रा	23,01,574	11,92,575	11,08,999	9,69,310	6,30,538	3,38,772	R	
		ना	9,29,483	4,77,941	4,51,542	2,79,033	2,17,145	61,888	U	
14	कोल्हापूर	ए	29,89,507	15,24,732	14,64,775	11,69,735	8,08,772	3,60,963	T	Kolhapur
		ग्रा	22,02,505	11,13,588	10,88,917	9,26,761	5,98,239	3,28,522	R	
		ना	7,87,002	4,11,144	3,75,858	2,42,974	2,10,533	32,441	U	
15	औरंगाबाद	ए	22,13,779	11,51,693	10,62,086	8,86,480	5,62,217	3,24,263	T	Aurangabad
		ग्रा	14,88,636	7,66,816	7,21,820	6,81,971	3,90,743	2,91,228	R	
		ना	7,25,143	3,84,877	3,40,266	2,04,509	1,71,474	33,035	U	
16	जालना	ए	13,64,425	6,96,798	6,67,627	5,99,819	3,58,677	2,41,142	T	Jalna
		ग्रा	11,33,697	5,77,290	5,56,407	5,34,220	3,03,412	2,30,808	R	
		ना	2,30,728	1,19,508	1,11,220	65,599	55,265	10,334	U	
17	परभणी	ए	21,17,035	10,83,794	10,33,241	8,90,306	5,52,564	3,37,742	T	Parbhani
		ग्रा	8,80,579	8,35,976	8,04,460	7,59,857	4,43,585	3,16,272	R	
		ना	4,76,599	2,47,818	2,28,781	1,30,449	1,08,979	21,470	U	
18	बीड	ए	18,22,072	9,37,410	8,84,662	7,58,589	4,61,982	2,96,607	T	Beed
		ग्रा	14,95,104	7,65,849	7,29,255	6,69,914	3,87,906	2,82,008	R	
		ना	3,26,968	1,71,561	1,55,407	88,675	74,076	14,599	U	
19	नांदेड	ए	23,30,374	11,97,876	11,32,498	9,26,583	5,87,645	3,38,938	T	Nanded
		ग्रा	18,24,234	9,33,311	8,90,923	7,90,177	4,75,609	3,14,568	R	
		ना	5,06,140	2,64,565	2,41,575	1,36,406	1,12,036	24,370	U	
20	उस्मानाबाद	ए	12,76,327	6,58,896	6,17,431	5,29,425	3,34,918	1,94,507	T	Osmanabad
		ग्रा	10,82,447	5,57,064	5,25,383	4,74,794	2,90,887	1,83,907	R	
		ना	1,93,880	1,01,832	92,048	54,631	44,031	10,600	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.10—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
21	लातूर	ए	16,76,641	8,63,203	8,13,438	6,56,243	4,20,375	2,35,868	T	Latur
		ग्रा	13,34,773	6,83,066	6,51,707	5,69,251	3,44,112	2,25,139	R	
		ना	3,41,868	1,80,137	1,61,731	86,992	76,263	10,729	U	
22	बुलढाणा	ए	18,86,299	9,66,017	9,20,282	8,44,348	4,95,788	3,48,560	T	Buldhana
		ग्रा	14,97,964	7,65,107	7,32,857	7,28,131	4,02,525	3,25,606	R	
		ना	3,88,335	2,00,910	1,87,425	1,16,217	93,263	22,954	U	
23	अकोला	ए	22,14,271	11,42,148	10,72,123	9,23,191	5,79,564	3,43,627	T	Akola
		ग्रा	15,79,940	8,12,857	7,67,083	7,41,781	4,27,846	3,13,935	R	
		ना	6,34,331	3,29,291	3,05,040	1,81,410	1,51,718	29,692	U	
24	अमरावती	ए	22,00,057	11,36,314	10,63,743	8,87,892	5,90,856	2,97,036	T	Amaravati
		ग्रा	14,82,928	7,63,514	7,19,414	6,77,510	4,16,390	2,61,120	R	
		ना	7,17,129	3,72,800	3,44,329	2,10,382	1,74,466	35,916	U	
25	यवतमाळ	ए	20,77,144	10,64,422	10,12,722	9,23,250	5,54,674	3,68,576	T	Yavatmal
		ग्रा	17,20,213	8,79,017	8,41,196	8,21,263	4,70,411	3,50,852	R	
		ना	3,56,931	1,85,405	1,71,526	1,01,987	84,263	17,724	U	
26	वर्धा	ए	10,67,357	5,50,370	5,16,987	4,50,539	2,84,738	1,65,801	T	Wardha
		ग्रा	7,83,840	4,03,503	3,80,337	3,71,501	2,18,498	1,53,003	R	
		ना	2,83,517	1,46,867	1,36,650	79,038	66,240	12,798	U	
27	नागपूर	ए	32,87,139	17,10,404	15,76,735	11,67,907	8,36,750	3,31,157	T	Nagpur
		ग्रा	12,56,225	6,49,900	6,06,325	5,88,047	3,50,044	2,38,003	R	
		ना	20,30,914	10,60,504	9,70,410	79,860	4,86,706	93,154	U	
28	भंडारा	ए	21,07,629	10,60,275	10,47,354	9,65,020	5,45,552	4,19,468	T	Bhandara
		ग्रा	18,31,735	9,18,913	9,12,822	8,81,566	4,82,961	3,98,605	R	
		ना	2,75,894	1,41,362	1,34,532	83,454	62,591	20,863	U	
29	चंद्रपूर	ए	17,71,994	9,09,787	8,62,207	7,45,116	4,69,492	2,75,624	T	Chandrapur
		ग्रा	12,75,171	6,48,234	6,26,937	6,04,058	3,50,049	2,54,009	R	
		ना	4,96,823	2,61,553	2,35,270	1,41,058	1,19,443	21,615	U	
30	गडचिरोली	ए	1,87,010	3,98,364	3,88,646	3,58,563	2,17,292	1,41,271	T	Gadchiroli
		ग्रा	7,18,445	3,62,474	3,55,971	3,35,519	2,00,328	1,35,191	R	
		ना	68,565	35,890	32,675	23,044	16,964	6,080	U	
	महाराष्ट्र राज्य	ए	7,89,21,135	4,08,17,418	3,81,03,717	3,10,06,109	2,09,18,541	1,00,87,568	T	**Maharashtra State**
		ग्रा	4,83,79,549	2,45,28,080	1,38,51,469	2,13,80,650	1,27,71,175	86,09,475	R	
		ना	3,05,41,586	1,62,89,338	1,42,52,248	96,25,459	81,47,366	14,78,093	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.10—*Contd.*

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	सिमांतिक कामगार / Marginal workers			काम न करणारे / Non-workers			Total Rural Urban	District
			व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ए	64,610	41,250	23,360	64,26,549	24,52,813	39,73,736	T	Greater Bombay
		ग्रा	..	..	..	..	..	..	R	
		ना	64,610	41,250	23,360	64,26,549	24,52,813	39,73,736	U	
2	ठाणे	ए	1,29,855	20,677	1,09,178	31,57,567	12,59,509	18,98,058	T	Thane
		ग्रा	1,06,547	10,907	95,640	9,34,925	4,25,645	5,09,280	R	
		ना	23,308	9,770	13,538	22,22,642	8,33,864	13,88,778	U	
3	रायगड	ए	80,445	11,586	68,859	10,24,268	4,39,706	5,84,562	T	Raigad
		ग्रा	77,385	10,672	66,713	8,04,173	3,57,087	4,47,086	R	
		ना	3,060	914	2,146	2,20,095	82,619	1,37,476	U	
4	रत्नागिरी	ए	1,19,054	14,533	1,04,521	8,49,247	3,66,058	4,83,189	T	Ratnagiri
		ग्रा	1,17,766	13,992	1,03,774	7,52,429	3,29,494	4,22,935	R	
		ना	1,388	541	747	96,818	36,564	60,254	U	
5	सिंधुदुर्ग	ए	76,738	13,014	63,724	4,36,923	1,90,080	2,46,843	T	Sindhudurg
		ग्रा	74,930	12,239	62,691	3,93,882	1,73,839	2,20,043	R	
		ना	1,808	775	1,033	43,041	16,241	26,800	U	
6	नाशिक	ए	94,733	13,932	80,801	21,72,617	9,73,419	11,99,198	T	Nashik
		ग्रा	86,212	11,327	74,885	12,12,257	5,96,197	6,16,060	R	
		ना	8,521	2,605	5,916	9,60,360	3,77,222	5,83,138	U	
7	धुळे	ए	1,43,608	9,260	1,34,348	13,71,171	6,24,061	7,47,110	T	Dhule
		ग्रा	1,40,102	8,229	1,31,873	9,93,279	4,72,041	5,21,238	R	
		ना	3,506	1,031	2,475	3,77,892	1,52,020	2,25,872	U	
8	जळगाव	ए	87,412	8,073	79,339	18,20,345	8,16,555	10,03,790	T	Jalgaon
		ग्रा	80,982	6,630	74,352	11,99,251	5,70,946	6,28,305	R	
		ना	6,430	1,443	4,987	6,21,094	2,45,609	3,75,485	U	
9	अहमदनगर	ए	1,17,363	9,178	1,08,185	18,23,161	8,45,910	9,77,251	T	Ahmednager
		ग्रा	1,13,783	8,244	1,05,539	14,62,727	7,02,786	7,59,941	R	
		ना	3,580	934	2,646	3,60,434	1,43,124	2,17,310	U	
10	पुणे	ए	1,79,076	25,313	1,53,763	33,01,777	13,93,359	19,08,418	T	Pune
		ग्रा	1,56,555	15,727	1,40,828	13,89,221	6,49,283	7,39,938	R	
		ना	22,521	9 586	12,935	19,12,556	7,44,076	11,68,480	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.10—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
11	सातारा	ए	1,94,842	10,366	1,84,476	13,60,135	6,09,760	7,50,375	T	Satara
		ग्रा	1,91,542	9,697	1,81,845	11,38,864	5,21,608	6,17,256	R	
		ना	3,300	669	2,631	2,21,271	88,152	1,33,119	U	
12	सांगली	ए	1,60,116	8,484	1,51,632	12,34,646	5,28,501	7,06,145	T	Sangli
		ग्रा	1,50,467	6,733	1,43,734	8,97,384	3,98,611	4,98,773	R	
		ना	9,649	1751	7,898	3,37,262	1,29,890	2,07,372	U	
13	सोलापूर	ए	1,43,171	8,769	1,34,402	18,39,543	8,14,064	10,25,479	T	Solapur
		ग्रा	1,36,936	7,704	1,29,232	11,95,328	5,54,333	6,40,995	R	
		ना	6,235	1,065	5,170	6,44,215	2,59,731	3,84,484	U	
14	कोल्हापूर	ए	2,09,456	23,850	1,85,606	16,10,316	6,92,110	9,18,206	T	Kolhapur
		ग्रा	1,93,957	20,542	1,73,415	10,81,787	4,94,807	5,86,980	R	
		ना	15,499	3,308	12,191	5,28,529	1,97,303	3,31,226	U	
15	औरंगाबाद	ए	58,865	8,390	50,475	12,68,434	5,81,086	6,87,348	T	Aurangabad
		ग्रा	54,307	6,559	47,748	7,52,358	3,69,514	3,82,844	R	
		ना	4,558	1,831	2,727	5,16,076	2,11,572	3,04,504	U	
16	जालना	ए	50,866	6,024	44,842	7,13,740	3,32,097	3,81,643	T	Jalana
		ग्रा	48,950	5,597	43,353	5,50,527	2,68,281	2,82,246	R	
		ना	1,916	427	1,489	1,63,213	63,816	99,397	U	
17	परभणी	ए	76,536	6,681	69,855	11,50,193	5,24,549	6,25,644	T	Parbhani
		ग्रा	73,313	5,975	67,338	8,07,266	3,86,416	4,20,850	R	
		ना	3,223	706	2,517	3,42,927	1,38,133	2,04,794	U	
18	बीड	ए	97,817	13,345	84,472	9,65,666	4,62,083	5,03,583	T	Beed
		ग्रा	94,559	12,484	82,075	7,30,631	3,65,459	3,65,172	R	
		ना	3,258	861	2,397	2,35,035	96,624	1,38,411	U	
19	नांदेड	ए	1,15,878	12,350	1,03,528	12,87,913	5,97,881	6,90,032	T	Nanded
		ग्रा	1,09,108	10,570	98,538	9,24,949	4,47,132	4,77,817	R	
		ना	6,770	1,780	4,990	3,62,964	1,50,749	2,12,215	U	
20	उस्मानाबाद	ए	49,101	2,945	46,156	6,97,801	3,21,033	3,76,768	T	Osmanabad
		ग्रा	46,988	2,545	44,443	5,60,665	2,63,632	2,97,033	R	
		ना	2,113	400	1,713	1,37,136	57,401	79,735	U	

21	लातूर	ए	79,080	5,036	74,044	9,41,318	4,37,792	5,03,526	T	Latur
		ग्रा	75,309	4,660	70,649	6,90,213	3,34,294	3,55,919	R	
		ना	3,771	376	3,395	2,51,105	1,03,498	1,47,607	U	
22	बुलढाणा	ए	54,221	7,820	46,401	9,87,730	4,62,409	5,25,321	T	Buldhana
		ग्रा.	49,379	6,842	42,537	7,20,454	3,55,740	3,64,714	R	
		ना	4,842	978	3,864	2,67,276	1,06,669	1,60,607	U	
23	अकोला	ए	45,968	7,624	38,344	12,45,112	5,54,960	6,90,152	T	Akola
		ग्रा	42,516	6,434	36,082	7,95,643	3,78,577	4,17,066	R	
		ना	3,452	1,190	2,262	4,49,469	1,76,383	2,73,086	U	
24	अमरावती	ए	88,817	23,408	65,409	12,23,348	5,22,050	7,01,298	T	Amaravati
		ग्रा	79,611	20,716	8,895	7,25,807	3,26,408	3,99,399	R	
		ना	9,206	2,692	6,514	4,97,541	1,95,642	3,01,899	U	
25	यवतमाळ	ए	67,657	10,049	57,608	10,86,237	4,99,699	86,538	T	Yavatmal
		ग्रा	63,681	9,066	54,615	8,35,269	3,99,540	4,35,729	R	
		ना	3,976	983	2,993	2,50,968	1,00,159	1,50,809	U	
26	वर्धा	ए	25,075	6,586	18,489	8,91,743	2,59,046	3,32,697	T	Wardha
		ग्रा	22,478	5622	16,856	3,89,861	1,79,383	2,10,478	R	
		ना	2,597	964	1,633	2,01,882	79,663	1,22,219	U	
27	नागपूर	ए	64,862	15,724	49,138	20,54,370	8,57,930	11,96,440	T	Nagpur
		ग्रा	46,346	8,650	37,696	6,21,832	2,91,206	3,30,626	R	
		ना	18,516	7,074	11,442	14,32,538	5,66,724	8,65,814	U	
28	भंडारा	ए	91,574	14,073	77,501	10,51,035	5,00,650	5,50,385	T	Bhandara
		ग्रा	88,007	18,266	74,741	8,62,162	4,22,686	4,39,476	R	
		ना	3,567	807	2,760	1,88,873	77,964	1,10,909	U	
29	चंद्रपूर	ए	72,578	9,721	62,857	9,54,300	4,30,574	5,23,726	T	Chandrapur
		ग्रा	67,537	7,931	59,606	6,03,576	2,90,254	3,13,322	R	
		ना	5,041	1,790	3,151	3,50,724	1,40,320	2,10,404	U	
30	गढचिरोली	ए	64,883	6,310	58,573	3,63,564	1,74,762	1,88,802	T	Gadchiroli
		ग्रा	63,276	6,041	57,235	3,19,650	1,56,105	1,63,545	R	
		ना	1,607	269	1,338	43,914	18,657	25,257	U	
	महाराष्ट्र राज्य	**ए**	**29,04,257**	**3,74,371**	**25,29,886**	**4,50,10,769**	**1,95,24,506**	**2,54,86,263**	**T**	**Maharashtra State**
		ग्रा	**26,52,529**	**2,75,601**	**23,76,928**	**2,43,46,370**	**1,14,81,304**	**1,28,65,066**	**R**	
		ना	**2,51,728**	**98,770**	**1,52,958**	**2,06,64,399**	**80,43,202**	**1,26,21,197**	**U**	

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.11

मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी

Classification of main workers by industrial categories

अनु-क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	शेतकरी Cultivators: एकूण Total (3)	पुरुष Male (4)	स्त्रिया Female (5)	शेतमजूर Agricultural labourers: एकूण Total (6)	पुरुष Male (7)	स्त्रिया Female (8)	पशुसंवर्धन, जंगल काम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळभाज्या आणि अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunting and Plantations orchards and allied activities: एकूण Total (9)	पुरुष Male (10)	स्त्रिया Female (11)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	3,177	2,777	400	2,467	1,984	483	30,601	27,913	2,688	Greater Bombay
2	ठाणे	3,57,689	2,15,372	1,42,317	1,63,985	88,792	75,193	32,980	28,093	4,887	Thane
3	रायगड	2,88,853	1,55,531	1,33,322	78,943	41,237	37,706	19,788	16,669	3,129	Raigad
4	रत्नागिरी	4,71,298	2,21,199	2,50,099	58,836	27,924	30,912	30,807	24,457	6,350	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	5,14,625	3,28,158	1,86,467	3,24,439	1,41,652	1,82,787	15,716	13,677	2,139	Nashik
7	धुळे	2,86,293	2,32,595	53,698	3,21,761	1,59,116	1,62,645	14,353	12,177	2,176	Dhule
8	जळगाव	3,51,817	2,42,093	1,09,724	4,33,627	2,16,656	2,16,971	16,369	14,426	1,943	Jalgaon
9	अहमदनगर	5,33,712	3,37,639	1,96,073	3,18,827	1,54,626	1,64,201	19,970	17,146	2,824	Ahmednagar
10	पुणे	4,96,165	3,20,375	1,75,790	1,98,095	91,655	1,06,440	29,828	25,133	4,695	Pune
11	सातारा	3,61,934	2,38,043	1,23,891	1,25,866	58,499	67,367	12,184	10,260	1,924	Satara
12	सांगली	2,99,316	2,36,083	63,233	1,39,913	80,050	59,863	12,005	10,378	1,627	Sangli
13	सोलापूर	3,38,787	2,67,275	71,512	2,90,375	1,48,805	1,41,570	29,317	25,069	4,248	Solapur
14	कोल्हापूर	4,84,894	3,20,939	1,63,955	1,37,857	75,983	61,874	11,301	10,121	1,180	Kolhapur
15	औरंगाबाद	4,58,927	3,14,557	1,44,370	3,14,604	1,46,326	1,68,278	14,944	13,324	1,620	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	3,20,972	2,27,029	93,943	3,24,997	1,59,414	1,65,583	26,710	24,704	2,006	Parbhani
18	बीड	2,85,996	2,06,638	79,358	1,87,127	89,996	97,131	18,859	16,595	2,264	Beed
19	नांदेड	2,85,029	2,12,979	72,050	2,62,245	1,29,157	1,33,088	22,299	21,332	967	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,65,684	2,85,736	79,948	3,30,558	1,70,384	1,60,174	22,741	21,095	1,646	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	2,82,653	1,74,299	1,08,354	3,11,146	1,46,582	1,64,564	7,586	6,690	896	Buldhana
23	अकोला	2,23,522	1,59,672	63,850	3,95,731	1,95,215	2,00,516	7,166	6,444	722	Akola
24	अमरावती	1,83,931	1,47,904	36,027	3,96,270	2,05,053	1,91,271	13,556	11,599	1,955	Amravati
25	यवतमाळ	2,42,114	1,72,225	60,889	4,27,742	2,00,472	2,27,270	9,192	8,108	1,084	Yavatmal
26	वर्धा	1,15,011	83,988	31,023	1,90,643	88,461	1,02,182	6,479	6,041	438	Wardha
27	नागपूर	1,91,699	1,35,431	56,268	2,41,801	1,07,195	1,34,606	20,543	18,250	2,293	Nagpur
28	भंडारा	3,80,499	2,17,406	1,63,093	2,27,220	1,06,311	1,20,909	15,813	14,327	1,486	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,11,313	2,77,622	1,33,691	2,65,726	1,18,243	1,47,483	27,553	24,074	3,479	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	85,35,910	57,33,565	28,02,345	64,70,855	31,49,788	33,21,067	4,88,658	4,27,992	60,666	Maharashtra State

*वेगळी उपलब्ध नाही / Not available separately.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.11—*Contd.*

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	खाणकाम व दगडकाम Mining and Quarrying			वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती Manufacturing, Processing, Servicing and Repairs						District
					घरगुती उद्योग Household Industry			इतर घरगुती उद्योग Other than Household Industry			
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
1	बृहन्मुंबई	3,095	2,706	389	71,245	61,840	9,405	11,12,902	10,49,424	63,478	Greater Bombay
2	ठाणे	2,689	2,274	415	34,309	25,296	9,013	3,12,212	2,92,846	19,366	Thane
3	रायगड	5,910	4,416	1,494	10,771	6,943	3,828	42,453	38,358	4,095	Raigad
4	रत्नागिरी	4,796	4,534	262	12,258	8,683	3,575	23,900	21,612	2,288	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	199	155	44	23,599	17,347	6,252	1,33,270	1,14,559	18,711	Nashik
7	धुळे	201	170	31	17,326	13,409	3,917	33,063	29,504	3,559	Dhule
8	जळगाव	282	277	5	21,557	16,694	4,863	50,788	47,856	2,927	Jalgaon
9	अहमदनगर	775	664	111	22,762	16,166	6,596	79,625	64,086	15,539	Ahmadnagar
10	पुणे	1,135	917	218	31,764	23,387	8,377	2,43,702	2,26,814	16,888	Pune
11	सातारा	1,766	1,365	401	18,714	14,225	4,489	36,013	33,163	2,850	Satara
12	सांगली	512	456	56	16,363	12,405	3,958	45,449	42,797	2,652	Sangli
13	सोलापूर	1,265	1,061	204	30,292	19,257	11,035	1,17,661	93,223	24,438	Solapur
14	कोल्हापूर	2,096	1,618	478	25,923	20,844	5,079	1,04,012	99,402	4,610	Kolhapur
15	औरंगाबाद	300	255	45	17,237	13,258	3,979	54,810	49,906	4,904	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	349	292	57	13,167	10,069	3,098	22,839	29,385	2,454	Parbhani
18	बीड	647	430	217	10,504	8,210	2,294	18,267	16,702	1,565	Beed
19	नांदेड	131	109	22	14,822	10,967	3,855	29,392	26,297	3,095	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,016	989	27	14,661	11,880	2,781	28,550	25,854	2,696	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	26	26	..	10,900	8,264	2,636	19,238	17,640	1,598	Buldhana
23	अकोला	737	438	299	9,587	7,695	1,892	30,752	28,219	2,533	Akola
24	अमरावती	40	40	..	11,699	9,279	2,420	30,265	28,073	2,192	Amravati
25	यवतमाळ	2,209	1,508	701	11,237	9,457	1,780	22,568	20,250	2,318	Yavatmal
26	वर्धा	209	128	81	7,677	6,257	1,420	19,703	17,620	2,083	Wardha
27	नागपूर	19,125	17,358	1,767	49,942	36,999	12,943	1,00,876	89,876	11,000	Nagpur
28	भंडारा	2,540	1,683	857	89,667	39,334	50,333	31,888	24,478	7,410	Bhandara
29	चंद्रपूर	13,022	12,452	570	22,523	17,189	5,334	32,636	29,607	3,029	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**65,072**	**56,321**	**8,751**	**6,20,504**	**4,45,354**	**1,75,150**	**27,76,829**	**25,48,537**	**2,28,278**	**Maharashtra State**

*वेगळी उपलब्ध नाही / Not available separately

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.11—*Contd.*

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	बांधकाम Construction			व्यापार आणि वाणिज्य Trade and Commerce			परिवहन, साठवण व दळणवळण Transport, Storage and Communications			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
1	मुंबई	95,763	85,131	10,637	6,23,615	5,75,318	48,297	2,87,274	2,72,016	15,258	Greater Bombay
2	ठाणे	22,842	19,619	3,223	1,02,313	93,291	9,022	68,346	64,087	4,259	Thane
3	रायगड	19,657	15,179	4,478	28,116	23,813	4,303	15,337	14,709	628	Raigad
4	रत्नागिरी	16,047	12,302	3,745	32,219	26,578	5,641	14,971	14,334	637	Ratnagin
5	सिंधुदुर्ग	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Sindhudurg
6	नाशिक	21,472	17,785	3,687	66,716	60,783	5,933	32,602	31,716	886	Nashik
7	धुळे	11,032	8,822	2,210	38,477	35,579	2,898	12,973	12,581	392	Dhule
8	जळगाव	11,726	10,881	845	54,254	50,826	3,428	28,605	28,164	441	Jalgaon
9	अहमदनगर	16,858	13,286	3,572	43,908	45,135	3,773	16,473	16,091	382	Ahmadnagar
10	पुणे	43,635	39,669	8,966	1,20,676	1,08,176	12,500	71,082	68,290	2,792	Pune
11	सातारा	20,708	15,639	5,069	34,319	30,860	3,459	15,832	15,503	329	Satara
12	सांगली	10,653	9,916	737	7,240	3,690	3,550	16,189	15,921	268	Sangli
13	सोलापूर	25,994	18,474	7,520	60,638	55,721	4,917	24,125	23,497	628	Solapur
14	कोल्हापूर	14,590	13,053	1,537	50,546	46,983	3,563	18,652	18,249	403	Kolhapur
15	औरंगाबाद	14,130	15,189	3,941	43,083	40,860	2,223	15,062	14,749	313	Aurangabad
16	जालना	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Jalna
17	परभणी	16,818	12,678	4,140	33,968	31,947	2,021	8,585	8,441	144	Parbhani
18	बीड	14,009	11,133	2,876	21,938	20,641	1,297	6,280	6,169	111	Beed
19	नांदेड	10,985	8,597	2,388	34,764	32,989	1,775	8,716	8,632	84	Nanded
20	उस्मानाबाद	8,222	7,326	896	37,442	35,314	2,128	9,522	9,401	121	Osmanabad
21	लातूर	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Latur
22	बुलढाणा	6,717	5,376	1,341	27,964	26,742	1,222	7,612	7,519	93	Buldhana
23	अकोला	8,450	7,243	1,207	36,839	35,584	1,255	18,721	18,504	217	Akola
24	अमरावती	9,507	8,126	1,381	37,081	35,769	1,312	15,533	15,344	189	Amravati
25	यवतमाळ	11,173	8,862	2,311	26,791	25,593	1,198	7,433	7,312	121	Yavatmal
26	वर्धा	4,816	3,741	1,075	16,677	15,800	877	7,002	6,911	91	Wardha
27	नागपूर	34,909	26,257	8,652	82,597	75,958	6,639	52,940	50,815	2,125	Nagpur
28	भंडारा	13,204	8,923	4,281	25,687	23,345	2,342	10,203	9,819	384	Bhandara
29	चंद्रपूर	15,255	10,795	4,460	24,376	22,419	1,957	11,534	10,390	644	Chandrapur
30	गडचिरोली	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	5,09,177	4,14,002	95,175	17,17,244	15,79,714	1,37,530	8,01,604	7,69,664	31,940	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.11—*Contd.*.

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	इतर सेवा Other Services			मुख्यतः काम करणारे Total Main Workers			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(2)
1	मुंबई	6,29,912	4,73,440	1,56,472	28,60,054	25,52,548	3,07,506	Greater Bombay
2	ठाणे	1,70,406	1,37,709	32,697	12,67,771	9,67,380	3,00,391	Thane
3	रायगड	45,899	38,516	7,383	5,55,728	3,55,362	2,00,366	Raigad
4	रत्नागिरी	54,019	44,123	9,896	7,19,150	4,05,745	3,13,405	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	87,261	73,969	13,292	12,19,868	7,99,670	4,20,198	Nashik
7	धुळे	43,847	38,796	5,051	7,79,326	5,42,749	2,36,577	Dhule
8	जळगाव	66,968	58,954	8,014	10,35,988	6,86,828	3,49,160	Jalgaon
9	अहमदनगर	67,469	56,836	10,633	11,25,377	7,21,673	4,03,704	Ahmadnagar
10	पुणे	2,14,377	1,66,100	48,277	14,55,460	10,70,516	3,84,944	Pune
11	सातारा	56,836	48,227	8,609	6,84,172	4,65,784	2,18,388	Satara
12	सांगली	50,839	42,769	8,070	6,25,479	4,82,465	1,43,014	Sangli
13	सोलापूर	64,557	53,421	11,136	9,83,022	7,05,804	2,77,218	Solapur
14	कोल्हापूर	71,431	61,657	9,774	9,21,304	6,68,850	2,52,454	Kolhapur
15	औरंगाबाद	65,063	55,707	9,356	10,03,159	6,64,130	3,39,029	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	42,424	37,254	5,170	8,10,830	5,32,213	2,78,617	Parbhani
18	बीड	36,137	32,034	4,103	5,99,764	4,08,548	1,91,216	Beed
19	नांदेड	41,791	36,780	5,011	7,10,174	4,87,839	2,22,335	Nanded
20	उस्मानाबाद	48,584	43,526	5,058	8,66,981	6,11,505	2,55,476	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	34,812	31,414	3,398	7,08,653	4,24,551	2,84,102	Buldhana
23	अकोला	46,996	40,878	6,118	7,78,502	4,99,893	2,78,609	Akola
24	अमरावती	55,347	47,542	7,805	7,53,281	5,08,729	2,44,552	Amravati
25	यवतमाळ	39,456	34,076	5,380	7,99,914	4,87,863	3,12,051	Yavatmal
26	वर्धा	29,065	25,332	3,733	3,97,282	2,54,279	1,43,003	Wardha
27	नागपूर	1,26,883	1,02,692	24,191	9,21,316	6,60,832	2,60,484	Nagpur
28	भंडारा	42,768	37,362	5,406	8,39,489	4,82,987	3,56,502	Bhandara
29	चंद्रपूर	54,809	46,564	8,245	8,79,749	5,70,855	3,08,894	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**22,87,956**	**18,65,678**	**4,22,278**	**2,43,01,793**	**1,70,19,598**	**72,82,195**	**Maharashtra State**

आधार.–भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ए व बी (एक)

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III, A & B (i).

टीप : *वेगळी उपलब्ध नाही. / Not available separately.

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.12

लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण

Distribution of Population and Workers by age groups and sex

(जनगणना / Population Census 1981)

(हजारात / In thousand)

एकूण/ग्रामीण/ नागरी Total/Rural/ Urban	वय-गट Age-group	एकूण लोकसंख्या Total Population			काम करणारे (एकूण + सीमांतिक) Workers (Main + Marginal)		
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
एकूण Total	0—14	12,320	11,747	24,067	765	793	1,558
	15—19	3,166	2,699	5,865	1,624	1,064	2,688
	20—24	2,860	2,652	5,512	2,291	1,191	3,482
	25—29	2,524	2,414	4,938	2,369	1,149	3,518
	30—34	2,110	2,013	4,123	2,048	1,070	3,118
	35—39	1,975	1,883	3,858	1,932	1,051	2,983
	40—49	3,273	2,959	6,232	3,188	1,669	4,857
	50—59	2,172	1,918	4,090	2,003	889	2,892
	60 + ...	1,967	2,042	4,009	1,174	418	1,592
	*एकूण / Total	32,415	30,369	62,784	17,415	9,303	26,718
ग्रामीण Rural	0—14	8,316	7,974	16,290	689	759	1,448
	15—19	1,951	1,696	3,647	1,250	984	2,234
	20—24	1,549	1,629	3,178	1,390	1,051	2,441
	25—29	1,395	480	2,875	1,351	990	2,341
	30—34	1,197	1,306	2,503	1,177	929	2,106
	35—39	1,182	1,258	2,440	1,166	917	2,083
	40—49	2,062	2,052	4,114	2,02[illegible]	1,473	3,502
	50—59	1,444	1,360	2,804	1,37[illegible]	792	2,165
	60 + ...	1,406	1,484	2,890	928	374	1,302
	*एकूण / Total	20,527	20,263	40,790	11,369	8,278	19,647
नागरी Urban	0—14	4,005	3,773	7,778	76	34	110
	15—19	1,215	1,003	2,218	374	80	454
	20—24	1,312	1,024	2,336	900	141	1,041
	25—29	1,129	934	2,063	1,018	159	1,177
	30—34	913	707	1,620	871	141	1,012
	35—39	794	625	1,419	766	133	899
	40—49	1,211	907	2,118	1,159	196	1,355
	50—59	728	558	1,286	630	97	727
	60 + ...	561	558	1,119	247	93	340
	*एकूण / Total	11,888	10,106	21,994	6,047	1,025	7,072

टीप :—*वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या, आकड्यांचा ' एकूण ' मध्ये समावेश आहे.

Note :—Figures of ' Age not stated ' are included in Total.

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ए आणि बी (एक).

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III, A and B (i).

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.13

धर्मानुसार लोकसंख्या / Population by religion

(जनगणना / Population Census, 1981)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	बौद्ध Buddhists	ख्रिस्ती Christians	हिंदू Hindus	जैन Jains	मुस्लिम Muslims	शीख Sikhs	इतर धर्म व धर्म मते Other religions and persuasions	धर्म न सांगितलेले Religion not stated	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मुंबई	4,67,716	3,94,687	57,12,443	3,41,980	12,19,930	51,808	54,017	824	82,43,405	Greater Bombay
2	ठाणे	1,22,743	1,10,070	27,82,926	45,609	2,80,701	7,379	1,799	335	33,51,562	Thane
3	रायगड	67,787	4,957	12,91,930	9,514	1,10,949	545	621	149	14,86,452	Raigad
4	रत्नागिरी	1,26,805	18,098	18,06,687	7,027	1,52,290	73	119	212	21,11,311	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Sindhudurg
6	नाशिक	1,00,670	16,182	25,51,027	28,792	2,89,339	4,507	923	299	29,91,739	Nashik
7	धुळे	35,702	10,255	18,45,543	17,073	1,40,389	415	712	205	20,50,294	Dhule
8	जळगाव	1,07,854	6,149	21,93,587	24,589	2,83,632	1,281	920	262	26,18,274	Jalgaon
9	अहमदनगर	61,493	37,584	23,98,841	33,565	1,73,810	2,321	423	272	27,08,309	Ahmadnagar
10	पुणे	2,15,132	75,824	35,41,145	65,907	2,49,914	11,863	4,269	416	41,64,470	Pune
11	सातारा	1,02,969	2,951	18,34,321	11,293	86,496	204	239	204	20,38,677	Satara
12	सांगली	41,350	8,765	15,78,146	67,304	1,35,046	272	145	184	18,31,212	Sangli
13	सोलापूर	46,808	7,757	22,83,412	24,141	2,47,371	163	230	262	26,10,144	Solapur
14	कोल्हापूर	25,408	15,338	21,87,752	1,21,722	1,55,244	536	79	251	25,06,330	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,92,049	23,972	18,02,004	23,323	3,88,646	2,640	543	243	24,33,420	Aurangabad
16	जालना	•	•	•	•		•	•	•	•	Jalna
17	परभणी	2,17,988	2,157	13,80,396	11,100	2,16,640	751	163	183	18,29,378	Parbhani
18	बीड	54,982	2,310	12,56,005	9,758	1,62,401	230	195	149	14,86,030	Beed
19	नांदेड	1,72,111	2,443	13,55,309	4,942	2,08,283	5,764	107	175	17,49,334	Nanded
20	उस्मानाबाद	94,738	2,219	18,74,288	11,113	2,47,779	136	124	223	22,30,620	Osmanabad
21	लातूर	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Latur
22	बुलढाणा	1,86,752	1,710	11,42,343	11,168	1,65,926	533	195	150	15,08,777	Buldhana
23	अकोला	2,96,116	2,876	12,69,970	16,720	2,39,765	1,013	309	183	18,26,952	Akola
24	अमरावती	2,19,123	4,824	14,22,423	10,447	2,03,024	873	510	185	18,61,410	Amravati
25	यवतमाळ	1,49,939	3,040	14,41,251	11,124	1,30,550	643	702	174	17,37,423	Yavatmal
26	वर्धा	1,29,021	1,368	7,52,392	5,482	37,368	563	331	93	9,26,618	Wardha
27	नागपूर	3,43,213	28,319	20,13,397	16,853	1,76,384	9,085	1,301	259	25,88,811	Nagpur
28	भंडारा	1,65,473	3,120	16,17,649	3,919	43,839	1,310	2,083	184	18,37,577	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,02,207	8,489	17,74,070	4,927	60,069	2,347	3,327	206	20,55,642	Chandrapur
30	गडचिरोली	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	39,46,149	7,95,464	5,11,09,457	9,39,392	58,05,785	1,07,255	74,386	6,283	6,27,64,171	Maharashtra State

टीप :—"बंगली उपलब्ध नाही / Not available separately

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ चा प्रबंध-१.

Source :—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 of 1984.

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.14
राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये / Salient features of Population by States
(जनगणना / Population Census, 1981)

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	क्षेत्रफळ चौरस कि. मी. Area (Sq. Kms.)	लोकसंख्या Population 1991	लोकसंख्या Population 1981	लोकसंख्येतील बदल Variation Population 1981-1991	शेकडा बदल Percentage Variations 1981-1991	दर हजार पुरुषांमागे स्त्रिया Female per 1,000 males 1991	दर चौरस कि. मी. मागे लोकसंख्या Population per Sq. Km. 1991	नागरी लोकसंख्येचे शेकडा प्रमाण Percentage of Urban population 1991	साक्षरतेचे शेकडा प्रमाण Literacy percentage 1991	अनुसूचित जाती/जमातींचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण Percentage of SC/ST to Total Population	State/Union Territories
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	2,75,045	6,65,08,008	5,35,49,673	1,29,58,335	+24.20	972	242	26.89	44.09	22.24	Andhra Pradesh
2	आसाम	78,438	2,24,14,322	1,98,96,843	25,17,479	+12.65	923	286	11.10	N. A.	20.23	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश ..	83,743	8,64,558	6,31,839	2,32,719	+36.83	859	10	12.80	41.59	64.13	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1,73,877	8,63,74,465	6,99,14,734	1,64,59,731	+23.54	911	479	13.14	38.48	22.22	Bihar
5	गुजरात	1,96,024	4,13,09,582	3,40,85,799	72,23,783	+21.19	934	211	34.49	61.29	22.32	Gujrat
6	गोवा	3,702	11,69,793	10,86,730	83,063	..	967	316	41.01	75.51	0.06	Goa
7	हरियाणा	44,212	1,64,63,648	1,29,22,618	35,41,030	+27.40	865	372	24.63	55.85	19.75	Haryana
8	हिमाचल प्रदेश ..	55,673	51,70,877	42,80,818	8,90,059	+20.79	976	93	8.69	63.86	29.56	Himachal Pradesh
9	जम्मू व काश्मीर ..	2,22,236	77,18,700	59,87,389	17,31,311	+28.92	N. A.	76	23.83	N. A.	N. A.	Jammu and Kashmir
10	कर्नाटक	1,91,791	4,49,77,201	3,71,35,714	78,41,487	+21.12	960	235	30.92	56.04	20.64	Karnataka
11	केरळ	38,863	2,90,98,518	2,54,53,680	36,44,838	+14.32	1,036	749	26.69	89.81	11.02	Kerala
12	मध्यप्रदेश	4,43,446	6,61,81,170	5,21,78,844	1,40,02,326	+26.84	931	149	23.18	44.20	37.81	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	3,07,713	7,89,37,187	6,27,84,171	1,61,53,016	+25.73	934	257	38.69	64.87	20.37	Maharashtra
14	मणिपूर	22,327	18,37,149	14,20,953	4,16,196	+29.29	958	82	27.52	59.89	36.43	Manipur
15	मेघालय	22,429	17,74,778	13,35,819	4,38,959	+32.86	955	79	18.60	49.10	86.04	Meghalaya
16	मिझोरम	21,081	6,89,756	4,93,757	1,95,999	+39.70	921	33	46.10	82.27	94.85	Mizoram
17	नागालँड	16,579	12,09,546	7,74,930	4,34,616	+56.08	886	73	17.21	61.65	87.7	Nagaland
18	ओरिसा	1,55,707	3,16,59,736	2,63,70,271	52,89,465	+20.06	971	203	13.38	49.09	38.41	Orissa
19	पंजाब	50,362	2,02,81,969	1,67,88,915	34,93,054	+20.81	882	103	29.55	58.51	28.31	Punjab
20	राजस्थान	3,42,239	4,40,05,990	3,42,61,862	97,44,128	+28.44	910	121	22.88	38.55	29.73	Rajasthan
21	सिक्किम	7,096	4,06,457	3,16,385	90,072	+28.47	878	57	9.10	56.94	28.29	Sikkim
22	तामीळनाडू	1,30,058	5,58,58,946	4,84,08,077	74,50,869	+15.39	974	429	34.15	62.66	20.21	Tamil Nadu
23	त्रिपुरा	10,486	27,57,205	20,53,058	7,04,147	+34.30	945	263	15.30	60.44	47.31	Tripura
24	उत्तर प्रदेश	2,94,411	13,91,12,287	11,08,62,013	2,82,50,274	+25.48	879	473	19.84	41.60	21.25	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल ..	88,752	6,80,77,965	5,45,80,647	1,34,97,318	+24.73	917	767	27.48	57.70	29.22	West Bengal
26	अन्दमान व निकोबार आयलँड	8,249	2,80,661	1,88,741	91,920	+48.70	818	34	26.71	73.02	9.54	A and N Island
27	चंदिगढ	114	6,42,015	4,51,610	1,90,405	+42.16	790	101	89.69	77.81	16.51	Chandigarh
28	दादरा व नगर हवेली ..	491	1,38,477	1,03,676	34,801	+33.57	952	107	8.47	40.71	80.96	Dadra and Nagar Haveli
29	दिल्ली	1,483	94,20,644	62,20,406	32,00,238	+51.45	827	6,352	89.93	75.29	19.05	Delhi
30	लक्षद्विप	32	51,707	40,249	11,458	+28.47	943	1,616	56.31	81.78	93.15	Lakshadweep
31	पांडेचेरी	492	8,07,785	6,04,471	2,03,314	+33.64	979	1,642	64.00	74.74	16.25	Pondicherry
32	दिव आणि दमण ..	112	1,01,586				969	907	46.80	71.20	15.37	Div and Daman
	भारत ..	32,87,263	84,63,02,688	68,51,84,692	16,10,16,410	+23.50	929	267	26.13	52.19	23.63	India

N. A.—उपलब्ध नाही / Not available.
आधार.—भारतीय जनगणना, १९९१.

टीप :—१९८१ ची जनगणनेनुसार गोवा, दिव व दमण यांची माहिती वेगळी उपलब्ध नाही. / Note :—No separate information available for Goa, Div and Daman as per 1981 Population census.
Source.—Population Census of India, 1991.

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.15

जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या

Districtwise projected population

1982-1991

(आकडे हजारात)
(Figures in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसंख्या Population 1981 जनगणना/Census	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	बृहन्मुंबई	8,243	8,478	8,725	8,966	9,212	9,473	9,733	10,008	10,275	10,556	10,853	Gr. Bombay
2	ठाणे	3,352	3,446	3,543	3,634	3,736	3,840	3,939	4,049	4,153	4,261	4,379	Thane
3	रायगड	1,487	1,521	1,555	1,666	1,631	1,667	1,712	1,750	1,789	1,828	1,877	Raigad
4	रत्नागिरी	2,111	2,182	2,250	2,327	2,399	2,480	2,557	2,643	2,731	2,815	2,901	Ratnagiri
5	नाशिक	2,992	3,042	3,096	3,158	3,222	3,279	3,345	3,404	3,465	3,542	3,605	Nashik
6	धुळे	2,050	2,092	2,125	2,173	2,214	2,256	2,299	2,343	2,387	2,433	2,486	Dhule
7	जळगाव	2,618	2,663	2,723	2,769	2,817	2,880	2,929	2,994	3,046	3,106	3,167	Jalgaon
8	अहमदनगर	2,708	2,760	2,814	2,877	2,934	2,985	3,051	3,111	3,180	3,243	3,307	Ahmednagar
9	पुणे	4,165	4,255	4,343	4,426	4,524	4,617	4,713	4,810	4,909	5,010	5,114	Pune
10	सातारा	2,039	2,086	2,125	2,179	2,228	2,270	2,320	2,379	2,432	2,486	2,533	Satara
11	सांगली	1,831	1,868	1,909	1,945	1,981	2,025	2,070	2,108	2,155	2,195	2,244	Sangli
12	सोलापूर	2,610	2,676	2,729	2,790	2,845	2,915	2,979	3,038	3,113	3,175	3,245	Solapur
13	कोल्हापूर	2,506	2,548	2,604	2,649	2,701	2,754	2,800	2,855	2,911	2,968	3,026	Kolhapur
14	औरंगाबाद	2,433	2,484	2,526	2,568	2,618	2,669	2,722	2,775	2,821	2,876	2,924	Aurangabad
15	परभणी	1,829	1,861	1,903	1,938	1,974	2,018	2,056	2,101	2,140	2,188	2,236	Parbhani
16	बीड	1,486	1,521	1,555	1,583	1,618	1,653	1,690	1,728	1,766	1,805	1,845	Beed
17	नांदेड	1,749	1,784	1,817	1,851	1,892	1,920	1,955	1,991	2,023	2,065	2,103	Nanded
18	उस्मानाबाद	2,231	2,279	2,322	2,374	2,420	2,473	2,528	2,577	2,634	2,693	2,737	Osmanabad
19	बुलढाणा	1,509	1,540	1,574	1,609	1,645	1,682	1,719	1,750	1,789	1,823	1,827	Buldhana
20	अकोला	1,827	1,861	1,903	1,931	1,974	2,011	2,056	2,094	2,140	2,180	2,221	Akola
21	अमरावती	1,861	1,900	1,935	1,978	2,015	2,060	2,098	2,145	2,193	2,234	2,283	Amravati
22	यवतमाळ	1,737	1,771	1,804	1,844	1,878	1,906	1,948	1,977	2,021	2,058	2,096	Yavatmal
23	वर्धा	927	943	971	992	1,014	1,037	1,053	1,084	1,100	1,132	1,149	Wardha
24	नागपूर	2,589	2,644	2,703	2,763	2,824	2,887	2,951	3,009	3,076	3,144	3,214	Nagpur
25	भंडारा	1,838	1,880	1,922	1,971	2,015	2,053	2,106	2,152	2,200	2,249	2,291	Bhandara
26	चंद्रपूर	2,056	2,092	2,125	2,166	2,214	2,256	2,292	2,335	2,380	2,425	2,479	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य ..	**62,784**	**64,177**	**65,601**	**67,057**	**68,545**	**70,066**	**71,621**	**73,210**	**74,834**	**76,495**	**78,192**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.16
एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर / Literacy rate of total population
(जनगणना / Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate Population as percentage to total			District
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total						
		व्यक्ती Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	व्यक्ती Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	व्यक्ती Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	व्यक्ती Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	70,74,928	41,83,991	28,90,937	70,74,928	41,83,991	28,90,937	82.50	87.87	75.80	Greater Bombay
2	ठाणे	7,60,878	4,82,519	2,78,359	22,73,796	13,31,799	9,41,997	30,34,674	18,14,318	12,20,356	69.54	77.75	60.28	Thane
3	रायगड	7,49,779	4,43,775	3,06,004	2,21,511	1,27,210	94,301	9,71,290	5,70,985	4,00,305	63.95	75.94	52.20	Raigad
4	रत्नागिरी	7,18,483	3,89,035	3,29,448	1,00,318	54,492	45,826	8,18,801	4,43,527	3,75,274	62.70	76.64	51.61	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4,99,249	2,61,936	2,37,313	49,027	25,978	23,049	5,48,276	2,87,914	2,60,362	75.81	86.23	66.87	Sindhudurg
6	नाशिक	10,65,699	6,85,618	3,80,081	8,82,739	5,08,266	3,74,473	19,48,438	11,93,884	7,54,554	62.33	73.98	49.89	Nashik
7	धुळे	7,36,260	4,78,299	2,57,961	3,27,470	1,91,576	1,35,894	10,63,730	6,69,875	3,93,855	51.22	63.13	38.78	Dhule
8	जळगाव	11,36,626	7,23,184	4,13,442	5,58,173	3,27,412	2,30,761	16,94,799	10,50,596	6,44,203	64.30	77.46	50.34	Jalgaon
9	अहमदनगर	13,36,114	8,61,172	4,74,942	3,47,051	2,04,389	1,42,662	16,83,165	10,65,561	6,17,604	61.03	75.30	45.99	Ahmednager
10	पुणे	13,67,991	8,55,174	5,12,817	19,27,237	11,02,995	8,24,242	32,95,228	19,58,169	13,37,059	71.05	81.56	59.77	Pune
11	सातारा	11,50,353	6,83,789	4,66,564	2,19,126	1,25,333	93,793	13,69,479	8,09,122	5,60,357	66.67	80.61	53.35	Satara
12	सांगली	8,48,442	5,25,457	3,22,985	3,15,650	1,82,778	1,32,872	11,64,092	7,08,235	4,55,857	62.61	74.83	49.94	Sangli
13	सोलापूर	9,57,665	6,36,648	3,21,017	5,36,797	3,23,697	2,13,100	14,94,462	9,60,345	5,34,117	56.39	70.08	41.73	Solapur
14	कोल्हापूर	11,61,652	7,25,529	4,36,123	5,33,072	3,08,793	2,24,279	16,94,724	10,34,322	6,60,402	66.94	80.33	53.08	Kolhapur
15	औरंगाबाद	5,64,570	4,02,394	1,62,176	4,40,882	2,67,974	1,72,908	10,05,452	6,70,368	3,35,084	58.98	72.93	39.64	Aurangabad
16	जालना	3,72,861	2,77,438	95,423	1,22,777	74,887	47,890	4,95,638	3,52,325	1,43,313	46.25	64.43	27.30	Jalna
17	परभणी	5,44,317	3,99,980	1,44,337	2,50,923	1,55,444	95,479	7,95,240	5,55,424	2,39,816	47.58	64.90	29.41	Parbhani
18	बीड	5,33,958	3,78,050	1,55,908	1,85,554	1,14,530	71,024	7,19,512	4,92,580	2,26,932	49.82	66.39	32.34	Beed
19	नांदेड	6,07,905	4,38,288	1,69,617	2,78,531	1,71,884	1,06,647	8,86,436	6,10,172	2,76,264	48.17	64.38	30.96	Nanded
20	उस्मानाबाद	4,47,977	2,96,097	1,51,880	1,12,353	68,888	43,465	5,60,330	3,64,985	1,95,345	54.27	68.39	39.16	Osmanabad
21	लातूर	5,49,326	3,65,656	1,83,670	1,94,230	1,20,106	74,124	7,43,556	4,85,762	2,57,794	55.57	70.47	39.74	Latur
22	बुलढाणा	7,00,610	4,56,038	2,44,572	2,39,499	1,40,727	98,772	9,40,109	5,96,765	3,43,344	61.69	76.53	46.13	Buldhana
23	अकोला	7,89,158	4,95,916	2,93,242	4,04,784	2,29,911	1,74,873	11,93,942	7,25,827	4,68,115	65.83	77.63	53.28	Akola
24	अमरावती	8,01,325	4,73,016	3,28,309	4,88,400	2,73,468	2,14,932	12,89,725	7,46,484	5,43,241	70.06	78.40	61.13	Amaravati
25	यवतमाळ	7,56,444	4,83,023	2,73,421	2,33,899	1,34,447	99,452	9,90,343	6,17,470	3,72,873	57.96	70.43	44.81	Yavatmal
26	वर्धा	4,33,366	2,54,615	1,78,751	2,01,068	1,12,098	88,970	6,34,434	3,66,713	2,67,721	69.95	78.33	61.02	Wardha
27	नागपूर	6,44,506	3,91,068	2,53,438	13,92,230	7,89,369	6,02,861	20,36,736	11,80,437	8,56,299	73.64	81.79	64.74	Nagpur
28	भंडारा	9,51,595	5,90,102	3,61,493	1,92,320	1,09,844	82,476	11,43,915	6,99,946	4,43,969	64.69	78.82	50.44	Bhandara
29	चंद्रपूर	5,63,324	3,56,767	2,06,557	3,15,512	1,85,708	1,29,804	8,78,836	5,42,475	3,36,361	59.41	71.30	46.81	Chandrapur
30	गडचिरोली	2,36,109	1,60,246	75,863	40,740	24,632	16,108	2,76,849	1,84,878	91,971	42.89	56.50	28.87	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**2,19,86,542**	**1,39,70,829**	**80,15,713**	**2,04,60,597**	**1,19,72,626**	**84,87,971**	**4,24,47,139**	**2,59,43,455**	**1,65,03,684**	**64.87**	**76.56**	**52.32**	**Maharashtra State**

आधार :—भारतीय जनगणना १९९१, मालिका १३ भाग २ (ब)
Source :—Population Census of India, 1991, Series 13 part II (B)

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.17

अनुसूचित जातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Castes

(जनगणना / Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	साक्षर लोकसंख्या / Literate Population: ग्रामीण / Rural: एकूण Persons	ग्रामीण: पुरुष Male	ग्रामीण: स्त्रिया Female	नागरी / Urban: एकूण Persons	नागरी: पुरुष Male	नागरी: स्त्रिया Female	एकूण / Total: एकूण Persons	एकूण: पुरुष Male	एकूण: स्त्रिया Female	साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Literate population as percentage of total population	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	3,84,262	2,36,347	1,47,915	3,84,262	2,36,347	1,47,915	59.40	Greater Bombay
2	ठाणे	27,345	16,996	10,349	1,15,028	70,969	44,059	1,42,373	87,965	54,408	52.38	Thane
3	रायगड	18,382	10,913	7,469	8,789	5,168	3,621	27,171	16,081	11,090	52.49	Raigad
4	रत्नागिरी	12,335	7,025	5,310	2,226	1,311	915	14,561	8,336	6,225	53.17	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	23,205	12,615	10,590	2,256	1,268	988	25,461	13,883	11,578	59.95	Sindhudurg
6	नाशिक	77,028	52,101	24,927	83,367	50,744	32,623	1,60,395	1,02,845	57,550	49.09	Nashik
7	धुळे	41,625	29,236	12,389	20,074	12,550	7,524	61,699	41,786	19,913	45.92	Dhule
8	जळगाव	82,520	58,709	23,811	43,138	27,074	16,064	1,25,658	85,783	39,875	42.59	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,40,124	95,508	44,616	35,348	22,091	13,257	1,75,472	1,17,599	57,873	41.93	Ahmednagar
10	पुणे	97,705	64,399	33,306	2,06,463	1,25,913	80,550	3,04,168	1,90,312	1,13,856	48.20	Pune
11	सातारा	91,395	58,699	32,696	20,261	12,437	7,824	1,11,656	71,136	40,520	47.92	Satara
12	सांगली	89,896	58,836	31,060	34,452	21,225	13,227	1,24,348	80,061	44,287	44.82	Sangli
13	सोलापूर	1,22,354	88,024	34,330	64,324	41,099	23,225	1,86,678	1,29,123	57,555	37.49	Solapur
14	कोल्हापूर	1,32,438	88,287	44,151	39,952	21,886	18,066	1,72,390	1,10,173	62,217	45.24	Kolhapur
15	औरंगाबाद	58,723	43,997	14,726	61,924	40,877	21,047	1,20,647	84,874	35,773	39.52	Aurangabad
16	जालना	38,323	29,890	8,433	10,729	7,107	3,622	49,052	36,997	12,055	27.80	Jalna
17	परभणी	46,928	36,358	10,570	21,028	14,273	6,755	67,956	50,631	17,325	29.13	Parbhani
18	बीड	59,613	44,046	15,567	19,905	13,242	6,663	79,518	57,288	22,230	32.55	Beed
19	नांदेड	99,422	73,779	25,643	33,277	22,287	10,990	1,32,699	96,066	36,633	31.38	Nanded
20	उस्मानाबाद	58,270	41,344	16,906	13,920	8,960	4,960	72,170	50,304	21,866	34.60	Osmanabad
21	लातूर	83,34[illegible]	59,146	24,201	25,771	17,088	8,683	1,09,118	76,234	32,884	34.15	Latur
22	बुलढाणा	67,330	47,598	19,732	19,223	12,339	6,884	86,553	59,937	26,616	39.94	Buldhana
23	अकोला	86,528	58,202	28,326	32,058	19,673	12,385	1,18,586	77,875	40,711	44.82	Akola
24	अमरावती	1,41,421	88,326	53,095	55,027	32,778	22,249	1,96,448	1,21,104	75,344	51.09	Amravati
25	यवतमाळ	82,751	53,084	29,667	25,013	14,837	10,176	1,07,764	67,921	39,843	47.51	Yavatmal
26	वर्धा	59,639	35,638	24,001	27,623	15,816	11,807	87,262	51,454	35,808	58.18	Wardha
27	नागपूर	1,16,465	71,054	45,411	2,52,191	1,41,326	1,10,865	3,68,656	2,12,380	1,56,276	59.53	Nagpur
28	भंडारा	1,75,748	1,07,276	68,372	34,093	19,533	14,560	2,09,841	1,26,809	82,932	59.03	Bhandara
29	चंद्रपूर	96,573	60,307	36,266	61,139	36,877	24,262	1,57,712	97,184	60,528	52.65	Chandrapur
30	गडचिरोली	35,494	23,211	12,283	6,763	4,096	2,667	42,257	27,307	14,950	44.02	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**22,62,907**	**15,14,604**	**7,48,203**	**17,59,624**	**10,71,191**	**6,88,433**	**40,22,531**	**25,85,795**	**14,36,636**	**45.93**	**Maharashtra State**

आधार.–भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका-१३/*Source.*—Population Census of India, 1991, Series-13.

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.18

अनुसूचित जमातीच्या लोकातील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Tribes

(जनगणना / Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	साक्षर लोकसंख्या/Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate population as percentage of total population	Distnct
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total				
		एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	60,054	34,407	25,647	60,054	34,407	25,647	54.98	Greater Bombay
2	ठाणे	1,49,871	1,12,142	37,729	44,797	28,598	16,199	1,94,668	1,40,740	53,928	20.47	Thane
3	रायगड	39,224	26,714	12,510	9,158	5,631	3,527	48,382	32,345	16,037	20.68	Raigad
4	रत्नागिरी	3,621	2,474	1,147	481	361	120	4,102	2,835	1,267	27.63	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,869	1,071	798	138	85	53	2,007	1,156	851	51.55	Sindhudurg
6	नाशिक	1,85,032	1,31,124	53,908	30,425	19,254	11,171	2,15,457	1,50,378	65,079	23.15	Nashik
7	धुळे	1,77,576	1,28,703	48,873	17,316	10,448	6,868	1,94,892	1,39,151	55,741	18.71	Dhule
8	जळगाव	69,410	51,103	18,307	16,450	10,386	6,064	85,860	61,489	24,371	27.38	Jalgaon
9	अहमदनगर	52,097	38,842	13,255	4,977	3,617	1,360	57,074	42,459	14,615	23.35	Ahmednagar
10	पुणे	55,420	38,606	16,814	17,819	13,673	4,146	73,239	52,279	20,960	33.85	Pune
11	सातारा	6,460	4,091	2,369	1,308	809	499	7,768	4,900	2,868	42.35	Satara
12	सांगली	4,005	2,652	1,353	779	439	340	4,784	3,091	1,693	44.36	Sangli
13	सोलापूर	9,983	7,248	2,735	8,515	5,508	3,007	18,498	12,756	5,742	38.26	Solapur
14	कोल्हापूर	6,449	4,128	2,321	1,071	665	406	7,520	4,793	2,727	50.85	Kolhapur
15	औरंगाबाद	15,673	12,351	3,322	5,541	3,500	2,041	21,214	15,851	5,363	25.41	Aurangabad
16	जालना	5,505	4,404	1,101	1,482	926	556	6,987	5,330	1,657	24.69	Jalna
17	परभणी	25,161	19,888	5,273	4,068	2,717	1,351	29,229	22,605	6,624	26.22	Parbhani
18	बीड	4,558	3,535	1,023	1,487	924	563	6,045	4,459	1,586	29.47	Beed
19	नांदेड	67,349	50,777	16,572	10,770	7,243	3,527	78,119	58,020	20,099	28.31	Nanded
20	उस्मानाबाद	5,750	4,179	1,571	1,173	784	389	6,923	4,963	1,960	30.46	Osmanabad
21	लातूर	10,455	7,510	2,945	2,140	1,406	734	12,595	8,916	3,679	33.56	Latur
22	बुलढाणा	27,832	20,076	7,756	4,077	2,892	1,185	31,909	22,968	8,941	32.51	Buldhana
23	अकोला	52,464	35,235	17,229	11,325	6,610	4,715	63,789	41,845	21,944	40.97	Akola
24	अमरावती	93,568	61,629	31,939	19,167	11,295	7,872	1,12,735	72,924	39,811	35.63	Amravati
25	यवतमाळ	1,34,780	92,226	42,554	15,517	9,447	6,070	1,50,297	1,01,673	48,624	33.71	Yavatmal
26	वर्धा	61,988	38,063	23,925	14,689	8,526	6,163	76,677	46,589	30,088	46.08	Wardha
27	नागपूर	98,285	62,378	35,907	1,37,951	80,931	57,020	2,36,236	1,43,309	92,927	51.61	Nagpur
28	भंडारा	1,21,346	80,720	40,626	12,896	7,633	5,263	1,34,242	88,353	45,889	43.33	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,11,108	72,601	38,507	25,656	15,893	9,763	1,36,764	88,494	48,270	39.17	Chandrapur
30	गडचिरोली	68,523	48,731	19,792	6,652	4,575	2,077	75,175	53,306	21,869	24.36	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**16,65,362**	**11,63,201**	**5,02,161**	**4,87,879**	**2,99,183**	**1,88,696**	**21,53,241**	**14,62,384**	**6,90,857**	**29.33**	**Maharashtra State**

आधार.–भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १३.

Source.—Population Census of India, 1991, Series 13.

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 1.19

सत्यमेव जयते

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.19

बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायगटानुसार वर्गीकरण

Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions

(जनगणना / Population Census, 1981)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	धंदेवाईक तंत्र विशारद आणि तत्सम लोक Professional, technical and related workers	प्रशासकीय, कार्यकारी आणि व्यवस्थापकीय काम करणारे Administrative, executive and managerial workers	कारकून तत्सम काम करणारे Clerical and related workers	विक्रेते Sales workers	सेवा क्षेत्रातील Service workers	शेतकरी, मत्स्य-व्यवसाय करणारे, फासे पारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील, परिवहन सामुग्री चालक आणि मजूर Production and related workers, transport equipment operators and labourers	अवर्गीकृत Workers not classified by occupations	एकूण Total	Rural Urban Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ग्रा	..	..	..	..	..	..	..	..		R	Greter Bombay
		ना	2,20,685	1,36,395	4,00,221	3,99,108	2,87,363	28,703	12,75,066	1,06,869	28,54,410	U	
		ए	2,20,685	1,36,395	4,00,221	3,99,108	2,87,363	28,703	12,75,066	1,06,869	26,54,410	T	
2	ठाणे	ग्रा	15,699	4,219	20,840	18,048	13,822	26,213	1,46,630	21,146	2,66,611	R	Thane
		ना	38,652	15,076	68,030	53,542	30,897	4,670	2,38,177	30,442	4,79,486	U	
		ए	54,351	19,295	88,870	71,582	44,719	30,883	3,84,807	51,588	7,46,097	T	
3	रायगड	ग्रा	10,339	2,792	10,185	9,394	8,269	16,135	64,399	3,974	1,25,487	R	Raigad
		ना	6,438	2,260	7,669	9,436	6,543	3,959	24,577	1,663	62,445	U	
		ए	16,777	5,052	17,854	18,830	14,812	19,994	88,976	5,637	1,87,932	T	
4	रत्नागिरी	ग्रा	18,583	2,712	12,513	15,585	9,431	29,480	55,626	3,658	1,47,587	R	Ratnagiri
		ना	5,695	1,763	7,130	6,131	4,890	1,476	13,597	747	41,429	U	
		ए	24,278	4,475	19,643	21,716	14,321	30,956	69,223	4,405	1,89,016	T	
5	नाशिक	ग्रा	15,207	2,506	11,544	13,654	8,171	11,259	62,304	5,694	1,30,340	R	Nasik
		ना	21,207	11,836	26,504	30,983	19,459	3,195	1,31,093	6,185	2,50,464	U	
		ए	36,414	14,342	38,048	44,637	27,630	14,454	1,93,397	11,879	3,80,804	T	
6	धुळे	ग्रा	10,419	1,518	7,841	11,216	6,165	11,114	30,503	4,168	82,944	R	Dhule
		ना	7,767	3,801	10,333	15,836	8,478	2,261	37,911	1,941	88,328	U	
		ए	18,186	5,319	18,174	27,052	14,643	13,375	68,414	6,109	1,71,272	T	

7	जळगाव	ग्रा	15,868	2,364	11,579	15,950	8,330	11,836	46,387	5,904	1,18,212	R	Jalgaon
		ना	11,110	4,666	15,989	23,668	12,141	2,382	57,473	4,905	1,32,332	U	
		ए	26,973	7,030	27,568	39,618	20,471	14,218	1,03,860	10,809	2,50,544	T	
8	अहमदनगर	ग्रा	20,349	3,108	16,101	17,793	13,378	14,765	82,048	8,345	1,76,187	R	Ahmednagar
		ना	10,335	8,302	12,879	12,776	10,196	1,402	37,864	2,895	96,651	U	
		ए	30,684	11,710	28,980	30,569	23,574	16,167	1,19,912	11,240	2,72,838	T	
9	पुणे	ग्रा	18,620	3,681	17,185	15,875	13,595	18,220	90,312	11,301	1,88,790	R	Pune
		ना	57,997	37,097	79,390	54,753	56,225	7,839	2,61,449	17,659	5,72,409	U	
		ए	76,617	40,778	96,575	70,628	69,820	26,059	3,51,761	28,960	7,61,199	T	
10	सातारा	ग्रा	18,779	2,882	14,968	12,766	8,718	9,746	59,234	6,601	1,33,691	R	Satara
		ना	8,611	3,185	9,286	10,161	6,848	1,313	22,404	873	62,681	U	
		ए	27,390	6,067	24,254	22,927	15,566	11,059	81,638	7,474	1,96,372	T	
11	सांगली	ग्रा	15,201	2,590	11,993	8,988	5,840	9,613	41,910	3,803	99,938	R	Sangli
		ना	9,770	2,752	11,695	13,004	7,588	1,252	37,965	2,285	86,312	U	
		ए	24,971	5,342	23,688	21,992	13,428	10,865	79,875	6,088	1,86,250	T	
12	सोलापूर	ग्रा	12,885	2,800	9,709	13,784	9,424	25,767	62,676	4,978	1,42,022	R	Solapur
		ना	15,717	5,496	19,417	28,892	16,174	2,409	1,19,311	4,421	2,11,838	U	
		ए	28,602	8,296	29,126	42,676	25,598	28,176	1,81,987	9,399	3,53,860	T	
13	कोल्हापूर	ग्रा	14,790	3,236	15,868	10,706	8,336	7,791	69,880	6,684	1,37,290	R	Kolhapur
		ना	13,144	7,922	20,097	21,851	13,273	1,808	79,943	3,225	1,61,263	U	
		ए	27,934	11,158	35,965	32,557	21,609	9,599	1,49,823	9,909	2,98,553	T	
14	औरंगाबाद	ग्रा	11,048	1,932	8,979	12,623	8,154	9,925	42,256	4,309	99,227	R	Aurangabad
		ना	14,271	7,272	19,675	14,327	13,321	2,424	55,709	3,400	1,30,401	U	
		ए	25,319	9,204	28,654	26,950	21,475	12,349	97,965	7,709	2,29,628	T	
15	परभणी	ग्रा	7,457	1,091	5,135	9,768	6,438	21,275	37,128	2,018	90,309	R	Parbhani
		ना	7,802	3,972	10,370	13,515	8,247	2,370	26,724	1,553	74,555	U	
		ए	15,259	5,063	15,505	23,283	14,685	23,645	63,852	3,571	1,64,864	T	
16	बीड	ग्रा	7,757	1,249	6,055	7,952	5,840	16,465	30,749	2,322	78,388	R	Beed
		ना	6,424	3,712	7,211	5,596	5,381	1,016	18,210	705	48,253	U	
		ए	14,181	4,961	13,266	13,548	11,221	17,481	48,959	3,027	1,26,641	T	
17	नांदेड	ग्रा	8,285	2,512	7,424	10,431	7,540	19,613	35,673	2,689	94,167	R	Nanded
		ना	7,638	4,216	9,826	10,377	7,326	1,618	26,145	1,584	68,733	U	
		ए	15,923	6,728	17,250	20,808	14,866	21,231	61,818	4,273	1,62,900	T	
18	उस्मानाबाद	ग्रा	10,419	2,529	8,753	12,524	7,935	19,934	36,644	3,360	1,05,101	R	Osmanabad
		ना	8,597	2,541	9,371	11,118	8,463	1,528	22,937	1,082	65,638	U	
		ए	22,016	5,070	18,124	23,642	16,398	21,462	59,581	4,442	1,70,739	T	
19	बुलढाणा	ग्रा	8,527	1,176	5,546	9,536	4,163	4,731	25,895	1,216	60,788	R	Buldhana
		ना	6,150	3,278	8,318	9,899	6,678	1,208	17,876	658	54,066	U	
		ए	14,677	4,454	13,864	19,435	10,841	5,939	43,771	1,874	1,14,854	T	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.19—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
20	अकोला	ग्रा	10,543	1,096	7,352	9,158	5,947	4,229	29,677	1,682	69,685	R	Akola
		ना	7,948	3,982	11,750	16,154	11,334	1,625	35,844	928	89,564	U	
		ए	18,491	5,078	19,102	25,312	17,281	5,854	65,521	2,610	1,59,249	T	
21	अमरावती	ग्रा	10,140	1,438	7,339	7,594	4,564	9,294	23,108	2,226	65,703	R	Amravati
		ना	11,286	3,785	14,046	18,552	11,683	2,923	42,799	2,258	1,07,322	U	
		ए	21,426	5,223	21,385	26,146	16,247	12,217	65,897	4,484	1,73,025	T	
22	यवतमाळ	ग्रा	9,438	371	7,228	10,488	5,453	6,630	33,614	3,218	76,440	R	Yavatmal
		ना	6,341	934	8,187	10,143	6,036	1,107	19,364	1,508	53,619	U	
		ए	15,779	1,305	15,415	20,631	11,489	7,737	52,978	4,726	1,30,058	T	
23	वर्धा	ग्रा	5,803	725	4,328	4,300	2,738	4,903	18,730	2,686	44,213	R	Wardha
		ना	4,895	2,044	7,195	7,507	4,362	607	19,920	904	47,415	U	
		ए	10,698	2,769	11,523	11,787	7,100	5,510	38,650	3,590	91,628	T	
24	नागपूर	ग्रा	7,828	1,256	7,020	6,181	6,610	12,894	72,140	3,403	1,17,332	R	Nagpur
		ना	34,566	10,593	51,378	51,493	32,587	5,874	1,74,865	9,127	3,70,484	U	
		ए	42,394	11,849	58,398	57,674	39,197	18,768	2,47,005	12,530	4,87,816	T	
25	भंडारा . . .	ग्रा	11,022	2,074	9,301	10,131	7,672	12,761	1,12,164	5,595	1,70,720	R	Bhandara
		ना	5,612	891	7,606	9,434	4,906	908	30,777	916	61,050	U	
		ए	16,634	2,965	16,907	19,565	12,578	13,669	1,42,941	6,511	2,31,770	T	
26	चंद्रपूर	ग्रा	12,360	4,373	11,137	10,714	10,040	23,247	62,337	4,629	1,38,833	R	Chandrapur
		ना	6,018	859	8,269	7,380	5,500	1,649	33,122	1,079	63,875	U	
		ए	18,378	5,232	19,406	18,094	15,540	24,896	95,459	5,708	2,02,708	T	
	महाराष्ट्र राज्य . .	**ग्रा**	**3,10,358**	**56,529**	**2,55,923**	**2,85,154**	**1,96,572**	**3,57,839**	**13,72,024**	**1,25,608**	**29,60,007**	**R**	**Maharashtra**
		ना	**5,54,678**	**2,88,630**	**8,61,944**	**8,65,636**	**6,05,899**	**87,312**	**28,61,111**	**2,09,810**	**63,35,020**	**U**	**State**
		ए	**8,65,036**	**3,45,159**	**11,17,868**	**11,50,790**	**8,02,470**	**4,45,151**	**42,33,134**	**3,35,418**	**92,95,027**	**T**	

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन-ब (दोन).

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part-II-B (ii)

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20

राज्यातील बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे)

Occupational classification of persons at work other than cultivation (according to divisions, groups etc.)

(जनगणना / Population Census, 1981)

विभाग, गट (राष्ट्रीय उद्योग वर्गीकरण)	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	Division, group (National Classification of Occupation)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-01-व्यावसायिक, तांत्रिक व संबंधी कामगार	8,65,036	3,10,358	5,54,678	Professional, technical and related workers
00-भौतिक शास्त्रज्ञ	10,451	1,176	9,275	Physical Scientists
01-भौतिक शास्त्र तंत्रज्ञ	3,137	652	2,485	Physical Science technicians
02-वास्तु शास्त्रज्ञ, अभियंता, तंत्रशास्त्रज्ञ व सर्वेक्षक	66,658	9,102	57,556	Architects, engineers, technologists and surveyors.
03-अभियांत्रिकी तंत्रज्ञ	47,030	7,823	39,207	Engineenng technicians
04-विमान व जहाजावरील अधिकारी	3,295	57	3,238	Air crafts and ships officers
05-जीव शास्त्रज्ञ	6,809	2,073	4,736	Life scientists
06-जीवशास्त्र तंत्रज्ञ	7,905	3,727	4,178	Life science technicians
07-भिषक व शल्य चिकित्सक (दंत वैद्यकीय व पशुवैद्यकीय शल्य चिकित्सक धरून)	61,932	19,078	42,854	Physicians and surgeons (including dental and veterinary surgeons).
08-शुश्रूषा व इतर वैद्यकीय तंत्रज्ञ	75,327	25,304	50,023	Nursing and other medical health technicians
09-शास्त्रीय, वैद्यकीय व तांत्रिक व्यक्ति	7,023	635	6,388	Scientific, medical and technical persons
10-गणितज्ञ, आकडे शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	1,709	103	1,606	Mathematicians, statisticians and related Workers.
11-अर्थशास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	193	15	178	Economists and related workers
12-लेखापाल, लेखापरिक्षक व संबंधी कामगार	62,105	3,099	59,006	Accountants, auditors and related workers
13-समाज शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	17,236	8,914	8,322	Social scientists and related workers
14-कायदा शास्त्रज्ञ	17,341	1,692	15,649	Jurists
15-शिक्षक	4,05,997	2,08,097	1,97,900	Teachers
16-कवि, लेखक, पत्रकार व संबंधी कामगार	4,692	211	4,481	Poets, authors, journalists and related workers.
17-शिल्पकार, रंगारी, छायाचित्रकार व संबंधी निर्मिती कलाकार.	16,854	1,456	15,398	Sculptors, painters, photographers and related creative artists.
18-स्वरशिल्पी व प्रयोग करणारे कलावंत	20,552	6,006	14,546	Composers and performing artists
19-अवर्गीकृत व्यावसायिक कामगार	28,787	11,136	17,651	Professional workers n. e. c.
D- 2-प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय कामगार	3,45,159	56,529	2,88,630	Administrative, executive and managerial workers.
20-नियुक्त आलेले व विधिमंडळीय पदाधिकारी	5,554	3,860	1,694	Elected and legislative officials
21-शासकीय व स्थानिक संस्थाचे प्रशासनिक व कार्यकारी पदाधिकारी.	52,463	17,905	34,558	Administrative and executive officials Government and local bodies.
22-संचालक व व्यवस्थापक, घाऊक व किरकोळ व्यापार	88,423	14,791	73,632	Working proprietors, directors and managers, wholesale and retail trade.
23-संचालक व व्यवस्थापक, आर्थिक संस्था	18,145	2,746	15,399	Directors and managers, financial institutions
24-मालक, संचालक व व्यवस्थापक, खाणकाम, बांधकाम वस्तुनिर्माण व तत्सम उद्योग.	1,15,278	8,110	1,07,168	Working proprietors, directors and managers, mining, construction, manufacturing and related concerns.
25-मालक, संचालक, व्यवस्थापक व संबंधित कार्यकारी अधिकारी, परिवहन, साठवण व दळणवळण.	16,255	1,625	14,630	Working proprietors, directors, managers and related executives, transport, storage and communications.
26-मालक, संचालक व व्यवस्थापक-इतर सेवा	39,649	6,316	33,333	Working proprietors, directors and managers other services.
29-इतरत्र न उल्लेखिलेले प्रशासकीय कार्यकारी व इतर व्यवस्थापकीय कामगार.	9,389	1,173	8,216	Administrative, executive and managerial workers n. e. c.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20—*Contd*

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D- 3-लिपिक व संबंधी कामगार	11,17,867	2,55,923	8,61,944	Clerical and related workers
30-लिपिक व इतर पर्यवेक्षक	1,23,688	18,132	1,05,556	Clerical and other supervisors
31-ग्राम अधिकारी	53,292	44,849	8,443	Village officers
32-लघुलेखक, टंकक, छिद्रांक टंकक	63,311	3,381	59,930	Stenographers, typists and card and type punching operators
33-लेखाकार, रोखपाल व संबंधी कामगार	1,19,215	15,606	1,03,609	Book keepers, cashiers and related workers
34-गणक यंत्र चालक	2,754	361	2,393	Computing machine operators
35-लिपिक व संबंधी कामगार	6,48,423	1,39,226	5,09,197	Clerical and related workers
36-परिवहन व दळणवळण पर्यवेक्षक	22,663	6,934	15,729	Transport and communication supervisors
37-परिवहन, वाहक व रक्षक	34,926	11,713	23,213	Transport, conductors and guards
38-डाक वितरक व संबंधी कामगार	26,421	12,914	13,507	Mail distributors and related workers
39-दूरध्वनी व तार चालक	23,173	2,807	20,366	Telephone and telegraph operators
D- 4-विक्रेते	11,50,790	2,85,154	8,65,636	Sales workers
40-घाऊक व किरकोळ व्यापारी व दुकानदार	6,15,260	1,98,328	4,16,932	Merchants and shopkeepers, wholesale and retail trade
41-वस्तुनिर्माण प्रतिनिधी	17,895	3,526	14,369	Manufacture agents
42-तांत्रिक विक्रेते व वाणिज्यिक प्रवासी	4,686	286	4,400	Technical salesmen and commercial travellers
43-विक्रेते, मदतनीस व संबंधी कामगार	4,48,739	76,436	3,72,303	Salesmen, shop assistants and related workers
44-विमा, स्थावर मालमत्ता, ठेवी व व्यवसाय सेवा-विक्रेते व लिलावदार	47,682	2,789	44,793	Insurance, real estate, securities and business service salesmen and auctioneers
45-सावकार व तारण व्यवसायी	3,172	361	2,811	Money-lenders and pawn brokers
49-इतर अवर्गीकृत विक्री कामगार	13,457	8,430	10,027	Sales workers n. e. c.
D- 5-सेवा कामगार	8,02,471	1,96,572	6,05,899	Service workers
50-उपहार गृह व खानावळ चालक	57,952	23,703	34,249	Hotel and restaurant keepers
51-गृहचालक, अधीक्षिका व उपस्थापक (घरगुती व संस्थांचे)	2,641	461	2,180	House keepers, matrons and stewards (Domestic and institutional)
52-स्वयंपाकी, वाढपी, कलाल व इतर तत्संबंधी कामगार (घरगुती व संस्थांचे)	1,48,319	23,352	1,24,967	Cooks, waiters, bartenders and related workers (domestic and institutional)
53-इतरत्र न उल्लेखिलेले, घरकाम करणारे व घर व्यवस्था पाहणारे	1,26,679	11,982	1,14,697	Maids and other house keeping service Workers n. e. c.
54-इमारत राखणदार, सफाईगीर, स्वच्छक आणि तत्सम कामगार	1,16,019	19,439	96,580	Building care takers, sweepers, cleaners and related workers
55-धुलाई कामगार व इस्त्री करणारे	40,450	11,582	28,868	Launders, dry cleaners and pressers
56-केशप्रसाधनकार, न्हावी, प्रसाधनकार व इतर	77,884	47,928	29,956	Hair dressers, barbers, beauticians and related workers
57-रक्षा सेवा कामगार	2,14,844	54,277	1,60,567	Protective service workers
59-इतर अवर्गीकृत सेवा कामगार	17,681	3,847	13,836	Service workers n. e. c.
D- 6-शेतकरी, मच्छिमार, फासेपारधी, लाकूडतोड आणि तत्सम कामगार	4,45,151	3,57,839	87,312	Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers
60-शेतमळे, दुग्धव्यवसाय व इतर व्यवस्थापक आणि पर्यवेक्षक	9,472	5,390	4,082	Farm plantation, dairy and other managers and supervisors
61-शेतकरी	1,575	1,143	432	Cultivators
62-शेतकऱ्यांव्यतिरिक्त इतर शेती कामगार	61,214	49,331	11,883	Farmers, other than cultivators
63-शेतमजूर				Agricultural labourers
64-मळे मजूर आणि तत्सम कामगार	7,595	6,684	911	Plantation labourers and related workers
65-इतर शेती कामगार	2,26,216	1,85,836	40,380	Other farm workers
66-जंगल कामगार	59,386	48,926	10,460	Forestry workers
67-शिकारी आणि तत्सम कामगार	3,035	2,815	220	Hunters and related workers
68-मच्छिमार आणि तत्सम कामगार	76,660	57,714	18,946	fishermen and related workers
D-7-8-9-उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर	42,33,135	13,72,024	28,61,111	Production and related workers, transport equipment operators and labourers
71-खाण कामगार, दगड खाण कामगार, विहिरी खोदणारे आणि तत्सम कामगार	86,215	26,076	10,139	Miners, quarrymen, well drillers and related workers
72-धातूवर प्रक्रिया करणारे	63,041	18,861	44,180	Metal processors
73-लाकूडकाम करणारे	14,967	4,489	10,478	Wood preparation workers
74-रासायनिक प्रक्रिया करणारे व इतर	84,207	16,092	68,115	Chemical processors and related workers

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
75-कताईकार, विणकर, रंगारी आणि तत्सम कामगार	6,11,144	1,04,261	5,06,883	Spinners, weavers, knitters, dyers and related workers.
76-कातडी कमावणारे, डोंगर खरेदी करणारे, केसाळ कातडी कमावणारे	3,883	1,597	2,286	Tanners, fellmongres and pelt dressers
77-अन्न व पेये करणारे कामगार	1,66,914	84,572	82,342	Food and beverage processors
78-तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ करणारे	1,38,693	77,920	60,773	Tobacco preparers and tobacco product makers.
79-शिंपी, पोशाख शिवणारे, शिलाई कामगार व सज्जक	2,67,533	1,02,314	1,65,219	Tailors, dress makers, sewers, upholsterers
80-पादत्राण कारागीर आणि त्वचेपासून वस्तू बनविणारे	74,616	36,486	38,130	Shoemakers and leather goods makers
81-सुतार, लाकडाची कपाटे व लाकडाचे तत्सम काम करणारे	2,07,621	95,385	1,12,236	Carpenters, cabinet and related wood workers.
82-दगडफोडे व कारागीर	47,049	33,796	13,253	Stone cutters and carvers
83-लोहार, अवजारे बनविणारे व यांत्रिक अवजारे चालक	2,16,316	57,600	1,58,716	Blacksmiths, tool makers and machine tool operators.
84-यंत्र जोडारी, यंत्रे उभारणारे आणि अचूक अवजारे तयार करणारे	3,27,860	56,327	2,71,533	Machinery fitters, machine assemblers and precision instrument makers (except electrical).
85-वीज जोडारी व संबंधीत वीज व इलेक्ट्रोनी कामगार	1,86,614	55,774	1,30,840	Electrical fitters and related electrical and electronic workers.
86-प्रक्षेपण केंद्र व ध्वनी उपकरणे चालक आणि चलचित्र प्रक्षेपक.	4,101	843	3,258	Broadcasting station and sound equipment operators and cinema projectionists.
87-नळ कारागीर, संधाता, धातुचे पत्रे व बांधकामासाठी पत्रे तयार करणारे व उभारणारे	63,213	11,734	51,479	Plumbers, welders, sheet metal and structural metal preparers and erectors.
88-जवाहीर व मौल्यवान धातुचे काम करणारे धातु कोरक (छपाई व्यतिरिक्त).	60,335	16,665	43,670	Jewellery and precious metal workers and metal engravers (except printing).
89-काच कारागीर, कुंभार व तत्सम कामगार	1,05,736	68,447	37,289	Glass formers, potters and related workers
90-रबर, प्लॅस्टिकच्या वस्तू करणारे	41,409	6,620	34,789	Rubber and plastic product makers
91-कागद व पुठ्ठ्याच्या वस्तू बनविणारे	11,369	2,853	8,516	Paper and paper board product makers
92-मुद्रण व तत्सम व्यवसायातील कामगार	65,178	6,466	58,712	Printing and related workers
93-रंगारी	41,438	4,788	36,650	Painters
94-उत्पादन उद्योगातील तत्सम इतर न उल्लेखिलेले कामगार	1,04,071	59,521	44,550	Production and related workers n. e. c.
95-विटा रचणारे व इतर बांधकाम कामगार	3,05,655	1,63,062	1,42,593	Brick layers and other construction workers
96-स्थिर इंजिने व तत्सम उपकरण चालक व वंगणकार	39,670	13,164	26,506	Stationary, engines and related equipment operators, oilers and greasers.
97-अवजड सामान हाताळणारे व तत्सम यंत्राचे चालक माल चढविणारे व उतरविणारे.	2,37,864	48,368	1,89,496	Material handling and related equipment operators, loaders and unloaders.
98-परिवहन उपकरण चालक	3,72,771	84,762	2,88,009	Transport equipment operators
99-इतर अवर्गीकृत कामगार	3,33,652	1,13,181	2,20,471	Labourers n. e. c.
D-X-व्यावसायिक वर्गीकरण न केलेले कामगार	3,35,418	1,25,608	2,09,810	Workers not classified by occupations
X-0-काम शोधणारे नवीन कामगार				New workers seeking employment
XI-वर्गवारी करता न येण्यासारखे किंवा अपुऱ्या वर्णनाचे व्यवसाय सांगणारे.	2,08,042	81,193	1,26,849	Workers reporting occupations unidentifiable or inadequately described
X9-कोणताही अधिसूचित व्यवसाय न करणारे कामगार	1,27,375	44,415	82,960	Workers not reporting any occupations.

आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन अ आणि ब (दोन).

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part III A & B (ii).

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे

Industrial classification of persons at work other than cultivation

(जनगणना/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेती, शिकार, जंगलउद्योग आणि मत्स्यव्यवसाय Agriculture, hunting, forestry and fishing							
		कृषी उत्पादन Agricultural production	मळे Plantations	पशुधन उत्पादन Live-stock production	कृषी सेवा Agricultural services	शिकार, सापळ्यात पकडणे, खेळांचा प्रसार Hunting, trapping and game propagation	जंगल संवर्धन आणि लाकूडतोड Forestry and logging	मत्स्यव्यवसाय Fishing	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई ..	294	344	19,440	598	51	401	9,471	30,599
2	ठाणे ..	399	6,073	4,639	2,117	21	2,951	16,782	32,982
3	रायगड ..	612	1,353	1,971	972	21	3,791	11,068	19,788
4	रत्नागिरी ..	275	2,095	2,047	1,268	16	13,670	11,432	30,809
5	नाशिक ..	533	644	5,634	4,533	61	3,121	1,189	15,715
6	धुळे ..	367	616	7,002	3,451	..	2,340	577	14,353
7	जळगाव ..	971	1,139	5,563	4,136	476	1,874	2,209	16,368
8	अहमदनगर ..	1,450	552	7,838	8,277	20	824	1,008	19,969
9	पुणे ..	686	450	14,929	8,752	81	2,241	2,690	29,829
10	सातारा ..	590	266	4,931	3,133	30	1,950	1,284	12,184
11	सांगली ..	197	624	6,659	3,965	48	302	210	12,005
12	सोलापूर ..	891	350	21,513	4,718	45	614	1,187	29,318
13	कोल्हापूर ..	428	213	6,581	2,908	36	547	590	11,303
14	औरंगाबाद ..	754	375	5,684	6,052	29	1,395	654	14,943
15	परभणी ..	442	243	13,474	10,645	135	795	976	26,710
16	बीड ..	166	125	9,471	8,232	176	275	413	18,858
17	नांदेड ..	741	1,071	13,056	6,039	138	543	713	22,301
18	उस्मानाबाद ..	595	201	15,941	5,562	15	340	88	22,742
19	बुलढाणा ..	166	112	2,977	2,667	169	744	751	7,586
20	अकोला ..	238	444	2,133	2,743	220	520	868	7,166
21	अमरावती ..	129	821	3,832	5,874	326	1,894	679	13,555
22	यवतमाळ ..	67	98	2,077	3,219	537	1,113	2,080	9,191
23	वर्धा ..	99	107	1,935	3,040	207	459	632	6,479
24	नागपूर ..	253	3,340	3,589	6,947	249	2,858	3,306	20,542
25	भंडारा ..	179	108	1,742	4,758	11	4,485	4,530	15,813
26	चंद्रपूर ..	305	677	3,373	8,023	5	9,369	5,802	27,554
	महाराष्ट्र राज्य ..	11,825	22,437	1,88,029	1,22,629	3,123	59,426	81,189	4,88,657

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.21

(शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण

By divisions and major groups

Population census, 1981)

खाणकाम व दगडकाम Mining and quarrying					वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs		
कोळसा खाण Coal mining	क्रुड पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस Crude petroleum and natural gas	कच्चा धातु खाणकाम Metal ore mining	इतर खाणकाम Other mining	एकूण Total	अन्न पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of food products	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
46	1,442	66	1,540	3,095	44,080	10,684	Greater Bombay
35	67	20	2,567	2,689	14,549	1,465	Thane
5	26	5	5,874	5,910	5,790	868	Raigad
59	48	3,657	1,034	4,796	4,898	877	Ratnagiri
.	..	6	193	199	13,693	8,680	Nashik
10	.	5	186	201	7,127	504	Dhule
11	5	..	266	282	9,784	691	Jalgaon
..	..	.	775	775	24,656	16,158	Ahmednagar
27	22	.	1,086	1,135	16,476	3,283	Pune
47	5	..	1,714	1,766	8,893	426	Satara
26	6	10	470	512	9,556	974	Sangli
5	5	.	1,255	1,265	13,021	22,149	Solapur
10	10	92	1,983	2,096	18,671	1,015	Kolhapur
..	5	..	295	300	13,807	2,351	Aurangabad
5	..	..	344	349	5,219	165	Parbhani
..	..	..	647	647	5,172	147	Beed
26	5	..	100	131	5,831	1,070	Nanded
..	..	5	1,011	1,016	7,607	95	Osmanabad
..	5	..	21	26	4,452	171	Buldhana
10	5	56	666	737	4,739	98	Akola
5	..	..	35	40	5,181	236	Amravati
724	..	10	1,474	2,209	3,742	225	Yavatmal
5	10	..	194	209	1,740	88	Wardha
14,059	57	2,482	2,529	19,125	7,686	4,003	Nagpur
120	6	1,277	1,138	2,540	5,404	75,650	Bhandara
12,122	11	56	834	13,022	2,941	418	Chandrapur
27,356	**1,738**	**7,748**	**28,230**	**65,075**	**2,64,718**	**1,52,491**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सुती कापडाचे उत्पादन Manufacture of cotton textiles	लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles	कापडाच्या, तागाच्या व अंबाडीच्या वस्तूचे उत्पादन Manufacture of jute, hemp and waste textiles	कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वापरावयाच्या वस्तू) Manufacture of textile products (including wearing apparel other than footwear)	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन Manufacture of wood and wood products furniture and fixture	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग Manufacture paper and paper products and printing, publishing and allied industries	कातडी कामाच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तूचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून) Manufacture of leather, leather and fur products (except repairs)	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of leather, plastic, petroleum and coal products
(1)	(2)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	बृहन्मुंबई ..	2,74,921	21,167	504	86,747	49,596	50,245	19,377	54,807
2	ठाणे ..	89,941	14,120	100	19,795	10,933	7,732	1,296	9,987
3	रायगड ..	963	182	5	3,914	4,246	2,256	185	986
4	रत्नागिरी ..	1,513	122	37	3,913	11,383	911	575	255
5	नाशिक ..	43,178	926	66	12,747	10,088	13,560	1,475	2,691
6	धुळे ..	8,894	606	33	7,577	6,237	526	868	176
7	जळगाव ..	10,352	364	25	9,258	9,136	809	1,025	226
8	अहमदनगर ..	3,996	985	27	10,801	7,151	1,185	1,973	221
9	पुणे ..	7,469	1,928	31	21,883	16,092	9,585	2,763	5,012
10	सातारा ..	2,569	333	35	9,865	5,954	1,204	1,342	332
11	सांगली ..	10,180	174	64	7,840	5,967	849	3,269	246
12	सोलापूर ..	46,689	1,249	44	26,632	8,039	1,168	1,453	265
13	कोल्हापूर ..	41,665	743	71	10,842	11,137	1,649	4,054	471
14	औरंगाबाद ..	5,153	551	175	7,891	8,228	3,648	2,298	601
15	परभणी ..	1,917	47	52	5,826	7,916	268	1,259	47
16	बीड ..	1,297	197	59	5,109	6,113	166	2,060	40
17	नांदेड ..	6,709	252	34	6,369	7,015	567	1,536	72
18	उस्मानाबाद ..	2,047	117	39	7,530	8,299	353	2,821	71
19	बुलढाणा ..	1,411	21	705	6,418	6,055	390	1,261	20
20	अकोला ..	7,148	21	29	6,939	5,883	561	677	45
21	अमरावती ..	7,523	25	229	7,429	5,361	693	810	93
22	यवतमाळ ..	4,051	40	22	6,843	5,986	276	841	35
23	वर्धा ..	8,140	41	20	4,655	3,733	305	520	..
24	नागपूर ..	48,059	422	207	13,914	15,410	5,400	2,107	1,439
25	भंडारा ..	4,328	77	50	5,247	10,088	776	1,027	142
26	चंद्रपूर ..	927	666	21	6,856	11,130	8,198	2,512	50
	महाराष्ट्र राज्य ..	**6,41,038**	**45,374**	**2,688**	**3,22,839**	**2,57,176**	**1,13,283**	**59,653**	**78,332**

TABLE No. 1.21—*contd*

दुरुस्ती repairs							
रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून) Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal)	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of non-metallic mineral products	मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन Basic metal and alloys industries	धातुंच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून) Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipments)	यंत्रसामुग्री, यांत्रिक हत्यारे आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र सामग्री सोडून) Manufacture of machinery, machine tools and parts (except electrical machinery)	विद्युत यंत्र, सामुग्री साधने, उपकरणे व पुरवठा व सुटे भाग Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन Manufacture of transport equipments and parts	District
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
95,242	20,783	30,429	68,241	81,119	62,365	55,567	Greater Bombay
42,765	20,284	12,611	16,054	21,373	14,173	11,559	Thane
8,646	6,620	5,194	2,645	2,198	801	1,168	Raigad
531	1,982	385	1,906	928	218	339	Ratnagiri
1,974	5,750	381	4,001	5,755	2,058	13,070	Nashik
371	4,492	57	2,075	472	129	470	Dhule
6,247	4,418	182	3,272	575	296	3,935	Jalgaon
1,220	6,652	731	3,070	4,845	523	1,121	Ahmednagar
23,836	15,873	4,893	14,685	45,800	14,012	32,510	Pune
551	4,343	723	2,343	4,021	278	649	Satara
428	2,859	985	2,546	4,462	327	285	Sangli
624	4,034	752	4,110	1,353	140	1,097	Solapur
846	6,263	1,865	3,821	6,483	457	1,136	Kolhapur
1,473	3,903	502	3,499	5,252	655	1,616	Aurangabad
50	5,372	46	2,547	163	5	15	Parbhani
45	2,798	49	1,388	381	95	5	Beed
166	7,263	91	1,778	254	10	11	Nanded
168	4,616	56	2,148	298	43	54	Osmanabad
78	2,208	94	1,764	231	31	10	Buldhana
840	4,709	55	1,974	308	88	20	Akola
489	2,834	105	2,069	264	25	25	Amravati
63	4,479	47	1,884	183	20	21	Yavatmal
102	2,811	10	1,192	168	39	35	Wardha
2,662	13,294	3,591	6,869	2,162	868	1,114	Nagpur
288	3,387	2,030	3,846	274	26	80	Bhandara
362	7,714	2,166	3,335	258	39	121	Chandrapur
1,90,067	**1,69,790**	**68,197**	**1,63,064**	**1,89,580**	**97,721**	**1,26,030**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	वस्तु निर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs			वीज, गॅस आणि पाणी Electricity, gas and water				बांधकाम/
		इतर उत्पादक कारखाने Other manufacturing	दुरुस्ती Repairs	एकूण Total	वीज Electricity	गॅस आणि वायु Gas and steam	जल योजना आणि पुरवठा Water works and supply	एकूण Total	बांधकाम Construction
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)
1	बृहन्मुंबई ..	75,618	82,657	11,84,147	8,709	1,967	2,840	13,516	83,274
2	ठाणे ..	10,920	26,862	3,46,521	6,513	341	2,253	9,108	21,062
3	रायगड ..	2,051	4,507	3,228	5,070	353	748	6,171	19,360
4	रत्नागिरी ..	1,672	3,711	36,158	3,545	57	379	3,982	15,593
5	नाशिक ..	3,463	13,281	1,56,839	7,338	43	1,188	8,570	20,857
6	धुळे ..	1,694	8,081	50,389	2,396	..	382	2,778	10,879
7	जळगाव ..	1,720	10,021	72,340	7,264	42	968	8,273	11,536
8	अहमदनगर ..	2,272	14,804	1,02,387	3,471	50	494	4,015	16,501
9	पुणे ..	8,954	30,383	2,75,466	8,068	435	2,624	11,128	46,808
10	सातारा ..	1,682	9,184	54,727	4,296	35	903	5,234	20,424
11	सांगली ..	2,560	8,239	61,812	2,843	31	647	3,520	10,303
12	सोलापूर ..	2,485	12,601	1,47,953	2,943	45	781	3,769	25,575
13	कोल्हापूर ..	8,328	10,409	1,29,935	4,337	15	1,559	5,912	14,207
14	औरंगाबाद ..	2,008	8,268	72,047	3,853	37	397	4,287	18,756
15	परभणी ..	1,090	3,732	36,006	2,390	..	538	2,928	16,758
16	बीड ..	671	2,978	28,771	5,188	5	204	4,397	13,907
17	नांदेड ..	1,349	3,837	44,214	2,160	5	456	2,621	10,842
18	उस्मानाबाद ..	1,304	5,546	43,211	2,858	10	447	3,313	8,102
19	बुलढाणा ..	928	3,889	30,138	2,000	..	267	2,267	6,659
20	अकोला ..	1,318	4,887	40,339	3,369	..	599	3,967	8,254
21	अमरावती ..	1,650	6,923	41,964	3,785	20	477	4,283	9,208
22	यवतमाळ ..	842	4,207	33,805	2,229	26	292	2,547	11,001
23	वर्धा ..	693	3,089	27,380	2,295	10	118	2,223	4,721
24	नागपूर ..	6,323	15,287	1,50,818	10,472	509	651	11,632	33,722
25	भंडारा ..	1,779	7,055	1,21,555	1,600	11	221	1,832	13,004
26	चंद्रपूर ..	1,409	6,035	55,159	2,964	16	240	3,221	15,102
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1,44,782**	**3,10,483**	**33,97,307**	**1,11,756**	**4,064**	**20,674**	**1,36,493**	**4,86,412**

TABLE No. 1.21—*contd.*

Construction		घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants and hotels					
बांधकामाशी संलग्न कामे Activities allied to construction	एकूण Total	अन्न, कापड, पाळीव प्राणी, पेये आणि मादक पेये यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food, textiles, live animals, beverages, and intoxicants	इंधन व दिवा-बत्ती, रसायने, अत्तरे, चिनी माती व काच यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in fuel, lights, chemicals, perfumery, ceramics, glass	लाकूड, कागद, इतर कापड, कातडी व अखाद्य तेलाचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in wood, paper, other fabrics, hide and skin and inedible oils	सर्व प्रकारची यंत्रे, उपकरणे, दळणवळण व विद्युत उप-करणे यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in all types of machinery, equipment, including transport and electrical equipment	अन्न आणि संकीर्ण उत्पादन यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food and miscellaneous manufacturing	District
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(2)
12,494	95,768	22,764	4,114	3,217	2,507	18,556	Greater Bombay
1,718	22,842	2,723	317	1,051	214	2,941	Thane
296	19,657	768	252	219	57	550	Raigad
454	16,047	1,203	370	744	83	389	Ratnagiri
615	21,472	3,472	414	345	208	1,200	Nashik
153	11,032	1,912	119	126	87	427	Dhule
190	11,726	2,269	192	369	139	780	Jalgaon
356	16,858	1,527	116	344	143	470	Ahmednagar
1,827	48,635	4,155	424	906	568	2,593	Pune
284	20,708	1,169	183	266	66	453	Satara
350	10,653	1,510	99	391	72	548	Sangli
418	25,994	3,184	139	641	130	811	Solapur
383	14,590	3,897	249	620	263	1,212	Kolhapur
374	19,130	1,861	74	300	128	827	Aurangabad
61	16,818	949	39	462	56	378	Parbhani
103	14,009	951	20	123	20	114	Beed
143	10,985	703	66	104	46	272	Nanded
120	8,222	1,001	65	206	65	348	Osmanabad
59	6,717	916	35	103	25	529	Buldhana
196	8,450	1,475	60	210	70	365	Akola
299	9,507	1,478	154	259	184	527	Amravati
173	11,173	733	51	156	21	194	Yavatmal
94	4,816	408	29	50	25	88	Wardha
1,188	34,909	3,660	383	626	184	1,338	Nagpur
200	13,204	1,227	51	307	65	114	Bhandara
153	15,255	751	173	417	22	221	Chandrapur
22,763	**5,09,195**	**66,665**	**8,190**	**12,564**	**5,450**	**36,248**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	घाऊक किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants, hotels						परिवहन Transport	
		अन्न आणि अन्न पदार्थ, पेये, तंबाखू आणि मादक पेये यांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in food and food articles, beverages, tobacco and intoxicants	कापडयांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in textiles	इंधन व इतर घरगुती वापराच्या वस्तू व टिकाऊ वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in fuel and other household utilities and durables	इतर वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in others	खानावळ आणि उपहारगृहे Restaurants and hotels	एकूण Total	जमिनीवरील वाहतूक Land transport	जलवाहतूक Water transport
(1)	(2)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)
1	बृहन्मुंबई ..	1,34,632	58,148	39,820	1,22,932	78,316	4,85,007	1,65,190	50,754
2	ठाणे ..	35,155	9,229	6,575	13,377	11,788	83,370	53,286	3,413
3	रायगड ..	12,586	1,139	3,198	3,026	3,935	25,730	12,256	1,338
4	रत्नागिरी ..	14,646	1,222	2,789	3,438	4,586	29,471	8,827	3,126
5	नाशिक ..	25,619	5,481	5,471	8,186	7,926	58,322	27,749	17
6	धुळे ..	18,076	2,609	2,636	4,719	4,173	34,883	11,507	15
7	जळगाव ..	24,089	4,716	4,188	6,837	6,317	49,894	25,357	20
8	अहमदनगर ..	18,373	3,436	3,256	6,646	6,619	40,930	13,718	40
9	पुणे ..	36,588	7,617	8,333	20,759	16,032	97,976	59,840	367
10	सातारा ..	12,343	2,715	2,912	3,302	5,191	28,599	12,769	391
11	सांगली ..	11,675	2,416	2,766	4,682	3,973	28,133	13,878	122
12	सोलापूर ..	22,717	7,623	4,964	7,142	7,600	54,951	21,019	150
13	कोल्हापूर ..	16,176	4,081	3,554	6,513	6,354	42,921	15,552	82
14	औरंगाबाद ..	16,563	3,238	2,482	5,277	5,878	36,630	12,762	..
15	परभणी ..	16,522	2,867	2,257	3,633	3,587	30,749	7,436	10
16	बीड ..	8,955	1,620	1,697	2,294	3,083	18,877	5,261	35
17	नांदेड ..	14,860	3,411	2,634	3,686	4,904	30,686	7,659	5
18	उस्मानाबाद ..	15,567	3,221	2,648	3,364	4,923	31,409	7,828	16
19	बुलढाणा ..	11,852	2,291	2,269	3,688	3,282	24,989	6,495	5
20	अकोला ..	15,723	3,085	2,923	4,295	4,073	32,278	16,719	15
21	अमरावती ..	14,875	2,860	3,199	4,438	4,480	32,453	13,512	44
22	यवतमाळ ..	12,431	2,019	2,030	2,621	3,458	23,714	6,236	..
23	वर्धा ..	7,419	1,395	1,339	2,004	1,891	14,648	5,953	..
24	नागपूर ..	29,109	6,375	6,081	11,576	8,950	68,285	45,599	36
25	भंडारा ..	11,677	1,803	2,050	2,685	3,219	23,197	9,162	11
26	चंद्रपूर ..	10,976	1,867	1,708	2,413	3,000	21,548	9,788	64
	महाराष्ट्र राज्य ..	5,69,201	1,96,485	1,23,777	2,63,533	2,17,539	14,49,652	5,95,357	60,077

TABLE No. 1.21—*contd.*

साठवण व दळणवळण Storage and communications					वित्त, विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा Financing, insurance, real estate and business services		
हवाई वाहतूक Air transport	वाहतुकीस संलग्न सेवा Services incidental to transport	वखार व साठवण गृहे Storage and warehousing	दळणवळण Communications	एकूण Total	बँक आणि तत्सम वित्त संस्था Banking and similar type of financial institutions	भविष्य निर्वाह आणि विमा Providents and insurance	District
(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
20,529	9,499	5,276	36,026	2,87,274	72,436	16,678	Greater Bombay
1,178	691	1,174	8,603	68,346	13,119	1,468	Thane
36	67	78	1,561	15,337	1,784	130	Raigad
21	63	86	2,846	14,971	2,082	230	Ratnagiri
242	196	854	3,545	32,602	5,081	1,132	Nashik
..	42	67	1,342	12,973	2,416	182	Dhule
22	62	86	3,060	28,605	3,044	206	Jalgaon
10	113	191	2,399	16,473	4,240	298	Ahmednagar
644	664	726	8,842	71,082	13,579	2,052	Pune
30	61	132	2,449	15,832	3,657	629	Satara
16	84	87	2,002	16,189	4,201	263	Sangli
25	130	191	2,610	24,125	3,598	285	Solapur
30	158	102	2,728	18,652	5,417	426	Kolhapur
96	196	105	1,904	15,062	3,351	242	Aurangabad
5	35	52	1,047	8,585	1,546	95	Parbhani
5	15	60	899	6,280	1,259	42	Beed
..	20	11	1,021	8,716	2,040	145	Nanded
.	20	83	1,576	9,522	2,494	99	Osmanabad
..	15	85	1,060	7,612	1,718	68	Buldhana
..	55	166	1,767	18,721	2,051	114	Akola
5	124	95	1,754	15,533	2,433	195	Amravati
16	..	117	1,064	7,433	1,787	56	Yavatmal
.	10	45	995	7,002	1,278	44	Wardha
951	164	498	5,692	52,940	7,494	1,492	Nagpur
6	16	106	904	10,203	1,371	124	Bhandara
6	11	51	1,616	11,534	1,731	96	Chandrapur
23,874	**12,510**	**10,470**	**99,318**	**8,01,606**	**1,65,203**	**26,793**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	वित्त, विमा, स्थावर मालमत्ता व व्यावसायिक सेवा Financing, insurance, real estate and business services			सामूहिक, सामाजिक Community, social and			
		स्थावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा Real estate and business services	कायदेविषयक सेवा Legal services	एकूण Total	सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा Public administration and defence services	सफाई सेवा Sanitary services	शिक्षण, शास्त्र आणि संशोधन सेवा Education, scientific and research services	वैद्यकीय आणि आरोग्य सेवा Medical and health services
(1)	(2)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)
1	बृहन्मुंबई ..	44,115	5,379	1,33,608	1,50,316	22,605	90,141	54,700
2	ठाणे ..	3,443	912	18,942	40,167	2,730	28,104	9,228
3	रायगड ..	296	178	2,387	13,174	485	11,480	2,437
4	रत्नागिरी ..	235	201	2,747	13,481	380	18,910	4,002
5	नाशिक ..	1,472	708	8,394	23,888	1,254	24,630	5,805
6	धुळे ..	602	395	3,593	13,592	924	13,678	3,247
7	जळगाव ..	584	525	4,358	16,106	1,096	19,270	4,664
8	अहमदनगर ..	2,716	724	7,978	20,128	304	21,852	4,614
9	पुणे ..	5,317	1,751	22,701	74,866	1,930	44,630	15,112
10	सातारा ..	803	629	5,719	14,098	624	20,966	4,100
11	सांगली ..	1,299	346	6,109	12,731	341	18,665	5,142
12	सोलापूर ..	1,158	646	5,688	15,650	2,259	18,552	6,078
13	कोल्हापूर ..	1,274	508	7,625	18,813	1,621	18,499	5,378
14	औरंगाबाद ..	2,178	681	6,453	21,747	290	16,881	4,884
15	परभणी ..	1,145	433	3,219	13,966	152	9,820	2,197
16	बीड ..	1,443	316	3,061	9,011	104	9,097	2,106
17	नांदेड ..	1,484	408	4,078	14,095	158	10,366	2,587
18	उस्मानाबाद ..	2,556	885	6,033	13,932	222	16,674	2,760
19	बुलढाणा ..	790	398	2,974	10,762	580	10,169	2,840
20	अकोला ..	1,882	514	4,561	14,420	66	13,980	4,017
21	अमरावती ..	1,498	503	4,628	14,335	303	15,791	4,837
22	यवतमाळ ..	956	277	3,077	12,188	72	10,780	2,907
23	वर्धा ..	524	185	2,030	10,024	20	7,542	2,578
24	नागपूर ..	4,161	1,164	14,312	45,102	240	26,730	9,082
25	भंडारा ..	826	168	2,489	15,906	47	11,680	3,289
26	चंद्रपूर ..	778	223	2,829	20,685	54	12,364	3,572
	महाराष्ट्र राज्य ..	**83,536**	**19,060**	**2,94,592**	**6,43,110**	**38,864**	**5,21,246**	**1,72,163**

आधार.–भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२,

Source —Population Census of India, 1981, Series 12.

TABLE No. 1.21—*contd*

आणि व्यक्तिगत सेवा
personal services

सामूहिक सेवा Community services	मनोरंजनाच्या व सांस्कृतिक सेवा Recreational and cultural services	व्यक्तिगत सेवा Personal services	आंतरराष्ट्रीय व इतर अतिरिक्त प्रादेशिक संस्थांच्या सेवा International and other extra territonal bodies services	इतर अवर्गीकृत सेवा Services not elsewhere classified	एकूण Total	एकूण Total	District
(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(2)
18,585	24,838	1,32,007	445	1,22,759	6,16,396	28,54,410	Greater Bombay
3,840	2,505	14,398	31	60,298	1,61,299	7,46,099	Thane
1,246	701	5,005	.	5,199	39,728	1,87,932	Raigad
1,651	547	6,285	5	4,777	50,037	1,89,018	Ratnagiri
3,877	1,245	7,967	6	10,021	78,698	3,80,806	Nashik
2,092	864	4,636	5	2,031	41,069	1,71,271	Dhule
2,647	1,555	6,635		6,724	58,694	2,50,540	Jalgaon
1,697	1,323	7,727	5	5,803	63,454	2,72,839	Ahmednagar
5,420	4,551	31,041	17	25,683	2,03,249	7,61,201	Pune
2,009	1,115	6,066	.	2,624	51,602	1,96,371	Satara
1,349	1,170	5,230		2,692	47,319	1,86,252	Sangli
2,599	1,748	9,861		4,051	60,798	3,53,861	Solapur
2,856	1,373	7,724	.	9,256	65,520	2,98,554	Kolhapur
1,459	1,031	7,370	4	7,114	60,776	2,29,628	Aurangabad
1,914	1,251	7,753	.	2,442	39,495	1,64,859	Parbhani
745	1,120	5,678		2,881	30,741	1,26,641	Beed
1,368	570	7,208	6	2,810	39,170	1,22,902	Nanded
1,550	1,359	7,176	.	1,599	45,271	1,70,739	Osmanabad
1,128	1,012	4,595		1,459	32,544	1,14,853	Buldhana
1,162	1,281	6,824	.	1,280	43,028	1,59,247	Akola
2,070	1,597	8,743	15	3,375	51,065	1,73,028	Amravati
1,343	1,126	4,952	5	3,536	36,909	1,30,058	Yavatmal
700	416	3,245	.	2,314	26,841	91,628	Wardha
2,819	3,112	16,577	21	11,569	1,15,251	4,87,814	Nagpur
847	1,211	5,604		2,352	40,936	2,31,769	Bhandara
1,030	564	7,835		6,482	52,587	2,02,709	Chandrapur
68,000	**59,181**	**3,38,141**	**565**	**3,11,130**	**21,52,473**	**92,95,027**	**Maharashtra State**

सामान्य आर्थिक तक्ते, भाग तीन ए व बी (दोन).
General Economic Tables, Part III A & B (ii).

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.22

वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण

Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry

जनगणना / Population Census, 1981.

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांची एकूण संख्या Total number of workers at work			घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in household industry			बिगर घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in non-household industry			Rural Urban Total	Division
			एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	अन्न पदार्थांचे उत्पादन . .	ग्रा	1,41,619	1,28,684	12,935	18,200	13,838	4,362	1,23,419	1,14,846	8,573	R	Manufacture of food
		ना	1,23,099	1,12,187	10,912	11,157	8,723	2,434	1,11,942	1,03,464	8,478	U	products.
		ए	2,64,718	2,40,871	23,847	29,357	22,561	6,796	2,35,361	2,18,310	17,051	T	
2	पेये, तंबाखु व तंबाखुचे पदार्थ . .	ग्रा	81,597	30,939	50,658	54,643	18,321	36,322	26,954	12,617	14,337	R	Manufacture of beve-
	यांचे उत्पादन.	ना	70,894	23,147	47,747	22,522	4,542	17,980	48,372	18,605	29,767	U	rages, tobacco and
		ए	1,52,491	54,086	98,405	77,165	22,863	54,302	75,326	31,222	44,104	T	tobacco products
3	सुती कापडाचे उत्पादन . .	ग्रा	81,039	74,247	6,792	12,447	8,420	4,027	68,591	65,826	2,765	R	Manufacture of cotton
		ना	5,59,999	5,17,124	42,875	30,510	21,556	8,054	5,29,490	4,95,569	33,921	U	textiles
		ए	6,41,038	5,91,371	49,667	42,957	29,976	12,981	5,98,081	5,61,395	36,686	T	
4	लोकर, रेशमी व कृत्रिम तंतूच्या	ग्रा	8,388	6,212	2,176	4,143	2,293	1,850	4,244	3,918	326	R	Manufacture of wool,
	कापडाचे उत्पादन.	ना	36,986	35,018	1,968	380	293	87	36,606	34,725	1,881	U	silk and synthetic
		ए	45,374	41,230	4,144	4,523	2,586	1,937	40,850	38,643	2,207	T	fibre textiles.
5	अंबाडीच्या, तागाच्या व तंतूच्या	ग्रा	1,403	1,015	388	654	502	152	749	513	236	R	Manufacture of Jute,
	कापडाचे उत्पादन.	ना	1,285	1,039	246	273	157	116	1,012	882	130	U	hemp and mesta
		ए	2,688	2,054	634	927	659	268	1,761	1,395	366	T	textiles.
6	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन . .	ग्रा	1,29,605	1,03,895	25,710	54,611	38,776	15,835	74,994	65,120	9,874	R	Manufacture of textiles
	(पादत्राण सोडून सर्व वापराच्या	ना	1,93,234	1,71,298	21,936	30,892	23,186	7,706	1,62,343	1,48,112	14,231	U	products (Including
	वस्तू.)	ए	3,22,839	2,75,193	47,646	85,503	61,962	23,541	2,37,337	2,13,232	24,105	T	weaning apparel
													other than footwear).
7	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू,	ग्रा	1,40,536	1,17,550	22,986	86,397	67,043	19,354	54,139	50,507	3,632	R	Manufacture of wood
	फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन.	ना	4,16,640	1,09,508	7,132	22,067	17,179	4,888	94,573	92,329	2,244	U	and wood products,
		ए	2,57,176	2,27,038	30,118	1,08,464	84,222	24,242	1,48,712	1,42,836	5,876	T	furnitures and fixtures

8	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग.	ग्रा	15,096	14,760	336	201	178	23	14,895	14,582	313	R	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
		ना	98,187	93,242	4,945	2,377	2,015	362	95,812	91,228	4,584	U	
		ए	1,13,283	1,08,002	5,281	2,578	2,193	385	1,10,707	1,05,810	4,897	T	
9	कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून).	ग्रा	26,072	24,861	1,211	16,598	15,681	917	9,473	9,179	294	R	Manufacture of leather and leather and fur products (except repair).
		ना	33,581	31,382	2,199	9,990	8,997	993	23,591	22,385	1,206	U	
		ए	59,653	56,243	3,410	26,588	24,678	1,910	33,064	31,564	1,500	T	
10	रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन.	ग्रा	8,622	6,719	1,903	147	136	11	8,474	6,582	1,892	R	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products
		ना	69,710	63,568	6,142	1,363	1,187	176	68,348	62,382	5,966	U	
		ए	78,332	70,287	8,045	1,510	1,323	187	76,822	68,964	7,858	T	
11	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडून).	ग्रा	27,462	26,703	759	231	189	42	27,232	26,514	718	R	Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal)
		ना	1,62,605	1,46,694	15,911	1,841	1,302	539	1,60,763	1,45,392	15,371	U	
		ए	1,90,067	1,73,397	16,670	2,072	1,491	581	1,87,995	1,71,906	16,089	T	
12	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	ग्रा	1,02,639	70,235	32,404	37,491	24,234	13,257	65,149	46,002	19,147	R	Manufacture of non-metallic mineral products.
		ना	67,151	53,113	14,038	6,140	4,202	1,638	61,011	48,911	12,100	U	
		ए	1,69,790	1,23,348	46,442	43,631	28,436	15,195	1,26,160	94,913	31,247	T	
13	मूलभूत धातू व मिश्रधातू यांचे उत्पादन.	ग्रा	17,073	15,688	1,385	219	195	24	16,854	15,493	1,361	R	Basic metal and alloy industries.
		ना	51,124	49,597	1,527	321	309	12	50,804	49,288	1,516	U	
		ए	68,197	65,285	2,912	540	504	36	67,658	64,781	2,877	T	
14	धातूंच्या वस्तू व सुटे भाग यांचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून).	ग्रा	48,493	45,056	3,437	20,815	18,822	1,993	27,677	26,234	1,443	R	Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipment).
		ना	1,14,571	1,10,640	3,931	6,859	6,213	646	1,07,712	1,04,427	3,285	U	
		ए	1,63,064	1,55,696	7,368	27,674	25,035	2,639	1,35,389	1,30,661	4,728	T	
15	यंत्र सामुग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून).	ग्रा	26,400	25,959	441	1,880	1,751	129	24,521	24,209	312	R	Manufacture of machinery, machine tools and parts (except electrical machinery).
		ना	1,63,180	1,57,306	5,874	904	869	35	1,62,275	1,56,436	5,839	U	
		ए	1,89,580	1,83,265	6,315	2,784	2,620	164	1,86,797	1,80,645	6,151	T	
16	विद्युत यंत्र सामुग्री, साधने, उपकरणे, पुरवठा व सुटे भाग.	ग्रा	7,876	7,457	419	93	93		7,784	7,364	420	R	Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts.
		ना	89,845	80,496	9,349	343	320	23	89,502	80,176	9,326	U	
		ए	97,721	87,953	9,768	436	413	23	97,286	87,540	9,746	T	
17	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन.	ग्रा	12,525	12,461	64	448	248		12,077	12,013	64	R	Manufacture of transport equipment and parts
		ना	1,13,505	1,11,272	2,233	308	294	14	1,13,197	1,10,978	2,219	U	
		ए	1,26,030	1,23,733	2,297	756	742	14	1,25,274	1,22,991	2,283	T	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.22—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
18	इतर उत्पादक कारखाने	ग्रा	27,296	24,523	2,773	9,615	7,816	1,799	17,619	16,706	973	R	Other manufacturing
		ना	1,17,486	1,08,710	8,776	12,356	10,839	1,517	1,05,331	97,872	7,259	U	industries
		ए	1,44,782	1,33,233	11,549	21,971	18,655	3,316	1,22,810	1,14,578	8,232	T	
19	दुरुस्ती.	ग्रा	1,00,699	84,430	16,269	67,079	51,397	15,682	33,620	33,033	587	R	Repairs
		ना	2,09,784	1,97,141	12,643	73,992	63,038	10,954	1,35,792	1,34,103	1,689	U	
		ए	3,10,483	2,81,571	28,912	1,41,071	1,14,435	26,636	1,69,412	1,67,136	2,276	T	
	एकूण	**ग्रा**	**10,04,440**	**8,21,393**	**1,83,047**	**3,85,912**	**2,70,134**	**1,15,779**	**6,18,525**	**5,51,258**	**67,267**	**R**	**Total**
		ना	**23,92,867**	**11,72,483**	**2,20,384**	**2,34,595**	**1,75,220**	**59,374**	**21,58,276**	**19,97,264**	**1,61,012**	**U**	
		ए	**33,97,307**	**19,93,876**	**4,03,431**	**6,20,507**	**4,45,354**	**1,75,153**	**27,76,801**	**25,48,522**	**2,28,279**	**T**	

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन ए आणि बी (दोन)

Source Population Census of India, 1981, Series 12, Part III-A & B (ii).

1 क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.23

बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण (१९८१)

Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1981)

अनु-क्रमांक Serial No	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांचा वर्ग/Class of workers: एकूण Total पुरुष Male	एकूण Total स्त्रिया Female	मालक Employer पुरुष Male	मालक Employer स्त्रिया Female	कामगार Employee पुरुष Male	कामगार Employee स्त्रिया Female	एकटा काम करणारा Single worker पुरुष Male	एकटा काम करणारा Single worker स्त्रिया Female	कौटुंबिक कामगार Family worker पुरुष Male	कौटुंबिक कामगार Family worker स्त्रिया Female	Rural Urban Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ग्रा	..										R	Greater Bombay
		ना	24 85,947	2,97,218	1,37,060	4,739	19,52,940	2,56,799	2,98,465	28,443	97,482	7 237	U	
		ए	24,85 947	2,97,218	1,37,060	4 739	19,52 940	2,56,799	2,98,465	28,443	97,482	7,237	T	
2	ठाणे	ग्रा	2,18,937	27,838	7,525	324	1,84,268	21,796	19 218	3,455	7,926	2,262	R	Thane
		ना	4,18,983	46,030	26,678	635	3,41,587	40,273	39,397	4,115	11,321	959	U	
		ए	6,37,920	73,868	34,203	1 007	5,25,855	62 069	58,615	7,570	19,247	3,221	T	
3	रायगड	ग्रा	1,00,364	17,184	4,127	251	78 030	11,276	14,123	4,167	4,084	1,490	R	Raigad
		ना	51,287	8,326	4,115	188	37,073	5,559	7,305	1,914	2 794	665	U	
		ए	1,51,651	25,510	8,242	439	1,15,103	16,835	21,428	6,081	6,878	2,155	T	
4	रत्नागिरी	ग्रा	1,13,713	23 049	6,757	271	79,853	15,809	19,487	3,952	7,617	3,017	R	Ratnagiri
		ना	34,226	5,770	2,766	103	22,772	4,160	6,744	1,221	1,943	286	U	
		ए	1,47,939	28,819	9,523	374	1,02,625	19,969	26,231	5,173	9,560	3,303	T	
5	नाशिक	ग्रा	99,391	15,267	4,872	365	68,436	10,197	18,582	2,780	7,502	1,926	R	Nashik
		ना	2,13,122	29,425	16,572	739	1,53,818	23,127	34,705	4,108	8,026	1,451	U	
		ए	3,12,513	44,692	21,444	1,104	2,22,254	33,324	53,287	6,888	15,528	3,377	T	
6	धुळे	ग्रा	62,744	7,972	2,647	144	33,915	3,421	19,520	2,647	6,662	1,762	R	Dhule
		ना	74,885	8,345	6,647	229	43,323	4,544	19,709	2,306	5,206	1,265	U	
		ए	1,37,629	16,317	9,294	373	77,238	7,965	39 229	4,953	11,868	3,027	T	
7	जळगाव	ग्रा	94,025	9,159	5,980	162	54,300	4,281	26,430	3,146	7,316	1,572	R	Jalgaon
		ना	1,17,360	8,443	9,059	202	75,520	5,763	26,868	1,783	5,912	694	U	
		ए	2,11,385	17,602	15,039	364	1,29,820	10,044	53 298	4 929	13,228	2,266	T	
8	अहमदनगर	ग्रा	1,33,956	23,918	6,531	533	86,639	13,995	37,455	8 658	3,331	733	R	Ahmednagar
		ना	79,286	12,916	8,078	331	53 592	9,719	16 144	2 640	1,472	225	U	
		ए	2,13,242	36,834	14,609	864	1,40,231	23,714	53 599	11 298	4,803	958	T	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.23—*contd*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
9	पुणे ..	ग्रा	1,52,383	19,166	5,275	290	1,10,819	11,951	32,235	5,808	4,055	1,117	R	Pune
		ना	4,82,716	75,171	29,000	1,677	3,76,350	59,195	72,750	13,701	4,616	598	U	
		ए	6,35,099	94,337	34,275	1,967	4,87,169	71,146	1,04,985	19,509	8,671	1,715	T	
10	सातारा ..	ग्रा	1,03,134	15,021	4,460	395	69,329	9,007	21,725	3,502	7,627	2,117	R	Satara
		ना	51,883	7,620	3,742	130	31,734	4,907	12,619	1,993	3,780	590	U	
		ए	1,55,017	22,641	8,202	525	1,01,063	13,914	34,344	5,495	11,407	2,707	T	
11	सांगली ..	ग्रा	79,943	8,108	4,103	215	52,702	4,520	16,619	1,557	6,518	1,816	R	Sangli
		ना	73,984	7,852	6,360	262	48,369	5,287	15,732	1,899	3,524	404	U	
		ए	1,53,927	15,960	10,463	477	1,01,071	9,807	32,351	3,456	10,142	2,220	T	
12	सोलापूर ..	ग्रा	1,09,836	16,901	3,407	270	63,520	9,655	30,305	3,980	12,604	2,995	R	Solapur
		ना	1,60,631	36,200	12,793	636	1,15,431	28,231	26,097	6,100	6,310	1,233	U	
		ए	2,70,467	53,101	16,200	906	1,78,951	37,886	36,402	10,080	18,914	4,428	T	
13	कोल्हापूर ..	ग्रा	1,09,618	8,639	6,176	327	78,539	4,963	19,442	2,110	5,461	1,239	R	Kolhapur
		ना	1,41,466	12,907	14,665	392	97,218	5,301	24,535	2,714	5,048	500	U	
		ए	2,51,084	21,546	20,841	719	1,75,757	14,264	43,977	4,824	10,509	1,739	T	
14	औरंगाबाद ..	ग्रा	78,379	7,836	3,612	188	44,109	4,142	24,799	2,442	5,859	1,065	R	Aurangabad
		ना	1,11,610	14,566	6,470	190	77,614	10,113	24,169	3,710	3,357	552	U	
		ए	1,89,989	22,402	10,082	378	1,21,723	14,255	48,968	6,152	9,216	1,617	T	
15	परभणी ..	ग्रा	70,834	8,747	2,526	189	31,051	4,484	29,303	2,952	7,955	1,122	R	Parbhani
		ना	64,867	7,246	4,793	147	35,503	4,254	19,249	2,095	5,322	750	U	
		ए	1,35,701	15,993	7,319	336	66,554	8,738	48,552	5,047	13,277	1,872	T	
16	बीड ..	ग्रा	61,475	7,956	2,022	132	29,336	3,710	27,508	3,393	2,609	722	R	Beed
		ना	42,229	4,477	3,965	167	23,394	1,959	14,197	2,294	673	57	U	
		ए	1,03,704	12,433	5,987	299	52,730	5,669	41,705	5,687	3,282	779	T	
17	नांदेड ..	ग्रा	74,286	7,968	2,962	143	34,357	3,128	28,894	3,050	8,073	1,647	R	Nanded
		ना	60,450	5,374	5,532	134	38,343	3,300	12,898	1,295	3,677	645	U	
		ए	1,34,736	13,342	8,494	277	72,700	6,428	41,792	4,345	11,750	2,292	T	
18	उस्मानाबाद ..	ग्रा	85,293	5,499	3,369	94	40,342	1,671	33,395	3,314	8,187	1,996	R	Osmanabad
		ना	58,212	7,074	3,709	90	34,035	3,273	15,904	1,387	4,563	749	U	
		ए	1,43,505	12,573	7,078	184	74,377	4,944	49,299	4,701	12,750	2,745	T	
19	बुलढाणा ..	ग्रा	47,048	4,620	1,134	39	22,285	2,180	19,350	1,117	4,279	1,284	R	Buldhana
		ना	48,358	3,928	2,998	40	25,797	2,354	16,176	1,192	3,387	342	U	
		ए	95,406	8,548	4,132	79	48,082	4,534	35,526	2,309	7,666	1,626	T	

[illegible]	[illegible]	ग्रा	56,544	5,766	2,190	86	32,489	3,694	19,073	1,389	2,791	597	R	Akola
		ना	80,767	6,585	5,174	126	43,501	4,458	28,848	1,697	3,245	304	U	
		ए	1,37,311	12,315	7,364	212	75,990	8,152	47,921	3,086	6,036	901	T	
[illegible]	[illegible]	ग्रा	52,176	5,859	2,096	60	30,042	3,894	16,763	1,402	3,275	503	R	Amravati
		ना	94,317	8,975	5,359	113	50,377	5,986	33,975	2,636	4,606	240	U	
		ए	1,46,493	14,834	7,455	173	80,419	9,880	50,738	4,038	7,881	743	T	
22	[illegible]	ग्रा	58,998	8,104	2,230	71	32,451	5,161	20,099	1,833	4,218	1,038	R	Yavatmal
		ना	46,711	5,008	3,021	60	26,857	2,916	14,054	1,559	2,779	474	U	
		ए	1,05,709	13,112	5,251	131	59,308	8,077	34,153	3,392	6,997	1,512	T	
[illegible]	[illegible]	ग्रा	34,129	4,349	1,137	16	19,982	2,457	11,380	1,419	1,631	457	R	Wardha
		ना	41,444	4,029	2,100	47	26,524	2,193	10,992	1,604	1,827	184	U	
		ए	75,573	8,378	3,237	63	46,506	4,650	22,372	3,023	3,458	641	T	
[illegible]	नागपूर	ग्रा	85,880	16,923	1,925	152	61,644	13,516	17,686	2,253	4,624	1,003	R	Nagpur
		ना	2,95,327	39,744	18,888	712	1,88,271	25,368	77,001	12,086	11,167	1,578	U	
		ए	3,81,207	56,667	20,813	864	2,49,915	38,884	94,687	14,339	15,791	2,581	T	
25	भंडारा	ग्रा	78,676	16,699	2,193	112	43,350	7,304	26,184	6,072	6,949	3,211	R	Bhandara
		ना	41,260	5,468	3,277	269	24,535	3,082	10,545	1,872	2,902	245	U	
		ए	1,19,936	22,167	5,470	381	67,885	10,386	36,729	7,944	9,851	3,456	T	
26	चंद्रपूर	ग्रा	1,01,773	16,436	2,463	78	63,539	11,447	28,085	3,098	7,686	1,813	R	Chandrapur
		ना	56,028	5,950	2,477	57	39,638	3,481	11,643	2,115	2,270	297	U	
		ए	1,57,801	22,386	4,940	135	1,03,177	14,928	39,728	5,213	9,956	2,110	T	
	महाराष्ट्र राज्य	**ग्रा**	**22,63,534**	**3,10,599**	**91,717**	**4,903**	**14,45,326**	**1,87,661**	**5,77,663**	**79,495**	**1,48,838**	**38,500**	**R**	**Maharashtra State**
		ना	**54,27,356**	**6,73,032**	**3,45,299**	**12,466**	**39,84,118**	**5,29,601**	**8,90,720**	**1,08,480**	**2,07,209**	**22,525**	**U**	
		ए	**76,90,890**	**9,83,631**	**4,37,016**	**17,369**	**54,29,444**	**7,17,262**	**14,68,383**	**1,87,975**	**3,56,047**	**61,025**	**T**	

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन-बी (दोन)

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part II-B (ii).

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /

तक्ता क्रमांक /

काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण /

(जनगणना /

वयोगट Age-group	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers	काम करणाऱ्यांचा वर्ग / शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबागा आणि अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities	खाणकाम आणि दगडखाणकाम Mining and quarrying
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
0—14	ग्रा	79,73,716	5,47,000	1,70,193	3,41,029	13,986	473
	ना	37,73,308	28,692	834	9,458	483	51
	ए	1,17,47,024	5,75,693	1,71,026	3,50,487	14,470	524
15—19	ग्रा	16,95,667	7,53,737	3,04,846	4,03,072	5,621	730
	ना	10,03,215	68,419	2,047	16,310	796	146
	ए	26,98,882	8,22,156	3,06,894	4,19,382	6,418	877
20—24	ग्रा	16,28,510	8,06,058	3,49,561	4,00,155	5,481	974
	ना	10,23,968	1,26,315	2,916	16,413	1,025	278
	ए	26,52,478	9,32,373	3,52,477	4,16,568	6,506	1,252
25—29	ग्रा	14,80,136	7,65,042	3,33,032	3,72,121	4,871	1,128
	ना	9,34,172	1,44,585	3,204	16,929	1,113	311
	ए	24,14,309	9,09,627	3,36,236	3,89,050	5,984	1,439
30—34	ग्रा	10,06,181	7,23,968	3,17,201	3,50,575	5,402	1,061
	ना	7,06,962	1,27,921	3,284	17,317	1,133	234
	ए	20,13,144	8,51,888	3,20,485	3,67,892	6,535	1,294
35—39	ग्रा	12,57,760	7,17,918	3,26,573	3,41,167	4,639	907
	ना	6,25,260	1,20,631	4,268	18,925	1,120	263
	ए	18,83,020	8,38,549	3,30,841	3,60,092	5,759	1,169
40—49	ग्रा	20,51,499	11,54,861	5,43,274	5,39,927	6,976	1,293
	ना	9,07,212	1,76,663	7,843	32,520	1,746	333
	ए	29,58,711	13,31,524	5,51,117	5,72,447	8,722	1,626
50—59	ग्रा	13,60,437	6,09,141	2,94,232	2,81,092	3,386	322
	ना	5,57,566	87,696	5,213	18,303	811	93
	ए	19,18,003	6,96,837	2,99,445	2,99,395	4,197	416
60+	ग्रा	14,84,496	2,76,763	1,27,716	1,33,190	1,509	93
	ना	5,57,599	38,684	3,436	8,907	446	48
	ए	20,42,094	3,15,447	1,31,152	1,42,097	1,955	141
एकूण/Total	**ग्रा**	**2,02,63,121**	**63,61,427**	**27,69,274**	**31,65,815**	**51,980**	**6,995**
	ना	**1,01,05,924**	**9,20,768**	**33,071**	**1,55,252**	**8,685**	**1,757**
	ए	**3,03,69,045**	**72,82,195**	**28,02,345**	**33,21,067**	**60,665**	**8,751**

टीप.–वयाची माहीती उपलब्ध नसलेल्या आकड्यांचा एकूणमध्ये समावेश आहे./

आधार.–भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन-ए व बी (दोन)./

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.24

Female workers and non-workers according to main activity classified by age-groups

Population Census, 1981)

Class of workers								
वस्तु निर्माण प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योगधंदे Manufacturing, processing, servicing and repairs		बांधकाम Construction	व्यापार व वाणिज्य Trade and commerce	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	सीमांतिक कामगार Marginal workers	काम न करणारे Non-workers	Rural Urban Total
(a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry	(b) घरगुती उद्योगधंद्या-व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than household industry							
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
6,582	4,769	6,023	932	149	2,865	2,11,619	72,15,097	R
2,033	4,807	1,652	1,199	167	8,009	5,187	37,39,429	U
8,615	9,576	7,675	2,131	315	10,874	2,16,805	1,09,54,526	T
12,759	9,116	9,839	2,508	379	4,865	2,30,482	7,11,448	R
5,717	16,926	3,893	3,840	764	17,978	11,117	9,23,679	U
18,476	26,041	13,733	6,348	1,144	22,843	2,41,599	16,35,127	T
15,474	10,364	9,598	3,699	724	10,028	2,44,744	5,77,708	R
7,231	29,361	5,287	14,804	5,418	43,585	13,922	8,83,731	U
22,704	39,725	14,884	18,503	6,142	53,613	2,58,666	14,61,439	T
15,352	10,424	8,621	4,470	618	14,403	2,25,033	4,90,061	R
8,067	27,098	5,445	17,806	6,432	58,182	14,458	7,75,129	U
23,419	37,522	14,066	22,276	7,050	72,585	2,39,491	12,65,190	T
13,829	8,915	7,498	4,524	448	14,516	2,05,022	3,77,191	R
7,554	21,989	4,937	14,282	4,391	52,800	12,905	5,66,136	U
21,382	30,904	12,435	18,805	4,839	67;317	2,17,928	9,43,327	T
13,208	7,675	6,345	5,124	418	11,862	1,99,362	3,40,480	R
7,908	19,316	4,306	12,578	4,195	47,752	13,027	4,91,604	U
21,117	26,991	10,651	17,702	4,613	59,614	2,12,387	8,32,084	T
21,564	10,212	8,446	8,042	454	14,672	3,17,936	5,78,702	R
11,471	25,645	5,663	18,708	4,926	67,807	19,199	7,11,350	U
33,036	35,857	14,109	26,750	5,381	82,479	3,37,135	12,90,052	T
11,181	3,978	3,334	4,594	223	6,799	1,83,025	5,68,276	R
5,971	11,544	2,227	10,090	1,670	31,774	9,374	4,60,496	U
17,152	15,522	5,560	14,684	1,893	38,573	1,92,394	10,28,771	T
5,641	1,670	1,134	2,955	62	2,794	97,261	11,10,472	R
3,328	4,145	803	6,169	442	10,960	4,840	5,14,075	U
8,969	5,815	1,937	9,124	504	13,754	1,02,102	16,24,545	T
1,15,779	**67,267**	**60,926**	**36,906**	**3,485**	**82,999**	**19,16,567**	**1,19,85,127**	**R**
59,373	**1,61,011**	**34,250**	**99,625**	**28,455**	**3,39,288**	**1,04,123**	**90,81,033**	**U**
1,75,152	**2,28,279**	**95,176**	**1,36,531**	**31,941**	**4,22,287**	**20,20,690**	**2,10,66,160**	**T**

Note —Figures of age not stated are included in total.

Source : Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /

तक्ता क्रमांक /

मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण /

(जनगणना /

वैवाहिक स्थिती	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total Population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total main workers	काम करणाऱ्यांचा वर्ग / शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छिमारी, शिकार, मळे, फळबागा वगैरे Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities	खाणकाम आणि दगड खाणकाम Mining and quarrying	वस्तू निर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योगधंदे Manufacturing, processing, servicing and repairs (a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry	(b) घरगुती उद्योगधंद्यांव्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than households Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1. अविवाहित	ग्रा	89,21,244	9,04,768	3,14,601	5,18,607	17,759	896	14,444	4,186
	ना	48,95,500	1,80,808	2,201	19,095	1,614	229	7,781	41,058
	ए	1,38,16,744	10,85,576	3,16,622	5,37,300	19,374	1,125	2,22,251	25,064
2. विवाहित	ग्रा	93,42,901	47,77,122	21,93,570	12,79,154	30,159	5,582	88,032	49,677
	ना	44,08,777	5,84,436	23,918	1,05,916	5,589	1,305	41,728	97,418
	ए	1,37,51,678	53,61,558	22,17,488	23,85,070	35,747	6,883	1,29,760	1,47,095
3. विधवा	ग्रा	18,79,172	6,05,258	2,43,785	3,17,671	3,505	460	11,725	5,464
	ना	7,63,517	1,41,111	6,838	26,807	1,362	206	9,100	20,049
	ए	26,42,689	7,46,369	2,50,673	3,44,478	4,868	666	20,825	25,513
4. घटस्फोटिता किंवा अलग.. रहाणाऱ्या.	ग्रा	1,16,860	73,398	16,936	50,019	526	56	1,572	1,111
	ना	36,053	14,156	289	3,414	115	16	764	2,402
	ए	1,52,913	87,554	17,225	53,433	641	72	2,336	3,513
एकूण ..	**ग्रा**	**2,02,63,121**	**63,61,427**	**27,69,274**	**31,65,815**	**51,980**	**6,995**	**1,15,779**	**67,267**
	ना	**1,01,05,924**	**9,20,768**	**33,071**	**1,55,252**	**8,685**	**1,757**	**59,373**	**1,61,011**
	ए	**3,03,69,045**	**72,82,195**	**28,02,345**	**33,21,067**	**60,665**	**8,751**	**1,75,152**	**2,28,279**

टीप.—वर्गीकरण न झालेल्या वैवाहिक दर्जाच्या आकडेवारीचा एकूण मध्ये समावेश आहे /

आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग-तीन-ए व बी (दोन) /

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.25

Female main workers according to main activity by Classified marital status

Population Census, 1981

Class of workers

बांधकाम Construction	व्यापार आणि वाणिज्य Trade and commerce	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	Rural Urban Total	Marital status
(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
10,812	3,347	592	12,706	Rural	Un-married
3,799	19,845	6,910	78,454	Urban	
14,611	23,192	7,502	91,160	Total	
44,887	25,227	2,486	58,347	Rural	Married
25,924	59,953	17,902	2,04,782	Urban	
70,811	85,180	20,388	2,63,129	Total	
4,253	7,554	364	10,525	Rural	Widowed
4,011	18,414	3,494	70,831	Urban	
8,264	25,968	3,858	61,356	Total	
949	773	44	1,412	Rural	Divorced or separated
506	1,388	140	3,121	Urban	
1,406	2,161	183	6,533	Total	
60,926	**36,906**	**34,851**	**82,999**	**Rural**	**Total**
34,250	**99,625**	**28,455**	**3,39,288**	**Urban**	
95,176	**1,36,531**	**31,941**	**4,22,287**	**Total**	

Note —Figures of unclassified marital status are included in total.

Source —Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.26

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण
Classification of persons not at work by type of activity and sex

(जनगणना / 1981 Census)

(रु. हजारात / Rs. in thousand)

व्यवसाय	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity
	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(1)
१. पूर्णवेळ विद्यार्थी ..	4,103	2,308	6,411	3,012	2,267	5,279	7,116	4,575	11,691	Full time Students
२. घरकाम करणारे ..	131	4,196	4,327	252	4,500	4,567	209	8,695	8,904	Household duties
३. अवलंबून असणारे व बालके. ..	4,738	5,423	10,161	2,189	2,216	4,405	6,926	7,638	14,564	Dependents and infant.
४. सेवानिवृत्ती, व्याजावर, भाड्यावर, उपजिविका करणारे व स्वतंत्र उत्पन्न असणारे. ..	54	20	74	235	28	263	290	49	339	Retired, rentiers and persons of independent means.
५. भिकारी	19	10	29	24	14	38	44	24	68	Beggars, Vagrants etc.
६. शिक्षा भोगणारे, मानसिक आजाराच्या व धर्मार्थ संस्थामध्ये राहणाऱ्या व्यक्ती.	5	3	8	20	6	26	24	9	33	Inmates of penal, mental and charitable institutions.
७. इतर	109	25	134	283	51	334	391	76	467	Others
एकूण ..	**9,159**	**11,985**	**21,144**	**5,841**	**9,081**	**14,922**	**15,000**	**21,966**	**36,066**	**Total**

आधार.–भारतीय जनगणना, १९८१, भाग ३-अ आणि ब (४).

Source.—Census of India, 1981. Part III-A and B (IV).

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.27

सत्यमेव जयते

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /

तक्ता क्रमांक /

प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची जिल्हावार संख्या /

१९८१ /

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	भाषा / Languages							
		आसामी Assamee		बंगाली Bengali		गुजराती Gujarati		हिंदी Hindi	
		कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	69	294	7,152	29,091	2,21,085	11,89,507	2,29,849	10,03,672
2	ठाणे	11	46	1,992	8,125	30,718	1,44,779	45,565	1,97,628
3	रायगड	..	.	150	494	3,674	17,865	5,315	24,150
4	रत्नागिरी	1	3	18	57	506	2,633	2,260	10,822
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	.	..	.	..
6	नाशिक	17	65	419	1,864	2,327	19,441	16,785	92,710
7	धुळे	..	..	10	34	16,193	91,255	12,227	77,308
8	जळगाव	..	.	160	592	6,045	36,156	27,561	1,60,019
9	अहमदनगर	5	11	57	210	1,347	8,347	16,272	93,729
10	पुणे	31	116	1,296	4,910	8,762	47,306	36,809	2,16,141
11	सातारा	..	..	11	46	1,725	8,958	6,065	34,318
12	सांगली	1	5	21	72	1,317	7,553	3,616	20,461
13	सोलापूर	..	..	19	45	1,804	10,701	11,193	67,383
14	कोल्हापूर	..	..	16	49	1,496	8,704	5,275	30,548
15	औरंगाबाद	..	..	99	322	1,288	7,989	41,244	2,22,918
16	जालना	..	.	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	14	37	530	3,227	18,326	1,02,011
18	बीड	..	..	13	25	341	1,942	9,695	54,684
19	नांदेड	..		5	26	625	3,736	21,346	1,24,860
20	उस्मानाबाद	1	1	5	11	597	3,798	12,886	79,817
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	1	4	110	587	986	6,187	19,077	1,11,843
23	अकोला	..	..	23	91	1,860	12,440	33,722	1,88,415
24	अमरावती	..	..	38	120	1,210	8,175	28,161	1,53,598
25	यवतमाळ	1	3	22	70	1,645	10,058	50,239	2,76,604
26	वर्धा	2	9	46	145	529	3,743	11,450	60,299
27	नागपूर	12	32	2,203	9,255	3,203	18,728	72,297	3,62,576
28	भंडारा	2	3	1,295	5,609	1,027	5,905	50,255	2,69,392
29	चंद्रपूर	1	1	5,094	26,153	914	5,190	23,686	1,11,293
30	गडचिरोली								
	महाराष्ट्र राज्य	155	593	20,203	88,040	3,11,754	16,84,323	8,11,176	41,47,199

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.27

Districtwise classification of Households And Household population by languages mainly spoken

1981

(संख्या / Number)

भाषा / Languages								Districts
कन्नड Kannada		काश्मिरी Kashmiri		मल्याळम Malayalam		मराठी Marathi		
कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
27,547	1,36,882	191	793	32,368	1,35,129	7,49,266	37,89,698	Greater Bombay
8,868	38,032	13	50	9,231	37,986	4,59,119	24,01,534	Thane
3,584	12,530	5	17	953	3,098	2,61,859	13,25,683	Raigad
3,566	13,630	1	1	296	1,005	4,03,461	19,59,756	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
796	3,568	3	13	1,503	5,284	4,46,396	25,53,876	Nashik
82	350	..	..	95	349	85,308	4,70,577	Dhule
142	629	..	..	265	916	3,17,166	16,39,642	Jalgaon
630	2,384	..	..	311	1,046	4,27,814	23,99,741	Ahmadnagar
9,319	41,136	32	135	5,673	21,831	6,46,039	34,56,437	Pune
4,175	16,901	1	5	160	607	3,58,364	18,98,902	Satara
22,910	1,34,298	..	..	223	988	2,82,146	15,39,558	Sangli
49,047	2,83,078	..	.	125	460	3,37,034	18,52,633	Solapur
23,430	1,27,624	1	4	249	892	3,91,583	21,77,501	Kolhapur
937	4,659	.	..	343	1,150	3,30,921	17,90,688	Aurangabad
		..	..	..	..			Jalna
191	855	..	..	83	277	2,80,824	14,95,219	Parbhani
242	1,073	..	..	95	284	2,34,488	12,62,436	Beed
4,519	24,956	..	..	95	311	2,30,726	12,77,492	Nanded
11,282	65,707	..	..	45	151	3,22,858	18,43,255	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
92	433	1	3	27	83	2,36,308	12,17,972	Buldhana
177	840	1	4	72	277	2,65,390	13,72,162	Akola
47	172	1	8	89	261	2,66,792	13,43,895	Amravati
39	170	..	..	79	238	2,25,319	11,62,964	Yavatmal
52	197	1	4	81	249	1,59,204	7,98,147	Wardha
411	1,704	12	45	1,497	5,410	3,54,985	18,31,980	Nagpur
607	2,819	1	4	269	888	2,77,731	14,28,534	Bhandara
1,096	5,481	3	11	493	1,701	2,99,147	15,26,471	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
1,73,788	**9,20,108**	**267**	**1,097**	**54,720**	**2,20,871**	**86,50,248**	**4,58,16,753**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक /

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हे	भाषा / Languages: ओरिया Onya		पंजाबी Punjabi		संस्कृत Sanskrit		सिंधी Sindhi	
		कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	बृहन्मुंबई	1,735	7,366	20,472	1,05,382	1	7	44,319	1,95,080
2	ठाणे	219	752	2,819	13,229	1	9	29,496	1,39,954
3	रायगड	50	230	211	807	1	7	310	1,674
4	रत्नागिरी	2	3	19	60			99	562
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..			..	..
6	नाशिक	63	208	1,334	6,607	7	23	1,238	7,511
7	धुळे	..	..	121	659	1	4	1,560	10,557
8	जळगाव	6	21	314	1,580	3	15	2,422	18,410
9	अहमदनगर	20	115	977	5,730	3	16	878	5,452
10	पुणे	89	339	3,620	17,771	11	56	5,060	29,218
11	सातारा	40	180	46	244	1	3	121	785
12	सांगली	6	51	33	176	2	13	420	2,856
13	सोलापूर	7	43	108	511	3	19	327	1,973
14	कोल्हापूर	6	20	35	146	1	9	1,396	9,861
15	औरंगाबाद	11	28	444	2,365	4	24	524	3,789
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	84	289	88	456			129	997
18	बीड	..	..	45	197	2	13	62	418
19	नांदेड	..	..	549	3,248	3	23	242	1,138
20	उस्मानाबाद	10	53	24	83	2	18	78	520
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	4	26	70	425	2	22	627	5,000
23	अकोला	17	83	145	942	..	..	1,641	12,973
24	अमरावती	27	114	166	900	..	..	2,295	16,524
25	यवतमाळ	34	101	111	585			655	4,719
26	वर्धा	44	171	208	1,188	..	..	798	5,840
27	नागपूर	681	2,873	2,671	15,229			4,122	27,227
28	भंडारा	285	1,243	343	2,188		..	1,618	11,487
29	चंद्रपूर	308	1,272	693	3,345			483	3,349
30	गडचिरोली	..	..	..	..		..		..
	महाराष्ट्र राज्य	**3,748**	**15,581**	**35,666**	**1,84,053**	**48**	**281**	**1,00,920**	**5,17,874**

आधार.–भारतीय जनगणना १९८१, महाराष्ट्र मालिका १२, १९८७ चा पेपर एक.

TABLE No. 1.27—*Contd*

(संख्या / Number)

भाषा / Languages						
तामील Tamil		तेलगू Telgu		उर्दू Urdu		Districts
कुटुंब Households	व्यक्ती Persons	कुटुंब Households	व्यक्ती Persons	कुटुंब Households	व्यक्ती Persons	
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
46,344	2,11,584	34,070	1,56,227	1,29,272	7,78,504	Greater Bombay
5,494	23,665	11,230	52,714	34,362	1,91,277	Thane
403	1,313	1,591	6,230	12,950	78,965	Raigad
108	402	1,048	4,391	16,474	96,718	Ratnagiri
..			.	.	..	Sindhudurg
679	2,819	2,125	11,202	33,549	2,45,308	Nashik
38	157	1,076	4,367	21,919	1,42,191	Dhule
216	944	1,196	6,299	28,186	1,93,292	Jalgaon
479	2,339	7,939	43,816	18,334	1,12,069	Ahmadnagar
5,933	29,336	14,421	75,842	20,844	1,29,706	Pune
229	1,067	2,352	16,481	7,649	45,378	Satara
356	1,624	2,768	14,801	15,606	98,316	Sangli
661	3,610	24,060	1,43,068	35,450	2,13,496	Solapur
359	1,841	3,340	17,181	18,081	1,11,267	Kolhapur
394	1,889	3,737	20,024	54,580	3,46,057	Aurangabad
	.			.	..	Jalna
180	816	3,329	17,496	32,969	1,97,807	Parbhani
410	2,033	1,818	10,034	22,875	1,43,350	Beed
245	1,273	16,818	93,042	28,978	1,89,000	Nanded
347	1,928	3,741	21,649	32,998	2,03,157	Osmanabad
	..		.		..	Latur
149	710	1,547	8,346	22,405	1,44,789	Buldhana
112	534	1,435	8,345	30,575	2,11,467	Akola
68	282	727	3,526	26,506	1,79,005	Amravati
61	226	9,168	47,436	13,733	91,101	Yavatmal
86	350	666	2,770	3,147	19,063	Wardha
1,626	7,407	4,304	22,585	17,458	1,23,427	Nagpur
165	666	657	2,964	1,853	11,453	Bhandara
396	1,533	26,089	1,26,092	3,974	22,904	Chandrapur
.	..		.	.	..	Gadchiroli
65,538	**3,00,348**	**1,81,252**	**9,36,928**	**6,84,727**	**43,19,067**	**Maharashtra State**

Source.—Census of India 1981, Maharashtra, Series 12, Paper 1 of 1987

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.28

महाराष्ट्रात व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणी ठिकाण यानुसार स्थलांतरीतांची लोकसंख्या

Migrants Population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Bombay

1981

(संख्या हजारात)
(Figures in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जन्मस्थान	गणनास्थान / Place of enumeration: महाराष्ट्र / Maharashtra: पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	बृहन्मुंबई / Greater Bombay: पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	Birth Place
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1.	गणना राज्यात	29,800	28,307	58,107	3,161	2,639	5,800	Within the State of enumeration.
	(i) गणनेच्या ठिकाणी जन्म झालेले. ..	21,947	14,693	36,640	2,119	1,895	4,014	Born in place of enumeration.
	(ii) गणना जिल्ह्यात इतरत्र जन्म झालेले. ..	4,445	9,376	13,821	1	..	1	Born elsewhere in district of enumeration.
	(iii) राज्यातील इतर जिल्ह्यात जन्म झालेले ..	3,409	4,238	7,647	1,042	744	1,786	Born in other district of the State.
2.	गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य ..	2,470	1,934	4,404	1,426	893	2,319	State in India beyond State of Maharashtra
	1 उत्तर प्रदेश	680	249	929	500	172	672	Uttar pradesh
	2 कर्नाटक	445	480	925	168	136	304	Karnataka
	3 गुजरात	398	379	777	299	270	569	Gujrat
	4 मध्यप्रदेश	211	273	484	21	19	40	Madhya Pradesh
	5 आंध्र प्रदेश	167	166	333	65	49	114	Andhra Pradesh
	6 केरळ	137	79	216	89	52	141	Kerala
	7 राजस्थान	124	77	201	73	41	114	Rajasthan
	8 तामिळनाडू	109	76	185	84	58	142	Tamil Nadu
	9 बिहार	43	18	61	25	9	34	Bihar
	10 पंजाब	34	26	60	21	16	37	Punjab
	11 पश्चिम बंगाल	30	24	54	19	15	34	West Bengal
	12 गोवा, दमण व दिव ..	39	28	67	31	34	65	Goa, Daman & Div
	13 इतर राज्य व केंद्रशासित प्रदेश	53	59	112	31	22	53	Other State and Union Territories.
	(1 + 2) एकूण ..	**32,270**	**30,241**	**62,511**	**4,587**	**3,532**	**8,119**	**(1 + 2) Total**

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र, भाग-५ अ व ब,

Source.—Census of India, 1981, Maharashtra, Part-V A and B.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.29

महाराष्ट्रात स्थलांतराचे कारण व शेवटचे निवासस्थान

Migrants by place of last residence and reason for migration in Maharashtra
1981

(संख्या हजारात / Figures in thousand)

पूर्वीचे निवासस्थान	स्थलांतराचे कारण / Reason for Migration: एकूण स्थलांतरित Total Migrants		रोजगार Employment		शिक्षण Education		कुटुंब निर्गमन Family moved		विवाह Marriage		इतर Others		Last residence
	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
A. भारतात अन्यत्र पूर्व निवास ..	10,581	15,962	3,175	280	624	187	2,454	2,907	132	9,558	4,196	3,030	Last Residence elsewhere in India.
A.I मणना राज्यात ..	8,187	14,074	1,936	205	517	147	1,990	2,292	116	8,753	3,628	3,676	Within the State of enumeration.
A.II गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य ..	2,395	1,888	1,239	75	107	40	465	614	16	805	568	354	State in India beyond State of Maharashtra.
1. आंध्रप्रदेश	160	159	74	6	6	2	38	52	2	72	41	27	Andhara Pradesh
2. बिहार	41	17	27	1	2	1	5	18	*	5	7	3	Bihar
3. गुजरात	392	375	167	9	27	10	95	121	3	165	99	70	Gujarat
4. गोवा, दमण व दिव ..	40	47	20	3	4	2	7	13	*	20	8	9	Goa, Daman & Div
5. कर्नाटक	412	457	176	22	17	7	88	118	3	215	128	94	Karnataka
6. केरळ	124	71	86	10	4	3	13	20	*	25	20	13	Kerala
7. मध्यप्रदेश	210	273	47	6	6	3	69	80	3	132	85	53	Madhya Pradesh
8. ओरिसा	11	6	6	*	1	*	2	3	*	2	2	1	Orissa
9. पंजाब	33	24	16	1	1	1	7	10	*	8	8	5	Punjab
10. राजस्थान	119	74	51	1	7	2	24	25	1	31	36	14	Rajasthan
11. तामिळनाडू	104	73	67	4	3	2	17	29	1	25	17	13	Tamil Nadu
12. उत्तरप्रदेश	666	246	460	9	25	6	79	106	3	85	99	41	Uttar Pradesh
13. पश्चिम बंगाल	33	26	18	1	1	1	7	11	*	8	6	4	West Bengal
14. इतर व केंद्रशासित प्रदेश ..	50	40	24	2	3	*	14	18	*	12	..	7	Other & Union Territories.
B. भारताबाहेरील आशियाई देश ..	109	94	23	2	4	2	37	41	*	13	45	35	Countries in Asia Beyond India.
C. अन्य देश	8	8	2	*	1	1	2	3	*	2	3	2	Other Countries
एकूण—अ+ब+क .. .	**10,698**	**16,064**	**3,200**	**282**	**629**	**191**	**2,493**	**2,951**	**132**	**9,573**	**4,244**	**3,067**	**Total—A+B+C**

* ५०० पेक्षा कमी / Less than 500.

आकडे संक्षिप्तान असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत. / Total do not tally due to rounding

आधार.–भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र, भाग-५ अ व ब.

Source—Census of India, 1981, Maharashtra, Part V-A & B.

सत्यमेव जयते

२. पर्यावरण सांख्यिकी

२.१ निरनिराळ्या केंन्द्रातील तपमान, सापेक्ष आर्द्रता आणि सरासरी पावसाचे दिवस व पाऊस आणि विविध केन्द्रात प्रत्यक्ष पडलेला पाऊस याबाबत माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

२.२ ज्या केंद्रांकरिता माहिती देण्यात आली आहे ती केंद्रे सर्वसाधारण जिल्ह्यातील तालुक्याची किंवा जिल्हा मुख्यालयाची ठिकाणे आहेत. सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाची आकडेवारी ही कमीतकमी पाच वर्ष किंवा जास्तीत जास्त ऐंशी वर्षाच्या प्रत्यक्ष पडलेल्या पावसाच्या आकडेवारीवरून काढली आहे. जेव्हा एखाद्या दिवसाच्या चोवीस तासात पर्जन्यमापक यंत्रावर पडलेल्या पावसाची नोंद कमीत कमी २.५ मि. मि. झाली असेल तर तो दिवस पावसाचा दिवस समजण्यात येतो.

2. ENVIRONMENT STATISTICS

2.1 Data on temperature and relative humidity at various centres and normal number of rainy days and rainfall and actual rainfall in different centres are presented in the following tables.

2.2 The Centres for which data is presented are generally the tahsil or district headquarters in the districts. The figures of average rainfall are worked out on the basis of actual figures for the periods ranging from a minimum of five years to a maximum of eighty years. A day was treated as a rainy day if during the twenty-four hours, the rain gauge recorded a minimum of 2.5 mm. of rainfall.

सत्यमेव जयते

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1(A)

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान
Temperature of different centre in Maharashtra State
(1989)

(सेल्सियस डीग्रीमध्ये/In degree celsius)

अ. क्र. Sr. No	केंद्र	कमाल तपमान Maximum temparature	महिना Month	किमान तपमान Minimum temparature	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	32.4	मे/May	18.3	जाने./January	Colaba (Greater Bombay)
2	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई)	34.4	नोव्हें./ Nov.	16.1	जाने./ January	Santacruz (Greater Bombay)
3	डहाणु (ठाणे)	32.9	ऑक्टो./ Oct.	16.7	जाने./ January	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	33.8	मे/ May	16.8	जाने./ January	Alibag (Raigad)
5	भीरा (रायगड)	38.4	एप्रिल/ April	16.2	जाने./ January	Bhira (Raigad)
6	हर्णे (रत्नागिरी)	32.3	मे/ May	22.2	जाने./ January	Harrnai (Ratnagin)
7	रत्नागिरी	34.7	नोव्हें./ Nov.	19.1	जाने., फेब्रु./ Jan. Feb.	Ratnagin
8	देवगड (रत्नागिरी)	33.6	मे/ May	20.4	फेब्रु./ February	Devgad (Ratnagiri)
9	मालेगाव (नाशिक)	40.7	मे/ May	11.0	जाने./ January	Malegaon (Nashik)
10	ओझर (नाशिक)	38.0	मे/ May	10.1	जाने./ January	Ozar (Nashik)
11	नंदुरबार (धुळे)	39.9	सप्टें./ Sept.	20.8	एप्रिल/ April	Nandurbar (Dhule)
12	जळगाव	43.3	मे/ May	11.0	जाने./ January	Jalgaon
13	अहमदनगर	37.4	मे/ May	12.2	जाने./ January	Ahmadnagar
14	पुणे	37.4	मे/ May	14.4	फेब्रु./ February	Pune
15	लोहगाव (पुणे)	37.5	एप्रिल/ April	9.9	फेब्रु./ February	Lohgaon (Pune)
16	वानवडी (एएफएमसी पुणे)	29.7	जाने./ January	10.0	जाने./ January	Wanwadi (AFMC, Pune)
17	बारामती (पुणे)	38.1	एप्रिल, मे/ April May	13.6	फेब्रु./ February	Baramati (Pune)
18	महाबळेश्वर (सातारा)	32.0	एप्रिल/ April	13.6	जाने./ January	Mahabaleshwar (Satara)
19	सांगली	36.6	मार्च, एप्रिल/ March, April	14.0	जाने./ January	Sangli
20	जेऊर (सोलापूर)	41.8	मे/ May	11.0	फेब्रु./ February	Jeur (Solapur)
21	सातारा	37.7	मार्च/ March	13.4	जाने./ January	Satara
22	सोलापूर	40.4	मे/ May	16.7	फेब्रु./ February	Solapur
23	कोल्हापूर	37.7	एप्रिल/ April	15.2	जाने./ January	Kolhapur
24	औरंगाबाद	N. A.	N. A.	N. A.	N A.	Aurangabad
25	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	40.1	मे/ May	10.6	जाने./ January	Chikhalthana (Aurangabad)
26	उस्मानाबाद	39.5	मे/ May	14.9	जाने./ January	Osamanabad
27	परभणी	42.2	मे/ May	14.9	जाने./ January	Parabhani
28	बीड	39.7	मे/ May	13.3	जाने./ January	Beed
29	नांदेड	39.9	एप्रिल/ April	13.9	फेब्रु./ February	Nanded
30	बुलढाणा	42.1	मे/ May	10.6	जाने./ January	Buldhana
31	अकोला (विमानतळ)	47.4	मे/ May	8.8	डिसें./ December	Akola (Air port)
32	अकोला (शहर)	46.6	मे/ May	10.0	डिसें./ December	Akola (City)
33	अमरावती	47.9	मे/ May	10.8	जाने./ January	Amaravati
34	यवतमाळ	N. A.	—	N. A.	—	Yavatmal
35	पुसद (यवतमाळ)	47.5	मे/ May	7.2	डिसें./ December	Pusad (Yavatmal)
36	वर्धा	48.6	मे/ May	9.4	जाने./ January	Wardha
37	नागपूर (विमानतळ)	46.7	मे/ May	7.6	डिसें./ December	Nagpur (Air port)
38	नागपूर (शहर)	46.6	मे/ May	8.4	जाने./ January	Nagpur (City)
39	गोंदिया (भंडारा)	47.1	मे/ May	8.8	डिसें./ December	Gondia (Bhandara)
40	चंद्रपूर	47.5	मे/ May	8.3	जाने./ January	Chandrapur
41	ब्रम्हपूरी	43.0	जून/ June	5.4	डिसें./ December	Bramhapuri (Chandrapur)
42	सिरोंचा	45.5	मे/ May	10.7	डिसें./ December	Sironcha (Gadchiroli)

टीप :– कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्ह्यांची आहेत.

Note :—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार :– विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई.

Source :—Regional metrological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1(B)

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान
Temperature of different Centres in Maharashtra State
(1990)

(सेल्सियस डीग्रीमध्ये/In degree celsius)

अ. क्र. Sr. No.	केंद्र	कमाल तपमान Maximum temparature	महिना Month	किमान तपमान Minimum temparature	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कुलाबा (बृहन्मुंबई) ..	35.0	मे/May	17.9	डिसें./Dec.	Colaba (Greater Bombay)
2	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई) ..	37.2	मार्च/March	15.0	जाने./Jan.	Santacruz (Greater Bombay)
3	डहाणु (ठाणे) ..	36.2	मे/May	15.7	जाने./Jan.	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड) ..	38.6	मे/May	16.4	जाने./Jan.	Alibag (Raigad)
5	भीरा (रायगड) ..	40.4	एप्रिल/April	14.1	जाने./Jan.	Bhira (Raigad)
6	हर्णे (रत्नागिरी) ..	35.9	जाने./Jan.	15.8	जाने./Jan.	Harnai (Ratnagiri)
7	रत्नागिरी ..	35.4	फेब्रु./Feb.	17.5	फेब्रु./Feb.	Ratnagiri
8	देवगड (रत्नागिरी) ..	35.2	ऑक्टो./Oct.	18.9	जाने./Jan.	Devgad (Ratnagiri)
9	मालेगाव (नाशिक) ..	43.4	एप्रिल/April	7.2	डिसें./Dec.	Malegaon (Nashik)
10	ओझर (नाशिक) ..	40.5	एप्रिल/April	8.6	जाने./Jan.	Ozar (Nashik)
11	नंदुरबार (धुळे) ..	43.9	एप्रिल/April	14.8	डिसें./Dec.	Nandurbar (Dhule)
12	जळगाव ..	45.5	एप्रिल/April	6.4	डिसें./Dec.	Jalgaon
13	अहमदनगर ..	40.5	एप्रिल/April	8.2	डिसें./Dec.	Ahmadnagar
14	पुणे ..	41.3	एप्रिल/April	8.0	जाने./Jan.	Pune
15	लोहगाव (पुणे) ..	41.6	एप्रिल/April	12.2	डिसें./Dec.	Lohgaon (Pune)
16	वानवडी (एएफएमसी, पुणे)	41.5	एप्रिल/April	9.8	डिसें./Dec.	Wanwadii (AFMC, Pune)
17	बारामती (पुणे) ..	41.8	एप्रिल/April	7.0	डिसें./Dec.	Baramati (Pune)
18	महाबळेश्वर (सातारा) ..	35.6	एप्रिल/April	10.2	डिसें./Dec.	Mahabaleshwar (Satara)
19	सांगली ..	41.6	एप्रिल/April	11.6	जाने./Jan.	Sangli
20	जेऊर (सोलापूर) ..	42.2	एप्रिल/April	13.8	जाने./Jan.	Jeur (Solapur)
21	सातारा ..	41.2	एप्रिल/April	9.6	डिसें./Dec.	Satara
22	सोलापूर ..	42.2	एप्रिल/April	13.8	जाने./Jan.	Solapur
23	कोल्हापूर ..	41.1	एप्रिल/April	13.3	जाने./Jan.	Kolhapur
24	औरंगाबाद ..	N. A.		N. A.	N. A.	Aurangabad
25	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	41.6	एप्रिल/April	7.5	जाने./Jan.	Chikhalthana (Aurangabad)
26	उस्मानाबाद ..	41.6	एप्रिल/April	11.6	जाने./Jan.	Osamanabad
27	परभणी ..	43.8	एप्रिल/April	11.3	डिसें./Dec.	Parabhani
28	बीड ..	41.5	एप्रिल/April	10.1	जाने./Jan.	Beed
29	नांदेड ..	43.9	एप्रिल/April	10.1	जाने./Jan.	Nanded
30	बुलढाणा ..	40.4	एप्रिल/April	10.2	डिसें./Dec.	Buldhana
31	अकोला (विमानतळ) ..	44.6	एप्रिल/April	9.6	डिसें./Dec.	Akola (Air port)
32	अकोला (शहर) ..	44.8	एप्रिल/April	11.2	जाने./Jan.	Akola (City)
33	अमरावती ..	44.7	एप्रिल/April	10.8	डिसें./Dec.	Amaravati
34	यवतमाळ ..	43.4	एप्रिल/April	11.1	फेब्रु./Feb.	Yavatmal
35	पुसद (यवतमाळ) ..	44.6	एप्रिल/April	9.0	डिसें./Dec.	Pusad (Yavatmal)
36	वर्धा ..	44.8	एप्रिल/April	12.0	जाने./Jan.	Wardha
37	नागपूर (विमानतळ) ..	44.6	एप्रिल/April	9.7	जाने./Jan.	Nagpur (Air port)
38	नागपूर (शहर) ..	45.1	मे/ May	11.2	डिसें./Dec.	Nagpur (City)
39	गोंदिया (भंडारा) ..	44.0	एप्रिल/April	9.2	फेब्रु./Feb.	Gondia (Bhandara)
40	चंद्रपूर ..	45.0	एप्रिल/April	10.5	डिसें./Dec.	Chandrapur
41	ब्रम्हपूरी (चंद्रपूर) ..	43.8	एप्रिल/April	2.8	डिसें./Dec.	Bramhapuri (Chandrapur)
42	सिरोंचा (गडचिरोली) ..	N. A.	–	N. A.	–	Sironcha (Gadchiroli)

टीप :– कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्ह्यांची आहेत.

Note :—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार :– विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई.

Source :—Regional metrological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.2(A)

निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता
Relative Humidity of different Centres in Maharashtra State
(1989)

(टक्केवारी/Percentage)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र		सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity: कमाल Highest	महिना Month	किमान Lowest	महिना Month	Centre
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई)	..	98	जुलै/July	18	एप्रिल/April	Santacruz (Gr. Bombay)
2	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	..	97	ऑगस्ट/August	33	एप्रिल/April	Colaba (Gr. Bombay)
3	डहाणू (ठाणे)	..	98	जुलै/July	28	जानेवारी/January	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	..	98	जुलै/July	47	एप्रिल/April	Alibag (Raigad)
5	रत्नागिरी	..	100	ऑगस्ट/August	37	एप्रिल/April	Ratnagiri
6	ओझर (नाशिक)	..	99	ऑगस्ट/August	7	मे/May	Ozar (Nashik)
7	पुणे	..	98	जून/June	8	एप्रिल/April	Pune
8	सोलापूर	..	97	जुलै/July	3	एप्रिल/April	Solapur
9	बुलढाणा	..	100	जुलै, ऑगस्ट/July, Aug.	4	ऑक्टोबर/October	Buldhana
10	अकोला (विमानतळ)	..	98	जुलै, सप्टेंबर/July, Sept.	7	मे/May	Akola (Air port)
11	अकोला (शहर)	..	100	जुलै, ऑग, सप्टें. व डिसें./ July, Aug. Sept, Dec.	5	फेब्रुवारी/February	Akola (City)
12	अमरावती	..	100	नोव्हेंबर/November	11	फेब्रुवारी/February	Amravati
13	यवतमाळ	..	NA	NA	NA	N A	Yavatmal
14	पुसद (यवतमाळ)	..	100	डिसेंबर/December	3	फेब्रुवारी, मे/Feb., May	Pusad (Yavatmal)
15	वर्धा	..	100	फेब्रु, जून, जुलै, ऑगस्ट, सप्टें./ Febuary, June, July, August, September.	9	मे/May	Wardha
16	नागपूर (विमानतळ)	..	100	जून, डिसें./June, Dec.	8	मे/May	Nagpur (Air port)
17	गोंदिया (भंडारा)	..	100	जाने., जून/Jan, June	6	मे/May	Gondia (Bhandara)
18	चंद्रपूर	..	98	ऑग, सप्टें./Aug, Sept.	4	मे/May	Chandarapur
19	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	..	98	ऑग, सप्टें./Aug, Sept.	19	जून/June	Brahmapuri (Chandrapur)
20	सिरोंचा (गडचिरोली)	..	100	जून, जुलै ऑगस्ट/June July, August.	9	डिसेंबर/December	Sironcha (Gadchiroli)

आधार :—विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर व मुंबई.

Source :—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.2(B)

निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता
Relative Humidity of different Centre in Maharashtra State
(1990)

(टक्केवारी/Percentage)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity				Centre
		कमाल Highest	महिना Month	किमान Lowest	महिना Month	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई) ..	98	जून/June ऑगस्ट/August	30	जानेवारी/January	Santacruz (Gr. Bombay)
2	कुलाबा (बृहन्मुंबई) ..	98	ऑगस्ट/August	49	जानेवारी/January	Colaba (Gr. Bombay)
3	डहाणू (ठाणे) ..	97	जून, जुलै, ऑगस्ट/June, July, August	36	जानेवारी/January	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड) ..	100	ऑगस्ट/August	44	जानेवारी/January	Alibag (Raigad)
5	रत्नागिरी ..	99	ऑगस्ट/August	27	जानेवारी/January	Ratnagiri
6	ओझर (नाशिक) ..	97	जुलै/July	08	एप्रिल/April	Ozar (Nashik)
7	पुणे ..	98	जुलै/July	10	एप्रिल/April	Pune
8	सोलापूर ..	95	जून, ऑग./June, Aug.	10	एप्रिल/April	Solapur
9	बुलढाणा ..	100	मार्च, मे, जुलै, ऑक्टो., डिसें./March, May, July, October, Dec.	08	एप्रिल/April	Buldhana
10	अकोला (विमानतळ) ..	100	जून, ऑग./June, Aug.	04	एप्रिल/April	Akola (Air port)
11	अकोला (शहर) ..	100	जाने, जून, जुलै, ऑग./Jan, June, July, Aug.	08	मार्च/March	Akola (City)
12	अमरावती ..	100	जुलै, डिसें./July, Dec.	07	मार्च/March	Amravati
13	यवतमाळ ..	98	जाने., मे, डिसें./Jan., May, Dec.	05	मार्च, एप्रिल/March, April	Yavatmal
14	पुसद (यवतमाळ) ..	99	डिसेंबर/December	03	मार्च/March	Pusad (Yavatmal)
15	वर्धा ..	100	एप्रिल, जुलै, ऑक्टोबर/April, July, October	12	एप्रिल/April	Wardha
16	नागपूर (विमानतळ) ..	100	जून/June	07	एप्रिल/April	Nagpur (Air port)
17	गोंदिया (भंडारा) ..	100	ऑगस्ट/August	08	एप्रिल/April	Gondia (Bhandara)
18	चंद्रपूर ..	100	जुलै, ऑगस्ट, सप्टेंबर/July, August, Sept.	05	एप्रिल/April	Chandarapur
19	ब्रम्हपुरी (चंद्रपूर) ..	100	जुलै, नोव्हेंबर/July, Nov.	08	एप्रिल/April	Brahmapuri (Chandrapur)
20	सिरोंचा (गडचिरोली) ..	N. A.	–	N. A.	–	Sironcha (Gadchiroli)

आधार :—विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर व मुंबई.
Source :—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June	
		पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	बृहन्मुंबई–												
	(i) मुंबई	0.3	4.1	0.1	2.0	0.1	1.5	0.1	1.5	0.8	18.3	14.2	464.8
	(ii) मुंबई उपनगर	0.2	3.1	0.2	1.3	Nil	0.8	0.1	2.5	0.8	17.3	14.7	476.6
2	ठाणे	0.2	3.1	0.1	1.0	0.1	0.9	0.2	3.9	0.7	15.6	13.5	413.3
3	रायगड	0.3	2.1	0.1	0.9	0.1	1.1	0.3	3.3	1.1	19.1	16.8	579.9
4	रत्नागिरी	0.2	3.0	Nil	0.5	0.1	2.1	0.5	8.5	2.3	43.7	20.4	778.1
5	नाशिक	0.3	4.1	0.2	1.9	0.1	1.6	0.5	5.5	1.2	19.2	8.0	154.1
6	धुळे	0.4	6.1	0.2	2.0	0.2	1.9	0.2	2.2	0.7	8.5	6.3	120.4
7	जळगाव	0.6	7.6	0.4	3.5	0.4	3.7	0.3	0.2	0.9	2.1	7.2	132.1
8	अहमदनगर	0.4	6.0	0.2	2.0	0.3	2.8	0.7	8.0	1.3	17.0	6.4	111.6
9	पुणे	0.3	2.9	0.1	1.3	0.2	2.1	0.8	10.3	1.6	22.7	8.4	117.0
10	सातारा	0.3	4.9	0.1	1.0	0.4	4.2	1.2	16.4	2.3	32.5	7.2	116.3
11	सांगली	0.2	4.1	0.1	0.8	0.5	4.6	1.7	22.3	2.9	43.3	6.5	83.9
12	सोलापूर	0.4	6.4	0.3	2.8	0.4	4.0	1.1	12.3	1.7	19.6	6.3	97.7
13	कोल्हापूर	0.3	3.3	0.1	0.8	0.6	8.3	2.0	27.8	3.4	51.8	11.9	316.3
14	औरंगाबाद	0.6	7.4	0.5	4.3	0.5	4.1	0.6	5.8	1.2	16.8	7.7	134.1
15	परभणी	0.5	5.7	0.7	7.3	0.5	8.7	0.9	9.8	1.1	16.7	8.0	154.4
16	बीड	0.4	3.9	0.3	3.2	0.7	6.6	0.5	4.2	1.3	13.6	7.7	111.5
17	नांदेड	0.7	8.9	0.9	12.7	0.7	8.4	0.9	7.6	1.4	12.9	8.2	153.7
18	उस्मानाबाद	0.3	5.3	0.3	3.6	0.7	7.4	1.6	16.8	1.8	21.6	8.6	148.1
19	बुलढाणा	0.8	9.7	0.7	9.3	0.6	6.6	0.6	6.8	1.0	11.6	7.7	150.0
20	अकोला	0.8	10.8	0.9	12.0	0.7	8.4	0.7	7.4	1.0	11.2	8.0	147.9
21	अमरावती	1.0	12.6	1.1	15.9	0.9	8.6	0.6	6.5	1.2	12.2	8.1	150.1
22	यवतमाळ	0.7	10.5	1.2	16.7	1.0	11.8	1.1	13.1	1.4	15.1	8.8	168.3
23	वर्धा	0.9	12.5	1.3	18.5	1.1	11.0	1.1	12.0	1.4	14.6	9.0	187.6
24	नागपूर	1.1	15.5	1.7	24.0	1.6	16.3	1.1	13.5	1.4	15.0	9.1	189.3
25	भंडारा	1.4	17.7	2.0	28.5	1.3	13.5	1.0	13.6	1.0	8.9	9.3	203.0
26	चंद्रपूर	0.7	10.6	1.4	22.9	1.2	14.2	1.4	15.8	1.2	13.0	9.2	200.6

टीप :–जिल्ह्यातील सर्व पर्जन्यमापक केंद्रात नोंदलेल्या पावसाची १९०१ ते १९५० ची सरासरी काढून ती प्रत्येक जिल्ह्यासमोर दर्शविली आहे./

आधार :–कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे./

ENVIRONMENT STATISTICS

TABLE No. 2.3

Monthwise normal number of rainy days and Rainfall

(पाऊस मिलीमिटर मध्ये)
(Rainfall in millimeter)

जुलै July		ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण वार्षिक Total for year		
पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	District
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
														Greater Bombay—
22.2	613.4	18.2	328.9	12 6	286 0	3.0	64.5	0.8	17.5	0.3	2.3	72.7	1,804.8	(i) Bombay
25.4	725.9	21.5	414.8	14.4	295.7	3.0	75.7	0.7	15.7	0.2	0.8	80.3	2,022.6	(ii) Bombay Suburban
25.4	903.1	22.7	512.3	14.6	303.0	3.3	78.9	0.8	21.7	0.2	1.8	81.8	2.258.6	Thane
26.9	1,113.9	24.7	706.7	16.6	396.2	4.6	107.1	1.2	23.5	0.3	2.5	92.9	2,966.3	Raigad
27.8	1.205.6	24.8	687.9	17 3	412.9	6.1	119.8	1.9	38.1	0.3	3.2	107.7	3,305.7	Ratanagiri
14.5	339.9	11.5	221.4	9.4	180.0	3.4	60.9	1.4	28.8	0.4	4.6	50.9	1,022.0	Nashik
13.3	211.2	10 1	133.3	7.3	131.1	2.0	34.7	1.0	17.3	0.4	5.5	42.1	674.0	Dhule
12.8	209.9	10.0	149.4	8.0	151.3	12.1	38.9	1.3	23.0	0.5	7.0	44.5	740.7	Jalgaon
7.2	98.3	5.4	72.7	7.9	161.3	3.4	58.8	1.7	34.0	0.5	6.3	35.5	578.8	Ahmadnagar
14 3	390.3	11.5	240.9	9.2	188.5	4.5	77.6	1.7	31.7	0.4	5.0	53.3	1,150.3	Pune
12.6	243.3	9.5	133.4	7.5	126.4	4.9	79.4	2.1	39.0	0.5	6 4	48.6	803.2	Satara
10.6	129.9	8.2	90.4	7.0	114.9	5.5.	88.5	2.1	35.3	0.5	6.7	45.6	624.8	Sangli
6.4	81.9	5.5	83.0	8.4	168.5	4.1	76.1	1.9	33.4	0.5	7.6	37.0	584.3	Solapur
20.8	731.2	17.5	427.5	10 9	198.2	6.9	199.1	2.5	40.3	0.5	6.9	77.3	1,931.5	Kolhapur
11.7	173.5	8.9	122.7	8.9	170.2	3.0	47.0	1 6	31.0	0.5	8.9	45.9	725.8	Aurangabad
11.7	208.3	8.9	152.9	8.1	173.5	2.7	44.5	1.4	30.5	0.4	8.7	44.9	821.0	Parbhani
7.9	113.5	6.5	103.7	9.5	214.5	3.2	52.7	2.0	33.0	0.4	8.0	40.5	668.4	Beed
12.7	215.4	11.0	195.3	9.6	215.1	2.8	42.9	1.4	21.6	0 5	6.6	50.8	901.1	Nanded
11.3	160.8	10.2	149.3	10.7	210.8	3.7	54.4	1.3	23.9	0.6	8.4	51.1	809.9	Osmanabad
13.0	219.1	9.7	147.6	7.0	157.1	2.5	44.3	1.5	27.8	0.8	11.7	46.8	802.8	Buldhana
13.3	247.5	10.1	169.1	8.2	157.7	2.4	39.0	1.4	26.1	0.7	9.6	48.2	846.5	Akola
13.3	258.3	10.2	182.0	8.5	157.0	2.4	43.1	1.2	22.6	0.8	8.4	49.3	877.3	Amravati
1[illegible]	295.7	11.5	206.7	8.9	179.6	2.6	45.0	1.3	21.7	0.6	7.4	53.9	991.6	Yavatmal
15.1	341.2	11.7	227.9	9.7	186.7	2.6	49.5	1.1	19.9	0.7	8.9	55.6	1,090.3	Wardha
16.1	362.0	13.2	276.9	9.8	186.9	2.8	52.0	1.0	18.1	0.5	6.5	59.4	1,175.0	Nagpur
18.1	477.7	15.7	399.4	10.7	209.1	2.7	49.9	1.4	18.8	0.6	5.5	65.2	1,446.4	Bhandara
18 0	470.4	15.4	366.0	10.5	205.7	2.9	58.2	1.0	16.2	0.3	4.6	63.2	1,397.6	Chandrapur

Note.—The figures shown against each district are simple averages of the rainfall recorded from all the raingauge stations of the district and are based on 50 years data of 1901 to 1950.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 (A)

विविध केंद्राचे ठिकाणी पडलेला पाऊस/Rainfall at different Centres. (1989)

(पाऊस मिली मिटरमध्ये/Rainfall in MM)

अ. क्र. Sr. No.	केंद्र	जानेवारी January पाऊस Rainfall	जानेवारी January पावसाचे दिवस Rainy days	फेब्रुवारी February पाऊस Rainfall	फेब्रुवारी February पावसाचे दिवस Rainy days	मार्च March पाऊस Rainfall	मार्च March पावसाचे दिवस Rainy days	एप्रिल April पाऊस Rainfall	एप्रिल April पावसाचे दिवस Rainy days	मे May पाऊस Rainfall	मे May पावसाचे दिवस Rainy days	जून June पाऊस Rainfall	जून June पावसाचे दिवस Rainy days	जुलै July पाऊस Rainfall	जुलै July पावसाचे दिवस Rainy days	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	I बृहन्मुंबई जिल्हा															**Gr. Bombay**
1	मुंबई (कुलाबा)	7.4	1	..	..	..	..	..	..	..	..	459.9	19	799.5	23	Bombay (Colaba)
2	अंधेरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	346.0	17	664.0	29	Andheri
	II ठाणे जिल्हा															**Thane District**
1	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	457.0	16	762.6	26	Thane
2	कल्याण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	269.0	15	546.0	24	Kalyan
3	मुरबाड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	224.0	12	941.0	26	Murbad
4	भिवंडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	385.0	14	816.0	26	Bhiwandi
5	वाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	286.7	16	705.3	23	Wada
6	शहापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	276.7	16	1,087.8	26	Shahapur
7	डहाणू	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	326.9	12	661.9	21	Dahanu
8	माहिम (पालघर)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	415.9	14	696.8	20	Mahim (Palghar)
9	जव्हार	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	312.0	17	797.8	30	Jawhar
10	मोखाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	251.9	17	793.9	29	Mokhada
11	डहाणू (वे.)	0.3	..	..	..	0.2	..	1.5	..	1.4	..	326.9	12	661.9	21	Dahanu (O.)
12	उल्हासनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	237.0	14	575.0	22	Ulhasnagar
13	तळासरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	286.5	15	654.0	27	Talasari
14	वसिन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	314.0	16	812.0	23	Bassein
	III रायगड जिल्हा															**Raigad District**
1	अलिबाग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	458.1	17	692.3	23	Alibag
2	पनवेल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	472.8	17	947.1	25	Panvel

3	खालापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	481.0	20	280.0	26	Khalapur
4	मातेरान	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	774.8	22	1,531.8	27	Matheran
5	उरण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	579.0	21	755.0	24	Uran
6	भिरा	..	..	..	..	..	..	..	..	0.2	..	2.0	..	766.0	22	2,254.0	28	Bhira
7	पेण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	547.1	17	1117.1	28	Pen
8	महाड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	773.1	24	1,022.9	29	Mahad
9	माणगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	816.0	24	986.0	25	Mangaon
10	रोहा	..	..	..	..	..	..	9.0	1	..	..	..	..	619.1	20	998.0	30	Roha
11	पोलादपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	913.0	20	1,049.0	29	Poladpur
12	मुरुड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	518.0	22	743.0	30	Murud
13	श्रीवर्धन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	617.5	22	824.0	25	Shrivardhan
14	म्हसळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	991.0	23	1,358.0	28	Mhasala
15	कर्जत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	575.9	20	1,038.8	27	Karjat
16	सुधागडपाली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	761.0	24	1,754.0	31	Sudhagad-pal
	IV रत्नागिरी जिल्हा																	**Ratnagiri District**
1	रत्नागिरी (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,400.7	24	1,184.9	27	Ratnagiri (T)
2	मंडणगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	902.0	24	1,242.0	28	Mandangad
3	दापोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	961.0	25	1,442.0	23	Dapoli
4	खेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	912.0	25	979.0	24	Khed
5	चिपळूण	..	..	..	..	..	..	..	..	6.0	1	29.0	1	970.0	27	1,059.0	27	Chiplun
6	गुहागर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	781.0	21	1,336.0	30	Guhagar
7	राजापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,425.0	26	1,042.0	22	Rajapur
8	लांजा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,275.0	25	1,190.0	28	Lanja
9	देवरुख	..	..	..	..	..	..	7.8	1	..	..	..	..	1,136.0	25	1,194.9	29	Deorukh
10	हर्णे	..	..	..	..	..	..	3.0	..	0.2	..	2.0	..	601.0	24	,897.1	23	Hamai
	V सिंधुदुर्ग जिल्हा																	**Sindhudurg District**
1	देवगड (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	3.5	1	3.0	1	1,030.0	24	928.5	24	Deogad (T)
2	देवगड (बी. डी. ओ.)	..	..	..	..	..	..	..	..	6.0	1	..	..	781.0	21	815.0	23	Deogad (BDO)
3	कणकवली	..	..	..	..	..	..	..	..	5.0	1	..	..	853.0	26	631.0	23	Kankavali
4	मालवण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	617.7	19	766.0	22	Malvan
5	वेंगुर्ला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	10.0	2	874.0	26	742.0	21	Vengurla
6	सावंतवाडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,301.0	25	1,092.0	29	Sawantwadi
7	कुडाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,322.0	25	1,081.0	28	Kudal

TABLE No. 2.4 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	VI नाशिक जिल्हा															**Nasik District**
1	नाशिक	..	..	..	..	37.0	1	..	..	100.5	3	70.0	7	261.5	15	Nasik
2	निफाड	..	..	..	..	18.0	1	..	..	..	..	36.0	5	176.0	11	Niphad
3	पिंपळगाव बसवंत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	43.4	3	201.7	10	Pimpalgaon Baswant
4	येवले	..	..	..	..	33.2	2	..	..	6.0	1	74.0	10	264.0	9	Yeole
5	सोमथाना	..	..	..	..	..	..	..	..	25.0	1	57.0	4	201.0	9	Somthana
6	चांदवड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	88.0	5	192.0	14	Chandwad
7	कोलेगावमाल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	144.8	6	191.4	6	Kolegaonmal
8	मालेगाव	..	..	..	..	14.4	3	..	..	44.1	2	..	..	197.0	11	Malegaon
9	दिंडोरी	..	..	..	..	28.8	3	..	..	41.7	3	40.5	4	191.2	13	Dindon
10	सुरगणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	121.0	8	694.0	27	Surgaon
11	बोलथान	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	115.6	6	202.0	4	Balthan
12	कळवण	..	..	..	..	..	..	..	..	17.0	1	..	..	146.0	9	Kalvan
13	ओझर	..	..	..	..	20.0	1	..	..	17.7	3	70.0	6	181.9	13	Ozar
14	इगतपुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	297.0	21	1,043.5	27	Igatpun
15	सिन्नर	..	..	..	..	61.0	2	..	..	82.0	2	44.0	2	248.2	13	Sinner
16	पेठ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	108.2	8	916.3	27	Peth
17	बागलान	..	..	..	..	53.0	3	..	..	48.0	2	37.0	4	258.0	9	Baglan
18	त्रिंबक	..	..	..	..	..	..	..	..	..	.	152.6	10	795.0	24	Trimbak
	VII धुळे जिल्हा															**Dhule District**
1	धुळे	..	..	..	..	..	..	..	..	4.0	1	97.0	10	163.0	10	Dhule
2	साक्री	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	101.7	6	240.2	8	Sakri
3	नंदूरबार	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	105.0	6	259.2	14	Nandurbar
4	नवापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	81.8	4	548.5	20	Navapur
5	तळोदा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	146.0	7	324.5	17	Taloda
6	शहादा	..	..	..	..	23.6	1	..	..	14.5	2	141.9	3	450.6	14	Shahada
7	शिरपूर	..	..	..	..	75.0	1	..	..	..	..	182.0	7	235.0	11	Shirpur
8	शिंदखेडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	103.9	4	280.1	11	Shindkheda
9	अक्कलकुवा	..	..	..	..	2.0	..	..	..	8.0	1	129.0	6	362.0	17	Akkalkuwa

	VIII जळगाव जिल्हा																Jalgaon District
1	जळगाव	..	..	..	..	..	..	39.0	2	..	..	17.2	1	..	..	..	..	Jalgoan
2	चाळीसगाव	..	..	..	..	..	..	103.0	5	..	..	..	..	303.0	12	367.0	10	Chalisgoan
3	पाचोरा	..	..	..	..	..	..	55.0	3	..	..	..	..	175.2	10	193.4	12	Pachora
4	भडगाव	..	..	..	..	..	..	70.5	3	..	..	..	..	222.0	12	219.5	13	Bhadgoan
5	चोपडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	201.0	7	144.0	11	Chopada
6	अमळनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	192.0	9	154.4	9	Amalner
7	पारोळा	..	..	..	..	..	..	13.0	2	1.0	..	..	..	79.0	7	161.0	10	Parola
8	जामनेर	..	..	..	..	..	..	51.0	3	..	..	18.2	1	176.2	9	211.0	11	Jamner
9	भुसावळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	155.2	7	267.3	13	Bhusawal
10	एरंडोल	..	..	..	..	..	..	14.0	2	..	..	19.0	1	111.0	8	228.6	11	Edalabad
11	यावल	..	..	..	..	..	..	17.0	3	..	..	..	..	2.0	..	140.0	5	Yawal
12	रावेर	..	..	..	..	..	..	54.0	3	..	..	18.0	1	167.7	10	207.2	10	Raver
13	एरंडोल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	71.0	6	156.0	11	Erandal
	IX अहमदनगर जिल्हा																Ahmednagar District
1	अहमदनगर	..	..	..	..	..	..	17.0	2	..	..	11.2	1	179.2	8	167.2	11	Ahmednagar
2	पारनेर	..	..	..	..	..	..	7.0	1	7.0	1	..	..	167.0	8	156.0	9	Parner
3	श्रीगोंदे	..	..	..	..	..	..	40.0	4	..	..	2.0	..	56.0	5	162.0	9	Shrigonde
4	कर्जत	..	..	..	..	..	..	52.0	3	..	..	5.0	1	231.0	9	310.0	10	Karjat
5	जामखेड	..	..	..	..	..	..	33.5	3	..	..	19.1	2	122.0	8	197.6	10	Jamkhed
6	शेवगाव	..	..	..	..	..	..	10.0	1	..	..	..	..	196.0	8	228.0	11	Shevgoan
7	पाथर्डी	..	..	..	..	..	..	35.0	2	..	..	13.0	2	99.0	7	183.0	9	Pathardi
8	नेवासे	..	..	..	..	..	..	32.0	2	..	..	12.0	1	145.0	6	139.0	4	Newase
9	राहुरी	..	..	..	..	..	..	22.0	2	..	..	..	..	116.0	6	176.0	8	Rahuri
10	संगमनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	70.0	6	229.0	9	Sangamner
11	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	64.5	3	186.1	8	Akola
12	कोपरगाव	..	..	..	..	..	..	38.0	2	..	..	24.0	1	124.0	8	224.0	6	Kopargoan
13	श्रीरामपूर	..	..	..	..	..	..	15.0	2	..	..	..	..	124.0	6	166.5	8	Shrirampur
14	मिरजगाव	..	..	..	..	..	..	16.0	1	2.0	..	9.0	2	42.0	4	197.0	10	Mirajgoan
	X पुणे जिल्हा																Pune District
1	लोहगाव	..	..	..	..	..	..	38.0	1	51.1	2	14.8	2	159.9	9	213.2	9	Lohgoan
2	पुणे	..	..	..	..	..	..	7.7	1	24.7	2	27.2	2	170.1	13	187.7	10	Pune
3	वडगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	15.0	1	93.1	9	580.3	18	Vadgoan

TABLE No. 24. (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	पुणे जिल्हा— चालू															**Pune District—** *Contd.*
4	पौंड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	14.0	1	190.8	17	491.2	17	Pound
5	जुन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	50.0	4	209.0	9	Junner
6	भोर	..	..	..	..	..	..	12.2	2	..	..	17.0	1	152.9	14	301.1	16	Bhor
7	जेजूरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	29.0	3	69.0	5	Jejuri
8	लोणावळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	500.0	17	1,993.0	30	Lonavala
9	शिरूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4.0	1	78.1	6	164.9	11	Shirur
10	बारामती	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	84.0	6	98.2	8	Baramati
11	बारामती (वे.)	..	..	..	..	..	..	21.7	3	3.6	1	32.2	4	N. A.	..	116.0	8	Baramati (o)
12	इंदापूर	..	..	..	..	..	..	18.5	2	..	..	24.3	2	100.2	5	225.2	7	Indapur
13	दौंड	..	..	..	..	..	..	55.0	3	..	..	..	..	161.9	5	124.1	7	Dound
14	सासवड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	234.0	15	298.0	13	Saswad
15	आळंदी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	206.9	13	98.2	8	Alandi
16	वेल्हे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	562.0	22	952.0	21	Welhe
17	तळेगाव (दाभाडे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	36.0	2	131,0	5	179.0	7	Talegoan (Dabhade)
18	अंबेगांव (घोडेगांव)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	43.5	5	220.2	14	Ambegoan (Ghodegoan)
19	राजगुरूनगर	..	..	..	..	..	..	29.2	2	..	..	22.8	1	91.0	7	230.2	8	Rajgurunagar
20	वानवडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wanwadi
	XI सातारा जिल्हा																	**Satara District**
1	सातारा	..	..	..	..	..	..	1.0	..	10.0	1	7.0	2	114.0	9	213.0	13	Satara
2	कोरेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	35.2	1	176.5	11	182.6	13	Koregoan
3	वाई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	155.3	13	181.5	12	Wai
4	पाचगणी	..	..	..	..	..	..	8.4	1	6.3	1	47.8	4	259.3	18	550.0	20	Panchgani
5	मेढा (जावळी)	..	..	..	..	..	..	23.9	2	3.2	1	24.7	2	254.1	17	518.8	17	Medha (Jaoli)
6	महाबळेश्वर	..	..	..	..	..	..	12.0	1	28.2	1	82.9	4	1,015.5	29	1,737.9	29	Mahabaleshwar
7	पाटण	..	..	..	..	..	..	7.2	1	32.3	2	20.2	2	336.1	21	472.4	17	Patan
8	कराड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	159.2	16	160.6	11	Karad
9	दहिवडी	..	..	..	..	..	..	31.0	2	..	..	14.0	1	105.0	8	145.0	10	Dahiwadi
10	वडूज	..	..	..	..	..	..	25.6	3	..	..	11.2	1	88.2	7	98.7	7	Vaduj
11	खंडाळा	..	..	..	..	..	..	42.6	3	4.2	1	16.2	2	135.3	13	106.2	9	Khandala
12	फलटण	..	..	..	..	..	..	10.0	1	..	..	72.0	4	95.4	7	91.8	8	Phaltan
13	औंध	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	48.0	3	89.0	7	Aundh
14	म्हसवड	..	..	..	..	..	..	16.0	3	..	..	..	..	62.2	3	81.8	5	Mhaswad

Not Available

	XII सांगली जिल्हा														**Sangli District**
1	मिरज	6.0	1	..	..	39.2	1	110.4	7	107.5	8	Miraj
2	जत	53.8	3	19.0	2	20.4	2	194.5	8	113.0	9	Jat
3	इस्लामपूर	13.0	1	8.0	1	8.0	1	139.0	11	204.0	9	Islampur
4	कवठे महांकाळ	6.6	1	..	..	44.4	2	49.0	4	107.7	7	Kawathe (Mahankal)
5	विटा	..	..	..	..	5.4	1	99.7	8	163.5	13	Vita
6	तासगाव	1.0	..	..	..	21.0	2	94.0	6	123.0	7	Tasgoan
7	शिराळा	1.0	..	40.0	3	38.0	3	232.0	18	389.0	14	Shirala
8	आटपाडी	..	..	25.0	1	39.9	2	72.5	8	127.5	7	Atpadi
9	सांगली	1.0	..	15.8	3	N.A.	N.A.	79.9	4	168.4	12	Sangli
	XIII सोलापूर जिल्हा														**Solapur District**
1	सोलापूर	46.9	2	4.5	1	13.2	1	94.4	8	369.6	16	Solapur
2	बार्शी	29.9	4	0.7	..	11.4	2	72.6	6	124.5	7	Barshi
3	अक्कलकोट	40.0	1	..	..	..	..	107.0	9	396.0	13	Akkalkot
4	जेऊर	26.0	2	9.0	1	14.6	1	31.5	5	190.8	7	Jeur
5	मोहोळ	26.8	3	16.3	1	9.2	1	90.7	9	196.3	9	Mohol
6	माढा	..	..	..	..	..	..	107.0	6	179.0	9	Madha
7	करमाळा	..	..	24.0	4	..	..	47.1	6	76.8	15	Karmala
8	पंढरपूर	..	..	..	..	..	..	151.0	8	193.5	10	Pandharpur
9	सांगोला	44.2	3	3.8	1	16.0	1	147.8	8	133.0	8	Sangola
10	माळशिरस	..	..	..	..	..	..	100.0	5	213.0	7	Malshiras
11	मंगळवेढा	..	..	..	..	30.8	2	180.2	8	145.6	8	Mangalwedha
12	अकलूज	..	..	..	..	..	..	197.0	8	263.0	12	Akluj
	XIV कोल्हापूर जिल्हा														**Kolhapur District**
1	कोल्हापूर (वे.)	2.7	..	19.4	1	11.2	2	223.1	19	218.9	10	Kolhapur (O)
2	हातकणंगले	12.0	2	12.0	1	9.2	1	167.0	12	158.6	10	Hatkanangale
3	शिरोळ	14.0	1	34.0	3	..	..	102.0	9	123.0	10	Shirol
4	गगनबावडा	..	..	30.0	3	..	..	1,453.0	27	1,955.0	29	Gaganbavada
5	शाहुवाडी	..	..	..	..	..	..	586.0	22	812.0	18	Shahuwadi
6	गारगोटी	..	..	..	..	..	..	361.0	22	579.0	17	Gargoti
7	पन्हाळा	..	..	..	..	..	..	296.8	21	601.7	18	Panhala
8	कागल	6.0	1	6.3	1	11.0	2	224.5	13	183.5	10	Kagal
9	गडहिंग्लज	14.0	2	34.0	1	14.0	1	198.0	16	244.0	9	Gadhinglaj
10	राधानगरी	..	..	..	..	..	..	783.0	24	1,375.0	23	Radhanagari

TABLE No. 2.4 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	कोल्हापूर जिल्हा— चालू															**Kolhapur District**— *Contd.*
11	आजरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	516.0	22	684.0	18	Ajara
12	चांदगड	..	..	..	..	..	11.0	2	36.0	1	25.2	3	769.2	23	1,023.1	20	Chandgad
13	कोल्हापूर (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	219.3	19	220.1	10	Kolhapur (T)
	XV औरंगाबाद जिल्हा															**Aurangabad District**
1	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	184.2	8	264.9	10	Aurangabad
2	खुलताबाद	..	..	..	..	..	38.0	3	..	..	..	..	206.8	10	316.0	11	Khuldabad
3	वैजापूर	..	..	..	..	..	18.0	2	..	..	8.0	2	124.4	6	311.6	9	Vaijapur
4	सोयगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	203.2	11	223.6	12	Soygaon
5	चिखलठाणा	..	..	..	..	..	48.6	3	..	..	1.0	..	178.6	9	286.0	12	Chikhalthana
6	सिल्लोड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	128.2	7	163.0	10	Sillod
7	गंगापूर	..	..	..	..	..	30.0	3	..	..	3.4	1	228.7	8	292.2	9	Gangapur
8	कन्नड	..	..	..	..	..	42.2	3	..	..	10.0	1	222.0	11	123.8	7	Kannad
9	पैठण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	204.8	8	324.5	10	Paithan
	XVI जालना जिल्हा															**Jalna District**
1	जालना	..	..	..	..	..	51.0	4	..	..	5.0	1	178.0	10	357.0	11	Jalna
2	जाफराबाद	..	..	..	..	..	44.7	3	5.2	1	..	..	110.7	8	129.6	8	Jafferabad
3	भोकरदन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	179.0	10	121.0	10	Bhokardan
4	अंबड	..	..	..	..	..	29.0	4	..	..	..	..	133.0	7	376.8	9	Ambad
5	परतुर	..	..	..	..	..	84.0	4	..	..	14.0	1	229.7	11	286.4	12	Partur
	XVII परभणी जिल्हा															**Parbhani District**
1	परभणी	..	..	..	..	..	82.6	4	0.3	..	8.2	1	320.4	12	479.4	11	Parbhani
2	कळमनुरी	..	..	..	..	..	67.4	3	..	..	..	..	327.0	12	217.0	10	Kalamnuri
3	हिंगोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	322.8	12	228.6	13	Hingoli
4	जिंतूर	..	..	..	..	..	96.0	6	..	..	33.0	1	313.8	16	365.6	10	Jintur
5	पाथरी	..	..	..	..	..	44.0	5	..	..	28.0	1	184.0	13	342.0	10	Pathari
6	सिद्धेश्वर कॅम्प	..	..	..	..	..	85.6	7	..	..	..	..	303.6	8	259.6	11	Siddheshwar Camp
7	गंगाखेड	..	..	..	..	..	22.0	3	..	..	..	..	250.0	11	332.4	9	Gangakhed
8	बसमत	..	..	..	..	..	65.5	5	..	..	..	..	251.5	10	314.6	11	Basmat

	XVIII बीड जिला																Beed District
1	चौसाला	..	..	..	..	..	..	70.0	2	..	..	35.0	2	40.0	3	277.0	7	Chowsala
2	बीड (कलेक्टर)	..	..	..	..	..	..	35.5	4	..	..	5.4	1	182.8	9	688.6	10	Beed (Collector)
3	बीड	..	..	..	..	..	..	47.4	4	..	..	13.0	2	181.4	9	690.6	11	Beed
4	मोमिनाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	171.7	10	425.5	13	Mominabad
5	गेवराई	..	..	..	..	..	..	49.0	4	..	..	22.0	1	152.2	10	289.6	9	Gevrai
6	पाटोदा	..	..	..	..	..	..	70.2	3	..	..	38.8	3	141.0	10	353.9	10	Patoda
7	माजलगाव	..	..	..	..	..	..	50.6	3	..	..	23.0	1	185.1	9	266.4	11	Majalgoan
8	रोटी	..	..	..	..	..	..	43.0	3	11.0	1	..	..	221.0	6	186.0	7	Roti
9	आष्टी	..	..	..	..	..	..	49.5	3	3.0	1	16.0	2	178.7	11	225.3	10	Asthi
10	केज	..	..	..	..	..	..	45.6	3	..	..	..	..	348.3	14	398.2	12	Kaij
	XIX नांदेड जिला																Nanded District
1	भोकर	..	..	..	..	..	..	104.0	4	14.0	1	11.0	1	804.5	12	375.7	14	Bhokar
2	हदगाव	..	..	..	..	..	..	38.0	3	46.0	1	..	..	461.4	11	235.0	9	Hadgoan
3	नांदेड (दे.)	..	..	..	..	..	..	29.0	2	17.5	1	..	..	266.9	10	317.1	10	Nanded (O.)
4	मुखेड	..	..	..	..	..	..	87.5	4	..	..	..	..	224.8	7	494.0	10	Mukhed
5	बिलोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	422.4	14	554.2	15	Billoli
6	किनवट	..	..	..	..	..	..	22.0	3	..	..	..	..	699.0	6	27.0	13	Kinwat
7	कंधार	..	..	..	..	..	..	47.8	3	..	..	..	..	231.4	15	356.1	9	Kandhar
8	देगलूर	..	..	..	..	..	..	35.0	4	..	..	..	..	218.0	11	348.0	12	Degloor
9	नांदेड (त.)	..	..	..	..	..	..	21.4	3	18.3	1	..	..	246.2	12	254.9	13	Nanded (T.)
	XX उस्मानाबाद जिला																Osmanabad District
1	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	18.0	3	..	..	19.6	1	136.4	9	443.0	10	Osmanabad
2	परांडा	..	..	..	..	..	..	25.2	1	..	..	5.6	1	57.6	7	233.4	8	Paranda
3	कळंब	..	..	..	..	..	..	48.6	2	8.2	1	5.8	1	221.4	7	371.2	12	Kalamb
4	तुळजापूर	..	..	..	..	..	..	32.0	2	27.2	1	25.2	1	182.2	10	306.0	10	Tuljapur
5	उमरगा	..	..	..	..	..	..	33.0	2	..	..	23.0	1	143.6	6	514.6	15	Omerga
	XXI लातूर जिला																Latur District
1	औसा	..	..	..	..	..	..	15.0	1	..	..	..	..	165.0	11	298.0	12	Ausa
2	अहमदपूर	..	..	..	..	..	..	60.0	3	..	..	14.0	1	213.0	13	345.7	9	Ahmedpur
3	उदगीर	..	..	..	..	..	..	20.0	2	..	..	..	..	225.8	12	402.1	13	Udgir
4	लातूर	..	..	..	..	..	..	39.3	3	4.0	1	20.5	1	210.0	14	251.0	11	Latur
5	निलंगा	..	..	..	..	..	..	91.0	2	..	..	6.0	2	169.0	8	248.0	15	Nilanga

TABLE No. 2.4 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	XXII बुलढाणा जिल्हा															**Buldhana District**
1	बुलढाणा	..	..	..	..	25.6	5	..	..	5.0	1	214.1	9	168.7	7	Buldhana
2	मलकापूर	..	..	..	..	4.0	1	..	..	4.0	1	226.0	10	184.0	10	Malakapur
3	मेहेकर	..	..	..	..	102.0	5	..	..	..	..	539.0	12	410.0	15	Mehekar
4	नांदूरा	..	..	..	..	36.0	4	..	..	14.0	1	248.0	12	187.8	6	Nandura
5	डोनेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	287.5	12	280.0	14	Donegoan
6	जळगाव (जामोद)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	153.0	9	167.0	8	Jalgaon (Jamod)
7	खामगाव	..	..	..	..	19.0	..	..	..	..	..	240.0	11	275.0	8	Khamgaon
8	शेगाव	..	..	..	..	25.0	4	..	..	5.8	1	251.6	10	232.6	9	Shegaon
9	चिखली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	144.0	8	151.0	9	Chikhali
10	धामणगाव	..	..	..	..	45.6	3	..	..	2.4	..	208.0	10	139.5	9	Dhamangaon
11	लोणार	..	..	..	..	75.0	4	..	..	..	..	314.0	8	194.0	12	Lonar
12	संग्रामपूर	..	..	..	..	59.0	3	..	..	13.0	2	180.0	12	255.0	9	Sangrampur
13	शिंदखेडराजा	..	..	..	..	72.0	4	10.0	1	..	..	153.0	11	233.0	9	Shindkhed Raja
14	देऊळगावराजा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	216.7	12	224.4	10	Deolgaon Raja
15	मोताला	..	..	..	..	35.0	2	..	..	..	..	240.0	12	207.0	12	Motala
	XXIII अकोला जिल्हा															**Akola District**
1	अकोला सीटी	..	..	..	..	36.4	4	..	..	18.4	2	47.2	7	134.4	8	Akola City
2	बाळापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	188.0	10	184.1	7	Balapur
3	अकोट	..	..	..	..	18.0	1	..	..	..	..	90.5	7	166.3	6	Akot
4	वाशिम	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	355.0	14	188.3	16	Washim
5	मंगरूळपीर	..	..	..	..	38.0	4	..	..	..	..	313.6	9	130.1	12	Mangrulpir
6	मूर्तिजापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	290.0	12	93.0	9	Murtijapur
7	अकोला (विमानतळ)	..	..	..	..	42.8	4	..	..	1.7	..	141.7	8	72.2	9	Akola (Air Port)
8	तेल्हारा	..	..	..	..	51.1	3	..	..	18.0	1	282.2	10	268.9	11	Telhara
9	परतूर	..	..	..	..	96.0	6	..	..	..	..	215.0	9	219.0	8	Patur
10	कारंजा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	416.7	11	112.0	8	Karanja
11	रिसोड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	339.0	10	708.0	16	Risod
12	मनोरा	..	..	..	..	28.3	1	..	..	..	..	295.8	9	127.2	9	Manora
13	वाशी टाकळी	..	..	..	..	5.0	1	..	..	..	..	101.5	9	153.0	9	Barshi Takli
14	मालेगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	327.0	9	421.2	11	Malegaon
	XXIV अमरावती जिल्हा															**Amaravati District**
1	अमरावती	..	..	..	..	35.0	2	..	..	4.2	1	254.8	9	142.0	9	Amaravati
2	मोर्शी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	265.8	8	134.6	10	Morshi
3	चांदूर रेल्वे	..	..	..	..	37.0	2	..	..	2.0	..	281.0	6	244.1	9	Chandur Railway
4	खोलापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	159.3	7	52.3	7	Kholapur

5	तळेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Not Available	..	..	..	..	Talegoan
6	अचलपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	240.0	9	178.8	8	Achalpur
7	दर्यापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	95.0	8	41.6	4	Daryapur
8	अंजनगाव सूर्जी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	94.8	9	66.6	10	Anjangaon Surji
9	चांदूर बाजार	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	143.8	12	114.0	9	Chandur Bazar
10	चिखलदरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	169.8	7	319.6	19	Chikhaldara
11	धारणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	384.0	11	218.7	11	Dharani
12	तिवसा	..	..	..	..	..	..	23.5	2	..	..	..	..	159.9	13	148.0	10	Tiwasa
13	बडनेरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	254.8	6	181.0	6	Badnera
14	भातकुली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	159.0	7	52.3	7	Bhatkuli
	XXV यवतमाळ जिल्हा																	**Yavatmal District**
1	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	70.9	7	..	..	4.0	1	302.9	10	146.1	11	Yavatmal
2	वणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	131.0	8	184.6	11	Wani
3	दारव्हा	..	..	..	..	..	..	25.9	3	..	..	..	..	154.2	10	151.4	6	Darwha
4	पुसद	..	..	..	..	..	..	83.0	7	..	..	11.5	1	272.4	12	220.4	12	Pusad
5	उमरखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	407.4	11	260.5	12	Umarkhed
6	पांढरकवडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	280.6	8	188.5	11	Pandharkawada
7	दिग्रस	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	318.0	9	169.0	11	Digras
8	नेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	176.5	12	134.3	7	Ner
9	बाभुळगाव	..	..	..	..	..	..	50.6	3	..	..	..	..	282.4	8	131.5	5	Babulgaon
10	राळेगाव	..	..	..	..	..	..	70.4	4	..	..	..	..	269.2	8	241.2	10	Ralegaon
11	मोरगाव	..	..	..	..	..	..	31.7	3	..	..	..	..	195.3	10	159.2	9	Morgaon
12	कळंब	..	..	..	..	..	..	25.9	3	..	..	..	..	154.2	10	151.4	6	Kalamb
13	घाटंजी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	178.0	8	207.0	10	Ghatanji
14	महागाव	..	..	..	..	..	..	51.8	4	..	..	..	..	512.1	10	269.6	13	Mahagaon
	XXVI वर्धा जिल्हा																	**Wardha District**
1	वर्धा	..	..	..	..	..	..	58.2	5	..	..	7.6	1	382.2	8	212.0	9	Wardha
2	हिंगणघाट	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	93.4	7	488.8	21	Hinganghat
3	आर्वी	..	..	..	..	..	..	20.3	2	..	..	4.5	1	210.0	7	200.4	13	Arvi
4	कारंजा	..	..	..	..	..	..	28.2	3	..	..	16.3	1	237.9	9	149.9	9	Karanja
5	देवळी	..	..	..	..	..	..	66.8	2	..	..	..	..	247.2	7	193.0	11	Deoli
6	सेलू	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	190.9	10	193.8	7	Seloo
7	समुद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	209.4	8	216.1	11	Samudrapur

TABLE No. 2.4 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	XXVII नागपूर जिला															**Nagpur District**
1	नागपूर फार्म	..	..	..	..	70.0	4	..	..	..	..	N.A.	N.A.	171.8	9	Nagpur Farm
2	नागपूर	..	..	..	..	71.8	4	..	..	..	..	176.6	9	208.8	8	Nagpur
3	उमरेड	..	..	..	..	27.8	4	..	..	..	..	187.0	13	118.6	9	Umred
4	काटोल	..	..	..	..	18.0	2	..	..	..	..	223.8	11	206.0	9	Katol
5	सावनेर	..	..	..	..	33.4	4	..	..	..	..	279.5	8	120.5	8	Saoner
6	खिंडशी	..	..	..	..	48.8	4	..	..	..	..	188.2	8	174.2	8	Khindashi
7	थारसा	..	..	..	..	31.1	3	..	..	2.0	..	137.5	8	124.4	12	Tharasa
8	रामटेक	..	..	..	..	20.2	3	..	..	..	..	188.2	8	173.8	9	Ramtek
9	पारसीवणी	..	..	..	..	56.1	4	..	..	..	..	210.7	13	94.6	10	Parseoni
10	देवलापूर	..	..	..	..	..	..	NA	..	..	..	..	..	..	..	Deolapur
11	हिंगणा	..	..	..	..	77.0	4	..	..	..	..	163.4	6	222.1	9	Hingana
12	नारखेड	..	..	..	..	27.0	2	..	..	10.2	1	247.2	10	189.2	9	Narkhed
13	कळमेश्वर	..	..	..	..	47.1	4	..	..	3.4	1	208.6	7	227.7	7	Kalmeshwar
14	भिवापूर	..	..	..	..	18.6	3	..	..	..	..	198.1	11	114.5	8	Bhivapur
15	कामठी	..	..	..	..	23.2	4	..	..	..	..	230.7	10	145.7	8	Kamthi
	XXVIII भंडारा जिला															**Bhandara District**
1	भंडारा	..	..	..	..	46.2	2	..	..	10.0	1	151.0	11	197.0	11	Bhandara
2	साकोली	..	..	..	..	66.2	4	..	..	..	..	284.0	12	327.8	15	Sakoli
3	गोंदिया	..	..	..	..	11.0	2	..	..	..	..	315.5	13	194.0	11	Gondia
4	खारबुंद	..	..	..	..	11.0	2	..	..	..	..	249.0	12	125.0	9	Kharbund
5	चांदपूर	..	..	..	..	30.0	2	..	..	..	..	245.0	9	116.0	6	Chandpur
6	बोडळकसा	..	..	..	..	18.0	2	..	..	..	..	223.0	12	180.0	11	Bodalkasa
7	चोरखमग्रा	..	..	..	..	15.0	1	..	..	..	..	266.4	13	181.5	8	Chorkhamagra
8	पांग्री	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	245.0	10	214.0	14	Pangree
9	पवनी	..	..	..	..	22.6	6	..	..	..	..	206.9	16	192.1	19	Paoni
10	देवरी	..	..	..	..	48.6	4	..	..	7.6	1	367.4	15	279.8	14	Deori
11	तिरोरा	..	..	..	..	25.0	3	..	..	..	..	183.0	11	172.0	9	Tirora
12	तुमसर	..	..	..	..	34.8	5	..	..	..	..	278.0	11	188.1	10	Tumsar
13	मोहाडी	..	..	..	..	28.0	3	..	..	..	..	267.3	12	132.1	10	Mohadi
14	लाखांदुर	..	..	..	..	19.2	1	..	..	..	..	357.7	10	226.2	12	Lakhandur
15	आमगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	316.7	11	198.8	13	Amgaon
16	अर्जुनी	..	..	..	..	12.6	1	..	..	11.0	2	344.0	11	163.4	12	Arjuni
17	सालेकसा	..	..	..	..	19.2	2	..	..	..	..	162.4	11	181.0	11	Salekasa
18	गोरेगाव	..	..	..	..	6.2	1	..	..	..	..	297.8	14	261.4	10	Goregoan

	XXIX चंद्रपूर जिला															**Chandrapur District**
1	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	33.2	4	..	..	..	..	175.2	10	209.5	11	Chandrapur
2	वरोरा	..	..	..	..	..	..	33.0	3	..	..	0.6	..	227.1	12	208.6	10	Warora
3	राजूरा	..	..	..	..	..	..	16.0	3	..	..	..	..	273.0	10	191.0	13	Rajura
4	चिमुर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	215.4	11	219.7	8	Chimur
5	मूल	..	..	..	..	..	..	34.9	4	..	..	..	..	190.5	12	310.0	20	Mul
6	असोल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	184.4	8	471.0	18	Asol
7	घोराघेरी	..	..	..	..	..	..	7.0	1	..	..	..	..	162.6	11	200.8	13	Ghoragheri
8	खैरी	..	..	..	..	..	..	2.0	..	..	..	..	..	171.0	9	159.5	12	Khairee
9	ब्रह्मपुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	226.6	10	224.2	12	Brahmapuri
10	नेलसर	..	..	..	..	..	..	15.2	2	..	..	..	..	191.4	11	193.0	13	Nellsar
11	गडमौशी	..	..	..	..	..	..	21.0	4	..	..	..	..	216.0	8	172.0	9	Gadmoushi
12	गोंडपिंपरी	..	..	..	..	..	..	11.0	2	..	..	..	..	266.4	13	339.6	16	Gondpimpri
13	नागभिड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	214.4	11	149.2	15	Nagbhid
14	भद्रावती	..	..	..	..	..	..	50.0	6	..	..	..	..	217.2	11	163.0	12	Bhadravati
	XXX गडचिरोली जिला															**Gadchiroli District**
1	सिरोंचा	..	..	..	..	..	..	80.0	2	..	..	..	..	320.0	12	478.5	18	Sironcha
2	आरमोरी	..	..	..	..	..	..	19.4	2	2.2	..	14.0	1	220.1	13	230.9	15	Armon
3	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	34.3	3	..	..	..	..	412.4	11	503.7	20	Gadchiroli
4	कुनघेरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	238.3	11	431.6	16	Kundheri
5	धानोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	284.1	15	23.9	13	Dhanora
6	अहेरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	275.2	13	465.8	16	Aheri
7	चामोर्शी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	239.0	13	376.0	17	Chamorshi
8	कुरखेडा	..	..	..	..	..	..	19.1	2	..	..	0.6	..	251.0	13	225.3	15	Kurkheda
9	इटापल्ली	..	..	..	..	..	..	19.0	2	..	..	35.0	2	370.0	14	354.8	14	Etapalli

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 (A) —*contd.*

(पाऊस मिली मिटरमध्ये/Rainfall in MM)

अ. क्र. Sr. No.	केंद्र	ऑगस्ट August पाऊस Rainfall	ऑगस्ट August पावसाचे दिवस Rainy days	सप्टेंबर September पाऊस Rainfall	सप्टेंबर September पावसाचे दिवस Rainy days	ऑक्टोबर October पाऊस Rainfall	ऑक्टोबर October पावसाचे दिवस Rainy days	नोव्हेंबर November पाऊस Rainfall	नोव्हेंबर November पावसाचे दिवस Rainy days	डिसेंबर December पाऊस Rainfall	डिसेंबर December पावसाचे दिवस Rainy days	एकूण Total पाऊस Rainfall	एकूण Total पावसाचे दिवस Rainy days	सर्वसाधारण पाऊस Normal Rainfall	Centre
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	I मुंबई जिल्हा														**Greater Bombay**
1	मुंबई (कुलाबा)	438.9	25	179.6	14	29.9	4	..	..	..	..	1,915.2	86	1,805	Bombay (Colaba)
2	अंधेरी	168.0	22	47.0	13	35.0	2	..	..	..	..	1,260.0	83	N. A.	Andheri
	II ठाणे जिल्हा														**Thane District**
1	ठाणे	568.2	27	217.7	12	76.3	2	..	..	..	..	2,081.8	83	2,478	Thane
2	कल्याण	510.0	23	235.0	13	8.0	1	..	..	..	..	1,568.0	76	2,355	Kalyan
3	मुरबाड	932.0	25	502.0	8	58.0	2	..	..	..	..	2,657.0	73	2,534	Murbad
4	भिवंडी	712.0	28	382.0	13	24.0	2	..	..	..	..	2,319.0	83	2,578	Bhiwandi
5	वाडा	598.0	27	244.9	13	74.0	2	..	..	..	..	1,908.9	81	2,535	Wada
6	शहापूर	686.0	26	381.0	15	49.0	2	..	..	..	..	2,480.5	85	2,589	Shahapur
7	डहाणू	272.9	19	116.4	6	27.4	2	..	..	..	..	1,405.5	60	1,759	Dahanu
8	माहिम (पालघर)	384.2	19	285.7	11	41.2	2	..	..	..	..	1,823.8	66	1,731	Mahim (Palghar)
9	जव्हार	637.0	27	170.4	11	34.4	2	..	..	..	..	1,951.6	87	3,597	Jawhar
10	मोखाडा	515.9	26	206.8	14	40.8	2	..	..	..	..	1,809.3	88	2,467	Mokhada
11	डहाणू (वे.)	260.9	20	116.5	6	27.4	2	..	..	..	..	1,397.0	61	1,909	Dahanu (O.)
12	उल्हासनगर	585.0	25	319.0	10	9.0	1	..	..	..	..	1,725.0	72	..	Ulhasnagar
13	तलासरी	384.5	27	221.0	10	16.0	1	..	..	..	..	1,562.0	80	..	Talasari
14	वसई	676.0	23	315.0	11	37.0	2	..	..	..	..	2,154.0	75	1,912	Vasai
	III रायगड जिल्हा														**Raigad District**
1	अलिबाग	513.0	23	179.6	14	35.1	2	..	..	..	..	1,878.1	79	1,960	Alibag
2	पनवेल	785.2	30	194.0	14	96.8	3	..	..	..	..	2,495.8	89	2,741	Panvel
3	खालापूर	1,019.0	28	408.0	15	157.0	3	3.0	1	..	..	2,348.0	93	3,812	Khalapur
4	माथेरान	1,229.2	27	424.3	18	22.6	1	..	..	..	..	3,982.7	95	5,168	Matheran
5	उरण	568.0	26	99.0	10	14.0	1	..	..	..	..	2,015.0	82	2,072	Uran
6	भिरा	1,976.0	30	..	..	54.0	3	..	..	..	..	5,052.2	83	..	Bhira
7	पेण	711.6	25	118.8	10	91.4		..	..	..	..	2,580.6	84	2,866	Pen

8	महाड	..	..	842.0	28	454.0	16	112.0	3	..	..	...	..	3,204.0	100	3,190	Mahad
9	मांगांव	..	..	911.0	28	944.0	15	148.0	5	..	..	..	..	3,805.0	97	3,088	Mangaon
10	रोहा	..	..	864.0	29	194.0	14	123.0	5	..	..	..	..	2,807.0	99	3,118	Roha
11	पोलादपूर	..	..	865.0	29	382.0	17	67.0	4	..	..	..	..	3,276.0	99	4,032	Poladpur
12	मुरुड	..	..	602.0	29	231.0	12	35.0	3	..	..	..	..	2,129.0	96	2,784	Murud
13	श्रीवर्धन	..	..	729.5	25	200.8	12	105.8	2	..	..	..	..	2,477.6	86	3,255	Shrivardhan
14	म्हसळा	..	..	1,065.0	30	138.0	13	152.0	4	..	..	..	..	3,704.0	98	3,756	Mhasala
15	कर्जत	..	..	880.6	29	399.5	15	64.6	3	..	..	..	..	2,959.4	94	3,279	Karjat
16	सुधागड पाली	..	..	1,850.0	31	808.0	23	136.0	5	46.0	2	..	..	5,355.0	116.	4,152	Sudhagad-Pali
	IV रत्नगिरी जिल्हा																Ratnagiri District
1	रत्नगिरी (त.)	..	..	513.1	27	340.9	15	126.2	4	2.7	1	..	..	3,568.5	98	3,306	Ratnagiri (T.)
2	मंडणगड	..	..	785.0	30	211.0	16	128.0	3	..	..	..	..	3,268.0	101	3,848	Mandangad
3	दापोली	..	..	831.0	28	236.0	14	82.0	4	..	..	..	..	3,552.0	94	3,287	Dapoli
4	खेड	..	..	828.0	29	252.0	15	73.0	4	32.7	2	..	..	3,076.7	99	..	Khed
5	चिपळूण	..	..	730.0	27	356.0	18	101.0	4	..	..	..	..	3,251.0	105	3,497	Chiplun
6	गुहागर	..	..	578.0	26	203.0	9	243.0	3	..	..	..	..	3,141.0	89	2,557	Guhagar
7	राजापूर	..	..	664,0	28	214.0	13	58.0	5	..	..	..	..	3,403.0	94	3,213	Rajapur
8	लांजा	..	..	659.0	29	283.0	15	77.0	4	20.0	1	..	..	3,504.0	102	3,754	Lanja
9	देवरुख	..	..	824.0	30	341.0	14	136.0	7	13.0	2	..	..	3,651.8	108	..	Deorukh
10	हर्णे	..	..	498.2	27	247.0	12	269.7	3	1.4	..	..	..	2,519.6	89	..	Harnai
	V सिंधुदुर्ग जिल्हा																Sindhudurg District
1	देवगड (त.)	..	..	479.1	27	254.6	12	96.0	3	..	..	..	..	2,794.7	92	..	Deogad (T.)
2	देवगड (बी. डी. ओ.)	..	..	409.0	25	266.0	11	76.0	3	..	..	..	..	2,353.0	84	..	Deogad (BDO)
3	कणकवली	..	..	456.0	27	306.0	13	35.0	4	..	..	..	..	2,286.0	94	3,636	Kankavali
4	मालवण	...	..	524.8	20	184.0	8	67.0	4	..	..	..	..	2,159.5	73	2,761	Malvan
5	वेंगुर्ला	..	..	469.0	24	272.0	11	73.0	5	7.0	1	..	..	2,447.0	90	..	Vengurla
6	सावंतवाडी	..	..	679.0	30	397.0	14	152.0	7	..	..	..	..	3,621.0	105	..	Sawantwadi
7	कुडाळ	..	..	776.0	30	260.0	12	109.0	9	12.0	1	..	..	3,560.0	105	3,082	Kudal
	VI नाशिक जिल्हा																Nashik District
1	नाशिक	...	..	117.5	12	281.0	11	..	..	..	..	..	..	867.5	49	698	Nashik
2	निफाड	..	..	64.6	7	165.0	7	20.0	2	..	..	..	..	479.6	33	549	Niphad
3	पिंपळगांव बसवंत	..	..	37.8	3	72.6	6	22.4	2	..	..	..	..	377.9	24	630	Pimpalgaon Baswant
4	येवले	..	..	73.0	9	190.0	10	45.0	2	18.0	1	..	..	703.2	44	555	Yeole
5	सोमठाणा	..	..	57.0	4	111.0	8	16.0	2	..	..	..	..	467.0	28	486	Somthana
6	चांदवड	..	..	65.0	7	202.0	11	35.0	2	..	..	..	..	582.0	39	..	Chandwad
7	कोळेगांवमाल	..	...	62.7	5	164.0	8	4.3	1	..	..	..	..	567.2	26	645	Kolegaonmal
8	मालेगांव	..	..	51.2	4	118.6	8	30.4	2	..	..	..	..	455.7	30	..	Malegaon
9	दिंडोरी	..	..	83.9	13	69.8	3	7.0	1	..	..	..	..	462.9	40	753	Dindori

TABLE No. 2.4 (A) —*contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	VI नाशिक जिल्हा—चालू														**Nashik District—*contd.***
10	सुरगाणा	510.0	27	166.0	12	59.0	2	..	..	..	..	1,550.0	76	1,862	Surgana
11	बोलथान	90.4	4	157.4	6	..	..	..	..	..	..	565.4	20	686	Bolthan
12	कळवण	36.0	5	118.0	4	19.0	2	..	..	..	..	336.0	21	692	Kalvan
13	ओझर	74.3	8	66.3	5	59.0	3	13.8	1	0.2	..	503.2	40	633	Ozar
14	इगतपुरी	948.6	30	274.7	20	34.7	4	..	..	..	..	2,598.5	102	..	Igatpuri
15	सिन्नर	67.4	.5	190.0	6	7.0	1	..	..	..	..	699.6	31	..	Sinner
16	पेठ	425.1	27	245.9	19	51.0	1	..	..	..	..	1,746.5	82	..	Peth
17	बागलान	37.9	3	378.2	12	80.0	2	..	..	..	..	892.1	35	N. A.	Baglan
18	त्रिंबक	500.5	28	279.0	9	81.0	2	..	..	..	..	1,808.1	73	N. A.	Trimbak
	VII धुळे जिल्हा														**Dhule District**
1	धुळे	130.5	7	110.0	9	3.0	1	..	..	..	..	507.5	38	609	Dhule
2	साक्री	100.8	7	101.2	7	13.4	1	..	..	..	..	557.3	29	493	Sakri
3	नंदुरबार	270.3	14	52.9	6	21.0	2	..	..	..	..	708.4	42	643	Nandurbar
4	नवापूर	319.2	19	91.9	4	2.1	..	..	..	..	..	1,043.5	47	1,097	Navapur
5	तळोदा	234.8	11	68.1	3	6.2	1	..	..	..	..	779.6	39	790	Toloda
6	शहादा	254.5	9	92.0	2	..	..	..	..	..	..	977.1	31	659	Shahada
7	शिरपूर	163.0	12	70.0	3	9.0	1	..	..	..	..	734.0	35	616	Shirpur
8	शिंदखेडा	116.5	7	34.5	3	..	..	..	..	..	..	535.0	25	573	Shindkheda
9	अक्कलकुवा	558.0	16	107.0	6	5.0	1	..	..	..	..	1,171.0	47	1,179	Akkalkuwa
	VIII जळगांव जिल्हा														**Jalgaon District**
1	जळगांव	268.1	17	89.0	6	..	..	..	..	..	..	413.3	26	787	Jalgaon
2	चाळीसगांव	280.5	9	219.0	9	..	..	..	..	..	..	1,272.5	45	712	Chalisgaon
3	पाचोरा	265.5	12	174.5	7	..	..	..	..	..	..	863.6	44	793	Pachora
4	भडगांव	361.7	10	172.0	5	..	..	..	..	..	..	1,045.7	43	720	Bhadgaon
5	चोपडा	182.0	14	56.0	5	42.0	2	..	..	..	..	625.0	39	732	Chopada
6	अमळनेर	203.2	12	37.2	4	..	..	..	..	..	..	587.0	34	675	Amalner
7	पारोळा	269.0	10	84.0	7	..	..	..	..	..	..	607.0	36	687	Parola
8	जामनेर	318.8	16	187.8	8	9.0	1	..	..	..	..	972.0	49	502	Jamner
9	भुसावळ	312.9	17	24.2	3	..	..	..	..	..	..	759.6	40	788	Bhusawal
10	एदलाबाद	302.7	16	93.3	4	5.0	1	..	..	..	..	773.6	43	737	Edalabad
11	यावल	212.0	10	342.0	17	216.0	9	..	..	..	..	929.0	44	768	Yawal
12	रावेर	267.1	16	167.2	8	18.0	1	..	..	..	..	899.2	49	728	Raver
13	एरंडोल	314.0	17	31.0	3	..	..	..	..	..	..	572.0	37	..	Erandol

	IX अहमदनगर जिल्हा															Ahmednagar District
1	अहमदनगर	..	..	110.5	5	275.7	12	12.6	1	4.0	1	..	..	777.4	41	622	Ahmednagar
2	पारनेर	..	..	77.0	5	286.0	13	48.0	2	..	..	..	..	748.0	39	574	Parner
3	श्रीगोंदे	..	..	18.0	3	279.0	13	112.0	4	..	..	..	..	669.0	38	516	Shrigonde
4	कर्जत	..	..	53.0	5	216.0	12	59.0	4	..	..	..	..	926.0	44	557	Karjat
5	जामखेड	..	..	263.2	8	317.1	10	12.0	1	..	..	..	..	964.5	42	652	Jamkhed
6	शेवगांव	..	..	97.0	11	207.0	9	..	..	..	..	16.0	3	754.0	43	633	Shevgaon
7	पाथर्डी	..	..	83.0	5	302.0	11	40.0	2	..	..	..	..	755.0	38	669	Pathardi
8	नेवासे	..	..	127.0	6	130.0	6	21.0	1	..	..	..	..	606.0	26	589	Newase
9	राहुरी	..	..	38.0	3	176.0	11	3.0	1	..	..	2.0	..	533.0	31	520	Rahuri
10	संगमनेर	..	..	65.0	3	165.0	10	27.0	2	..	..	..	..	556.0	30	497	Sangamner
11	अकोला	..	..	37.0	5	78.0	6	..	..	..	..	..	..	365.6	22	597	Akola
12	कोपरगाव	..	..	45.0	5	202.0	9	7.0	1	..	..	15.0	1	679.0	33	512	Kopargaon
13	श्रीरामपूर	..	..	120.0	8	171.5	9	6.0	1	..	..	..	..	603.0	34	541	Shrirampur
14	मिरजगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	266.0	17	..	Mirajgoan
	X पुणे जिल्हा															Pune District
1	लोहगाव	..	..	70.7	9	230.4	12	71.8	3	..	..	..	..	849.9	47	684	Lohgaon
2	पुणे	..	..	74.9	8	154.8	11	21.5	3	..	..	0.2	..	668.8	50	661	Pune
3	वडगांव	..	..	294.6	21	247.4	15	60.1	4	..	..	..	..	1,290.5	68	1,124	Vadgaon
4	पौंड	..	..	285.0	23	181.3	9	57.0	3	..	..	..	..	1,291.3	70	1,519	Pound
5	जुन्नर	..	..	125.6	11	162.0	9	14.0	3	..	..	..	..	560.6	86	N.A.	Junnar
6	भोर	..	..	124.5	17	144.5	9	35.0	3	..	..	..	..	787.2	62	655	Bhor
7	जेजूरी	..	..	..	..	339.0	9	40.0	2	..	..	..	..	477.0	19	487	Jejuri
8	लोणावळा	..	..	1,396.0	29	337.0	15	..	..	..	..	..	..	4,226.0	91	4,304	Lonavala
9	शिरूर	..	..	15.0	3	422.0	12	55.0	3	..	..	..	..	739.0	36	510	Shirur
10	बारामती	..	..	13.8	2	229.6	12	39.6	2	..	..	..	..	465.2	30	..	Baramati
11	बारामती (वे.)	..	..	15.0	2	227.6	13	50.3	3	..	..	..	..	466.4	34	465	Baramati (O)
12	इंदापूर	..	..	35.3	4	219.2	11	20.2	2	..	..	..	..	642.9	33	503	Indapur
13	दौंड	..	..	24.6	4	144.2	10	64.2	3	..	..	..	..	574.0	32	463	Dound
14	सासवड	..	..	59.0	10	359.0	13	27.0	2	..	..	..	..	977.0	53	543	Saswad
15	आळंदी		..	13.8	2	229.6	12	39.6	2	..	..	..	..	588.1	37	..	Alandi
16	वेल्हे	..	..	443.0	28	248.0	16	14.0	3	..	..	..	..	2,219.0	90	..	Welhe
17	तळेगाव (दाभाडे)	..	..	17.0	4	280.0	14	22.0	1	..	..	..	..	665.0	33	..	Talegoan (Dabhade)
18	अंबेगांव (घोडेगांव)	..	..	84.0	10	192.9	12	8.0	1	..	..	..	..	548.6	42	..	Ambegoan (Ghodegaon)
19	राजगुरूनगर	..	..	48.3	5	313.2	12	26.2	3	..	..	..	..	760.9	38	..	Rajgurunagar
20	वानवडी		..	..	..	..	..	..	..	Not available	..	..	..	..	..	..	Wanwadi

TABLE No. 2.4 (A)—*contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XI सातारा जिल्हा														**Satara District**
1	सातारा	79.0	11	145.0	10	43.0	4	..	..	..	..	612.0	50	..	Satara
2	कोरेगाव	56.6	6	190.0	12	15.8	3	..	..	..	..	657.0	46	706	Koregaon
3	वाई	148.8	16	258.9	8	1.2	..	13.0	1	..	..	758.7	50	710	Wai
4	पाचगणी	264.9	26	183.0	14	15.3	2	12.2	2	..	..	1,348.1	88	1,865	Panchgani
5	मेढा (जावळी)	174.2	17	115.8	12	54.0	4	3.2	1	..	..	1,171.9	73	1,723	Medha (Jaoli)
6	महाबळेश्वर	1,554.4	31	278.6	20	30.4	3	6.2	..	0.1	..	4,746.2	118	6,226	Mahabaleshwar
7	पाटण	215.5	19	166.3	10	38.6	3	..	..	..	..	1,288.6	75	1,832	Patan
8	कराड	65.8	6	48.0	2	..	..	..	..	..	..	433.6	35	713	Karad
9	दहिवडी	15.0	2	303.4	12	51.4	1	4.6	1	..	..	669.4	37	463	Dahiwadi
10	वडूज	2.4	..	129.1	7	55.0	2	..	..	..	..	410.2	27	512	Vaduj
11	खंडाळा	27.5	4	188.1	7	18.0	2	3.4	1	..	..	541.5	42	504	Khandala
12	फलटण	13.1	2	369.3	13	7.0	1	3.0	1	..	..	661.6	37	478	Phaltan
13	औंध	..	..	284.0	12	13.0	1	..	..	..	..	398.0	23	..	Aundh
14	म्हसवडी	1.2	..	204.8	12	38.8	2	0.2	..	14.0	2	419.0	27	N. A.	Mhaswadi
	XII सांगली जिल्हा														**Sangli District**
1	मिरज	26.6	3	289.7	10	3.0	1	..	..	..	..	582.4	31	N. A.	Miraj
2	जत	9.6	1	330.8	17	27.4	2	0.6	..	0.6	..	769.7	44	528	Jat
3	इस्लामपूर	18.0	4	110.0	6	8.0	2	..	..	..	..	580.0	35	639	Islampur
4	कवठे (महांकाळ)	2.1	..	128.7	11	..	..	..	..	..	..	338.5	25	..	Kawathe (Mahankal)
5	विटा	38.2	6	157.0	10	..	..	..	..	..	..	316.6	38	542	Vita
6	तासगांव	21.0	4	252.0	12	7.0	1	..	..	..	..	519.0	32	599	Tasgaon
7	शिराळा	121.0	16	163.0	7	5.0	1	3.0	1	7.0	1	999.0	64	862	Shirala
8	आटपाडी	4.0	1	223.0	11	16.0	2	5.0	1	..	..	512.9	33	..	Atpadi
9	सांगली	24.1	1	200.8	10	37.2	1	1.0	..	..	..	527.2	31	..	Sangli
	XIII सोलापूर जिल्हा														**Solapur District**
1	सोलापूर	73.7	6	203.9	12	35.2	3	..	..	21.0	2	862.4	51	678	Solapur
2	बार्शी	74.2	8	306.2	12	21.6	3	..	..	3.8	..	644.9	42	657	Barshi
3	अक्कलकोट	31.0	5	368.0	15	34.0	3	5.0	1	32.0	1	1,013.0	48	689	Akkalkot
4	बेऊर	79.8	6	..	..	..	..	..	..	..	..	351.7	22	596	Jeur
5	मोहोळ	70.0	5	308.2	13	31.2	2	..	..	3.2	1	751.9	44	657	Mohol
6	माढा	41.0	5	355.0	9	8.0	2	..	..	..	..	690.0	31	..	Madha
7	करमाळा	90.5	8	331.1	15	1.6	..	7.4	1	21.8	2	600.3	51	541	Karmala
8	पंढरपूर	68.0	7	459.5	13	50.0	1	..	..	..	..	922.0	39	611	Pandharpur
9	सांगोला	31.0	3	378.4	11	5.2	..	1.4	..	..	..	760.8	35	538	Sangola
10	माळशिरस	64.0	4	135.0	9	77.0	3	..	..	..	..	589.0	28	515	Malshiras
11	मंगळवेढा	52.7	3	323.4	13	20.4	2	3.2	..	22.4	1	778.7	37	569	Mangalwedha
12	अकलूज	19.0	4	148.0	8	..	..	..	..	..	..	627.0	32	..	Akluj

	XIV' कोल्हापूर जिल्हा															**Kolhapur District**
1	कोल्हापूर (वे.)	..	..	103.5	17	165.3	9	14.8	2	2.3	..	0.1	..	761.3	60	..	Kolhapur (O.)
2	हातकणंगले	..	..	51.6	7	163.4	8	11.0	1	..	..	..	..	584.8	42	734	Hatkanangale
3	शिरोळ	..	..	21.0	3	124.0	7	9.0	1	17.0	2	..	..	444.0	36	555	Shirol
4	गगनबावडा	..	..	345.0	31	541.0	19	58.0	4	.	..	..	..	5,382.0	113	6,212	Gaganbavada
5	शाहुवाडी	..	..	410.0	29	357.0	11	16.0	1	..	..	..	..	2,181.0	81	1,961	Shahuwadi
6	गारगोटी	..	..	233.0	26	101.0	7	16.0	2	..	..	..	..	1,290.0	74	1,542	Gargoti
7	पन्हाळा	..	..	186.7	26	125.7	9	76.8	1	...	..	..	..	1,287.7	75	865	Panhala
8	कागल	..	..	80.2	11	138.5	7	16.0	7	..	..	..	..	666.0	47	952	Kagal
9	गडहिंग्लज	..	..	109.0	16	214.0	10	3.0	1	..	..	.	..	830.0	56	965	Gadhinglaj
10	राधानगरी	..	..	721.0	30	199.0	12	16.0	2	..	..	..	..	3,094.0	91	3,818	Radhanagari
11	आजरा	..	..	263.0	23	153.0	11	8.0	1	..	..	..	..	1,624.0	75	2,250	Ajara
12	चांदगड	..	..	463.5	30	201.0	10	30.4	3	..	..	..	..	2,559.4	92	2,696	Chandgad
13	कोल्हापूर (त.)	..	..	103.5	17	165.3	9	14.8	2	2.3	..	..	..	725.3	57	1,070	Kolhapur (T.)
	XV औरंगाबाद जिल्हा															**Aurangabad District**
1	औरंगाबाद	..	..	116.3	13	216.9	7	36.0	2	..	..	12.0	1	830.3	41	726	Aurangabad
2	खुलदाबाद	..	..	165.2	16	191.0	9	8.7	1	..	..	..	..	925.7	50	962	Khuldabad
3	वैजापूर	..	..	79.0	7	223.0	10	6.0	1	6.0	1	..	..	776.0	38	542	Vaijapur
4	सोयगांव	..	..	328.2	16	254.4	9	88.0	1	..	..	..	..	1,097.4	49	860	Soagaon
5	चिखलठाणा	..	..	117.1	14	218.9	10	37.8	2	1.5	..	5.8	1	895.3	51	692	Chikhalthana
6	सिल्लोड	..	..	254.2	13	165.5	5	..	..	..	..	..	..	710.9	35	768	Sillod
7	गंगापूर	..	..	175.0	9	117.8	8	..	..	..	..	..	.	847.1	38	682	Gangapur
8	कन्नड	..	..	161.0	11	195.0	8	18.6	1	..	..	..	..	772.6	42	808	Kannad
9	पैठण	..	..	86.2	8	271.2	12		..	..	..	34.8	2	921.5	40	..	Paithan
	XVI जालना जिल्हा															**Jalna District**
1	जालना	..	..	76.0	8	71.0	7	13.0	1	..	..	9.0	1	760.0	43	688	Jalna
2	जाफराबाद	..	..	210.1	14	143.5	8	10.0	1	..	..	2.0	.	655.8	43	818	Jafferabad
3	भोकरदन	..	..	187.1	14	100.0	6	4.0	1	..	..	..	..	591.1	41	708	Bhokardan
4	अंबड	..	..	101.4	9	99.6	9	3.4	1	..	..	..	..	743.2	39	769	Ambad
5	परतुर	..	..	194.9	13	138.4	9	9.2	1	..	..	3.5	..	960.1	51	784	Partur
	XVII परभणी जिल्हा															**Parbhani District**
1	परभणी	..	..	532.2	15	56.3	7	3.6	1	..	..	5.1	1	1,488.1	52	854	Parbhani
2	कळमनुरी	..	..	357.7	15	169.9	8	15.1	1	..	..	..	..	1,154.1	49	1,023	Kalamnuri
3	हिंगोली	..	..	420.2	16	73.0	8	1.8	..	..	..	5.2	1	1,051.6	50	788	Hingoli
4	जिंतूर	..	..	213.2	15	66.8	8	24.8	3	..	..	..	..	1,113.2	59	N. A.	Jintur
5	पाथरी	..	..	316.0	13	202.0	9	42.0	3	..	..	5.0	1	1,163.0	55	850	Pathari
6	सिद्धेश्वर कॅम्प	..	..	410.1	18	120.3	7	..	..	..	..	4.5	1	1,183.7	52	..	Siddheshwar Camp
7	गंगाखेड	..	..	241.8	11	219.6	9	29.6	3	..	.	27.0	2	1,122.4	48	N. A.	Gangakhed
8	बसमत	..	..	383.2	16	54.4	7	11.4	1	..	.	8.2	1	1,088.8	51	..	Basmat

TABLE No. 2.4 (A)—*contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XVIII बीड जिला														**Beed District**
1	चौसाला	114.0	6	634.0	15	..	.	..	..	..	..	1,170.0	35	652	Chowsala
2	बीड (कलेक्टर)	165.2	11	180.8	9	17.4	1	..	..	..	..	1,275.7	45	N. A.	Beed (Collector)
3	बीड	165.6	11	206.0	11	16.4	1	..	..	1.4	..	1,321.8	49	786	Beed
4	मोमिनाबाद	241.6	15	259.6	12	23.3	2	..	..	..	..	1,121.7	52	752	Mominabad
5	गेवराई	197.2	16	278.2	11	3.4	1	..	..	28.0	1	1,019.6	51	740	Gevrai
6	पाटोदा	184.4	5	229.7	11	14.9	2	..	..	6.2	1	1,039.1	44	683	Patoda
7	माजलगांव	181.5	12	125.8	7	36.0	2	..	..	17.0	2	885.4	47	862	Majalgaon
8	रोटी	78.0	6	410.0	13	45.0	2	..	..	..	..	976.0	38	625	Roti
9	आष्टी	119.0	9	337.0	14	28.0	1	..	..	..	..	956.5	51	647	Ashti
10	केज	187.8	14	157.0	10	56.2	2	..	..	14.4	1	1,207.5	56	N. A.	Kaij
	XIX नांदेड जिला														**Nanded District**
1	भोकर	718.5	15	56.0	5	21.0	1	..	..	1.0	..	2,105.7	53	N. A.	Bhokar
2	हदगांव	456.1	13	97.4	7	9.4	1	8.4	1	7.5	1	1,359.2	47	..	Hadgaon
3	नांदेड (दे.)	296.4	13	58.4	6	15.4	1	..	..	10.0	1	1,010.7	44	982	Nanded (O.)
4	मुखेड	239.8	12	147.6	8	41.8	2	28.5	2	..	..	1,264.0	45	N. A.	Mukhed
5	बिलोली	382.5	12	141.0	7	42.0	2	..	..	35.0	1	1,577.1	51	979	Biloli
6	किनवट	335.0	18	54.0	6		..	..	..	12.0	1	1,149.0	47	1,252	Kinwat
	कंधार	371.5	14	95.0	6	5.2	1	..	..	29.0	2	1,136.0	50	949	Kandhar
8	देगलूर	263.0	11	205.0	8	..	..	..	.	37.0	2	1,106.0	48	903	Degloor
9	नांदेड (त.) .. .	316.5	15	62.4	8	22.0	1	..	..	7.8	1	949.5	54	982	Nanded (T.)
	XX उस्मानाबाद जिला														**Osmanabad District**
1	उस्मानाबाद .. .	160.4	9	221.6	9	21.2	2	..	..	36.0	1	1,056.2	44	..	Osmanabad
2	परांडा	69.0	8	254.4	11	5.0	1	..	..	..	..	650.2	37	674	Paranda
3	कळंब	149.4	12	217.2	11	19.0	2	..	..	11.2	1	1,052.0	49	779	Kalamb
4	तुळजापूर	127.2	7	269.6	14	7.0	1	..	..	10.8	1	987.2	47	918	Tuljapur
5	उमरगा	96.6	11	366.8	12	24.0	4	11.6	1	2.4	..	1,215.6	52	N. A.	Omerga
	XXI लातूर जिला														**Latur District**
1	औसा	177.0	11	151.0	13	90.0	4	..	..	21.0	1	917.0	53	N. A.	Ausa
2	अहमदपूर	280.8	14	129.6	12	65.4	4	.	..	9.6	1	1,118.1	57	933	Ahmedpur
3	उदगीर	241.4	14	161.2	9	31.2	3	..	..	12.4	2	1,094.1	55	990	Udgir
4	लातूर	272.2	19	238.7	11	11.4	1	.		13.0	1	1,060.1	62	N. A.	Latur
5	निलंगा	211.0	13	230.0	10	8.0	1	..	.	36.0	3	999.0	54	N. A.	Nilanga

	XXII बुलढाणा जिल्हा															**Buldhana District**
1	बुलढाणा	..	..	307.3	17	163.4	5	4.0	1	..	..	15.2	1	903.3	46	857	Buldhana
2	मलकापूर	..	..	212.0	15	124.0	5	12.0	1	..	..	..	..	766.0	43	722	Malkapur
3	मेहेकर	..	..	292.0	18	150.0	7	49.0	2	..	..	..	..	1,542.0	59	835	Mehekar
4	नांदुरा	..	..	240.2	16	102.0	3	..	..	..	..	..	..	828.2	42	757	Nandura
5	डोनेगांव	..	..	241.5	13	..	..	..	..	..	..	..	..	809.0	39	..	Donegaon
6	जळगांव (जामोद)	..	..	191.0	15	66.0	5	..	..	..	..	..	..	577.0	37	755	Jalgaon (Jamod)
7	खामगाव	..	..	250.0	16	73.0	7	..	..	..	..	..	..	857.0	45	765	Khamgaon
8	शेगांव	..	..	308.2	16	27.0	4	..	..	..	..	13.8	2	864.0	46	789	Shegaon
9	चिखली	..	..	251.0	16	118.0	4	..	..	..	..	..	..	664.0	37	808	Chikhali
10	धामणगांव	..	..	289.9	19	184.6	9	..	..	..	..	12.8	1	882.8	51	..	Dhamangaon
11	लोणार	..	..	159.0	14	188.0	8	45.0	3	..	..	..	..	975.0	49	..	Lonar
12	संग्रामपूर	..	..	240.0	15	100.0	7	..	..	..	..	..	..	847.0	48	..	Sangrampur
13	सिंदखेडराजा	..	..	192.0	16	74.0	7	94.0	2	..	..	..	..	828.0	50	..	Shindkhed Raja
14	देऊळगांवराजा	..	..	184.6	11	86.6	18	96.0	3	..	..	18.3	1	828.6	55	..	Deolgaon Raja
15	मोटाला	..	..	324.0	17	172.5	6	..	..	..	..	27.0	1	1,005.5	50	..	Motala
	XXIII अकोला जिल्हा															**Akola District**
1	अकोला सीटी	..	..	N. A.	N. A.	133.4	6	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	42.4	3	414.2	30	810	Akola City
2	बाळापूर	..	..	190.8	13	104.0	5	..	..	..	..	50.6	4	717.5	39	773	Balapur
3	अकोट	..	..	216.3	12	102.9	4	..	..	..	..	0.5	..	594.5	30	794	Akot
4	वाशिम	..	..	176.9	14	62.2	7	7.5	1	..	..	..	..	789.9	52	927	Washim
5	मंगरूळपीर	..	..	208.0	13	85.1	5	4.0	..	5.0	1	38.0	3	821.8	47	861	Mangrulpir
6	मूर्तिजापूर	..	..	271.0	12	76.0	3	11.0	1	..	..	..	..	741.0	37	819	Murtijapur
7	अकोला (विमानतळ)	..	..	190.0	10	95.9	4	1.0	..	..	..	31.7	3	577.0	38	N. A.	Akola (Air Por)
8	तेल्हारा	..	..	288.8	15	84.7	8	25.0	1	..	..	..	..	1,018.7	49	N. A.	Telhara
9	पातूर	..	..	225.0	14	103.0	6	32.0	1	..	..	..	..	890.0	44	N. A.	Patur
10	कारंजा	..	..	310.7	16	85.5	5	338.1	8	..	..	..	..	1,263.0	48	..	Karanja
11	रिसोड	..	..	306.0	11	617.0	16	37.0	1	115.0	1	..	..	2,176.0	55	..	Risod
12	मानोरा	..	..	266.2	15	53.6	5	27.8	1	..	..	32.0	2	830.9	42	..	Manora
13	बार्शी टाकळी	..	..	247.5	14	68.5	5	..	..	..	..	..	..	575.5	38	..	Barshi Takli
14	मालेगांव	..	..	239.4	11	66.9	6	19.1	1	59.4	2	..	..	1,133.0	40	..	Malegaon
	XXIV अमरावती जिल्हा															**Amaravati District**
1	अमरावती	..	..	224.8	12	68.1	8	..	..	..	..	24.8	2	753.7	43	876	Amaravati
2	मोर्शी	..	..	198.1	14	111.0	4	..	..	..	..	..	..	709.8	36	849	Morshi
3	चांदूर रेल्वे	..	..	185.9	10	56.0	4	..	..	..	..	86.0	5	892.0	36	551	Chandur Railway
4	धामणगांव	..	..	104.6	9	80.4	7	9.5	1	..	..	..	..	406.1	31	816	Kholapur
5	तळेगांव	..	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1	N. A.	..	..	927	Talegaon
6	अचलपूर	..	..	374.0	16	12.5	1	6.0	1	..	..	..	..	811.3	35	832	Achalpur
7	दर्यापूर	..	..	130.6	6	77.0	7	12.4	1	..	..	..	..	356.6	25	768	Daryapur
8	अंजनगांव सुर्जी	..	..	199.4	14	27.8	4	5.4	1	..	..	..	..	394.0	38	788	Anjangaon Surji

TABLE No. 2.4 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XXIV अमरावती जिला—वासू														**Amaravati District—*Contd.***
9	चांदूर बाजार	192.2	14	28.7	3	.	..	..	..	..	..	478.7	38	832	Chandur Bazar
10	चिखलदरा	579.6	22	82.8	6	..	..	..	..	..	..	1,151.8	54	1,708	Chikhaldara
11	धारणी	432.9	17	143.2	8	..	..	..	..	..	..	1,178.8	47	1,143	Dharani
12	तिवसा	149.2	14	59.0	5	4.2	..	..	..	29.5	3	574.0	49	..	Tiwasa
13	बडनेरा	151.9	9	20.2	2	..	..	..	..	11.3	1	610.2	24	..	Badnera
14	भातकुली	104.4	9	80.4	7	9.5	1	..	..	..	..	405.6	31	..	Bhatkuli
	XXV यवतमाळ जिला														**Yavatmal District**
1	यवतमाळ	347.0	10	59.1	5	2.5	..	..	..	29.8	4	962.3	48	1,036	Yavatmal
2	वणी	300.5	13	85.8	5	15.2	1	..	..	..	..	717.1	38	1,118	Wani
3	दारवा	215.7	9	97.4	5	2.5	1	..	..	..	..	647.1	34	925	Darwha
4	पुसद	357.9	15	49.1	4	29.4	2	..	..	46.2	3	1,069.9	56	975	Pusad
5	उमरखेड	413.8	15	79.1	6	23.5	1	..	..	24.5	1	1,208.8	46	931	Umarkhed
6	पांढरकवडा	394.0	12	62.5	3	14.5	1	..	..	..	..	940.1	35	..	Pandharkawada
7	दिग्रस	312.0	12	133.0	6	4.0	1	..	..	..	..	936.0	39	..	Digras
8	नेर	337.0	11	106.5	5	2.5	..	..	..	23.0	2	779.8	33	..	Ner
9	बाभूळगांव	205.0	13	124.6	5	1.2	..	..	..	47.4	3	842.7	37	..	Babhulgaon
10	राळेगांव	250.6	9	105.4	6	11.6	1	..	..	23.0	2	971.4	40	..	Ralegaon
11	मोरगांव	198.1	10	89.0	5	..	..	..	..	..	..	673.3	37	..	Morgaon
12	कळंब	215.7	9	97.4	5	2.5	1	..	..	..	..	902.7	43	..	Kalamb
13	घाटंजी	416.0	16	106.0	6	..	..	..	..	..	..	907.0	40	..	Ghatanji
14	महागांव	475.0	16	112.5	5	17.0	1	..	..	53.7	2	1,491.7	51	..	Mahagaon
	XXVI वर्धा जिला														**Wardha District**
1	वर्धा	271.6	11	116.0	5	3.4	1	..	..	..	..	1,051.0	40	N.A.	Wardha
2	हिंगणघाट	414.4	13	189.2	11	106.2	3	..	..	..	..	1,292.0	55	1,142	Hinganghat
3	आर्वी	121.5	11	171.6	7	..	..	..	..	39.5	3	767.8	44	994	Arvi
4	कारंजा	326.5	18	73.5	3	35.0	2	..	..	35.8	4	903.1	49	..	Karanja
5	देवळी	385.2	14	138.4	7	18.4	2	..	..	47.8	6	1,096.8	49	..	Deoli
6	सेलू	210.7	14	132.2	6	22.0	1	..	..	50.1	4	799.7	42	..	Seloo
7	समुद्रपूर	298.0	15	91.0	9	9.0	2	..	..	25.0	1	848.5	46	..	Samudrapur
	XXVII नागपूर जिला														**Nagpur District**
1	नागपूर फार्म	N.A.	N.A.	..	..	N.A.	N.A.	..	..	..	..	241.8	13	..	Nagpur Farm
2	नागपूर	N.A.	N.A.	95.0	6	9.5	1	..	..	40.6	4	602.3	32	1,242	Nagpur
3	उमरेड	N.A.	N.A.	209.1	7	9.6	1	..	..	..	..	552.1	33	1,279	Umred
4	काटोल	N.A.	N.A.	61.8	4	..	..	..	..	..	..	515.6	26	1,011	Katol
5	सावनेर	N.A.	N.A.	78.5	4	0.8	..	..	..	27.0	2	539.7	26	1,075	Saoner
6	खिंडशी	198.1	16	89.9	5	14.9	2	..	..	32.5	4	746.6	47	1,193	Khindashi

7	थारसा	..	..	155.0	15	176.2	8	8.6	1	..	..	68.4	4	703.2	51	1,283	Tharasa
8	रामटेक	..	..	N.A.	N.A.	122.2	9	9.2	1	..	..	32.5	4	546.1	34	1,210	Ramtek
9	पारशीवनी	..	..	N.A.	N.A.	85.1	4	4.1	1	..	..	..	..	450.6	32	1,105	Parseoni
10	देवलापूर	..	..	N.A.	N.A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Deolapur
11	हिंगणा	..	..	N.A.	N.A.	87.4	8	5.6	1	13.4	1	50.6	4	619.5	33	..	Hingana
12	नरखेड	..	..	N.A.	N.A.	113.2	7	5.0	1	..	..	28.4	3	620.2	33	..	Narkhed
13	कलमेश्वर	..	..	N.A.	N.A.	83.0	3	7.0	1	..	..	25.0	3	601.8	26	..	Kalmeshwar
14	भिवापूर	..	..	N.A.	N.A.	103.0	9	11.0	1	..	..	20.6	3	465.8	35	..	Bhivapur
15	कामठी	..	..	N.A.	N.A.	172.5	6	18.3	2	25.4	1	26.8	2	642.6	33	..	Kamathi
	XXVIII भंडारा जिला																**Bhandara District**
1	भंडारा	..	..	357.6	18	163.0	9	8.5	1	..	..	53.0	4	986.3	57	1,388	Bhandara
2	साकोली	..	..	361.8	16	90.0	8	..	..	..	..	21.2	2	1,151.0	57	1,572	Sakoli
3	गोंदिया	..	..	396.3	19	92.5	9	4.0	1	..	..	93.1	4	1,116.5	61	1,579	Gondia
4	खरबुंद	..	..	279.0	20	153.0	10	..	..	..	..	58.0	4	875.0	57	1,475	Kharbund
5	चांदपूर	..	..	586.0	10	113.0	6	..	..	..	..	70.0	4	1,160.0	37	1,313	Chandpur
6	बोडलकसा	..	..	560.0	17	72.0	7	..	..	..	..	55.0	4	1,108.0	53	1,379	Bodalkasa
7	चोरखमारा	..	..	464.0	18	148.2	6	..	..	..	..	52.0	4	1,127.1	50	1,466	Chorkhamagra
8	पांगी	..	..	581.0	15	35.0	3	..	..	..	..	60.0	3	1,135.0	45	1,555	Pangree
9	पवनी	..	..	333.8	24	186.8	14	..	..	..	..	20.0	4	962.2	83	..	Paoni
10	देवरी	..	..	320.8	18	146.6	7	..	..	..	..	47.0	3	1,217.8	62	1,445	Deori
11	तिरोरा	..	..	490.0	17	171.0	10	4.0	1	..	..	55.0	3	1,100.0	54	..	Tirora
12	तुमसर	..	..	473.4	15	123.6	8	14.8	1	..	..	46.2	4	1,158.9	54	..	Tumsar
13	मोहाडी	..	..	289.2	18	175.4	9	..	..	..	..	52.0	4	944.0	56	..	Mohadi
14	लाखांदुर	..	..	541.9	16	142.2	7	0.3	..	..	..	23.3	3	1,310.8	49	..	Lakhandur
15	आमगाव	..	..	560.2	17	180.4	7	..	..	..	..	56.4	5	1,312.5	53	..	Amgaon
16	अर्जुनी	..	..	365.2	19	155.8	9	..	..	..	..	21.0	1	1,073.5	55	..	Arjuni
17	सालेकसा	..	..	1,286.0	17	174.2	7	..	..	..	..	23.4	3	846.2	51	..	Salekasa
18	गोरेगाव	..	..	278.5	15	63.5	8	..	..	..	..	58.4	4	965.8	52	..	Goregaon
	XXIX चंद्रपूर जिला																**Chandrapur District**
1	चंद्रपूर	..	..	341.5	16	240.4	8	0.7	..	..	..	33.4	2	1,034.3	51	1,267	Chandrapur
2	वरोरा	..	..	243.8	15	178.4	5	10.5	1	..	..	66.6	2	968.6	48	1,185	Warora
3	राजुरा	..	..	251.0	14	182.0	9	3.0	1	..	..	5.0	1	921.0	51	..	Rajura
4	चिमुर	..	..	314.4	15	311.8	8	10.8	1	..	..	44.0	3	1,116.1	46	1,268	Chimur
5	मूल	..	..	367.0	14	117.0	8	..	..	..	..	..	..	1,019.4	58	..	Mul
6	असोला	..	..	260.0	16	177.6	8	..	..	..	..	112.0	2	1,205.0	52	..	Asol
7	घोराघेरी	..	..	388.6	16	171.8	8	..	..	..	..	19.8	2	950.6	51	1,359	Ghoragheri
8	खैरी	..	..	151.0	10	46.0	5	..	..	..	..	79.0	2	608.5	38	1,381	Khairee
9	ब्रह्मपुरी	..	..	365.0	21	52.3	4	..	..	..	..	17.3	3	885.4	50	1,472	Brahmapuri
10	नेलसर	..	..	391.8	17	209.4	9	..	..	..	..	67.1	2	1,067.9	54	1,357	Nelsar
11	गडमौशी	..	..	317.0	11	184.0	6	..	..	..	..	60.0	2	970.0	54	1,437	Gadmoushi
12	गोंडपिंपरी	..	..	362.0	14	123.2	6	..	..	..	..	80.0	2	1,182.2	53	..	Gondpimpri
13	नागभिड	..	..	419.2	18	246.1	11	3.0	1	..	..	28.5	3	1,060.4	59	..	Nagbhid
14	भद्रावती	..	..	317.2	15	181.4	6	..	..	..	..	11.0	1	940.0	51	..	Bhadravati

TABLE No. 2.4 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XXX गडचिरोली जिल्हा														**Gadchiroli District**
1	सिरोंचा	623.5	18	155.0	7	20.0	1	..	..	17.0	2	1,694.0	60	1,439	Sironcha
2	आरमोरी	580.2	17	126.3	9	..	..	..	..	17.4	3	1,210.5	60	..	Armori
3	गडचिरोली	484.6	21	169.2	8	6.2	1	..	..	123.6	2	1,734.0	66	1,552	Gadchiroli
4	कुन्धेरी	278.8	11	125.2	6	..	..	..	..	71.2	2	1,145.1	46	1,441	Kundheri
5	धानोरा	451.7	20	89.4	6	3.5	1	..	..	..	..	1,059.6	55	..	Dhanora
6	अहेरी	573.4	20	112.4	10	2.2	..	..	..	83.8	2	1,512.8	61	..	Aheri
7	चामोर्शी	366.0	16	101.0	7	4.0	1	..	..	21.0	2	1,107.0	56	..	Chamorshi
8	कुरखेडा	441.0	20	174.4	9	..	..	..	..	6.5	1	1,117.9	60	..	Kurkheda
9	एटापल्ली	695.8	18	76.8	7	..	..	..	..	88.0	2	1,639.4	59	..	Etapalli

टीप : (१) स्तंभ (२९) मधील आकडे हे प्रत्येक केंद्राचे सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाचे आहेत.
(२) N. A. उपलब्ध नाही.

Note.—(1) The figures shown in column (29) are average of normal rainfall at each centre.
(2) N. A. not available.

आधार : कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :— Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 2.4 (B)

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 (B)

विविध केंद्राचे ठिकाणी पडलेला पाऊस/Rainfall at different Centres (1990)

(पाऊस मिलीमिटरमध्ये/Rainfall in Millimeters)

अ. क्र. Sr. No.	केंद्र	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July		Centre
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	I. बृहन्मुंबई जिल्हा															**I. Gr. Bombay District**
1	मुंबई (कुलाबा)	..	..	..	..	..	..	..	..	132.3	5	887.2	19	282.8	17	Bombay Colaba (O)
2	सांताक्रुझ (वे)	..	..	2.8	1	2.9	1	..	..	133.4	5	740.5	13	399.0	23	Santacruz (O)
3	अंधेरी (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Andheri (T)
4	बोरिवली (त)	..	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Borivali (T)
	II. ठाणे जिल्हा															**II. Thane District**
1	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	112.9	5	928.4	22	558.6	25	Thane
2	कल्याण	..	..	..	..	..	..	..	..	70.0	4	343.0	14	492.7	27	Kalyan
3	मुरबाड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Murbad
4	भिवंडी	..	..	..	..	..	..	..	..	143.0	5	743.0	15	678.0	23	Bhiwandi
5	वसई	..	..	..	..	..	..	..	..	102.0	6	525.0	11	390.0	19	Vasai
6	वाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	118.0	5	495.0	19	854.0	26	Wada
7	शहापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	2.0	..	367.6	21	999.1	25	Shahapur
8	डहाणू	..	..	..	..	..	..	..	..	190.4	4	354.2	8	195.3	15	Dahanu
9	माहिम (पालघर)	..	..	..	..	..	..	..	..	231.8	11	686.4	23	1,002.8	25	Mahim (Palghar)
10	जव्हार	..	..	..	..	..	..	..	..	56.6	3	322.2	17	999.6	30	Jawhar
11	मोखाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	124.0	6	303.6	16	876.9	30	Mokhada
12	डहाणू (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dahanu (O)
13	उल्हासनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	20.0	2	492.0	17	598.0	25	Ulhasnagar
14	तलासरी	..	..	..	..	..	..	..	..	96.0	3	229.0	9	392.0	25	Talasari
	III. रायगड जिल्हा															**III. Raigad District**
1	अलिबाग	..	..	..	..	..	..	5.8	1	..	..	116.9	4	887.2	19	407.5	23	Alibag
2	पनवेल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	84.5	2	912.4	19	752.4	29	Panvel
3	खालापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	138.0	2	690.0	21	1,079.0	30	Khalapur
4	माथेरान	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	173.4	7	936.9	22	1,482.7	30	Matheran

5	उरण	25.0	5	942.0	16	40.6	19	Uran
6	पेण	86.0	1	753.9	18	949.4	31	Pen
7	महाड	167.2	8	992.0	24	1,171.9	31	Mahad
8	माणगाव	247.0	8	1,033.0	25	1,351.0	31	Mangaon
9	रोहा	81.0	4	1,014.0	24	1,173.0	30	Roha
10	पोलादपूर	204.0	5	1,109.0	19	1,457.0	30	Poladpur
11	मुरुड	140.0	6	864.0	29	567.0	23	Murud
12	श्रीवर्धन	159.1	7	1,089.7	22	494.5	24	Shrivardhan
13	म्हसळा	161.0	8	1,338.0	29	1,268.0	31	Mhasala
14	कर्जत	164.9	6	642.9	21	1,304.0	30	Karjat
15	सुधागड-पाली	275.0	4	1,157.0	29	1,295.0	30	Sudhagad-pali
16	भिरा	286.0	7	1,219.0	26	3,220.0	31	Bhira
	IV. रत्नागिरी जिल्हा							**IV. Ratnagiri District**
1	मंडणगड	129.0	8	1,359.0	25	1,457.0	30	Mandangad
2	दापोली	162.8	9	973.0	25	949.6	28	Dapoli
3	हर्णे	237.0	9	973.0	23	393.7	26	Harnai
4	खेड	..	..	522.0	16	1,082.0	27	Khed
5	चिपळूण	210.0	8	808.0	22	1,105.0	28	Chiplun
6	गुहागर	190.0	6	890.0	25	413.0	21	Guhagar
7	रत्नागिरी (वे)	415.4	12	777.2	25	626.6	25	Ratnagiri (O)
8	राजापूर	158.5	7	847.5	26	1,096.5	30	Rajapur
9	रत्नागिरी (आय. एम. डी.)	415.4	12	781.2	26	627.6	25	Ratnagiri (I. M. D)
10	देवरुख	198.0	12	1,036.0	28	1,252.0	31	Devrukh
	V. सिंधुदुर्ग जिल्हा							**V. Sindhudurg District**
1	कुडाळ	288.0	13	1,447.0	27	929.0	30	Kudal
2	देवगड (बी. डी. ओ.)	375.0	10	732.0	20	342.0	18	Deogad (B. D. O.)
3	कणकवली (बी. डी. ओ.)	170.0	9	919.0	28	1,560.0	30	Kankavali (B. D. O.)
4	मालवण (बी. डी. ओ.)	304.0	11	519.0	20	273.0	18	Malwan (B. D. O.)
5	वेंगुर्ला	314.0	13	736.0	22	580.0	28	Vengurla
6	सावंतवाडी	326.0	13	1,223.0	29	1,095.0	28	Sawantwadi
7	वेंगुर्ला (वे)	157.0	12	368.0	19	NA	NA	Vengurla (O)
8	देवगड (वे)	367.8	10	764.4	22	427.3	24	Deogad (O)
	VI. नाशिक जिल्हा							**VI. Nashik District**
1	निफाड	113.0	7	34.0	4	95.0	8	Niphad
2	पिंपळगांव बसवंत	202.8	4	21.0	2	95.3	9	Pimpalgaon Baswant
3	नाशिक (त)	54.0	6	293.2	16	150.6	20	Nashik (T)
4	येवले	132.0	7	145.0	8	56.0	7	Yeole
5	चांदुर	89.0	4	84.0	5	61.0	8	Chandur

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	VI. नाशिक जिल्हा—चालू															**VI. Nashik District—*Cont.***
6	कोलेगावमाल	..	..	..	..	..	..	..	..	83.6	4	132.5	7	53.1	6	Kolegaonmal
7	नांदगांव	30.0	2	..	..	..	..	..	..	109.0	7	137.0	7	39.0	4	Nandgaon
8	मालेगाव (वे)	4.0	..	0.5	..	..	..	..	..	90.7	8	57.6	7	33.7	3	Malegaon (O)
9	दिंडोरी	..	..	..	..	..	..	..	..	67.6	5	88.8	5	149.2	13	Dindori
10	सुरगणा	..	..	..	..	..	..	..	..	34.0	2	219.0	10	669.0	30	Surgana
11	कळवण	..	..	..	..	..	..	..	..	112.0	2	59.0	3	108.0	2	Kalvan
12	सटाणा (बागलाण)	..	..	..	..	..	..	..	..	110.0	6	168.0	6	83.0	5	Satana (Baglan)
13	ओझर (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	108.3	9	149.7	4	132.7	14	Ozar (O)
14	इगतपुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	610.7	19	1,366.2	29	Igatpuri
15	सिन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	136.0	5	48.0	3	117.0	12	Sinnar
16	पेठ	..	..	..	..	..	..	..	..	35.4	3	322.9	13	1,406.8	30	Peth
	VII. धुळे जिल्हा															**VII. Dhule District**
1	धुळे (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	34.5	4	76.0	6	74.0	6	Dhule (T)
2	साक्री	..	..	..	..	..	..	..	..	77.8	5	141.4	6	65.4	5	Sakri
3	पिंपळनेर	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Pimpalner
4	नंदुरबार (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	95.7	4	106.4	5	182.9	16	Nandurbar (T)
5	नवापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	9.0	2	193.6	4	329.8	12	Nawapur
6	तळोदा	..	..	..	..	..	..	..	..	221.0	5	116.0	7	230.2	13	Taloda
7	शहादा	4.0	1	..	..	..	..	..	..	105.2	5	71.0	6	213.0	11	Shahada
8	शिरपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	45.0	3	72.0	4	191.0	8	Shirpur
9	सिंदखेडा	..	..	..	..	..	..	..	..	6.0	1	87.7	5	116.4	4	Sindkheda
10	अक्कलकुवा	..	..	..	..	..	..	..	..	24.0	2	86.0	5	236.0	15	Akkalkuwa
	VIII. जळगाव जिल्हा															**VIII. Jalgaon District**
1	चाळीसगांव	12.0	1	..	..	..	..	..	..	69.0	3	95.0	7	65.0	6	Chalisgaon
2	जळगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	58.2	4	168.5	8	177.2	9	Jalgaon
3	पाचोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	3.0	1	33.0	3	153.0	10	Pachora
4	भडगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	104.0	5	85.0	6	88.0	6	Bhadgaon
5	चोपडा	..	..	..	..	..	..	..	..	39.0	4	292.0	9	160.0	8	Chopda
6	अमळनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	70.2	5	103.6	8	Amalner
7	पारोळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	149.0	3	61.0	4	Parola
8	जामनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	125.0	4	118.0	10	212.0	11	Jamner
9	भुसावळ	..	..	..	..	..	..	..	..	30.8	3	51.4	4	160.3	9	Bhusawal
10	एदलाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	15.0	1	65.2	6	137.2	7	Edlabad
11	यावल	..	..	..	..	..	..	..	..	53.0	5	316.0	13	378.0	13	Yawal
12	रावेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	59.0	5	86.4	5	Raver
13	एरंडोल	..	..	..	..	..	..	..	..	27.0	2	173.1	8	121.4	9	Erandol

	IX. अहमदनगर जिल्हा																**IX. Ahmednagar District**
1	अहमदनगर (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	52.0	4	58.6	5	22.1	3	Ahmednagar (O)
2	पारनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	175.0	7	129.0	5	40.0	6	Parner
3	श्रीगोंदे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	110.0	6	98.0	7	47.0	8	Shrigonde
4	कर्जत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	220.0	8	59.0	6	57.0	6	Karjat
5	जामखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	116.0	8	87.0	8	27.0	4	Jamkhed
6	शेवगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	18.0	4	107.0	5	26.0	1	Shevgaon
7	पाथर्डी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	69.0	5	120.0	8	76.0	6	Pathardi
8	नेवासे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	67.6	5	77.1	5	41.9	3	Newase
9	राहूरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	69.0	3	89.0	4	33.0	4	Rahun
10	संगमनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	120.0	5	34.0	2	85.0	6	Sangamner
11	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	51.0	5	159.8	14	Akola
12	कोपरगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	114.0	6	135.0	7	58.0	7	Kopargaon
13	श्रीरामपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	75.0	4	69.0	4	42.0	5	Shrirampur
14	मिरजगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	210.0	8	53.0	6	9.0	2	Mirajgaon
	X. पुणे जिल्हा																**X. Pune District**
1	लोहगाव विमानतळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Lohagaon Aerodrome
2	पुणे (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	81.2	7	52.3	7	248.6	15	Pune (O)
3	वडगावशेरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	11.0	1	101.2	8	289.3	23	Vadgaon-Mawal
4	पौडमुळशी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	26.2	4	177.0	12	833.0	27	Poud-Mulshi
5	जुन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	45.0	6	252.0	13	Junnar
6	वानवडी (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wanwadi (O)
7	भोर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	42.2	3	82.4	4	372.2	24	Bhor
8	आंबेगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	68.9	6	81.9	9	300.7	19	186.1	20	Ambegaon
9	जेजुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	88.0	5	Jejuri
10	लोणावळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	275.0	5	1.282.5	25	2,352.5	31	Lonawala
11	लोहगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Lohagaon
12	शिरूर	..	..	..	..	..	..	..	..	89.3	6	73.0	3	42.0	4	84.0	6	Shirur
13	बारामती	..	..	..	..	..	..	..	..	80.6	7	30.0	3	15.9	2	93.0	5	Baramati
14	बारामती (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	78.0	6	40.3	4	18.3	2	97.4	5	Baramati (O)
15	इंदापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	126.0	5	37.8	6	Indapur
16	दौंड	..	..	..	..	..	..	..	..	88.5	8	152.0	6	37.5	6	91.5	6	Daund
17	सासवड (पुरंदर)	..	..	..	..	..	..	..	..	283.0	5	144.0	6	232.0	16	147.0	14	Saswad (Purandar)
18	आळंदी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	188.4	7	187.9	15	Alandi
19	वेल्हे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	60.0	3	317.0	16	1,346.0	31	Welhe
20	तळेगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	86.0	7	74.0	5	72.5	13	91.0	9	Talegaon
21	राजगुरूनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	67.2	9	126.0	9	Rajgurunagar

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)		(2)
	XI. सातारा जिल्हा															**XI. Satara District**
1	सातारा (वे)	1.9	..	..	..	..	..	..	..	51.0	4	89.8	9	194.7	20	Satara (O)
2	कोरेगाव	..	..	..	..	..	..	..		19.8	3	108.6	10	135.1	14	Koregaon
3	वाई	..	..	..	..	..	..		..	74.8	7	115.6	12	257.9	18	Wai
4	पांचगणी	..	..	..	..	..	..	..	..	114.9	9	256.2	15	533.1	29	Panchgani
5	मेढा (जावळी)	..	..	..	..	..	..	..	..	73.6	8	271.5	12	535.6	26	Medha (Jaoli)
6	महाबळेश्वर	..	..	..	..	..	..	..	..	197.1	12	1,346.1	25	2,559.3	31	Mahabaleshwar
7	कराड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	145.2	12	187.3	24	Karad
8	दहिवाडी (माण)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dahiwadi (Man)
9	वडूज	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	11.4	2	31.6	6	Vaduj
10	खंडाळा	..	..	..	..	..	..	..	..	168.8	8	74.0	9	75.4	7	Khandala
11	फलटण	..	..	..	..	..	..	..	..	31.6	6	138.4	6	15.0	3	Phaltan
12	सातारा (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Satara (T)
13	औंध	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	40.0	2	79.0	5	Aundh
	XII. सांगली जिल्हा															**XII. Sangli District**
1	मिरज	..	..	..	..	3.0	1	..	..	270.1	9	75.8	7	82.6	11	Miraj
2	जत	..	..	..	..	..	..	..	..	87.0	2	326.2	8	38.6	4	Jat
3	इस्लामपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	76.0	3	55.0	7	177.0	12	Islampur
4	कवठे महांकाळ	15.0	1	..	..	..	..	..	..	52.7	4	75.6	4	40.5	5	Kawathe Mahankal
5	वीटा (खानापूर)	..	..	..	..	..	..	..	..	61.2	4	155.7	7	78.6	8	Vita (Khanapur)
6	तासगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	142.0	5	66.0	7	102.0	10	Tasgaon
7	शिराळा	..	..	..	..	..	..	..	..	113.0	4	127.0	10	354.0	19	Shirala
8	आटपाडी	15.0	1	..	..	..	..	..	..	146.0	10	294.0	8	6.0	1	Atpadi
9	सांगली	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Sangli
	XIII. सोलापूर जिल्हा															**XIII. Solapur District**
1	सोलापूर (वे)	0.2	..	..	..	..	..	..	..	64.4	6	378.9	13	86.0	8	Solapur (O)
2	बार्शी	5.0	1	..	..	..	..	..	..	69.6	8	157.6	8	25.4	3	Barshi
3	अक्कलकोट	6.0	1	..	..	..	..	..	..	14.9	9	352.0	11	104.0	9	Akkalkot
4	अकलूज	..	..	..	..	..	..	..	..	74.6	4	133.0	4	..	..	Akluj
5	मोहोळ	..	..	..	..	..	..	..	..	178.9	8	31.0	6	197.0	11	Mohol
6	माढा	..	..	..	..	..	..	..	..	111.0	5	192.0	9	27.0	3	Madha
7	करमाळा	7.0	1	..	..	..	..	..	..	182.4	4	160.2	8	40.2	5	Karmala
8	पंढरपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	87.5	6	32.0	6	Pandharpur
9	सांगोला	..	..	..	..	..	..	..	..	90.0	6	87.0	7	59.2	2	Sangola
10	माळशिरस	2.0	..	..	..	..	..	..	..	53.0	5	134.0	4	22.0	4	Malshiras
11	मंगळवेढा	8.2	1	..	..	..	..	..	..	103.2	7	102.5	9	16.0	1	Mangalwedha
12	सोलापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	63.6	6	379.0	13	84.8	7	Solapur

	XIV. कोल्हापूर जिल्हा																**XIV. Kolhapur District**
1	कोल्हापूर (वे)	..	..	11.2	1	..	..	..	..	..	..	84.2	5	56.1	9	334.2	23	Kolhapur (O)
2	हातकणंगले	..	..	..	..	..	..	..	..	28.4	1	179.0	8	23.7	4	176.4	15	Hatkanangale
3	शिरोळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	59.0	5	56.0	3	78.0	8	Shirol
4	गगनबावडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	360.0	13	1,001.0	27	1,800.0	30	Gaganbavada
5	कोल्हापूर	..	..	11.2	1	..	..	..	..	..	..	68.0	4	55.5	8	336.0	22	Kolhapur
6	शाहूवाडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	143.0	17	603.0	27	Shahuwadi
7	गारगोटी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	42.0	4	208.0	17	459.0	27	Gargoti
8	पन्हाळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	30.0	6	144.5	16	645.8	30	Panhala
9	कागल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	81.9	5	26.9	3	119.3	13	Kagal
10	गडहिंग्लज	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	91.0	6	65.0	6	231.0	19	Gadhinglaj
11	राधानगरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	85.0	7	625.0	23	1,367.0	31	Radhanagari
12	आजरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8.0	1	249.0	16	652.0	28	Ajara
13	चांदगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	29.4	3	454.4	24	986.4	31	Chandgad
	XV. औरंगाबाद जिल्हा																**XV. Aurangabad District**
1	खुलदाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	234.4	8	97.8	6	118.0	12	Khuldabad
2	वैजापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	167.0	7	125.0	6	62.0	8	Vaijapur
3	सोयगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	147.5	7	143.0	5	140.0	7	Soegaon
4	चिखलठाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	240.7	11	123.2	5	105.9	9	Chikhalthana
5	सिल्लोड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	182.8	7	80.3	6	106.3	7	Sillod
6	गंगापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	58.8	5	162.0	7	65.9	5	Gangapur
7	कन्नड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	128.2	7	69.4	5	63.2	6	Kannad
8	पैठण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	200.7	4	130.8	8	63.1	5	Paithan
	XVI. जालना जिल्हा																**XVI. Jalna District**
1	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	123.0	9	247.0	10	95.0	6	Jalna
2	जाफराबाद	..	..	7.6	2	..	..	..	..	..	..	57.3	1	209.8	9	90.0	8	Jafferabad
3	भोकरदन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	130.0	5	81.2	7	89.8	8	Bhokardan
4	अंबड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	139.6	5	[illegible]	8	69.8	4	Ambad
5	परतुर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	14[illegible]	10	237[illegible]	13	102.6	8	Partur
	XVII. परभणी जिल्हा																**XVII. Parbhani District**
1	परभणी (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..					..	Parbhani (O)
2	कळमनुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	124.3	9	402.3	15	187.4	9	Kalamnuri
3	हिंगोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	82.9	5	293.6	14	285.8	11	Hingoli
4	जिंतूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	164.0	9	320.0	13	145.0	9	Jintur
5	पाथरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	81.0	8	178.0	13	154.0	6	Pathri
6	सिद्धेश्वर कैंप	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	98.7	5	280.3	14	157.5	9	Sidheshwar Camp
7	गंगाखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	66.1	4	253.0	13	109.8	5	Gangakhed
8	बसमत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	108.7	10	206.0	13	148.0	9	Basmat

TABLE No. 2.4 (B)—*Cont.d.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	XVIII. बीड जिल्हा															**XVIII. Beed District**
1	बीड (कलेक्टर)	2.4	..	..	..	..	..	..	..	140.8	9	178.0	9	61.4	3	Beed (Collector)
2	मोमिनाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	204.0	12	79.9	13	Mominabad
3	गेवराई	2.4	..	..	..	..	..	..	..	194.0	7	253.0	13	76.4	4	Gevrai
4	पाटोदा	..	..	..	..	..	..	..	..	248.5	8	159.7	11	55.3	3	Patoda
5	माजलगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	162.2	8	222.4	10	97.2	5	Majalgaon
6	रोटी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	127.8	7	33.2	6	Roti
7	आष्टी	..	..	..	..	..	..	..	..	142.5	9	101.0	5	16.0	3	Asthi
8	बीड (वे)	..	..	..	..	..	..	.	..	142.8	9	175.0	9	61.4	3	Beed (O)
9	केज	..	..	..	..	..	..	..	..	196.6	8	149.4	13	132.2	8	Kaij
	XIX. नांदेड जिल्हा															**XIX. Nanded District**
1	भोकर	..	..	..	..	..	..	..	..	223.6	10	309.5	13	139.0	10	Bhokar
2	हदगाव	2.0	..	..	..	..	..	..	..	157.1	9	287.6	12	251.6	10	Hadgaon
3	नांदेड (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	129.4	10	227.9	12	189.9	8	Nanded (O)
4	मुखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	78.0	5	252.3	16	77.8	8	Mukhed
5	बिलोली	..	..	..	..	..	..	..	..	245.5	6	380.0	14	196.0	12	Biloli
6	किनवट	..	..	..	..	..	..	..	..	50.0	8	319.0	14	213.0	13	Kinwat
7	कंधार	22.3	2	..	..	..	..	..	..	187.5	7	251.6	16	128.9	8	Kandhar
8	देगलूर	4.1	1	..	..	..	..	..	..	124.6	8	233.8	14	98.0	11	Degloor
	XX. उस्मानाबाद जिल्हा															**XX. Osmanabad District**
1	भूम	3.0	1	..	..	..	..	..	..	122.5	10	83.9	10	48.4	5	Bhoom
2	परांडा	..	..	..	..	..	..	..	..	138.8	12	212.2	8	51.2	9	Paranda
3	कळंब	5.6	1	..	..	..	..	..	..	178.2	6	253.4	12	190.2	7	Kalam
4	तुळजापूर	16.8	2	..	..	.	..	..	..	242.2	10	246.6	13	64.8	8	Tuljapur
5	उस्मानाबाद (त)	12.0	1	..	..	..	..	..	..	108.1	6	191.4	10	89.0	6	Osmanabad (T)
6	उमरगा	.	..	..	..	..	..	..	..	109.4	7	254.7	12	81.8	5	Omerga

	XXI. लातूर जिल्हा																**XXI. Latur District**
1	औसा	..	..	19.0	2	..	..	..	..	..	..	145.0	11	254.0	7	106.0	6	Ausa
2	अहमदपूर	..	..	2.4	..	..	..	..	..	..	..	220.4	8	251.4	16	143.5	7	Ahmedpur
3	उदगीर	..	..	22.0	2	..	..	..	..	..	..	161.0	9	194.8	14	113.2	10	Udgir
4	लातूर (त)	..	..	13.0	1	..	..	..	..	..	..	89.1	11	267.5	11	122.9	8	Latur (T)
5	निलंगा	..	..	22.0	2	..	..	..	..	..	..	173.0	8	225.0	10	75.0	7	Nilanga
	XXII. बुलढाणा जिल्हा																**XXII. Buldhana District**
1	बुलढाणा (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	96.0	1	166.2	11	191.6	7	Buldhana (O)
2	मलकापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	54.0	5	144.5	7	Malkapur
3	मेहेकर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	270.0	12	192.0	10	Mehekar
4	नांदुरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	24.0	1	178.0	11	119.0	6	Nandura
5	डोनेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	106.0	6	154.0	9	Donegaon
6	जळगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	176.0	12	315.0	12	Jalgaon
7	खामगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	73.0	3	133.6	12	146.4	8	Khamgaon
8	शेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	192.2	9	191.8	6	Shegaon
9	चिखली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	148.0	10	173.0	7	Chikhali
10	देऊळगावराजा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	61.2	1	315.9	8	46.6	8	Deulgaonraja
	XXIII. अकोला जिल्हा																**XXIII. Akola District**
1	अकोला सिटी (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	22.5	2	270.0	9	325.6	8	Akola City (O)
2	बाळापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	33.4	4	204.5	7	174.0	7	Balapur
3	आकोट	..	..	1.8	..	..	..	..	..	..	..	73.0	4	234.4	6	284.9	8	Akot
4	वाशिम	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	22.3	2	326.8	13	210.7	13	Vashim
5	मंगरूळपीर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	316.7	13	270.3	10	357.4	14	Mangrulpir
6	अकोला विमानतळ (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	27.5	3	266.0	8	225.7	7	Akola Aerodrome (O)
7	तेल्हारा	..	..	9.0	2	..	..	..	..	..	..	61.5	5	307.5	12	349.7	12	Telhara
8	पातुर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	401.0	12	298.0	12	Patur
9	कारंजा	..	..	20.0	2	..	..	..	..	..	..	27.4	8	364.0	16	250.0	13	Karanja
10	मालेगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	140.2	5	569.0	11	236.0	9	Malegaon
11	रिसोड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	16.0	3	324.0	10	190.0	7	Risod
12	मानोरा	..	..	10.0	1	..	..	..	..	..	..	82.7	4	254.8	9	256.7	10	Manora
13	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	57.7	6	344.4	9	320.4	8	Akola
14	बार्शी (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	369.9	11	351.6	8	Barshi (T)
15	मूर्तिजापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	110.0	2	533.0	12	317.0	9	Murtijapur

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	XXIV. अमरावती जिल्हा															**XXIV. Amravati District**
1	अमरावती (वे)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Amravati (O)
2	बडनेरा	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Badnera
3	मोर्शी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	264.3	11	160.1	13	Morshi
4	चांदूर रेल्वे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	269.5	15	182.2	13	Chandur Railway
5	अचलपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	434.2	9	364.3	17	Achalpur
6	दर्यापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	110.3	7	188.8	9	Daryapur
7	अंजनगाव सुरजी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	162.9	9	230.1	11	Anjangaon Surji
8	चांदूर बाजार	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	166.7	11	150.3	12	Chandur Bazar
9	चिखलदरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	366.0	11	609.0	23	Chikhaldara
10	धारणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	292.2	9	655.2	17	Dharni
11	तिवसा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	224.0	8	175.0	13	Tiwasa
12	नांदगांव (खांडेश्वर)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	313.7	10	199.7	8	Nandgaon (Khandeshwer)
13	खोलापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	214.9	7	195.1	9	Kholapur
14	अमरावती (आय. एम. डी.) ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	181.2	7	241.6	10	Amravati (I. M. D.)
15	भातकुली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	217.2	8	187.8	9	Bhatkuli
	XXV. यवतमाळ जिल्हा															**XXV. Yavatmal District**
1	यवतमाळ (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	61.4	6	136.6	9	326.1	14	Yavatmal (O)
2	वणी	..	..	..	..	..	..	..	..	95.3	6	139.7	13	173.6	13	Wani
3	दारव्हा	..	..	..	..	..	..	..	..	12.0	3	311.6	10	265.3	9	Darwha
4	पुसद	..	..	..	..	..	..	..	..	138.8	10	388.6	16	358.1	16	Pusad
5	कळंब	..	..	..	..	..	..	..	..	121.0	5	249.4	8	354.0	12	Kalamb
6	पांढरकवडा	..	..	..	..	..	..	..	..	17.0	3	209.3	10	273.8	12	Pandharkawda
7	दिग्रस	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	264.0	9	323.0	13	Digras
8	नेर	..	..	..	..	..	..	..	..	74.5	8	273.0	11	217.5	11	Ner
9	बाभुळगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	128.6	9	226.0	10	270.5	11	Babhulgaon
10	मोहगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	103.0	4	364.2	10	365.1	10	Mohgaon
11	मोरेगांव	..	..	..	..	49.9	2	..	..	73.8	4	278.5	9	182.3	9	Moregaon
12	घाटंजी	..	..	..	..	..	..	..	..	41.0	2	423.0	14	468.0	14	Ghatanji
13	उमरखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	112.2	6	405.8	14	236.8	9	Umarkhed
14	राळेगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	101.9	6	241.7	11	364.7	17	Ralegaon

	XXVI. वर्धा जिला																**XXVI. Wardha District**
1	वर्धा (वे)	..	..	N. A.	N. A	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Wardha (O)
2	हिंगणघाट	..	..	..	..	..	..	4.2	1	.	..	110.2	10	419.6	9	391.4	15	Hinganghat
3	आर्वी	..	..	18.2	1	8.0	1	17.6	1	..	.	67.6	6	295.4	10	287.8	12	Arvi
4	देवळी	..	..	..	..	..	..	17.0	1	.	..	134.2	9	334.8	10	293.0	18	Deoli
5	कारंजा	..	..	..	..	28.0	2	27.6	1	1.6	..	61.8	7	277.4	11	189.6	13	Karanja
6	समुद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	114.0	9	521.0	11	320.0	16	Samudrapur
	XXVII. नागपूर जिला																**XXVII. Nagpur District**
1	नागपूर विमानतळ (वे)	..	..	..	..	..	..	17.1	2	..	..	NA	NA	NA	NA	270.0	17	Nagpur Airport (O)
2	नागपूर फार्म	..	..	..	..	13.2	1	5.4	1	..	.	83.0	7	203.4	11	NA	NA	Nagpur Farm
3	नागपूर (त)	..	..	..	..	15.0	1	17.0	2	..	..	88.5	8	293.4	13	268.0	16	Nagpur
4	काटोल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	150.1	11	283.0	14	Katol
5	सावनेर	..	..	..	..	..	..	21.8	1	0.3	..	54.0	10	145.0	4	177.9	14	Saoner
6	खिंडशी	..	..	..	..	..	.	.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Khindsi
7	थारसा	..	..	..	..	27.4	2	..	..	43.6	2	91.8	5	263.5	13	70.0	5	Tharsa
8	रामटेक	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	314.9	13	180.8	16	Ramtek
9	पारशीवनी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	238.5	10	181.9	12	Parseoni
10	कामठी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	135.0	6	170.6	9	231.4	18	Kamptee
11	हिंगणा	..	..	..	.	18.7	1	4.0	1	..	..	83.4	8	383.2	12	254.6	16	Hingana
12	मोंढा	..	..	..	..	5.0	1	..	..	..	..	17.6	2	46.5	7	335.5	21	Monda
13	नरखेड	..	..	3.0	1	19.4	1	..	..	..	..	..	..	208.4	12	185.3	17	Narkhed
14	कलमेश्वर	..	..	..	..	18.2	2	10.4	1	..	..	118.3	5	314.9	13	286.6	13	Kalameshwar
15	उमरेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	227.6	14	361.2	13	Umred
16	भिवापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	14.2	1	89.0	4	212.9	13	233.2	16	Bhiwapur
17	कुही	..	..	..	..	10.2	1	..	..	..	..	..	..	163.3	13	299.5	21	Kuhi
	XXVIII. भंडारा जिला																**XXVIII. Bhandara District**
1	गोंदिया (वे)	..	..	..	..	..	..	6.1	1	2.1	..	66.2	6	420.5	16	366.0	15	Gondia (O)
2	खारबुंद	..	..	..	..	5.0	1	6.0	1	8.0	1	29.0	4	411.0	13	267.0	18	Kharbund
3	चांदपूर	..	..	..	..	15.0	2	20.0	2	..	..	10.0	2	201.0	15	232.0	11	Chandpur
4	बोदलकसा	..	..	..	..	10.0	1	..	.	..	..	20.0	2	287.0	14	262.0	19	Bodalkasa
5	चोरखमारा	..	..	..	..	14.0	1	..	..	12.0	2	50.4	7	200.5	12	189.5	17	Chorkhamagra
6	देवरी	..	..	..	..	46.6	3	48.0	2	..	..	81.8	4	399.6	16	423.6	26	Deori

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	XXVIII. भंडारा जिल्हा—चालू															**XXVIII. Bhandara District—*Contd.***
7	गोंदिया (त)	N. A	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Gondia (T)
8	अर्जुनी/मोरगांव	..	..	6.6	1	18.6	2	..	..	176.8	8	215.0	13	305.0	23	Arjuni/Morgaon
9	मोहाडी	..	..	29.0	2	3.0	1	9.0	1	104.7	10	344.4	14	293.9	13	Mohadi
10	भंडारा	..	..	18.4	1	4.0	1	13.6	3	131.6	7	300.0	13	292.4	11	Bhandara
11	पवनी	..	..	14.4	3	20.2	1	20.8	2	165.2	11	254.8	18	289.0	21	Paoni
12	तुमसर	3.2	1	36.2	2	16.6	2	15.4	2	77.4	10	351.6	14	221.2	15	Tumsur
13	तिरोरा	..	..	21.0	2	45.0	2	..	..	63.0	6	419.0	15	213.0	13	Tirora
14	आमगांव	..	..	..	..	28.6	3	13.5	3	36.0	2	18.6	3	394.5	15	Amgaon
15	सालेकसा	..	..	15.6	2	9.4	2	6.2	1	102.0	9	399.4	18	447.0	24	SaleKasa
16	गोरेगांव	..	..	10.0	1	5.0	2	2.7	1	48.5	4	421.5	14	320.1	19	Goregaon
17	पांगरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	350.0	14	310.0	14	Pangri
18	साकोली	..	..	35.0	3	18.0	2	..	..	100.0	7	241.2	15	347.0	24	Sakoli
	XXIX. चंद्रपूर जिल्हा															**XXIX. Chandrapur District**
1	चंद्रपूर (वे)	..	..	..	..	..	..	9.1	1	12.2	2	165.3	12	484.3	23	Chandrapur (O)
2	वरोरा	..	..	11.3	2	16.4	1	..	..	114.9	8	316.3	12	360.5	14	Warora
3	चिमूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	7	192.0	7	541.8	18	Chimur
4	असोला	..	..	..	..	15.1	1	.		58.3	1	245.9	7	402.1	15	Asola
5	घोराघेरी	..	..	..	..	7.0	1	..	..	..	..	234.2	12	564.2	12	Ghoragheri
6	खैरी	..	..	..	..	10.0	1	10.0	2	186.0	3	166.0	10	267.0	13	Khairee
7	नेलसर	..	..	8.8	1	21.8	1	..	..	281.6	4	258.6	11	485.8	17	Nelsar
8	शिंदेवाही	..	..	17.1	2	28.2	1	23.6	2	279.1	9	308.9	13	434.3	16	Shindewahi
9	ब्रम्हपुरी (वे)	..	..	..	..	..	..	9.4	1	NA	NA	NA	NA	510.2	22	Brahmapuri (O)
10	ब्रम्हपुरी (त)	..	..	..	..	51.5	3	9.4	1	89.8	4	232.4	14	510.2	22	Brahmapuri (T)
11	गडमौशी	..	..	..	..	26.3	4	..	..	2.2	..	238.6	10	206.1	13	Gadmoshi
12	नागभिड	..	..	..	..	..	..	..	..	102.2	3	219.8	13	475.0	18	Nagbhid
13	गोडमुशी	..	..	13.0	1	43.0	2	..	..	238.0	3	228.0	5	410.0	14	Godmushi
14	भद्रावती	..	..	..	..	12.0	1	..	..	211.0	11	294.2	15	463.2	19	Bhadrawati
15	असोल	..	..	..	..	15.0	1	.	..	58.3	1	245.9	7	402.1	15	Asol
16	राजुरा	..	..	32.0	3	41.0	3	..	..	191.0	7	436.0	11	448.0	15	Rajura
17	मूल	..	..	52.0	2	8.0	1	..	..	31.0	4	319.0	14	388.0	18	Mul
18	गोंडपिंपरी	..	..	39.0	4	36.8	3	..	..	164.0	3	389.2	13	449.2	19	Gondpimpri

XXX. गढचिरोली जिल्हा

XXX. Gadchiroli District

1	सिरोंचा (त)	..	..	26.0	1	..	..	37.0	4	3.0	1	181.0	6	352.5	16	311.5	20	Sironcha (T)
2	सिरोंचा (वे)	..	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Sironcha (O)
3	आरमोरी	..	..	..	..	9.1	1	9.5	1	26.6	2	84.0	4	414.0	14	520.0	18	Armori
4	गढचिरोली	..	..	..	..	2.3	..	16.0	1	26.0	1	174.0	7	546.4	13	707.3	23	Gadchiroli
5	चामोर्शी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	79.0	5	416.0	13	518.0	22	Chamorshi
6	कुरखेडा	..	..	..	..	23.4	3	..	..	33.0	2	2.0	..	315.4	16	510.9	23	Kurkheda
7	धानोरा	..	..	..	..	4.0	1	12.0	2	..	..	18.9	3	465.2	18	574.4	25	Dhanora
8	इटापल्ली	..	..	5.0	1	41.2	2	14.6	3	79.3	5	92.2	6	415.8	16	453.2	25	Etapalli
9	कुनघेरी	..	..	..	..	35.2	1	59.0	1	..	..	210.2	5	570.0	13	1149.6	20	Kunghori
10	अहिर	..	..	..	..	33.4	3	4.5	1	..	..	33.7	4	476.2	18	475.2	25	Ahir

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 (B)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	केंद्र	ऑगस्ट August पाऊस Rainfall	ऑगस्ट August पावसाचे दिवस Rainy days	सप्टेंबर September पाऊस Rainfall	सप्टेंबर September पावसाचे दिवस Rainy days	ऑक्टोबर October पाऊस Rainfall	ऑक्टोबर October पावसाचे दिवस Rainy days	नोव्हेंबर November पाऊस Rainfall	नोव्हेंबर November पावसाचे दिवस Rainy days	डिसेंबर December पाऊस Rainfall	डिसेंबर December पावसाचे दिवस Rainy days	एकूण Total for 1990 पाऊस Rainfall	एकूण Total for 1990 पावसाचे दिवस Rainy days	सर्वसाधारण पाऊस Normal Rainfall	Centre
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	I. बृहन्मुंबई जिल्हा														**I. Greater Bombay District**
1	मुंबई (कुलाबा) (वे)	1,041.2	26	352.4	19	105.7	8	0.8	..	..	..	2,802.6	94	1,805	Bombay (Colaba) (O)
2	सांताक्रुज (वे)	888.0	27	564.8	21	95.1	6	..	..	..	..	2,826.5	97	NA	Santacruz (O)
3	अंधेरी (त)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Andheri (T)
4	बोरिवली (त)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Borivali (T)
	II. ठाणे जिल्हा														**II. Thane District**
1	ठाणे	1,017.6	31	400.6	22	41.1	5	..	..	..	..	3,059.2	110	2,478	Thane
2	कल्याण	821.0	28	96.0	11	81.0	5	..	..	..	..	1,903.7	89	2,355	Kalyan
3	मुरबाड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Murbad
4	भिवंडी	1,086.0	29	206.0	16	159.0	7	..	..	..	..	3,015.0	95	2,578	Bhivandi
5	वसई	833.0	26	671.0	18	81.0	4	..	..	..	..	2,602.0	84	1,912	Vasai
6	वाडा	1,133.0	28	246.0	15	273.0	7	..	..	..	..	3,119.0	100	2,535	Wada
7	शहापूर	916.1	30	243.8	17	89.5	5	..	..	..	..	2,618.1	98	2,589	Shahapur
8	डहाणू	374.6	17	533.5	20	88.1	5	23.7	1	..	..	1,759.8	70	1,759	Dahanu
9	माहिम (पालघर)	1,432.0	24	2,044.0	28	213.0	9	4.0	1	..	..	5,614.0	121	1,731	Mahim (palghar)
10	जव्हार	988.6	29	299.4	17	94.0	6	..	..	..	..	2,760.4	102	3,597	Jawhar
11	मोखाडा	853.4	27	352.3	17	138.8	7	..	..	..	..	2,649.0	103	2,467	Mokhada
12	डहाणू (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,909	Dahanu (O)
13	उल्हासनगर	898.0	30	140.0	12	131.0	6	5.0	1	..	..	2,284.0	93	..	Ulhasnagar
14	तलासरी	645.0	27	677.0	18	84.0	4	11.0	2	4.0	1	2,138.0	69	..	Talasari
	III. रायगड जिल्हा														**II. Raigad District**
1	अलिबाग	876.8	29	543.6	18	153.8	5	7.4	1	..	..	2,999.0	100	1,960	Alibag
2	पनवेल	1,851.6	30	469.5	16	199.6	7	..	..	..	..	4,270.0	103	2,741	Panvel
3	खालापूर	1,963.0	30	379.0	15	72.0	3	..	..	..	..	4,321.0	101	3,812	Khalapur
4	माथेरान	2,709.1	39	630.4	23	234.6	6	..	..	..	..	6,167.1	127	5,168	Matheran
5	उरण	1,245.0	26	383.0	17	81.0	5	..	..	..		2,716.6	88	2,072	Uran
6	पेण	1,813.4	30	446.9	19	327.0	6	..	..	..	..	4,376.6	105	2,866	Pen
7	महाड	1,222.4	31	320.5	15	295.0	7	50.0	3	..	..	4,219.0	119	3,190	Mahad
8	माणगांव	1,410.0	31	387.0	16	352.0	8	16.0	1	..	..	4,796.0	120	3,088	Mangaon

9	रोहा	..	..	1,324.0	30	463.0	19	284.0	9	6.0	2	..	..	4345.0	118	3,118	Roha
10	पोलादपूर	..	..	1,287.0	30	366.0	18	222.0	6	42.0	3	..	..	4,687.0	111	4,032	Poladpur
11	मुरुड	..	..	809.0	27	367.0	18	389.0	8	..	..	..	..	3,136.0	111	2,784	Murud
12	श्रीवर्धन	..	..	992.2	29	326.0	15	426.0	9	..	..	..	..	3,487.5	106	3,255	Shrivardhan
13	म्हसळा	..	..	1,511.0	31	623.0	26	384.0	10	..	..	..	..	5,285.0	135	3,756	Mahasala
14	कर्जत	..	..	2,157.0	31	354.0	20	159.6	6	9.2	1	..	..	4,791.8	115	3,276	Karjat
15	सुधागडपाली	..	..	1,621.0	31	445.0	20	..	..	288.0	7	3.0	..	5,084.0	121	4,152	Sudhagad-pali
	IV. रत्नागिरी जिल्हा																**IV. Ratnagiri District**
1	मंडणगड	..	..	1,050.0	31	403.0	17	240.0	10	44.0	3	..	..	4,682.0	124	3,848	Mandangad
2	दापोली	..	..	1,946.4	31	660.4	18	479.2	7	..	..	..	..	5,171.4	118	3,287	Dapoli
3	हर्णे	..	..	1,050.2	28	335.6	16	446.7	8	20.8	2	..	..	3,457.0	112	..	Harnai
4	खेड	..	..	1,101.0	29	242.8	17	250.0	7	38.0	2	..	..	3,235.8	90	..	Khed
5	चिपळूण	..	..	1,420.0	30	376.0	18	239.0	8	43.0	4	..	..	4,201.0	118	3,497	Chiplun
6	गुहागर	..	..	938.0	28	279.0	16	214.0	7	..	..	..	..	2,924.0	103	2,557	Guhagar
7	रत्नागिरी (वे)	..	..	1,055.9	29	349.2	21	204.0	10	12.7	1	..	..	3,441.0	123	..	Ratnagiri (O)
8	राजापूर	..	..	2,684.0	31	885.0	15	219.5	7	30.0	2	..	..	5,921.0	118	3,213	Rajapur
9	रत्नागिरी (आयएमडी)	..	..	1,055.9	29	349.2	21	204.2	10	11.8	1	..	..	3,445.3	124	3,306	Ratnagiri (IMD)
10	देवरुख	..	..	1,632.0	31	429.0	18	279.0	11	69.0	3	..	..	4,895.0	134	..	Devrukh
	V. सिंधुदुर्ग जिल्हा																**V. Sindhudurg District**
1	कुडाळ	..	..	1,017.0	30	353.0	16	35.0	3	..	..	..	..	4,069.0	119	3,082	Kudal
2	देवगड (बी. डी. ओ.)	..	..	657.6	24	222.6	14	77.8	6	15.8	2	..	..	2,535.3	102	..	Deogad (B. D. O.)
3	कणकवली	..	..	1,186.0	31	823.0	20	242.0	9	54.0	3	..	..	4,954.0	130	3,636	Kankawali
4	मालवण	..	..	482.0	20	164.0	16	49.0	5	11.0	1	..	..	1,802.0	91	2,761	Malvan
5	वेंगुर्ला	..	..	686.0	30	328.0	17	86.0	5	58.0	4	..	..	2,788.0	119	..	Vangurla
6	वेंगुर्ला (वे)	..	..	343.0	28	184.0	17	42.0	5	29.0	4	..	..	1,123.0	85	..	Vengurla (O)
7	सावंतवाडी	..	..	881.0	31	368.0	18	155.0	9	24.0	2	..	..	4,072.0	130	..	Sawantwadi
8	देवगड (वे)	..	..	497.0	22	159.0	11	70.0	4	..	..	..	..	2,175.0	85	..	Deogad
	VI. नाशिक जिल्हा																**VI. Nashik District**
1	नाशिक (वे)	..	..	102.2	9	216.0	6	55.2	2	..	..	..	..	871.2	59	698	Nashik (O)
2	निफाड	..	..	121.0	12	39.0	5	205.0	8	..	..	..	..	607.0	44	549	Niphad
3	पिंपळगांव (बसवंत)	..	..	299.1	15	9.0	3	193.0	4	..	..	..	..	820.2	37	630	Pimpalgaon(Baswant
4	येवले	..	..	137.0	9	66.0	4	69.0	8	..	..	4.0	1	609.0	44	555	Yeole
5	चांदूर	..	..	165.0	16	241.0	8	129.0	9	12.0	1	..	..	781.0	51	..	Chandur
6	कोलेगाव माल	..	..	83.8	9	48.0	4	72.4	5	..	..	..	..	473.4	35	645	Kolegaonmal
7	नांदगाव	..	..	154.0	10	132.0	10	211.0	10	13.0	2	13.0	2	838.0	54	..	Nandgaon
8	मालेगाव (वे)	..	..	122.8	6	81.2	6	57.7	5	6.0	1	14.2	1	468.4	38	..	Malegaon (O)
9	दिंडोरी	..	..	212.8	18	38.8	5	136.0	4	27.2	1	..	..	720.4	51	753	Dindori
10	सुरगणा	..	..	669.0	31	272.0	13	133.0	18	40.0	4	..	..	2,036.0	108	1,862	Surgana

TABLE NO. 24. (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	VI. नाशिक जिल्हा—चालू														**VI. Nashik District—*Contd.***
11	पेठ	1,589.9	31	464.5	22	145.4	3	34.7	4	..	..	3,999.6	106	..	Peth
12	कळवण	181.0	11	13.0	2	131.0	5	15.0	1	..	..	619.0	26	692	Kalvan
13	सटाणा (बागलाण)	173.0	9	119.0	8	164.0	8	14.0	1	..	..	831.0	43	..	Satana (Baglan)
14	ओझर (वे)	131.6	14	38.6	3	144.3	5	72.5	3	..	..	777.7	52	633	Ozar (O)
15	इगतपुरी	1,441.8	31	319.9	19	96.1	4	..	..	..	..	3,834.7	102	..	Igatpuri
16	सिन्नर	128.3	16	58.8	5	137.0	10	35.5	2	..	..	660.6	53	..	Sinnar
	VII. धुळे जिल्हा														**VII. Dhule District**
1	धुळे (त)	131.5	9	107.5	7	7.5	2	..	..	..	..	431.0	34	609	Dhule (T)
2	साक्री	137.2	5	111.4	6	8.0	1	16.6	2	17.4	1	575.2	31	493	Sakri
3	पिंपळनेर	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Pimpalner
4	नंदुरबार (त)	276.8	15	252.2	6	20.6	2	33.0	2	..	..	967.6	50	643	Nandurbar (T)
5	नवापूर	288.0	18	173.7	11	19.8	2	84.8	3	..	..	1,098.7	52	1,097	Nawapur
6	तळोदा	405.0	14	95.1	8	9.8	1	23.3	2	..	..	1,100.4	50	790	Taloda
7	शहादा	277.9	11	115.0	8	52.0	2	2.0	0	..	..	840.1	44	659	Shahada
8	शिरपूर	217.0	10	117.0	8	16.0	4	..	..	..	..	658.0	37	616	Shirpur
9	सिंदखेडा	163.1	10	122.8	5	28.2	3	4.5	2	..	..	528.7	30	573	Sindkheda
10	अक्कलकुवा	577.0	19	255.0	15	22.0	3	8.0	1	..	..	1,208.0	60	1,179	Akkalkuwa
	VIII. जळगाव जिल्हा														**VIII. Jalgaon District**
1	चाळीसगाव	448.0	19	82.5	6	140.1	7	..	..	..	..	1,074.5	53	712	Chalisgaon
2	जळगाव	448.0	19	82.5	6	140.1	7	..	..	..	..	1,074.5	53	..	Jalgaon
3	पाचोरा	462.0	16	102.0	9	83.0	7	..	..	3.0	1	839.0	47	793	Pachora
4	भडगाव	388.0	13	165.0	11	70.0	9	..	..	15.0	1	915.0	51	720	Bhadgaon
5	चोपडा	399.0	13	48.0	7	94.0	4	..	..	7.0	2	1,039.0	47	732	Chopda
6	अमळनेर	284.6	16	276.8	10	80.6	7	6.2	1	18.6	2	840.6	49	675	Amalner
7	पारोळा	179.0	12	74.0	11	154.0	8	1.0	..	14.0	2	632.0	40	687	Parola
8	जामनेर	369.0	17	79.0	6	136.0	10	..	..	9.0	1	1,048.0	59	502	Jamner
9	भुसावळ	415.0	17	43.0	5	65.9	5	..	..	..	..	766.4	43	788	Bhusawal
10	एदलाबाद	258.0	12	65.8	6	96.2	6	1.0	..	7.6	2	645.0	40	737	Edalabad
11	यावल	87.0	2	81.0	6	4.0	2	..	..	..	..	919.0	46	768	Yawal
12	रावेर	239.0	12	45.4	8	54.0	4	..	..	..	..	483.8	34	728	Raver

IX. अहमदनगर जिल्हा

IX. Ahmadnagar District

1	अहमदनगर (वे)	..	..	223.9	11	172.3	5	504.2	9	8.0	1	7.0	1	1,148.0	39	622	Ahmadnagar (O)
2	पारनेर	..	..	188.0	11	87.0	6	159.0	9	24.0	2	10.0	1	812.0	47	574	Parner
3	श्रीगोंदे	..	..	91.0	9	42.0	5	390.0	11	13.0	2	..	.	791.0	48	516	Shrigonde
4	कर्जत	..	..	123.0	9	44.0	3	305.0	10	11.0	1	..	.	819.0	43	557	Karjat
5	जामखेड	..	..	155.0	11	53.0	7	205.0	13	..	.	.		643.0	51	652	Jamkhed
6	शेवगाव	..	..	242.0	14	106.0	6	204.0	9	..	..	..	.	703.0	39	633	Shevgaon
7	पाथर्डी	..	..	185.0	10	34.0	6	308.0	12	..	.	.	.	792.0	47	669	Pathardi
8	नेवासे	..	..	177.1	10	144.4	5	259.6	10	4.0	1	..	..	771.7	39	589	Nevase
9	राहुरी	..	..	152.0	9	54.0	5	460.0	9	..	..	..		857.0	34	520	Rahuri
10	संगमनेर	..	..	59.0	5	41.0	2	120.0	7	..	.	16.0	1	475.0	28	..	Sangamner
11	अकोला	..	..	99.0	16	11.6	2	273.4	8	20.4	2	.	..	615.2	47	597	Akola
12	कोपरगाव	..	..	112.0	8	54.0	4	132.0	6	32.0	1	10.0	1	647.0	40	512	Kopargaon
13	श्रीरामपूर	..	..	98.0	8	163.0	6	364.0	9	17.0	1	.	..	828.0	37	541	Shrirampur
14	मिरजगाव	..	..	48.0	5	26.0	1	31.8	3	0.8	..	.		378.6	25	..	Mirajgaon

X. पुणे जिल्हा

X. Pune District

1	लोहगाव विमानतळ (वे)	..		N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	684	Lohgaon (Aerodrome) (O)
2	पुणे (वे)	..	..	197.6	14	37.9	3	125.4	5	38.2	2			781.2	53	661	Pune (O)
3	वडगाव-मावळ	..	..	270.4	21	34.4	5	149.2	5	43.7	3			899.2	66	1,124	Vadgaon-Mawal
4	पौड-मुळशी	..	..	684.0	28	110.0	9	194.0	5	..		44.0	2	2,118.2	87	1,519	Poud-Mulshi
5	जुन्नर	..	..	118.0	14	55.0	6	220.8	6	20.8	2	.	.	711.6	47	..	Junnar
6	भोर	..	..	270.4	22	34.0	3	198.0	7	29.0	2		.	1,028.2	65	655	Bhor
7	आंबेगांव	..	..	186.1	20	24.6	4	214.1	7		.			876.3	65	487	Ambegaon
8	जेजुरी	..	..	10.0	4	..	.	213.0	4	..		.	..	311.0	13	..	Jejuri
9	लोणावळा	..	..	2,712.5	31	537.5	27	282.0	10	87.5	3	..	..	7,529.5	132	4,304	Lonawala
10	शिरूर	..	..	84.0	6	15.0	2	339.0	10	12.0	2	..	.	654.3	33	510	Shirur
11	बारामती	..	..	93.0	5	37.0	4	268.8	8	.	..	.	..	525.3	29	465	Baramati
12	बारामती (वे)	..	..	97.4	5	31.9	4	265.9	8	2.4	..	..	.	534.2	29	..	Baramati (O)
13	इंदापूर	..	..	121.6	7	25.3	2	141.9	5	..	..	..	..	452.6	25	503	Indapur
14	दौंड	..	..	91.5	6	36.2	4	364.8	7	.	..	..	..	770.5	37	463	Daund
15	सासवड (पुरंदर)	..	..	147.0	14	7.0	2	273.0	7	99.0	2	.		1,185.0	52	543	Saswad (Purandar)
16	आळंदी	.	..	187.9	17	61.0	7	41.3	2	..	..	.	..	666.5	48	.	Alandi
17	वेल्हे		..	808.0	29	155.0	152	188.0	5		.	..		2,874.0	236		Welhe
18	तळेगाव	.	..	91.0	9	44.0	4	199.0	7	15.0	1		.	581.5	46		Talegaon
19	राजगुरूनगर	..	..	115.0	16	26.2	3	217.2	11	2.4		..	..	554.0	48		Rajgurunagar

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XI. सातारा जिल्हा														**XI. Satara District**
1	सातारा (वे)	189.0	17	32.2	4	280.5	8	78.0	2	..	..	917.1	64	..	Satara (O)
2	कोरेगांव	160.0	16	28.8	4	150.0	6	18.8	2	..	..	621.1	55	706	Koregaon
3	वाई	184.1	17	42.3	4	287.7	6	63.8	4	..	..	1,026.2	68	710	Wai
4	पांचगणी	382.1	27	100.5	10	279.8	11	54.1	3	..	..	1,720.7	104	1,865	Panchgani
5	मेढा (जावळी)	403.4	26	89.1	8	98.9	5	99.0	9	..	..	1,571.1	94	1,723	Medha (Jaoli)
6	महाबळेश्वर	2,295.1	31	584.4	25	326.6	11	66.6	4	..	..	7,375.2	139	6,226	Mahabaleshwar
7	कराड	207.3	23	30.4	7	121.6	6	50.0	2	..	..	741.8	74	713	Karad
8	दहिवाडी (माण)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.4	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	463	Dahiwadi (Man)
9	वडूज	106.0	9	42.0	4	..	..	.	..	.	..	191.0	21	512	Vaduj
10	म्हसवड	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Mhaswad
11	खंडाळा	103.0	9	18.6	2	189.0	6	74.8	4	..	..	703.6	45	504	Khandala
12	फलटण	84.4	4	17.2	3	161.8	8	44.7	4	..	..	493.1	34	478	Phaltan
13	औंध (खटाव)	144.0	6	32.0	2	42.0	2	..	..	..	..	337.0	17	.	Aundh (Khatav)
14	सातारा (त)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Satara (T)
	XII. सांगली जिल्हा														**XII. Sangli District**
1	मिरज	87.8	10	10.2	1	84.0	6	35.0	6	..	..	648.5	51	NA	Miraj
2	जत	87.3	4	38.5	2	85.0	7	9.4	.	..	..	672.3	27	528	Jath
3	इस्लामपूर	155.0	12	9.0	1	132.0	6	62.0	2	..	..	666.0	43	639	Islampur
4	कवठे महांकाळ	102.7	5	16.3	3	123.0	6	4.5	.	..	..	430.8	28	..	Kavathe Mahankal
5	वीटा	102.4	12	25.4	4	174.0	9	10.0	1	..	..	607.3	45	542	Vita (Khanapur)
6	तासगाव	77.0	10	10.0	2	176.0	7	25.0	3	..	..	598.0	44	599	Tasgaon
7	शिराळा	280.0	19	38.0	7	142.0	7	14.0	1	..	.	1,068.0	67	862	Shirala
8	आटपाडी	160.0	4	46.0	3	182.0	8	9.0	1	..	..	758.0	36	..	Atpadi
9	सांगली (आयएमडी)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Sangli (I. M. D.)
	XIII. सोलापूर जिल्हा														**XIII. Solapur District**
1	सोलापूर (वे)	354.0	12	210.9	6	194.0	12	7.6	1	..	..	1,296.0	58	678	Solapur (O)
2	बार्शी	131.6	9	69.6	6	282.4	12	46.4	3	..	..	787.6	50	657	Barshi
3	अक्कलकोट	434.0	16	61.0	5	157.0	9	..	.	..	..	1,128.9	60	689	Akkalkot
4	अकलूज	133.0	7	49.0	4	159.0	9	..	..	..	..	548.6	28	..	Akluj
5	मोहोळ	89.6	8	139.1	9	..	..	..	..	..	..	635.6	42	657	Mohol
6	माढा	182.0	7	60.0	4	242.0	9	1.0	..	..	..	815.0	37	..	Madha
7	करमाळा	99.8	7	103.6	6	202.0	11	29.0	1	..	..	824.2	43	541	Karmala
8	पंढरपूर	208.6	14	46.3	5	207.5	9	3.0	1	..	..	589.9	41	611	Pandharpur
9	सांगोला	170.0	6	36.0	5	178.4	6	18.2	1	..	.	638.8	33	538	Sangola
10	माळशिरस	128.0	8	31.0	2	129.0	9	18.0	2	..	..	517.0	34	515	Malshiras
11	मंगळवेढा	109.0	8	69.1	5	279.8	7	7.2	1	..	..	695.0	39	569	Mangalwedha
12	सोलापूर	354.8	11	210.9	6	194.0	12	6.2	9	.	..	1,293.3	64	..	Solapur

	XIV. कोल्हापूर जिल्हा															**XIV. Kolhapur District**
1	कोल्हापूर (वे)	..	..	260.7	21	38.1	7	101.2	8	51.9	2	.	..	937.6	76	..	Kolhapur (O)
2	हातकणंगले	..	..	134.5	14	38.6	4	213.8	8	42.2	4	..	..	836.6	58	734	Hatkanangale
3	शिरोळ	..	..	70.0	8	18.0	2	141.0	5	43.0	3	..	..	465.0	34	555	Shirol
4	गगनबावडा	..	..	2,326.0	31	729.0	24	335.0	11	104.0	7	..	..	6,655.0	143	6,212	Gaganbavada
5	कोल्हापूर	..	..	260.7	21	37.8	7	101.2	8	61.9	2	.	.	932.3	73	1,070	Kolhapur
6	शाहूवाडी	..	..	423.0	26	46.0	3	38.0	5	10.0	1	..		1,263.0	79	1,961	Shahuwadi
7	गारगोटी	..	..	488.0	25	59.0	7	129.0	6	63.0	2	..	..	1,448.0	88	1,542	Gargoti
8	पन्हाळा	..	..	518.1	24	78.1	9	95.0	4	..	..	..	..	1,511.5	89	865	Panhala
9	कागल	..	..	121.6	12	10.6	1	53.8	5	15.2	2	..	..	429.3	41	952	Kagal
10	गडहिंगलज	..	.	205.0	15	21.0	2	91.0	6	35.0	4	..	..	739.0	58	965	Gadhinglaj
11	राधानगरी	..	..	1,296.0	30	257.0	15	105.0	4	41.0	1	..	..	3,776.0	111	3,818	Radhanagari
12	आजरा	..	..	520.0	23	72.0	7	67.0	4	41.0	3	..	..	1,548.7	82	2,250	Ajara
13	चंदगड	..	..	890.2	29	129.6	9	119.0	6	10.6	3	.	..	2,619.6	105	2,696	Chandgad
	XV. औरंगाबाद जिल्हा															**XV. Aurangabad District**
1	खुलदाबाद	..	..	356.0	15	114.5	7	327.0	10	13.4	1	..	..	1,261.1	59	962	Khuldabad
2	वैजापूर	..	..	138.0	10	57.0	3	357.0	10	4.0	1	6.0	1	916.0	46	542	Vaijapur
3	सोयगाव	..	..	377.0	14	123.0	12	214.0	11	16.5	1	..	..	1,161.0	57	860	Soegaon
4	चिखलठाणा	..	..	385.7	15	119.0	7	414.8	10	..	..	22.1	1	1,411.8	58	692	Chikhalthana
5	सिल्लोड	..	..	277.5	13	52.8	3	222.2	9	..	..	..	.	921.9	45	768	Sillod
6	गंगापूर	..	..	176.9	12	247.6	7	555.2	12	1.4	..	.	..	1,267.8	48	682	Gangapur
7	कन्नड	..	..	242.6	10	40.0	7	286.8	11	..	..	19.4	1	849.6	47	808	Kannad
8	पैठण	..	..	312.6	16	45.8	4	161.9	10	.	.	..	..	914.9	47	..	Paithan
	XVI. जालना जिल्हा															**XVI. Jalna District**
1	जालना	..	..	330.0	15	61.0	6	234.0	8	..	..	..	..	1,090.0	54	688	Jalna
2	जाफराबाद	..	..	214.6	10	30.4	5	156.6	9	..	..	4.1	1	770.4	45	818	Jafferabad
3	भोकरदन	..	..	266.0	12	54.0	1	305.0	10	..	..	..	..	926.0	43	708	Bhokardan
4	अंबड	..	..	340.2	9	121.0	5	114.8	9	..	..	..	..	1,085.0	40	769	Ambad
5	परतुर	..	..	360.3	15	39.0	4	159.2	7	19.0	1	9.0	1	1,076.3	59	784	Partur
	XVII. परभणी जिल्हा															**XVII. Parbhani District**
1	परभणी (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	854	Parbhani (O)
2	कळमनुरी		..	642.5	16	96.5	6	104.5	5	..	..	2.0		1,559.5	60	1,023	Kalamnuri
3	हिंगोली	..	..	575.8	18	166.2	4	209.8	8	..	.	42.0	1	1,656.1	61	788	Hingoli
4	जिंतूर	..	..	432.6	18	95.0	5	148.0	9	..	..	16.4	1	1,323.0	64	NA	Jintur
5	पाथरी	..	..	354.0	15	72.0	6	239.0	8	15.0	1	..	.	1,093.0	57	850	Pathri
6	सिद्धेश्वर कैंप		..	674.1	14	37.8	5	208.3	7	2.4	.	4.0	1	1,463.1	55	..	Siddheshwar camp
7	गंगाखेड		.	266.4	13	100.8	7	326.9	12	..	..	..	..	1,123.0	54	NA	Gangakhed
8	वसमत	..	..	700.4	18	154.3	8	253.2	10	..	..	..	..	1,570.6	68	..	Basmat

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XVIII. बीड जिल्हा														**XVIII. Beed Distric**
1	बीड (आय. एम. डी.) ..	362.6	13	175.8	9	157.2	9	1.8	..	..	..	1,080.0	52	NA	Beed (I. M. D.)
2	बीड (वे)	362.8	13	171.6	8	163.2	10	..	.	.	..	1,076.8	52	786	Beed (O)
3	मोमीनाबाद	355.2	6	100.2	16	187.7	7	..	.	..	..	927.0	54	752	Mominabad
4	गेवराई	328.6	15	54.4	6	137.9	9	3.0	..	43.0	1	1,092.7	55	740	Gevrai
5	पाटोदा	255.5	12	79.5	9	312.5	10	3.5	1	..	..	1,114.5	54	683	Patoda
6	माजलगाव	315.1	15	209.3	9	214.0	7	..	..	.	..	1,220.2	54	862	Majlgaon
7	रोटी	174.4	9	58.9	4	182.6	13	30.9	3	..	..	607.8	42	625	Roti
8	आष्टी	169.0	7	101.0	3	227.0	12	10.0	2	..	..	766.5	41	647	Ashti
9	केज	261.2	14	51.2	3	355.8	10	6.0	1	..	..	1,152.4	57	NA	Kej
	XIX. नांदेड जिल्हा														**XIX. Nanded District**
1	भोकर	596.5	19	104.0	5	174.0	5	6.0	1	.	..	1,552.6	63	NA	Bhokar
2	हदगांव	570.6	15	103.7	7	199.5	6	5.0	1	.	..	1,577.1	60	..	Hadgaon
3	नांदेड (वे)	617.9	18	125.6	7	241.0	8	8.0	1	..	..	1,539.7	64	982	Nanded (O)
4	मुखेड	299.8	14	79.7	7	251.0	8	..	..	..	..	1,038.6	58	..	Mukhed
5	बिलोली	833.0	19	121.0	7	402.0	11	..	..	..	..	2,177.5	69	979	Billoli
6	किनवट	462.0	19	51.9	9	138.0	11	..	..	..	..	1,233.0	74	1,252	Kinwat
7	कंधार	343.1	18	81.6	5	199.6	9	1.8	..	..	..	1,216.4	65	949	Kandhar
8	देगलूर	363.0	15	47.0	8	137.0	7		..	.	..	1,007.4	64	903	Degloor
	XX. उस्मानाबाद जिल्हा														**XX. Osmanabad District**
1	भूम	162.2	12	53.8	8	173.8	12	35.4	3	..	..	683.0	61	..	Bhoom
2	परांडा	178.8	9	127.8	5	272.0	9	36.0	1	..	..	1,016.8	53	674	Paranda
3	कळंब	165.2	11	123.2	6	306.0	9	6.8	2	6.8	1	1,235.4	55	779	Kalamb
4	तुळजापूर	324.2	15	179.8	9	163.2	11	..	..	..	..	1,237.6	68	918	Tuljapur
5	उमरगा	369.7	15	54.4	5	241.4	11	6.2	1	..	..	1,117.6	56	NA	Omerga
6	उस्मानाबाद (त)	288.6	13	178.6	6	135.1	8	..	..	..	..	1,002.2	50	..	Osmanabad (T)
	XXI. लातूर जिल्हा														**XXI. Latur District**
1	औसा	337.0	11	112.0	7	193.0	7	6.0	1	..	..	1,172.0	52	NA	Ausa
2	अहमदपूर	424.9	14	81.5	8	234.4	12	..	..	..	..	1,358.5	65	933	Ahmedpur
3	उदगीर	388.2	11	57.8	5	211.6	12	7.0	1	..	..	1,155.6	64	990	Udgir
4	लातूर	429.9	13	136.0	6	153.0	8	4.0	1	..	..	1,215.4	59	NA	Latur
5	निलंगा	344.0	13	181.0	6	199.0	11	..	..	.	..	1,219.0	57	NA	Nilanga

	XXII. बुलढाणा जिल्हा															**XXII. Buldhana District**
1	बुलढाणा (वे)	..	..	399.1	15	67.8	6	132.4	7	..	..	..	..	1,053.1	47	857	Buldhana (O)
2	मलकापूर	..	..	200.5	11	68.0	5	176.0	5	..	..	11.0	1	654.0	34	722	Malkapur
3	मेहेकर	..	..	391.0	10	121.0	8	31.0	5	..	..	..	..	1,005.0	45	835	Mehekar
4	नांदुरा	..	..	172.0	10	17.0	3	83.0	5	..	..	..	..	593.0	36	757	Nandura
5	डोणगाव	..	..	144.0	9	224.5	12	108.5	10	39.0	2	..	..	776.0	48	..	Donegaon
6	जळगाव	..	..	536.0	16	139.0	8	349.0	6	14.0	1	..	..	1,529.0	55	757	Jalgaon
7	खामगाव	..	..	268.0	14	66.0	5	34.2	3	..	..	..	..	721.2	45	765	Khamgaon
8	शेगाव	..	..	289.4	14	16.8	2	61.0	7	..	..	41.0	1	792.2	39	789	Shegaon
9	चिखली	..	..	207.0	16	67.0	4	65.0	7	..	..	..	..	660.0	44	808	Chikhali
10	देऊळगांव राजा	..	..	262.0	12	24.8	2	160.4	6	..	..	..	..	870.9	37	..	Deolgaon Raja
	XXIII. अकोला जिल्हा															**XXIII. Akola District**
1	अकोला शहर (वे)	..	..	283.4	13	20.2	2	112.2	7	..	..	18.2	1	1,052.1	42	810	Akola City (O)
2	बाळापूर	..	..	279.0	11	27.4	2	62.3	4	..	..	21.3	1	801.9	36	773	Balapur
3	आकोट	..	..	382.6	14	32.0	3	171.1	5	..	..	..	0.5	1,180.3	40	794	Akot
4	वाशिम	..	..	460.1	18	98.2	8	178.8	5	..	..	..	..	1,296.9	59	927	Washim
5	मंगरुळपीर	..	..	357.4	14	51.0	6	239.5	5	..	..	..	..	1,234.9	48	861	Mangrulpir
6	अकोला विमानतळ (वे)	..		198.3	10	16.2	2	187.6	6	..	..	9.4	1	930.7	37	NA	Akola Aerodrome (O)
7	तेल्हारा	..	..	316.3	15	44.1	3	105.5	4	0.5	..	23.5	1	1,217.6	54	..	Telhara
8	पातूर	..	..	320.0	15	91.0	4	125.0	6	..	..	..	..	1,235.0	49	..	Patur
9	कारंजा	..	..	351.5	16	92.0	7	122.5	7	..	..	..	..	1,227.4	69	..	Karanja
10	मालेगाव	..	..	391.2	13	189.4	6	123.6	5	..	..	..	.	1,649.4	49	..	Malegaon
11	रिसोड	..	..	416.8	18	88.4	4	64.0	6	..	..	..	..	1,099.2	48	..	Risod
12	मानोरा	..	..	398.8	13	91.0	6	182.0	10	..	..	..	..	1,276.0	53	..	Manora
13	अकोला	..	..	277.8	13	17.8	2	115.6	7	..	..	16.6	1	1,150.3	46	..	Akola
14	बार्शी (ट)	..	..	314.0	13	20.7	4	113.0	5	..	..	2.1	..	1,171.3	41	..	Barshi (T)
15	मूर्तिजापूर	..	..	389.0	13	11.0	3	128.0	8	..	..	..	..	1,488.0	47	819	Murtizapur
	XXIV. अमरावती जिल्हा															**XXIV. Amravati District**
1	अमरावती (आय. एम. डी.)	..		168.3	4	77.8	5	56.2	3	3.2	1	51.8	2	680.1	32	876	Amravati (IMD)
2	बडनेरा	..	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Badnera
3	मोर्शी	..	..	183.0	10	59.6	5	110.2	5	..	..	..	..	777.2	44	849	Morshi
4	चांदूर रेल्वे	..	..	344.9	12	80.4	7	206.5	9	..	..	..	..	1,083.5	56	551	Chandur Railway
5	अचलपूर	..	..	598.7	16	80.7	7	124.5	5	..	..	..	..	1,602.2	54	832	Achalpur
6	दर्यापूर	..	..	203.6	16	41.0	5	133.8	6	..	..	..	..	677.5	43	768	Daryapur
7	अंजनगांव सुर्जी	..	..	240.6	9	41.6	2	57.9	4	..	..	..	..	733.1	35	788	Anjangaon Surji
8	चांदूर बाजार	..	..	247.6	12	28.2	2	128.4	8	..	..	..	..	721.2	45	832	Chandur Bazar

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XXIV. अमरावती जिल्हा—चालू														**XXIV. Amravati District—Contd.**
9	चिखलदरा	1,049.2	25	190.2	16	132.4	7	.	..	..	..	2,346.8	82	1,708	Chikhaldara
10	धारणी	819.1	17	291.8	13	85.9	6	..	.	..	..	2,144.2	62	1,143	Dharni
11	तिवसा	696.5	13	54.7	6	255.9	6	..	..	..	..	1,406.1	46	..	Tiwasa
12	नांदगांव खंडेश्वर	269.4	10	114.2	5	130.6	7	..	..	..	..	1,027.6	40	..	Nandgaon-Khandeshwar
13	खोलापूर	353.5	16	32.2	3	141.2	8	..	..	..	..	936.9	43	816	Kholapur
14	भातकुली	353.1	16	31.4	3	141.1	8	..	..	..	..	930.6	44	..	Bhatkuli
	XXV. यवतमाळ जिल्हा														**XXV. Yavatmal District**
1	यवतमाळ (वे)	333.5	10	59.1	5	181.0	6	..	.	.	..	1,097.7	50	1,036	Yavatmal (O)
2	वणी	517.7	16	40.0	4	108.0	8	..	..	..	..	1,074.3	60	1,118	Wani
3	दारव्हा	314.4	12	24.4	2	152.5	7	5.4	1	..	..	1,085.6	44	925	Darwha
4	पुसद	556.0	15	155.3	6	81.0	5	.	..	1.0	..	1,678.8	68	975	Pusad
5	पांढरकवडा	391.9	14	72.0	3	163.0	6	..	..	..	..	1,127.0	48	..	Pandharkawada
6	दिग्रस	390.0	12	194.0	7	184.0	8	..	..	..	..	1,355.0	49	..	Digras
7	नेर	271.0	12	55.5	4	215.0	11	..	..	..	..	1,106.5	57	..	Ner
8	कळंब	464.0	9	60.0	3	147.4	5	..	..	14.0	2	1,409.8	44	..	Kalamb
9	बाभुळगांव	277.7	10	51.2	5	129.8	5	2.6	1	..	..	1,086.4	51	..	Babhulgaon
10	मोहगांव	638.0	15	130.0	6	147.0	8	..	..	..	..	1,747.3	53	..	Mohagaon
11	मोरेगांव	376.1	12	38.6	2	91.5	8	..	..	..	..	1,090.7	46	..	Moregaon
12	घाटंजी	451.0	12	34.0	4	193.0	9	..	..	..	..	1,610.0	55	..	Ghatanji
13	उमरखेड	662.6	17	122.5	9	207.4	6	10.3	1	4.0	1	1,761 6	63	931	Umarkhed
14	राळेगांव	426.0	11	29.8	6	170.0	10	..	..	..	..	1,334.1	61	..	Ralegaon
	XXVI. वर्धा जिल्हा														**XXVI. Wardha District**
1	वर्धा (वे)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Wardha (O)
2	हिंगणघाट	621.2	11	51.8	5	134.0	9	..	..	19.2	1	1,751.6	61	1,142	Hinganghat
3	आर्वी	454.5	11	95.7	6	84.0	7	..	.	56.2	2	1,385.2	57	994	Arvi
4	देवळी	482.4	13	62 6	5	139 0	8	10.0	1		.	1,473 0	65	..	Deoli
5	कारंजा	404.5	13	33.7	4	122.8	6	..	..	19 0	2	1 166.0	59	.	Karanja
6	समुद्रपूर	443.0	17	53.0	7	159.0	9	..	..	26.0	1	1,636.0	70	.	Samudrapur

XXVII. नागपूर जिल्हा

XXVII. Nagpur District

1	नागपूर (वे)	..	..	351.3	12	86.7	7	84.5	6	..	..	38.1	1	1,242.5	66	..	Nagpur (O)
2	नागपूर फार्म	..	..	353.2	12	96.4	5	112.4	8	..	..	..	..	867.0	45	..	Nagpur Farm
3	नागपूर विमानतळ	..	..	355.8	13	86.5	7	84.5	7	..	..	38.8	1	852.7	47	1,242	Nagpur Airport
4	उमरेड	..	..	406.2	14	139.9	8	151.8	6	.	..	27.3	1	1,314.0	56	1,279	Umrer
5	काटोल	..	..	396.6	15	99.3	6	121.1	5	.	..	13.2	1	1,063.3	52	1,011	Katol
6	सावनेर	..	..	326.4	11	125.3	7	109.8	4	..	..	6.8	1	967.3	62	1,075	Saoner
7	खिंडशी	..	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,193	Khindshi
8	थारसा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	540.6	32	1,283	Tharsa
9	रामटेक	..	..	227.8	14	213.8	15	86.0	5	..	..	7.6	1	1,030.9	64	1,210	Ramtek
10	पारशिवनी	..	..	325.0	11	113.2	15	88.4	6	..	..	11.6	1	958.6	55	1,105	Parseoni
11	देवलापूर	..	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.		N. A	.N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Deolapur
12	कामटी	..	..	351.4	14	154.7	9	58.5	6	..	..	4.1	1	1,105.7	63	..	Kamtee
13	हिंगणा	..	..	297.0	12	101.4	5	60.4	7	..	..	31.6	1	1,234.3	63	..	Hingna
14	मौदा	..	..	240.0	19	95.0	8	17.0	3	..	..	..	..	756.6	61	..	Monda
15	नरखेड	..	..	363.0	15	56.6	6	52.7	5	..	..	6.2	1	894.6	58	..	Narkhad
16	कलमेश्वर	..	..	343.0	13	48.0	6	98.8	5	..	..	21.0	1	1,259.2	59	..	Kalameshwar
17	भिवापूर	..	..	317.4	17	143.0	10	151.8	6	..	..	4.2	1	1,165.7	68	..	Bhiwapur
18	कुही	..	..	341.9	14	66.2	7	12.2	1	..	..	27.5	1	920.8	58	..	Kuhi

XXVIII. भंडारा जिल्हा

XXVIII. Bhandara District

1	गोंदिया (वे)	..	..	252.6	15	111.3	8	109.5	5	..	..	7.3	1	1,341.6	70	1,579	Gondia (O)
2	खारबुंद	..	..	250.0	15	199.0	17	72.0	7	.	..	2.0	1	1,249 0	78	1,475	Kharbund
3	चांदपूर	..	..	170.0	10	277.0	15	184.0	8	.	..	7.0	1	1,116.0	66	1,313	Chandpur
4	बोदलकसा	..	..	171.0	12	197.0	16	106.0	6	..	..	10.0	1	1,063.0	71	1,379	Bodalkasa
5	चोरखमारा	..	..	255.0	15	171.5	13	70.0	7		..	7.0	1	969.9	75	1,466	Chorkhamgra
6	देवरी	..	..	261.2	20	196.0	15	172.0	11	5 4	2	..	..	1,634.2	99	1,445	Deori
7	गोंदिया (त)	..	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	.N. A.	N. A.	N A	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N A.	N. A.	Gondia (T)
8	अर्जुनी-मोरगांव	..	..	507.2	18	222.2	12	95.8	5		..	6.2	1	1,553.2	83	..	Arjuni-Morgaon
9	मोहाडी	..	..	282.4	15	210.0	11	75.0	4	.	..	19.0	1	1,370.4	72	..	Mohadi
10	भंडारा	..	..	276.5	15	244.4	16	117.1	10	.	..	28.0	9	1,426.0	86	1,388	Bhandara
11	पवनी	..	..	386.3	21	194.3	15	66.6	7	..	..	9.2	2	1,420.8	101	..	Paoni
12	तुमसर	..	..	309.3	13	236.8	12	118.5	7	..	..	36.0	1	1,422.2	79	..	Tumsar
13	तिरोरा	..	..	241.0	14	257.9	15	119.7	5	..	..	20.0	1	1,399.6	73	..	Tirora
14	आमगांव	..	..	560.1	21	457.0	17	381.1	21	249.7	11	..	..	2,139.1	96	..	Amgaon
15	सालेकसा	..	..	247.0	17	219.2	18	160.4	11	..	..	11.0	1	1,627.2	103	..	Salekasa
16	गोरेगांव	..	..	197.5	15	236.9	14	96.1	8	..	..	7.5	1	1,345.8	79	..	Goregaon
17	पांगरी	..	..	225.0	14	320.0	16	125.0	7	..	..	..	..	1,330.0	65	..	Pangri
18	सकोली	..	..	354.0	19	265.0	18	76.6	8	..	..	45.0	1	1,481.8	97	..	Sakoli

TABLE No. 2.4 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
	XXIX. चंद्रपूर जिल्हा														**XXIX. Chandrapur District**
1	चंद्रपूर (वे)	532.2	17	134.5	12	141.7	8	..	..	..	..	1,479.3	75	1,267	Chandrapur (O)
2	वरोरा	615.6	13	82.9	4	34.3	5	..	..	..	..	1,552.2	59	1,185	Warora
3	चिमूर	600.7	17	116.9	7	291.1	7	..	..	..	..	1,742.5	56	1,268	Chimur
4	असोला	703.0	14	153.1	8	171.6	7	..	..	..	..	1,749.0	53	..	Asola
5	घोराघेरी	421.4	15	164.9	9	266.8	9	..	..	..	..	1,658.5	58	1,359	Ghoragheri
6	खैरी	566.0	14	134.0	8	128.0	8	..	..	..	..	1,467.0	59	1,359	Khairee
7	नेलसर	812.4	14	21.2	1	..	..	..	..	..	..	1,890.2	49	1,357	Nelsar
8	मानोरा	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Manora
9	शिंदेवाही	679.3	16	227.8	17	198.2	8	..	..	..	..	2,196.5	84	..	Sindewahi
10	ब्रम्हपुरी (वे)	706.2	17	176.9	12	161.5	8	..	..	..	..	1,939.5	81	1,472	Brahmapuri (O)
11	ब्रम्हपुरी (त)	705.6	17	176.9	12	161.5	8	..	..	1.6	..	1,565.2	60	..	Brahmapuri (T)
12	गुडमोशी	371.4	19	160.3	7	..	..	..	..	50.8	2	1,005.7	55	..	Godmoushi
13	नागभीड	611.6	16	280.6	10	285.2	8	..	..	..	..	1,974.4	68	..	Nagbhid
14	गोडमोशी	576.0	14	172.0	10	198.0	6	..	..	..	..	1,878.0	55	1,437	Godmoshi
15	भद्रावती	906.6	17	145.2	9	105.0	8	..	..	..	..	2,137.2	80	..	Bhadravati
16	राजुरा	761.0	17	97.0	10	151.0	6	..	..	..	..	2,157.0	72	..	Rajura
17	मूल	915.5	17	125.7	10	141.4	8	1.0	..	..	..	1,981.6	74	..	Mul
18	गोंडपिपरी	768.2	16	138.2	10	206.4	8	3.0	1	..	..	2,194.0	77	..	Gondpimpri
	XXX. गडचिरोली जिल्हा														**XXX. Gadchiroli District**
1	आरमोरी	793.4	20	81.1	12	159.0	9	2.2	1	7.0	1	2,105.9	83	..	Armori
2	गडचिरोली	1211.1	18	299.0	10	263.0	8	14.6	1	..	.	3,259.7	82	1,552	Gadchiroli
3	सिरोंचा (त)	743.0	20	110.5	13	236.0	14	9.0	1	..	..	2,009.5	96	..	Sironcha (T)
4	सिरोंचा (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sironcha (O)
5	चामोर्शी	824.0	18	276.0	11	158.0	9	2.8	1	..	..	2,273.8	79	..	Chamorshi
6	कुरखेडा	738.9	15	260.8	14	199.1	9	..	..	..	..	2,083.5	82	..	Kurkheda
7	धानोरा	824.6	17	218.9	14	182.3	11	..	..	..	..	2,300.3	91	..	Dhanora
8	इटापल्ली	1,255.3	22	298.1	14	162.4	14	..	..	8.4	1	2,825.5	109	..	Etapalli
9	कुनघेरी	1,876.6	16	178.8	5	186.0	7	23.0	2	..	..	4,288.4	70	1,441	Kungheri
10	अहिर	104.2	22	151.5	14	77.0	13	..	..	..	..	1,355.7	100	..	Ahir

त–तहसील T—Tahsil. वे–वेधशाळा O—Observatory.

टीप :–(१) स्तंभ (२९) मधील आकडे हे प्रत्येक केंद्राचे सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाचे आहेत.

(२) N. A.उपलब्ध नाही.

Note.—(1) The figures shown in Col. (29) are of average of normal rainfall at each centre.

(2) N. A. not available.

आधार : कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Sources: Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/Table No. 2.5 (A)

पावसाची कक्षा व कालावधी

SPREAD AND RANGE OF RAINFALL, 1989

(मि. मी मध्ये/in M. M

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पावसाचा कालावधी/ Spread of Rainfall		पावसाची कक्षा/Range of rainfall		DISTRICT
		पाऊस सुरु होण्याचा दिनांक/Date of on set of mansoon	पाऊस बंद होण्याचा दिनांक/ Date of closure of mansoon	वर्षातील कमाल पाऊस/ Maximum (Total) rainfall in a year	वर्षातील किमान पाऊस/ Minimum (Total) rainfall in a year	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
01	बृहन्मुंबई			1,915.2	1,260.2	Gr. Bombay
02	ठाणे			2,657.0	1,397.0	Thane
03	रायगड .. .			5,355.0	1,868.1	Raigad
04	रत्नागिरी			3,652.0	2,519.6	Ratnagiri
05	सिंधुदुर्ग			3,621.0	2,159.5	Sindhudurg
06	नाशिक			2,598.5	336.0	Nashik
07	धुळे			1,171.0	507.5	Dhule
08	जळगांव			1,273.0	413.3	Jalgaon
09	अहमदनगर			926.0	266.0	Ahmednagar
10	पुणे			4,226.0	466.4	Pune
11	सातारा			4,746.2	400.2	Satara
12	सांगली			998.0	316.6	Sangli
13	सोलापूर			1,013.0	351.7	Solapur
14	कोल्हापूर			5,382.0	444.0	Kolhapur
15	औरंगाबाद	जून १९८९/ June 1989	ऑक्टोबर १९८९/ October 1989	1,053.4	641.3	Aurangabad
16	जालना			960.1	591.1	Jalna
17	परभणी			1,488.1	1,051.6	Parbhani
18	बीड			1,324.4	885.4	Beed
19	नांदेड			2,105.7	949.5	Nanded
20	उस्मानाबाद			1,215.6	650.2	Osmanabad
21	लातूर			1,118.1	896.0	Latur
22	बुलढाणा			1,542.0	577.0	Buldhana
23	अकोला			1,263.0	414.2	Akola
24	अमरावती			1,178.8	344.2	Amravati
25	यवतमाळ			1,491.7	647.1	Yeotmal
26	वर्धा			1,292.0	767.8	Wardha
27	नागपूर			747.2	241.8	Nagpur
28	भंडारा			1,393.5	846.2	Bhandara
29	चंद्रपूर			1,205.0	608.5	Chandrapur
30	गडचिरोली			1,734.0	1,059.6	Gadchiroli

आधार : कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source : Directorate of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/Table No. 2.5 (B)

पावसाची कक्षा व कालावधी

Spread and Range of Rainfall, 1990

(मि. मी मध्ये/in m. m.)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पावसाचा कालावधी/Spread of Rainfall		पावसाची कक्षा/Range of rainfall		District
		पाऊस सुरू होण्याचा दिनांक/Date of on set of mansoon	पाऊस बंद होण्याचा दिनांक/ Date of closure of mansoon	वर्षातील कमाल पाऊस/ Maximum (Total) rainfall in a year	वर्षातील किमान पाऊस/ Minimum (Total) rainfall in a year	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
01	बृहन्मुंबई	जून १९९०/ June 1990	ऑक्टोबर १९९०/ October 1990	2,826.5	2,802.6	Gr. Bombay
02	ठाणे			5,614.0	1,759.8	Thane
03	रायगड			6,167.1	2,716.6	Raigad
04	रत्नागिरी			5,921.0	2,924.0	Ratnagiri
05	सिंधुदुर्ग			4,954.0	1,123.0	Sindhudurg
06	नाशिक			3,999.6	405.0	Nashik
07	धुळे			1,208.0	431.0	Dhule
08	जळगांव			1,141.3	483.8	Jalgaon
09	अहमदनगर .. .			1,148.0	378.6	Ahmednagar
10	पुणे			7,529.5	311.0	Pune
11	सातारा			7,375.2	191.0	Satara
12	सांगली			1,068.0	430.8	Sangli
13	सोलापूर			1,296.0	517.0	Solapur
14	कोल्हापूर			6,655 0	465.0	Kolhapur
15	औरंगाबाद			1,411.0	849.6	Aurangabad
16	जालना			1,090.0	770.4	Jalna
17	परभणी			1,656.1	1,093.0	Parbhani
18	बीड			1,220.2	607.8	Beed
19	नांदेड			2,177 5	1,007.4	Nanded
20	उस्मानाबाद			1,237.6	683.0	Osmanabad
21	लातूर			1,358.5	1,155.6	Latur
22	बुलढाणा			1,529.0	593.0	Buldhana
23	अकोला			1,649.4	801.9	Akola
24	अमरावती			2,346.8	677.5	Amravati
25	यवतमाळ			1,761.6	1,074.3	Yeotmal
26	वर्धा .. .			1,751.6	1,166.0	Wardha
27	नागपूर			1,242.5	540.6	Nagpur
28	भंडारा			2,139.1	969.9	Bhandara
29	चंद्रपूर			2,196.5	1,055.7	Chandrapur
30	गडचिरोली			3,259.7	1,355.7	Gadchiroli

आधार : कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source : Directorate of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune.

३. जीवनविषयक माहिती

३.१ महाराष्ट्र राज्यातील जन्म दर, मृत्यू दर, बालमृत्यू दर, प्रमुख कारणांनुसार मृत्यूंची संख्या वगैरे माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

३.२ या विभागात दिलेल्या माहितीसाठी खालीलप्रमाणे व्याख्यांचा वापर करण्यात आला होता :—

(१) दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे जन्म दर = $\frac{ज}{न}$ × १०००

(२) दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे मृत्यू दर = $\frac{म}{न}$ × १०००

ज्यांत ज = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत झालेल्या जिवंत जन्मांची संख्या.

म = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत झालेल्या मृत्यूंची संख्या.

न = त्याच क्षेत्राची मध्यावधी वर्षाची अंदाजित लोकसंख्या.

(३) बालमृत्यू दर = $\frac{\text{दिलेल्या भौगोलिक विभागातील एक वर्षाखालील बालकांच्या मृत्यूंची संख्या.}}{\text{त्याच क्षेत्रातील लोकसंख्येमध्ये जिवंत जन्मलेल्या बालकांची संख्या.}}$ × १०००

बालमृत्यू दर हा सामाजिक आरोग्याचा एक उत्तम निर्देशांक आहे.

३.३ ग्रामीण विभागात जीवनविषयक आकडेवारी महसूल खात्यांकडून गोळा करण्यात येते तर नागरी भागात ते महानगरपालिका व नगरपालिकांचे सांविधिक कार्य आहे.

3. VITAL STATISTICS

3.1 The following tables give data on birth rate, death rate, infant mortality rate, number of deaths according to principal causes in Maharashtra

3.2 While presenting tables in this section the following definitions were adopted :—

1. *Birth rate* per thousand estimated population = $\frac{B}{N}$ × 1000

2. *Death rate* per thousand estimated population = $\frac{D}{N}$ × 1000

Where, B = No of live births which occurred among the population of the given geographical area during the year under reference. D=No of deaths which occurred among the population of given geographical area during the year under reference and N=estimated Mid-year population

3. *Infant Mortality rate* = $\frac{\text{No. of deaths under one year of age which occurred in the given geographical Area}}{\text{No. of live births which occurred among the population in the same geographical area.}}$ × 1000

Infant mortality rate is a good indicator of social health.

3.3 The data on vital statistics was collected through revenue agency in rural area and for urban area, it is a statutory function of Municipalities and Municipal Corporations.

सत्यमेव जयते

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.1(A)

नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्म समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण

No. of Registered Births Classified by Sex and Sex Ratio of Births

1989-90

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	नोंदणी झालेल्या जन्मांची संख्या Total No. of Registered Births	नोंदणी झालेले जन्म/Registered Births: ग्रामीण/Rural: पुरुष Male	ग्रामीण/Rural: स्त्री Female	ग्रामीण/Rural: एकूण Total	नागरी/Urban: पुरुष Male	नागरी/Urban: स्त्री Female	नागरी/Urban: एकूण Total	जन्म समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण Sex Ratio at Birth १०० स्त्रियांमागे पुरुषांची संख्या (Male per 100 females): पुरुष Rural	स्त्री Urban	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,09,325	..	..	..	1,08,946	1,00,379	2,09,325	..	109	109	Greater Bombay
2	ठाणे	78,482	10,064	8,844	18,908	31,056	28,518	59,574	114	109	110	Thane
3	रायगड	25,945	7,321	6,301	13,622	6,336	5,987	12,323	116	106	111	Raigad
4	रत्नागिरी	34,759	14,354	12,984	27,338	3,905	3,516	7,421	111	111	111	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	15,603	5,779	5,140	10,919	2,390	2,294	4,684	112	104	110	Sindhudurg
6	नाशिक	90,315	26,025	21,892	47,917	22,249	20,149	42,398	119	110	115	Nashik
7	धुळे	51,973	19,515	16,843	36,358	8,330	7,285	15,615	116	114	115	Dhule
8	जळगाव	78,788	26,087	21,797	47,884	16,650	14,254	30,904	120	117	119	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,09,231	46,019	38,943	84,962	12,833	11,436	24,269	118	112	117	Ahmednagar
10	पुणे	1,10,235	23,071	19,277	42,348	35,195	32,692	67,887	120	108	112	Pune
11	सातारा ..	52,63[illegible]	19,316	16,409	35,725	8,996	7,916	16,912	118	114	116	Satara
12	सांगली . ..	43,410	14,146	11,606	25,752	9,485	8,173	17,658	122	116	119	Sangli
13	सोलापूर	73,079	21,586	17,147	38,733	17,998	16,348	34,346	126	110	118	Solapur
14	कोल्हापूर	61,151	18,062	15,269	33,331	14,709	13,111	27,820	118	112	115	Kolhapur
15	औरंगाबाद	44,717	11,196	9,002	20,198	13,016	11,503	24,519	124	113	118	Aurangabad
16	जालना	17,979	6,834	5,368	12,202	3,013	2,764	5,777	127	109	121	Jalna
17	परभणी	26,937	8,757	7,333	16,090	5,962	4,885	10,847	119	122	120	Parbhani
18	बीड	25,701	8,304	6,753	15,057	5,670	4,974	10,644	123	114	119	Beed
19	नांदेड	31,361	9,420	8,185	17,605	7,408	6,348	13,756	115	117	116	Nanded
20	उस्मानाबाद	20,729	8,762	7,160	15,922	2,607	2,200	4,807	112	119	121	Osmanabad
21	लातूर	26,398	8,508	7,260	15,768	5,711	4,919	10,630	117	116	117	Latur
22	बुलढाणा	44,192	15,658	13,717	29,375	7,949	6,868	14,817	114	116	115	Buldhana

23	अकोला	..	..	40,426	10,421	9,022	19,443	11,072	9,911	20,983	116	112	114	Akola
24	अमरावती	..	..	49,645	12,251	11,072	23,323	14,298	12,024	26,322	111	119	115	Amaravati
25	यवतमाळ	..	..	32,677	10,160	8,956	19,116	7,232	6,329	13,561	113	114	114	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	20,867	6,308	5,824	12,132	4,504	4,231	8,735	108	106	108	Wardha
27	नागपूर	..	..	65,388	9,636	8,511	18,147	24,734	22,507	47,241	113	110	111	Nagpur
28	भंडारा	..	..	40,439	16,354	15,422	31,776	4,622	4,141	8,763	106	112	107	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	40,520	14,138	12,715	26,853	7,353	6,314	13,667	111	116	113	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	13,559	6,341	5,903	12,244	694	621	1,315	107	112	108	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	**15,76,568**	**4,14,393**	**3,54,655**	**7,69,048**	**4,24,923**	**3,82,597**	**8,07,520**	**117**	**111**	**114**	**Maharashtra State**

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune.

३. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.1(B)

नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्म समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण

No. of Registered Births Classified by Sex and Sex Ratio of Births 1990-91

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	नोंदणी झालेल्या जन्मांची संख्या Total No. of Registered Births	नोंदणी झालेले जन्म/Registered Births ग्रामीण/Rural पुरुष Male	ग्रामीण/Rural स्त्री Female	ग्रामीण/Rural एकूण Total	नागरी/Urban पुरुष Male	नागरी/Urban स्त्री Female	नागरी/Urban एकूण Total	जन्म समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण Sex Ratio at Birth १०० स्त्रियांमागे पुरुषांची संख्या (Male per 100 females) ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,18,437	..	..	..	1,14,073	1,04,364	2,18,437	..	109	109	Greater Bombay
2	ठाणे	83,431	9,727	8,136	17,863	34,780	30,788	65,568	119	112	114	Thane
3	रायगड	30,270	9,249	8,092	17,341	6,799	6,130	12,929	114	110	112	Raigad
4	रत्नागिरी	36,851	14,956	13,678	28,634	4,303	3,914	8,217	109	109	109	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	16,307	6,013	5,514	11,527	2,559	2,221	4,780	109	115	110	Sindhudurg
6	नाशिक	95,459	26,682	22,533	49,215	24,176	22,068	46,244	118	109	114	Nashik
7	धुळे	53,531	19,709	17,030	36,739	8,950	7,842	16,792	115	114	115	Dhule
8	जळगाव	78,791	25,373	21,845	47,218	17,093	14,480	31,573	116	118	116	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,16,525	48,936	41,261	90,197	13,893	12,435	26,328	118	111	117	Ahmednagar
10	पुणे	1,12,922	23,610	19,720	43,330	36,057	33,535	69,592	119	107	112	Pune
11	सातारा	55,280	20,523	17,815	38,338	9,007	7,935	16,942	115	113	114	Satara
12	सांगली	50,051	17,151	13,931	31,082	10,303	8,666	18,969	123	118	121	Sangli
13	सोलापूर	75,489	22,153	17,929	40,082	18,656	16,751	35,407	123	111	117	Solapur
14	कोल्हापूर	64,101	19,012	15,820	34,832	15,845	13,424	29,269	120	118	119	Kolhapur
15	औरंगाबाद	40,783	10,894	8,664	19,558	11,305	9,920	21,225	125	113	119	Aurangabad
16	जालना	21,065	6,754	5,508	12,262	4,833	3,970	8,803	122	121	122	Jalna
17	परभणी	27,104	8,561	7,011	15,572	6,243	5,289	11,532	122	118	120	Parbhani
18	बीड	25,667	7,789	6,223	14,012	6,266	5,389	11,655	125	116	121	Beed
19	नांदेड	31,050	8,583	7,408	15,991	8,000	7,059	15,059	115	113	114	Nanded
20	उस्मानाबाद	21,660	8,968	7,581	16,549	2,786	2,325	5,111	118	119	118	Osmanabad
21	लातूर	27,523	8,711	7,603	16,314	6,097	5,112	11,209	114	119	116	Latur
22	बुलढाणा	42,551	14,722	12,725	27,447	8,141	6,963	15,104	115	116	116	Buldhana
23	अकोला	41,743	9,849	8,481	18,330	12,300	11,113	23,413	116	110	113	Akola
24	अमरावती	51,496	12,173	11,082	23,255	15,281	12,960	28,241	109	117	114	Amaravati
25	यवतमाळ	31,728	9,736	8,714	18,450	6,947	6,331	13,278	111	109	110	Yavatmal

26	वर्धा	23,028	7,011	6,356	13,367	5,031	4,630	9,661	110	108	109	Wardha
27	नागपूर	71,035	10,500	9,132	19,632	26,930	24,473	51,403	114	110	111	Nagpur
28	भंडारा	40,061	15,929	14,578	30,507	5,047	4,507	9,554	109	111	109	Bhandara
29	चंद्रपूर	43,542	14,642	12,697	27,339	8,953	7,250	16,203	115	123	118	Chandrapur
30	गडचिरोली	12,909	5,813	5,215	11,028	1,040	841	1,881	111	123	113	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**16,40,390**	**4,23,729**	**3,62,282**	**7,86,011**	**4,51,694**	**4,02,685**	**8,54,379**	**116**	**112**	**114**	**Maharashtra State**

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source — Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2 (A)

ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण

No. of Registered Deaths classified by Sex in Rural and Urban area

1989-90

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची संख्या Total No. of registered Deaths	नोंदणी झालेले मृत्यू/No. of Registered Deaths						District
			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			
			पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	73,469	..	..	..	43,448	30,021	73,469	Greater Bombay
2	ठाणे	15,464	3,507	2,281	5,788	5,903	3,773	9,676	Thane
3	रायगड	6,568	2,949	2,046	4,995	972	601	1,573	Raigad
4	रत्नागिरी	9,306	4,940	3,285	8,225	670	411	1,081	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5,979	2,880	2,263	5,143	463	373	836	Sindhudurg
6	नाशिक	20,476	6,752	5,242	11,994	4,927	3,555	8,482	Nashik
7	धुळे	13,870	5,923	4,635	10,558	1,938	1,374	3,312	Dhule
8	जळगांव	18,548	7,557	6,111	13,668	2,981	1,899	4,880	Jalgaon
9	अहमदनगर	14,711	6,195	4,682	10,877	2,255	1,579	3,834	Ahmednagar
10	पुणे	28,283	5,232	3,927	9,159	11,358	7,766	19,124	Pune
11	सातारा	12,945	5,749	4,526	10,275	1,571	1,099	2,670	Satara
12	सांगली	11,451	3,590	2,788	6,378	3,172	1,901	5,073	Sangli
13	सोलापूर	16,424	4,935	3,997	8,932	4,373	3,119	7,492	Solapur
14	कोल्हापूर	16,290	5,717	4,600	10,317	3,681	2,292	5,973	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8,776	3,164	2,447	5,611	2,125	1,040	3,165	Aurangabad
16	जालना	4,180	1,875	1,425	3,300	487	393	880	Jalna
17	परभणी	7,004	2,765	2,157	4,922	1,260	822	2,082	Parbhani
18	बीड	5,828	2,330	1,768	4,098	1,116	614	1,730	Beed
19	नांदेड	7,480	2,887	2,326	5,213	1,453	814	2,267	Nanded
20	उस्मानाबाद	4,781	2,107	1,910	4,017	461	303	764	Osmanabad
21	लातूर	4,831	2,146	1,744	3,890	620	321	941	Latur
22	बुलढाणा	9,693	3,893	3,307	7,200	1,475	1,018	2,493	Buldhana
23	अकोला	9,747	3,343	2,468	5,811	2,436	1,500	3,936	Akola
24	अमरावती	11,490	3,585	2,674	6,259	3,179	2,052	5,231	Amravati
25	यवतमाळ	8,666	3,445	2,768	6,213	1,375	1,078	2,453	Yavatmal
26	वर्धा	6,150	2,434	1,997	4,431	1,029	690	1,719	Wardha
27	नागपूर	18,307	3,,297	2,629	5,926	7,693	4,688	12,381	Nagpur
28	भंडारा	13,860	6,246	5,340	11,586	1,393	881	2,274	Bhandara
29	चंद्रपूर	9,739	4,221	3,248	7,469	1,472	798	2,270	Chandrapur
30	गडचिरोली	4,045	2,100	1,733	3,833	144	68	212	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**3,98,361**	**1,15,764**	**90,324**	**2,06,088**	**1,15,430**	**76,843**	**1,92,273**	**Maharashtra State**

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2 (B)

ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण

No. of Registered Deaths classified by Sex in Rural and Urban area

1990-91

अ. क्र. Sr No	जिल्हा	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची संख्या Total No of registered Deaths	नोंदणी झालेले मृत्यू/No. of Registered Deaths						District
			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			
			पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	73.555	..	..	..	44.597	28.958	73,555	Greater Bombay
2	ठाणे	14.634	3.275	1.939	5.214	5.706	3.714	9.420	Thane
3	रायगड	6.555	3.018	1.922	4.940	1.031	584	1.615	Raigad
4	रत्नागिरी	9.303	4.764	3.221	7.985	797	521	1.318	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6.107	2.906	2.375	5.281	489	337	826	Sindhudurg
6	नाशिक	20.600	6.767	5.260	12.027	4.955	3.618	8.573	Nashik
7	धुळे	13.006	5.565	4.274	9.839	1.913	1.254	3.167	Dhule
8	जळगांव	18.773	7.774	6.024	13.798	2.974	2.001	4.975	Jalgaon
9	अहमदनगर	14.703	6.120	4.617	10.737	2.371	1.595	3.966	Ahmednagar
10	पुणे	28.130	5.295	3.942	9.237	11.231	7.662	18.893	Pune
11	सातारा	13.929	6.282	4.926	11.208	1.558	1.163	2.721	Satara
12	सांगली	12.652	4.328	3.352	7.680	3.042	1.930	4.972	Sangli
13	सोलापूर	15.778	4.719	3.769	8.488	4.308	2.982	7.290	Solapur
14	कोल्हापूर	15.638	5.524	4.291	9.815	3.642	2.181	5.823	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8.818	3.308	2.507	5 815	1.991	1.012	3 003	Aurangabad
16	जालना	4.385	1.922	1.481	3.403	577	405	982	Jalna
17	परभणी	7.238	2.866	2.240	5.106	1.297	835	2.132	Parbhani
18	बीड	5.989	2.371	1.744	4.115	1.168	706	1.874	Beed
19	नांदेड	6.933	2.897	2.219	5.116	1.135	682	1.817	Nanded
20	उस्मानाबाद	4.914	2.135	1.970	4.105	473	336	809	Osmanabad
21	लातूर	5.111	2.257	1.771	4.028	710	373	1.083	Latur
22	बुलढाणा	9.245	3.689	3.048	6.737	1.467	1.041	2.508	Buldhana
23	अकोला	9.815	3.493	2.400	5.893	2.475	1.447	3.922	Akola
24	अमरावती	10.982	3.507	2.467	5.974	3.079	1.929	5.008	Amravati
25	यवतमाळ	8.418	3.499	2.560	6.059	1.415	944	2.359	Yavatmal
26	वर्धा	5.689	2.227	1.917	4.144	940	605	1.545	Wardha
27	नागपूर	15.928	3.408	2.461	5.869	6.516	3.543	10.059	Nagpur
28	भंडारा	13.033	5.874	4.806	10.680	1.430	923	2.353	Bhandara
29	चंद्रपूर	9.991	4.304	3.278	7.582	1.558	851	2.409	Chandrapur
30	गडचिरोली	3.344	1.724	1.367	3.091	186	67	253	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**3,93,196**	**1,15,818**	**88,148**	**2,03,966**	**1,15,031**	**74,199**	**1,89,230**	**Maharashtra State**

आधार:— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3 (A)

प्रमुख कारणानुसार नोंदणी झालेल्या मृत्युंची संख्या

Number of Registered Deaths by principal causes

1989-90

अ. क्र. Sr No	जिल्हा	प्रमुख कारणे/Principal Causes: पटकी Cholera	देवी Small Pox	प्लेग Plauge	ताप Fever	अमांश व अतिसार Dysentry Diarrohea	श्वसनाचे रोग Respiratory diseases	दुखापत Injunes	इतर कारणे Other Causes	एकूण सर्व कारणे All causes Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	1,087	1,881	15,378	7,213	47,910	73,469	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	385	142	1,983	976	11,978	15,464	Thane
3	रायगड	..	..	..	139	30	219	637	5,543	6,568	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	374	55	759	275	7,843	9,306	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	229	30	656	173	4,891	5,979	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	4	..	..	1,035	174	1,554	917	16,792	20,476	Nashik
7	धुळे	..	..	..	..	..	1,084	208	1,582	691	10,305	13,870	Dhule
8	जळगांव	..	..	..	..	..	1,327	103	1,732	576	18,410	18,548	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	..	..	313	74	1,315	980	12,029	14,711	Ahemednagar
10	पुणे	..	..	4	..	..	293	668	1,626	2,142	23,550	28,283	Pune
11	सातारा	..	..	..	..	..	270	112	1,122	890	10,551	12,945	Satara
12	सांगली	..	..	2	..	..	247	56	1,068	476	9,602	11,451	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	..	..	311	77	1,596	732	13,708	16,424	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	320	115	2,223	589	13,043	16,290	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	279	78	698	278	7,443	8,776	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	..	90	10	245	136	3,699	4,180	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	..	258	32	448	358	5,908	7,004	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	..	166	21	413	411	4,817	5,828	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	..	208	25	598	432	6,217	7,480	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	99	15	231	345	4,091	4,781	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	98	19	246	287	4,181	4,831	Latur
22	बुलढाणा	..	..	3	..	..	710	114	1,058	424	7,384	9,693	Buldhana
23	अकोला	..	..	1	..	..	344	99	924	633	7,746	9,747	Akola
24	अमरावती	..	..	1	..	..	582	221	1,212	775	8,699	11,490	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	..	..	876	85	778	476	6,451	8,666	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	2	..	..	343	61	537	463	4,744	6,150	Wardha
27	नागपूर	..	..	1	..	..	732	109	1,674	1,559	14,232	18,307	Nagpur
28	भंडारा	..	..	2	..	..	1,159	73	1,306	467	10,853	13,860	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	1	..	..	702	119	727	500	7,690	9,739	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	417	46	223	175	3,184	4,045	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	**21**	..	..	**14,477**	**4,852**	**44,131**	**24,986**	**3,09,894**	**3,98,361**	**Maharashtra State**

आधार:-- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.--- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3 (B)

प्रमुख कारणानुसार नोंदणी झालेल्या मृत्युंची संख्या

Number of Registered Deaths by principal causes

1990-91

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	प्रमुख कारणे/Principal Causes: पटकी Cholera	देवी Small Pox	प्लेग Plauge	ताप Fever	अमांश व अतिसार Dysentry Diarrhoea	श्वसनाचे रोग Respiratory diseases	दुखापत Injunes	इतर कारणे Other Causes	एकूण कारणे Total Causes	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	1,027	..	17,105	6,960	48,463	73,555	Greater Bombay
2	ठाणे	6	..	..	312	143	1,699	940	11,534	14,634	Thane
3	रायगड	..	..	..	107	30	185	429	5,804	6,555	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	312	76	640	342	7,933	9,303	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	155	23	617	173	5,139	6,107	Sindhudurg
6	नाशिक	3	..	..	817	234	1,477	1,084	16,985	20,600	Nashik
7	धुळे	..	..	..	713	136	1,374	707	10,076	13,006	Dhule
8	जळगांव	3	..	..	945	87	1,608	651	15,479	18,773	Jalgaon
9	अहमदनगर	8	..	..	192	61	1,071	1,040	12,331	14,703	Ahemednagar
10	पुणे	15		..	272	654	1,370	2,118	23,701	28,130	Pune
11	सातारा	7			252	98	1,048	919	11,605	13,929	Satara
12	सांगली	1	..	..	220	63	952	525	10,891	12,652	Sangli
13	सोलापूर	4	..	..	228	85	1,432	724	13,305	15,778	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	271	88	1,955	637	12,687	15,638	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	..	..	180	37	551	385	7,664	8,818	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	79	11	285	217	3,793	4,385	Jaina
17	परभणी	1	..	..	247	27	427	328	6,208	7,238	Parbhani
18	बीड	..	..	..	134	12	375	300	5,167	5,989	Beed
19	नांदेड	..	..	..	187	17	479	315	5,935	6,933	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	67	34	292	376	4,145	4,914	Osmanabad
21	लातूर	1	..	..	98	37	229	372	4,374	5,111	Latur
22	बुलढाणा	13	..	..	547	98	1,025	398	7,164	9,245	Buldhana
23	अकोला	11	..	..	343	103	819	652	7,887	9,815	Akola
24	अमरावती	1	..	..	477	213	1,085	768	8,438	10,982	Amravati
25	यवतमाळ	2	..	..	726	76	644	477	6,493	8,418	Yavatmal
26	वर्धा	4	..	..	282	46	494	440	4,423	5,689	Wardha
27	नागपूर	1	..	..	616	99	1,378	1,526	12,308	15,928	Nagpur
28	भंडारा	1	..	..	917	42	1,116	504	10,453	13,033	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	..	..	653	58	638	521	8,119	9,991	Chandrapur
30	गडचिरोली	1	..	..	245	28	186	147	2,737	3,344	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**86**	..	..	**11,621**	**2,717**	**42,556**	**24,975**	**3,11,241**	**3,93,196**	**Maharashtra State**

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.4 (A)

लिंगानुसार व वयोगटानुसार नोंदणी झालेले मृत्यू

Number of Registered Deaths by age and sex

1989-90

वर्ष Year	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total		
	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1970	1,37,510	1,27,130	2,64,640	75,961	57,192	1,33,153	2,13,471	1,84,322	3,97,793
1975	1,25,192	1,09,173	2,34,365	91,306	62,675	1,53,981	2,16,498	1,71,484	3,88,346
1980	1,24,582	1,04,260	2,28,842	95,267	63,754	1,59,021	2,19,849	1,68,014	3,87,863
1985	1,20,895	1,00,062	2,20,957	1,09,597	73,169	1,82,766	2,30,492	1,73,231	4,03,723
1986	1,25,195	1,02,173	2,27,368	1,07,526	71,348	1,78,874	2,32,721	1,73,521	4,06,242
1987	1,17,728	95,378	2,13,106	1,09,874	73,551	1,83,425	2,27,602	1,68,929	3,96,531
1988	1,27,944	1,02,928	2,30,872	1,17,012	77,605	1,94,617	2,44,956	1,80,533	4,25,489
1989	1,15,764	90,324	2,06,088	1,15,430	76,843	1,92,273	2,31,194	1,67,167	3,98,361
1990	1,15,818	88,148	2,03,966	1,15,031	74,199	1,89,230	2,30,849	1,62,347	3,93,196
वयगट (वर्ष) Age Group (Year)									
१ वर्षाखालील Below 1 year	8,740	7,706	16,446	13,463	10,570	24,033	22,203	18,276	40,479
1 to 4 years	4,777	6,003	10,780	4,841	5,103	9,944	9,618	11,106	20,724
5 to 14 years	3,468	3,453	6,921	3,231	2,914	6,145	6,699	6,367	13,066
15 to 24 years	4,007	4,164	8,171	5,749	5,925	11,674	9,756	10,089	19,845
25 to 29 years	4,928	4,190	9,118	9,002	5,813	14,815	13,930	10,003	23,933
30 to 34 years, 35 to 44 years	7,330	4,179	11,509	11,299	4,761	16,060	18,629	8,940	27,569
45 to 54 years	10,373	5,486	15,859	14,209	5,375	24,584	24,582	10,861	35,443
55 to 64 years	15,769	9,246	25,015	16,887	7,814	24,701	32,656	17,060	49,716
65 to 69 years	11,049	7,420	18,469	8,870	4,930	13,800	19,919	12,350	32,269
७० वर्षावरती 70 and above	44,284	37,787	82,071	25,760	22,271	48,031	70,044	60,058	1,30,102
वय न सांगितलेले Age not Stated	1,039	690	1,729	2,119	1,367	3,486	3,158	2,057	5,215
एकूण/Total	**1,15,764**	**90,324**	**2,06,088**	**1,15,430**	**76,843**	**1,92,273**	**2,31,194**	**1,67,167**	**3,98,361**

आधार:— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.4 (B)

लिंगानुसार व वयोगटानुसार नोंदणी झालेले मृत्यू

Number of Registered Deaths by age and sex

1990-91

वयोगट Age Group	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total		
	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
१ वर्षाखालील Below 1 years	6,644	5,830	12,474	12,466	9,810	22,276	19,110	15,640	34,750
1 to 4 years	3,879	4,567	8,446	3,942	4,155	8,097	7,821	8,722	16,543
5 to 14 years	3,236	3,168	6,404	3,094	2,646	5,740	6,330	5,814	12,144
15 to 24 years	4,173	4,227	8,400	5,795	5,800	11,595	9,968	10,027	19,995
25 to 34 years	5,278	4,391	9,669	9,170	5,821	14,991	14,448	10,212	24,660
35 to 44 years	7,509	4,153	11,662	11,713	4,617	16,330	19,222	8,770	27,992
45 to 54 years	10,808	5,512	16,320	14,566	5,576	20,142	25,374	11,088	36,462
55 to 64 years	16,037	9,334	25,371	17,439	7,511	24,950	33,476	16,845	50,321
65 to 69 years	11,080	7,238	18,318	8,830	4,787	13,617	19,910	12,025	31,935
७० वर्षांवरती above 70 years	46,126	39,160	85,286	25,921	22,427	48,348	72,047	61,587	1,33,634
वय न सांगितलेले Age not Stated	1,048	568	1,616	2,005	1,049	3,144	3,143	1,617	4,760
एकूण/Total	**1,15,818**	**88,148**	**2,03,966**	**1,15,031**	**74,199**	**1,89,230**	**2,30,849**	**1,62,347**	**3,93,196**

आधार.-- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source —Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5 (A)

विभागानुसार बाल-मृत्यू दर व मातविषयक मृत्यूचे दर

Registered Infant Mortality and Maternal Mortality Rates 1989

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	बालमृत्यू दर Registered Infant mortality Rates			मातविषयक मृत्यू दर Registered Maternal mortality Rates			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	52	52	..	0.6	0.6	Greater Bombay
2	ठाणे	17	16	16	1.0	0.4	0.5	Thane
3	रायगड	15	10	13	0.7	0.2	0.5	Raigad
4	रत्नागिरी	9	7	8	0.6	0.3	0.5	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	9	23	14	0.4	1.5	0.7	Sindhudurg
6	नाशिक	21	27	24	1.0	0.8	0.9	Nashik
7	धुळे	26	12	22	1.6	1.8	1.7	Dhule
8	जळगांव	28	4	19	0.9	0.7	0.8	Jalgaon
9	अहमदनगर	7	24	11	0.5	0.7	0.5	Ahmednagar
10	पुणे	16	38	29	0.3	0.5	0.4	Pune
11	सातारा	15	18	16	0.9	0.9	0.9	Satara
12	सांगली	12	35	22	0.9	0.8	0.9	Sangli
13	सोलापूर	14	25	19	1.1	1.8	1.4	Solapur
14	कोल्हापूर	13	36	24	0.6	0.8	0.7	Kolhapur
15	औरंगाबाद	25	18	21	2.3	3.8	3.2	Aurangabad
16	जालना	26	15	23	1.6	3.6	2.2	Jalna
17	परभणी	24	18	22	2.0	4.1	2.8	Parbhani
18	बीड	20	19	19	1.7	2.9	2.2	Beed
19	नांदेड	22	12	17	2.6	4.4	3.4	Nanded
20	उस्मानाबाद	20	14	19	1.3	0.6	1.2	Osmanabad
21	लातूर	19	12	16	1.5	1.0	1.3	Latur
22	बुलढाणा	30	22	27	1.4	3.1	2.0	Buldhana
23	अकोला	26	25	25	1.0	1.2	1.1	Akola
24	अमरावती	23	25	24	0.9	0.8	0.9	Amravati
25	यवतमाळ	38	24	32	1.0	0.7	0.9	Yavatmal
26	वर्धा	39	22	32	1.5	2.1	1.7	Wardha
27	नागपूर	33	20	24	0.6	1.7	1.4	Nagpur
28	भंडारा	45	30	42	1.5	5.8	2.4	Bhandara
29	चंद्रपूर	31	12	24	1.6	1.6	1.6	Chandrapur
30	गडचिरोली	53	2	48	1.6	..	1.5	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**21**	**30**	**26**	**1.1**	**1.2**	**1.1**	**Maharashtra State**

टीप.–(१) वरील मृत्यू दर नोंदणी झालेल्या मृत्यूवर आधारित आहेत.
Note.— Above death rates are based on registered deaths.

(२) बालमृत्यू दर एक हजार जिवीत जन्मामागे आहेत.
Infant mortality rates are as per 1000 live births.

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.— Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5 (B)

विभागानुसार बाल-मृत्यू दर व माताविषयक मृत्यूचे दर

Registered Infant mortality and maternal mortality rates 1990

अ. क्र. Sr. No	जिल्हा	बालमृत्यू दर Registered Infant mortality Rates			मातविषयक मृत्यू दर Registered Maternal mortality Rates			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	48	48	..	0.4	0.4	Greater Bombay
2	ठाणे	10	13	13	1.0	0.1	0.3	Thane
3	रायगड	7	7	7	0.5	0.2	0.4	Raigad
4	रत्नागिरी	5	7	5	0.2	0.4	0.2	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	8	24	12	0.5	0.8	0.6	Sindhudurg
6	नाशिक	16	24	19	1.0	0.6	0.8	Nashik
7	धुळे	19	10	16	1.2	1.0	1.1	Dhule
8	जळगांव	23	3	15	0.9	0.3	0.7	Jalgaon
9	अहमदनगर	5	17	8	0.5	0.2	0.4	Ahmednagar
10	पुणे	10	34	25	0.7	0.4	0.5	Pune
11	सातारा	12	19	14	0.8	1.2	0.9	Satara
12	सांगली	8	30	17	0.7	0.4	0.6	Sangli
13	सोलापूर	11	23	17	1.2	0.9	1.1	Solapur
14	कोल्हापूर	11	30	19	0.5	0.6	0.6	Kolhapur
15	औरंगाबाद	18	18	18	1.8	3.8	2.8	Aurangabad
16	जालना	20	9	15	2.0	0.5	1.4	Jalna
17	परभणी	21	20	20	1.6	0.6	1.2	Parbhani
18	बीड	12	13	12	1.8	0.2	1.1	Beed
19	नांदेड	18	6	13	1.9	0.3	1.1	Nanded
20	उस्मानाबाद	19	14	18	1.3	1.2	1.2	Osmanabad
21	लातूर	15	10	13	1.4	1.2	1.3	Latur
22	बुलढाणा	23	21	23	1.1	0.9	1.0	Buldhana
23	अकोला	21	21	21	1.6	0.2	0.8	Akola
24	अमरावती	17	22	19	1.1	0.4	0.7	Amravati
25	यवतमाळ	30	15	24	1.5	0.4	1.0	Yavatmal
26	वर्धा	27	18	23	1.3	0.3	0.9	Wardha
27	नागपूर	26	12	16	0.9	1.0	1.0	Nagpur
28	भंडारा	36	29	35	1.4	2.6	1.7	Bhandara
29	चंद्रपूर	26	6	19	1.3	1.9	1.5	Chandrapur
30	गडचिरोली	39	4	34	1.5	..	1.3	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**16**	**26**	**21**	**1.0**	**0.6**	**0.8**	**Maharashtra State**

टीप.– वरील मृत्यू दर नोंदणी झालेल्या मृत्यूवर आधारित आहे.
Note — Above death rates are based on registered deaths.

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source — Directorate of Health Services, Govt. t of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.6

महाराष्ट्र राज्यातील जीवन विषयक मृत्युचे महत्त्वाचे दर

Important Vital Rates in respect of Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No.	बाब	1989	1990	Item
(1)	(2) (3) (4) (5)			
1	जन्मसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण	114	114	Sex Ratio at Birth
2	मृत्यू समयी स्त्री पुरुष प्रमाण	138	142	Sex Ratio at Death
3	जीवन विषयक निर्देशांक	396	417	Vital Index
4	प्रमुख कारणांमुळे झालेल्या मृत्यूचे दर लाख लोकसंख्येमागे प्रमाण.			Death rate per lakh population by principal causes
4.1	पटकी *			*Cholera
4.2	देवी			Small Pox
4.3	प्लेग			Plague
4.4	ताप	21	16	Fevers
4.5	श्वसनाचे रोग	64	61	Respiratory diseases
4.6	अमांश व अतिसार	7	4	Dysentery and diarrhoea
4.7	दुखापती	36	36	Injuries
4.8	इतर सर्व कारणे	452	448	All other causes

* माहिती नोंद केलेल्या आकडेवारीवर आधारित आहे.

* Data is based on Registration records.

टीप.– (१) जन्मसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण = $\frac{\text{जिवंत जन्मलेले मुलगे}}{\text{जिवंत जन्मलेल्या मुली}} \times १००$

(२) मृत्यू समयी स्त्री पुरुष प्रमाण = $\frac{\text{मृत पुरुष}}{\text{मृत स्त्रिया}} \times १००$

(३) जीवन विषयक निर्देशांक = $\frac{\text{एकूण जिवंत जन्म}}{\text{एकूण मृत्यू}} \times १००$

Note.— (1) Sex Ratio at birth = $\frac{\text{Male live births}}{\text{Female live births}} \times 100$

(2) Sex Ratio at death = $\frac{\text{Male deaths}}{\text{Female deaths}} \times 100$

(3) Vital Index = $\frac{\text{Total live births}}{\text{Total deaths}} \times 100$

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7 (A)

जन्म दर, मृत्यू दर व बाल-मृत्यू दर

Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate, 1989

अ. क्र. Sr. No	जिल्हा	जन्म दर Birth Rate			मृत्यू दर Death Rate			बाल-मृत्यू दर Infant mortality Rates			
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	20.7	20.7		7.3	7.3	..	52	52	Greater Bombay
2	ठाणे	18.0	21.4	20.5	5.5	3.5	4.0	17	16	16	Thane
3	रायगड	11.6	47.8	18.1	4.3	6.1	4.6	15	10	13	Raigad
4	रत्नागिरी	22.2	64.0	25.8	6.7	9.3	6.9	9	7	8	Ratnagin
5	सिंधुदुर्ग	15.5	73.2	20.3	7.3	13.1	7.8	9	23	14	Sindhudurg
6	नाशिक	23.3	31.6	26.6	5.8	6.3	6.0	21	27	24	Nashik
7	धुळे	21.2	31.7	23.6	6.2	6.7	6.3	26	12	22	Dhule
8	जळगांव	23.1	39.2	27.6	6.6	6.2	6.5	28	4	19	Jalgaon
9	अहमदनगर	33.9	55.9	37.2	4.3	8.8	5.0	7	24	11	Ahemadnagar
10	पुणे	19.5	26.3	23.2	4.2	7.4	6.0	16	38	29	Pune
11	सातारा	18.6	56.6	23.7	5.4	8.9	5.8	15	18	16	Satara
12	सांगली	19.9	36.6	24.4	4.9	10.5	6.5	12	35	22	Sangli
13	सोलापूर	20.7	38.7	26.5	4.8	8.5	6.0	14	25	19	Solapur
14	कोल्हापूर	16.9	36.6	22.4	5.2	7.9	6.0	13	36	24	Kolhapur
15	औरंगाबाद	16.5	47.9	25.7	4.6	6.2	5.1	25	18	21	Aurangabad
16	जालना	17.6	19.8	18.3	4.8	3.0	4.2	26	15	23	Jalna
17	परभणी	12.1	28.2	15.7	3.7	5.4	4.1	24	18	22	Parbhani
18	बीड	14.1	37.5	19.0	3.8	6.1	4.3	20	19	19	Beed
19	नांदेड	12.9	33.5	17.7	3.8	5.5	4.2	22	12	17	Nanded
20	उस्मानाबाद	18.2	24.7	19.4	4.6	3.9	4.5	20	14	19	Osmanabad
21	लातूर	15.2	41.7	20.4	3.8	3.7	3.7	19	12	16	Latur
22	बुलढाणा	22.3	45.3	26.9	5.5	7.6	5.9	30	22	27	Buldhana
23	अकोला	13.6	38.9	20.5	4.1	7.3	5.0	26	25	25	Akola
24	अमरावती	18.1	40.9	25.7	4.9	8.1	6.0	23	25	24	Amravati
25	यवतमाळ	12.8	42.5	18.1	4.2	7.7	4.8	38	24	32	Yavatmal
26	वर्धा	15.9	33.1	20.3	5.8	6.5	6.0	39	22	32	Wardha
27	नागपूर	14.9	26.0	21.6	4.9	6.8	6.0	33	20	24	Nagpur
28	भंडारा	19.9	30.0	21.4	7.2	7.8	7.3	45	30	42	Bhandara
29	चंद्रपूर	20.0	57.7	25.6	5.6	9.6	6.2	31	12	24	Chandrapur
30	गडचिरोली	21.6	12.6	20.2	6.8	2.0	6.0	53	2	48	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**19.1**	**28.5**	**23.0** (28.8)	**5.1**	**6.8**	**5.8** (8.5)	**21**	**30**	**26** (61)	**Maharashtra State**

टीप.- (१) जन्म व मृत्यू दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत. बाल मृत्यू दर एक हजार जिवंत जन्मामागे आहेत.

(२) जन्म व मृत्यू नोंदी कमी असल्याने दर कमी आहेत.

(३) कंसातील आकडे हे अंदाजीत दर आहेत.

Note — (1) The Birth and Death Rates are per 1000 estimated population. Infant mortality rates are per 1000 live Births.

(2) The rates are low due to under registration of births and deaths.

(3) Figures given in the parenthess are estimated rates.

आधार.- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source — Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7 (B)

जन्म दर, मृत्यू दर व बाल-मृत्यू दर

Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate, 1990-91

अ. क्र. Sr. No	जिल्हा	जन्म दर Birth Rate			मृत्यू दर Death Rate			बाल-मृत्यू दर Infant Mortality Rates			
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	21.1	21.1	..	7.1	7.1	..	48	48	Greater Bombay
2	ठाणे	18.5	22.7	21.6	5.6	3.3	3.8	10	13	13	Thane
3	रायगड	14.1	49.2	20.2	4.0	6.1	4.4	7	7	7	Raigad
4	रत्नागिरी	25.6	70.2	29.8	7.1	11.3	7.5	5	7	5	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	16.7	74.7	21.6	7.6	12.9	8.1	8	24	12	Sindhudurg
6	नाशिक	23.5	33.6	27.5	5.7	6.2	5.9	16	24	19	Nashik
7	धुळे	20.7	33.3	23.5	5.5	6.3	5.7	19	10	16	Dhule
8	जळगाव	21.9	39.3	26.6	6.4	6.2	6.3	23	3	15	Jalgaon
9	अहमदनगर	34.9	59.4	38.5	4.2	9.0	4.9	5	17	8	Ahmednagar
10	पुणे	20.1	26.3	23.5	4.3	7.1	5.9	10	34	25	Pune
11	सातारा	19.5	56.1	24.4	5.7	9.0	6.1	12	19	14	Satara
12	सांगली	20.9	38.4	25.3	5.2	10.1	6.4	8	30	17	Sangli
13	सोलापूर	22.1	39.3	27.8	4.7	8.1	5.8	11	23	17	Solapur
14	कोल्हापूर	17.5	37.6	23.2	4.9	7.5	5.7	11	30	19	Kolhapur
15	औरंगाबाद	16.4	40.1	23.6	4.9	5.7	5.1	18	18	18	Aurangabad
16	जालना	16.5	29.3	20.2	4.6	3.3	4.2	20	9	15	Jalna
17	परभणी	12.0	29.3	16.0	3.9	5.4	4.3	21	20	20	Parbhani
18	बीड	12.6	39.9	18.2	3.7	6.4	4.3	12	13	12	Beed
19	नांदेड	12.3	35.8	18.1	3.9	4.3	4.0	18	6	13	Nanded
20	उस्मानाबाद	18.8	25.7	20.1	4.7	4.1	4.6	19	14	18	Osmanabad
21	लातूर	14.9	42.8	20.3	3.7	4.1	3.8	15	10	13	Latur
22	बुलढाणा	21.2	45.5	26.2	5.2	7.7	5.7	23	21	23	Buldhana
23	अकोला	13.4	42.6	21.8	4.3	7.1	5.1	21	21	21	Akola
24	अमरावती	18.3	43.1	26.7	4.7	7.6	5.7	17	22	19	Amravati
25	यवतमाळ	12.7	40.9	17.8	4.2	7.3	4.7	30	15	24	Yavatmal
26	वर्धा	17.5	36.0	22.3	5.4	5.8	5.5	27	18	23	Wardha
27	नागपूर	16.0	27.7	23.1	4.8	5.4	5.2	26	12	16	Nagpur
28	भंडारा	19.9	32.1	21.9	7.0	7.9	7.1	36	29	35	Bhandara
29	चंद्रपूर	20.0	66.4	27.1	5.6	9.9	6.2	26	6	19	Chandrapur
30	गडचिरोली	20.3	17.6	19.9	5.7	2.4	5.2	39	4	34	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**19.4**	**29.5**	**23.6**	**5.0**	**6.5**	**5.7**	**16**	**26**	**21**	**Maharashtra State**

टीप.- (१) जन्म व मृत्यूंच्या नोंदी जेथून उपलब्ध झाल्या त्या खेडी व शहरांच्या वर्षाच्या मध्यावधी अंदाजित लोकसंख्येवर जन्म व मृत्यू दर आधारले आहे.

(२) जन्म व मृत्यू दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत. बालमृत्यू दर एक हजार जिवंत जन्मामागे आहेत.

(३) न्यून नोंदणीमुळे जन्म व मृत्यू दर कमी आहेत.

Notes.— (1) The Birth and Death Rates are based on the mid year estimated population of the village and towns from which the birth and death records were actually received.

(2) The birth and death rates are per 1,000 estimated population. Infant mortality rates are per 1,000 live births

(3) The rates are low due to under registration of births ans deaths.

आधार.- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source — Directorate of Health Services, Government of Maharashtra Pune

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)

प्रमुख कारणानुसार मृत्युंची संख्या/Number of Deaths by Principal Causes

1989-90

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	विषमज्वर Typhoid			गोवर Measles			शीतज्वर Influenza			इतर ताप Other fevers			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	9	9	..	179	179	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	5	6	11	20	4	24	..	..	..	149	166	315	Thane
3	रायगड	1	1	2	14	4	18	..	..	..	97	8	105	Raigad
4	रत्नागिरी	5	2	7	17	..	17	..	..	..	336	4	340	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1	..	1	4	..	4	..	..	..	209	5	214	Sindhudurg
6	नाशिक	12	9	21	39	83	122	..	..	..	421	436	857	Nashik
7	धुळे	7	9	16	53	14	67	..	..	..	896	61	957	Dhule
8	जळगाव	13	3	16	66	4	70	..	..	..	1 104	105	1,209	Jalgaon
9	अहमदनगर	14	6	20	21	8	29	..	..	..	199	30	229	Ahmednager
10	पुणे	3	3	6	13	14	27	..	..	..	85	40	125	Pune
11	सातारा	7	..	7	10	2	12	..	..	..	211	15	226	Satara
12	सांगली	6	2	8	7	3	10	..	..	..	169	9	178	Sangli
13	सोलापूर	7	14	21	23	4	27	..	..	..	139	50	189	Solapur
14	कोल्हापूर	7	1	8	7	10	17	..	..	..	197	40	237	Kolhapur
15	औरंगाबाद	13	7	20	23	16	39	..	..	..	126	4	130	Aurangabad
16	जालना	15	1	16	8	..	8	..	..	..	63	..	63	Jalna
17	परभणी	21	15	36	9	8	17	..	..	..	159	34	193	Parbhani
18	बीड	6	..	6	9	8	17	..	..	..	109	13	122	Beed
19	नांदेड	23	1	24	7	..	7	1	.	1	114	24	138	Nanded
20	उस्मानाबाद	3	..	3	10	.	10	..	.	..	80	2	82	Osmanabad
21	लातूर	9	1	10	16	2	18	..	..	..	56	2	58	Latur
22	बुलढाणा	19	1	20	22	3	25	..	..	.	450	180	630	Buldhana
23	अकोला	4	3	7	9	1	10	..	..	..	253	64	317	Akola
24	अमरावती	15	7	22	5	1	6	..	..	..	455	52	507	Amravati
25	यवतमाळ	25	14	39	15	..	15	.	..	..	782	25	807	Yavatmal
26	वर्धा	19	..	19	1	..	1	..	..	..	315	6	321	Wardha
27	नागपूर	28	22	50	3	19	22	..	..	..	362	92	454	Nagpur
28	भंडारा	89	6	95	8	.	8	.		..	984	38	1 022	Bhandara
29	चंद्रपूर	44	3	47	2	.	2	..	1	1	609	34	643	Chandrapur
30	गडचिरोली	8	1	9		.		.	.	.	403	1	404	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	429	147	576	441	387	828	1	1	2	9,532	1,540	11,072	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	फुप्फुस दाह Pneumonia			क्षय Tuberculosis			हांग्या खोकला Whooping-cough			हगवण Gastro			पटकी Cholera			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	5,875	5,875	..	7,011	7,011		1	1	..		..		..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	25	244	269	169	617	786	..	..	..	12	94	106	..	..	..	Thane
3	रायगड	1	27	28	85	35	120	..	..	..		4	4	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	3	17	20	338	57	395	..	..	..		3	3	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	7	23	30	162	41	203	..		..	2	4	6	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	46	105	151	224	290	514	..	..	..	2	19	21	4	..	4	Nashik
7	धुळे	67	45	112	416	171	587	3	..	3	1	13	14	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	71	17	88	371	144	515	..	..	..	1	4	5	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	50	142	192	270	143	413		1	1	17	20	37	..	..	..	Ahmednager
10	पुणे	28	511	539	129	560	689	..	..	..	1	129	130	3	1	4	Pune
11	सातारा	72	41	113	271	118	389	..	..	..	4	16	20			..	Satara
12	सांगली	12	194	206	181	134	315	..	..	..		38	38	2	..	2	Sangli
13	सोलापूर	24	155	179	189	372	561	..	..	..	9	17	26	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	22	153	175	195	293	488	1	1	2	2	25	27	..		..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	36	120	156	87	152	239	..		..	..	17	17	..	..		Aurangabad
16	जालना	13	4	17	71	20	91	..	..	..	7	..	7	..	..		Jalna
17	परभणी	8	58	66	109	69	178	1	..	1	..	6	6	..	..	..	Parbhani
18	बीड	5	67	72	57	64	121	1	..	1	3	12	15	..	..	..	Beed
19	नांदेड	5	110	115	158	125	283	..	..	..	..	3	3	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	14	18	32	61	21	82	..	..	..	5	..	5	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर	7	12	19	71	48	119	..	2	2	2	1	3	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	33	79	112	179	188	367	..			13	10	23	..	3	3	Buldhana
23	अकोला	21	39	60	181	197	378	..			2	9	11	1	..	1	Akola
24	अमरावती	30	106	136	177	275	452	..	..	..	5	5	10	1	..	1	Amravati
25	यवतमाळ	25	62	87	153	111	264	..	..	..	5	7	12	..	..		Yavatmal
26	वर्धा	24	22	46	71	41	112	..	..	..	3	..	3	..	2	2	Wardha
27	नागपूर	38	450	488	81	497	578	..	1	1	10	10	20	1	..	1	Nagpur
28	भंडारा	164	70	234	329	86	415			..	8	12	20	2	..	2	Bhandara
29	चंद्रपूर	40	17	57	163	50	213	1	..	1	4	1	5		1	1	Chandrapur
30	गडचिरोली	25	..	25	92	3	95				4	1	5		..		Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	916	8,783	9,699	5,040	11,933	16,973	7	6	13	122	480	602	14	7	21	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आमांश Dysentry			अतिसार Diarrhoea			हृदय विकार Hart attack			घटसर्प Diphtheria			पोलिओ Polio			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	1,881	1,881	..	17,416	17,416	..	11	11	..	65	65	Greater Bombay
2	ठाणे	6	28	34	29	79	108	332	1,328	1,660	..	1	1	2	1	3	Thane
3	रायगड	3	1	4	22	4	26	97	120	217	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	5	1	6	48	1	49	314	79	393	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	1	5	22	3	25	375	117	492	1	..	1	2	..	2	Sindhudurg
6	नाशिक	1	2	3	116	55	171	406	500	906	2	2	4	3	4	7	Nashik
7	धुळे	15	3	18	163	27	190	242	232	474	..	2	2	7	2	9	Dhule
8	जळगाव	10	3	13	73	17	90	351	301	652	4	2	6	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	6	2	8	45	21	66	392	315	707	4	1	5	5	1	6	Ahmednager
10	पुणे	4	7	11	42	615	657	233	2,480	2,713	1	2	3	1	2	3	Pune
11	सातारा	17	4	21	74	17	91	571	256	827	1	..	1	7	..	7	Satara
12	सांगली	2	3	5	43	8	51	405	401	806	2	3	5	4	..	4	Sangli
13	सोलापूर	1	8	5	22	46	68	206	465	671	4	15	19	2	1	3	Solapur
14	कोल्हापूर	9	13	22	67	26	93	626	619	1,245	..	..	..	8	4	12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	3	5	8	31	39	70	79	297	376	..	1	1	5	3	8	Aurangabad
16	जालना	1	..	1	8	1	9	39	51	90	2	..	2	..	1	1	Jalna
17	परभणी	2	3	5	24	3	27	61	90	151	2	..	2	2	1	3	Parbhani
18	बीड	1	4	5	14	2	16	58	286	344	1	1	2	1	..	1	Beed
19	नांदेड	1	2	3	17	5	22	52	201	253	3	..	3	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	12	3	15	25	53	78	1	..	1	4	..	4	Osmanabad
21	लातूर	2	..	2	14	3	17	37	64	101	..	..	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	1	6	7	69	38	107	110	132	242	1	1	2	4	..	4	Buldhana
23	अकोला	3	2	5	79	15	94	108	451	559	1	..	1	6	..	6	Akola
24	अमरावती	10	1	11	136	74	210	135	192	327	6	..	6	2	1	3	Amravati
25	यवतमाळ	..	1	1	67	17	84	71	108	179	6	1	7	2	1	3	Yavatmal
26	वर्धा	6	1	7	42	12	54	34	114	148	..	..	..	1	1	2	Wardha
27	नागपूर	1	14	15	28	66	94	94	1,040	1,134	4	10	14	1	4	5	Nagpur
28	भंडारा	2	1	3	64	6	70	312	154	466	..	..	..	5	1	6	Bhandara
29	चंद्रपूर	3	..	3	114	2	116	151	413	564	10	..	10	5	..	5	Chandrapur
30	गडचिरोली	2	..	2	44	..	44	35	10	45	4	..	4	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	121	116	237	1,529	3,086	4,615	5,951	28,285	34,236	60	53	113	79	93	172	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*Contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	कुष्ठरोग Leprosy			कर्करोग Cancer			धनुर्वात Tetanus			कावीळ Jaundice			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	8	8	..	3,196	3,196	..	158	158	..	121	121	Greater Bombay
2	ठाणे	10	2	12	106	286	392	9	8	17	37	48	85	Thane
3	रायगड	2	1	3	43	38	81	6	4	10	15	8	23	Raigad
4	रत्नागिरी	1	..	1	135	15	150	9	9	18	59	5	64	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	.	4	153	24	177	4	4	5	24	..	24	Sindhudurg
6	नाशिक	10	..	10	222	156	388	15	25	40	84	48	132	Nashik
7	धुळे	11	3	14	178	108	286	16	21	37	41	27	68	Dhule
8	जळगाव	16	4	20	224	99	323	21	4	25	53	51	104	Jalgaon
9	अहमदनगर	7	2	9	309	86	395	12	27	39	69	29	98	Ahmednager
10	पुणे	12	1	13	180	337	517	11	26	37	32	42	74	Pune
11	सातारा	13	2	15	265	53	318	18	3	21	47	13	60	Satara
12	सांगली	9	4	13	275	129	404	7	12	19	29	27	56	Sangli
13	सोलापूर	19	12	31	209	188	397	15	45	60	88	66	154	Solapur
14	कोल्हापूर	4	1	5	335	189	524	9	7	16	47	18	65	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2	2	4	84	129	213	6	46	52	30	32	62	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	41	15	56	5	4	9	10	1	11	Jalna
17	परभणी	8	..	8	61	52	113	13	21	34	9	17	26	Parbhani
18	बीड	11	1	12	69	26	95	10	12	22	8	16	24	Beed
19	नांदेड	7	1	8	61	39	100	35	26	61	22	9	31	Nanded
20	उस्मानाबाद	18	2	20	72	12	84	8	1	9	19	3	22	Osmanabad
21	लातूर	5	..	5	64	26	90	13	3	16	17	5	22	Latur
22	बुलढाणा	16	1	17	125	60	185	7	28	35	14	16	30	Buldhana
23	अकोला	9	1	10	185	86	271	19	27	46	21	7	28	Akola
24	अमरावती	4	1	5	161	108	269	14	34	48	21	7	28	Amravati
25	यवतमाळ	9	1	10	81	69	150	22	15	37	22	13	35	Yavatmal
26	वर्धा	3	2	5	43	22	65	17	1	18	2	3	5	Wardha
27	नागपूर	12	2	14	52	356	408	9	59	68	7	113	120	Nagpur
28	भंडारा	19	..	19	159	34	193	20	9	29	10	5	15	Bhandara
29	चंद्रपूर	10	1	11	82	37	119	36	19	55	14	9	23	Chandrapur
30	गडचिरोली	5		5	21	2	23	4	.	4	4		4	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	256	55	311	3,995	5,977	9,972	390	655	1,045	855	759	1,614	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आलर्क Rabies			आत्महत्या Suicide			भाजणे Accidental Burns			बुडणे Drowning			अन्नामधील विषबाधेव्यतिरिक्त इतर विषबाधा Accidental poisoning Other than food poisoning			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	45	45	..	221	221	.	1,883	1,883	..	525	525	..	41	41	Greater Bombay
2	ठाणे	4	1	5	42	35	77	20	237	257	43	37	80	5	2	7	Thane
3	रायगड	5	2	7	4	5	9	15	41	56	300	39	339	6	5	11	Raigad
4	रत्नागिरी	..	1	1	14	4	18	29	33	62	65	12	77	9	1	10	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	..	4	4	2	6	6	18	24	49	6	55	2	5	7	Sindhudurg
6	नाशिक	9	1	10	22	16	38	56	249	305	85	23	108	6	10	16	Nashik
7	धुळे	9	6	15	28	7	35	30	231	261	46	7	53	3	15	18	Dhule
8	जळगाव	11	2	13	15	11	26	32	136	168	47	26	73	10	1	11	Jalgaon
9	अहमदनगर	10	8	18	45	10	55	102	191	293	227	28	255	5	12	17	Ahmednager
10	पुणे	2	21	23	18	28	46	35	808	843	130	94	224	2	10	12	Pune
11	सातारा	3	4	7	65	21	86	95	118	213	185	24	209	12	13	25	Satara
12	सांगली	2	16	18	32	12	44	21	108	129	84	10	94	..	15	15	Sangli
13	सोलापूर	10	2	12	69	15	84	38	56	94	161	30	191	6	6	12	Solapur
14	कोल्हापूर	2	7	9	26	21	47	19	88	107	84	38	122	1	5	6	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7	3	10	15	3	18	39	18	57	39	5	44	5	4	9	Aurangabad
16	जालना	2	..	2	15	..	15	10	..	10	25	2	27	7	..	7	Jalna
17	परभणी	5	2	7	26	5	31	22	106	128	64	6	70	3	..	3	Parbhani
18	बीड	7	..	7	18	6	24	28	49	77	65	72	137	1	8	9	Beed
19	नांदेड	7	2	9	54	7	61	63	25	88	67	9	76	12	6	18	Nanded
20	उस्मानाबाद	4	1	5	36	5	41	13	34	47	74	12	86	2	3	5	Osmanabad
21	लातूर	5	1	6	36	2	38	12	15	27	79	2	81	7	4	11	Latur
22	बुलढाणा	2	..	2	44	7	51	10	63	73	98	15	113	10	17	27	Buldhana
23	अकोला	9	1	10	35	11	46	26	261	287	65	7	72	7	17	24	Akola
24	अमरावती	6	7	13	71	4	75	46	272	318	68	1	69	20	40	60	Amravati
25	यवतमाळ	13	..	13	70	23	93	40	67	107	91	11	102	7	6	13	Yavatmal
26	वर्धा	5	..	5	40	26	66	29	35	84	78	22	100	19	8	27	Wardha
27	नागपूर	10	8	18	37	45	82	45	591	636	103	79	182	5	25	30	Nagpur
28	भंडारा	17	6	23	33	3	36	29	62	91	132	8	140	..	3	3	Bhandara
29	चंद्रपूर	10	5	15	24	14	38	37	116	153	90	10	100	5	9	14	Chandrapur
30	गडचिरोली	6	..	6	8	..	8	16	4	20	50	2	52	5	1	6	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**186**	**152**	**338**	**946**	**569**	**1,515**	**963**	**5,935**	**6,898**	**2,694**	**1,162**	**3,856**	**182**	**292**	**474**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा		दुखापतीचा तपशील/Details of injuries												
			वाहतुकीचे अपघात Traffic Accidents			इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात Other Accidents elsewhere not classified			मनुष्यवध Homicide			सर्प दंश Snake bite			
			ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)		(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(2)
1	बृहन्मुंबई	.. ..	..	1,868	1,868	..	2,671	2,671	..	..	..	..	4	4	Greater Bombay
2	ठाणे	.. ..	54	25	79	116	273	389	6	7	13	58	14	72	Thane
3	रायगड	.. ..	29	7	36	56	74	130	3	7	10	28	5	33	Raigad
4	रत्नागिरी	.. ..	10	4	14	28	22	50	1	..	1	31	7	38	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	.. ..	5	2	7	40	9	49	5	..	5	16	4	20	Sindhudurg
6	नाशिक	.. ..	68	23	91	138	114	252	4	2	6	90	10	100	Nashik
7	धुळे	.. ..	27	17	44	88	112	200	15	5	20	49	9	58	Dhule
8	जळगांव	.. ..	34	41	75	74	70	144	3	2	5	70	4	74	Jalgaon
9	अहमदनगर	.. ..	55	12	67	136	104	240	12	1	13	36	2	38	Ahmednagar
10	पुणे	.. ..	69	38	107	187	670	857	11	4	15	33	4	37	Pune
11	सातारा	.. ..	79	2	81	153	80	233	13	5	18	20	5	25	Satara
12	सांगली	.. ..	32	12	44	73	48	121	11	2	13	12	1	13	Sangli
13	सोलापूर	.. ..	40	7	47	109	78	187	19	3	22	78	15	93	Solapur
14	कोल्हापूर	.. ..	24	7	31	96	122	218	15	11	26	29	3	32	Kolhapur
15	औरंगाबाद	.. ..	9	..	9	71	40	111	3	1	4	25	1	26	Aurangabad
16	जालना	.. ..	3	..	3	46	6	52	2	1	3	17	..	17	Jalna
17	परभणी	.. ..	11	9	20	41	19	60	3	4	7	33	6	39	Parbhani
18	बीड	.. ..	8	18	26	63	28	91	5	..	5	32	9	41	Beed
19	नांदेड	.. ..	11	6	17	58	54	112	7	..	7	41	7	48	Nanded
20	उस्मानाबाद	.. ..	14	6	20	82	20	102	9	1	10	32	2	34	Osmanabad
21	लातूर	.. ..	13	1	14	55	17	72	5	..	5	30	9	39	Latur
22	बुलढाणा	.. ..	20	7	27	49	38	87	4	1	5	30	10	40	Buldhana
23	अकोला	.. ..	30	12	42	63	49	112	14	3	17	31	2	33	Akola
24	अमरावती	.. ..	25	12	37	87	76	163	12	..	12	30	10	40	Amravati
25	यवतमाळ	.. ..	15	1	16	68	21	89	5	2	7	42	6	48	Yavatmal
26	वर्धा	.. ..	8	7	15	69	49	118	8	2	10	38	5	43	Wardha
27	नागपूर	.. ..	16	125	211	98	198	296	18	48	66	34	18	52	Nagpur
28	भंडारा	.. ..	26	1	27	79	30	109	14	6	20	38	2	40	Bhandara
29	चंद्रपूर	.. ..	28	12	46	69	44	113	9	.	9	31	1	32	Chandrapur
30	गडचिरोली	.. ..	9	1	10	26	4	30	7	..	7	40	.	40	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	.. ..	772	2,353	3,125	2,318	5,140	7,458	243	118	361	1,074	175	1,249	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	रानटी जनावरे Wild beasts			सापाव्यतिरिक्त इतर विषारी प्राणी दंश Other than snake bites			एकूण दुखापती Total Injunes			मधुमेह Diabetes			
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	7,213	7,213		574	574	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	2	..	2	346	630	976	17	167	184	Thane
3	रायगड	..	..	..	6	7	13	447	190	637	6	7	13	Raigad
4	रत्नागिरी	1	..	1	2	2	4	190	85	275	13	11	24	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	127	46	173	20	19	39	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	..	..	1	1	469	448	917	24	36	60	Nashik
7	धुळे	2	..	2	..	..	..	288	403	691	15	15	30	Dhule
8	जळगांव	..	..	..	..	..	..	285	291	576	12	13	25	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	..	2	..	..	..	620	360	980	17	24	41	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	..	..	..	1	486	1,656	2,142	16	156	172	Pune
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	622	268	890	56	25	81	Satara
12	सांगली	..	..	..	..	3	3	265	211	476	23	77	100	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	1	1	2	521	211	732	28	41	69	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..	294	295	589	49	51	100	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	206	72	278	2	49	51	Aurangabad
16	जालना	1	..	1	1	..	1	127	9	136	..	1	1	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	203	155	358	3	3	6	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	1	1	220	191	411	3	22	25	Beed
19	नांदेड	5	..	5	..	..	..	318	114	432		9	9	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	262	83	345	7	3	10	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	237	50	287	5	5	10	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	..	1	1	265	159	424	2	8	10	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	..	..	..	271	362	633	5	6	11	Akola
24	अमरावती	1	..	1	..	..	..	360	415	775	6	8	14	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	1	..	1	339	137	476	20	14	34	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	289	174	463	3	2	5	Wardha
27	नागपूर	..	2	2	1	1	2	357	1,202	1,559	5	229	234	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	1	..	1	352	115	467	9	8	17	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	1	..	1	294	206	500	32	6	38	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	2	..	2	163	12	175	6	1	7	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**12**	**2**	**14**	**19**	**17**	**36**	**9,223**	**15,763**	**24,986**	**404**	**1,590**	**1,994**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd.*

अ. क्र Sr. No.	जिल्हा	रक्त क्षय Anaemia			मेंदूचा ज्वर Maningitis			पक्षघात Paralysis			दमा Asthama			Districts
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	(102)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	611	611	..	899	899	..	1,971	1,971	..	2,491	2,491	Greater Bombay
2	ठाणे	6	88	94	1	34	35	82	191	273	236	692	928	Thane
3	रायगड	2	8	10	..	14	14	23	22	45	49	22	71	Raigad
4	रत्नागिरी	3	5	8	3	7	10	227	20	247	333	11	344	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5	12	17	2	8	10	193	56	249	384	39	423	Sindhudurg
6	नाशिक	2	38	40	11	24	35	169	75	244	686	203	889	Nashik
7	धुळे	11	12	23	20	24	44	123	62	185	738	142	880	Dhule
8	जळगांव	11	5	16	19	13	32	131	62	193	915	214	1,129	Jalgaon
9	अहमदनगर	5	42	47	10	25	35	129	38	167	609	100	709	Ahmednagar
10	पुणे	3	139	142	2	133	135	86	144	230	260	138	398	Pune
11	सातारा	3	16	19	3	22	25	180	66	246	574	46	620	Satara
12	सांगली	4	35	39	..	51	51	162	125	287	451	96	547	Sangli
13	सोलापूर	..	144	144	1	73	74	83	115	198	423	433	856	Solapur
14	कोल्हापूर	7	63	70	10	48	58	352	209	561	1,359	199	1,558	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2	70	72	3	86	89	44	103	147	229	74	303	Aurangabad
16	जालना	..	3	3	2	1	3	12	6	18	120	17	137	Jalna
17	परभणी	..	8	8	4	8	12	26	37	63	129	74	283	Parbhani
18	बीड	1	28	29	1	19	20	23	47	70	166	53	219	Beed
19	नांदेड	2	14	16	2	35	37	10	65	75	122	78	200	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	4	4	2	2	4	23	23	46	99	18	117	Osmanabad
21	लातूर	..	11	11	2	10	12	18	13	31	76	30	106	Latur
22	बुलढाणा	8	26	34	6	29	35	72	44	116	469	110	579	Buldhana
23	अकोला	..	16	16	3	7	10	61	85	146	317	169	486	Akola
24	अमरावती	2	30	32	..	46	46	51	93	144	447	177	624	Amravati
25	यवतमाळ	7	11	18	9	6	15	31	40	71	314	113	427	Yavatmal
26	वर्धा	..	6	6	2	..	2	21	21	42	319	60	379	Wardha
27	नागपूर	4	129	129	1	205	206	92	177	269	231	376	607	Nagpur
28	भंडारा	6	40	46	9	25	34	564	105	669	604	53	657	Bhandara
29	चंद्रपूर	11	6	17	3	5	8	151	59	210	397	59	456	Chandrapur
30	गडचिरोली	5	..	5	1	..	1	36	4	40	103	..	103	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**110**	**1,620**	**1,730**	**132**	**1,859**	**1,991**	**3,175**	**4,078**	**7,253**	**11,159**	**6,287**	**17,446**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पांधरीचे रोग Liver diseases			वार्धक्य Senility			गरोदरपणातील रोग Complaints relating to pregnancy			अपरिपक्वता Pre-maturity			
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(108)	(109)	(110)	(111)	(112)	(113)	(114)	(115)	(116)	(117)	(118)	(119)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	1,089	1,089	.	1,630	1,630	.	107	107		3,266	3,266	Greater Bombay
2	ठाणे	54	181	235	1,550	631	2,181	19	22	41	19	199	218	Thane
3	रायगड	12	12	24	1,881	382	2,263	10	2	12	2	31	33	Raigad
4	रत्नागिरी	47	21	68	3,981	242	4,223	15	2	17	17	10	27	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	50	28	78	2,446	75	2,521	4	6	10	5	44	49	Sindhudurg
6	नाशिक	25	71	96	4,858	1,506	6,364	46	32	78	49	186	235	Nashik
7	धुळे	17	40	57	3,572	793	4,365	57	28	85	61	66	127	Dhule
8	जळगांव	27	34	61	5,517	1,964	7,481	42	22	64	142	15	157	Jalgaon
9	अहमदनगर	34	50	84	5,422	837	6,259	41	18	59	57	221	278	Ahmednagar
10	पुणे	33	191	224	4,626	4,045	8,671	14	32	46	97	884	981	Pune
11	सातारा	111	39	150	4,748	630	5,378	33	15	48	87	102	189	Satara
12	सांगली	28	96	124	2,968	709	3,677	24	12	36	33	180	213	Sangli
13	सोलापूर	43	145	188	4,023	1,665	5,688	44	61	105	51	274	325	Solapur
14	कोल्हापूर	51	106	157	4,400	1,334	5,734	21	22	43	30	421	451	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7	77	84	2,222	292	2,514	47	94	141	28	153	181	Aurangabad
16	जालना	2	4	6	940	134	1,074	19	21	40	16	16	32	Jalna
17	परभणी	14	16	30	1,634	136	1,770	32	44	76	33	8	41	Parbhani
18	बीड	11	26	37	1,789	185	1,974	25	31	56	18	45	63	Beed
19	नांदेड	8	31	39	1,583	224	1,807	45	61	106	7	24	31	Nanded
20	उस्मानाबाद	10	3	13	1,615	119	1,734	21	3	24	26	41	67	Osmanabad
21	लातूर	6	11	17	1,473	61	1,534	24	11	35	2	33	35	Latur
22	बुलढाणा	18	36	54	2,267	477	2,744	40	45	85	51	71	122	Buldhana
23	अकोला	10	47	57	1,735	764	2,499	19	24	43	20	245	265	Akola
24	अमरावती	8	46	54	1,809	331	2,140	20	22	42	54	209	263	Amravati
25	यवतमाळ	7	10	17	1,332	400	1,732	19	10	29	41	16	57	Yavatmal
26	वर्धा	4	5	9	1,017	446	1,463	18	18	36	35	9	44	Wardha
27	नागपूर	6	153	159	1,591	2,436	4,027	10	77	87	50	194	244	Nagpur
28	भंडारा	25	34	59	3,764	447	4,211	47	51	98	43	78	121	Bhandara
29	चंद्रपूर	11	16	27	1,830	507	2,337	42	22	64	70	27	97	Chandrapur
30	गडचिरोली	6	.	6	951	47	998	20		20	64		64	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**685**	**2,618**	**3,303**	**77,544**	**23,449**	**1,00,993**	**818**	**915**	**1,733**	**1,208**	**7,068**	**8,276**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (A)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	सर्व इतर कारणे All other causes: ग्रामीण Rural (120)	नागरी Urban (121)	एकूण Total (122)	कारणे न सांगितलेले Causes not stated: ग्रामीण Rural (123)	नागरी Urban (124)	एकूण Total (125)	एकूण मृत्यू Total deaths: ग्रामीण Rural (126)	नागरी Urban (127)	एकूण Total (128)	Distnct (2)
1	बृहन्मुंबई	..	14,446	14,446	..	2,052	2,052		73,469	73,469	Greater Bombay
2	ठाणे	2,273	2,874	5,147	269	1,054	1,323	5,788	9,676	15,464	Thane
3	रायगड	1,954	583	2,537	218	42	260	4,995	1,573	6,568	Raigad
4	रत्नागिरी	2,035	395	2,430	90	78	168	8,225	1,081	9,306	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	882	242	1,124	47	41	88	5,143	836	5,979	Sindhudurg
6	नाशिक	3,722	2,791	6,513	317	1,336	1,653	11,994	8,482	20,476	Nashik
7	धुळे	3,187	841	4,028	343	142	485	10,558	3,312	13,870	Dhule
8	जळगाव	3,670	1,232	4,902	508	255	763	13,668	48,880	18,548	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,926	955	2,881	576	322	898	10,877	3,834	14,711	Ahmednagar
10	पुणे	2,289	6,130	8,419	467	683	1,150	9,159	19,124	28,283	Pune
11	सातारा	2,072	812	2,884	195	84	279	10,275	2,670	12,945	Satara
12	सांगली	1,199	2,001	3,200	66	495	561	6,378	5,073	11,451	Sangli
13	सोलापूर	2,586	2,018	4,604	162	852	1,014	8,932	7,492	16,424	Solapur
14	कोल्हापूर	2,040	1,453	3,493	166	365	531	10,317	5,973	16,290	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,880	960	2,840	406	262	668	5,611	3,165	8,776	Aurangabad
16	जालना	1,582	183	1,765	195	887	582	3,300	880	4,180	Jalna
17	परभणी	1,789	921	2,710	561	293	854	4,922	2,082	7,004	Parbhani
18	बीड	1,247	491	1,738	223	80	303	4,098	1,730	5,828	Beed
19	नांदेड	2,273	932	3,205	329	132	461	5,213	2,267	7,480	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,470	256	1,726	145	93	238	4,017	764	4,781	Osmanabad
21	लातूर	1,546	424	1,970	182	112	294	3,890	941	4,831	Latur
22	बुलढाणा	2,475	648	3,123	462	93	555	7,200	2,493	9,693	Buldhana
23	अकोला	2,101	1,211	3,312	358	96	454	5,811	3,936	9,747	Akola
24	अमरावती	2,025	2,736	4,761	293	246	539	6,259	5,231	11,490	Amravati
25	यवतमाळ	2,427	582	3,009	369	669	1,038	6,213	2,453	8,666	Yavatmal
26	वर्धा	1,782	722	2,504	355	29	384	4,431	1,719	6,150	Wardha
27	नागपूर	2,527	3,884	6,411	311	554	865	5,926	12,381	18,307	Nagpur
28	भंडारा	3,272	794	4,066	699	96	795	11,586	2,274	13,860	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,724	664	3,411	582	100	682	7,469	2,270	9,739	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,438	127	1,565	380	3	383	3,833	212	4,045	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**62,416**	**52,308**	**1,14,724**	**9,274**	**11,046**	**20,320**	**2,06,088**	**1,92,273**	**3,98,361**	**Maharashtra State**

आधार.—संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (B)

प्रमुख कारणानुसार मृत्युंची संख्या/Number of Deaths by Principal Causes

1990-91

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	विषमज्वर Typhoid			गोवर Measles			शीतज्वर Influenza			इतर ताप Other fevers			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	114	114	..	22	22	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	8	18	28	3	..	3	..	..	..	133	113	246	Thane
3	रायगड	1	..	1	2	..	2	..	..	..	82	14	96	Raigad
4	रत्नागिरी	6	1	7	..	..	..	..	..	..	285	9	294	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3	1	4	..	..	..	..	..	..	142	6	148	Sindhudurg
6	नाशिक	9	15	24	9	10	17	..	..	..	343	398	741	Nashik
7	धुळे	9	5	14	3	..	3	..	..	..	615	59	674	Dhule
8	जळगाव	24	4	28	4	..	4	..	1	1	826	63	889	Jalgaon
9	अहमदनगर	16	3	19	5	..	5	..	..	..	119	21	140	Ahmednagar
10	पुणे	3	4	7	2	4	6	..	..	..	77	24	101	Pune
11	सातारा	7	4	11	1	..	1	..	..	..	199	9	208	Satara
12	सांगली	6	7	13	2	3	5	..	..	..	150	6	156	Sangli
13	सोलापूर	13	7	20	20	3	23	..	..	..	95	39	134	Solapur
14	कोल्हापूर	15	9	24	1	1	2	..	1	1	184	22	206	Kolhapur
15	औरंगाबाद	3	2	5	3	4	7	..	..	..	78	19	97	Aurangabad
16	जालना	8	3	11	1	..	1	..	..	..	54	2	56	Jalna
17	परभणी	13	17	30	9	..	9	..	..	..	182	25	207	Parbhani
18	बीड	8	2	10	5	1	6	..	..	..	84	21	105	Beed
19	नांदेड	37	5	42	7	..	7	..	..	..	121	13	134	Nanded
20	उस्मानाबाद	3	..	3	6	..	6	..	..	..	53	5	58	Osmanabad
21	लातूर	10	..	10	5	2	7	..	..	..	70	4	74	Latur
22	बुलढाणा	8	5	13	3	1	4	..	..	..	315	173	488	Buldhana
23	अकोला	3	6	9	..	..	..	..	1	1	256	64	320	Akola
24	अमरावती	15	18	33	..	..	..	..	1	1	383	43	426	Amravati
25	यवतमाळ	19	16	35	2	..	2	..	..	..	644	26	670	Yavatmal
26	वर्धा	14	7	21	..	..	..	..	..	..	252	7	259	Wardha
27	नागपूर	15	28	43	1	..	1	..	1	1	305	129	434	Nagpur
28	भंडारा	62	11	73	2	..	2	..	..	..	789	22	811	Bhandara
29	चंद्रपूर	42	5	47	..	..	..	..	..	..	557	36	593	Chandrapur
30	गडचिरोली	3	2	5	1	..	1	..	..	..	236	1	237	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	383	319	702	95	51	146	..	5	5	7,629	1,373	9,002	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (B)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	फुफ्फुस दाह Pneumonia			क्षय Tuberculosis			डांग्या खोकला Whooping-cough			हगवण Gastro			पटकी Cholera			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	6,035	6,035	..	7,687	7,687	..	..	..	..	1,711	1,711	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	13	232	245	166	532	698	1	..	1	8	35	43	6	..	6	Thane
3	रायगड	4	6	10	85	40	125	..	..	..	..	5	5	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	2	15	17	249	59	308	1	..	1	..	1	1	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	15	18	33	175	46	221	..	..	..	..	2	2	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	42	101	143	235	252	487	1	1	2	1	9	10	3	..	3	Nashik
7	धुळे	35	30	65	418	164	582	..	..	..	3	4	7	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	34	14	48	389	126	515	..	..	..	5	..	5	3	..	3	Jalgaon
9	अहमदनगर	32	93	125	215	135	350	1	..	1	11	30	41	8	..	8	Ahmednagar
10	पुणे	14	426	440	99	496	595	..	..	..	1	123	124	8	7	15	Pune
11	सातारा	65	59	124	255	101	356	..	..	..	2	24	26	7	..	7	Satara
12	सांगली	17	158	175	177	87	264	1	..	1	.	41	41	1	..	1	Sangli
13	सोलापूर	13	112	125	174	376	550	..	..	..	6	23	29	3	1	4	Solapur
14	कोल्हापूर	15	127	142	185	291	476	..	..	..	..	20	20	..	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	29	67	96	72	145	217	..	..	..	1	10	11	..	1	1	Aurangabad
16	जालना	10	17	27	82	22	104	..	..	..	6	4	10	..	..	..	Jalna
17	परभणी	9	65	74	104	71	175	..	..	.	1	6	7	1	..	1	Parbhani
18	बीड	7	13	20	52	74	126	..	..	..	3	2	5	.	..	..	Beed
19	नांदेड	5	22	27	161	109	270	..	..	..	1	2	3	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	5	16	21	56	32	88	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर	2	15	17	48	46	94	1	..	1	3	5	8	1	..	1	Latur
22	बुलढाणा	17	77	94	175	179	354	..	..	..	11	16	27	13	..	13	Buldhana
23	अकोला	24	11	35	191	172	363	..	..	..	..	15	15	10	1	11	Akola
24	अमरावती	20	62	82	166	301	467	..	..	..	2	2	4	1	..	1	Amravati
25	यवतमाळ	20	30	50	157	92	249	..	..	..	10	2	12	2	..	2	Yavatmal
26	वर्धा	22	25	47	46	51	97	..	..	..	3	2	5	3	1	4	Wardha
27	नागपूर	34	284	318	84	480	564	..	..	..	..	9	9	1	..	1	Nagpur
28	भंडारा	99	51	150	306	121	427	..	..	..	3	3	6	1	..	1	Bhandara
29	चंद्रपूर	29	5	34	183	43	226	..	..	.	1	1	2	2	..	2	Chandrapur
30	गडचिरोली	25	..	25	74	3	77	..	..	..	.	..	..	1	..	1	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	658	8,186	8,844	4,779	12,333	17,112	6	1	7	82	2,107	2,189	75	11	86	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आमांश Dysentery			अतिसार Diarrhoea			हृदय विकार Heart attack			घटसर्प Diphtheria			पोलिओ Polio			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	16,779	16,779	..	28	28	..	63	63	Greater Bombay
2	ठाणे	..	32	32	46	65	111	270	1,215	1,485	..	..	..	..	2	2	Thane
3	रायगड	..	1	1	21	8	29	119	148	267	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	2	..	2	65	9	74	312	108	420	..	1	1	1	..	1	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3	..	3	16	4	20	318	123	441	..	..	..	1	..	1	Sindhudurg
6	नाशिक	2	4	6	100	128	228	451	434	885	1	..	1	5	8	13	Nashik
7	धुळे	25	2	27	98	11	109	260	207	467	..	2	2	3	1	4	Dhule
8	जळगाव	7	5	12	64	11	75	416	304	720	4	..	4	1	..	1	Jalgaon
9	अहमदनगर	11	2	13	32	16	48	407	376	783	4	2	6	7	2	9	Ahmednagar
10	पुणे	1	14	15	36	603	639	263	3,027	3,290	3	2	5	3	2	5	Pune
11	सातारा	13	4	17	68	13	81	585	221	806	1	..	1	8	..	8	Satara
12	सांगली	8	8	16	41	6	47	476	427	903	1	5	6	4	2	6	Sangli
13	सोलापूर	2	1	3	45	37	82	209	375	584	8	2	10	3	4	7	Solapur
14	कोल्हापूर	1	3	4	47	37	84	552	535	1,087	..	..	..	7	1	8	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2	6	8	11	18	29	113	260	373	1	2	3	1	8	9	Aurangabad
16	जालना	2	..	2	9	..	9	51	72	123	..	2	2	3	2	5	Jalna
17	परभणी	..	..	..	20	7	27	43	132	175	..	1	1	2	1	3	Parbhani
18	बीड	1	1	2	8	3	11	64	422	486	2	..	2	2	1	3	Beed
19	नांदेड	1	..	1	11	5	16	64	174	238	4	..	4	4	..	4	Nanded
20	उस्मानाबाद	5	..	5	28	1	29	39	58	97	..	..	..	2	..	2	Osmanabad
21	लातूर	1	..	1	26	10	36	47	72	119	1	..	1	1	1	2	Latur
22	बुलढाणा	1	3	4	62	32	94	112	144	256	2	1	3	3	1	4	Buldhana
23	अकोला	1	..	1	89	13	102	141	454	595	..	..	..	5	1	6	Akola
24	अमरावती	10	3	13	138	62	200	175	208	383	3	2	5	3	2	5	Amravati
25	यवतमाळ	..	1	1	56	19	75	90	121	211	2	..	2	2	1	3	Yavatmal
26	वर्धा	5	2	7	30	9	39	50	118	168	1	..	1	1		1	Wardha
27	नागपूर	3	16	19	32	48	80	94	1,014	1,108	3	2	5	1	1	2	Nagpur
28	भंडारा	..	1	1	36	5	41	272	131	403	1	..	1	4	..	4	Bhandara
29	चंद्रपूर	4	..	4	52	2	54	157	417	574	3	1	4	..	1	1	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	27	1	28	23	3	26	2	..	2	2	..	2	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	111	109	220	1,314	1,183	2,497	6,173	28,079	34,252	47	53	100	79	105	184	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (B)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	कुष्ठरोग Leprosy			कर्करोग Cancer			धनुर्वात Tetanus			कावीळ Jaundice			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	24	24	..	3,653	3,653	..	122	122	..	191	191	Greater Bombay
2	ठाणे	2	2	4	72	243	315	4	11	15	33	60	93	Thane
3	रायगड	3	..	3	46	27	73	4	7	11	18	10	28	Raigad
4	रत्नागिरी	3	..	3	150	16	166	6	9	15	55	7	62	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3	..	3	176	17	193	4	..	4	25	5	30	Sindhudurg
6	नाशिक	12	5	17	199	154	353	17	25	42	70	99	169	Nashik
7	धुळे	22	3	25	162	68	230	11	15	26	33	20	53	Dhule
8	जळगाव	19	2	21	268	95	363	19	9	28	60	33	93	Jalgaon
9	अहमदनगर	12	1	13	286	82	368	7	7	14	65	33	98	Ahmednagar
10	पुणे	19	1	20	217	370	587	5	22	27	22	39	61	Pune
11	सातारा	14	1	15	284	55	339	10	7	17	46	10	56	Satara
12	सांगली	12	3	15	338	106	444	10	14	24	31	45	76	Sangli
13	सोलापूर	24	17	41	222	195	417	20	24	44	79	43	122	Solapur
14	कोल्हापूर	14	1	15	390	173	563	1	3	4	36	40	76	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	..	1	78	114	192	4	24	28	41	21	62	Aurangabad
16	जालना	3	..	3	47	26	73	5	6	11	16	5	21	Jalna
17	परभणी	3	..	3	48	45	93	10	19	29	19	10	29	Parbhani
18	बीड	8	1	9	91	45	136	11	12	23	44	17	61	Beed
19	नांदेड	12	3	15	56	49	105	20	9	29	17	8	25	Nanded
20	उस्मानाबाद	12	1	13	69	28	97	10	7	17	25	7	32	Osmanabad
21	लातूर	10	..	10	64	24	88	6	5	11	29	13	42	Latur
22	बुलढाणा	8	..	8	130	57	187	8	13	21	6	6	12	Buldhana
23	अकोला	14	2	16	202	106	308	7	15	22	11	8	19	Akola
24	अमरावती	7	1	8	173	95	268	9	23	32	17	14	31	Amravati
25	यवतमाळ	6	2	8	116	55	171	16	12	28	18	14	32	Yavatmal
26	वर्धा	5	2	7	44	37	81	7	1	8	2	5	7	Wardha
27	नागपूर	..	5	5	70	345	415	14	21	35	10	109	119	Nagpur
28	भंडारा	13	1	14	138	43	181	26	8	34	11	11	22	Bhandara
29	चंद्रपूर	14	..	14	91	27	118	31	10	41	6	7	13	Chandrapur
30	गडचिरोली	5	..	5	32	4	36	5	..	5	2	1	3	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	280	78	358	4,259	6,354	10,613	307	460	767	847	891	1,738	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (B)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आलर्क Rabies			आत्महत्या Suicide			भाजणे Accidental Burns			बुडणे Drowning			अन्नामधील विषबाधेव्यतिरिक्त इतर विषबाधा Accidental poisoning Other than food poisoning			Distnct
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	48	48	..	241	241	..	2,142	2,142	..	366	366	..	5	5	Greater Bombay
2	ठाणे	4	1	5	35	10	45	19	262	281	35	40	75	4	7	11	Thane
3	रायगड	4	1	5	13	5	18	42	46	88	29	20	49	..	4	4	Raigad
4	रत्नागिरी	2	..	2	9	2	11	17	64	81	77	17	94	5	1	6	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1	..	1	8	4	12	10	23	33	46	6	52	1	1	2	Sindhudurg
6	नाशिक	14	11	25	28	25	53	55	266	321	82	18	100	7	27	34	Nashik
7	धुळे	9	8	17	26	16	42	21	231	252	56	7	63	3	26	29	Dhule
8	जळगाव	15	1	16	23	7	30	31	113	144	64	39	103	15	1	16	Jalgaon
9	अहमदनगर	13	9	22	70	10	80	131	201	332	217	20	237	3	17	20	Ahmednagar
10	पुणे	6	25	31	36	28	64	27	768	795	105	105	210	4	13	17	Pune
11	सातारा	3	7	10	88	24	112	93	120	213	172	19	191	20	31	51	Satara
12	सांगली	4	11	15	55	14	69	26	103	129	58	5	63	9	31	40	Sangli
13	सोलापूर	11	8	19	53	18	71	21	60	81	189	29	218	2	3	5	Solapur
14	कोल्हापूर	2	15	17	40	29	69	17	88	105	104	39	143	2	17	19	Kolhapur
15	औरंगाबाद	10	7	17	12	9	21	29	27	56	53	6	59	8	13	21	Aurangabad
16	जालना	..	1	1	25	5	30	12	40	52	23	2	25	9	2	11	Jalna
17	परभणी	6	..	6	21	6	27	20	84	104	63	7	70	10	2	12	Parbhani
18	बीड	4	2	6	17	1	18	26	47	73	52	6	58	3	1	4	Beed
19	नांदेड	4	1	5	35	4	39	11	5	16	73	5	78	4	2	6	Nanded
20	उस्मानाबाद	10	1	11	26	3	29	13	49	62	92	13	105	4	1	5	Osmanabad
21	लातूर	1	4	5	43	2	45	20	29	49	77	3	80	4	10	14	Latur
22	बुलढाणा	9	2	11	51	9	60	12	87	99	74	9	83	4	20	24	Buldhana
23	अकोला	6	4	10	43	7	50	26	218	244	70	11	83	6	22	28	Akola
24	अमरावती	9	12	21	94	14	108	34	236	270	72	2	74	9	49	58	Amravati
25	यवतमाळ	7	4	11	15	21	96	20	63	83	71	13	84	11	1	12	Yavatmal
26	वर्धा	5	..	5	70	13	83	23	49	72	76	23	99	19	6	25	Wardha
27	नागपूर	7	14	21	34	45	79	42	539	581	91	97	188	17	28	45	Nagpur
28	भंडारा	7	2	9	39	8	47	30	47	77	158	10	168	.	4	4	Bhandara
29	चंद्रपूर	8	.	8	22	10	32	41	96	137	94	15	109	2	3	5	Chandrapur
30	गडचिरोली	2	1	3	18	..	18	9	2	11	43	.	43	..	1	1	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**183**	**200**	**383**	**1,109**	**590**	**1,699**	**878**	**6,105**	**6,983**	**2,418**	**952**	**3,370**	**185**	**349**	**534**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (B)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा		दुखापतीचा तपशील/Details of injuries												
			वाहतुकीचे अपघात Traffic Accidents			इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात Other Accidents elsewhere not classified			मनुष्यवध Homicide			सर्प दंश Snake bite			
			ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Districts
(1)	(2)		(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(2)
1	बृहन्मुंबई	.. ..	..	900	900	..	3,305	3,305	..	1	1	..	.	..	Greater Bombay
2	ठाणे	.. ..	52	58	80	79	289	368	11	...	11	53	12	65	Thane
3	रायगड	.. ..	19	51	70	79	64	143	8	1	9	26	9	35	Raigad
4	रत्नागिरी	.. ..	12	2	14	46	46	92	4	2	6	27	5	32	Ratnagin
5	सिंधुदुर्ग	.. ..	3	..	3	44	7	51	3	..	3	15	1	16	Sindhudurg
6	नाशिक	.. ..	89	50	139	131	167	298	10	5	15	110	14	124	Nashik
7	धुळे	.. ..	40	21	61	81	78	159	17	5	22	69	9	78	Dhule
8	जळगाव	.. ..	32	33	65	98	81	179	10	4	14	91	9	100	Jalgaon
9	अहमदनगर	.. ..	48	13	61	109	126	235	13	1	14	53	6	59	Ahmednagar
10	पुणे	.. ..	56	19	75	146	750	896	14	3	17	37	6	43	Pune
11	सातारा	.. ..	91	5	96	142	59	201	18	1	19	27	8	35	Satara
12	सांगली	.. ..	16	4	20	81	76	157	12	3	15	25	5	30	Sangli
13	सोलापूर	.. ..	59	9	68	113	72	185	21	3	24	57	14	71	Solapur
14	कोल्हापूर	.. ..	28	15	43	90	121	211	17	4	21	18	7	25	Kolhapur
15	औरंगाबाद	.. ..	9	..	9	110	58	168	1	..	1	40	9	49	Aurangabad
16	जालना	.. ..	4	2	6	45	16	61	5	..	5	22	5	27	Jalna
17	परभणी	.. ..	6	3	9	50	19	69	2	1	3	29	5	34	Parbhani
18	बीड	.. ..	11	5	16	69	16	85	9	..	9	34	3	37	Beed
19	नांदेड	.. ..	14	..	14	46	30	76	9	2	11	69	6	75	Nanded
20	उस्मानाबाद	.. ..	6	6	12	85	28	113	10	1	11	26	12	38	Osmanabad
21	लातूर	.. ..	14	1	15	80	33	113	5	2	7	39	9	48	Latur
22	बुलढाणा	.. ..	10	2	12	44	32	76	3	..	3	32	9	41	Buldhana
23	अकोला	.. ..	19	18	37	76	86	162	9	2	11	33	3	36	Akola
24	अमरावती	.. ..	24	6	30	94	70	164	9	5	14	39	9	48	Amravati
25	यवतमाळ	.. ..	22	1	23	82	38	120	7	1	8	40	11	51	Yavatmal
26	वर्धा	.. ..	7	17	24	47	41	88	12	5	17	27	5	32	Wardha
27	नागपूर	.. ..	25	171	196	102	206	308	14	45	59	59	10	69	Nagpur
28	भंडारा	.. ..	24	4	28	64	39	103	19	4	23	50	4	54	Bhandara
29	चंद्रपूर	.. ..	27	19	46	76	47	123	15	3	18	47	1	48	Chandrapur
30	गडचिरोली	.. ..	6	..	6	33	1	34	4	..	4	28	2	30	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	.. ..	773	1,405	2,178	2,342	6,001	8,343	291	104	395	1,222	208	1,430	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8—*contd*

अ. क्र Sr. No	जिल्हा	रानटी जनावरे Wild beasts			सापाव्यतिरिक्त इतर विषारी प्राणी दंश Other than snake bites			एकूण दुखापती Total Injuries			मधुमेह Diabetes			
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	.	..	..	..	.	6,960	6,960	.	634	634	Greater Bombay
2	ठाणे	3	..	3	1	..	1	292	648	940	8	132	140	Thane
3	रायगड	..	1	1	11	1	12	227	202	429	2	6	8	Raigad
4	रत्नागिरी	1	..	1	2	3	5	200	142	342	14	10	24	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1	..	1	..	..	..	131	42	173	25	10	35	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	..	.	..	..	512	572	1,084	13	43	56	Nashik
7	धुळे	..	..	..	..	1	1	313	394	707	11	15	26	Dhule
8	जळगाव	..	..	..	.	..	..	364	287	651	13	12	25	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	1	1	2	645	395	1,040	32	28	60	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	..	..	1	1	425	1,693	2,118	14	164	178	Pune
11	सातारा	..	..	..	1	..	1	652	267	919	72	20	92	Satara
12	सांगली	..	.	..	..	2	2	282	243	525	34	99	133	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	1	..	1	516	208	724	27	41	68	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	1	1	316	321	637	44	61	105	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	1	..	1	263	122	385	5	32	37	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	.	..	145	72	217	1	9	10	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	.	..	201	127	328	1	4	5	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	.	..	221	79	300	1	17	18	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	261	54	315		1	1	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	1	1	262	114	376	4	4	8	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	1	1	282	90	372	2	6	8	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	230	168	398	2	9	11	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	..	1	1	284	368	652	3	11	14	Akola
24	अमरावती	1	..	1	..	1	1	376	392	768	3	12	15	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	..	..	.	328	149	477	17	9	26	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	281	159	440	4	3	7	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	..	1	1	384	1,142	1,526	8	199	207	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	.	..	..	384	120	504	9	8	17	Bhandara
29	चंद्रपूर	2		2	1	..	1	327	194	521	36	4	40	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	.	..	.		141	6	147	1		1	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	8	1	9	19	15	34	9,245	15,730	24,975	406	1,603	2,009	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8—*contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	रक्त क्षय Anaemia			मेंदूचा ज्वर Maningitis			पक्षघात Paralysis			दमा Asthama			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	(102)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	829	829	..	889	889		2,045	2,045	..	3,383	3,383	Greater Bombay
2	ठाणे	..	66	66	1	36	37	84	128	212	164	591	755	Thane
3	रायगड	1	6	7	2	8	10	39	22	61	24	26	50	Raigad
4	रत्नागिरी	7	10	17	3	8	11	188	20	208	300	14	314	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3	19	22	1	2	3	219	53	272	330	33	363	Sindhudurg
6	नाशिक	1	26	27	8	27	35	175	93	268	595	250	845	Nashik
7	धुळे	1	6	7	10	12	22	132	56	188	627	100	727	Dhule
8	जळगाव	18	9	27	16	7	23	108	41	149	878	167	1,045	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	55	57	3	25	28	137	73	210	520	75	595	Ahmednagar
10	पुणे	5	177	182	4	154	158	84	200	284	229	106	335	Pune
11	सातारा	5	16	21	17	15	32	164	57	221	506	62	568	Satara
12	सांगली	2	33	35	6	40	46	189	153	342	430	82	512	Sangli
13	सोलापूर	5	95	100	1	50	51	102	118	220	358	399	757	Solapur
14	कोल्हापूर	3	50	53	..	38	38	364	183	547	1,119	218	1,337	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	38	39	3	68	71	46	80	126	171	67	238	Aurangabad
16	जालना	1	5	6	7	4	11	14	20	34	106	48	154	Jalna
17	परभणी	..	3	3	1	..	1	30	30	60	111	67	178	Parbhani
18	बीड	..	17	17	2	11	13	25	51	76	164	65	229	Beed
19	नांदेड	..	7	7	..	4	4	20	36	56	132	50	182	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	4	5	..	..	..	30	18	48	154	29	183	Osmanabad
21	लातूर	1	11	12	..	7	7	16	24	40	90	27	117	Latur
22	बुलढाणा	..	25	25	6	36	42	52	38	90	450	127	577	Buldhana
23	अकोला	1	42	43	13	..	13	57	39	96	293	128	421	Akola
24	अमरावती	3	34	37	1	16	17	67	59	126	412	124	536	Amravati
25	यवतमाळ	..	5	5	4	14	18	38	26	64	251	94	345	Yavatmal
26	वर्धा	..	10	10	1	1	2	23	29	52	264	86	350	Wardha
27	नागपूर	4	77	81	4	133	137	84	201	285	203	293	496	Nagpur
28	भंडारा	5	27	32	3	28	31	582	84	666	502	37	539	Bhandara
29	चंद्रपूर	4	3	7	7	3	10	147	31	178	340	38	378	Chandrapur
30	गडचिरोली	4	..	4	..	..	..	57	2	59	83	1	84	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	78	1,705	1,783	124	1,636	1,760	3,273	4,010	7,283	9,806	6,787	16,593	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (B)—*contd.*

अ. क्र Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	पांथरीचे रोग Liver diseases ग्रामीण Rural (108)	नागरी Urban (109)	एकूण Total (110)	वार्धक्य Senility ग्रामीण Rural (111)	नागरी Urban (112)	एकूण Total (113)	गरोदरपणातील रोग Complaints relating to pregnancy ग्रामीण Rural (114)	नागरी Urban (115)	एकूण Total (116)	अपरिपक्वता Pre-maturity ग्रामीण Rural (117)	नागरी Urban (118)	एकूण Total (119)	Distncts (2)
1	बृहन्मुंबई	..	1,076	1,076	..	1,962	1,962	..	81	81	..	3,401	3,401	Greater Bombay
2	ठाणे	45	154	199	1,352	738	2,090	18	3	21	30	244	274	Thane
3	रायगड	12	12	24	2,037	417	2,454	9	2	11	6	29	35	Raigad
4	रत्नागिरी	39	20	59	3,756	284	4,040	6	3	9	14	24	38	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	55	24	79	2,463	93	2,556	6	4	10	14	52	66	Sindhudurg
6	नाशिक	23	92	115	5,171	1,640	6,811	51	29	80	51	138	189	Nashik
7	धुळे	17	39	56	3,594	836	4,430	42	15	57	34	45	79	Dhule
8	जळगांव	25	35	60	5,838	1,931	7,769	44	10	54	102	5	107	Jalgaon
9	अहमदनगर	45	67	112	5,429	880	6,309	46	5	51	60	166	226	Ahmednagar
10	पुणे	37	212	249	4,998	3,519	8,517	29	24	53	78	814	892	Pune
11	सातारा	82	48	130	5,525	606	6,131	30	20	50	88	106	194	Satara
12	सांगली	29	117	146	3,646	806	4,452	23	5	28	32	178	204	Sangli
13	सोलापूर	27	134	161	3,731	1,697	5,428	48	33	81	44	313	357	Solapur
14	कोल्हापूर	62	103	165	4,303	1,221	5,524	18	18	36	25	394	419	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	95	96	2,393	294	2,687	35	78	113	22	180	202	Aurangabad
16	जालना	7	32	39	1,003	92	1,095	25	4	29	22	5	27	Jalna
17	परभणी	12	20	32	1,706	156	1,862	25	7	32	16	4	20	Parbhani
18	बीड	5	43	48	1,783	249	2,032	25	2	27	13	32	45	Beed
19	नांदेड	7	19	26	1,503	189	1,692	31	4	35	14	23	37	Nanded
20	उस्मानाबाद	10	8	18	1,606	114	1,720	21	6	27	22	26	48	Osmanabad
21	लातूर	10	29	39	1,468	69	1,537	23	14	37	5	38	43	Latur
22	बुलढाणा	13	42	55	2,206	454	2,660	30	12	42	28	85	113	Buldhana
23	अकोला	23	45	68	1,879	698	2,577	29	4	33	38	263	301	Akola
24	अमरावती	16	59	75	1,658	347	2,005	23	11	34	49	180	229	Amravati
25	यवतमाळ	10	10	20	1,257	334	1,591	27	5	32	47	9	56	Yavatmal
26	वर्धा	6	3	9	1,100	457	1,557	18	3	21	44	12	56	Wardha
27	नागपूर	9	159	168	1,575	2,573	4,148	18	48	66	53	149	202	Nagpur
28	भंडारा	24	34	58	3,493	373	3,866	43	25	68	40	106	146	Bhandara
29	चंद्रपूर	9	14	23	1,961	433	2,394	35	30	65	58	9	67	Chandrapur
30	गडचिरोली	3	2	5	799	32	831	..	15	15	58	..	58	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	663	2,747	3,410	79,233	23,494	1,02,727	793	505	1,298	1,107	7,024	8,131	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 (B)—*contd.*

अ. क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	सर्व इतर कारणे All other causes: ग्रामीण Rural (120)	नागरी Urban (121)	एकूण Total (122)	कारणे न सांगितलेले Causes not stated: ग्रामीण Rural (123)	नागरी Urban (124)	एकूण Total (125)	एकूण मृत्यू Total deaths: ग्रामीण Rural (126)	नागरी Urban (127)	एकूण Total (128)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	12,605	12,605	..	2,033	2,033	..	73,555	73,555	Greater Bombay
2	ठाणे	2,234	3,288	5,522	217	828	1,045	5,214	9,420	14,634	Thane
3	रायगड	1,957	571	2,528	235	47	282	4,940	1,615	6,555	Raigad
4	रत्नागिरी	2,220	436	2656	99	112	211	7,985	1,318	9,303	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,084	212	1,296	66	60	126	5,281	826	6,107	Sindhudurg
6	नाशिक	3,629	3,374	7,003	285	635	920	12,027	8,573	20,600	Nashik
7	धुळे	2,975	893	3,868	376	156	532	9,839	3,167	13,006	Dhule
8	जळगाव	3,783	1,534	5,317	449	268	717	13,798	4,975	18,773	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,006	946	2,952	561	439	1,000	10,737	3,966	14,703	Ahmednagar
10	पुणे	2,046	5,826	7,872	509	814	1,323	9,237	18,893	28,130	Pune
11	सातारा	2,323	922	3,245	176	67	243	11,208	2,721	13,929	Satara
12	सांगली	1,657	1,826	3,483	71	463	534	7,680	4,972	12,652	Sangli
13	सोलापूर	2,483	1,931	4,414	199	1,004	1,203	8,488	7,290	15,778	Solapur
14	कोल्हापूर	1,951	1,601	3,552	160	336	496	9,815	5,823	15,638	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,967	943	2,910	460	295	755	5,815	3,003	8,818	Aurangabad
16	जालना	1,593	346	1,939	182	183	365	3,403	982	4,385	Jalna
17	परभणी	2,040	974	3,014	493	341	834	5,106	2,132	7,238	Parbhani
18	बीड	1,285	603	1,888	197	88	285	4,115	1,874	5,989	Beed
19	नांदेड	2,270	880	3,150	353	150	503	5,116	1,817	6,933	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,554	244	1,798	118	86	204	4,105	809	4,914	Osmanabad
21	लातूर	1,643	458	2,101	163	108	271	4,028	1,083	5,111	Latur
22	बुलढाणा	2,374	713	3,087	463	88	551	6,737	2,508	9,245	Buldhana
23	अकोला	1,967	1,347	3,314	346	104	450	5,893	3,922	9,815	Akola
24	अमरावती	1,933	2,611	4,544	300	313	613	5,974	5,008	10,982	Amravati
25	यवतमाळ	2,556	1,060	3,616	356	249	605	6,059	2,359	8,418	Yavatmal
26	वर्धा	1,627	499	2,126	256	16	302	4,144	1,545	5,689	Wardha
27	नागपूर	2,549	2,251	4,800	304	317	621	5,869	10,059	15,928	Nagpur
28	भंडारा	3,110	986	4,096	715	114	829	10,680	2,353	13,033	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,940	910	3,850	535	185	720	7,582	2,409	9,991	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,206	193	1,399	280	1	281	3,091	253	3,344	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**62,962**	**50,983**	**1,13,945**	**8,954**	**9,900**	**18,854**	**2,03,966**	**1,89,230**	**3,93,196**	**Maharashtra State**

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

४. घरबांधणी

४.१. या विभागात १९८१ च्या जनगणनेनुसार घरबांधणी विषयी गोळा करण्यात आलेली माहिती देण्यात आली आहे.

४.२. " घर " म्हणजे वस्ती असलेले किंवा वस्ती नसलेले निवासगृह, दुकान, दुकान व निवासी (संमिश्र) उद्योगधंद्याचे ठिकाण व कार्यशाळा इत्यादीसाठी असलेले एखादे बांधकाम किंवा त्याचा भाग ज्याला रस्त्यावरून, सार्वजनिक जिन्यावरून, शिवारातून किंवा मुख्य दरवाजातून प्रवेश करता येण्यासारखे प्रवेशद्वार आहे, असे ठिकाण होय. तक्ता क्रमांक ४.२ मध्ये घराच्या वापरानुसार जनगणना झालेल्या एक हजार कुटुंबाचे वापरात असलेल्या खोल्यांचे संख्येनुसार वर्गीकरण दिले आहे व ते २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे. चार भिंती व डोक्यावर छप्पर असून प्रवेशद्वार आहे आणि ज्याचा आकार कमीतकमी ६ × ६ फूट असेल अशा जागेस " खोली " म्हणतात. बंद न केलेली छपरी, स्वयंपाकाची खोली, भांडार, गॅरेज, गुरांचा गोठा किंवा ज्या खोलीचा आकार ६ × ६ फूटापेक्षा कमी आहे अशी जागा खोली म्हणून गणली जात नाही. कुटुंबातील व्यक्ती अशा प्रकारच्या कोणत्याही जागी राहत असल्यास ती नियमानुसार " खोलीत " राहते असे समजले जात नाही. " कुटुंब " म्हणजे एकाच घरात एकत्र राहणाऱ्या आणि त्याच ठिकाणी शिजवलेले भोजन घेणाऱ्या व्यक्तींचा समूह, कुटुंबातील कोणत्याही व्यक्तीस कामकाजाच्या निकडीमुळे असे करणे शक्य नसले तरी, त्या व्यक्तीस त्या कुटुंबातील गणले जाते. ह्यातील माहिती फक्त कुटुंबसंस्थेपुरतीच मर्यादित आहे. संस्थांतील कुटुंबे उदा. वसतीगृहे राहण्याची व जेवणाची सोय असलेल्या खाणावळी, तुरुंग, दवाखाने इ. ठिकाणी रहाणाऱ्या व्यक्तींचा समूह जरी " कुटुंब " संज्ञेच्या व्याख्येत बसत असला तरी त्याचा त्यात समावेश करण्यात येत नाही.

4. Housing

4.1. This section gives data on housing collected through 1981 population Census.

4.2. In the 1981 Census " House " was defined as a structure or part of a structure (inhabited or vacant) or a dwelling, a shop, a shop-*cum*-dwelling or a place of business, workschool, etc. with a separate entrance whether that separate entrance led directly to the street or to a common staircase, court-yard or a gate. The classification of houses according to the purpose for which they were used and the distribution of 1,000 census households by the number of rooms occupied is given in Table No. 4.2 which is based on 20 per cent sample. A room has four walls with a door way and a roof overhead and of at least 6' × 6' dimensions. Unenclosed verandah, kitchen, store, garage and cattleshed or places of sizes smaller than 6' × 6' are not treated as rooms. Households residing in any one of such places are treated as having no regular room. A ' household ' is a group of persons who commonly live together in the same house and take their meals from a common mess unless exigencies of work prevent one of them from doing so. Material presented here is restricted only to the family type of households. Institutional households, i.e. groups of persons residing in hostels, boardings, prisons, hospitals, etc., who otherwise satisfy the definition of household are not included here.

सत्यमेव जयते

4. घरबांधणी/
तक्ता क्रमांक/
घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/
जनगणना/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा			एकूण ग्रामीण नागरी	जनगणनेनुसार घरांची संख्या Total Number of census houses	घरांची यादी करतेवेळी रिकामी आढळलेली घरे Census houses vacant at the time of house listing	वापरातील Occupied: निवासी Residence	दुकाने व निवासी Shop-*cum*-residence	घरगुती धंदे घरून वर्कशॉप व निवासी Workshop-*cum*-residence including household industry	हॉटेल, सराई, धर्मशाळा, प्रवासी घरे आणि तपासणीची घरे, Hotels, sarais, dharmashalas, tourist homes, and inspection houses
(1)	(2)			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मुंबई	..	..	ए	20,61,310	1,22,865	15,84,745	19,755	11,665	1,100
				ग्रा					..	..
				ना	20,61,310	1,22,865	15,84,745	19,755	11,665	1,100
2	ठाणे	..	..	ए	7,88,630	60,905	6,05,550	8,390	7,795	615
				ग्रा	4,14,330	31,440	3,20,085	4,785	3,940	180
				ना	3,74,300	29,465	2,85,465	3,605	3,855	435
3	रायगड	..	..	ए	3,72,455	23,135	2,59,230	4,190	3,810	320
				ग्रा	3,19,575	19,235	2,22,670	3,175	2,915	160
				ना	52,880	3,900	36,560	1,015	895	160
4	रत्नागिरी	..	..	ए	5,88,635	31,150	3,71,370	3,210	7,840	515
				ग्रा	5,43,775	27,165	3,42,405	2,765	6,910	390
				ना	44,860	3,985	28,965	445	930	125
5	नाशिक	..	..	ए	6,44,345	57,075	4,67,630	7,060	9,545	785
				ग्रा	4,42,540	40,815	3,21,035	5,040	7,035	345
				ना	2,01,805	16,260	1,46,595	2,020	2,510	440
6	धुळे	..	.	ए	4,61,870	29,975	3,17,195	6,665	12,385	445
				ग्रा	3,73,690	22,785	2,55,890	5,470	10,590	230
				ना	88,180	7,190	61,305	1,195	1,795	215
7	जळगाव	..	..	ए	6,39,905	46,045	4,48,480	5,650	13,120	340
				ग्रा	4,93,810	35,890	3,41,275	4,260	11,130	165
				ना	1,46,095	10,155	1,07,205	1,390	1,990	175
8	अहमदनगर	..	..	ए	6,30,850	74,970	4,37,685	4,820	7,645	505
				ग्रा	5,46,810	66,190	3,80,910	3,985	6,200	420
				ना	84,040	8,780	56,775	835	1,445	85
9	पुणे	..	..	ए	9,70,290	85,745	7,00,170	9,640	14,195	1,145
				ग्रा	5,09,325	51,095	3,55,005	4,345	8,410	350
				ना	4,60,965	34,650	3,45,165	5,295	5,785	795
10	सातारा	..	..	ए	5,09,640	46,150	3,50,400	4,280	8,965	280
				ग्रा	4,42,375	39,795	3,05,516	3,290	7,595	135
				ना	67,265	6,355	44,785	990	1,370	145
11	सांगली	..	..	ए	4,11,890	34,065	2,90,900	3,285	11,890	110
				ग्रा	3,19,540	27,645	2,27,655	2,425	8,975	60
				ना	92,350	6,420	63,245	860	2,915	50
12	सोलापूर	..	..	ए	5,82,905	44,590	4,17,405	5,930	25,975	495
				ग्रा	4,13,405	33,310	3,02,775	4,175	12,350	320
				ना	1,69,500	11,280	1,14,630	1,755	13,625	175

HOUSING

TABLE No. 4.1

Classification of houses According to Use

Population Census (1981)

घरे Census houses used as								
दुकाने (खानावळी सोडून) Shops (excluding eating houses)	व्यापार केंद्रे व कचेऱ्या Business houses and offices	कारखाने, यंत्र-शाळा व तात्पुरत्या जागा Factories, workshops and work sheds	उपहारगृहे, मिठाईची दुकाने व खानावळी Restaurants, Sweetmeat shops and eating places	मनोरंजन व सामूहिक सम्मेलनासाठी जागा अमलेली घरे आणि पंचायत घरे Places of entertainment and community gathering (Panchayat-ghar)	प्रार्थनालये (उदा. मंदिरे, चर्च, मस्जीद, गुरुद्वारा इत्यादी) Places of worship (eg., temple, church, mosque, gurudwara, etc.)	इतर Other	Total Rural Urban	District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	T	Greater Bombay
..	..	..	..			..	R	
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	U	
20,465	5,115	20,685	2,790	470	3,850	52,000	T	Thane
4,515	2,115	6,995	850	130	2,690	36,605	R	
15,950	3,000	13,690	1,940	340	1,160	15,395	U	
5,130	2,065	5,055	845	285	5,515	62,875	T	Raigad
2,720	1,230	3,275	370	180	5,050	58,595	R	
2,410	835	1,780	475	105	465	4,280	U	
7,460	3,515	6,560	1,510	400	9,945	1,45,160	T	Ratnagiri
5,280	2,545	4,955	1,220	355	9,365	1,40,420	R	
2,180	970	1,605	290	45	580	4,740	U	
13,875	4,465	11,690	1,845	645	6,310	63,420	T	Nashik
3,740	2,475	4,125	600	350	5,195	51,785	R	
10,135	1,990	7,565	1,245	295	1,115	11,635	U	
8,490	3,035	5,565	1,235	245	2,705	73,930	T	Dhule
3,405	1,935	3,055	630	130	2,240	67,330	R	
5,085	1,100	2,510	605	115	465	6,600	U	
14,290	4,450	9,075	2,585	335	4,475	91,060	T	Jalgaon
6,650	2,875	5,560	1,490	185	3,665	80,665	R	
7,640	1,575	3,515	1,095	150	810	10,395	U	
12,015	4,590	12,065	2,410	1,410	9,290	63,445	T	Ahmadnagar
7,030	3,590	8,505	1,765	1,310	8,610	58,295	R	
4,985	1,000	3,560	6,545	100	680	5,150	U	
25,150	7,880	21,600	3,235	1,720	11,945	87,865	T	Pune
5,225	2,720	7,585	1,105	1,005	9,635	62,845	R	
19,925	5,160	14,015	2,130	715	2,310	25,020	U	
8,130	3,315	8,745	1,245	770	8,170	69,190	T	Satara
4,830	2,395	5,990	825	645	7,430	63,830	R	
3,300	920	2,755	420	125	740	5,360	U	
9,190	2,860	11,520	1,700	710	4,845	40,815	T	Sangli
4,410	1,730	6,935	895	600	4,265	33,945	R	
4,780	1,130	4,585	805	110	580	6,870	U	
16,345	4,255	12,090	2,435	1,460	7,550	44,375	T	Solapur
6,360	2,335	6,210	1,325	1,180	6,515	36,550	R	
9,985	1,920	5,880	1,110	280	1,035	7,825	U	

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
13	कोल्हापूर	ए	5,45,605	34,005	3,76,515	4,945	15,705	310
		ग्रा	3,96,595	24,755	2,73,415	3,510	12,820	115
		ना	1,49,010	9,250	1,031	1,435	2,885	195
14	औरंगाबाद	ए	5,59,020	47,560	4,10,365	5,190	9,445	390
		ग्रा	4,42,885	36,300	3,25,805	3,915	7,770	250
		ना	1,16,135	11,260	84,560	1,275	1,675	140
15	परभणी	ए	4,22,720	22,105	3,17,155	3,895	6,585	390
		ग्रा	3,45,690	15,830	2,60,900	3,255	5,530	195
		ना	77,030	6,275	56,255	640	1,055	195
16	बीड	ए	3,69,800	29,005	2,61,005	2,175	4,740	325
		ग्रा	3,20,720	24,875	2,25,070	1,800	4,210	205
		ना	49,080	4,130	35,935	375	530	120
17	नांदेड	ए	4,01,085	19,425	2,88,185	3,565	6,715	330
		ग्रा	3,35,440	14,955	2,40,255	2,720	5,260	200
		ना	65,645	4,880	47,930	845	1,455	130
18	उस्मानाबाद	ए	4,64,245	23,845	3,55,315	3,740	7,545	685
		ग्रा	3,94,660	19,300	3,04,005	3,310	6,680	525
		ना	69,585	4,545	51,310	430	865	160
19	बुलढाणा	ए	3,95,500	23,450	2,67,940	3,180	7,180	265
		ग्रा	3,30,000	17,815	2,21,590	2,595	6,155	160
		ना	65,500	5,635	46,350	585	1,025	105
20	अकोला	ए	4,34,935	23,095	3,15,820	3,900	6,360	405
		ग्रा	3,35,395	14,320	3,43,630	3,055	4,910	145
		ना	99,540	8,775	72,190	845	1,450	260
21	अमरावती	ए	4,24,045	24,180	3,13,020	4,145	6,945	425
		ग्रा	3,09,035	16,325	2,28,575	2,755	4,705	170
		ना	1,15,010	7,845	84,445	1,390	2,240	255
22	यवतमाळ	ए	4,39,080	16,040	3,07,690	4,165	6,265	440
		ग्रा	3,78,655	11,605	2,64,590	3,375	5,545	250
		ना	60,425	4,435	43,100	790	720	190
23	वर्धा	ए	2,34,495	11,460	1,64,945	2,455	5,175	130
		ग्रा	1,80,890	7,555	1,25,465	1,605	4,340	65
		ना	53,605	3,905	39,480	850	835	65
24	नागपूर	ए	6,01,355	34,980	4,31,535	5,825	22,770	380
		ग्रा	2,85,010	15,475	1,97,985	2,315	9,170	130
		ना	3,16,345	19,505	2,33,550	3,510	13,600	250
25	भंडारा	ए	4,43,515	19,450	2,89,560	5,045	39,340	260
		ग्रा	3,87,705	14,580	2,54,795	4,210	32,825	195
		ना	55,810	4,870	34,765	835	6,515	65
26	चंद्रपूर	ए	5,36,400	19,085	3,61,255	3,315	10,555	480
		ग्रा	4,77,190	15,270	3,14,975	2,940	9,855	415
		ना	59,210	3,815	46,280	375	700	65
	महाराष्ट्र राज्य	**ए**	**1,49,34,525**	**10,04,365**	**1,07,11,065**	**1,38,415**	**2,90,155**	**11,870**
		ग्रा	**97,39,045**	**6,44,335**	**68,56,375**	**85,075**	**2,05,825**	**5,775**
		ना	**51,95,480**	**3,60,030**	**38,54,690**	**53,340**	**84,330**	**6,095**

आधार.–भारताची जनगणना, १९८१, मालिका-१२, भाग-७.

TABLE No. 4.1—*contd*

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
12.360	5,225	17,775	2,095	1,130	6,040	69.500	T	Kolhapur
5.105	2,735	8,770	1,045	905	5,175	58,245	R	
7 255	2,490	9,005	1,050	225	865	11,255	U	
10.865	3,390	7,580	1,780	850	6,265	55,340	T	Aurangabad
5,500	2,190	4,120	1,005	695	5,290	50,045	R	
5,365	1,200	3,460	775	155	975	5,295	U	
8.355	2,105	5,095	1,055	155	4,240	51,585	T	Parbhani
4.175	1,310	3,030	475	125	3,540	47,325	R	
4.180	795	2,065	580	30	700	4,260	U	
7.480	1,995	5,910	1,290	1,190	4,055	50,630	T	Beed
4,675	1,440	4,645	765	1,105	3,730	48,200	R	
2,805	555	1,265	525	85	325	2,430	U	
9.010	2,220	4,630	1,425	140	3,895	61,535	T	Nanded
5,400	1,465	2,930	870	85	3,450	57,850	R	
3,610	755	1,700	555	55	445	3,685	U	
13,225	2,630	6,735	1,870	1,075	5,115	42,465	T	Osmanabad
8,350	1,895	4,675	1,175	940	4,645	39,160	R	
4,875	735	2,060	695	135	470	3,305	U	
7.045	1,795	5,045	1,095	755	3,555	74,195	T	Buldhana
3,775	1,060	3,175	500	670	2,145	69,360	R	
3,270	735	1,870	595	85	410	4,835	U	
9,030	2,155	5,760	1,330	580	4 185	62,315	T	Akola
3,920	1,130	3,320	555	445	3 490	46,475	R	
5,110	1,025	2,440	775	135	695	3,840	U	
8,870	2,625	5,895	1 115	335	4,555	51,935	T	Amravati
3,335	1,405	2,805	430	220	3,690	44,610	R	
5,535	1,220	3,090	685	115	865	7,325	U	
8,095	2,095	5,165	995	405	4,930	82,795	T	Yavatmal
4,555	1,375	3,515	495	310	4,435	78,605	R	
3,540	720	1,650	500	95	495	4,190	U	
4,175	1,760	3,605	595	185	2,580	37,340	T	Wardha
1,545	1,030	2,305	255	135	2,195	34,395	R	
2,630	730	1,300	340	50	385	3,035	U	
18,590	4,210	11,835	2,105	480	5,785	62,930	T	Nagpur
2,825	1,330	3,215	535	115	3 455	48,460	R	
15,765	2,880	8,880	1,570	365	2,260	14,470	U	
5,929	1,845	5,050	1,110	205	3,685	72,030	T	Bhandara
3,310	1,200	3,470	790	140	3,265	68,925	R	
2,615	645	1,580	320	65	420	3,105	U	
5,965	2,315	6,200	1,380	535	4,420	1,20,895	T	Chandrapur
3,920	1,780	4,795	935	465	3,995	1,17,845	R	
2,045	535	1,405	445	70	425	3,050	U	
3,70,345	**1,21,260**	**2,75,065**	**51,185**	**18,745**	**1,41,925**	**18,00,130**	**T**	**Maharashtra State**
1,14,555	**47,290**	**1,17,960**	**20,905**	**12,425**	**1,18,160**	**15,10,365**	**R**	
2,55,790	**73,970**	**1,57,105**	**30,280**	**6,320**	**23,765**	**2,89,765**	**U**	

Source.—Census of India, 1981, Series-12, Part VII.

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2

खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या

Households by number of rooms occupied

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा		एकूण ग्रामीण नागरी	खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे Households occupying: एकूण Total	वेगळी खोली नसलेले No Exclusive	१ खोली 1 Room	२ खोल्या 2 Rooms	३ खोल्या 3 Rooms	४ खोल्या 4 Rooms	५ खोल्या 5 Rooms	६ खोल्या 6 Rooms	खोल्यांची संख्या न दर्शविलेले Unspecified No of rooms	बेघर कुटुंबे House-less households	Total Rural Urban	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	ए	15,80,095	26,040	10,88,460	2,67,395	98,185	30,710	8,760	8,010	52,535	25,095	T	Greater Bombay
			ग्रा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	R	
			ना	15,80,095	26,040	10,88,460	2,67,395	98,185	30,710	8,760	8,010	52,535	25,095	U	
2	ठाणे	..	ए	6,42,015	21,805	3,72,575	1,45,365	32,750	10,890	3,235	3,150	52,245	7,295	T	Thane
			ग्रा	3,41,755	17,100	1,94,505	72,005	14,575	5,540	1,555	1,495	34,980	4,345	R	
			ना	3,00,260	4,705	1,78,070	73,360	18,175	5,350	1,680	1,655	17,265	2,950	U	
3	रायगड	..	ए	2,81,720	15,530	1,64,635	62,505	14,150	4,435	1,455	1,335	17,675	8,455	T	Raigad
			ग्रा	2,40,835	14,930	1,43,010	50,860	10,830	3,175	970	875	16,515	7,310	R	
			ना	40,885	600	21,625	11,645	3,320	1,260	485	460	1,160	1,145	U	
4	रत्नागिरी	..	ए	4,23,440	23,860	2,25,390	1,04,925	30,945	14,230	5,060	4,650	14,380	10,560	T	Ratnagiri
			ग्रा	3,90,460	22,845	2,10,895	95,245	27,225	12,510	4,370	3,800	13,570	10,125	R	
			ना	32,980	1,015	14,495	9,680	3,720	1,720	690	850	810	435	U	
5	नाशिक	..	ए	4,94,925	52,845	2,84,900	96,140	22,450	7,575	2,040	2,085	46,890	7,645	T	Nashik
			ग्रा	3,38,325	29,430	1,93,830	59,395	10,875	3,030	695	690	40,380	6,250	R	
			ना	1,56,600	3,415	91,070	36,745	11,575	4,545	1,345	1,395	6,510	1,395	U	
6	धुळे	..	ए	3,51,640	20,245	2,23,500	53,745	12,640	4,015	1,110	895	35,490	5,115	T	Dhule
			ग्रा	2,85,040	17,225	1,83,465	40,545	9,275	2,480	645	470	30,935	4,640	R	
			ना	66,600	3,020	40,035	13,200	3,365	1,535	465	425	4,555	475	U	
7	जळगाव	..	ए	4,70,080	27,050	2,94,055	81,105	19,390	6,350	1,680	1,890	38,560	4,760	T	Jalgaon
			ग्रा	3,56,525	24,060	2,26,970	54,400	11,270	3,390	795	825	34,815	4,185	R	
			ना	1,13,555	2,990	67,085	26,705	8,120	2,960	885	1,065	3,745	575	U	

8	अहमदनगर	..	ए	4,63,215	38,395	2,82,380	60,480	12,705	4,295	1,425	1,275	62,260	10,915	T	Ahmadnagar
			ग्रा	4,00,745	36,275	2,40,475	50,000	9,600	2,850	970	770	59,805	10,465	R	
			ना	62,470	2,120	41,905	10,480	3,105	1,445	455	505	2,455	450	U	
9	पुणे	..	ए	7,58,970	53,285	4,65,045	1,14,870	32,800	12,510	4,210	3,965	72,285	7,360	T	Pune
			ग्रा	3,80,965	35,470	2,35,165	51,650	9,190	2,845	755	715	45,175	4,835	R	
			ना	3,78,005	17,815	2,29,880	63,220	23,610	9,665	3,445	3,250	27,110	2,525	U	
10	सातारा	..	ए	3,71,890	22,580	2,23,835	68,715	15,665	4,195	1,435	1,155	34,310	6,955	T	Satara
			ग्रा	3,21,645	19,350	1,94,955	58,530	12,365	3,025	890	670	31,860	6,325	R	
			ना	50,245	3,230	28,880	10,185	3,300	1,170	545	485	2,450	630	U	
11	सांगली	..	ए	3,18,295	20,825	1,94,725	55,290	55,290	5,030	1,900	1,540	24,150	9,220	T	Sangli
			ग्रा	2,47,215	17,115	1,52,380	42,180	10,295	2,965	985	675	20,620	7,995	R	
			ना	71,080	3,710	42,345	13,110	4,540	2,065	915	865	3,530	1,225	U	
12	सोलापूर	..	ए	4,59,340	15,885	3,15,090	80,315	17,575	6,890	2,250	2,255	19,080	3,005	T	Solapur
			ग्रा	3,24,270	9,615	2,29,805	55,175	10,515	3,670	1,060	870	13,560	1,970	R	
			ना	1,35,070	6,270	85,285	25,140	7,060	3,220	1,190	1,385	5,520	1,035	U	
13	कोल्हापूर	..	ए	4,41,360	25,975	2,45,630	79,955	26,210	8,700	2,640	2,675	49,575	4,185	T	Kolhapur
			ग्रा	3,26,985	20,945	1,79,580	60,160	18,700	5,235	1,260	930	40,175	3,300	R	
			ना	1,14,375	5,030	66,050	19,795	7,510	3,465	1,380	1,745	9,400	885	U	
14	औरंगाबाद	..	ए	4,29,770	21,755	2,67,750	61,370	14,525	4,985	1,805	2,230	55,350	4,580	T	Aurangabad
			ग्रा	3,35,785	18,795	2,12,360	41,965	7,335	2,165	625	615	51,926	4,150	R	
			ना	93,985	2,960	55,390	19,405	7,190	2,820	1,180	1,615	3,425	430	U	
15	परभणी	..	ए	3,31,015	19,700	2,08,825	56,815	12,800	4,115	1,260	1,200	26,300	4,880	T	Parbhani
			ग्रा	2,70,525	18,200	1,69,195	44,945	9,515	2,850	740	590	24,490	4,535	R	
			ना	60,490	1,500	39,630	11,870	3,285	1,265	520	610	1,810	345	U	
16	बीड	..	ए	2,66,650	6,785	1,69,690	42,565	10,050	3,390	1,270	1,160	31,740	2,835	T	Beed
			ग्रा	2,26,620	6,095	1,45,245	34,275	7,100	2,335	840	735	29,995	2,630	R	
			ना	40,030	690	24,445	8,290	2,950	1,055	430	425	1,745	205	U	
17	नांदेड	..	ए	3,05,985	12,515	2,03,880	53,315	11,760	4,045	1,395	1,320	17,755	1,975	T	Nanded
			ग्रा	2,50,670	10,430	1,70,275	41,995	8,435	2,725	860	740	15,210	1,550	R	
			ना	55,315	2,085	33,605	11,320	3,325	1,320	535	580	2,545	425	U	
18	उस्मानाबाद	..	ए	3,82,530	12,985	2,58,315	64,610	13,895	6,000	1,825	1,695	23,205	2,470	T	Osmanabad
			ग्रा	3,23,610	11,615	2,20,790	53,265	10,570	4,365	1,260	1,120	20,625	2,085	R	
			ना	58,920	1,370	37,525	11,345	3,325	1,635	565	575	2,580	385	U	
19	बुलढाणा	..	ए	2,80,365	6,370	2,15,075	39,545	7,790	2,390	730	750	7,715	2,720	T	Buldhana
			ग्रा	2,31,295	6,005	1,82,230	29,185	4,800	1,305	395	310	7,065	2,270	R	
			ना	49,070	365	32,845	10,360	2,990	1,085	335	440	650	450	U	
20	अकोला	..	ए	3,31,780	25,035	2,11,605	55,335	12,865	4,445	1,440	1,705	19,350	3,180	T	Akola
			ग्रा	2,55,000	23,640	1,64,595	37,575	7,165	2,330	625	595	18,475	2,545	R	
			ना	76,780	1,395	47,010	17,760	5,700	2,115	815	1,110	875	6,335	U	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
21	अमरावती ..	ए	3,41,845	23,330	2,22,160	61,350	12,695	4,175	1,500	1,385	15,250	3,590	T	Amravati
		ग्रा	2,47,240	19,470	1,65,310	39,020	6,905	2,005	685	515	13,330	2,705	R	
		ना	94,605	3,860	56,850	22,330	5,790	2,170	815	870	1,920	885	U	
22	यवतमाळ ..	ए	3,23,990	20,355	1,94,215	52,305	12,535	3,840	1,450	1,405	37,885	3,960	T	Yavatmal
		ग्रा	2,76,925	18,135	1,67,410	42,020	9,010	2,575	865	760	36,150	3,395	R	
		ना	47,065	2,220	26,805	10,285	3,525	1,265	585	645	1,735	565	U	
23	वर्धा ..	ए	1,78,870	9,680	1,02,450	37,020	8,205	2,305	635	665	17,910	2,365	T	Wardha
		ग्रा	1,36,550	8,520	77,645	26,885	5,210	1,370	375	270	16,275	2,000	R	
		ना	42,320	1,160	24,805	10,135	2,995	935	260	395	1,635	365	U	
24	नागपूर ..	ए	4,83,400	22,745	2,51,180	1,18,225	39,090	13,110	4,745	4,505	29,800	4,765	T	Nagpur
		ग्रा	2,18,345	16,915	1,26,765	43,535	9,185	1,775	420	305	19,445	3,205	R	
		ना	2,65,055	5,830	1,24,415	74,690	29,905	11,335	4,325	4,200	10,355	1,550	U	
25	भंडारा ..	ए	3,49,695	18,125	1,63,415	96,760	34,985	9,220	2,735	2,245	22,210	2,340	T	Bhandara
		ग्रा	3,05,130	17,110	1,48,300	82,065	26,375	6,885	1,990	1,265	21,140	1,925	R	
		ना	44,565	1,015	15,115	14,695	8,610	2,335	745	980	1,070	415	U	
26	चंद्रपूर ..	ए	3,95,265	16,185	2,21,655	1,00,625	24,500	6,215	1,895	1,875	22,315	4,300	T	Chandrapur
		ग्रा	3,43,235	14,915	1,95,440	85,230	19,175	4,800	1,315	1,325	21,035	3,890	R	
		ना	52,030	1,270	26,215	15,395	5,325	1,415	580	550	1,280	310	U	
	महाराष्ट्र राज्य ..	**ए**	**1,14,58,145**	**5,59,885**	**70,67,435**	**21,10,645**	**5,65,995**	**1,88,060**	**59,885**	**57,020**	**8,46,220**	**1,54,425**	**T**	**Maharashtra**
		ग्रा	**73,75,695**	**4,54,205**	**45,30,595**	**12,92,105**	**2,85,495**	**88,200**	**25,945**	**21,930**	**6,77,550**	**1,08,630**	**R**	**State**
		ना	**40,82,450**	**1,06,010**	**25,39,840**	**8,18,540**	**2,80,500**	**99,860**	**33,940**	**35,090**	**1,68,670**	**45,795**	**U**	

आधार.– भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, कुटुंबावरील तक्ते, भाग आठ [ए व बी (एक)]
Source.— Census of India, 1981, Series 12, Household tables, Part VIII [A & B (i)]

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3

वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या, १९८१

Occupied Residential Houses and No. of Persons per Houses in 1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण कुटुंबे Total house-holds	संस्थातील कुटुंबे Institu-tional house-holds	वापरातील निवासी घरे Occupied Residential Houses			वापरातील निवासी घरामागे व्यक्तींची संख्या Persons per occupied Census Houses			District
				ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	16,24,535	12,415	..	15,90,575	15,90,575	..	5.18	5.18	Greater Bombay
2	ठाणे ..	6,55,516	4,221	3,40,561	2,99,632	6,40,193	5.48	4.96	5.24	Thane
3	रायगड ..	2,93,146	812	2,32,308	40,279	2,72,587	5.50	6.89	5.45	Raigad
4	रत्नागिरी ..	4,31,386	764	3,47,225	30,446	3,77,671	5.59	5.61	4.59	Ratnagiri
5	नाशिक ..	5,09,654	1,060	3,41,226	1,53,077	4,94,303	6.05	6.06	6.05	Nashik
6	धुळे ..	3,56,833	726	2,83,517	66,043	3,49,560	5.82	6.06	5.87	Dhule
7	जळगाव ..	4,78,415	785	3,59,238	1,13,151	4,72,389	5.46	5.82	5.54	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	4,77,357	988	4,00,119	62,546	4,62,665	5.89	5.62	5.85	Ahmadnagar
9	पुणे ..	7,67,495	2,381	3,77,444	3,63,376	7,40,820	5.81	5.42	5.62	Pune
10	सातारा ..	3,82,516	1,152	3,21,875	49,829	3,71,704	5.51	5.33	5.48	Satara
11	सांगली ..	3,30,677	890	2,45,460	70,919	3,16,379	5.85	5.56	5.78	Sangli
12	सोलापूर ..	4,62,910	622	3,22,749	1,33,529	4,56,278	5.71	5.75	5.72	Solapur
13	कोल्हापूर ..	4,47,786	1,199	3,21,222	1,13,629	4,34,851	5.87	5.47	5.76	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	4,39,124	843	3,39,629	93,089	4,32,718	5.58	5.77	5.62	Aurangabad
15	परभणी ..	3,37,854	507	2,71,670	60,397	3,32,067	5.47	5.68	5.51	Parbhani
16	बीड ..	2,70,999	461	2,27,167	39,235	2,66,402	5.53	5.86	5.58	Beed
17	नांदेड ..	3,08,296	423	2,50,253	54,957	3,05,210	5.68	5.97	5.73	Nanded
18	उस्मानाबाद ..	3,85,912	479	3,22,967	59,087	3,82,054	5.84	5.81	5.84	Osmanabad
19	बुलढाणा ..	2,83,353	277	2,30,523	49,464	2,79,987	5.33	5.64	5.39	Buldhana
20	अकोला ..	3,37,724	297	2,56,113	76,666	3,32,779	5.36	5.93	5.49	Akola
21	अमरावती ..	3,50,796	821	2,49,781	94,451	3,44,232	5.27	5.76	5.41	Amravati
22	यवतमाळ ..	3,30,557	365	2,77,022	46,949	3,23,971	5.33	5.58	5.36	Yavatmal
23	वर्धा ..	1,82,710	185	1,35,500	42,505	1,78,005	5.13	5.45	5.21	Wardha
24	नागपूर ..	4,90,793	854	2,14,132	2,57,378	4,71,510	5.23	5.71	5.49	Nagpur
25	भंडारा ..	3,53,719	211	2,98,090	44,359	3,42,449	5.36	5.43	5.37	Bhandara
26	चंद्रपूर ..	4,00,892	549	3,31,258	50,789	3,82,047	5.42	5.15	5.38	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1,16,90,955**	**34,297**	**72,97,049**	**40,56,357**	**1,13,53,406**	**5.59**	**5.42**	**5.53**	**Maharashtra State**

आधार.–भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन (ए).

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part II-(A).

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.4

रहात्या घराचे छप्पर व भिंती यासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबाचे वर्गीकरण/Distribution of Households by Predominent Material of Roof and Wall

जनगणना/Population Census, 1981

भिंतीसाठी वापरलेले सामान		ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण कुटुंबे	गवत, पाने, बोरु, गवती छप्पर, लाकूड, चिखल, न भाजलेल्या विटा किंवा बांबू	फरशी, पाटी	पन्हाळीदार लोखंड, जस्त किंवा इतर धातूचे पत्रे	छपरासाठी वापरलेले सामान Material of Roof: ॲस्बेस्टॉस, सिमेंटचे पत्रे	विटा, दगड आणि चुना	दगड	कॉंक्रिट आरबीसी/आरसीसी	इतर सर्व प्रकारचे व न उल्लेख केलेले सामान		
			Total households	Grass, Leaves, Reeds, Thatch, Wood, Mud, Unburnt Bricks or Bamboo	Tiles, Slate, Shingle	Corrugated Iron, Zinc, or other Metal Sheets	Asbestos, Cement Sheets	Brick, Stone and Lime	Stone	Concrete RBC/RCC	All other Materials and Material not stated	Rural Urban Total	Material of wall
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)
एकूण सामान		ग्रा	73,75,695	23,89,055	30,38,090	12,72,295	66,555	43,045	11,050	83,130	4,72,475	R	All Materials
		ना	40,82,450	3,73,600	14,09,150	7,58,945	2,49,155	96,900	13,935	9,47,735	2,33,030	U	
		ए	1,14,58,145	27,62,655	44,47,240	20,31,240	3,15,710	1,39,945	24,985	10,30,865	7,05,505	T	
गवत, पाने, बोरु किंवा बांबू ..		ग्रा	12,80,310	7,54,840	..	1,23,675	3,835	..	..	..	3,97,960	R	Grass, Leaves, Reeds
		ना	3,51,965	1,58,375	..	58,985	7,475	..	..	..	1,27,130	U	or Bamboo
		ए	16,32,275	9,13,215	..	1,82,660	11,310	..	..	..	5,25,090	T	
चिखल		ग्रा	28,35,415	8,51,510	14,96,845	4,64,335	3,245	..	..	..	19,480	R	Mud
		ना	4,42,790	62,685	2,49,745	1,15,830	4,205	..	..	..	10,325	U	
		ए	32,78,205	9,14,195	17,46,590	5,80,165	7,450	..	..	..	29,805	T	
न भाजलेल्या विटा		ग्रा	6,97,190	1,86,350	3,69,240	1,30,570	3,360	2,130	465	1,000	4,075	R	Unburnt Bricks
		ना	3,29,395	29,095	1,50,615	1,20,630	10,700	5,550	715	7,425	4,665	U	
		ए	10,26,585	2,15,445	5,19,855	2,51,200	14,060	7,680	1,180	8,425	8,740	T	
लाकूड		ग्रा	33,565	8,050	17,680	5,600	1,080	..	..	..	1,155	R	Wood
		ना	1,90,980	25,595	77,190	61,205	15,955	..	..	..	11,035	U	
		ए	2,24,545	33,645	94,870	66,807	17,035	..	..	..	12,190	T	

भाजलेल्या विटा	ग्रा	7,62,755	96,880	3,91,020	1,68,380	32,510	27,265	1,380	39,320	6,000	R	Burnt Bricks.
	ना	15,48,815	53,395	5,65,070	2,38,820	1,20,665	62,345	5,820	4,77,120	25,580	U	
	ए	23,11,570	1,50,275	9,56,090	4,07,200	1,53,175	89,610	7,200	5,16,440	31,580	T	
जीआय किंवा इतर धातूचे पत्रे ..	ग्रा	25,425	2,915	3,595	14,135	2,215	360	415	720	1,070	R	GI Sheets or other
	ना	3,34,085	15,355	1,68,620	89,435	38,215	6,170	1,625	5,050	9,615	U	Metal Sheets.
	ए	3,59,510	18,270	1,72,215	1,03,570	40,430	6,530	2,040	5,770	10,685	T	
दगड	ग्रा	16,23,665	4,80,620	7,31,450	3,56,060	12,770	9,285	8,310	10,170	15,000	R	Stone.
	ना	2,02,250	14,285	1,02,945	53,610	6,580	3,280	1,945	16,845	2,760	U	
	ए	18,25,915	4,94,905	8,34,395	4,09,670	19,350	12,565	10,255	27,015	17,760	T	
सिमेंट कॉंक्रीट	ग्रा	70,090	1,995	18,115	6,270	6,895	3,925	315	31,560	1,015	R	Cement Concrete.
	ना	6,28,135	12,425	84,435	15,490	42,115	19,135	3,195	4,40,380	10,960	U	
	ए	6,98,225	14,420	1,02,550	21,760	49,010	23,060	3,510	4,71,940	11,975	T	
इतर सर्व व न उल्लेखिलेले सामान ..	ग्रा	47,280	5,895	10,145	3,270	645	80	165	360	26,720	R	All other Materials and
	ना	54,035	2,390	10,530	4,940	3,245	420	635	915	30,960	U	Materials not stated.
	ए	1,01,315	8,285	20,675	8,210	3,890	500	800	1,275	57,680	T	

आधार:- भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, कुटुंबावरील तक्ते भाग आठ [ए व बी (एक)].

Source — Census of India, 1981, Series 12, Household tables, Part VIII [A & B (i)].

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.5

बेघर व संस्थात राहणारी लोकसंख्या

Houseless and Institutional Population

जनगणना

Population Census, 1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा			व्यक्तींची संख्या Number of Persons			एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage to total population	District
				बेघर Houseless	संस्थातील Institutional	एकूण Total		
(1)	(2)			(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	44,289	1,58,312	2,02,601	2.46	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	25,149	46,490	71,639	2.14	Thane
3	रायगड	..	..	30,147	7,488	37,635	2.53	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	41,792	8,744	50,536	2.39	Ratnagiri
5	नाशिक	..	..	29,684	34,477	64,161	2.14	Nashik
6	धुळे	..	..	25,544	23,456	49,000	2.39	Dhule
7	जळगाव	..	..	19,152	9,079	28,231	1.08	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	..	47,524	26,718	74,242	2.74	Ahmednagar
9	पुणे	..	..	25,963	64,755	90,718	2.18	Pune
10	सातारा	..	..	29,368	13,024	42,392	2.08	Satara
11	सांगली	..	..	34,097	8,666	42,763	2.34	Sangli
12	सोलापूर	..	..	10,930	13,198	24,128	0.92	Solapur
13	कोल्हापूर	..	..	17,888	14,070	31,958	1.28	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	..	17,693	13,729	31 422	1.29	Aurangabad
15	परभणी	..	..	20,786	6,447	27,233	1.49	Parbhani
16	बीड	..	..	10,244	6,318	16,562	1.11	Beed
17	नांदेड	..	..	7,853	10,405	18,258	1.04	Nanded
18	उस्मानाबाद	..	..	10,553	7,202	17,755	0.80	Osmanabad
19	बुलढाणा	..	..	11,114	4,097	15,211	1.01	Buldhana
20	अकोला	..	..	12,020	7,033	19,053	1.04	Akola
21	अमरावती	..	..	12,080	13,763	25,843	1.39	Amravati
22	यवतमाळ	..	..	13,906	12,730	26,636	1.53	Yavatmal
23	वर्धा	..	..	8,867	5,436	14,303	1.54	Wardha
24	नागपूर	..	..	14,144	21,509	35,653	1.38	Nagpur
25	भंडारा	..	..	6,810	4,713	11,523	0.63	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	..	14,860	12,030	26,890	1.31	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	**5,42,457**	**5,53,889**	**10,96,346**	**1.75**	**Maharashtra State**

आधार.–भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन (ए).
Source —Census of India, 1981, Series 12, Part II-(A).

५. शिक्षण

५.१. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था यांतील विद्यार्थी, शिक्षक आणि प्रमुख परिक्षांचे निकाल इत्यादी बाबींची माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे :–

५.२. शैक्षणिक संस्थांचे शिक्षणाच्या प्रकारानुसार केलेले वर्गीकरण हे शिक्षणाच्या टप्प्यानुसार केलेल्या वर्गीकरणापेक्षा थोडे वेगळे आहे. बऱ्याचशा माध्यमिक शिक्षण संस्था प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणही देतात. तरीही सर्व विद्यार्थ्यांची संख्या माध्यमिक शिक्षण संस्थातच दर्शविण्यात येते. पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तानुसार केलेली वर्गवारी कदाचित खरे चित्र उभे करू शकेल. तीन ते पाच ह्या वयोगटातील मुले पूर्व-प्राथमिक संस्थात शिकतात. ह्या संस्था किंडरगार्टन किंवा मॉंटेसरी म्हणून ओळखल्या जातात. प्राथमिक संस्थात पूर्व-प्राथमिक व इयत्ता पहिली ते चौथी किंवा इयत्ता पहिली ते सातवी किंवा आठवी किंवा त्याहून कमी इयत्तांचा अभ्यासक्रम व शिक्षण विभागाने मंजूर केलेला अभ्यासक्रम शिकविला जातो. माध्यमिक संस्थेत इयत्ता आठवी ते दहावी किंवा अकरावी/बारावी फक्त किंवा खालच्या इयत्तातील विद्यार्थ्यासह विद्यार्थी शिक्षण घेतात. उच्च शिक्षण म्हणजे माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा पास झाल्यानंतरचा पदवी किंवा पदविका अभ्यासक्रम होय. ह्या विभागात परीक्षांच्या निकालाविषयी आकडेवारीही देण्यात येते.

5. EDUCATION

5.1. Data on institutions according to type of education students, teachers and results of major examinations are presented in the following tables :—

5.2. The classification of institutions according to type is slightly different from stages of education. There are many secondary schools which also impart education in 'primary' courses. Nevertheless, the entire enrolment of students is included under secondary education. The break-up of the total enrolment of students in pre-primary, primary and secondary schools according to standards may perhaps give the realistic picture. Children between ages three and five attend pre-primary institutions. These are generally known as kindergarten, montessory etc. Primary institutions provide education for pre-primary and standard I—IV or standard I—VII/VIII or less and teaches the curriculum approved by the Education Department; whereas secondary institutions coach students for standard VIII to X or XI/XII with or without lower standard. Higher education is education after passing secondary school certificate examination which leads to a degree/diploma examination. The statistic about examination results is also presented.

सत्यमेव जयते

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.1

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यताप्राप्त संस्था

Number of Recognised Institution by Type of Education (1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	संस्थेचे प्रकार	संस्थांची संख्या Number of Institution		Type of Institution
		1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	विद्यापिठे.	*11	*11	Universities
2	दर दहा लाख लोकसंख्येमागे कला आणि विज्ञान महाविद्यालये	7	8	Arts and Science Colleges per Ten lakhs population.
3	वाणिज्य महाविद्यालये	67	63	Colleges of Commerce.
4	शारीरिक शिक्षणाची महाविद्यालये	17	36	Colleges for Physical Education.
5	शिक्षकांची प्रशिक्षण महाविद्यालये (बि. एड.). . ..	70	138	Teachers Training Colleges (B. Ed.).
6	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्चतर माध्यमिक शाळा ..	2	2	Higher Secondary Schools per lakh population.
7	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्च/मुलोद्योग शाळा ..	11	11	High/Post Basic Schools per lakh population.
8	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक/मुलोद्योग शाळा.	1	1	Primary/Pre-Primary/Jr. Basic Schools per thousand population.
9	अपंगाकरिता शाळा	27	27	Schools for Handicapped.
10	दर एक लाख लोकसंख्येमागे माध्यमिक शाळा/वरिष्ठ मुलोद्योग शाळा.	24	25	Middle Schools/Senior Basic Schools per Lakh population.

* टिपणी.–यात चार कृषि विद्यापिठे समाविष्ट आहेत.

Note.— Including 4 Agriculture Universities.

आधार.– शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2 (A)

फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या

Number of Educational Institutions, Exclusively for girls by type of education (1989-90)

अ. क. Sr. No.	जिल्हा	कला/ विज्ञान महाविद्यालये Arts/ Science Colleges	शिक्षक प्रशिक्षण महाविद्यालये Teachers Training Colleges		उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools	माध्यमिक शाळा/ मुलोयोग शाळा High School/ Basic School	पूर्व माध्यमिक शाळा/ वरिष्ठ मुलोयोग शाळा Middle Schools/ Sr. Basic Schools	प्राथमिक/ पूर्व प्राथमिक/ वरिष्ठ मुलोयोग शाळा Primary Schools/ Pre-Primary /Sr. Basic Schools	District
			B. Ed.	D. Ed.					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	8	2	8	7	94	..	79	Greater Bombay.
2	ठाणे ..	1	.	1	4	11	20	12	Thane.
3	रायगड ..	..	..	1	1	3	12	14	Raigad.
4	रत्नागिरी ..	..	..	..	..	4	14	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	..	..	3	7	2	Sindhudurg
6	नाशिक ..	..	..	2	3	18	89	49	Nashik
7	धुळे ..	..	..	..	4	22	27	71	Dhule
8	जळगाव ..	..	..	..	4	14	97	88	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	..	..	1	3	12	11	25	Ahmadnagar
10	पुणे ..	1	1	5	10	31	126	71	Pune
11	सातारा ..	..	..	4	4	18	18	26	Satara
12	सांगली ..	1	1	1	3	30	87	85	Sangli
13	सोलापूर ..	..	..	2	1	18	56	47	Solapur
14	कोल्हापूर ..	..	..	2	5	19	83	76	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	..	..	1	1	16	14	30	Aurangabad
16	जालना ..	..	..	..	1	4	8	9	Jalna
17	परभणी ..	..	..	..	2	9	21	23	Parbhani
18	बीड ..	..	..	1	2	18	17	24	Beed
19	नांदेड ..	..	..	..	..	22	27	16	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	..	..	..	1	13	17	9	Osmanabad
21	लातूर ..	..	..	..	1	25	20	7	Latur
22	बुलढाणा ..	..	..	..	1	13	6	51	Buldhana
23	अकोला ..	..	..	1	4	24	10	62	Akola
24	अमरावती ..	..	..	1	5	39	11	85	Amravati
25	यवतमाळ ..	..	..	..	4	20	13	37	Yavatmal
26	वर्धा ..	..	..	1	5	16	1	65	Wardha
27	नागपूर ..	..	..	5	12	54	13	105	Nagpur
28	भंडारा ..	..	..	..	3	22	12	48	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	..	..	..	3	11	..	44	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	..	..	..	..	7	4	14	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**11**	**4**	**37**	**94**	**610**	**841**	**1,279**	**Maharashtra State**

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

RC-1234—27

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2 (B)

फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या

Number of Educational Institutions, Exclusively for Girls by Type of Education (1990-91)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	कला/ विज्ञान महाविद्यालये Arts/ Science Colleges	शिक्षक प्रशिक्षण महाविद्यालये Teachers Training Colleges		उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools	माध्यमिक शाळा/ मुलोद्योग शाळा High School/ Basic School	पूर्व माध्यमिक शाळा/ वरिष्ठ मुलोद्योग शाळा Middle Schools/ Sr. Basic Schools	प्राथमिक/ पूर्व प्राथमिक/ वरिष्ठ मुलोद्योग शाळा Primary Schools/ Pre-Primary /Sr. Basic Schools	District
			B. Ed.	D. Ed.					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	8	2	8	6	97	..	79	Greater Bombay.
2	ठाणे ..	1	..	1	4	14	20	13	Thane.
3	रायगड ..	..	..	1	1	3	13	12	Raigad.
4	रत्नागिरी ..	..	..	..	..	5	14	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	..	..	4	7	2	Sindhudurg
6	नाशिक ..	..	..	2	3	21	89	43	Nashik
7	धुळे ..	..	..	..	4	29	26	70	Dhule
8	जळगाव ..	..	..	..	6	17	97	86	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	..	..	..	4	13	11	25	Ahmednagar
10	पुणे ..	1	1	5	12	32	104	71	Pune
11	सातारा ..	..	..	4	4	22	16	26	Satara
12	सांगली ..	1	1	1	4	37	89	81	Sangli
13	सोलापूर ..	..	..	2	2	21	58	46	Solapur
14	कोल्हापूर ..	..	..	2	4	30	88	76	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	..	..	1	1	17	16	27	Aurangabad
16	जालना ..	..	..	..	1	5	8	9	Jalna
17	परभणी ..	..	..	..	3	8	21	23	Parbhani
18	बीड ..	..	..	1	3	25	17	27	Beed
19	नांदेड ..	..	..	..	..	29	27	21	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	..	..	..	1	18	17	13	Osmanabad
21	लातूर ..	..	..	..	4	21	23	6	Latur
22	बुलढाणा ..	..	..	..	1	13	6	52	Buldhana
23	अकोला ..	..	..	1	4	27	8	64	Akola
24	अमरावती ..	..	..	1	5	42	10	80	Amravati
25	यवतमाळ ..	..	..	..	4	15	13	37	Yavatmal
26	वर्धा ..	..	..	1	6	17	1	66	Wardha
27	नागपूर ..	..	..	5	13	57	14	103	Nagpur
28	भंडारा ..	..	..	..	4	24	14	48	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	..	..	..	3	11	..	43	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	..	..	..	..	7	6	12	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**11**	**4**	**36**	**107**	**681**	**833**	**1,265**	**Maharashtra State**

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3 (A)

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3 (A)

वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या

Number of Schools according to classification (1989-90)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा		उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary				पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ मुलोयोग शाळा Middle/Senior Basic Schools				पूर्व-प्राथमिक/प्राथमिक/कनिष्ठ मुलोयोग शाळा Pre-primary/Primary/Junior Basic Schools				District
			शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विना अनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	12	51	923	986	..	822	..	822	2	490	936	1,428	Greater Bombay
2	ठाणे	..	21	8	413	442	51	738	229	1,018	11	1,908	280	2,199	Thane
3	रायगड	..	4	2	214	220	10	801	8	819	4	1,512	35	1,551	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	1	224	225	4	1,065	8	1,077	..	1,442	23	1,465	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	173	173	2	619	6	627	1	838	24	863	Sindhudurga
6	नाशिक	..	26	6	371	403	37	714	57	808	18	2,049	75	2,142	Nashik
7	धुळे	..	19	4	278	301	48	254	35	337	17	1,629	118	1,764	Dhule
8	जळगांव	..	6	10	315	331	8	615	30	653	7	1,171	110	1,288	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	8	1	377	386	9	582	29	620	..	1,939	56	1,995	Ahmednagar
10	पुणे	..	19	31	494	544	11	1,159	..	..	..	..	..	..	Pune
11	सातारा	..	2	2	357	361	2	803	29	834	1	1,490	58	1,549	Satara
12	सांगली	..	..	1	323	324	2	573	24	599	2	866	68	936	Sangli
13	सोलापूर	..	2	6	355	363	..	761	72	833	2	1,350	155	1,507	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1	8	388	397	3	849	51	903	..	1,006	184	1,190	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	4	55	170	229	4	431	55	490	5	942	122	1,069	Aurangabad
16	जालना	..	1	33	78	112	..	280	13	293	1	770	26	797	Jalna
17	परभणी	..	5	77	101	183	1	414	43	458	1	1,104	43	1,148	Parbhani
18	बीड	..	..	60	196	256	2	410	34	446	3	1,169	32	1,204	Beed
19	नांदेड	..	5	71	189	265	11	497	91	599	2	1,178	150	1,330	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	1	51	124	176	..	357	16	373	..	455	18	473	Osmanabad
21	लातूर	..	..	50	224	278	..	443	30	473	..	559	73	672	Latur
22	बुलढाणा	..	1	43	164	208	1	397	16	414	1	987	26	1,014	Buldhana
23	अकोला	..	2	21	312	335	1	515	26	542	2	1,174	44	1,220	Akola
24	अमरावती	..	8	33	338	379	17	423	21	461	8	1,192	116	1,316	Amravati
25	यवतमाळ	..	13	41	211	265	8	610	42	660	12	1,239	39	1,290	Yavatmal

26	वर्धा	..	4	9	173	186	4	198	15	217	2	741	39	782	Wardha
27	नागपूर	..	8	33	481	522	3	444	84	531	6	1,290	352	1,648	Nagpur
28	भंडारा	..	5	67	278	350	6	478	41	525	6	1,107	157	1,270	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	5	19	182	206	5	343	16	364	3	1,112	57	1,172	Chandrapur
30	गढचिरोली	..	11	9	68	88	21	150	9	180	..	745	15	760	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**193**	**803**	**8,494**	**9,490**	**271**	**16,745**	**1,189**	**18,205**	**123**	**35,663**	**3,646**	**39,432**	**Maharashtra State**

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3 (B)

वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या

Number of Schools according to classification (1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools				पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ मुलोयोग शाळा Middle/Senior Basic Schools				पूर्व-प्राथमिक/प्राथमिक/कनिष्ठ प्राथमिक शाळा Pre-primary/Primary/Junior Basic Schools				District
		शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	11	51	964	1,026	..	830	..	830	2	480	943	1,425	Greater Bombay
2	ठाणे ..	21	8	432	461	51	757	252	1,060	15	1,957	270	2,242	Thane
3	रायगड ..	4	1	220	225	9	795	8	812	5	1,542	127	1,674	Raigad
4	रत्नागिरी ..	..	1	239	240	4	1,044	7	1,055	..	1,469	22	1,491	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	161	161	2	622	6	630	1	1,476	62	1,539	Sindhudurga
6	नाशिक ..	28	6	383	417	34	748	59	841	30	2,007	90	2,127	Nashik
7	धुळे ..	21	4	297	322	48	243	42	333	14	1,643	125	1,782	Dhule
8	जळगाव ..	7	10	329	346	7	617	35	659	12	1,162	112	1,286	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	8	1	407	416	9	589	30	628	2	1,946	60	2,008	Ahmednagar
10	पुणे ..	22	29	508	559	10	1,210	70	1,290	7	2,205	207	2,419	Pune
11	सातारा ..	2	2	373	377	2	818	29	849	1	1,476	62	1,539	Satara
12	सांगली ..	..	1	335	336	2	584	28	614	2	867	66	935	Sangli
13	सोलापूर ..	2	9	379	390	..	776	75	851	3	1,388	157	1,548	Solapur
14	कोल्हापूर ..	1	8	399	408	1	850	91	942	..	1,017	208	1,225	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	9	55	193	257	5	440	70	515	6	926	98	1,030	Aurangabad
16	जालना ..	1	33	82	116	..	294	13	307	1	778	26	805	Jalna
17	परभणी ..	5	77	107	189	1	416	45	462	2	1,122	57	1,181	Parbhani
18	बीड ..	1	60	233	294	2	420	44	466	1	1,198	39	1,238	Beed
19	नांदेड ..	5	71	212	288	11	507	114	632	2	1,244	182	1,428	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	51	143	195	..	363	17	380	..	454	30	484	Osmanabad
21	लातूर ..	..	50	224	274	..	453	35	488	..	583	77	660	Latur
22	बुलढाणा ..	1	43	167	211	5	404	11	420	2	979	32	1,013	Buldhana
23	अकोला ..	2	22	318	342	1	518	27	546	2	1,164	49	1,215	Akola
24	अमरावती ..	8	33	363	404	17	430	23	470	1	1,134	137	1,272	Amravati
25	यवतमाळ ..	13	37	236	286	8	611	42	661	14	1,244	61	1,319	Yavatmal

26	वर्धा	..	4	9	179	192	4	203	14	221	2	738	47	787	Wardha
27	नागपूर	..	8	33	508	549	3	445	86	534	5	1,289	390	1,684	Nagpur
28	भंडारा	..	5	66	299	370	6	491	57	554	8	1,104	143	1,255	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	6	22	192	220	6	375	20	401	4	1,089	72	1,165	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	14	10	77	101	20	174	11	205	4	789	20	813	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**210**	**803**	**8,959**	**9,972**	**268**	**17,027**	**1,361**	**18,656**	**148**	**35,806**	**3,987**	**39,941**	**Maharashtra State**

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4 (A)

विभागवार शिक्षकांची संख्या

Number of School Teachers classified by Department (1989-90)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उच्च/उच्च माध्यमिक/ बहुउद्देशिय/प्राथमिक विभाग High/Higher Secondary/ Multipurpose/ Basic Deptt.			माध्यमिक / वरिष्ठ प्राथमिक विभाग Middle/Senior Basic Deptt.			प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक कनिष्ठ मुलोयोग विभाग Primary / Pre-Primary Junior Basic Deptt.			अध्यापक महाविद्यालये Teachers Training Colleges (B. Ed.)			एकूण Grand Total			District
		पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	8,743	16,194	24,937	4,323	8,438	12,761	4,986	12,385	17,371	30	74	104	18,082	37,091	55,173	Greater Bombay
2	ठाणे ..	4,712	5,070	9,782	3,529	5,598	9,127	2,756	3,936	6,692	11	10	21	11,008	14,614	25,622	Thane
3	रायगड ..	3,056	1,238	4,294	2,853	18,55	4,708	1,829	1,285	3,114	5	..	5	7,743	4,378	12,121	Raigad
4	रत्नागिरी ..	2,441	662	3,103	3,283	2,552	5,835	1,674	901	2,575	18	3	21	7,416	4,118	11,534	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	2,200	589	2,789	1,979	1,318	3,297	814	607	1,421	7	4	11	5,000	2,518	7,518	Sindhudurga
6	नाशिक ..	6,243	2,300	8,543	3,897	2,350	6,247	4,119	2,466	6,585	29	17	46	14,288	7,133	21,421	Nashik
7	धुळे ..	5,017	900	5,917	1,949	640	2,589	3,786	1,575	5,361	38	14	52	10,790	3,129	13,919	Dhule
8	जळगाव ..	5,842	1,074	6,916	4,118	2,062	6,180	3,553	1,358	4,911	18	6	24	13,531	4,500	18,031	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	6,123	1,502	7,625	3,548	1,487	5,035	4,103	1,930	6,038	28	4	32	13,807	4,923	18,730	Ahmednagar
10	पुणे ..	7,305	5,409	12,714	5,279	5,889	11,168	3,320	3,500	6,820	21	22	43	15,925	14,820	30,745	Pune
11	सातारा ..	6,071	1,339	7,410	4,438	2,149	6,587	2,371	1,418	3,789	26	2	28	12,906	4,908	17,814	Satara
12	सांगली ..	4,113	962	5,075	3,547	2,013	5,560	2,084	1,135	3,219	18	9	27	9,762	4,119	13,881	Sangli
13	सोलापूर ..	4,932	1,188	6,120	4,563	2,054	6,617	2,991	1,561	4,552	30	9	39	12,516	4,812	17,328	Solapur
14	कोल्हापूर ..	5,056	1,197	6,253	5,460	1,974	7,434	2,079	1,403	3,482	34	9	43	12,629	4,583	17,212	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	2,424	1,059	3,483	2,259	1,206	3,465	1,905	1,093	2,998	24	5	29	6,612	3,363	9,975	Aurangabad
16	जालना ..	1,334	259	1,593	1,453	314	1,767	1,422	344	1,766	..	..	..	4,209	917	5,126	Jalna
17	परभणी ..	2,599	535	3,134	2,742	762	3,504	2,139	370	2,509	10	1	11	7,490	1,668	9,158	Parbhani
18	बीड ..	2,945	497	3,442	2,242	581	2,823	2,447	522	2,969	8	3	11	7,642	1,603	9,245	Beed
19	नांदेड ..	3,331	573	3,904	3,252	975	4,227	2,617	598	3,215	4	2	6	9,204	2,148	11,352	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	2,459	399	2,858	2,369	370	2,739	1,047	199	1,246	8	2	10	5,883	970	6,853	Osmanabad
21	लातूर ..	3,737	582	4,319	3,164	462	3,626	1,613	442	2,055	..	..	..	8,514	1,486	10,000	Latur
22	बुलढाणा ..	3,181	444	3,625	2,661	403	3,064	2,482	548	3,030	7	1	8	8,331	1,396	9,727	Buldhana
23	अकोला ..	3,994	901	4,895	2,786	936	3,722	2,328	1,013	3,341	6	3	9	9,114	2,853	11,967	Akola
24	अमरावती ..	4,229	1,413	3,642	2,766	960	3,726	2,714	1,767	4,481	9	2	11	9,718	4,142	13,860	Amravati
25	यवतमाळ ..	3,106	683	3,789	3,315	1,187	4,502	2,113	666	2,779	5	1	6	8,539	2,537	11,076	Yavatmal

26	वर्धा	..	2,487	728	3,215	1,098	440	1,538	1,433	821	2,254	7	4	11	5,025	1,993	7,018	Wardha
27	नागपूर	..	6,167	3,633	9,800	2,035	2,204.	4,239	2,483	3,607	6,090	18	14	32	10,703	9,458	20,161	Nagpur
28	भंडारा	..	4,402	930	5,332	3,202	895	4,097	2,822	1,014	3,836	14	3	17	10,440	2,842	13,282	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	2,904	821	3,725	2,296	546	2,842	2,112	936	3,048	9	4	13	7,321	2,307	9,628	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	966	185	1,151	915	156	1,071	1,169	234	1,403	3,	3	6	3,053	578	3,631	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**1,22,119**	**53,266**	**1,75,385**	**91,321**	**52,776**	**1,44,097**	**73,316**	**49,634**	**1,22,950**	**445**	**231**	**676**	**2,87,261**	**1,55,907**	**4,43,108**	**Maharashtra State**

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4 (B)

विभागवार शिक्षकांची संख्या

Number of Schools Teachers classified by Department (1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उच्च/उच्च माध्यमिक/ बहुउद्देशिय / प्राथमिक शाळा High/Higher Secondary/ Multipurpose Basic Department			माध्यमिक/वरिष्ठ प्राथमिक शाळा Middle/Senior Basic Department			प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक कनिष्ठ मुलोयोग विभाग Primary/Pre-Primary Junior Basic Department			अध्यापक महाविद्यालये Teachers Training Colleges (B. Ed.)			District
		पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	9,096	16,368	25,464	4,287	8,288	12,575	4,993	12,277	17,270	42	107	149	Greater Bom
2	ठाणे ..	4,847	5,147	9,992	3,478	6,056	9,534	2,817	3,528	6,345	31	34	65	Thane
3	रायगड ..	3,202	1,356	4,558	2,766	1,955	4,721	1,871	1,400	3,271	5	..	5	Raigad
4	रत्नागिरी ..	2,489	661	3,150	3,289	2,582	5,871	1,631	877	2,508	20	3	23	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1,863	528	2,391	1,910	1,423	3,333	746	628	1,374	7	4	11	Sindhudurg
6	नाशिक ..	6,356	2,340	8,696	3,880	2,392	6,272	4,126	2,599	6,725	34	18	52	Nashik
7	धुळे ..	5,254	979	6,233	1,891	684	2,575	3,794	1,599	5,393	67	20	87	Dhule
8	जळगाव ..	5,964	1,132	7,096	4,020	2,085	6,105	3,524	1,408	4,932	27	9	36	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	6391	1,575	7,966	3,592	1,642	5,234	3,979	1,984	5,963	37	7	44	Ahmednagar
10	पुणे ..	7,609	5,628	13,237	5,089	5,810	10,899	3,518	3,544	1,062	47	54	101	Pune
11	सातारा ..	5,518	1,515	7,033	4,364	2,264	6,628	2,255	1,474	3,729	56	6	62	Satara
12	सांगली ..	4,242	1,018	5,260	3,599	2,225	5,824	1,914	1,132	3,046	31	17	48	Sangli
13	सोलापूर ..	5,206	1,264	6,470	4,912	2,152	7,064	2,945	1,513	4,458	54	15	69	Solapur
14	कोल्हापूर ..	5,224	1,189	6,413	6,102	2,583	8,685	1,871	1,400	3,271	91	35	126	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	2,544	1,117	3,661	2,349	1,383	3,732	1,836	1,001	2,837	40	14	54	Aurangabad
16	जालना ..	1,397	277	1,674	1,446	321	1,767	1,342	321	1,663	12	4	16	Jalna
17	परभणी ..	2,723	541	3,264	2,656	672	3,328	2,112	424	2,536	10	3	13	Parbhani
18	बीड ..	3,172	524	3,696	2,583	760	3,343	2,177	348	2,525	21	4	25	Beed
19	नांदेड ..	3,539	631	4,170	3,451	1,115	4,566	2,748	553	3,301	20	6	26	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	2,585	436	3,021	2,402	407	2,809	1,146	240	1,386	22	3	25	Osmanabad
21	लातूर ..	4,042	599	4,641	3,206	526	3,732	1,560	435	1,995	8	..	8	Latur
22	बुलढाणा ..	3,205	428	3,633	2,749	417	3,166	2,424	540	2,965	7	1	8	Buldhana
23	अकोला ..	4,281	1,056	5,331	2,882	976	3,858	2,302	1,035	3,337	7	7	14	Akola
24	अमरावती ..	4,412	1,536	5,948	2,647	1,092	3,739	2,514	1,593	4,107	11	7	18	Amravati
25	यवतमाळ ..	3,280	663	3,943	3,185	1,203	4,388	2,209	632	2,841	21	8	29	Yavatmal

26	वर्धा	..	2,542	749	3,291	1,169	468	1,637	1,406	838	2,244	7	5	12	Wardha
27	नागपूर	..	6,554	4,214	10,768	2,077	2,239	4,316	2,534	3,753	6,287	24	38	62	Nagpur
28	भंडारा	..	4,686	1,006	5,692	3,538	1,055	4,593	2,659	967	3,626	13	9	22	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	3,037	849	3,886	2,221	559	2,780	2,226	986	3,212	20	7	27	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	1,064	194	1,258	998	223	1,221	1,201	242	1,443	3	2	5	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**1,26,324**	**55,518**	**1,81,842**	**92,738**	**55,557**	**1,48,295**	**72,770**	**49,446**	**1,22,216**	**795**	**447**	**1,242**	**Maharashtra State**

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

विभागवार विद्यार्थ्यांची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्वप्राथमिक/ मुलोद्योग विभाग Primary/Pre-Primary/ Basic Deptt.			पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ मुलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Deptt.		
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	2,97,612	2,68,378	5,65,990	2,90,601	2,67,911	5,58,512
2	ठाणे	1,45,132	1,23,191	2,68,323	2,23,887	1,83,360	4,07,247
3	रायगड	52,206	50,333	1,02,539	89,045	78,486	1,67,531
4	रत्नागिरी	34,055	32,609	66,664	84,142	75,202	1,59,344
5	सिंधुदुर्ग	16,808	16,535	33,343	43,919	42,550	86,469
6	नाशिक	1,38,755	1,20,031	2,58,786	1,35,004	1,15,761	2,50,765
7	धुळे	1,10,762	90,846	2,01,608	51,527	41,079	92,606
8	जळगाव	1,09,637	85,548	1,95,185	1,20,129	95,983	2,16,112
9	अहमदनगर	1,28,330	1,10,858	2,39,188	1,04,770	83,229	1,87,999
10	पुणे	1,48,845	1,36,434	2,85,279	2,20,489	1,95,842	4,16,331
11	सातारा	69,961	62,222	1,32,183	1,02,640	94,369	1,97,009
12	सांगली	58,480	56,939	1,15,419	1,05,814	88,207	1,94,021
13	सोलापूर	95,876	79,496	1,75,372	1,51,593	1,11,806	2,63,399
14	कोल्हापूर	68,813	62,606	1,31,419	1,47,598	1,29,863	2,77,461
15	औरंगाबाद	77,696	56,838	1,34,534	91,431	68,565	1,59,996
16	जालना	52,081	34,186	86,267	49,669	30,703	80,372
17	परभणी	60,414	45,075	1,05,489	83,974	59,814	1,43,788
18	बीड	61,897	47,204	1,09,101	80,019	57,316	1,37,335
19	नांदेड	76,489	61,016	1,37,505	1,09,086	83,167	1,92,223
20	उस्मानाबाद	29,429	23,321	52,750	56,249	48,058	1,04,307
21	लातूर	50,296	40,925	91,221	72,330	66,717	1,39,047
22	बुलढाणा	71,912	60,735	1,32,647	69,362	48,666	1,18,028
23	अकोला	82,400	67,581	1,49,981	78,672	65,248	1,43,920
24	अमरावती	85,759	75,822	1,61,581	80,884	67,824	1,48,708
25	यवतमाळ	65,674	55,340	1,21,014	94,584	73,870	1,68,454
26	वर्धा	45,927	44,041	89,968	29,343	25,398	54,741
27	नागपूर	1,28,062	1,20,050	2,48,112	93,637	80,658	1,74,295
28	भंडारा	68,577	66,891	1,35,468	85,478	75,156	1,60,634
29	चंद्रपूर	69,065	61,918	1,30,983	54,900	46,064	1,00,964
30	गडचिरोली	27,444	23,769	51,213	25,548	18,052	43,600
	महाराष्ट्र राज्य ..	25,28,394	21,80,738	47,09,132	30,26,324	25,18,894	55,45,218

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

EDUCATION

TABLE No. 5.5 (A)

Number of Students by Department

(1989-90)

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुउद्देशिय उच्च मुलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/ Multipurpose Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			
मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
4,46,158	3,36,856	7,83,014	36,589	35,882	72,471	1,247	1,428	2,675	Greater Bombay
1,88,402	1,41,690	3,30,092	8,388	8,593	16,981	396	360	756	Thane
75,784	47,930	1,23,714	2,677	1,488	4,165	27	25	52	Raigad
54,243	29,921	84,164	1,138	931	2,069	102	99	201	Ratnagiri
45,809	29,933	75,742	1,653	1,030	2,683	..	..	..	Sindhudurg
1,68,198	1,07,580	2,75,778	8,479	3,866	12,345	3,102	1,090	4,192	Nashik
1,17,017	68,587	1,85,604	8,819	2,500	11,319	2,142	480	2,622	Dhule
1,47,251	81,069	2,28,320	10,578	3,884	14,462	3,840	838	4,678	Jalgaon
1,63,343	85,505	2,48,848	8,878	2,598	11,476	2,960	705	3,665	Ahmednagar
2,51,899	1,64,107	4,16,006	17,036	10,361	27,397	3,267	1,332	4,599	Pune
1,26,416	75,993	2,02,409	6,880	2,686	9,566	1,335	486	1,821	Satara
96,029	57,942	1,53,971	5,459	2,450	7,909	841	336	1,177	Sangli
1,27,570	60,955	1,88,525	6,038	2,173	8,211	1,271	394	1,665	Solapur
1,30,726	69,008	1,99,734	8,083	3,116	11,199	763	162	925	Kolhapur
78,047	37,702	1,15,749	5,668	1,587	7,255	1,412	218	1,630	Aurangabad
38,824	12,957	51,781	953	328	1,281	234	57	291	Jalna
77,195	29,212	1,06,407	2,159	631	2,790	..	..	..	Parbhani
72,799	32,589	1,05,388	3,035	633	3,668	971	127	1,098	Beed
92,620	38,340	1,30,960	4,369	889	5,258	1,469	281	1,750	Nanded
57,003	31,426	88,429	2,160	497	2,657	347	62	409	Osmanabad
85,218	45,381	1,30,599	3,072	713	3,785	1,248	249	1,497	Latur
78,454	38,073	1,16,527	2,326	739	3,065	184	21	205	Buldhana
97,468	57,996	1,55,464	3,762	1,811	5,573	1,409	334	1,743	Akola
1,02,103	83,066	1,85,169	4,952	2,975	7,927	1,390	601	1,991	Amravati
76,863	46,689	1,23,552	3,184	1,482	4,666	387	144	531	Yavatmal
57,597	50,843	1,08,440	1,905	1,248	3,153	599	226	825	Wardha
1,75,086	1,30,969	3,06,055	8,641	6,647	15,288	2,468	1,513	3,981	Nagpur
98,258	73,212	1,71,470	2,717	1,266	3,983	385	135	520	Bhandara
73,387	53,790	1,27,177	3,402	1,292	4,694	862	227	1,089	Chandrapur
22,769	12,775	35,544	659	85	744	68	20	88	Gadchiroli
34,22,536	**21,32,096**	**55,54,632**	**1,83,659**	**1,04,381**	**2,88,040**	**34,726**	**11,950**	**46,676**	**Maharashtra State**

/*Source*.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

विभागवार विद्यार्थ्यांची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्वप्राथमिक/ मुलोयोग विभाग Primary/Pre-Primary/ Basic Deptt.			पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ मुलोयोग विभाग Middle/Senior Basic Deptt.		
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	3,05,652	2,77,618	5,83,270	2,93,411	2,71,575	5,64,986
2	ठाणे	1,42,662	1,19,104	2,61,766	2,36,502	1,98,123	4,34,625
3	रायगड	54,036	52,246	1,06,282	87,348	78,984	1,66,332
4	रत्नागिरी	35,472	33,763	69,235	83,241	75,868	1,59,109
5	सिंधुदुर्ग	16,530	15,964	32,494	43,387	41,791	85,178
6	नाशिक	1,41,316	1,21,357	2,62,673	1,40,337	1,22,008	2,62,345
7	धुळे	1,09,650	91,860	2,01,510	51,511	40,198	91,709
8	जळगाव	1,11,454	89,406	2,00,860	1,24,700	1,00,047	2,24,747
9	अहमदनगर	1,31,065	1,12,204	2,43,269	1,06,791	86,041	1,92,832
10	पुणे	1,47,537	1,37,998	2,85,535	2,25,552	2,01,325	4,26,877
11	सातारा	68,207	63,308	1,31,515	1,05,739	95,752	2,01,491
12	सांगली	57,831	57,320	1,15,151	1,09,518	91,409	2,00,927
13	सोलापूर	99,122	81,037	1,80,159	1,62,667	1,22,912	2,85,579
14	कोल्हापूर	87,878	77,254	1,65,132	1,42,858	1,27,355	2,70,213
15	औरंगाबाद	75,697	58,169	1,33,866	97,564	73,307	1,70,871
16	जालना	52,743	34,789	87,532	52,289	32,487	84,776
17	परभणी	62,207	47,519	1,09,726	85,943	61,161	1,47,104
18	बीड	62,461	48,648	1,11,109	82,598	59,363	1,41,961
19	नांदेड	81,632	66,219	1,47,851	1,18,315	91,289	2,09,604
20	उस्मानाबाद	30,806	24,980	55,786	57,889	50,018	1,07,907
21	लातूर	47,439	41,110	88,549	76,394	71,426	1,47,820
22	बुलढाणा	72,900	62,775	1,35,675	71,152	50,377	1,21,529
23	अकोला	81,812	70,389	1,52,201	82,655	66,311	1,48,966
24	अमरावती	91,865	81,547	1,73,412	75,882	63,744	1,39,626
25	यवतमाळ	66,124	53,028	1,19,152	94,707	78,667	1,73,374
26	वर्धा	44,114	42,946	87,060	29,679	25,951	55,630
27	नागपूर	1,27,322	1,22,470	2,49,792	92,242	81,195	1,73,437
28	भंडारा	65,718	63,463	1,29,181	87,730	78,927	1,66,657
29	चंद्रपूर	69,387	62,194	1,31,581	55,643	47,641	1,03,284
30	गडचिरोली	27,218	22,963	50,181	27,742	20,957	48,699
	महाराष्ट्र राज्य ..	**25,67,857**	**22,33,648**	**48,01,505**	**31,01,986**	**26,06,209**	**57,08,195**

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.5 (B)

Number of Students by Departments

(1990-91)

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुउद्देशिय/ उच्च मुलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/ Multipurpose/ Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District
मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
4,61,523	3,46,030	8,07,553	57,561	59,252	1,16,813	1,277	1,576	2,853	Greater Bombay
1,91,769	1,43,938	3,35,707	15,399	14,602	30,001	51	49	100	Thane
77,240	50,246	1,27,486	3,483	2,018	5,501	27	23	50	Raigad
54,034	30,953	84,987	1,858	1,515	3,375	74	52	126	Ratnagiri
37,781	26,098	63,879	25,544	1,677	4,231	..	..	..	Sindhudurg
1,73,223	1,13,286	2,86,509	17,198	7,447	24,645	2,929	1,113	4,042	Nashik
1,19,482	73,112	1,92,594	15,099	4,917	20,016	2,284	548	2,832	Dhule
1,49,107	84,552	2,33,659	17,981	7,675	25,656	3,457	859	4,316	Jalgaon
1,68,528	92,113	2,60,641	15,364	5,347	20,711	2,842	755	3,597	Ahmednagar
2,65,661	1,73,298	4,38,959	29,664	18,770	48,434	3,261	1,319	4,652	Pune
1,26,297	78,118	2,04,375	12,103	5,099	17,202	1,330	543	1,873	Satara
98,213	61,485	1,59,698	9,488	4,869	14,357	795	303	1,098	Sangli
1,32,933	65,967	1,98,900	12,846	5,306	18,152	1,449	422	1,871	Solapur
1,28,664	71,183	1,99,847	15,083	5,593	20,676	541	86	627	Kolhapur
81,018	43,130	1,24,148	11,380	3,338	14,718	1,544	294	1,838	Aurangabad
40,790	14,539	55,329	1,622	653	2,275	270	69	330	Jalna
78,113	30,981	1,09,094	4,565	1,280	5,845	469	82	551	Parbhani
76,740	35,975	1,12,715	6,703	1,594	8,297	1,295	191	1,486	Beed
97,805	41,820	1,39,625	10,819	2,387	13,206	1,544	280	1,824	Nanded
58,890	33,238	92,128	4,756	1,077	5,833	149	46	195	Osmanabad
90,280	50,708	1,40,988	6,358	1,559	7,917	1,431	317	1,748	Latur
80,298	40,743	1,21,041	4,568	1,648	6,216	181	16	197	Buldhana
1,01,885	68,155	1,70,040	7,124	3,482	10,606	1,041	276	1,317	Akola
1,09,402	89,388	1,98,790	9,584	5,916	15,500	1,628	741	2,369	Amravati
80,769	49,667	1,30,436	5,922	2,868	8,790	220	101	321	Yavatmal
59,017	52,702	1,11,719	4,631	3,005	7,636	569	220	789	Wardha
1,82,351	1,56,806	3,39,157	17,092	13,140	30,232	2,399	1,670	4,069	Nagpur
1,01,899	78,727	1,80,626	6,019	2,837	8,856	391	163	554	Bhandara
76,290	58,502	1,34,792	7,194	3,279	10,473	825	274	1,099	Chandrapur
25,034	13,664	38,698	1,861	359	2,220	70	5	75	Gadchiroli
35,24,996	**22,69,124**	**57,94,120**	**3,35,879**	**1,92,509**	**5,28,388**	**34,343**	**12,465**	**46,808**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

अनुसूचित जातीच्या व नवबौद्ध विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्रथमिक/पूर्वप्राथमिक/ मुलोद्योग शाळा Primary/Pre-Primary/ Basic School			पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ/ मुलोद्योग विभाग Middle/Senior/ Basic Deptt.		
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	14,670	10,520	25,190	70,707	62,374	1,33,081
2	ठाणे	13,250	10,983	24,233	22,696	18,711	41,407
3	रायगड	3,807	3,336	7,143	7,077	6,746	13,823
4	रत्नागिरी	2,690	2,646	5,336	8,827	7,918	16,745
5	सिंधुदुर्ग	1,186	1,078	2,264	3,355	3,061	6,416
6	नाशिक	13,675	11,299	24,974	14,111	11,234	25,345
7	धुळे	6,367	4,927	11,294	4,070	3,121	7,191
8	जळगाव	11,048	7,792	18,840	13,890	10,349	24,239
9	अहमदनगर	16,187	12,836	29,023	16,484	10,658	26,142
10	पुणे	19,333	16,178	35,511	39,551	32,891	72,442
11	सातारा	6,935	6,063	12,998	13,402	11,206	24,608
12	सांगली	8,110	7,566	15,676	16,768	12,918	29,686
13	सोलापूर	19,589	13,665	33,254	23,721	15,118	38,839
14	कोल्हापूर	8,189	6,381	14,570	19,505	16,527	36,032
15	औरंगाबाद	12,115	9,638	21,753	14,750	9,738	24,488
16	जालना	8,476	5,381	13,857	8,289	4,446	12,735
17	परभणी	11,166	8,276	19,442	15,048	9,893	24,941
18	बीड	8,588	6,160	14,748	12,748	8,296	21,044
19	नांदेड	16,237	13,260	29,497	23,224	16,692	39,916
20	उस्मानाबाद	4,718	3,749	8,467	10,193	7,909	18,102
21	लातूर	9,539	7,485	17,024	15,682	13,193	28,875
22	बुलढाणा	15,441	11,640	27,081	16,157	10,434	26,591
23	अकोला	19,053	15,978	35,031	17,967	13,984	31,951
24	अमरावती	20,932	20,352	41,284	22,326	17,423	39,749
25	यवतमाळ	9,952	7,972	17,924	11,511	9,642	21,153
26	वर्धा	8,859	8,852	17,711	5,291	4,595	9,886
27	नागपूर	28,904	26,846	55,750	21,450	17,676	39,126
28	भंडारा	13,046	12,190	25,236	12,794	12,319	25,113
29	चंद्रपूर	13,739	12,355	26,094	9,724	8,808	18,532
30	गडचिरोली	5,105	4,215	9,320	4,269	3,316	7,585
	महाराष्ट्र राज्य ..	**3,50,906**	**2,89,619**	**6,40,525**	**4,94,587**	**3,91,196**	**8,85,783**

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.6 (A)

Number of Schedule Castes and Nav Buddhist Students by Department

(1989-90)

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुद्देशिय/ उच्च मुलोयोग विभाग High/Higher Secondary/ Multipurpose/ Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District
मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
37,390	23,266	60,656	3,224	1,874	5,098	103	36	139	Greater Bombay
11,988	7,664	19,652	910	519	1,429	45	12	57	Thane
5,677	3,151	8,788	215	78	293	..	..	..	Raigad
5,125	2,614	7,739	119	36	155	..	..	..	Ratnagiri
3,020	1,607	4,627	111	37	148	..	..	..	Sindhudurg
15,943	9,189	25,132	1,238	467	1,705	327	71	398	Nashik
8,840	4,166	13,006	1,127	244	1,371	184	33	217	Dhule
13,653	5,209	18,862	1,268	296	1,564	310	50	360	Jalgaon
18,589	8,540	27,129	1,209	332	1,541	293	82	375	Ahmednagar
28,193	16,212	44,405	2,587	1,159	3,746	340	99	439	Pune
13,770	7,508	21,278	1,000	254	1,254	115	47	162	Satara
11,853	5,702	17,555	943	290	1,233	106	16	122	Sangli
18,593	6,665	25,258	1,292	250	1,542	209	33	242	Solapur
13,838	6,408	20,246	1,214	321	1,535	91	7	98	Kolhapur
11,335	5,038	16,373	2,519	345	2,864	443	39	482	Aurangabad
5,528	1,309	6,837	187	37	224	18	2	20	Jalna
13,633	4,531	18,164	640	60	700	10	1	11	Parbhani
10,551	3,730	14,281	779	130	909	149	13	162	Beed
19,853	7,192	27,045	1,866	235	2,101	367	36	403	Nanded
9,065	4,166	13,231	614	87	701	46	1	47	Osmanabad
15,786	6,859	22,645	1,160	111	1,271	280	19	299	Latur
14,380	5,601	19,981	610	99	709	29	7	36	Buldhana
21,459	10,337	31,796	1,369	344	1,713	258	31	289	Akola
19,856	13,954	33,810	1,593	543	2,136	256	59	315	Amravati
12,025	7,551	19,576	978	297	1,275	92	21	113	Yavatmal
12,068	10,341	22,409	887	474	1,361	150	53	203	Wardha
41,090	28,956	70,046	4,480	2,653	7,133	871	466	1,337	Nagpur
21,573	17,512	39,085	1,509	527	2,036	119	43	162	Bhandara
16,496	12,413	28,909	2,211	750	2,961	243	73	316	Chandrapur
3,967	2,554	6,521	284	27	311	6	5	11	Gadchiroli
4,55,097	**2,49,945**	**7,05,042**	**38,143**	**12,876**	**51,019**	**5,460**	**1,355**	**6,815**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

अनुसूचित जातीच्या व नवबौद्ध विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्व प्राथमिक- मुलोयोग विभाग Pnmary//Pre-Pnmary Basic School			पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ/ मुलोयोग विभाग Middle/Senior/ Basic Deptt.		
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	14,899	10,643	25,542	72,282	63,918	1,36,180
2	ठाणे	13,683	11,261	24,944	24,117	20,309	44,426
3	रायगड	4,280	3,775	8,055	7,186	6,312	13,498
4	रत्नागिरी	3,290	2,993	6,283	8,255	7,548	15,803
5	सिंधुदुर्ग	1,098	1,061	2,159	3,365	3,274	6,639
6	नाशिक	14,403	12,268	28,671	14,543	11,920	26,463
7	धुळे	6,601	5,333	11,934	4,265	3,241	7,506
8	जळगाव	11,098	8,597	19,695	15,316	10,870	26,186
9	अहमदनगर	16,899	13,615	30,514	15,684	10,830	26,514
10	पुणे	18,565	15,496	34,061	42,100	35,068	77,168
11	सातारा	7,191	6,365	13,556	13,653	11,451	25,104
12	सांगली	7,906	7,410	15,316	17,522	13,817	31,339
13	सोलापूर	20,299	14,500	34,799	26,490	16,823	43,313
14	कोल्हापूर	25,256	21,130	46,386	5,622	4,911	10,533
15	औरंगाबाद	8,393	8,919	17,312	19,399	11,435	30,834
16	जालना	8,556	5,402	13,958	9,059	4,733	13,792
17	परभणी	11,265	8,646	19,911	15,057	9,928	24,985
18	बीड	7,701	5,776	13,477	13,786	9,030	22,816
19	नांदेड	21,257	16,705	37,962	23,864	18,138	42,002
20	उस्मानाबाद	4,763	3,899	8,662	10,825	8,429	19,254
21	लातूर	10,996	8,457	19,453	14,958	12,324	27,282
22	बुलढाणा	17,663	12,214	29,877	15,107	10,311	25,418
23	अकोला	19,260	15,700	34,960	19,540	15,620	35,160
24	अमरावती	21,092	20,491	41,583	22,225	17,971	40,196
25	यवतमाळ	14,006	11,242	25,248	9,603	8,266	17,869
26	वर्धा	8,576	8,278	16,854	5,229	4,891	10,120
27	नागपूर	28,317	25,735	54,052	21,591	17,877	39,468
28	भंडारा	12,378	11,494	23,872	12,890	12,608	25,498
29	चंद्रपूर	12,713	11,266	23,979	10,786	9,751	20,537
30	गडचिरोली	5,293	3,965	9,258	3,335	2,958	6,293
	महाराष्ट्र राज्य	3,77,697	3,12,636	6,90,333	4,97,634	3,94,562	8,92,196

आधार–शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.6 (B)

Number of Schedule Castes and Nav Buddhist Students by Department

(1990-91)

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुउद्देशिय उच्च मुलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/ Multipurpose/ Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District
मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
38,763	24,638	63,401	2,578	1,895	4,473	82	45	127	Greater Bombay
13,293	8,138	21,431	859	472	1,331	9	1	10	Thane
5,254	3,232	8,486	155	76	231	..	..		Raigad
5 115	2,759	7,874	132	54	186	7	6	13	Ratnagiri
2,396	1,384	3,780	109	53	162	..	..		Sindhudurg
17,403	10,840	28,243	1,463	534	1,997	285	87	372	Nashik
9,547	4,501	14,048	1,177	347	1,524	263	29	292	Dhule
13,844	5,358	19,202	1,452	333	1,785	307	54	361	Jalgaon
19,336	9,271	28,607	1,287	327	1,614	277	64	341	Ahmednagar
29,997	17,279	47,276	2,735	1,237	3,972	355	125	480	Pune
13,968	7,814	21,782	1,053	283	1,330	182	57	239	Satara
11,996	6,090	18,086	1,014	399	1,418	117	24	141	Sangli
18,849	7,283	26,132	1,745	395	2,140	270	48	318	Solapur
12,852	5,796	18,648	1,340	375	1,715	64	6	70	Kolhapur
13,346	7,009	20,355	2,430	467	2,897	412	46	458	Aurangabad
5,908	1,603	7,511	216	34	250	22	3	25	Jalna
13,515	4,808	18,323	763	95	858	42	..	42	Parbhani[1]
10,945	4,185	15,130	968	178	1,146	215	28	243	Beed
21,280	8,150	29,430	2,308	354	2,662	425	63	488	Nanded
9,125	4,445	13,570	770	116	886	38	5	43	Osmanabad
16,385	7,188	23,573	1,332	140	1,472	353	15	368	Latur
15,283	6,186	21,469	693	139	832	40	2	42	Buldhana
22,373	12,177	34,550	1,501	438	1,939	231	57	288	Akola
22,232	15,746	37,978	1,653	690	2,343	321	91	412	Amravati
12,753	8,073	20,826	928	347	1,275	31	14	45	Yavatmal
12,231	10,535	22,766	995	566	1,561	162	56	218	Wardha
42,357	35,162	77,519	4,269	2,741	7,010	840	544	1,384	Nagpur
22,078	17,945	40,023	1,628	628	2,254	144	44	188	Bhandara
17,332	13,433	30,765	2,314	963	3,277	229	90	319	Chandrapur
4,287	2,715	7,002	419	74	493	19	1	20	Gadchiroli
4,74,043	**2,73,743**	**7,47,786**	**40,286**	**14,748**	**55,034**	**5,742**	**1,605**	**7,347**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

विभागवार अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक/ मुलोद्योग विभाग Primary/Pre-Primary/ Basic Deptt.			पूर्व-माध्यमिक/वरिष्ठ/ मुलोद्योग विभाग Middle/Senior / Basic Deptt.		
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	2,132	1,713	3,845	7,784	6,704	14,488
2	ठाणे	35,328	24,700	60,028	31,363	17,046	48,409
3	रायगड	5,416	3,878	9,294	5,688	3,603	9,291
4	रत्नागिरी	169	159	328	617	333	950
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	38,091	29,860	67,951	26,225	15,773	41,998
7	धुळे	39,445	29,221	68,666	20,434	12,351	32,785
8	जळगाव	11,364	7,103	18,467	10,792	6,081	16,873
9	अहमदनगर	9,809	6,841	16,650	7,479	3,932	11,411
10	पुणे	7,650	6,232	13,882	9,181	6,884	16,065
11	सातारा	391	320	711	434	303	737
12	सांगली	494	524	1,018	676	534	1,210
13	सोलापूर	2,801	1,875	4,676	3,068	1,620	4,688
14	कोल्हापूर	665	572	1,237	1,171	866	2,037
15	औरंगाबाद	3,327	1,961	5,288	3,548	1,748	5,296
16	जालना	2,027	1,092	3,119	1,193	526	1,719
17	परभणी	4,009	2,464	6,473	3,752	1,913	5,665
18	बीड	849	610	1,459	1,147	736	1,883
19	नांदेड	10,025	7,601	17,626	12,847	8,110	20,957
20	उस्मानाबाद	2,464	1,594	4,058	1,691	871	2,562
21	लातूर	2,052	1,415	3,467	1,428	877	2,305
22	बुलढाणा	3,837	2,561	6,398	3,766	1,995	5,761
23	अकोला	6,168	4,781	10,949	5,185	3,366	8,551
24	अमरावती	15,839	13,258	29,097	12,853	8,122	20,975
25	यवतमाळ	16,441	12,199	28,640	18,771	14,010	32,781
26	वर्धा	7,964	8,080	16,044	5,225	4,228	9,453
27	नागपूर	24,040	22,528	46,568	14,713	12,116	26,829
28	भंडारा	13,018	12,057	25,075	13,464	10,739	24,203
29	चंद्रपूर	15,041	13,187	28,288	9,662	7,691	17,353
30	गडचिरोली	8,604	6,824	15,428	8,519	4,923	13,442
	महाराष्ट्र राज्य ..	**2,89,460**	**2,25,210**	**5,14,670**	**2,42,676**	**15,800**	**4,00,677**

आधार:-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.7 (A)

Number of Scheduled Tribes Students by Department

(1989-90)

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुउद्देशिय/ उच्च मुलोयोग विभाग High/Higher Secondary/ Multipurpose/ Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District
मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
3,570	2,192	5,762	186	131	317	103	36	139	Greater Bombay
14,186	5,428	19,614	440	108	548	45	12	57	Thane
2,370	1,161	3,531	30	7	37	..	..	..	Raigad
230	80	310	2	1	3	..	..	..	Ratnagiri
39	15	54	3	..	3	..	..	..	Sindhudurg
16,440	7,344	23,784	681	94	775	327	71	398	Nashik
20,456	8,471	28,927	1,745	386	2,131	184	33	217	Dhule
6,184	1,879	8,063	235	73	308	310	50	360	Jalgaon
6,430	2,175	8,605	185	13	198	..	..	..	Ahmednagar
6,999	2,765	9,764	306	98	404	340	99	439	Pune
837	430	1,267	18	13	31	115	47	162	Satara
549	299	848	21	11	32	106	16	122	Sangli
1,931	783	2,714	52	11	63	209	33	242	Solapur
858	549	1,407	24	10	34	91	7	98	Kolhapur
1,949	529	2,478	134	22	156	443	39	482	Aurangabad
747	127	874	34	11	45	18	2	20	Jalna
3,543	926	4,469	43	2	45	10	1	11	Parbhani
729	162	891	8	2	10	149	13	162	Beed
6,925	2,159	9,084	369	50	419	367	36	403	Nanded
1,204	447	1,651	10	2	12	46	1	47	Osmanabad
1,363	463	1,826	7	2	9	280	19	299	Latur
2,257	742	2,999	21	7	28	29	7	36	Buldhana
5,476	2,605	8,081	136	42	178	258	31	289	Akola
8,943	5,513	14,456	251	117	368	256	59	315	Amravati
11,607	5,599	17,206	309	62	371	92	21	113	Yavatmal
7,189	5,896	13,085	183	78	261	150	53	203	Wardha
21,584	14,342	35,926	1,136	645	1,781	871	466	1,337	Nagpur
11,707	7,123	18,830	406	102	508	119	43	162	Bhandara
10,935	6,702	17,637	566	123	689	243	73	316	Chandrapur
6,389	3,077	9,466	159	15	174	6	5	11	Gadchiroli
1,83,626	**89,983**	**2,73,609**	**7,700**	**2,241**	**9,941**	**5,460**	**1,355**	**6,815**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

विभागवार अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पूर्वप्राथमिक/प्राथमिक मुलोद्योग विभाग Pre-Primary/Primary/ Basic Deptt.			पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ मुलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Deptt.		
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	8,147	1,718	3,865	8,284	7,204	15,488
2	ठाणे	35,752	25,145	60,897	33,089	18,644	51,733
3	रायगड	5,577	3,757	9,334	5,185	3,195	8,330
4	रत्नागिरी	195	177	372	611	327	938
5	सिंधुदुर्ग	26	24	50	24	23	47
6	नाशिक	40,042	31,715	71,757	28,083	17,840	45,923
7	धुळे	41,002	30,480	71,482	20,832	12,647	33,479
8	जळगाव	13,098	8,582	21,680	11,934	7,991	19,925
9	अहमदनगर	10,193	7,037	17,230	7,821	4,212	12,033
10	पुणे	7,721	7,385	15,106	10,820	7,186	18,006
11	सातारा	401	330	731	523	391	914
12	सांगली	566	543	1,109	953	779	1,732
13	सोलापूर	3,112	2,057	5,169	3,376	1,832	5,208
14	कोल्हापूर	1,181	1,011	2,192	1,471	1,056	2,527
15	औरंगाबाद	3,511	2,135	5,646	3,700	2,042	5,742
16	जालना	2,399	1,272	3,671	1,209	611	1,820
17	परभणी	4,292	2,833	7,125	4,223	2,188	6,411
18	बीड	792	479	1,271	1,545	794	2,339
19	नांदेड	12,574	9,436	21,950	12,269	8,215	20,484
20	उस्मानाबाद	2,714	1,817	4,531	2,050	1,142	3,192
21	लातूर	2,002	1,326	3,328	2,003	1,179	3,182
22	बुलढाणा	4,056	2,894	6,950	4,417	2,445	6,862
23	अकोला	6,854	5,399	12,253	5,511	3,876	9,387
24	अमरावती	16,935	13,303	29,238	12,823	9,162	21,985
25	यवतमाळ	12,316	11,181	23,497	24,537	17,237	41,774
26	वर्धा	8,197	7,962	16,159	6,066	5,450	11,516
27	नागपूर	25,687	23,221	48,908	14,869	12,187	27,056
28	भंडारा	12,747	11,800	24,547	14,155	11,414	25,569
29	चंद्रपूर	13,975	11,323	25,298	11,430	9,685	21,115
30	गडचिरोली	11,589	9,600	21,189	8,443	5,067	13,510
	महाराष्ट्र राज्य ..	**3,00,593**	**2,35,942**	**5,36,535**	**2,62,256**	**1,76,021**	**4,38,277**

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.7 (B)

Number of Scheduled Tribes Students by Department

(1990-91)

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुउद्देशिय शाळा High/Higher Secondary/Multipurpose Schools			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District
मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
3,582	2,317	5,899	190	169	359	7	2	9	Greater Bombay
14,104	5,489	19,593	464	134	598	..	..	..	Thane
2,474	1,279	3,753	52	23	75	..	..	..	Raigad
237	108	345	3	2	5	..	..	..	Ratnagiri
58	21	79	7	1	8	..	..	..	Sindhudurg
18,190	8,187	26,377	661	121	782	65	17	82	Nashik
21,726	9,650	31,376	1,709	411	2,120	186	27	213	Dhule
66,613	2,231	8,874	273	69	342	41	5	46	Jalgaon
7,096	2,604	9,700	241	21	262	39	2	41	Ahmednagar
7,566	3,297	10,863	331	83	414	33	2	35	Pune
821	437	1,258	22	12	34	..	..	..	Satara
564	414	978	40	9	49	..	..	..	Sangli
2,181	904	3,085	35	23	58	1	3	4	Solapur
812	511	1,323	21	6	27	..	..	..	Kolhapur
2,579	859	3,438	138	59	197	16	8	24	Aurangabad
749	157	906	5	7	12	3	1	4	Jalna
3,770	1,016	4,786	64	4	68	..	..	..	Parbhani
732	312	1,044	36	17	53	18	6	24	Beed
7,479	2,527	10,006	443	44	487	29	3	32	Nanded
1,643	585	2,228	8	2	10	1	..	1	Osmanabad
1,530	557	2,087	36	4	40	10	7	17	Latur
2,516	939	3,455	26	10	36	1	1	2	Buldana
6,829	3,470	10,299	165	64	229	18	1	19	Akola
8,847	5,957	14,804	248	143	391	43	9	52	Amravati
12,911	6,148	19,059	260	82	342	12	1	13	Yavatmal
7,590	6,344	13,934	211	98	309	23	7	30	Wardha
23,439	18,354	41,793	1,234	650	1,884	130	91	221	Nagpur
1,2378	7,882	20,260	432	113	545	22	4	26	Bhandara
9,980	6,465	16,445	616	217	833	74	13	87	Chandrapur
7,053	3,299	10,352	263	35	298	11	..	11	Gadchiroli
1,96,079	**1,02,320**	**2,98,399**	**8,234**	**1,113**	**10,867**	**783**	**210**	**993**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.8

अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या

Intake in Degree Courses in Engineering by categories

1989-90 and 1990-91

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year	स्थापत्य Civil	यांत्रिकी Mechanical	विद्युत Electrical	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1960-61 ..	240	240	240	720
2	1970-71 ..	530	520	460	1,510
3	1980-81 ..	550	540	480	1,570
4	1985-86 ..	1,106	984	657	2,747
5	1986-87 ..	1,347	1,107	717	3,171
6	1987-88 ..	2,277	2,157	717	5,151
7	1988-89 ..	2,845	2,697	807	6,349
8	1989-90 ..	2,423	2,225	778	5,426
9	1990-91 ..	2,817	2,727	747	6,291

आधार.-तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.9

सत्यमेव जयते

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ष Year	पूर्व प्राथमिक शाळा Pre-Primary School संस्था Institution	पूर्व प्राथमिक शाळा Pre-Primary School विद्यार्थी Enrolment	प्राथमिक शाळा Primary School संस्था Institution	प्राथमिक शाळा Primary School विद्यार्थी Enrolment	माध्यमिक शाळा Secondary School संस्था Institution	माध्यमिक शाळा Secondary School विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मुंबई ..	1989-90	88	20,415	2,162	11,04,087	844	5,98,554
		1990-91	76	18,097	2,179	11,30,159	885	6,10,207
2	ठाणे ..	1989-90	43	7,448	3,174	6,68,122	363	2,24,065
		1990-91	43	7,888	3,259	6,88,503	382	2,26,377
3	रायगड ..	1989-90	10	1,192	2,360	2,68,878	173	70,328
		1990-91	100	2,579	2,386	2,70,035	177	70,029
4	रत्नागिरी ..	1989-90	8	584	2,534	2,25,424	200	61,087
		1990-91	7	512	2,539	2,27,832	212	59,574
5	सिंधुदुर्ग ..	1989-90	32	715	1,458	1,19,097	127	38,675
		1990-91	53	1,115	1,470	1,16,557	126	36,329
6	नाशिक ..	1989-90	11	1,713	2,939	5,07,838	339	1,84,210
		1990-91	11	1,797	2,957	5,23,221	351	1,81,204
7	धुळे ..	1989-90	37	3,631	2,064	2,90,583	229	92,650
		1990-91	35	3,524	2,080	2,89,695	243	95,278
8	जळगाव ..	1989-90	47	4,207	1,894	4,07,090	266	1,43,513
		1990-91	39	3,124	1,906	4,22,483	270	1,38,683
9	अहमदनगर ..	1989-90	2	400	2,613	4,26,787	322	1,64,121
		1990-91	2	455	2,634	4,35,646	340	1,59,930
10	पुणे ..	1989-90	32	4,950	3,587	6,96,660	408	2,14,541
		1990-91	32	4,950	3,677	7,07,462	416	2,21,089
11	सातारा ..	1989-90	17	2,321	2,366	3,26,871	302	1,33,411
		1990-91	17	2,412	2,371	3,30,594	313	1,31,057
12	सांगली ..	1989-90	23	2,769	1,512	3,06,651	272	1,03,658
		1990-91	23	2,921	1,526	3,13,157	283	1,07,283
13	सोलापूर ..	1989-90	24	3,867	2,317	4,34,904	317	1,29,893
		1990-91	20	3,651	2,379	4,62,087	335	1,34,255
14	कोल्हापूर ..	1989-90	115	8,697	1,978	4,00,183	364	1,52,903
		1990-91	67	5,381	2,100	4,29,964	366	1,49,417
15	औरंगाबाद ..	1989-90	48	4,946	1,511	2,89,584	218	1,05,857
		1990-91	32	3,773	1,513	3,00,964	238	1,11,627

EDUCATION

TABLE No. 5.9

Institutions and Enrolment by Type of Education

(1989-90/1990-91)

उच्च माध्यमिक वर्ग असलेल्या माध्यमिक शाळा Secondary Schools having Higher Secondary School		विद्यापीठ शिक्षण विभाग (१) राष्ट्रीय महत्वाच्या संस्था (२) विद्यापीठ समान संस्था University teaching Departments (1) Institutions of National Importance (2) Institutions Deemed as University		महाविद्यालये (सर्वसाधारण) शिक्षण (कला व शास्त्र) Colleges of General Education (Arts and Science)		District
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
142	1,84,460	34	8,971	80	2,15,754	Greater Bombay
141	1,97,346	34	9,444	80	2,18,372	
79	1,06,027	..	..	25	50,210	Thane
79	1,09,330	..	..	27	51,864	
47	53,386	..	..	10	9,949	Raigad
48	57,457	..	..	12	8,879	
25	23,077	..	..	4	6,486	Ratnagiri
28	25,413	..	..	5	7,164	
46	48,388	..	..	6	6,088	Sindhudurg
35	27,550	..	..	6	6,393	
64	91,568	..	..	25	45,215	Nashik
66	1,05,305	..	..	25	49,779	
72	92,954	..	..	18	30,819	Dhule
79	97,316	..	..	18	44,469	
65	84,807	..	..	24	44,004	Jalgaon
76	94,976	..	..	24	32,415	
64	84,727	..	..	19	36,392	Ahmednagar
76	1,00,711	..	..	22	41,352	
136	2,01,465	28	4,052	47	78,342	Pune
143	2,17,870	28	4,356	48	83,637	
59	68,998	..	..	21	30,744	Satara
64	73,318	..	..	23	32,657	
52	38,992	..	..	25	24,909	Sangli
53	52,415	..	..	26	26,755	
46	58,632	..	..	21	28,785	Solapur
55	64,645	..	..	25	35,380	
33	46,831	16	1,443	31	34,733	Kolahapur
42	50,430	16	1,443	35	41,256	
11	9,892	19	2,712	20	32,774	Aurangabad
19	12,521	19	2,712	23	34,069	

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
16	जालना	..	1989-90	6	781	1,084	1,65,858	102	41,007
			1990-91	6	716	1,106	1,71,592	104	42,986
17	परभणी	..	1989-90	16	2,151	1,590	2,47,126	166	85,954
			1990-91	16	2,150	1,627	2,54,680	168	83,763
18	बीड	..	1989-90	9	1,301	1,641	2,45,135	233	87,273
			1990-91	9	1,005	1,695	2,52,065	262	88,956
19	नांदेड	..	1989-90	29	2,754	1,900	3,26,974	218	86,599
			1990-91	29	3,052	2,031	3,54,403	237	89,217
20	उस्मानाबाद	..	1989-90	2	375	844	1,56,682	157	68,234
			1990-91	2	333	862	1,63,360	172	67,888
21	लातूर	..	1989-90	2	326	1,143	2,29,942	246	1,05,809
			1990-91	2	438	1,146	2,35,931	237	1,10,061
22	बुलढाणा	..	1989-90	8	520	1,420	2,50,155	163	65,800
			1990-91	8	538	1,425	2,56,666	159	61,900
23	अकोला	..	1989-90	15	1,178	1,747	2,92,723	270	91,637
			1990-91	15	1,224	1,746	2,99,943	264	95,594
24	अमरावती	..	1989-90	70	4,737	1,707	3,05,552	303	1,06,799
			1990-91	70	4,828	1,672	3,08,210	326	1,17,121
25	यवतमाळ	..	1989-90	29	2,400	1,921	2,87,068	216	72,130
			1990-91	29	2,400	1,951	2,90,126	229	72,723
26	वर्धा	..	1989-90	8	1,324	2,092	1,43,385	134	51,512
			1990-91	8	1,504	1,000	1,41,186	137	51,430
27	नागपूर	..	1989-90	88	6,035	991	4,16,372	408	1,79,201
			1990-91	88	6,035	2,132	4,19,358	434	2,05,650
28	भंडारा	..	1989-90	5	632	1,788	2,95,470	257	93,530
			1990-91	5	547	1,804	2,95,291	276	1,01,962
29	चंद्रपूर	..	1989-90	14	1,092	1,522	2,30,855	166	77,751
			1990-91	13	1,149	1,553	2,33,716	177	81,300
30	गडचिरोली	..	1989-90	..	..	940	94,813	69	18,004
			1990-91	..	..	1,018	98,880	81	19,451
	महाराष्ट्र राज्य	..	1989-90	838	93,481	56,799	1,01,60,869	7,852	36,48,706
			1990-91	857	88,098	57,744	1,04,23,766	8,200	37,23,341

TABLE No. 5.9—*contd.*

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
10	10,774	..	..	5	5,260	Jalna
12	12,343	..	..	5	5,972	
17	20,453	..	..	12	12,598	Parbhani
21	25,331	..	..	12	14,742	
23	18,115	..	..	14	18,354	Beed
32	23,759	..	..	18	..	
47	44,361	..	..	15	22,313	Nanded
51	50,408	..	..	19	27,258	
19	20,195	..	..	9	10,854	Osmanabad
23	24,240	..	..	13	11,930	
28	24,790	..	..	12	20,095	Latur
37	30,927	..	..	14	21,961	
45	50,707	..	..	12	10,679	Buldhana
52	59,141	..	..	12	11,023	
65	63,827	..	..	18	26,588	Akola
78	73,446	..	..	19	26,271	
76	78,380	6	272	25	29,440	Amravati
78	81,669	6	272	25	31,874	
49	51,422	..	..	16	17,244	Yavatmal
57	57,713	..	..	18	17,469	
52	56,928	..	..	10	13,717	Wardha
55	60,289	..	..	12	14,332	
114	1,26,854	31	3,668	36	57,706	Nagpur
115	1,33,507	31	3,790	43	60,693	
93	77,940	..	..	11	14,408	Bhandara
94	78,664	..	..	14	15,023	
40	49,426	..	..	16	19,668	Chandrapur
43	53,492	..	..	17	21,822	
19	17,540	..	..	7	2,055	Gadchiroli
20	19,247	..	..	10	3,776	
1,638	**19,05,926**	**134**	**21,118**	**594**	**9,56,183**	**Maharashtra State**
1,772	**20,70,779**	**134**	**22,017**	**650**	**10,20,028**	

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ष Year	वाणिज्य महाविद्यालये/Commerce Colleges: पदवीपूर्व स्तर/Under Graduate Level: संस्था Institution	पदवीपूर्व स्तर: विद्यार्थी Enrolment	शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of Teachers: पदवी स्तर/Degree level: शिक्षणशास्त्र पदवी B. Ed.: संस्था Institution	शिक्षणशास्त्र पदवी: विद्यार्थी Enrolment	शारीरिक शिक्षण/Physical Education: संस्था Institution	शारीरिक शिक्षण: विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)
1	बृहन्मुंबई ..	1989-90	10	607	11	1,235	1	113
		1990-91	10	581	16	1,813	1	100
2	ठाणे ..	1989-90	3	248	1	450	..	..
		1990-91	3	308	6	870	..	..
3	रायगड ..	1989-90	..	..	1	60	..	..
		1990-91	..	..	1	60	..	..
4	रत्नागिरी ..	1989-90	..	..	3	239	..	..
		1990-91	..	..	3	289	..	..
5	सिंधुदुर्ग ..	1989-90	..	..	1	100	..	..
		1990-91	..	..	1	100	..	..
6	नाशिक ..	1989-90	..	..	2	480	..	..
		1990-91	..	..	3	753	1	120
7	धुळे ..	1989-90	..	..	6	540	1	180
		1990-91	..	..	9	1,020	3	345
8	जळगाव ..	1989-90	..	..	2	300	..	..
		1990-91	..	..	4	450	3	93
9	अहमदनगर ..	1989-90	..	..	3	333	..	..
		1990-91	..	..	4	548	..	..
10	पुणे ..	1989-90	2	452	4	617	1	127
		1990-91	2	436	8	1,278	1	138
11	सातारा ..	1989-90	..	..	2	247	1	55
		1990-91	..	..	5	572	1	100
12	सांगली ..	1989-90	1	73	3	291	1	101
		1990-91	1	77	6	551	1	120
13	सोलापूर ..	1989-90	..	..	3	382	1	164
		1990-91	..	..	8	801	2	159
14	कोल्हापूर ..	1989-90	..	..	5	420	..	..
		1990-91	..	..	15	1,288	3	106
15	औरंगाबाद ..	1989-90	..	..	2	310	2	523
		1990-91	..	..	5	614	2	523

सत्यमेव जयते

TABLE No. 5.9—*contd.*

शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of Teachers						
पदवीपूर्व स्तर/Under Graduate Level						District
शिक्षणशास्त्र पदविका/D. Ed.		चित्रकला शिक्षण प्रमाणपत्र Drawing Teachers Certificate		इतर प्रकारच्या आंग्ल भारतीय शाळा Other types Anglo-Indian Schools		
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	
(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(2)
13	2,127	2	591	1	132	Greater Bombay
14	2,198	2	598	1	144	
12	1,303	..	..	.	..	Thane
15	1,330	..	..	..	..	
6	769	..	.	..	..	Raigad
7	811	..	..	..	..	
6	594	..	..	..	..	Ratnagiri
6	678	..	..	..	..	
4	336	..	..	..	..	Sindhudurg
5	353	..	..	..	..	
7	576	1	108	..	..	Nashik
10	710	1	107	..	..	
5	688	1	173	..	..	Dhule
9	819	1	165	..	..	
4	466	1	85	..	..	Jalgaon
5	467	1	98	..	..	
7	565	1	66	..	..	Ahmednagar
8	727	1	64	..	..	
8	883	1	543	1	140	Pune
15	1,476	1	531	1	147	
9	701	..	..	..	..	Satara
11	849	..	..	..	..	
7	613	1	184	..	..	Sangli
10	689	1	163	..	..	
9	1,063	1	89	..	..	Solapur
16	1,213	1	76	..	..	
8	855	1	170	..	..	Kolhapur
9	825	1	163	..	..	
4	473	1	70	..	..	Aurangabad
7	602	1	72	..	..	

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)
16	जालना ..	1989-90	..	..	..	..	..	..
		1990-91	..	..	2	164	..	..
17	परभणी ..	1989-90	..	..	1	217	..	..
		1990-91	..	..	2	295	2	245
18	बीड ..	1989-90	..	..	1	120	1	231
		1990-91	..	..	3	285	1	253
19	नांदेड ..	1989-90	..	..	1	97	1	212
		1990-91	..	..	4	353	1	220
20	उस्मानाबाद ..	1989-90	..	..	1	360	2	280
		1990-91	..	..	3	320	3	250
21	लातूर ..	1989-90	..	..	..	..	1	140
		1990-91	..	..	1	160	1	140
22	बुलढाणा ..	1989-90	..	..	1	106	..	..
		1990-91	..	..	1	110	..	..
23	अकोला ..	1989-90	..	..	2	90	..	..
		1990-91	..	..	3	331	..	..
24	अमरावती ..	1989-90	..	..	1	202	1	1,444
		1990-91	..	..	2	176	2	1,462
25	यवतमाळ ..	1989-90	..	..	2	139	2	385
		1990-91	..	..	5	562	2	385
26	वर्धा ..	1989-90	..	..	2	170	..	..
		1990-91	..	..	2	186	1	60
27	नागपूर ..	1989-90	2	103	3	360	2	831
		1990-91	2	77	8	795	3	433
28	भंडारा ..	1989-90	..	..	2	180	..	..
		1990-91	..	..	3	278	1	105
29	चंद्रपूर ..	1989-90	..	..	3	160	..	..
		1990-91	..	..	4	431	1	80
30	गडचिरोली ..	1989-90	..	..	1	81	..	..
		1990-91	..	..	1	96	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	**1989-90**	**18**	**1,483**	**70**	**8,286**	**18**	**4,786**
		1990-91	**18**	**1,479**	**138**	**15,549**	**36**	**5,437**

सत्यमेव जयते

TABLE No. 5.9—*contd.*

(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(2)
1	300	..	..	..	..	Jalna
5	458	..	..	..	.	
4	407	..	..	..	..	Parbhani
4	455	..	..	..	..	
6	558	1	69	..	..	Beed
7	674	1	66	..	..	
5	686	1	58	..	..	Nanded
6	975	1	65	..	..	
4	310	..	..	..	..	Osmanabad
7	426	..	..	..	..	
4	500	1	83	..	..	Latur
10	1,011	1	76	..	..	
4	438	..	..	..	..	Buldhana
6	517	.	..	..	..	
5	612	..	..	..	..	Akola
7	721	..	..	..	..	
6	669	1	99	..	..	Amravati
7	659	1	99	..	..	
6	702	..	..	..	..	Yavatmal
6	662	..	..	..	..	
4	389	..	.	.	..	Wardha
5	344	..	..	..	..	
10	1,097	..	..	..	..	Nagpur
20	1,637	..	..	..	..	
4	432	..	..	..	.	Bhandara
5	595	..	..	..	..	
2	236	..	..	..	..	Chandrapur
4	315	..	..	..	..	
1	85	..	..	..	..	Gadchiroli
3	160	..	..	..	..	
175	**19,433**	**15**	**2,388**	**2**	**272**	**Maharashtra State**
249	**23,356**	**15**	**2,343**	**2**	**291**	

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ष Year	शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of Teachers — शालेयस्तर/School Level — हस्तव्यवसाय शिक्षक प्रशिक्षण Handicraft Teachers Training — संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	कृषि पशुवैद्यक शास्त्र व कुक्कुट पालन प्रशिक्षण/ Agriculture Veterinary Science and Poultry Training — पदवी स्तर/ Degree Level — संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	शालेयस्तर/ School Level — संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)
1	बृहन्मुंबई ..	1989-90	..	..	2	512	..	..
		1990-91	..	..	2	488	..	..
2	ठाणे ..	1989-90	..	..	..	..	1	96
		1990-91	..	..	..	..	1	99
3	रायगड ..	1989-90	..	..	..	..	1	100
		1990-91	..	..	..	..	1	100
4	रत्नागिरी ..	1989-90	..	..	2	626	1	97
		1990-91	..	..	2	622	1	105
5	सिंधुदुर्ग ..	1989-90	..	..	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक ..	1989-90	..	..	..	..	1	127
		1990-91	..	..	..	..	1	107
7	धुळे ..	1989-90	..	..	1	393	1	115
		1990-91	..	..	1	393	1	88
8	जळगाव ..	1989-90	..	..	..	..	1	124
		1990-91	..	..	..	..	1	121
9	अहमदनगर ..	1989-90	..	..	1	296	1	100
		1990-91	..	..	1	440	1	80
10	पुणे ..	1989-90	..	..	1	744	2	1,026
		1990-91	..	..	1	744	2	998
11	सातारा ..	1989-90	..	..	..	..	1	50
		1990-91	..	..	1	NA	1	50
12	सांगली ..	1989-90	..	..	..	..	1	110
		1990-91	..	..	..	..	1	101
13	सोलापूर ..	1989-90	..	..	..	..	1	121
		1990-91	..	..	..	..	1	110
14	कोल्हापूर ..	1989-90	..	..	1	758	2	434
		1990-91	..	..	1	679	2	255
15	औरंगाबाद ..	1989-90	..	..	..	..	1	104
		1990-91	..	..	..	..	1	104

सत्यमेव जयते

TABLE No. 5.9—*contd.*

कायदा/Law		संगीत ललितकला व उपयोजित कला/Music, Fine Arts and Applied Arts				District
पदवी स्तर/ Degree Level		पदवी स्तर/ Degree Level		पदवीपूर्व स्तर/ Under Graduate Level		
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	
(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
8	7,710	4	1,728	2	166	Greater Bombay
8	7,831	4	1,765	2	161	
1	1,062	..	..	2	82	Thane
1	1,216	..	..	2	74	
..	..	..	..	..	..	Raigad
..	..	..	..	..	..	
1	36	..	..	..	..	Ratnagiri
1	36	..	..	..	..	
..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
..	..	..	..	..	..	
2	1,719	..	..	..	..	Nasnik
2	1,623	..	..	..	..	
1	594	..	..	..	..	Dhule
1	551	..	..	..	..	
1	548	1	85	..	..	Jalgaon
1	594	1	98	..	..	
1	945	..	..	..	..	Ahmednagar
1	945	..	..	..	..	
4	4,565	..	..	1	203	Pune
4	4,225	..	..	..	..	
1	428	..	..	..	..	Satara
1	410	..	..	..	..	
1	546	..	..	..	..	Sangli
1	598	..	..	..	..	
2	538	..	..	..	..	Solapur
2	283	..	..	..	..	
2	750	..	..	2	106	Kolhapur
2	696	..	..	..	..	
2	1,447	1	386	..	..	Aurangabad
2	1,422	1	410	..	..	

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)		(3)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)
16	जालना	..	1989-90	..	..	..	..	..	..
			1990-91	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	1989-90	..	..	2	1,755	1	63
			1990-91	..	..	2	1,766	1	63
18	बीड	..	1989-90	..	.	..	..	1	235
			1990-91	..	..	..	..	1	235
19	नांदेड	..	1989-90	..	..	..	..	1	113
			1990-91	..	..	..	..	1	113
20	उस्मानाबाद	..	1989-90	..	...	..	..	.	..
			1990-91	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	..	1989-90	..	..	1	NA	1	222
			1990-91	..	..	1	NA	1	107
22	बुलढाणा	..	1989-90	..	..	..	..	1	120
			1990-91	..	..	..	..	1	120
23	अकोला	..	1989-90	..	..	2	775	1	120
			1990-91	..	..	2	1,065	1	120
24	अमरावती	..	1989-90	..	..	1	573	1	121
			1990-91	..	..	1	576	1	121
25	यवतमाळ	..	1989-90	..	..	..	..	1	116
			1990-91	..	.	..	..	1	120
26	वर्धा	..	1989-90	..	..	..	..	1	120
			1990-91	..	..	..	..	1	109
27	नागपूर	..	1989-90	..	..	2	1,007	1	116
			1990-91	..	..	2	1,013	1	116
28	भंडारा	..	1989-90	..	..	..	..	1	120
			1990-91	..	..	..	..	1	120
29	चंद्रपूर	..	1989-90	..	..	1	286	1	120
			1990-91	..	..	1	291	1	119
30	गडचिरोली	..	1989-90	..	..	..	..	..	..
			1990-91	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	..	**1989-90**	..	..	**17**	**7,725**	**27**	**4,190**
			1990-91	..	..	**18**	**8,077**	**27**	**3,781**

सत्यमेव जयते

TABLE No. 5.9—*contd.*

(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
1	72	..	..	..	..	Jalna
1	72	..	..	..	..	
1	355	..	..	..	..	Parbhani
1	524	..	..	..	..	
1	191	..	..	..	..	Beed
1	262	..	..	..	..	
1	2,183	.	..	..	..	Nanded
1	2,183	..	..	..	..	
1	74	..	..	..	..	Osmanabad
1	95	..	..	..	..	
1	245	..	..	1	40	Latur
1	245	..	..	..	..	
.	..	..	..	1	50	Buldhana
..	..	..	..	..	..	
..	..	..	..	..	..	Akola
..	..	..	..	..	..	
1	526	..	..	..	..	Amravati
1	528	..	..	..	.	
..	..	..	..	1	46	Yavatmal
..	..	..		.	.	
..	..	..	..	..	..	Wardha
..	..	..	..	..	..	
1	1,158	2	593	..	..	Nagpur
1	1,522	2	593	..	..	
..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	.	..	
..	..	..	..	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	
..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
..	..	..	..	..	..	
35	**26,122**	**8**	**2,792**	**10**	**693**	**Maharashtra State**
35	**25,861**	**8**	**2,866**	**10**	**723**	

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ष Year	संगीत ललितकला व उपयोजित कला/ Music, Fine Art and applied Arts शालेय स्तर/School level		वैद्यकीय शुश्रुषा, प्रसुतीशास्त्र व औषधशास्त्र/ पदवी स्तर/Degree level विषय चिकित्सा/Allopathy		पदवी स्तर/Degree level आयुर्वेद/Aurved	
			संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)
1	बृहन्मुंबई ..	1989-90	3	893	4	4,762	3	1,082
		1990-91	3	1,016	4	4,840	3	1,072
2	ठाणे ..	1989-90	..	.	.	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..	..	..
3	रायगड ..	1989-90	..	..	..	..	..	..
		1990-91	..	.	..	..	..	..
4	रत्नागिरी ..	1989-90	2	102	..	..	..	..
		1990-91	2	112	.	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग ..	1989-90	..	..	..	..	1	288
		1990-91	..	.	.	..	1	341
6	नाशिक ..	1989-90	..	.	..	.	1	268
		1990-91	..	.	..	..	1	268
7	धुळे ..	1989-90	.	..	..	..	1	194
		1990-91	..	..	2	191	2	239
8	जळगाव ..	1989-90	1	68	..	..	..	..
		1990-91	1	70	..	..	..	..
9	अहमदनगर ..	1989-90	1	70	1	414	1	218
		1990-91	1	72	1	414	1	218
10	पुणे ..	1989-90	5	835	2	2,194	2	797
		1990-91	5	906	2	2,115	2	801
11	सातारा ..	1989-90	..	..	1	504	1	317
		1990-91	..	..	1	510	1	252
12	सांगली ..	1989-90	1	26	1	752	1	308
		1990-91	..	..	1	516	1	252
13	सोलापूर ..	1989-90	..	..	1	601	1	309
		1990-91	..	..	1	621	1	309
14	कोल्हापूर ..	1989-90	1	214	..	..	..	..
		1990-91	1	265	..	..	..	..
15	औरंगाबाद ..	1989-90	..	..	1	569	..	..
		1990-91	..	..	1	569	..	..

सत्यमेव जयते

TABLE No. 5.9—*contd.*

Medical, Nursing Midwifery and Pharmacy								
पदवी स्तर/Degree Level		पदवीस्तर/Degree Level		पदवीपूर्व स्तर/Under Graduate Level				
दंतवैद्य/शुश्रुषा/ Dental/Nursing		समचिकित्सा/ Homeopathy		समचिकित्सा/Homeopathy		शुश्रुषा/Nursing		
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	
(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(2)
5	1,392	1	389	..	..	14	2,224	Greater Bombay
6	1,348	1	389	..	..	14	2,014	
..	..	..	..	..	..	1	49	Thane
..	..	..	..	..	..	1	38	
..	..	..	..	1	99	2	68	Raigad
..	..	..	..	1	99	2	56	
..	..	..	..	..	..	1	78	Ratnagiri
..	..	..	..	1	39	1	88	
..	..	..	..	..	..	1	30	Sindhudurg
..	..	..	..	1	63	1	30	
1	341	..	..	..	..	1	242	Nashik
1	398	..	..	1	79	1	98	
..	..	..	..	..	..	1	117	Dhule
..	..	..	..	..	..	1	170	
..	..	..	..	..	..	1	43	Jalgaon
..	..	..	..	..	..	1	94	
..	..	..	..	..	..	3	190	Ahmednagar
..	..	..	..	1	44	3	210	
1	178	1	587	..	..	3	458	Pune
1	254	1	587	..	..	3	782	
..	..	..	..	1	69	2	135	Satara
..	..	..	..	1	113	2	110	
1	256	..	..	1	62	2	129	Sangli
1	172	..	..	1	62	2	127	
..	..	..	..	..	..	3	242	Solapur
..	..	..	..	1	63	3	219	
..	..	2	639	..	..	1	106	Kolahapur
..	..	2	351	..	..	1	72	
1	116	1	121	..	..	2	315	Aurangabad
1	110	1	101	..	..	2	299	

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)
16	जालना ..	1989-90	.	..	..	..	..	..
		1990-91	.	..	..	.	..	.
17	परभणी ..	1989-90	..	..	..	..	..	..
		1990-91	.	..	..	..	..	..
18	बीड ..	1989-90	.	..	1	266	.	..
		1990-91	..	..	1	266	..	..
19	नांदेड ..	1989-90	1	123	..	.	1	298
		1990-91	1	123	..	..	1	278
20	उस्मानाबाद ..	1989-90	..	..	..	..	1	58
		1990-91	..	..	..	..	1	92
21	लातूर ..	1989-90	..	..	..	..	.	..
		1990-91	..	..	.	.	..	..
22	बुलडाणा ..	1989-90	..		..	..	..	..
		1990-91	..	.	..	..	.	..
23	अकोला ..	1989-90	.	..	.	..	1	285
		1990-91	..	..	..	..	1	285
24	अमरावती ..	1989-90	4	473	1	543	2	700
		1990-91	4	530	1	496	2	700
25	यवतमाळ ..	1989-90	..	..	..	..	1	255
		1990-91	..	..	..	..	1	236
26	वर्धा ..	1989-90	..	..	1	398	..	..
		1990-91	1	108	1	396	..	..
27	नागपूर ..	1989-90	1	265	2	1,515	2	535
		1990-91	1	229	2	1,515	2	542
28	भंडारा ..	1989-90	..	..	..	..	.	..
		1990-91	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर ..	1989-90	..	..	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..	.	..
30	गडचिरोली ..	1989-90	..		.	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1989-90**	**20**	**3,069**	**16**	**12,518**	**20**	**5,912**
		1990-91	**20**	**3,431**	**16**	**12,430**	**20**	**5,886**

सत्यमेव जयते

TABLE No. 5.9—*contd.*

(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(2)
..	..	..	..	..	..	1	48	Jalna
..	..	..	..	..	..	1	25	
..	..	..	..	..	.	1	24	Parbhani
..	..	..	..	..	..	1	77	
..	.	1	90	..	..	2	60	Beed
..	..	1	99	..	..	2	65	
..	..	..	..	..	..	1	103	Nanded
..	..	..	..	1	71	1	66	
..	..	..	..	1	22	1	129	Osmanabad
..	..	..	..	1	22	1	32	
..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
..	..	..	..	..	..	..	..	
..	..	..	..	1	167	1	31	Buldhana
..	..	..	..	1	196	1	30	
..	..	..	..	2	251	2	130	Akola
..	..	..	..	2	223	2	124	
..	..	..	..	1	135	2	141	Amravati
1	71	..	..	1	151	2	70	
..	..	..	..	..	..	1	57	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	1	55	
..	..	..	..	..	..	2	115	Wardha
..	..	..	..	..	..	2	89	
1	145	1	180	..	..	6	533	Nagpur
1	136	1	180	..	..	6	712	
..	..	..	..	..	..	1	44	Bhandara
..	..	..	..	..	..	1	44	
..	..	..	..	1	15	1	79	Chandrapur
..	..	..	..	1	15	1	82	
..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
..	..	..	..	..	..	..	..	
10	**2,428**	**7**	**2,006**	**9**	**820**	**60**	**5,938**	**Maharashtra State**
12	**2,489**	**7**	**1,707**	**15**	**1,240**	**60**	**5,878**	

तक्ता क्रमांक/

इतर प्रकारच्या संस्था/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ष Year	पदवीस्तर Degree Level		पदवीपूर्व Under Graduate Level	
			संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(54)	(55)	(56)	(57)
1	बृहन्मुंबई	1989-90	9	3,789	5	1,252
		1990-91	9	4,112	5	1,264
2	ठाणे	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
3	रायगड	1989-90	..	.	..	.
		1990-91	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	.	.	..	..
5	सिंधुदुर्ग	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
6	नाशिक	1989-90	.	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
7	धुळे	1989-90	.	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
8	जळगाव	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
9	अहमदनगर	1989-90	9	2,972	..	..
		1990-91	9	3,061	..	..
10	पुणे	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
11	सातारा	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
12	सांगली	1989-90	1	382	..	..
		1990-91	1	295	..	..
13	सोलापूर	1989-90	1	167	..	..
		1990-91	1	167	..	..
14	कोल्हापूर	1989-90	1	1,425	1	151
		1990-91	1	1,343	1	169
15	औरंगाबाद	1989-90	3	419	..	..
		1990-91	3	484	..	..

सत्यमेव जयते

TABLE No.5.9—*contd.*

Other Types of Institutions

इतर Other		शालेयस्तर School Level		संशोधन संस्था पदवीस्तर Research Institutions /Degree Level		District
संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	
(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(2)
5	304	11	860	10	246	Greater Bombay
5	288	11	897	11	259	
1	114	1	61	..	..	Thane
1	114	7	345	..	..	
..	..	..	..	..	..	Raigad
..	..	..	..	..	..	
..	..	..	..	1	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	
..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
..	..	..	..	..	..	
2	167	..	..	..	..	Nashik
2	179	..	..	..	..	
1	26	..	..	..	..	Dhule
1	22	..	..	..	..	
1	24	1	26	..	..	Jalgaon
1	26	1	43	..	..	
..	..	2	191	..	..	Ahmednagar
..	..	..	..	..	..	
3	584	8	635	7	250	Pune
3	736	5	481	7	267	
..	..	..	..	1	4	Satara
..	..	..	..	1	2	
1	90	2	79	..	..	Sangli
1	70	1	40	..	..	
5	490	1	30	..	..	Solapur
5	503	1	36	..	..	
2	19	..	..	..	..	Kolhapur
3	21	..	..	..	..	
2	477	1	46	1	10	Aurangabad
2	475	1	40	1	10	

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(54)	(55)	(56)	(457
16	जालना	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	2	170	..	..
17	परभणी	1989-90	1	98	..	..
		1990-91	1	85	..	..
18	बीड	1989-90	2	179	..	..
		1990-91	..	..	..	..
19	नांदेड	1989-90	1	25	..	..
		1990-91	1	25	..	..
20	उस्मानाबाद	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
21	लातूर	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
22	बुलढाणा	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
23	अकोला	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
24	अमरावती	1989-90	1	405	1	71
		1990-91	1	413	1	76
25	यवतमाळ	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
26	वर्धा	1989-90	1	810	..	..
		1990-91	1	883	..	..
27	नागपूर	1989-90	6	1,036	..	..
		1990-91	6	1,020	..	..
28	भंडारा	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
30	गडचिरोली	1989-90	..	..	..	..
		1990-91	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1989-90**	**36**	**11,707**	**7**	**1,474**
		1990-91	**36**	**12,058**	**7**	**1,509**

आधार.-शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 5.9—*contd.*

(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(2)
7	740	..		..	..	Jalna
7	754	1	60	..	..	
..	.	2	63	..	..	Parbhani
..	..	2	72	..	..	
1	12	..	..	..	..	Beed
1	52	..	..	..	..	
4	348	..	..	..	..	Nanded
4	259	..	..	..	..	
.	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	
2	162	1	60	..	..	Latur
2	254	1	101	..	..	
1	271	1	45	..	..	Buldana
1	271	1	45	..	..	
1	221	..	..	..	..	Akola
1	11	..	..	..	..	
2	200	1	39	.	.	Amravati
2	204	1	69	..	..	
1	126	..	..	..	..	Yavatmal
1	119	..	..	.	..	
..	..	1	60	..	..	Wardha
1	60	..	..	..	..	
4	229	5	227	..	..	Nagpur
4	223	6	360	..	.	
..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	
..	..	1	78	..	..	Chandrapur
..	..	1	72	..	..	
..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
..	..	..	..	..	..	
46	**4,404**	**39**	**2,500**	**20**	**510**	**Maharashtra State**
46	**4,581**	**41**	**2,721**	**20**	**538**	

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.10

पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या

Enrolment of Students and Number of Teachers

(1989-90 व 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ष	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक	एकूण प्रशिक्षित शिक्षक Total Number of Trained Teachers			एकूण शिक्षक Total Number of Teachers			पटावरील विद्यार्थी Enrolment	Pre-Primary. Primary. Secondary	District
				पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	4	520	524	4	585	589	20,415	P P	Greater Bombay
			प्राथमिक	9,209	19,949	29,158	9,305	20,238	29,543	11,04,087	P	
			माध्यमिक	8,338	15,711	24,049	8,743	16,194	24,937	7,83,014	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	1	483	484	1	520	521	18,097	P P	
			प्राथमिक	9,190	19,761	28,951	9,279	20,045	29,324	11,30,159	P	
			माध्यमिक	8,720	15,969	24,689	9,096	16,368	25,464	8,07,553	S	
2	ठाणे ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	2	131	133	3	157	160	7,448	P P	Thane
			प्राथमिक	5,188	8,316	13,504	6,282	9,377	15,659	6,68,122	P	
			माध्यमिक	4,427	4,624	9,051	4,712	5,070	9,782	3,30,092	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	2	134	136	3	161	164	7,888	P P	
			प्राथमिक	5,294	8,469	13,763	6,292	9,423	15,715	6,88,503	P	
			माध्यमिक	4,563	4,673	9,236	4,847	5,145	9,992	3,35,707	S	
3	रायगड ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	21	21	..	31	31	1,192	P P	Raigad
			प्राथमिक	4,212	2,854	7,066	4,682	3,109	7,791	2,68,878	P	
			माध्यमिक	2,870	1,162	4,032	3,056	1,238	4,294	1,23,714	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	..	..	..	101	101	2,579	P P	
			प्राथमिक	4,215	2,976	7,191	4,637	3,254	7,891	2,70,035	P	
			माध्यमिक	3,031	1,251	4,282	3,202	1,356	4,558	1,27,485	S	
4	रत्नागिरी ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	13	13	..	21	21	584	P P	Ratnagiri
			प्राथमिक	4,642	3,236	7,878	4,957	3,432	8,389	25,424	P	
			माध्यमिक	2,347	626	2,973	2,441	662	3,103	84,164	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	11	11	..	19	19	512	P P	
			प्राथमिक	4,672	3,254	7,926	4,920	3,440	8,360	2,27,832	P	
			माध्यमिक	2,417	634	3,051	2,489	661	3,150	84,987	S	

5	सिंधुदुर्ग	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	6	6	..	32	32	715	P P	Sindudurg
				प्राथमिक	2,781	1,877	4,658	2,793	1,893	4,686	1,19,097	P	
				माध्यमिक	2,172	585	2,757	2,200	589	2,789	75,742	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	.	5	5	..	53	53	1,115	P P	
				प्राथमिक	2,644	1,985	4,629	2,656	1,999	4,655	1,16,557	P	
				माध्यमिक	1,842	524	2,366	1,863	528	2,391	63,879	S	
6	नाशिक	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	35	35	..	41	41	1,713	P P	Nashik
				प्राथमिक	7,037	4,456	11,493	8,016	4,775	12,791	5,07,838	P	
				माध्यमिक	6,079	2,168	8,247	6,243	2,300	8,543	2,75,778	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	39	39	..	44	44	1,797	P P	
				प्राथमिक	7,073	4,629	11,702	8,006	4,947	12,953	5,23,221	P	
				माध्यमिक	6,217	2,224	8,441	6,356	2,340	8,696	2,86,509	S	
7	धुळे	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	47	47	..	55	55	3,631	P P	Dhule
				प्राथमिक	5,469	2,099	7,568	5,735	2,160	7,895	2,90,583	P	
				माध्यमिक	4,871	881	5,752	5,017	900	5,917	1,85,604	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	46	46	..	53	53	3,524	P P	
				प्राथमिक	5,402	2,157	7,559	5,685	2,230	7,915	2,89,695	P	
				माध्यमिक	5,117	958	6,075	5,254	979	6,233	1,92,594	S	
8	जळगाव	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	13	62	75	13	92	105	4,207	P P	Jalgaon
				प्राथमिक	7,101	3,162	10,263	7,658	3,328	10,986	4,07,090	P	
				माध्यमिक	5,740	1,038	6,778	5,842	1,074	6,916	2,28,320	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	6	58	64	6	72	78	3,124	P P	
				प्राथमिक	7,051	3,210	10,261	7,538	3,421	10,959	4,22,483	P	
				माध्यमिक	5,853	1,083	6,936	5,964	1,132	7,096	2,33,659	S	
9	अहमदनगर	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	1	1	..	7	7	400	P P	Ahmednagar
				प्राथमिक	7,196	3,271	10,467	7,656	3,410	11,066	4,26,787	P	
				माध्यमिक	5,950	1,409	7,359	6,123	1,502	7,625	2,48,848	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	1	1	..	8	8	455	P P	
				प्राथमिक	7,131	3,491	10,622	7,571	3,618	11,189	4,35,646	P	
				माध्यमिक	6,181	1,493	7,674	6,391	1,575	7,966	2,60,641	S	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.10—*contd*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(4)	(2)
10	पुणे ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	1	121	122	1	130	131	4,950	P P	Pune
			प्राथमिक	7,361	8,780	16,141	8,598	9,259	17,857	6,96,660	P	
			माध्यमिक	7,065	5,183	12,248	7,305	5,409	12,714	4,16,006	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	1	121	122	1	130	131	4,950	P P	
			प्राथमिक	7,714	8,800	16,514	8,606	9,224	17,830	7,07,462	P	
			माध्यमिक	7,399	5,405	12,804	7,609	5,628	13,237	4,38,959	S	
11	सातारा ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	51	51		59	59	2 321	P P	Satara
			प्राथमिक	6,554	3,421	9,975	6,809	3,508	10,317	3,26,871	P	
			माध्यमिक	5,925	1,275	7,200	6,071	1,339	7,410	2,02,409	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	49	49	..	62	62	2,412	P P	
			प्राथमिक	6,430	3,590	10,020	6,619	3,676	10 295	3 30,594	P	
			माध्यमिक	5,365	1,421	6,786	5,518	1,515	7,033	2,04,375	S	
12	सांगली ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	55	55	..	69	69	2,789	P P	Sangli
			प्राथमिक	5,472	2,987	8,459	5,631	3,079	8,710	3,06,651	P	
			माध्यमिक	4,016	932	4,948	4,113	962	5,075	1,53,971	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	1	59	60	1	69	70	2 921	P P	
			प्राथमिक	5,367	3,201	8,568	5,512	3,288	8 800	3,13 157	P	
			माध्यमिक	4,147	990	5,137	4,242	1,018	5,260	1,59,698	S	
13	सोलापूर ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	2	63	65	2	78	80	3,867	P P	Solapur
			प्राथमिक	7,338	3,423	10,751	7,552	3,537	11,089	4,34,904	P	
			माध्यमिक	4,786	1,141	5,927	4,932	1,188	6,120	1,88,525	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	65	65	..	77	77	3,651	P P	
			प्राथमिक	7,634	3,505	11,139	7,857	3,588	11,445	4,62,087	P	
			माध्यमिक	5,055	1,206	6,261	5,206	1,264	6,470	1,98,900	S	
14	कोल्हापूर ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	11	135	146	16	220	236	8,697	P P	Kolhapur
			प्राथमिक	7,322	3,062	10,384	7,523	3,157	10,680	4,00 183	P	
			माध्यमिक	4,988	1,187	6,175	5,056	1,197	6,253	1,99,734	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	5	99	104	5	138	143	5,381	P P	
			प्राथमिक	8,145	3,866	12,011	8,358	4,019	12,377	4,29,964	P	
			माध्यमिक	5,123	1,159	6 282	5,224	1,189	6,413	1,99,847	S	

15	औरंगाबाद	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	2	67	69	4	89	93	4,946	P P	Aurangabad
				प्राथमिक	3,907	2,031	5,938	4,160	2,210	6,370	2,89,584	P	
				माध्यमिक	2,317	1,049	3,366	2,424	1,059	3,483	1,15,749	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	56	56	..	75	75	3,773	P P	
				प्राथमिक	3,838	2,097	5,935	4,185	2,309	6,494	3,00,964	P	
				माध्यमिक	2,431	1,105	3,536	2,544	1,117	3,661	1,24,148	S	
16	जालना	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक		10	10	..	13	13	781	P P	Jalna
				प्राथमिक	2,497	575	3,072	2,875	645	3,520	1,65,858	P	
				माध्यमिक	1,251	250	1,501	1,334	259	1,593	51,781	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	9	9	..	13	13	716	P P	
				प्राथमिक	2,459	558	3,017	2,788	629	3,417	1,71,592	P	
				माध्यमिक	1,323	269	1,592	1,397	277	1,674	55,329	S	
17	परभणी	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	33	33	..	33	33	2,151	P P	Parbhani
				प्राथमिक	4,159	868	5,027	4,881	1,099	5,980	2,47,126	P	
				माध्यमिक	2,380	485	2,865	2,599	535	3,134	1,06,407	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	33	33	..	33	33	2,150	P P	
				प्राथमिक	4,166	915	5,081	4,768	1,063	5,831	2,54,680	P	
				माध्यमिक	2,502	484	2,986	2,723	541	3,264	1,09,094	S	
18	बीड	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	13	13	..	26	26	1,301	P P	Beed
				प्राथमिक	4,252	931	5,183	4,689	1,077	5,766	2,45,135	P	
				माध्यमिक	2,781	475	3,256	2,945	497	3,442	1,05,388	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	8	8	..	20	20	1,005	P P	
				प्राथमिक	4,287	918	5,205	4,760	1,088	5,848	2,52,065	P	
				माध्यमिक	2,931	499	3,430	3,172	524	3,696	1,12,715	S	
19	नांदेड	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	1	34	35	2	55	57	2,754	P P	Nanded
				प्राथमिक	5,466	1,250	6,716	5,867	1,518	7,385	3,26,974	P	
				माध्यमिक	3,086	518	3,598	3,331	573	3,904	1,30,960	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	1	34	35	2	55	57	3,052	P P	
				प्राथमिक	5,792	1,373	7,165	6,197	1,613	7,810	3,54,403	P	
				माध्यमिक	3,250	581	3,831	3,539	631	4,170	1,39,625	S	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.10—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(4)	(2)
20	उस्मानाबाद ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	6	6	..	9	9	375	P P	Osmanabad
			प्राथमिक	3,280	514	3,794	3,416	560	3,976	1,56,682	P	
			माध्यमिक	2,355	373	2,728	2,459	399	2,858	88,429	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	6	6	..	8	8	333	P P	
			प्राथमिक	3,426	587	4,013	3,548	639	4,187	1,63,360	P	
			माध्यमिक	2,486	395	2,881	2,585	436	3,021	92,128	S	
21	लातूर ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	8	8	..	9	9	326	P P	Latur
			प्राथमिक	4,567	819	5,386	4,777	895	5,672	2,29,942	P	
			माध्यमिक	3,512	535	4,047	3,737	582	4,319	1,30,599	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	8	8	..	9	9	438	P P	
			प्राथमिक	4,529	851	5,380	4,766	952	5,718	2,35,931	P	
			माध्यमिक	3,763	559	4,322	4,042	599	4,641	1,40,988	S	
22	बुलढाणा ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	11	11	1	12	13	520	P P	Buldhana
			प्राथमिक	5,064	894	5,955	5,142	939	6,081	2,50,155	P	
			माध्यमिक	3,121	431	3,552	3,181	444	3,625	1,16,527	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	13	13	1	14	15	538	P P	
			प्राथमिक	5,106	901	6,007	5,172	943	6,115	2,56,666	P	
			माध्यमिक	3,151	418	3,569	3,205	428	3,633	1,21,041	S	
23	अकोला ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	24	24	..	33	33	1,178	P P	Akola
			प्राथमिक	5,032	1,779	6,811	5,114	1,916	7,030	2,92,723	P	
			माध्यमिक	3,709	854	4,563	3,994	901	4,895	1,55,464	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	24	24	..	33	33	1,224	P P	
			प्राथमिक	5,098	1,854	6,952	5,184	1,978	7,162	2,99,943	P	
			माध्यमिक	4,011	993	5,004	4,281	1,056	5,337	1,70,040	S	
24	अमरावती ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	93	93	..	104	104	4,737	P P	Amravati
			प्राथमिक	5,254	2,557	7,811	5,480	2,623	8,103	3,05,552	P	
			माध्यमिक	3,936	1,351	5,287	4,229	1,413	5,642	1,85,169	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	96	96	..	111	111	4,828	P P	
			प्राथमिक	4,951	2,491	7,442	5,161	2,574	7,735	3,08,210	P	
			माध्यमिक	4,149	1,475	5,624	4,412	1,536	5,948	1,98,790	S	

25	यवतमाळ	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	1	46	47	1	51	52	2,400	P P	Yavatmal
				प्राथमिक	5,164	1,740	6,904	5,427	1,802	7,229	2,87,068	P	
				माध्यमिक	2,912	641	3,553	3,106	683	3,789	1,23,552	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	1	46	47	1	51	52	2,400	P P	
				प्राथमिक	5,156	1,706	6,862	5,393	1,784	7,177	2,90,126	P	
				माध्यमिक	3,096	627	3,723	3,280	663	3,943	1,30,436	S	
26	वर्धा	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	30	30	..	36	36	1,324	P P	Wardha
				प्राथमिक	2,468	1,122	3,590	2,531	1,225	3,756	1,43,385	P	
				माध्यमिक	2,371	694	3,065	2,487	728	3,215	1,08,440	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	36	36	..	42	42	1,504	P P	
				प्राथमिक	2,504	1,172	3,676	2,575	1,264	3,839	1,41,186	P	
				माध्यमिक	2,429	715	3,144	2,542	749	3,291	1,11,719	S	
27	नागपूर	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	162	162	..	162	162	6,035	P P	Nagpur
				प्राथमिक	4,437	5,250	9,687	4,518	5,649	10,167	4,16,372	P	
				माध्यमिक	5,778	3,474	9,252	6,167	3,633	9,800	3,06,055	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	162	162	..	162	162	6,035	P P	
				प्राथमिक	4,532	5,437	9,969	4,611	5,830	10,441	4,19,358	P	
				माध्यमिक	6,165	4,057	10,222	6,554	4,214	10,768	3,39,157	S	
28	भंडारा	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	7	7	..	7	7	632	P P	Bhandara
				प्राथमिक	5,680	1,749	7,429	6,024	1,902	7,926	2,95,470	P	
				माध्यमिक	3,836	858	4,694	4,402	930	5,332	1,71,470	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	10	10	..	12	12	547	P P	
				प्राथमिक	5,887	1,860	7,747	6,197	2,010	8,207	2,95,291	P	
				माध्यमिक	4,119	941	5,060	4,686	1,006	5,692	1,80,626	S	
29	चंद्रपूर	..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	15	15	..	23	23	1,092	P P	Chandrapur
				प्राथमिक	4,148	1,306	5,454	4,408	1,459	5,867	2,30,855	P	
				माध्यमिक	2,673	778	3,451	2,904	821	3,725	1,37,177	S	
			1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	10	10	..	23	23	1,149	P P	
				प्राथमिक	4,179	1,369	5,548	4,447	1,522	5,969	2,33,716	P	
				माध्यमिक	2,796	805	3,601	3,037	849	3,886	1,34,792	S	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.10—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(4)	(2)
30	गडचिरोली ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	..	..	..	..	..	..	..	P P	Gadchiroli
			प्राथमिक	1,450	305	1,755	2,084	390	2,474	94,813	P	
			माध्यमिक	786	160	946	966	185	1,151	35,544	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	..	..	..	..	..	..	..	P P	
			प्राथमिक	1,582	368	1,950	2,199	465	2,664	98,880	P	
			माध्यमिक	854	169	1,023	1,064	194	1,258	38,698	S	
	महाराष्ट्र राज्य ..	1989-90	पूर्व प्राथमिक	37	1,820	1,857	47	2,239	2,286	93,481	P P	Maharashtra State
			प्राथमिक	1,53,707	94,580	2,48,287	1,64,590	1,00,171	2,64,761	1,01,60,869	P	
			माध्यमिक	1,16,372	50,848	1,67,220	1,22,119	53,266	1,75,385	55,54,632	S	
		1990-91	पूर्व प्राथमिक	18	1,721	1,739	21	2,168	2,189	88,098	P P	
			प्राथमिक	1,55,454	97,351	2,52,805	1,65,487	1,02,835	2,68,322	1,04,23,766	P	
			माध्यमिक	1,20,486	53,082	1,73,568	1,26,324	55,518	1,81,842	57,94,120	S	

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.11

सत्यमेव जयते

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळामधील

(१९८९-९०

Number of Pupils in Pre-Primary, Primary and

अनुक्रमांक	जिल्हा	वर्ष	पूर्वप्राथमिक Pre-Primary	इयत्ता १ ली Std. I	इयत्ता २री Std. II	इयत्ता ३ री Std. III	इयत्ता ४ थी Std. IV	इयत्ता ५ वी Std. V	इयत्ता ६ वी Std. VI
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई ..	1989-90	20,415	2,59,018	2,26,733	2,18,622	1,96,435	2,01,342	1,79,902
		1990-91	18,097	2,64,891	2,32,580	2,24,451	2,02,307	2,09,029	1,83,640
2	ठाणे ..	1989-90	7,448	1,71,894	1,40,208	1,23,319	1,04,862	1,02,794	86,263
		1990-91	7,888	1,70,301	1,40,808	1,28,742	1,06,150	1,05,932	89,024
3	रायगड ..	1989-90	1,192	64,996	55,824	50,036	42,926	39,773	33,711
		1990-91	2,579	64,422	53,934	50,658	43,642	39,976	34,495
4	रत्नागिरी ..	1989-90	584	38,483	35,797	44,628	38,788	35,945	30,923
		1990-91	512	36,885	37,852	47,004	39,311	35,989	30,753
5	सिंधुदुर्ग ..	1989-90	715	19,153	17,946	24,114	20,693	21,260	18,838
		1990-91	1,115	16,959	18,940	24,564	20,020	20,004	17,753
6	नाशिक ..	1989-90	1,713	1,29,975	1,14,668	1,06,054	83,421	78,217	66,425
		1990-91	1,797	1,22,292	1,18,348	1,15,263	89,151	81,439	69,255
7	धुळे ..	1989-90	3,631	79,468	67,751	58,971	54,839	40,008	36,589
		1990-91	3,524	80,098	65,827	59,288	54,196	41,643	37,383
8	जळगाव ..	1989-90	4,207	1,00,478	87,285	82,735	68,533	62,457	55,705
		1990-91	3,124	1,02,740	91,918	89,083	72,386	61,969	54,958
9	अहमदनगर ..	1989-90	400	1,11,407	99,870	87,540	73,999	66,480	57,453
		1990-91	455	1,14,345	98,729	90,849	75,466	71,305	58,697
10	पुणे ..	1989-90	4,950	1,62,915	1,48,828	1,37,056	1,19,116	1,13,556	97,353
		1990-91	4,950	1,63,201	1,47,119	1,42,140	1,24,122	1,18,864	1,01,965
11	सातारा	1989-90	2,321	63,711	60,778	75,858	57,992	53,967	49,282
		1990-91	2,412	63,742	60,302	77,317	60,266	55,595	49,209
12	सांगली ..	1989-90	2,789	77,892	64,299	59,758	49,914	45,187	37,216
		1990-91	2,921	76,362	67,020	60,706	51,095	46,844	40,264
13	सोलापूर ..	1989-90	3,867	1,03,512	88,823	96,866	65,584	60,527	55,371
		1990-91	3,651	1,10,380	92,901	1,00,574	73,777	68,143	55,238
14	कोल्हापूर ..	1989-90	8,697	79,295	71,432	85,956	66,458	63,809	55,843
		1990-91	5,381	80,489	79,655	94,591	74,500	63,349	57,112
15	औरंगाबाद ..	1989-90	4,946	77,227	63,438	53,121	42,858	38,006	31,943
		1990-91	3,773	77,103	64,968	57,192	45,641	44,419	33,977
16	जालना ..	1989-90	781	47,512	38,708	31,589	23,178	18,809	15,088
		1990-91	716	47,662	38,882	34,210	24,329	20,433	16,206
17	परभणी ..	1989-90	2,151	74,004	62,113	49,958	38,965	30,405	24,861
		1990-91	2,150	77,934	60,683	52,364	40,261	31,916	26,101
18	बीड ..	1989-90	1,301	70,238	54,388	46,116	36,251	30,542	27,250
		1990-91	1,005	72,385	54,382	48,419	38,418	32,718	28,329

EDUCATION

TABLE No. 5.11

विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या

1990-91)

Secondary Schools by Standards

इयत्ता ७ वी Std. VII (11)	इयत्ता ८ वी Std. VIII (12)	इयत्ता ९ वी Std. IX (13)	इयत्ता १० वी Std. X (14)	इयत्ता ११ वी Std. XI (15)	इयत्ता १२ वी Std. XII (16)	एकूण Grand Total (17)	District (2)
1,62,860	1,64,640	1,37,531	99,783	70,710	64,450	20,02,441	Greater Bombay
1,66,778	1,65,688	1,40,330	1,03,782	80,559	62,522	20,54,654	
73,995	67,027	55,807	39,051	20,368	17,708	10,10,744	Thane
76,677	71,179	59,746	42,146	24,107	17,685	10,40,385	
28,991	27,644	23,196	15,052	5,898	5,517	3,94,756	Raigad
29,934	27,801	24,503	15,525	7,991	5,860	4,01,320	
27,135	22,021	19,288	13,285	3,295	2,795	3,12,967	Ratnagiri
26,419	21,901	19,581	13,223	4,346	3,024	3,16,800	
17,500	18,204	17,024	12,917	4,561	4,517	1,97,442	Sindhudurg
16,372	14,837	14,324	10,717	4,540	3,469	1,83,614	
58,165	53,261	45,729	31,706	17,038	13,204	8,00,307	Nashik
59,878	54,385	47,669	33,209	20,086	15,467	8,28,239	
34,559	32,874	27,602	22,888	13,782	16,133	4,86,166	Dhule
35,038	33,141	29,859	24,019	14,611	13,503	4,92,130	
50,038	43,934	37,213	28,750	13,677	11,894	6,51,145	Jalgaon
50,789	44,492	39,600	28,872	16,295	13,785	6,70,011	
49,888	45,600	40,247	29,467	13,374	26,130	6,87,619	Ahmednagar
51,383	45,774	42,372	30,436	18,872	12,776	7,11,459	
87,445	87,534	74,565	53,070	27,555	11,488	11,40,073	Pune
89,448	87,173	78,649	56,935	35,679	25,750	11,75,995	
45,239	43,057	39,332	28,691	12,015	8,985	5,43,731	Satara
44,398	42,561	39,198	29,037	14,499	11,443	5,49,979	
34,552	33,782	27,359	20,466	9,491	10,611	4,71,690	Sangli
34,351	32,295	31,221	21,572	11,343	8,860	4,84,854	
44,640	39,724	35,174	24,084	10,593	10,611	6,39,376	Solapur
45,403	40,176	37,045	25,159	15,223	11,363	6,79,033	
51,141	44,796	39,785	30,202	12,933	11,512	6,21,859	Kolhapur
51,508	44,085	39,391	30,503	17,499	12,963	6,53,026	
29,260	23,827	23,491	18,270	10,075	9,750	4,26,212	Aurangabad
30,504	23,237	23,818	19,859	11,037	8,831	4,44,359	
13,121	10,618	8,776	6,959	2,701	2,208	2,20,048	Jalna
13,731	10,803	9,330	7,315	3,508	2,915	2,30,040	
23,405	18,473	15,569	12,028	5,150	4,568	3,61,650	Parbhani
22,974	18,947	16,428	12,693	6,220	4,969	3,73,640	
25,415	20,962	18,277	15,781	7,171	6,169	3,59,861	Beed
25,532	22,798	19,619	16,342	8,581	7,011	3,75,539	

तक्ता क्रमांक/

(1)	(20		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
19	नांदेड	..	1989-90	2,754	1,02,241	75,534	62,646	46,726	37,316	31,523
			1990-91	3,052	1,09,863	82,613	68,618	50,292	39,329	34,340
20	उस्मानाबाद	..	1989-90	375	43,158	37,804	31,874	26,835	22,958	20,171
			1990-91	333	44,336	38,027	33,889	28,011	24,517	21,148
21	लातूर	..	1989-90	326	64,332	51,617	45,970	39,665	33,786	29,269
			1990-91	438	63,932	52,467	48,252	40,410	36,826	31,616
22	बुलढाणा	..	1989-90	520	63,800	54,134	53,552	43,847	32,779	37,358
			1990-91	538	63,859	55,169	55,342	44,509	35,849	29,358
23	अकोला	..	1989-90	1,178	71,109	62,633	59,676	50,876	42,452	43,993
			1990-91	1,224	71,952	65,489	62,100	51,696	42,687	38,554
24	अमरावती	..	1989-90	4,737	70,957	61,808	65,155	55,792	49,484	33,250
			1990-91	4,828	71,625	62,054	66,571	55,883	51,327	46,016
25	यवतमाळ	..	1989-90	2,400	73,545	59,347	54,405	42,364	39,195	21,905
			1990-91	2,400	74,191	58,417	55,984	41,910	40,306	34,398
26	वर्धा	..	1989-90	1,324	35,442	31,041	29,273	24,300	23,331	65,394
			1990-91	1,504	33,854	31,264	28,943	23,403	23,870	21,974
27	नागपूर	..	1989-90	6,035	99,244	92,588	84,948	75,907	71,421	65,394
			1990-91	6,035	99,187	93,395	84,995	75,611	79,194	68,904
28	भंडारा	..	1989-90	632	66,003	59,483	58,224	48,236	46,026	42,543
			1990-91	547	64,140	59,655	58,180	47,849	47,683	43,111
29	चंद्रपूर	..	1989-90	1,092	59,323	52,264	44,903	37,578	36,118	31,149
			1990-91	1,149	25,974	53,303	47,402	39,345	36,194	33,385
30	गडचिरोली	..	1989-90	..	24,491	22,993	20,179	13,172	11,396	9,166
			1990-91	..	25,974	21,996	22,065	13,748	12,147	19,972
	महाराष्ट्र राज्य	..	**1989-90**	**93,481**	**25,04,823**	**21,60,135**	**20,43,102**	**16,90,050**	**15,49,346**	**13,55,112**
			1990-91	**88,098**	**25,18,795**	**21,98,697**	**21,29,756**	**17,47,705**	**16,21,496**	**13,97,135**

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 5.11—*contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
27,813	23,416	20,893	17,628	9,408	9,044	4,66,942	Nanded
29,470	24,505	22,363	19,027	11,996	10,299	5,05,767	
19,078	14,472	12,508	10,863	4,986	4,305	2,49,387	Osmanabad
19,831	14,895	13,730	10,858	5,149	4,953	2,59,677	
27,603	23,751	21,136	18,437	8,218	8,094	3,72,310	Latur
27,964	25,427	23,845	20,890	9,504	8,468	3,89,539	
25,869	21,478	18,922	15,014	6,686	5,676	3,71,536	Buldhana
27,058	21,583	19,180	16,101	7,876	5,814	3,82,236	
33,322	29,550	25,433	23,179	12,696	10,992	4,60,454	Akola
34,636	34,148	28,416	24,656	14,441	12,497	4,82,496	
38,670	35,704	31,752	25,189	12,332	12,334	5,07,907	Amravati
41,110	38,501	33,691	27,394	13,886.	12,441	5,25,327	
32,579	25,670	23,119	18,798	8,826	7,930	4,21,428	Yavatmal
33,287	26,588	23,753	20,211	10,137	8,247	4,29,829	
21,088	20,121	17,801	14,992	7,758	7,665	2,56,041	Wardha
20,472	20,691	18,503	15,760	9,162	7,333	2,56,733	
61,064	54,829	49,797	41,737	22,548	21,938	7,47,450	Nagpur
64,063	61,189	55,853	46,306	25,937	21,842	7,82,511	
39,022	33,632	29,926	26,284	9,675	10,337	4,70,023	Bhandara
39,493	36,342	33,407	28,626	9,815	9,808	4,78,656	
26,406	23,342	20,561	15,744	8,687	7,970	3,65,077	Chandrapur
28,525	24,052	22,963	17,958	10,365	8,366	3,76,698	
7,987	6,824	5,296	4,551	1,878	1,721	1,29,654	Gadchiroli
8,665	7,471	5,971	4,847	2,693	2,167	1,37,716	
12,17,840	**11,10,767**	**9,63,109**	**7,34,866**	**3,74,085**	**3,49,580**	**1,61,46,296**	**Maharashtra State**
12,45,691	**11,36,665**	**10,14,358**	**7,73,478**	**4,45,957**	**3,54,431**	**1,66,72,262**	

Source.—Directorate of Education, Govt. of maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.12 (A)

प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थातील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या

Number of Pupils in Primary and Secondary Institutions According to Medium of Instruction

(३१ मार्च १९९० रोजी/As on 31st March 1990)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	प्राथमिक/ माध्यमिक (3)	मराठी Marathi (4)	गुजराथी Gujarathi (5)	उर्दू Urdu (6)	हिंदी Hindi (7)	सिंधी Sindhi (8)	इंग्रजी English (9)	इतर Others (10)	एकूण Grand Total (11)	Primary/ Secondary (3)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	प्रा.	4,65,634	1,12,420	1,30,495	1,44,198	65	2,05,220	46,055	11,04,087	P.	Greater Bombay
		मा.	2,75,165	99,074	45,866	67,562	619	2,82,970	11,758	7,83,014	S.	
2	ठाणे	प्रा.	47,80,003	19,555	35,756	30,280	10,240	87,419	6,869	6,88,122	P.	Thane
		मा.	2,37,927	10,502	10,237	11,130	13,147	46,930	219	3,30,092	S.	
3	रायगड	प्रा.	2,48,108	749	14,577	420	..	5,024	..	2,68,878	P.	Raigad
		मा.	1,10,573	143	7,373	671	..	4,954	..	1,23,714	S.	
4	रत्नागिरी	प्रा.	2,08,075	..	14,994	..	..	2,355	..	2,.25,424	P.	Ratnagiri
		मा.	78,016	..	4,860	..	..	1,288	..	84,164	S.	
5	सिंधुदुर्ग	प्रा.	1,17,588	..	10	..	..	484	..	1,19,097	P.	Sindhudurg
		मा.	74,818	..	378	..	..	546	..	75,742	S.	
6	नाशिक	प्रा.	4,68,535	211	35,939	271	..	2,882	..	5,07,838	P.	Nashik
		मा.	2,41,343	940	11,507	1,471	440	20,077	..	2,75,778	S.	
7	धुळे	प्रा.	2,69,810	1,665	15,488	263	738	2,619	..	2,90,583	P.	Dhule
		मा.	1,77,025	1,451	4,540	495	362	1,731	..	1,85,604	S.	
8	जळगाव	प्रा.	3,62,381	141	37,198	2,423	1,987	2,960	..	4,07,090	P.	Jalgaon
		मा.	2,15,562	..	6,799	2,438	1,046	2,475	..	2,28,320	S.	
9	अहमदनगर	प्रा.	4,13,135	34	8,631	657	40	4,290	..	4,26,787	P.	Ahmadnagar
		मा.	2,39,116	..	2,157	503	65	7,005	..	2,48,848	S.	
10	पुणे	प्रा.	6,37,512	1,699	13,308	5,420	994	36,928	799	6,96,660	P.	Pune
		मा.	3,40,888	1,706	3,734	9,647	956	58,925	150	4,16,006	S.	

11	सातारा	प्रा.	3,22,526	192	1,502	..	..	2,651	..	3,26,871	P.	Satara
		मा.	1,96,168	..	862	..	..	5,379	..	2,02,409	S.	
12	सांगली	प्रा.	2,86,628	289	7,051	..	..	3,945	8,738	3,06,651	P.	Sangli
		मा.	1,45,538	390	1,500	..	..	4,034	2,509	1,53,971	S.	
13	सोलापूर	प्रा.	3,94,852	43	20,238	251	..	3,895	15,625	4,34,904	P.	Solapur
		मा.	1,75,181	143	7,373	671	..	4,954	..	1,23,714	S.	
14	कोल्हापूर	प्रा.	3,85,258	534	684	..	1,251	6,262	30	4,00,183	P.	Kolhapur
		मा.	1,93,514	222	976	..	253	4,769	..	1,99,734	S.	
15	औरंगाबाद	प्रा.	2,59,251	..	22,667	179	..	7,487	..	2,89,584	P.	Aurangabad
		मा.	1,01,483	..	8,101	974	..	5,191	..	1,15,749	S.	
16	जालना	प्रा.	1,55,836	241	4,458	2,938	..	2,334	51	1,65,858	P.	Jalna
		मा.	45,760	..	1,916	2,895	..	1,210	..	51,781	S.	
17	परभणी	प्रा.	2,28,277	..	17,328	287	..	1,212	22	2,47,126	P.	Parbhani
		मा.	99,416	..	4,931	389	..	1,625	46	1,06,407	S.	
18	बीड	प्रा.	2,31,439	..	11,496	..	..	2,200	..	2,45,135	P.	Beed
		मा.	1,00,029	..	4,708	..	..	651	..	1,05,388	S.	
19	नांदेड	प्रा.	3,01,488	..	21,066	1,577	..	2,570	273	3,26,974	P.	Nanded
		मा.	1,21,406	..	6,114	868	..	2,572	..	1,30,960	S.	
20	उस्मानाबाद	प्रा.	1,52,607	..	4,044	..	..	31	..	1,56,682	P.	Osmanabad
		मा.	86,466	..	1,292	..	..	671	..	88,429	S.	
21	लातूर	प्रा.	2,19,097	18	9,633	..	..	1,194	..	2,29,942	P.	Latur
		मा.	1,26,259	..	3,087	105	..	1,148	..	1,30,599	S.	
22	बुलढाणा	प्रा.	2,24,811	..	22,899	861	..	1,584	..	2,50,155	P.	Buldhana
		मा.	1,10,119	..	5,054	870	..	484	..	1,16,527	S.	
23	अकोला	प्रा.	2,44,363	271	33,940	4,504	892	8,753	..	2,92,723	P.	Akola
		मा.	1,32,092	205	12,545	5,048	867	4,707	..	1,55,464	S.	
24	अमरावती	प्रा.	2,59,578	454	31,746	11,274	..	2,500	..	3,05,552	P.	Amravati
		मा.	1,62,314	492	9,838	5,693	..	6,832	..	1,85,169	S.	
25	यवतमाळ	प्रा.	2,66,736	..	13,793	3,132	..	3,407	..	2,87,068	P.	Yavatmal
		मा.	1,15,008	..	4,903	2,421	..	1,220	..	1,23,552	S.	
26	वर्धा	प्रा.	1,34,241	110	2,667	3,255	..	3,112	..	1,43,385	P.	Wardha
		मा.	1,01,850	32	1,100	3,823	75	1,560	..	1,08,440	S.	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.12 (A)—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
27	नागपूर	प्रा.	3,35,858	956	15,622	37,212	..	26,445	279	4,16,372	P.	Nagpur
		मा.	..	..	..	..	..	..	..	..	S.	
28	भंडारा	प्रा.	2,65,463	126	946	25,792	608	1,863	672	2,95,470	P.	Bhandara
		मा.	1,52,393	105	471	15,074	..	3,427	..	1,71,470	S.	
29	चंद्रपूर	प्रा.	2,12,024	..	1,729	5,122	..	7,811	4,169	2,30,855	P.	Chandrapur
		मा.	1,10,379	..	960	6,232	..	8,805	801	1,27,177	S.	
30	गडचिरोली	प्रा.	85,515	..	448	2,209	..	42	6,599	94,813	P.	Gadchiroli
		मा.	34,048	..	235	599	..	303	359	35,544	S.	
	महाराष्ट्र राज्य ..	**प्रा.**	**86,34,629**	**1,39,708**	**5,57,532**	**2,82,525**	**16,815**	**4,39,479**	**90,181**	**1,01,60,869**	**P.**	**Maharashtra State**
		मा.	**45,37,017**	**1,15,714**	**1,83,424**	**1,71,921**	**19,744**	**5,08,637**	**18,175**	**55,54,632**	**S.**	

प्रा.— प्राथमिक, मा.– माध्यमिक/P.— Primary, S.— Secondary

टीप.—माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळातील फक्त इयत्ता ५ वी ते १० वी च्या विद्यार्थ्यांचा ह्या तक्त्यात समावेश आहे.
Note.—The Enrolment in Standards V—X in Secondary and Higher Secondary Schools has only been included in this table.

आधार.—(१) शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.12 (B)

प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थातील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या

Number of Pupils in Primary and Secondary Institutions According to Medium of Instruction

(३१ मार्च १९९१ रोजी/As on 31st March 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक/ माध्यमिक	मराठी Marathi	गुजराथी Gujarathi	उर्दू Urdu	हिंदी Hindi	सिंधी Sindhi	इंग्रजी English	इतर Others	एकूण Grand Total	Primary/ Secondary	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	प्रा.	4,69,709	1,13,175	1,36,184	1,55,581	47	2,08,082	47,381	11,30,159	P.	Greater Bombay
		मा.	2,53,892	1,11,424	51,536	78,792	412	3,00,767	10,730	8,07,553	S.	
2	ठाणे	प्रा.	4,84,358	20,377	38,384	33,727	11,051	93,087	7,519	6,88,503	P.	Thane
		मा.	2,49,574	10,408	9,593	8,946	12,486	44,530	170	3,35,707	S.	
3	रायगड	प्रा.	2,48,373	1,008	14,575	539	..	5,540	..	2,70,035	P.	Raigad
		मा.	1,12,072	141	8,209	659	..	6,405	..	1,27,486	S.	
4	रत्नागिरी	प्रा.	2,10,210	..	15,080	..	..	2,542	..	2,27,832	P.	Ratnagiri
		मा.	78,614	..	4,874	..	..	1,499	..	84,987	S.	
5	सिंधुदुर्ग	प्रा.	1,15,072	..	983	..	..	502	..	1,16,557	p.	Sindhudurg
		मा.	62,943	..	368	..	..	568	..	63,879	S.	
6	नाशिक	प्रा.	4,75,797	422	40,666	542	..	5,794	..	5,23,221	P.	Nashik
		मा.	2,45,198	964	13,359	1,629	461	24,898	..	2,86,509	S.	
7	धुळे	प्रा.	2,68,313	1,598	15,958	318	695	2,813	..	2,89,695	P.	Dhule
		मा.	1,82,908	1,458	5,430	524	350	1,924	..	1,92,594	S.	
8	जळगाव	प्रा.	3,75,965	122	38,117	2,668	1,897	3,714	..	4,22,483	P.	Jalgaon
		मा.	2,20,201	..	7,599	2,508	979	2,372	..	2,33,659	S.	
9	अहमदनगर	प्रा.	4,21,030	34	8,914	678	26	4,964	..	4,35,646	P.	Ahmednagar
		मा.	2,50,063	..	2,277	512	43	7,746	..	2,60,641	S.	
10	पुणे	प्रा.	6,47,993	1,668	13,494	5,253	772	37,514	768	7,07,462	P.	Pune
		मा.	3,54,416	1,861	3,970	10,824	915	66,673	300	4,38,959	S.	

TABLE No. 5.12 (B)—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
11	सातारा	ग्रा.	3,25,659	384	1,498	..	..	3,053	..	..	P.	Satara
		मा.	1,97,774	..	850	..	..	5,751	..	2,04,375	S.	
12	सांगली	ग्रा.	2,92,506	288	7,170	..	..	3,956	9,237	3,13,157	P.	Sangli
		मा.	1,50,949	397	1,512	..	..	4,134	2,706	1,59,698	S.	
13	सोलापूर	ग्रा.	4,21,469	43	20,447	311	..	3,997	15,820	4,62,087	P.	Solapur
		मा.	1,84,015	..	5,637	121	..	7,305	1,822	1,98,900	S.	
14	कोल्हापूर	ग्रा.	4,14,470	383	7,041	..	1,012	7,028	30	..	P.	Kolhapur
		मा.	1,93,271	214	1,073	..	253	5,036	..	1,99,847	S.	
15	औरंगाबाद	ग्रा.	2,65,070	..	27,568	358	..	7,968	..	3,00,964	P.	Aurangabad
		मा.	1,10,866	..	8,031	932	..	4,319	..	1,24,148	S.	
16	जालना	ग्रा.	1,59,312	248	6,270	3,256	..	2,457	49	1,71,592	P.	Jalna
		मा.	49,052	..	2,032	2,974	..	1,271	..	55,329	S.	
17	परभणी	ग्रा.	2,33,699	..	19,727	244	..	995	15	2,54,680	P.	Parbhani
		मा.	1,01,122	..	5,557	390	..	1,994	31	1,09,094	S.	
18	बीड	ग्रा.	2,36,241	..	13,588	..	..	2,236	..	2,52,065	P.	Beed
		मा.	1,06,758	..	5,229	..	..	728	..	1,12,715	S.	
19	नांदेड	ग्रा.	3,25,336	..	24,475	1,649	..	2,624	319	3,54,403	p.	Nanded
		मा.	1,29,150	..	7,040	862	..	2,573	..	1,39,625	S.	
20	उस्मानाबाद	ग्रा.	1,58,977	..	4,321	..	..	62	..	1,63,360	P.	Osmanabad
		मा.	89,853	..	1,345	..	..	930	..	92,128	S.	
21	लातूर	ग्रा.	2,23,442	18	11,064	..	..	1,407	..	2,35,931	p.	Latur
		मा.	1,36,310	..	3,394	104	..	1,180	..	1,40,988	S.	
22	बुलढाणा	ग्रा.	2,30,417	..	23,628	821	..	1,800	..	2,56,666	P.	Buldhana
		मा.	1,13,976	..	5,813	882	..	370	..	1,21,041	S.	
23	अकोला	ग्रा.	2,48,991	237	35,949	4,622	867	9,277	..	2,99,943	P.	Akola
		मा.	1,45,957	200	13,323	5,100	578	4,882	..	1,70,040	S.	
24	अमरावती	ग्रा.	2,57,917	526	34,342	12,700	..	2,725	..	3,08,210	P.	Amravati
		मा.	1,74,770	328	10,280	6,027	..	7,385	..	1,98,790	S.	

25	यवतमाळ	प्रा.	2,69,257	..	13,991	3,290	..	3,588	..	2,90,126	P.	Yavatmal
		मा.	1,21,370	..	5,227	2,548	..	1,291	..	1,30,436	S.	
26	वर्धा	प्रा.	1,31,842	108	2,593	3,303	..	3,340	..	1,41,186	P.	Wardha
		मा.	1,05,736	21	790	3,429	51	1,692	..	1,11,719	S.	
27	नागपूर	प्रा.	3,33,502	988	15,248	38,733	..	30,574	313	4,19,358	P.	Nagpur
		मा.	2,69,888	377	11,762	32,305	1,274	23,328	223	3,39,157	S.	
28	भंडारा	प्रा.	2,63,859	114	942	26,699	582	2,647	448	2,95,291	P.	Bhandara
		मा.	1,61,463	70	540	14,702	..	3,851	..	1,80,626	S.	
29	चंद्रपूर	प्रा.	2,12,839	..	1,314	5,203	..	9,937	4,423	2,33,716	P.	Chandrapur
		मा.	1,17,911	..	945	6,476	..	8,612	848	1,34,792	S.	
30	गडचिरोली	प्रा.	90,191	..	437	3,768	..	84	4,400	98,880	P.	Gadchiroli
		मा.	37,288	..	261	583	..	326	240	38,698	S.	
	महाराष्ट्र राज्य ..	**प्रा.**	**88,11,816**	**1,41,741**	**5,93,968**	**3,04,263**	**16,949**	**4,64,307**	**90,722**	**1,04,23,766**	**P.**	**Maharashtra State**
		मा.	**47,07,360**	**1,27,863**	**1,97,856**	**1,81,829**	**17,802**	**5,44,340**	**17,070**	**57,94,120**	**S.**	

प्रा. – प्राथमिक, मा. – माध्यमिक/P.— Primary, S.— Secondary.

टीप.– माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळातील फक्त इयत्ता ५ वी ते १० वी च्या विद्यार्थ्यांचा ह्या तक्त्यात समावेश आहे.

Note.— The Enrolment in Standards V-X in Secondary and Higher Secondary Schools has only been included in this table.

आधार.– शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.13

प्रमुख परिक्षांचे निकाल

Examination Results (Major Examinations) March 1988 (1988-89)

अनु-क्रमांक Sr. No.	परीक्षा	परिक्षेला बसलेल्यांची संख्या Number appeared			उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या Number passed			Examination
		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कला–							Arts—
	बॅचलर ऑफ आर्टस् ..	19,187	20,211	39,398	11,604	13,945	25,550	Bachelor of Arts
	मास्टर ऑफ आर्टस् ..	5,717	5,174	10,891	3,157	3,585	6,743	Master of Arts
	एम. बी. ए.	1,054	97	1,151	803	85	888	M. B. A.
	पीएच. डी./एम. फील ..	119	76	195	251	161	412	Ph. D./ M. Phill
2	शास्त्र–							Science—
	बॅचलर ऑफ सायन्स ..	13,390	7,126	20,156	7,140	5,639	12,779	Bachelor of Science,
	मास्टर ऑफ सायन्स ..	2,207	1,360	3,567	1,248	947	2,198	Master of Science,
	पीएच. डी	49	16	65	78	20	98	Ph. D.
3	वाणिज्य–							Commerce—
	बॅचलर ऑफ कॉमर्स ..	43047	21,862	64,909	24,188	14,108	38,296	Bachelor of Commerce
	मास्टर ऑफ कॉमर्स ..	4,922	1,294	6,216	2,620	851	3,471	Master of Commerce
	पीएच. डी./एम. फील - ..	2221	20	241	157	14	171	Ph. D./ M. Phll.
4	वैद्यकीय–							Medical—
	एम. बी., बी. एस. ..	766	285	1051	339	146	485	M. B., B. S.
	एम. डी./ एम. एस. ..	504	149	653	258	87	345	M. D./ M. S.
	एम. एससी. (मेडीसीन) ..	2	..	2	2	..	2	M. Sc. (Medicine)
5	शुश्रूषा–							Nursing—
	बी. एससी. (शुश्रूषा) ..	4	92	96	4	90	94	B.Sc. (Nursing)
	एम. एससी. (शुश्रूषा) ..	..	11	11	..	11	11	M.Sc. (Nursing)
6	दंतशास्त्र–							Dentis—
	बी. डी. एस.	59	95	154	45	77	122	B. D. S.
	एम. डी. एस.	23	15	38	14	10	24	M. D. S.
7	अभियांत्रिकी–							Engineering—
	बी. ई. (स्थापत्य) ..							B. E. (Civil)
	बी. ई. (विद्युत) ..							B. E. (Electrical)
	बी. ई. (यांत्रिकी) ..							B. E. (Mechanical)
	बी. ई. (मेटॅलर्जी) ..							B. E. (Metallurgy)
	बी. ई. (केमिकल) ..							B. E. (Chemical)
	एम. ई. (स्थापत्य) ..			N. A.				M. E. (Civil)
	एम. ई. (विद्युत) ..							M. E. (Electrical)
	एम. ई. (यांत्रिकी) ..							M. E. (Mech.)
	एम. ई. (मेटॅलर्जी) ..							M. E. (Metallurgy)
	एम. ई. (केमिकल) ..							M. E. (Chemical)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.13.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
8	वास्तुशास्त्र–							**Architecture—**
	बॅचलर ऑफ आर्किटेक्चर ..	83	47	130	65	42	107	Bachelor of *Architectu*
	डिग्री इन फाईन आर्ट ..	192	91	283	175	84	259	Degree in F. A.
9	कायदा–							**Law—**
	बॅचलर ऑफ लॉ	2.833	236	3.069	1,204	114	1,318	Bachelor of Law
	मास्टर ऑफ लॉ	468	117	585	74	27	101	Master of Law
	पीएच. डी.	1	..	1	2	1	3	Ph. D.
10	शिक्षण–							**Education :**
	बी. एड.	5.615	3.514	9.129	4,728	3.184	7,912	B. Ed.
	एम. एड.	211	256	467	179	147	326	M. Ed.
	डी. एड.	..	..	26,216	..	..	14,683	D. Ed.
	बी. पी. एड.	2,932	223	3,155	2.602	178	2,780	B. P. Ed.
	एम. पी. एड.	314	42	356	296	40	336	M. P. Ed.
	एस. एस. सी. (१० वी) ..	6.53,449	2.89,854	9,43,303	2,53,952	1,32,717	3,86,669	S. S C. (Xth)
	एच. एस. सी. (१२ वी) ..	2,45,193	4,05,957	3,52,150	1,15,347	66,991	1,82,338	H. S. C. (XIIth)
	जी. सी. सी.	..	..	1,67,019	..	..	99,709	G. C. C.
	जी. सी. डी.	..	..	1,079	..	..	124	G. C. D.
	बी. आर. एल.	54	3	57	38	3	41	B. R. L.
11	शेतकी—							**Agriculture—**
	बी. एससी.	989	57	1,046	929	56	985	B. Sc.
	एम. एससी.	393	..	393	343	..	343	M. Sc.
	डॉक्टरेट/पीएच. डी. ..	10	..	10	5	..	9	Doctorate/Ph. D.
12	औषधीशास्त्र—							**Medicine—**
	बॅचलर ऑफ फार्मसी ..	173	72	245	157	72	229	Bachelor of Pharmacy
	मास्टर ऑफ फार्मसी ..	19	2	21	19	2	21	Master of Pharmacy
13	तंत्रशास्त्र—							**Technology—**
	बॅचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी ..							Bachelor of Technology
	मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी ..							Master of Technology
	एम. एससी. (टेक्नॉलॉजी) ..			N. A.				M. Sc. Tech.
	बी. एससी. (टेक्नॉलॉजी) ..							B. Sc. Tech.
14	आयुर्वेद—							**Ayurved—**
	बी. ए. एम. एस./ ..	317	204	521	251	181	432	B. A. M. S./
	बी.एस.ए.एम.							B. S. A. M.
15	गृहशास्त्र—							**Home Science—**
	बी.एससी. (गृहशास्त्र) ..	..	803	803	..	662	662	B. Sc. (Home Science)
	एम. एससी. (गृहशास्त्र) ..	6	171	171	..	142	142	M. Sc. (Home Science)
	पीएच. डी. ..	..	6	6	..	6	6	Ph. D.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.13.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
16	वस्त्रनिर्माण—							**Textile—**
	बॅचलर ऑफ टेक्स्टाईल्स ..	..	..	..	..	..	..	Bachelor of Textiles
17	ग्रंथपाल शास्त्र—							**Library Science—**
	बॅचलर ऑफ लायब्ररी ..	..	803	803	..	662	662	Bachelor of Library
	मास्टर ऑफ लायब्ररी ..	33	22	55	16	17	33	Master of Library
18	समाज सेवा—							**Social Work—**
	बॅचलर ऑफ सोशल वर्क ..	109	42	251	90	38	128	Bachelor of Social Work
	मास्टर ऑफ सोशल वर्क ..	373	112	485	328	111	439	Master of Social Work
19	वृत्तपत्र व्यवसाय—							**Journalism—**
	बॅचलर ऑफ जर्नालिझम ..	112	32	144	97	28	125	Bachelor of Journalism
20	पशुवैद्यक शास्त्र—							**Veterinary Science—**
	बी. व्ही. एससी. ..	239	4	243	223	4	227	B V. Sc.
	एम. व्ही. एससी. ..	57	5	62	57	5	62	M. V Sc

टीप.—N. A. उपलब्ध नाही./Not Available.

आधार.—(1) शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 5.14

सत्यमेव जयते

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था/

(1989-90

अनुक्रमांक Sr No.	जिल्हा	अभियांत्रिकी आणि तंत्रशास्त्रीय महाविद्यालये Engineering and Technological Colleges		तंत्रनिकेतन Polytechnic		इतर पदविका संस्था Other Diploma Institutions		औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था Industrial Training Institutions		उच्च तांत्रिक विद्यालये केंद्रे Technical High Schools Centres		मूलोद्योग प्रशिक्षण आणि संबंधित सूचना केंद्रे Basic Training and related Industry Centres	
(1)	(2)	(3) a	(4) b	(5) a	(6) b	(7) a	(8) b	(9) a	(10) b	(11) a	(12) b	(13) a	(14) b
1	बृहन्मुंबई ..	10	14	11	18	41	41	21	20	24	24	42	42
2	ठाणे ..	3	5	10	13	5	5	9	10	19	22	8	8
3	रायगड ..	2	1	3	3	.	.	5	5	7	9	1	1
4	रत्नागिरी ..	..		3	3	2	2	7	7	8	10	2	2
5	सिंधुदुर्ग ..	2	3	1	2	.		4	4	5	5	1	1
6	नाशिक ..	3	3	4	4	5	5	9	9	17	17	4	4
7	धुळे ..	2	2	5	5	2	2	4	4	11	11	1	1
8	जळगाव ..	4	5	7	7	3	3	11	15	17	16	2	2
9	अहमदनगर ..	10	11	7	6	2	2	13	13	22	21	1	1
10	पुणे ..	2	3	7	8	15	15	19	18	34	35	14	14

सत्यमेव जयते

EDUCATION

TABLE No. 5.14

Technical Institutions by type of Institutions

& 1990-91)

+ २ स्तरावरील व्यावसायिक शिक्षण योजना Vocational Centres at + 2 stage		औद्योगिक कामगारांचे अर्धवेळ वर्ग Part time classes for Industrial workers		शिल्पकारागीर आणि इतर तांत्रिक प्रमाणपत्र देणाऱ्या संस्था Crafts and other Technical		प्रगत व्यवसाय शिक्षण पद्धती		+ स्तरावरील केंद्रशासन पुरस्कृत व्यवसाय शि. अभ्यासक्रम		एकूण Grand Total		District
(15) a	(16) b	(17) a	(18) b	(19) a	(20) b	(21) a	(22) b	(23) a	(24) b	(25) a	(26) b	(2)
45	45	1	1	156	167	..	..	27	27	378	399	Gr. Bombay
11	11	1	1	89	94	1	1	12	12	168	182	Thane
10	10	..	..	35	47	..	..	6	6	69	82	Raigad
8	8	..	..	22	33	..	..	3	3	55	68	Ratnagiri
8	8	..	..	30	42	..	..	8	8	59	73	Sindhudurg
22	22	1	1	46	76	1	1	18	18	130	160	Nashik
8	8	..		49	49	..	..	9	9	91	91	Dhule
14	14	..	..	49	61	..	..	14	14	121	137	Jalgaon
13	13	1	1	42	52	..	..	9	9	120	129	Ahmednager
34	34	1	1	86	116	1	1	16	16	229	261	Pune
16	16	..	..	72	94	..	..	6	6	124	145	Satara
15	15	..	..	64	92	..	..	11	11	128	158	Sangli
16	16	1	1	75	112	..	..	10	10	147	185	Solapur
17	17	1	1	54	133	1	1	14	14	137	213	Kolhapur
16	16	1	1	39	29	1	1	14	14	97	90	Aurangabad
1	1	..	.	8	20	..	..	1	1	16	28	Jalna
8	7	..	..	17	97	..	..	7	7	44	123	Parbhani
6	7	..	..	7	32	..	..	8	8	38	65	Beed
11	11	..	..	45	25	1	1	11	11	91	72	Nanded
5	5	..	..	9	28	.	..	5	4	35	53	Osmanabad
9	9	..	..	6	50	..	..	9	10	46	93	Latur
10	10	..	..	12	110	.	..	9	9	46	143	Buldhana
16	16	..	..	36	88	..	..	11	11	85	137	Akola
22	22	1	1	99	274	1	1	21	21	173	356	Amravati
10	10	..	..	25	106	.	..	7	7	63	143	Yavatmal
10	10	..	..	51	10	..	..	10	10	86	45	Wardha
25	25	1	1	247	25	1	1	21	21	341	127	Nagpur
8	8	..	..	65	2	..	..	9	9	97	32	Bhandara
8	8	1	1	45	16	..	..	9	9	77	50	Chandrapur
2	2	..	..	6	12	..	..	4	4	17	26	Gadchiroli
404	**404**	**11**	**11**	**1,586**	**2,092**	**8**	**8**	**319**	**319**	**3,307**	**3,866**	**Maharashtra State**

Source.— (1) Directorate of Vocational Education & Training, Govt. of Maharashtra, Bombay.

(2) Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Bombay.

Note.— (a) - 1989-90

(b) - 1990-91

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.15

तांत्रिक संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या प्रवेशक्षमता नाव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या

Number of Technical Institutions Intake Capacity, Enrolment, Outturn and Number of Teachers by Category of Institution

1989-90 and 1990-91

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्गवारी	संख्या Number		एकूण प्रवेश क्षमता Total Intake Capacity		एकूण नोंदणी केलेले Enrolment		एकूण उत्तीर्ण Total Outturn		शिक्षकांची संख्या No. of Teachers		Category
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	पदवी पातळीवरील (अभियांत्रिकी आणि तंत्र शास्त्रीकी महाविद्यालये).	71	84	17,080	17,990	46,071	59,936	N. A.	8,221	2,934	3,543	Degree level (Engineering and Technological Colleges).
2	पदवीका पातळीवरील (तंत्रनिकेतन आणि इतर पदविका) संस्था.	242	252	31,809	31,771	56,521	56,738	N. A.	14,437	3,002	3,669	Diploma level (Polytechnic and other Diploma) Institutions.
3	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	209	224	45,512	47,688	25,979	N. A.	16,868	18,625	N. A.	N. A.	Industrial Training Institutes (Excluding Four Provisionally Permitted).
4	तंत्र माध्यमिक विद्यालये/केंद्रे	352	368	33,515	33,940	73,991	78,949	16,956	18,329	N. A.	N. A.	Technical High Schools/Centres.

टीप.–N. A.–उपलब्ध नाही.

N. A.—Not Available.

आधार.–व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/ EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.16

शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा प्रवेश क्षमता आणि उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या

Number of sanctioned seats intake capacity and outturn of Govt. Industrial Training Institutes (1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	व्यवसायाचे नाव	मंजूर जागा Sanctioned Seats		प्रवेश क्षमता Intake Capacity		उत्तीर्ण झालेले Outturn		Name of the Trade
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	आरेखक यांत्रिकी ..	2,320	2,368	2,320	2,368	779	528	Draftsman (Mechanic)
2	आरेखक स्थापत्य ..	1,824	1,920	1,824	1,920	727	387	Draftsman (Civil)
3	सर्वेक्षक ..	624	672	624	672	267	170	Surveyor
4	जोडारी ..	6,288	6,496	6,288	6,496	1 894	2,321	Fitter
5	कातारी ..	3,060	3,072	3,060	3,072	954	1,292	Turner
6	यंत्रकारागिर ..	2,148	2,160	2,148	2,160	528	810	Machinist
7	यंत्रकारागिर (घर्षक) ..	732	744	732	744	179	325	Machinist (Gr)
8	बंधकार ..	448	448	448	448	114	109	Pattern Maker
9	यांत्रिक (प्रशितन व वातानुकुलीकरण) ..	704	720	704	720	227	213	Mechanic (Ref. & Air condition)
10	यांत्रिक उपकरण ..	272	272	272	272	67	98	Instrument (Mechanic)
11	टुल ॲण्ड डायमेकर ..	272	288	272	288	73	93	Tool and Die Maker
12	यांत्रिक (मिलराईट मेन्टेनन्स) ..	448	464	448	464	138	126	Millright Maint. Mechanic
13	घड्याळजी ..	160	160	160	160	27	48	Watch Maker
14	विजतंत्री ..	4,544	4,752	4,544	4,752	1,082	1,810	Electrician
15	तारतंत्री ..	3,328	3,504	3,328	3,504	770	1,176	Wireman
16	विजविलेपक ..	96	112	96	112	30	12	Electroplator
17	यांत्रिक (मोटारगाडी) ..	2,784	2,928	2,784	2,928	669	1,026	Mechanic Motor Vehical
18	यांत्रिक (कृषि व यंत्रसामुग्री) ..	96	112	96	112	30	15	Mechanic Agricultural
19	यांत्रिक (रेडिओ व दूरचित्रवाणी)	1,232	1,392	1,232	1,392	301	279	Mechanic Radio and T. V.
20	इलेक्ट्रॉनिक्स (मेकॅनिक) ..	1,008	1,232	1,008	1,232	314	247	Electronics (Mech.)
21	रंगारी ..	448	448	448	448	69	209	Painter
22	बिनतारी यांत्रिकी तथा यंत्रचालक	32	32	32	32	12	19	Wireless Operator
23	यांत्रिक उपकरण (रासायनिक)	32	32	32	32	13	19	Instrument Mechanic (Chemical Plant)
24	अटेन्डट ऑपरेटर ..	..	..	..	..	..	.	Attendant Operator
25	मेन्टेनन्स मेकॅनिक (रासायनिक)	..	..	..	..	..	.	Maintenance Mechanic C. P.
26	प्लॅस्टिक मोल्ड मेकर ..	16	16	16	16	3	13	Plastic Mould Maker (S. C. V. T.)
27	रबर टेक्निशिअन ..	16	16	16	16	1	17	Rubber Technician (S C. V. T.)
28	वास्तुशास्त्र आरेखक ..	..	..	..	..	.	.	Architect Draftsman
29	फॉर्जर ॲण्ड हिट ट्रिटर ..	112	112	112	112	79	59	Forger and Heat Treater
30	सुतार ..	1,472	1,504	1,472	1,504	875	908	Carpenter
31	यांत्रिक डिझेल ..	1,296	1,344	1,296	1,344	901	813	Mechanic Disel

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.16

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
32	यांत्रिक कर्षित ..	672	720	672	720	331	250	Mechanic Tractor
33	साचेकार ..	832	832	832	832	574	407	Moulder
34	पत्रे कारागिर ..	784	816	784	816	628	618	Sheet Metal Worker
35	संधाता ..	2,628	2,832	2,628	2,832	1,762	1,928	Welder
36	नळकारागिर ...	448	448	448	448	244	192	Plumber
37	डाटा प्रिपरेशन ॲण्ड कॉम्पुटर सॉफ्टवेअर.	176	208	176	208	52	27	Data Preparation and Computer Softwear.
38	प्लॅस्टिक प्रोसेसिंग ऑपरेटर ..	96	240	96	240	9	71	Plastic Processing Operator
39	गवंडी (बांधकाम) ..	1,072	1,088	1,072	1,088	289	361	Mason
40	पंप मेकॅनिक ..	64	80	64	80	..	24	Pump Mechanic
41	लेटर प्रेस मशिन माईंडर ..	448	448	448	448	302	235	Letter Press Machine Minder
42	पुस्तक बांधणी ..	80	96	80	96	45	52	Book Binder
43	हस्त जुळाईकार ..	496	496	496	496	406	261	Hand Compositor
44	कर्तन व शिवणशास्त्र ..	512	544	512	544	481	358	Cutting and Tailoring
45	पोशाख बनविणे ..	144	176	144	176	85	131	Dress Making
46	यंत्र विणकाम ..	32	32	32	32	9	18	Knitting with Machine
47	भरतकाम व विणकाम ..	64	80	64	80	42	65	Embroider and Fancy work
48	भाज्या व फळे टिकविणे ..	80	112	80	112	34	64	Preservation of Fruit and Vegi.
49	ब्लिचिंग डाईंग ॲण्ड कॅलिको प्रिंटींग.	16	16	16	16	12	15	Bleaching dyeing and Calico Printing.
50	चामडयाची पादत्राणे बनविणे	16	16	16	16	9	2	Leather Foot wear making
51	चामडयाच्या वस्तू बनविणे ..	16	16	16	16	16	3	Leather goods making
52	सेक्रेटरियल प्रॅक्टिस ..	80	112	80	112	43	44	Secretarial Practice
53	हेअर ॲण्ड स्किन केअर ..	..	..	..	.	..	..	Hair and Skin care
54	फोटो टाईप सेटिंग ॲण्ड डेस्क टॉप पब्लिशिंग ऑपरेटर.		.		.	..	..	Photo Type Setting and Desk Top Publishing Operator.
55	बेकरी ॲण्ड कन्फेक्शनरी ..	.	.	.	.	..	..	Bakery and confectionery
56	लघुलेखन (इंग्रजी) ..	720	704	720	704	343	247	Stenography (English)
57	लघुलेखन (मराठी) ..	224	256	224	256	29	110	Stenographer (Marathi)
	महाराष्ट्र राज्य ..	**45,512**	**47,688**	**45,512**	**47,688**	**16,868**	**18,625**	**Maharashtra State**

आधार:-व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.17

अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परिक्षेत बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या

Number of Students appeared and passed in final Year Examination of Engineering Technological and Polytechnic Colleges (1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	अभ्यासक्रमाचा प्रकार	1989 परीक्षेस बसलेले No. appeared	1989 उत्तीर्ण झालेले No. passed	1990 परीक्षेस बसलेले No. appeared	1990 उत्तीर्ण झालेले No. passed	Type of Course
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	पदवी अभ्यासक्रम—					**I Degree Course**
1	स्थापत्य	1,632	1,001	2,563	1,247	Civil
2	यांत्रिकी	960	736	1,587	1,112	Mechanical
3	विद्युत	389	298	552	398	Electrical
4	इतर	4,332	3,486	7,243	5,464	Others
	एकूण ..	**7,313**	**5,521**	**11,945**	**8,221**	**Total**
	पदविका अभ्यासक्रम—					**II Diploma Course**
1	स्थापत्य	5,757	1,660	6,835	2,153	Civil
2	यांत्रिकी	3,638	595	3,365	1,667	Mechanical
3	विद्युत	1,736	923	1,980	1,090	Electrical
4	इतर	21,146	9,858	21,695	9,527	Others
	एकूण ..	**32,277**	**12,036**	**33,875**	**14,437**	**Total**

आधार:—तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

६. जनता संपर्क

६.१ छापखाने, प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके, त्यांचे भाषावार व विषयवार वर्गीकरण यासंबंधी माहिती या विभागातील तक्त्यांमध्ये दिलेली आहे.

6. MASS COMMUNICATION

6.1 Data on printing presses, books and periodicals published and their classification according to languages and subjects are presented in the tables in this section.

सत्यमेव जयते

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE NO. 6.1

मुख्य भाषामधून प्रसिद्ध झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या

Number of News Papers, Periodicals published by Major Languages.

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year	भाषेनुसार वृत्तपत्रे व नियतकालिके Newspapers and Periodicals by Languages
(1)	(2)	(3)
1	1980-81	3286
2	1985-86	3166
3	1986-87	3322
4	1987-88	3428
5	1988-89	3702
6	1989-90	3755
7	1990-91	3925

आधार.– अधिपरिक्षक पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.— Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra Bombay.

सत्यमेव जयते

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.2

जिल्हावार छापखान्यांची संख्या
Number of Printing Presses by district in 1989-90 & 1990-91

वर्ष/जिल्हा Year/District		सार्वजनिक Public		खाजगी Private		एकूण Total		District
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
	1980-81	NA	NA	NA	NA	6940	6940	
	1984-85	NA	NA	NA	NA	7519	7519	
	1985-86	NA	NA	NA	NA	7670	7670	
	1986-87	8	8	7835	7835	7843	7843	
	1987-88	8	8	7933	7933	7941	7941	
	1988-89	8	8	7933	7933	8001	8001	
	1989-90	8	8	8083	8083	8091	8091	
	1990-91	8	8	8186	8186	8194	8194	
1	बृहन्मुंबई	1	1	3030	3030	3031	3031	Gr. Bombay
2	ठाणे	..	..	311	328	311	328	Thane
3	रायगड	..	..	104	107	104	107	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	49	50	49	50	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	337	340	337	340	Nashik
7	धुळे	..	..	32	134	132	134	Dhule
8	जळगांव	..	..	228	228	228	228	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	361	366	361	366	Ahmednager
10	पुणे	2	2	661	661	663	663	Pune
11	सातारा	1	1	271	271	272	272	Satara
12	सांगली	..	..	310	327	310	327	Sangli
13	सोलापूर	..	..	320	325	320	325	Solapur
14	कोल्हापूर	1	1	576	599	577	600	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	1	247	247	248	248	Aurangabad
16	जालना	..	..	16	16	16	16	Jalna
17	परभणी	..	..	40	40	40	40	Parbhani
18	बीड	..	..	37	38	37	38	Beed
19	नांदेड	..	..	42	62	42	62	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	69	69	69	69	Osmanabad
21	लातूर	..	..	1	1	1	1	Latur
22	बुलढाणा	..	..	86	86	86	86	Buldhana
23	अकोला	..	..	138	138	138	138	Akola
24	अमरावती	..	..	76	76	76	76	Amaravati
25	यवतमाळ	..	..	65	68	65	68	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	42	42	42	42	Wardha
27	नागपूर	2	2	391	393	393	395	Nagpur
28	भंडारा	..	..	39	40	39	40	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	91	91	91	91	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	13	13	13	13	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**8**	**8**	**8083**	**8186**	**8091**	**8194**	**Maharashtra State**

टीप.—शासकीय मुद्रणालयात समावेश आहे.
Note.—The Includes Govt. Printing Press only.

आधार.— अधिपरिक्षक पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.— Examiner of Books & Publications, Govt. of Maharashtra, Bombay.

६. जनता संपर्क/

तक्ता क्रमांक/

छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	छापखान्यांची संख्या No. of Presses	दैनिके/Dailies इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujarati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई ..	3031	15	12	8	..	7	6	1	..	49
2	ठाणे ..	311	1	3	..	..	6	..	6	..	16
3	रायगड ..	104	..	3	..	.	..	..	..	.	3
4	रत्नागिरी ..	49	..	3	.	..	..	..	..	..	3
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	4	.	..	..	..	..	..	4
6	नाशिक ..	337	1	13	..	..	1	2	..	..	17
7	धुळे ..	132	..	8	..	..	..	..	..	..	8
8	जळगांव ..	228	..	14	..	..	1	..	..	..	15
9	अहमदनगर ..	361	..	11	..	..	..	..	..	..	11
10	पुणे ..	663	2	13	..	..	1	..	..	..	16
11	सातारा ..	272	..	6	..	..	..	..	..	..	6
12	सांगली ..	310	..	14	..	..	1	.	..	..	15
13	सोलापूर ..	320	..	8	..	..	1	..	..	..	9
14	कोल्हापूर ..	577	..	14	..	..	..	..	..	..	14
15	औरंगाबाद ..	248	1	10	..	..	1	5	..	..	17
16	जालना ..	16	..	6	..	..	..	1	..	..	7
17	परभणी ..	40	..	11	..	..	..	1	..	..	12
18	बीड ..	37	..	13	..	..	1	..	..	..	14
19	नांदेड ..	42	..	13	..	..	..	3	..	..	16
20	उस्मानाबाद ..	69	..	10	..	..	..	..	..	..	10
21	लातूर ..	1	..	22	..	..	..	..	..	..	22
22	बुलढाणा ..	86	..	4	..	..	..	..	..	..	4
23	अकोला ..	138	..	7	..	..	5	..	..	..	12
24	अमरावती ..	76	..	10	..	3	3	..	..	..	13
25	यवतमाळ ..	65	..	9	..	..	1	..	..	..	10
26	वर्धा ..	42	..	2	..	..	4	..	..	..	6
27	नागपूर ..	393	3	9	..	..	11	..	..	..	23
28	भंडारा ..	39	..	..	..	..	10	..	..	..	10
29	चंद्रपूर ..	91	..	9	..	..	3	..	..	..	12
30	गडचिरोली ..	13	..	2	..	..	..	..	..	..	2
	महाराष्ट्र राज्य ..	**8091**	**23**	**263**	**8**	**..**	**57**	**18**	**7**	**..**	**376**

सत्यमेव जयते

MASS COMMUNICATION

TABLE No. 6.3 (A)

Number of Printing Presses and Number of Periodicals in different Languages. (1989-90)

साप्ताहिके (द्वि आणि त्रै साप्ताहिके धरून/weeklies (Including bi & Tri Weeklies									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Ohter	एकूण Total	District
(13	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
46	23	15	..	24	21	4	..	133	Gr. Bombay
..	29	..	..	12	..	17	..	58	Thane
..	23	..	..	..	..	...	..	23	Raigad
..	8	..	..	.	1	..	..	9	Ratnagin
..	20	..	..	..	..	..	..	20	Sindhudurg
.	39	..	..	2	42	..	..	83	Nashik
..	44	..	..	..	..	..	..	44	Dhule
..	80	..	..	9	..	..	..	89	Jalgaon
..	48	..	..	..	..	..	..	48	Ahmednger
3	39	..	..	1	3	3	..	49	Pune
..	14	..	..	..	..	..	..	14	Satara
..	48	..	..	3	..	..	..	51	Sangli
..	46	..	..	3	1	..	..	50	Solapur
..	36	..	..	1	..	..	..	37	Kolhapur
..	37	..	..	3	19	..	..	59	Aurangabad
..	15	..	..	4	..	..	..	19	Jalna
..	28	..	..	..	8	..	..	36	Parbhani
..	40	..	..	..	..	..	..	40	Beed
..	55	..	..	4	13	..	..	72	Nanded
..	14	..	..	..	1	..	..	15	Osmanabad
..	18	..	..	1	..	..	..	19	Latur
..	35	..	..	9	2	..	..	46	Buldhana
..	49	..	..	22	8	..	..	79	Akola
..	49	..	..	35	2	..	..	86	Amravati
..	40	..	..	6	..	..	..	46	Yavatmal
..	13	..	..	30	..	..	..	43	Wardha
1	31	..	..	30	4	1	..	67	Nagpur
..	13	..	..	33	..	..	..	46	Bhandara
..	28	..	..	10	1	..	..	39	Chandrapur
..	4	..	..	..	..	..	..	4	Gadchiroli
50	**966**	**15**	**..**	**242**	**126**	**25**	**..**	**1424**	**Maharashtra State**

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पाक्षिके/Fortnightlies								
		इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	बृहन्मुंबई ..	31	26	13	..	21	12	2	..	105
2	ठाणे ..	2	14	1	.	5	..	5	..	27
3	रायगड ..	..	8	..	..	..	..	..	..	8
4	रत्नागिरी ..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
5	सिंधुदूर्ग ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक ..	1	9	..	..	..	17	..	..	27
7	धुळे ..	..	8	..	..	1	1	..	..	10
8	जळगांव ..	..	6	..	..	3	..	..	..	9
9	अहमदनगर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
10	पुणे ..	3	22	..	..	2	..	..	..	27
11	सातारा ..	..	2	..	..	1	..	..	..	3
12	सांगली ..	..	6	..	..	1	..	..	..	7
13	सोलापूर ..	..	10	..	..	..	..	..	..	10
14	कोल्हापूर ..	..	6	..	..	..	..	..	..	6
15	औरंगाबाद ..	..	3	..	..	..	2	..	..	5
16	जालना ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी ..	..	..	..	..	..	3	..	..	3
18	बीड ..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
19	नांदेड ..	..	2	..	..	1	1	..	..	4
20	उस्मानाबाद ..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
21	लातूर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा ..	..	2	..	..	4	3	..	..	9
23	अकोला ..	..	5	..	..	1	..	..	..	6
24	अमरावती ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
25	यवतमाळ ..	..	3	..	..	..	..	..	..	3
26	वर्धा ..	..	4	..	..	3	..	..	..	7
27	नागपूर ..	2	9	..	..	4	4	..	..	19
28	भंडारा ..	..	..	..	..	1	..	..	..	1
29	चंद्रपूर ..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
30	गडचिरोली ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	**39**	**149**	**14**	..	**48**	**43**	**7**	..	**300**

सत्यमेव जयते

TABLE No. 6.3 (A)—*Contd.*

मासिके (द्विमासिके धरून)/Monthlies (Including Bi-monthlies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Ohter	एकूण Total	District
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
285	94	91	..	70	25	12	..	577	Gr. Bombay
4	23	5	..	5	..	13	..	50	Thane
1	19	1	..	2	..	..	..	23	Raigad
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Ratnagiri
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Sindhudurg
2	12	..	..	4	7	..	..	25	Nashik
..	4	..	..	1	1	..	..	6	Dhule
..	5	..	..	1	..	..	..	6	Jalgaon
1	6	..	..	3	..	..	..	10	Ahmednger
25	131	6	..	11	2	6	..	181	Pune
..	17	..	..	..	..	..	..	17	Satara
..	3	..	..	1	..	..	..	4	Sangli
..	10	..	..	1	..	..	..	11	Solapur
1	20	..	..	2	..	..	..	23	Kolhapur
..	14	..	..	2	4	..	..	20	Aurangabad
..	..	..	..	3	..	..	..	3	Jalna
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Parbhani
..	4	..	..	..	..	..	..	4	Beed
..	4	..	..	..	..	..	..	4	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	1	..	..	1	..	..	..	2	Latur
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Buldhana
..	11	..	..	..	1	..	..	12	Akola
1	15	..	..	4	..	..	..	20	Amravati
..	3	..	..	1	..	..	..	4	Yavatmal
..	1	..	..	7	..	..	..	8	Wardha
9	32	..	..	12	4	1	..	58	Nagpur
..	1	..	..	1	..	..	..	2	Bhandara
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
329	**437**	**103**	..	**132**	**44**	**32**	..	**1077**	**Maharashtra State**

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा		त्रैमासिक (चौमासिके धरून)/Quarterlies (Including four monthlies)								
			इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)		(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)
1	बृहन्मुंबई	..	143	17	13	..	25	6	..	..	204
2	ठाणे	..	..	6	..	..	..	1	1	..	8
3	रायगड	..	1	10	..	..	1	..	..	..	12
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	1	..	..	..	1
5	सिंधुदूर्ग	..	..	3	..	..	..	..	..	..	3
6	नाशिक	..	1	1	..	..	1	..	..	..	3
7	धुळे	..	..	2	..	..	..	..	..	..	2
8	जळगांव	..	..	2	..	..	..	..	..	..	2
9	अहमदनगर	..	..	1	..	..	1	..	..	..	2
10	पुणे	..	23	39	1	..	9	..	2	..	74
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
12	सांगली	..	1	1	..	..	..	..	..	..	2
13	सोलापूर	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
14	कोल्हापूर	..	..	9	..	..	..	..	..	..	9
15	औरंगाबाद	..	1	2	..	..	..	1	..	..	4
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
18	बीड	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
19	नांदेड	..	..	4	..	..	..	..	..	..	4
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
22	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
23	अकोला	..	..	2	..	..	..	..	..	..	2
24	अमरावती	..	..	..	..	..	2	..	..	..	2
25	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
26	वर्धा	..	1	..	..	..	3	..	..	..	4
27	नागपूर	..	4	8	1	..	6	..	1	..	20
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य		**175**	**111**	**15**	..	**49**	**8**	**4**	..	**362**

आधार.—अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

TABLE No. 6.3 (A)—*Contd.*

वार्षिक (षण्मासिके धरून)/Annual (Including Six-monthlies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(2)
28	28	6	..	12	6	9	..	89	Gr. Bombay
1	1	..	..	..	..	11	..	13	Thane
..	5	..	..	..	..	..	..	5	Raigad
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nashik
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dhule
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Jalgaon
..	..	..	..	1	..	..	..	1	Ahmednagar
6	61	..	..	7	..	4	..	78	Pune
1	1	..	..	..	..	..	..	2	Satara
..	1	..	..	1	..	..	..	2	Sangli
.	1	..	..	2	..	..	..	3	Solapur
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Kolhapur
1	4	..	..	..	1	..	..	6	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	1	..	..	1	..	..	..	2	Beed
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Latur
1	2	..	..	..	..	..	..	3	Buldhana
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akola
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Amravati
..	..	..	..	.	..	..	..	..	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
..	4	..	..	..	..	1	..	5	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
38	**116**	**6**	..	**24**	**7**	**25**	..	**216**	**Maharashtra State**

Source.— Examiner of Books and Publication, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

6. जनता संपर्क/

तक्ता क्रमांक/

छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	छापखान्यांची संख्या No. of Presses	दैनिके/Dailies इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujarati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(i)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई ..	3031	14	12	7	..	6	6	1	..	46
2	ठाणे ..	328	..	3	..	..	6	..	7	..	16
3	रायगड ..	107	..	3	..	..	..	..	..	..	3
4	रत्नागिरी ..	50	..	4	..	..	..	..	..	..	4
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	2	..	..	..	..	..	..	2
6	नाशिक ..	340	..	15	..	..	1	2	..	..	18
7	धुळे ..	134	..	8	..	..	..	..	..	..	8
8	जळगाव ..	228	..	13	..	..	1	..	..	..	14
9	अहमदनगर ..	366	..	14	..	..	..	..	..	..	14
10	पुणे ..	663	2	12	..	..	1	.	..	..	15
11	सातारा ..	272	..	6	..	..	..	..	..	..	6
12	सांगली ..	327	..	14	..	..	1	..	..	..	15
13	सोलापूर ..	325	..	9	..	..	1	..	..	..	10
14	कोल्हापूर ..	600	..	14	..	..	..	..	..	..	14
15	औरंगाबाद ..	248	1	9	..	..	1	6	..	..	17
16	जालना ..	16	..	6	..	..	..	1	..	..	7
17	परभणी ..	40	..	12	..	..	..	1	..	..	13
18	बीड ..	38	..	13	..	..	1	..	..	..	14
19	नांदेड ..	62	..	13	..	..	..	4	..	..	17
20	उस्मानाबाद ..	69	..	10	..	..	..	..	..	..	10
21	लातूर ..	1	..	21	..	..	..	..	..	..	21
22	बुलढाणा ..	86	..	5	..	..	..	..	..	..	5
23	अकोला ..	138	..	6	..	..	5	..	..	..	11
24	अमरावती ..	76	..	10	..	..	2	..	..	..	12
25	यवतमाळ ..	68	..	9	..	..	1	..	..	..	10
26	वर्धा ..	42	..	2	..	..	5	..	..	..	7
27	नागपूर ..	395	3	9	..	..	15	..	..	..	27
28	भंडारा ..	40	..	..	..	..	10	..	..	..	10
29	चंद्रपूर ..	91	..	8	..	..	4	..	..	..	12
30	गडचिरोली ..	13	..	2	..	..	2	..	..	..	4
	महाराष्ट्र राज्य ..	8194	20	264	7	..	63	20	8	..	382

सत्यमेव जयते

MASS COMMUNICATION

TABLE No. 6.3 (B)

Number of Printing Presses and Number of Periodicals in different Languages (1990-91).

साप्ताहिके (द्वि आणि त्रै साप्ताहिके धरून)/Weeklies (Including bi & Tri-weeklies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
34	23	13	..	28	21	4	..	123	Gr Bombay
..	30	..	..	16	..	18	..	64	Thane
1	25	..	..	..	..	..	.	26	Raigad
..	8	..	..	..	1	..	..	9	Ratnagiri
..	17	..	.	..	..	..	..	17	Sindhudurg
..	72	..	..	3	44	..	..	119	Nashik
..	38	..	.	1	..	..	..	39	Dhule
..	83	.	..	5	..	..	..	88	Jalgaon
..	43	..	.	..	..	..	..	43	Ahmednagar
4	42	..	..	1	3	3	..	53	Pune
.	15	..	.	..	.	.	..	15	Satara
..	52	.	.	3	.	.	..	55	Sangli
..	47	..	..	2	1	..	..	50	Solapur
..	36	..	..	1	..	..	..	37	Kolhapur
..	35	..	..	5	22	..	..	62	Aurangabad
.	21	..	.	5	..	..	..	26	Jalna
..	35	..	..	1	8	..	..	44	Parbhani
..	46	.	..	2	..	..	..	48	Beed
..	69	..	..	4	14	..	..	87	Nanded
..	7	..	..	..	1	..	..	8	Osmanabad
..	24	..	..	1	..	..	..	25	Latur
..	37	..	..	7	2	..	.	46	Buldhana
.	48	..	..	24	9	..	..	81	Akola
..	48	..	..	37	2	..	..	87	Amravati
..	41	..	..	7	..	..	..	48	Yavatmal
..	10	..	..	32	..	..	..	42	Wardha
..	31	..	..	36	4	1	..	72	Nagpur
..	14	..	..	33	..	..	..	47	Bhandara
..	27	..	..	11	1	..	..	39	Chandrapur
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Gadchiroli
39	**1027**	**13**	..	**265**	**133**	**26**	..	**1503**	**Maharashtra State**

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक

अ. क्र. Sr. No	जिल्हा	पाक्षिके/Fortnightlies								
		इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	बृहन्मुंबई ..	30	26	8	..	26	12	2	..	104
2	ठाणे ..	..	14	2	..	5	..	5	..	26
3	रायगड ..	1	8	..	..	..	..	..	..	9
4	रत्नागिरी ..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक ..	..	8	1	..	1	17	..	..	27
7	धुळे ..	..	4	..	..	1	1	..	..	6
8	जळगाव ..	..	..	..	..	3	..	..	..	3
9	अहमदनगर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
10	पुणे ..	4	17	..	..	2	..	..	..	23
11	सातारा ..	..	1	..	..	1	..	..	..	2
12	सांगली ..	..	6	..	..	..	..	..	..	6
13	सोलापूर ..	..	8	..	..	1	..	..	..	9
14	कोल्हापूर ..	..	6	..	..	..	..	..	..	6
15	औरंगाबाद ..	..	3	..	..	..	2	..	..	5
16	जालना ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी ..	..	..	..	..	..	3	..	..	3
18	बीड ..	..	2	..	..	..	..	..	..	2
19	नांदेड ..	..	2	..	..	1	1	..	..	4
20	उस्मानाबाद ..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
21	लातूर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा ..	..	2	..	..	3	3	..	..	8
23	अकोला ..	..	5	..	..	1	..	..	..	6
24	अमरावती ..	..	..	..	..	1	..	..	..	1
25	यवतमाळ ..	..	4	..	..	..	..	..	..	4
26	वर्धा ..	..	3	..	..	3	..	..	..	6
27	नागपूर ..	1	10	..	..	4	3	..	..	18
28	भंडारा ..	..	..	..	..	1	..	..	..	1
29	चंद्रपूर ..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
30	गडचिरोली ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	36	132	11	..	54	42	7	..	282

सत्यमेव जयते

TABLE No. 6.3 (B)—*Contd.*

मासिके (द्विमासिके धरून)/Monthlies (Including Bi-monthlies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
289	79	92	..	80	29	10	..	579	Gr. Bombay
6	22	5	..	6	..	13	.	52	Thane
1	18	1	..	3	..	..	..	23	Raigad
..	6	..	..	..	..	..	..	6	Ratnagiri
.	3	.	..	..	..	..	..	3	Sindhudurg
4	11	..	..	4	7	..	..	26	Nashik
..	9	..	..	..	1	..	.	10	Dhule
1	6	..	..	1	..	..	.	8	Jalgaon
..	7	..	..	4	.	..	..	11	Ahmednagar
25	148	5	..	15	2	6	.	201	Pune
..	24	..	..	1	..	.	..	25	Satara
..	3	..	..	1	.	..	..	4	Sangli
1	8	..	.	1	.	..	..	10	Solapur
..	22	..	..	2	..	..	..	24	Kolhapur
.	15	..	..	2	3	..	..	20	Aurangabad
..	1	..	.	3	.	..	..	4	Jalna
1	2	..	.	.	..	..	..	3	Parbhani
.	4	..	.	..	..	..	..	4	Beed
..	5	..	..	.	..	..	..	5	Nanded
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Osmanabad
..	2	..	.	1	..	..	..	3	Latur
1	3	..	..	.	.	..	..	4	Buldhana
..	13	..	.	..	1	..	..	14	Akola
..	15	..	..	5	..	..	..	20	Amravati
1	2	..	.	1	..	..	..	4	Yavatmal
..	2	..	..	7	..	..	..	9	Wardha
9	42	..	.	14	5	1	..	71	Nagpur
..	..	..	..	1	..	..	..	1	Bhandara
..	1	..	..	..	..	..	.	1	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
339	**474**	**103**	..	**152**	**48**	**30**	..	**1,146**	**Maharashtra State**

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा		त्रैमासिक/Quarterlies								
			इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)		(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)
1	बृहन्मुंबई	..	139	20	17	..	31	7	1	..	215
2	ठाणे	..	..	8	2	.	..	1	1	..	12
3	रायगड	..	1	10	..	..	2	..	..	..	13
4	रत्नागिरी	..	..	2	..	..	1	..	..	..	3
5	सिंधुदुर्ग	..	..	3	..	..	..	..	..	..	3
6	नाशिक	..	..	4	..	..	..	..	..	..	4
7	धुळे	..	..	2	..	..	..	..	..	.	2
8	जळगाव	..	..	2	..	..	..	..	..	..	2
9	अहमदनगर	..	..	1	..	..	1	..	..	.	2
10	पुणे	..	19	37	1	..	9	..	2	..	68
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
12	सांगली	..	1	1	..	..	..	..	.	..	2
13	सोलापूर	..	..	3	..	..	..	..	.	..	3
14	कोल्हापूर	..	..	10	..	..	..	..	..	..	10
15	औरंगाबाद	..	1	4	..	..	.	1	..	..	6
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	2	..	..	..	..	..	.	2
18	बीड	..	..	1	..	..	..	.	..	..	1
19	नांदेड	..	..	4	..	..	..	..	..	..	4
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	..	..	1	.	..	..	..	..	..	1
22	बुलढाणा	..	..	..	..	..	.	..	..	..	..
23	अकोला	..	..	3	..	..	..	..	..	..	3
24	अमरावती	..	..	2	..	..	3	..	..	..	5
25	यवतमाळ	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
26	वर्धा	..	..	1	..	..	2	..	..	..	3
27	नागपूर	..	5	7	1	..	7	..	1	..	21
28	भंडारा	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	.	..	.	..	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य		**166**	**130**	**21**	..	**56**	**9**	**5**	..	**387**

आधार.—अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 6.3 (B)—*Contd.*

वार्षिक (षण्मासिके धरून)/Annual (Including Six-monthlies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Ohters	एकूण Total	District
(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(2)
25	27	7	..	16	6	9	..	90	Gr. Bombay
..	9	..	..	.	..	11	..	20	Thane
..	8	..	..	..	..	..	..	8	Raigad
..	2	..	.	..	..	..	..	2	Ratnagiri
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Sindhudurg
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Nashik
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Dhule
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Jalgaon
..	..	..	..	1	..	..	..	1	Ahmednagar
4	50	..	..	9	..	4	..	67	Pune
1	1	..	..	..	..	..	..	2	Satara
..	2	..	..	1	..	..	..	3	Sangli
..	2	..	..	2	..	..	..	4	Solapur
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Kolhapur
1	4	..	..	..	1	..	..	6	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
.	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	1	..	.	..	..	..	..	1	Beed
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Latur
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Buldhana
1	..	..	..	..	..	..	..	1	Akola
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Amravati
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
..	4	..	..	..	..	1	..	5	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
32	**125**	**7**	..	**29**	**7**	**25**	..	**225**	**Maharashtra State**

Source.— Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.4

प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी
Statistics of Books and Periodicals published
(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकाशनाचा प्रकार	इंग्रजी व इतर युरोपियन भाषा English and other European languages		प्रादेशिक भाषा Regional languages		भारतीय प्राचीन भाषा Indian classical languages		एकापेक्षा अधिक भाषा In more than one language		एकूण Total		Type of Publication
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	पुस्तके (अ) मूळ लेखन	150	167	813	885	..	..	11	7	974	1059	Books (a) Original Work
	(ब) अनुवादित	..	1	19	19	..	..	..	..	19	20	(b) Translation
	(क) एकूण	150	168	832	904	..	..	11	7	993	1079	(c) Total
2	नियतकालिके (मासिक ते वार्षिक कालावधीची)	507	..	1096	1758	..	..	52	46	1655	1804	Periodicals (of periodicity from monthly to yearly)
	एकूण प्रकाशने	**657**	**168**	**1928**	**2662**	..	..	**63**	**53**	**2648**	**2883**	**Total number of publications**

आधार.—अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.5

पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण
Classification of books and periodicals according to languages
1989-90 & 1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	भाषा	पुस्तके Books		नियतकालीके Periodicals		एकूण Total		Language
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	इंग्रजी	150	175	507	537	657	712	English
2	मराठी	743	808	664	729	1,407	1,537	Marathi
3	गुजराथी	10	11	124	131	134	142	Gujarathi
4	हिंदी	44	58	205	237	249	295	Hindi
5	सिंधी	23	5	44	60	67	65	Sindhi
6	उर्दू	12	15	59	64	71	79	Urdu
7	प्राचीन भाषा	..	.	.	.	..	..	Classical languages
8	बोली भाषा	..	..	.			..	Dialects
9	एकापेक्षा अधिक भाषा	11	7	52	46	63	53	In more than one languages
10	इतर भाषा	..	.	.	.	..	.	Other language
	एकूण	**993**	**1,079**	**1,655**	**1,804**	**2,648**	**2,883**	**Total**

टीप.– नियतकालिकात मासिक, त्रैमासिक व वार्षिक प्रकाशनांचाच समावेश आहे.

Note.— Periodicals include monthly, quarterly and annual publications only.

आधार.– अधिपरिक्षक पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source .— Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.6

प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी
Distribution of Books and Periodicals published according to subject
(1989-90 & 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	विषय	पुस्तके/Books: शैक्षणिक Educational		अशैक्षणिक Non Educational		एकूण Total		नियतकालिके Periodicals		Subject
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	कृषि	..	..	..	5	..	5	39	51	Agriculture
2	मानवशास्त्र	..	..	..	..	..	..	..	..	Anthropology
3	पुराणवस्तु अभ्यास	..	..	..	10	..	10	..	..	Archaeology
4	शिवन व कर्तनकला	5	2	5	11	10	13	5	12	Arts & Craft
5	खगोलशास्त्र व फल ज्योतिष	1	..	1	2	2	2	22	19	Astronomy and astrology
6	चरित्र (आठवणीवरून)	52		20	103	72	103	..	24	Biography (including memories)
7	नागरीक शास्त्र	4	1	..	6	4	7	..	23	Civics
8	वाणिज्य व उद्योगधंदे	1	2	2	8	3	10	144	136	Commerce and industry
9	नाटक	13	3	1	18	14	21	..	3	Drama
10	अर्थशास्त्र	6	2	1	3	7	5	8	12	Economics
11	शिक्षण	70	176	8	5	78	181	87	106	Education
12	तांत्रिक	14	15	4	..	18	15	26	26	Engineering
13	मनोरंजन	283	50	29	109	312	159	259	268	Fiction
14	खेळ	..	..	..	5	..	5	3	13	Games and Sports
15	भूगोल	2	2	..	8	2	10	10	7	Geography
16	आरोग्य	23	1	4	8	27	9	27	49	Health and hygine
17	इतिहास	7	3	10	18	17	21	..	63	Histry
18	उद्योगधंदे	15	5	..	15	15	20	..	14	Industry
19	भाषा	21	7	1	10	22	17	20	3	Languages
20	विधी (कायदा)	13	8	..	2	13	10	1	20	Law
21	गणित	3	1	2	3	5	4	..	1	Mathamatics
22	औषध	7	8	1	10	8	18	29	33	Medicine
23	संकीर्ण	156	22	18	102	174	124	782	628	Miscellaneous
24	संगीत (नृत्य धरून)	1	2	..	2	1	4	8	9	Music (including dancing)
25	निसर्ग शिक्षण	..	..	..	..	..	..	..	22	Nature study
26	तत्वज्ञान (मानसिक व नैतिकशास्त्र)	12	32	19	126	31	158	33	55	Philosophy (including Mental and Moral science)
27	काव्य	43	14	17	36	60	50	1	13	Poetry
28	राज्यशास्त्र	9	2	..	6	9	8	..	11	Political Science
29	धर्म	48	5	26	60	74	65	138	115	Religion
30	शास्त्र (भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, भुगर्भशास्त्र, प्राणीशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र धरून).	2	3	1	..	3	3	6	8	Science (including Physics, Chemistry Geology, Zoology, Botany etc.)
31	समाजशास्त्र	10	1	1	6	11	7	6	9	Sociology
32	प्रवास	1	2	.	6	1	8	1	4	Travel
33	युद्ध	..	..	.	..	..	..	..	1	War
	एकूण	822	369	171	703	993	1,072	1,655	1,758	Total

आधार.– अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra, Bombay.

७. आरोग्य

७.१. राज्य व केन्द्र शासनाची, तसेच नगरपालिका, स्थानिक संस्था व खाजगी संस्था यांनी शासकीय सहाय्याने चालविलेली रुग्णालये व दवाखाने यांची माहिती देण्यात आली आहे. राज्याच्या आरोग्य सेवा संचालनालय आणि जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्रांची माहिती यात समाविष्ट आहे.

7. HEALTH

7.1. Information is given in the tables on number of hospitals and dispensaries of State and Central Government Institutions, institutions run by Municipalities and Local Bodies and also private aided institutions The Primary Health Centres under control of the State s Directorate of Public Health Services and under Zilla Parishads are also included in the data.

सत्यमेव जयते

7. आरोग्य/

तक्ता क्रमांक/

वैद्यकीय (विषम चिकित्सकिय) संस्थांची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	रुग्णालये/Hospitals					दवाखाने/Dispensaries				
		एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Other	इतर Other	एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Other	इतर Other
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	235	18	21	184	12	1,436	29	168	1,205	34
2	ठाणे	113	21	4	86	2	793	7	29	751	6
3	रायगड	32	11	2	19	..	125	12	19	104	..
4	रत्नागिरी	34	13	1	20	..	55	2	7	46	..
5	सिंधुदुर्ग	13	8	..	5	..	31	.	7	24	.
6	नाशिक	120	20	6	90	4	411	5	17	387	2
7	धुळे	63	16	2	46	.	182	2	16	163	1
8	जळगाव	75	14	5	53	3	177	6	12	152	7
9	अहमदनगर	82	16	4	61	1	187	..	5	180	2
10	पुणे	158	25	15	107	11	375	11	63	283	18
11	सातारा	71	14	1	55	1	186	1	19	163	3
12	सांगली	100	11	2	87	..	142	3	13	135	1
13	सोलापूर	91	12	4	72	3	379	4	19	534	2
14	कोल्हापूर	131	17	4	110	..	345	7	45	293	..
15	औरंगाबाद	42	12	1	28	1	206	14	18	174	..
16	जालना	31	6	..	25	..	55	1	7	46	1
17	परभणी	29	10	..	18	1	127	..	4	122	1
18	बीड	22	11	..	11	..	41	.	4	36	1
19	नांदेड	31	11	1	19	..	179	6	16	139	..
20	उस्मानाबाद	13	9	.	4	.	32	..	4	28	..
21	लातूर	26	10	1	15	.	83	..	7	76	..
22	बुलढाणा	26	12	2	12	.	127	..	18	113	1
23	अकोला	43	13	3	27	.	106	5	24	74	3
24	अमरावती	58	13	4	41	..	369	5	53	810	1
25	यवतमाळ	36	14	2	20	..	133	3	13	117	..
26	वर्धा	19	7	3	8	1	107	2	24	80	1
27	नागपूर	62	17	2	40	3	445	22	50	358	15
28	भंडारा	26	17	..	8	1	99	3	12	82	2
29	चंद्रपूर	39	11	1	26	61	60	2	10	45	3
30	गडचिरोली	8	7	..	1	..	29	5	17	7	..
	महाराष्ट्र राज्य	**1,829**	**397**	**91**	**1,297**	**45**	**7,022**	**145**	**735**	**6,037**	**105**

आधार.– आरोग्य सेवा, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

HEALTH

TABLE No. 7.1

Number of Medical (Allopathic) Institutions

(1987—88)

ग्रामीण/Rural				नागरी/Urban				दर वैद्यकीय (रुग्णालय व दवाखाने संस्थेमागे लोकसंख्या Population served per Medical institution (Hospital and Dispensaries)	
रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केन्द्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केन्द्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total		Districts
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
..	..		..	235	.	1,436	1,671	5,825	Gr. Bombay
7	72	8	87	106	.	785	891	4,348	Thane
6	49	13	68	26	.	112	38	10,904	Raigad
11	64	6	81	23	..	49	72	18,775	Ratnagiri
5	36	6	47	8	..	25	33	21,273	Sindhudurg
13	85	4	102	107	..	407	514	6,299	Nashik
11	68	26	105	52	..	156	208	9,384	Dhule
10	70	..	80	65	..	177	242	11,623	Jalgaon
17	84	3	104	65	..	184	249	11,342	Ahmednger
12	78	9	99	146	..	366	512	8,842	Pune
10	63	7	80	61	..	179	240	9,027	Satara
7	53	.	60	93	..	142	235	8,554	Sangli
22	58	5	85	69	..	374	443	6,294	Solapur
13	65	8	86	118	.	337	455	5,788	Kolhapur
5	40	7	52	37	.	199	236	7,165	Aurangabad
8	30	1	34	28	..	54	82	13,430	Jalna
1	44	..	45	28	..	127	155	11,833	Parbhani
7	41	5	53	15	..	36	51	25,492	Beed
4	50	33	87	27	.	146	173	9,310	Nanded
1	36	1	38	12	..	31	43	25,933	Osmanabad
4	39	1	44	22	..	82	104	13,450	Latur
4	42	9	55	22	..	118	140	14,090	Buldhana
4	48	24	76	39	..	82	121	13,799	Akola
3	50	43	96	55	..	326	381	4,913	Amravati
7	53	12	72	29	..	121	150	11,527	Yavatmal
6	24	22	52	13	..	85	98	8,357	Wardha
4	39	34	77	58	..	411	469	5,821	Nagpur
7	61	13	81	19	..	86	105	20,057	Bhandara
8	58	11	77	31	..	49	80	15,970	Chandrapur
7	24	22	63	1	..	7	8	19,189	Gadchiroli
219	**1,534**	**333**	**2,086**	**1,610**	..	**6,689**	**8,299**	**8,091**	**Maharashtra State**

Source.— Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune.

7. आरोग्य /HEALTH

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2

आयुर्वेदिक, युनानी व होमियोपॅथिक संस्थांची संख्या
Number of Ayurvedic, Unani and Homeopathic Institutions
1987

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	आयुर्वेदिक/Ayurvedic शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	युनानी/Unani शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	होमियोपॅथिक/Homeopathic शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	एकूण बेरीज Grand Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1	2	62	65	..	2	1	3	1	..	71	72	140	Greater Bombay
2	ठाणे	..	7	112	119	..	..	8	8	..	..	57	57	184	Thane
3	रायगड	..	..	14	14	..	..	..	..	..	..	2	2	16	Raigad
4	रत्नागिरी	..	2	9	11	..	..	..	..	..	..	1	1	12	Ratnagiri
5	सिंधुदूर्ग	..	5	8	13	..	..	1	1	..	..	3	3	17	Sindhudurg
6	नाशिक	..	15	68	83	..	..	20	20	..	..	86	86	189	Nashik
7	धुळे	..	23	16	39	..	..	2	2	..	..	3	3	44	Dhule
8	जळगाव	..	23	16	39	..	..	3	3	..	..	23	23	65	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	2	66	68	..	..	3	4	..	..	18	18	90	Ahmednagar
10	पुणे	1	6	10	17	..	..	1	1	..	..	6	6	24	Pune
11	सातारा	..	8	9	17	..	..	1	1	..	..	7	7	25	Satara
12	सांगली	..	55	21	76	..	..	4	4	..	..	13	13	93	Sangli
13	सोलापूर	..	8	12	20	..	..	1	1	..	..	6	6	27	Solapur
14	कोल्हापूर	..	38	40	78	..	..	2	2	..	2	17	19	99	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	3	8	11	..	6	3	9	..	..	8	8	28	Aurangabad
16	जालना	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	14	14	16	Jalna
17	परभणी	..	4	12	16	..	..	2	2	..	..	7	7	25	Parbhani
18	बीड	..	..	5	5	..	..	..	..	..	..	6	6	11	Beed
19	नांदेड	1	5	60	66	..	4	7	11	..	..	7	7	84	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	11	11	..	..	1	1	..	..	8	8	20	Osmanabad
21	लातूर	..	7	25	32	..	1	3	4	..	..	2	2	38	Latur
22	बुलढाणा	..	62	14	76	..	..	2	2	..	..	32	32	110	Buldhana
23	अकोला	..	33	5	38	..	..	3	3	..	..	2	2	43	Akola
24	अमरावती	..	69	82	151	..	1	1	2	..	3	133	136	289	Amravati
25	यवतमाळ	..	20	13	33	..	..	2	2	..	..	52	52	87	Yavatmal

26	वर्धा	..	..	..	..	13	13	26	..	..	2	2	..	..	24	24	52	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	1	47	101	149	..	3	14	17	..	5	79	84	250	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	..	70	7	77	..	..	..	..	..	..	7	7	84	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	12	2	14	..	..	..	..	..	..	1	1	15	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	4	1	5	..	..	..	..	..	..	1	1	6	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	..	**4**	**543**	**824**	**1,371**	..	**17**	**88**	**105**	**1**	**10**	**696**	**707**	**2,183**	**Maharashtra State**

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra Pune.

7. आरोग्य/HEALTH

तक्ता क्र. /TABLE No. 7.3

वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या
Number of beds in medical institutions
(1987-88)

अनुक्रमांक Senal No.	जिल्हा	Beds installed in: एकूण Total	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्र Primary Health Centres	दवाखाने Dispensanes	Beds in: ग्रामीण Rural area	नागरी Urban area	Beds for: पुरुष Male	स्त्रिया Female	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	29,513	29,490	..	23	..	29,513	N. A.	N. A.	Greater Bombay
2	ठाणे	6,294	5,716	432	146	722	5,572	N. A.	N. A.	Thane
3	रायगड	1,697	1,245	294	158	813	884	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	1,695	1,277	384	34	709	936	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	620	402	216	2	366	254	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	3,861	3,146	510	205	884	2,977	..	..	Nashik
7	धुळे	1,917	1,451	408	58	782	1,135	..	..	Dhule
8	जळगाव	2,481	1,869	420	192	726	1,755	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,525	2,982	504	39	1,622	1,903	..	..	Ahmednagar
10	पुणे	13,720	13,108	468	144	1,105	12,615	..	..	Pune
11	सातारा	2,790	2,307	378	105	641	2,149	..	..	Satara
12	सांगली	3,891	3,500	318	73	528	3,363	..	..	Sangli
13	सोलापूर	4,667	4,224	348	95	680	3,987	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	3,202	2,712	390	100	830	2,372	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2,013	1,690	240	83	403	1,610	..	..	Aurangabad
16	जालना	924	685	180	59	258	666	..	..	Jalna
17	परभणी	992	720	264	8	294	698	..	..	Parbhani
18	बीड	1,373	1,065	246	62	949	424	..	..	Beed
19	नांदेड	1,548	1,224	300	24	420	1,128	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	727	455	216	56	246	481	..	..	Osmanabad
21	लातूर	1,079	794	234	51	354	725	..	..	Latur
22	बुलढाणा	1,253	849	252	152	372	881	..	..	Buldhana
23	अकोला	2,169	1,797	288	84	454	1,715	..	..	Akola
24	अमरावती	3,751	3,349	300	102	897	2,854	..	..	Amravati
25	यवतमाळ	1,469	1,052	318	99	545	924	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	1,795	1,644	144	7	1,300	495	..	..	Wardha
27	नागपूर	6,530	6,178	234	118	356	6,174	..	..	Nagpur
28	भंडारा	1,423	1,039	366	18	584	839	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,006	1,626	348	32	602	1,404	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	551	325	204	22	436	115	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1,09,476**	**97,921**	**9,204**	**2,351**	**18,878**	**90,598**	..	..	**Maharashtra State**

N. A.—उपलब्ध नाही./Not Available.

टीप.—(१) रुग्णालयातील खाटांमध्ये राज्य व केन्द्र सरकार, स्थानिक संस्था, जि. प. व खाजगी रुग्णालये आणि स्वायत्त संघटनांच्या रुग्णालयातील खाटांचा समावेश आहे.
(२) दवाखान्यातील खाटांमध्ये राज्य व केन्द्र सरकार, स्थानिक संस्था, जि. प., खाजगी व स्वायत्त संघटनांच्या दवाखान्यातील खाटांचा समावेश आहे.

Note.—(1) Hospitals beds includes beds of State Govt, Central Govt., Local bodies, Z. P. and Private Hospitals and voluntary organizations.
(2) Dispensaries beds includes beds of State Govt., Central Govt., Local bodies, Z. P., Private Hospitals and voluntary organizations.

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune.

7. वैद्यकीय माहिती/MEDICAL

तक्ता क्र. /TABLE No. 7.4

सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थाकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा
Medical facilities available through Public and Public aided Institutions
(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	प्राथमिक आरोग्य पथके Primary Health Units	क्षयरोग रुग्णालये आणि रुग्ण चिकित्सालये TB Hospitals and Clinics	सर्व संस्थातील खाटांची संख्या No. of beds in all Institutions	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	243	..	1,568	..	24	34,435	Greater Bombay
2	ठाणे	131	72	803	..	2	7,504	Thane
3	रायगड	42	49	53	5	1	2,208	Raigad
4	रत्नागिरी	44	64	69	..	2	2,131	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	20	36	48	..	2	929	Sindhudurg
6	नाशिक	139	85	578	..	5	5,003	Nashik
7	धुळे	78	69	224	2	1	2,532	Dhule
8	जळगाव	91	69	240	2	7	3,126	Jalgaon
9	अहमदनगर	97	84	273	1	4	4,586	Ahmednagar
10	पुणे	169	78	393	14	14	15,916	Pune
11	सातारा	84	63	210	5	3	3,266	Satara
12	सांगली	111	53	233	2	3	4,721	Sangli
13	सोलापूर	103	60	406	1	5	5,595	Solapur
14	कोल्हापूर	114	65	443	7	3	4,223	Kolhapur
15	औरंगाबाद	53	40	205	..	2	2,421	Aurangabad
16	जालना	39	30	68	3	2	1,384	Jalna
17	परभणी	37	44	152	8	1	1,322	Parbhani
18	बीड	31	41	50	1	2	1,689	Beed
19	नांदेड	42	52	262	7	2	2,068	Nanded
20	उस्मानाबाद	21	36	50	..	1	906	Osmanabad
21	लातूर	36	39	119	1	1	1,602	Latur
22	बुलढाणा	40	42	173	1	2	1,385	Buldhana
23	अकोला	55	48	149	3	1	2,770	Akola
24	अमरावती	76	50	611	7	2	4,587	Amravati
25	यवतमाळ	52	54	218	3	1	1,999	Yavatmal
26	वर्धा	27	24	157	..	1	2,241	Wardha
27	नागपूर	76	39	670	1	4	7,301	Nagpur
28	भंडारा	37	61	183	..	3	1,956	Bhandara
29	चंद्रपूर	46	58	70	4	3	2,415	Chandrapur
30	गडचिरोली	16	34	35	3	..	713	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**2,150**	**1,539**	**8,713**	**81**	**104**	**1,32,933**	**Maharashtra State**

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय, , महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

८. कुटुंब कल्याण

८.१. कुटुंब कल्याण केंद्राच्या आकडेवारीत फिरत्या कुटुंब कल्याण केंद्रांचाही समावेश आहे. या केंद्रामध्ये नसबंदी शस्त्रक्रिया, लूप बसविणे व कुटुंब कल्याण साधनांचे वाटप करणे इत्यादी कामे नियमित चालतात. पुरुष नसबंदीस इंग्रजीत व्हॅसेक्टोमी म्हणतात तर स्त्री नसबंदीस ट्युबेक्टोमी म्हणतात. " लुप बसविणे " हे साधन स्त्रियांसाठी असून त्याचा उपयोग पाळणा लांबविण्याकरिता किंवा थांबविण्याकरिता होतो.

8. FAMILY WELFARE

8.1. The number of family welfare centres include Mobile Family Welfare Centres also. In these centres the Sterilisation, I. U. C. D insertions and distribution of conventional contraceptives are done regularly. The sterilisation operation performed on male is called vasectomy and that on female is called tubectomy. I U. C. D device is meant for women and is used for spacing as well as for stopping of births.

सत्यमेव जयते

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्र. /TABLE No. 8.1

कुटुंब कल्याण केंद्रांची/चिकित्सालयांची संख्या
Number of family welfare centres/clinics

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण Total		ग्रामीण Rural		नागरी Urban		शासकीय Govt.		खाजगी संस्था Local bodies		District
		89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	87	96	..	..	87	96	10	11	77	85	Greater Bombay
2	ठाणे ..	61	115	24	72	37	43	33	12	28	31	Thane
3	रायगड ..	19	51	17	49	2	2	18	1	1	1	Raigad
4	रत्नागिरी ..	20	67	19	64	1	3	20	1	.	2	Ratnagin
5	सिंधुदुर्ग ..	11	41	09	36	2	5	9	2	2	3	Sindhudurg
6	नाशिक ..	43	108	22	85	21	23	23	2	20	21	Nashik
7	धुळे ..	32	77	21	69	11	8	23	3	9	5	Dhule
8	जळगाव ..	41	91	19	69	22	22	22	3	19	19	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	28	96	19	84	9	12	20	2	8	10	Ahmednagar
10	पुणे ..	56	120	25	78	31	42	26	5	30	37	Pune
11	सातारा ..	22	74	17	63	5	11	20	3	2	8	Satara
12	सांगली ..	32	78	12	53	20	25	13	5	19	20	Sangli
13	सोलापूर ..	33	86	16	60	17	26	17	3	16	23	Solapur
14	कोल्हापूर ..	34	87	15	65	19	22	16	2	18	20	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	20	52	10	40	10	12	14	4	6	8	Aurangabad
16	जालना ..	16	36	9	30	7	6	11	3	5	3	Jalna
17	परभणी ..	29	58	14	44	15	14	21	7	8	7	Parbhani
18	बीड ..	19	47	13	41	6	6	19	6	.	..	Beed
19	नांदेड ..	22	63	13	52	9	11	18	7	4	4	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	9	41	7	36	2	5	9	5	..	..	Osmanabad
21	लातूर ..	27	57	8	39	19	18	13	7	14	11	Latur
22	बुलढाणा ..	25	47	13	42	12	5	21	5	4	..	Buldhana
23	अकोला ..	24	60	13	48	11	12	16	5	8	7	Akola
24	अमरावती ..	25	64	15	50	10	14	17	4	8	10	Amravati
25	यवतमाळ ..	24	63	17	54	7	9	21	5	3	4	Yavatmal
26	वर्धा ..	13	28	8	24	5	4	9	1	4	3	Wardha
27	नागपूर ..	41	69	13	39	28	30	18	7	23	23	Nagpur
28	भंडारा ..	25	69	17	61	8	8	21	5	4	3	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	19	65	11	58	8	7	12	3	7	4	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	18	36	17	34	1	2	17	1	1	1	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**875**	**2,042**	**433**	**1,539**	**442**	**503**	**527**	**130**	**348**	**373**	**Maharashtra State**

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services (Family Welfare, MCH and SH), Govt. of Maharashtra, Pune.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.2

कुटुंब कल्याण कार्यक्रम १९८९-९० व १९९०-९१ करिता
Family Welfare Programme during 1989-90 & 1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ऐच्छिक नसबंदी शस्त्रक्रिया संख्या No. of Voluntary stenlisation Operation				बसविलेल्या तुर्पांची संख्या No. of I. U. C. D.				District
		लक्ष्य Targets		साध्य Achievements		लक्ष्य Targets		साध्य Achievements		
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	82,318	68,330	44,420	45,233	62,650	67,515	47,777	51,951	Greater Bombay
2	ठाणे ..	39,583	37,160	35,140	33,691	28,700	30,135	22,846	11,933	Thane
3	रायगड ..	15,510	12,780	10,252	12,145	12,250	12,810	5,822	8,330	Raigad
4	रत्नागिरी ..	13,095	11,240	9,220	9,545	9600	10,080	6,730	8053	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	6,934	6,140	3,706	3711	7150	5,775	6,703	6,501	Sindhudurg
6	नाशिक ..	29,697	28,100	27,260	30,278	24,450	25,725	15,192	19,526	Nashik
7	धुळे ..	15,728	17,380	17,304	17,387	16,200	17,010	8,402	11,771	Dhule
8	जळगाव ..	23,086	23,500	23,866	23,778	20,650	21,630	16,958	18,619	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	24,660	25,550	25,259	25,624	21,750	22,890	21,873	23,033	Ahmednagar
10	पुणे ..	37,554	42,100	42,259	42,156	33,000	33,385	32,726	32,435	Pune
11	सातारा ..	17,478	18,000	18,042	19,804	16,000	16,800	16,284	17,663	Satara
12	सांगली ..	17,529	17,880	17,851	17,911	14,200	14,910	14,627	15,356	Sangli
13	सोलापूर ..	23,683	25,530	23,971	28,252	19,950	21,000	20,985	23,597	Solapur
14	कोल्हापूर ..	20,481	22,600	22,402	24,592	19,450	20,475	19,158	20,823	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	18,473	18,790	19,166	19,050	13,550	14,175	12,031	14,659	Aurangabad
16	जालना ..	10,997	9,700	8,138	9,704	8,500	8,925	8,505	8,927	Jalna
17	परभणी ..	17,323	14,300	11,778	14,339	14,650	15,435	11,786	13,296	Parbhani
18	बीड ..	12,118	12,770	12,565	13,252	10,850	11,445	10,861	11,451	Beed
19	नांदेड ..	19,730	16,850	15,371	16,864	15,150	15,960	10,642	10,275	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	11,385	10,220	9,300	10,324	8,550	8,925	9,457	9,105	Osmanabad
21	लातूर ..	12,866	12,270	11,585	12,283	10,200	10,710	8,715	9,762	Latur
22	बुलढाणा ..	14,505	13,500	13,192	12,168	11,750	12,285	11,069	12,289	Buldhana
23	अकोला ..	14,691	15,320	14,856	16,269	14,150	14,805	14,292	14,515	Akola
24	अमरावती ..	12,453	15,750	14,495	14,567	13,200	13,860	13,724	15,065	Amravati
25	यवतमाळ ..	14,543	14,500	14,643	14,601	13,450	14,175	13,699	14,450	Yavatmal
26	वर्धा ..	7,346	7,660	7,530	8,098	6,850	7,140	7,048	7,132	Wardha
27	नागपूर ..	22,711	25,030	23,190	23,871	20,400	21,420	21,404	21,932	Nagpur
28	भंडारा ..	18,371	14,800	13,001	14,805	14,850	15,645	12,817	12,880	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	11,786	11,750	11,043	11,974	11,700	12,285	7,259	8,188	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	4,879	5,500	5,652	5,965	5,400	5,670	5,699	5,190	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**5,91,513**	**5,75,000**	**5,26,457**	**5,52,241**	**5,00,000**	**5,25,000**	**4,35,091**	**4,58,707**	**Maharashtra State**

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.— Directorate of Health Services (Family Welfare, MCH and SH), Govt. of Maharashtra, Pune.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.3

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य
Number of Family Welfare centres operating and work done 1989-90 & 1990-91

अनुक्रमांक Senal No	जिल्हा	३१ मार्च, १९९१ रोजी केंद्रांची संख्या No. of centres as on 31st March 1991		नसबंदी शस्त्रक्रियांची संख्या No. of sterilisation operations done: पुरुष नसबंदी Vasectomy		स्त्री नसबंदी Tubectomy		एकूण Total		बसविलेल्या लुपांची संख्या No of I. U. D. insertions performed		District
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	87	96	1,157	1,401	43,263	43,822	44,420	45,233	47,777	51,951	Greater Bombay
2	ठाणे ..	61	115	2,233	1,827	32,007	31,864	35,140	33,691	22,846	25,260	Thane
3	रायगड ..	19	51	505	540	9,747	11,605	10,252	12,145	5,822	8,330	Raigad
4	रत्नागिरी ..	20	67	931	742	8,289	8,803	9,220	9,545	6,730	8,053	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	11	41	194	109	3,512	3,602	3,706	3,711	6,703	6,501	Sindhudurg
6	नाशिक ..	43	108	762	1,146	26,498	28,832	27,260	30,278	15,192	19,526	Nashik
7	धुळे ..	32	77	1,034	1,153	16,270	16,234	17,304	17,387	8,402	11,771	Dhule
8	जळगाव ..	41	91	792	866	23,074	22,912	23,866	23,778	16,958	18,619	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	28	96	167	106	25,092	25,518	25,259	25,624	21,873	23,033	Ahmednagar
10	पुणे ..	56	120	668	586	41,591	41,570	42,259	42,156	32,726	32,435	Pune
11	सातारा ..	22	74	58	114	17,984	1,969	18,042	19,804	16,284	17,663	Satara
12	सांगली ..	32	78	63	38	17,788	17,873	17,851	17,911	14,627	15,356	Sangli
13	सोलापूर ..	33	86	100	162	23,871	28,090	23,971	28,252	20,985	23,597	Solapur
14	कोल्हापूर ..	34	87	99	105	22,303	24,487	22,402	24,592	19,158	20,823	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	20	52	80	71	19,086	18,979	19,166	19,050	12,031	14,659	Aurangabad
16	जालना ..	16	36	69	63	8,069	9,641	8,138	99,704	8,505	8,927	Jalna
17	परभणी ..	29	58	84	73	11,694	14,266	11,778	14,339	11,786	13,296	Parbhani
18	बीड ..	19	47	27	11	12,538	13,241	12,565	13,252	10,861	11,451	Beed
19	नांदेड ..	22	63	225	168	15,146	16,696	15,371	16,864	10,642	10,275	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	9	41	73	27	9,227	10,297	9,300	10,324	9,457	9,105	Osmanabad
21	लातूर ..	27	57	28	6	11,557	12,277	11,585	12,283	8,715	9,762	Latur
22	बुलढाणा ..	25	47	1,750	1,158	11,442	11,010	13,192	12,168	11,069	12,289	Buldhana
23	अकोला ..	24	60	662	1,137	14,194	15,132	14,856	16,269	14,292	14,515	Akola
24	अमरावती ..	25	64	1,313	1,144	13,182	13,423	14,495	14,567	13,724	15,065	Amravati
25	यवतमाळ ..	24	63	762	582	13,861	14,019	14,643	14,601	13,699	14,450	Yavatmal
26	वर्धा ..	13	28	391	294	7,139	7,804	7,530	8,098	7,048	7,132	Wardha
27	नागपूर ..	41	69	2,071	1,751	21,119	22,120	23,190	23,871	21,404	21,932	Nagpur
28	भंडारा ..	25	69	3,111	3,422	9,890	11,383	13,001	14,805	12,817	12,880	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	19	65	1,219	1,347	9,824	10,627	11,043	11,974	7,259	8,188	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	18	36	2,120	2,358	3,532	3,607	5,652	5,965	5,699	5,190	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	875	2,042	22,768	22,807	5,03,689	5,29,434	5,26,457	5,52,241	4,35,091	4,72,034	Maharashtra State

आधार.– आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH and SH), Govt. of Maharashtra, Pune.

९. समाज कल्याण सेवा

९.१. या विभागात उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांकरिता देण्यात येणारी अनुदाने व कर्जे ह्या संबंधीची माहिती दिली आहे.

9. SOCIAL WELFARE SERVICES

9.1. Information of loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and source are given in this section.

सत्यमेव जयते

9. समाज कल्याण सेवा/SOCIAL WELFARE SERVICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1

उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांकरिता कर्ज व अनुदानाचे वाटप

Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and sources in 1989-90/1990-91

(रुपये लाखात/Rs. in Lakh)

अनुक्रमांक Serial No.	साधने/उद्देश	शासकीय/Government				बँका/Banks				इतर/Others				Sources / purpose
		लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries		रक्कम रुपये Amount Rs.		लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries		रक्कम रुपये Amount Rs.		लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries		रुपये Amount Rs.		
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	जमीन खरेदी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Purchase of land
2	शेती अवजारे खरेदी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Purchase of Agricultural Implement
3	इतर शेती उद्योगांकरिता	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Other Agricultural purposes
4	औद्योगिक उद्योगांकरिता	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Industrial purposes
5	वाहने खरेदी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Purchase of vehicles
6	इतर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Others
7	सिमांतिक कर्ज	3,251	3,862	93.84	149.08	3,251	3,862	281.51	447.24	..	5,008	..	258.78	Margin money Schemes
	५० टक्के अनुदान योजना ..	28,875	33,365	595.00	1,027.69	27,792	32,120	587.64	1,023.75	..	471	..	35.66	50 per cent subsidy scheme
	एकूण	**32,126**	**37,227**	**688.84**	**1,176.77**	**31,043**	**35,982**	**869.15**	**1,470.99**	..	**5,479**	..	**294.44**	**Total**

आधार.– (१) वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.

(२) लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.

(३) महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.

Source.—(1) Vasantrao Naik Vimukt Jatis & Nomedic Tnbes Development Corp. Ltd., Bombay.

(2) Lok Shahir Annabhau Sathe Development Corp. Ltd., Bombay.

(3) Mahatma Phule Backward Class Development Corp. Ltd., Bombay.

१०. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

१०.१ या विभागातील तक्त्यामध्ये बृहन्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांची संख्या व त्यांचेवरील खर्च, निरनिराळ्या गुन्ह्यांचे वर्गीकरण, न्यायालये व त्यांचेकडील प्रकरणे आणि तुरुंगातील कैद्यांसंबधी माहिती या विषयावरील आकडेवारी समाविष्ट आहे.

10. SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (Police, Crimes and Judicial)

10.1 Data in the tables in this section include statistics regarding Police Force in Greater Bombay and Maharashtra and cost of Police, classification of various crimes, courts and cases with them and prisons.

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)

Police Stations and Police Force in Maharashtra State (Including Railways but excluding Greater Bombay)

1989-90 and 1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पोलीस ठाणी Number of Police Stations		आऊट पोस्ट No. of Out Posts		हंगामी धरून एकूण पोलीसांची संख्या Strength of Police including temporary force		चौकशी झालेले एकूण दखलपात्र गुन्हे Total number of congnizable Crimes investigated		District
		(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	ठाणे (ग्रामीण)	24	24	40	40	2,139	2,153	9,173	7,085	Thane (Rural)
2	रायगड	23	23	21	20	1,710	2,466	5,216	5,230	Raigad
3	रत्नागिरी	12	12	22	24	1,128	1,121	3,723	4,126	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	8	8	21	22	736	816	1,936	1,763	Sindhudurg
5	नाशिक	38	38	39	39	3,577	2,133	21,259	11,169	Nashik
6	धुळे	24	25	27	27	2,236	3,539	12,815	12,019	Dhule
7	जळगांव	29	29	32	32	2,548	2,555	8,185	8,713	Jalgaon
8	अहमदनगर	22	23	38	38	1,928	2,286	8,968	10,078	Ahmednagar
9	पुणे (ग्रामीण)	26	27	48	46	1,807	1,812	7,694	8,442	Pune (Rural)
10	सातारा	25	25	28	28	2,145	2,202	7,781	9,259	Satara
11	सांगली	19	19	25	24	1,639	2,397	9,989	17,670	Sangli
12	सोलापूर	24	34	33	33	1,597	2,510	16,258	21,623	Solapur
13	कोल्हापूर	25	25	20	20	2,012	2,069	14,214	24,679	Kolhapur
14	औरंगाबाद	26	26	13	13	2,198	2,322	7,773	7,218	Aurangabad
15	जालना	16	16	9	8	984	1,058	4,724	4,910	Jalna
16	परभणी	26	26	18	18	1,542	1,576	6,020	5,642	Parbhani
17	बीड	21	21	13	12	1,203	1,276	6,018	6,109	Beed
18	नांदेड	31	32	21	21	1,693	1,781	6,494	5,556	Nanded
19	उस्मानाबाद	14	14	14	14	1,039	1,042	3,401	3,909	Osmanabad
20	लातूर	18	18	16	16	1,022	1,136	3,701	3,547	Latur
21	बुलढाणा	25	25	12	14	1,593	1,626	10,415	10,035	Buldhana
22	अकोला	27	27	22	22	2,269	2,272	14,453	14,740	Akola
23	अमरावती	34	34	20	20	2,489	2,538	17,415	17,182	Amravati
24	यवतमाळ	27	27	14	14	1,625	1,756	14,894	15,751	Yavatmal
25	वर्धा	14	15	7	5	1,156	1,179	9,785	12,368	Wardha
26	नागपूर (ग्रामीण)	22	22	16	16	1,663	2,643	10,215	10,232	Nagpur (Rural)
27	भंडारा	23	23	12	12	1,636	1,638	14,193	13,436	Bhandara
28	चंद्रपूर	19	28	31	22	1,844	2,211	11,306	9,580	Chandrapur
29	गडचिरोली	16	25	23	19	1,487	1,559	2,840	2,359	Gadchiroli
30	मुंबई रेल्वे	7	7	3	3	2,965	2,965	11,135	9,228	Bombay Rly.
31	पुणे रेल्वे	8	8	21	21	1,241	1,314	1,940	2,118	Pune Rly.
32	नागपूर रेल्वे	14	14	21	21	1,046	1,046	2,340	2,126	Nagpur Rly.
33	ठाणे शहर	27	27	82	82	5,478	5,526	20,790	15,078	Thane Rly.
34	पुणे शहर	15	15	70	70	5,008	5,122	17,383	19,182	Pune Rly.
35	नागपूर शहर	15	15	40	49	3,926	4,043	20,989	8,661	Nagpur City
36	नाशिक शहर	..	15	..	40	..	4,726	..	20,944	Nashik City
	महाराष्ट्र राज्य	744	792	892	925	70,309	80,414	3,45,435	3,61,767	Maharashtra State

टीप/Note.— a — as on 31-12-90 रोजी
b — as on 31-12-91 रोजी

आधार.— पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 10.2 (A)

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या/

1989-90

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा*	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उपआयुक्त व सहाय्यक पोलीस आयुक्त Commissioner of Police and Additional Commissioner of Police, Deputy Commissioner of Police and Assistant Commissioner of Police			पोलीस निरीक्षक Police Inspector			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप-निरीक्षक Sub-Inspector		
		तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	बृहन्मुंबई ..	64	43	107	464	181	645	36	27	63	2,802	1,130	3,932
2	ठाणे शहर ..	18	5	23	46	19	65	11	5	16	171	95	266
3	ठाणे (ग्रामीण) ..	5	1	6	14	2	16	3	7	10	67	14	81
4	रायगड ..	2	3	5	7	5	12	5	4	9	34	30	64
5	रत्नागिरी ..	2	2	4	6	3	9	3	2	5	16	19	35
6	सिंधुदुर्ग ..	3	1	4	2	2	4	3	3	6	10	8	18
7	नाशिक ..	3	5	8	14	13	27	7	4	11	65	59	124
8	धुळे ..	2	3	5	6	5	11	6	9	15	40	39	79
9	जळगांव ..	3	3	6	7	9	16	8	6	14	37	44	81
10	अहमदनगर ..	2	4	6	4	6	10	7	18	25	26	35	61
11	पुणे शहर ..	11	7	18	21	16	37	12	6	18	158	80	238
12	पुणे (ग्रामीण) ..	3	3	6	5	6	11	4	8	12	18	53	71
13	सातारा ..	2	3	5	5	11	16	7	6	13	25	39	64
14	सांगली ..	2	3	5	4	5	9	8	5	13	25	29	54
15	सोलापूर ..	2	4	6	4	10	14	9	6	15	32	49	81
16	कोल्हापूर ..	2	4	6	8	7	15	6	3	9	22	38	60
17	औरंगाबाद ..	2	4	6	12	5	17	7	8	15	56	38	94
18	जालना ..	3	1	4	4	2	6	4	2	6	17	19	36
19	परभणी ..	..	1	1	4	5	9	7	5	12	26	31	57
20	बीड ..	1	3	4	4	3	7	6	8	14	15	31	46
21	नांदेड ..	3	3	6	10	5	15	7	5	12	33	40	73
22	उस्मानाबाद ..	2	2	4	5	3	8	7	4	11	17	21	38
23	लातूर ..	2	2	4	9	9	18	5	3	8	24	24	48
24	बुलढाणा ..	2	3	5	5	5	10	6	9	15	27	44	71
25	अकोला ..	3	4	7	8	8	16	9	7	16	36	54	90
26	अमरावती ..	2	4	6	7	10	17	8	10	18	25	64	89
27	यवतमाळ ..	2	3	5	6	5	11	5	7	12	19	41	60
28	वर्धा ..	2	3	5	5	3	8	5	12	17	21	31	52
29	नागपूर शहर ..	11	6	17	22	22	44	9	5	14	125	62	187
30	नागपूर (ग्रामीण) ..	1	3	4	7	3	10	6	2	8	32	31	63
31	भंडारा ..	1	3	4	9	4	13	4	5	9	27	36	63
32	चंद्रपूर ..	4	3	7	14	3	17	4	9	13	52	35	87
33	गडचिरोली ..	9	..	9	21	2	23	..	4	4	61	9	70
	महाराष्ट्र राज्य ..	176	142	318	769	397	1,166	234	224	458	4,161	2,372	6,533

आधार.—(१) पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
(२) पोलीस महासंचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.2 (A)

Cost and Strength of Police in Maharashtra

हवालदार Head Constables			पोलीस शिपाई Constables			एकूण Total			केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या-कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात) Total cost payable from Central and State Revenue ('000 Rs.)	केंद्र व राज्य शासनाव्यतिरिक्त महसूल खात्या-कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात) Total cost payable other than Central and State Revenue ('000 Rs.)	एकूण खर्च (हजार रुपयात) Total cost ('000 Rs.)	District
तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total				
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
4,607	1,535	6,142	10,071	10,080	20,151	18,044	12,996	31,040	8,63,004	..	8,63,004	Greater Bombay
616	615	1,231	2,103	1,774	3,877	2,965	2,513	5,478	1,04,661	..	1,04,661	Thane City
296	175	471	802	763	1,565	1,184	955	2,139	35,067	..	35,067	Thane (Rural)
187	242	429	540	660	1,200	770	940	1,710	42,674	1,404	44,078	Raigad
127	154	281	334	465	799	485	643	1,128	47,379	220	47,599	Ratnagiri
98	80	178	281	251	532	394	342	736	17,262	..	17,262	Sindhudurg
392	437	829	1,116	1,473	2,589	1,590	1,987	3,577	73,199	958	74,157	Nashik
248	296	544	697	900	1,597	993	1,243	2,236	50,483	704	51,187	Dhule
257	374	631	596	1,218	1,814	900	1,648	2,548	55,182	394	55,576	Jalgaon
186	260	446	423	972	1,395	641	1,287	1,928	46,898	826	47,724	Ahmednagar
378	781	1,159	1,650	1,906	3,556	2,218	2,790	5,008	1,69,029	2,618	1,71,647	Pune City
309	147	456	519	744	1,263	854	953	1,807	58,955	..	58,955	Pune (Rural)
268	246	514	1,017	529	1,546	1,317	828	2,145	64,032	146	64,178	Satara
180	210	390	487	694	1,181	698	941	1,639	40,989	..	40,989	Sangli
187	1,672	1,859	514	1,672	2,186	739	3,407	4,146	63,186	188	63,374	Solapur
227	268	495	539	897	1,436	798	1,214	2,012	50,597	338	50,935	Kolhapur
346	180	526	743	812	1,555	1,159	1,039	2,198	40,800	159	40,959	Aurangabad
115	111	226	361	351	712	500	484	984	21,883	..	21,883	Jalna
183	184	367	442	666	1,108	655	887	1,542	34,958	140	35,098	Parbhani
91	198	289	210	647	857	321	882	1,203	25,873	215	26,088	Beed
176	236	412	405	782	1,187	627	1,066	1,693	37,882	457	38,339	Nanded
140	109	249	302	438	740	466	573	1,039	25,736	..	25,736	Osmanabad
89	89	178	387	387	774	511	511	1,022	27,690	488	28,178	Latur
165	193	358	470	679	1,149	669	924	1,593	42,558	539	43,097	Buldhana
249	283	532	673	951	1,624	969	1,300	2,269	71,254	591	71,845	Akola
289	293	582	812	983	1,795	1,135	1,354	2,489	53,332	..	53,332	Amrayati
215	178	393	504	652	1,156	746	879	1,625	35,634	..	35,634	Yavatmal
159	140	299	338	454	792	525	631	1,156	24,486	538	25,024	Wardha
408	527	935	972	1,771	2,743	1,538	2,388	3,926	11,795	1,586	13,381	Nagpur City
242	695	937	688	488	1,176	970	693	1,663	24,142	376	24,518	Nagpur (Rural)
240	165	405	581	570	1,151	858	778	1,636	38,315	250	38,565	Bhandara
289	150	439	733	561	1,294	1,092	752	1,844	37,841	351	38,192	Chandrapur
304	54	358	875	152	1,070	1,270	217	1,487	24,513	124	24,637	Gadchiroli
12,263	**11,277**	**23,540**	**31,185**	**36,342**	**67,527**	**48,788**	**50,754**	**99,542**	**23,61,289**	**13,610**	**23,74,893**	**Maharashtra State**

Source.— (1) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.
(2) Director General of Police, Govt. of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या/

1990-91

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उपआयुक्त व सहाय्यक पोलीस आयुक्त Commissioner of Police and Additional Commissioner of Police, Deputy Commissioner of Police and Assistant Commissioner of Police			पोलीस निरीक्षक Police Inspector			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप-निरीक्षक Sub-Inspector		
		तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	बृहन्मुंबई ..	71	43	114	478	181	659	39	27	66	2,955	1,130	4,085
2	ठाणे शहर ..	18	5	23	46	20	66	11	5	16	171	99	270
3	ठाणे (ग्रामीण) ..	4	1	5	14	2	16	3	7	10	69	14	83
4	रायगड ..	2	3	5	5	7	12	5	4	9	36	30	66
5	रत्नागिरी ..	2	2	4	6	3	9	3	2	5	16	19	35
6	सिंधुदुर्ग ..	3	1	4	2	2	4	3	3	6	10	8	18
7	नाशिक ..	4	4	8	14	13	27	7	4	11	65	59	124
8	धुळे ..	2	3	5	6	5	11	6	9	15	41	39	80
9	जळगांव ..	3	3	6	7	9	16	8	6	14	38	44	82
10	अहमदनगर ..	2	4	6	4	8	12	7	18	25	26	39	65
11	पुणे शहर ..	12	7	19	22	16	38	12	6	18	166	78	244
12	पुणे (ग्रामीण) ..	3	3	6	5	6	11	4	8	12	21	53	74
13	सातारा ..	2	3	5	6	6	12	7	6	13	31	39	70
14	सांगली ..	2	5	7	4	9	13	8	5	13	33	54	87
15	सोलापूर ..	2	4	6	4	10	14	9	6	15	32	49	81
16	कोल्हापूर ..	2	4	6	8	7	15	6	3	9	25	38	63
17	औरंगाबाद ..	3	4	7	12	5	17	7	8	15	67	38	105
18	जालना ..	3	1	4	5	2	7	4	2	6	18	19	37
19	परभणी ..	3	2	5	4	4	8	7	5	12	26	26	52
20	बीड ..	1	3	4	4	3	7	6	8	14	17	33	50
21	नांदेड ..	3	3	6	11	5	16	7	5	12	38	41	79
22	उस्मानाबाद ..	2	2	4	5	3	8	7	4	11	17	21	38
23	लातूर ..	2	2	4	4	5	9	5	3	8	14	27	41
24	बुलढाणा ..	2	3	5	6	5	11	6	9	15	30	44	74
25	अकोला ..	3	4	7	9	8	17	9	7	16	38	54	92
26	अमरावती ..	2	4	6	7	10	17	8	10	18	32	64	96
27	यवतमाळ ..	2	3	5	9	5	14	5	7	12	28	45	73
28	वर्धा ..	2	3	5	5	3	8	5	12	17	21	31	52
29	नागपूर शहर ..	11	6	17	22	22	44	9	5	14	128	62	190
30	नागपूर (ग्रामीण) ..	1	4	5	8	10	18	6	2	8	32	62	94
31	भंडारा ..	1	3	4	9	4	13	4	5	9	27	36	63
32	चंद्रपूर ..	4	3	7	15	3	18	4	9	13	67	35	102
33	गडचिरोली ..	9	..	9	22	2	24	..	4	4	74	9	83
	महाराष्ट्र राज्य ..	188	145	333	788	403	1,191	237	224	461	4,409	2,439	6,848

आधार :—(१) पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
(२) पोलीस महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES & JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.2 (B)

Cost and Strength of Police in Maharashtra

हवालदार Head Constables			पोलीस शिपाई Constables			एकूण Total			केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या-कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात) Total cost payable from Central and State Revenue ('000 Rs.)	केंद्र व राज्य शासनाव्यतिरिक्त महसूल खात्या-कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात) Total cost payable other than Central and State Revenue ('000 Rs.)	एकूण खर्च (हजार रुपयात) Total cost ('000 Rs.)	District
तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo-rary	कायमचे Perma-nent	एकूण Total				
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
4,783	1,535	6,318	10,766	10,080	20,846	19,092	12,996	32,088	9,53,759	.	9,53,759	Greater Bombay
398	596	994	2,119	1,759	3,878	2,763	2,484	5,247	44,015	345	44,360	Thane City
300	175	475	811	763	1,574	1,201	962	2,163	52,030	..	52,030	Thane (Rural)
156	349	505	540	1,251	1,791	744	1,644	2,388	57,244	1,122	58,366	Raigad
217	105	222	330	465	795	474	596	1,070	27,577	..	27,577	Ratnagiri
84	72	156	356	246	602	458	332	790	9,310	309	9,619	Sindhudurg
392	437	829	1,114	1,437	2,551	1,596	1,954	3,550	94,251	1,229	95,480	Nashik
229	215	444	753	887	1,640	1,037	1,158	2,195	55,218	295	55,513	Dhule
203	300	503	604	1,218	1,822	863	1,580	2,443	60,407	..	60,407	Jalgaon
175	280	455	519	988	1,507	733	1,337	2,070	59,296	..	59,296	Ahmednagar
379	147	526	1,906	1,727	3,633	2,496	2,423	4,919	42,718	..	42,718	Pune City
219	589	808	521	744	1,265	773	961	1,734	55,617	792	56,409	Pune (Rural)
213	219	432	550	1,031	1,581	809	1,304	2,113	66,745	638	67,383	Satara
188	329	517	527	1,174	1,701	762	1,576	2,338	44,717	..	44,717	Sangli
196	378	574	541	1,294	1,835	784	1,741	2,525	55,564	1,594	57,158	Solapur
153	257	410	580	897	1,477	774	1,206	1,980	57,085	473	57,558	Kolhapur
304	144	448	846	812	1,658	1,239	1,011	2,250	50,188	215	50,403	Aurangabad
102	89	191	424	351	775	556	464	1,020	22,332	..	22,332	Jalana
179	128	207	666	465	1,131	885	630	1,515	43,744	149	43,893	Parbhani
99	158	257	254	647	901	381	853	1,234	30,969	202	31,171	Beed
190	153	343	476	779	1,255	725	986	1,711	49,787	64	49,851	Nanded
117	88	205	304	438	742	452	556	1,008	27,905	69	27,974	Osmanabad
157	64	227	423	387	810	605	488	1,093	28,480	886	29,366	Latur
126	184	310	484	679	1,163	654	924	1,578	44,077	184	44,261	Buldhana
240	186	425	663	961	1,624	991	1,207	2,198	56,708	..	56,708	Akola
227	290	517	819	987	1,806	1,095	1,368	2,463	9,532	209	9,741	Amaravati
242	118	360	575	660	1,235	861	838	1,699	8,937	197	9,134	Yavatmal
157	95	252	363	454	817	553	598	1,151	31,821	796	32,617	Wardha
348	422	770	1,062	1,771	2,833	1,580	2,288	3,868	55,419	511	55,930	Nagpur City
202	329	531	688	1,180	1,868	937	1,587	2,524	44,016	492	44,508	Nagpur (Rural)
178	156	334	583	570	1,153	802	774	1,576	34,199	..	34,199	Bhandara
302	120	422	1,000	587	1,587	1,397	757	2,154	49,107	266	49,373	Chandrapur
315	54	369	921	152	1,073	1,341	221	1,562	34,588	231	34,819	Gadchiroli
11,670	**8,760**	**20,430**	**33,086**	**37,841**	**70,929**	**50,380**	**49,812**	**1,00,192**	**23,57,362**	**11,268**	**23,68,630**	**Maharashtra State**

Source.—(1) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.
(2) Director General of Police, Govt. of Maharashtra, Bombay.

१०. समाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.3

इंडियन पिनल कोडखाली महाराष्ट्र राज्यात झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)/Cognizable offences (including attemps) under Indian Penal Code in Maharashtra State 1989-90 and 1990-91

अनुक्रमांक Serial No. (1)	गुन्हे (2)	तिमाहीमध्ये During Quarter 30-6-89 (3)	तिमाहीमध्ये During Quarter 30-6-90 (4)	तिमाहीमध्ये During Quarter 30-9-89 (5)	तिमाहीमध्ये During Quarter 30-9-90 (6)	तिमाहीमध्ये During Quarter 31-12-89 (7)	तिमाहीमध्ये During Quarter 31-12-90 (8)	तिमाहीमध्ये During Quarter 31-3-90 (9)	तिमाहीमध्ये During Quarter 31-3-91 (10)	एकूण Total 1989-90 (11)	एकूण Total 1990-91 (12)	Offences (2)
1	दंगल	1,278	944	1,097	824	1,091	993	1,048	898	4,514	3,659	Rioting
2	नाण्यांसंबंधीचे गुन्हे	12	21	14	13	9	11	11	12	46	57	Offences relating to coins
3	चलन व बँक नोटांसंबंधीचे गुन्हे	27	33	146	30	248	34	33	65	454	162	Offences relating to currency and Bank notes
4	खून	696	754	661	650	682	743	614	727	2,653	2,874	Murders
5	सदोष मनुष्यवध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेले)	37	35	23	15	11	7	16	9	87	66	Culpable homicides not amounting to murder
6	मादक पदार्थांचा व्यापार	591	704	668	1,098	534	669	735	766	2,528	3,237	Administrating of stupefying drug
7	वेगाच्या हेतूने किंवा इतर कारणांकरिता माणसांना पळवून नेणे	350	295	230	273	262	303	290	361	1,132	1,232	Kidnapping and abduction
8	दरोडा किंवा त्याकरिता एकत्र होणे	36	192	26	196	32	229	196	228	290	845	Dacoity and preparation of assembly for decoity
9	चोरी, लूट	868	888	803	866	837	898	769	929	3,277	3,581	Robbery
10	घरफोडी	3,849	3,569	4,504	4,192	4,015	3,679	3,312	3,508	15,680	14,948	House breaking
11	फसवणूक	702	733	671	776	723	751	677	762	2,773	3,022	Cheating
12	विश्वासघात	667	518	740	561	531	573	557	582	2,495	2,234	Breach of trust
13	एकूण चोऱ्या											Total Thefts
	(अ) तांब्याची तार	165	143	110	156	104	158	138	156	517	613	(a) Copper Wire
	(ब) जनावरे	400	359	432	415	372	369	391	422	1,595	1,565	(b) Cattle
	(क) सायकली	968	962	1,156	1,119	1,131	1,318	1,181	1,448	4,436	4,847	(c) Cycles
	(ड) मोटारी व सुटे भाग	362	1,626	400	1,478	348	1,685	1,347	1,702	2,457	6,491	(d) Motor Vehicle and accessories
	(इ) बिनपरवाने बंदुका	1	10	3	2	3	2	3	2	10	16	(e) Fire arms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	..	1	..	1			..	..		2	(f) explosives
	(ग) इतर	10,993	10,523	11,246	11,140	11,496	11,546	11,125	11,170	44,860	44,379	(g) Other thefts
14	इतर गुन्हे	24,225	21,976	26,178	19,921	22,277	21,059	20,457	21,740	93,137	84,696	Other Crimes
	एकूण	46,227	44,286	49,108	43,726	44,706	45,027	42,900	45,487	1,82,941	1,78,526	Total

आधार:—(१) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
(२) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source —(1) Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra State, Bombay
(2) Office of the Police Commissioner, Gr. Bombay, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.4 (A)

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.4 (A)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-१

Cognizable Crimes in Greater Bombay——Part-I

1989-90

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षात नोंदवलेल्या प्रकरणांची संख्या Number of cases reported in the year	तपास करणे नाकारल्याची प्रकरणे Number of cases in which investigation was refused	खोटे सिद्ध किंवा घोषित केल्यामुळे झालेली प्रकरणे Number of cases proved or declared to be false	कायद्यातील किंवा वस्तुस्थिती-तील चुकीमुळे किंवा गुन्हा अदखल पात्र ठरविलेली प्रकरणे Number of cases due to mistake of law or fact declared non-cognizable	वर्ष अखेरची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the end of the year	विनचुक प्रकरणे True cases: गुन्हा शाबीत झालेली Convicted	निकालात निर्दोष ठरविलेली किंवा सामोपचाराने मिटविलेली Discharged, acquitted or compounded	शोधून न काढलेली किंवा न पकडलेली Non-detected or appre-hended	एकूण Total	दंडाधिकाऱ्या-समोर प्रत्यक्ष दाखल केलेली एकूण प्रकरणे Total cases directly filed before magistrate	गुन्हा शाबीत झालेली दंडा-धिकाऱ्यापुढील प्रकरणे Total Magistrate's cases ending in conviction	विनचुक प्रकरणांची एकूण प्रकरणे Grant total of true cases	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
	वर्ग एक—													*Class I—*
1	शासन, सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्यायविरुद्धचे गुन्हे	1,031	30	4	..	1,916	286	205	150	1,286	70	3	70	Offences against the State public tranquility safety and justice
	वर्ग दोन—													*Class II—*
2	व्यक्तिगत गंभीर गुन्हे	10,276	116	401	..	27,257	1,907	2,480	2,229	14,219	641	5	581	Serious offences against the persons.
	वर्ग तीन—													*Class III—*
3	व्यक्तिगत व मालमत्ता-विषयक गंभीर गुन्हे	3,180	109	40	..	4,503	473	343	1,714	4,340	47	1	44	Serious offences against the persons and property.
	वर्ग चार—													*Class IV—*
4	व्यक्तिगत किरकोळ गुन्हे.	3,128	68	2		6,689	641	645	530	4,180	55	..	50	Minor offences against persons.

	वर्ग पाच—													*Class V—*
5	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे.	17,658	1,365	79	..	16,720	2,447	1,572	9,859	21,402	715	6	688	Minor offences against property.
	एकूण वर्ग एक ते पाच	35,273	1,688	526	..	57,085	5,754	5,245	14,482	45,427	1,528	15	1,433	Total classes I to V
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे.	3,22,572	1,300	667	..	38,043	2,83,058	27,965	6,773	3,34,354	419	3	391	Other offences (not mentioned above)
	एकूण	**3,57,845**	**2,988**	**1,193**	..	**95,128**	**2,88,812**	**33,210**	**21,255**	**3,79,781**	**1,947**	**18**	**1,824**	**Grand Total**

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.4 (B)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-१

Cognizable Crimes in Greater Bombay—Part-I

1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षात नोंदविलेल्या प्रकरणांची संख्या Number of cases reported in the year	तपास करणे नाकारल्याची प्रकरणे Number of cases in which investigation was refused	खोटे सिद्ध किंवा घोषित केल्यामुळे झालेली प्रकरणे Number of cases proved or declared to be false	कायद्यातील किंवा वस्तुस्थिती-तील चुकीमुळे किंवा गुन्हा अदखल पात्र ठरविलेली प्रकरणे Number of cases due to mistake of law or fact declared non-cognizable	वर्ष अखेरची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the end of the year	विनतुक प्रकरणे True cases: गुन्हा शाबीत झालेली Convicted	निकालात निर्दोष ठरविलेली किंवा सामोपचाराने मिटविलेली Discharged, acquitted or compounded	शोधून न काढलेली किंवा न पकडलेली Non-detected or apprehended	एकूण Total	दंडाधिकाऱ्यासमोर प्रत्यक्ष दाखल केलेली एकूण प्रकरणे Total cases directly filed before magistrates	गुन्हा शाबीत झालेली दंडाधिकाऱ्यापुढील प्रकरणे Total Magistrate cases ending in conviction	विनतुक प्रकरणांची एकूण प्रकरणे Grand total of true cases	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
	वर्ग एक—													*Class I—*
1	शासन, सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्यायविरुद्धचे गुन्हे	1,468	16	..	..	2,771	148	196	197	1,900	22	..	19	Offences against the State public tranquility safety and justice
	वर्ग दोन—													*Class II—*
2	व्यक्तिगत गंभीर गुन्हे	10,236	181	12	..	29,447	2,307	2,567	1,793	12,390	480	..	417	Serious offences against the persons.
	वर्ग तीन—													*Class III—*
3	व्यक्तिगत व मालमत्ता-विषयक गंभीर गुन्हे	3,671	199	10	..	5,203	434	351	1,854	4,138	26	..	26	Serious offences against the persons and property.
	वर्ग चार—													*Class IV—*
4	व्यक्तिगत किरकोळ गुन्हे.	3,071	63	2	..	7,729	686	510	504	3,870	19	..	18	Minor offences against the persons

	वर्ग पाच—													*Class V—*
5	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे.	17,465	1,822	49	..	17,273	2,178	1,720	10,168	20,293	637	12	596	Minor offences against property.
	एकूण एक ते पाच	35,911	2,281	73	..	62,423	5,753	5,344	14,516	42,591	1,184	12	1,076	Total classes I to V
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे.	3,15,573	605	96	..	43,787	2,93,989	7,707	4,458	3,21,262	384	1	366	Other offences (not mentioned above)
	एकूण	**3,51,484**	**2,886**	**169**	..	**1,06,210**	**2,99,742**	**13,051**	**18,974**	**3,63,853**	**1,568**	**13**	**1,442**	**Grand Total**

आधार—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	कोर्टात सुनावणी खाबयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तींविषयी वर्षाच्या सुरुवातीला क्रिमिनल प्रोसिजर कोडच्या १७० कलमानुसार पोलीसांकडे नोंदविलेली किंवा पोलीसांनी दखल घेतलेली प्रकरणे Person in custody pending trial or investigation or on bail under section 170 Cr. P. C. at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the police	वर्षात पोलीसांनी पकडलेल्या व्यक्ती Arrested by the Police during the year	क्रिमिनल प्रोसिजर कोड १६९ कलमा-खाली मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169 Cr. P. C.	दंडाधिकाऱ्याच्या आदेशानुसार सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released by Magistrate's order before trial	सुनावणी केलेल्या व्यक्ती No. of persons tried	गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ती No. of persons convicted
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	वर्ग एक—						
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	7,178	3,014	..	96	8,856	554
	वर्ग दोन—						
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	36,083	13,996	..	73	45,547	2,456
	वर्ग तीन—						
3	व्यक्ति किंवा मालमत्तेसंबंधी किंवा फक्त मालमत्तेसंबंधी गंभीर गुन्हे.	6,254	2,312	..	104	7,922	551
	वर्ग चार—						
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे ..	6,335	2,981	..	41	8,521	754
	वर्ग पाच—						
5	मालमत्तेसंबंधी गौण गुन्हे ..	15,405	7,672	..	316	20,566	3,241
	एकूण वर्ग एक ते पाच ..	71,255	29,975	..	630	91,412	7,556
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	46,838	3,56,105	..	7,498	3,67,758	3,10,751
	एकूण ..	1,18,093	3,86,080	..	8,128	4,59,170	3,18,307

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय,

Source.—Office of the Commissioner of Police.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.5 (A)

Cognizable Crimes in Greater Bombay—Part-II

1989-90

निर्दोष ठरविलेल्या, मुक्त केलेल्या किंवा सामोपचाराने मिटविलेल्या प्रकरणातील व्यक्ति No. of persons acquitted or discharged or compounded	वर्षअखेर अटक टाळणाऱ्या व्यक्ति No. of persons evading arrest at close of year	वर्षअखेर कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्ति No. of persons in custody pending trial or investigation or on bail at the end of the year	दंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ति Persons concerned in magistrate's cases			Offences
			अटक केलेले Number arrested	गुन्हा शाबीत झालेला Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
						Class I—
582	1,173	2,254	101	4	41	Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.
						Class II—
4,015	5,080	8,414	929	10	848	Serious offences against the persons
						Class III—
619	852	1,809	73	1	55	Serious offences against the property and persons or against property only.
						Class IV—
970	1,266	1,578	69	..	42	Minor offences against the persons
						Class V—
1,732	2,633	4,411	924	8	624	Minor offences against the property
8,188	**11,004**	**18,466**	**2,096**	**23**	**1,610**	**Total for classes I to V**
12,039	15,437	47,924	612	5	466	Other offences not specified above
20,227	**26,441**	**66,390**	**2,708**	**28**	**2,076**	**Grand Total**

महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय/ पोलीस/ तक्ता क्रमांक/ बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तींविषयी या वर्षाच्या सुरवातीला क्रिमिनल प्रोसिजर कोडच्या १७० कलमानुसार पोलीसांकडे नोंदविलेली किंवा पोलीसांनी दखल घेतलेली प्रकरणे Person in custody pending trial or investigation or on bail under section 170 Cr. P. C. at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the police	वर्षात पोलीसांनी पकडलेल्या व्यक्ती Persons arrested by the Police during the year	क्रिमिनल प्रोसिजर कोड १६९ कलमाखाली मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169 Cr. P. C.	दंडाधिकाऱ्याच्या आदेशानुसार सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released by Magistrate's order before trial	सुनावणी केलेल्या व्यक्ती No. of persons tried	गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ती No. of persons convicted
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	वर्ग एक—						
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय या बाबतीतील गुन्हे	8,369	4,121	..	17	11,040	368
	वर्ग दोन—						
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	42,470	14,841		256	52,134	3,636
	वर्ग तीन—						
3	व्यक्ति किंवा मालमत्तेसंबंधी किंवा फक्त मालमत्तेसंबंधी गंभीर गुन्हे.	7,457	2,625		137	8,915	664
	वर्ग चार—						
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे ..	7,255	2,777	..	62	9,145	808
	वर्ग पाच—						
5	मालमत्तेसंबंधी गौण गुन्हे ..	16,887	6,280	..	446	20,844	2,657
	एकूण वर्ग एक ते पाच ..	**82,438**	**30,644**	..	**918**	**1,02,078**	**8,133**
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	70,160	3,67,447	..	403	4,25,474	2,92,390
	एकूण ..	**1,52,598**	**3,98,091**	..	**1,321**	**5,27,552**	**3,00,523**

आधार—पोलीस आयुक्त,

Source.—Commissioner of Police.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.5 (B)

Cognizable Crimes in Greater Bombay—Part-II
(1990-91)

निर्दोष ठरविलेल्या मुक्त केलेल्या किंवा सामोपचाराने मिटविलेल्या प्रकरणातील व्यक्ति No. of persons acquitted or discharged or compounded	वर्षअखेर अटक टाळणाऱ्या व्यक्ति No. of persons evading arrest at close of year	वर्षअखेर कोर्टात सुनावणी झाययाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या व्यक्ति No. of persons in custody pending trial or investigation or on bail the end of the year	दंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ति Persons concerned in magistrate's			Offences
			अटक केलेले Number arrested	गुन्हा शाबीत झालेला Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
						Class I—
628	898	2,673	45	..	28	Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.
						Class II—
4,721	6,031	9,380	639	..	560	Serious offences against the persons
						Class III—
579	733	1,970	54		38	Serious offences against the property and persons or against property only.
						Class IV—
688	915	1,579	47	..	24	Minor offences against the persons
						Class V—
2,010	2,898	4,074	867	27	648	Minor offences against the property
8,626	**11,475**	**19,676**	**1,652**	**27**	**1,298**	**Total for classes I to V**
45,606	88,146	45,417	517	1	402	Other offences not specified above
54,232	**99,671**	**65,093**	**2,169**	**28**	**1,700**	**Grand Total**

महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.6(A)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग-१

Non-Cognizable crimes in Greater Bombay——Part-I

(1989-90)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरवातीची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the beginning of the year	वर्षभरात दाखल केलेली प्रकरणे Cases reported during the year	निकालासाठी एकूण [स्तंभ (३) +(४)] Total for disposal [columns (3) + (4)]	सुनावणी न करता रद्दबातल केलेली प्रकरणे Number of cases dismissed without trial	आरोपी मेला, निसटला किंवा सुनावणी चालू नसतांना वेडा झाला किंवा त्याच्यावरील आरोप रद्द केले, सामोपचाराने मिटवले किंवा काढून घेतले अशी प्रकरणे Cases in which accused died, escaped, became insane during trial or in which charges were abandoned, compounded or withdrawn	सुनावणी संपुष्टात आल्यामुळे निकालात लागलेली प्रकरणे Number of cases tried to a conclusion and ended in		वर्षअखेर प्रलंबित प्रकरणे No. of cases pending at the close of the year	Offences
							मुक्त केलेली किंवा निर्दोषी ठरविलेली Discharged or acquitted	गुन्हा शाबीत झालेली Convicted		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	वर्ग एक—									*Class I—*
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे.	208	70	278	..	5	23	3	247	Offences against the State, public tranquillity, etc.
	वर्ग दोन—									*Class II—*
2	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	..	..	..	..	..	..	..		Serious offences against the persons
	वर्ग तीन—									*Class III—*
3	मालमत्तविषयक गंभीर गुन्हे ..	4	3	7	..		1		6	Serious offences against property

	वर्ग चार—									*Class IV*—
4	व्यक्तिविषयक गौण गुन्हे	..	657	687	1,344	65	8	617	5	649	Minor offences against the persons
	वर्ग पाच—									*Class V*—
5	मालमत्ताविषयक गौण गुन्हे	..	1,011	394	1,405	15	24	224	3	1,139	Minor offences against property
	वर्ग सहा—									*Class VI*—
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	..	2,963	6,692	9,655	28	293	1,590	3,365	4,379	Other offences not specified above
7	पोलीसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्या-बाबतचे गुन्हे.	..	31,191	2,82,871	3,14,062	..	137	869	2,70,929	42,127	Offences under other special local law non-cognizable by the police.
	एकूण	..	**36,034**	**2,90,717**	**3,26,751**	**108**	**467**	**3,324**	**2,74,305**	**48,547**	**Grand Total**

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.6(B)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग-१

Non-Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I

1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरवातीची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the beginning of the year	वर्षभरात दाखल केलेली प्रकरणे Cases reported during the year	निकालासाठी एकूण [स्तंभ (३) +(४)] Total for disposal [columns (3) + (4)]	सुनावणी न करता रद्दबातल केलेली प्रकरणे Number of cases dismissed without trial	आरोपी मेला, निसटला किंवा सुनावणी चालू असतांना वेडा झाला किंवा त्याच्यावरील आरोप रद्द केले, तामोपचाराने मिटवले किंवा काढून घेतले अशी प्रकरणे Cases in which accused died, escaped, became insane during trial or in which charges were abandoned, compounded or withdrawn	सुनावणी संपुष्टात आल्यामुळे निकालात लागलेली प्रकरणे Number of cases tried to a conclusion and ended in		वर्षअखेर प्रलंबित प्रकरणे No. of cases pending at the close of the year	Offences
							मुक्त केलेली किंवा निर्दोषी ठरविलेली Discharged or acquitted	गुन्हा शाबीत झालेली Convicted		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	वर्ग एक—									*Class I—*
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता इत्यादीबाबतीतील गुन्हे.	255	22	277	1	16	10	..	250	Offences against the State, public tranquillity, etc.
	वर्ग दोन—									*Class II—*
2	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..									Serious offences against the persons
	वर्ग तीन—									*Class III—*
3	मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे ..	5	2	7	..	..	..			Serious offences against property

	वर्ग चार—									*Class IV—*
4	व्यक्तिविषयक गौण गुन्हे	530	499	1,029	64	41	391		533	Minor offences against the persons
	वर्ग पाच—									*Class V—*
5	मालमत्ताविषयक गौण गुन्हे .	1,418	380	1,798	24	27	219	3	1 525	Minor offences against property
	वर्ग सहा—									*Class VI*
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे . .	5,451	7,682	13,133	17	424	1,824	5,092	5,776	Other offences not specified above
7	पोलीसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष किंवा स्थानिक कायदा-बाबतचे गुन्हे. . .	2,84,844	5,72,123	8,56,967	16	9,022	19,130	6,30,701	1,98,098	Offences under other special local laws non-cognizable by the police.
	एकूण . .	**2,92,503**	**5,80,708**	**8,73,211**	**122**	**9,530**	**21,574**	**6,35,796**	**2,06,189**	**Grand Total**

आधार .—पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरवातीला शिल्लक असलेली प्रकरणे ज्यातील व्यक्तीची सुनावणी चालू आहे किंवा ज्यांचेबाबत कायदेशीर इलाज सुरू केला आहे Persons concerned in cases pending at beginning of the year namely under trial or against whom processes had issued	ज्यांचेविरुद्ध कारवाई सुरू केली आहे अशा व्यक्ती Persons against whom processes had issued		पळून गेल्यामुळे किंवा टाळल्यामुळे या वर्षात ज्यांना अटक झाली नाही अशा व्यक्ति आणि ज्यांचेविरुद्ध वर्ष अखेरीस कायदेशीर इलाज चालू होता अशा व्यक्ती Persons not arrested because they absconded or evaded arrest or failed to comply with summons during the year and persons against whom processes were outstanding at the end of the year	न्यायालयापुढे हजर झालेल्या व्यक्ती Persons who appeared before Courts
			तक्रारीवरून On complaint	दंडाधिकाऱ्यांनी स्वतः घेतलेल्या दखलीमुळे किंवा पोलिसांकडून मिळालेल्या माहितीवरून On Magistrate's own motion or information from the police		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	वर्ग एक— सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय पातळीवरील गुन्हे.	206	233	..	18	421
	वर्ग दोन—					
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	..	..	..	..	..
	वर्ग तीन—					
3	मिळकतीसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	17	22	..	1	38
	वर्ग चार—					
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे ..	365	1,509	...	62	1,812
	वर्ग पाच—					
5	मिळकतीसंबंधी गौण गुन्हे ..	881	844	..	39	1,686
	वर्ग सहा—					
6	वर न उल्लेखिलेले गुन्हे ..	3,180	7501	..	292	10,389
	वर्ग सात—					
7	इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्याबाबत घडलेले किंवा पोलीसांनी दखल घेण्यासारखे गुन्हे.	27,495	..	3,60,312	2,952	3,84,855
	एकूण ..	32,144	10,109	3,60,312	3,364	3,99,201

आधार.—पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.7 (A)

Non-Cognizable Crimes in Greater Bombay—Part-II
(1989-90)

हजर झालेल्या व सुनावणीशिवाय मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged after appearance without trial	सुनावणी झालेल्या व्यक्ती Persons tried		वर्षअखेर सुनावणी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons under trial at the close of the year	सोडलेल्या सामोपचाराने मिटवलेल्या किंवा काढून घेतलेल्या प्रकरणातील व्यक्ती व सुनावणी चालू असतांना मेलेल्या, निसटून गेलेल्या किंवा वेड लागलेल्या व्यक्ती Number concerned in cases abandoned or compounded or withdrawn and number who died, escaped or became insane during the trial	हजर होण्याआधीच मेलेल्या, निसटून गेलेल्या किंवा बदली करण्यात आलेल्या व्यक्ती No. of persons died, escaped or were transferred before appearance	Offences
	निर्दोषी ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या Acquitted or discharged	गुन्हा शाबीत झालेल्या Convicted				
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
						Class I—
14	41	4	351	11	..	Offences against the State, public tranquility, safety and justice.
						Class II—
..	..	..	..	..	..	Serious offences against the person
						Class III—
..	3	..	35	..	..	Serious offences against the property
						Class IV—
..	873	10	906	23	..	Minor offences against the person
						Class V—
..	356	5	1,284	41	..	Minor offences against the property
						Class VI—
..	1,720	3,471	5,183	15	..	Offences not specified above
						Class VII—
..	1,292	3,34,772	48,619	172	..	Offences under other special or local laws and cognizable by police.
14	**4,285**	**3,38,262**	**56,378**	**262**	..	**Grand Total**

Source.— Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरवातीला शिल्लक असलेली प्रकरणे ज्यातील व्यक्तींची सुनावणी चालू आहे किंवा ज्यांचेबाबत कायदेशीर कारवाई सुरु केली आहे Persons concerned in cases pending at beginning of the year namely under trial or against whom processes had issued	ज्यांचेविरुद्ध कारवाई सुरु केली आहे अशा व्यक्ती Persons against whom process had issued		पळून गेल्यामुळे किंवा टाळल्यामुळे या वर्षात ज्यांना अटक झाली नाही अशा व्यक्ती आणि ज्यांचेविरुद्ध वर्ष अखेरीस कायदेशीर कारवाई चालू होती अशा व्यक्ती Persons not arrested because they absconded or evaded, arrest or failed to comply with summons during the year and persons against whom processes were outstanding at the end of the year	न्यायालयापुढे हजर झालेल्या व्यक्ती Persons who appeared before Court
			तक्रारीवरून On complaint	दंडाधिकाऱ्यांनी स्वतः घेतलेल्या दखलीमुळे किंवा पोलिसांकडून मिळालेल्या माहितीवरून On Magistrate's own motion or information from the police		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	वर्ग एक—					
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय पातळीवरील गुन्हे.	373	54	..	11	416
	वर्ग दोन—					
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	..	..	..	..	..
	वर्ग तीन—					
3	मिळकतीसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	34	5	..	..	39
	वर्ग चार—					
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे ..	1,043	1,087	..	127	2,003
	वर्ग पाच—					
5	मिळकतीसंबंधी गौण गुन्हे ..	1,655	818	..	98	2,375
	वर्ग सहा—					
6	वर न उल्लेखिलेले गुन्हे ..	6,306	8,695	..	516	14,485
	वर्ग सात—					
7	इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्यांबाबत घडलेल्या किंवा पोलीसांनी दखल घेण्यासारखे गुन्हे.	2,96,239	..	6,04,813	11,103	8,89,949
	एकूण ..	3,05,650	10,659	6,04,813	11,855	9,09,267

आधार.—पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.7 (B)

Non-Cognizable Crimes in Greater Bombay—Part-II
1990-91

हजर झालेल्या व सुनावणीशिवाय मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged after appearance without trial	सुनावणी झालेल्या व्यक्ती Persons tried		वर्षअखेर सुनावणी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons under trial at the close of the year	सोडलेल्या, सामोपचाराने मिटवलेल्या किंवा काढून घेतलेल्या प्रकरणातील व्यक्ती व सुनावणी चालू असताना मेलेल्या, निसटून गेलेल्या किंवा वेड लागलेल्या व्यक्ती Number concerned in cases abandoned or compounded or withdrawn and number who died, escaped or became insane during the trial	हजर होण्याआधीच मेलेल्या, निसटून गेलेल्या किंवा बदली करण्यात आलेल्या व्यक्ती No. of persons died, escaped or were transferred before appearance	Offences
	निर्दोषी ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या Acquitted or discharged	गुन्हा शाबीत झालेल्या Convicted				
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
2	25	..	364	25		*Class I*— Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.
.	..	..	..	..	..	*Class II*— Serious offences against the person
.	..	..	39	..	..	*Class III*— Serious offences against the property
129	584		1,197	93		*Class IV*— Minor offences against the person
44	418	5	1,856	52	..	*Class V*— Minor offences against the property
30	2,210	5,092	6,596	557	..	*Class VI*— Offences not specified above
834	23,575	6,32,719	2,20,834	12,047	..	*Class VII*— Offence under other special or local laws and cognizable by police.
1,039	**26,752**	**6,37,816**	**2,30,886**	**12,774**	**1**	**Grand Total**

Source.—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण व सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.8 (A)

बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता
Property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State (excluding Greater Bombay)

1989-90

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was stolen (No.)	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was recovered (No.)	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '000) Amount of property stolen ('000 Rs.)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '000) Amount of property recovered ('000 Rs.)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	बृहन्मुंबई					*Greater Bombay*
	दखलपात्र--					*Cognizable—*
1	चोरी	17,272	5,155	2,72,858	1,08,695	Theft
2	जबरी चोरी	746	341	41,768	14,224	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	901	505	39,488	13,265	Criminal breach of trust
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	164	89	5,529	1,816	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	920	919	4,349	4,349	Possession of stolen property
	अदखली--					*Non-cognizable—*
6	बळजबरीने लुबाडणे	86	63	377	53	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	..	..	..	..	Criminal misappropriation
	एकूण ..	**20,089**	**7,072**	**3,64,369**	**1,42,403**	**Grand Total**
	महाराष्ट्र राज्य (बृहन्मुंबई वगळून)					*Maharashtra State (excluding Greater Bombay)*
	दखलपात्र--					*Cognizable—*
1	चोरी	52,477	13,711	1,74,851	72,299	Theft
2	जबरी चोरी	2,628	1,158	27,242	1,426	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	1,298	522	39,597	6,750	Criminal breach of trust
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	227	49	15,035	1,700	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	10	9	572	23	Possession of stolen property
	अदखली--					*Non-cognizable—*
6	बळजबरीने लुबाडणे	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Criminal misappropriation
	एकूण ..	**56,640**	**15,449**	**2,57,297**	**82,198**	**Grand Total**

टीप.- N. A. उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.—(१) पोलीस आयुक्त व (२) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(i) Commissioner of Police and (ii) Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण व सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGHAR)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.8 (B)

बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता

Property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State (excluding Greater Bombay)

1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was stolen (No.)	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was recovered (No.)	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '000) Amount of property stolen ('000 Rs.)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '000) Amount of property recovered ('000 Rs.)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	बृहन्मुंबई					*Greater Bombay*
	दखलपात्र--					*Cognizable—*
1	चोरी	17,273	4,735	1,17,443	97,644	Theft
2	जबरी चोरी	1,086	380	48,983	27,237	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	704	375	43,778	11,070	Criminal breach of trust
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	86	37	3,803	616	Cnminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	853	853	2,673	7,673	Possession of stolen property
	अदखली--					*Non-cognizable—*
6	बळजबरीने लुबाडणे	166	91	275	18	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	. .	. .	. .	. .	Criminal misappropriation
	एकूण . .	**20,168**	**6,471**	**2,16,955**	**1,44,258**	**Grand Total**
	महाराष्ट्र राज्य (बृहन्मुंबई वगळून)					*Maharashtra State (excluding Greater Bombay)*
	दखलपात्र--					*Cognizable—*
1	चोरी	52,477	13,711	1,74,851	72,299	Theft
2	जबरी चोरी	2,628	1,158	27,242	4,126	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	1,298	522	39,597	6,750	Criminal breach of trust
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	227	49	15,035	1,700	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	10	9	527	238	Possession of stolen property
	अदखली--					*Non-cognizable—*
6	बळजबरीने लुबाडणे	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Criminal misappropriation
	एकूण . .	**56,640**	**15,449**	**2,57,252**	**85,113**	**Grand Total**

टीप.– N. A. उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.—(१) पोलीस आयुक्त व (२) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(i) Commissioner of Police and (ii) Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9 (A)

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून) —भाग-१

Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-I

(1989-90)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	तपासावर शिल्लक असलेल्या आदल्या वर्षातल्या गुन्ह्यांची संख्या Number of cases pending investigation from the persons year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Number of cases reported during the year	तपासणी न झालेली किंवा तपासणीस नकार दिलेली प्रकरणे Number of cases not investigated or in which investigation was refused	वस्तुस्थितीतील किंवा कायद्यातील चुकीमुळे जी प्रकरणे खोटी किंवा दखलपात्र नसलेली घोषित केलेली प्रकरणे Number of cases declared false due to mistake of facts or law or non-cognizable	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात आलेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were laid during the year	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात न आलेली परंतु तपास पुर्ण करून अंतिम अहवाल सादर करण्यात आलेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were not laid but investigation completed and final report submitted during the year.	वर्षे अखेरीस तपासावर शिल्लक असलेली प्रकरणे Cases pending investigation at the end of year	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात मदत करणे ..	..	3	5	..	..	7		Abetment of cognizable offences
2	दखलपात्र गुन्ह्याबाबत कट करणे ..	..	6	1	..	..	3	1	Cognizable criminal conspiracy
	वर्ग एक—								*Class I—*
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे. ..	..	909	9,203	1	96	8,410	571	Offences against the States public tranquillity, safety and justice.
	वर्ग दोन—								*Class II—*
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	..	4,175	43,564	24	581	39,277	2,920	Serious offences against persons
	वर्ग तीन—								*Class III—*
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	..	3,513	20,241	5	399	8,063	11,552	Serious offences against persons and property or against property only.

	वर्ग चार—								*Class IV—*
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे	..	886	8,522	..	72	7,718	730	Minor offences against persons
	वर्ग पाच—								*Class V—*
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	..	7,906	51,695	51	686	20,668	29,863	Minor offences against property
	वर्ग सहा—								*Class VI—*
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे.	..	1,743	18,926	2	109	17,226	1,035	Other offences under I. P. C. not mentioned above.
	एकूण —(एक ते आठ)	..	**19,143**	**1,52,157**	**83**	**1,943**	**1,01,372**	**45,672**	**Sub-Total (1 to 8)**
9	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे--	..							Other offences not specified above—
	(१) विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील दखलपात्र ठरवलेले गुन्हे.	..	68,456	1,57,300	5,760	52	1,52,534	4,912	(i) Offences under special and local law declared to be cognizable.
	(२) बी. एच. ओ आर., १९४७ या कायद्याखालील गुन्हे.	..	2,241	37,691	148	112	37,071	739	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.
	एकूण	..	**70,697**	**1,94,991**	**5,908**	**164**	**1,89,605**	**5,651**	**Grand Total**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9 (A)—*Contd.*

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	न्यायालयात काम चालू असलेली मेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at Court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to Court for trial during the year	न्यायालयात तामोपचाराने मिटलेली, काढून घेतलेली किंवा अन्यथा निकालात काढलेली (गुन्ह्यास मदत केल्याने गुन्हे धरून) प्रकरणे Cases compounded or withdrawn or otherwise disposed of by Courts (including abeting, etc.)		निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	गुन्हा शाबित झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at court at the end of the year	Offences
					तामोपचाराने मिटवलेली प्रकरणे Compounded	न्यायालयातून काढून घेतलेली किंवा अन्यथा थांबविलेली प्रकरणे Withdrawn or otherwise dropped				
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात मदत करणे ..	1	37	7	..	..	6	..	38	Abetment of cognizable offences
2	दखलपात्र गुन्ह्याबाबत कट करणे ..	3	5	3	..	..	..	..	8	Cognizable criminal conspiracy
	वर्ग एक—									*Class I—*
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे. ..	1,034	33,243	8,410	914	153	2,557	2,375	35,654	Offences against the States public tranquillity, safety and justice.
	वर्ग दोन—									*Class II—*
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	4,932	1,37,577	39,277	8,100	381	10,508	3,692	1,54,143	Serious offences against persons
	वर्ग तीन—									*Class III—*
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	3,735	40,237	8,063	489	115	3,339	1,405	42,952	Serious offences against persons and property or against property only.
	वर्ग चार—									*Class IV—*
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे	890	33,488	7,718	961	83	2,381	1,469	36,312	Minor offences against persons
	वर्ग पाच—									*Class V—*
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	8,330	1,01,864	20,668	1,532	546	7,550	4,696	1,08,213	Minor offences against property

	वर्ग सहा—									*Class VI*—
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे.	2,287	26,923	17,226	674	134	3,931	4,599	44,812	Other offences under I. P. C. not mentioned above.
	एकूण –(एक ते आठ) ..	**21,212**	**3,73,344**	**1,01,372**	**12,670**	**1,412**	**30,262**	**18,236**	**4,32,132**	**Sub-Total (1 to 8)**
9	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे—									Other offences not specified above—
	(१) विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील दखलपात्र ठरवलेले गुन्हे.	62,498	4,22,295	1,52,534	2	3,702	42,711	58,928	4,99,486	(i) Offences under special and local laws declared to be cognizable.
	(२) बी. एच. ओ. आर., १९४७ या कायद्याखालील गुन्हे.	1,862	79,960	37,071	141	365	6,555	25,198	84,772	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.
	एकूण ..	**64,360**	**5,02,255**	**1,89,605**	**143**	**4,067**	**49,266**	**84,126**	**5,84,258**	**Grand Total**

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9 (B)

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून) —भाग-१
Non-Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I

(1989-90)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	तपासावर शिल्लक असलेल्या आदल्या वर्षातल्या गुन्ह्यांची संख्या Number of cases pending investigation from the previous year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Number of cases reported during the year	तपासणी न झालेली किंवा तपासणीस नकार दिलेली प्रकरणे Number of cases not investigated or in which investigation was refused	वस्तुस्थितीतील किंवा कायद्यातील चुकीमुळे जी प्रकरणे खोटी किंवा दखलपात्र नसलेली प्रकरणे केलेली प्रकरणे Number of cases declared false due to mistake of facts or law or non-cognizable	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात आलेली प्रकरणे Cases in which charge-sheet were laid during the year	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात न आलेली परंतु तपास पूर्ण करून अंतिम अहवाल सादर करण्यात आलेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were not laid but investigation completed and final report submitted during the year	वर्ष अखेरीस तपासावर शिल्लक असलेली प्रकरणे Cases pending investigation at the end of year	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात मदत करणे ..	..	1	1	..	..	..	..	Abetment of cognizable offences
2	दखलपात्र गुन्ह्याबाबत कट करणे ..	..	3	2	..	..	1	..	Cognizable criminal conspiracy
	वर्ग एक—								*Class I—*
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे. ..	..	1,034	8,743	3	85	8,064	561	Offences against the States public tranquillity, safety and justice.
	वर्ग दोन—								*Class II—*
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	..	4,924	43,592	76	561	39,646	2,844	Serious offences against persons
	वर्ग तीन—								*Class III—*
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	..	3,740	18,965	4	376	7,183	11,071	Serious offences against persons and property or against property only.

	वर्ग चार—							*Class IV—*
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे	..	890	8,591	2	82	7,574	715	Minor offences against persons
	वर्ग पाच—							*Class V—*
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	..	8,335	48,190	53	667	18,930	28,054	Minor offences against property
	वर्ग सहा—							*Class VI—*
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे.	..	2,931	16,638	6	94	15,826	814	Other offences under I. P. C. not mentioned above.
	एकूण (एक ते आठ)	.. ..	**21,858**	**1,44,722**	**144**	**1,865**	**97,224**	**44,059**	**Sub-Total (1 to 8)**
9	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे—								Other offences not specified above—
	(१) विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील दखलपात्र ठरवलेले गुन्हे.	..	70,208	1,53,243	6,090	36	1,65,039	15,848	(i) Offences under special and local laws declared to be cognizable.
	(२) बी. एच. ओ. आर., १९४७ या कायद्याखालील गुन्हे	..	1,874	35,710	14	86	34,754	412	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.
	एकूण	.. ..	**72,082**	**1,88,953**	**6,104**	**122**	**1,99,793**	**16,260**	**Grand Total**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9 (B)—*Contd.*

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	न्यायालयात काम चालू असलेली मेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to court for trial during the year	न्यायालयात सामोपचाराने मिटलेली, काढून घेतलेली किंवा अन्यथा निकालात काढलेली (गुन्ह्यास मदत केल्याचे गुन्हे धरून) प्रकरणे Cases compounded or withdrawn or otherwise disposed of by Courts (including abeting, etc.)		निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	गुन्हा शाबित झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at court at the end of the year	Offences
					सामोपचारे मिटवलेली प्रकरणे Compounded	न्यायालयातून काढून घेतलेली किंवा अन्यथा थांबविलेली प्रकरणे Withdrawn or otherwise dropped				
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात मदत करणे ..	4	36	..	..	..	..	1	35	Abetment of cognizable offences
2	दखलपात्र गुन्ह्याबाबत कट करणे ..	2	8	1	..	..	1	..	8	Cognizable criminal conspiracy
	वर्ग एक—									*Class I—*
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे. ..	1,062	35,635	8,064	685	207	2,464	2,707	37,635	Offences against the States public tranquillity, safety and justice.
	वर्ग दोन—									*Class II—*
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	5,367	1,53,902	39,646	7,826	649	10,806	3,642	1,70,593	Serious offences against persons
	वर्ग तीन—									*Class III—*
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	4,067	42,949	7,183	479	90	2,888	1,352	45,322	Serious offences against persons and property or against property only.
	वर्ग चार—									*Class IV—*
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे	1,107	36,310	7,574	831	107	2,150	1,390	39,404	Minor offences against persons
	वर्ग पाच—									*Class V—*
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	8,810	1,07,844	18,930	1,493	587	7,364	4,489	1,12,872	Minor offences against property

वर्ग सहा—									*Class VI—*
8 वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे.	2,029	39,905	15,826	677	229	3,851	5,267	45,706	Other offences under I. P. C. not mentioned above.
एकूण (एक ते आठ) ..	**22,448**	**4,16,589**	**97,224**	**11,991**	**1,869**	**29,524**	**18,808**	**4,51,575**	**Sub-Total (1 to 8)**
9 वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे—									Other offences not specified above—
(१) विशेष किंवा स्थानिक कायद्यातील दखलपात्र ठरवलेले गुन्हे.	36,438	4,69,459	1,65,039	3	8,177	48,062	46,146	5,32,071	(i) Offences under special and local laws declared to be cognizable.
(२) बी. एच. ओ. आर., १९४७ या कायद्यातील गुन्हे.	2,318	65,086	34,754	91	417	5,276	22,643	91,411	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.
एकूण ..	**38,756**	**5,54,545**	**1,99,793**	**94**	**8,594**	**53,338**	**68,789**	**6,23,482**	**Grand Total**

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)—भाग-२/

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	गेल्या वर्षापासून प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail during the stage of investigation pending from previous year	वर्षभरात अटक केलेल्या व्यक्ती Number of persons arrested during the year	सुनावणीपूर्वी पोलीसांनी किंवा दंडाधिकाऱ्यांनी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged by police or by magistrate before trial	वर्षभरात आरोपपत्र दाखल केले आहेत अशा व्यक्ती Number of persons in whose cases charge-sheets were called during the year	वर्ष अखेरीस प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail pending investigation at the end of the year	ज्यांच्यावरील प्रकरणाची कोर्टातील सुनावणी गेल्या वर्षापासून चालू आहे अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons at trial in court pending from the previous year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात साथ देणे ..	4	11	..	15	..	65
2	दखलपात्र गुन्ह्याविषयी कट करणे ..	10	12	..	22	..	12
	वर्ग एक—						
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे.	4,403	57,409	306	56,631	4,875	2,35,862
	वर्ग दोन—						
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	5,446	73,572	493	72,718	5,807	2,44,230
	वर्ग तीन—						
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	1,816	20,702	2,585	17,877	2,056	91,564
	वर्ग चार—						
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे ..	524	12,060	50	12,077	457	54,316
	वर्ग पाच—						
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे ..	2,912	36,847	2,479	34,203	3,077	1,68,413
	वर्ग सहा—						
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे.	1,524	24,384	34	23,932	1,942	53,225
	एकूण (एक ते आठ) ..	**16,639**	**2,24,997**	**5,947**	**2,17,475**	**18,214**	**8,47,687**
9	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे--						
	(१) विशेष व स्थानिक कायद्याखाली दखलपात्र ठरलेले गुन्हे.	1,59,237	1,92,829	5,263	2,13,155	1,33,898	5,26,515
	(२) १९४९ च्या बी. एच. ओ. आर., कायद्याखालील गुन्हे.	2,300	47,869	132	48,817	2,010	1,14,030
	एकूण ..	**1,61,537**	**2,40,698**	**5,395**	**2,61,972**	**1,35,908**	**6,40,545**

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.10 (A)

Cognizable Crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-II
1989-90

ज्यांच्यावरील प्रकरणे कोर्टापुढे सुनावणीसाठी या वर्षात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons whose cases were put to Court for trial during the year	ज्यांची प्रकरणे सामोपचाराने मिटविली किंवा काढून घेतली किंवा गुन्ह्यात साथ देणे वगैरे आरोप धरून असलेल्या प्रकरणांचा अन्य निकाल लावला आहे अशा व्यक्ती Number of persons against whom cases were compounded or withdrawn or whose cases were otherwise disposed of including abeting, etc.		शिक्षा झालेल्या व्यक्ती Number of persons convicted	निर्दोषी ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती Number of persons acquitted or discharged	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असतांना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षअखेरची संख्या Number of persons in custody or on bail pending trial in Courts at the end of the year	वर्ग केलेली प्रकरणे Trans-ferred	Offences
	सामोपचाराने मिटविलेली Compounded	काढून घेतलेली किंवा कमी झालेली Withdrawn or otherwise dropped					
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
15	..	..	..	12	68	..	Abetment of cognizable offences
22	..	..	..	..	34	..	Cognizable criminal conspiracy
56,631	6,834	1,364	11,593	17,943	2,54,779	..	*Class I*— Offences against the State public tranquillity, safety and justice
72,718	14,903	606	6,549	18,320	2,76,570	..	*Class II*— Serious offences against the persons.
17,877	1,116	264	2,963	7,221	97,877	..	*Class III*— Serious offences against persons and property or against property only.
12,077	1,991	115	2,555	4,102	57,630	..	*Class IV*— Minor offences against the persons
34,203	2,996	690	6,680	12,247	1,80,003	..	*Class V*— Minor offences against the property.
23,932	936	177	4,554	6,549	64,941	..	*Class VI*— Other offences under I. P. C. not mentioned above.
2,17,475	**28,776**	**3,216**	**34,894**	**66,394**	**9,31,902**	..	**Sub-Total (1 to 8)**
							Other offences not specified above.—
2,13,155	..	4,088	83,039	49,163	6,04,390	..	(i) Offences against special and local laws declared to be cognizable.
48,817	251	515	28,728	12,086	1,20,477	..	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1949.
2,61,972	**251**	**4,603**	**1,11,767**	**61,249**	**7,24,867**	..	**Grand Total**

Source.—Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)—भाग-२/

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	गेल्या वर्षापासून प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail during the stage of investigation pending from previous year	वर्षभरात अटक केलेल्या व्यक्ती Number of persons arrested during the year	सुनावणीपूर्वी पोलिसांनी किंवा दंडाधिकाऱ्यांनी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged by police or by magistrate before trial	वर्षभरात आरोपपत्र दाखल केले आहेत अशा व्यक्ती Number of persons in whose cases charge-sheets were called during the year	वर्ष अखेरीस प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail pending investigation at the end of the year	ज्यांच्यावरील प्रकरणांची कोर्टातील सुनावणी गेल्या वर्षापासून चालू आहे अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons at trial in Court pending from the previous year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात साथ देणे ..	..	4	..	4	..	64
2	दखलपात्र गुन्ह्याविषयी कट करणे ..	..	..	..	1	..	34
	वर्ग एक—						
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे.	4,913	52,037	391	51,750	4,809	2,54,883
	वर्ग दोन—						
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	5,966	75,944	651	74,298	6,957	2,83,494
	वर्ग तीन—						
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	2,045	18,591	2,385	16,070	2,177	97,951
	वर्ग चार—						
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे ..	465	11,821	29	11,614	643	57,879
	वर्ग पाच—						
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे ..	3,065	34,034	1,958	31,879	3,262	1,82,775
	वर्ग सहा—						
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे.	1,879	21,655	58	21,696	1,780	57,253
	एकूण (एक ते आठ) ..	**18,333**	**2,14,082**	**5,472**	**2,07,307**	**19,628**	**9,34,235**
9	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे--						
	(१) विशेष व स्थानिक कायद्या-खाली दखलपात्र ठरलेले गुन्हे.	1,33,908	1,89,717	12,647	2,63,593	47,382	6,04,423
	(२) १९४७ च्या बी. एच. ओ. आर., कायद्याखालील गुन्हे.	1,954	44,114	55	43,108	2,902	1,22,148
	एकूण ..	**1,35,862**	**2,33,831**	**12,702**	**3,06,701**	**50,284**	**7,26,571**

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE , CRIMES AND JUDICIAL)

POLICE

TABLE No. 10.10 (B)

Cognizable Crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-II
1990-91

ज्यांच्यावरील प्रकरणे कोर्टापुढे सुनावणीसाठी या वर्षात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons whose cases were put to Court for trial during the year	ज्यांची प्रकरणे सामोपचाराने मिटविली किंवा काढून घेतली किंवा गुन्ह्यात साथ देणे वगैरे आरोप धरून असलेल्या प्रकरणांचा अन्य निकाल लावला आहे अशा व्यक्ती Number of persons against whom cases were compounded or withdrawn or whose cases were otherwise disposed of including abeting, etc.		शिक्षा झालेल्या व्यक्ती Number of persons convicted	निर्दोषी ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती Number of persons acquitted or discharged	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षअखेरची संख्या Number of persons in custody or on bail pending trial in Courts at the end of the year	वर्ग केलेली प्रकरणे Trans-ferred	Offences
	सामोपचाराने मिटविलेली Compounded	काढून घेतलेली किंवा कमी झालेली Withdrawn or otherwise dropped					
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
4	..	..	1	..	67	..	Abetment of cognizable offences
1	..	..	..	3	32	..	Cognizable criminal conspiracy
51,750	6,210	111	14,820	18,354	2,70,138	..	*Class I*— Offences against the State public tranquillity, safety and justice.
74,298	16,274	928	6,698	21,166	3,12,718	..	*Class II*— Serious offences against the persons.
16,070	976	160	2,638	6,953	1,03,294	..	*Class III*— Serious offences against persons and property or against property only.
11,614	1,636	138	1 974	4,006	61,736	..	*Class IV*— Minor offences against the persons.
31,879	2,756	802	7,000	12,397	1,91,693	..	*Class V*— Minor offences against the property.
21,696	1,112	279	6,499	5,527	65,531	..	*Class VI*— Other offences under I. P. C. not mentioned above.
2,07,307	**28,964**	**3,418**	**35,629**	**68,403**	**10,05,112**	..	**Sub-Total (1 to 8)**
2,63,593	76	11,339	92,169	93,279	6,71,114	..	Other offences not specified above.— (i) Offences against special and local laws declared to be cognizable.
43,108	151	1,513	24,760	8,194	1,30,636	..	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.
3,06,701	**227**	**12,852**	**1,16,929**	**1,01,473**	**8,01,750**	..	**Grand Total**

Source —Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.11 (A)

अपील व मूल अधिकारिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकाऱ्यांची संख्या
Number of Judicial officers exercising Appellate and Original Jurisdiction in Maharashtra State

1987

अनुक्रमांक Serial No. (1)	हुद्दा (2)	संख्या/Number (3)	Designation (2)
	दिवाणी/*Civil*		
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश. . . .	44	Chief Justice and High Court Judges
2	प्रमुख न्यायाधीश व नगरदिवाणी न्यायालयाचे इतर न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.	33	Principal Judge and other Judges of the City Civil Court, Bombay.
3	जिल्हा न्यायाधीश	27	District Judges
4	सह-न्यायाधीश	12	Joint Judges
5	सहाय्यक न्यायाधीश (प्रशिक्षणार्थी धरून).	85	Assistant Judges (including under training)
6	लघुवाद न्यायालयाचे न्यायाधीश	41	Small Cause Court Judges
7	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)	69	Civil Judges (Senior Division)
8	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)	391	Civil Judges (Junior Division)
9	न्याय पंचायत	. .	Nyaya Panchayat
	फौजदारी/*Criminal*		
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश . .	44	Chief Justice and High Court Judges
2	सत्र न्यायाधीश	27	Sessions Judges
3	अपर सत्र न्यायाधीश	75	Additional Sessions Judges
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीश.	15	Assistant Sessions Judges
5	मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	1	Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
6	अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	13	Additional Chief Metropolitan Magistrates, Bombay
7	जिल्हा दंडाधिकारी*	52	District Magistrates*
8	न्याय दंडाधिकारी, प्रथम श्रेणी	8	Judicial Magistrates, First Class
9	न्याय दंडाधिकारी, द्वितीय श्रेणी	. .	Judicial Magistrates, Second Class
10	न्याय दंडाधिकारी, तृतीय श्रेणी	. .	Judicial Magistrates, Third Class
11	कार्यकारी दंडाधिकारी	628	Executive Magistrates
12	महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	33	Metropolitan Magistrates, Bombay

*यात २० अपर जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांचा समावेश आहे.
*These include 20 Additional District Magistrates also.

आधार.–उच्च न्यायालय, मुंबई यांची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements of High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.11 (B)

अपील व मूल अधिकारिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकाऱ्यांची संख्या
Number of Judicial officers exercising Appellate and Original Jurisdiction in Maharashtra State

1988

अनुक्रमांक Serial No (1)	हुदा (2)	संख्या/Number (3)	Designation (2)
	दिवाणी/*Civil*		
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश. . . .	42	Chief Justice and High Court Judges
2	प्रमुख न्यायाधीश व नगरदिवाणी न्यायालयाचे इतर न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.	33	Principal Judge and other Judges of the City Civil Court, Bombay.
3	जिल्हा न्यायाधीश	27	District Judges
4	सह-न्यायाधीश	12	Joint Judges
5	सहाय्यक न्यायाधीश (प्रशिक्षणार्थी धरून).	92	Assistant Judges (including under training)
6	लघुवाद न्यायालयाचे न्यायाधीश	40	Small Cause Court Judges
7	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)	69	Civil Judges (Senior division)
8	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)	431	Civil Judges (Junior Division)
9	न्याय पंचायत	. .	Nyaya Panchayat
	फौजदारी/*Criminal*		
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश . .	42	Chief Justice and High Court Judges
2	सत्र न्यायाधीश	27	Sessions Judges
3	अपर सत्र न्यायाधीश	83	Additional Sessions Judges
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीश.	17	Assistant Sessions Judges
5	मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	1	Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
6	अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	13	Additional Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
7	जिल्हा दंडाधिकारी*	53	District Magistrates*
8	न्याय दंडाधिकारी, प्रथम श्रेणी	34	Judicial Magistrates, First Class
9	न्याय दंडाधिकारी, द्वितीय श्रेणी	. .	Judicial Magistrates, Second Class
10	न्याय दंडाधिकारी, तृतीय श्रेणी	. .	Judicial Magistrates, Third Class
11	कार्यकारी दंडाधिकारी	648	Executive Magistrates
12	महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	33	Metropolitan Magistrate, Bombay

*ह्यात २६ अपर जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांचा समावेश आहे.
*These include 26 Additional District Magistrates also.

आधार.—उच्च न्यायलय, मुंबई ह्यांची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे.
Source.—Annual Judicial statements of High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.12 (A)

महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील)

Number of Cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra (Territory Subject to the High Court of Bombay)

1987

दिवानी/Civil				फौजदारी/Criminal			
मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate		मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate	
नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1,32,681	57,877*	10,988	8,206	15,39,616	43,907	4,283 †	21,727**

*ज्यात हुकूमनाम्याच्या अंमलबजावणीसाठीचे अर्ज, नादारीसाठीचे अर्ज व इतर संकीर्ण प्रकरणांचा समावेश आहे.
Includes all applications for execution of decrees, insolvency applications and other miscellaneous cases.

**ज्यात आरोप सिद्ध झालेली प्रकरणे व फौजदारी अपीलाचा समावेश आहे.
Include confirmation cases and Criminal Appeals.

† ज्यात संकीर्ण बाबतीतील अर्जासहीत फौजदारी प्रक्रिया संहितेखालील सुधारित प्रकरणांचा समावेश आहे.
These are all cases of revision under the Code of Criminal Procedure including miscellaneous application.

आधार.-मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.12 (B)

महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील)

Number of Cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra (Territory Subject to the High Court of Bombay)

1988

दिवानी/Civil				फौजदारी/Criminal			
मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate		मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate	
नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1,29,055	54,879*	13,911	8,753	16,62,592	36,377	4,975 †	20,117**

*यात हुकूमनाम्याच्या अंमलबजावणीसाठीचे अर्ज, मादारीसाठीचे अर्ज व इतर संकीर्ण प्रकरणांचा समावेश आहे.
Includes all applications for execution of decrees, insolvency applications and other miscellaneous cases.

**यात आरोप सिद्ध झालेली प्रकरणे व फौजदारी अपीलाचा समावेश आहे.
Include confirmation cases and Criminal Appeals.

† यात संकीर्ण बाबतीतील अर्जासहीत फौजदारी प्रक्रिया संहितेखालील सुधारित प्रकरणांचा समावेश आहे.
These are all cases of revision under the Code of Criminal Procedure including miscellaneous application.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	हक्क व इतर बाबतीतील दावे: पैसे किंवा जंगम मालमत्तेसाठी केलेले दावे Suits for money or moveable property	स्थावर मालमत्तेसाठी केलेले दावे Suits for immoveable property	विशिष्ट सूट मिळविण्यासाठी केलेले दावे Suit for specific relief	गहाण खताबाबत दावे Mortgage suits
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दिवाणी न्यायधिशांची न्यायालये	50,644	24,407	11,453	5,043
2	लघुवाद न्यायालये	2,371	1,606	..	..
3	जिल्हा प्रमुख न्यायालयाव्यतिरिक्त जिल्हा न्यायालये ..	1,740	322	70	..
	एकूण ..	**54,755**	**26,335**	**11,523**	**5,043**
4	राज्याच्या मुख्यालयाचे ठिकाण किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये, मुंबई.	11,453	5,685	..	.
5	नगर दिवाणी न्यायालये, मुंबई	3,765	227	4,522	.
	एकूण ..	**15,218**	**5,912**	**4,522**	..
	एकूण सर्व ..	**69,973**	**32,247**	**16,045**	**5,043**

टीप.—आकडे पूर्णांकात लिहिल्यामुळे स्तंभ (१०) मधील बेरजा जुळणार नाहीत/

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

JUDICIAL

TABLE No. 10.13 (A)

Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra 1987

Title and other suits				
इतर (स्तंभ (४) ते (६) व्यतिरिक्त) Other suits not falling under any of the preceding heads	एकूण Total	एकूण सर्व Grand Total	दाव्यांचे एकूण मूल्य (रुपये हजारात) Total value of suits (000 Rs.)	Class of Courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
17,476	58,379	1,09,023	18,43,400	Courts of Civil Judges
	1,606	3,977	5,571	Small-Cause Courts
441	833	2,573	2,17,690	District Courts other than chief Courts of Districts
17,917	**60,818**	**1,15,553**	**20,66,661**	**Total**
654	6,339	17,792	1,51,178	Courts at the headquarters of the State or seat of Government Presidency Small-Cause Court, Bombay.
1,197	5,946	9,711	1,17,035	The City Civil Court, bombay.
1,851	**12,285**	**27,503**	**2,68,213**	**Total**
19,768	**73,103**	**1,43,076**	**23,34,874**	**Grand Total**

Note.—In the case of Col. (10) Sub-totals may not add up to total due to rounding

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	हक्क व इतर बाबतीतील दावे: पैसे किंवा जंगम मालमत्तेसाठी केलेले दावे Suits for money or moveable property	स्थावर मालमत्तेसाठी केलेले दावे Suits for immoveable property	विशिष्ट सूट मिळविण्यासाठी केलेले दावे Suit for specific relief	गहाण खताबाबत दावे Mortgage suits
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दिवाणी न्यायधिशांची न्यायालये	51,122	22,412	11,833	4,667
2	लघुवाद न्यायालये	2,152	1,710	..	
3	जिल्हा प्रमुख न्यायालयाव्यतिरिक्त जिल्हा न्यायालये ..	2,170	180	36	
	एकूण ..	55,444	24,302	11,869	4,667
4	राज्याच्या मुख्यालयाचे ठिकाण किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये. इत्यादी शहर लघुवाद न्यायालये, मुंबई.	6,400	4,276	..	
5	नगर दिवाणी न्यायालये, मुंबई	2,496	1,945	3,475	
	एकूण ..	8,896	6,221	3,475	..
	एकूण सर्व ..	64,340	30,523	15,344	4,667

टीप.–आकडे पूर्णांकात लिहिल्यामुळे स्तंभ (१०) मधील बेरजा जुळणार नाहीत/

आधार.–मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

JUDICIAL

TABLE No. 10.13 (B)

Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra 1988

Title and other suits				
इतर (स्तंभ (४) ते (६) व्यतिरिक्त) Other suits not falling under any of the preceding heads	एकूण Total	एकूण सर्व Grand Total	दाव्यांचे एकूण मूल्य (रुपये हजारात) Total value of suits (000 Rs.)	Class of Courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
17,317	56,229	1,07,351	17,99,745	Courts of Civil Judges
	1,710	3,862	5,828	Small-Cause Courts
671	887	3,057	3,57,050	District Courts other than chief Courts of Districts
17,988	**58,826**	**1,14,270**	**21,62,623**	**Total**
438	4,714	11,114	1,02,131	Courts at the headquarters of the State or seat of Government Presidency Small-Cause Court, Bombay.
1,940	7,360	9,856	1,16,556	The City Civil Court, bombay.
2,378	**12,074**	**20,970**	**2,18,687**	**Total**
20,366	**70,900**	**1,35,240**	**23,81,310**	**Grand Total**

Note.—In the case of Col. (10) Sub-totals may not add up to total due to rounding.

Source —Annual Judicial Statements, High Court, Bombay

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.14 (A)

महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल
General results of the trial of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra

1987

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	दिवाणी विभाग/Civil Units: दिवाणी न्यायालये Civil Courts	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	संकीर्ण प्रकरणे/Miscellaneous Cases: दिवाणी न्यायालये Civil Courts	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयात प्रतीदाखल झालेले दावे . .	4,41,074	1,47,376	5,88,450	95,075	8,888	1,03,963	Number of suits before the Courts.
2	निकालात काढलेले दावे--							Number of suits disposed of—
	(अ) चौकशीशिवाय--							(a) Without trial—
	(१) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश नऊ च्या नियम ३ व ८ अन्वये.	7,443	3,359	10,802	2,062	266	2,328	(1) Under order IX, rules 3 and 8, Civil Procedure Code
	(२) अन्यथा	17,900	3,260	21,160	8,720	713	9,433	(2) Otherwise
	(ब) एकपक्षी	16,419	11,181	27,600	2,414	429	2,843	(b) Ex parte
	(क) मागणीग्राह्य झाल्यामुळे	7,464	420	7,884	1,517	110	1,627	(c) On admission of claims
	(ड) समझोता झाल्यामुळे.	14,479	1,526	16,005	1,954	375	2,329	(d) Compromised
	(इ) पूर्ण चौकशीअंती--							(e) After full trial—
	(१) फिर्यादीच्या बाजूने निकाल . .	19,007	1,776	20,786	5,513	310	5,823	(1) Judgment for plaintiff
	(२) प्रतिवादीच्या बाजूने निकाल . .	7,245	833	8,078	1,378	410	1,788	(2) Judgment for defendant
	(फ) लवादानुसार	1,224	. .	1,224	34	. .	34	(f) On reference to arbitration
	(ग) हस्तांतरित करून	19,084	55	19,142	1,617	. .	1,617	(g) By transfer
3	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे . .	3,30,806	1,24,693	4,55,769	69,866	6,275	76,141	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित प्रकरणे . .	2,21,200	1,00,896	3,22,096	42,875	4,947	47,822	Pending for more than a year

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.14 (B)

महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल

General results of the trial of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra

1988

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	दिवाणी विभाग/Civil Units: दिवाणी न्यायालये Civil Courts	दिवाणी विभाग/Civil Units: राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	दिवाणी विभाग/Civil Units: एकूण Total	संकीर्ण प्रकरणे/Miscellaneous Cases: दिवाणी न्यायालये Civil Courts	संकीर्ण प्रकरणे/Miscellaneous Cases: राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	संकीर्ण प्रकरणे/Miscellaneous Cases: एकूण Total	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयात प्रतीदाखल झालेले दावे . .	4,62,017	1,50,260	6,12,277	1,47,156	8,524	1,55,680	Number of suits before the Courts.
2	निकालात काढलेले दावे--							Number of suits disposed of—
	(अ) चौकशीशिवाय--							(a) Without trial—
	(१) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश नऊ च्या नियम ३ व ८ अन्वये.	9,464	2,873	12,337	2,470	148	2,618	(1) Under order IX, rules 3 and 8, Civil Procedure Code.
	(२) अन्यथा	18,088	3,243	21,331	8,370	786	9,156	(2) Otherwise
	(ब) एकपक्षी	16,809	11,079	27,888	2,283	172	2,455	(b) Ex parte
	(क) मागणीग्राह्य झाल्यामुळे	7,381	324	7,705	1,274	54	1,328	(c) On admission of claims
	(ड) समझोता झाल्यामुळे.	12,994	797	13,791	1,584	568	2,152	(d) Compromised
	(इ) पूर्ण चौकशीअंती--							(e) After full trial—
	(१) फिर्यादीच्या बाजूने निकाल . .	17,378	1,934	19,312	5,370	190	5,560	(1) Judgment for plaintiff
	(२) प्रतिवादीच्या बाजूने निकाल . .	7,475	755	8,230	1,426	90	1,516	(2) Judgment for defendant
	(फ) लवादानुसार	8	. .	8	14	. .	14	(f) On reference to arbitration
	(ग) हस्तांतरित करून	18,432	21	18,453	3,211	. .	3,211	(g) By transfer
3	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे	3,53,988	1,29,234	4,83,222	1,21,154	6,516	1,27,670	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित प्रकरणे . .	2,56,595	1,09,893	3,66,488	47,263	4,925	52,188	Pending for more than a year

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्रातील विविध वर्गाच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणाचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	नोंदलेले गुन्हे No. of offences reported	चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती No. of persons under trial	ज्यांची प्रकरणे निकालात काढली आहेत: निर्दोष सुटलेले किंवा सोडलेले Discharged or acquitted	ज्यांची प्रकरणे निकालात काढली आहेत: परिप्रणावालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेली Dealt with under the probation of offenders Act
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वरिष्ठ न्यायालये		2	.	..
2	सत्र न्यायालये (अपर सत्र न्यायाधीश धरून)	8,129	42,983	9,613	31
3	खास न्यायाधीशांची न्यायालये..	414	2,193	231	..
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीशांची न्यायालये..	170	357	57	..
5	न्याय दंडाधिकारी	14,25,642	35,66,894	4,48,057	14,414
6	विशेष न्याय दंडाधिकारी	2,81,773	3,29,329	5,262	10
7	न्याय दंडाधिकारी यांचे खंडपीठ		..	..	..
8	कार्यकारी न्याय दंडाधिकारी(जिल्हा दंडाधिकारी धरून)..	87,369	2,30,456	1,15,197	2,703
	एकूण ..	**18,03,498**	**41,72,214**	**5,78,417**	**17,158**

आधार.-मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे/

सत्यमेव जयते

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

JUDICIAL

TABLE No. 10.15 (A)

General results of trials of Criminal Cases in the tribunals of various classes in Maharashtra 1987

अशा व्यक्ती/Persons whose cases were disposed of				
दोषी ठरलेले Convicted	शिक्षा झालेले किंवा संदर्भित Committed or referred	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना Died, escaped or transferred to another State	वर्ष अखेरीस चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons remaining under trial at the end of the year	Class of courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
2	..	..	..	Superior Courts
1,877	..	125	31,337	Courts of Sessions (including Additional Sessions Judges)
83	..	33	1,846	Courts of Special Judges
2	..	..	298	Courts of Assistant Sessions Judges
9,57,079	6,393	51,606	20,89,345	Judicial Magistrates
2,55,569	..	2,435	66,053	Special Judicial Magistrates
..	..			Benches of Judicial Magistrates
29,358	312	196	82,690	Executive Magistrates (including District Magistrates).
12,43,970	**6,705**	**54,395**	**22,71,569**	**Total**

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्रातील विविध वर्गाच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	नोंदलेले गुन्हे No. of offences reported	चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती No. of persons under trial	ज्यांची प्रकरणे निकालात काढली आहेत अशा व्यक्ती: निर्दोष सुटलेले किंवा सोडलेले Discharged or acquitted	ज्यांची प्रकरणे निकालात काढली आहेत अशा व्यक्ती: परिविक्षाधीन गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेली Dealth with the probation of offenders Act
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वरिष्ठ न्यायालये	6	7	2	..
2	सत्र न्यायालये (अपर सत्र न्यायाधीश धरून)	8,364	50,633	10,325	8
3	खास न्यायाधीशांची न्यायालये..	736	3,128	358	1
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीशांची न्यायालये..	175	685	181	..
5	न्याय दंडाधिकारी	14,83,359	37,34,014	5,35,066	6,003
6	विशेष न्याय दंडाधिकारी	3,63,380	6,12,495	16,750	44
7	न्याय दंडाधिकारी यांचे खंडपीठ	..		..	..
8	कार्यकारी न्याय दंडाधिकारी(जिल्हा दंडाधिकारी धरून)..	1,00,497	2,68,009	1,26,285	441
	एकूण ..	19,56,517	46,68,971	6,88,967	6,497

सत्यमेव जयते

आधार.-मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

JUDICIAL

TABLE No. 10.15 (B)

General results of trials of Criminal Cases in the tribunals of various classes in Maharashtra 1988

Persons whose cases were disposed of

दोषी ठरलेले Convicted	शिक्षा झालेले किंवा संदर्भित Committed or referred	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना Died, escaped or transferred to another State	वर्ष अखेरीस चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons remaining under trial at the end of the year	Class of courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
2	..	..	3	Superior Courts
1,759	..	111	38,430	Courts of Sessions (including Additional Sessions Judges)
93	..	.	2,676	Courts of Special Judges
16	..	1	487	Courts of Assistant Sessions Judges
8,87,671	6,042	32,385	22,66,847	Judicial Magistrates
3,60,555	..	1,831	2,33,315	Special Judicial Magistrates
..	..			Benches of Judicial Magistrates
48,865	18	160	92,240	Executive Magistrates (including District Magistrates)
12,98,961	**6,060**	**34,488**	**26,33,998**	**Total**

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल/

व्यक्तीची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायाधिकरणे	न्यायालयात अपिले व फेरतपासणीसाठी अर्ज करणारे Number of appellants and applicants for revision before the Courts	नाकारलेली अपिले किंवा अर्ज Appeals or applications rejected	शिक्षा किंवा हुकूम कायम केलेला Sentence or other confirmed	शिक्षेत बदल झालेला Sentence altered
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	अपिले				
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकाऱ्यास (जिल्हा दंडाधिकारी धरून)	..	..	..	..
2	सत्र न्यायालयास	13,829	260	1,124	1,293
3	वरिष्ठ न्यायालये--				
	(अ) दोषी ठरलेल्याकडून	..	..	..	..
	(ब) नियमानुसार निर्दोषी ठरलेल्यांसाठी शासनाकडून	..	..	..	..
	एकूण ..	13,829	260	1,124	1,293
	फेरतपासणी				
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकाऱ्याकडून	..	..	..	..
2	सत्र न्यायालयाकडून	36,523	2,744	4,727	1,416
3	वरिष्ठ न्यायालयाकडून	..	..	..	..
	एकूण ..	36,523	2,744	4,727	1,416
	एकूण सर्व ..	50,352 *	3,004	5,851	2,709

* ह्यात फिर्यादितर्फे फेरतपासणीसाठी केलेल्या १०० अर्जांचा समावेश असून त्यांची विभागणी स्तंभ (४) ते (१०) मधील आकडेवारीत समाविष्ट आहे.

आधार.- मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

JUDICIAL

TABLE No. 10.16 (A)

General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State 1987

Number of persons

शिक्षेबाबत विरुद्ध निर्णय झालेले Sentence reversed	इतर मार्गाने Otherwise disposed of	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना Died, escaped or transferred to another State	चौकशी प्रलंबित असलेले Pending trial	Tribunals
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
				Appeals
..	..	..	..	To Chief Magistrate of District (including District Magistrates)
1,252	748	2	9,150	To Court of Sessions
..	..	..	..	Superior Courts—
..	..	..	..	(*a*) By persons convicted
..	..	..	..	(*b*) By Government from judgment of acquittal
1,252	**748**	**2**	**9,150**	**Total**
				Revisions
..	..	..	..	By Chief Magistrates of Districts
2,851	4,821	1	19,784	By Courts of Sessions
..	..	..	..	By Superior Courts
2,851	**4,821**	**1**	**19,784**	**Total**
4,103	**5,569**	**3**	**28,934**	**Grand Total**

* These figures include 100 applicants for revision made on behalf of complainants, break up of which is included in columns (4) to (10).

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल/

व्यक्तीची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायाधिकरणे	न्यायालयात अपिले व फेरतपासणीसाठी अर्ज करणारे Number of appellants and applicants for revision before the Courts	नाकारलेली अपिले किंवा अर्ज Appeals or applications rejected	शिक्षा किंवा हुकूम कायम केलेला Sentence or order confirmed	शिक्षेत बदल झालेला Sentence altered
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	अपिले				
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकाऱ्यास (जिल्हा दंडाधिकारी धरून)	..	..	..	..
2	सत्र न्यायालयास	14,152	447	1,388	1,162
3	वरिष्ठ न्यायालये--				
	(अ) दोषी ठरलेल्याकडून	..	..	..	..
	(ब) निवाड्यानुसार निर्दोषी ठरलेल्यांसाठी शासनाकडून	..	..	..	..
	एकूण ..	**14,152**	**447**	**1,388**	**1,162**
	फेरतपासणी				
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकाऱ्याकडून	..	..		..
2	सत्र न्यायालयाकडून	40,071	2,805	5,185	1,651
3	वरिष्ठ न्यायालयाकडून	..	..	..	..
	एकूण ..	**40,071**	**2,805**	**5,185**	**1,651**
	एकूण सर्व ..	**54,223 ***	**3,252**	**6,573**	**2,813**

* ह्यात फिर्यादितर्फे फेरतपासणीसाठी केलेल्या १०० अर्जांचा समावेश असून त्यांची विभागणी स्तंभ (४) ते (१०) मधील आकडेवारीत समाविष्ट आहे.

आधार.-मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

JUDICIAL

TABLE No. 10.16 (B)

General results of appeals and revision in criminal cases in Maharashtra State
1988

Number of persons

शिक्षेबाबत विरुद्ध निर्णय झालेले Sentence reversed	इतर मार्गाने Otherwise disposed of	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना Died, escaped or transferred to another State	चौकशी प्रलंबित असलेले Pending trial	Tribunals
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
				Appeals
..	..	..	..	To Chief Magistrate of District (including District Magistrate)
1,424	865	5	8,861	To Court of Sessions
..	..	..	..	Superior Courts—
..	..	..	..	(*a*) By persons convicted
..	..	..	..	(*b*) By Government from judgment of acquittal
1,424	**865**	**5**	**8,861**	**Total**
				Revisions
..	..	..	..	By Chief Magistrates of Districts
3,975	5,236	3	20,980	By Courts of Sessions
..	..	..	..	By Superior Courts
3,975	**5,236**	**3**	**20,980**	**Total**
5,399	**6,101**	**8**	**29,841**	**Grand Total**

* These figures include 100 applicants for revision made on behalf of complainants, break up of which is included in columns (4) to (10).

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.17 (A)

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपील न्यायालयाचा कारभार

Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State

1987

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from decrees: दिवाणी न्यायालयातील मूळ हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from original decrees Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	संकीर्ण अपीले Miscellaneous appeals: दिवाणी न्यायालयातील मूळ आदेशावरील अपीले Appeals from orders Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयासमोरील अपीले	50,718	18,881	69,599	17,247	7,418	24,665	Number of appeals before the Courts.
2	निकालात काढलेली अपीले—							Number of appeals disposed of—
	(अ) काढून टाकलेली किंवा खटला न चालविलेली.	1,505	1,865	3,370	1,128	2,295	3,423	(a) Dismissed or not prosecuted.
	(ब) निकाल कायम केलेली	3,085	1,079	4,164	2,052	296	2,348	(b) Confirmed
	(क) निकालात बदल केलेली	811	120	931	543	257	800	(c) Modified
	(ड) उलट केलेली	738	136	874	522	152	674	(d) Reversed
	(इ) फेरसुनावणीकरिता पुन्हा बंदिस्त केलेले.	385	22	407	175	7	182	(e) Remanded for retrial.
	(फ) हस्तांतरित	1,184	..	1,184	779	..	779	(f) By transfer
3	वर्षअखेर प्रलंबित	43,010	15,659	58,669	12,048	4,411	16,459	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित ..	31,425	10,096	41,521	6,378	2,360	8,738	Pending for more than a year.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.17 (B)

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपील न्यायालयाचा कारभार
Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State

1988

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from decrees: दिवाणी न्यायालयातील मूळ हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from original decrees Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	संकीर्ण अपीले Miscellaneous Appeals: दिवाणी न्यायालयातील मूळ आदेशावरील अपीले Appeals from orders Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयासमोरील अपीले	54,629	21,303	75,932	19,215	7,494	26,709	Number of appeals before the Courts.
2	निकालात काढलेली अपीले--							Number of appeals disposed of—
	(अ) काढून टाकलेली किंवा खटला न चालविलेली.	1,541	2,655	4,196	1,441	1,756	3,197	(a) Dismissed or not prosecuted.
	(ब) निकाल कायम केलेली	3,297	2,326	5,623	2,528	814	3,342	(b) Confirmed
	(क) निकालात बदल केलेली	783	242	1,025	563	190	753	(c) Modified
	(ड) उलट केलेली	834	211	1,045	499	204	703	(d) Reversed
	(इ) फेरसुनावणीकरिता पुन्हा बंदिस्त केलेली.	418	21	439	121	6	127	(e) Remanded for retrial.
	(फ) हस्तांतरित	1,583	..	1,583	631	..	631	(f) By transfer
3	वर्ष अखेर प्रलंबित	46,173	15,848	62,021	13,432	4,524	17,956	Pending at the close of the year
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित ..	35,915	8,912	44,827	7,982	12,485	10,467	Pending for more than a year

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18 (A)

महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे
Number of offences reported in Maharashtra State

1987

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्ह्याचे वर्णन	नोंदलेले गुन्हे Number of offences reported	खरी ठरलेली प्रकरणे Number of cases returned as true	वर्षभरात सुनावणीसाठी आलेली प्रकरणे Number of cases brought to trial during the year	Description of Offence
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(अ) सार्वजनिक/वैयक्तिक गुन्हे				**(A) Public/Individual Offences**
1	सार्वजनिक शांततेविरुद्धचे गुन्हे	13,897	13,897	30,575	Offences against the public tranquillity
2	सार्वजनिक आरोग्य, सुरक्षितता, सोयी, सभ्यता व नैतिक आधार याविरुद्धचे गुन्हे.	12,798	12,796	32,708	Offences affecting the public healt safety, convenience, decency an morals.
3	मानवी शरीरास दुखापत करणारे गुन्हे	8,757	8,755	22,631	Offences affecting the human body
4	दुखापत	65,928	65,871	1,85,973	Hurt
5	अन्याय्य निर्बंध व अन्याय्य कैद	5,302	5,299	17,220	Wrongful restraint and wrongful confinement.
6	दंडनीय, जबरदस्ती व हल्ला	5,226	5,216	21,035	Criminal, force and assault
7	चोरी	41,502	41,489	1,49,301	Theft
8	जबरी चोरी व दरोडेखोरी	4,161	4,157	2,432	Robbery and Dacoity
9	दंडनीय विश्वासघात	4,196	4,182	14,223	Criminal breach of trust
10	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1,559	1,559	5,549	Receiving of stolen property
11	फसवणूक	6,303	6,290	20,553	Cheating
12	नैतिक अपाय	3,813	3,813	13,842	Mischief
13	दंडनीय अतिक्रमण	13,003	12,998	41,060	Criminal trespass
14	विवाह संदर्भातील गुन्हे	5,710	5,707	12,258	Offences relating to marriage
15	धाकदपटशा, अपमान व क्षुब्धताविषयक दंडनीय गुन्हे	18,499	18,485	45,620	Criminal intimidation, insult and annoyance.
16	इतर गुन्हे	10,513	10,509	24,958	Other offences
	एकूण (अ)	**2,21,167**	**2,21,023**	**6,39,938**	**Total (A)**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18 (A)—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(ब) भारतीय कायदे, मुंबई कायदे, मध्यप्रांत, बऱ्हाड कायदे व हैद्राबाद कायदे याखालील गुन्हे				(B) Offences under Indian Acts, Bombay Acts, C. P. and Berar Acts and Hyderabad Acts.
17	लष्करी छावणी कायदा, दोन, १९२४	1,730	1,730	5,860	Cantonment Act, II of 1924
18	फौजदारी प्रक्रिया संहिता, पांच १८९८	15,293	15,292	19,571	Criminal Procedure Code, V of 1898
19	राज्य कर्मचारी विमा कायदा, चौतीस, १९४८ ..	820	820	1,394	Employee State Insurance Act, XXXIV of 1948.
20	कारखाने अधिनियम, त्रेसष्ट, १९४८	2,147	2,146	4,232	Factories Act, LXIII of 1948
21	वन कायदा, सोळा, १९२७	8,953	8,953	12,546	Forest Act, XVI of 1927
22	मोटार वाहने कायदा, चार, १९३९	4,65,325	4,65,325	7,00,890	Motor Vehicles Act, IV of 1939
23	प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणे अधिनियम, अकरा, १८९०.	2	2	8	Prevention of Cruelty to Animals Act, XI of 1890
24	अन्न भेसळविरोधी कायदा, सदतीस, १९५४ ..	730	730	3,455	Prevention of Food Adulteration Act, XXXVII of 1954.
25	वेतन प्रदान कायदा, चार, १९३६	88	88	102	Payment of Wages Act, IV of 1936
26	रेल्वे कायदा, नऊ, १८९०	1,09,685	1,09,684	1,23,862	Railway Act, IX of 1890
27	कंपनी कायदा, एक, १९५६	..	..	10	Companies Act, I of 1956
28	नगरपालिका कायदा, अकरा, १९६५	5,254	5,254	18,889	Municipalities Act, XI of 1965
29	पोलीस कायदा, बावीस, १९५१..	3,72,930	3,72,930	4,81,323	Police Act, XXII of 1951
30	जुगार विरोधी कायदा, एकेचाळीस, १८८७ ..	70,571	70,571	1,34,913	Prevention of Gambling Act, XXXXI of 1887.
31	दारूबंदी कायदा, पंचवीस, १९४९..	1,63,450	1,63,450	3,83,333	Prohibition Act, XXV of 1949
32	सार्वजनिक वाहन कायदा, सात, १९२०	1,907	1,907	3,462	Public Conveyance Act, VII of 1920
33	दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, एकोणऐंशी, १९४८. ..	27,423	27,423	43,053	Shops and Establishments Act, LXXIX of 1948.
34	आवश्यक वस्तू कायदा, दहा, १९५५	656	656	2,239	Essential Commodities Act, X of 1955
35	भीक मागण्याविरुद्ध कायदा, दहा, १९६० ..	1,195	1,195	1,233	Prevention of Begging Act, X of 1960
36	मोटार वाहन कर कायदा, दहा, १९४७	..	..	..	Motor Vehicles Taxation Act, X of 1947
37	महानगरपालिका कायदा, तीन, १८८८	44,575	44,574	75,811	Municipal Corporation Act, III of 1888
38	मोटार वाहन कायदा, नऊ, १९४९..	50,292	50,292	85,274	Motor Vehicles Act, IX of 1949
39	इतर कायदे	..	..	..	Other Acts
	एकूण—(ब)	**13,43,026**	**13,43,022**	**21,01,460**	**Total (B)**
	एकूण सर्व—(अ)+(ब)	**15,64,193**	**15,64,045**	**27,41,398**	**Grand Total (A)+(B)**

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRIUH)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18 (B)

महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे
Number of offences reported in Maharashtra State

1988

अनुक्रमांक Senal No.	गुन्ह्याचे वर्णन	नोंदलेले गुन्हे Number of offences reported	खरी ठरलेली प्रकरणे Number of cases returned as true	वर्षभरात सुनावणीसाठी आलेली प्रकरणे Number of cases brought to trial during the year	Description of Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(अ) सार्वजनिक/वैयक्तिक गुन्हे				**(A) Public / Individual Offences**
1	सार्वजनिक शांततेविरुद्धचे गुन्हे	8,476	8,476	26,531	Offences against the public tranquillity
2	सार्वजनिक आरोग्य, सुरक्षितता, सोयी, सभ्यता व नैतिक आधार याविरुद्धचे गुन्हे.	12,262	12,259	34,484	Offences affecting the publice health safety, convenience, decency an morals.
3	मानवी शरीरास दुखापत करणारे गुन्हे	8,757	8,755	22,631	Offences affecting the human body
4	दुखापत	65,928	65,871	1,85,973	Hurt
5	अन्याय्य निर्बंध व अन्याय्य कैद	5,413	5,412	17,989	Wrongful restraint and wrongful confinement.
6	दंडनीय, जबरदस्ती व हल्ला	6,006	6,005	21,380	Criminal, force and assault
7	चोरी	42,432	42,412	1,48,864	Theft
8	जबरी चोरी व दरोडेखोरी	3,904	3,891	13,056	Robbery and Dacoity
9	दंडनीय विश्वासघात	5,379	5,345	15,746	Criminal breach of trusts
10	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1,621	1,621	5,864	Receiving of stolen property
11	फसवणूक	6,396	6,378	20,879	Cheating
12	नैतिक अपाय	4,082	4,077	10,714	Mischief
13	दंडनीय अतिक्रमण	11,391	11,377	43,286	Criminal trespass
14	विवाह संदर्भातील गुन्हे	6,085	6,085	13,800	Offences relating to marriage
15	धाकदपटशा, अपमान व क्षुब्धताविषयक दंडनीय गुन्हे	16,409	16,350	47,123	Criminal intimidation, insult and annoyance.
16	इतर गुन्हे	9,413	10,402	26,702	Other offences
	एकूण (अ)	**2,26,169**	**2,25,805**	**6,84,775**	**Total (A)**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18 (B)—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(ब) भारतीय कायदे, मुंबई कायदे, मध्यप्रांत, बऱ्हाड कायदे व हैद्राबाद कायदे याखाली गुन्हे				(B) Offences under Indian Acts, Bomba Acts, C. P. and Berar Acts and Hyderabad Acts.
17	लष्करी छावणी कायदा, दोन, १९२४	1,559	1,559	5,237	Cantonment Act, II of 1924
18	फौजदारी प्रक्रिया संहिता, पांच, १८९८	731	731	1,202	Criminal Procedure Code, V of 1898
19	राज्य कर्मचारी विमा कायदा, चौतीस, १९४८ ...	2,390	2,390	2,666	Employees State Insurance Act, XXXIV of 1948.
20	कारखाने अधिनियम, त्रेसष्ट, १९४८	3,582	3,582	5,379	Factories Act, LXIII of 1948
21	वन कायदा, सोळा, १९२७	5,986	5,986	10,917	Forest Act, XVI of 1927
22	मोटार वाहने कायदा, चार, १९३९	2,21,416	2,21,416	4,03,300	Motor Vehicles Act, IV of 1939
23	प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणे अधिनियम, अकरा, १८९०.	3,834	3,834	4,699	Prevention of Cruelty to Animals Act, XI of 1890.
24	अन्न भेसळविरोधी कायदा, सदतीस, १९५४ ..	1,209	1,207	4,067	Prevention of Food Adulteration Act, XXXVII of 1954.
25	वेतन प्रदान कायदा, चार, १९३६	25	25	82	Payment of Wages Act, IV of 1936
26	रेल्वे कायदा, नऊ, १८९०	27,024	27,024	28,928	Railway Act, IX of 1890
27	कंपनी कायदा, एक, १९५६	4	4	5	Companies Act, I of 1956
28	नगरपालिका कायदा, अकरा, १९६५	973	973	3,200	Municipalities Act, XI of 1965
29	पोलीस कायदा, बावीस, १९५१..	3,89,434	3,89,387	5,13,832	Police Act, XXII of 1951
30	जुगार विरोधी कायदा, एकेचाळीस, १८८७ ..	66,036	66,036	1,40,930	Prevention of Gambling Act, XXXXI of 1887.
31	दारूबंदी कायदा, पंचवीस, १९४९..	1,59,359	1,59,355	4,19,631	Prohibition Act, XXV of 1949
32	सार्वजनिक वाहन कायदा, सात, १९२०	367	367	1,853	Public Conveyance Act, VII of 1920
33	दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, एकोणऐंशी, १९४८. ..	23,085	23,085	43,559	Shops and Establishments Act, LXXIX of 1948.
34	आवश्यक वस्तू कायदा, दहा, १९५५	825	825	2,375	Essential Commodities Act, X of 1955
35	भीक मागण्याविरुद्ध कायदा, दहा, १९६० ..	719	719	729	Prevention of Begging Act, X of 1960
36	मोटार वाहन कर कायदा, दहा, १९४७	..	..	1	Motor Vehicles Taxation Act, X of 1947
37	महानगरपालिका कायदा, तीन, १८८८	44,462	44,253	77,345	Municipal Corporation Act, III of 1888
38	मोटार वाहन कायदा, नऊ, १९४९..	3,82,153	3,82,153	5,51,837	Motor Vehicles Act, IX of 1949
39	इतर कायदे				Other Acts
	एकूण—(ब)	**17,30,342**	**17,29,938**	**30,72,228**	**Total (B)**
	एकूण सर्व—(अ)+(ब)	**19,56,511**	**19,55,743**	**37,57,003**	**Grand Total (A)+(B)**

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.19 (A)

फौजदारी गुन्ह्यांचेबाबतीत दिलेल्या शिक्षा
Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State

1987

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार	माहिती Particulars	Type
(1)	(2)	(3)	(2)
1	फाशीची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती	..	Number of persons executed
2	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती--		Number of persons sentenced to—
	(अ) मृत्यूची	14	(a) Dealth
	(ब) जन्मठेपेची..	353	(b) Imprisonment for life
	(क) कमी मुदतीच्या कैदेची	2,15,301	(c) Imprisonment for lesser term
	(ड) दंड किंवा जप्तीची	11,02,810	(d) Fine or forfeiture
3	ताकीद देऊन सुटका केलेल्या	26,981	Release on admonition (U/s 562, Cr. P. C.)
4	तडीपार केलेले	19,996	Bound over (U/s 562, Cr. P. C.)
5	परिभ्रमणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेले	17,158	Dealt with under the probation of Offenders Act
6	दंडाची शिक्षा झालेले--		Number of persons sentenced to fine of—
	(अ) दहा रुपये किंवा कमी दंड	1,50,496	(a) Rs. 10 and under
	(ब) दहा रुपयापेक्षा जास्त दंड	9,52,314	(b) Over Rs. 10
7	दंडाची एकूण रक्कम (हजार रुपयांत)--		Total amount of fines ('000 Rs.)—
	(अ) लादलेली	1,02,858	(a) Imposed
	(ब) वसूल केलेली	72,633	(b) Realised
	(क) भरपाई केलेली	1,166	(c) Paid as compensation
8	कैदेची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती--		Number of persons sentenced to imprisonment of—
	(अ) १५ दिवस किंवा कमी	1,31,065	(a) 15 days and under
	(ब) १५ दिवस ते सहा महिने	64,673	(b) Above 15 days to 6 months
	(क) सहा महिने ते दोन वर्ष	17,345	(c) Above 6 months to 2 years
	(ड) दोन वर्षांहून अधिक	2,218	(d) Above 2 years.

आधार.--मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements of High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.19 (B)

फौजदारी गुन्ह्यांचेबाबतीत दिलेल्या शिक्षा
Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State

1988

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार	माहिती Particulars	Type
(1)	(2)	(3)	(2)
1	फाशीची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती	..	Number of persons executed
2	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती--		Number of persons sentenced to—
	(अ) मृत्यूची	13	(a) Death
	(ब) जन्मठेपेची..	452	(b) imprisonment for life
	(क) कमी मुदतीच्या कैदेची	2,21,010	(c) imprisonment for lesser term
	(ड) दंड किंवा जप्तीची	10,94,355	(d) Fine or forfeiture
3	ताकीद देऊन सुटका केलेल्या	13,364	Release on admonition (U/s. 562, Cri. P. C.)
4	तडीपार केलेले	18,624	Bound over (U/s. 562, Cr. P. C.)
5	परिक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेले	6,497	Dealt with under the probation of Offenders Act
6	दंडाची शिक्षा झालेले--		Number of persons sentenced to fine of—
	(अ) दहा रुपये किंवा कमी दंड	1,73,518	(a) Rs. 10 and under
	(ब) दहा रुपयापेक्षा जास्त दंड	9,20,837	(b) Over Rs. 10
7	दंडाची एकूण रक्कम (हजार रुपयांत)--		Total amount of fines ('000 Rs.)—
	(अ) लादलेली	5,69,18,068	(a) Imposed
	(ब) वसूल केलेली	8,21,78,281	(b) Realised
	(क) भरपाई केलेली	6,46,555	(c) Paid as compensation
8	कैदेची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती--		Number of persons sentenced to imprisonment of—
	(अ) १५ दिवस किंवा कमी	1,56,089	(a) 15 days and under
	(ब) १५ दिवस ते सहा महिने	49,715	(b) Above 15 days to 6 months
	(क) सहा महिने ते दोन वर्ष	13,654	(c) Above 6 months to 2 years
	(ड) दोन वर्षाहून अधिक	1,552	(d) Above 2 years.

आधार.--मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source —Annual Judicial Statements of High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.20

कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी
Prisoners confined in Jails and subsidiary Jails

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब / माहिती Particulars (2)	1989-90 (3)	1990-91 (3)	Item (2)
1	कैदेची जागा--			Place of confinement—
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह	7	8	(*a*) Central Jails
	(ब) जिल्हा कारागृह	27	25	(*b*) District Jails
	(क) दुय्यम कारागृह	172	172	(*c*) Sub-Jails
	(ड) मुक्त छावण्या	2	2	(*d*) Open Colonies
	एकूण ..	**208**	**207**	**Total**

		पुरुष Men		स्त्रिया Women		एकूण Total		
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
2	कैदी--							Prisoners—
2.1	वर्षाच्या सुरवातीस असलेले	13,016	14,184	288	367	13,304	14,551	Remained at the Commmencement of the year.
2.2	वर्षात भरती झालेले ..	1,71,294	1,79,426	4,931	5,093	1,76,225	1,84,519	Received during the year
2.3	**एकूण ..**	**1,84,310**	**1,93,610**	**5,219**	**5,460**	**1,89,529**	**1,99,070**	**Total**
2.4	कायद्याच्या सर्व कलमातून मुक्त झालेले.	1,70,126	1,75,687	4,852	4,974	1,74,978	1,80,661	Discharged from all clause
2.5	वर्षाच्या शेवटी असलेले ..	14,184	17,923	367	486	14,551	18,409	Remaining at the end of the year.
2.6	प्रत्येक वर्गाची दैनिक सरासरी संख्या.	14,204	16,463	342	421	14,546	16,884	Daily average number of each class.

आधार.— कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector-General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.21

कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायीक कैदी फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या

Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Senal No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars: पुरुष Men (3) 89-90	पुरुष Men (4) 90-91	स्त्रिया Women (5) 89-90	स्त्रिया Women (6) 90-91	Item (2)
1	आदल्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी ..	5,360	5,355	91	103	Remained at the close of the previous year
2	चालू वर्षात कैद केलेले	54,367	58,912	747	864	Imprisoned during the present year
3	बदलून आलेले	6,009	7,264	82	140	Received by transfer
	एकूण	**65,736**	**71,531**	**920**	**1,107**	**Total**
4	वर्षभरात मुक्त केलेले.	60,381	65,236	817	988	Discharged during the year
5	वर्ष अखेर शिल्लक संख्या	5,355	6,295	103	119	Closing balance at the end of the year
	चालू वर्षात कैद केलेले--					*Imprisoned during the present year—*
1	वयानुसार/Age--					
1.1	Under 16 वर्षाखालील/Year	..	..	..		
1.2	16--18 वर्षे/Years	1,489	1,418	..	4	
1.3	19--21 वर्षे/Years	7,607	7,831	114	84	
1.4	22--30 वर्षे/Years	28,825	33,550	409	500	
1.5	31--40 वर्षे/Years	11,484	10,487	144	201	
1.6	41--60 वर्षे/Years	4,461	5,205	72	66	
1.7	Above 60 वर्षावर/Years	501	421	8	9	
	एकूण	**54,367**	**58,912**	**747**	**864**	**Total**
2	साक्षरतेनुसार-					*Literacy—*
2.1	साक्षर	28,083	36,408	231	278	Literate
2.2	निरक्षर	26,284	22,504	516	586	Illiterate
	एकूण	**54,367**	**58,912**	**747**	**864**	**Total**
3	पूर्वीच्या व्यवसायानुसार--					*Previous occupation—*
3.1	शासकीय सेवेत, नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक संस्थात काम करणारे. ..	1,270	1,929	13	21	Employed under Government o municipal or other local authorities.
3.2	व्यावसायिक व्यापार व वाणिज्य क्षेत्रातील ..	5,315	6,282	43	30	Professional and enaged in commercial trade.
3.3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये असलेल्या ..	5,844	9,006	68	119	In service or performing personal office:
3.4	शेती व पशु क्षेत्रातील	11,567	17,183	139	318	Engaged in agriculture and with animal:
3.5	यांत्रिक, कला, वस्तुनिर्माण व अभियांत्रिकी क्षेत्रातील.	30,371	24,512	484	376	Employed in mechanical, arts manufactur and engineering operation, etc.
3.6	इतरत्र वर्गीकरण न झालेल्या व्यक्ती ..	..	..	..	..	Miscellaneous, not classified otherwise
	एकूण	**54,367**	**58,912**	**747**	**864**	**Total**
3.7	विवाहित	34,065	33,044	488	550	Married
3.8	अविवाहित	19,476	24,635	239	282	Unmarried
3.9	विधवा/विधूर	826	1,233	20	32	Widows/Widower
	एकूण	**54,367**	**58,912**	**747**	**864**	**Total**

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector-General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.22

कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)

Number of convicts admitted into jail by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who had been previously convicted (for Judicial convicts only)

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	पुरुष Male (3)		स्त्रिया Women (4)		Item (2)
		89-90	90-91	89-90	90-91	
	वर्षभरात कारागृहात दाखल केलेले कैदी--					*Convicts admitted during the year—*
	कारावास--					*Imprisonment—*
1	एक महिना किंवा कमी	38,868	40,684	498	573	Not exceeding one month
2	एक महिन्याहून जास्त व तीन महिने किंवा कमी . .	7,402	8,979	119	126	Above one month and not exceeding three months
3	तीन महिन्याहून जास्त व सहा महिने किंवा कमी . .	3,893	5,080	63	91	Above three months and not exceeding six months
4	सहा महिन्याहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी . .	1,938	1,810	18	31	Above six months and not exceeding one year
5	एक वर्षाहून जास्त व दोन वर्षे किंवा कमी . .	907	889	10	3	Above one year and not exceeding two years
6	दोन वर्षाहून जास्त व पाच वर्षे किंवा कमी . .	556	543	10	7	Above two years and not exceeding five years
7	पाच वर्षाहून जास्त व दहा वर्षे किंवा कमी . .	286	318	7	11	Above five years and not exceeding ten years
8	दहा वर्षाहून जास्त	74	80	1	4	Exceeding ten years
9	हद्दपारीची शिक्षा--					Sentenced to transportation—
	(अ) आयुष्यभर	443	528	21	18	(a) For life
	(ब) मुदतीची हद्दपारी	. .	1	. .	. .	(b) For a term
10	मृत्युची शिक्षा	. .	. .	. .	. .	Sentence of death
	एकूण . .	**54,367**	**58,912**	**747**	**864**	**Total**
	पूर्वी शिक्षा झालेले व कारागृहात दाखल केलेले कैदी--					Convicts admitted who had been previously convicted—
1	जामीन न मिळाल्यामुळे किंवा चांगल्या वर्तणुकी-अभावी कैद केलेले सराईत गुन्हेगार.	. .	. .	. .	. .	Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour.
2	पूर्वी शिक्षा झालेले व जामीन न मिळविता आल्यामुळे कैद केलेले--					Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour.
	(अ) पूर्वी एकदा शिक्षा झालेले	593	603	2	2	(a) Previously convicted once
	(ब) पूर्वी दोनदा शिक्षा झालेले	252	166	3	0	(b) Previously convicted twice
	(क) पूर्वी दोनपेक्षा जास्त वेळा शिक्षा झालेले . .	1,008	509	3	1	(c) Previously convicted more than twice
	एकूण--(१+२) . .	**1,853**	**1,278**	**8**	**3**	**Total (1+2)**
3	१६ वर्षाखालील गुन्हेगार	. .	. .	. .	. .	Offenders under 16 years of age

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector-General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES JUDICIAL AND SUDHARGRUH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.23

तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च

Expenditure in guarding and maintaining the prisoners in jails

(1989-90 and 1990-91)

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	खर्च (हजार रुपयांत) Expenditure (in 000 Rs.)		Item
		(1989-90)	(1990-91)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	कैद्यांची रोजची सरासरी संख्या (साधे कैदी वगळून) ..	14,546	16,884	Daily average number of prisoners (excluding Civil prisoners)..
2	वेतन	66,397	70,104	Salaries
3	प्रवास खर्च	1,009	1,981	Travel expenses
4	आहारविषयक आकार	23,595	31,819	Diet charges
5	इतर खर्च	12,534	16,127	Other charges
6	कार्यालयीन खर्च	1,880	2,284	Other expenses
7	अवजारे, यंत्रसंच, यंत्रसामग्री	233	244	Tools, plants, Machinery and Equipment
8	भाडे, दर व कर	664	790	Rents, Rates and taxes
9	मजुरी	757	992	Wages
10	सहाय्यक अनुदान	85	85	Grant-in-aid contribution
11	तुरुंगातील वस्तूनिर्माण	34,351	55,768	Jail Industries
12	पशुधन	700	243	Other expenditure
	एकूण खर्च ..	**1,42,205**	**1,80,437**	**Total Expenditure**
	योजनांतर्गत खर्च	..	..	
13	वेतन	.	..	
14	यंत्रसामग्री	..	..	
	एकूण ..	..	..	
	कैद्यांचा दरडोई खर्च.	26.05	28.13	Total cost per head of average strength

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Office of the Inspector-General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

११. राज्य उत्पन्न

११.१. राज्य उत्पन्नाचे चालू किंमतीनुसार व १९८०-८१ च्या स्थिर किंमतीनुसार अंदाज, त्यांची टक्केवारीनुसार विभागणी, क्षेत्रानुसार विभागणी इत्यादि माहिती या विभागात दिली आहे. हे अंदाज (१) कार्यालयीन अभिलेखामधून उपलब्ध झालेल्या व (२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, केंद्रीय सांख्यिकी संघटना आणि इतर संस्थांनी मागील काही वर्षात घेतलेल्या नमुना पाहण्या व अभ्यास पाहण्या यांतून गोळा केलेल्या, व्यापक सांख्यिकी माहितीवर आधारित आहेत.

तक्ता क्र. ११.१ मध्ये घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक यांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.२ मध्ये घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.३ मध्ये घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.४ मध्ये घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांकांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.५ मध्ये मागील वर्षापेक्षा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र. ११.६ मध्ये स्थिर (१९७०-७१ च्या व १९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न दिले आहे.

11. STATE INCOME

11.1. In this section the estimates of State income at current and constant (1980-81) prices, its percentage distribution, sectoral distribution etc. are given. These estimates are prepared on the basis of comprehensive statistical material which has become available from official records and also collected through sample surveys and type studies conducted by this Directorate, Central Statistical Organisation and other agencies over the past few years.

Table No. 11.1 gives information regarding State and per capita domestic product at factor cost and their indices.

Table No. 11.2 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at current prices.

Table No. 11.3 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at constant (1980-81) prices.

Table No. 11.4 gives information regarding indices of net State domestic products at factor cost by major sectors.

Table No. 11.5 gives information regarding percentage in net State domestic products over the previous year at constant (1980-81) prices.

Table No. 11.6 gives information regarding per capita income in selected States, Union territories of India at constant (1970-71 and 1980-81) prices.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.1

घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक

State and Per Capita Domestic Product at Factor Cost and their Indices

बाब (1)	Unit (2)	1950-51 (3)	1960-61 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86* (8)	1989-90* (9)	1990-91@ (10)	Item (1)
स्थूल राज्य उत्पन्न :										**Gross Domestic Product**
चालू किंमतीनुसार	(Rs. in lakhs)	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	16,61,372	29,55,668	54,42,346	61,86,966	(i) At current prices
स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..	Do.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	16,61,372	20,66,236	27,85,554	29,17,137	(ii) At 1980-81 prices
निव्वळ राज्य उत्पन्न :										**Net State Domestic Product**
चालू किंमतीनुसार	Do.	N. A.	1,70,566	4,29,847	8,34,237	15,11,337	26,40,298	48,71,548	55,43,867	(i) At current prices
स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..	Do.	N. A.	7,99,171	10,22,192	12,56,083	15,11,337	18,67,570	25,17,667	26,35,239	(ii) At 1980-81 prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न :										**Per Capita Net State Domestic Product**
चालू किंमतीनुसार	(in Rs.)	N. A.	436.74	868.55	1,508.10	2,427.34	3,816.51	6,604.32	7,408.71	(i) At current prices
स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..	Do.	N. A.	2,046.32	2,065.45	2,270.70	2,427.34	2,699.54	3,413.18	3,521.68	(ii) At 1980-81 prices
स्थूल राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक :										**Index number of Gross State Domestic Product.**
चालू किंमतीनुसार		N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	100.00	177.91	327.58	373.00	(i) At current prices
स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	100.00	124.37	167.67	175.59	(ii) At 1980-81 prices
निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक :										**Index number of Net State Domestic Product.**
चालू किंमतीनुसार		N. A.	100.00	252.01	489.10	886.07	1,547.96	2,856.11	3,250.28	(i) At current prices
स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		N. A.	100.00	127.91	157.17	189.11	233.69	315.03	329.75	(ii) At 1980-81 prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक :										**Index number of Per Capita Net State Domestic Product.**
चालू किंमतीनुसार		N. A.	100.00	198.87	345.31	555.79	873.86	1,512.19	1,696.37	(i) At current prices
स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		N. A.	100.00	100.93	110.97	118.62	131.92	166.80	172.10	(ii) At 1980-81 prices

N. A.—उपलब्ध नाही / Not available. *अस्थायी / Provisional @प्राथमिक / Preliminary

आधार.—महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.2

घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार विभागवार निव्वळ राज्य उत्पन्न

Net State Domestic Product at Factor Cost by Sectors at Current Prices

(रुपये लाखात / Rs. in lakhs)

विभाग (1)	1950-51 (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1975-76 (5)	1980-81 (6)	1985-86* (7)	1989-90* (8)	1990-91@ (9)	Sector (1)
प्राथमिक विभाग		67,482	1,18,339	2,53,907	4,25,349	6,25,836	11,29,037	12,23,146	**Primary Sector**
1. कृषि		61,396	1,04,633	2,28,974	3,74,908	5,39,526	9,62,512	10,39,738	Agriculture
2. पशुधन									Live stock
3. वन उद्योग		5,286	11,599	17,318	36,721	59,924	1,29,597	1,34,544	Forestry and Logging
4. मत्स्योद्योग		443	1,360	5,922	8,365	11,873	18,007	28,458	Fishing
5. खाणी		357	747	1,693	5,355	14,513	18,921	20,406	Mining and Quarrying
द्वितीय विभाग		47,249	1,48,332	2,73,816	5,28,869	9,32,867	116,77,949	19,46,879	**Secondary Sector**
1. कारखाने									Manufacturing
1.1. नोंदणीकृत		25,357	76,841	1,41,670	2,89,349	4,92,434	9,35,293	11,01,678	Registered
1.2. अनोंदणीकृत		10,273	32,800	61,160	1,24,931	1,86,233	3,18,482	3,52,195	Un-registered
2. बांधकाम		11,071	35,591	64,599	1,00,353	2,10,537	3,65,328	4,19,756	Construction
3. वीज; गॅस आणि पाणीपुरवठा		548	3,100	6,387	14,236	43,663	58,846	73,250	Electricity, Gas & Water-supply
तृतीय विभाग		55,835	1,63,176	3,06,514	5,57,119	10,81,595	20,64,562	23,73,842	**Tertiary Sector**
1. परिवहन, दळणवळण आणि वखार									Transport, Storage & Communication.
1.1. रेल्वे		2,202	4,199	5,975	6,487	22,034	42,051	45,485	Railways
1.2. इतर साधनाने परिवहन आणि वखार ..		3,602	13,652	24,740	46,502	1,14,301	2,18,837	2,47,429	Transport by Other Means and Storage
1.3. दळणवळण		1,013	4,319	6,083	12,634	26,235	73,562	80,154	Communication
2. व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे ..		18,334	45,501	93,857	1,87,070	3,12,480	5,56,801	6,41,741	Trade, Hotels & Restaurants
3. बँका आणि विमा उद्योग		4,036	16,650	46,815	81,177	1,70,662	4,12,692	4,46,645	Banking and Insurance
4. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यवसायिक सेवा. ..		11,300	27,624	41,727	72,526	93,611	1,43,073	1,55,722	Real Estate Ownership of Dwellings and Business Services.
5. सार्वजनिक प्रशासन		3,686	13,041	23,796	41,792	94,488	1,65,583	1,87,593	Public Administration
6. इतर सेवा		11,662	38,190	63,521	1,08,931	2,47,784	4,51,963	5,69,073	Other Services
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न ..	**N. A.**	**1,70,566**	**4,29,847**	**8,34,237**	**15,11,337**	**26,40,298**	**48,71,548**	**55,43,867**	**Net State Domestic Product**

N. A.—उपलब्ध नाही / Not available. *अस्थायी / Provisional @ प्राथमिक / Preliminary

आधार.—महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.3

घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार विभागवार निव्वळ राज्य उत्पन्न

Net State Domestic Product at Factor Cost by Sectors at Constant (1980-81) Prices

(रुपये लाखात / Rs. in lakhs)

विभाग (1)	1950-51 (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1975-76 (5)	1980-81 (6)	1985-86* (7)	1989-90* (8)	1990-91@ (9)	Sector (1)
प्राथमिक विभाग		3,41,938	3,09,809	4,06,721	4,25,349	4,29,327	5,86,853	5,65,302	**Primary Sector**
1. कृषि		2,99,980	2,60,755	3,62,952	3,74,908	3,78,068	5,15,668	4,97,713	Agriculture
2. वन उद्योग		36,593	42,094	30,770	36,721	34,171	53,129	48,866	Forestry and Logging
3. मत्स्योद्योग		3,946	4,523	9,189	8,365	8,237	10,021	10,072	Fishing
4. खाणी		1,419	2,437	3,810	5,355	8,851	8,035	8,651	Mining and Quarrying
द्वितीय विभाग		2,18,778	3,42,257	4,00,352	5,28,869	6,54,926	9,03,882	9,64,686	**Secondary Sector**
1. कारखाने		..	..	..	..	..	..	..	Manufacturing
1.1. नोंदणीकृत		89,948	1,65,276	2,03,604	2,89,349	3,66,082	5,37,062	5,83,272	Registered
1.2. अनोंदणीकृत		63,528	80,555	92,331	1,24,931	1,46,227	1,96,313	2,03,822	Un-registered
2. बांधकाम		62,484	88,538	94,486	1,00,353	1,19,747	1,37,929	1,42,890	Construction
3. वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा		2,818	7,888	9,931	14,236	22,870	32,578	34,702	Electricity, Gas & Water-Supply
तृतीय विभाग		2,38,455	3,70,126	4,49,010	5,57,119	7,83,317	10,26,932	11,05,251	**Tertiary Sector**
1. परिवहन, दळणवळण आणि वखार									Transport, Storage & Communication.
1.1. रेल्वे		3,409	4,753	5,348	6,487	8,597	9,663	10,452	Railways
1.2. इतर साधनाने परिवहन आणि वखार ..		14,193	31,826	38,397	46,502	72,861	98,031	1,03,829	Transport by Other Means and Storage
1.3. दळणवळण		2,692	6,180	6,791	12,634	17,850	20,865	22,735	Communication
2. व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे ..		94,512	1,14,496	1,42,949	1,87,070	2,30,882	3,14,637	3,36,058	Trade, Hotels & Restaurants
3. बँका आणि विमा उद्योग		25,848	51,962	69,005	81,177	1,46,659	1,98,254	2,14,570	Banking and Insurance
4. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यवसायिक सेवा. ..		32,812	52,443	61,424	72,526	85,563	95,464	98,288	Real Estate, Ownership of Dwellings and Business Services.
5. सार्वजनिक प्रशासन		7,052	18,786	24,722	41,792	61,114	77,658	79,100	Public Administration
6. इतर सेवा		57,937	89,680	1,00,374	1,08,931	1,59,791	2,12,360	2,40,219	Other Services
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न ..	**N. A.**	**7,99,171**	**10,22,192**	**12,56,083**	**15,11,337**	**18,67,570**	**25,17,667**	**26,35,239**	**Net State Domestic Product**

N. A.—उपलब्ध नाही / Not available. *अस्थायी / Provisional @ प्राथमिक / Preliminary

आधार : महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source : Economic Survey Of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.4

घटक खर्चावर आधारित निव्वळ उत्पन्नाचे विभागवार निर्देशांक

Indices of Net State Domestic Product at Factor Cost by Major Sectors

तपशील	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1989-90	1990-91	Particulars
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(1)
निव्वळ राज्य उत्पन्न (निर्देशांक)	N. A.								**Index-Net State Domestic Product**
१. चालू किंमतीनुसार		100.00	252.01	489.10	886.07	1,547.96	2,856.11	3,250.28	At current prices
२. स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		100.00	127.91	157.17	189.11	233.69	315.03	329.75	At 1980-81 prices
प्राथमिक विभाग	N. A.								**Primary Sector**
१. चालू किंमतीनुसार		100.00	175.36	376.26	630.31	927.41	1,673.09	1,812.55	At current prices
२. स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		100.00	90.60	118.95	124.39	125.56	171.63	165.32	At 1980-81 prices
द्वितीय विभाग	N. A.								**Secondary Sector**
१. चालू किंमतीनुसार		100.00	313.94	579.52	1,119.32	1,974.36	3,551.29	4,120.41	At current prices
२. स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		100.00	156.44	182.99	241.74	299.36	413.15	440.94	At 1980-81 prices
तृतीय विभाग	N. A.								**Tertiary Sector**
१. चालू किंमतीनुसार		100.00	292.25	548.96	997.79	1,937.13	3,697.61	4,251.53	At current prices
२. स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		100.00	155.22	188.30	233.64	328.50	430.66	463.50	At 1980-81 prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न	N. A.								**Per Capita Net State Domestic Product.**
१. चालू किंमतीनुसार		100.00	198.87	345.31	555.79	873.86	1,512.19	1,696.37	At current prices
२. स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार ..		100.00	100.93	110.97	118.62	131.92	166.80	172.10	At 1980-81 prices

N. A.—उपलब्ध नाही / Not available.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra. Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.5

स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार मागील वर्षापेक्षा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल

Percentage Change in Net State Domestic Product over the Previous Year at Constant (1980-81) Prices

विभाग / वर्षे	1959-60	1969-70	1970-71	1975-76	1979-80	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Sector/Year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
महाराष्ट्र राज्य	N. A.												**State**
प्राथमिक	N. A.	(—) 3.2	(—) 0.7	2.1	(—) 0.1	(—) 5.5	0.5	(—) 16.4	30.6	6.7	17.3	(—) 3.7	Primary
द्वितीय	N. A.	5.5	4.5	6.2	1.6	1.1	13.6	7.3	(—) 0.2	11.6	15.5	6.7	Secondary
तृतीय	N. A.	4.1	7.4	6.6	1.3	0.9	10.1	4.2	2.6	11.1	10.4	7.6	Tertiary
एकूण राज्य उत्पन्न . .	**N. A.**	**2.1**	**3.9**	**5.0**	**1.0**	**(—) 0.9**	**8.9**	**0.6**	**6.9**	**10.2**	**13.8**	**4.7**	**Total State Income**
भारत													**India**
प्राथमिक	(—) 1.1	6.6	6.9	13.3	(—) 13.4	13.3	0.2	(—) 1.4	0.2	16.8	2.7	4.1	Primary
द्वितीय	6.6	8.9	1.6	4.8	(—) 4.6	2.5	4.3	7.0	6.2	8.0	6.7	6.9	Secondary
तृतीय	5.1	5.3	4.9	7.2	1.5	4.2	7.6	7.7	6.1	7.9	8.6	6.0	Tertiary
एकूण राष्ट्रीय उत्पन्न . .	**1.7**	**6.7**	**5.2**	**9.5**	**(—) 6.0**	**7.5**	**3.9**	**3.8**	**3.8**	**11.0**	**6.0**	**5.8**	**Total National Income (NNP).**

N. A.—उपलब्ध नाही / Not available.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.6

स्थिर (१९७०-७१ च्या व १९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई राज्य उत्पन्न

Per Capita State Income in Selected States/Union Territories of India at Constant (1970-71 & 1980-81) Prices

(रुपये / in Rs.)

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	At 1970-71 Prices				At 1980-81 Prices							States / Union Territories
		1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86*	1986-87*	1987-88*	1988-89*	1989-90*	1990-91@	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	आंध्र प्रदेश	N. A.	530	585	625	1,380	1,552	1,481	1,530	1,692	..	..	Andhra Pradesh
2	अरुणाचल प्रदेश ..	N. A.	..	456	479	1,561	2,074	2,139	2,184	2,260	2,199	..	Arunachal Pradesh
3	आसाम	N. A.	..	535	559	1,200	1,483	1,474	1,521	1,516	1,576	1,656	Assam
4	बिहार	N. A.	..	402	409	878	1,007	1,085	879	1,042	981	..	Bihar
5	गोवा	N. A.	..	915**	1,224**	3,145	3,166	3,353	3,493	3,582	3,678	..	Goa
6	गुजरात	N. A.	..	829	816	1,951	2,174	2,161	1,870	2,630	2,634	2,688	Gujarat
7	हरियाणा	N. A.	..	877	938	2,370	2,778	2,714	2,598	3,163	3,124	3,327	Hariyana
8	हिमाचल प्रदेश ..	N. A.	..	651	717	1,698	1,771	1,865	1,818	1,921	2,098	..	Himachal Pradesh
9	जम्मू आणि काश्मिर ..	N. A.	..	548	573	1,649	1,807	1,841	1,575	1,804	.	..	Jammu and Kashmir
10	कर्नाटक	N. A.	..	641	666	1,623	1,758	1,882	1,983	2,100	2,183	2,125	Karnataka
11	केरळ	N. A.	..	594	610	1,513	1,478	1,420	1,452	1,557	1,560	..	Kerala
12	मध्यप्रदेश	N. A.	508	494	499	517	606	574	651	698	691	765	Madhya Pradesh @@
13	महाराष्ट्र	N. A.	766	783	878	2,427	2,700	2,666	2,804	3,044	3,413	3,522	Maharashtra
14	मणिपूर	N. A.	..	390	510	1,430	1,661	1,630	1,693	1,748	1,702	1,721	Manipur
15	मेघालय	N. A.	..	..	..	1,361	1,412	1,397	1,485	1,514	1,515	..	Meghalaya
16	ओरिसा	N. A.	236	485	476	1,231	1,390	1,365	1,320	1,493	1,557	..	Orissa
17	पंजाब	N. A.	..	1,070	1,192	2,690	3,216	3,254	3,345	3,443	3,628	3,700	Punjab
18	राजस्थान	N. A.	..	645	584	1,222	1,338	1,428	1,295	1,749	1,651	1,861	Rajasthan
19	सिक्कीम	N. A.	..	..	..	1,571	2,017	2,297	2,678	2,924	..	..	Sikkim
20	तामिळनाडू	N. A.	..	581	597	1,498	1,798	1,755	1,821	1,889	1,864	..	Tamil Nadu
21	त्रिपूरा	N. A.	..	502	518	1,323	1,356	1,385	1,470	1,532	1,611	..	Tripura
22	उत्तर प्रदेश	N. A.	453	486	474	1,278	1,391	1,422	1,445	1,564	1,575	1,618	Uttar Pradesh
23	पश्चिम बंगाल	N. A.	..	722	758	1,612	1,707	1,755	1,828	1,930	..	..	West Bengal
24	दिल्ली	N. A.	..	1,199	1,274	3,843	4,252	4,507	4,601	..	..	..	Delhi
25	पॉंडिचेरी	N. A.	..	815	962	3,038	3,116	3,241	3,309	3,245	3,225	..	Pondicherry
	भारत	**466**	**559**	**633**	**664**	**1,630**	**1,844**	**1,871**	**1,902**	**2,069**	**2,148**	**2,227**	**All India**

N. A.—उपलब्ध नाही/Not Available . *अस्थायी / Provisional @प्राथमिक / Preliminary @@ १९७०-७१ च्या किंमतीनुसार / At 1970-71 Prices.

गोवा, दमन व दीवसाठी / Pertained to Goa, Daman and Diu.

आधार.—महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.7

औद्योगिक गटानुसार झालेले चालू किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न (नवीन मालिका)

State Income by Industry of Origin at Current Prices (New Series)

(रुपये लाखात / Rs. In Lakhs)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1980-81	1985-86*	1987-88*	1988-89*	1989-90*	1990-91@	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कृषि	3,74,908	5,39,526	6,98,797	8,47,174	9,62,512	10,39,738	Agriculture
2	वन उद्योग	36,721	59,924	70,277	73,145	1,29,597	1,34,544	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	8,365	11,873	13,673	16,828	18,007	28,458	Fishing
4	खाणी	5,355	14,513	12,305	16,167	18,921	20,406	Mining and Quarrying
	एकूण-प्राथमिक	**4,25,349**	**6,25,836**	**7,95,052**	**9,53,314**	**11,29,037**	**12,23,146**	**Sub-Total : Primary**
5	कारखाने-							Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	2,89,349	4,92,434	5,76,083	7,33,286	9,35,293	11,01,678	Registered
5.2	अनोंदणीकृत	1,24,931	1,86,233	2,25,822	2,48,809	3,18,482	3,52,195	Un-Registered
6	बांधकाम	1,00,353	2,10,537	2,75,181	3,16,693	3,65,328	4,19,756	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	14,236	43,663	45,011	54,590	58,846	73,250	Electricity, Gas & Water-Supply.
	एकूण-द्वितीय	**5,28,869**	**9,32,867**	**11,22,097**	**13,53,378**	**16,77,949**	**19,46,879**	**Sub-Total : Secondary**
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार-							Transport, Storage & Communications.—
8.1	रेल्वे	6,487	22,034	29,558	34,990	42,051	45,485	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार.	46,502	1,14,301	1,50,671	1,80,480	2,18,837	2,47,429	Transport by other Means and Storage.
8.3	दळणवळण	12,634	26,235	53,246	64,712	73,562	80,154	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे.	1,87,070	3,12,480	3,83,759	4,50,994	5,56,801	6,41,741	Trade, Hotels and Restaurants.
	एकूण-(८ + ९)	**2,52,693**	**4,75,050**	**6,17,234**	**7,31,176**	**8,91,251**	**10,14,809**	**Total (8 + 9)**
10	बँका आणि विमा उद्योग.	81,177	1,70,662	2,42,523	3,36,775	4,12,692	4,46,645	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	72,526	93,611	1,10,027	1,21,183	1,43,073	1,55,722	Real Estate, Ownership of Dwelling & Business Services.
	एकूण-(१० + ११)	**1,53,703**	**2,64,273**	**3,52,550**	**4,57,958**	**5,55,765**	**6,02,367**	**Total (10 + 11)**
12	सार्वजनिक सेवा	41,792	94,488	1,23,730	1,46,044	1,65,583	1,87,593	Public Administration
13	इतर सेवा	1,08,931	2,47,784	2,99,479	3,71,831	4,51,963	5,69,073	Other Services
	एकूण-(१२ + १३)	**1,50,723**	**3,42,272**	**4,23,209**	**5,17,875**	**6,17,546**	**7,56,666**	**Total (12 + 13)**
	एकूण-तृतीय	**5,57,119**	**10,81,595**	**13,92,993**	**17,07,009**	**20,64,562**	**23,73,842**	**Sub-Total : Tertiary**
14	**एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न**	**15,11,337**	**26,40,298**	**33,10,142**	**40,13,701**	**48,71,548**	**55,43,867**	**Net State Domestic**
15	**दरडोई राज्य उत्पन्न (रु.)**	**2,427.34**	**3,816.51**	**4,622.07**	**5,520.38**	**6,604.32**	**7,408.71**	**Per Capita State Income (Rs.).**

*अस्थायी / Provisional. @प्राथमिक / Preliminary

आधार : महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source : Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.8

औद्योगिक गटानुसार झालेले चालू किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी (नवीन मालिका)

Percentage Distribution of State Income by Industry of Origin at Current Prices

(रुपये लाखात / Rs. In Lakh)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1980-81	1985-86	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कृषि	24.8	20.4	21.1	21.1	19.8	18.8	Agriculture
2	वन उद्योग	2.4	2.3	2.1	1.9	2.6	2.4	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	0.5	0.5	0.4	0.4	0.4	0.5	Fishing
4	खाणी	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	Mining and Quarrying
	एकूण-प्राथमिक ..	**28.1**	**23.7**	**24.0**	**23.8**	**23.2**	**22.1**	**Sub-TotalT: Primary**
5	कारखाने-				Manufacturing—			
5.1	नोंदणीकृत	19.2	18.6	17.4	18.3	19.2	19.9	Registered
5.2	अनोंदणीकृत..	8.3	7.1	6.8	6.2	6.5	6.3	Un-Registered
6	बांधकाम	6.6	8.0	8.3	7.9	7.5	7.6	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	0.5	1.6	1.4	1.3	1.2	1.3	Electricity, Gas & Water-Supply.
	एकूण-द्वितीय ..	**35.0**	**35.3**	**33.9**	**33.7**	**34.4**	**35.1**	**Sub-Total : Secondary**
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार-							Transport, Storage & Communications.
8.1	रेल्वे	0.4	0.8	0.9	0.9	0.9	0.8	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार. ..	3.1	4.3	4.6	4.5	4.5	4.5	Transport by other Means and Storage.
8.3	दळणवळण	0.8	1.0	1.6	1.6	1.5	1.4	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे. ..	12.4	11.9	11.6	11.2	11.4	11.6	Trade> Hotels and Restaurants.
	एकूण-(८ + ९) ..	**16.7**	**18.0**	**18.7**	**18.2**	**18.3**	**18.3**	**Total (8 + 9)**
10	बँका आणि विमा उद्योग ..	5.4	6.5	7.3	8.4	8.5	8.1	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा. ..	4.8	3.5	3.3	3.0	2.9	2.8	Real Estate, Ownership of Dwellings & Business Services.
11	**एकूण-(१० + ११)**	**10.2**	**10.0**	**10.6**	**11.4**	**11.4**	**10.9**	**Total (10 + 11)**
12	सार्वजनिक प्रशासन	2.8	3.6	3.7	3.6	3.4	3.4	Public Administration
13	इतर सेवा	7.2	9.4	9.1	9.3	9.3	10.2	Other Services
	एकूण-(१२ + १३)	**10.0**	**13.0**	**12.8**	**12.9**	**12.7**	**13.6**	**Total (12 + 13)**
	एकूण-तृतीय	**36.9**	**41.0**	**42.1**	**42.5**	**42.4**	**42.8**	**Sub-Total : Tertiary**
	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न ..	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**Net State Domestic Product.**

आधार : महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source : Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.9

औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न (नवीन मालिका)

State Income by Industry of Origin at Constant (1980-81) Prices (New Series)

(रुपये लाखात / Rs. In Lakhs)

अनु-क्रमांक Serial No.	बाब	1980-81	1985-86*	1987-88*	1988-89*	1989-90*	1990-91@	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कृषि	3,74,908	3,78,068	4,16,984	4,45,454	5,15,668	4,97,713	Agriculture
2	वन उद्योग	36,721	34,171	37,432	37,987	53,129	48,866	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	8,365	8,237	7,994	9,351	10,021	10,072	Fishing
4	खाणी	5,355	8,851	6,731	7,612	8,035	8,651	Mining and Quarrying
	एकूण-प्राथमिक ..	**4,25,349**	**4,29,327**	**4,69,141**	**5,00,404**	**5,86,853**	**5,65,302**	**Sub-Total : Primary**
5	कारखाने-							Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	2,89,349	3,66,082	3,84,548	4,52,899	5,37,062	5,83,272	Registered
5.2	अनोंदणीकृत	1,24,931	1,46,227	1,62,560	1,66,980	1,96,313	2,03,822	Un-Registered
6	बांधकाम	1,00,353	1,19,747	1,28,517	1,33,140	1,37,929	1,42,890	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	14,236	22,870	25,539	29,407	32,578	34,702	Electricity, Gas & Water-Supply.
	एकूण-द्वितीय ..	**5,28,869**	**6,54,926**	**7,01,164**	**7,82,426**	**9,03,882**	**9,64,686**	**Sub-Total : Secondary**
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार-							Transport, Storage & Communications.
8.1	रेल्वे	6,487	8,597	9,767	9,223	9,663	10,452	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार. ..	46,502	72,861	85,796	92,006	98,031	1,03,829	Transport by other Means and Storage.
8.3	दळणवळण	12,634	17,850	20,135	20,153	20,865	22,735	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे. ..	1,87,070	2,30,882	2,53,807	2,73,652	3,14,637	3,36,058	Trade, Hotels and Restaurants.
	एकूण-(८ + ९) ..	**2,52,693**	**3,30,190**	**3,69,505**	**3,95,034**	**4,43,196**	**4,73,074**	**Total (8 + 9)**
10	बँका आणि विमा उद्योग ..	81,177	1,46,659	1,47,000	1,83,890	1,98,254	2,14,570	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा. ..	72,526	85,563	91,215	92,332	95,464	98,288	Real Estate, Ownership of Dwellings & Business Services.
	एकूण-(१० + ११) 1,53,703	**2,32,222**	**2,38,215**	**2,76,222**	**2,93,718**	**3,12,858**	**Total (10 + 11)**	
12	सार्वजनिक प्रशासन	41,792	61,114	67,413	73,022	77,658	79,100	Public Administration
13	इतर सेवा	1,08,931	1,59,791	1,62,683	1,86,183	2,12,360	2,40,219	Other Services
	एकूण-(१२ + १३)	**1,50,723**	**2,20,905**	**2,30,096**	**2,59,205**	**2,90,018**	**3,19,319**	**Total (12 + 13)**
	एकूण-तृतीय	**5,57,119**	**7,83,317**	**8,37,816**	**9,30,461**	**10,26,932**	**11,05,251**	**Sub-Total : Tertiary**
14	**एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न** ..	**15,11,337**	**18,67,570**	**20,08,121**	**22,13,291**	**25,17,667**	**26,35,239**	**Net State Domestic Product.**
15	**दरडोई राज्य उत्पन्न रु.** ..	**2,427.34**	**2,699.54**	**2,804.01**	**3,044.12**	**3,413.18**	**3,521.68**	**Per Capita State Income (Rs.).**

*अस्थायी / Provisional. @प्राथमिक / Preliminary.

आधार : महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source : Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.10

औद्योगिक गटानुसार झालेल्या स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी

Percentage Distribution of State Income by Industry of Origin at Constant (1980-81) Prices

(रुपये लाखात / Rs. In Lakhs)

अनु-क्रमांक Serial No.	बाब	1980-81	1985-86	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कृषि	24.8	20.2	20.8	20.1	20.5	18.9	Agriculture
2	वन उद्योग	2.4	1.8	1.9	1.7	2.1	1.9	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	0.5	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	Fishing
4	खाणी	0.4	0.5	0.3	0.4	0.3	0.3	Mining and Quarrying
	एकूण-प्राथमिक ..	**28.1**	**23.0**	**23.4**	**22.6**	**23.3**	**21.5**	**Sub-Total : Primary**
5	कारखाने-							Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	19.2	19.6	19.1	20.5	21.3	22.1	Registered
5.2	अनोंदणीकृत	8.3	7.9	8.1	7.5	7.8	7.8	Un-Registered
6	बांधकाम	6.6	6.4	6.4	6.0	5.5	5.4	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	0.9	1.2	1.3	1.4	1.3	1.3	Electricity, Gas & Water Supply.
	एकूण-द्वितीय ..	**35.0**	**35.1**	**34.9**	**35.4**	**35.9**	**36.6**	**Sub-Total : Secondary**
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार-							Transport, Storage & Communications.
8.1	रेल्वे	0.4	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार. ..	3.1	3.9	4.3	4.1	3.9	3.9	Transport by other Means and Storage.
8.3	दळणवळण	0.8	1.0	1.0	0.9	0.8	0.9	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे. ..	12.4	12.4	12.6	12.4	12.5	12.8	Trade, Hotels and Restaurants.
	एकूण-(८ + ९) ..	**16.7**	**17.7**	**18.4**	**17.8**	**17.6**	**18.0**	**Total (8 + 9)**
10	बँका आणि विमा उद्योग ..	5.4	7.8	7.3	8.3	7.9	8.1	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा. ..	4.8	4.6	4.5	4.2	3.8	3.7	Real Estate, Ownership of Dwellings & Business Services.
	एकूण-(१० + ११) 10.2	**12.4**	**11.8**	**12.5**	**11.7**	**11.8**	**Total (10 + 11)**	
12	सार्वजनिक प्रशासन	2.8	3.3	3.4	3.3	3.1	3.0	Public Administration
13	इतर सेवा	7.2	8.5	8.1	8.4	8.4	9.1	Other Services
	एकूण-(१२ + १३)	**10.0**	**11.8**	**11.5**	**11.7**	**11.5**	**12.1**	**Total (12 + 13)**
	एकूण-तृतीय	**36.9**	**41.9**	**41.7**	**42.0**	**40.8**	**41.9**	**Sub-Total : Tertiary**
14	**एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न** ..	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**Net State Domestic Product.**

आधार : महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source : Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

11. राज्य उत्पन्न / STATE INCOME

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.11

औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९८०-८१ च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक

Indices of State Income by Industry of Origin at Constant (1980-81) Prices

(रुपये लाखात / Rs. In Lakhs)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1980-81	1985-86	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कृषि	100.00	100.8	111.2	118.8	137.5	132.8	Agriculture
2	वन उद्योग	100.00	93.1	101.9	103.5	144.7	133.1	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	100.00	98.5	95.6	111.8	119.8	120.4	Fishing
4	खाणी	100.00	165.3	125.7	142.1	150.0	161.5	Mining and Quarrying
	एकूण-प्राथमिक ..	**100.00**	**100.9**	**110.3**	**117.6**	**138.0**	**132.9**	**Sub-Total : Primary**
5	कारखाने-							Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	100.00	126.5	132.9	156.5	185.6	201.6	Registered
5.2	अनोंदणीकृत	100.00	117.0	130.1	133.7	157.1	163.1	Un-Registered
6	बांधकाम	100.00	119.3	128.1	132.7	137.4	142.4	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	100.00	160.6	179.4	206.6	228.8	243.8	Electricity, Gas & Water Supply.
	एकूण-द्वितीय ..	**100.00**	**123.8**	**132.6**	**147.9**	**170.9**	**182.4**	**Sub-Total : Secondary**
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार-							Transport, Storage & Communications.
8.1	रेल्वे	100.00	132.5	150.6	142.2	149.0	161.1	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार. ..	100.00	156.7	184.5	197.9	210.8	223.3	Transport by other Means and Storage.
8.3	दळणवळण	100.00	141.3	159.4	159.5	165.1	180.0	Communications
9	व्यापार, खानावळ आणि उपाहारगृहे. ..	100.00	123.4	135.7	146.3	168.2	179.6	Trade, Hotels and Restaurants.
	एकूण-(८ + ९) ..	**100.00**	**130.7**	**146.2**	**156.3**	**175.4**	**187.2**	**Sub-Total (8 + 9)**
10	बँका आणि विमा उद्योग ..	100.00	180.7	181.1	226.5	244.2	264.3	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा. ..	100.00	118.0	125.8	127.3	131.6	135.5	Real Estate, Ownership of Dwellings & Business Services.
	एकूण-(१० + ११)	**100.00**	**151.1**	**155.0**	**179.7**	**191.1**	**203.5**	**Sub-Total (10 + 11)**
12	सार्वजनिक प्रशासन	100.00	146.20	161.3	174.7	185.8	189.3	Public Administration
13	इतर सेवा	100.00	146.7	149.3	170.9	194.9	220.5	Other Services
	एकूण-(१२ + १३)	**100.00**	**146.6**	**152.7**	**172.0**	**192.4**	**211.9**	**Sub-Total (12 + 13)**
14	**एकूण-तृतीय**	**100.00**	**140.6**	**150.4**	**167.0**	**184.3**	**198.4**	**Sub-Total : Tertiary**
15	**एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न** ..	**100.00**	**123.6**	**132.9**	**146.4**	**166.6**	**174.4**	**Net State Domestic Product.**
16	**दरडोई राज्य उत्पन्न रु.** ..	**100.00**	**111.2**	**115.5**	**125.4**	**140.6**	**145.1**	**Per Capita State Income (Rs.).**

आधार : महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, १९९१-९२, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source : Economic Survey of Maharashtra, 1991-92, Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

१२. शेती

१२.१. या विभागामध्ये जमिनीचा वापर, मुख्य पिके, त्यांचे उत्पादन, बागायत क्षेत्र, उत्पादनाचे निर्देशांक, मृद्संधारण, शेतीची यंत्रे व अवजारे व कृषी गणना या बाबींची माहिती दिली आहे.

१२.२. गाव पत्रकानुसार भौगोलिक क्षेत्र हे ग्राम अधिकाऱ्यांनी महसुलीच्या कामाकरिता गोळा केलेल्या खेड्यातील माहितीवरून गणना केलेले क्षेत्र होय. भारताच्या सर्व्हेयर-जनरल यांनी दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी व गाव पत्रकानुसार दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी यात फरक आढळून येतो, कारण पहिले क्षेत्र हे गटांची माहिती गोळा करून काढलेले असते, तर दुसरे गाव पत्रकावरून खेड्यातील क्षेत्रफळाची बेरीज करून काढलेले असते. या व्यतिरिक्त इमारती, रस्ते इत्यादीखालील क्षेत्रफळ मोजताना विचारात घेण्यात येणाऱ्या गोष्टीही वेगवेगळ्या आहेत. " वने " यामध्ये प्रत्यक्ष वनाखालील असलेले सर्व क्षेत्र किंवा कोणत्याही वनविषयक कायद्यानुसार राज्य सरकारच्या किंवा खाजगी अधिपत्याखालील " वने " म्हणून वर्ग केलेले किंवा प्रशासकीय बाबीसाठी " वने " म्हणून गणले गेलेले क्षेत्र ह्याचा समावेश आहे. जर ह्यातील काही भाग वनव्याप्त नसेल, परंतु तो शेतीकरिता उपयोगात आणला जात असेल तर त्यानुसार त्या क्षेत्राला कसलेले किंवा न कसलेले क्षेत्र असे संबोधण्यात येते. " बिगर-शेती वापराखाली असलेली जमीन " म्हणजे इमारती, रस्ते व रेल्वे याखालील जमीन किंवा पाण्याखालील उदा. नद्या, कालवे यांनी व्याप्त असलेली जमीन आणि शेती सोडून इतर उपयोगात आणलेली जमीन याचा समावेश होतो. पडिक आणि लागवडीस योग्य नसलेल्या जमिनीत सर्व पडिक व लागवडीस योग्य नसलेली म्हणजेच पर्वत, वाळवंट इत्यादींचा समावेश होतो. जी जमीन अतिशय खर्च केल्याशिवाय लागवडीखाली येऊ शकत नाही अशी जमीन, ती स्वतंत्र गटात असो किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असो, तिला लागवडीस योग्य नसलेले क्षेत्र असे संबोधले जाते. कायम कुरणे आणि इतर चराऊ जमीन मिळून सर्व चराऊ जमीन होते. मग त्यात कायम कुरणे असोत किंवा नसोत. वनक्षेत्रातील गावांचे क्षेत्र आणि चराऊ क्षेत्र यांचा या शीर्षाखाली समावेश होतो. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रात समावेश नसलेल्या झाडेझुडपाखालील जमीन आणि आंबराया यांचा कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर शेतीविषयक वापरासाठी असलेल्या एकूण " लागवडीलायक " जमिनीत समावेश होतो. काटेरी झाडाखालील जमीन, छपराकरिता वापरावयाच्या गवताखालील जमीन, बांबुच्या झाडाखालील व इंधन म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या वनराईखालील जमीन जिचा फळबागायत म्हणून समावेश होत नाही अशा जमिनीच्या ह्यात समोवेश होतो. " लागवडीलायक पड " जमिनीत एकूण लागवडी योग्य उपलब्ध असलेली जमीन, जी सध्या वापरात असेल किंवा वापरात नसेल, परंतु जी एकदाच वापरली असेल, परंतु चालू वर्षी व गेल्या पांच किंवा जास्त वर्षात सतत कसली नसेल अशा जमिनीचा समावेश होतो. अशी जमीन पड जमीन किंवा झुडपांनी व जंगलव्याप्त असेल जिचा कोणत्याही कामाकरिता उपयोग होऊ शकत नाही अशा जमिनीचा सारा ठरवलेला असेल किंवा नसेल आणि अशी जमीन स्वतंत्र गटात किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असेल. चालू वर्षी पडिक ठेवलेल्या लागवडीखालील जमिनीचा " चालू पड " मध्ये अंतर्भाव होतो. एखादे पेरणी केलेले क्षेत्र त्याच वर्षात दुसऱ्यांदा लागवडीखाली आणले नसेल तर ते " चालू पड " जमीन म्हणून गणले जाते. " इतर पड " जमिनीत लागवडीखाली असलेल्या परंतु कमीतकमी एक वर्ष व जास्तीत जास्त पांच वर्षे लागवडीखाली नसलेल्या सर्व जमिनींचा समावेश होतो. अशा जमिनी पडित ठेवण्यास खालीलपैकी एखादे कारण असू शकते.—(१) शेतकऱ्यांची हलाखीची आर्थिक परिस्थिती, (२) अपुरा पाणीपुरवठा, (३) हिवतापाचे हवामान,

12. AGRICULTURE

12.1. In this section tables containing data on Land utilisation, principal crops and their production, area irrigated, agricultural implements and machinery and on agricultural census are given.

12.2. The Geographical area according to village papers is calculated from the village returns prepared by the village officials for revenue purposes. There is difference between the figures of total area according to the Surveyor-General of India and that according to the village papers, because the latter is calculated by totalling up areas of village returns while the former is calculated in blocks. Moreover, allowances made for areas covered by buildings, roads, etc. are different in two cases. Under ' Forests ' are included all actually forested areas or lands classed or administered as forests under any legal enactment dealing with forests whether State owned or private. If any portion of such land is not actually wooded but put to some agricultural use, that portion is included under the appropriate heading of cultivated or uncultivated land. Land put to non-agricultural uses stands for all lands occupied by buildings, roads and railways or under water, e. g. rivers and canals and other lands put to uses other than for agricultural, *Barren and unculturable land* covers all barren and unculturable land like mountains, deserts etc. Land which cannot be brought under cultivation unless at a high cost, is classed as *unculturable*, whether such land is in isolated blocks or within cultivated holdings. *Permanent pastures* and other grazing land cover all grazing lands whether they are permanent pastures and meadows or not. Village common and grazing lands within forest areas are included under this head. *Land under miscellaneous tree crops and groves* not included in the net area sown includes all cultivable land which is not included under net area sown but is put to some agricultural use. Land under casuarina trees, thatching grass, bamboo bushes and other groves for fuel etc., which are not included under ' orchards ' are classed under this category. *Culturable waste* includes all lands available for cultivation whether or not taken up for cultivation or taken up for cultivation once but not cultivated during the current and last five years or more in succession. Such lands may be either fallow or covered with shrubs and jungles which are not put to any use. They may or may not be assessed and may lie in isolated blocks or within cultivated holdings. *Current fallows* comprise cropped areas which are kept fallow during the current year. If any seeding area is not cropped again in the same year, it is also treated as current fallow. *Other fallow land* inclues all lands which were taken up for cultvation but are temporarily out of cultivation for a period of not less than one year and not more than five years. The reasons for keeping such lands fallow may be one of the followings (1) poverty of cultivators, (2) inadequate supply of water, (3) malarial climate, (4) silting of canals and rivers, (5) soil erosion and

(४) गाळ व चिखल वाहून आणणाऱ्या नद्या व कालवे, (५) जमिनीची झीज, (६) कृषि उत्पादनाचा योग्य तो मोबदला न मिळणे. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामध्ये निव्वळ लागवडीखाली असलेले क्षेत्र आणि फळांच्या बागा यांचासुद्धा समावेश होतो. एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र एकादाच मोजले जाते. एकूण लागवडीखालील क्षेत्रामध्ये एकूण पिकांखालील क्षेत्राचा समावेश होतो. एकूण पिकाखालील क्षेत्र आणि कसलेले निव्वळ क्षेत्र यामध्ये फरक असण्याचे कारण म्हणजे त्यात जमिनीत त्याच वर्षी त्याच किंवा इतर पिकांची एकापेक्षा जास्त वेळा लागवड करणे हे होय.

१२.३. निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्राची माहिती गावाच्या कागदपत्रावरून घेण्यात येते. अंदाजित उत्पादनाचे आकडे अंशतः "पीक कापणी सर्वेक्षणाच्या" निष्कर्षावरून व अंशतः "पैसेवारी" पद्धतीच्या माहितीवरून घेण्यात येतात. सध्या पीक कापणी पाहण्या, तांदूळ, बाजरी, ज्वारी, गहू, नाचणी, हरभरा, तूर (अंशतः), ऊस, कापूस, भुईमूग व तंबाखू (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यात फक्त) ह्या पिकांसाठी घेण्यात येतात. जलसिंचनाच्या साधनांची गणना दर पाच वर्षांनी घेण्यात येते. मधल्या वर्षामध्ये नवीन सिंचनाकरिता बांधलेल्या विहिरी किंवा उपयोगात न येणाऱ्या जुन्या विहिरी यांची नोंद घेण्याच्या सूचना ग्राम अधिकाऱ्यांना दिलेल्या असतात. त्यामुळे पूर्वीच्या पंचवार्षिक गणनेतील विहिरीच्या संख्येची आकडेवारी अद्ययावत करणे शक्य होते. पिकांच्या उत्पादनाच्या मूळ आकडेवारीवरून उत्पादनातील कल, काय आहे ह्याबद्दल निश्चित कल्पना करणे शक्य नाही. त्यासाठी कृषि विभागाने प्रमुख पिकांखालील कृषि उत्पादनांच्या निर्देशांकांची मालिका तयार केली आहे. उत्पादकता निर्देशांक म्हणजे उत्पादन निर्देशांकांचे क्षेत्र निर्देशांकाशी असलेले प्रमाण गुणिले शंभर असे होय. १९८२ व १९८७ च्या पंचवार्षिक पशुधन गणनेत गोळा केलेली शेतीची अवजारे, साधने ह्यांची आकडेवारी व कृषि गणनेत गोळा केलेली विहित जमिनींची संख्या व त्याखालील क्षेत्राची आकडेवारीही देण्यात आली आहे.

(6) unremunerative nature of farming. The *net area sown* consists of net area sown with crops and camards, area sown more than once being counted only once. *The grass cropped area* represents the sum total of area under all crops. The difference between the total cropped area and net area sown is accounted for by the area sown more than once on the same land during the same year with the same or different crops.

12.3. The data about area under different crops are compiled from village records. The estimates of outturn are based partly on the results of crop cutting surveys and partly on 'paisewari method.' At present, crop cutting surveys are being conducted in respect of rice, bajri, jawar, wheat, ragi, gram, tur (partly), sugar-cane, cotton, groundnut and tobacco (Satara, Sangli and Kolhapur districts only). A census of irrigation sources, takes place after every five years. For any intermediate years the village officers are instructed to note the number or new irrigation wells constructed or old wells which have gone out of use and thus bring up-to-date the earlier quinquennial census figures of number of wells. Correct idea regarding treads in production cannot be obtained from the absolute figures on production of crops. To overcome this difficulty, a series of index numbers of agricultural production of principal crops are complied by the Department of Agriculture. The *productivity Index* is the ratio of index of production to the index of area multiplied by 100. The data on agricultural machinery and implements presented is as enumerated in quinquennial Livestock-Census, 1982 and 1987 and data on operational holdings and area operated as per Agricultural Census are presented.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

सत्यमेव जयते

12. शेती/
तक्ता क्रमांक/
जमिनीचा वापर/
1989-90 and

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	वर्ष Year	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार) Geographical area by village papers	जंगलव्याप्त क्षेत्र Area under forest	लागवडीसाठी उपलब्ध नसलेली जमीन Not available for cultivation: बिगरशेती वापरा-खाली असलेली जमीन Land put to non-agricultural uses	नापीक व लागवडीखाली नसलेली जमीन Barren and uncultivated land	एकूण Total 6+7=8	इतर Other: कायम गुरचरण व इतर कुरणे Permanent pastures and other grazing land
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मुंबई	1989-90	380	15	211	73	284	6
		1990-91	380	15	211	73	284	6
2	ठाणे	1989-90	9,337	3,684	606	815	1,421	870
		1990-91	9,337	3,684	606	815	1,422	870
3	रायगड	1989-90	6,869	1,636	466	1,284	1,750	403
		1990-91	6,869	1,636	467	1,284	1,751	403
4	रत्नागिरी	1989-90	8,165	57	131	2,306	2,437	134
		1990-91	8,164	57	132	2,303	2,435	134
5	सिंधुदुर्ग	1989-90	5,039	342	205	999	1,204	1
		1990-91	5,040	342	205	999	1,204	1
6	नाशिक	1989-90	15,633	3,379	154	1,815	1,969	236
		1990-91	15,634	3,377	159	1,813	1,972	237
7	धुळे	1989-90	14,380	5,510	203	561	764	486
		1990-91	14,380	5,508	204	560	764	486
8	जळगांव	1989-90	11,640	1,641	135	809	944	589
		1990-91	11,639	1,664	137	808	945	588
9	अहमदनगर	1989-90	17,020	1,757	127	1,444	1,571	406
		1990-91	17,020	1,748	128	1,400	1,528	414
10	पुणे	1989-90	15,620	1,791	480	1,573	2,053	803
		1990-91	15,620	1,805	483	1,572	2,055	797
11	सातारा	1989-90	10,582	1,468	271	1,195	1,466	796
		1990-91	10,582	1,469	271	1,194	1,465	774
12	सांगली	1989-90	8,610	511	424	436	860	188
		1990-91	8,610	511	435	429	864	183
13	सोलापूर	1989-90	15,010	374	49	614	663	824
		1990-91	14,878	371	50	604	654	816
14	कोल्हापूर	1989-90	7,763	1,481	345	429	774	420
		1990-91	7,763	1,482	343	429	772	419
15	औरंगाबाद	1989-90	10,077	776	582	216	798	439
		1990-91	10,077	712	594	219	813	443

AGRICULTURE

TABLE No. 12.1

Land Utilisation

1990-91

लागवडीखाली नसलेली (पड व्यतिरिक्त जमीन) Uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow Land						
झाडेझुडपाखालील जमीन व आंबराया	लागवडीलायक पड	एकूण	चालू पड	इतर पड	एकूण	लागवडीखालील निव्वळ क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र	
Land under Miscellaneous tree crops and graves	Culturable waste	Total 9+10+11=12	Current fallows	Other fallows	Total 13+14=15	Net area sown	Area Sown more than once	Gross cropped area	District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
..	7	13	..	6	6	62	..	62	Greater Bombay
..	27	33	2	21	23	25	..	25	
59	408	1,337	110	109	219	2,676	139	2,815	Thane
59	408	1,337	110	107	217	2,677	154	2,831	
248	381	1,032	191	408	599	1,852	289	2,141	Raigad
248	381	1,032	191	409	600	1,850	309	2,159	
70	1,468	1,672	278	1,386	1,664	2,335	110	2,445	Ratnagiri
70	1,475	1,679	275	1,388	1,663	2,330	90	2,420	
120	1,683	1,804	11	605	616	1,073	143	1,216	Sindhudurg
120	1,682	1,803	11	599	610	1,081	185	1,266	
19	195	450	530	290	820	9,015	590	9,605	Nashik
19	196	452	503	282	785	9,048	738	9,786	
13	53	552	48	144	192	7,362	550	7,912	Dhule
13	53	552	48	142	190	7,366	473	7,839	
6	60	655	94	97	191	8,209	1,949	10,158	Jalgaon
6	61	655	59	49	108	8,267	1,933	10,200	
..	133	539	871	882	1,753	11,400	1,973	13,373	Ahmednagar
..	129	543	977	794	1,771	11,430	1,983	13,413	
13	382	1,198	163	251	414	10,164	1,822	11,986	Pune
11	383	1,191	167	266	433	10,136	1,690	11,826	
68	411	1,275	146	458	604	5,769	1,393	7,162	Satara
68	406	1,248	135	456	591	5,809	1,090	6,899	
148	62	398	428	502	930	5,911	503	6,414	Sangli
142	63	388	442	497	939	5,908	281	6,189	
43	401	1,268	661	875	1,536	11,169	775	11,944	Solapur
42	389	1,247	590	840	1,430	11,176	533	11,709	
47	447	944	242	285	527	4,037	462	4,499	Kolhapur
46	478	943	243	281	524	4,042	292	4,334	
49	150	638	267	549	816	7,049	1,866	8,915	Aurangabad
50	152	645	282	508	790	7,117	2,549	9,666	

तक्ता क्रमांक

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
16	जालना	1989-90	7,726	50	224	74	298	267
		1990-91	7,726	50	223	76	299	266
17	परभणी	1989-90	10,972	388	266	181	447	345
		1990-91	10,972	372	274	177	451	328
18	बीड	1989-90	11,169	260	396	248	644	406
		1990-91	11,169	259	429	255	684	390
19	नांदेड	1989-90	10,331	915	328	121	449	716
		1990-91	10,331	879	325	120	445	709
20	उस्मानाबाद	1989-90	7,352	10	88	33	121	170
		1990-91	7,485	10	88	32	120	175
21	लातूर	1989-90	6,675	23	186	150	336	248
		1990-91	6,674	23	189	152	341	252
22	बुलढाणा	1989-90	9,671	1,175	371	264	635	451
		1990-91	9,671	1,167	445	262	707	448
23	अकोला	1989-90	10,560	706	510	227	737	620
		1990-91	10,560	706	510	226	736	620
24	अमरावती	1989-90	12,217	3,264	408	185	593	622
		1990-91	12,217	3,282	415	189	604	635
25	यवतमाळ	1989-90	13,519	2,650	421	396	817	602
		1990-91	13,519	2,655	421	392	813	599
26	वर्धा	1989-90	6,289	698	435	60	495	409
		1990-91	6,289	701	441	60	501	408
27	नागपूर	1989-90	9,864	1,821	701	133	834	1,042
		1990-91	9,864	1,945	692	131	823	1,028
28	भंडारा	1989-90	9,279	2,668	929	177	1,106	1,387
		1990-91	9,279	2,652	946	177	1,123	1,384
29	चंद्रपूर	1989-90	10,918	3,877	779	251	1,030	576
		1990-91	10,918	3,891	814	278	1,092	536
30	गडचिरोली	1989-90	14,916	11,111	462	137	599	833
		1990-91	14,916	11,128	472	138	610	839
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1989-90**	**3,07,583**	**54,038**	**10,893**	**17,206**	**28,099**	**15,295**
		1990-91	**3,07,583**	**54,101**	**11,110**	**17,167**	**28,277**	**15,188**

आधार :–कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पु

TABLE No. 12.1—*Contd.*

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
82	252	601	757	87	844	6,233	983	7,216	Jalna
86	255	607	491	79	570	6,200	1,430	7,630	
37	389	771	432	500	932	8,434	3,415	11,849	Parbhani
40	369	737	399	558	957	8,455	3,933	12,388	
15	483	904	776	410	1,186	8,175	1,056	9,231	Beed
15	482	887	700	414	1,114	8,225	1,263	9,488	
54	324	1,094	522	155	677	7,196	561	7,757	Nanded
50	321	1,080	536	140	676	7,251	587	7,838	
4	427	601	528	394	922	5,698	1,515	7,213	Osmanabad
4	431	610	538	453	1,041	5,704	1,581	7,285	
128	409	785	[illegible]	204	560	4,971	1,558	6,529	Latur
129	415	796	[illegible]	186	551	4,963	1,917	6,880	
11	146	608	111	314	425	6,828	1,361	8,189	Buldhana
11	145	596	113	214	327	6,866	1,554	8,420	
14	93	727	178	122	300	8,090	1,297	9,387	Akola
14	92	726	178	121	299	8,093	2,243	10,336	
79	121	822	167	177	344	7,296	1,062	8,358	Amravati
83	123	841	131	128	259	7,231	1,517	8,748	
136	248	986	246	292	537	8,529	464	8,993	Yavatmal
137	251	987	275	288	563	8,501	688	9,189	
86	139	634	131	49	180	3,880	77	3,957	Wardha
86	143	639	401	153	554	3,896	104	4,000	
41	162	1,245	269	178	447	5,517	129	5,646	Nagpur
40	161	1,229	191	176	367	5,500	330	5,830	
88	265	1,740	76	95	171	3,594	856	4,450	Bhandara
88	266	1,738	69	90	159	3,607	943	4,550	
99	352	1,027	167	118	285	4,699	519	5,218	Chandrapur
95	354	985	84	124	208	4,742	619	5,361	
28	197	1,058	71	70	141	2,007	33	2,040	Gadchiroli
27	194	1,060	139	69	208	1,910	107	2,017	
1,805	**10,278**	**27,378**	**8,827**	**10,011**	**18,838**	**1,79,230**	**27,450**	**2,06,680**	**Maharashtra**
1,799	**10,285**	**27,272**	**8,695**	**9,832**	**18,527**	**1,79,406**	**31,116**	**2,10,522**	**State**

Source :—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (A)

प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन/Area and Outturn principal crops

1989-90

(क्षेत्र-शंभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात दर हेक्टरी उत्पादन किलोमध्ये)

(Area in '00' hectares and Outturn in '00' tonnes yield per hectare in Kg.)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	तांदूळ/Rice क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (5)	गहू/Wheat क्षेत्र Area (6)	उत्पादन Outturn (7)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (8)	ज्वारी/Jowar क्षेत्र Area (9)	उत्पादन Outturn (10)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (11)	बाजरी/Bajri क्षेत्र Area (12)	उत्पादन Outturn (13)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (14)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,515	2,835	1,871	1	1	529	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	1,508	2,992	1,984	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	776	1,770	2,281	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	792	1,839	2,322	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	388	391	1,008	825	891	1,080	759	612	806	3,633	2,425	668	Nashik
7	धुळे	266	255	959	334	322	964	1,707	1,964	1,050	1,481	1,394	941	Dhule
8	जळगांव	57	62	1,088	328	490	1,494	2,875	4,962	1,725	1,279	1,279	1,000	Jalgaon
9	अहमदनगर	63	98	1,556	772	898	1,163	5,810	2,775	477	3,191	1,770	555	Ahmednagar
10	पुणे	604	856	1,417	499	629	1,260	5,402	3,065	567	2,137	1,444	676	Pune
11	सातारा	418	906	2,168	260	351	1,350	2,490	3,101	1,245	1,166	616	528	Satara
12	सांगली	169	365	2,160	223	245	1,099	2,738	2,898	1,058	932	193	207	Sangli
13	सोलापूर	47	56	1,192	449	463	1,031	7,485	3,650	487	273	115	421	Solapur
14	कोल्हापूर	1,011	2,347	2,321	87	121	1,391	480	1,025	2,135	1	1	1,000	Kolhapur
15	औरंगाबाद	28	27	964	397	404	1,018	2,993	2,587	864	1,932	1,217	630	Aurangabad
16	जालना	24	15	625	371	350	943	2,236	2,041	912	798	431	540	Jalna
17	परभणी	252	238	944	504	588	1,167	3,990	3,480	872	123	62	504	Parbhani
18	बीड	71	60	845	331	294	888	3,866	2,901	750	1,572	769	489	Beed
19	नांदेड	308	328	1,065	252	269	1,067	2,848	4,127	1,449	8	5	603	Nanded
20	उस्मानाबाद	121	111	917	258	269	1,043	2,910	2,270	780	114	67	588	Osmanabad

21	लातूर	..	..	248	220	887	227	273	1,203	2,406	3,187	1,324	114	56	491	Latur
22	बुलढाणा	..	..	40	19	475	275	329	1,196	2,110	4,360	2,066	135	68	504	Buldhana
23	अकोला	..	..	73	38	521	285	253	888	2,841	5,473	1,926	58	35	603	Akola
24	अमरावती	..	..	140	73	521	301	328	1,090	1,859	3,462	1,862	46	19	413	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	83	54	651	176	225	1,278	2,262	4,095	1,810	123	74	603	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	48	39	813	228	248	1,088	868	1,462	1,684	10	4	376	Wardha
27	नागपूर	..	..	381	426	1,118	503	486	966	1,511	1,758	1,163	1	1	1,000	Nagpur
28	भंडारा	..	..	3,073	3,760	1,224	247	138	559	147	49	333	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	1,346	1,584	1,177	265	188	709	1,443	954	661	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	1,345	1,424	1,059	21	18	857	242	93	384	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	**15,195**	**23,188**	**1,526**	**8,419**	**9,071**	**1,077**	**64,278**	**66,351**	**1,032**	**19,127**	**12,045**	**630**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (A)—*Contd.*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	नाचणी/Ragi क्षेत्र Area (15)	नाचणी/Ragi उत्पादन Outturn (16)	नाचणी/Ragi दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (17)	मका/Maize क्षेत्र Area (18)	मका/Maize उत्पादन Outturn (19)	मका/Maize दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (20)	बार्ली/Barley क्षेत्र Area (21)	बार्ली/Barley उत्पादन Outturn (22)	बार्ली/Barley दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (23)	इतर तृणधान्ये/Other cereals क्षेत्र Area (24)	इतर तृणधान्ये/Other cereals उत्पादन Outturn (25)	इतर तृणधान्ये/Other cereals दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (26)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	212	192	904	2	2	1,000	..	..	..	119	93	781	Thane
3	रायगड	241	187	777	1	1	1,000	..	..	..	64	49	765	Raigad
4	रत्नागिरी	347	412	1,186	2	2	1,000	..	..	..	220	149	677	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	100	115	1,153	1	1	1,000	..	..	..	20	13	650	Sindhudurg
6	नाशिक	464	444	956	69	62	899	..	..	.	204	178	872	Nashik
7	धुळे	85	73	854	173	155	896	..	..	..	206	185	898	Dhule
8	जळगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	10	9	900	Jalgaon
9	अहमदनगर	38	31	814	35	32	914	..	..	..	66	57	863	Ahmednagar
10	पुणे	126	103	814	26	27	1,038	2	2	1,000	86	73	848	Pune
11	सातारा	141	159	1,128	19	29	1,526	1	1	1,000	59	74	1,254	Satara
12	सांगली	9	12	1,354	87	156	1,793	..	..	..	6	5	833	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	124	198	1,597	2	2	1,000	11	9	818	Solapur
14	कोल्हापूर	303	442	1,459	59	137	2,322	..	..	..	53	47	886	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	104	81	779	..	..	..	3	3	1,000	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	31	23	742	..	..	..	9	8	888	Jalna
17	परभणी	..	..	..	24	17	708	..	..	..	10	9	900	Parbhani
18	बीड	..	..	..	19	16	816	..	..	..	39	34	871	Beed
19	नांदेड	..	..	..	9	7	778	5	3	600	12	8	916	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	107	71	816	5	3	600	30	23	766	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	6	5	816	1	1	1,000	65	57	890	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	22	16	727	..	..	..	1	..	..	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	16	13	812	Akola
24	अमरावती	..	..	..	4	3	816	..	..	..	44	34	772	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	2	2	1,000	..	..	..	1	1	1,000	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2	1,000	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	1	500	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	26	22	846	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	24	20	833	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	12	10	816	..	..	..	8	7	875	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**2,066**	**2,170**	**1,050**	**938**	**1,053**	**1,123**	**16**	**12**	**750**	**1,416**	**1,183**	**835**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (A)—*Contd.*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण तृणधान्ये/Total Cereals क्षेत्र Area (27)	उत्पादन Outturn (28)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (29)	हरभरा/Gram क्षेत्र Area (30)	उत्पादन Outturn (31)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (32)	तूर/Tur क्षेत्र Area (33)	उत्पादन Outturn (34)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (35)	इतर कडधान्ये/Other Pulses क्षेत्र Area (36)	उत्पादन Outturn (37)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (38)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,849	3,123	1,689	33	14	423	44	38	865	123	61	495	Thane
3	रायगड	1,814	3,229	1,780	25	11	423	18	16	865	93	29	311	Raigad
4	रत्नागिरी	1,345	2,333	1,734	..	..	..	6	5	865	63	25	396	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	913	1,968	2,156	..	..	..	..	..	..	49	18	367	Sindhudurg
6	नाशिक	6,342	5,003	789	468	235	502	65	56	865	575	229	398	Nashik
7	धुळे	4,252	4,348	1,023	254	136	535	165	120	729	1,080	677	626	Dhule
8	जळगाव	4,549	6,802	1,495	459	311	677	202	197	976	1,317	687	521	Jalgaon
9	अहमदनगर	9,975	5,661	568	321	185	576	155	73	469	386	154	398	Ahmednagar
10	पुणे	8,882	6,199	698	360	227	630	30	14	480	419	202	482	Pune
11	सातारा	4,554	5,237	1,150	135	67	496	89	37	413	519	205	395	Satara
12	सांगली	4,164	3,874	930	225	123	547	128	53	413	518	227	438	Sangli
13	सोलापूर	8,391	4,493	535	316	202	639	370	142	385	470	158	336	Solapur
14	कोल्हापूर	1,994	4,120	2,066	98	56	571	54	22	413	160	50	313	Kolhapur
15	औरंगाबाद	5,457	4,319	791	468	271	579	456	173	378	869	369	425	Aurangabad
16	जालना	3,469	2,868	827	124	61	492	391	254	649	1,059	368	347	Jalna
17	परभणी	4,903	4,394	896	381	203	533	705	564	800	1,436	351	244	Parbhani
18	बीड	5,898	4,074	691	228	110	482	485	274	565	536	186	347	Beed
19	नांदेड	3,442	4,747	1,379	155	69	445	457	415	908	753	248	329	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,545	2,814	794	372	197	529	820	497	606	424	127	300	Osmanabad
21	लातूर	3,067	3,799	1,239	285	124	435	686	389	568	770	254	330	Latur
22	बुलढाणा	2,583	4,792	1,855	208	114	548	515	521	1,013	1,143	636	556	Buldhana
23	अकोला	3,273	5,812	1,776	283	107	378	774	753	972	1,582	658	416	Akola
24	अमरावती	2,394	3,919	1,637	273	138	505	786	693	882	761	186	244	Amravati
25	यवतमाळ	2,647	4,451	1,682	115	52	452	839	760	906	771	237	307	Yavatmal
26	वर्धा	1,156	1,755	1,518	154	88	571	459	459	1,000	84	40	476	Wardha
27	नागपूर	2,398	2,672	1,114	278	130	468	529	372	704	155	70	452	Nagpur
28	भंडारा	3,493	3,969	1,136	126	55	436	83	60	718	333	149	447	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,078	2,746	692	91	45	492	198	150	757	417	165	396	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,628	1,552	953	37	15	392	13	9	718	236	117	496	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**1,11,455**	**1,15,073**	**1,032**	**6,272**	**3,346**	**534**	**9,522**	**7,116**	**747**	**1,71,01**	**6,883**	**402**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/Table No. 12.2 (A)—*Contd.*

अनुक्रमांक Senal No.	जिल्हा	एकूण कडधान्ये/Total Pulses क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect	एकूण अन्नधान्ये/Total foodgrains क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	ऊस/Sugercane क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	कापूस/Cotton क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	मिरची/Chilies क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	District
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	200	113	565	2,049	3,236	1,579	..	..	..	..	..	..	3	2	666	Thane
3	रायगड	136	56	412	1,950	3,285	1,684	..	..	..	..	..	..	4	4	1,000	Raigad
4	रत्नागिरी	69	30	434	1,414	2,363	1,671	..	..	..	..	..	..	1	1	1,000	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	49	18	367	962	1,986	2,064	..	..	..	..	..	..	5	5	1,000	Sindhudurg
6	नाशिक	1,108	520	469	7,450	5,523	741	284	28,970	102	5	6	204	32	30	937	Nashik
7	धुळे	1,499	933	622	5,751	5,281	918	136	8,584	63	645	586	154	56	47	839	Dhule
8	जळगाव	1,978	1,195	604	6,527	7,997	1,454	104	8,704	84	1,651	1,970	203	37	41	1,108	Jalgaon
9	अहमदनगर	862	412	478	10,837	6,073	560	449	43,807	98	12	20	283	23	26	1,130	Ahmednagar
10	पुणे	809	443	548	9,691	6,642	865	319	31,327	98	1	2	340	40	40	1,000	Pune
11	सातारा	743	309	416	5,297	5,546	1,047	328	28,789	88	8	17	361	18	16	888	Satara
12	सांगली	871	403	463	5,035	4,277	849	217	22,221	102	12	23	326	50	40	800	Sangli
13	सोलापूर	1,156	502	434	9,547	4,995	523	366	31,757	87	17	26	259	35	27	771	Solapur
14	कोल्हापूर	312	128	410	2,306	4,248	1,842	578	53,893	93	1	1	170	65	22	338	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,793	813	453	7,250	5,132	708	224	19,401	87	599	684	194	42	17	404	Aurangabad
16	जालना	1,574	683	434	5,043	3,551	705	132	13,094	99	1,241	916	125	24	10	416	Jalna
17	परभणी	2,522	1,118	443	7,425	5,512	742	81	6,588	81	2,510	1,936	131	24	14	583	Parbhani
18	बीड	1,249	570	456	7,147	4,644	650	142	10,389	73	289	273	160	48	24	500	Beed
19	नांदेड	1,365	732	537	4,807	5,479	1,140	107	8,118	76	2,213	2,240	172	121	39	322	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,616	821	508	5,161	3,635	704	181	11,577	764	..	..	..	30	12	400	Osmanabad
21	लातूर	1,741	767	441	4,808	4,566	950	95	6,601	69	207	174	143	28	11	393	Latur
22	बुलढाणा	1,866	1,271	681	4,449	6,063	1,363	18	1,316	73	2,558	2,037	135	32	16	500	Buldhana
23	अकोला	2,639	1,518	575	5,912	7,330	1,240	3	208	69	3,588	2,588	123	22	10	454	Akola
24	अमरावती	1,820	1,017	559	4,214	4,936	1,171	9	710	79	3,629	2,796	131	66	68	1,030	Amravati
25	यवतमाळ	1,725	1,049	608	4,372	5,500	1,258	45	3,127	69	4,417	2,976	115	31	19	619	Yavatmal
26	वर्धा	697	587	842	1,853	2,342	1,264	1	69	69	1,489	1,785	204	10	5	500	Wardha
27	नागपूर	962	572	595	3,360	3,244	965	3	208	69	656	518	134	249	33	132	Nagpur
28	भंडारा	542	264	487	4,035	4,233	1,049	8	556	69	..	.	..	42	17	464	Bhandara
29	चंद्रपूर	706	360	510	3,784	3,106	821	1	69	69	607	540	151	112	53	473	Chandrapur
30	गडचिरोली	286	141	493	1,914	1,693	884	..	..	..	..	..	..	23	11	478	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**32,895**	**17,345**	**14,527**	**1,44,350**	**1,32,418**	**917**	**3,831**	**3,40,083**	**89**	**26,355**	**22,114**	**143**	**1,273**	**660**	**518**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (A)—*Contd.*

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	भुईमूग/Groundnut			तीळ/Til			मोहरी/राई/Rape/Mustered			एरंडी/Castered seed			तंबाखू/Tobacco			District
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	
(1)	(2)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	5	9	1,800	11	1	120	2	1	300	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	4	8	2,000	17	2	120	1	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	6	14	2,333	1	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	43	85	1,976	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	518	445	859	5	1	120	6	3	429	..	..	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	1,042	826	792	119	42	358	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	606	639	1,054	792	250	317	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	344	637	1,851	30	4	120	1	..	..	18	5	286	1	1	1,000	Ahmednagar
10	पुणे	480	738	1,537	28	3	120	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Pune
11	सातारा	734	1,036	1,411	2	..	..	6	3	429	..	..	..	2	2	1,000	Satara
12	सांगली	459	491	1,067	7	1	120	3	1	429	..	..	..	29	33	1,137	Sangli
13	सोलापूर	462	653	1,413	12	1	120	..	..	..	..	..	..	2	2	1,000	Solapur
14	कोल्हापूर	704	1,120	1,590	..	..	..	..	..	..	..	..	..	41	51	1,243	Kolhapur
15	औरंगाबाद	144	102	708	166	20	120	..	..	..	3	1	333	1	1	1,000	Aurangabad
16	जालना	103	98	951	77	16	209	..	..	..	2	1	300	..	..	..	Jalna
17	परभणी	557	796	1,429	102	15	147	3	1	250	5	1	150	..	..	..	Parbhani
18	बीड	293	286	976	113	17	155	9	4	300	7	2	250	2	2	1,000	Beed
19	नांदेड	261	367	1,406	149	28	188	1	..	..	11	4	400	1	1	1,000	Nanded
20	उस्मानाबाद	244	249	1,020	96	10	101	1	1	500	5	2	400	2	2	1,000	Osmanabad
21	लातूर	332	236	710	148	15	102	1	1	500	4	1	300	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	160	126	787	216	56	260	3	1	200	2	1	286	..	..	..	Buldhana
23	अकोला	100	77	770	158	20	127	3	1	200	5	1	286	..	..	..	Akola
24	अमरावती	335	248	740	92	12	130	3	1	200	3	1	286	1	1	1,000	Amravati
25	यवतमाळ	166	153	921	127	16	126	..	..	..	8	2	286	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	183	139	759	140	34	243	6	3	429	..	..	..	..	..	..	Wardha
27	नागपूर	251	199	792	149	20	134	1	..	..	..	..	..	1	1	1,000	Nagpur
28	भंडारा	7	8	1,142	37	5	135	6	3	429	..	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	1	1	1,000	311	39	125	9	4	429	..	..	..	2	2	1,000	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	60	4	67	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	8,544	9,786	1,145	3,165	632	200	66	28	424	73	22	301	85	99	1,164	Maharashtra State

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (B)

प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन/Area and Outturn of Principal Crops

1990-91

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात दर हेक्टरी उत्पादन किलोमध्ये)

(Area in '00' hectares and Outturn in '00' tonnes yield per hectare in Kg.)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	तांदूळ/Rice क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (5)	गहू/Wheat क्षेत्र Area (6)	उत्पादन Outturn (7)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (8)	ज्वारी/Jowar क्षेत्र Area (9)	उत्पादन Outturn (10)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (11)	बाजरी/Bajri क्षेत्र Area (12)	उत्पादन Outturn (13)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (14)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,497	2,879	1,923	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	1,518	2,503	1,649	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	770	1,713	2,224	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	801	1,588	1,982	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	400	424	1,060	891	912	1,024	812	720	887	3,615	2,296	635	Nashik
7	धुळे	272	252	927	337	342	1,015	1,702	1,985	1,166	1,518	1,220	804	Dhule
8	जळगाव	60	41	683	366	580	1,585	2,802	4,217	1,505	1,249	1,233	987	Jalgaon
9	अहमदनगर	63	60	952	803	968	1,206	5,744	3,025	527	3,227	1,403	435	Ahmednagar
10	पुणे	609	840	1,379	562	668	1,189	5,366	2,778	518	2,179	1,297	595	Pune
11	सातारा	417	718	1,722	278	351	1,263	2,475	2,718	1,098	1,162	429	369	Satara
12	सांगली	171	273	1,597	238	268	1,126	2,739	2,502	914	911	213	234	Sangli
13	सोलापूर	50	44	880	446	476	1,067	7,087	3,806	537	295	113	383	Solapur
14	कोल्हापूर	1,016	2,560	2,520	99	136	1,374	517	1,172	2,267	1	1	1,000	Kolhapur
15	औरंगाबाद	28	21	750	423	409	967	2,981	2,386	800	1,942	1,202	619	Aurangabad
16	जालना	27	18	667	388	348	897	2,255	1,689	749	834	522	626	Jalna
17	परभणी	258	256	992	526	447	850	4,097	3,681	899	92	52	565	Parbhani
18	बीड	73	58	795	326	331	1,015	3,889	2,982	767	1,642	851	518	Beed
19	नांदेड	317	311	981	262	226	863	2,669	3,085	1,156	7	4	571	Nanded
20	उस्मानाबाद	146	140	959	267	256	959	2,944	2,522	857	109	44	404	Osmanabad

21	लातूर	..	..	253	288	1,138	238	236	992	2,357	2,630	1,116	114	47	412	Latur
22	बुलढाणा	..	..	38	28	737	299	399	1,334	2,058	4,093	1,989	139	84	604	Buldhana
23	अकोला	..	..	78	56	718	273	292	1,070	2,750	4,433	1,612	61	37	607	Akola
24	अमरावती	..	..	144	57	396	308	365	1,185	1,824	2,581	1,415	38	20	526	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	88	70	796	189	249	1,378	2,227	3,450	1,549	127	71	559	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	53	34	642	211	201	953	811	781	963	7	3	429	Wardha
27	नागपूर	..	..	386	389	1,008	498	464	932	1,461	1,517	1,038	1	1	1,000	Nagpur
28	भंडारा	..	..	3,315	4,110	1,240	236	108	458	113	43	381	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	1,576	2,058	1,306	251	142	566	1,396	586	420	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	1,390	1,348	970	19	13	684	235	98	417	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य		..	**15,814**	**23,137**	**1,463**	**8,734**	**9,187**	**1,052**	**63,311**	**59,480**	**940**	**19,270**	**11,143**	**578**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (B)—*contd.*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	नाचणी/Ragi क्षेत्र Area (15)	नाचणी/Ragi उत्पादन Outturn (16)	नाचणी/Ragi दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (17)	मका/Maize क्षेत्र Area (18)	मका/Maize उत्पादन Outturn (19)	मका/Maize दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (20)	बार्ली/Barley क्षेत्र Area (21)	बार्ली/Barley उत्पादन Outturn (22)	बार्ली/Barley दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (23)	इतर तृणधान्ये/Other cereals क्षेत्र Area (24)	इतर तृणधान्ये/Other cereals उत्पादन Outturn (25)	इतर तृणधान्ये/Other cereals दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (26)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	213	189	887	3	2	668	..	..	..	130	85	825	Thane
3	रायगड	244	149	611	1	1	1,000	..	..	..	70	56	800	Raigad
4	रत्नागिरी	345	432	1,252	2	2	1,000	..	..	..	220	145	659	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	97	117	1,206	1	1	1,000	..	..	..	21	11	524	Sindhudurg
6	नाशिक	471	447	949	81	69	852	..	..	..	222	222	1,000	Nashik
7	धुळे	88	88	1,000	192	309	1,609	..	..	..	145	125	862	Dhule
8	जळगाव	..	..	..	6	5	833	..	..	..	11	13	1,182	Jalgaon
9	अहमदनगर	35	28	800	58	61	1,052	..	..	..	33	40	1,212	Ahmednagar
10	पुणे	130	105	808	54	63	1,167	6	5	833	25	29	1,160	Pune
11	सातारा	144	183	1,271	26	36	1,385	1	1	1,000	50	39	780	Satara
12	सांगली	9	12	1,333	52	81	1,558	..	..	..	7	6	857	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	207	251	1,213	3	2	667	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	299	388	1,298	63	108	1,714	..	..	..	74	85	1,149	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	110	85	773	..	..	..	1	2	2,000	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	41	32	781	..	..	..	4	5	1,250	Jalna
17	परभणी	..	..	..	13	10	769	..	..	..	1	1	1,000	Parbhani
18	बीड	..	..	..	35	32	914	..	..	..	14	10	714	Beed
19	नांदेड	..	..	..	7	7	1,000	8	6	750	6	6	1,000	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	79	153	1,937	4	3	750	6	5	833	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	3	3	1,000	5	4	800	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	28	24	857	..	..	..	..	..	..	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	4	3	750	..	..	..	8	8	1,000	Akola
24	अमरावती	..	..	..	7	5	714	..	..	..	40	24	600	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	1	1	1,000	..	..	..	1	1	1,000	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	1	500	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	1	500	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	24	17	708	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	17	9	529	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	8	6	750	..	..	..	2	1	500	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	**2,075**	**2,138**	**1,030**	**1,079**	**1347**	**1,248**	**25**	**20**	**800**	**1,114**	**951**	**854**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (B)—*contd.*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण तृणधान्ये/Total Cereals क्षेत्र Area (27)	उत्पादन Outturn (28)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (29)	हरभरा/Gram क्षेत्र Area (30)	उत्पादन Outturn (31)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (32)	तूर/Tur क्षेत्र Area (33)	उत्पादन Outturn (34)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (35)	इतर कडधान्ये/Other Pulses क्षेत्र Area (36)	उत्पादन Outturn (37)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (38)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,816	3,155	1,737	32	17	531	44	18	409	130	66	508	Thane
3	रायगड	1,833	2,709	1,478	25	13	520	18	8	444	102	43	422	Raigad
4	रत्नागिरी	1,337	2,292	1,714	..	..	..	6	3	500	66	28	424	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	920	1,717	1,866	..	..	..	..	..	..	44	18	409	Sindudurg
6	नाशिक	6,492	5,090	784	500	245	490	75	58	773	552	259	469	Nashik
7	धुळे	4,254	4,321	1,016	281	172	612	183	130	710	1,048	519	495	Dhule
8	जळगाव	4,494	6,089	1,355	539	386	716	209	172	871	1,226	602	491	Jalgaon
9	अहमदनगर	9,963	5,585	561	342	182	532	175	50	286	486	163	335	Ahmadnagar
10	पुणे	8,931	5,785	648	388	1,203	523	31	9	290	298	101	339	Pune
11	सातारा	4,553	4,475	983	143	74	518	98	41	418	354	157	444	Satara
12	सांगली	4,127	3,355	813	234	117	500	131	55	420	414	184	444	Sangli
13	सोलापूर	8,088	4,692	580	340	169	497	395	96	243	393	133	338	Solapur
14	कोल्हापूर	2,069	4,450	2.151	125	75	600	50	21	420	179	82	458	Kolhapur
15	औरंगाबाद	5,485	4,105	748	485	273	563	529	136	257	740	336	454	Aurangabad
16	जालना	3,549	2,614	737	138	66	478	432	64	148	1,008	395	392	Jalna
17	परभणी	4,987	4,447	892	405	184	454	787	188	239	1,219	250	205	Parbhani
18	बीड	5,979	4,264	713	231	110	476	517	119	230	484	186	384	Beed
19	नांदेड	3,276	3,645	1,113	168	69	411	456	128	281	570	176	309	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,555	3,123	879	401	204	509	835	227	272	361	124	344	Osmanabad
21	लातूर	2,970	3,208	1,081	281	110	392	664	135	203	789	307	389	Latur
22	बुलढाणा	2,562	4,628	1,806	234	130	556	551	208	378	1,194	735	616	Buldhana
23	अकोला	3,174	4,829	1,521	307	193	629	783	484	618	1,633	777	476	Akola
24	अमरावती	2,361	3,052	1,293	303	177	584	831	508	611	728	344	473	Amravati
25	यवतमाळ	2,633	3,842	1,459	127	73	575	884	549	621	773	271	351	Yavatmal
26	वर्धा	1,084	1,020	941	159	95	598	523	345	660	69	22	319	Wardha
27	नागपूर	2,348	2,372	1,010	289	152	526	562	317	564	168	74	441	Nagpur
28	भंडारा	3,688	4,278	1,160	125	55	440	87	50	575	251	104	414	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,240	2,795	863	90	21	233	204	81	397	316	128	405	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,654	1,446	886	37	13	351	16	9	563	173	68	393	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1,11,422**	**1,07,403**	**964**	**6,729**	**3,578**	**532**	**10,076**	**4,209**	**418**	**15,768**	**6,652**	**422**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (B)—*contd.*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण कडधान्ये/Total Pulses क्षेत्र Area (39)	उत्पादन Outturn (40)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (41)	एकूण अन्नधान्ये/Total foodgrains क्षेत्र Area (42)	उत्पादन Outturn (43)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (44)	ऊस (उसात)/Sugercane (Cane) क्षेत्र Area (45)	उत्पादन Outturn (46)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (47)	कापूस (रुई)/Cotton (Lint) क्षेत्र Area (48)	उत्पादन Outturn (49)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (50)	मिरची/Chillies क्षेत्र Area (51)	उत्पादन Outturn (52)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (53)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	206	101	490	2,022	3,256	1,610	..	..	..	..	..	..	3	2	668	Thane
3	रायगड	145	64	441	1,978	2,773	1,402	..	..	..	..	..	..	5	5	1,000	Raigad
4	रत्नागिरी	72	31	431	1,409	2,323	1,649	..	..	..	..	..	..	2	2	1,000	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	44	18	409	964	1,735	1,800	..	..	..	..	..	..	5	5	1,000	Sidhudurg
6	नाशिक	1,127	562	499	7,519	5,652	752	317	35,436	1,11,785	8	14	298	33	31	939	Nashik
7	धुळे	1,512	821	543	5,766	5,142	892	134	9,743	72,709	662	539	138	60	52	868	Dhule
8	जळगाव	1,974	1,160	588	6,468	7,249	1,121	140	11,333	80,950	1,881	1,896	171	40	45	1,125	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,003	395	394	10,966	5,980	545	557	50,239	90,196	17	25	250	19	21	1,105	Ahmednagar
10	पुणे	717	313	437	9,648	6,098	632	323	28,823	89,235	2	4	340	44	45	1,023	Pune
11	सातारा	595	272	457	5,148	4,747	922	366	31,903	87,167	7	13	316	19	16	842	Satara
12	सांगली	779	356	457	4,906	3,711	756	241	22,192	92,083	13	23	301	55	45	818	Sangli
13	सोलापूर	1,128	398	353	9,216	5,090	552	387	33,017	85,315	24	24	170	36	28	778	Solapur
14	कोल्हापूर	354	178	503	2,423	4,628	1,910	627	56,115	89,498	2	2	170	69	24	348	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,754	745	425	7,239	4,850	670	284	22,533	79,342	639	708	188	41	16	390	Aurangabad
16	जालना	1,578	525	333	5,127	3,139	612	125	12,633	1,01,064	1,329	945	121	20	8	400	Jalna
17	परभणी	2,411	622	258	7,398	5,069	685	106	8,625	81,368	2,661	1,307	84	29	12	414	Parbhani
18	बीड	1,232	415	337	7,211	4,679	649	208	14,832	71,308	317	232	124	40	18	450	Beed
19	नांदेड	1,194	373	312	4,470	4,018	899	129	9,534	73,907	2,278	1,201	90	126	41	325	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,597	555	348	5,152	3,678	714	202	14,930	73,911	..	..	..	35	14	400	Osmanabad
21	लातूर	1,734	552	318	4,704	3,760	799	123	9,091	73,911	234	103	75	30	10	333	Latur
22	बुलढाणा	1,979	1,073	542	4,541	5,701	1,256	34	2,646	77,824	2,654	1,691	108	34	18	529	Buldhana
23	अकोला	2,723	1,454	534	5,897	6,283	1,066	31	2,412	77,806	3,719	2,605	120	16	7	438	Akola
24	अमरावती	1,862	1,029	553	4,223	4,081	966	17	1,424	83,765	3,734	2,541	116	65	64	985	Amravati
25	यवतमाळ	1,784	893	501	4,417	4,735	1,072	72	5,378	74,694	4,248	2,134	85	34	22	647	Yavatmal
26	वर्धा	751	462	615	1,835	1,482	808	1	78	78,000	1,539	1,813	200	14	7	500	Wardha
27	नागपूर	1,019	543	533	3,367	2,915	866	3	233	77,667	695	547	134	249	34	137	Nagpur
28	भंडारा	463	209	451	4,151	4,487	1,081	11	856	77,818	..	..	..	42	17	405	Bhandara
29	चंद्रपूर	610	230	377	3,850	3,025	786	2	156	78,000	639	436	116	93	48	516	Chandrapuur
30	गडचिरोली	226	90	398	1,880	1,556	828	..	..	..	..	..	..	36	18	500	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**32,573**	**14,439**	**433**	**1,43,895**	**1,21,842**	**847**	**4,440**	**3,84,162**	**86,523**	**27,302**	**18,803**	**117**	**1,294**	**675**	**522**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (B)—*contd.*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	भुईमूग/Groundnut क्षेत्र Area (54)	उत्पादन Outturn (55)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (56)	तीळ/Sesame क्षेत्र Area (57)	उत्पादन Outturn (58)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (59)	मोहरी/राई आणि जवस Rape/Mustered and Linseed क्षेत्र Area (60)	उत्पादन Outturn (61)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (62)	एरंडी/Casterseed क्षेत्र Area (63)	उत्पादन Outturn (64)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (65)	तंबाखू/Tobacco क्षेत्र Area (66)	उत्पादन Outturn (67)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (68)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	4	5	1,250	11	3	273	2	1	500	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	5	9	1,800	17	5	294	1	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	8	19	2,375	1	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	42	107	2,548	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	519	435	838	4	2	500	5	2	400	..	..	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	1,008	952	944	118	35	297	2	1	500	..	..	...	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	657	691	1,052	653	281	430	2	1	500	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	147	663	1,590	29	8	276	29	7	241	16	5	313	1	1	1,000	Ahmednagar
10	पुणे	476	726	1,525	31	9	290	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Pune
11	सातारा	755	905	1,199	2	1	500	11	4	286	..	..	..	1	1	1,000	Satara
12	सांगली	471	519	1,102	8	2	250	18	8	444	..	..	..	35	34	971	Sangli
13	सोलापूर	506	854	1,154	13	3	231	32	7	219	..	..	..	1	1	1,000	Solapur
14	कोल्हापूर	694	1,137	1,638	..	..	..	..	..	..	..	..	..	53	58	1,094	Kolhapur
15	औरंगाबाद	172	162	942	158	45	285	265	69	260	3	1	333	1	1	1,000	Aurangabad
16	जालना	122	115	943	67	14	209	57	11	193	1	1	1,000	..	..	..	Jalna
17	परभणी	573	841	1,468	118	14	119	267	53	199	2	1	500	..	..	..	Parbhani
18	बीड	345	305	884	88	31	352	210	35	167	9	3	333	1	1	1,000	Beed
19	नांदेड	262	204	779	134	18	134	36	8	222	6	3	500	1	1	1,000	Nanded
20	उस्मानाबाद	252	161	639	86	22	256	187	40	214	7	2	286	1	1	1,000	Osmanabad
21	लातूर	326	133	408	141	35	248	111	22	198	2	1	500	1	1	1,000	Latur
22	बुलढाणा	175	170	971	213	48	225	9	3	333	3	1	333	..	..	..	Buldhana
23	अकोला	110	85	773	170	42	247	13	4	308	2	1	500	..	..	..	Akola
24	अमरावती	303	204	673	60	19	216	23	6	261	..	..	..	1	1	1,000	Amravati
25	यवतमाळ	181	184	1,071	219	31	142	35	9	257	4	2	500	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	184	181	984	111	18	162	71	16	225	..	..	..	..	..	..	Wardha
27	नागपूर	231	132	571	146	34	233	296	89	301	..	..	..	1	1	1,000	Nagpur
28	भंडारा	9	13	1,444	32	6	188	239	39	163	..	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	4	4	1,000	252	22	81	392	62	158	..	..	..	1	1	1,000	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	62	5	81	36	7	194	..	..	..	2	1	500	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**8,811**	**9,916**	**1,125**	**2,882**	**752**	**261**	**2,350**	**504**	**215**	**55**	**21**	**382**	**101**	**104**	**1,030**	**Maharashtra State**

टीप.—कपाशीचे उत्पादन " 00 " गाठीत असून एक गाठ १७० किलोची आहे.

Note.—The Production of Cotton is in " 00 " bales of 170 Kg. each.

आधार.—कृषि संचलनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune.

12. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जास्त उत्पादित पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व

Area and average yield per hectare of

(1989-90 and

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	तांदूळ (खरीप) Rice (Kharif)						गहू Wheat					
		क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield Rate			क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield Rate		
		एकूण Total	जास्त उत्पन्न देणाऱ्या जाती H. Y. V.	टक्केवारी %	एकूण Total	जास्त उत्पन्न देणाऱ्या जाती H. Y. V.	टक्केवारी %	एकूण Total	जास्त उत्पन्न देणाऱ्या जाती H. Y. V.	टक्केवारी %	एकूण Total	जास्त उत्पन्न देणाऱ्या जाती H. Y. V.	टक्केवारी %
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1985-86	15,155	10,440	68.9	1,407	1,662	118.1	8,815	6,362	72.2	731	839	114.8
2	1986-87	15,028	10,359	68.9	1,138	1,373	120.7	7,355	5,063	68.8	729	857	117.8
3	1987-88	13,435	8,895	66.2	1,256	1,374	111.2	7,327	6,107	83.3	864	924	106.8
4	1988-89	15,061	11,032	73.3	1,707	1,847	108.2	8,790	7,472	85.0	1,187	1,242	104.7
5	1989-90	14,953	10,990	73.5	1,519	1,647	108.5	8,419	7,047	83.7	1,077	1,143	106.0
6	1990-91	15,398	11,853	76.98	1,147	1,532	105.9	8,734	7,113	81.4	1,052	1,102	104.8

सत्यमेव जयते

टीप.–एच. वाय. व्ही.–अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती.

आधार.–कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 12.3

दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन

High yielding varieties Crops

1990-91)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात. प्रति हेक्टरी सरासरी उत्पादन किलोत)
(Area in '00' hectares. Yield Rate in Kg. per Hectare)

बाजरी Bajra						ज्वारी (खरीप) Jowar (Kharif)					
क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield rate			क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield rate		
एकूण	सरासरी उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी	एकूण	सरासरी उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी	एकूण	सरासरी उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी	एकूण	सरासरी उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी
Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
17,028	10,081	59.2	246	298	121.1	28,804	21,944	76.2	921	1,073	116.5
17,337	10,408	60.0	268	309	115.3	28,693	23,377	81.5	736	876	119.4
18,149	11,532	63.5	501	614	122.7	29,733	23,700	79.7	1,308	1,423	108.7
19,637	12,411	63.2	459	534	116.5	NA	NA	NA	NA	NA	NA
19,121	13,528	70.7	630	715	113.6	NA	NA	NA	NA	NA	NA
19,270	14,322	74.3	518	613	106.0	NA	NA	NA	NA	NA	NA

Note .— Y. V. High Yielding Varieties.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्र./TABLE No. 12.4 (A)

भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन

Average yield of Important Crops In India by States

(1989-90)

अ. क्र. Sr. No.	राज्ये/ केंद्रशासित प्रदेश	तांदूळ Rice	ज्वारी Jawar	बाजरी Bajra	मका Maize	रागी Ragi	गहू Wheat	बार्ली Barely	हरभरा Gram	ऊस Sugarcane	बटाटा Potato	कापूस (रूई) Cotton (Lint)	States/Union Territories
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	आंध्रप्रदेश ..	2,367	688	703	2,244	1,215	787	..	608	70,468	@	244	Andra Pradesh
2	आसाम ..	1,148	..	..	635	@	940	..	455	42,951	5,882	@	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	1,144	..	..	1,209	..	1,882	..	..	..	6,325	@	Aurnachal Pradesh
4	बिहार ..	1,802	456	490	1,717	769	1,645	825	779	53,725	9,511	@	Bihar
5	गुजराथ ..	1,360	497	995	1,486	815	1,780	..	605	86,413	20,710	251	Gujrat
6	गोवा, दीव, दमण	2,570	..	..	..	1,056	..	..	..	45,842	..	..	Goa, Div, Daman
7	हरियाणा ..	2,721	248	696	1,421	@	3,181	1,941	700	43,000	16,333	430	Hariyana
8	हिमाचल प्रदेश	1,065	..	@	2,134	688	1,467	1,293	281	11,800	12,156	@	Himachal Pradesh
9	जम्मु आणि काश्मिर	2,008	@	467	1,506	..	1,159	721	@	@	@	@	Jammu and Kashmir
10	कर्नाटक ..	2,009	696	547	2,800	1,199	@	..	333	80,068	11,738	225	Karnatak
11	केरळ ..	1,857	512	..	..	833	..	..	..	65,037	@	@	Kerala
12	मध्यप्रदेश ..	897	994	789	1,659	@	1,255	959	661	35,442	10,983	121	Madya Pradesh
13	महाराष्ट्र ..	1,519	1,032	630	1,123	1,050	1,077	750	533	88,794	4,331	143	Maharashtra
14	मणिपूर ..	1,509	..	..	@	..	..	..	..	32,588	6,108	@	Manipur
15	मेघालय ..	1,118	..	..	1,264	..	1,283	..	@	@	6,269	@	Meghalaya
16	मिझोराम ..	1,117	..	..	1,319	..	..	..	..	@	@	@	Mizoram
17	नागालँड ..	1,177	..	..	873	..	..	..	..	34,211	@	@	Nagaland
18	ओरिसा ..	1,431	720	833	1,168	982	1,721	..	721	70,000	10,593	@	Orisa
19	पंजाब ..	3,510	1,000	909	1,900	..	3,593	2,538	711	63,107	19,627	570	Punjab
20	राजस्थान ..	1,270	396	371	1,394	..	2,060	1,587	622	45,917	@	386	Rajasthan
21	सिक्कीम ..	1,204	..	..	1,444	1,031	1,678	1,235	..	..	6,000	..	Sikkim
22	तामीळनाडू ..	3,089	964	1,529	1,448	1,767	1,000	@	582	1,01,491	@	325	Tamilnadu
23	त्रिपुरा ..	1,835	..	..	..	..	1,000	..	@	@	@	..	Tripura
24	उत्तर प्रदेश ..	1,747	1,077	1,071	138	1,233	2,047	1,562	743	55,322	18,205	161	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल..	1,946	@	667	2,089	890	1,742	1,461	579	68,278	21,977	@	West Bengal
26	अंदमान व निकोबार	2,437	..	..	..	..	..	..	..	@	..	..	Andaman and Nicobar
27	दिल्ली ..	2,545	..	1,074	1,000	..	3,180	@	@	..	@	@	Delhi
28	दादरा नगर हवेली	1,856	..	..	..	1,296	@	..	@	..	..	..	Dadara, Nagar, Haveli
29	पॉंडेचरी ..	2,211	..	1,667	..	@	..	..	..	@	..	@	Pondecharry
	भारत ..	1,745	869	610	1,632	1,181	2,121	1,500	652	65,630	15,714	252	INDIA

टीप : (@) राज्यातील पीक महत्वाचे नसल्याने सरासरी उत्पादनाची मोजणी केली नाही.

Note : @ Crop being unimportant in State/Union Territory, average yields has not been calculated.

आधार : कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source : Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.4 (B)

भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन

Average yield of important crops in India by States

सरासरी उत्पन्न प्रती हेक्टरी किलोमध्ये / Average yield in kg. per hectare

1990-91

अनुक्रमांक Serial No. (1)	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश (2)	तांदुळ Rice (3)	ज्वारी Jawar (4)	बाजरी Bajra (5)	मका Maize (6)	नाचणी Ragi (7)	गहू Wheat (8)	बार्ली Barely (9)	हरभरा Gram (10)	ऊस Sugarcane (cane) (11)	बटाटा Potato (12)	कापूस Cotton (lint) (13)	States/ Union Territories (2)
1	आंध्र प्रदेश	2,448	726	725	2,251	1,177	813	9	630	69,870	5,556	285	Andhra Pradesh
2	आसाम	1,313	..	..	626	..	1,248	..	469	42,514	7,235	77	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	1,170	..	..	1,215	..	1,914	..	..	..	6,500	..	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1,215	500	505	1,597	904	1,801	..	940	52,490	9,229	255	Bihar
5	गुजरात	1,491	444	889	1,437	849	1,966	927	680	89,600	24,554	244	Gujrat
6	गोवा	2,710	..	..	..	1,027	..	..	..	46,667	..	..	Goa
7	हरियाणा	2,778	496	863	1,400	..	3,479	..	722	52,721	16,053	400	Hariyana
8	हिमाचल प्रदेश	1,254	..	..	2,053	683	1,599	2,098	..	12,680	12,767	170	Himachal Pradesh
9	जम्मू काश्मिर	2,008	..	467	1,506	..	1,159	1,471	..	45,500	1,769	850	Jammu Kashmir
10	कर्नाटक	2,073	620	482	2,513	988	456	721	296	75,713	12,234	187	Karnatak
11	केरळ	1,942	500	..	..	833	..	..	..	65,268	..	276	Kerala
12	मध्य प्रदेश	1,176	898	881	1,413	288	1,485	..	737	35,413	10,952	110	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	1,463	939	578	1,248	1,030	1,052	1,051	532	86,523	4,864	117	Maharashtra
14	मणिपूर	1,742	..	..	2,478	..	..	800	..	31,947	6,083	128	Manipur
15	मेघालय	1,155	..	..	1,196	..	1,283	..	600	22,000	6,280	124	Meghalaya
16	मिझोरम	1,244	..	..	1,682	..	..	..	..	3,600	2,667	453	Mizoram
17	नागालैंड	1,227	..	..	933	..	..	..	..	33,947	10,000	170	Nagaland
18	ओरीसा	1,198	782	824	1,054	892	1,720	..	721	72,429	9,489	214	Orissa
19	पंजाब	3,229	1,000	1,091	1,787	..	3,715	..	745	55,366	18,531	463	Punjab
20	राजस्थान	1,178	555	519	1,323	..	2,375	2,757	614	52,680	14,471	343	Rajasthan
21	सिक्किम	1,218	..	..	1,500	914	1,662	1,870	..	..	6,481	..	Sikkim
22	तामिळनाडू	3,076	1,193	1,184	1,502	1,869	1,000	1,526	595	1,02,972	16,235	307	Tamilnadu
23	त्रिपुरा	1,830	..	..	..	..	1,865	..	571	..	18,273	170	Tripura
24	उत्तर प्रदेश	1,826	936	1,110	1,320	1,220	2,162	1,753	878	55,795	18,985	187	Uttarpradesh
25	पश्चिम बंगाल	1,795	571	750	1,263	832	2,156	1,126	586	70,434	23,058	85	West Bengal
	भारत	1,751	819	661	1,524	1,070	2,274	1,681	701	65,269	16,195	224	India

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.5 (A)

वहीत धारण जमिनीच्या आकार वर्गाप्रमाणे धारण संख्या १९८५-८६

Number of Operational Holdings According to Size Groups 1985-86

(आकडे शेकडात/Figures in Hundred

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा		सिमांतिक (एक हेक्टरा-पर्यंत) Marginal (up to 1 Hectare)	अल्पधारक (१ ते २ हे.) Small (1 to 2) Hectare	निम्न मध्यम (२ ते ४ हे.) Semi-medium (2 to 4) Hectare	मध्यम (४ ते १० हे.) Medium (4 to 10) Hectare	मोठे (१० हेक्टरा-पेक्षा जास्त) Large (More than 10 Hectare)	एकूण Total	वहितधारण जमिनीचे क्षेत्र (हेक्टरात) Average size of operational holdings (in hectare)	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	.. संख्या	8	1	..	..	..	9	..	No. Greater Bombay
		क्षेत्र	4	2	1	..	..	7	0.71	Area
2	ठाणे	.. संख्या	1,094	469	344	234	56	2,196	..	No. Thane
		क्षेत्र	522	587	878	1,370	905	4,262	1.94	Area
3	रायगड	.. संख्या	1,301	434	295	166	37	2,233	..	No. Raigad
		क्षेत्र	548	617	816	991	640	3,612	1.62	Area
4	रत्नागिरी	.. संख्या	1,384	498	479	428	121	2,911	..	No. Ratnagiri
		क्षेत्र	531	726	1,437	2,621	2,013	7,328	2.52	Area
5	सिंधुदुर्ग	.. संख्या	1,142	269	227	180	60	1,878	..	No. Sindhudurg
		क्षेत्र	372	395	669	1,100	1,332	3,868	2.06	Area
6	नाशिक	.. संख्या	857	867	981	705	136	3,545	..	No. Nashik
		क्षेत्र	440	1,268	2,694	4,130	2,028	10,561	2.98	Area
7	धुळे	.. संख्या	544	891	785	457	55	2,733	..	No. Dhule
		क्षेत्र	339	1,305	2,133	2,645	977	7,399	2.71	Area
8	जळगाव	.. संख्या	776	1,071	859	517	63	3,287	..	No. Jalgaon
		क्षेत्र	453	1,556	2,429	2,990	1,065	8,494	2.58	Area
9	अहमदनगर	.. संख्या	1,320	1,368	1,377	719	221	4,906	..	No. Ahmadnagar
		क्षेत्र	869	2,402	4,142	4,180	2,045	13,638	2.78	Area
10	पुणे	.. संख्या	1,463	991	987	692	165	4,297	..	No. Pune
		क्षेत्र	699	1,438	2,665	4,186	2,522	11,510	2.68	Area
11	सातारा	.. संख्या	2,682	1,190	798	344	47	5,062	..	No. Satara
		क्षेत्र	1,163	1,760	2,259	2,004	924	8,110	1.60	Area
12	सांगली	.. संख्या	1,499	753	659	376	84	3,371	..	No. Sangli
		क्षेत्र	740	1,129	1,825	2,205	1,218	7,117	2.11	Area
13	सोलापूर	.. संख्या	579	790	993	845	235	3,442	..	No. Solapur
		क्षेत्र	321	1,183	2,664	5,068	3,484	12,720	3.70	Area
14	कोल्हापूर	.. संख्या	2,552	771	486	200	28	4,037	..	No. Kolhapur
		क्षेत्र	1,006	1,097	1,321	1,130	587	5,140	1.27	Area
15	औरंगाबाद	.. संख्या	558	812	860	500	66	2,797	..	No. Aurangabad
		क्षेत्र	327	1,181	2,338	2,906	895	7,647	2.73	Area
16	जालना	.. संख्या	381	625	658	483	66	2,213	..	No. Jalna
		क्षेत्र	240	935	1,830	2,840	998	6,845	3.09	Area
17	परभणी	.. संख्या	509	853	944	683	79	3,067	..	No. Parbhani
		क्षेत्र	313	1,267	2,632	3,990	1,034	9,236	3.01	Area
18	बीड	.. संख्या	756	832	850	630	97	3,164	..	No. Beed
		क्षेत्र	424	1,235	2,417	3,658	1,624	9,359	2.96	Area
19	नांदेड	.. संख्या	650	783	958	646	62	3,099	..	No. Nanded
		क्षेत्र	469	1,507	2,898	3,678	809	9,362	3.02	Area
20	उस्मानाबाद	.. संख्या	267	387	552	512	109	1,828	..	No. Osmanabad
		क्षेत्र	155	685	1,537	3,102	1,517	6,996	3.83	Area
21	लातूर	.. संख्या	245	468	569	482	92	1,857	..	No. Latur
		क्षेत्र	157	686	1,603	2,907	1,255	6,608	3.56	Area
22	बुलढाणा	.. संख्या	466	719	657	474	91	2,406	..	No. Buldhana
		क्षेत्र	291	1,038	1,791	2,776	1,236	7,131	2.96	Area

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.5 (A) —*Contd.*

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)		(2)
23	अकोला	.. संख्या	376	753	698	534	116	2,477	..	No.	Akola
		क्षेत्र	301	1,120	1,965	3,172	1,644	8,202	3.31	Area	
24	अमरावती	.. संख्या	584	876	701	454	85	2,700	..	No.	Amravati
		क्षेत्र	370	1,206	1,830	2,723	1,357	7,487	2.77	Area	
25	यवतमाळ	.. संख्या	83	698	841	646	131	2,398	..	No.	Yavatmal
		क्षेत्र	57	1,040	2,307	3,822	1,984	9,210	3.84	Area	
26	वर्धा	.. संख्या	159	478	419	321	53	1,429	..	No.	Wardha
		क्षेत्र	124	554	1,176	1,911	742	4,507	3.15	Area	
27	नागपूर	.. संख्या	318	590	563	424	68	1,963	..	No.	Nagpur
		क्षेत्र	208	868	1,579	2,473	1,057	6,185	3.14	Area	
28	भंडारा	.. संख्या	1,479	719	421	184	21	2,823	..	No.	Bhandara
		क्षेत्र	699	1,006	1,151	1,048	299	4,203	1.49	Area	
29	चंद्रपूर	.. संख्या	466	433	474	346	60	1,780	..	No.	Chandrapur
		क्षेत्र	264	626	1,294	2,039	856	5,079	2.85	Area	
30	गडचिरोली	.. संख्या	271	266	234	121	18	911	..	No.	Gadchiroli
		क्षेत्र	143	383	631	703	263	2,123	2.33	Area	
	महाराष्ट्र राज्य	.. संख्या	24,771	20,654	19,669	13,303	2,422	80,819	..	No.	Maharashtra State
		क्षेत्र	12,548	30,802	54,913	78,370	37,311	2,13,944	2.65	Area	

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत. / *Note.*—Figures are Provisional.

आधार.—कृषि गणना, १९८५-८६. / *Source.*—Agricultural Census, 1985-86.

आकडे संक्षिप्तात असल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत. / Total do not tally due to rounding.

सत्यमेव जयते

१२. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.5 (B)

वहित धारकांची जिल्हावार संख्या व जमिनीचे क्षेत्र (कृषी गणना १९९०-९१)

Number and Area of Operational Holdings According to Size Groups Agricultural Census, 1990-91

(आकडे शंभरात / Figures in Hundred)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा		सिमांतिक (एक हेक्टरापर्यंत) Marginal (up to 1 Hectare)	अल्पधारक (१ ते २ हे.) Small (1 to 2) Hectare	निम्न मध्यम (२ ते ४ हे.) Semi-medium (2 to 4) Hectare	मध्यम (४ ते १० हे.) Medium (4 to 10) Hectare	मोठे (१० हेक्टरापेक्षा जास्त) Large (More than 10 Hectare)	एकूण Total	वहितधारण जमिनीचे क्षेत्र (हेक्टरात) Average size of operational holdings (in hectare)	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	संख्या	11	..	..	..	..	11	..	No. Greater Bombay
		क्षेत्र	6	1	..	..	..	7	0.64	Area
2	ठाणे	संख्या	1,270	515	341	211	47	2,384	..	No. Thane
		क्षेत्र	515	745	949	1,269	791	4,269	1.79	Area
3	रायगड	संख्या	1,640	475	282	146	29	2,572	..	No. Raigad
		क्षेत्र	663	673	779	868	498	3,481	1.35	Area
4	रत्नागिरी	संख्या	1,417	527	525	423	113	3,005	..	No. Ratnagiri
		क्षेत्र	510	763	1,496	2,570	1,846	7,185	2.39	Area
5	सिंधुदुर्ग	संख्या	1,483	357	300	210	56	2,406	..	No. Sindhudurg
		क्षेत्र	454	516	855	1,270	1,102	4,197	1.74	Area
6	नाशिक	संख्या	1,166	1,177	1,016	583	96	4,038	..	No. Nashik
		क्षेत्र	616	1,735	2,827	3,457	1,537	10,172	2.52	Area
7	धुळे	संख्या	634	1,032	797	447	42	2,952	..	No. Dhule
		क्षेत्र	402	1,526	2,201	2,603	606	7,338	2.49	Area
8	जळगाव	संख्या	986	1,311	933	481	47	3,758	..	No. Jalgaon
		क्षेत्र	585	1,894	2,579	2,779	715	8,552	2.27	Area
9	अहमदनगर	संख्या	2,392	2,139	1,579	615	81	6,806	..	No. Ahmednagar
		क्षेत्र	1,279	3,124	4,325	3,522	1,313	1,356	0.20	Area
10	पुणे	संख्या	1,940	1,243	1,076	611	118	4,988	..	No. Pune
		क्षेत्र	915	1,810	3,002	3,618	1,933	11,278	2.26	Area
11	सातारा	संख्या	3,392	1,379	782	307	40	5,900	..	No. Satara
		क्षेत्र	1,403	1,985	2,152	1,767	830	8,137	1.38	Area
12	सांगली	संख्या	1,968	952	713	352	62	4,047	..	No. Sangli
		क्षेत्र	875	1,368	1,977	2,074	912	7,206	1.78	Area
13	सोलापूर	संख्या	828	1,060	1,109	756	164	3,917	..	No. Solapur
		क्षेत्र	468	1,563	3,096	4,541	2,477	12,145	3.10	Area
14	कोल्हापूर	संख्या	2,965	847	470	169	20	4,471	..	No. Kolhapur
		क्षेत्र	1,135	1,197	1,280	957	376	4,945	1.11	Area
15	औरंगाबाद	संख्या	828	1,177	923	421	42	3,391	..	No. Aurangabad
		क्षेत्र	489	1,724	2,522	2,413	593	7,741	2.28	Area
16	जालना	संख्या	672	984	708	369	32	2,765	..	No. Jalna
		क्षेत्र	403	1,445	1,935	2,135	438	6,356	2.30	Area
17	परभणी	संख्या	900	1,264	1,093	609	43	3,909	..	No. Parbhani
		क्षेत्र	542	1,857	3,069	3,469	608	9,545	2.44	Area
18	बीड	संख्या	1,235	1,287	982	4,98	59	4,055	..	No. Beed
		क्षेत्र	699	1,888	2,720	2,870	762	8,939	2.20	Area
19	नांदेड	संख्या	1,005	1,330	1,013	421	26	3,795	..	No. Nanded
		क्षेत्र	613	1,952	2,762	2,366	343	8,036	2.12	Area
20	उस्मानाबाद	संख्या	384	652	618	443	70	2,167	..	No. Osmanabad
		क्षेत्र	233	958	1,720	2,642	109	6,562	3.03	Area
21	लातूर	संख्या	399	755	683	431	51	2,319	..	No. Latur
		क्षेत्र	270	1,099	1,900	2,522	671	6,462	2.79	Area

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.5 (B) —*Contd.*

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)		(2)
22	बुलढाणा	.. संख्या	640	953	726	436	61	2,815	..	No.	Buldhana
		क्षेत्र	409	1,386	1,999	2,566	847	7,207	2.56	Area	
23	अकोला	.. संख्या	560	976	767	508	90	2,901	..	No.	Akola
		क्षेत्र	389	1,429	2,125	3,044	1,237	8,224	2.83	Area	
24	अमरावती	.. संख्या	666	1,069	703	424	66	2,928	..	No.	Amravati
		क्षेत्र	473	1,554	1,944	2,513	899	7,383	2.52	Area	
25	यवतमाळ	.. संख्या	112	959	925	602	97	2,695	..	No.	Yavatmal
		क्षेत्र	78	1,413	2,529	3,530	1,327	8,877	3.29	Area	
26	वर्धा	.. संख्या	185	452	419	280	39	1,375	..	No.	Wardha
		क्षेत्र	137	660	1,170	1,655	545	4,167	3.03	Area	
27	नागपूर	.. संख्या	419	721	60	370	45	2,155	..	No.	Nagpur
		क्षेत्र	273	1,058	1,674	2,152	628	5,785	2.68	Area	
28	भंडारा	.. संख्या	1,707	809	396	142	12	3,068	..	No.	Bhandara
		क्षेत्र	822	1,142	1,078	795	175	4,012	1.31	Area	
29	चंद्रपूर	.. संख्या	579	543	521	327	45	2,015	..	No.	Chandrapur
		क्षेत्र	322	887	1,435	1,919	637	5,200	2.58	Area	
30	गडचिरोली	.. संख्या	365	331	259	118	15	1,088	..	No.	Gadchiroli
		क्षेत्र	198	480	699	678	220	2,275	2.09	Area	
	महाराष्ट्र राज्य	.. **संख्या**	**32,748**	**27,276**	**21,258**	**11,710**	**1,706**	**94,698**	..	**No.**	**Maharashtra State**
		क्षेत्र	**16,176**	**39,833**	**58,797**	**68,564**	**25,878**	**2,09,248**	**2.21**	**Area**	

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत. / *Note.*—Figures are Provisional.

आधार.—कृषि गणना, १९९०-९१. / *Source.*—Agricultural Census, 1990-91.

सत्यमेव जयते

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.6 (A)

प्रकारानुसार एकूण धारितधारण जमिनींच्या संख्या व क्षेत्र (कृषि गणना १९८५-८६)

Number and Area of Operational Holding According to Type of Holdings

(क्षेत्र हेक्टरमध्ये/Area in Hectares)

अनु-क्रमांक Serial No.	आकारमान क्षेत्र Size class in hectare	व्यक्तीगत धारण Individual holdings		समाईक धारण Joint holdings		संस्था धारण Institutional Holdings		एकूण धारण Total Holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	up to 0.02	61,457	1,116	3,444	60	..	..	64,901	1,176
2	0.02—0.50	1,14,43,319	3,13,388	53,113	18,176	1,351	331	11,97,783	3,31,895
3	0.50—1.00	11,65,335	8,84,959	48,034	35,974	990	806	12,14,359	9,21,739
	अत्यधारक Marginal	23,70,111	11,99,463	1,04,591	54,210	2,341	1,137	24,77,043	12,54,810
4	1.00—2.00	19,82,734	29,58,717	81,348	19,521	1,366	2,017	20,65,448	30,80,255
	लहान Small	19,82,734	29,58,717	81,348	19,521	1,366	2,017	20,65,448	30,80,255
5	2.00—3.00	11,99,054	28,97,009	52,365	1,27,328	916	2,292	12,52,335	30,26,629
6	3.00—4.00	6,79,652	23,43,832	34,293	1,18,637	639	2,203	7,14,584	24,64,672
	निम्न मध्यम Semi-medium	18,78,706	52,40,841	86,658	2,45,965	1,555	4,495	19,66,919	54,91,301
7	4.00—5.00	4,46,453	19,56,868	24,912	1,12,979	624	2,784	4,71,989	20,72,631
8	5.00—6.00	2,91,988	15,70,356	17,510	95,078	429	2,338	3,09,927	16,67,772
9	6.00—7.50	2,78,562	18,44,981	18,252	1,22,184	456	3,063	2,97,270	19,70,228
10	7.50—10.00	2,33,108	19,71,452	17,482	1,50,321	545	4,605	2,51,135	21,26,378
	मध्यम Medium	12,50,111	73,43,657	78,156	4,80,562	2,054	12,790	13,30,321	78,37,009
11	10.00—20.00	1,95,991	26,22,625	18,354	2,40,742	925	12,860	2,15,270	28,76,227
12	20.00—30.00	17,795	4,07,482	2,352	53,997	369	9,002	20,516	4,70,481
13	30.00—40.00	2,845	94,738	547	18,616	208	6,900	3,600	1,20,254
14	40.00—50.00	818	36,236	202	8,939	107	4,686	1,127	49,861
15	50.00—and above ..	906	97,209	441	55,528	348	61,487	1,695	2,14,224
	मोठे Large	2,18,355	32,58,290	21,896	3,77,822	1,957	94,935	2,42,208	37,31,047
	एकूण / Total ..	77,00,017	20,00,968	3,72,649	12,78,080	9,273	1,15,374	80,81,939	2,13,94,422
	एकूणची टक्केवारी Percentage to Total ..	95.3	95.5	4.6	6.0	0.1	0.5	100.0	100.0

आधार.—कृषि गणना, १९८५-८६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Agricultural Census, 1985-86, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.6 (B)

महाराष्ट्रातील प्रकारानुसार एकूण धारकांची संख्या व क्षेत्र (कृषि गणना १९९०–९१)

Number and Area of Operational Holdings by Tenure and by Size Groups (1990-91)

(क्षेत्र हेक्टरमध्ये / Area in hectares)

अनु-क्रमांक Serial No.	आकारमान क्षेत्र Size class in hectare	व्यक्तीगत धारण Individual holdings		समाईक धारक Joint holdings		संस्था धारक Institutional Holdings		एकूण धारक Total Holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	up to 0.02	71,575	777	5,621	50	258	0	77,454	827
2	0.02—0.50	15,10,743	3,91,380	75,951	18,941	3,077	711	15,89,771	4,11,032
3	0.50—1.00	15,34,954	11,51,294	69,536	52,158	3,046	2,306	16,07,536	12,05,758
	सिमांतिक Marginal	31,17,272	15,43,451	1,51,108	71,149	6,381	3,017	32,74,761	16,17,617
4	1.00—2.00	26,12,353	38,05,382	1,11,993	1,73,057	3,241	4,827	27,27,587	39,83,266
	लहान Small	26,12,353	38,05,382	1,11,993	1,73,057	3,241	4,827	27,27,587	39,83,266
5	2.00—3.00	13,27,590	31,99,783	67,370	1,64,405	1,939	4,734	13,96,899	33,68,922
6	3.00—4.00	6,87,616	23,67,973	40,048	1,38,464	1,281	4,390	7,28,945	25,10,827
	निम्न मध्यम Semi-medium	20,15,206	55,67,756	1,07,418	3,02,869	3,220	9,124	21,25,844	58,79,749
7	4.00—5.00	4,18,398	18,59,330	27,574	1,22,831	948	4,217	4,46,920	19,86,378
8	5.00—7.50	4,88,152	29,48,636	35,996	2,18,251	1,352	8,238	5,25,500	31,75,126
9	7.50—10.00	1,81,125	15,45,373	16,649	1,42,828	782	6,721	1,98,556	1,69,49,225
	मध्यम Medium	10,87,675	63,53,339	80,219	4,83,910	3,082	19,176	11,70,976	68,56,425
10	10.00—20.00	1,35,857	17,49,162	15,869	2,08,188	1,259	17,569	1,52,985	19,74,919
11	20.00—and above ..	13,933	4,34,006	2,687	98,121	1,008	80,732	17,628	6,12,859
	मोठे Large	1,49,790	21,83,168	18,556	3,06,309	2,267	98,301	1,70,613	25,87,778
	एकूण / Total ..	89,82,296	1,94,53,096	4,69,294	13,37,294	18,191	1,34,445	94,69,781	2,09,24,835
	एकूणची टक्केवारी Percentage to Total ..	94.85	92.97	4.96	6.39	0.19	0.64	100.00	100.00

टीप.–आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—Figures are provisional.

आधार.–कृषि गणना, १९९०-९१, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Agricultural Census, 1990-91, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.7

रासायनिक खतांचा वापर

Consumption of Chemical Fertilizers

(1989-90 / 1990-91)

(आकडे मे. टनात / Figures in M. tonnes)

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	खते / Fertilizers								District
		1989-90				1990-91				
		नत्रयुक्त Nitrogenous	स्फुरदयुक्त Phosphatic	पालाशयुक्त Potassic	एकूण Total	नत्रयुक्त Nitrogenous	स्फुरदयुक्त Phosphatic	पालाशयुक्त Potassic	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gr. Bombay
2	ठाणे ..	11,856	6,341	2,451	20,648	8,423	1,834	2,193	12,450	Thane
3	रायगड ..	11,056	3,022	1,261	15,339	8,881	2,472	2,514	13,867	Raigad
4	रत्नागिरी ..	5,311	1,254	891	7,456	5,474	1,139	924	7,537	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	3,404	1,344	807	5,555	3,574	1,558	1,048	6,180	Sindhudurg
6	नाशिक ..	33,867	17,825	10,134	61,826	40,885	17,685	11,018	69,588	Nashik
7	धुळे ..	28,911	14,831	7,648	51,390	28,780	12,885	7,816	49,481	Dhule
8	जळगाव ..	80,779	33,750	26,095	1,40,624	69,926	33,067	27,684	1,30,677	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	48,666	21,176	10,283	80,125	55,022	27,574	15,001	97,597	Ahmednager
10	पुणे ..	35,471	15,348	8,916	59,735	43,113	18,905	11,912	73,930	Pune
11	सातारा ..	35,945	14,182	9,226	59,353	32,362	14,678	9,480	56,520	Satara
12	सांगली ..	24,326	13,252	9,727	47,305	37,810	18,926	17,955	74,691	Sangli
13	सोलापूर ..	32,070	16,087	8,517	56,674	35,590	16,864	10,492	62,946	Solapur
14	कोल्हापूर ..	42,426	22,818	24,449	89,693	56,406	23,812	22,897	1,03,115	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	22,983	8,601	5,353	36,937	25,399	10,253	6,680	42,332	Aurangabad
16	जालना ..	12,712	7,536	2,739	22,987	17,994	9,244	2,894	30,132	Jalna
17	परभणी ..	16,595	7,516	2,716	26,827	21,848	11,520	4,085	37,453	Parbhani
18	बीड ..	13,720	5,859	2,149	21,728	16,547	9,819	3,127	29,493	Beed
19	नांदेड ..	41,411	18,134	12,176	71,721	47,940	20,324	14,240	82,504	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	6,309	5,599	1,596	13,504	7,152	4,293	2,105	13,550	Osmanabad
21	लातूर ..	15,385	8,834	2,064	26,283	18,965	13,269	4,425	36,659	Latur
22	बुलढाणा ..	26,367	11,514	2,772	40,653	27,027	14,103	3,725	44,855	Buldhana
23	अकोला ..	24,463	10,850	2,774	38,087	26,978	11,482	3,940	42,400	Akola
24	अमरावती ..	20,872	13,657	4,215	38,744	26,205	15,627	6,316	48,148	Amravati
25	यवतमाळ ..	24,677	14,047	5,433	44,157	21,117	9,407	5,188	35,712	Yavatmal
26	वर्धा ..	19,206	10,415	4,467	34,088	19,422	7,801	4,834	32,057	Wardha
27	नागपूर ..	14,968	8,888	2,201	26,057	18,370	13,529	3,594	35,493	Nagpur
28	भंडारा ..	11,543	5,294	1,632	18,469	16,734	7,837	2,609	27,180	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	10,613	5,198	2,046	17,857	10,819	3,746	1,240	15,805	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	5,234	2,321	741	8,296	3,536	902	560	4,998	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**6,81,146**	**3,25,493**	**1,75,479**	**11,82,118**	**7,52,299**	**3,54,555**	**2,10,496**	**13,17,350**	**Maharashtra State**

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.8

सत्यमेव जयते

12. शेती /
तक्ता क्रमांक /
शेतीची यंत्रे आणि अवजारे

अनु-क्रमांक	जिल्हा	गाड्या	नांगर Ploughs		पाभरी Seed drills		मळणी यंत्र Threshers		कडबा कापण्याची यंत्रे Chaff cutters	
			लाकडी	लोखंडी	स्थानिक	सुधारित	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी
Serial No.		Carts	Wooden	Iron	Local	Improved	Bullock or manually operated	Power operated	Bullock or manually operated	Power operated
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बृहन्मुंबई ..	45	140	83	N. A.	N. A.	..	..	3	3
2	ठाणे ..	11,329	1,15,151	586	..	..	18	6	1	..
3	रायगड ..	6,309	87,712	199	..	..	5,531	59	..	..
4	रत्नागिरी ..	1,081	1,51,642	125	..	..	14	..	5	..
5	सिंधुदुर्ग ..	2,055	1,19,998	88	..	..	3	26	..	..
6	नाशिक ..	42,050	1,54,125	68,965	..	..	1,329	2,053	2,568	704
7	धुळे ..	52,119	1,13,841	27,823	..	..	662	1,133	1,196	541
8	जळगाव ..	61,700	63,113	48,822	..	..	705	2,025	761	1,095
9	अहमदनगर ..	39,470	36,335	87,277	..	..	2,116	3,004	2,756	658
10	पुणे ..	28,072	86,234	60,349	..	..	597	1,110	2,008	447
11	सातारा ..	33,012	46,302	41,990	..	..	3,767	1,353	3,634	79
12	सांगली ..	25,258	22,358	37,410	..	..	7,074	915	3,314	177
13	सोलापूर ..	27,866	25,744	50,687	..	..	338	1,390	2,081	246
14	कोल्हापूर ..	28,478	94,985	25,097	..	..	3,174	1,203	347	101
15	औरंगाबाद ..	23,929	24,772	41,041	..	..	864	1,250	390	169
16	जालना ..	21,546	11,536	27,800	..	..	100	1,022	59	21
17	परभणी ..	39,707	65,678	37,243	..	..	772	1,819	2,485	438
18	बीड ..	36,646	3,971	32,239	..	..	264	1,823	289	19
19	नांदेड ..	33,827	1,04,821	14,553	..	..	568	1,071	3,217	367
20	उस्मानाबाद ..	31,279	8,281	27,654	..	..	253	1,001	1,232	180
21	लातूर ..	21,020	38,226	24,471	..	..	125	1,717	2,099	617
22	बुलढाणा ..	41,989	9,861	40,894	..	..	1,053	1,904	127	287
23	अकोला ..	36,293	27,892	32,226	..	..	995	1,666	162	398
24	अमरावती ..	47,239	45,198	28,615	..	..	533	2,073	131	257
25	यवतमाळ ..	56,657	97,539	28,351	..	..	942	1,089	490	158
26	वर्धा ..	26,980	31,776	16,117	..	..	543	8,266	70	108
27	नागपूर ..	61,264	89,747	11,609	..	..	606	1,524	134	261
28	भंडारा ..	70,410	1,70,428	13,627	..	..	2,598	179	17	30
29	चंद्रपूर ..	58,782	1,26,131	9,971	..	..	2,193	222	7	22
30	गडचिरोली ..	22,291	98,939	4,065	..	..	19	..	6	3
	महाराष्ट्र राज्य ..	**9,88,702**	**20,72,477**	**8,39,977**	..	..	**57,756**	**33,503**	**29,587**	**7,384**

आधार :–पशु गणना, १९८०.
टीप :–माहिती उपलब्ध नाही.
आकडे अंकात (०००००००००) यांचा समावेश आहे.

AGRICULTURE

TABLE No. 12.8 (A)

Agricultural Machinery and Implements (1987)

ऊसाचे चरक Sugarcane crushers		सिंचनासाठी विद्युत पंप Electric pumps for irrigation									
शक्तीने चालणारे Worked by power	बैलाच्या सहाय्याने चालणारे Worked by bullocks	पाच अश्वशक्ती पर्यंत Upto 5 H. P.	सहा आणि अधिक अश्वशक्तीचे 6 and above H. P.	एकूण Total	सिंचन व कृषि कामाकरिता वापरलेली तेल इंजिने व पंप Oil engines with pump for irrigation and agricultural purposes	पर्शियन चाक Parsian wheels	फवारणी यंत्रे Sprayers and dusters	ट्रॅक्टर्स Tractors	दुचाकी ट्रॅक्टर्स किंवा शक्तीवर चालणारी मशागत यंत्रे Two wheeler Tractors or power tillers	घाणी Ghanis	District
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
..	..	12	1	13	9	..	6	18	..	..	Greater Bombay
272	3	1,728	72	1,800	404	4	1,719	136	112	2	Thane
8	40	1,085	67	1,152	451	340	1,022	1	12	..	Raigad
..	..	419	59	478	50	138	481	..	..	6	Ratnagiri
6	13	1,495	99	1,594	899	110	2,032	7	1	5	Sindhudurg
142	113	39,812	3,769	43,581	9,563	18	17,582	4,398	65	29	Nashik
129	102	18,553	3,471	22,024	2,841	30	8,573	2,513	33	28	Dhule
102	236	24,249	8,463	32,712	7,556	45	20,966	2,548	37	12	Jalgaon
143	168	68,619	4,275	72,894	15,603	4	12,417	4,114	55	47	Ahmednagar
291	155	19,632	2,832	22,464	14,782	34	11,453	2,675	26	140	Pune
540	84	16,882	4,616	21,498	13,849	675	5,947	2,475	31	12	Satara
183	61	23,830	2,839	26,669	8,068	121	6,843	2,060	94	17	Sangli
646	187	37,432	3,756	41,188	10,964	12	6,019	1,039	20	24	Solapur
523	102	12,916	5,046	17,962	10,698	71	3,719	3,047	79	9	Kolhapur
199	105	28,236	1,121	29,357	2,348	19	13,795	1,039	48	51	Aurangabad
373	25	26,655	775	27,430	2,164	..	19,746	542	..	155	Jalna
266	84	20,024	1,324	21,348	4,304	41	28,730	502	12	122	Parbhani
94	67	28,266	1,543	29,809	2,491	7	7,086	436	2	34	Beed
138	91	15,783	1,087	16,870	1,833	22	20,586	169	8	41	Nanded
627	112	20,771	2,751	23,522	5,291	48	5,405	870	4	45	Osmanabad
727	138	12,869	1,233	14,102	1,526	35	7,540	580	2	100	Latur
117	87	30,099	733	30,832	3,341	..	27,117	947	11	45	Buldhana
116	55	12,061	2,156	14,217	2,929	5	20,083	868	9	23	Akola
53	28	29,172	516	28,688	6,469	3	23,081	787	11	5	Amravati
42	36	13,766	933	14,699	3,680	94	48,914	227	3	5	Yavatmal
28	40	14,776	121	14,897	2,103	34	26,084	153	6	25	Wardha
30	42	24,510	289	24,799	2,629	15	19,400	279	13	54	Nagpur
53	244	6,537	99	6,636	2,272	13	13,649	809	9	51	Bhandara
11	76	2,097	33	2,130	2,689	4	16,262	309	2	23	Chandrapur
..	1	265	2	267	1,178	7	2,498	169	1	1	Gadchiroli
5,879	**2,495**	**5,51,533**	**4,081**	**6,05,632**	**1,42,984**	**1,949**	**3,98,755**	**33,817**	**706**	**1,111**	**Maharashtra State**

Source.—Live Stock Census, 1987.

N. A.—Not Available

Including Combing harvest machines.

12. शेती /
तक्ता क्रमांक /
शेतीची यंत्रे आणि अवजारे /

अनु-क्रमांक	जिल्हा	गाड्या	नांगर Ploughs		पाभरी Seed drills		मळणी यंत्र Threshers		कडबा कापण्याची यंत्रे Chaff cutters	
			लाकडी	लोखंडी	स्थानिक	सुधारित	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी
Serial No.		Carts	Wooden	Iron	Local	Improved	Bullock or manually operated	Power operated	Bullock or manually operated	Power operated
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बृहन्मुंबई ..	45	140	83	N. A.	N. A.	..	..	3	3
2	ठाणे ..	11,329	1,15,151	586	..	..	18	6	1	..
3	रायगड ..	6,309	87,712	199	..	..	5,531	59	..	..
4	रत्नागिरी ..	1,081	1,51,642	125	..	..	14	..	5	..
5	सिंधुदुर्ग ..	2,055	1,19,999	88	..	..	3	26	..	..
6	नाशिक ..	42,050	1,54,125	68,965	..	..	1,329	2,053	2,568	704
7	धुळे ..	52,119	1,13,841	27,823	..	..	662	1,133	1,196	541
8	जळगाव ..	61,700	63,113	48,822	..	..	705	2,025	761	1,095
9	अहमदनगर ..	39,470	36,335	87,277	..	..	2,116	3,004	2,756	658
10	पुणे ..	28,072	86,234	60,349	..	..	597	1,110	2,008	447
11	सातारा ..	33,012	46,302	41,990	..	..	3,767	1,353	3,634	79
12	सांगली ..	25,258	22,358	37,410	..	..	7,074	915	3,314	177
13	सोलापूर ..	27,866	25,744	50,687	..	..	338	1,390	2,081	246
14	कोल्हापूर ..	28,478	94,985	25,097	..	..	3,174	1,203	347	101
15	औरंगाबाद ..	23,929	24,772	41,041	..	..	864	1,250	390	169
16	जालना ..	21,546	11,536	27,800	..	..	100	1,022	59	21
17	परभणी ..	39,707	65,678	37,243	..	..	772	1,819	2,485	438
18	बीड ..	36,646	3,971	32,239	..	..	264	1,823	289	19
19	नांदेड ..	33,827	1,04,821	14,553	..	..	568	1,071	3,217	367
20	उस्मानाबाद ..	31,279	8,281	27,654	..	..	253	1,001	1,232	180
21	लातूर ..	21,020	38,226	24,471	..	..	125	1,717	2,099	617
22	बुलढाणा ..	41,989	9,861	40,894	..	..	1,053	1,904	127	287
23	अकोला ..	36,293	27,892	32,226	..	..	995	1,666	162	398
24	अमरावती ..	47,239	45,198	28,615	..	..	533	2,073	131	257
25	यवतमाळ ..	56,657	97,539	28,351	..	..	942	1,089	490	158
26	वर्धा ..	26,980	31,776	16,117	..	..	543	366	70	108
27	नागपूर ..	61,264	89,747	11,609	..	..	606	1,524	134	261
28	भंडारा ..	70,410	1,70,428	13,627	..	..	2,598	179	17	30
29	चंद्रपूर ..	58,782	1,26,131	9,971	..	..	2,193	222	7	22
30	गडचिरोली ..	22,291	98,939	4,065	..	..	19	..	6	3
	महाराष्ट्र राज्य ..	9,88,702	20,72,477	8,39,977	..	..	57,756	33,503	29,587	7,384

आधार.–पशु गणना, १९८५
टीप.–* माहिती उपलब्ध नाही
आकडे अंकात (०००००००००) यांचा समावेश आहे

AGRICULTURE

TABLE No. 12.8 (B)

Agricultural Machinery and Implements (1988—89)

ऊसाचे चरक Sugarcane crushers		सिंचनासाठी विद्युत पंप Electric pumps for irrigation									
शक्तीने चालणारे Worked by power	बैलाच्या सहाय्याने चालणारे Worked by bullocks	पाच अश्वशक्ती पर्यंत Up to 5 H. P.	सहा आणि अधिक अश्वशक्तीचे 6 and above H. P.	एकूण Total	सिंचन व कृषि कामाकरिता वापरलेली तेल इंजिने व पंप Oil engines with pump for irrigation and agricultural purposes	पर्शियन चाक Parsian wheels	फवारणी Sprayers and dusters	ट्रॅक्टर्स Tractors	दुचाकी ट्रॅक्टर्स किंवा शक्तीवर चालणारी मशागत यंत्रे Two wheeler Tractors or power tillers	घाणी Ghanis	District
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
..	..	12	1	13	9	..	6	18	..	..	Greater Bombay
272	3	1,728	72	1,800	404	4	1,719	136	112	2	Thane
8	40	1,085	67	1,152	451	340	1,022	1	12	..	Raigad
..	..	419	59	478	50	138	481	..	..	6	Ratnagiri
6	13	1,495	99	1,594	899	110	2,032	7	1	5	Sindhudurg
142	113	39,812	3,769	43,581	9,563	18	17,582	4,398	65	29	Nashik
129	102	18,553	3,471	22,024	2,841	30	8,573	2,513	33	28	Dhule
102	236	24,249	8,463	32,712	7,556	45	20,966	2,548	37	12	Jalgaon
143	168	68,619	4,275	72,894	15,603	4	12,417	4,114	55	47	Ahmednagar
291	155	19,632	2,832	22,464	14,782	34	11,453	2,675	26	140	Pune
540	84	16,882	4,616	21,498	13,849	675	5,947	2,475	31	12	Satara
183	61	23,830	2,839	26,669	8,068	121	6,843	2,060	94	17	Sangli
646	187	37,432	3,756	41,188	10,964	12	6,019	1,039	20	24	Solapur
523	102	12,916	5,046	17,962	10,698	71	3,719	3,047	79	9	Kolhapur
199	105	28,236	1,121	29,357	2,348	19	13,795	1,039	48	51	Aurangabad
373	25	26,655	775	27,430	2,164	..	19.746	542	..	155	Jalna
266	84	20,024	1,324	21,348	4,304	41	28,730	502	12	122	Parbhani
94	67	28,266	1,543	29,809	2,491	7	7,086	436	2	34	Beed
138	91	15,783	1,087	16,870	1,833	22	20,586	169	8	41	Nanded
627	112	20,771	2,751	23,522	5,291	48	5,405	870	4	45	Osmanabad
737	138	12,869	1,233	14,102	1,526	35	7,540	580	2	100	Latur
117	87	30,099	733	30,832	3,341	..	27,117	947	11	45	Buldhana
116	55	12,061	2,156	14,217	2,929	5	20,083	868	9	23	Akola
53	28	29,172	516	28,688	6,469	3	23,081	787	11	5	Amravati
42	36	13,766	933	14,699	3,680	94	48,914	227	3	5	Yavatmal
28	40	14,776	121	14,897	2,103	34	26,084	153	6	25	Wardha
30	42	24,510	289	24,799	2,629	15	19,400	279	13	54	Nagpur
53	244	6,537	99	6,636	2,272	13	13,649	809	9	51	Bhandara
11	76	2,097	33	2,130	2,689	4	16,262	309	2	23	Chandrapur
..	1	265	2	267	1,178	7	2,498	169	1	1	Gadchiroli
5,879	**2,495**	**5,51,533**	**4,081**	**6,05,632**	**1,42,984**	**1,949**	**3,98,755**	**33,817**	**706**	**1,111**	**Maharashtra Stat**

Source.—Live Stock Census, 1987.

N. A.—Not Available.

Including Combine harvest machines.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.9

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक

Index number of production of Principal Crops Agricultural Commodities in Maharashtra State

(पायाभूत काळ १९६९-७० त्रैमासिक = १००)
(Base 1969-70 Triennuim = 100)

(1989-90 & 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू	भार Weights	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
I	अन्नधान्ये–												**FOOD-GRAINS**
(a)	तृणधान्ये–												*Cereals—*
(1)	तांदूळ	11.52	100.2	121.7	167.3	172.8	159.7	126.2	125.1	194.1	169.7	169.4	Rice
(2)	गहू	4.81	104.4	114.6	312.1	242.4	167.7	139.6	164.9	271.5	236.1	239.1	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी	11.45	128.9	52.0	131.4	165.6	155.3	123.6	127.9	144.0	260.8	222.7	Kharif Jawar
(4)	रब्बी ज्वारी	9.67	141.0	46.7	85.2	111.6	88.6	68.5	143.7	126.8	152.0	149.5	Rabi Jawar
(5)	एकूण ज्वारी	21.12	134.4	49.6	110.3	140.9	124.8	96.4	189.4	136.1	211.1	189.3	Total Jawar
(6)	बाजरी	5.80	76.9	129.7	88.1	119.6	66.1	73.2	143.1	148.8	189.5	175.4	Bajri
(7)	बार्ली	0.01	94.1	141.2	192.4	396.2	390.5	367.9	481.0	147.1	395.4	113.2	Barly
(8)	मका	0.24	60.3	82.2	278.4	404.5	331.3	251.0	387.1	452.6	339.6	434.5	Maize
(9)	नाचणी	1.19	108.4	103.6	119.8	133.5	166.2	94.6	133.2	144.8	138.1	136.1	Ragi
(10)	कोद्रा	0.09	110.4	68.8	73.6	88.5	78.1	56.3	55.3	86.5	81.5	83.0	Kodra
(11)	इतर तृणधान्ये	0.27	98.8	79.6	107.4	100.6	96.8	131.2	155.2	142.5	168.4	129.6	Other Cereal
	एकूण तृणधान्ये ..	**45.05**	**113.7**	**87.1**	**144.6**	**158.1**	**132.8**	**108.1**	**163.5**	**168.0**	**198.6**	**187.0**	**Total—Cereals**
(b)	कडधान्ये–												*Pulses—*
(1)	हरभरा	1.32	130.4	84.2	175.6	146.1	170.8	125.9	222.3	396.6	325.4	348.1	Gram
(2)	तूर	4.46	156.5	90.6	136.3	120.2	150.8	124.4	178.6	199.7	237.7	140.6	Tur
(3)	इतर कडधान्ये	4.66	90.6	74.9	135.8	75.3	125.9	110.9	152.6	169.9	161.3	156.0	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये ..	**10.44**	**123.8**	**82.8**	**141.0**	**103.5**	**102.2**	**118.6**	**172.5**	**211.2**	**214.7**	**173.7**	**Total—Pulses**
	एकूण अन्नधान्ये ..	**55.49**	**115.6**	**86.3**	**143.9**	**147.8**	**137.6**	**110.0**	**168.2**	**176.1**	**201.6**	**184.5**	**Total—Food-grains**

II	अन्नधान्येतर–												NON-FOOD-GRAINS
(a)	गळितधान्ये–												Oil Seeds
(1)	भुईमूग	9.25	127.4	93.4	110.3	97.2	74.6	67.8	109.8	160.1	155.8	157.9	Groundnut
(2)	तीळ	0.70	89.3	56.2	99.2	113.7	157.6	166.7	204.3	244.7	199.5	237.5	Sesamum
(3)	मोहरी, राई आणि जवस	0.58	163.9	94.4	177.5	158.3	163.9	118.6	167.4	168.3	157.1	149.1	Rape, Mustard and Linseed.
(4)	एरंड	0.01	150.0	100.0	200.0	233.3	250.0	300.0	283.3	366.7	366.6	350.0	Caster-Seed
	एकूण गळितधान्ये ..	10.45	126.9	91.0	113.3	101.8	85.2	76.6	119.4	166.4	159.0	162.9	Total Oil Seeds
(b)	तंतू पिके–												Fibres
(1)	कापूस	8.43	122.7	35.5	57.2	93.1	146.0	65.2	108.7	100.7	162.2	137.9	Cotton
(2)	अंबाडी	0.03	187.2	46.4	115.8	110.9	88.2	80.6	82.6	50.4	64.6	60.9	Mesta
	एकूण तंतू पिके.. ..	8.46	122.8	35.5	57.4	93.1	145.7	65.2	108.6	100.5	161.8	137.7	Total—Fibres
(c)	संकीर्ण–												Misc.
(1)	ऊस	21.64	81.4	115.5	156.2	182.6	379.1	161.7	191.5	198.1	256.6	297.5	Sugarcane
(2)	तंबाखू	0.18	256.2	108.3	102.1	141.7	160.4	164.6	214.6	177.1	206.2	216.7	Tobacco
(3)	बटाटे	0.35	150.0	99.4	133.7	101.8	122.2	106.3	122.4	104.2	106.3	124.5	Potato
(4)	मिरची	8.34	98.8	69.6	89.6	85.4	79.1	75.7	78.7	71.1	73.0	74.7	Chillies
	एकूण संकीर्ण	25.51	85.9	109.2	146.8	168.4	165.1	149.7	176.0	180.1	230.1	265.4	Total Misc.
	एकूण अन्नधान्येतर ..	44.51	102.6	79.9	121.9	138.3	142.5	116.4	149.8	161.7	200.3	216.8	Total—Non-Food-grains.
	सर्व पिके	100.00	109.8	75.0	134.1	143.6	138.1	112.9	158.3	169.7	201.1	198.9	All Commodities

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती /

तक्ता क्रमांक /

जिल्हावार मुख्य पिकांखालील क्षेत्र /

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)			तृणधान्ये व कडधान्ये Cereals and Pulses 89-90 (3)	90-91 (4)	उस Sugarcane 89-90 (5)	90-91 (6)	फळे व भाज्या Fruits and Vegetables 89-90 (7)	90-91 (8)
1	बृहन्मुंबई	..	..	3	3	..	..	2	..
2	ठाणे	..	..	1,850	1,852	..	..	54	58
3	रायगड	..	..	1,737	1,773	..	..	25	25
4	रत्नागिरी	..	..	1,327	1,298	1	1	100	104
5	सिंधुदुर्ग	..	..	910	939	2	1	169	172
6	नाशिक	..	..	7,484	7,680	263	229	358	334
7	धुळे	..	..	5,921	5,970	118	104	68	97
8	जळगाव	..	..	5,556	5,460	109	88	429	439
9	अहमदनगर	..	..	10,788	10,818	797	530	93	95
10	पुणे	..	..	8,094	8,202	290	133	347	359
11	सातारा	..	..	4,747	4,903	283	135	90	95
12	सांगली	..	..	4,724	4,727	343	301	39	42
13	सोलापूर	..	..	10,274	10,036	225	219	84	89
14	कोल्हापूर	..	..	2,291	2,325	502	492	34	34
15	औरंगाबाद	..	..	5,927	6,090	210	104	44	46
16	जालना	..	..	4,574	4,837	61	67	26	36
17	परभणी	..	..	6,356	6,485	58	59	78	80
18	बीड	..	..	6,240	6,583	84	83	17	163
19	नांदेड	..	..	4,710	4,675	70	57	42	43
20	उस्मानाबाद	..	..	5,056	4,891	119	104	29	38
21	लातूर	..	..	4,832	4,898	80	81	13	14
22	बुलढाणा	..	..	4,493	4,450	61	50	41	40
23	अकोला	..	..	4,575	4,490	10	8	36	49
24	अमरावती	..	..	3,441	3,423	3	2	198	229
25	यवतमाळ	..	..	4,227	4,138	24	24	38	40
26	वर्धा	..	..	2,109	2,030	1	1	58	62
27	नागपूर	..	..	3,777	3,808	2	2	251	268
28	भंडारा	..	..	4,376	4,350	8	5	58	56
29	चंद्रपूर	..	..	4,179	3,897	1	1	19	22
30	गडचिरोली	..	..	2,024	1,994	..	..	7	7
	महाराष्ट्र राज्य		..	1,36,602	1,37,015	3,725	2,881	2,847	3,136

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

AGRICULTURE

TABLE No. 12.10 (1989-90 and 1990-91)

Area under major crops in each district

मसाले व मसाल्याचे पदार्थ Condiments and Spices		संकीर्ण अन्नपिके Miscellaneous food crops		एकूण अन्नपिके Total Food crops		एकूण पिकाखालील क्षेत्र Total Area under crops	District
89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
..	..	..	..	5	3	2	Greater Bombay
6	6	..	..	1,910	1,916	23	Thane
11	11	..	..	1,773	1,809	18	Raigad
11	11	..	..	1,439	1,414	49	Ratnagiri
11	10	..	..	1,092	1,122	70	Sindhudurg
34	40	..	45	8,139	8,328	620	Nashik
55	63	..	1	6,162	6,235	982	Dhule
48	46	..	17	6,142	6,050	836	Jalgaon
33	33	..	262	11,711	11,738	763	Ahmednagar
69	71	..	153	8,800	8,918	650	Pune
52	48	..	151	5,172	5,332	557	Satara
77	79	..	39	5,183	5,188	513	Sangli
36	40	..	32	10,619	10,416	1,221	Solapur
62	60	..	..	2,889	2,911	446	Kolhapur
49	50	..	85	6,230	6,375	954	Aurangabad
30	31	..	7	4,691	4,978	896	Jalna
53	59	3	14	6,548	6,697	924	Parbhani
77	95	..	63	6,418	6,987	853	Beed
159	144	..	7	4,981	4,926	299	Nanded
51	52	..	18	5,255	5,093	918	Osmanabad
60	55	..	12	4,985	5,060	998	Latur
38	40	..	2	4,633	4,582	667	Buldhana
23	30	2	2	4,646	4,579	337	Akola
71	74	..	1	3,713	3,729	360	Amravati
50	35	..	6	4,339	4,243	273	Yavatmal
15	15	..	..	2,183	2,108	272	Wardha
264	252	..	1	4,294	4,331	620	Nagpur
51	53	2	3	4,495	4,467	401	Bhandara
115	119	..	..	4,314	4,039	577	Chandrapur
23	24	..	..	2,054	2,025	98	Gadchiroli
1,634	**1,646**	**7**	**921**	**1,44,815**	**1,45,599**	**16,197**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक /

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण गळीताची धान्ये Total Oil Seeds		तंतू पिके Fibre Crops		औषधीद्रव्ये व मादक पदार्थ Drugs and Narcotics	
		1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90
(1)	(2)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)
1	बृहन्मुंबई	2	..	..	..	..	30
2	ठाणे	23	5	4	3	3	829
3	रायगड	17	1	1	..	..	219
4	रत्नागिरी	52	1	..	..	..	922
5	सिंधुदुर्ग	71	..	1	..	..	64
6	नाशिक	602	20	23	1	1	739
7	धुळे	978	629	623	2	1	20
8	जळगाव	836	1,947	2,094	1	..	8
9	अहमदनगर	729	28	34	..	..	614
10	पुणे	650	24	23	2	1	2,092
11	सातारा	557	37	39	1	2	1,028
12	सांगली	531	32	32	44	45	494
13	सोलापूर	1,239	95	2	1	30	43
14	कोल्हापूर	506	4	3	47	48	920
15	औरंगाबाद	965	598	512	..	..	9
16	जालना	900	1,164	1,161	..	..	6
17	परभणी	1,042	1,951	1,995	..	..	2
18	बीड	930	356	346	..	2	13
19	नांदेड	336	2,377	2,378	1	4	13
20	उस्मानाबाद	961	42	47	1	1	6
21	लातूर	1,093	309	315	2	1	21
22	बुलढाणा	696	2,327	2,341	..	..	..
23	अकोला	383	3,460	3,428	1	1	3
24	अमरावती	341	3,408	3,647	2	1	1
25	यवतमाळ	283	4,278	5,404	..	..	4
26	वर्धा	322	1,918	1,893	..	..	1
27	नागपूर	659	773	735	..	..	2
28	भंडारा	363	6	10	..	..	..
29	चंद्रपूर	592	496	519	..	..	3
30	गडचिरोली	104	2	1	3	3	7
	महाराष्ट्र राज्य ..	16,783	26,288	26,706	113	115	8,100

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 12.10 (1989-90 and 1990-91)—*Contd.*

चारापीक पिके Fodder Crops		संकीर्ण अन्नधान्येतर पिके Miscellaneous non-food crops		एकूण अन्नधान्येतर पिके Total non-food crops		एकूण पिकाखालील क्षेत्र Total area under crops	District
1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
20	..	..	32	22	37	28	Greater Bombay
827	..	..	860	857	2,770	2,773	Thane
202	..	..	238	220	2,011	2,029	Raigad
968	..	..	972	1,020	2,411	2,434	Ratnagiri
70	..	..	134	142	1,226	1,264	Sindhudurg
726	7	..	1,387	1,352	9,526	9,680	Nashik
12	..	..	1,633	1,614	7,795	7,849	Dhule
12	..	..	2,792	2,942	8,934	8,992	Jalgaon
617	..	3	1,405	1,383	13,116	13,121	Ahmednagar
1,991	5	2	2,773	2,667	11,573	11,585	Pune
789	..	..	1,623	1,407	6,795	6,739	Satara
480	..	..	1,083	1,088	6,266	6,276	Sangli
1	1	1	1,349	1,376	11,968	11,792	Solapur
921	..	..	1,417	1,478	4,306	4,389	Kolhapur
11	..	..	1,561	1,488	7,791	7,863	Aurangabad
8	..	..	2,066	2,069	6,757	7,047	Jalna
2	..	..	2,877	3,039	9,425	9,736	Parbhani
243	..	26	1,222	1,547	7,640	8,534	Beed
3	..	..	2,690	2,721	7,671	7,647	Nanded
30	..	1	967	1,040	6,222	6,133	Osmanabad
19	..	..	1,330	1,428	6,315	6,488	Latur
..	3	..	2,997	3,027	7,630	7,619	Buldhana
9	..	..	3,801	3,821	8,447	8,400	Akola
1	..	..	3,771	3,990	7,484	7,719	Amravati
7	..	2	4,555	4,696	8,894	8,939	Yavatmal
1	..	..	2,191	2,221	4,374	4,329	Wardha
1	1	1	1,396	1,396	5,690	5,727	Nagpur
1	..	..	407	374	4,902	4,841	Bhandara
2	..	..	1,076	1,113	5,390	5,152	Chandrapur
6	..	..	110	114	2,164	2,139	Gadchiroli
8,022	**17**	**36**	**50,715**	**51,662**	**1,95,530**	**1,97,261**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.11

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकाखालील क्षेत्राचे निर्देशांक

Index number of area of Principal Agricultural Commodities in Maharashtra State

(1989-90 and 1990-91)

(पायाभूत काळ १९६९-७० त्रैवार्षिक = १००)
(Base 1969-70 Triennuim = 100)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
I	अन्नधान्ये–												I FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये–												*(a) Cereals—*
(1)	तांदूळ	97.7	99.3	101.4	106.4	113.0	115.8	114.8	103.2	116.1	114.2	118.9	Rice
(2)	गहू	108.6	99.8	97.3	140.1	129.3	105.6	88.1	87.8	105.3	100.8	104.6	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी	100.9	103.1	100.5	108.9	118.7	114.1	113.6	117.2	108.2	111.3	109.0	Kharif Jawar
(4)	रब्बी ज्वारी	114.1	105.5	96.7	101.2	105.1	114.4	105.8	112.7	106.5	110.4	109.3	Rabi Jawar
(5)	एकूण ज्वारी	108.4	104.4	98.3	104.6	111.0	114.2	109.2	114.9	106.6	110.8	109.2	Total Jawar
(6)	बाजरी	79.3	88.7	96.9	87.7	82.9	82.6	84.1	88.0	95.3	92.7	93.5	Bajri
(7)	बार्ली	113.3	76.7	186.7	293.4	296.7	306.6	296.7	276.9	102.2	52.7	75.0	Barly
(8)	मका	60.6	95.5	103.2	135.5	164.9	174.0	189.6	218.3	258.1	212.2	244.1	Maize
(9)	नाचणी	108.2	108.9	89.6	99.0	104.3	104.4	103.9	100.7	96.5	97.2	97.7	Ragi
(10)	कोद्रा	119.6	102.9	71.4	74.9	85.6	76.2	78.6	75.7	74.6	68.4	69.0	Kodra
(11)	इतर तृणधान्ये	104.1	94.2	87.3	100.0	100.3	86.7	90.9	98.0	101.2	69.5	51.3	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये ..	**101.1**	**100.2**	**98.4**	**104.2**	**107.1**	**107.1**	**103.2**	**105.8**	**105.7**	**106.2**	**106.2**	**Total—Cereals**
(b)	कडधान्ये												*(b) Pulses—*
(1)	हरभरा	115.3	89.6	89.0	128.0	123.1	153.1	138.3	106.5	191.4	179.8	192.8	Gram
(2)	तूर	86.1	91.6	101.8	109.7	114.7	122.8	123.4	126.5	145.7	154.6	163.6	Tur
(3)	इतर कडधान्ये	84.5	86.8	97.1	106.8	90.5	93.6	95.0	101.0	105.3	101.9	94.0	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये ..	**89.0**	**88.3**	**97.1**	**110.3**	**106.2**	**108.2**	**107.3**	**114.8**	**126.1**	**124.5**	**123.3**	**Total Pulses**
	एकूण अन्नधान्ये ..	**98.7**	**97.8**	**98.1**	**105.4**	**106.9**	**107.3**	**104.0**	**107.6**	**109.8**	**109.9**	**109.7**	**Total—Food-grains**

II	अन्नधान्येतर–												II NON-FOOD-GRAINS
(a)	तेलबियांचे धान्ये–												(a) Oil Seeds
(1)	भुईमूग	118.3	122.1	98.8	93.4	91.0	77.5	71.4	76.8	100.2	93.3	96.3	Groundnut
(2)	तीळ	78.9	77.7	76.2	93.3	117.9	139.9	133.0	157.5	233.8	194.8	177.5	Sesamum
(3)	मोहरी, राई आणि अळशी	124.7	98.0	104.5	158.8	132.6	132.2	115.9	116.5	115.6	118.0	123.2	Rape, Mustard and Linseed.
(4)	एरंड	143.2	116.2	75.7	119.5	124.8	111.5	130.1	127.4	143.3	193.7	146.0	Caster-Seed
	एकूण तेलबियांचे धान्ये ..	114.3	112.8	96.7	103.2	100.8	90.2	86.1	93.2	119.7	110.3	110.8	Total Oil Seeds
(b)	तंतू पिके–												(b) Fibres
(1)	कापूस	91.1	99.0	100.3	84.1	97.2	100.4	98.2	91.8	95.8	96.0	99.5	Cotton
(2)	ताग	86.5	96.7	84.8	115.9	113.1	99.8	91.0	97.3	56.7	71.2	66.3	Mesta
	एकूण तंतूपिके	91.0	99.0	99.9	84.8	97.6	100.4	98.0	91.9	95.0	95.5	98.8	Total—Fibres
(c)	संकीर्ण–												(c) Miscellaneous
(1)	ऊस	80.2	86.2	108.4	148.4	166.1	172.5	159.1	189.7	204.3	249.0	288.6	Sugarcane
(2)	तंबाखू	209.1	109.1	95.9	92.0	98.6	82.0	69.6	92.8	82.0	76.2	83.7	Tobacco
(3)	बटाटे	138.1	127.1	94.1	92.5	90.1	97.1	94.3	99.4	103.7	102.8	106.2	Potato
(4)	मिरची	98.3	99.5	91.6	90.2	93.9	89.2	85.9	87.6	74.5	79.0	80.4	Chillies
	एकूण संकीर्ण	93.8	94.8	99.5	116.8	126.7	127.1	118.9	134.6	134.7	156.9	176.0	Total Misc.
	एकूण अन्नधान्येतर ..	97.9	102.6	99.0	92.6	100.7	99.5	96.2	95.5	105.1	104.5	108.2	Total—Non-Food-grains.
	सर्व पिके	98.5	99.0	98.3	102.2	105.3	105.3	102.1	104.6	108.6	108.5	109.3	All Commodities

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.12

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पन्नाचे निर्देशांक

Index number of average yield of Principal Crops in Maharashtra State

(1989-90 and 1990-91)

(पायाभूत काळ १९६९-७० त्रैवार्षिक = १००)
(Base 1969-70 Triennuim = 100)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वस्तू (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1986-87 (9)	1987-88 (10)	1988-89 (11)	1989-90 (12)	1990-91 (13)	Commodities (2)
I	अन्नधान्ये–												I FOOD-GRAINS—
(a)	तृणधान्ये–												*(a) Cereals—*
(1)	तांदूळ	102.6	65.2	119.8	157.2	152.9	137.9	111.7	121.1	167.2	148.6	124.9	Rice
(2)	गहू	96.0	73.0	117.8	222.8	187.5	158.8	158.4	187.8	257.8	234.0	183.3	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी	127.8	65.1	51.7	120.7	139.5	136.1	108.8	193.5	133.1	234.1	149.7	Kharif Jawar
(4)	रब्बी ज्वारी	123.6	75.9	48.3	84.2	105.2	77.4	64.7	127.5	120.2	137.7	106.9	Rabi Jawar
(5)	एकूण ज्वारी	124.0	69.9	50.5	105.4	126.9	109.3	90.1	164.9	127.7	190.5	133.1	Total Jawar
(6)	बाजरी	97.0	65.6	131.1	100.4	144.2	80.0	87.0	162.6	148.8	104.2	106.0	Bajri
(7)	बार्ली	83.1	107.4	75.6	65.6	133.5	127.3	124.0	173.7	144.0	128.7	143.0	Barly
(8)	मका	99.5	88.8	79.6	205.5	245.3	190.4	132.4	177.3	175.3	160.0	116.0	Maize
(9)	नाचणी	100.2	66.3	115.6	121.0	128.0	159.2	91.1	132.3	149.9	142.0	152.9	Ragi
(10)	कोद्रा	92.2	87.1	96.4	98.3	103.4	102.5	71.7	73.1	115.9	119.1	95.2	Kodra
(11)	इतर तृणधान्ये	94.9	86.6	91.2	107.4	100.3	113.9	144.4	158.4	140.7	242.1	110.9	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये ..	**111.8**	**68.7**	**88.2**	**135.7**	**143.9**	**121.3**	**104.5**	**154.9**	**155.8**	**183.6**	**133.8**	**Total—Cereals**
(b)	कडधान्ये												*(b) Pulses—*
(1)	हरभरा	113.1	85.6	94.6	137.2	118.7	111.6	91.0	138.5	207.2	180.9	130.3	Gram
(2)	तूर	181.8	90.4	89.0	124.2	101.8	122.7	100.8	141.2	137.1	153.7	121.3	Tur
(3)	इतर कडधान्ये	107.1	89.3	77.1	127.2	75.7	134.6	116.7	131.1	161.3	158.2	106.6	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये ..	**139.0**	**89.3**	**84.4**	**127.3**	**94.9**	**125.2**	**105.3**	**144.5**	**158.3**	**159.8**	**116.3**	**Total Pulses**
	एकूण अन्नधान्ये ..	**116.4**	**72.2**	**87.5**	**134.1**	**134.7**	**122.1**	**104.7**	**152.7**	**156.3**	**178.3**	**130.6**	**Total—Food-grains**

II	अन्नधान्येतर–												II NON-FOOD-GRAINS
(a)	गळिताची धान्ये–												(a) Oil Seeds
(1)	भुईमूग	107.7	61.7	94.5	118.1	105.9	102.9	94.9	143.1	159.7	166.9	138.9	Groundnut
(2)	तीळ	113.2	110.0	73.8	106.3	96.5	112.6	117.0	129.7	104.7	102.4	123.0	Sesamum
(3)	मोहरी, राई आणि जवस	131.4	102.3	90.3	111.8	119.4	123.9	102.3	143.7	145.7	133.1	115.5	Rape, Mustard and Linseed.
(4)	एरंड	104.7	71.7	132.1	167.4	187.0	224.2	230.6	222.4	255.8	189.2	173.7	Caster-Seed
	एकूण गळिताची धान्ये . .	109.4	65.7	93.2	116.8	107.1	106.1	98.2	141.6	151.3	156.6	135.5	Total Oil Seeds
(b)	तंतू पिके–												(b) Fibres—
(1)	कापूस	134.7	77.9	35.4	68.0	95.7	145.4	66.4	118.4	105.2	168.8	110.2	Cotton
(2)	अंबाडी	158.6	100.3	54.7	99.9	98.1	88.4	88.6	84.9	88.8	90.7	140.8	Mesta
	एकूण तंतू पिके . .	134.8	78.0	35.5	68.2	95.7	145.2	66.5	118.2	105.1	168.5	110.3	Total—Fibres
(c)	संकीर्ण–												(c) Miscellaneous
(1)	ऊस	101.5	91.4	106.6	105.2	100.9	103.9	101.7	100.9	97.0	103.0	103.3	Sugarcane
(2)	तंबाखू	122.5	122.2	112.9	110.0	143.7	195.5	236.4	231.2	215.9	270.5	184.0	Tobacco
(3)	बटाटे	108.6	69.5	105.5	144.4	113.0	125.1	112.7	123.1	100.5	104.3	117.7	Potato
(4)	मिरची	100.5	94.3	75.9	99.3	90.9	88.7	88.1	89.8	95.4	92.4	86.0	Chillies
	एकूण संकीर्ण	101.9	92.3	103.2	105.1	108.6	103.3	101.2	100.9	97.3	102.9	102.6	Total Misc.
	एकूण अन्नधान्येतर . .	110.3	81.9	83.4	102.4	106.5	109.9	95.4	109.0	107.6	117.5	107.8	Total—Non-Food-grains.
	सर्व पिके	113.8	76.5	87.9	119.2	120.9	116.1	100.3	130.6	131.1	145.0	119.2	All Commodities

आधार.–कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source .—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.13 (A & B)

जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन / Area bunded in each District

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)
(Area in thousand hectares)

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	पहिली योजना During First Plan Period	दुसरी योजना During Second Plan Period	तिसरी योजना During Third Plan Period	वार्षिक योजना During Annual Plan Period 1966-67 to 1968-69	चौथी योजना During Fourth Plan Period 1969-70 to 1973-74	पाचवी योजना During Fifth Plan Period 1974-75 to 1978-79	सहावी योजना During Sixth Plan Period 1979-80 to 1983-84	1984-85	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gr. Bombay.
2	ठाणे ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी ..	*	*	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक ..	13	46	188	88	130	14	4	*	*	*	..	..	Nashik
7	धुळे ..	11	104	137	83	93	42	25	3	2	1	..	1	Dhule
8	जळगाव ..	15	30	126	115	149	33	20	2	2	2	1	2	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	27	111	188	107	102	26	25	3	2	4	1	1	Ahmednagar
10	पुणे ..	44	60	159	92	66	12	10	1	1	*	1	..	Pune
11	सातारा ..	2	11	58	45	68	8	6	1	1	2	1	1	Satara
12	सांगली ..	12	41	96	68	101	17	6	2	3	3	..	1	Sangli
13	सोलापूर ..	61	48	253	147	163	49	28	3	3	3	2	1	Solapur
14	कोल्हापूर ..	*	*	9	10	14	1	*	..	..	*	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	1	9	109	139	415	23	26	4	3	2	2	2	Aurangabad
16	जालना ..	..	..	..	..	..	23	15	3	2	2	4	8	Jalna
17	परभणी ..	..	1	29	79	216	49	63	8	4	3	9	11	Parbhani
18	बीड ..	2	10	74	87	271	42	51	5	2	2	2	2	Beed
19	नांदेड ..	*	*	30	63	114	68	51	6	5	4	7	6	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	7	17	119	180	403	79	60	5	4	3	3	4	Osmanabad
21	लातूर ..	..	..	..	..	..	..	14	6	5	7	8	7	Latur
22	बुलढाणा ..	..	2	79	88	111	85	66	6	8	10	8	6	Buldhana
23	अकोला ..	..	10	57	87	105	75	48	7	6	7	6	9	Akola
24	अमरावती ..	..	10	46	51	89	37	40	6	6	6	9	8	Amravati
25	यवतमाळ ..	..	15	87	91	95	76	61	9	8	9	8	7	Yavatmal
26	वर्धा ..	..	2	30	33	25	40	30	3	3	3	5	6	Wardha
27	नागपूर ..	..	1	34	49	39	41	20	2	3	3	3	2	Nagpur
28	भंडारा ..	..	..	*	*	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर													Chandrapur
30	गडचिरोली ..	..	..	9	15	23	8	2	*	*	*	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	195	527	1,917	1,717	2,793	823	670	85	73	78	80	83	Maharashtra State

*हजार हेक्टरपेक्षा कमी/Less than thousand hectares.

आकडे अस्थायी आहेत/Figures are provisional.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.14

वहितीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र

(No. of operational Holdings and area operated)

(1990-91)

(आकडे शंभरात / Figures in hundred)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	व्यक्तिगत खाती Individual Holdings		संयुक्त खाती Joint Holdings		एकूण खाती All Holdings		District
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	9	5	2	2	12	8	Greater Bombay
2	ठाणे	2,031	3,456	348	772	2,384	4,269	Thane
3	रायगड	2,351	3,055	214	405	2,572	3,481	Raigad
4	रत्नागिरी	2,915	6,879	86	291	3,005	7,186	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	2,378	3,926	28	248	2,406	4,197	Sindhudurg
6	नाशिक	3,710	8,988	322	1,060	4,038	10,172	Nashik
7	धुळे	2,649	6,373	299	922	2,952	7,338	Dhule
8	जळगाव	3,161	7,157	584	1,339	3,758	8,552	Jalgaon
9	अहमदनगर	6,685	13,160	115	279	6,806	13,563	Ahmednagar
10	पुणे	4,,730	10,383	247	811	4,988	11,278	Pune
11	सातारा	5,848	7,998	48	84	5,900	8,137	Satara
12	सांगली	4,026	7,143	20	34	4,047	7,206	Sangli
13	सोलापूर	3,536	10,526	374	1,511	3,917	12,145	Solapur
14	कोल्हापूर	4,330	4,631	124	257	4,471	4,944	Kolhapur
15	औरंगाबाद	3,374	7,667	17	50	3,392	7,741	Aurangabad
16	जालना	2,757	6,325	6	13	2,765	6,357	Jalna
17	परभणी	3,824	9,220	78	259	3,909	9,545	Parbhani
18	बीड	4,040	8,867	5	23	4,055	8,939	Beed
19	नांदेड	3,730	7,872	62	150	3,792	8,036	Nanded
20	उस्मानाबाद	2,020	5,992	136	528	2,167	6,562	Osmanabad
21	लातूर	2,242	6,212	74	232	2,319	6,462	Latur
22	बुलढाणा	2,671	6,727	138	444	2,816	7,207	Buldhana
23	अकोला	2,704	7,500	187	645	2,902	8,224	Akola
24	अमरावती	2,625	6,482	282	809	2,928	7,383	Amravati
25	यवतमाळ	2,644	8,666	46	181	2,694	8,877	Yavatmal
26	वर्धा	1,327	3,967	42	164	1,375	4,167	Wardha
27	नागपूर	2,072	5,504	78	254	2,155	5,785	Nagpur
28	भंडारा	2,643	3,395	421	612	3,066	4,012	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,883	4,658	130	520	2,015	5,201	Chandrapur
30	गडचिरोली	908	1,797	180	474	1,089	2,274	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**89,823**	**1,94,531**	**4,693**	**13,373**	**94,698**	**2,09,248**	**Maharashtra State.**

टीप.—संस्थांच्या खात्यांचाही समावेश आहे.

Note.—Includes Institutional holdings also.

आधार.—कृषि गणना, १९९०-९१, कृषि विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

Source.—Agriculture Census, 1990-91, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

१३. जलसिंचन

१३.१. विविध साधनांनुसार भिजलेले सिंचनाखालील क्षेत्र व बागायती विहिरींची संख्या याबाबत माहिती या विभागात दिली आहे.

13. IRRIGATION

13.1. Data on irrigated area according to various sources, cropwise irrigated area and irrigation wells are presented in this section.

सत्यमेव जयते

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.1

सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र

Area Irrigated by Different Sources of Irrigation (84-85)

(1989-90 and 1990-91)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)
(Area in 100 Hectares)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र Net Area Irrigated						सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र Total Gross Area Irrigated		District
		पृष्ठभागीय सिंचन Surface Irrigation		विहिरीद्वारा सिंचन Well Irrigation		सिंचनाखालील एकूण निव्वळ क्षेत्र Total Net Area Irrigation				
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	0	Greater Bombay
2	ठाणे	34	39	16	10	50	49	56	54	Thane
3	रायगड	77	78	20	21	97	99	10	110	Raigad
4	रत्नागिरी	26	23	7	9	33	32	36	35	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	100	131	12	14	112	145	140	172	Sindhudurg
6	नाशिक	179	169	913	958	1,092	1,127	1,491	1,549	Nashik
7	धुळे	124	95	536	515	660	610	917	901	Dhule
8	जळगांव	73	71	968	934	1,041	1,005	1,260	1,219	Jalgaon
9	अहमदनगर	743	690	1,397	1,495	2,140	2,185	2,813	2,853	Ahmednagar
10	पुणे	952	890	733	898	1,685	1,788	2,022	2,130	Pune
11	सातारा	502	424	554	639	1,056	1,063	1,418	1,441	Satara
12	सांगली	266	312	500	481	766	793	945	981	Sangli
13	सोलापूर	372	293	768	895	1,140	1,188	1,357	1,400	Solapur
14	कोल्हापूर	417	423	170	132	587	555	688	660	Kolhapur
15	औरंगाबाद	162	134	409	444	571	578	800	802	Aurangabad
16	जालना	186	140	373	421	559	561	752	755	Jalna
17	परभणी	281	300	290	301	571	601	776	818	Parbhani
18	बीड	380	365	782	1,138	1,162	1,503	1,358	1,719	Beed
19	नांदेड	177	235	206	141	383	376	471	465	Nanded
20	उस्मानाबाद	207	172	503	564	710	736	919	941	Osmanabad
21	लातूर	46	65	247	245	293	310	382	403	Latur
22	बुलढाणा	58	8	291	189	349	197	507	326	Buldhana
23	अकोला	57	55	171	160	228	215	285	282	Akola
24	अमरावती	20	9	339	360	359	369	472	497	Amravati
25	यवतमाळ	99	126	123	95	222	221	303	296	Yavatmal
26	वर्धा	62	51	149	139	211	190	257	241	Wardha
27	नागपूर	230	260	299	307	529	567	623	667	Nagpur
28	भंडारा	1,219	1,255	68	87	1287	1,342	1609	1,489	Bhandara
29	चंद्रपूर	753	753	18	20	771	773	814	804	Chandrapur
30	गडचिरोली	342	376	12	20	354	396	387	432	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	8,144	7,942	10,874	11,632	19,018	19,574	23,868	24,442	Maharashtra State

आधार :- कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.— Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.2 (A)

जिल्हानुसार सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र व लागवडीखाली एकूण क्षेत्र

Gross area Irrigated and gross cropped area by District (1983-84)

(1989-90)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)
(Area in '00' hectares)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा		एकूण लागवडी-खालील क्षेत्र Gross cropped area	एकूण सिंचनक्षेत्र Gross irrigated area	राज्याच्या एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी Percentage to State total	निव्वळ सिंचीत क्षेत्र Net irrigated area	लागवडी खालील क्षेत्राशी एकूण सिंचीत क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of gross area irrigated to cropped area	सिंचन क्षमता Irrigation Intensity एकूण सिंचीत क्षेत्र × १००÷ निव्वळ सिंचीत क्षेत्र (Gross Irrigated area X 100÷ Net irrigated area	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	37	..	..	..	..	..	Gr. Bombay
2	ठाणे	..	2770	56	0.24	50	2.02	112.00	Thane
3	रायगड	..	2011	100	0.46	97	5.47	113.40	Raigad
4	रत्नागिरी	..	2411	36	0.15	33	1.49	109.09	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	1226	140	0.59	112	11.42	125.00	Sindhudurg
6	नाशिक	..	9526	1491	6.25	1092	15.65	136.54	Nashik
7	धुळे	..	7795	917	3.84	660	11.76	138.94	Dhule
8	जळगांव	..	8934	1260	5.28	1041	14.10	121.04	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	13116	2813	11.79	2140	21.45	131.45	Ahmednagar
10	पुणे	..	11573	2022	8.47	1685	17.47	120.00	Pune
11	सातारा	..	6795	1418	5.94	1056	20.87	134.28	Satara
12	सांगली	..	6266	945	3.96	766	15.08	123.37	Sangli
13	सोलापूर	..	11968	1357	5.69	1140	11.34	119.04	Solapur
14	कोल्हापूर	..	4,306	688	2.88	587	15.98	117.21	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	7,791	800	3.35	571	10.27	140.11	Aurangabad
16	जालना	..	6,757	752	3.15	559	11.13	134.53	Jalna
17	परभणी	..	9.425	776	3.25	571	8.23	135.91	Parbhani
18	बीड	..	7,640	1358	5.69	1162	17.78	116.87	Beed
19	नांदेड	..	7,671	471	1.97	383	6.14	122.98	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	6,222	919	3.85	710	14.77	129.44	Osmanabad
21	लातूर	..	6,315	382	1.60	293	6.05	130.38	Latur
22	बुलढाणा	..	7,630	507	2.12	349	6.65	145.27	Buldhana
23	अकोला	..	8,447	285	1.19	228	3.37	125.00	Akola
24	अमरावती	..	7,484	472	1.98	359	6.31	131.48	Amravati
25	यवतमाळ	..	8,894	303	1.27	222	3.41	136.49	Yavatmal
26	वर्धा	..	4,374	257	1.08	211	5.86	121.80	Wardha
27	नागपूर	..	5,690	623	2.61	529	10.95	117.77	Nagpur
28	भंडारा	..	4,902	1509	6.32	1287	30.78	117.25	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	5,390	814	3.41	771	15.10	105.58	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	2,164	387	1.62	354	17.88	109.32	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	1,95,530	23,868	100.00	19,018	12.21	125.50	Maharashtra State

आधार :- कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :— Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.2 (B)

जिल्ह्यानुसार सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र व लागवडीखाली एकूण क्षेत्र – १९८४-८५

Gross Area Irrigated and Gross Cropped Area by District in 1984-85

(1990-91)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)
(Area in '00' hectares)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे		एकूण लागवडी-खालील क्षेत्र Gross cropped area	एकूण सिंचनक्षेत्र Gross irrigated area	राज्याच्या एकूण क्षेत्राची टक्केवारी Percentage to State total	निव्वळ सिंचीत क्षेत्र Net irrigated area	लागवडी खालील क्षेत्राची एकूण सिंचीत क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of gross area irrigated to cropped area	सिंचन क्षमता Irrigation Intensity एकूण सिंचीत क्षेत्र × १०० ÷ निव्वळ सिंचीत क्षेत्र (Gross Irrigated area X 100 Net+ irrigated area	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	25	..	..	..	..	..	Gr. Bombay
2	ठाणे	..	2,773	54	0.22	49	1.94	110.20	Thane
3	रायगड	..	2,029	110	0.45	99	5.42	111.11	Raigad
4	रत्नागिरी	..	2,434	35	0.14	32	1.44	109.38	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	1,264	172	0.70	145	13.61	118.62	Sindhudurg
6	नाशिक	..	9,680	1,549	6.34	1,127	16.00	137.45	Nashik
7	धुळे	..	7,849	901	3.69	610	11.48	147.71	Dhule
8	जळगांव	..	8,992	1,219	4.99	1,005	13.56	121.29	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	13,121	2,853	11.67	2,185	21.74	130.57	Ahmednagar
10	पुणे	..	11,585	2,130	8.72	1,788	18.39	119.13	Pune
11	सातारा	..	6,739	1,441	5.90	1,063	21.38	135.56	Satara
12	सांगली	..	6,276	981	4.01	793	15.63	123.71	Sangli
13	सोलापूर	..	11,792	1,400	5.73	1,188	11.87	117.85	Solapur
14	कोल्हापूर	..	4,389	660	2.70	555	15.04	118.92	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	7,863	802	3.28	578	10.20	138.75	Aurangabad
16	जालना	..	7,047	755	3.09	561	10.71	134.58	Jalna
17	परभणी	..	9,736	818	3.35	601	8.40	136.11	Parbhani
18	बीड	..	8,534	1,719	7.03	1,503	20.14	114.37	Beed
19	नांदेड	..	7,647	465	1.90	376	6.08	123.67	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	6,133	941	3.85	736	15.34	127.85	Osmanabad
21	लातूर	..	6,488	403	1.65	310	6.21	130.00	Latur
22	बुलढाणा	..	7,619	326	1.33	197	4.28	165.48	Buldhana
23	अकोला	..	8,400	282	1.15	215	3.36	131.16	Akola
24	अमरावती	..	7,719	497	2.03	369	6.44	134.69	Amravati
25	यवतमाळ	..	8,939	296	1.21	221	3.31	133.94	Yavatmal
26	वर्धा	..	4.329	241	0.99	190	5.57	126.84	Wardha
27	नागपूर	..	5.727	667	2.73	567	11.65	117.64	Nagpur
28	भंडारा	..	4,841	1,489	6.09	1,342	30.76	110.95	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	5,152	804	3.29	773	15.61	104.01	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	2,139	432	1.77	396	20.20	109.09	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	1,97,261	24,442	100.00	19,574	12.39	124.87	Maharashtra State

आधार :- कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :— Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.3

सत्यमेव जयते

13. जलसिंचन/

तक्ता क्रमांक/

विविध पीकानुसार सिंचनाखालील क्षेत्र,

1989

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	तांदूळ Rice	गहू Wheat	ज्वारी Jawar	बाजरी Bajri	बार्ली Barley	मका Maize	नाचणी Ragi	हरभरा Gram
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	10	..	..	..	..	..	..	8
3	रायगड	75	..	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	6	..	..	..	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	41	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	92	503	16	24	..	1	..	92
7	धुळे	58	416	23	..	..	5	..	40
8	जळगांव	29	240	..	..	..	..	..	45
9	अहमदनगर	14	496	930	137	..	15	..	80
10	पुणे	52	213	683	98	..	24	..	127
11	सातारा	143	166	464	115	..	11	..	37
12	सांगली	89	148	159	17	..	16	..	25
13	सोलापूर	13	191	520	21	..	87	..	23
14	कोल्हापूर	44	121	..	..	..	1	..	4
15	औरंगाबाद	10	186	137	11	..	5	..	83
16	जालना	18	303	122	2	..	10	..	33
17	परभणी	142	262	24	..	..	7	..	22
18	बीड	30	245	537	58	..	8	..	147
19	नांदेड	87	143	..	..	6	1	..	5
20	उस्मानाबाद	17	157	331	12	..	30	..	81
21	लातूर	..	160	31	..	..	1	..	33
22	बुलढाणा	9	270	8	..	..	1	..	39
23	अकोला	..	175	..	..	..	..	..	5
24	अमरावती	2	214	..	2	..	1	..	25
25	यवतमाळ	1	152	..	..	..	..	..	7
26	वर्धा	..	153	..	..	..	..	..	3
27	नागपूर	175	217	1	..	..	1	..	25
28	भंडारा	1,411	35	..	..	.	..	..	..
29	चंद्रपूर	770	19	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	359	3	1	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	3,697	5,188	3,987	497	6	225	..	989

टिप–संपूर्ण सुधारित./

आधार–कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

IRRIGATION

TABLE No. 13.3 (A)

Area Irrigated Under Different Crops

-1990

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)
(Area in '00' hectares)

तूर Tur (11)	मिरची Chilies (12)	ऊस Sugar Cane (13)	सर्व अन्न पिके All Food Crops (14)	कापूस Cotton (15)	भुईमूग Groundnut (16)	तंबाखू Tobacco (17)	सर्व अन्नोत्तर पीके All Non food crops (18)	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र Total Gross Irrigated Area (19)	District (2)
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	2	..	49	..	..	..	7	56	Thane
..	3	..	98	..	1	..	12	110	Raigad
..	1	1	26	..	2	..	10	36	Ratnagiri
..	6	2	85	..	1	..	55	140	Sindhudurg
..	30	263	1,357	10	73	..	134	1,491	Nashik
..	50	118	781	59	33	..	136	917	Dhule
..	39	109	896	320	42	..	364	1,260	Jalgaon
6	25	797	2,585	17	82	..	228	2,813	Ahmednagar
13	35	290	1,905	21	31	1	117	2,022	Pune
2	13	283	1,368	34	9	..	50	1,418	Satara
..	41	343	892	16	8	1	53	945	Sangli
..	27	225	1,196	43	87	..	161	1,357	Solapur
..	..	502	684	..	..	..	4	688	Kolhapur
..	25	210	716	65	9	..	84	800	Aurangabad
..	18	61	591	132	19	..	161	752	Jalna
..	16	58	620	45	86	..	156	776	Parbhani
4	18	84	1,158	18	77	..	200	1,358	Beed
..	17	70	391	21	57	..	80	471	Nanded
33	30	119	843	..	32	..	76	919	Osmanabad
..	5	80	322	..	5	..	60	382	Latur
..	25	61	450	24	14	..	57	507	Buldhana
..	14	10	239	11	30	..	46	285	Akola
..	26	3	454	5	11	..	18	472	Amravati
..	19	24	243	18	39	..	60	303	Yavatmal
..	7	1	221	17	18	..	36	257	Wardha
..	19	2	611	8	3	..	12	623	Nagpur
..	20	8	1,508	..	1	..	1	1,509	Bhandara
..	10	1	813	..	1	..	1	814	Chandrapur
..	15	..	382	..	1	4	5	387	Gadchiroli
60	**556**	**3,725**	**21,484**	**884**	**772**	**6**	**2,384**	**23,868**	**Maharashtra State**

Note.—Fully Revised.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/

तक्ता क्रमांक/

विविध पीकानुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/

1990-

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	तांदूळ Rice	गहू Wheat	ज्वारी Jawar	बाजरी Bajri	बार्ली Barley	मका Maize	नाचणी Ragi	हरभरा Gram
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	10	..	..	..	..	..	..	9
3	रायगड	75	..	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	6	..	..	..	..	..	1	..
5	सिंधुदुर्ग	40	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	94	497	7	24	..	3	16	93
7	धुळे	74	401	22	..	..	20	..	70
8	जळगांव	32	212	..	..	..	..	..	45
9	अहमदनगर	10	507	949	164	..	22	..	83
10	पुणे	24	206	927	78	..	28	..	61
11	सातारा	156	162	460	119	..	6	..	43
12	सांगली	91	151	179	18	..	22	..	25
13	सोलापूर	14	181	476	44	..	75	..	27
14	कोल्हापूर	25	114	1	..	..	9	..	5
15	औरंगाबाद	9	202	125	12	..	4	..	79
16	जालना	17	286	125	2	..	11	..	38
17	परभणी	145	264	27	..	..	6	..	25
18	बीड	61	214	558	24	..	33	..	32
19	नांदेड	76	136	..	..	6	1	..	4
20	उस्मानाबाद	33	148	369	..	..	4	..	90
21	लातूर	..	153	20	..	..	2	..	26
22	बुलढाणा	2	143	..	..	..	..	..	19
23	अकोला	1	160	..	..	..	..	..	9
24	अमरावती	1	185	..	..	..	1	..	34
25	यवतमाळ	1	123	..	..	..	1	..	8
26	वर्धा	..	146	..	..	..	..	..	4
27	नागपूर	185	233	1	..	..	..	..	32
28	भंडारा	1,397	31	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	760	18	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	397	4	4	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	3,736	4,877	4,250	485	6	248	17	861

आधार–कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे-1

IRRIGATION

TABLE No. 13.3 (B)

Area irrigated under different crops

1991

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)
(Area in '00' hectares)

तूर Tur (11)	मिरची Chilies (12)	ऊस Sugar Cane (13)	सर्व अन्न पीके All Food Crops (14)	कापूस Cotton (15)	भुईमूग Groundnut (16)	तंबाखू Tobacco (17)	सर्व अन्नोत्तर पीके All Non food crops (18)	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र Total Gross Irrigated Area (19)	District (2)
..	..	.	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
3	2	..	50	..	..	..	4	54	Thane
..	3	..	98	..	1	..	12	110	Raigad
..	1	1	24	..	2	..	11	35	Ratnagiri
..	6	1	131	..	3	..	41	172	Sindhudurg
..	32	274	1,359	10	122	..	190	1,549	Nashik
..	56	105	841	25	26	..	60	901	Dhule
..	40	105	876	320	23	..	343	1,219	Jalgaon
5	23	792	2,647	19	76	..	206	2,853	Ahmednagar
11	29	286	1,986	18	57	..	144	2,130	Pune
2	11	286	1,397	13	15	1	44	1,441	Satara
..	43	340	927	16	6	1	54	981	Sangli
13	32	251	1,206	42	123	..	194	1,400	Solapur
..	..	492	655	..	..	..	5	660	Kolhapur
..	43	189	714	68	9	..	88	802	Aurangabad
..	18	73	596	132	13	..	159	755	Jalna
..	27	73	648	27	132	..	170	818	Parbhani
53	49	138	1,438	18	80	1	281	1,719	Beed
..	38	61	373	29	58	4	92	465	Nanded
9	25	122	829	..	78	..	112	941	Osmanabad
..	4	93	310	..	6	..	93	403	Latur
..	13	52	270	42	14	..	56	326	Buldhana
..	18	9	233	14	24	..	49	282	Akola
..	31	3	468	13	13	..	29	497	Amravati
..	21	30	221	18	47	..	75	296	Yavatmal
..	8	1	214	19	7	..	27	241	Wardha
..	22	2	655	9	2	..	12	667	Nagpur
..	19	6	1,488	..	1	..	1	1,489	Bhandara
..	11	1	803	..	1	..	1	804	Chandrapur
..	18	..	427	..	2	1	5	432	Gadchiroli
96	**643**	**3,786**	**21,884**	**852**	**941**	**8**	**2,558**	**24,442**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune 1.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.4 (A)

एकूण बागायती विहीरींची संख्या

Total Number of Irrigation Wells

(1989-90)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	विहीरींची संख्या Number of wells: वापरात असलेल्या In use	वापरात नसलेल्या Not in use	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मुंबई	386	52	438	Greater Bombay
2	ठाणे	8,106	1,112	9,218	Thane
3	रायगड	4,778	485	5,263	Raigad
4	रत्नागिरी	2,886	1,285	4,171	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	10,019	1,184	11,203	Sindhudurg
6	नाशिक	71,483	4,098	75,581	Nashik
7	धुळे	27,554	5,036	32,590	Dhule
8	जळगांव	53,454	8,014	61,468	Jalgaon
9	अहमदनगर	93,005	9,488	1,02,493	Ahmednagar
10	पुणे	64,416	4,313	68,729	Pune
11	सातारा	41,165	3,729	44,894	Satara
12	सांगली	46,005	3,761	49,766	Sangli
13	सोलापूर	46,355	2,920	49,255	Solapur
14	कोल्हापूर	16,524	2,203	18,727	Kolhapur
15	औरंगाबाद	51,335	3,619	54,954	Aurangabad
16	जालना	29,590	1,518	31,108	Jalna
17	परभणी	27,020	3,019	30,039	Parbhani
18	बीड	33,320	5,495	38,815	Beed
19	नांदेड	13,092	989	14,081	Nanded
20	उस्मानाबाद	29,704	2,519	32,223	Osmanabad
21	लातूर	17,536	7,636	25,172	Latur
22	बुलढाणा	26,071	13,555	39,626	Buldhana
23	अकोला	14,598	1,659	16,257	Akola
24	अमरावती	36,538	6,494	43,032	Amravati
25	यवतमाळ	17,748	3,681	21,429	Yavatmal
26	वर्धा	19,214	10,691	29,905	Wardha
27	नागपूर	33,510	14,116	47,626	Nagpur
28	भंडारा	11,732	2,751	14,483	Bhandara
29	चंद्रपूर	6,884	1,881	8,765	Chandrapur
30	गडचिरोली	2,807	757	3,564	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**8,56,815**	**1,28,060**	**9,84,875**	**Maharashtra State**

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.4 (B)

एकूण बागायती विहीरींची संख्या

Total Number of Irrigation Wells

(1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा			विहीरींची संख्या Number of wells: वापरात असलेल्या In use	वापरात नसलेल्या Not in use	एकूण Total	District
(1)	(2)			(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	386	52	438	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	8,519	1,007	9,526	Thane
3	रायगड	..	..	4,790	485	5,275	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	2,908	1,290	4,198	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	12,013	1,184	13,197	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	72,817	4,282	77,099	Nashik
7	धुळे	..	..	27,961	4,810	32,771	Dhule
8	जळगांव	..	..	53,602	7,934	61,536	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	93,774	9,804	1,03,578	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	66,144	4,302	70,446	Pune
11	सातारा	..	..	41,318	3,727	45,045	Satara
12	सांगली	..	..	46,075	3,883	49,958	Sangli
13	सोलापूर	..	..	46,692	3,008	49,700	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	17,098	2,198	19,296	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	51,618	3,621	55,239	Aurangabad
16	जालना	..	..	30,116	1,262	31,378	Jalna
17	परभणी	..	..	27,561	3,100	30,661	Parbhani
18	बीड	..	..	34,005	3,563	37,568	Beed
19	नांदेड	..	..	13,841	989	14,830	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	29,878	2,525	32,403	Osmanabad
21	लातूर	..	..	17,708	7,721	25,429	Latur
22	बुलढाणा	..	..	31,918	12,175	44,093	Buldhana
23	अकोला	..	..	15,067	1,716	16,783	Akola
24	अमरावती	..	..	37,713	6,112	43,825	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	20,368	3,417	23,785	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	21,009	14,734	35,743	Wardha
27	नागपूर	..	..	34,846	12,971	47,817	Nagpur
28	भंडारा	..	..	12,106	2,422	14,528	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	7,044	2,018	9,062	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	3,121	747	3,868	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	8,82,016	1,27,059	10,09,075.	Maharashtra State

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/
तपता क्रमांक/
निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
(1989-90)

जून १९८९ व जून १९९० अखेर निर्मित सिंचन क्षमता
Irrigation potential created at the end of June 1989 and June 1990.

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and Medium Projects		लघु प्रकल्प Minor Projects		उपसा सिंचन Lift Irrigation		एकूण Total	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	ठाणे	25.05	31.46	5.31	5.31	0.31	0.31	30.67	37.08
2	रायगड	14.77	14.86	7.78	7.78	2.25	2.25	24.80	24.89
3	रत्नागिरी	3.10	3.52	2.79	2.79	..	..	5.89	6.31
4	सिंधुदुर्ग	..	..	3.36	3.36	..	..	3.36	3.36
5	नाशिक	116.42	115.96	19.47	20.49	2.22	2.22	138.11	138.67
6	धुळे	33.69	33.16	40.84	41.64	3.37	3.37	77.90	78.17
7	जळगांव	135.88	136.13	17.46	18.06	4.15	4.15	157.49	158.34
8	अहमदनगर	207.13	207.61	27.36	27.36	0.32	0.32	234.81	235.29
9	पुणे	133.82	134.83	33.54	38.86	11.90	11.90	179.26	185.59
10	सातारा	111.62	114.13	17.86	18.20	1.65	1.65	131.13	133.98
11	सांगली	34.64	29.96	32.80	33.95	19.65	19.65	87.09	83.56
12	सोलापूर	174.03	178.00	46.65	53.06	6.73	6.73	227.41	237.79
13	कोल्हापूर	42.02	44.42	21.29	21.29	..	..	63.31	65.71
14	औरंगाबाद	31.19	27.46	21.85	22.47	6.10	6.10	59.14	56.03
15	जालना	52.25	52.48	8.29	8.48	1.57	1.57	62.11	62.53
16	परभणी	149.76	149.27	15.97	15.97	5.20	5.20	170.93	170.44
17	बीड	77.23	86.24	26.67	26.67	2.79	2.79	106.69	115.70
18	नांदेड	78.20	91.22	24.10	24.10	15.51	15.51	117.81	130.83
19	उस्मानाबाद	19.64	21.57	12.22	12.22	1.30	1.30	33.16	35.09
20	लातूर	33.42	37.41	20.94	20.94	1.65	1.65	56.01	60.00
21	बुलढाणा	23.91	24.92	17.41	18.13	1.01	1.01	42.33	44.06
22	अकोला	31.14	38.88	14.35	16.33	1.93	1.93	47.42	57.14
23	अमरावती	7.66	11.66	12.37	12.67	0.28	0.28	20.31	24.61
24	यवतमाळ	52.22	48.67	18.52	19.91	2.31	2.31	73.05	70.79
25	वर्धा	25.36	33.08	6.85	6.85	2.73	2.73	34.94	42.66
26	नागपूर	109.99	109.79	17.27	17.27	0.82	0.82	128.08	127.88
27	भंडारा	108.19	110.60	36.38	38.38	8.93	8.93	153.50	155.91
28	चंद्रपूर	27.09	27.09	18.99	18.99	7.10	7.10	53.18	53.18
29	गडचिरोली	29.34	29.14	5.42	5.42	0.50	0.50	35.06	35.06
	महाराष्ट्र राज्य ..	1,888.56	1,943.52	554.11	574.95	112.28	112.28	2,554.95	2,630.75

आधार.–पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

IRRIGATION

TABLE No. 13.5

Irrigation potential created and actual Irrigated Area (1990-91)

(आकडे हजार हेक्टरात)
(Figures in thousand hectare)

प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र १९८९-९० व १९९०-९१ Actual Irrigated Area 1989-90 and 1990-91										
मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and Medium Projects		लघु प्रकल्प Minor Projects		उपसा सिंचन Lift Irrigation		एकूण Total		सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of Irrigated Area		District
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
1.23	1.63	1.28	1.23	0.11	..	2.62	2.86	8.54	7.71	Thane
3.61	3.62	4.27	4.29	..	0.22	7.88	8.13	31.77	32.66	Raigad
0.26	0.29	0.26	0.19	..	..	0.52	0.48	8.83	7.61	Ratnagiri
..	..	0.60	0.66	..	..	0.60	0.66	17.85	19.64	Sindhudurg
27.88	32.83	3.35	3.68	1.13	0.16	32.36	38.67	23.43	26.44	Nashik
6.09	7.02	5.94	5.84	1.03	..	13.06	17.34	16.76	22.18	Dhule
11.04	14.51	2.57	2.83	0.16	0.87	13.77	13.73	8.74	8.67	Jalgaon
119.14	115.03	4.83	5.03	0.92	..	124.89	120.06	53.19	51.03	Ahmednagar
61.95	70.37	9.15	10.06	13.41	13.75	84.51	94.19	47.14	50.75	Pune
65.59	62.52	4.58	3.17	..	..	70.17	65.69	53.51	49.03	Satara
34.40	35.89	3.56	3.78	..	..	37.96	39.67	43.59	47.47	Sangli
80.83	96.33	8.33	8.13	..	0.02	89.16	104.49	39.21	43.94	Solapur
36.31	42.19	5.15	10.27	..	..	41.46	52.46	65.48	79.83	Kolhapur
10.82	9.55	4.38	4.31	0.14	..	15.34	13.87	25.94	23.45	Aurangabad
20.60	14.66	2.45	2.29	..	..	23.05	16.94	37.11	27.09	Jalna
52.91	48.88	3.76	3.56	0.48	0.37	57.15	52.71	33.43	30.92	Parbhani
26.70	22.68	8.68	8.65	0.03	..	35.41	31.34	33.19	28.69	Beed
26.43	24.32	6.17	5.65	0.33	0.33	32.93	30.31	27.95	23.17	Nanded
10.76	10.72	2.51	2.99	0.03	..	13.30	13.71	40.11	39.07	Osmanabad
10.49	9.54	4.25	3.39	0.34	..	15.08	12.94	26.92	21.57	Latur
6.06	6.52	4.55	4.91	0.05	..	10.66	11.42	25.18	25.92	Buldhana
7.59	6.93	3.14	3.66	0.17	0.17	10.90	10.75	22.99	18.81	Akola
0.48	1.34	2.10	2.71	0.05	0.05	2.63	4.10	12.95	16.66	Amravati
10.88	10.36	4.29	3.81	0.09	0.07	15.26	14.23	20.89	20.10	Yavatmal
5.43	6.63	1.07	1.33	0.31	0.12	6.81	8.08	19.49	18.94	Wardha
28.93	46.70	3.29	4.82	1.52	..	33.74	51.52	26.34	40.29	Nagpur
66.38	73.21	25.92	14.76	1.51	0.88	93.81	88.85	61.11	56.99	Bhandara
16.22	23.04	17.12	16.20	1.02	0.78	34.36	40.03	64.61	75.27	Chandrapur
14.56	20.85	5.22	3.76	0.01	..	19.79	24.60	56.12	70.16	Gadchiroli
763.57	**818.06**	**152.68**	**145.96**	**22.84**	**17.80**	**939.09**	**981.82**	**36.76**	**37.32**	**Maharashtra State**

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय

१४.१. या विभागातील तक्त्यामध्ये पशुधन गणना, पशुवैद्यकीय सुविधा व कत्तलखाने यांचेविषयी आकडेवारी दिली आहे.

१४.२. १९८२ व १९८७ च्या पशुधन गणनेनुसार गणना केलेले विविध प्रकारचे पशु व कुक्कुट यांची संख्या देण्यात आली आहे. संपूर्ण देशात समान संकल्पना (Concepts) व गणना पद्धती यापरून अशा पंचवार्षिक गणना घेण्यात येतात. अशा गणतीत संपूर्ण पशुधनासंबंधी माहिती प्रत्येक घराघरातून गोळा करण्यात येते. कत्तलखान्यातील पशूंची, भटक्या प्राण्यांची व रुग्णावस्थेतील प्राण्यांची गणना करताना विशेष काळजी घेण्यात येते.

14. ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

14.1. Data on Livestock Census, Veterinary facilities provided and slaughter houses are given in the tables in this section.

14.2. The data on number of livestock and poultry presented is as enumerated in the State at the time of 1982 and 1987 Livestock Censuses. These are quinquennial censuses conducted throughout the country on the basis of uniform concepts and method of enumeration. At these censuses all the livestock is enumerated by house to house enquiry. Particular care is taken to enumerate livestock in the slaughter homes, stray animals and animals in transit.

सत्यमेव जयते

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार पशुधनाची संख्या/

(१९८७)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	गाई/बैल Cattle							
		तीन वर्षांवरील बैल/ Males over 3 years					तीन वर्षांवरील गाई/ Females over 3 years		
		केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले बैल Used for breeding only	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले Used for breeding and work both	केवळ कामाकरिता वापरलेले Used for work only	इतर Others	एकूण Total	दुभत्या In milk	आटलेल्या व व्यालेल्या Dry and not calved even once	कामासाठी वापरलेल्या Working
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई ..	191	73	977	4,173	5,414	3,727	1,338	..
2	ठाणे ..	2,762	32,389	2,00,132	8,988	2,44,271	67,888	1,02,273	..
3	रायगड ..	1,008	28,852	1,67,247	8,117	2,05,224	74,704	83,323	..
4	रत्नागिरी ..	307	26,811	2,17,183	7,095	2,51,396	65,263	93,962	..
5	सिंधुदुर्ग ..	139	18,116	1,21,289	3,374	1,42,918	29,936	41,175	..
6	नाशिक ..	3,308	15,046	3,61,731	7,164	3,87,249	1,23,972	1,79,217	..
7	धुळे ..	2,685	5,930	3,04,255	9,524	3,22,394	88,642	1,32,375	..
8	जळगांव ..	2,897	6,799	2,71,740	6,085	2,87,521	1,04,487	1,13,870	..
9	अहमदनगर ..	3,205	16,576	2,83,577	7,972	3,11,330	1,84,158	1,96,611	..
10	पुणे ..	1,722	12,789	2,47,575	5,444	2,67,530	1,46,167	1,32,949	..
11	सातारा ..	1,104	7,163	1,47,178	4,392	1,59,837	94,722	79,520	..
12	सांगली ..	877	5,094	1,02,608	2,898	1,11,477	68,137	48,653	..
13	सोलापूर ..	1,136	7,811	1,63,252	3,564	1,75,763	1,04,788	78,458	..
14	कोल्हापूर ..	771	7,299	1,40,906	1,634	1,50,610	47,341	26,746	..
15	औरंगाबाद ..	1,651	10,488	2,29,864	6,398	2,48,401	69,994	83,036	..
16	जालना ..	739	6,015	1,95,782	8,097	2,10,633	56,850	68,626	..
17	परभणी ..	1,720	5,816	2,60,858	6,387	2,74,781	1,12,683	1,28,067	..
18	बीड ..	2,087	13,733	2,30,636	6,851	2,53,307	91,203	1,01,013	..
19	नांदेड ..	1,776	4,723	2,24,106	8,332	2,38,937	1,13,450	1,44,798	..
20	उस्मानाबाद ..	373	6,453	1,23,265	2,088	1,32,179	63,274	51,603	..
21	लातूर ..	502	4,518	1,48,181	7,370	1,60,571	67,067	72,224	..
22	बुलढाणा ..	1,622	4,929	2,31,011	3,619	2,41,181	77,718	1,07,962	..
23	अकोला ..	1,653	2,806	2,23,210	6,910	2,34,479	87,560	1,25,880	..
24	अमरावती ..	1,526	3,528	2,02,470	5,217	2,12,741	80,152	1,19,878	..
25	यवतमाळ ..	2,934	5,530	2,68,687	9,280	2,86,431	96,483	2,03,466	..
26	वर्धा ..	1,294	2,127	1,23,274	4,177	1,30,872	50,597	1,11,795	..
27	नागपूर ..	2,356	3,908	2,10,550	7,459	2,24,273	90,557	1,61,922	..
28	भंडारा ..	2,456	5,085	2,97,326	6,965	3,11,832	94,929	1,31,929	..
29	चंद्रपूर ..	1,954	7,935	2,68,021	7,860	2,85,770	75,421	1,46,297	..
30	गडचिरोली ..	3,658	9,975	2,01,795	4,957	2,20,385	60,953	1,05,231	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	**50,313**	**2,88,317**	**61,68,686**	**1,82,391**	**66,89,707**	**24,92,823**	**31,74,197**	..

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.1

Live-Stock in each District

(1987)

गाई-बैल/ Cattle				म्हशी-रेडे/ Buffaloes					
तीन वर्षांवरील गाई/ Females over 3 years				तीन वर्षांवरील रेडे/ Males over 3 years					
इतर	एकूण	वासरे	एकूण	केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	केवळ कामाकरिता वापरलेले	इतर	एकूण	
Others	Total	Young stock	Total cattle	Used for breeding only	Used for breeding and work both	Used for work only	Others	Total	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
833	5,898	1,813	13,125	3,513	34	47	420	4,014	Greater Bombay
2,424	1,72,585	1,32,764	5,49,620	1,741	7,313	27,503	3,552	40,109	Thane
1,056	1,59,083	1,38,854	5,03,161	354	5,968	36,045	1,663	44,030	Raigad
1,093	1,60,318	1,28,424	5,40,138	295	3,939	20,365	1,023	25,622	Ratnagiri
419	71,530	69,685	2,84,133	148	4,950	30,259	852	36,209	Sindhudurg
5,114	3,08,303	2,18,194	9,13,746	1,169	1,480	16,456	568	19,673	Nashik
3,687	2,24,704	1,71,204	7,18,302	917	646	2,980	577	5,120	Dhule
2,120	2,20,477	1,74,763	6,82,761	2,676	865	1,095	600	5,236	Jalgaon
3,893	3,84,662	2,95,097	9,91,089	1,000	693	2,733	513	4,939	Ahmednagar
3,447	2,82,563	2,10,564	7,60,657	1,204	857	1,762	450	4,273	Pune
2,152	1,76,394	1,21,866	4,58,097	1,238	785	2,288	1,015	5,326	Satara
1,195	1,17,985	71,781	3,01,243	320	1,006	6,507	716	8,549	Sangli
2,008	1,85,254	1,48,311	5,09,328	877	1,331	4,212	1,166	7,586	Solapur
846	74,933	46,858	2,72,401	543	3,657	27,939	1,033	33,172	Kolhapur
2,471	1,55,501	1,26,046	5,29,948	885	471	862	369	2,587	Aurangabad
403	1,25,879	1,10,912	4,47,424	464	386	872	281	2,003	Jalna
2,379	2,43,129	2,17,591	7,35,501	821	478	760	649	2,708	Parbhani
970	1,93,186	1,67,786	6,14,279	516	492	976	348	2,332	Beed
3,289	2,61,537	2,05,624	7,06,098	919	257	518	800	2,494	Nanded
752	1,15,629	95,036	3,42,844	387	543	1,360	386	2,676	Osmanabad
1,264	1,40,555	1,02,684	4,03,810	406	374	1,062	507	2,349	Latur
1,024	1,86,704	1,51,361	5,79,246	643	575	1,161	383	2,762	Buldhana
1,344	2,14,784	1,55,981	6,05,244	994	305	403	258	1,960	Akola
2,432	2,02,462	1,72,072	5,87,275	1,503	186	229	209	2,127	Amravati
4,550	3,04,499	2,06,847	7,97,777	1,805	581	808	735	3,929	Yavatmal
2,777	1,65,169	1,27,869	4,23,910	1,257	122	136	263	1,778	Wardha
3,245	2,55,724	2,19,867	6,99,864	1,618	262	335	364	2,579	Nagpur
5,103	2,31,961	2,01,768	7,45,561	1,080	1,145	28,335	1,440	32,000	Bhandara
5,661	2,27,379	1,97,377	7,10,526	623	1,007	4,639	921	7,190	Chandrapur
3,161	1,69,845	1,65,928	5,56,158	453	1,623	37,780	892	40,748	Gadchiroli
71,612	**57,38,632**	**45,54,927**	**1,69,83,266**	**30,369**	**42,531**	**2,60,427**	**22,953**	**3,56,080**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	म्हशी-रेडे/Buffaloes						
		तीन वर्षांवरील म्हशी/ Females over 3 years						
		दुभत्या In milk	आटलेल्या व एकदाही न ब्यालेल्या Dry and not calved even once	कामाच्या Working	इतर Others	एकूण Total	वासरे Young Stock	एकूण म्हशी-रेडे Total buffaloes
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	बृहन्मुंबई ..	87,554	3,523	..	1,708	92,785	10,268	1,07,067
2	ठाणे ..	72,550	48,793	..	719	1,22,062	51,601	2,13,772
3	रायगड ..	34,498	31,057	..	508	66,063	51,940	1,62,033
4	रत्नागिरी ..	19,851	19,113	..	295	39,259	25,369	90,250
5	सिंधुदुर्ग ..	21,920	23,599	..	374	45,893	40,435	1,22,537
6	नाशिक ..	49,983	46,032	..	1,248	97,263	57,941	1,74,877
7	धुळे ..	41,942	42,682	..	1,682	86,306	53,313	1,44,739
8	जळगांव ..	99,453	86,809	..	1,534	1,87,796	1,02,554	2,95,586
9	अहमदनगर ..	37,850	35,515	..	919	74,284	45,050	1,24,273
10	पुणे ..	83,224	61,942	..	1,286	1,46,452	66,069	2,16,794
11	सातारा ..	1,12,789	79,471	..	1,304	1,93,564	95,109	2,93,999
12	सांगली ..	1,19,880	67,226	..	878	1,87,984	1,01,284	2,97,817
13	सोलापूर ..	69,217	48,151	..	679	1,18,047	78,409	2,04,042
14	कोल्हापूर ..	2,16,558	92,564	..	1,633	3,10,755	1,32,830	4,76,757
15	औरंगाबाद ..	23,463	22,675	..	486	46,624	26,484	75,695
16	जालना ..	17,135	18,875	..	64	36,074	24,453	62,530
17	परभणी ..	45,782	36,352	..	1,043	83,177	55,208	1,41,093
18	बीड ..	45,462	42,965	..	387	88,814	67,070	1,58,216
19	नांदेड ..	69,129	47,405	..	1,026	1,17,560	75,412	1,95,466
20	उस्मानाबाद ..	36,786	27,993	..	311	65,090	41,404	1,09,170
21	लातूर ..	52,134	45,659	..	684	98,477	64,814	1,65,640
22	बुलढाणा ..	34,246	36,075	..	315	70,636	41,117	1,14,575
23	अकोला ..	38,611	34,915	..	475	74,001	37,137	1,13,098
24	अमरावती ..	31,838	33,437	..	797	66,072	38,334	1,06,533
25	यवतमाळ ..	32,656	41,320	..	967	74,943	42,748	1,21,620
26	वर्धा ..	12,438	18,003	..	425	30,866	18,453	51,097
27	नागपूर ..	26,720	25,101	..	418	52,239	28,468	83,286
28	भंडारा ..	36,374	34,780	..	1,207	72,361	46,079	1,50,440
29	चंद्रपूर ..	21,471	30,423	..	439	52,333	43,039	1,02,562
30	गडचिरोली ..	8,042	9,869	..	148	18,059	20,946	79,753
	महाराष्ट्र राज्य ..	**15,99,556**	**11,92,324**	**..**	**23,959**	**28,15,839**	**15,83,398**	**47,55,317**

आधार.–पशुधन गणना, १९८७

TABLE No. 14.1—*contd.*

मेंढरे Sheep	शेळ्या Goats	घोडे-शिंगरे Horse and ponies	इतर जनावरे Other live-stock	एकूण Total live-stock	कोंबड्या, बदके वगैरे Total poultry	कुत्रे Dogs	कुत्र्यांचा समावेश करून एकूण पशुधन Total live-stock including dogs	District
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(2)
14,771	28,407	293	5,685	1,69,348	1,98,892	29,005	1,98,353	Greater Bombay
1,956	1,95,984	1,459	13,506	9,76,297	14,26,634	58,826	10,35,123	Thane
1,097	1,50,305	1,492	3,135	8,21,223	13,58,749	30,513	8,51,736	Raigad
271	79,561	9	284	7,10,513	10,86,774	23,260	7,33,773	Ratnagiri
133	75,696	17	3,372	4,85,888	8,07,836	41,154	5,27,042	Sindhudurg
2,52,185	5,31,034	2,734	27,534	19,02,110	13,81,844	82,705	19,84,815	Nashik
1,35,593	3,92,608	3,519	20,671	14,15,432	7,90,370	39,174	14,54,606	Dhule
36,719	4,33,731	1,675	19,289	14,69,761	4,86,826	41,020	15,10,781	Jalgaon
3,09,586	7,59,389	2,436	21,491	22,08,264	16,46,384	1,62,116	23,70,380	Ahmadnagar
3,33,864	4,81,346	1,509	14,458	18,08,628	33,84,051	1,14,303	19,22,931	Pune
3,64,648	3,21,435	1,291	9,659	14,49,129	17,84,957	69,295	15,18,424	Satara
2,29,239	2,70,079	814	8,114	11,07,306	22,03,654	72,999	11,80,305	Sangli
2,80,570	5,94,253	975	17,027	16,06,195	13,75,857	99,758	17,05,953	Solapur
1,46,148	1,72,976	921	5,556	10,74,759	9,31,199	58,353	11,33,112	Kolhapur
93,252	3,55,582	1,820	16,207	10,72,504	3,25,037	47,743	11,20,247	Aurangabad
51,737	2,48,137	2,026	9,691	8,21,545	1,98,602	34,511	8,56,056	Jalna
49,630	3,81,794	2,140	14,722	13,24,880	2,88,947	68,235	13,93,115	Parbhani
1,89,556	3,68,516	2,032	11,298	13,43,897	4,58,073	65,866	14,09,763	Beed
53,470	3,52,200	715	23,935	13,31,884	3,34,249	59,366	13,91,250	Nanded
45,048	2,19,774	760	7,125	7,24,721	2,30,218	38,480	7,63,201	Osmanabad
48,217	1,81,374	781	11,653	8,11,475	1,91,842	37,662	8,49,137	Latur
84,656	3,24,593	1,836	13,454	11,18,360	2,52,884	44,039	11,62,399	Buldhana
19,801	3,16,395	3,471	16,887	10,74,896	2,75,582	48,435	11,23,331	Akola
24,554	2,95,204	4,374	13,343	10,31,283	2,91,986	44,702	10,75,985	Amravati
9,848	4,21,376	1,771	15,350	13,67,742	6,16,397	57,305	14,25,047	Yavatmal
7,330	1,78,059	491	6,170	6,67,057	1,55,055	26,559	6,93,616	Wardha
20,581	3,02,517	770	14,189	11,21,207	4,34,188	51,595	11,72,802	Nagpur
2,772	2,96,022	227	17,721	12,12,743	6,73,042	38,221	12,50,964	Bhandara
52,327	2,70,443	229	9,453	11,45,540	6,48,808	35,326	11,80,866	Chandrapur
13,376	1,96,536	42	34,168	8,80,033	6,00,269	29,354	9,09,387	Gadchiroli
28,72,935	**91,95,326**	**42,629**	**4,05,147**	**3,42,54,620**	**2,48,39,206**	**16,49,880**	**3,59,04,500**	**Maharashtra State**

Source.—Live-stock Census, 1987.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.2 (A)

पशुसंवर्धनासाठी मुलभूत सुविधा

Infrastructure Facilities in Animal Husbandry

1989-90

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	पशुवैद्यकीय इस्पितळे Veterinary Hospitals	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Despensaries	कृत्रीम रेतन केंद्र Artificial Insemination Centres	कत्तलखाने Slaughter Houses	मेंढ्या व लोकर विस्तारित केंद्र Sheeps and Wool Extension Centres	गाई-बैल पैदास केंद्र Cattle breeding farms	कुक्कुटपैदास केंद्र Poultry breeding farms	डुकरे पैदास केंद्र Pig breeding farms*	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1	3	..	2	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	29	..	11	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	22	..	8	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	19	..	3	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	8	..	2	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	42	..	9	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	..	35	..	8	..	..	..	..	Dhule
8	जळगांव	..	41	..	16	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	47	..	7	..	1	..	..	Ahmednagar
10	पुणे	1	39	..	9	..	1		..	Pune
11	सातारा	..	32	..	6	..	..	..	..	Satara
12	सांगली	..	24	..	6	..	1	..	..	Sangli
13	सोलापूर	..	30	..	9	..	1	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	..	23	..	14	..	..	1	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	24	..	10	..	1	1	..	Aurangabad
16	जालना	..	19	..	8	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	47	..	20	..	1	..	..	Parbhani
18	बीड	..	21	..	11	..	..	..	..	Beed
19	नांदेड	..	40	..	19	..	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	22	..	11	..	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर	..	21	..	4	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	..	18	..	48	..	..	..	..	Buldhana
23	अकोला	..	29	..	50	..	..	..	..	Akola
24	अमरावती	..	23	..	37	..	2	..	..	Amravati
25	यवतमाळ	..	40	..	24	..	1	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	21	..	6	..	1	..	..	Wardha
27	नागपूर	..	35	..	17	..	1**	1	..	Nagpur
28	भंडारा	..	18	..	5	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	22	..	5	..	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	21	..	2	..	1	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2	815	..	387	..	12	4	..	Maharashtra State

* उपलब्ध नाही/ Not Available (meaning not clearly)

** पशुपैदास केंद्र नागपूरचे बैलाची निपज करणाऱ्या केंद्रात रूपांतर केले आहे/Cattle breeeding farm, Nagpur has been converted into ' Bull Rearing Centre '.

आधार.– पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे / *Source* .— Directorate of Animal Husbandry, Govt. of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.2 (B)

पशुसंवर्धनासाठी मुलभूत सुविधा

Infrastructure facilities in Animal Husbandry

1990-91

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	पशुवैद्यकीय उस्पतळे Veterinary Hospitals	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Despen-saries	कृत्रिम रेतन केंद्र Artificial Insemina-tion Centres	कत्तलखाने Slaughter House	मेंढ्या व लोकर विस्तारित केंद्र Sheep and Wool Extension Centres	गाई-बैल पैदास केंद्र Cattle Breeding Centres	कुक्कुट पैदास केंद्र Poultry Breeding farms	डुकरे पैदास केंद्र Pig Breeding Farms	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	1950-51 ..	254**	..	..	210	..	4	..	..	
	1960-61 ..	454***	..	36	298	..	15	..	..	
	1970-71 ..	26	263	870	NA	12	15	..	..	
	1974-75 ..	55	241	1,456	199	12	14	..	..	
	1980-81 ..	56	507	2,417	197	..	12	..	..	
	1985-86 ..	7	757	2,769	351	..	13	..	..	
	1986-87 ..	7	757	3,050	355	..	13	5	..	
	1987-88 ..	7+	806	3,235@	351	..	13Δ	5	..	
	1988-89 ..	7+	813	3,050@	372	..	12	4	..	
1	बृहन्मुंबई ..	1	3	..	2	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे ..	1	29	110	11	..	..	1	..	Thane
3	रायगड ..	1	22	86	8	..	..	1	..	Raigad
4	रत्नागिरी ..	1x	19	136	3	..	..	1	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1	8	60	2	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक ..	1	81	392	26	..	..	1	..	Nashik
7	धुळे ..	1	45	182	8	..	..	1	..	Dhule
8	जळगांव ..	1	35	142	9	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	1	41	135	16	..	1	1	..	Ahmednagar
10	पुणे ..	1	48	199	7	..	1	1#	..	Pune
11	सातारा ..	1	169	658	40	..	..	1	..	Satara
12	सांगली ..	1	39	210	9	..	1	1	..	Sangli
13	सोलापूर ..	1	32	131	7	..	1	1	..	Solapur
14	कोल्हापूर ..	1	25	123	6	..	..	1	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	1	30	124	9	1	1	1	..	Aurangabad
16	जालना ..	1	23	118	14	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी ..	1x	149	706	45	..	1	1	..	Parbhani
18	बीड ..	1	24	98	10	..	..	1	..	Beed
19	नांदेड ..	1	19	82	8	..	..	1	..	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	34	130	21	..	..	1	..	Osmanabad
21	लातूर ..	1	21	125	11	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा ..	1	40	134	18	..	..	..	..	Buldhana
23	अकोला ..	1	22	74	11	..	2	1	..	Akola

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.2 (B)—*contd.*

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
24	अमरावती	..	1	22	110	4	..	1	1	..	Amravati
25	यवतमाळ	..	1	182	753	83	..	3	1	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	1	21	116	48	..	1	..	..	Wardha
27	नागपूर	..	2x	29	130	50	..	1	1	..	Nagpur
28	भंडारा	..	1	18	147	5	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	1	22	111	5	..	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	1	23	60	2	..	1	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**31**	**815**	**3,602**	**387**	**2**	**12**	**20**	..	**Maharashtra State**

(1) N. A. उपलब्ध नाही/ Not Avilable (meaning not known clearly)

(2) * * पशु पैदास केंद्र नागपूरचे बैलांची निगा करणाऱ्या केंद्रात रुपांतर केले आहे/Cattle breeding Centre Nagpur has been converted.

(3) @ जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही/Districtwise break up not available.

(4) + पुणे येथील महात्मा फुले कृषि महाविद्यालयाखालील एक आणि मुंबई येथील सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्रुएल्टी टू ॲनिमल खालील एक रुग्णालयाचा यात समावेश आहे.

+ One hospital of society for prevention of cruelty to animals at Bombay and is at Pune under Mahatma Phule Agriculture College.

(5) *** शाखा स्तरावरील पशु वैद्यकीय दवाखान्याचा देखील यात समावेश आहे.

*** This also includes Branch Veterinary Dispensaries.

(6) Δ ह्यात एक नागपूर येथील वासरे परिपालन केंद्राचा समावेश आहे.

Δ Include one Calf Rearing Centre at Nagpur.

(7) X यामध्ये दापोली, परभणी व नागपूर ह्या कृषि विद्यापिठांतर्गत असलाऱ्या पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालयांचा समावेश आहे.

(8) # लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा, पुणे.

आधार.– पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 14.3

सत्यमेव जयते

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/
तक्ता क्रमांक/
पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम/

अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	उपचार केलेले Cases Treated	खच्ची केलेले Castrations performed	लस टोचणी केलेले/Vaccinations performed				
				घटसर्प Haemorrhagic septicaemia	फऱ्या Black Quarter	बुळकांडी Rinderpest	लाळ्या खुरकत Foot and mouth	इ. टी. Enteratoxaemia
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मुंबई ..	8,756	116	5,428	816	1,82,463	890	..
2	ठाणे ..	1,31,319	9,453	1,79,046	1,12,420	4,55,815	26,244	18,397
3	रायगड ..	2,05,013	16,871	1,48,857	1,19,919	38,498	12,557	38,365
4	रत्नागिरी ..	1,40,347	10,000	1,14,693	94,007	47,355	28,501	78,857
5	सिंधुदुर्ग ..	86,538	5,206	48,253	21,482	12,342	12,643	41,224
6	नाशिक ..	5,21,993	54,757	3,02,928	3,91,081	4,11,934	52,218	2,37,340
7	धुळे ..	4,38,711	37,429	3,48,972	3,20,337	4,60,056	33,488	1,43,826
8	जळगाव ..	5,35,399	39,358	3,52,253	2,83,830	4,67,567	22,138	45,499
9	अहमदनगर ..	5,16,204	48,530	84,028	3,19,432	1,99,915	77,049	2,03,992
10	पुणे ..	5,45,122	37,252	4,25,913	4,51,853	3,29,518	1,00,681	3,02,134
11	सातारा ..	2,64,355	11,438	2,11,507	1,90,463	4,03,054	22,539	1,21,766
12	सांगली ..	3,18,531	14,982	1,87,848	1,71,151	3,25,254	69,652	1,66,425
13	सोलापूर ..	4,22,469	23,105	1,77,644	1,64,494	2,50,073	66,230	2,03,128
14	कोल्हापूर ..	3,14,375	14,784	3,17,823	2,49,312	4,60,349	25,774	1,58,149
15	औरंगाबाद ..	3,71,352	41,838	1,98,321	2,33,393	1,77,421	46,838	55,750
16	जालना ..	2,32,064	36,672	2,46,334	2,33,833	63,272	23,860	65,472
17	परभणी ..	4,09,331	38,304	2,77,200	2,87,599	1,32,787	19,320	88,780
18	बीड ..	3,21,495	39,180	1,87,147	2,27,434	30,084	34,966	99,966
19	नांदेड ..	4,99,739	43,642	3,33,500	2,64,202	1,86,023	36,782	64,929
20	उस्मानाबाद ..	3,19,833	21,918	1,47,486	1,44,239	60,789	16,426	82,459
21	लातूर ..	3,68,558	28,302	2,31,111	1,95,762	3,31,240	22,719	79,734
22	बुलढाणा ..	5,46,917	37,184	2,15,684	1,98,329	2,10,436	18,150	54,321
23	अकोला ..	6,96,399	47,329	2,49,757	2,36,289	2,15,328	30,450	49,321
24	अमरावती ..	5,75,644	29,362	2,44,649	1,98,821	4,42,196	30,054	74,736
25	यवतमाळ ..	5,55,326	44,359	2,70,207	2,27,407	2,44,468	36,586	40,551
26	वर्धा ..	2,80,129	16,553	1,51,636	1,48,478	1,63,798	22,853	37,908
27	नागपूर ..	4,91,066	46,215	2,61,494	2,43,295	4,62,317	68,285	40,860
28	भंडारा ..	2,92,975	32,278	2,81,195	1,50,930	3,75,391	27,612	14,534
29	चंद्रपूर ..	4,23,189	31,129	1,98,560	1,26,132	2,14,141	19,847	1,15,222
30	गडचिरोली ..	2,47,133	23,860	1,56,385	85,093	72,275	19,100	19,158
	महाराष्ट्र राज्य ..	1,10,80,282	8,81,406	65,55,857	60,91,833	74,26,159	10,24,452	27,42,801

आधार.—पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.3 (A)

Work Done By Veterinary Institutions

(1989-90)

लस टोचणी केलेले/Vaccinations performed					कृत्रीम रेतन केलेली जनावरे Animal covered by artificial inseminations		नैसर्गिक रेतन केलेली जनावरे Animals covered by Nature services		District
शेळ्या, मेंढ्यांची देवी Sheep and Goat, Pox	रानीखेत (मानमोडी) Ranikhet Disease	कोंबड्यांची देवी Fowl Pox	इतर Other	एकूण Total	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
..	17,783	4,575	4,316	2,16,271	..	..	..	..	Greater Bombay
..	6,69,962	1,98,798	3,14,846	19,75,528	3,563	1,175	176	106	Thane
1,242	10,34,560	2,95,535	96,193	17,85,726	2,756	1,455	..	..	Raigad
..	9,14,979	4,20,851	26,987	17,26,230	12,723	4,028	..	17	Ratnagiri
..	4,48,360	1,15,992	16,100	7,16,396	3,784	2,369	..	..	Sindhudurg
..	5,35,957	2,67,430	1,61,967	24,60,855	40,472	2,575	333	111	Nasik
11,764	6,80,862	2,95,457	2,79,903	25,,74665	33,179	3084	501	170	Dhule
..	6,27,029	1,23,011	1,35,241	20,56,568	19,993	4,137	291	160	Jalgaon
1,985	6,23,217	2,81,829	54,325	18,45,772	1,64,084	5,032	44	118	Ahmednagar
1,457	7,98,639	58,764	3,76,954	28,45,913	1,57,051	11,883	..	..	Pune
191	6,89,736	46,446	78,628	17,64,330	98,008	24,390	..	..	Satara
20,147	6,91,771	2,08,800	2,24,807	20,65,855	76,213	60,456	..	..	Sangli
..	5,21,322	2,07,774	73,653	16,64,318	33,213	3,935	526	684	Solapur
1,986	5,68,885	3,09,630	1,91,407	22,83,315	44,115	80,956	..	1,151	Kolhapur
..	2,09,618	1,53,174	1,44,743	12,19,258	35,768	2,897	..	..	Aurangabad
..	94,873	78,964	6,519	8,13,127	12,407	3,110	..	..	Jalna
..	1,68,755	88,179	44,723	11,07,343	11,648	4,582	..	160	Parbhani
320	1,88,267	81,592	14,861	8,64,637	19,883	2,020	..	..	Beed
..	1,42,999	57,494	15,795	11,01,724	16,564	3,653	2,460	319	Nanded
2,149	1,44,568	42,815	23,279	6,64,210	17,280	2,536	78	558	Osmanabad
1,931	85,268	32,224	11,372	9,91,381	20,777	4,238	1,432	46	Latur
..	1,69,460	1,01,421	11,547	9,79,348	18,481	9,698	..	..	Buldhana
..	2,12,270	53,475	1,09,615	11,56,505	15,195	8,995	..	..	Akola
100	2,09,946	1,50,674	85,985	14,37,159	16,503	3,382	273	429	Amravati
..	3,64,051	99,418	38,178	13,20,866	9,078	3,428	455	536	Yavatmal
..	1,15,012	86,758	21,162	7,47,605	16,284	824	419	5	Wardha
..	3,29,114	2,20,451	2,89,146	19,14,962	30,454	2,180	829	142	Nagpur
..	4,13,771	1,75,992	49,557	14,88,982	18,409	2,418	..	192	Bhandara
..	2,01,148	91,750	1,970	9,68,770	5,446	2,629	52	..	Chandrapur
..	1,59,861	99,322	7,877	6,19,069	1,056	438	102	107	Gadchiroli
43,272	**1,21,32,063**	**44,48,595**	**29,11,656**	**4,33,76,688**	**9,54,387**	**2,62,503**	**7,971**	**5,011**	**Maharashtra State**

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले कार्य/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	उपचार केलेल्यांची संख्या Cases treated	खच्ची झालेल्यांची संख्या Castrations performed	लस टोचणी केलेले/Vaccination performed			
				घटसर्प Hacmorrhagic Septicaenia	फऱ्या Black Quarter	गुरांची ·Rinderpest	तोंडाचा खुरकत Foot and Mouth
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	10,012	168	8,014	944	1,52,179	1,000
2	ठाणे	1,42,192	12,199	2,01,237	1,40,555	4,83,026	24,529
3	रायगड	2,22,496	14,827	1,17,661	1,85,754	37,075	20,863
4	रत्नागिरी	1,48,883	10,804	2,11,244	1,63,726	35,103	52,971
5	सिंधुदुर्ग	88,847	5,642	57,238	24,554	42,884	17,879
6	नाशिक	5,62,616	55,995	3,17,450	4,06,804	5,01,993	28,303
7	पुणे	4,38,926	38,756	2,44,142	3,14,876	4,58,196	39,315
8	जळगाव	5,71,434	43,822	3,38,459	2,46,050	4,45,132	15,980
9	अहमदनगर	5,58,683	56,664	99,529	3,69,846	2,53,425	1,09,126
10	पुणे	5,65,561	38,651	3,94,291	4,21,762	3,23,521	1,81,654
11	सातारा	2,55,785	12,271	2,42,007	2,33,179	1,90,851	29,070
12	सांगली	3,49,936	16,368	2,31,620	2,09,682	2,88,150	60,441
13	सोलापूर	4,16,489	23,761	2,07,084	1,85,563	2,73,985	80,930
14	कोल्हापूर	3,08,673	14,644	2,97,443	2,41,750	4,54,032	21,629
15	औरंगाबाद	4,33,632	45,651	2,45,016	2,49,872	1,97,655	66,266
16	जालना	2,78,983	40,098	2,18,435	2,10,360	1,26,577	12,794
17	परभणी	3,94,518	31,993	3,46,320	3,24,307	1,31,504	17,950
18	बीड	3,67,414	44,702	2,01,906	2,52,478	36,002	38,383
19	नांदेड	5,00,419	41,924	3,29,785	2,73,767	1,61 174	41,072
20	उस्मानाबाद	3,56,555	29,174	1,24,439	1,70,440	3,26,661	21,349
21	लातूर	3,61,836	24,421	1,95,570	1,33,671	79,127	19,840
22	बुलढाणा	5,94,882	37,198	2,03,305	1,67,235	1,60,622	28,350
23	अकोला	7,23,887	2,49,350	2,80,183	2,64,768	2,85,563	28,006
24	अमरावती	5,94,431	30,212	1,74,748	1,57,256	5,58,649	80,864
25	यवतमाळ	5,66,688	41,986	3,30,869	2,80,526	2,32,967	37,124
26	वर्धा	2,83,223	17,503	1,42,510	1,61,090	1,59,400	48,037
27	नागपूर	4,65,543	38,952	2,59,988	2,63,306	4,45,074	67,918
28	भंडारा	3,52,502	34,893	3,06,262	1,71,582	4,00,217	20,854
29	चंद्रपूर	4,47,995	33,631	1,91,704	1,20,820	2,67,830	36,685
30	गडचिरोली	3,09,691	24,335	2,07,392	1,30,540	76,813	12,140
	महाराष्ट्र राज्य	1,16,72,732	9,10,595	67,25,851	64,77,063	75,85,417	12,60,722

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.3 (B)

Work Done by Veterinary Institutions

(1990-91)

लस टोचणी केलेले/Vaccinations performed						
इन्टरोटोक्सामिया Enterotoxaemia	शेळ्या मेंढ्यांची देवी Sheep and Goat Pox	रानी खेत (मानमोडी) Ranikhet	कोंबड्यांची देवी Fowl Pox	इतर Others	एकूण Total	Districts
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
..	..	23,655	4,739	2,957	1,93,488	Gr. Bombay
25,904	..	7,95,390	2,53,834	4,01,304	23,25,779	Thane
54,154	..	12,41,914	2,00,000	1,22,722	19,70,143	Raigad
81,935	..	9,59,498	4,01,690	10,330	19,18,497	Ratnagiri
38,075	..	5,15,544	1,31,516	15,243	8,42,933	Sindhudurg
2,49,668	..	6,38,773	2,52,905	1,66,419	25,62,315	Nashik
1,13,922	35,666	6,90,614	3,54,616	2,21,453	24,72,800	Dhule
31,296	..	5,68,951	2,19,342	1,89,923	20,55,133	Jalgaon
2,41,520	1,685	5,78,219	3,41,885	47,895	20,43,130	Ahmednagar
3,97,306	6,138	8,75,430	73,782	3,33,361	30,07,245	Pune
1,66,884	31,703	7,79,026	48,775	1,03,620	18,25,115	Satara
1,82,896	9,840	7,33,115	2,32,828	3,05,735	22,54,337	Sangli
2,57,541	2,836	5,75,981	1,48,019	1,02,213	18,34,152	Solapur
1,90,542	803	5,97,241	3,45,270	2,46,551	23,95,261	Kolhapur
99,314	..	2,08,916	1,38,644	1,46,515	13,52,198	Aurangabad
92,631	..	1,92,899	1,04,977	14,457	9,73,130	Jalna
1,20,241	..	1,76,926	37,198	50,035	12,04,481	Parbhani
1,06,700	..	2,70,020	1,50,962	42,840	10,99,291	Beed
1,10,115	..	1,78,176	92,635	16,227	12,02,951	Nanded
65,871	..	1,17,294	30,136	8,280	9,35,601	Osmanabad
83,443	7,000	1,53,616	62,565	32,101	6,95,802	Latur
77,219	..	1,50,083	1,15,039	9,836	911	Buldhana
66,283	..	1,77,799	1,35,724	1,29,691	12,68,117	Akola
1,03,700	..	1,85,360	1,60,742	58,952	14,80,271	Amaravati
88,792	..	2,76,658	98,933	35,040	13,80,909	Yavatmal
58,138	..	1,76,214	1,48,807	18,048	9,12,244	Wardha
67,923	..	3,39,790	2,15,765	2,29,569	18,88,733	Nagpur
26,690	..	4,25,030	1,83,569	39,513	15,73,717	Bhandara
96,751	6,819	2,02,786	1,44,319	825	10,68,539	Chandrapur
27,985	..	2,10,998	1,23,907	7,711	7,97,486	Gadchiroli
33,23,539	**1,02,490**	**1,30,15,916**	**48,53,123**	**30,99,366**	**4,64,43,487**	**Maharashtra State**

कोष्टक क्रमांक / Table No. 14.3 (B)— *contd.*

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या Animals covered by artificial Inseminations (Fresh+ Replete)		नैसर्गिक रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या Animals covered by Natural Services		
		गायी Cows	म्हशी Buffaloes	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	District
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	3,554	1,469	154	84	Thane
3	रायगड	2,260	1,338	.	..	Raigad
4	रत्नागिरी	12,046	3,458	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3,719	2,659	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	36,545	3,753	379	223	Nashik
7	धुळे	25,373	3,286	723	232	Dhule
8	जळगांव	20,113	7,421	200	221	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,37,911	5,349	135	107	Ahmednagar
10	पुणे	1,24,717	12,556	..	..	Pune
11	सातारा	85,928	25,383	..	..	Satara
12	सांगली	58,059	56,259	..	..	Sangli
13	सोलापूर	33,128	4,712	131	1,082	Solapur
14	कोल्हापूर	37,397	60,199	..	1,432	Kolhapur
15	औरंगाबाद	32,247	3,464	..	.	Aurangabad
16	जालना	11,691	3,426	..	..	Jalna
17	परभणी	11,480	4,581	..	..	Parbhani
18	बीड	19,140	3,318	..	..	Beed
19	नांदेड	15,792	3,785	2,581	113	Nanded
20	उस्मानाबाद	18,151	4,973	2,329	..	Osmanabad
21	लातूर	11,939	1,931	97	..	Latur
22	बुलढाणा	15,978	9,742	..	..	Buldhana
23	अकोला	16,252	9,632	..	..	Akola
24	अमरावती	15,579	3,122	167	322	Amravati
25	यवतमाळ	11,711	4,218	399	517	Yavatmal
26	वर्धा	13,511	895	421	88	Wardha
27	नागपूर	23,617	2,331	615	71	Nagpur
28	भंडारा	13,553	2,765	93	425	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,603	2,914	49	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	938	369	236	123	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**8,18,932**	**2,69,308**	**8,709**	**5,040**	**Maharashtra State**

आधार.– पशुसंवर्धन, संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directirate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.4

दुग्धशाळा आणि दूधशितकरण केंद्राची संख्या व क्षमता

Number of Milk Plants and Milk Chilling Centres and their capacity

(1989-90/1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year	सरासरी प्रतिदिनी दूध संकलन (लाख लिटरमध्ये) Average collection of milk (in lakhs ltrs.)	दुग्ध प्रक्रिया यंत्रे/Milk Plants		दूध शितकरण केंद्र/Milk Chilling Centre	
			संख्या Number	क्षमता हजार लिटरमध्ये (Capacity in '000' Ltrs.)	संख्या Number	क्षमता हजार लिटरमध्ये (Capacity in '000' Ltrs.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	1984-85	17.42	32	3,675	103	1,165
2	1985-86	20.60	34	3,615	106	1,181
3	1986-87	20.25	34	4,045	108	1,277
4	1987-88	18.00	33	4,040	113	1,370
5	1988-89	22.41	36	4,340	112	1,457
6	1989-90	22.60	38	4,480	110	1,524
7	1990-91	23.78	38	4,480	112	1,524

आधार.– दुग्ध विकास आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, वरळी, मुंबई

Source.— Dairy Development Commissioner, Government of Maharashtra, Worli, Bombay.

सत्यमेव जयते

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

उपचार केलेल्या आणि खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशुंची संख्या No. of cases treated at the headquarter							
		अंतरूग्ण In-patients				बाह्यरूग्ण Out-patients			
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई ..	..	..	..	..	73	1,376	5,638	7,087
2	ठाणे ..	..	6	9	15	1,567	44,084	31,437	77,088
3	रायगड ..	..	..	..	..	1,034	60,073	23,239	84,346
4	रत्नागिरी ..	...	4	..	4	126	57,128	12,652	69,906
5	सिंधुदुर्ग ..	..	...	..	..	28	27,543	8,765	36,336
6	नाशिक ..	3	353	19	375	1,072	1,95,960	1,07,566	3,04,598
7	धुळे ..	7	207	11	225	978	2,20,296	78,335	2,99,609
8	जळगाव ..	8	231	18	257	2,201	3,67,827	77,201	4,47,229
9	अहमदनगर ..	5	311	60	376	996	2,53,587	1,28,209	3,82,792
10	पुणे ..	14	76	5	95	1,192	2,83,313	1,08,150	3,92,655
11	सातारा ..	6	130	76	212	782	1,35,527	43,785	1,80,094
12	सांगली ..	3	232	5	240	414	2,05,633	60,903	2,66,950
13	सोलापूर ..	32	1,747	158	1,937	554	1,91,128	1,02,173	2,93,855
14	कोल्हापूर ..	..	76	17	93	366	1,71,891	62,037	2,34,294
15	औरंगाबाद ..	4	364	29	397	674	2,04,677	78,762	2,84,113
16	जालना ..	..	63	..	63	657	1,45,125	42,959	1,88,741
17	परभणी ..	..	239	..	239	1,202	2,69,004	86,158	3,56,364
18	बीड ..	..	419	15	434	938	2,08,672	79,935	2,89,545
19	नांदेड ..	6	191	2	199	1,329	3,58,195	68,930	4,28,454
20	उस्मानाबाद ..	..	282	1	283	358	1,49,657	1,22,444	2,72,459
21	लातूर ..	..	128	..	128	685	2,83,385	45,613	3,29,683
22	बुलढाणा ..	..	237	10	247	2,349	3,55,116	1,12,888	4,70,353
23	अकोला ..	9	467	205	681	3,867	4,33,025	1,54,282	5,91,174
24	अमरावती ..	6	45	4	55	3,670	3,44,092	1,32,340	4,80,102
25	यवतमाळ ..	..	29	3	32	1,520	3,16,719	1,33,368	4,51,607
26	वर्धा ..	..	51	..	51	455	1,66,317	65,856	2,32,628
27	नागपूर ..	2	142	9	153	602	2,48,414	1,14,534	3,63,550
28	भंडारा ..	..	13	3	16	177	1,92,858	44,480	2,37,515
29	चंद्रपूर ..	..	98	4	102	388	1,97,766	95,773	2,93,927
30	गडचिरोली ..	..	4	1	5	15	1,04,634	34,986	1,39,635
	महाराष्ट्र राज्य ..	105	6,145	664	6,914	30,269	61,93,022	22,63,398	84,86,689

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.5 (A)

Animals Treated and Castrated

(1989-90)

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated on tour				एकूण औषधोपचार केलेल्या परंतु संस्थात न दाखल केलेल्या पशूंची संख्या Total No. of cases supplied with Medicines but not brought to the institutions	मुख्यालयाच्या ठिकाणी खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter				
अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
8	420	1,241	1,669	4,833	..	14	46	60	Greater Bombay
233	34,173	19,810	54,216	1,91,151	..	3,968	406	4,374	Thane
275	61,230	59,162	1,20,667	1,16,335	3	6,515	26	6,544	Raigad
23	45,253	25,161	70,437	1,88,377	..	5,197	14	5,211	Ratnagiri
1	32,164	18,037	50,202	1,32,154	..	2,274	..	2,274	Sindhudurg
236	1,01,183	1,15,601	2,17,020	2,13,762	2	29,215	207	29,424	Nashik
167	85,948	52,762	1,38,877	1,27,755	4	20,140	1,239	21,383	Dhule
26	62,569	25,318	87,913	45,940	..	23,371	275	23,646	Jalgaon
92	52,823	80,121	1,33,036	2,20,432	..	40,248	487	40,735	Ahmednagar
43	70,128	82,201	1,52,372	1,58,711	22	28,799	2,136	30,957	Pune
80	52,893	31,076	84,049	50,492	5	8,675	944	9,624	Satara
20	34,587	16,734	51,341	1,03,539	12	8,656	4,950	13,618	Sangli
13	36,829	89,835	1,26,677	1,92,684	8	14,603	4,247	18,858	Solapur
34	32,000	47,954	79,988	1,04,484	11	9,236	3,805	13,052	Kolhapur
26	47,534	39,282	86,842	1,19,187	..	29,318	5	29,323	Aurangabad
25	29,719	13,516	43,260	67,119	..	27,417	4	27,421	Jalna
58	35,976	16,694	52,728	1,70,850	..	29,243	4	29,247	Parbhani
20	20,073	11,423	31,516	1,02,320	..	35,925	3	35,928	Beed
26	57,015	14,045	71,086	51,464	..	33,219	..	33,219	Nanded
23	27,427	19,641	47,091	49,048	..	17,434	74	17,508	Osmanabad
11	25,795	12,941	38,747	34,381	..	24,340	..	24,340	Latur
154	58,827	17,336	76,317	81,660	..	27,399	129	27,528	Buldhana
238	66,603	37,703	1,04,544	67,260	1	26,989	288	27,278	Akola
342	62,686	32,459	95,487	84,633	..	18,045	61	18,106	Amravati
49	66,491	37,147	1,03,687	92,943	..	30,103	166	30,269	Yavatmal
54	34,400	12,996	47,450	1,01,713	..	9,323	679	10,002	Wardha
34	86,794	40,535	1,27,363	1,70,543	..	17,623	9,358	26,981	Nagpur
23	46,413	9,008	55,444	1,29,747	..	19,373	2,607	21,980	Bhandara
10	76,175	52,975	1,29,160	94,651	..	17,740	366	18,106	Chandrapur
3	80,264	27,226	1,07,493	54,486	..	9,356	1,305	10,661	Gadchiroli
2,347	**15,24,392**	**10,59,940**	**25,86,679**	**33,22,654**	**68**	**5,73,758**	**33,831**	**6,07,657**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	फिरतीवर खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळूंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals minated by semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशीवळू Exotic bull	संकरीत वळू Cross-breed bull	देशी वळू Indigencious bull	महिष Buffaloes bull	एकूण Total
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	बृहन्मुंबई ..	..	12	44	56	..	..	..	..	..
2	ठाणे ..	..	4,999	80	5,079	2,185	1,378	..	1,175	4,738
3	रायगड ..	..	10,132	195	10,327	1,768	988	..	1,455	4,211
4	रत्नागिरी ..	..	4,781	8	4,789	6,838	5,885	..	4,028	16,751
5	सिंधुदुर्ग ..	..	2,932	..	2,932	3,192	592	..	2,369	6,155
6	नाशिक ..	..	25,284	49	25,333	26,914	13,558	..	2,575	43,047
7	धुळे ..	1	15,610	435	16,046	19,059	14,120	..	3,084	36,263
8	जळगाव ..	..	15,694	18	15,712	10,604	9,389	..	4,137	24,130
9	अहमदनगर ..	2	7,725	68	7,795	67,253	96,831	..	5,032	1,69,116
10	पुणे ..	..	5,883	412	6,295	80,153	76,760	138	11,883	1,68,934
11	सातारा ..	..	1,635	179	1,814	37,310	52,780	7,918	24,390	1,22,398
12	सांगली ..	..	782	582	1,364	30,810	40,498	4,905	60,456	1,36,669
13	सोलापूर ..	..	2,564	1,683	4,247	15,748	12,504	4,961	3,935	37,148
14	कोल्हापूर ..	..	1,202	530	1,732	19,302	24,802	11	80,956	1,25,071
15	औरंगाबाद ..	5	12,497	13	12,515	18,152	17,616	..	2,897	38,665
16	जालना ..	1	9,249	1	9,251	8,735	3,672	..	3,110	15,517
17	परभणी ..	..	9,057	..	9,057	8,674	2,974	..	4,582	16,230
18	बीड ..	..	3,252	..	3,252	10,598	9,285	..	2,020	21,903
19	नांदेड ..	..	10,423	..	10,425	9,332	6,495	737	3,653	20,217
20	उस्मानाबाद ..	..	4,396	14	4,410	8,228	9,052	..	2,536	19,816
21	लातूर ..	..	3,962	..	3,962	12,442	8,335	..	4,238	25,015
22	बुलढाणा ..	..	9,656	..	9,656	10,481	8,000	..	9,698	28,179
23	अकोला ..	..	20,017	34	20,051	10,255	3,753	1,187	8,995	24,190
24	अमरावती ..	..	11,243	13	11,256	10,865	5,620	18	3,382	19,885
25	यवतमाळ ..	..	14,082	8	14,090	6,734	2,344	..	3,428	12,500
26	वर्धा ..	..	6,318	233	6,551	9,138	6,716	430	824	17,108
27	नागपूर ..	..	13,460	5,774	19,234	16,410	13,471	573	2,180	32,634
28	भंडारा ..	..	9,289	1,009	10,298	11,416	6,993	..	2,418	20,827
29	चंद्रपूर ..	..	12,776	847	13,023	4,308	1,096	42	2,629	8,075
30	गडचिरोली ..	..	11,725	1,474	13,199	977	79	..	438	1,494
	महाराष्ट्र राज्य ..	9	2,[illegible]637	13,103	2,73,749	4,77,881	4,55,586	20,920	2,62,503	12,16,890

आधार.– पशुसंवर्धन, संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 14.5(A)—*contd.*

कृत्रीम रेतनाद्वारे जन्माला आलेली वासरे Calves born by artificial in senination				केलेली एकूण लस टोचणी Total Vaccinations carried out	District
संकरीत Crossbreed	देशी Indigeneous	महिष Buffaloes bull	एकूण Total		
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
..	..	..	..	2,16,271	Greater Bombay
680	..	198	878	19,75,528	Thane
679	..	387	1,066	17,85,726	Raigad
3,458	..	1,129	4,587	17,26,230	Ratnagiri
1,074	..	649	1,723	7,16,396	Sindhudurg
10,512	..	573	11,085	24,60,855	Nashik
8,706	..	897	9,603	25,74,665	Dhule
5,168	..	990	6,158	20,56,568	Jalgaon
49,913	..	753	50,666	18,45,772	Ahmednagar
41,637	9	2,774	44,420	28,45,913	Pune
23,365	1,676	5,276	30,317	17,64,330	Satara
18,723	1,231	14,146	34,100	20,65,855	Sangli
9,157	1,284	600	11,041	16,64,318	Solapur
9,870	..	17,017	26,887	22,83,315	Kolhapur
9,863	..	784	10,647	12,19,258	Aurangabad
3,313	..	560	3,873	8,13,127	Jalna
2,049	..	780	2,829	11,07,343	Parbhani
4,133	..	214	4,347	8,64,634	Beed
3,294	..	307	3,601	11,01,724	Nanded
4,147	..	398	4,545	6,64,210	Osmanabad
4,336	..	617	4,953	9,91,381	Latur
4,774	..	1,930	6,704	9,79,348	Buldana
2,791	34	1,954	4,779	11,56,505	Akola
3,936	..	704	4,640	14,37,159	Amravati
1,640	..	671	2,311	13,20,866	Yavatmal
4,343	61	208	4,612	7,47,605	Wardha
7,781	91	616	8,488	19,14,962	Nagpur
3,775	..	464	4,239	14,88,982	Bhandara
799	..	487	1,286	9,68,770	Chandrapur
89	..	68	157	6,19,069	Gadchiroli
4,44,005	**4,386**	**56,151**	**3,04,542**	**4,33,76,688**	**Maharashtra State**

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

उपचार केलेल्या आणि खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशुंची संख्या No. of cases treated at the headquarter							
		आंतररुग्ण In-patients				बहिररुग्ण Out-patients			
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई ..	..	..	..	..	138	2,272	4,827	7,237
2	ठाणे ..	..	9	13	22	1,524	50,046	26,888	78,458
3	रायगड ..	..	..	..	..	1,184	62,513	26,875	90,536
4	रत्नागिरी ..	..	8	1	9	75	59,978	13,331	73,384
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	..	..	13	27,752	8,672	36,437
6	नाशिक ..	1	321	8	330	1,209	2,12,532	1,11,890	3,25,631
7	धुळे ..	5	183	30	218	864	2,22,063	78,064	3,00,991
8	जळगाव ..	9	169	19	197	543	3,75,110	93,817	4,39,470
9	अहमदनगर ..	4	193	36	233	1,057	2,74,584	1,37,827	4,13,468
10	पुणे ..	33	51	2	86	1,103	2,98,251	1,12,086	4,11,440
11	सातारा ..	4	142	75	221	830	1,42,545	38,542	1,81,917
12	सांगली ..	9	223	7	239	486	2,23,165	64,450	2,88,101
13	सोलापूर ..	48	1,804	173	2,025	682	2,05,778	95,280	3,01,740
14	कोल्हापूर ..	5	143	8	156	425	1,76,167	62,953	2,39,545
15	औरंगाबाद ..	2	855	279	1,136	595	2,32,294	88,649	3,21,538
16	जालना ..	1	67	..	68	552	1,73,318	47,351	2,21,221
17	परभणी ..	..	252	1	253	1,138	2,70,756	69,231	3,41,12[illegible]
18	बीड ..	3	548	64	615	935	2,40,453	80,387	3,21,775
19	नांदेड ..	9	132	23	164	1,766	3,71,060	83,846	4,56,672
20	उस्मानाबाद ..	1	174	1	175	568	2,67,403	42,686	3,10,657
21	लातूर ..	1	301	..	303	276	2,23,455	73,338	2,97,069
22	बुलढाणा ..	6	418	12	436	2,768	4,01,554	1,16,681	5,21,003
23	अकोला ..	2	610	109	721	3,236	4,75,026	1,45,686	6,23,948
24	अमरावती ..	1	48	..	49	3,099	3,60,694	1,35,966	4,99,759
25	यवतमाळ ..	1	41	4	46	1,724	3,23,475	1,35,339	4,60,538
26	वर्धा ..	..	60	..	60	565	1,69,259	68,183	2,38,007
27	नागपूर ..	3	143	15	161	448	2,44,166	1,22,055	3,66,669
28	भंडारा ..	..	46	1	47	165	2,18,107	56,359	2,74,631
29	चंद्रपूर ..	..	151	4	155	347	2,17,496	99,425	3,17,268
30	गडचिरोली ..	..	32	..	32	20	1,11,100	72,053	1,83,173
	महाराष्ट्र राज्य ..	148	7,124	885	8,157	28,299	66,32,372	23,12,737	89,73,408

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.5 (B)

Animals Treated and Castrated

(1990-91)

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated on tour				एकूण औषधोपचार केलेल्या परंतु संस्थात न दाखल केलेल्या पशूंची संख्या Total No. of cases supplied with Medicines but not brought to the institutions	मुख्यालयाच्या ठिकाणी खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter				
अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
85	580	2,110	2,775	4,303	..	42	74	116	Greater Bombay
202	42,223	21,287	63,712	1,53,889	1	5,100	568	5,669	Thane
370	77,706	53,884	1,31,960	1,23,704	..	6,341	19	6,360	Raigad
7	49,067	26,416	75,490	1,89,142	1	4,588	20	4,609	Ratnagiri
..	31,776	20,634	52,410	1,46,243	..	2,554	..	2,554	Sindhudurg
189	99,787	1,36,679	2,36,655	2,33,324	1	30,625	179	30,805	Nashik
122	83,121	54,474	1,37,717	1,39,631	..	19,516	1,493	21,009	Dhule
32	81,892	19,843	1,01,767	65,297	8	25,516	212	25,736	Jalgaon
54	70,124	74,804	1,44,982	2,34,480	1	42,928	581	43,510	Ahmednagar
34	79,472	74,529	1,54,035	1,29,542	17	30,187	2,080	32,284	Pune
64	49,565	24,018	73,647	45,378	7	8,975	1,180	10,162	Satara
16	40,167	21,413	61,596	86,604	18	9,292	5,122	14,432	Sangli
8	38,430	74,286	1,12,724	1,60,128	13	15,067	4,126	19,206	Solapur
23	32,783	36,166	68,972	90,014	17	9,303	3,850	13,170	Kolhapur
26	51,770	59,162	1,10,958	1,71,786	..	29,524	5	29,529	Aurangabad
19	39,817	17,858	57,694	89,876	..	28,291	3	28,294	Jalna
47	38,735	14,358	53,140	1,66,827	..	24,136	16	24,152	Parbhani
26	28,028	16,970	45,024	1,19,679	..	39,149	26	39,175	Beed
116	27,473	15,994	43,583	49,388	..	33,341	..	33,341	Nanded
12	41,455	17,716	59,183	54,008	..	19,136	250	19,386	Osmanabad
30	40,422	10,552	51,004	38,984	..	24,460	..	24,460	Latur
120	57,203	16,120	73,443	90,727	..	26,668	6	26,674	Buldana
242	65,117	33,859	99,218	70,309	..	28,883	533	29,416	Akola
204	62,536	31,883	94,623	80,030	..	18,388	65	18,453	Amravati
84	72,171	33,849	1,06,104	83,007	..	27,308	162	27,470	Yavatmal
38	32,382	12,736	45,156	1,10,512	..	10,099	230	10,329	Wardha
24	69,915	28,774	98,713	1,67,722	1	16,784	7,344	24,129	Nagpur
9	61,582	16,233	77,824	1,63,355	..	19,720	2,050	21,770	Bhandara
12	83,248	47,312	1,30,572	1,11,406	..	18,163	137	18,300	Chandrapur
..	94,611	31,875	1,26,486	65,164	..	9,816	1,666	11,482	Gadchiroli
2,215	**16,43,158**	**10,45,794**	**26,91,167**	**34,34,459**	**85**	**5,83,900**	**31,997**	**6,15,982**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हे	फिरतीवर खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळूंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals inseminated by thw semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशीवळू Exotic bull	देशी वळू Indigeneious bull	संकरीत वळू Cross-breed bull	महिष Buffaloes bull	एकूण Total
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	बृहन्मुंबई ..	..	12	40	52	..	..	..	..	..
2	ठाणे ..	..	6,261	269	6,530	2,542	..	1,012	1,469	5,023
3	रायगड ..	..	8,451	16	8,467	1,310	..	950	1,338	3,598
4	रत्नागिरी ..	..	6,157	38	6,195	6,083	..	5,963	3,458	15,504
5	सिंधुदुर्ग ..	..	3,088	..	3,088	3,054	..	665	2,659	6,378
6	नाशिक	..	25,080	110	25,190	24,132	..	14,413	3,753	42,298
7	धुळे ..	..	16,935	812	17,747	13,797	..	11,576	3,286	28,659
8	जळगाव ..	..	18,077	9	18,086	10,426	..	9,687	7,421	27,534
9	अहमदनगर ..	..	12,987	167	13,154	59,040	..	78,871	5,349	1,43,260
10	पुणे ..	..	5,721	646	6,367	43,465	149	81,103	12,556	1,37,273
11	सातारा ..	..	1,812	297	2,109	25,737	9,669	50,522	25,383	1,11,311
12	सांगली ..	2	1,016	918	1,936	14,401	6,344	37,314	56,259	1,14,318
13	सोलापूर ..	..	2,759	1,796	4,555	11,802	5,848	15,478	4,712	37,840
14	कोल्हापूर ..	..	1,021	453	1,474	8,214	..	29,183	80,199	1,17,596
15	औरंगाबाद ..	..	16,111	11	16,122	16,304	..	15,943	3,464	35,711
16	जालना ..	..	11,804	..	11,804	8,367	..	3,324	3,426	15,117
17	परभणी ..	..	7,841	..	7,841	8,605	..	2,875	4,581	16,061
18	बीड ..	..	5,527	..	5,527	9,241	..	9,899	3,318	22,458
19	नांदेड ..	..	8,583	..	8,583	7,968	1,099	6,725	3,785	19,577
20	उस्मानाबाद ..	..	4,714	..	4,714	10,663	..	7,488	4,973	23,124
21	लातूर ..	..	4,970	65	5,035	4,541	..	7,398	1,931	13,870
22	बुलढाणा ..	..	10,506	18	10,524	9,669	..	6,309	9,742	25,720
23	अकोला ..	..	19,934	..	19,934	11,847	816	3,589	3,632	25,884
24	अमरावती ..	..	11,754	5	11,759	10,926	4	4,649	3,122	18,701
25	यवतमाळ ..	..	14,508	8	14,516	9,184	..	2,527	4,218	15,929
26	वर्धा ..	..	7,080	94	7,174	7,591	441	5,479	895	14,406
27	नागपूर ..	..	11,106	3,717	14,823	12,818	321	10,478	2,331	25,948
28	भंडारा ..	..	11,963	1,160	13,123	8,224	..	5,329	2,765	16,318
29	चंद्रपूर ..	..	15,178	153	15,331	3,807	37	759	2,914	7,517
30	गडचिरोली ..	..	10,697	2,156	12,853	910	..	28	369	1,307
	महाराष्ट्र राज्य ..	**2**	**2,81,653**	**12,958**	**2,94,613**	**3,64,668**	**24,728**	**4,29,536**	**2,69,308**	**10,88,240**

आधार.– पशुसंवर्धन, संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 14.5 (B)—*contd.*

कृत्रीम रेतनाद्वारे जन्मास आलेली वासरे Calves born by artificial insemination				केलेली एकूण सस टोचणी Total Vaccinations carried out	District
संकरीत Crossbreed	देशी Indigeneous	महिष Buffaloes bulls	एकूण Total		
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
..	..	..	..	1,93,488	Greater Bombay
822	..	423	1,245	23,25,779	Thane
814	..	402	1,216	19,70,143	Raigad
3,934	..	1,291	5,225	19,16,497	Ratnagiri
1,210	..	831	2,041	8,42,933	Sindudurg
12,626	..	750	13,376	25,62,315	Nashik
8,433	..	1,007	9,440	24,72,800	Dhule
5,954	..	1,260	7,214	20,55,133	Jalgaon
57,404	..	1,072	58,476	20,43,130	Ahmednagar
44,559	37	3,286	47,882	30,07,245	Pune
25,878	2,109	6,052	34,039	18,25,115	Satara
19,328	1,501	17,061	37,890	22,54,337	Sangli
9,233	1,603	819	11,655	18,34,152	Solapur
10,776	..	20,339	31,115	23,95,261	Kolhapur
10,714	..	915	11,629	13,52,198	Aurangabad
3,322	..	649	3,971	9,73,130	Jalna
2,452	..	973	3,425	12,04,481	Parbhani
5,268	..	308	5,576	10,99,291	Beed
3,958	260	827	5,045	12,02,951	Nanded
4,764	..	885	5,649	9,35,601	Osmanabad
4,477	..	656	5,133	6,95,802	Latur
4,663	..	2,197	6,860	9,11,689	Buldhana
2,828	287	2,084	5,199	12,68,117	Akola
3,756	..	784	4,540	14,80,271	Amravati
2,038	..	762	2,800	13,80,909	Yavatmal
4,891	169	282	5,342	9,12,244	Wardha
8,285	152	681	9,118	18,88,733	Nagpur
4,971	..	765	5,736	15,73,717	Bhandara
1,041	6	638	1,685	10,68,539	Chandrapur
122	..	105	227	7,97,486	Gadchiroli
2,68,521	**6,124**	**68,104**	**3,42,749**	**4,64,43,487**	**Maharashtra State**

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.6 (A & B)

पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या

Number of Veterinary Institution

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	पशुवैद्यकीय चिकित्सालये Veterinary Polyclinic	पशुवैद्यकीय रुग्णालये Veterinary Hospitals	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने Mobile Veterinary Clinics State	Local	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्र Veterinary Aid Centres		District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	1	1	3	..	..	5	5	Greater Bombay
2	ठाणे ..	1	..	29	2	..	51	53	Thane
3	रायगड ..	1	..	22	..	1	45	45	Raigad
4	रत्नागिरी ..	1*	..	19	1	..	32	33	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1	..	8	..	..	24	25	Sindhudurg
6	नाशिक ..	1	..	42	1	..	87	87	Nashik
7	धुळे ..	1	..	35	2	..	41	43	Dhule
8	जळगांव ..	1	..	41	..	1	73	73	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	1	..	47	1	..	125	126	Ahmednagar
10	पुणे ..	1	1	39	..	2**	61	61	Pune
11	सातारा ..	1	..	32	..	1**	51	51	Satara
12	सांगली ..	1	..	24	1	..	42	42	Sangli
13	सोलापूर ..	1	..	30	..	..	80	80	Solapur
14	कोल्हापूर ..	1	..	23	1	..	62	62	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	1	..	24	..	..	30	30	Aurangabad
16	जालना ..	1	..	19	1	..	22	22	Jalna
17	परभणी ..	1*	..	47	..	..	63	62	Parbhani
18	बीड ..	1	..	21	1	..	65	65	Beed
19	नांदेड ..	1	..	40	..	1	71	71	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	..	22	1	..	44	44	Osmanabad
21	लातूर ..	1	..	21	1	..	58	57	Latur
22	बुलढाणा ..	1	..	18	2	..	82	82	Buldhana
23	अकोला ..	1	..	29	..	..	69	69	Akola
24	अमरावती ..	1	..	23	2	..	69	67	Amravati
25	यवतमाळ ..	1	..	40	2	..	69	69	Yavatmal
26	वर्धा ..	1	..	21	..	..	31	33	Wardha
27	नागपूर ..	2	..	35	2	..	36	37	Nagpur
28	भंडारा ..	1	..	18	2	..	55	55	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	1	..	22	1	2	76	76	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1	..	21	4	2	47	45	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	31	2	815	28	10	1,666	1,670	Maharashtra State

टीप.–स्तंभ क्र. ३ ते ७ यांची आकडेवारी दोन्ही वर्षांकरिता सारखी आहे व स्तंभ क्र. ८ (१९८९-९०) व क्रमांक ९ (१९९०-९१) चे दर्शविलेले आहेत.

* यात शेतकी विद्यापीठ दापोली, परभणी व नागपूर एकेक पशुवैद्यक चिकित्सालयाचा समावेश आहे.

** यात एक फिरती विस्तारित व एक प्रात्यक्षित केंद्राचा समावेश आहे.

Note— Information of Col. No. 3 to 7 same for both year and Col. No. 8 for 1989-90 and Col. No. 9 for 1990-91.

* One each at the Agricultural University, Dapoli, Parbhani and Nagpur.

** Includes one Mobile Demonstration and extension unit.

आधार.– पशुसंवर्धन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.7

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

Miscellaneous Statistics Relating to Animal Husbandry

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.*	बाब	संख्या/Number 1989-90	1990-91	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	I. पशुवैद्यकीय संस्था–			**Veterinary Institutions—**
1	पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालये	31*	31*	Veterinary Polyclinics.
2	पशुवैद्यकीय रुग्णालये	7*	7**	Veterinary Hospitals.
3	पशुवैद्यकीय दवाखाने	808	808	Veterinary Dispensaries.
4	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	38	38	Mobile Veterinary Clinics.
5	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे	1,666	1,670	Veterinary Aid Centres.
6	पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निर्मिती संस्था	1	1	Institute of Veterinary Biological Products.
7	राज्यस्तरीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	1	1	State level disease investigation section Laboratory.
8	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	6	6	Regional level disease investigation section laboratory.
9	फिरती पशुरोगसाथ नियंत्रण केंद्रे	9	9	Mobile epizotic control units.
10	तपासणी चौक्या	13	13	Check posts.
11	दक्षता पथके	6	6	Vigilance units.
12	अनुवर्ती केंद्रे	NA	NA	Rinder posts follow up centres.
	II. पशु विकास—			**Cattle Development—**
1	सघन पशु सुधार प्रकल्प	49	49	Intensive Cattle Development Projects.
2	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र	29	29	District Artificial Insemination Centres.
3	आधारभूत ग्राम केंद्र	48	48	Key Village Cetres.
4	कृत्रिम रेतन उपकेंद्र–			Artificial Insemination Sub-Centres.
	(अ) जिल्हा परिषदांखालील	2,331	2,351	(A) Under Zilla Parishads.
	(ब) आधारभूत ग्राम केंद्रांमधील	670	670	(B) Under Key Village Centres.
	(क) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रांमधील	468	468	(C) Regional Artificial Insemination Centres.
5	पशुपैदास केंद्रे	12	12	Cattle breeding farms.
6	कृत्रिम रेतन तंत्राविषयी प्रशिक्षण केंद्रे	4	4	Training Centres in Artificial insemination Technique.
7	पशुधन पर्यवेक्षकांसाठी दोन वर्षांचा सेवांतर्गत पदविका अभ्यासक्रम.	1	1	In Service two Years Diploma Course for Livestock Supervisors.
8	दुग्ध व्यवसाय व पशुसंवर्धन यावरील दोन वर्षांचा पदविका अभ्यासक्रम.	2	2	Two Years Diploma Course on Dairy Management and Animal Husbandry.
	III. कुक्कुट विकास—			**Poultry Development—**
1	अंडी उबविण्याची व कुक्कुट पैदास केंद्रे	4	4	Central Hatcheries and Poultry breeding farms.
2	कुक्कुट विस्तार केंद्रे	2	2	Poultry extension centres.
3	सघन कुक्कुट सुधार गट	16	16	Intensive poultry Development blocks.
4	बदक पैदास केंद्रे	NA	NA	Duck Breeding Farm.
	IV. मेंढी विकास—			**Sheep Development—**
1	मेंढी पैदास केंद्र (महाराष्ट्र मेंढी विकास महामंडळाखालील) ..	9	9	Sheep Breeding Farms (with Maharashtra Sheep Development Corporation).

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.7—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
2	शेळी पैदास केंद्रे	1	1	Goat Breeding Farms.
3	लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा	1	1	Wool Analysis Laboratory.
4	मेंढी पैदास केंद्रे (विभागासह)	9	9	Sheep Breeding Farm (with Department).
	V. संशोधन योजना—			**Research Scheme—**
1	जनावरांच्या काल्या व खुरकुत रोगांवरील संसर्ग शास्त्राभ्यासाकरिता अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प.	1	1	All India Co-ordinated Research Project for epidemological studies of foot and mouth diseases.
	VI. इतर संस्था—			**Other Institutions—**
1	पशुसंवर्धन केंद्र	1	1	Animal Nutrition Centre.
2	प्रत नियंत्रण योजना	1	1	Quality Control Scheme.
3	सूक्ष्मजीव शास्त्रज्ञाचे कार्यालय	1	1	Office of the Microbiologist.

N. A.—उपलब्ध नाही/Not Available.

* इतर दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि पीठातील एकेक पशुवैद्यकीय चिकित्सालयांचा समावेश आहे.

** इतर मुंबई चे एस. पी सी. ए. व महात्मा फुले कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील एकेक रुग्णालयांचा समावेश आहे.

* This includes one Veterinary Polyclinic of Agricultural University at Dapoli, Parbhani and Nagpur each.

** In addition there is one hospital of SPCA at Bombay one Hospital is under Mahatma Phule Agriculture College, Pune.

आधार.— पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

१५. वनशास्त्र व लाकूडतोड

१५.१. वनक्षेत्र व वनापासून मिळणारे प्रमुख व गौण उत्पादन यांची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

१५.२. राज्यातील वन विभाग व महसूल विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्रासंबंधी वेगवेगळी माहिती दिली आहे. वनक्षेत्राचे राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत असे कायदेशीरदृष्ट्या वर्गीकरण केले आहे. वरील कायदेशीरदृष्ट्या केलेले वर्गीकरण १९२७ च्या " भारतीय वन कायदा, सोळा " नुसार केले आहे. राखीव वनक्षेत्रात मुख्यतः इमारतीच्या लाकडाचे उत्पादन करण्यात येत असून त्यात चरणे किंवा मशागत करणे यास परवानगी दिली जात नाही. संरक्षित वनक्षेत्रात चरणे आणि मशागत करणे याबर इतके कडक निर्बंध नसून काही मर्यादित निर्बंधासह परवानगी देण्यात येते. अवर्गीकृत वनक्षेत्र म्हणजे दुर्गम किंवा अव्याप्त वनक्षेत्र समजण्यात येते. शासनाने स्थानिक संस्थांकडून किंवा खाजगी व्यक्तींकडून व्यवस्थापनासाठी घेतलेले वनक्षेत्र करारावरील म्हणून ओळखले जाते. या विभागामध्ये देण्यात आलेल्या वनक्षेत्राची आकडेवारी शेती विभागाच्या " जमिनींचा वापर " या तक्त्यातील वनक्षेत्राच्या आकडेवारीशी जुळणार नाही. हा फरक खालील कारणांमुळे दिसून येतो :—

(१) भारतीय वन सांख्यिकीत वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वृक्षांनी न आच्छादलेल्या क्षेत्रासह सर्व क्षेत्र वनक्षेत्र म्हणून समजले जाते तर कृषि सांख्यिकीत त्यांचे प्रत्यक्ष वापरानुसार वर्गीकरण केले जाते.

(२) वन विभागाची माहिती विशिष्ट प्रशासकीय कारणासाठी व वनक्षेत्राची मालकी ठरविण्याच्या दृष्टिने उपयुक्त ठरते. जमिनीच्या वापरासंबंधी सांख्यिकीसाठी वनक्षेत्राचा प्रत्यक्ष वापर कसा होतो हे कृषि खात्याच्या दृष्टिने जितके महत्त्वाचे आहे तेवढे वन विभागाच्या दृष्टिने नाही.

(३) वन विभागाची माहिती आर्थिक वर्षानुसार उपलब्ध असते तर कृषि विभागाची कृषि वर्षानुसार असते. प्रमुख व गौण वनोत्पादनाची आकडेवारी वन विभागाच्या अधिपत्याखाली वनक्षेत्राशीच संबंधीत आहे.

15. FORESTRY AND LOGGING

15.1. Data on area under forest and major and minor forest produce are given in the tables in this section.

15.2. Information regarding forest under the control of the State's Forest Department and those under the control of the State's Revenue Department is shown separately. The areas under forests are classified according to legal status into reserved forests, protected forests and unclassed forests. The legal status refers to classification of forests under the Indian Forest Act, 1927 (XVI of 1927), *Reserved Forests* are those that are intended mainly for timber production and in which rights of grazing and cultivation are seldom allowed. *In protected forests*, the restrictions are not so rigid as grazing or cultivation is allowed but certain limitations and restrictions are imposed. *The unclassed forest* refers to the inaccessible forest or unoccupied waste. The forests which are taken by Government from local bodies or private individuals for management on lease basis are called '*leased forests*'. The forest area shown in Tables in this sector may not tally with the area under " forest " shown in table on land utilisation in agriculture section. The two sets of figures differ due to the following reasons :—

(*i*) In the Indian Forests Statistics the whole area including non-wooded area under the control of Forest Department is taken as area under forests while in Agricultural Statistics, it is classified according to its actual utilisation.

(*ii*) The Forest Department Return are meant to serve a difinite administrative purpose and indicate the ownership of the forest area ; the actual utilisation of these areas is not so important from their point of view as it is in the land utilisation statistics for Agricultural Department.

(*iii*) The Forest Department returns relate to financial years and Agricultural Statistics relate to the agricultural years. The figures of production of major and minor forest produce refer to the areas under the control of Forest Department only.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1 (A)

मालकीनुसार वन क्षेत्र

Area under Forest Classified by Ownership

(1989-90)

(क्षेत्र चौ. कि. मी. मध्ये)

(Area in Sq. Km.)

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष/ Year जिल्हा		राज्य वने State Forest	महामंडळ Corporation	खाजगी वने Private Forest brought under possession of F. D.	एकूण वने Total Forest	एकूण वने क्षेत्राची राज्य वन क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of State forest to total forest	राज्य वने क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of State forest to Geographical total area of the State	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	1970-71	..	62,311	205	..	62,516	99.67	20.25	
2	1975-76	..	62,682	725	2,728	65,135	94.70	20.05	
3	1980-81	..	61,373	1,255	1,696	64,224	95.40	19.91	
4	1985-86	..	61,141	1,538	1,239	63,918	95.65	19.87	
5	1986-87	..	61,133	1,586	1,239	63,958	95.58	19.87	
6	1987-88	..	61,000	1,621	1,239	63,866	95.52	19.83	
7	1988-89	..	60,954	1,651	1,256	63,861	95.45	19.81	
1	बृहन्मुंबई	..	38	..	14	52	73.08	6.30	Greater Bombay
2	ठाणे	..	3,505	274	37	3,816	91.85	36.67	Thane
3	रायगड	..	1,607	..	121	1,728	93.00	22.48	Raigad
4	रत्नागिरी	..	61	..	2	63	96.83	0.74	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	407	..	121	528	77.08	7.80	Sindhudurg
6	नाशिक	..	3,112	199	80	3,391	91.77	20.04	Nashik
7	धुळे	..	3,856	144	459	4,459	86.48	29.32	Dhule
8	जळगांव	..	1,823	149	..	1,972	92.44	15.50	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,892	..	..	1,892	100.00	11.10	Ahmednagar
10	पुणे	..	2,006	..	70	2,076	96.63	12.82	Pune
11	सातारा	..	1,586	..	18	1,604	98.88	15.13	Satara
12	सांगली	..	494	..	8	502	98.41	5.76	Sangli
13	सोलापूर	..	363	..	..	363	100.00	2.44	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1,679	..	86	1,765	95.13	21.99	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	891	..	..	891	100.00	9.71	Aurangabad
16	जालना	..	93	..	..	93	100.00	1.07	Jalna
17	परभणी	..	372	..	..	372	100.00	3.37	Parbhani
18	बीड	..	216	..	..	216	100.00	2.03	Beed
19	नांदेड	..	1,180	5	..	1,185	99.58	11.24	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	54	..	..	54	100.00	0.72	Osmanabad
21	लातूर	..	11	..	..	11	100.00	0.15	Latur
22	बुलढाणा	..	1,558	..	..	1,558	100.00	16.22	Buldhana
23	अकोला	..	867	..	..	867	100.00	8.20	Akola
24	अमरावती	..	3,574	..	..	3,574	100.00	29.26	Amravati
25	यवतमाळ	..	3,712	..	..	3,712	100.00	27.33	Yavatmal
26	वर्धा	..	875	..	..	875	100.00	13.87	Wardha

सारणी क्रमांक/TABLE No. 15.1 (A).—*contd.*

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
27	नागपूर	..	2,756	62	..	2,818	97.80	27.75	Nagpur
28	भंडारा	..	4,342	256	..	4,598	94.43	47.13	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	4,890	373	..	5,263	92.91	46.62	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	13,243	281	..	13,523	97.92	85.80	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**61,062**	**1,743**	**1,016**	**63,821**	**95.68**	**19.85**	**Maharashtra State**

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—Figures are provisional.

आधार.–मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

सत्यमेव जयते

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1 (B)

मालकीनुसार वन क्षेत्र

Area Under Forest Classified by Ownership
(1990-91)

(क्षेत्र चौ. कि. मी. मध्ये)
(Area in Sq. Km.)

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष/ Year जिल्हा		राज्य वने State Forest	महामंडळ Corporation	खाजगी वने Private Forest brought under possession of F. D.	एकूण वने Total Forest	एकूण वने क्षेत्राची राज्य वन क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of State forest to total forest	राज्य वने क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of State forest to Geographical total area of the State	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
	1989-90	..	61,062	1,743	1,016	63,821	95.68	19.85	
1	बृहन्मुंबई	..	38	..	14	52	73.08	6.30	Greater Bombay
2	ठाणे	..	3,492	287	34	3,813	91.58	36.53	Thane
3	रायगड	..	1,607	..	123	1,730	92.89	22.48	Raigad
4	रत्नागिरी	..	61	..	2	63	96.83	0.74	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	407	..	121	528	77.08	7.80	Sindhudurg
6	नाशिक	..	3,033	278	80	3,391	89.44	19.53	Nashik
7	धुळे	..	3,827	174	459	4,460	85.81	29.10	Dhule
8	जळगांव	..	1,807	165	..	1,972	91.63	15.36	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,890	..	..	1,890	100.00	11.00	Ahmednagar
10	पुणे	..	1,992	..	70	2,062	96.61	12.73	Pune
11	सातारा	..	1,590	..	18	1,608	98.88	15.17	Satara
12	सांगली	..	494	..	8	502	98.41	5.76	Sangli
13	सोलापूर	..	360	..	..	360	100.00	2.42	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1,679	..	86	1,765	95.13	21.99	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	891	..	..	891	100.00	9.71	Aurangabad
16	जालना	..	93	..	..	93	100.00	1.09	Jalna
17	परभणी	..	372	..	..	372	100.00	3.37	Parbhani
18	बीड	..	216	..	..	216	100.00	2.63	Beed
19	नांदेड	..	1,180	5	..	1,185	99.58	11.24	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	54	..	..	54	100.00	0.72	Osmanabad
21	लातूर	..	11	..	..	11	100.00	0.15	Latur
22	बुलढाणा	..	1,558	..	..	1,558	100.00	16.13	Buldhana
23	अकोला	..	867	..	..	867	100.00	8.20	Akola
24	अमरावती	..	3,575	..	..	3,575	100.00	29.27	Amravati
25	यवतमाळ	..	3,712	..	..	3,712	100.00	27.33	Yavatmal
26	वर्धा	..	875	..	..	875	100.00	13.87	Wardha
27	नागपूर	..	2,756	62	..	2,818	97.80	27.75	Nagpur
28	भंडारा	..	4,330	269	..	4,599	94.15	47.00	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	4,838	575	..	5,353	90.38	46.12	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	13,142	281	..	13,423	97.91	85.16	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	60,747	2,096	1,015	63,798	95.22	19.74	Maharashtra State

आधार.-मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2 (A)

प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य

Quantity and Value of Major Forest Produce
(1989-90)

उत्पादन " ००० " टनात/Quantity in " 000 " Tons
मूल्य " ००० " रुपये/Value in " 000 " Rs.

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year		राज्यवने/State Forest						जिल्हा District
			इमारती लाकूड Timber		जळाऊ लाकूड Fire wood		एकूण Total		
			उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	1960-61	..	303	38,970	1,732	10,902	2,035	49,872	
2	1970-71	..	540	85,540	1,609	15,358	2,149	1,00,898	
3	1975-76	..	294	1,26,471	874	25,447	1,168	1,51,918	
4	1980-81	..	296	2,91,259	1,148	63,689	1,444	3,54,948	
5	1985-86	..	276	9,30,195	857	97,169	1,133	10,27,364	
6	1986-87	..	297	8,65,705	853	1,41,736	1,150	10,07,441	
7	1987-88	..	274	9,35,505	528	99,230	802	10,34,735	
8	1988-89	..	147	5,18,063	575	80,540	722	5,93,603	
9	1989-90	..	135	5,42,378	318	52,131	453	5,94,509	
1	ठाणे	..	4	18,089	7	2,061	11	20,150	Thane
2	रायगड	..	1	4,134	5	1,418	6	5,552	Raigad
3	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	..	1	1,885	4	631	5	2,516	Sindhudurg
5	नाशिक	..	1	9,529	Neg.	210	1	9,739	Nashik
6	धुळे	..	2	9,220	7	2,038	9	11,258	Dhule
7	जळगांव	..	..	774	2	531	2	1,305	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	..	..	Neg.	3	Neg.	3	Ahmednagar
9	पुणे	..	Neg.	3	Neg.	72	Neg.	75	Pune
10	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	Satara
11	सांगली	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
12	सोलापूर	..	..	..	..	..	..	..	Solapur
13	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
15	जालना	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
16	परभणी	..	..	..	1	29	1	29	Parbhani
17	बीड	..	..	..	..	..	..	..	Beed
18	नांदेड	..	Neg.	1,017	Neg.	88	Neg.	1,105	Nanded
19	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
20	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	Latur
21	बुलढाणा	..	Neg.	66	2	274	2	340	Buldhana
22	अकोला	..	1	3,631	5	568	6	4,199	Akola
23	अमरावती	..	9	51,717	6	1,228	15	52,945	Amravati
24	यवतमाळ	..	18	76,176	26	2,910	44	79,086	Yavatmal
25	वर्धा	..	5	25,964	12	2,743	17	28,707	Wardha

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2 (A).—*contd.*

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
26	नागपूर	..	15	48,110	40	10,079	55	58,189	Nagpur
27	भंडारा	..	7	19,576	55	6,488	62	26,064	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	14	24,250	48	5,524	62	29,774	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	57	2,48,237	98	15,236	155	2,63,473	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**135**	**5,42,378**	**318**	**52,131**	**453**	**5,94,509**	**Maharashtra State**

टीप.—(१) आकडे संक्षिप्त केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

(२) आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—(1) Totals may not add up due to rounding.

(2) Figures are provisional.

Neg.—नगण्य/Negligible.

आधार.-मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

सत्यमेव जयते

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2 (B)

प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य

Quantity and Value of Major Forest Produce (1990-91)

उत्पादन " ००० " टनात/Quantity in "000" Tonnes.
मूल्य " ००० " रुपये/Value in "000" Rs.

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा		राज्यवने/State Forest						District
			इमारती लाकूड Timber		जळाऊ लाकूड Fire wood		एकूण Total		
			उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	ठाणे	..	4	21,528	4	1,141	8	22,669	Thane
2	रायगड	..	1	3,090	1	486	2	3,576	Raigad
3	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	..	1	2,295	8	1,198	9	3,493	Sindhudurg
5	नाशिक	..	2	18,544	1	133	3	18,677	Nashik
6	धुळे	..	1	4,311	6	1,544	7	5,855	Dhule
7	जळगांव	..	Neg.	1,177	3	771	3	1,948	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	Neg.	50	Neg.	27	Neg.	77	Ahmednagar
9	पुणे	..	Neg.	28	Neg.	39	Neg.	67	Pune
10	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	Satara
11	सांगली	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
12	सोलापूर	..	..	..	..	..	..	..	Solapur
13	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
15	जालना	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
16	परभणी	..	Neg.	7	Neg.	1	Neg.	8	Parbhani
17	बीड	..	..	..	..	..	..	..	Beed
18	नांदेड	..	..	..	1	81	1	81	Nanded
19	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
20	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	Latur
21	बुलढाणा	..	Neg.	1,114	2	218	2	1,332	Buldhana
22	अकोला	..	1	2,376	..	..	1	2,376	Akola
23	अमरावती	..	4	20,947	15	2,555	19	23,502	Amravati
24	यवतमाळ	..	16	80,014	13	1,932	29	81,946	Yavatmal
25	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
26	नागपूर	..	2	8,140	4	1,212	6	9,352	Nagpur
27	भंडारा	..	11	21,396	49	10,200	60	31,596	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	10	16,500	26	3,498	36	19,998	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	47	1,75,461	72	11,389	119	1,86,850	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	100	3,76,978	205	36,425	305	4,13,403	Maharashtra State

टीप.—(१) आकडे संख्यामुळे बेरजा जुळवार नाहीत. (२) आकडे अस्थायी आहेत.

Note.— (1) Totals may not add up due to rounding ((2) Figures are provisional.

Neg.—नगण्य/Negligible.

आधार.—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.3

आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र

Forest area Protected from Fire and Cattle Grazing

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year	एकूण वनक्षेत्र (चौ. कि. मी.) Total Forest Area (Sq. Kms.)	आगीपासून संरक्षण (चौ. कि. मी.) Protection against fire (Sq. Kms.)		आगीपासून सुरक्षित वन-क्षेत्राची एकूण वनक्षेत्राशी टक्केवारी Percentage of Forests under Fire protection to total Forest	चराईपासून संरक्षण Protection against grazing			
			प्रयत्न Attempted	संरक्षण Protected		आग विझविण्यासाठी आलेला खर्च (रु.) Cost of Fire on servancy operation (Rs.)	चराईसाठी बंद केलेले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area closed for grazing (Sq. Kms.)	चराईसाठी वर्षभर खुले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area open to grazing throughout the year (Sq. Kms.)	वर्षाच्या काही काळासाठी चराईसाठी खुलेले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area open to grazing for part of the year (Sq. Kms.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61 ..	56,949	53,093	52,456	92	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2	1970-71 ..	56,191	56,191	55,700	99	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
3	1980-81 ..	56,134	50.790	50.543	90	29,96,860	10,325	45,282	2,091
4	1985-86 ..	56,100	56,045	55,600	99	66,94,763	14,101	41,681	1,784
5	1986-87 ..	56,063	56,064	55,695	99	75,96,739	13,592	42,180	1,785
6	1987-88 ..	55,939	55,939	52,761	94	1,16,09,195	14,865	41,832	743
7	1988-89 ..	55,900	55,014	54,670	99	92,18,636	13,374	42,797	821
8	1989-90 ..	55,778	55,212	54,763	99	2,10,99,172	13,551	41,976	1,057
9	1990-91 ..	55,502	53,711	53,308	99.25	2,40,11,551	13,053	42,110	613

टीप/Notes.—(1) N. A. उपलब्ध नाही/Not available.

(2) * महसूल विभागाच्या अखत्यारीतील क्षेत्र वगळून/Exclusive of Forest under Revenue Department.

आधार.–मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.— Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.4

महत्त्वाच्या जातींच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र

Plantation of Important Species

(लागवड हेक्टरात/Plantation in Hectare)
(वनरोपण चौ. कि. मी./Afforestation in Sq. Km.)

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year	निलगिरी Eucalyptus	सिसम Shisham	साग Teak	किनर Kikar	मलबेरी Mallbery	चील Chil	इतर Miscellaneous	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	..	..	..	..	..	..	..	4,888	4,888
2	1970-71	..	..	..	3,567	..	..	..	11,396	14,963
3	1975-76	..	..	..	5,321	..	..	..	8,893	14,214
4	1980-81	..	41	..	5,151	..	..	..	37,043	42,235
5	1986-87	..	..	..	10,634	..	..	..	10,805	21,439
6	1987-88	..	..	..	4,639	..	..	..	13,177	17,816
7	1988-89	..	..	..	6,927	..	..	..	81,960	88,887
8	1989-90	..	..	..	2,653	..	..	..	48,900	51,553
9	1990-91	..	..	..	1,728	..	..	..	1,13,583	1,15,311

आधार.–मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.5

वनावरील महसूल व खर्च

Revenue from Forests and Expenditure on Forests

(मूल्य लाख रुपये)
(Value in lakhs Rs.)

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year	वनापासून एकूण महसूल Gross Revenue from Forests				वनावरील खर्च Expenditure on forests				शिल्लक असलेली निव्वळ महसूल तूट Net Revenue i.e. surplus (+) Deficit (—)			
		वन विभाग Forest Deptt.	वन मंडळ Corporation	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total	वन विभाग Forest Deptt.	वन मंडळ Corporation	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total	वन विभाग Forest Deptt.	वन मंडळ Corporation	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1960-61 ..	487	..	..	487	218	..	..	218	269	..	..	269
2	1970-71 ..	1,062	102	..	1,164	943	85	..	1,028	119	17	..	136
3	1980-81 ..	4,194	1,539	..	5,733	2,617	817	..	3,434	1,577	722	..	2,299
4	1985-86 ..	8,949	3,580	..	12,529	5,545	977	..	6,522	3,404	2,603	..	6,007
5	1986-87 ..	10,258	3,246	..	13,504	5,830	1,088	..	6,918	4,428	2,158	..	6,586
6	1987-88 ..	12,443	503	..	12,946	6,306	574	..	6,880	6,137	(—) 71	..	6,066
7	1988-89 ..	11,387	217	..	11,604	9,384	1,027	..	10,411	2,003	(—) 810	..	1,193
8	1989-90 ..	13,718	484	..	14,202	11,008	1,048	..	12,056	2,710	(—) 564	..	2,146
9	1990-91 ..	14,059	1,637	..	15,696	12,889	1,383	..	14,272	1,170	254	..	1,424

टिपणी.–जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही.

Note.—Districtwise information is not available.

आधार.–मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

१६. वनशास्त्र व लाकूडतोड/

तपता क्रमांक/

निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वन विभाग Forest Department				महसूल विभाग Revenue Department			
		राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total	राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	7	..	30	37	..	..	..	..
2	ठाणे	2,534	960	11	3,505	..	..	..	..
3	रायगड	1,260	135	152	1,547	17	42	..	59
4	रत्नागिरी	11	..	48	59	..	..	2	2
5	सिंधुदुर्ग	15	9	383	407	..	..	..	..
6	नाशिक	2,817	245	2	3,064	48	..	..	48
7	धुळे	3,355	..	207	3,562	295	..	..	295
8	जळगाव	1,822	..	..	1,822	..	..	..	..
9	अहमदनगर	1,458	13	10	1,481	408	..	3	411
10	पुणे	1,450	..	254	1,704	302	..	..	302
11	सातारा	1,358	86	86	1,530	56	..	..	56
12	सांगली	350	2	19	371	111	..	12	123
13	सोलापूर	170	..	12	182	178	..	3	181
14	कोल्हापूर	562	401	716	1,679	..	..	..	..
15	औरंगाबाद	774	45	72	891	..	..	..	..
16	जालना	77	16	..	93	..	..	..	..
17	परभणी	334	..	38	372	..	..	..	..
18	बीड	199	17	..	216	..	..	..	..
19	नांदेड	963	48	169	1,181	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद	30	..	24	54	..	..	..	..
21	लातूर	3	..	8	11	..	..	..	..
22	बुलढाणा	1,057	93	..	1,150	..	25	384	409
23	अकोला	784	15	..	799	..	69	..	69
24	अमरावती	3,390	67	1	3,458	..	..	117	117
25	यवतमाळ	2,755	189	..	2,944	..	..	767	767
26	वर्धा	528	319	..	847	..	..	28	28
27	नागपूर	1,416	823	..	2,239	..	..	517	517
28	भंडारा	2,172	1,065	..	3,237	..	..	1,106	1,106
29	चंद्रपूर	3,523	930	..	4,453	..	..	436	436
30	गडचिरोली	3,283	9,601	..	12,884	..	..	358	358
	महाराष्ट्र राज्य	38,457	15,079	2,242	55,778	1,415	136	3,773	5,284

टीप.–(१) म. व. वि. म.–महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ.

(२) आकडे संक्षिप्तात केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

(३) आकडे अस्थायी आहेत.

आधार.–मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

FORESTRY AND LOGGING

TABLE No. 15.6 (A)

Area under different types of forest

(1989-90)

(Area in Sq. Kms

एकूण Total				एकूण वनक्षेत्राचे वर्गीकरण Tripartite Classification of Total Forest Area			म. व. वि. म. कडे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र Forest area transferred to F. D. C. M.	वन विभागाच्या ताब्यात घेतलेले खाजगी वनक्षेत्र Private forest brought under possession of Department	District
राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total	खरी वने Forest Proper	राखीव कुरणे Pasture reserved	बळाऊ लाकूड, चारा व इतर Fuels, fodder and miscella-neous			
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
7	..	30	37	37	..	..	..	14	Greater Bombay
2,534	960	11	3,505	3,242	263	..	274	37	Thane
1,277	177	152	1,606	1,424	177	5	..	121	Raigad
11	..	50	61	61	..	..	..	2	Ratnagiri
15	9	383	407	407	..	..	..	121	Sindhudurg
2,866	244	2	3,112	3,037	75	..	199	80	Nashik
3,649	..	207	3,856	2,732	940	184	144	459	Dhule
1,823	..	..	1,823	108	1,364	351	149	..	Jalgaon
1,866	13	13	1,892	942	950	..	..	..	Ahmednagar
1,752	..	254	2,006	1,339	660	7	..	70	Pune
1,415	85	86	1,586	1,586	..	..	..	18	Satara
461	2	31	494	494	..	..	..	8	Sangli
349	..	14	363	144	219	..	..	..	Solapur
562	401	716	1,679	1,679	..	..	..	86	Kolhapur
774	45	72	891	793	89	9	..	..	Aurangabad
77	16	..	93	85	8	..	..	..	Jalna
334	..	38	372	372	..	..	..	..	Parbhani
199	17	..	216	216	..	..	..	..	Beed
964	48	169	1,181	1,112	67	2	5	..	Nanded
30	..	25	55	16	39	..	..	..	Osmanabad
3	..	8	11	..	1	..	..	..	Latur
1,057	117	384	1,558	558	582	418	..	..	Buldhana
783	84	..	867	508	235	124	..	..	Akola
3,390	67	118	3,575	3,092	348	135	..	..	Amravati
2,756	189	767	3,712	1,714	769	1,229	..	..	Yavatmal
528	319	28	875	614	157	104	..	..	Wardha
1,416	823	517	2,756	1,771	130	855	62	..	Nagpur
2,171	1,065	1,106	4,342	1,656	707	1,979	256	..	Bhandara
3,524	930	436	4,889	2,676	52	2,161	373	..	Chandrapur
3,284	9,601	358	13,242	11,654	482	1,106	281	..	Gadchiroli
39,875	**15,212**	**5,975**	**61,062**	**44,069**	**8,324**	**8,869**	**1,743**	**1,016**	**Maharashtra State**

Notes.—(1) F. D. C. M.—Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd.

(2) Totals may not add up due to roundings.

(3) Figures are provisional.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशासन व लाकूडतोड/

तक्ता क्रमांक/

निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाच्छादीत क्षेत्र/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वन विभाग / Forest Department				महसूल विभाग / Revenue Department			
		राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्टयाने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total	राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्टयाने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	8	..	30	38	..	..	..	..
2	ठाणे	2,521	960	10	3,491	..	..	..	..
3	रायगड	1,260	135	153	1,548	17	41	..	58
4	रत्नागिरी	11	..	48	59	..	..	2	2
5	सिंधुदुर्ग	15	9	383	407	..	..	..	..
6	नाशिक	2,740	244	2	2,986	48	..	..	48
7	धुळे	3,326	..	206	3,532	295	..	..	295
8	जळगाव	1,807	..	..	1,807	..	..	..	..
9	अहमदनगर	1,456	13	10	1,479	408	..	3	411
10	पुणे	1,446	..	244	1,690	302	..	..	302
11	सातारा	1,424	47	86	1,557	32	..	..	32
12	सांगली	350	2	19	371	111	..	13	124
13	सोलापूर	182	..	12	194	164	..	2	166
14	कोल्हापूर	562	401	716	1,679	..	..	..	..
15	औरंगाबाद	774	45	72	891	..	..	..	..
16	जालना	77	16	..	93	..	..	..	..
17	परभणी	334	..	38	372	..	..	..	..
18	बीड	199	17	..	216	..	..	..	..
19	नांदेड	963	48	169	1,180	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद	30	..	24	54	..	..	..	..
21	लातूर	3	..	8	11	..	..	..	..
22	बुलढाणा	1,057	93	..	1,150	..	25	384	409
23	अकोला	784	15	..	799	..	69	..	69
24	अमरावती	3,390	67	1	3,458	..	..	117	117
25	यवतमाळ	2,755	189	..	2,944	..	..	767	767
26	वर्धा	528	319	..	847	..	..	28	28
27	नागपूर	1,416	823	..	2,239	..	..	517	517
28	भंडारा	2,159	1,065	..	3,224	..	..	1,106	1,106
29	चंद्रपूर	3,473	929	..	4,402	..	..	436	436
30	गडचिरोली	3,254	9,531	..	12,785	..	..	357	357
	महाराष्ट्र राज्य	38,304	14,968	2,231	55,503	1,378	135	3,731	5,244

टीप.–(१) म. व. वि. म.–महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ.

(२) आकडे अस्थायी आहेत.

आधार.–मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

FORESTRY AND LOGGING

TABLE No. 15.6 (B)

Area under different types of forest

(1990-91)

(Area in Sq. Kms

एकूण Total				एकूण वनक्षेत्राचे वर्गीकरण Tripartite Classification of Total Forest Area			म. व. वि. म. कडे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र Forest area transferred to F. D. C. M.	वन विभागाच्या ताब्यात घेतलेले खाजगी वनक्षेत्र Private forest brought under possession of Department	District
राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total	खरी वने Forest Proper	राखीव कुरणे Pasture reserved	जळाऊ लाकूड, चारा व इतर Fuels, fodder and miscellaneous			
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
8	..	30	38	38	..	..	..	14	Greater Bombay
2,521	960	10	3,491	3,228	263	..	287	34	Thane
1,277	176	153	1,606	1,424	176	6	..	123	Raigad
11	..	50	61	61	..	..	..	2	Ratnagiri
15	9	383	407	407	..	..	..	121	Sindhudurg
2,788	244	2	3,034	2,958	76	..	278	80	Nashik
3,621	..	206	3,827	2,708	935	184	174	459	Dhule
1,807	..	..	1,807	108	1,348	351	165	..	Jalgaon
1,865	13	12	1,890	939	951	..	..	..	Ahmednagar
1,748	..	244	1,992	1,326	659	7	..	70	Pune
1,456	47	86	1,589	1,589	..	..	..	18	Satara
461	2	32	495	495	..	..	..	8	Sangli
346	..	14	360	156	204	..	..	..	Solapur
562	401	716	1,679	1,679	..	..	..	86	Kolhapur
774	45	72	891	793	89	9	..	..	Aurangabad
77	16	..	93	85	8	..	..	..	Jalna
334	..	38	372	372	..	..	..	..	Parbhani
199	17	..	216	216	..	..	..	..	Beed
963	48	169	1,180	1,112	66	2	5	..	Nanded
30	..	24	54	15	39	..	..	..	Osmanabad
3	..	8	11	..	11	..	..	..	Latur
1,057	118	384	1,559	558	582	419	..	..	Buldana
784	84	..	868	508	235	125	..	..	Akola
3,390	67	118	3,575	3,092	349	134	..	..	Amravati
2,755	189	767	3,711	1,714	768	1,229	..	..	Yavatmal
528	319	28	875	614	157	104	..	..	Wardha
1,416	823	517	2,756	1,771	130	855	62	..	Nagpur
2,159	1,065	1,106	4,330	1,597	167	2,566	269	..	Bhandara
3,473	929	436	4,838	2,625	53	2,160	515	..	Chandrapur
3,254	9,531	357	13,142	11,561	567	1,014	281	..	Gadchiroli
39,682	**15,103**	**5,962**	**60,747**	**43,749**	**7,833**	**9,165**	**2,036**	**1,015**	**Maharashtra State**

Notes.— (1) F. D. C. M.—Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd.

(2) Figures are provisional.

Source.— Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

सत्यमेव जयते

१६. मत्स्यव्यवसाय

१६.१. खारवण केंद्रातील माशांची आयात, सागरी मत्स्य उत्पादन, मत्स्यव्यवसायासाठी वापरल्या जाणाऱ्या बोटी या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

16. FISHERIES

16.1. Data regarding fishcatch, disposition of fish marine fishery and fishingcraft are presented in the tables in this section.

सत्यमेव जयते

16. मत्स्यव्यवसाय/ FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.1

मासळीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी

Fish Catch and Landing by Group of Species

(1989-90 and 1990-91)

(टनांत / in Tonnes)

अनु-क्रमांक Serial No.	जिल्हा	गोड्यापाण्यातील मासळी Fresh Water fish		लेप Founders, Holibuts, Soles, etc.		कर्ली, रावळी, तारली, पेडवा, किलजी भिंग, पाळा, मांदेली, काटी खवडे, माधुरडी Harrings, Sardines Anchovies		खरवा, बांगडा, सुरमई, भेदर, नार्वी, रोळी, विराट, बामणे Tunnies Banters Mackeral		इतर बोथ Miscellaneous Harings (Telesostouit)		मुशी, पाकट, म्हाकुळ, इत्यादी Shark rays, Shells		कोळंबी जवळा, करंदी, शेवंड Crustacons		एकूण पकडलेली व उतरविलेली मासळी Total catch and landings		District
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1989-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
1.	बृहन्मुंबई ..	1,857	3,100	1,305	953	13,549	10,742	5,414	3,326	48,112	43,721	8,949	9,537	61,021	58,912	1,40,207	1,30,291	Greater Bombay.
2.	ठाणे ..	94	90	3	13	11,690	10,124	222	231	55,079	57,364	518	480	20,918	21,949	88,524	90,251	Thane
3.	रायगड ..	564	1,200	374	237	4,827	4,156	2,562	839	13,987	11,324	1,059	101	30,196	27,409	53,563	46,176	Raigad
4.	रत्नागिरी ..	..	..	2,149	2,760	3,667	5,253	28,451	4,923	27,526	31,453	4,977	2,164	9,034	6,701	75,804	53,254	Ratnagiri
5.	सिंधुदुर्ग ..	9	..	307	119	4,078	2,961	26,309	9,296	14,048	12,416	1,443	1,206	824	743	47,018	26,741	Sindhudurg
6.	नाशिक ..	767	4,594	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	767	4,594	Nashik
7.	धुळे ..	1,305	1,397	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,305	1,397	Dhule
8.	जळगाव ..	1,815	2,346	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,815	2,346	Jalgaon
9.	अहमदनगर ..	477	470	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	477	470	Ahmednagar
10.	पुणे ..	701	5,557	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	701	5,557	Pune
11.	सातारा ..	1,395	1,365	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,395	1,365	Satara
12.	सांगली ..	2,135	1,939	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2,135	1,939	Sangli
13.	सोलापूर ..	1,508	2,000	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,508	2,000	Solapur
14.	कोल्हापूर ..	854	890	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	854	890	Kolhapur
15.	औरंगाबाद ..	1,610	2,675	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,610	2,675	Aurangabad
16.	जालना ..	765	1,290	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	765	1,290	Jalna
17.	परभणी ..	1,300	1,888	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,300	1,888	Parbhani
18.	बीड ..	2,173	2,674	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2,173	2,674	Beed
19.	नांदेड ..	1,583	1,765	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,583	1,765	Nanded
20.	उस्मानाबाद ..	371	727	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	371	727	Osmanabad
21.	लातूर ..	900	1,125	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	900	1,125	Latur
22.	बुलढाणा ..	1,852	1,884	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,852	1,884	Buldhana

23.	अकोला	..	1,950	1,912	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,950	1,912	Akola
24.	अमरावती	..	1,154	8,185	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,154	8,185	Amravati
25.	यवतमाळ	..	4,250	1,890	..	..	..	..	..	..	..	..			..	..	4,250	1,890	Yavatmal
26.	वर्धा	..	928	1,110	..	.	..	..	..	..	..	..			..	..	928	1,110	Wardha
27.	नागपूर	..	3,725	4,225	..	..	..	..	..	..	..	..			..	..	3,725	4,225	Nagpur
28.	भंडारा	..	7,625	8,720	..	..	..	..	..	..	..	..			..	..	7,625	8,720	Bhandara
29.	चंद्रपूर	..	3,933	4,753	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3,933	4,753	Chandrapur
30.	गडचिरोली	..	2,052	2,710	..	.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2,052	2,710	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**49,652**	**72,401**	**4,138**	**4,082**	**37,811**	**33,236**	**62,958**	**18,615**	**1,58,752**	**1,56,278**	**16,946**	**14,398**	**1,21,993**	**1,15,714**	**4,52,244**	**4,14,804**	**Maharashtra State.**

आधार : मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक /

पकडलेल्या मासळींची विल्हेवाट

Disposition of Fish Catch

(1989-90 and

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मार्केटसाठी ताजा Marketing Fresh		गोठविण्याकरिता For freezing		वाळविण्याकरिता For Sun drying		खारविण्याकरिता For salting	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	54,551	65,645	31,766	28,046	46,426	31,942	..	..
2	ठाणे	28,893	35,613	..	..	60,482	54,220	..	13
3	रायगड	23,027	21,988	..	..	25,069	23,867	61	7
4	रत्नागिरी	61,449	33,156	..	.	3,767	1,615	3,599	2,091
5	सिंधुदुर्ग	40,099	20,089			..	297	3,071	3,000
6	नाशिक	767	4,594			..	..	..	..
7	धुळे	1,305	1,397			..	..	..	..
8	जळगांव	1,815	2,346	..	..	..	..	..	..
9	अहमदनगर	477	470	..	..	..	..	..	..
10	पुणे	701	5,551	..	..	..	..	..	..
11	सातारा	1,395	1,365	..	..	..	..	..	..
12	सांगली	2,135	1,939	..	..	..	..	..	..
13	सोलापूर	854	2,000	..	..	..	..	..	..
14	कोल्हापूर	1,508	890	..	..	..	..	..	..
15	औरंगाबाद	1,610	2,675	..	..	..	..	..	..
16	जालना	765	1,290	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	1,300	1,888	..	..	..	..	..	..
18	बीड	1,583	2,674	..	..	..	..	..	..
19	नांदेड	2,173	1,765	..	..	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद	900	727	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	371	1,125	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	1,852	1,884	..	..	..	..	..	..
23	अकोला	1,950	1,912	..	..	..	..	..	..
24	अमरावती	1,154	8,185	..	..	..	..	..	..
25	यवतमाळ	4,250	1,890	..	..	..	..	..	..
26	वर्धा	928	1,110	..	..	..	..	..	..
27	नागपूर	3,725	4,225	..	..	..	..	..	..
28	भंडारा	7,625	8,720	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	3,933	4,753	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	2,052	2,710	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	2,54,147	2,44,582	31,766	28,046	1,35,744	1,11,941	6,731	5111

*स्तंभ-(३) व स्तंभ (४) मध्ये समाविष्ट केले आहे /

N.A.—उपलब्ध नाही /

आधार :-मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई /

FISHERIES

TABLE No. 16.2

(सागरी व भूजल)

(Marine & Inland)

1990-91)

(टनांत / in Tonnes)

डबा बंद माशे Canning		बतकरिता Reduction		इतर Miscellaneous purpose		मासळीचा फेकून Offar for reduction		एकूण Total		District
1989-90 (11)	1990-91 (12)	1989-90 (13)	1990-91 (14)	1989-90 (15)	1990-91 (16)	1989-90 (17)	1990-91 (18)	1989-90 (19)	1990-91 (20)	(2)
*	*	7,464	4,658	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,40,207	1,30,291	Greater Bombay
*	*	149	405	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	88,524	90,251	Thane
*	*	5,406	314	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	53,563	46,176	Raigad
*	*	6,989	16,392	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	75,804	53,254	Ratnagiri
*	*	3,848	3,355	N. A.	N. A.	N. A.	N. A	47,016	26,741	Sindhudurg
..	..	..	..	..	..	..	..	767	4,594	Nashik
..	..	..	..	..	..	..	..	1,305	1,397	Dhule
..	..	..	..	..	..	..	..	1,815	2,346	Jalgaon
..	..	..	..	..	..	..	..	477	470	Ahmednagar
..	..	..	..	..	..	..	..	701	5,557	Pune
..	..	..	..	..	..	..	..	1,395	1,365	Satara
..	..	..	..	..	..	..	..	2,135	1,939	Sangli
..	..	..	..	..	..	..	..	854	2,000	Solapur
..	..	..	..	..	..	..	..	1,508	890	Kolhapur
..	..	..	..	..	..	..	..	1,610	2,675	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	765	1,290	Jalna
..	..	..	..	..	..	..	..	1,300	1,888	Parbhani
..	..	..	..	..	..	..	..	1,583	2,674	Beed
..	..	..	..	..	..	..	..	2,173	1,765	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	900	727	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	371	1,125	Latur
..	..	..	..	..	..	..	..	1,852	1,884	Buldhana
..	..	..	..	..	..	..	..	1,950	1,912	Akola
..	..	..	..	..	..	..	..	1,154	8,185	Amravati
..	..	..	..	..	..	..	..	4,250	1,890	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	928	1,110	Wardha
..	..	..	..	..	..	..	..	3,725	4,225	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	7,625	8,720	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	3,933	4,753	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	2,052	2,710	Gadchiroli
		23,856	**25,124**	**N. A.**	**N. A.**	**N. A.**	**N. A.**	**452,244**	**4,14,804**	**Maharashtra State**

Included in column No. (3) and Column No. (4).

Not available.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 16.3

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आवात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे

Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres

(1989-90 and 1990-91)

(टनांत / In Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	मासे खारविण्याची आवारे	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing		मिठाचे वाटप Quantity of salt issued		खारवून बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed		Fish curing yards
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बोरिया	..	600	..	75	..	430	Boria
2	जयगड	..	750	..	100	..	550	Jaigad
3	वरवडे	..	..	..	..	..	..	Warwade
4	मिरकवाडा	265	3,725	53	915	200	2,720	Mirkawada
5	भाटये	..	..	..	..	..	..	Bhatye
6	पूर्णगड	..	..	..	..	..	..	Purnagad
7	जैतापूर	..	75	..	10	..	55	Jaitapur
8	विजयदुर्ग	..	..	..	..	..	..	Vijaydurg
9	मालवण	..	750	..	240	..	325	Malvan
10	देवबाग	..	..	..	..	..	..	Devbag
11	मोबार	..	..	..	..	..	..	Mobar
12	कोचार	..	..	..	..	..	..	Kochar
13	वेंगुर्ला	..	..	..	..	..	..	Vengurla
14	सखार	..	..	..	..	..	..	Sakhar
15	तारा मंबरी	..	..	..	..	..	..	Tara Mumbari
16	देवगड	..	..	..	..	..	..	Deogad
	एकूण	265	5,900	53	1,340	200	4,080	Total

टीप : *आवारे बंद आहेत / Yards are closed.

आधार : मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 16.4

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती

Miscellaneous statistics relating to fisheries

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars 1989-90	1990-91	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
1	एकूण समुद्रकिनारा	कि. मीटर	720	720	Kilometres	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/गावठाणे	संख्या	386	386	No.	Marine-Fishing Villages/ Hamlets.
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होड्या	संख्या	15,442	15,982	No.	Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्या वर वजन असलेल्या होड्या	संख्या	8,900	9,221	No.	Boats above one M. tone
5	यंत्रसज्ज होड्या	संख्या	6,953	7,141	No.	Mechanised boats
6	नौतळाची सोय असलेल्या होड्या	संख्या	2 082	2,137	No.	Boats with deck facilities
7	एकूण मत्स्योत्पादन–					Total fish production—
	(१) सागरी	हजार मे. टन	403	342	Thousand M. Tonnes.	(i) Marine
	(२) गोड्या पाण्याचे	हजार मे. टन	50	72	Thousand M. Tonnes.	(ii) Inland
8	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था–					Number of Co-operative Societies—
	(१) प्राथमिक	संख्या	1,529	1,574	No.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	संख्या	24	21	No.	(ii) District/Divisional Federations.
	(३) शिखर	संख्या	..	..	No.	(iii) Apex
9	सहकारी संस्थांची सभासद संख्या–					Membership of Co-operative Societies—
	(१) प्राथमिक	हजारात	1,71,943	1,54,995	Thousand No.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजारात	13,245	13,635	Thousand No.	(ii) District/Divisional Federations.
	(३) शिखर	हजारात	..	..	Thousand No.	(iii) Apex
10	सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल–					Working capital of Co-oprative societies—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये	2,38,903	2,78,323	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये	58,105	65,788	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional Federations.
	(३) शिखर	हजार रुपये	..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex
11	सहकारी संस्थातर्फे हाताळलेली मासळी–					Fish handled by Co-operative Societies—
	(अ) खरेदी किंमत–					(A) Purchase Value—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये	1,52,353	1,69,374	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये	23,865	25,786	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations.
	(३) शिखर	हजार रुपये	..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex
	(ब) विक्री मूल्य–					(B) Sale Value—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये	1,43,953	4,82,862	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये	48,968	1,48,253	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations.
	(३) शिखर	हजार रुपये	..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.4—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
12.	सहकारी संस्थांनी वर्षभरात दिलेली कर्जे–					Advances given by co-operative societies.—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये ..	26,708	37,357	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये ..	2,286	2,510	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional Federations.
	(३) शिखर	हजार रुपये	..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex
13.	शासकीय मासळी खारवण्याची आवास केंद्रे ..	संख्या	..	..	No.	Number of Government fish curing Yards.
14.	खारवलेली मासळी–					Cured fish—
	(१) उन्हात वाळलेली	टनात ..	27,401	23,724	Tonnes	(i) Sundried
	(२) इतर	टनात ..	5,050	3,836	Tonnes	(ii) Others
15.	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	संख्या ..	9	9	No.	Number of Fishery schools
16.	मत्स्य पैदास केन्द्रे	संख्या ..	36	40	No.	Number of Fish farms

आधार : मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 16.5

सागरी मत्स्योत्पादन / Marine Fish Production

(1989-90 and 1990-91)

(टनांत / in Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उत्पादन Production 1989-90	1990-91	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,38,350	1,27,191	Greater Bombay
2	ठाणे	88,430	90,161	Thane
3	रायगड	52,999	44,976	Raigad
4	रत्नागिरी	75,804	53,254	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	47,009	26,741	Sindhudurg
	एकूण	4,02,592	3,42,323	Total

आधार : मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 16.6

प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन / Varietywise Marine fish production

(1989-90 and 1990-91)

(उत्पादन मे. टनात / Production in M. T.)

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार	District: ठाणे Thane		बृहन्मुंबई Gr. Bombay		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri		सिंधुदुर्ग Sindhudurg		एकूण Total		Variety
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुशी, पाकट, वाघळी	389	429	3,929	3,871	918	861	1,057	1,129	302	416	6,595	6,706	Shark Rays
2	वाम	45	877	2,109	1,888	1	1	13	16	32	40	2,200	2,822	Eels
3	शिंगाळा, शिंगटो	361	439	2,076	3,243	243	436	4,034	2,149	1,596	1,124	8,310	7,391	Cat fish
4	कर्ली, दाताळी	253	205	1,905	1,198	346	393	522	381	347	300	3,373	2,477	Chirocentrus
5	पेडवा, पेडी, भिलजी तारली	14	1	447	635	2,150	971	862	1,584	2,997	1,362	6,470	4,553	Sardines
6	भिंगपाळा	53	89	1,536	1,312	102	137	116	199	4	3	1,811	1,740	Hilsa Ilisha
7	मांदेली	10,388	8,890	7,715	5,988	1,593	2,037	518	672	..	..	20,214	17,587	Anchoviella
8	कांटी	982	939	1,896	1,571	534	552	12	404	..	18	3,424	3,484	Turrisodes
9	खवळी, पातुर्डी	..	..	47	38	102	66	1,637	2,013	730	1,278	2,516	3,395	Other Clupedia
10	बोंबिल	41,583	47,087	5,725	7,734	1,320	2,822	20	..	..	..	48,648	57,643	Harpodon nehercusereseus
11	करकरा, खजूरा	68	1	556	547	23	4	1	..	6	2	654	554	Perches
12	तांब	1	..	243	210	..	7	..	..	8	6	252	223	Red snapper
13	राडा, रावस	63	268	111	58	63	82	5	6	15	..	257	414	Polynomids
14	घोळ, कोथ	773	499	374	342	52	34	78	894	51	2	1,328	1,771	Sciaonids
15	बळा, वाकटी	3,787	1,430	6,541	8,167	3,481	3,294	7,362	4,793	3,573	3,137	24,744	20,821	Ribbon fish
16	डोमा, घोडी	1,722	641	8,639	7,246	1,760	1,343	3,882	4,991	2,130	1,424	18,133	15,645	Otalithes Sp.
17	खरवा	100	129	1,220	618	1,588	426	837	1,437	975	239	4,720	2,849	Carax
18	सरंगा	5,123	4,125	1,997	2,465	429	568	209	295	377	333	8,135	7,786	Pomfret
19	हलवा	44	58	386	290	28	51	77	59	243	308	778	766	Black pomfret
20	बांगडा	2	..	320	538	448	107	21,800	2,100	20,799	7,475	43,369	10,220	Mackerels

21	सुरमई, दागोळ, फलई	117	99	2,488	1,485	408	182	2,402	716	839	471	6254	2,953	Seer fish
22	मेदर, कुपा	3	2	884	394	110	52	3,292	430	198	146	4,487	1,024	Tunnies
23	तेंडली	4	26	247	138	494	573	..	..	89	1	834	738	Bregngoeros Neclillanble
24	तेप	3	13	1,305	953	374	237	2,149	2,760	307	119	4,138	4,082	Soles
25	कोकरी, नार्वी, टोकी	..	1	473	7	5	4	113	16	3,058	216	3,649	244	Carangids small
26	खाप	..	..	29	284	..	68	7	224	440	749	476	1,325	Leiggnathus
27	चिराटी, राव, बामणे	182	..	6,659	4,945	22	16	2,182	975	766	764	9,811	6,700	Upenaides Sp.
28	कोळंबी	3,510	3,105	20,230	21,419	5,275	2,848	5,471	3,618	744	698	35,230	31,688	Prawns
29	कवळा, करंदी	17,310	18,777	40,486	37,143	24,817	24,429	3,470	3,002	76	43	86,159	83,394	Shrimps
30	शेवंड	98	67	305	350	104	132	93	81	4	2	604	632	Lobster
31	सौंदाळा	11	1	18	84	28	8	280	857	578	805	915	1,755	Lactarius
32	म्हाकूळ	129	51	5,020	5,666	141	150	3,920	1,035	1,141	790	10,351	7,692	Cuttle fish & squids
33	इतर	1,312	1,912	12,431	6,364	6,040	2,085	9,383	16,418	4,584	4,470	33,750	31,249	Others
	एकूण	**88,430**	**90,161**	**1,38,347**	**1,27,191**	**52,999**	**44,976**	**75,804**	**53,254**	**47,009**	**26,741**	**4,02,589**	**3,42,323**	**Total**

आधार : मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.7

मासळीच्या प्रमुख प्रकाराच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मुल्यातील हिस्सा (टक्केवारी)

Percentage Share of Prominent Varieties in Total Valuation of Fish Production

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार	जिल्हा / District: ठाणे Thane		बृहन्मुंबई Gr. Bombay		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri		सिंधुदुर्ग Sindhudurg		एकूण Total		Variety
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुशी, पाकट, ...	0.5	0.5	2.8	2.5	2.5	2.6	1.3	2.2	1.4	2.8	2.0	2.1	Elasmobranchs
2	शिंगाळा, शिंगाये	0.5	0.5	1.3	1.5	0.9	1.0	5.5	4.8	4.2	4.8	1.9	1.7	Cat fish
3	कर्ली, दाताळी	0.5	0.3	1.7	1.3	1.7	1.3	1.8	1.1	1.3	1.2	1.4	1.1	Chirocentrus
4	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली	..	..	0.2	0.2	3.1	1.8	0.5	1.5	4.9	4.5	0.9	0.6	Sardines
5	भिंगपाळा	0.1	0.2	2.3	1.9	0.5	1.0	0.4	2.4	..	..	1.3	1.4	Hilsa Ilisha
6	मांदली	7.1	6.7	4.2	2.3	3.6	5.2	0.4	0.8	..	..	3.9	3.2	Anchoviella
7	बोंबिल	27.7	37.9	3.0	3.2	2.8	1.5	..	..	..	..	7.3	10.4	Harpodon neherus
8	कोंडी	1.1	0.9	1.3	0.8	1.0	7.0	..	0.6	..	0.1	1.0	0.8	Thrissocles
9	घोळ, कोथ	2.8	1.7	0.6	0.5	0.4	0.2	0.4	4.1	0.3	..	1.0	1.1	Scienids
10	बोंगा, घोडी	1.2	0.6	3.5	2.4	3.3	2.5	3.2	3.7	3.7	4.7	3.0	2.3	Otolithes Sp.
11	बळा, वाकटी	2.4	0.7	1.5	1.9	3.8	4.7	4.3	4.7	2.4	4.3	2.3	2.3	Ribbon fish
12	वरवा	0.1	0.1	0.5	0.3	3.4	1.0	0.6	1.2	1.0	0.7	0.7	0.4	Caranx
13	सरंगा	28.7	24.0	6.9	5.9	3.2	3.6	1.1	4.7	3.7	5.0	10.0	9.4	Pomfret
14	हलवा	0.2	0.1	0.7	0.5	0.2	0.4	0.4	0.4	1.6	2.9	0.6	0.5	Black Pomfret
15	बांगडा	..	..	0.3	0.1	1.4	0.3	18.4	3.1	45.0	27.7	6.3	1.6	Mackerel
16	सुरमाई, दागोल, पलई	0.4	0.3	3.0	2.1	3.0	1.2	7.8	3.5	3.3	3.7	3.1	1.9	Seer fish
17	कोळंबी	14.7	8.7	38.8	45.0	26.7	19.0	30.6	39.4	11.1	16.3	29.6	33.3	Prawns
18	जवळा, करंदी	8.6	10.6	9.5	13.1	22.8	30.5	1.9	3.3	0.1	0.1	8.7	12.5	Shrimps
19	शेवंड	1.7	1.5	2.9	3.2	6.3	7.9	3.1	3.6	0.2	0.3	2.8	3.1	Lobster
20	सौंदाळा	..	..	..	0.1	0.1	..	0.7	2.0	1.3	3.0	0.2	0.4	Lactarius
21	म्हाकूळ	0.1	0.1	6.5	4.6	0.5	0.4	8.2	2.5	3.7	4.6	4.7	3.1	Cuttle fish
22	इतर	1.6	4.6	8.5	6.6	8.8	6.7	9.4	10.4	10.8	13.3	7.3	6.8	Others
	एकूण	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**Total**
	एकूण किंमत (कोटी रुपये)	**43.37**	**58.32**	**108.92**	**155.06**	**17.97**	**24.04**	**26.81**	**27.24**	**17.62**	**12.23**	**214.69**	**276.90**	**Total Value (Rs. in crores)**

आधार : मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.8

निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक)

Average Annual Wholesale (Boatside) Prices of Fish of Various Varities

(1989-90 and 1990-91)

(प्रती टनाची किंमत रुपयात)
(In Rs. per Tonne)

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार	जिल्हे / Districts: बृहन्मुंबई Gr. Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri		सिंधुदुर्ग Sindhudurg		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Variety
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुरी, पाकट, वागळी	7,762	10,320	5,910	6,457	4,910	7,670	3,179	5,310	8,006	8,183	6,533	8,720	Shark Rays
2	बाम	11,770	12,940	10,866	10,911	10,000	12,000	5,000	13,375	5,968	7,250	11,625	12,395	Eels
3	शिंगाळा, शिंगटी	7,066	7,210	6,756	7,257	6,481	5,442	3,644	6,140	4,666	5,233	4,913	6,500	Cat fishes
4	कर्दी, दाताळी, पेंडवा पेडी	9,630	17,320	8,142	8,663	8,710	7,590	9,146	8,165	6,786	4,690	9,057	12,135	Chirocentrus
5	भिसवी, तारळी	5,369	5,515	2,000	4,000	2,600	6,593	1,712	2,575	2,902	4,048	2,813	3,635	Sardines
6	भिंगवळा	16,010	19,830	9,566	10,494	9,568	7,967	9,112	10,000	5,000	4,500	14,992	22,280	Hilsa Ilisha
7	मांदेली	5,920	5,990	2,970	4,412	4,111	6,167	2,019	3,180	..	..	4,162	5,110	Anchoviella
8	कांटो	7,217	7,755	4,753	6,225	3,492	6,465	2,916	3,755	..	5,500	5,914	5,710	Tusrisodes
9	बवळी, पतुर्डी	3,914	6,000	..	..	3,137	4,651	1,298	1,870	2,341	3,114	1,724	2,240	Other Clupedia
10	बोंबिल	5,678	6,415	2,883	4,693	3,784	5,930	2,000	..	..	..	3,267	4,985	Harpodon nehereuse
11	करकरा, खजूरा	10,775	13,210	9,970	7,000	20,437	10,000	15,000	..	6,500	7,000	10,998	7,840	Perches
12	तांबे	9,765	11,790	9,000	..	..	10,000	..	..	8,200	6,000	9,714	11,704	Red snapper
13	दाढ, रावस	20,450	25,190	26,317	38,672	16,238	22,402	17,600	15,000	19,600	..	20,750	33,435	Polynomids
14	घोळ, कोळ	15,749	21,470	15,871	20,339	15,519	15,950	13,449	12,485	10,529	7,500	15,476	16,485	Sciaonids
15	बेंबा, घोडी	4,411	5,190	2,916	5,039	3,327	4,468	2,239	2,000	3,090	4,176	3,544	4,005	Otolithes Sp.
16	बळा, वाकटी	2,536	3,635	2,753	3,027	1,952	3,425	1,563	2,675	1,163	1,695	1,999	3,046	Ribbon fish
17	बरवा	4,189	7,105	4,000	3,008	3,817	5,910	2,054	2,327	1,757	3,560	3,179	5,300	Caranx
18	सरंगा	37,874	25,550	22,421	33,920	13,247	15,250	14,354	43,105	17,403	18,372	26,495	33,295	Pomfret
19	हळवा	20,482	25,700	19,340	12,000	14,642	20,880	12,701	18,695	11,271	11,510	16,560	18,020	Black pomfret
20	बांगडा	10,078	3,450	8,500	..	5,420	6,075	2,264	4,000	3,809	4,565	3,096	4,375	Mackerels
21	सुरमई, बागोल, पर्कई	13,143	22,220	15,646	18,394	13,208	16,272	8,654	13,412	6,980	9,440	10,634	17,525	Seer fish Surmai and Dagol
22	गेदर, कुपा	5,506	10,670	3,000	3,000	4,027	5,288	3,598	10,500	1,787	3,055	3,904	9,245	Tunnies
23	तेंडळी	8,008	12,110	7,750	7,962	5,253	8,427	..	..	3,820	3,000	5,928	9,090	Bregngoeros
24	लेप	3,390	5,022	2,000	5,000	3,083	1,700	1,353	2,000	1,407	2,571	2,156	1,715	Soles

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.8—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
25	खान	3,778	4,610	..	..	3,600	3,544	2,752	2,094	2,623	2,936	2,778	3,170	Leiggnathus
26	कोकरी, नार्वी, टोकी	3,586	..	..	..	..	2,000	2,429	2,000	3,136	2,300	2,838	2,500	Carangids Small
27	किरांटी, राबे, वामणे	3,965	4,945	2,000	..	5,000	1,750	977	1,950	2,061	2,210	3,118	2,750	Upenaides Sp.
28	कोळंबी	20,912	24,130	21,397	16,431	9,107	16,225	15,025	29,295	26,233	28,643	18,063	29,128	Prawns
29	जवळा, करंदी	2,560	5,450	2,166	3,288	1,650	3,004	1,429	3,000	61,697	1,511	2,173	4,157	Shrimps
30	शेवंड	1,05,049	1,49,003	85,316	12,899	1,09,173	14,355	89,871	1,20,988,	1,01,750	1,70,000	98,576	1,37,735	Lobster
31	सौंदाळा	9,722	12,415	10,000	4,000	5,107	3,000	6,607	6,488	3,915	4,562	4,963	5,870	Lactarius
32	मासूळ	14,167	12,622	8,550	8,550	2,666	6,926	5,843	6,623	5,580	7,166	5,660	11,115	Cuttle fish and sguids
33	इतर	1,301	10,865	2,554	3,271	1,609	7,105	616	2,748	1,117	3,610	1,190	4,556	Others
	भारित सरासरी	**7,873**	**12,190**	**4,904**	**6,469**	**3,390**	**6,525**	**3,537**	**5,115**	**3,748**	**4,574**	**5,333**	**8,089**	**Weighted Average**

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

१७. ग्रामविकास व सहकार

१७.१ कृषि व बिगर कृषि सहकारी पत संस्था, बहुउद्देशीय सहकारी संस्था, पणन संस्था, उत्पादन संस्था इत्यादी संस्थांची माहिती या विभागात दिली आहे.

१७.२ विविध सहकारी संस्थांची संख्या, सदस्य संख्या, खेळते भांडवल, स्थिर भांडवल, कर्जे, थकबाकी वगैरे माहिती या विभागात दिली आहे. " मालकीचे भांडवल "हे भरणा केलेले भांडवल दर्शविते. " कर्जे " या बाबीमध्ये ठराविक काळांमध्ये येणारी एकूण कर्जे, येणे कर्ज यांचा समावेश आहे. " खेळते भांडवल " मध्ये " भरणा केलेले " भांडवल, ठेवी, कर्जे यांचा समावेश आहे. " येणे कर्ज " यामध्ये कर्जाची येणे रक्कम, रोख पत, शिल्लकेपेक्षा अधिक काढलेली खरेदीची बिले व विक्रीची बिले यातील बाकी वगैरे माहितीचा समावेश आहे. " थकबाकी " मध्ये ज्या कर्जाची जमा करावयाची योग्य वेळ असून प्रत्यक्ष जमा केले गेले नाही आणि परतफेडीच्या बाबीव सवलतीची परवानगी कार्यक्षम अधिकाऱ्यांनी नाकारली आहे अशा रकमेचा किंवा हप्त्याचा यात समावेश आहे.

17. RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

17.1. The information on Agricultural and Non-Agricultural Co-operative Credit Societies, Multipurpose Co-operative Societies, Marketing Societies, Productive Societies etc., is presented in this section.

17.2. The information on number of various Co-operative societies, membership, working capital, fixed capital, loans advanced, overdues etc. is presented in this section. *Owned capital* shows the paid-up capital. *Borrowing* denotes the total borrowings outstanding at the end of the period. *Working capital* includes paid-up capital, deposits and borrowings. *Loans outstanding* includes outstandings in respect of loans, cash credits and overdrafts and the amount of outstanding bills purchased and discounted, *Overdues* refer to the amount of loans or instalments which was due for collection but which was not actually collected and for the repayment no extension has been granted by a competent authority.

सत्यमेव जयते

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.1

सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी/Selected Statistics of all Co-operative Societies

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	परिमाण Unit (3)	३० जून रोजी/As on 30th June 1960-61 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1986-87 (9)	1987-88 (10)	1988-89 (11)	1989-90 (12)	1990-91 (13)	Item (2)
1	संस्था	No.	31,565	42,603	49,659	60,747	79,291	83,460	87,676	92,507	98,181	1,04,620	Societies
2	सदस्य संख्या	Lakh	42	86	116	148	201	211	221	244	255	270	Membership
3	भाग भांडवल	Rs. Crores	53	238	354	600	1,091	1,186	1,238	1,478	1,669	1,957	Share Capital
4	स्वीय भांडवल	"	73	345	586	1,207	2,307	2,430	2,590	3,159	3,547	3,935	Owned Funds
5	खेळते भांडवल	"	326	1,490	2,788	5,210	11,051	12,820	15,164	18,828	21,534	24,713	Working Capital
6	लोकसंख्या	Millions	39.55	50.41	55.78	62.78	69.31	71.61	72.41	74.02	77.15	78.75	Population
7	दर लाख लोकसंख्येमागे संस्थांची संख्या	No.	79.91	84.52	88.99	96.73	114.41	116.55	121.08	124.98	127	133	Societies per Lakh of Population
8	दर हजार लोकसंख्येमागे सर्व संस्थांच्या सभासदांची संख्या.	No.	106.18	170.59	207.95	235.73	290.02	294.65	305.21	329.64	331	343	No. of members of all Societies per thousand inhabitants.
9	दर माणशी सरासरी खेळते भांडवल	Rs.	83	296	500	830*	1,595	1,790	2,094	2,544	2,791.11	3,138.24	Average working capital per head of population.

* १९९० ची अंदाजित लोकसंख्या ही १९९१ च्या लोकसंख्येवर आधारित आहे.
Population for 1990 is estimated on the basis of population for 1991.

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

सत्यमेव जयते

17. ग्रामविकास व सहकार /RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

जिल्हावार प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण/Districtwise Co-operative Societies and Banks classified by Type

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	राज्य व मध्यवर्ती बँका संघ State and Central Banks Unions		महाराष्ट्र राज्य सहकारी भूविकास बँकेच्या जिल्हा शाखा District branches of Maharashtra State Co-operative Land Development Bank		कृषि Agricultural		बिगर कृषि Non-Agricultural		प्राथमिक सहकारी बँका Primary Co-operative Banks		पणन संस्था Marketing		उस पुरवठा Sugarcane supply		दुध पुरवठा Milk Supply		District
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	3	3	..	..	6	6	2,501	2,534	92	92	2	2	..	..	15	15	Greater Bombay
2	ठाणे ..	1	1	10	10	353	433	557	577	18	18	17	18	..	..	119	111	Thane
3	रायगड ..	1	1	7	7	484	495	173	192	7	7	17	17	..	..	149	152	Raigad
4	रत्नागिरी ..	1	1	7	7	377	380	63	78	4	4	13	13	1	1	136	140	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1	1	4	4	225	226	54	57	2	2	12	14	1	1	63	67	Sindhudurg
6	नाशिक ..	1	1	13	13	811	936	417	494	24	24	90	103	6	6	494	508	Nasik
7	धुळे ..	1	1	14	14	602	727	230	257	13	13	97	99	5	6	925	926	Dhule
8	जळगांव ..	1	1	15	15	862	860	228	278	14	14	201	202	5	6	1,115	1,117	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	1	1	14	14	1,062	1,129	295	374	15	15	68	72	15	15	856	918	Ahmednagar
10	पुणे ..	1	1	20	21	900	974	811	876	41	42	41	42	10	10	1,236	1,325	Pune
11	सातारा ..	1	1	12	12	803	810	416	466	15	16	12	13	8	9	992	1,035	Satara
12	सांगली ..	1	1	13	15	515	523	532	598	22	23	16	20	9	9	617	666	Sangli
13	सोलापूर ..	1	1	12	13	861	897	423	474	19	19	24	27	13	13	632	753	Solapur
14	कोल्हापूर ..	1	1	13	13	986	1,028	1,103	1,192	38	37	26	26	13	13	1,242	1,366	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	1	1	9	9	688	688	239	273	4	5	18	18	6	6	403	434	Aurangabad
16	जालना ..	1	1	5	5	573	573	65	79	2	2	7	8	3	3	121	136	Jalna
17	परभणी ..	1	1	7	8	891	892	119	128	4	4	10	10	5	5	255	266	Parbhani
18	बीड ..	1	1	8	8	710	711	123	148	3	3	50	40	5	6	612	646	Beed
19	नांदेड ..	1	1	7	7	955	974	184	186	2	2	22	22	6	6	561	618	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	1	9	9	451	454	115	140	1	1	9	9	3	3	454	489	Osmanabad

21	लातूर	..	1	1	5	5	568	568	178	194	2	2	11	11	5	5	487	504	Latur
22	बुलढाणा	..	1	1	13	13	596	575	192	209	7	7	29	29	2	2	328	327	Buldhana
23	अकोला	..	1	1	12	12	561	837	181	193	4	5	21	22	2	2	152	162	Akola
24	अमरावती	..	1	1	14	14	567	682	201	221	5	6	17	19	3	3	176	182	Amravati
25	यवतमाळ	..	1	1	15	15	843	597	122	131	2	2	14	14	4	4	276	290	Yavatmal
26	वर्धा	..	1	1	7	7	244	403	92	110	3	3	12	12	2	2	269	284	Wardha
27	नागपूर	..	1	1	12	12	337	596	506	541	10	10	19	19	3	3	223	229	Nagpur
28	भंडारा	..	1	1	8	8	356	723	124	130	2	2	13	13	1	1	244	258	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	1	1	8	8	536	586	137	133	..	..	12	11	..	..	135	135	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	1	1	5	5	175	273	24	30	..	..	6	6	..	..	70	971	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**32**	**32**	**298**	**303**	**18,668**	**19,565**	**10,405**	**11,293**	**376**	**380**	**906**	**931**	**136**	**140**	**13,357**	**14,130**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2—*contd.*

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विणकर संस्था Weavers Societies		ग्राहक संस्था Consumer Societies		गृहनिर्माण संस्था Housing Societies		शेती संस्था Farming Societies		स्त्रियांच्या संस्था Women Societies		इतर Others		एकूण Total		District
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	17	11	644	644	12,529	12,943	..	..	36	36	653	694	16,498	16,980	Greater Bombay
2	ठाणे ..	18	2	154	156	4,371	4,895	14	16	30	32	674	715	6,326	6,974	Thane
3	रायगड ..	..	1	70	76	253	288	3	7	23	56	339	366	1,519	1,658	Raigad
4	रत्नागिरी ..	1	..	34	38	76	84	..	1	18	17	104	123	828	880	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	3	..	22	22	32	35	1	1	9	13	99	123	524	562	Sindhudurg
6	नाशिक ..	105	13	82	85	1,543	1,780	19	19	48	59	1,058	1,259	4,698	5,287	Nashik
7	धुळे ..	70	18	45	47	531	572	9	9	50	55	844	916	3,422	3,636	Dhule
8	जळगाव ..	10	8	62	66	467	503	..	1	45	60	759	787	3,769	3,912	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	44	34	57	52	511	555	20	20	71	81	929	983	3,944	4,253	Ahmednagar
10	पुणे ..	14	12	295	305	4,083	4,302	21	21	87	102	1,695	1,764	9,238	9,776	Pune
11	सातारा ..	15	5	85	97	432	459	9	9	30	36	986	1,031	3,805	3,987	Satara
12	सांगली ..	28	10	98	106	275	298	24	24	21	21	649	713	2,807	3,012	Sangli
13	सोलापूर ..	282	178	217	232	457	495	37	38	58	63	1,587	2,011	4,611	5,201	Solapur
14	कोल्हापूर ..	105	20	146	159	519	521	8	18	50	59	1,034	1,175	5,271	5,613	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	7	3	42	58	620	770	..	..	41	58	498	531	2,567	2,845	Aurangabad
16	जालना ..	8	8	20	21	146	234	..	..	24	29	249	259	1,219	1,353	Jalna
17	परभणी ..	24	5	34	43	332	368	..	..	9	9	410	534	2,094	2,265	Parbhani
18	बीड ..	28	19	48	54	302	319	12	12	16	21	479	575	2,389	2,555	Beed
19	नांदेड ..	44	25	32	37	587	640	..	..	32	47	718	772	3,144	3,330	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	5	5	30	32	266	295	..	2	11	18	330	346	1,676	1,795	Osmanabad
21	लातूर ..	18	9	41	42	392	402	2	..	5	5	432	486	2,142	2,229	Latur
22	बुलढाणा ..	2	..	34	37	227	243	17	3	21	26	167	210	1,602	1,668	Buldhana
23	अकोला ..	4	2	30	32	373	400	2	1	34	39	271	286	1,911	1,982	Akola
24	अमरावती ..	49	7	74	75	513	536	7	8	28	35	221	283	1,956	2,058	Amravati
25	यवतमाळ ..	1	..	34	35	376	386	..	..	14	16	239	254	1,609	1,730	Yavatmal

26	वर्धा	..	14	9	60	62	175	180	1	1	18	22	189	201	1,239	1,290	Wardha
27	नागपूर	..	476	404	334	336	1,026	1,084	4	5	51	87	590	707	3,830	4,022	Nagpur
28	भंडारा	..	37	33	49	52	162	167	1	1	22	23	475	419	1,520	1,895	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	8	8	23	25	126	132	14	11	21	19	228	243	1,246	1,304	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	3	3	3	4	25	27	..	..	2	3	143	150	444	568	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**1,440**	**842**	**2,902**	**3,034**	**31,727**	**33,913**	**225**	**228**	**925**	**1,147**	**17,049**	**18,983**	**98,148**	**1,04,620**	**Maharashtra State**

टीप : A = 1989-90 B = 1990-91

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Sicieties, Govemment of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य/

1989-90

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies		सदस्यांची संख्या (हजारात) Membership ('000)		स्वीय भांडवल Owned Capital		ठेवी Deposits		कर्जे Borrowings	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहमंबई	6	6	2	2	2	2	1	1	..	..
2	ठाणे	353	433	217	140	305	184	55	63	716	381
3	रायगड	484	495	149	144	187	186	4	3	571	426
4	रत्नागिरी	377	380	193	201	205	230	26	28	606	772
5	सिंधुदुर्ग	225	226	115	120	171	188	13	11	738	858
6	नाशिक	811	936	386	294	2,744	2,880	31	37	10,768	10,008
7	धुळे	602	727	307	212	1,383	1,181	13	21	7,541	5,520
8	जळगाव	862	869	325	335	2,686	2,749	13	19	15,995	14,232
9	अहमदनगर	1,062	1,129	527	526	3,108	3,448	252	218	12,428	11,567
10	पुणे	900	974	367	392	1,883	2,212	56	61	8,189	8,818
11	सातारा	803	810	360	373	1,274	1,460	9	21	4,566	4,897
12	सांगली	515	523	37	364	1,145	1,277	47	54	4,442	4,695
13	सोलापूर	861	897	322	328	1,672	1,976	63	74	7,471	7670
14	कोल्हापूर	986	1,028	470	494	2,090	3,437	721	788	6,027	7,240
15	औरंगाबाद	688	688	241	246	891	955	38	39	6,145	6,644
16	जालना	573	573	214	218	527	590	31	66	3,528	3,221
17	परभणी	891	892	283	293	854	963	61	99	5,641	561
18	बीड	710	711	260	274	635	733	47	41	2,820	3,476
19	नांदेड	955	974	321	333	717	874	139	83	6,463	5,562
20	उस्मानाबाद	451	454	202	207	572	636	24	23	3,880	3,857
21	लातूर	568	568	221	235	581	676	13	1	4,408	5,974
22	बुलढाणा	596	575	283	286	585	575	19	25	3,661	2,468
23	अकोला	561	837	294	296	561	590	64	76	4,240	2,816
24	अमरावती	567	682	266	241	567	560	87	95	3,161	2,506
25	यवतमाळ	843	597	304	257	842	730	76	82	6,405	4,301
26	वर्धा	244	403	123	124	243	266	4	5	1,479	1,200
27	नागपूर	337	596	192	192	337	356	25	20	2,324	2,289
28	भंडारा	356	723	[illegible]	198	353	350	42	38	1,602	1,558
29	चंद्रपूर	536	586	171	121	429	337	53	54	1,520	911
30	गडचिरोली	175	273	377	76	175	149	11	12	458	295
	महाराष्ट्र राज्य	17,898	19,565	7,757	7,522	27,724	30,750	2,038	2,158	1,37,703	1,24,723

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.3

Operation of Agricultural credit and multipurpose Societies and 1990-91

(रक्कम लाख रुपयांत/Amt. in Lakh Rs

खेळते भांडवल Working Capital		नवीन कर्ज Fresh Advances		कर्ज वसुली Recoveries		येणे कर्ज Loans Outstanding		थकबाकी Overdues		District
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
6	6	Neg	..	Neg	1	1	1	Neg	Neg	Gr. Bombay
1,212	888	220	142	130	235	668	410	550	213	Thane
709	591	174	194	62	333	480	341	410	164	Raigad
1,149	1,360	585	633	408	479	784	944	598	300	Ratnagin
1,117	1,233	354	309	153	219	823	872	504	499	Sindhudurg
14,142	13,972	7,418	8,104	5,614	6,580	11,544	11,354	3,813	2,985	Nashik
8,988	7,010	4,555	2,366	2,811	3,311	7,502	5,722	3,453	2,597	Dhule
19,259	18,099	6,653	5,937	5,694	6,787	16,038	15,134	9,155	8,130	Jalgaon
16,879	17,981	8,434	7,290	7,940	7,085	13,938	14,013	5,025	3,450	Ahmednagar
10,820	14,070	5,438	5,352	2,823	4,382	9,160	10,131	3,077	3,430	Pune
6,477	4,083	3,022	3,808	2,580	3,410	5,024	5,421	1,566	1,304	Satara
6,320	6,441	3,209	3,735	3,008	3,406	4,628	4,956	996	742	Sangli
10,047	10,531	5,583	5,011	4,069	4,269	8,025	8,622	2,864	2,805	Solapur
12,034	12,121	6,358	8,034	5,553	6,588	7,890	9,336	1,196	1,662	Kolhapur
7,212	7,481	3,943	3,782	2,856	3,430	6,125	6,480	2,205	2,312	Aurangabad
4,009	4,083	1,858	1,625	1,843	2,114	3,487	2,998	1,802	1,781	Jalna
6,618	6,441	3,153	2,422	1,780	2,964	5,504	4,969	2,244	3,088	Parbhani
6,121	6,944	5,988	2,115	1,294	2,364	4,181	3,895	1,697	1,396	Beed
7,643	7,166	2,900	2,935	2,652	3,595	5,676	5,026	2,776	2,439	Nanded
4,479	4,507	1,873	2,420	1,366	2,471	3,734	3,683	2,203	1,480	Osmanabad
4,680	5,528	2,231	3,546	1,850	2,874	3,899	4,571	1,031	887	Latur
4,962	3,035	1,162	1,015	663	1,753	2,604	1,868	1,657	935	Buldhana
5,022	3,924	1,898	1,437	1,656	2,331	3,705	2,813	2,067	1,781	Akola
4,945	3,670	1,578	1,062	1,185	1,864	2,945	2,053	2,088	1,234	Amravati
7,959	5,206	1,391	1,346	1,174	1,998	4,628	3,234	2,604	1,242	Yavatmal
1,825	1,582	770	646	639	900	1,425	1,170	820	567	Wardha
3,367	1,179	1,178	1,392	747	1,415	2,396	2,424	1,198	844	Nagpur
2,359	137	943	684	548	551	1,571	1,515	815	688	Bhandara
2,621	752	749	416	436	564	1,525	981	1,035	600	Chandrapur
809	573	154	95	72	129	407	269	283	171	Gadchiroli
1,83,790	**1,70,594**	**83,772**	**77,85^**	**61,607**	**78,402**	**1,40,317**	**1,35,206**	**59,732**	**49,729**	**Maharashtra State**

Note.—Totals may not add up due to roundings.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार/

1989-90

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies		सदस्य संख्या Membership		स्वीय भांडवल Owned Capital		ठेवी Deposits		कर्जे Borrowings	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	2,501	2,534	3,205	3,216	16,390	17,151	1,88,490	1,88,617	14,080	9,965
2	ठाणे	557	577	416	434	2,557	2,845	29,602	36,338	887	870
3	रायगड	173	192	135	144	794	847	4,815	5,642	743	859
4	रत्नागिरी	63	78	75	87	442	533	2,228	2,610	367	472
5	सिंधुदुर्ग	54	57	29	31	185	222	700	854	157	184
6	नाशिक	417	494	383	437	3,642	4,314	15,216	19,806	2,758	3,019
7	धुळे	230	257	140	150	1,132	1,186	5,876	6,716	1,869	2,035
8	जळगाव	228	277	268	309	1,591	2,086	11,759	14,038	937	2,076
9	अहमदनगर	295	374	263	309	2,376	2,958	10,560	13,699	3,433	4,823
10	पुणे	811	876	751	761	5,447	5,919	58,421	76,264	3,073	6,252
11	सातारा	416	466	326	321	2,179	2,346	12,305	15,026	1,304	1,434
12	सांगली	532	598	370	826	1,515	1,784	23,524	24,798	878	6,560
13	सोलापूर	422	473	193	218	1,012	1,516	13,633	16,724	327	937
14	कोल्हापूर	1,103	1,192	935	965	3,107	4,621	39,981	44,893	1,787	5,861
15	औरंगाबाद	239	273	62	74	547	668	1,112	1,381	1,531	2,325
16	जालना	65	79	22	26	238	336	970	1,216	542	907
17	परभणी	119	124	43	41	417	478	1,744	3,494	1,868	677
18	बीड	123	148	46	49	547	557	1,303	1,549	903	1,003
19	नांदेड	184	186	50	51	278	309	579	753	404	444
20	उस्मानाबाद	115	140	41	58	605	739	1,621	2,101	979	1,113
21	लातूर	178	194	49	55	621	738	949	1,210	1,071	911
22	बुलढाणा	192	208	62	68	547	722	3,695	4,549	872	910
23	अकोला	181	193	71	78	301	383	3,057	4,196	1,082	1,418
24	अमरावती	201	221	75	67	491	528	2,004	2,359	698	685
25	यवतमाळ	122	131	31	36	229	248	587	820	492	603
26	वर्धा	92	109	33	37	279	387	1,028	1,253	395	267
27	नागपूर	506	542	359	348	1,385	1,643	7,129	8,355	836	566
28	भंडारा	124	130	59	60	622	726	1,753	2,166	724	767
29	चंद्रपूर	137	133	26	43	507	670	583	717	850	1,429
30	गडचिरोली	24	30	3	5	43	50	55	53	67	26
	महाराष्ट्र राज्य	10,404	11,286	8,531	9,304	50,026	57,510	4,45,280	5,02,197	45,914	59,398

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.4

Operations of Non-Agricultural credit Societies and 1990-91

(रक्कम लाख रुपयांत/Amt. in Lakh Rs

खेळते भांडवल Working Capital		एकूण गुंतवणूक Total Investment		नवीन कर्ज Fresh Advances		कर्ज वसुली Recoveries		येणे कर्ज Loans Outstanding		थकबाकी Overdues		District
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(2)
2,64,532	2,69,762	31,080	33,877	1,52,435	1,36,935	1,51,521	1,39,177	1,63,724	1,60,292	11,639	11,638	Gr. Bombay
42,053	50,396	2,657	5,039	22,766	19,256	12,916	15,316	24,221	29,082	3,024	4,047	Thane
7,709	8,946	425	571	5,893	7,664	3,773	4,310	5,376	6,087	538	637	Raigad
3,598	4,275	142	101	2,992	3,268	2,197	2,706	2,733	3,118	146	190	Ratnagiri
1,189	1,441	91	90	1,809	1,072	925	848	935	1,161	43	49	Sindhudurg
25,394	31,720	624	781	26,510	34,077	18,486	22,641	17,374	20,730	1,850	2,370	Nashik
10,666	12,045	201	196	13,212	16,780	11,257	14,683	7,731	8,743	787	1,049	Dhule
19,063	22,799	894	568	11,987	14,459	7,037	9,246	12,167	15,397	1,109	1,233	Jalgaon
19,852	2,480	712	845	27,750	25,246	24,869	19,974	13,891	16,869	2,090	1,940	Ahmednagar
77,176	1,02,051	2,482	16,261	45,687	66,832	28,484	25,169	43,439	52,388	3,934	14,413	Pune
18,748	22,095	1,398	2,209	13,786	14,345	8,422	10,243	13,041	15,281	1,061	1,187	Satara
31,776	37,912	5,239	2,068	25,840	32,872	30,759	10,322	18,325	21,072	1,603	2,287	Sangli
18,268	22,975	980	820	25,920	44,626	12,674	9,754	11,514	15,200	1,263	2,059	Solapur
51,889	63,061	3,024	3,657	34,876	39,526	22,686	24,298	32,352	42,606	2,331	2,814	Kolhapur
3,610	5,008	186	160	4,096	3,257	2,380	1,674	2,778	3,944	160	228	Aurangabad
2,488	3,371	239	423	2,569	2,284	702	1,357	1,869	2,580	132	177	Jalna
4,550	5,256	170	340	2,389	4,111	2,633	2,341	2,768	2,615	1,014	1,034	Parbhani
3,215	4,586	178	94	2,459	2,640	1,232	1,650	2,177	2,488	180	212	Beed
1,844	1,974	139	182	1,122	1,056	879	734	1,375	1,430	132	214	Nanded
3,698	4,564	141	188	3,273	3,403	2,524	2,461	2,543	3,135	237	194	Osmanabad
3,055	3,499	130	185	1,581	1,381	1,258	1,525	2,290	2,614	236	401	Latur
6,849	[illegible],322	564	689	4,667	17,093	2,794	14,088	5,046	5,867	548	515	Buldhana
4,903	4,697	440	555	26,377	8,152	23,705	3,884	3,592	4,930	200	232	Akola
3,919	4,405	181	274	2,344	2,295	2,174	1,658	2,630	2,807	310	332	Amravati
1,505	1,919	174	218	1,074	971	3	547	1,072	1,414	83	84	Yavatmal
2,195	2,339	119	43	1,236	1,193	621	797	1,395	1,791	113	283	Wardha
11,756	15,860	881	1,666	7,752	8,482	6,394	8,659	7,674	8,963	633	1,235	Nagpur
3,904	4,772	219	354	3,384	3,040	2,704	2,483	3,105	3,459	165	152	Bhandara
2,172	3,716	150	197	1,118	1,373	750	1,036	1,816	3,198	14	38	Chandrapur
192	216	12	16	119	124	75	67	164	178	17	17	Gadchiroli
6,51,768	**7,26,462**	**53,872**	**72,667**	**4,77,023**	**5,17,813**	**3,87,137**	**3,53,648**	**4,09,117**	**4,59,439**	**35,592**	**51,261**	**Maharashtra State**

Note.—Totals may not add up due to roundings.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. . ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

सहकार कृषि व ग्रामीण विकास बँकेची निवडक सांख्यिकी/

अनु-क्रमांक Serial No.	वर्ष Year	बँका (संख्या) Banks (No.)	सदस्य (लाखात) Membership (Lakhs)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	वर्षात दिलेले कर्ज Loans advanced during the year
				शासकीय Held by Govt.	इतर Held by others			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	1960-61	27	1.27	..	30.00	35.00	472.00	204.00
2	1970-71	26	6.10	..	1,576.00	1,876.00	13,316.00	1,786.00
3	1980-81	26	N. A.	603.00	2,665.07	7,660.63	32,650.53	5,417.02
4	1986-87	29	8.97	493.00	3,507.20	10,494.00	54,240.19	6,493.85
5	1987-88	29	9.07	493.00	3,696.00	11,908.00	60,405.00	7,676.00
6	1988-89	1	9.00	493.00	4,014.00	11,707.00	65,634.00	9,391.00
7	1989-90	1	9.71	493.00	4,404.00	12,121.00	74,016.00	9,729.00
8	1990-91	1	10.21	493.00	4,943.00	14,109.00	83,710.00	12,438.00

टीप.–N. A.—उपलब्ध नाही.

टिपणी.–ही एकच बँक असल्याने बँकेच्या शाखा व जिल्हावार नफा व तोटा काढला नाही.

टिपणी.–(१) महाराष्ट्र राज्यात प्राथमिक भू-विकास बँक नाही, या तक्त्यातील माहिती महाराष्ट्र राज्य सहकारी कृषि व ग्रामीण विकास बँकेची आहे.

(२)

आधार.—महाराष्ट्र राज्य कृषि व ग्रामीण विकास बँक लि., मुंबई.

सत्यमेव जयते

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.5

Selected Statistics of State Co-operative Land Development Bank

(Rs. in Lakhs)

कर्ज निमोचन Debt Redemption	लघु सिंचन Minor Irrigation	ट्रॅक्टर खरेदीकरिता Purchase of Tractor	उपसा सिंचन Lift Irrigation	इतर जमिनीची सुधारणा Other land improvement	या वर्षाची कर्ज वसुली Loans recovered during the year	थकबाकी Overdues	नफा दाखविणाऱ्या बँका No. of Banks showing profit (*)	नफ्याची रक्कम Amount of profit	तोटा दाखविणाऱ्या बँका Banks showing loss	Amount of loss
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	26.00	18	2.00	9	1.00
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	807.00	920.00	2	4.00	24	231.00
3,920.05	3,906.00	907.50	145.00	100.00	2,942.25	5,532.68	..	64.73	..	..
2,793.65	2,261.00	320.00	1,472.00	390.00	4,862.43	5,050.38	..	17.28	..	..
2,468.00	2,024.00	575.00	1,745.00	530.00	3,888.00	3,218.00	..	8.00	..	..
4,291.00	1,744.00	1,071.00	3,112.00	251.00	4,156.00	4,905.00	1	2.00	..	..
4,270.00	1,722.19	1,004.71	3,025.34	8.00	3,495.00	5,992.00	1	22.00	..	..
5,763.00	2,165.21	3,013.77	2,833.71	4.54	7,369.00	7,174.00	1	890.00	..	..

Not available.

Note.—This bank is having an Unitory Structure and hence branch and districtwise profit and loss is not worked out.

Note.—(1) There are no primary land mortagaged Banks in Maharashtra State. The information furnished in this table pertains to the Maharashtra State Co-operative Agriculture and Rural Development Bank (MSCARD Bank).

(2) The amounts shown in columns (8) to (15) pertain to loans advanced (purposewise) during the reference year.

Source.—The Maharashtra State Co-operative Land Development Bank Ltd., Bombay.

17. ग्रामीणविकास व सहकार/

तपशील क्रमांक/

मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी/

वर्ष (३० जून रोजी) Year (as on 30th June)	बँका (संख्या) Banks (Nos.)	शाखा (संख्या) Branches (Nos.)	सदस्य Membership	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital
				शासकीय Held by Govt.	इतर Held by others		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1960-61	35	N. A.	57	199	454	820	6,093
1970-71	25	867	55	669	1,846	3,474	23,637
1975-76	26	1,231	56	816	2,567	5,952	38,965
1980-81	26	1,703	62	806	3,757	10,206	83,526
1984-85	29	2,226	68	814	6,356	16,098	1,65,811
1985-86	30	2,442	70	807	7,495	17,700	1,98,953
1986-87	30	2,567	73	807	9,045	20,739	2,39,961
1987-88	30	2,712	74	810	11,012	24,219	2,94,779
1988-89	30	2,831	77	803	13,459	31,230	3,53,337
1989-90	1	46	24	..	2,661	23,902	2,42,161
1990-91	1	43	26	..	2,816	28,922	3,10,125

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

सत्यमेव जयते

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.6

Selected Statistics of Central Co-operative Banks

(Rs. in Lakhs)

ठेवी Deposits (9)	येणे कर्ज Borrowings outstanding (10)	वर्षभरात दिलेले कर्ज Loans advanced during the year (11)	वर्ष अखेरची येणे कर्जे Loans outstanding at the end of the year (12)	येणे असलेली थकबाकी Overdues outstanding (13)	नफा झालेल्या बँका (संख्या) Banks showing profit (Nos.) (14)	नफा Profit (15)	तोटा झालेल्या झालेल्या बँका (संख्या) Banks showing loss (Nos.) (16)	तोटा Loss (17)
2,647	2,465	9,471	4,361	460	33	49	2	0.41
11,323	8,055	37,072	7,210	4,452	25	140	..	..
24,753	5,915	83,276	25,261	8,338	26	437	..	..
58,814	9,355	1,83,104	47,994	14,452	26	376	..	..
1,20,757	18,286	2,96,375	71,664	21,659	29	620	..	..
1,44,443	22,528	3,59,113	1,16,285	23,520	30	867	..	..
1,70,279	33,709	4,08,059	1,43,652	28,413	..	792	..	..
2,10,220	42,620	4,79,837	1,78,970	36,420	28	1,368	2	15.00
2,36,748	64,594	1,36,283	2,24,739	35,015	30	1,343	..	..
1,81,135	29,787	1,61,205	1,61,509	8,642	1	593	..	..
2,04,362	61,636	2,13,016	2,17,314	6,171	1	686	..	..

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.7

राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी/Selected Statistics of Apex State Marketing Federation

(रुपये लाखात/Rs. in Lakhs)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (as on 30th June)	सदस्य संख्या Membership (Nos.)	शासनाचा भाग Share held by Govt.	इतर भांडवल Capital Held by others	स्वीय भांडवल Owned fund	खेळते भांडवल Working capital	उत्पादन (टनात) Quantity of production produced (Tonnes)	उत्पादनाची किंमत Value of production produced	धंद्याची उलाढाल Business turnover	शेतमालाची विक्री Agriculture produce marketed	बियाणाचे वाटप Seed distributed	खतांचे वाटप Fertilizer distributed	उपभोग्य वस्तुंचे वाटप Consumer goods distributed	नफा Profit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1960-61	700	8	5	14	74	N. A.	622	1,223	1,223	N. A.	Nil	Nil	Nil
1970-71	800	122	33	254	1,741	N. A.	4,143	5,064	3,845	645	35	487	24
1975-76	1,100	607	53	1,021	7,001	N. A.	19,409	46,852	43,868	Nil	1,821	1,198	181
1980-81	1,200	707	64	1,618	9,553	N. A.	25,227	39,720	2,679	Nil	8,906	Nil	112
1984-85	1,800	1,070	65	2,399	8,728	N. A.	12,420	13,545	2,889	Nil	8,579	1,100	27
1985-86	2,200	1,070	65	2,472	10,092	N. A.	17,553	17,553	1,697	Nil	10,507	4,315	40
1986-87	2,700	1,186	53	2,702	11,836	N. A.	16,295	15,278	493	Nil	8,996	4,398	47
1987-88	2,900	1,186	51	2,796	11,572	N. A.	18,124	24,008	3,145	..	9,710	5,159	9
1988-89	3,200	1,186	49	2,983	11,696	N. A.	18,576	19,165	640	..	13,006	4,579	6
1989-90	3,221	1,446	51	3,347	13,195	N. A.	16,157	18,154	4,181	..	9,901	3,311	1
1990-91	3,691	1,446	51	3,626	13,565	N. A.	22,388	27,709	4,515	..	17,101	5,110	1

टीप.–N. A.— उपलब्ध नाही/ Not Available.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.8

मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी/Selected Statistics of Central Consumers Stores

(रुपये लाखात/Rs. in Lakhs)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (as on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य (संख्या) Membership (Nos.)	स्वीय भांडवल Owned funds	भाग भांडवल Share Capital: शासकीय Held by Government	भाग भांडवल Share Capital: इतर Held by Others	खेळते भांडवल Working Capital	विक्रीची किंमत Value of Sale	नफा झालेली भंडारे (संख्या) Stores showing profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेली भंडारे (संख्या) Stores showing (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1960-61	1	2	3	..	3	7	187	..	..	1	N. A.
1970-71	43	135	195	97	36	463	3,031	28	9	15	17
1975-76	56	163	191	124	67	795	5,610	38	19	15	27
1980-81	75	123	423	150	149	1,100	6,396	45	16	17	25
1984-85	83	235	622	192	199	1,773	10,634	49	26	27	16
1985-86	100	243	654	228	190	1,848	11,305	55	31	39	19
1986-87	93	251	678	225	198	2,802	11,525	53	37	33	36
1987-88	103	275	727	214	216	3,162	13,491	57	48	43	33
1988-89	111	277	754	239	239	3,279	14,201	55	48	49	38
1989-90	112	285	1,018	251	277	2,327	12,932	65	49	44	54
1990-91	114	292	1,050	246	297	2,498	13,389	69	50	34	52

टीप.–NA.—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.9

मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Labour Contract Societies

(रुपये लाखांत/Rs. in Lakhs)

अ. क्र. क्रमांक Serial No.	वर्ष (१० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership ('000)	स्वीय भांडवल Owned Funds	खेळते भांडवल Working Capital	केलेल्या कामाची किंमत Value of work done	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	1960-61	371	17	8	45	N. A.	121	2	140	1
2	1970-71	1,115	52	67	140	412	439	N. A.	N. A.	N. A.
3	1980-81	3,334	175	193	2,154	3,578	1,539	54	1,285	27
4	1985-86	4,879	301	343	5,196	12,556	2,735	148	1,707	58
5	1986-87	4,814	285	345	5,294	10,471	2,433	125	1,876	62
6	1987-88	4,767	225	332	5,117	7,687	2,292	112	1,720	60
7	1988-89	4,422	208	311	5,431	8,913	2,373	135	1,545	55
8	1989-90	4,448	220	383	5,437	10,794	2,185	160	1,712	139
9	1990-91	4,434	220	418	5,875	12,980	2,355	156	1,557	71

टीप.–*N. A.*–उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.10

प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies

(रुपये लाखांत/Rs. in Lakhs)

अनु-क्रमांक Serial No.	वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership ('000)	स्वीय भांडवल Owned Funds	खेळते भांडवल Working Capital	वर्ष अखेरीस बांधलेली घरे (संख्या) Houses constructed at the end of the year (No.)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	1960-61	1,495	77	1,538	2,504	32	696	6	442	4
2	1970-71	7,425	291	1,527	13,143	54	3,138	39	2,693	27
3	1980-81	15,640	532	3,206	35,081	107	7,342	155	5,291	62
4	1985-86	22,877	771	5,233	65,465	281	12,087	296	7,093	416
5	1986-87	24,951	898	5,973	70,389	456	12,641	285	7,476	232
6	1987-88	26,945	951	6,296	81,368	502	14,021	549	7,777	233
7	1988-89	29,388	1,035	6,926	82,013	516	14,685	753	8,901	470
8	1989-90	31,728	1,117	10,807	1,19,566	5,24,865	16,433	898	8,931	795
9	1990-91	33,914	1,141	11,602	1,34,065	5,56,516	16,901	1,024	9,245	702

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune.

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.11

दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Dairy and Milk Supply Co-operative Societies

(रुपये लाखांत/Rs. in Lakhs)

अनु-क्रमांक Serial No.	वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य (हजारात) Member-ship ('000)	स्वीय भांडवल Owned Funds	खेळते भांडवल Working Capital	दूध व दुधाच्या पदार्थांचे उत्पादन Milk and Milk products produced	दूध व दुधाच्या पदार्थांचे विक्री Milk and Milk products sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	1960-61	431	16	12	26	67	69	156	2	133	..
2	1970-71	2,021	126	76	314	810	841	833	13	691	5
3	1980-81	7,819	703	598	1,992	8,531	9,132	4,091	197	2,023	26
4	1985-86	11,984	999	1,104	3,858	22,391	24,244	6,045	306	2,861	92
5	1986-87	12,693	1,059	1,218	4,296	21,827	24,376	5,800	317	3,608	89
6	1987-88	12,989	12,174	4,925	16,556	45,887	52,380	5,630	664	3,199	302
7	1988-89	12,969	1,186	5,543	18,137	50,720	57,227	6,241	890	3,032	281
8	1989-90	13,399	1,210	6,257	18,903	61,315	63,899	6,215	906	2,947	390
9	1990-91	14,355	1,268	10,186	35,613	55,227	65,057	6,798	1,043	3,136	508

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.12

महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांचे वर्षवार निवडक सांख्यिकी/Yearwise Selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State

अनु-क्रमांक Serial No.	वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership ('000)	भाग भांडवल (रु. लाखात) Share Capital (Rs. in lakhs)	स्वीय भांडवल (रु. लाखात) Owned funds (Rs. in lakhs)	खेळते भांडवल (रु. लाखात) Working capital (Rs. in lakhs)	चालू वर्षी दिलेली कर्जे (रु. लाखात) Loans advanced during the year (Rs. in lakhs)	वर्ष अखेरीस वसूलीची राहिलेली कर्जे (रु. लाखात) Loans outstanding at the end of the year (Rs. in lakhs)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) No. of Societies in profit	नफा (रु. लाखात) Profit (Rs. in lakhs)	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) No. of Societies in loss	तोटा (रु. लाखात) Loss (Rs. in lakhs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	1985-86	500	88	150	204	871	N. A.	303	179	17	224	8
2	1986-87	586	133	223	346	2,507	N. A.	1,671	213	35	234	6
3	1987-88	672	147	244	397	3,284	N. A.	N. A.	247	46	272	8
4	1988-89	803	174	359	584	4,925	436	477	315	98	295	10
5	1989-90	926	202	429	536	5,777	..	3,280	338	167	391	48
6	1990-91	1,148	217	497	911	7,120	..	3,767	427	210	430	44

टीप.–N. A.—उपलब्ध नाही/ Not Available.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.13

औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी/Selected Statistics of Industiral Co-operative Societies in the State

(रुपये लाखात/Rs. in Lakhs)

अनु-क्रमांक Serial No.	वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership ('000)	भाग भांडवल Share Capital	स्वीय भांडवल Owned Capital	खेळते भांडवल Working Capital	ठेवी Deposits	उत्पादित मालाची किंमत Value of goods produced	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1960-61	1,968	72	83	107	289	N. A.	329	385	541	10	791	10
2	1970-71	1,729	83	228	318	772	15	98	590	442	38	450	12
3	1980-81	1,827	225	718	1,096	2,884	111	1,456	2,069	821	65	463	59
4	1985-86	2,945	327	1,238	2,169	5,247	145	2,191	2,340	1,175	100	1,023	45
5	1986-87	3,219	370	1,260	2,242	5,860	151	2,006	2,781	1,249	114	1,098	52
6	1987-88	3,470	369	1,178	2,126	5,763	213	1,708	2,995	1,331	112	1,118	163
7	1988-89	3,750	421	1,227	2,261	5,924	132	1,493	3,048	1,538	164	1,490	211
8	1989-90	4,301	244	1,306	73	6,880	181	491	469	1,612	154	1,620	58
9	1990-91	4,911	292	1,496	85	7,648	211	722	745	1,980	223	1,794	216

टीप.–N. A. —उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.14

सत्यमेव जयते

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	बँकांची संख्या No. of Banks	सदस्य संख्या Membership (Nos.) संस्था Societies	व्यक्तिगत Individuals	नाममात्र Nominal	स्वीय भांडवल Owned funds	एकूण ठेवी Total deposits	कर्जे Borrowings
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मुंबई	4	21,222	9,67,302	26,606	42,680	2,28,016	1,46,323
2	ठाणे	1	2,068	153	26,918	1,335	15,689	304
3	रायगड	1	1,217	269	34,379	399	5,232	69
4	रत्नागिरी	1	774	103	54,191	551	5,108	15
5	सिंधुदुर्ग	1	453	65	24,866	423	3,295	25
6	नाशिक	1	3,792	1,782	20,949	1,469	14,514	6,213
7	धुळे	1	2,706	1,119	936	1,405	7,003	6,436
8	जळगाव	1	2,927	2,716	7,310	2,747	15,698	11,962
9	अहमदनगर	1	2,805	1,609	..	1,856	20,076	7,881
10	पुणे	1	4,493	3,102	..	2,193	27,322	239
11	सातारा	1	2,502	1,772	53,829	1,117	15,601	729
12	सांगली	1	1,814	379	7,396	1,337	15,869	1,560
13	सोलापूर	2	3,353	3,087	27,189	1,582	11,881	2,477
14	कोल्हापूर	1	3,911	741	2,659	2,370	19,886	1,082
15	औरंगाबाद	1	1,266	61	..	1,046	5,081	7,738
16	जालना	1	961	2	..	609	2,097	2,981
17	परभणी	1	1,725	27	..	1,280	4,527	6,407
18	बीड	1	1,556	123	..	1,043	3,498	4,374
19	नांदेड	1	1,551	114	..	1,047	5,858	5,918
20	उस्मानाबाद	1	972	1	888	804	3,566	2,362
21	लातूर	1	1,093	1	5,718	922	4,107	3,034
22	बुलढाणा	1	1,257	1,354	7,625	753	4,449	1,391
23	अकोला	1	1,196	1,118	3,339	589	4,532	1,432
24	अमरावती	1	1,191	1,386	..	606	4,357	1,697
25	यवतमाळ	1	962	1,188	17,641	1,369	5,741	2,706
26	वर्धा	1	619	96	..	475	2,819	313
27	नागपूर	1	2,002	163	65	808	5,068	360
28	भंडारा	1	1,271	107	..	406	3,151	333
29	चंद्रपूर	1	973	440	..	425	3,330	351
30	गडचिरोली	1	337	33	..	87	1,033	65
	महाराष्ट्र राज्य	34	72,969	9,90,413	3,22,504	73,733	4,68,384	2,26,777

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.14 (A)

Operations of Agricultural and non-Agricultural Credit Apex and Central Institutions 1989-90

(रकम लाख रुपयात/Amt. in Lakhs Rs

खेळते भांडवल Working capital (10)	एकूण गुंतवणूक Total investment (11)	नवीन कर्जे Fresh advances (12)	कर्ज वसुली Loan recovery (13)	थकीत कर्जे Loans outstanding: संस्था Societies (14)	थकीत कर्जे Loans outstanding: व्यक्तिगत Individual (15)	थकबाकी Overdues: कर्जे Loans (16)	थकबाकी Overdues: नुतनीकरण न केलेल्या चलनातील अधिकर्ष Unrenewed cash credit overdues (17)	District (2)
3,95,515	55,627	1,78,636	1,31,664	2,11,009	53,637	18,181	655	Gr. Bombay
18,446	3,213	981	948	3,219	685	912	51	Thane
6,145	2,120	3,732	322	1,710	563	312	90	Raigad
6,503	486	4,223	876	1,238	1,459	611	34	Ratnagiri
4,097	770	2,264	516	992	664	563	25	Sindhudurg
22,733	506	19,180	4,497	15,073	438	3,049	189	Nashik
17,203	224	12,456	2,119	12,565	364	3,642	219	Dhule
30,955	4962	24,420	3,443	23,191	519	9,214	228	Jalgaon
31,988	231	25,148	4,889	23,027	987	4,128	90	Ahmednagar
31,654	7,185	15,332	2,494	18,636	986	2,694	63	Pune
19,440	421	12,690	2,438	9,290	1,135	1,223	225	Satara
19,313	164	14,590	3,517	11,701	721	747	85	Sangli
17,072	200	12,593	7,741	10,489	943	2,725	134	Solapur
23,921	56	19,070	5,273	15,702	223	355	347	Kolhapur
14,614	155	11,580	2,149	8,998	2,561	3,352	86	Aurangabad
6,612	983	13,707	1,726	4,624	322	2,762	50	Jalna
12,460	184	15,165	2,590	9,069	176	3,047	377	Parbhani
9,697	226	11,553	799	7,451	96	3,277	47	Beed
14,438	1,906	16,342	11,117	10,732	134	1,975	143	Nanded
7,470	106	4,809	1,079	5,138	101	2,147	30	Osmanabad
8,748	181	6,116	1,710	6,514	97	2,201	619	Latur
7,033	139	13,167	1,163	4,426	309	2,495	111	Buldhana
7,337	160	4,791	3,213	5,022	170	2,568	29	Akola
7,106	93	4,484	2,337	3,865	300	2,227	26	Amravati
10,015	163	16,027	4,121	6,811	321	4,308	42	Yavatmal
3,941	31	7,185	1,273	2,195	89	1,143	15	Wardha
7,056	334	6,100	1,551	4,265	113	1,634	54	Nagpur
4,372	47	2,496	404	2,300	460	887	27	Bhandara
4,300	74	3,356	857	2,361	186	963	23	Chandrapur
1,252	30	758	143	517	105	301	13	Gadchiroli
7,71,436	**80,989**	**4,88,951**	**2,06,969**	**4,42,130**	**68,864**	**83,643**	**4,124**	**Maharashtra State**

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. [illegible] व सहकार/

[illegible]/

कृषि व बिगर कृषि पत पिंजर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	बँकांची संख्या No. of Banks	सदस्य संख्या Membership (Nos.) संस्था Societies	व्यक्तिगत Individuals	नाममात्र Nominal	स्वीय भांडवल Owned fund	एकूण ठेवी Total deposits	कर्जे Borrowings
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	4	22,116	10,76,509	28,330	50,864	2,59,904	1,48,129
2	ठाणे	1	2,258	155	30,025	1,671	17,703	452
3	रायगड	1	1,370	269	32,503	461	6,340	498
4	रत्नागिरी	1	807	108	6,395	642	6,447	89
5	सिंधुदुर्ग	1	469	63	42,867	587	4,050	44
6	नाशिक	1	4,162	1,783	23,500	1,637	16,621	6,240
7	धुळे	1	2,938	1	751	1,591	6,893	7,342
8	जळगाव	1	3,101	2,713	6,545	2,904	17,440	12,377
9	अहमदनगर	1	2,984	1,608	..	2,143	22,311	11,095
10	पुणे	1	4,800	3,077	..	2,570	31,451	273
11	सातारा	1	2,570	1,765	62,244	1,204	17,450	2,095
12	सांगली	1	2,021	380	8,352	1,601	17,733	4,388
13	सोलापूर	2	3,703	3,079	28,690	1,677	13,292	4,124
14	कोल्हापूर	1	4,067	737	2,896	2,434	21,010	4,427
15	औरंगाबाद	1	1,302	61		1,213	5,581	8,921
16	जालना	1	990	3	..	714	2,453	3,465
17	परभणी	1	1,591	27	..	1,272	5,256	5,789
18	बीड	1	1,618	123	..	1,168	3,747	3,551
19	नांदेड	1	1,594	114	..	1,163	7,280	5,028
20	उस्मानाबाद	1	1,049	1		914	4,415	1,605
21	लातूर	1	1,116	1	6,489	1,055	5,032	4,088
22	बुलढाणा	..	1,296	1,354	8,345	822	4,366	1,187
23	अकोला	1	1,236	1,118	5,291	691	5,734	619
24	अमरावती	1	1,213	1,386	..	756	4,739	972
25	यवतमाळ	1	1,070	1,188	18,660	1,203	5,820	2,058
26	वर्धा	1	629	95	..	457	3,160	316
27	नागपूर	1	2,086	163	65	884	6,000	364
28	भंडारा	1	1,230	107	..	411	3,711	245
29	चंद्रपूर	1	1,067	440	..	525	3,987	27
30	गडचिरोली	1	463	32	..	115	1,933	78
	महाराष्ट्र राज्य	34	76,918	10,97,462	3,69,503	85,149	5,31,859	2,40,066

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.14 (B)

Operations of Agricultural and non-Agricultural Credit Apex and Central Institutions
1990-91

(रक्कम लाख रुपयात/Amt. in Lakhs Rs

खेळते भांडवल Working capital (10)	एकूण गुंतवणूक Total investment (11)	नवीन कर्जे Fresh advances (12)	कर्ज वसुली Loan recovery (13)	येणे कर्जे Loans outstanding: संस्था Societies (14)	येणे कर्जे Loans outstanding: व्यक्तिगत Individual (15)	थकबाकी Overdues: कर्जे Loans (16)	थकबाकी Overdues: नूतनीकरण न केलेल्या चलनवाढीचा अधिकर्ज Unrenewed cash credit overdues (17)	District (2)
4,80,507	5,65,834	2,54,634	1,72,553	2,69,777	64,705	17,154	918	Gr. Bombay
21,109	3,497	9,642	1,326	5,669	850	835	45	Thane
7,797	2,357	4,351	426	1,910	1,635	172	22	Raigad
7,794	518	5,135	1,199	1,611	2,995	724	41	Ratnagiri
5,126	777	2,737	649	1,183	895	664	15	Sindhudurg
26,591	694	22,054	6,575	16,197	514	1,997	263	Nashik
17,293	224	10,384	3,493	12,195	425	2,862	298	Dhule
33,365	5,134	21,551	5,815	24,113	624	7,930	217	Jalgaon
37,760	236	34,161	7,593	26,136	1,204	2,122	88	Ahmednagar
36,448	8,947	19,249	4,291	23,311	1,058	2,369	117	Pune
22,925	447	15,827	3,295	14,538	1,368	757	313	Satara
24,545	191	19,199	4,478	16,265	914	429	90	Sangli
20,893	260	14,642	7,793	13,669	1,233	2,156	98	Solapur
29,002	92	25,726	6,187	20,830	241	235	304	Kolhapur
16,791	183	12,128	3,448	12,455	596	2,703	107	Aurangabad
7,765	1,302	14,263	2,324	4,427	610	2,026	32	Jalna
12,853	186	12,745	4,708	8,685	186	2,786	522	Parbhani
9,397	229	11,258	2,728	6,791	80	2,302	18	Beed
17,993	270	12,053	19,321	10,346	553	2,589	201	Nanded
8,367	134	5,326	2,488	5,287	111	1,678	30	Osmanabad
11,155	202	9,098	2,898	8,318	294	1,585	763	Latur
7,048	154	7,690	2,235	4,007	318	1,737	138	Buldhana
8,030	145	3,244	2,294	4,363	292	1,007	10	Akola
7,002	78	2,866	1,675	3,395	339	1,703	10	Amravati
9,799	173	12,085	4,150	5,871	370	2,727	8	Yavatmal
4,360	31	7,129	2,267	1,860	138	675	5	Wardha
8,305	404	6,418	1,907	4,419	143	1,027	47	Nagpur
4,916	42	2,308	522	2,466	530	877	9	Bhandara
4,717	73	2,478	1,279	2,195	215	664	7	Chandrapur
2,226	34	1,035	231	450	112	217	8	Gadchiroli
9,11,879	**83,597**	**5,81,416**	**2,80,148**	**5,32,739**	**83,548**	**66,709**	**4,744**	**Maharashtra State**

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

सहकारी पतसंस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership ('000 No.)	स्वीय भांडवल Owned capital	इतर कर्जे Other borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Loan recovery	येणे कर्जे Loans outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	2	3	3,897	3,000	14,196	..	..	..
2	ठाणे	17	6	52	34	194	..	..	..
3	रायगड	17	11	73	86	303	2	21	1
4	रत्नागिरी	13	6	81	11	202	..	..	1
5	सिंधुदुर्ग	12	7	116	6	236	..	..	..
6	नाशिक	90	61	436	328	1,251	..	1	1
7	धुळे	97	43	172	26	539	4	3	5
8	जळगाव	201	112	823	208	1,782	608	545	305
9	अहमदनगर	68	35	328	104	519	5	2	47
10	पुणे	41	30	266	68	880	1	..	2
11	सातारा	12	18	209	63	561	..	..	..
12	सांगली	16	15	201	132	505	..	..	20
13	सोलापूर	24	13	95	34	250	..	..	10
14	कोल्हापूर	26	101	931	609	3,026	..	..	..
15	औरंगाबाद	18	25	161	270	628	126	93	186
16	जालना	7	22	155	53	336	..	20	..
17	परभणी	10	11	80	56	265	8	8	..
18	बीड	50	9	48	14	96	..	..	..
19	नांदेड	22	32	182	118	663	..	..	44
20	उस्मानाबाद	9	3	15	10	48	..	..	..
21	लातूर	11	3	33	16	72	..	..	..
22	बुलढाणा	29	30	259	110	497	..	..	30
23	अकोला	21	31	265	85	621	4	4	..
24	अमरावती	17	34	223	17	841	2	2	1
25	यवतमाळ	14	37	268	11	685	..	1	..
26	वर्धा	12	10	199	34	611	1	2	12
27	नागपूर	19	16	751	907	2,767	27	10	629
28	भंडारा	13	11	119	40	217	..	..	..
29	चंद्रपूर	12	9	93	23	247	..	..	4
30	गडचिरोली	6	4	25	8	31	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	906	748	10,556	6,481	33,069	788	712	1,298

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.15 (A)

Operations of Co-operative Marketing Societies
1989-90

(रक्कम लाख रुपयात/Amt. in Lakhs Rs

स्थिर मत्ता Fixed assets	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year	वर्षातील नफा Profit for the year: संस्थांची संख्या No. of Societies	वर्षातील नफा Profit for the year: नफा Profit	वर्षातील तोटा Loss for the year: संस्थांची संख्या No. of Societies	वर्षातील तोटा Loss for the year: तोटा Loss	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1,100	8,808	84,390	1,12,424	4,288	2	120	..	..	Gr. Bombay
44	120	1,072	1,098	30	5	4	12	4	Thane
50	224	430	425	28	11	5	4	1	Raigad
20	148	1,087	799	34	12	4	1	..	Ratnagiri
33	149	792	859	53	12	4	..	..	Sindhudurg
287	669	3,810	3,897	295	38	18	22	9	Nashik
91	305	3,349	2,585	138	66	8	27	25	Dhule
513	624	5,671	5,147	339	147	40	54	12	Jalgaon
111	237	951	2,384	124	22	6	31	4	Ahmednagar
131	614	4,783	2,679	133	15	20	1	..	Pune
148	243	2,912	3,066	170	6	4	5	3	Satara
123	143	2,536	1,437	219	8	11	6	11	Sangli
49	111	1,420	1,004	80	14	5	7	2	Solapur
407	2,101	18,346	19,893	518	18	50	7	3	Kolhapur
85	196	3,789	1,698	160	9	3	5	10	Aurangabad
81	255	6,271	883	..	6	4	1	..	Jalna
37	187	1,486	4,527	41	4	..	5	11	Parbhani
13	61	680	389	22	7	1	43	..	Beed
177	294	5,485	2,843	148	6	3	5	2	Nanded
9	31	324	314	9	5	1	2	1	Osmanabad
20	45	189	164	7	1	..	8	1	Latur
131	272	5,992	2,317	64	10	2	15	68	Buldhana
196	280	9,892	1,258	145	13	9	1	1	Akola
109	592	11,856	6,276	139	13	8	4	1	Amravati
102	349	8,954	1,179	233	4	4	10	14	Yavatmal
148	325	6,782	779	127	10	8	1	..	Wardha
539	675	9,784	6,270	925	10	65	7	10	Nagpur
48	96	608	748	72	7	..	6	4	Bhandara
29	157	1,926	382	58	5	2	5	2	Chandrapur
10	17	91	85	3	3	1	3	..	Gadchiroli
4,841	**18,328**	**2,05,658**	**1,87,836**	**8,602**	**489**	**410**	**298**	**199**	**Maharashtra State**

Note.—Total may not add up to the rouding.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

11. प्राथमिकता व सहकार/

सभासद संख्या/

सहकारी बचत संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सभासद संख्या Membership ('000 No.)	स्वीय भांडवल Owned capital	इतर कर्जे Other borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Loan recovery	येणे कर्जे Loans outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	2	4	4,275	3,472	14,694	..	..	..
2	ठाणे	18	6	55	35	233	..	..	..
3	रायगड	17	11	76	87	378	2	8	2
4	रत्नागिरी	14	7	126	11	212	..	..	6
5	सिंधुदुर्ग . ..	13	6	88	9	269	1	..	8
6	नाशिक	103	63	475	381	1,383	19	1	19
7	धुळे	99	45	232	34	560	..	..	3
8	जळगाव	202	117	841	210	1,870	711	935	178
9	अहमदनगर	72	30	293	115	551	..	11	55
10	पुणे	42	34	305	72	681	1	..	2
11	सातारा	13	19	223	102	696	..	..	..
12	सांगली	20	16	242	122	578	..	..	15
13	सोलापूर	27	12	128	41	328	..	..	9
14	कोल्हापूर	26	82	866	209	3,148	6	4	112
15	औरंगाबाद	18	25	167	301	565	55	68	174
16	जालना	8	22	164	53	326		..	..
17	परभणी	10	11	81	87	231	8	8	..
18	बीड	40	9	49	14	96	..	..	..
19	नांदेड	22	31	209	131	571	..	..	39
20	उस्मानाबाद	9	3	21	7	58	..	..	..
21	लातूर	11	3	39	15	104	..	..	..
22	बुलढाणा	29	30	213	86	464	..	23	7
23	अकोला	22	33	281	103	557	7	3	..
24	अमरावती	19	40	252	10	349	7	2	3
25	यवतमाळ	14	37	203	31	430	1	1	..
26	वर्धा	12	10	218	50	420	1	4	9
27	नागपूर	19	17	1,423	1,293	3,043	26	1	296
28	भंडारा	13	10	116	44	202	..	..	..
29	चंद्रपूर	11	8	104	35	235	..	..	..
30	गडचिरोली	6	5	25	11	30		..	..
	महाराष्ट्र राज्य . .	931	746	11,787	7,171	33,962	145	969	937

टीप.—आकडे संलिप्तात विविधपणुळे काही टिकाणी बेरजा जुळत नाहीत.

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.16 (B)

Operations of Co-operative Marketing Societies

1990-91

(रक्कम लाख रुपयांत/Amt. in Lakhs Rs.)

स्थिर मत्ता Fixed assets	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विकी मालाची किंमत Value of goods sold	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year	वर्षातील नफा Profit for the year: संस्थांची संख्या No. of Societies	वर्षातील नफा Profit for the year: नफा Profit	वर्षातील तोटा Loss for the year: संस्थांची संख्या No. of Societies	वर्षातील तोटा Loss for the year: तोटा Loss	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1,337	9,210	72,354	1,00,850	4,147	2	153	..	..	Gr. Bombay
65	134	866	1,022	34	7	4	6	4	Thane
52	294	410	444	30	10	5	5	1	Raigad
24	212	450	540	25	7	3	5	1	Ratnagiri
36	119	713	597	51	8	2	4	1	Sindhudurg
331	729	3,635	4,062	305	47	25	28	13	Nashik
106	331	2,592	1,619	120	56	7	42	9	Dhule
557	873	5,126	4,639	261	129	29	73	38	Jalgaon
97	215	2,477	2,458	184	23	10	41	3	Ahmednagar
139	400	5,021	2,965	139	15	23	1	..	Pune
160	354	1,606	2,009	182	6	9	5	8	Satara
160	210	3,312	2,219	193	12	7	7	19	Sangli
62	189	1,830	1,360	69	13	4	12	23	Solapur
426	1,596	13,846	16,223	1,013	12	32	38	13	Kolhapur
70	228	2,567	2,663	93	4	13	11	17	Aurangabad
70	257	662	667		6	4	1	..	Jalna
58	137	4,437	1,402	35	2		8	26	Parbhani
13	61	591	127	22	6	1	2	1	Beed
128	435	17,580	2,216	69	5	1	11	14	Nanded
11	38	324	299	9	4	1	3	..	Osmanabad
21	69	220	227	14	4	1	5	2	Latur
116	297	2,771	1,711	44	5	1	22	18	Buldhana
303	826	7,682	1,016	128	8	6	7	8	Akola
122	555	11,353	1,888	168	9	4	7	5	Amravati
103	252	6,813	832	75	4	2	10	13	Yavatmal
153	176	14,591	511	83	10	13			Wardha
887	581	6,123	7,174	1,278	11	29	6	10	Nagpur
49	91	656	666	62	1		12	11	Bhandara
36	152	1,341	409	47	4	2	5	12	Chandrapur
6	21	80	80	3	2		4	1	Gadchiroli
5,598	**19,042**	**1,92,051**	**1,64,806**	**8,883**	**432**	**391**	**352**	**271**	**Maharashtra State**

Note —Total may not add up to the rouding

Source —Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

सहकारी उत्पादक संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership ('000 No.)	स्वीय भांडवल Owned capital	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Loan recovery	देणे कर्जे Loans outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	244	36	381	571	4,549	32	23	149
2	ठाणे	595	86	450	737	2,588	126	127	234
3	रायगड	543	57	266	331	1,451	77	65	397
4	रत्नागिरी	228	53	200	484	1,640	129	66	254
5	सिंधुदुर्ग	144	35	226	166	519	19	5	97
6	नाशिक	1,316	224	3,015	5,386	20,808	53	..	210
7	धुळे	1,500	202	2,954	10,494	23,561	129	82	395
8	जळगाव	1,380	196	2,645	7,564	15,151	20	230	308
9	अहमदनगर	1,523	263	2,899	16,268	54,935	24	29	153
10	पुणे	2,629	222	2,835	5,984	23,018	29	4	284
11	सातारा	1,808	269	1,913	5,329	26,834	17	..	72
12	सांगली	1,193	249	3,421	7,835	34,363	23	1	186
13	सोलापूर	2,007	189	5,209	6,580	28,230	53	..	578
14	कोल्हापूर	2,238	508	5,957	17,193	69,204	66	14	612
15	औरंगाबाद	748	124	1,289	9,427	16,270	42	..	110
16	जालना	302	51	1,027	2,206	5,272	33	..	94
17	परभणी	549	92	1,391	3,932	8,497	55	1	168
18	बीड	969	92	1,119	3,515	7,655	2	14	110
19	नांदेड	1,057	100	1,396	3,173	6,240	2	..	135
20	उस्मानाबाद	659	84	1,101	1,434	5,717	8	..	31
21	लातूर	756	88	1,371	2,664	7,400	1	..	43
22	बुलढाणा	495	82	1,327	1,960	3,718	14	..	206
23	अकोला	358	73	1,341	1,430	4,223	25	..	76
24	अमरावती	406	74	1,337	1,286	2,962	29	2	71
25	यवतमाळ	482	111	628	1,279	6,484	20	2	65
26	वर्धा	423	48	1,800	1,479	5,835	31	3	51
27	नागपूर	1,194	116	1,646	2,763	2,768	33	..	114
28	भंडारा	633	89	645	972	2,951	34	2	65
29	चंद्रपूर	369	55	70	107	882	16	..	27
30	गडचिरोली	203	30	21	44	1,201	10	2	21
	महाराष्ट्र राज्य	26,751	3,898	49,880	1,22,593	4,00,926	1,152	672	5,316

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.16 (A)

Operations of Co-operative Productive Enterprises

1989-90

(रक्कम लाख रुपयात/Amt. in Lakhs Rs.

गुंतवणूक Investment (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received (13)	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold (14)	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year (15)	नफा झालेल्या संस्था No. of societies in profit (16)	नफ्याची रक्कम Amount of profit (17)	तोटा झालेल्या संस्था No. of societies in loss (18)	तोट्याची रक्कम Amount of loss (19)	District (2)
2,865	693	337	2,876	815	132	83	29	20	Greater Bombay
933	1,211	684	2,780	171	200	35	170	36	Thane
937	708	116	1,199	56	139	26	115	7	Raigad
465	357	115	1,822	13	122	15	60	9	Ratnagiri
192	179	82	254	28	59	7	43	7	Sindhudurg
11,092	3,308	9,698	16,054	6,093	287	314	380	158	Nashik
11,479	5,946	10,431	16,410	4,394	470	452	624	767	Dhule
7,699	4,003	6,953	7,551	2,779	553	201	359	409	Jalgaon
30,951	6,863	35,901	51,788	16,868	590	589	660	284	Ahmednagar
9,724	6,793	10,762	26,817	6,128	1,194	403	821	276	Pune
12,769	4,521	20,735	26,912	9,386	801	156	567	112	Satara
16,329	7,534	20,209	26,603	10,115	670	728	402	327	Sangli
18,484	4,579	20,470	28,848	8,297	1,128	506	590	186	Solapur
36,539	10,129	38,263	64,861	20,873	1,598	611	467	916	Kolhapur
6,631	5,081	6,548	7,894	4,386	230	190	261	205	Aurangabad
2,850	552	2,370	3,170	1,836	89	292	146	118	Jalna
4,047	1,472	2,599	5,363	2,737	114	257	209	307	Parbhani
3,786	591	4,378	6,235	2,863	218	304	255	16	Beed
3,696	903	2,951	3,763	1,916	182	240	372	71	Nanded
2,913	540	4,678	6,481	2,212	186	196	178	6	Osmanabad
3,635	531	30,652	6,002	2,953	181	525	313	32	Latur
2,837	555	4,962	1,822	637	141	134	138	193	Buldhana
2,424	799	1,329	2,010	937	121	99	89	9	Akola
1,803	488	662	1,266	409	114	19	167	112	Amravati
3,843	1,802	1,902	3,751	741	188	127	131	75	Yavatmal
2,496	16,844	26,644	3,723	720	139	332	126	58	Wardha
3,189	3,584	2,620	4,136	1,793	639	148	335	403	Nagpur
1,327	1,302	1,393	1,802	220	288	40	247	185	Bhandara
137	772	161	251	11	176	14	133	12	Chandrapur
31	1,139	420	184	22	91	10	85	8	Gadchiroli
2,06,103	**78,619**	**2,52,985**	**3,32,628**	**1,10,289**	**11,040**	**7,053**	**8,472**	**5,324**	**Maharashtra State**

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

सहकारी उत्पादक संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership ('000)	स्वीय भांडवल Owned capital	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Recoveries	येणे कर्जे Loans outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	297	39	443	730	5,225	207	69	286
2	ठाणे	606	91	1,752	821	2,293	171	102	451
3	रायगड	405	59	284	354	1,572	92	59	402
4	रत्नागिरी	242	67	198	527	1,233	132	73	244
5	सिंधुदुर्ग	170	28	131	156	564	21	12	96
6	नाशिक	1,435	232	2,999	7,015	19,644	91	22	234
7	धुळे	1,529	209	2,206	12,207	16,083	116	128	362
8	जळगाव	1,405	219	3,320	10,285	20,677	39	26	534
9	अहमदनगर	1,623	291	4,039	21,440	60,861	155	1	417
10	पुणे	2,870	237	3,331	8,830	25,544	12	26	206
11	सातारा	1,888	284	2,121	10,465	29,256	42	1	65
12	सांगली	1,247	275	4,564	13,674	39,183	24	21	21
13	सोलापूर	2,433	234	5,885	10,597	24,465	397	1	849
14	कोल्हापूर	2,427	463	10,519	22,067	84,782	76	30	787
15	औरंगाबाद	810	147	1,572	12,481	17,899	31	Neg.	93
16	जालना	334	67	1,575	2,488	6,649	33	-	95
17	परभणी	635	102	1,634	5,125	9,921	84	36	182
18	बीड	1,044	110	1,645	6,660	10,965	Neg.	10	157
19	नांदेड	1,147	122	1,692	3,375	7,601	2	4	192
20	उस्मानाबाद	753	92	1,661	2,687	6,650	27	..	40
21	लातूर	814	95	1,632	2,595	8,245	40	34	60
22	बुलढाणा	507	85	1,957	2,246	2,343	18	..	387
23	अकोला	389	77	1,705	2,599	3,229	23	1	71
24	अमरावती	432	76	1,686	1,299	2,447	45	3	104
25	यवतमाळ	511	119	1,792	2,663	5,485	20	..	65
26	वर्धा	445	49	2,160	1,655	4,169	17	2	70
27	नागपूर	1,283	131	1,823	3,232	7,866	45	..	149
28	भंडारा	663	88	678	1,196	2,848	30	1	39
29	चंद्रपूर	383	57	68	79	775	11	1	32
30	गडचिरोली	208	30	22	38	1,187	8	2	14
	महाराष्ट्र राज्य	28,935	4,175	65,094	1,69,586	4,29,661	2,009	656	6,704

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे./

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.16 (B)

Operations of Co-operative Productive Enterprises
1990-91

(रक्कम लाख रुपयात/Amt. in Lakhs)

गुंतवणूक Investment (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received (13)	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold (14)	वर्ष अखेरीस शिल्लक माल Stocks at the end of the year (15)	नफा झालेल्या संस्था No. of societies in profit (16)	नफ्याची रक्कम Amount of profit (17)	तोटा झालेल्या संस्था No. of societies in loss (18)	तोट्याची रक्कम Amount of loss (19)	District (2)
140	616	288	642	837	183	81	36	40	Greater Bombay
692	1,174	571	2,996	265	218	36	183	49	Thane
252	723	34	1,247	62	156	30	153	11	Raigad
518	388	121	2,022	27	94	35	63	11	Ratnagiri
204	201	111	462	33	115	14	55	5	Sindhudurg
11,461	2,675	11,103	15,405	6,623	258	238	494	429	Nashik
12,798	2,901	12,072	17,745	3,765	360	320	501	1,246	Dhule
11,343	4,691	6,588	9,661	6,580	574	107	347	604	Jalgaon
33,703	5,593	51,461	73,199	23,485	636	601	787	535	Ahmednagar
11,848	4,726	20,967	28,771	8,140	1,257	455	970	210	Pune
14,476	2,377	21,739	28,324	12,451	660	128	654	234	Satara
23.707	4,838	21,076	31,480	13,280	657	477	498	396	Sangli
17,193	3,646	23,317	32,217	11,635	1,343	553	803	167	Solapur
53,793	19,896	35,138	53,646	26,188	1,752	975	564	576	Kolhapur
8,115	3,445	6,387	10,192	6,419	229	148	303	178	Aurangabad
3,455	1,003	3,234	5,250	2,353	86	253	127	44	Jalna
4,581	2,292	2,948	5,309	3,016	133	73	252	616	Parbhani
5,856	1,731	5,346	8,452	3,243	290	33	243	544	Beed
3,702	1,579	3,309	5,533	2,999	229	431	420	112	Nanded
4,236	607	4,179	7,470	2,879	219	44	231	78	Osmanabad
4,207	1,315	4,692	7,853	5,348	215	264	346	45	Latur
2,817	982	965	1,571	716	148	21	133	293	Buldhana
2,599	1,127	1,756	1,856	1,289	152	89	97	30	Akola
1,903	1,786	609	853	820	100	17	169	130	Amravati
1,657	4,307	1,590	2,965	2,068	216	210	149	233	Yavatmal
3,489	1,986	3,768	3,396	1,061	164	208	131	25	Wardha
2,832	3,880	5,151	11,210	2,363	682	288	439	340	Nagpur
1,353	988	2,709	1,825	438	342	50	215	158	Bhandara
100	710	376	600	18	196	32	138	11	Chandrapur
28	1,133	327	118	2	90	22	83	13	Gadchiroli
2,42.558	**83,316**	**2,51,932**	**3,72,270**	**1,48,503**	**11,954**	**6,241**	**9,584**	**7,363**	**Maharashtra State**

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

इतर सहकारी संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership	स्वीय भांडवल Owned capital	इतर कर्जे Other borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Loans recoveries	येणे कर्ज Loans outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	13,719	1,166	4,130	9,187	33,221	84	93	110
2	ठाणे	4,853	213	366	3,959	16,646	281	98	1,438
3	रायगड	497	39	86	351	1,492	18	27	82
4	रत्नागिरी	146	28	20	175	314	32	11	89
5	सिंधुदुर्ग	88	16	28	154	300	49	13	102
6	नाशिक	2,063	96	137	4,627	8,691	5,571	5,436	2,484
7	धुळे	1,991	110	81	1,465	3,033	90	76	1,049
8	जळगाव	1,096	154	101	1,211	2,684	58	33	354
9	अहमदनगर	995	142	153	1,681	2,860	377	357	358
10	पुणे	4,854	299	670	2,220	8,021	404	214	1,412
11	सातारा	765	65	130	619	1,421	173	164	267
12	सांगली	553	69	78	344	944	11	2	70
13	सोलापूर	1,292	110	246	1,298	3,264	79	74	142
14	कोल्हापूर	909	166	314	1,437	2,723	322	368	476
15	औरंगाबाद	873	39	76	2,114	2,803	519	286	1,243
16	जालना	269	17	22	282	354	41	41	105
17	परभणी	522	42	37	986	1,248	124	3	824
18	बीड	536	41	26	619	1,107	592	69	631
19	नांदेड	922	84	84	849	1,315	209	88	634
20	उस्मानाबाद	445	27	30	402	590	30	10	166
21	लातूर	626	42	57	2,016	2,250	197	62	1,063
22	बुलढाणा	325	30	32	338	415	10	3	134
23	अकोला	515	32	39	663	774	18	11	197
24	अमरावती	671	95	96	1,265	2,912	322	158	1,070
25	यवतमाळ	462	38	54	773	1,080	106	55	330
26	वर्धा	308	25	25	267	434	57	17	219
27	नागपूर	1,521	154	242	3,260	4,685	306	244	1,196
28	भंडारा	360	40	44	688	840	20	11	126
29	चंद्रपूर	186	34	43	275	457	10	6	137
30	गडचिरोली	45	3	2	22	33	4	1	20
	महाराष्ट्र राज्य	42,407	3,416	7,449	43,547	1,06,919	10,114	8,031	16,528

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.17 (A)

Operations of other Co-operative Societies

1989-90

(रक्कम लाख रुपयात/Amt. in Lakhs)

गुंतवणूक Investment (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received (13)	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold (14)	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stocks at the close of the year (15)	नफा झालेल्या संस्था No. of societies in profit (16)	नफ्याची रक्कम Amount of profit (17)	तोटा झालेल्या संस्था No. of societies in loss (18)	तोट्याची रक्कम Amount of loss (19)	District (2)
22,795	9,061	15,971	12,088	794	9,803	239	1,430	378	Greater Bombay
11,684	3,327	3,403	4,451	189	2,989	124	1,257	60	Thane
583	759	637	643	54	216	29	212	14	Raigad
139	93	106	112	7	78	4	50	3	Ratnagiri
80	86	219	316	20	44	8	30	2	Sindhudurg
4,917	1,229	749	805	50	623	20	1,270	24	Nashik
1,610	324	430	563	39	258	12	635	36	Dhule
741	1,526	284	348	25	562	84	521	22	Jalgaon
976	864	259	286	23	366	31	544	97	Ahmednagar
4,137	2,213	1,274	1,349	136	1,565	73	979	18	Pune
412	650	514	520	61	286	14	252	23	Satara
398	398	503	351	63	230	11	230	11	Sangli
613	2,421	531	831	67	723	44	462	11	Solapur
965	1,077	3,719	4,179	169	356	37	386	16	Kolhapur
573	772	85	93	7	187	4	587	6	Aurangabad
138	106	16	16	1	87	10	163	3	Jalna
289	125	152	154	4	139	19	337	20	Parbhani
206	246	260	377	19	64	1	214	12	Beed
191	428	128	152	2	168	94	668	27	Nanded
195	237	80	88	6	103	7	154	6	Osmanabad
279	870	116	106	10	161	4	278	5	Latur
178	86	72	79	14	130	3	137	10	Buldhana
369	186	198	202	15	180	4	241	10	Akola
327	1,493	127	125	20	199	23	292	11	Amravati
542	197	47	69	6	151	9	164	8	Yavatmal
119	86	130	131	5	107	15	103	4	Wardha
1,836	1,194	1,147	1,282	99	915	297	491	263	Nagpur
284	394	111	185	15	166	19	164	25	Bhandara
155	126	112	118	12	85	7	49	4	Chandrapur
1	12	..	..	1	15	1	21	1	Gadchiroli
55,732	**30,586**	**31,380**	**30,019**	**1,933**	**20,956**	**1,247**	**12,321**	**1,130**	**Maharashtra State**

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership ('000 No.)	स्वीय भांडवल Owned capital	इतर कर्जे Other borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Loans recoveries	येणे कर्ज Loans outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	14,131	1,012	6,494	39,188	64,158	3,800	1,555	27,965
2	ठाणे	5,394	227	437	3,974	17,264	327	364	1,400
3	रायगड	548	40	89	360	1,598	23	22	84
4	रत्नागिरी	160	31	23	233	433	98	28	160
5	सिंधुदुर्ग	92	16	31	187	327	70	43	129
6	नाशिक	2,316	104	195	5,371	9,217	290	211	2,563
7	धुळे	1,025	116	95	1,583	3,279	209	200	1,058
8	जळगाव	1.152	157	127	1,377	3,017	456	101	726
9	अहमदनगर	1,051	139	181	2,546	4,294	401	459	912
10	पुणे	5,073	311	683	1,848	8,319	417	293	1,452
11	सातारा	810	71	145	742	1,630	161	112	302
12	सांगली	596	67	88	382	1,054	87	85	72
13	सोलापूर	1,360	140	239	1,409	3,390	46	75	94
14	कोल्हापूर	935	167	315	1,543	3,681	353	264	562
15	औरंगाबाद	1,039	48	70	2,607	3,442	839	439	1,843
16	जालना	351	19	24	819	1,926	477	160	422
17	परभणी	565	47	39	1,079	1,359	71	4	891
18	बीड	567	45	33	740	1,171	152	98	686
19	नांदेड	989	77	85	963	1,338	450	406	691
20	उस्मानाबाद	477	22	40	440	663	68	3	213
21	लातूर	630	42	68	1,399	1,558	13	140	936
22	बुलढाणा	348	32	37	354	455	61	11	182
23	अकोला	541	36	41	725	1,276	82	15	265
24	अमरावती	703	97	91	1,281	2,416	335	459	947
25	यवतमाळ	475	39	50	887	1,225	145	31	444
26	वर्धा	316	26	30	292	541	18	33	204
27	नागपूर	1,583	150	272	3,501	4,782	232	97	1,331
28	भंडारा	371	40	53	788	1,050	19	12	132
29	चंद्रपूर	196	32	42	304	503	34	14	148
30	गडचिरोली	48	3	5	28	43	10	2	28
	महाराष्ट्र राज्य	43,842	3,353	10,122	76,950	1,45,409	9,744	5,736	46,842

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे./

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17.17 (B)

Operations of other Co-operative Societies

1990-91

(रक्कम लाख रुपयात/Amt. in Lakhs)

गुंतवणूक Investment (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received (13)	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold (14)	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the close of the year (15)	नफा झालेल्या संस्था No. of societies in profit (16)	नफ्याची रक्कम Amount of profit (17)	तोटा झालेल्या संस्था No. of societies in loss (18)	तोट्याची रक्कम Amount of loss (19)	District (2)
23,366	11,589	12,149	11,626	788	9,869	234	1,357	537	Greater Bombay
12,448	3,200	3,890	4,296	179	3,631	204	683	22	Thane
593	845	774	793	62	225	32	256	15	Raigad
150	113	93	95	8	56	6	77	2	Ratnagiri
69	104	235	239	20	50	8	26	1	Sindhudurg
5,130	1,459	698	726	44	869	28	1,295	927	Nashik
1,759	388	511	574	59	221	23	718	49	Dhule
1,430	804	310	336	29	611	78	513	23	Jalgaon
1,014	2,156	482	499	159	322	28	645	49	Ahmednagar
4,302	2,294	1,331	1,408	139	1,602	57	990	17	Pune
455	760	710	772	80	319	18	325	18	Satara
487	395	504	395	84	271	10	216	10	Sangli
492	2,701	890	1,120	80	694	30	509	18	Solapur
1,046	1,832	4,334	4,503	182	422	46	342	20	Kolhapur
750	828	97	102	9	196	13	670	22	Aurangabad
213	1,086	16	16	3	101	12	226	44	Jalna
303	157	125	169	3	140	21	321	25	Parbhani
216	246	260	256	19	80	4	275	13	Beed
202	391	119	125	2	168	82	610	27	Nanded
177	263	127	76	7	97	6	161	4	Osmanabad
285	316	112	102	8	172	4	231	6	Latur
179	75	56	59	15	122	9	176	20	Buldhana
384	604	97	99	16	179	6	213	5	Akola
312	1,136	99	96	19	189	9	394	9	Amravati
570	198	50	76	6	144	14	170	8	Yavatmal
120	204	114	125	5	130	13	76	3	Wardha
2,024	1,270	3,236	1,187	148	575	290	874	146	Nagpur
307	574	119	199	14	145	16	130	12	Bhandara
126	180	112	118	12	81	22	42	5	Chandrapur
1	74	..	..	1	14	2	22	1	Gadchiroli
58,910	**36,242**	**31,650**	**30,187**	**2,200**	**21,695**	**1,325**	**12,543**	**2,058**	**Maharashtra State**

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

१८. खाण काम

१८.१ खाणी, खनिज उत्पादने व त्यांचे मूल्य या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

18. MINING AND QUARRYING

18.1. Data on Mines, Mineral production and their value are presented in this section.

सत्यमेव जयते

18. खाण काम/MINING AND QUARRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1 (A)

खनिज उत्पादन, त्याचे मुल्य व एकूण खाणी/Mineral Production, its value and Total Mines

(1989-90)

(उत्पादन टनात आणि मूल्य हजारात)
(Production in tonnes and value in thousand Rs.)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	खनिज (2)	खाणींची संख्या/ उत्पादन/मूल्य (3)	रत्नागिरी Ratnagin (4)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (5)	कोल्हापूर Kolhapur (6)	अमरावती Amravati (7)	यवतमाळ Yavatmal (8)	नागपूर Nagpur (9)	भंडारा Bhandara (10)	चंद्रपूर Chandrapur (11)	गडचिरोली Gadchiroli (12)	एकूण Total (13)	No. of Mines/ Production Value (3)	Minerals (2)
1	बॉक्साईट ..	खाणी	1	..	5	..	..	..	..	..	..	6	Mines	Bauxite
		उत्पादन	135	..	5,32,756	..	..	..	..	..	..	5,32,891	Production	
		मूल्य	5	..	35,226	..	..	..	..	..	..	35,231	Value	
2	केओलिन ..	खाणी	..	..	..	..	..	4	..	2	..	6	Mines	Kaolin
		उत्पादन	..	..	..	..	..	2,641	..	1,370	..	4,011	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	87	..	40	..	127	Value	
3	* कोळसा ..	खाणी	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	28	Mines	Coal
		उत्पादन	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,63,40,000	Production	
		मूल्य	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	45,81,932	Value	
4	डोलोमाईट ..	खाणी	..	..	..	..	..	4	..	..	..	4	Mines	Dolomite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	18,097	..	..	..	18,097	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	1,083	..	..	..	1,083	Value	
5	कच्चे लोखंड ..	खाणी	..	8	1	..	..	..	..	2	1	12	Mines	Iron Ore
		उत्पादन	..	11,07,000	**	..	..	..	..	39,000	29,000	11,75,000	Production	
		मूल्य	..	62,256	1	..	..	..	..	2,715	2,029	67,001	Value	
6	कायनाईट ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	10	..	..	10	Mines	Kyanite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	19,425	..	..	19,425	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	10,872	..	..	10,872	Value	
7	चुनखडी ..	खाणी	..	..	..	..	12	..	..	11	..	23	Mines	Lime Stone
		उत्पादन	..	..	..	..	8,30,000	..	..	43,71,000	..	52,01,000	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	46,384	..	..	1,45,681	..	1,92,065	Value	
8	कच्चे मँगनीज ..	खाणी	..	..	..	..	..	7	3	..	..	10	Mines	Manganess
		उत्पादन	..	..	..	..	..	97,774	1,60,380	..	..	2,58,154	Production	Ore
		मूल्य	..	..	..	..	..	43,886	1,01,584	..	..	1,45,470	Value	

9	मेरु ..	खाणी	..	..	..	..	..	3	..	..	..	3	Mines	Ochare
		उत्पादन	..	..	..	..	..	3,079	..	..	..	3,079	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	131	..	..	..	131	Value	
10	कोरंडम ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	4	..	..	4	Mines	Corundum
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	264	..	..	264	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	456	..	..	456	Value	
11	फायर क्ले ..	खाणी	..	1	1	1	..	..	..	..	..	3	Mines	Fire Clay
		उत्पादन	..	200	115	5,707	..	..	..	..	..	6,022	Production	
		मूल्य	..	20	6	302	..	..	..	..	..	328	Value	
12	सिलिमानाईट ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	3	..	..	3	Mines	Sillimanite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	5,789	..	..	5,789	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	6,384	..	..	6,384	Value	
13	पायरोफिलाईट ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	1	..	..	1	Mines	Pyrophylite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	1,671	..	..	1,671	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	315	..	..	315	Value	
14	क्वार्टझ् ..	खाणी	..	..	..	..	..	2	2	..	1	5	Mines	Quartz
		उत्पादन	..	..	..	..	..	2,118	18,923	..	213	21,254	Production	
		मूल्य	..	..	.	..	..	114	977	..	1	1,092	Value	
15	सिलिका सँड ..	खाणी	6	23	..	..	..	..	..	..	..	29	Mines	Silicasand
		उत्पादन	23,306	1,78,386	..	..	..	..	..	..	..	2,01,692	Production	
		मूल्य	1,616	7,984	..	..	..	..	..	..	..	9,600	Value	
16	सँड (इतर) ..	खाणी	..	..	..	..	..	1	..	7	..	8	Mines	Sand(Others)
		उत्पादन	..	..	..	..	..	1,52,664	..	21,27,431	..	22,80,095	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	1,527	..	55,068	..	56,595	Value	
17	शेल ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	..	1	..	1	Mines	Shale
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	..	5,279	..	5,279	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	95	..	95	Value	
18	लॅटराईट ..	खाणी	..	..	3	..	..	..	..	..	..	3	Mines	Laterite
		उत्पादन	..	..	76,741	..	..	..	..	..	..	76,741	Production	
		मूल्य	..	..	5,370	..	..	..	..	..	..	5,370	Value	

* जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही.

* Districtwise break-up is not available.

आधार.—इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर.

Source.—Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

18. खाण काम/MINING AND QUARRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1 (B)

खनिज उत्पादन, त्याचे मुल्य व एकूण खाणी/Mineral Production, its value and Total Mines

(1990-91)

(उत्पादन टनात आणि मूल्य हजारात)
(Production in tonnes and value in thousand Rs.)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	खनिज (2)	खाणींची संख्या/ उत्पादन/मूल्य (3)	रत्नागिरी Ratnagiri (4)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (5)	कोल्हापूर Kolhapur (6)	अमरावती Amravati (7)	यवतमाळ Yavatmal (8)	नागपूर Nagpur (9)	भंडारा Bhandara (10)	चंद्रपूर Chandrapur (11)	गडचिरोली Gadchiroli (12)	एकूण Total (13)	No. of Mines/ Production Value (3)	Minerals (2)
1	बॉक्साईट ..	खाणी	..	..	4	..	..	..	..	..	..	4	Mines	Bauxite
		उत्पादन	..	..	5,43,034	..	..	..	..	..	..	5,43,034	Production	
		मूल्य	..	..	44,263	..	..	..	..	..	..	44,263	Value	
2	केओलिन ..	खाणी	..	..	..	..	..	4	..	2	..	6	Mines	Kaolin
		उत्पादन	..	..	..	..	..	1,319	..	1,200	..	2,519	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	51	..	43	..	94	Value	
3	कोळसा ..	खाणी	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	28	Mines	Coal
		उत्पादन	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,68,48,000	Production	
		मूल्य	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	47,24,381	Value	
4	डोलोमाईट ..	खाणी	..	..	..		..	4	..	..	..	4	Mines	Dolomite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	27,699	..	..	..	27,699	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	2,667	..	..	..	2,667	Value	
5	कच्चे लोखंड ..	खाणी	..	8	1	..	..	..	..	2	1	12	Mines	Iron Ore
		उत्पादन	..	6,02,000	1,000	..	..	..	..	31,000	11,000	6,45,000	Production	
		मूल्य	..	33,823	12	..	..	..	..	3,270	1,322	38,427	Value	
6	कायनाईट ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	9	..	..	9	Mines	Kyanite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	14,868	..	..	14,868	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	8,529	..	..	8,529	Value	
7	चुनखडी ..	खाणी	..	..	..	..	14	..	..	13	..	27	Mines	Line Stone
		उत्पादन	..	..	..	..	7,82,000	..	..	43,53,000	..	51,85,000	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	45,876	..	..	1,50,974	..	1,96,850	Value	
8	कच्चे मॅंगनीज ..	खाणी	..	..	..	..	..	8	3	..	..	11	Mines	Manganess
		उत्पादन	..	..	..	..	..	97,942	1,77,702	..	..	2,75,644	Production	Ore
		मूल्य	..	..	..	..	..	54,149	1,07,313	..	..	1,61,462	Value	

9	गेरु ..	खाणी	..	..	..	..	..	2	..	..	..	2	Mines	Ochare
		उत्पादन	..	..	..	..	..	1,793	..	..	..	1,793	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	63	..	..	..	63	Value	
10	कोरंडम ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	4	..	..	4	Mines	Corundum
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	16	..	..	16	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	295	..	..	295	Value	
11	फायर क्ले ..	खाणी	..	1	..	1	..	..	..	..	..	2	Mines	Fire Clay
		उत्पादन	..	140	..	5,426	..	..	..	..	..	5,566	Production	
		मूल्य	..	14	..	288	..	..	..	..	..	302	Value	
12	सिलिमनाईट ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	2	..	..	2	Mines	Sillimanite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	1,894	..	..	1,894	Production	
		मूल्य	..	..	..	.	..	..	1,988	..	..	1,988	Value	
13	पायरोफिलाईट ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	1	..	..	1	Mines	Pyrophylite
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	1,681	..	..	1,681	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	317	..	..	317	Value	
14	क्वार्टझ् ..	खाणी	..	..	..	..	..	1	2	..	*	..	Mines	Quartz
		उत्पादन	..	..	..	..	..	1,716	3,192	..	17	4,925	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	118	183	..	4	305	Value	
15	सिलिका सँड ..	खाणी	7	27	..	..	..	..	..	..	..	34	Mines	Silicasand
		उत्पादन	21,406	1,75,399	..	..	..	..	..	..	..	1,96,805	Production	
		मूल्य	1,477	7,240	..	..	..	..	..	..	..	8,717	Value	
16	सँड (इतर) ..	खाणी	..	..	..	..	..	1	..	7	..	8	Mines	Sand(Others)
		उत्पादन	..	..	..	..	..	67,451	..	8,15,442	..	8,82,893	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	675	..	15,606	..	16,281	Value	
17	लेटराईट ..	खाणी	..	..	3	..	..	..	..	..	..	3	Mines	Laterite
		उत्पादन	..	..	84,967	..	..	..	..	..	..	84,967	Production	
		मूल्य	..	..	7,603	..	..	..	..	..	..	7,603	Value	
18	शेल ..	खाणी	..	..	..	..	..	..	..	1	..	1	Mines	Shale
		उत्पादन	..	..	..	..	..	..	..	11,860	..	11,860	Production	
		मूल्य	..	..	..	..	..	.	..	59	..	59	Value	

* जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही.

* Districtwise break-up is not available.

आधार.—इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर.

Source.—Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

सत्यमेव जयते

१९. उत्पादन

१९.१. या विभागात चालू कारखाने, सरासरी दैनिक रोजगार, औद्योगिक उत्पादने आणि वार्षिक उद्योग पाहणीत गोळा केलेली काही निवडक औद्योगिक वैशिष्ट्ये यांबद्दलची सांख्यिकी माहिती दिलेली आहे.

१९.२. तक्त्यातील आकडे मुख्य कारखाने निरीक्षक यांच्याकडून फॅक्टरी ॲक्ट, १९४८ च्या कलम २ एम (एक) आणि २ एम (दोन) व कलम ८५ खाली येणाऱ्या कारखान्यांची मूलभूत सांख्यिकी माहिती गोळा करून पाठविल्यानंतर त्या आधारावर अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने संकलित केले आहेत. कलम २ (एम) (एक) खाली गेल्या बारा महिन्यातील कोणत्याही एका दिवशी १० किंवा अधिक कामगार असणारे व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि कलम २ (एम) (दोन) खाली २० किंवा अधिक कामगार असणारे पण शक्तीचा वापर न करणारे कारखाने यांचा समावेश होतो. या व्यतिरिक्त कारखान्यांतील कामगारांची संख्या व शक्तीचा वापर केला किंवा वापर केला नाही हे विचारात न घेताही राज्य शासनाने अधिसूचनेद्वारे शासकीय राजपत्रातून सांख्यिकी माहिती पुरविण्यासाठी भाग पाडलेल्या कारखान्यांचाही समावेश केला जातो. हे कारखाने ह्या फॅक्टरी ॲक्ट, १९४८ च्या कलम ८५ खाली येतात आणि यातील कारखान्यांची माहिती १ जानेवारी ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्या संबंधित आहे.

१९.३. राष्ट्रीय नमुना पाहणी संघटना (भारत सरकार) यांच्याकडून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध झालेल्या वार्षिक उद्योग पाहणी पत्रकाच्या आधारावर आकडेवारी या विभागात दिली आहे. ही पत्रके गणना व गणनेतर या दोन क्षेत्रात विभागलेल्या कारखान्यांकडून गोळा केली जातात आणि त्यातील माहिती १ एप्रिल ते ३१ मार्च या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्यासंबंधित असते. गणना क्षेत्रात ५० किंवा अधिक कामगार व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि १०० किंवा त्याहून अधिक कामगार व शक्तीचा वापर न करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो. यांची दरवर्षी संपूर्ण गणना केली जाते. बाकीचे कारखाने गणनेतर क्षेत्राखाली येतात. १९७३-७४ पासून नमुना पाहणी क्षेत्रातील एकूण कारखान्यांपैकी ५० टक्के कारखाने दरवर्षी निवडले जातात आणि त्याची दोन वर्षाच्या गटात पूर्ण पाहणी केली जाते. याशिवाय गणनेतर क्षेत्रात मोडणाऱ्या पण संपूर्ण भारतभर ५० कामगारांहून कमी कामगार असलेल्या कारखान्यांची गणना क्षेत्रातील कारखान्यांप्रमाणे दरवर्षी पाहणी केली जाते. तसेच या पाहणीत विद्युत, गॅस उत्पादन व वितरण व इतर सेवा तसेच स्वच्छता, सेवा, दुरुस्ती व वैयक्तिक सेवा आणि चल चित्रपट यांचाही समावेश होतो. वर्कर्स ॲक्ट, १९६६ खाली येणारे विडी व सिगारेट कारखाने सुद्धा यात अंतर्भूत आहेत. बंद स्वरूपाचे कारखाने सुद्धा विचारात घेतले जातात पण संरक्षण खात्यातील कारखाने, हॉटेल आणि उपाहारगृहे, तेलाचे साठे व वितरण यामध्ये गुंतलेले, तांत्रिक शिक्षण संस्था (विकणे किंवा विनिमय यासाठी उत्पादन न करणाऱ्या) यांचा यात समावेश नाही.

१९.४. उत्पादक भांडवल वर्षाच्या शेवटच्या दिवसाशी निगडीत असून त्यामध्ये स्थिर व खेळत्या भांडवलाचा समावेश असतो. कामगाराची संख्या ही वेगवेगळ्या शीर्षाखालील म्हणजे कामगार, कामगारेतर इ. कामगारांची एकत्रित दैनिक सरासरी संख्या असते आणि त्यामध्ये भरपगारी रजेवर असणाऱ्या म्हणजे वैद्यकीय रजेवर, नैमित्तिक रजेवर व पगारी दीर्घ मुदतीच्या

19. MANUFACTURING

19.1. In this section, statistics regarding working factories, average daily employment, industrial production and some selected industrial characteristics collected in the Annual Survey of Industries is presented.

19.2. The data on working factories, are compiled by the Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, on the basis of data collected by the Chief Inspector of Factories from the factories covered under sections 2 (m) (i), 2 (m) (ii) and sec. 85 of the Factories Act, 1948. The factories using power, which employed 10 or more workers on any day of the preceding 12 months are covered under section 2 (m) (i) and the factories not using power employing 20 or more workers under section 2 (m) (ii). Apart from these two categories, State Government by notification in Official Gazette specifies a number of factories and makes obligatory for such factories to supply statistical information notwithstanding the number of persons employed therein and using or not using power. These factories are covered under section 85 of the Factories Act, 1948. The information relates to the accounting year of factory ending on any day between 1st January to 31st December.

19.3. The statistics relating to Annual Survey of Industries are based on the returns supplied to this Directorate by National Sample Survey Organisation, Government of India, which collects the data from the factories divided in two sectors, *viz.* (i) Census sector, (ii) Non-census sector and returns relate to the accounting year of the factory ending on any day between 1st April to 31st March. In the census sector, factories employing 50 or more workers and using power and factories employing 100 or more workers and not using power are covered on complete enumeration basis every year. The remaining factories are covered in the non-census sector. In the non-census sector, since 1973-74, 50 per cent of the factories are selected every year and thus this sector is covered fully in a block period of two years. The factories in the non-census sector, having less than 50 workers all over India, are treated on par with factories in the census sector. The survey extends to all the manufacturing units including production and distribution of electricity, gas, water and also service industries like sanitary services, repairs services and personal services and motion picture production. The survey extends also to Biri and Cigar units which are covered under Workers Act, 1966. It also includes the factories reported closed. However it excludes defence factories, restaurants and cafes those engaged in storage and distribution of oil, technical training institution not producing anything for sale or exchange.

19.4. *Productive capital* which relates to the last day of the year, consists of fixed and working capital. Number *of persons employed* is the average number of persons employed under various heads, such as workers, other than workers, etc. and it includes persons on leave with pay such as sick leave, casual

रजेवर असणाऱ्या कामगारांचा समावेश असतो. विक्रीसाठी तयार केलेल्या वस्तू व उपवस्तू यांचे मूल्य, ग्राहकांसाठी केलेल्या कामाच्या सेवेचा मोबदला, विकत घेतलेल्या स्थितीमध्येच विकलेल्या मालाचे मूल्य आणि वार्षिक वाहणी घर्षाच्या सुरुवातीला व शेवटी असणाऱ्या अर्ध कच्च्या स्वरूपाच्या मालाच्या साठ्यामधील मूल्यात येणारा फरक इत्यादींचा समावेश ' एकूण उत्पादन ' यात असतो. मूल्यवृद्धी ही उत्पादन मूल्यातून, उत्पादन खर्च व मूल्यघट वजा करून काढली जाते.

leave or paid vacation. *Gross output* represents value of products and by-products manufactured for sale, work done for customers and a sale value of goods sold in the same condition as purchased and is adjusted for the difference in stoks of semi-finished goods at the beginning and at the end of the survey year. *Value added* by manufacture is computed by deducting from the gross ex-factory value of output the gross value of input, value added is not of depreciation.

सत्यमेव जयते

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.1

नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या/Number of Registered Factories

(1989-90 and 1990-91)

अ. क्र. Serial No.	जिल्हा	विभाग २ (एम) (१) Under Section 2 (m) (i)		विभाग २ (एम) (२) Under Section 2 (m) (ii)		विभाग ८५ Under Section 85		एकूण (संख्या) Total (No.)		कामगारांची सरासरी (संख्या) Average number of workers employed		District
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	8,102	8,078	224	208	750	807	9,076	9,093	4,62,956	4,44,834	Greater Bombay
2	ठाणे ..	2,091	2,133	100	103	390	467	2,581	2,705	1,22,244	1,25,703	Thane
3	रायगड ..	260	287	20	1	22	75	302	363	23,024	30,054	Raigad
4	रत्नागिरी ..	133	153	3	2	42	54	178	209	6,004	6,628	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	78	81	8	10	63	64	149	155	2,815	2,765	Sindhudurg
6	नाशिक ..	699	745	8	8	369	360	1,076	1,113	52,072	54,304	Nashik
7	धुळे ..	203	245	1	1	128	128	332	374	11,254	11,925	Dhule
8	जळगाव ..	438	467	14	17	230	242	682	726	26,687	26,926	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	303	312	7	7	211	215	521	534	26,950	26,557	Ahmednagar
10	पुणे ..	1,932	2,016	90	81	510	510	2,532	2,607	1,39,121	1,46,338	Pune
11	सातारा ..	209	187	1	1	90	88	300	276	18,841	17,488	Satara
12	सांगली ..	282	286	5	6	260	261	547	553	16,865	17,992	Sangli
13	सोलापूर ..	325	323	11	10	2,146	2,242	2,482	2,575	30,154	29,702	Solapur
14	कोल्हापूर ..	731	759	37	33	463	454	1,231	1,246	38,014	40,411	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	363	366	3	3	168	168	534	537	32,614	35,709	Aurangabad
16	जालना ..	123	121	..	..	37	38	160	159	5,763	5,469	Jalna
17	परभणी ..	86	86	..	..	37	38	123	124	3,026	4,289	Parbhani
18	बीड ..	70	70	..	..	51	53	121	123	5,830	4,619	Beed
19	नांदेड ..	97	98	2	2	62	64	161	164	9,052	9,353	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	26	26	..	..	11	11	37	37	2,693	2,258	Osmanabad
21	लातूर ..	29	28	..	..	12	12	41	40	4,428	3,636	Latur
22	बुलढाणा ..	118	118	1	1	90	90	209	209	8,401	6,032	Buldhana
23	अकोला ..	240	240	4	4	132	133	376	377	12,861	13,288	Akola
24	अमरावती ..	211	212	3	3	129	129	343	344	8,011	8,713	Amravati
25	यवतमाळ ..	100	101	19	19	57	56	176	176	7,700	7,432	Yavatmal
26	वर्धा ..	86	88	..	..	50	51	136	139	9,305	9,288	Wardha
27	नागपूर ..	769	809	23	17	763	790	1,551	1,616	50,691	49,352	Nagpur
28	भंडारा ..	165	167	..	..	323	331	488	498	7,010	7,327	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	107	116	..	..	191	204	298	320	14,084	13,556	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	13	15	1	..	57	58	71	73	695	703	Gadchiroli
	एकूण ..	18,385	18,733	585	537	7,844	8,195	26,814	27,465	11,60,065	11,62,651	Total

आधार :—औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, मुंबई.

Source :—Directorate of Industrial Safety and Health, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.2 (A)

निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मासिक)

Production and employment of Manufacturing industries (Series)

(1989-90)

अनुक्रमांक Sr. No.	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of Units	एकूण रोजगार Total Employment	एकूण गुंतवणूक (लाख रुपये) Total Investment (Lakh Rs.)	एकूण उत्पादन (लाख रुपये) Total Production (Lakh Rs.)	Industry Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	खाद्य गट (२०-२१)	1,500	1,23,266	2,63,171	5,33,554	Food products (20-21)
2	पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ (२२)	329	57,048	26,194	65,199	Beverages, tobacco and related products (22)
3	सुती कापड (२३)	941	1,63,665	1,01,465	1,95,668	Cotton textiles (23)
4	लोकर, रेशीम व मनुष्यनिर्मित तंतूचे कापड (२४)	836	69,193	87,681	1,91,746	Wool, Silk and man made fibre textiles (24)
	ताग व इतर वनस्पतीजन्य तंतूचे कापड (कापूस व काथ्या सोडून) (२५)					Jute and other vegetable fibre textiles (except cotton and coir) (25)
5	कापडाच्या वस्तू (परिधान करण्याच्या वस्तू-सहित) (२६)	694	23,308	24,123	82,825	Textile products (including Wearing apparel) (26)
6	लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर इत्यादि (२७)	290	5,267	3,622	7,816	Wood and wood products, furniture and fixtures (27)
7	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग (२८)	1,145	56,941	72,508	1,32,709	Paper and paper prodcuts and printing, publishing and allied industries (28)
8	कातडी व कातड्याच्या, केसाळ कातड्याच्या व कातड्याच्या पर्यायी वस्तू (२९)	89	4,374	4,917	11,428	Leather and products of leather, fur and substitutes of leather (29)
9	मूलभूत रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ सोडून) (३०)	1,192	1,30,513	5,77,731	10,03,990	Basic Chemicals and Chemical products (except products of petroleum and coal) (30)
10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणू इंधनाची प्रक्रिया (३१)	998	44,195	1,76,575	4,99,692	Rubber, Plastic, Petroleum and coal products and processing of nuclear fuels (31)
11	अधातू खनिज पदार्थ (३२)	1,000	42,795	68,951	1,00,711	Non-metallic mineral products (32)
12	मूलभूत धातू व मिश्र धातू (३३)	709	64,718	2,26,828	4,10,713	Basic metal and alloys industries (33)
13	धातूच्या वस्तू व सुटे भाग यंत्रे व सामग्री सोडून (३४)	1,449	51,089	58,572	1,44,851	Metal products and parts except Machinery and equipment (34)
14	परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्रसामग्री (३५-३६)	2,471	1,69,434	3,38,353	6,90,962	Machinery and equipment other than transport equipment (35-36)
15	परिवहन सामग्री व सुटे भाग (३७)	475	83,365	2,26,647	3,82,253	Transport equipment and parts (37)
16	उत्पादन करणारे इतर उद्योग (३८)	482	21,974	34,812	78,348	Other manufacturing Industries (38)
17	इतर	691	1,49,823	7,30,442	5,09,909	Others
	सर्व उद्योग . .	**15,291**	**12,60,968**	**30,22,592**	**50,42,374**	**All Industries.**

आधार .—औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, मुंबई.

Source .—Directorate of Industrial Safety and Health, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE NO. 19.2 (B)

निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका)

Production and employment of Manufacturing Industries (Series)

(1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	उद्योग गट		कारखान्यांची संख्या No. of Units	एकूण रोजगार Total Employment	एकूण गुंतवणूक (लाख रुपये) Total Investment (Lakh Rs.)	एकूण उत्पादन (लाख रुपये) Total Production (Lakh Rs.)	Industry Group	
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(2)	
1	खाद्य गट	(२०-२१)	1,492	1,29,402	2,94,533	6,29,068	Food products	(20-21)
2	पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ	(२२)	293	66,531	31,623	73,870	Beverages, tobacco and related products	(22)
3	सुती कापड	(२३)	894	1,62,943	1,17,283	2,34,761	Cotton textiles	(23)
4	लोकर, रेशीम व मनुष्यनिर्मित तंतूचे कापड	(२४)	788	64,941	84,523	1,98,728	Wool, Silk and manmade fibre textiles	(24)
	ताग व इतर वनस्पतीजन्य तंतूचे कापड (कापूस व काथ्या सोडून)	(२५)	00	00	00	00	Jute and other vegetable fibre textiles except cotton and coir	(25)
5	कापडाच्या वस्तू (परिधान करण्याच्या वस्तू-सहित)	(२६)	705	24,161	26,482	91,709	Textile products (including Wearing apparel)	(26)
6	लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर इत्यादि	(२७)	254	3,996	3,435	6,820	Wood and wood products, furniture and fixtures	(27)
7	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग	(२८)	1,092	52,438	83,038	1,41,447	Paper and paper prodcuts and printing, publishing and allied industries	(28)
8	कातडी व कातडयाच्या, केसाळ कातडयाच्या व कातडयाच्या पर्यायी वस्तू	(२९)	83	4,097	6,707	14,980	Leather and products of leather, fur and substitutes of leather	(29)
9	मूलभूत रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)	(३०)	1,225	1,31,033	7,19,158	10,91,003	Basic Chemicals and Chemical products (except products of petroleum and coal)	(30)
10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणू इंधनाची प्रक्रिया	(३१)	1,015	45,580	2,34,878	10,14,634	Rubber, Plastic, Petroleum and coal products and processing of nuclear fuels	(31)
11	अधातू खनिज पदार्थ	(३२)	1,041	42,809	68,744	1,10,440	Non-metallic mineral products	(32)
12	मूलभूत धातू व मिश्र धातू	(३३)	693	60,547	2,69,608	4,73,976	Basic metal and alloys industries	(33)
13	धातूच्या वस्तू व सुटे भाग यंत्रे व सामग्री सोडून	(३४)	1,389	54,981	89,047	1,89,496	Metal products and parts except Machinery and equipment	(34)
14	परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्रसामग्री	(३५-३६)	2,465	1,72,835	4,05,893	8,17,197	Machinery and equipment other than transport equipment	(35-36)
15	परिवहन सामग्री व सुटे भाग	(३७)	487	83,973	2,21,533	4,62,489	Transport equipment and parts	(37)
16	उत्पादन करणारे इतर उद्योग	(३८)	428	20,878	28,446	54,870	Other manufacturing Industries	(38)
17	इतर		640	1,56,471	8,67,534	5,92,050	Others	
	सर्व उद्योग	..	**14,984**	**12,77,616**	**35,52,465**	**61,97,538**	**All Industries.**	

आधार.—औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Industrial Safety and Health, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.3

खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा

Amount of grants and loan disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Board (Series)

(रुपये हजारात/ Rs. in Thousand)

अ. क्र. Sr. No.	उद्योग	अनुदान व वितरण रक्कम/Grants and Amount												Industry
		1960-61		1970-71		1980-81		1985-86		1989-90		1990-91		
		अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	खादी	78	249	29	94	616	1,003	30	378	209	3,613	122	4,352	Khadi
2	प्रक्रिया करणारे उद्योग	12	7	3	34	113	227	29	1,769	205	6,431	125	5,155	Processing C. and P.
3	ग्रामीण तेल उद्योग	165	515	31	1,401	6	3,359	..	16,561	301	27,452	214	28,808	Village Oil Industry
4	ग्रामीण कातडी उद्योग	20	44	16	187	127	1,622	125	4,344	749	6,538	55	6,194	Village leather Industry
5	आगपेटी लघु उद्योग	..	..	..	..	85	514	4	527	20	1,565	6	1,214	Cottage Match Industry
6	गूळ व खांडसरी उद्योग	181	122	10	96	..	206	..	225	..	1,201	..	4,827	Gur and Khandasari Industry
7	ताड गूळ उद्योग	34	9	10	160	..	..	11	61	64	554	90	946	Palm Gur Industry
8	अखाद्य तेले व साबण उद्योग	6	92	10	55	28	131	61	1,027	62	1,237	..	1,546	Non-edible Oil and Soap
9	हाताने तयार करणारे कागद उद्योग ..	120	107	123	320	232	833	228	175	1,306	1,545	801	2,119	Handmade paper Industry
10	मधु मक्षिका पालन उद्योग	77	17	3	58	7	50	6	127	208	200	50	660	Bee keeping Industry
11	ग्रामीण कुक्कुट पालन उद्योग	7	5	12	558	189	1,955	13	3,900	148	5,993	85	7,170	Village Poultry Industry
12	तंतु उद्योग	..	..	9	31	4	42	8	243	95	894	97	1,233	Fibre Industry
13	सुतार व लोहार उद्योग	..	..	18	117	162	2,417	352	7,148	865	13,764	404	16,588	Carpentry and Blacksmithy Industry
14	गोबर गॅस उद्योग	..	..	309	467	12	..	..	7,148	..	..	..	..	Gobar Gas Industry
15	चुना तयार करणारे उद्योग	..	..	1	16	20	268	15	512	16	1,641	1	2,175	Lime Manufacturing Industry
16	ग्रामोद्योग विक्री भांडार	3	3	52	5	10	34	6	18	734	9,597	159	12,672	Gramodyog Sales Depot
17	बेत व बांबू उद्योग	..	..	..	81	2	131	7	556	81	975	109	881	Cane and Bamboo Industry
18	ॲल्युमिनियम	..	..	..	78	..	95	95	546	..	1,234	..	2,065	Alluminium
19	औषध व जडीबुटी गोळा करणे ..	..	..	..	..	..	..	..	160	..	388	..	418	Collection of Medicinal and plants
20	फळावरील प्रक्रिया	..	..	..	..	..	554	1	590	12	1,664	..	4,741	Fruit processing
21	गोंद व राळ तयार करणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gum and Resins
22	काथ उद्योग	..	..	..	..	..	245	..	1,312	33	2,143	16	3,274	Kath Industry
23	ग्रामीण उद्योगाकरिता गोदामे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Village Industries Godowns
24	पॉली वस्त्र	..	..	..	..	..	..	..	1	..	..	..	..	Poly Vastra
25	इतर	9	..	96	..	225	..	89	..	270	6,897	264	12,209	Others
	एकूण ..	712	1,170	732	4,758	1,833	13,686	985	40,180	5,378	95,526	2,598	1,19,247	Total

आधार.—महाराष्ट्र राज्य खादी ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Khadi and Village Industries Board, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE NO. 19.4

औद्योगिक क्षेत्रातील भू-खंड विकास/Industrial area Estate developed
(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष/ Year जिल्हा	भूखंडाची संख्या No. of Estates		औद्योगिक वापरासाठी संपादित क्षेत्र Industrial area acquired हेक्टर/Hectare		औद्योगिक वापरासाठी भूखंड Industrial plots विकसीत Developed		वाटप केलेले Allotted		District
(1)	(2)	(3)		(4)		(5)		(6)		(2)
	1970-71	33		837.68		159		409		
	1980-81	59		743.55		1,755		2,137		
	1985-86	73		918.89		814		1,300		
	1986-87	85		415.57		673		1,009		
	1987-88	85		258.54		1,462		1,946		
	1988-89	59		24,129.31		23,611		17,432		
		A	B	A	B	A	B	A	B	
1	बृहन्मुंबई ..	1	1	129.96	129.96	282	282	280	280	Greater Bombay
2	ठाणे ..	10	9	5,441.41	*5,433.59	5,421	*5,377	4,668	*4,625	Thane
3	रायगड ..	4	4	2,550.12	2,550.12	1,520	1,250	914	988	Raigad
4	रत्नागिरी ..	4	4	1,416.11	1,416.11	980	980	520	520	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1	1	285.75	285.75	220	220	138	138	Sindhudurg
6	नाशिक ..	2	2	1,157.98	1,157.98	1,923	1,923	1,805	1,805	Nashik
7	धुळे ..	1	1	400.35	400.35	234	234	184	184	Dhule
8	जळगाव ..	1	1	752.22	752.22	898	898	657	657	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	2	2	1,355.32	1,355.32	868	868	532	542	Ahmednagar
10	पुणे ..	2	2	1,362.10	1,362.10	2,753	2,753	2,650	2,650	Pune
11	सातारा ..	2	2	377.19	377.19	588	586	490	490	Satara
12	सांगली ..	2	2	609.88	609.88	941	941	810	810	Sangli
13	सोलापूर ..	1	1	507.18	507.18	598	598	594	594	Solapur
14	कोल्हापूर ..	2	2	546.14	546.14	972	972	874	874	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	4	4	2,657.61	2,657.61	1,767	1,767	1,639	1,639	Aurangabad
16	जालना ..	2	2	208.68	208.68	352	352	301	301	Jalna
17	परभणी ..	1	1	95.74	95.74	154	154	115	115	Parbhani
18	बीड ..	1	1	68.53	68.53	113	113	113	113	Beed
19	नांदेड ..	1	1	310.43	310.43	382	382	300	300	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	1	100.58	100.58	138	138	51	51	Osmanabad
21	लातूर ..	1	1	263.26	263.26	633	633	403	403	Latur
22	बुलढाणा ..	1	1	201.29	201.29	261	261	151	151	Buldhana
23	अकोला ..	1	1	305.53	305.53	417	417	375	375	Akola
24	अमरावती ..	1	1	180.13	180.13	337	377	286	286	Amravati
25	यवतमाळ ..	2	2	244.73	244.73	248	248	128	128	Yavatmal
26	वर्धा ..	1	1	595.10	595.10	204	204	173	173	Wardha
27	नागपूर ..	2	2	866.03	866.03	1,230	1,230	1,059	1,059	Nagpur
28	भंडारा ..	2	2	378.01	378.01	216	216	88	88	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	2	2	623.48	623.48	307	307	192	192	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1	1	83.97	83.97	25	25	17	17	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	59	58	24,074.81	24,066.99	24,982	24,706	20,505	20,548	Maharashtra State

A = 1989-90
B = 1990-91

टीप.—*मीरा औद्योगिक क्षेत्र १९९०-९१ मध्ये मुंबई महानगरपालिकेकडे हस्तांतरित करण्यात आलेले आहे.
Note.—*Mira Industrial Estate handedover to Bombay Municipal Corporation in 1990-91.

आधार—मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ,मुंबई.
Source.—Chief Engineer, Maharashtra Industrial Development Corporation, Bombay.

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक/

चालू कारखान्यांच्या कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	कामगार 1-9 workers		कामगार 10-19 workers		कामगार 20-49 workers		कामगार 50-99 workers		कामगार 100-499 workers	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	2,709	16,966	2,601	34,377	1,656	47,875	424	29,257	425	87,508
2	ठाणे	576	3,322	460	6,405	430	13,046	188	12,932	169	34,780
3	रायगड	68	387	35	506	40	1,305	26	1,842	45	9,652
4	रत्नागिरी	58	271	35	509	37	1,099	19	1,291	11	2,259
5	सिंधुदुर्ग	66	247	23	304	27	821	12	893	3	550
6	नाशिक	454	2,120	334	4,521	144	4,293	51	3,511	44	10,280
7	धुळे	171	775	77	1,112	31	936	16	1,082	13	3,358
8	जळगाव	286	1,072	144	1,750	94	2,842	35	2,424	30	6,654
9	अहमदनगर	237	1,000	103	1,350	74	2,292	19	1,294	43	10,806
10	पुणे	730	3,843	711	606	586	16,560	183	12,253	151	33,667
11	सातारा	93	327	46	647	46	1,460	23	1,490	25	5,594
12	सांगली	272	994	111	1,465	67	1,985	26	1,797	10	2,970
13	सोलापूर	1,757	6,127	62	838	27	837	23	1,529	14	3,899
14	कोल्हापूर	502	2,621	271	3,491	152	4,443	44	3,061	39	8,548
15	औरंगाबाद	189	823	91	1,227	85	2,663	50	3,617	52	10,524
16	जालना	52	239	28	387	46	1,483	17	1,222	7	1,797
17	परभणी	37	146	5	64	34	1,069	30	1,811	8	836
18	बीड	59	303	19	273	19	647	7	494	4	1,110
19	नांदेड	60	238	17	188	19	557	28	1,594	11	2,274
20	उस्मानाबाद	11	47	1	19	2	41	8	452	8	1,347
21	लातूर	5	19	10	115	7	164	4	220	7	2,605
22	बुलढाणा	84	331	21	263	7	1,591	18	1,130	16	2,627
23	अकोला	144	670	54	728	35	1,096	49	2,789	19	3,171
24	अमरावती	159	665	54	655	41	1,472	19	1,253	16	3,045
25	यवतमाळ	59	266	16	200	48	1,735	17	1,323	14	2,412
26	वर्धा	51	228	9	134	34	1,103	18	1,179	16	2,432
27	नागपूर	708	3,219	197	2,722	173	5,412	80	5,783	74	16,172
28	भंडारा	362	1,756	56	643	41	1,333	3	212	8	1,900
29	चंद्रपूर	189	737	15	204	47	1,540	18	1,285	11	1,964
30	गडचिरोली	53	204	3	41	6	202	1	61	1	187
	एकूण ..	**10,201**	**49,963**	**5,609**	**74,744**	**4,095**	**1,21,902**	**1,456**	**99,081**	**1,294**	**2,74,928**

आधार.–मुख्य निरिक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./

MANUFACTURING

TABLE No. 19.5 (A)

Distribution of working factories according to working strength (1989)

कामगार 500-999 workers		कामगार 1,000-4,999 workers		५००० व त्याहून अधिक कामगार 5,000 and above workers		एकूण Total		District
F	W	F	W	F	W	F	W	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
68	46,817	81	1,55,503	7	44,653	7,971	4,62,956	Greater Bombay
36	26,934	10	24,825	..	..	1,869	1,22,244	Thane
5	3,641	4	5,691	..	..	223	23,024	Raigad
1	575	...	..	..	..	161	6,004	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	131	2,815	Sindhudurg
7	5,000	12	22,347	..	..	1,046	52,072	Nashik
3	1,931	1	2,060	..	..	312	11,254	Dhule
6	3,346	6	8,599	..	..	601	26,687	Jalgaon
8	5,657	3	4,551	..	..	487	26,950	Ahmednagar
27	19,457	14	24,767	2	18,968	2,404	1,39,121	Pune
2	1,373	5	7,950	..	..	240	18,841	Satara
5	3,011	3	4,643	..	..	494	16,865	Sangli
8	5,681	5	11,243	..	..	1,896	30,154	Solapur
5	3,540	8	12,310	..	..	1,021	38,014	Kolhapur
9	6,108	2	2,236	1	5,416	479	32,614	Aurangabad
1	635	..	..	..	..	151	5,763	Jalna
..	..	..	..	..	..	114	3,926	Parbhani
2	1,326	1	1,677	..	..	111	5,830	Beed
1	891	2	3,310	..	..	138	9,052	Nanded
1	787	..	..	..	..	31	2,693	Osmanabad
..	..	1	1,305	..	..	34	4,428	Latur
1	951	1	1,508	..	..	188	8,401	Buldhana
5	3,286	1	1,121	..	..	307	12,861	Akola
1	921	..	..	..	..	290	8,011	Amravati
2	1,764	..	..	..	..	156	7,700	Yavatmal
..	..	3	4,229	..	..	131	9,305	Wardha
14	9,916	3	7,467	..	..	1,249	50,691	Nagpur
2	1,166	..	..	..	..	472	7,010	Bhandara
2	1,524	4	6,830	..	..	286	14,084	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	64	695	Gadchiroli
222	**1,56,238**	**170**	**3,14,172**	**10**	**69,037**	**23,057**	**11,60,065**	**Total**

Source .—The Chief Inspector of Factories, Govt of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक/

चालू कारखान्यांच्या कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	कामगार 1-9 workers		कामगार 10-19 workers		कामगार 20-49 workers		कामगार 50-99 workers		कामगार 100-499 workers	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	2,691	16,610	2,909	34,590	1,634	46,937	428	29,477	425	88,575
2	ठाणे	638	3,681	457	6,404	427	13,044	203	13,741	178	36,969
3	रायगड	80	451	67	976	57	1,886	44	3,034	46	9,216
4	रत्नागिरी	76	361	44	612	36	1,029	25	1,725	12	2,326
5	सिंधुदुर्ग	69	295	24	338	24	826	11	795	3	511
6	नाशिक	452	2,099	356	4,794	161	4,855	51	3,743	48	11,364
7	धुळे	165	725	102	1,416	45	1,178	18	1,201	10	2,447
8	जळगाव	279	1,135	196	2,372	109	3,478	31	2,107	26	5,458
9	अहमदनगर	261	1,152	89	1,218	73	2,228	24	1,621	43	10,488
10	पुणे	776	4,023	680	9,219	566	16,032	176	11,811	151	33,595
11	सातारा	105	402	50	718	50	1,548	22	1,481	22	4,963
12	सांगली	271	1,011	128	1,686	72	2,145	25	1,722	13	2,672
13	सोलापूर	1,768	6,401	56	737	30	968	25	1,656	13	3,743
14	कोल्हापूर	504	2,629	332	4,302	133	3,965	49	3,376	36	8,154
15	औरंगाबाद	185	820	99	1,393	82	2,697	51	3,619	57	11,034
16	जालना	43	194	29	391	43	1,389	14	902	9	2,041
17	परभणी	35	161	4	54	23	711	35	1,951	13	1,412
18	बीड	58	293	23	324	12	401	10	599	5	1,359
19	नांदेड	51	246	4	48	30	760	33	1,909	12	2,599
20	उस्मानाबाद	10	48	1	16	8	208	5	265	3	944
21	लातूर	5	33	5	54	9	214	3	192	4	1,244
22	बुलढाणा	71	233	23	310	34	1,074	21	1,352	13	2,245
23	अकोला	127	587	52	652	46	1,367	32	2,211	35	4,812
24	अमरावती	160	648	45	573	33	1,111	12	818	26	4,646
25	यवतमाळ	58	225	27	345	16	544	25	1,494	19	3,156
26	वर्धा .. .	50	228	10	136	31	1,021	15	833	21	3,008
27	नागपूर	735	3,315	210	2,840	169	5,293	71	5,003	78	16,813
28	भंडारा	353	1,706	70	818	26	745	9	559	10	2,258
29	चंद्रपूर	200	798	14	186	44	1,432	25	1,658	9	1,776
30	गडचिरोली	57	215	3	41	5	120	1	79	1	248
	एकूण ..	10,333	50,725	5,809	77,563	4,028	1,19,206	1,494	1,00,934	1,341	2,80,076

F = कारखाने/

W = कामगार/

आधार.–मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

IMAUFACTURING

TABLE No. 19.5 (B)

Distribution of working factories according to working strength (1990)

कामगार 500-999 workers		कामगार 1,000-4,999 workers		५००० व त्यापेक्षा अधिक कामगार 5,000 and above workers		एकूण Total		District
F	W	F	W	F	W	F	W	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
68	48,129	71	1,36,238	7	44,278	7,933	4,44,834	Greater Bombay
38	28,185	9	23,679	..	..	1,950	1,25,703	Thane
6	4,615	5	9,876	..	..	305	30,054	Raigad
1	575	..	..	..	..	194	6,628	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	131	2,765	Sindhudurg
6	4,918	12	22,531	..	..	1,086	54,304	Nashik
3	1,934	2	3,024	..	..	345	11,925	Dhule
6	3,757	6	8,619	..	..	653	26,926	Jalgaon
10	7,383	1	2,467	..	..	501	26,557	Ahmednagar
29	20,520	16	29,302	2	21,836	2,396	1,46,338	Pune
4	2,942	4	5,434	..	..	257	17,488	Satara
7	4,343	3	4,413	..	..	519	17,992	Sangli
9	5,249	5	10,948	..	..	1,906	29,702	Solapur
8	5,674	8	12,311	..	..	1,070	40,411	Kolhapur
12	8,519	1	1,313	1	6,314	488	35,709	Aurangabad
1	552	..	..	..	..	139	5,469	Jalna
..	..	..	..	..	..	110	4,289	Parbhani
1	619	1	1,024	..	..	110	4,619	Beed
1	934	2	2,857	..	..	133	9,353	Nanded
1	777	..	..	..	..	28	2,258	Osmanabad
1	603	1	1,296	..	..	28	3,636	Latur
1	818	..	..	..	..	163	6,032	Buldhana
5	3,659	..	..	..	..	297	13,288	Akola
1	917	..	..	..	..	277	8,713	Amravati
2	1,668	..	..	..	..	147	7,432	Yeotmal
..	..	3	4,062	..	..	130	9,288	Wardha
13	8,668	3	7,420	..	..	1,279	49,352	Nagpur
2	1,241	..	..	..	..	470	7,327	Bhandara
3	2,324	3	5,382	..	..	298	13,556	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	67	703	Gadchiroli
239	1,69,523	156	2,92,196	10	72,428	23,410	11,62,651	Total

Factories

Workers

Source : The Chief Inspector of Factories, Govt. of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक/

३१ डिसेंबर १९८९ रोजी संपणाऱ्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या/

उद्योग गट :–		20-21		22		23		24		25	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अन्न पदार्थांचे उत्पादन Food products		पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन Beverages Tobbaco and Tobbaco products		सुती कापडाचे उत्पादन Cotton Textile		लोकर, रेशीम व कृत्रिम वस्तूंच्या कापडाचे उत्पादन Wool, silk & synthetic fibre Textile		तागाच्या व अंबाडीच्या तंतूंच्या कापडाचे उत्पादन Jute, Hemp and Mesta Textile	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	301	17,202	11	3,493	198	1,03,917	754	22,608	3	46
2	ठाणे	109	4,181	6	660	108	4,899	167	8,435	4	189
3	रायगड	17	567	3	398	2	412	5	1,964	..	..
4	रत्नागिरी	25	744	2	115	2	284	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	23	823	1	50	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	114	6,883	9	201	81	2,093	17	241	..	..
7	धुळे	94	4,105	1	663	16	3,026	..	..	..	..
8	जळगाव	183	5,398	5	395	39	6,267	8	1,299	..	..
9	अहमदनगर	69	9,750	13	1,705	6	1,417	1	25	1	10
10	पुणे	136	8,156	15	908	89	1,620	4	98	..	..
11	सातारा	24	9,055	2	488	3	90	..	..	..	..
12	सांगली	61	6,138	1	15	106	3,124	..	..	..	..
13	सोलापूर	146	5,694	4	114	1,383	18,164	..	..	1	9
14	कोल्हापूर	73	9,510	8	369	261	11,622	2	28	..	..
15	औरंगाबाद	20	4,470	4	340	23	2,908	7	763	..	..
16	जालना	33	1,636	..	..	41	1,812	..	..	..	..
17	परभणी	20	842	..	..	47	2,473	..	..	..	..
18	बीड	16	2,385	..	..	13	436	..	..	..	..
19	नांदेड	17	1,734	..	..	37	5,012	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद	7	1,167	..	..	4	1,037	..	..	..	..
21	लातूर	7	2,255	..	..	9	1,393	..	..	..	..
22	बुलढाणा	42	1,579	..	..	55	5,663	..	..	..	..
23	अकोला	83	1,577	..	..	76	8,123	..	..	..	..
24	अमरावती	55	1,205	..	..	43	4,892	..	..	..	..
25	यवतमाळ	11	547	..	..	53	4,618	1	855	..	..
26	वर्धा	12	322	..	..	48	7,402	1	45	..	..
27	नागपूर	108	4,013	21	782	27	9,572	5	113	1	47
28	भंडारा	284	2,299	1	10	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	104	474	..	..	10	755	..	..	..	..
30	गडचिरोली	45	182	..	..	..	..	..	..	..	..
	एकूण	2,239	1,14,893	107	10,706	2,780	2,13,031	972	36,474	10	301

MANUFACTURING

TABLE No. 19.6 (A)

Number of working Factories and average daily employment in Major groups of Industries during the year ending 31 st Dec. 1989

26		27		28		29		30		31		Industry Group
कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वापरावयाच्या वस्तू) Textile products (including apparel other than footwear)		लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन Wood and wood product furniture and fixture		कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग Paper and paper products and printing, publishing and Allied Industries		कातडी आणि कातड्याच्या व केसाळ कातड्याच्या वस्तूचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून) Leather and leather and fur-products (except repairs)		रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन Rubber, plastic, petroleum and coal products		रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडून) Chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal)		District
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(2)
634	16,755	372	3,051	676	19,361	48	1,093	702	25,257	575	42,059	Greater Bombay
23	1,047	86	1,117	55	2,528	4	154	133	5,538	399	36,065	Thane
2	60	2	7	9	849	1	237	9	683	73	9,510	Raigad
2	13	27	75	7	114	..	..	11	135	26	931	Ratnagiri
1	35	49	151	1	25	..	..	3	27	8	83	Sindhudurg
8	408	203	830	48	9,702	2	38	45	4,074	50	1,872	Nashik
..	..	62	193	4	192	..	..	9	127	10	760	Dhule
5	114	132	658	14	743	1	576	39	925	36	988	Jalgaon
2	221	128	388	18	975	1	22	6	305	27	1,401	Ahmednagar
29	1,290	268	1,771	140	5,357	5	75	83	4,172	184	10,787	Pune
1	60	73	204	8	558	..	..	9	147	9	220	Satara
1	31	118	358	18	238	..	..	5	52	18	310	Sangli
4	42	130	373	17	291	2	40	18	188	11	150	Solapur
1	4	143	465	30	869	2	49	20	342	36	834	Kolhapur
4	23	103	365	29	1,261	5	174	30	2,091	46	3,087	Aurangabad
2	22	22	81	1	20	..	..	3	44	2	52	Jalna
1	9	29	150	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	..	35	157	2	25	1	63	2	27	3	19	Beed
..	..	48	192	2	43	..	..	..	..	4	296	Nanded
..	..	11	47	1	21	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	4	14	2	70	..	..	..	..	..	..	Latur
..	..	68	238	..	..	..	..	..	..	..	..	Buldhana
4	99	94	404	6	82	..	..	1	208	5	211	Akola
2	24	124	457	3	37	2	84	1	3	8	120	Amravati
..	..	50	293	2	28	..	..	..	..	2	104	Yavatmal
2	168	34	193	1	18	1	20	2	45	5	573	Wardha
3	27	472	2,552	65	3,300	2	34	34	1,988	71	2,264	Nagpur
..	..	81	378	4	747	2	40	2	26	12	193	Bhandara
..	..	65	434	5	3,505	1	28	1	69	7	365	Chandrapur
..	..	7	68	1	187	..	..		..	..	..	Gadchiroli
731	**20,452**	**3,040**	**15,664**	**1,169**	**51,146**	**80**	**2,727**	**1,168**	**46,473**	**1,627**	**1,13,254**	**Total**

तक्ता क्रमांक/

उद्योग गट :-		32		33		34		35		36		37	
अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	अधातु खनिज पदार्थांचे उत्पादन Non-metallics Mineral products		मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन Basic Metal and Alloys Industries		धातूच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून) Metal products and parts (except Machinery & Transport equipments)		यंत्रसामग्री, यांत्रिकी हत्यार आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्रसामग्री सोडून) Machinery, Machine Tools and parts (except Electrical Machinery)		विद्युत यंत्रसामग्री, साधने, उपकरण पुरवठा व सुटे भाग Machinery Apparatus Appliances and supplies and parts		परिवहन सामग्री व सुटे भाग Transport Equipment and parts	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)
1	बृहन्मुंबई ..	184	9,205	244	21,889	954	20,571	738	31,215	601	35,089	140	48,341
2	ठाणे ..	81	3,290	104	11,492	142	7,415	170	13,442	92	11,292	30	4,554
3	रायगड ..	13	959	26	4,086	4	357	4	187	4	467	1	320
4	रत्नागिरी ..	16	588	6	887	7	269	3	104	5	171	..	..
5	सिंधुदुर्ग ..	20	536	4	275	5	85	3	36	..	..	..	..
6	नाशिक ..	77	2,012	38	2,357	90	2,839	49	1,439	58	5,060	26	7,660
7	धुळे ..	35	684	4	76	..	..	..	..	1	8	1	19
8	जळगाव ..	30	347	9	550	14	212	7	3,297	16	603	3	1,679
9	अहमदनगर ..	38	995	18	1,635	24	977	33	1,244	21	1,877	15	2,589
10	पुणे ..	166	6,789	108	9,658	306	6,272	332	32,126	228	14,719	52	25,400
11	सातारा ..	16	564	14	590	11	1,116	24	2,200	6	504	8	1,296
12	सांगली ..	41	770	34	3,010	11	208	22	795	13	314	..	..
13	सोलापूर ..	21	321	15	1,943	23	122	14	385	7	58	..	..
14	कोल्हापूर ..	81	1,170	99	5,124	29	467	88	3,957	17	322	8	147
15	औरंगाबाद ..	26	967	28	2,032	30	1,947	31	2,386	20	1,219	7	7,012
16	जालना ..	3	73	12	554	4	540	3	308	1	36	..	..
17	परभणी ..	4	95	..	..	1	20	..	..	..	..	..	..
18	बीड ..	10	255	..	..	1	14	1	6	2	28	..	..
19	नांदेड ..	7	399	1	186	6	240	2	156	1	20	..	..
20	उस्मानाबाद ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	लातूर ..	3	92	..	..	1	22	2	27	..	..	..	..
22	बुलढाणा ..	5	126	..	..	3	97	1	20	..	..	..	..
23	अकोला ..	10	318	1	55	3	74	2	166	..	..	..	..
24	अमरावती ..	12	271	..	..	3	79	5	114	5	54	..	..
25	यवतमाळ ..	22	555	..	..	1	40	..	..	..	..	..	..
26	वर्धा ..	2	27	4	95	..	..	1	21	..	..	1	20
27	नागपूर ..	89	7,274	66	7,333	50	2,359	51	1,719	32	874	9	771
28	भंडारा ..	12	453	6	1,431	39	757	3	94	1	20	2	188
29	चंद्रपूर ..	51	4,871	4	1,412	..	..	2	412	1	15	..	..
30	गडचिरोली ..	5	115	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	एकूण ..	1,080	44,121	845	76,670	1,762	47,099	1,591	95,856	1,132	72,750	303	99,996

F = कारखाने/

W = कामगार/

आधार :-मुख्य कारखाने निरिक्षक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./

TABLE No. 19.6 (A)—*Contd.*

38		39		40		41		42				Industry Group
इतर उत्पादक कारखाने		विद्युत		वायु आणि वाष्प		जल योजना आणि पुरवठा		इतर		एकूण		
Other manufacturing Industries		Electricity		Gas and Steam		Water works and supply		Others		Total		District
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(2)
351	13,076	22	2,239	6	616	17	668	440	25,205	7,971	4,62,956	Greater Bombay
39	2,334	15	1,100	3	114	4	147	95	2,251	1,069	1,22,244	Thane
1	18	7	1,022	..	..	3	115	37	806	223	23,024	Raigad
7	180	3	430	..	..	..	..	12	984	161	6,004	Ratnagiri
1	19	2	26	..	..	..	..	10	644	131	2,815	Sindhudurg
11	191	10	1,751	..	..	4	147	106	2,274	1,046	52,072	Nashik
12	168	5	64	..	..	..	..	58	1,169	312	11,254	Dhule
3	18	13	1,207	..	..	2	64	42	1,347	601	26,687	Jalgaon
2	38	8	125	..	..	4	59	52	1,192	487	26,950	Ahmednagar
45	1,764	17	348	4	246	4	613	189	6,952	2,404	1,39,121	Pune
2	66	11	214	..	..	2	77	17	1,392	240	18,841	Satara
..	..	6	59	..	..	5	102	34	1,341	494	16,865	Sangli
..	..	4	65	1	53	4	152	91	1,990	1,896	30,154	Solapur
6	190	9	200	1	15	5	99	102	2,231	1,021	38,014	Kolhapur
8	281	7	104	..	..	..	..	51	1,184	479	32,614	Aurangabad
..	..	1	17	..	..	..	..	23	568	151	5,763	Jalna
..	..	1	35	..	..	..	..	11	302	114	3,926	Parbhani
..	..	8	1,824	..	..	..	..	17	591	111	5,830	Beed
..	..	1	20	..	..	..	..	12	754	138	9,052	Nanded
1	50	1	19	..	..	..	..	6	352	31	2,693	Osmanabad
..	..	1	20	..	..	..	..	5	535	34	4,428	Latur
..	..	2	37	..	..	..	..	12	641	188	8,401	Buldhana
..	..	3	674	..	..	..	..	19	870	307	12,861	Akola
..	..	11	153	..	..	1	25	15	493	290	8,011	Amravati
..	..	1	15	..	..	..	..	13	645	156	7,700	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	17	356	131	9,305	Wardha
10	268	9	2,753	3	172	2	91	119	2,385	1,249	50,691	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	23	374	472	7,010	Bhandara
..	..	2	1,429	1	30	..	..	31	285	286	14,084	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	6	143	64	695	Gadchiroli
499	**18,641**	**180**	**15,930**	**19**	**1,246**	**57**	**2,359**	**1,665**	**60,256**	**23,057**	**11,60,065**	**Total**

Factories.

Workers.

Source :—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक/

३१ डिसेंबर १९९० रोजी संपलेल्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी-दैनिक कामगारांचा प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या/

उद्योग गट :–		20-21		22		23		24	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अन्न पदार्थांचे उत्पादन Food products		पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ Beverages, Tobbaco & related products		सुती कापडाचे उत्पादन Cotton Textiles		लोकर, रेशीम व मनुष्य निर्मित तंतूचे कापड Wool, silk & man-made fibre Textiles	
		F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	295	17,186	10	3,412	140	92,366	787	25,645
2	ठाणे	122	4,587	7	689	119	5,253	196	9,802
3	रायगड	23	694	2	285	2	397	8	2,775
4	रत्नागिरी	32	872	2	108	2	264	1	10
5	सिंधुदुर्ग	25	788	1	50	1	92	..	..
6	नाशिक	115	6,815	12	309	92	2,072	16	164
7	धुळे	106	5,094	1	16	19	3,164	..	..
8	जळगांव	201	6,039	8	546	39	5,767	9	625
9	अहमदनगर	72	10,108	12	1,612	5	956	1	30
10	पुणे	130	8,492	15	1,014	68	1,566	5	43
11	सातारा	29	7,372	3	596	2	80	1	6
12	सांगली	69	6,702	1	25	117	3,426	..	..
13	कोल्हापूर	156	5,082	3	83	1,395	18,263	..	..
14	सोलापूर	88	11,173	10	390	257	11,673	4	87
15	औरंगाबाद	16	4,764	3	365	22	2,904	16	900
16	जालना	29	1,449	..	..	33	1,561	..	..
17	परभणी	12	574	..	..	50	2,925	..	..
18	बीड	14	1,923	..	..	13	410	..	..
19	नांदेड	19	1,959	..	..	34	4,893	..	..
20	उस्मानाबाद	5	984	..	..	4	918	..	..
21	लातूर	5	1,513	..	..	9	1,388	..	..
22	बुलढाणा	38	1,607	..	..	46	3,655	1	5
23	अकोला	86	1,690	..	..	73	8,641	..	.
24	अमरावती	56	1,303	..	..	43	5,690	..	..
25	यवतमाळ	11	516	..	..	51	5,082	1	754
26	वर्धा	12	277	..	..	49	7,646	..	..
27	नागपूर	110	3,874	23	924	26	8,905	3	33
28	भंडारा	287	2,440	1	20	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	114	577	..	..	11	736	..	..
30	गडचिरोली	47	175	..	..	..	..	..	..
	एकूण	2,324	1,16,629	114	10,444	2,722	2,00,693	1,049	40,879

MANUFACTURING

TABLE No. 19.6 (B)

Number of working Factories and average daily employment in Major groups of Industries during the year ending 31st Dec. 1990

25		26		27		28		29		Industry Group
ताग व इतर वनस्पतीजन्य तंतूचे कापड (कापूस व काथ्या सोडून) Jute & other vegetable fibre textiles (except cotton coir)		कापडाच्या वस्तू (परिधान करण्याच्या वस्तू सहित) Textiles products (including wearing apparel)		लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन Wood & wood products, furniture and fixtures		कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग Paper & paper products & printing, publishing & allied indust.		कातडी व कातड्याच्या, केसाळ कातड्याच्या व कातड्याच्या पर्यायी वस्तू Leather & products of leather, fur & substitutes of leather		District
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
1	20	648	18,124	345	2,639	652	18,870	46	923	Greater Bombay
5	200	24	1,202	90	1,297	57	2,791	4	150	Thane
..	..	3	122	2	7	11	4,204	1	126	Raigad
..	..	3	49	34	112	7	109	..	..	Ratnagiri
..	..	1	35	47	168	1	23	..	..	Sindhudurg
..	..	10	598	200	803	45	10,065	2	38	Nashik
..	..	..	..	64	210	6	84	..	..	Dhule
..	..	4	40	130	354	14	737	..	..	Jalgaon
..	..	3	239	131	404	18	866	1	19	Ahmednagar
..	..	34	1,452	264	1,541	139	5,154	7	147	Pune
..	..	..	..	67	241	8	495	3	728	Satara
..	..	..	..	107	323	26	350	..	..	Sangli
..	..	5	55	126	357	16	296	2	44	Solapur
..	..	2	133	149	490	33	813	2	44	Kolhapur
..	..	1	6	99	350	33	1,467	5	180	Aurangabad
..	..	2	19	20	76	1	19	..	..	Jalna
..	..	..	..	29	189	..	..	..	..	Parbhani
..	..	..	..	36	160	1	10	1	63	Beed
..	..	..	..	43	295	2	44	..	..	Nanded
..	..	..	..	10	48	1	21	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	3	15	2	45	..	..	Latur
..	..	..	..	57	145	..	..	..	..	Buldhana
..	..	4	135	66	368	5	92	..	..	Akola
..	..	1	15	112	351	4	51	1	20	Amravati
..	..	..	..	48	177	2	30	..	..	Yavatmal
..	..	..	..	34	174	2	27	1	20	Wardha
..	..	4	37	477	2,407	70	3,405	2	25	Nagpur
..	..	..	..	77	373	5	824	3	56	Bhandara
..	..	..	..	62	641	5	3,425	1	28	Chandrapur
..	..	..	..	8	47	1	248	..	..	Gadchiroli
6	**220**	**749**	**22,261**	**2,957**	**14,762**	**1,167**	**54,565**	**82**	**2,611**	**Total**

तपशिल क्रमांक/

उद्योग गट –		30		31		32		33		34	
अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा उत्पादन सोडून) Basic chemical & chemical products (except products of petrolium & coal)		रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ, अणू इंधनाची प्रक्रिया Rubber, Plastic, petrolium & coal products processing of nuclear fuels		अधातू खनिज पदार्थ Non-metallic mineral products		मूलभूत धातू व मिश्र धातू Basic metal and alloys industries		धातुच्या वस्तू आणि सुटे भाग (यंत्रे व सामग्री सोडून) Metal products & parts (excepts machinery & equipment)	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	बृहन्मुंबई ..	568	42,495	696	18,494	194	8,882	251	14,656	964	26,617
2	ठाणे ..	413	37,186	141	6,264	83	4,453	105	11,692	146	7,762
3	रायगड ..	103	11,182	17	1,355	16	1,346	33	4,360	12	644
4	रत्नागिरी ..	43	1,632	14	247	17	709	4	91	8	896
5	सिंधुदुर्ग ..	7	81	4	37	19	493	2	157	4	66
6	नाशिक ..	50	2,046	51	4,262	79	2,063	39	2,367	96	2,867
7	धुळे ..	7	797	11	161	42	782	4	60	1	15
8	जळगाव ..	44	1,023	52	1,468	37	703	10	551	20	252
9	अहमदनगर ..	31	891	9	321	40	1,039	17	1,057	29	1,656
10	पुणे ..	176	11,587	94	3,952	152	7,539	85	4,813	392	11,858
11	सातारा ..	11	236	10	202	16	488	15	2,520	11	326
12	सांगली ..	18	202	9	114	44	889	32	1,294	13	241
13	सोलापूर ..	14	245	15	154	17	266	15	2,161	25	165
14	कोल्हापूर ..	41	912	21	344	84	1,125	85	4,985	81	1,474
15	औरंगाबाद ..	41	2,442	40	3,020	26	910	27	2,171	34	2,197
16	जालना ..	2	50	3	34	3	91	14	547	4	537
17	परभणी ..	..	..	..	..	4	162	..	..	1	20
18	बीड ..	4	27	1	14	10	192	..	..	2	30
19	नांदेड ..	5	388	..	..	7	447	4	424	3	22
20	उस्मानाबाद ..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	16
21	लातूर ..	..	..	..	..	1	64	..	..	3	62
22	बुलढाणा ..	..	..	..	..	5	70	1	15	2	56
23	अकोला ..	3	71	1	203	10	273	2	74	2	28
24	अमरावती ..	8	108	1	3	12	189	6	89	1	6
25	यवतमाळ ..	2	20	..	..	18	341	..	..	..	..
26	वर्धा ..	4	551	2	53	3	40	2	54	..	..
27	नागपूर ..	69	2,138	41	2,509	93	7,147	84	7,705	76	2,467
28	भंडारा ..	11	212	2	28	12	420	5	1,749	38	450
29	चंद्रपूर ..	9	371	4	96	49	4,988	5	1,409	1	9
30	गडचिरोली ..	1	29	..	..	4	65	..	..	..	..
	एकूण ..	1,685	1,16,922	1,239	43,335	1,097	46,176	847	65,001	1,970	60,739

TABLE No. 19.6 (B)—*Contd.*

35		36		37		38		39		Industry Group
परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्र सामग्री				परिवहन सामग्री व सुटे भाग		इतर उत्पादक कारखाने		भांडवली वस्तूंची दुरुस्ती		
Machinery & equipment other than transport equipment manufacture of scientific equipment, photographic cinematographic equipment & watches & Clocks is classified in Division 38				Transport equipment and parts		Other manufacturing industries		Repair of capital goods		District
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(2)
669	27,904	610	34,693	146	36,738	374	14,790	50	15,317	Gr. Bombay
159	11,001	88	11,008	29	4,427	41	2,216	1	17	Thane
4	97	10	748	4	130	3	66	..	..	Raigad
3	120	4	154	..	..	5	92	..	..	Ratnagiri
3	51	2	61	1	18	1	19	..	..	Sindhudurg
56	1,742	62	5,537	45	9,522	13	327	..	..	Nashik
..	..	3	42	1	23	21	359	..	..	Dhule
9	3,329	17	703	3	2,146	1	14	..	..	Jalgaon
32	1,204	23	2,153	14	2,667	..	..	11	812	Ahmednagar
292	33,821	222	14,111	46	28,810	43	1,465	34	4,612	Pune
25	1,304	6	441	7	862	1	8	11	931	Satara
25	2,345	15	433	..	..	2	75	2	23	Sangli
1	2	7	62	..	..	2	13	39	1,767	Solapur
62	3,396	13	306	8	319	11	226	1	12	Kolhapur
32	2,664	20	1,822	7	7,874	5	232	1	14	Aurangabad
3	344	1	35	..	..	..	..	1	15	Jalna
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
1	7	2	34	..	..	..	..	..	..	Beed
1	20	1	20	1	250	..	..	..	..	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	1	215	..	..	..	..	Latur
..	..	..	..	..	..	..	..	6	258	Buldhana
2	57	..	..	..	..	..	..	8	515	Akola
1	7	5	53	..	..	..	..	11	570	Amravati
..	..	..	..	..	..	..	..	6	469	Yavatmal
1	20	..	..	1	11	..	..	5	285	Wardha
17	594	37	848	3	49	9	290	38	2,611	Nagpur
..	..	1	10	5	378	..	..	5	291	Bhandara
1	720	1	34	..	..	..	..	5	285	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	3	126	Gadchiroli
1,399	90,749	1,150	73,308	322	94,439	532	20,192	238	28,930	Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.6 (B)—*Contd.*

उद्योग गट :-		40		41		42		oo to 19 43 to 99				Industry Group
अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	विद्युत निर्मिती पारेषण वितरण Electricity Generation, Transmission & distribution		वायु व वाफेची निर्मिती व त्यांचे नलीकाद्वारे वितरण Gas & steam generation & distribution through pipes		जल योजना आणि पुरवठा Water works and supply		इतर Others		एकूण Total		District
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
(1)	(2)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	20	2,916	4	563	13	601	450	20,983	7,933	4,44,834	Gr. Bombay
2	ठाणे ..	17	1,181	2	94	4	166	97	2,265	1,950	1,25,703	Thane
3	रायगड ..	6	803	1	24	2	92	42	597	305	30,054	Raigad
4	रत्नागिरी ..	3	422	..	..	..	..	12	741	194	6,628	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	2	30	..	..	..	..	10	596	131	2,765	Sindhudurg
6	नाशिक ..	10	1,773	..	..	6	212	87	722	1,086	54,304	Nashik
7	धुळे ..	8	145	..	..	1	15	50	958	345	11,925	Dhule
8	जळगाव ..	13	1,173	..	..	2	35	40	1,421	653	26,926	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	8	115	..	..	4	48	40	360	501	26,557	Ahmednagar
10	पुणे ..	17	364	..	..	4	507	177	3,490	2,396	1,46,338	Pune
11	सातारा ..	11	209	..	..	2	74	18	369	257	17,488	Satara
12	सांगली ..	7	77	..	..	5	188	27	1,285	519	17,992	Sangli
13	सोलापूर ..	5	143	..	..	4	138	59	406	1,906	29,702	Solapur
14	कोल्हापूर ..	9	164	..	..	4	125	105	2,220	1,070	40,411	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	8	111	..	..	..	..	52	1,316	488	35,709	Aurangabad
16	जालना ..	1	13	..	..	..	..	22	679	139	5,469	Jalna
17	परभणी ..	1	66	..	..	..	..	13	353	110	4,289	Parbhani
18	बीड ..	7	1,121	..	..	..	..	18	628	110	4,619	Beed
19	नांदेड ..	1	20	..	..	..	..	12	571	133	9,353	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	..	..	..	..	..	..	7	271	28	2,258	Osmanabad
21	लातूर ..	..	..	..	..	..	..	4	334	28	3,636	Latur
22	बुलढाणा ..	2	33	..	..	..	..	5	188	163	6,032	Buldhana
23	अकोला ..	3	697	..	..	..	..	12	444	297	13,288	Akola
24	अमरावती ..	11	164	..	..	1	20	3	74	277	8,713	Amravati
25	यवतमाळ ..	1	13	..	..	..	..	7	30	147	7,432	Yavatmal
26	वर्धा ..	2	44	..	..	..	..	12	86	130	9,288	Wardha
27	नागपूर ..	9	2,560	3	235	2	77	83	512	1,279	49,352	Nagpur
28	भंडारा ..	..	..	..	..	..	..	18	76	470	7,327	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	2	93	2	37	..	..	26	107	298	13,556	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	..	..	..	..	..	..	3	13	67	703	Gadchiroli
	एकूण ..	184	14,450	12	953	54	2,298	1,511	42,095	23,410	11,62,651	Total

F—कारखाने/Factory

W—कामगार/Worker

आधार :—मुख्य कारखाने निरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :—The Chief Inspector of Factories, Govt. of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.7

महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन

Industrial Production in Maharashtra

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	उत्पादित वस्तूचे नाव	परिमाण	उत्पादन/Production 1989-90	1990-91	Unit	Name of the item
(1)	(2)	(3)	(4)		(3)	(2)
1	कोळसा	हजार टन	14,428	13,056	Thousand Tonnes	Coal (Including lignite)
2	साखर	हजार टन	3,049.6	4,229.2	Thousand Tonnes	Sugar
3	मीठ	हजार टन	292.3	224.3	Thousand Tonnes	Salt
4	वनस्पती	हजार टन	110.3	101.2	Thousand Tonnes	Vanaspati
5	सर्व प्रकारचे सूत	हजार टन	3,85,506	2,93,048	Thousand Tonnes	All Yarn
6	सर्व प्रकारचे कापड	हजार टन	10,26,239	9,88,989	Thousand Tonnes	All cloth
7	पेट्रोलियम (क्रूड)	हजार टन	21,713	21,187	Thousand Tonnes	Petroleum (crude)
8	पेट्रोलियम पदार्थ	हजार टन	11,195	12,153	Thousand Tonnes	Petroleum refinery products.
9	तयार पोलाद	हजार टन	318.3	418.6	Thousand Tonnes	Finished Steel
10	पोलादाची लगड	हजार टन	294.2	76.4	Thousand Tonnes	Steel Ingots
11	फर्रोअलॉय मिश्र धातू	हजार टन	100.8	118.3	Thousand Tonnes	Ferro-alloys
12	रेल्वे डब्बे	संख्या	15	34	Numbers	Railway Coaches

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक अहवाल.

Source.—Central Statistical Organisation, Monthly Returns.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

सक्षता क्रमांक/TABLE No. 19.8 (A)

वार्षिक उद्योग पाहणी

Annual Survey of Industries

(गणना + गैर गणना)

(Census + Non census)
(1989-90)

(रुपये लाखात/Rs. in Lakh)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	उद्योग (2)	कारखान्यांची संख्या No. of Factories (3)	उत्पादक भांडवल Productive Capital (4)	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employees (No.) (5)	एकूण उत्पादन Total Output (6)	मूल्यवृद्धी Value added (7)	Industries (2)
1	२०-२१ खाद्य वस्तू	1,500	1,65,602	1,23,266	5,33,554	65,079	20-21 Food products
2	२२ पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ ..	329	18,457	57,048	65,199	17,280	22 Beverages, tobacco and related products.
3	२३ सुती कापड	941	56,034	1,63,665	1,95,668	49,327	23 Cotton textiles
4	२४ लोकर, रेशीम व मनुष्यनिर्मित तंतूचे कापड.	836	57,783	69,193	1,91,746	38,434	24 Wool, Silk and manmade fibre textiles.
	२५ ताग व इतर वनस्पतीजन्य तंतूचे कापड (कापूस व काथ्या सोडून).						25 Jute and other vegetable fibre textiles (except cotton and coir).
5	२६ कापडाच्या वस्तू (परिधान करण्याच्या वस्तूसहित).	694	19,774	23,308	82,825	14,238	26 Textile products (including wearing apparel).
6	२७ लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर इत्यादी	290	2,102	5,267	7,816	1,233	27 Wood and wood products, furniture and fixtures.
7	२८ कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	1,145	68,216	56,941	1,32,709	35,197	28 Paper and paper products and printing, publishing and allied industries .
8	२९ कातडी व कातडयाच्या, केसाळ कातडयाच्या व कातडयाच्या पर्यायी वस्तू.	89	4,027	4,374	11,428	3,153	29 Leather and products of leather, fur and substitutes of leather.
9	३० मूलभूत रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ सोडून).	1,192	5,30,959	1,30,513	10,03,990	2,52,489	30 Basic chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal) .
10	३१ रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणू इंधनाची प्रक्रिया.	998	1,46,288	44,195	4,99,692	53,157	31 Rubber, plastic, petroleum and coal products and processing of nuclear fuels.
11	३२ अधातू खनिज पदार्थ	1,000	98,842	42,795	1,00,711	25,819	32 Non-metallic mineral products
12	३३ मूलभूत धातू व मिश्र धातू ..	709	1,63,833	64,718	4,10,713	52,783	33 Basic metal and alloys industries.
13	३४ धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व सामग्री सोडून).	1,449	46,427	51,089	1,44,851	31,584	34 Metal products and parts (except machinery and equipment).
14	३५-३६ परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्रसामग्री.	2,471	2,51,160	1,69,434	6,90,962	1,71,550	35-36 Machinery and equipment other than transport equipment.
15	३७ परिवहन सामग्री व सुटे भाग ..	475	1,82,914	83,365	3,82,253	68,772	37 Transport equipment and parts.
16	३८ उत्पादन करणारे इतर उद्योग ..	482	27,676	21,974	78,348	14,100	38 Other manufacturing industries.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.8 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
17	३९ भांडवली वस्तूंची दुरुस्ती ..	367	10,139	46,923	41,258	12,405	39 Repair of capital goods
18	४० विद्युत निर्मिती, पारेषण व वितरण	27	7,10,725	93,716	4,49,598	1,35,057	40 Electricity generation, transmission and distribution.
19	४१ वायू व वाफेची निर्मिती व त्यांचे नलिकाद्वारे वितरण.	5	728	221	2,260	392	41 Gas and steam generation and distribution through pipes.
20	४२ जलदाय व्यवस्था	62	2,030	2,716	7,812	2,210	42 Water works and supply
21	७४ कोठार व बचार सेवा	49	1,300	674	4,092	1,065	74 Storage and warehousing services.
22	९७ दुरुस्ती सेवा	181	2,343	5,573	4,889	2,004	97 Repair services
	एकूण	15,291	25,67,359	12,60,968	50,42,374	10,47,328	Total

टीप.—(१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त कारखाने असलेल्या एकत्रीत माहिती एकाच कारखान्याकरिता आहे असे दर्शविते.

Note.—(1) The figures are provisional.

(2) Each consolidated return representing two or more factories is treated as representing only one factory.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.8 (B)

वार्षिक उद्योग पाहणी

Annual Survey of Industries

(गणना + गैर गणना)

(Census + Non census)
(1990-91)

(रुपये लाखात/Rs. in Lakh)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	उद्योग (2)	कारखान्यांची संख्या No. of Factories (3)	उत्पादक भांडवल Productive Capital (4)	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employees (No.) (5)	एकूण उत्पादन Total Output (6)	मूल्यवृद्धी Value added (7)	Industries (2)
1	२०-२१ खाद्य वस्तू	1,492	1,67,428	1,29,402	6,29,068	61,241	20-21 Food products
2	२२ पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ ..	293	25,337	66,531	73,870	20,347	22 Beverages, tobacco and related products.
3	२३ सुती कापड	894	62,937	1,62,943	2,34,761	71,112	23 Cotton textiles
4	२४ लोकर, रेशीम व मनुष्यनिर्मित तंतूचे कापड.	788	70,207	64,941	1,98,728	40,846	24 Wool, Silk and manmade fibre textiles.
	२५ ताग व इतर वनस्पतीजन्य तंतूचे कापड (कापूस व काथ्या सोडून).						25 Jute and other vegetable fibre textiles (except cotton and coir).
5	२६ कापडाच्या वस्तू (परिधान करण्याच्या वस्तूसहित).	705	23,702	24,161	91,709	19,104	26 Textile products (including wearing apparel).
6	२७ लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर इत्यादी	254	2,570	3,996	6,820	1,276	27 Wood and wood products, furniture and fixtures.
7	२८ कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	1,092	78,768	52,438	1,41,447	28,593	28 Paper and paper products and printing,publishing and allied industries.
8	२९ कातडी व कातडयाच्या, केसाळ कातडयाच्या व कातडयाच्या पर्यायी वस्तू.	83	5,163	4,097	14,980	3,656	29 Leather and products of leather, fur and substitutes of leather.
9	३० मूलभूत रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ सोडून).	1,225	6,65,955	1,31,033	10,91,003	2,31,170	30 Basic chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
10	३१ रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणू इंधनाची प्रक्रिया.	1,015	2,09,378	45,580	10,14,634	1,25,268	31 Rubber, plastic, petroleum and coal products and processing of nuclear fuels.
11	३२ अधातू खनिज पदार्थ	1,041	65,375	42,809	1,10,440	26,126	32 Non-metallic mineral products
12	३३ मूलभूत धातू व मिश्र धातू ..	693	2,00,567	60,547	4,73,976	67,827	33 Basic metal and alloys industries.
13	३४ धातूच्या वस्तू व सुटे भाग यंत्रे व सामग्री सोडून.	1,389	75,918	54,981	1,89,496	37,205	34 Metal products and parts except machinery and equipment.
14	३५-३६ परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्रसामग्री.	2,465	2,95,695	1,72,835	8,17,197	2,04,914	35-36 Machinery and equipment other than transport equipment.
15	३७ परिवहन सामग्री व सुटे भाग ..	487	1,59,292	83,973	4,62,489	82,218	37 Transport equipment and parts.
16	३८ उत्पादन करणारे इतर उद्योग ..	428	19,772	20,878	54,870	11,583	38 Other manufacturing industries.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.8 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
17	३९ भांडवली वस्तूंची दुरुस्ती ..	339	11,837	50,850	43,920	20,114	39 Repair of capital goods
18	४० विद्युत निर्मिती, पारेषण व वितरण	28	8,91,205	94,467	5,25,461	1,68,066	40 Electricity generation, transmission and distribution.
19	४१ वायू व वाफेची निर्मिती व त्यांचे नलिकाद्वारे वितरण.	58	2,466	2,686	10,922	1,806	41 Gas and steam generation and distribution through pipes.
	४२ जलदाय व्यवस्था						42 Water works and supply
20	७४ कोठार व वखार सेवा	32	376	605	5,057	110	74 Storage and warehousing services.
21	९७ दुरुस्ती सेवा	183	2,676	7,863	6,690	2,816	97 Repair services
	एकूण	14,984	30,36,624	12,77,616	61,97,538	12,25,398	Total

टीप.—(१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त कारखाने असलेल्या पत्रकातील माहिती एकाच कारखान्याकरिता आहे असे दर्शविते.

Note.—(1) The figures are provisional.

(2) Each consolidated return representing two or more factories is treated as representing only one factory.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

सत्यमेव जयते

२०. वीज व ऊर्जा

२०.१. राज्यातील विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन व वापर आणि विद्युतीकरण झालेली गावे व शहरे याबद्दलची माहिती या विभागात दिली आहे.

२०.२ या विभागात विजेची (१) स्थापित क्षमता, (२) उत्पादन व (३) वापर यांची आकडेवारी फक्त सार्वजनिक वापरासाठी दिली आहे. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाने हाती घेतलेल्या विद्युतीकरण कार्यक्रमाच्या प्रगतीबद्दलच्या आकडेवारीत खाजगी संस्थांनी वीजपुरवठा केलेली गावे व शहरे यांच्या संख्येचाही समावेश आहे.

20. ELECTRICITY AND POWER

20.1. Information on installed capacity, production and consumption of electricity and towns and villages electrified in the State is given in this Section.

20.2 The figures of *(i)* installed capacity, *(ii)* output and *(iii)* consumption of electricity given in table relate only to public utilities. The data on progress of electrification under Maharashtra State Electricity Board also includes villages and towns which are electrified by the private agencies.

सत्यमेव जयते

20. वीज व ऊर्जा/ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.1

महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर

Supply and Consumption of Electricity in Maharashtra State

बाब (1)	1960-61 (2)	1965-66 (3)	1970-71 (4)	1975-76 (5)	1980-81 (6)	1985-86 (7)	1989-90 (8)	1990-91 (9)	Item (1)
I. स्थापित क्षमता (हजार किलोवॅट)									I. Installed capacity (Thousand Kilowatt)
(i) वाष्पजन्य	443	653	1,051	1,401	2,771	4,890	5,962	6,462	Steam
(ii) तेलजन्य	34	52	14	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Oil
(iii) जलजन्य	282	599	844	1,175	1,317	1,339	1,544	1,552	Hydro
(iv) नैसर्गिक वायू	..	..	..	..	..	672	672	672	Natural Gas
(v) अणुशक्तीजन्य	..	..	210	210	210	190	190	190	Nuclear
एकूण	759	1,304	2,119	2,786	4,298	7,091	8,368	8,876	Total
II. उत्पादन (दशलक्ष किलोवॅट तास)									II. Output (Million Kilowatt hour)
(i) वाष्पजन्य	1,835	2,416	3,392	6,252	11,416	20,229	27,078	28,085	Steam
(ii) तेलजन्य	68	62	Neg	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Oil
(iii) जलजन्य	1,365	3,157	4,533	4,753	6,448	5,398	5,011	5,615	Hydro
(iv) नैसर्गिक वायू . ..	..	..	..	..	..	1,128	2,476	2,730	Natural Gas
(v) अणुशक्तीजन्य	..	..	1,209	1,047	887	891	695	881	Nuclear
एकूण	3,268	5,635	9,134	12,052	18,751	27,647	35,260	37,311	Total
III. वर्षातील वापर (दशलक्ष किलोवॅट तास)									III. Consumption (Million Kilowatt hour)
(i) घरगुती दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीज शक्ती	260	448	732	1,049	1,779	2,975	4,683	5,065	Domestic light and small power
(ii) वाणिज्यिक दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीज शक्ती	198	362	547	745	949	1,410	2,007	2,068	Commercial light and small power.
(iii) उद्योगधंद्याकरिता ..	1,853	3,297	5,312	5,935	8,130	11,124	13,920	14,706	Industrial power
(iv) सार्वजनिक दिवाबत्ती ..	20	39	74	101	159	218	296	291	Public lighting
(v) रेल्वे कर्षण	339	414	421	658	766	853	921	970	Railway traction
(vi) जनसिंचन व कृषि जलापनयन ..	15	90	356	803	1,723	3,671	6,148	6,604	Irrigation and dewatering
(vii) पाणीपुरवठा	35	66	146	196	330	511	N. A.	N. A.	Water works
(viii) संकीर्ण	..	..	62	3	198	217	1,026	1,071	Miscellaneous
एकूण	2,720	4,717	7,650	9,490	14,034	20,979	29,001	30,775	Total

Neg. नगण्य / Negligible

टीप :– (१) वरील आकडे सार्वजनिक वापराकरिता वीज उत्पादन करणाऱ्या कारखान्यांचे आहेत.
(२) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.
(३) १९८६-८७ पासूनचे आकडे महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाकडून घेतले आहेत.

Note :—(1) The above figures related to public utilities only.
(2) Details may not add up to the totals due to reounding
(3) Figures for 1986-87 onwards are obtained from Maharashtra State Electricity Board.

आधार :– (१) सेंट्रल इलेक्ट्रिसिटी ॲथॉरिटी, कमर्शियल डायरेक्टोरेट, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
(२) महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई

Source :—(1) Central Electricity Authority, Commercial Directorate, Government of India, New Delhi.
(2) Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

20. वीज व ऊर्जा/ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची/गावांची संख्या

Number of towns/villages electrified

अ. क्र. Sr. No. (1)	वर्ष/जिल्हा Year (2)	शहरे Towns (3)	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Inhabited villages (4)	विजेचा पुरवठा झालेल्या खेड्यांची संख्या Villages Electrified (5)	विद्युतीकरण झालेल्या गावांची एकूण गावांशी टक्केवारी Percentage of electrified villages to total villages (6)	District (2)
	1960-61	266	35,851	587	1.64	
	1970-71	289	35,778	12,321	34.44	
	1980-81	289	39,354	27,625	70.21	
	1985-86	307	39,354	33,095	84.10	
	1987-88	307	39,354	37,862	96.21	
	1988-89	307	39,354	39,412	97.37	
	1989-90	307	39,354	39,106	97.37	
	1990-91	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	
1	बृहन्मुंबई	1	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	34	1,746	1,731	99.14	Thane
3	रायगड	16	1,827	1,820	99.62	Raigad
4	रत्नागिरी	9	1,388	1,386	99.86	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	703	690	98.15	Sindhudurg
6	नाशिक	19	1,742	1739	99.83	Nashik
7	धुळे	7	1,516	1,480	97.63	Dhule
8	जळगाव	15	1,475	1,475	100.00	Jalgaon
9	अहमदनगर	8	1,507	1,503	99.74	Ahmednagar
10	पुणे . ..	26	1,753	1,714	97.78	Pune
11	सातारा	10	1,417	1,412	99.65	Satara
12	सांगली	8	708	689	97.32	Sangli
13	सोलापूर	10	1,096	1,096	100.00	Solapur
14	कोल्हापूर	12	1,147	1,127	98.26	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7	1,250	1,250	100.00	Aurangabad
16	जालना	4	900	900	100.00	Jalna
17	परभणी	11	1,420	1,420	100.00	Parbhani
18	बीड	7	1,202	1,195	99.42	Beed
19	नांदेड	11	1,425	1,425	100.00	Nanded
20	उस्मानाबाद	8	704	704	100.00	Osmanabad
21	लातूर	5	885	885	100.00	Latur
22	बुलढाणा	9	1,273	1,268	99.61	Buldhana
23	अकोला	9	1,546	1,539	99.55	Akola
24	अमरावती	12	1,698	1,695	99.83	Amravati
25	यवतमाळ	8	1,751	1,736	99.15	Yavatmal
26	वर्धा	6	1,015	1,003	98.82	Wardha
27	नागपूर	16	1,658	1,642	99.04	Nagpur
28	भंडारा	7	1 624	1,622	99.88	Bhandara
29	चंद्रपूर	7	1,465	1,454	99.25	Chandrapur
30	गडचिरोली	1	1,513	1,506	99.54	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ...	**307**	**39,354**	**39,106**	**99.37**	**Maharashtra State**

१९९१ च्या जिल्हा जनगणना गोषवारा प्रसिद्ध झालेला नाही. त्यामुळे माहिती उपलब्ध नाही.

N. A. : As the 1991 District census Abstract is not published, information for the 1990-91 is not available.

टीप :– स्तंभ (४) व (५) मध्ये वस्ती असलेल्या ठिकाणांचा समावेश केला आहे. वाड्या व गणना न केलेली ठिकाणे व वस्ती नसून विद्युतीकरण झालेल्या ठिकाणांचा त्यात समावेश नाही.

Note :— Under Col. (4) and (5) in reconciled in which only habited census places are included. The wadis and non census places are not included here.

आधार :– महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source :— Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

20. वीज व ऊर्जा/
शक्ता क्रमांक/
उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर/

अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	घरगुती वापरासाठी उर्जा कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे) Domestic Heat, small power (light and fans)		वाणिज्यिक वापरासाठी उर्जा, कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे) Commercial Heat, small power (light and fans)		उद्योगधंद्याकरिता Industrial			
						निम्न मध्यम दाबाची Low medium volt		उच्च मध्यम दाबाची High medium volt	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	2,286.20	2,476.00	1,367.73	1,418.61	752.61	828.51	1,318.54	4,520.97
2	ठाणे	334.18	319.15	88.61	98.95	264.26	261.68	2,166.38	1,158.41
3	रायगड	82.38	93.76	32.90	22.14	25.41	25.91	1,522.23	1,606.03
4	रत्नागिरी	79.80	94.05	12.84	14.55	17.58	35.86	80.05	93.21
5	सिंधुदुर्ग								
6	नाशिक	136.32	141.17	31.56	34.15	104.00	120.77	288.00	300.26
7	धुळे	58.00	66.49	12.39	12.82	16.00	17.56	69.00	72.52
8	जळगाव	100.00	111.54	18.49	19.44	32.00	35.36	155.00	177.27
9	अहमदनगर	72.39	84.43	19.35	20.22	26.29	42.31	189.96	201.45
10	पुणे	330.00	360.62	121.90	120.77	153.13	137.27	1,167.92	1,291.90
11	सातारा	121.00	98.62	26.00	19.41	85.00	41.33	59.81	107.79
12	सांगली	65.00	76.88	21.04	22.13	35.00	36.65	94.58	102.25
13	सोलापूर	71.00	82.34	24.00	27.62	50.00	55.38	151.04	165.24
14	कोल्हापूर	126.00	134.70	39.00	41.25	160.00	186.32	259.36	275.51
15	औरंगाबाद	59.00	62.00	15.99	17.19	29.00	26.00	302.81	305.02
16	जालना	23.00	26.00	5.00	5.00	13.00	13.00	23.00	26.00
17	परभणी	40.00	36.00	9.00	9.00	18.00	13.00	15.00	13.01
18	बीड	26.00	25.65	6.00	6.00	13.00	13.00	7.00	7.58
19	नांदेड	40.00	42.39	12.00	11.00	15.00	16.00	32.00	46.54
20	उस्मानाबाद	16.00	23.00	3.96	5.00	9.00	14.00	12.00	13.00
21	लातूर	30.00	30.66	6.99	7.00	11.00	15.00	15.00	15.00
22	बुलढाणा	39.47	45.91	7.50	7.89	15.10	15.81	34.47	37.85
23	अकोला	61.44	71.41	12.68	13.53	22.67	25.11	44.79	41.12
24	अमरावती	67.26	93.59	16.47	16.91	24.26	23.60	23.16	27.20
25	यवतमाळ	46.63	53.08	9.04	9.51	18.48	17.17	36.72	36.36
26	वर्धा	40.16	45.58	7.89	8.70	12.10	15.14	59.65	66.29
27	नागपूर	216.73	237.62	54.34	52.76	60.83	62.32	544.87	564.45
28	भंडारा	65.59	68.47	11.74	12.58	24.67	26.55	331.03	375.99
29	चंद्रपूर	49.57	63.48	13.57	14.21	19.75	20.95	876.84	913.48
30	गडचिरोली								
	महाराष्ट्र राज्य	4,683.10	5,064.56	2,007.50	2,068.18	2,028.09	2,141.57	11,892.20	12,564.68

आधार :– महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई./

ELECTRICITY AND POWAR

TABLE No. 20.3

Consumption of Electricity by Uses

(1989-90 and 1990-91)

(दशलक्ष किलोवॅट/Million Kilowatt

सार्वजनिक दिवाबत्ती Public lighting		शेती Agriculture		इतर Others		एकूण वापर Total consumption		Districts
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
79.60	84.81	0.08	0.14	52.34	70.98	5,902.67	10,027.69	Greater Bombay
13.18	10.32	51.91	55.10	288.95	309.72	3,276.76	2311.63	Thane
5.44	5.45	24.11	25.86	33.28	34.21	1,725.74	1813.35	Raigad
2.71	2.96	51.57	55.44	0.99	1.20	245.53	297.27	Ratnagiri Sindhudurg
10.71	11.56	529.01	567.82	41.34	38.91	1,146.87	1,222.21	Nashik
5.02	5.44	268.73	290.06	5.37	5.73	434.52	473.62	Dhule
11.02	11.26	395.05	419.40	36.46	25.99	869.54	958.33	Jalgaon
8.37	10.72	697.01	733.62	30.22	36.38	1,043.87	1,129.50	Ahmednagar
37.76	25.38	345.21	378.40	184.45	177.04	2,350.14	2,501.84	Pune
8.40	7.69	193.40	273.37	8.86	10.08	502.69	498.44	Satara
7.17	7.74	272.74	296.97	17.07	18.00	512.60	560.62	Sangli
8.70	10.68	396.11	438.02	26.73	27.94	727.58	807.22	Solapur
15.97	16.15	179.69	197.11	23.24	24.12	804.40	875.40	Kolhapur
5.97	6.15	354.06	372.30	4.08	45.54	773.10	834.21	Aurangabad
2.38	2.85	183.19	200.07	0.28	2.92	249.85	275.84	Jalna
4.46	4.22	185.21	201.37	8.89	10.29	280.56	286.89	Parbhani
5.04	4.47	232.51	252.01	3.46	3.87	293.01	312.59	Beed
5.63	4.43	174.99	186.71	8.88	8.54	288.50	315.61	Nanded
2.75	2.79	190.45	210.03	4.42	4.74	238.59	272.56	Osmanabad
3.67	4.16	173.03	181.41	6.02	6.02	245.70	259.25	Latur
4.61	5.35	246.81	265.10	5.10	5.35	364.60	390.54	Buldhana
5.31	6.25	153.78	164.86	7.47	10.56	317.09	333.53	Akola
8.04	8.12	254.68	265.49	12.38	12.69	416.40	448.46	Amravati
4.43	4.67	150.13	158.43	6.84	6.77	272.26	285.99	Yavatmal
3.41	3.63	132.41	138.04	6.95	6.60	277.92	299.76	Wardha
16.58	14.13	200.51	215.62	120.21	128.26	1,239.66	1,295.31	Nagpur
3.97	4.28	71.50	76.46	64.88	23.06	583.61	588.86	Bhandara
6.08	5.76	40.43	45.25	16.69	15.43	1,048.77	1,098.93	Chandrapur Gadchiroli
296.40	**291.40**	**6,148.30**	**6,604.46**	**1,025.85**	**1,070.97**	**29,002.40**	**30,775.44**	**Maharashtra State**

Source :— Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

सत्यमेव जयते

२१. व्यापार

२१.१. मुंबई बंदरातील आयात व निर्यात, तसेच महाराष्ट्र राज्यात लोहमार्गाने व जलमार्गाने झालेली निवडक वस्तूंची आयात व निर्यात यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

21. TRADE

21.1. Information on imports and exports in Bombay Port and imports and exports of selected commodities in Maharashtra State by Rail and River is given in this section.

सत्यमेव जयते

21. व्यापार/TRADE

तक्ता क्रमांक/TABLE NO. 21.1

लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात निर्यात

Import and Export of selected commodities by Rail and River

(1989-90 1990-91)

(आकडे हजार क्विं.)

(Figures in thousand Quintal)

अनुक्रमांक Sr. No.	वस्तू गट	आयात माल Imports		निर्यात माल Exports		Commodity
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	जनावरे (शेळ्या, मेंढ्या वगळून)	278	54	1	..	Animals (exclnding, sheeps & goats)
2	विटा व फरश्या	416	4	36	..	Bricks and Tiles
3	सिमेंट	15,134	12,017	2,879	4,409	Cement
4	कोळसा आणि कोक	43,359	41,624	1,745	18,331	Coal and Coke
5	सुती कापडाचा माल देशी ..	..	..	7	4	Cotton piece goods & yarn etc.
6	हिरडा	1	2	6	4	Myrobalan
7	सुका मेवा व भाजीपाला ..	..	8	..	132	Fruits dried and vegetable
8	काच	7	7	20	..	Glass
9	हरबरा व हरबऱ्याचे पदार्थ ..	275	77	213	104	Gram and Gram products
10	डाळी व इतर धान्य ..	257	115	680	1,030	Pulses and other
11	मका	36	16	93	88	Maiz
12	ज्वारी	11	1	396	1,053	Jowar
13	बाजरी	42	1	11	61	Bajra
14	ज्वारी व बाजरी व्यतिरिक्त एकदल धान्य	..	..	..	..	Millets other than Jowar and Bajara
15	तांदूळ	714	632	1,140	729	Rice not in husk
16	गहू व गव्हाचे पीठ	1,789	1,028	424	20	Wheat and wheat flour
17	ताग कच्चा, सुटा	..	..	..	..	Jute and Hemp
18	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू. . ..	..	..	6	6	Artificial silk piece goods
19	लोकरी कापडांचा माल लोकर ..	..	11	..	..	Wollen piece goods and wool raw
20	यंत्रे व यंत्रसामुग्री	19	12	53	13	Machinery and equipment
21	धातूच्या वस्तू	30	5	13	18	Metal products
22	पादत्राणे	..	..	1	1	Shoe footwear
23	कच्चे लोखंड	508	537	124	92	Iron Ore
24	लोखंड व पोलाद	11,222	10,704	781	606	Iron and Steel
25	विडीची पाने	13	11	2	..	Bidi leaves
26	चुना आणि चुनखडी	11	1	..	7	Lime and Limestone
27	कच्चे मँगनीज	11	19	1,234	899	Mangnese Ore
28	पेंड	1,751	1,193	1,963	1,578	Oil cakes others
29	खनिज तेले	874	264	3,708	12,784	Oil Minerals
30	घासलेट तेल	1,034	22	2	9	Oil Kerosene
31	वनस्पती तेल	3	54	38	166	Vegetable oil
32	तेलबीया	9	21	5	25	Oil-seed
33	मीठ	105	82	35	33	Salt
34	साखर (खांडसरी सोडून) ..	8	1	3,382	5,812	Sugar (excluding Khandsari)
35	गूळ	15	56	3	3	Gur
36	चहा	44	45	..	1	Tea
37	तंबाखू	..	..	..	..	Tobacco-raw
38	इमारती लाकूड (सागवानी लाकडासह)	836	761	69	56	Timber including teak wood
39	कच्चा कापूस	3	29	1	18	Raw Cotton

आधार.—डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ कमर्शियल इन्टेलिजन्स अँन्ड स्टॅटिस्टिक्स, भारत सरकार, कलकत्ता.

Source.—Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Govt. of India, Calcutta.

21. व्यापार/TRADE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2

मुंबई बंदरात आयात झालेला व मुंबई बंदरातून निर्यात झालेला माल

Imports into Bombay Port & Export from Bombay Port (1989-90 & 1990-91)

(आकडे हजार मे. टनात / Figures in '000 ' M. Tonnes)

अ. क. Sr. No.	वस्तू गट	परदेशी Overseas		किनाऱ्यावरील Coastal		एकूण Total		Commodities
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
(अ) आयात माल								(A) Import commodities
(1)	ॲसबेसटॉस व ॲसबेसटॉस सामान ..	71	70	..	..	71	70	Asbestos and Asbestos material
(2)	बांधकाम सामान							Building material
	(१) सिमेंट	22	1	46	39	68	40	(i) Cement
	(२) चुना व चुनखडी	..	..	8	5	8	5	(ii) Chuna, Lime & Limestone
	(३) वाळू	..	..	33	45	33	45	(iii) Sand
	(४) इतर	1	..	..	..	1	..	(iv) Others
(3)	लाकूड व इमारती लाकूड							Wood and Timber
	(१) ओंडके (लाकडी)	41	51	20	12	61	63	(i) Timber in Logs
	(२) लाकडी लगदा	131	208	..	..	131	208	(ii) Wood Pulp
	(३) इतर प्रकारचे लाकूड ..	3	1	..	1	3	2	(iii) Timber other sorts
	(४) इतरत्र न उल्लेखिलेले लाकडाची उत्पादने	4	633	..	6	4	639	(iv) Wooden Products Nos.
(4)	काळा कार्बन	5	9	..	..	5	9	Carbon black
(5)	सामान वाहतुकीची पेटारे वाहतुकीच्या पेटाऱ्यातील सामान	52	66	..	..	52	66	Cargo Containers Cargo in ICD
(6)	कच्चा कापूस	2	..	..	..	2	..	Raw Cotton
(7)	कृत्रिम धागे	49	73	..	..	49	73	Fibre-Synthetic
(8)	केस व लोकर	31	33	..	..	31	33	Hair and Wool
(9)	सुती रेशमी लोकर व कृत्रिम धाग्याचे कापड	59	61	..	..	59	61	Textiles-Cotton, Silk Woolen and Synthetics
(10)	कागद व कागद उत्पादने	429	458	..	..	429	458	Paper and Paper Products
(11)	औषधी द्रव्य	11	10	..	..	11	10	Drugs, medicine
(12)	रसायने							Chemicals
	(१) गंधक	546	274	..	..	546	274	(i) Sulpher
	(२) द्रव्ययुक्त (एन. ओ. एस्.) सोडा व इतर द्रव्ययुक्त रसायने	67	81	..	7	67	88	(ii) Liquid (NOS) Soda, other non-liquid Chemical
	(३) इतर रसायने	240	319	..	..	240	319	(iii) Other Chemicals
(13)	खते							Fertilisers
	(१) रॉक फॉस्फेट	536	347	..	..	536	347	(i) Rock Phosphate
	(२) इतर रासायनीक खते ..	116	3	..	..	116	3	(ii) Other Chemical fertilisers
(14)	सोम्य मद्य	529	..	11	..	540	..	(i) Light Distilled
(15)	रंगद्रव्ये व रंग	23	19	..	..	23	19	(ii) Dyyes and colours
(16)	रंग व रंगकामाचे सामान	4	5	6	5	10	10	Paint and Painting Materials
(17)	कांच व काचेच्या वस्तू	11	12	..	..	11	12	Glass and Glass Product
(18)	लाख, गोंद व राळ	26	45	..	..	26	45	Lac, gums and resins
(19)	कृत्रिम राळ	6	4	..	..	6	4	Synthetic resins
(20)	कच्चा रबर	36	44	..	..	36	44	Rubber Raw
(21)	रबर उत्पादने	..	..	..	..	..	..	Rubber Product
(22)	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिक वस्तू निर्माण ..	12	10	..	..	12	10	Plastic and Plastic Product

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2— *contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
(23)	उद्योग धंद्यात वापरावयाचे मद्यार्क व स्पीरीट (अवाव)	74	54	..	..	74	54	Industrial alcohol and Spirit
(24)	बारीक माती..	3	5	..	..	3	5	Moulding Powder
(25)	माती व मातीची भांडी	35	38	3	2	38	40	Earth and earthenware
(26)	धातू व धातूचे उत्पादन							Metal & Metal Products
	(१) ॲल्युमिनियमच्या लडी ..	50	8	..	..	50	8	(i) Ingots Alumium
	(२) शिशाच्या लडी	11	10	..	..	11	10	(ii) Ingots Lead
	(३) जस्ताच्या लडी	41	34	..	..	41	34	(iii) Ingots Zink
	(४) इतर लडी	11	13	..	..	11	13	(iv) Ingots Other
	(५) लोखंड व पोलाद वस्तू ..	1,115	1,120	..	1	1,115	1,121	(v) Iron & Steel Materials
	(६) कच्चे लोखंड (बीड) ..	41	5	..	..	41	5	(vi) Pig Iron
	(७) मोड व टाकाऊ पदार्थ ..	821	1,015	1	13	822	1,028	(Vii) Scrap and dross
	(८) जस्ताचे पत्रे	92	31	..	..	92	31	(viii) Tin Plates
	(९) तारा व केबल्स	29	17	..	..	29	17	(ix) Wire and Cables
	(१०) इतर धातू व धातूचे पदार्थ ..	132	129	..	2	132	131	(x) Other Metal & Metal Product
	(११) इतर खनिजे	7	10	..	..	7	10	(xi) Other Ores
(27)	मोटार वाहने							Moter Vehicles
	(१) दिड टन किंवा अधिक वजनांची मोटर वाहने	5	4	..	..	5	4	(i) Moter Vehicles Weight 155 Tonnes or more
	(२) मोटार वाहनाचे सुटे भाग ..	31	14	..	..	31	14	(ii) Moter Vehicle Parts
(28)	रेल्वे वाघिणी गाड्या वगैरेचे सुटे भाग ..	28	23	..	..	28	23	Railway Wagons, Carriage etc, parts of
(29)	इतर न उल्लेखिलेली यंत्रे	83	89	..	..	83	89	Machinery NOS
(30)	इतर उपकरणे	54	36	..	..	54	36	Instruments etc.
(31)	अन्नधान्ये							Foodgrains
	(१) तांदूळ	43	1	..	..	43	1	(i) Rice
	(२) गहू	..	..	..	..	..	..	(ii) Wheat
	(३) इतर	265	574	..	..	265	574	(iii) Other
(32)	फळे							Fruits
	(१) खजूर	83	75	..	..	83	75	(i) Dates
	(२) इतर सुकी फळे व सुका मेवा ..	11	13	..	..	11	13	(ii) Other Dryfruits and nut
(33)	मीठ	..	..	8	10	8	10	Salt
(34)	साखर	37	..	..	..	37	..	Sugar
(35)	ताजी मासळी	..	..	40	65	40	65	Fresh-Fish
(36)	तेल व चरबी	216	255	6	..	222	255	Oil-Fats
(37)	मिरीसह मसाले	5	1	..	..	5	1	Spices including Paper
(38)	इतर न उल्लेखिलेले खाद्य पदार्थ ..	18	21	..	..	18	21	Foodstuffs NOS
(39)	इंधन व वंगणे							Fuel and Lubricant
	(१) डिझेल व पेट्रोल	141	..	16	..	157	..	(i) Diesel and fuel Oil
	(२) केरोसीन	725	..	8	..	733	..	(ii) Kerosene
	(३) वंगण तेल	258	..	13	..	271	..	(iii) Lubricating Oil
	(४) टरपेन्टाईन खनिज	1	..	..	..	1	..	(iv) Turpentine Mineral
	(५) खनिज (कच्चे) तेल	4,672	..	34	..	4,706	..	(v) Crude Oil
(40)	अस्फाल्ट, बीटमन, टार कोल, कोक, चारकोल व इतर	9	1	..	..	9	1	Asphalt, Bituman, Tar Coal, Coke & Charcoal etc.
(41)	संकीर्ण	640	6,692	42	381	682	7,073	Miscellaneous
	'अ' उप-बेरीज ..	12,850	13,125	295	594	13,145	13,719	Sub-Total 'A'

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2— *contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
(ब) निर्यात माल								(B) Export Commodities
(1)	प्राचीन कलात्मक दुर्मिळ वस्तू ..	30	26	..	..	30	26	Antiques, artware and curious
(2)	इमारतीचे सामान	30	..	1	..	31	..	Building Materials
(3)	लाकूड व इमारती लाकूड ..	136	896	..	11,942	136	12,838	Wood Timber
(4)	सामान वाहतुकीची पेटारे	191	173	..	..	191	173	Cargo Container
(5)	कापूस							Cotton
	(१) कच्चा	30	243	..	..	30	243	(i) Raw
	(२) पेळू आणि धागा काढलेला ..	31	38	..	..	31	38	(ii) Twist and Yarn
(6)	कृत्रिम तंतू	47	23	..	..	47	23	Synthetic Yarn
(7)	केस व लोकर	..	..	..	..	..	..	Hair & Wool
(8)	विणलेल्या वस्तू बारीक सारीक वस्त्रे, स्त्रियांच्या फिती लेस वगैरे	76	74	..	..	76	74	Hosiery, haber dashary millinery and wearing apparel
(9)	सुती रेशमी लोकरी व कृत्रिम धाग्याचे कापड	166	163	..	..	166	163	Textile Cotton, silk Woolen, and Synthetic
(10)	औषधी द्रव्य व औषधे	102	90	..	..	102	90	Drugs and Medicine
(11)	रसायने	66	77	..	..	66	77	Chemicals
(12)	खते							Fertilizers
	(१) हाडे व हाडांचे खत	20	13	..	..	20	13	(i) Bone and bone meal
	(२) इतर	..	..	..	..	..	..	(ii) Others
(13)	रंग व रंग कामाचे सामान ..	14	10	..	..	14	10	Paints and Painting materials
(14)	सौम्य मद्य	735	..	649	..	1,384	..	Light Distills
(15)	इंधन व वंगण							Fuel & Lubricant
	(१) डिझेल व इंधन तेल	19	..	1,546	..	1,565	..	(i) Diesel & Tuel Oil
	(२) रॉकेल तेल	..	..	139	..	139	..	(ii) Kerosene
	(३) वंगण तेल	1	..	4	..	5	..	(iii) Lubricating Oil
	(४) खनिज तेल	90	..	8,613	..	8,703	..	(iv) Crude Oil
	(५) टरपेन्टाईन खनिज	..	..	..	..	..	..	(v) Turpentine Mineral
(16)	काच व काच सामान	7	9	..	..	7	9	Glass and Glass Products
(17)	लाख, गोंद व राळ	3	..	..	..	3	..	Lac, Gums and Resins
(18)	रंगाच्या व रंग	62	46	..	..	62	46	Dyes and Colours
(19)	कृत्रिम राळ	..	..	..	..	..	..	Synthetic Resins
(20)	मळी	133	151	..	..	133	151	Molasses
(21)	प्रसाधन साहित्य व अत्तरे ..	18	10	..	..	18	10	Toiled preparation and perfumes
(22)	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिकची उत्पादने ..	29	22	..	..	29	22	Plastic & Plastic manufacture
(23)	रबर उत्पादने	11	11	..	..	11	11	Rubber Product
(24)	चामडी व चामड्याची उत्पादने ..	8	13	..	..	8	13	Leather and Leather manufacture
(25)	माती व मातीची भांडी	30	30	..	..	30	30	Earth and Earthware
(26)	धातू व धातूचे उत्पादन							Metal & Metal Products
	(१) लोखंड व पोलादाचे सामान ..	108	99	..	..	108	99	Iron Steel Material
	(२) तारा व केबल्स	35	34	..	..	35	34	Wire & Cable
	(३) लोखंडी मोड व सामान ..	1	..	..	..	1	..	Scrap and Drose
	(४) इतर धातू व धातूची उत्पादने ..	64	65	..	..	64	65	Other metal and Metal Products
(27)	मोटार वाहने							Motors Vehicles
	(१) दीड टन किंवा अधिक वजनाची मोटर वाहने	16	13	..	..	16	13	(i) Motors cars and heavy duty vehicles weighting 1 1/2 Tonnes or more.
	(२) मोटर वाहनांचे सुटे भाग ..	77	69	..	..	79	69	(ii) Motor Vehicle Parts

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2— *contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
(28)	सायकली व सायकलींचे सुटे भाग ..	38	33	..	..	38	33	Bi-cycle and Bi-cycle parts
(29)	इतरत्र न उल्लेखिलेली यंत्रसामुग्री ..	52	59	..	..	52	59	Machinery Nos.
(30)	उपकरणे (हत्यारे) वगैरे	38	37	..	..	38	37	Instruments etc.
(31)	अन्नधान्ये							Foodgrains
	(१) तांदूळ	60	19	..	..	60	19	(i) Rice
	(२) इतर	24	32	..	..	24	32	(ii) Other
(32)	फळे व भाजीपाला							Fruits and Vegetables
	(१) फळे-ताजी व सुकी	33	28	..	..	33	28	(i) Fruits-fresh dried
	(२) भाज्या-सुकलेल्या व ताज्या ..	148	167	..	..	148	167	(ii) Vegetables-Dried & Fresh
(33)	मत्स्योत्पादन-मासे ताजे	32	34	..	..	32	34	Fresh-fish
(34)	साखर	10	22	..	..	10	22	Sugar
(35)	चहा	14	12	..	..	14	12	Tea
(36)	वैरण (पेंडीसह)	238	166	..	..	238	166	Fodder (including oil cakes)
(37)	मिरीसह मसाले	40	27	..	..	40	27	Spices including paper
(38)	तंबाखू (कच्चा) देशी	15	13	..	..	15	13	Tobacco raw country
(39)	तंबाखू-तयार	8	5	..	..	8	5	Tobacco manufactured
(40)	तेल बिया	91	48	..	..	91	48	Oil seeds
(41)	सर्व प्रकारच्या बिया	5	5	..	..	5	5	Seeds of all kinds
(42)	तेल व चरबी	12	21	4	..	16	21	Oil and fats
(43)	इतरत्र उल्लेख नसलेले पेये (मद्यार्क विरहीत पेये)	2	..	..	..	2	..	Beverages and drinks (Non-alcoholic) Nos.
(44)	इतरत्र न उल्लेखिलेले खाण्याचे पदार्थ ..	133	111	1	..	134	111	Foodstuff Nos.
(45)	संकीर्ण	..	1	..	..	..	1	Miscellaneous
	उप बेरीज " ब " ..	**3,379**	**3,238**	**10,957**	**11,942**	**14,336**	**15,180**	**Sub Total ' B '**
	" क " एका जहाजामधून दुसऱ्या जहाजात चढविलेला माल	**230**	**264**	**39**	**16**	**269**	**280**	**' C ' Transhipment**
	एकूण आयात व निर्यात व एका जहाजातून दुसऱ्या जहाजात चढविलेली मालाची बेरीज	**16,459**	**16,627**	**11,291**	**12,552**	**27,750**	**29,179**	**Total of import, export and Transhipment commodities.**

आधार :—मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई.
Source :—Bombay Port Trust, Bombay.

२२. परिवहन

२२.१. या विभागात लोहमार्गाची लांबी, रस्त्यांची लांबी व वर्गीकरण, राज्यात वापरात असलेली वाहने आणि राज्य परिवहन मंडळाचे काम यासंबंधी आकडेवारी दिली आहे.

२२.२. जिल्हावार लोहमार्गाची लांबी संबंधित रेल्वे कार्यालयाने दिल्याप्रमाणे पूर्णतः तंतोतंत जुळणारी नाही. रस्त्यांच्या लांबीची आकडेवारी राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषदा व नगरपालिका यांच्या अधिपत्याखालील रस्त्यासंबंधी आहे.

२२.३. मुंबई गोदीतील जहाजे, मुंबई बंदरातून व छोट्याबंदरातून येणारे व जाणारे प्रवासी व तेथे हाताळला जाणारा माल व विमानमार्गे होणारी प्रवासी व माल वाहतूक यासंबंधी माहिती या विभागात दिलेली आहे.

२२.४. गौण बंदरातील वाहतूक प्रामुख्याने किनारी भागांकरिता आहे. मुंबई बंदरातून होणारी परदेशी किनाऱ्यावरील वाहतुकीची आकडेवारी वेगवेगळी दाखविली आहे.

22. TRANSPORT

22.1. Information on railway length, length and classification of roads, vehicles in use in the State and operation of State Transport Corporation is given in this Section.

22.2. Districtwise railway length is approximate as given by the respective railway authorities. Figures of road length relate to roads maintained by the State's Public Works Department, Zilla Parishads and by Municipal Authorities.

22.3. Data presented in this section are about 'vessels in Bombay docks', passengers and cargo in Bombay port and other minor ports and passengers and freight traffic by air.

22.4. The figures shown against minor ports are mostly those of coastal traffic. In the case of Bombay Port, figures of overseas traffic and coastal trafic are shown separately.

सत्यमेव जयते

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.1 (A)

महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने

Number of Motor Vehicles Registered by District in the State

1989-90

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	प्रवासी वाहने/Passenger Vehicles: बसेस Buses	मोटारी आणि स्टेशन वॅगन Cars and Station Wagons	जीप Jeep	टॅक्सी Taxies	तीन चाकी वाहने रिक्षा Three Wheelers	दुचाकी वाहने Two Wheelers	एकूण प्रवासी वाहने Total passenger vehicles	मालवाहतूक वाहने/Goods Vehicles: चार चाकी Four Wheelers	तीन चाकी Three Wheelers	एकूण मालवाहू वाहने Total goods vehicles	ट्रॅक्टर्स Tractors	जोड वाहने Trailors	इतर Others	एकूण Grand Total (Col. 9+ 12 to 15)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	7,520	2,44,009	14,306	34,338	24,577	2,31,932	5,56,682	35,322	13,234	48,556	991	938	2,737	6,09,904	Greater Bombay
2	ठाणे ..	2,017	11,503	3,048	512	9,063	45,662	72,205	15,734	4,300	20,034	576	705	258	93,778	Thane
3	रायगड ..	788	3,586	885	165	2,194	14,418	22,036	3,183	1,436	4,619	241	201	151	27,249	Raigad
4	रत्नागिरी ..	646	2,223	486	55	2,005	11,964	17,379	1,944	862	2,806	98	109	68	20,460	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	379	714	202	27	924	5,978	8,224	719	362	1,081	29	26	30	9,390	Sindhudurg
6	नाशिक ..	1,034	8,684	4,730	1,344	7,484	87,333	1,10,609	6,351	2,732	9,083	6,776	6,680	578	1,33,726	Nashik
7	धुळे ..	590	1,610	953	259	2,130	30,071	35,613	2,815	851	3,666	3,139	2,933	55	45,406	Dhule
8	जळगाव ..	687	2,565	1,459	125	4,988	57,028	66,852	3,327	1,072	4,399	4,195	4,453	60	79,959	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	679	2,269	1,166	87	2,808	39,485	46,494	1,553	549	2,102	1,877	1,596	56	52,125	Ahmednagar
10	पुणे ..	2,783	21,899	14,378	1,996	23,910	2,74,787	3,39,753	17,058	7,021	24,079	3,360	3,763	832	3,71,787	Pune
11	सातारा ..	702	2,349	1,920	348	2,630	40,026	48,035	3,559	998	4,557	3,663	4,096	75	60,466	Satara*
12	सांगली ..	694	2,863	1,699	35	2,421	47,279	54,991	2,684	1,625	4,309	2,413	3,623	68	65,404	Sangli
13	सोलापूर ..	945	3,581	1,476	95	1,735	57,500	65,332	3,036	1,277	4,313	2,400	2,265	61	74,371	Solapur
14	कोल्हापूर ..	848	6,041	2,087	166	6,659	77,579	93,380	6,389	1,779	8,168	6,063	5,101	99	1,12,712	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	591	3,180	1,664	557	5,279	61,733	73,004	3,498	1,154	4,652	2,677	2,572	97	83,002	Aurangabad
16	जालना ..	206	591	290	43	524	10,343	11,997	518	205	723	860	1,014	11	14,605	Jalna
17	परभणी ..	323	81	496	26	79	12,219	13,224	576	86	662	778	722	18	15,404	Parbhani
18	बीड ..	441	323	942	14	170	11,654	13,544	845	284	1,129	700	678	8	16,068	Beed
19	नांदेड ..	427	587	627	17	650	17,863	20,171	1,797	142	1,939	716	712	11	23,459	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	283	153	320	2	126	3,822	4,706	689	125	814	657	457	2	6,636	Osmanabad

21	लातूर	..	343	466	449	46	407	9,030	10,741	1,059	236	1,295	831	817	5	13,689	Latur
22	बुलढाणा	..	424	640	464	76	76	14,882	16,560	939	199	1,138	1,355	1,334	70	20,457	Buldana
23	अकोला	..	426	1,705	1,252	177	352	34,010	37,922	2,320	199	2,519	1,409	1,436	76	43,528	Akola
24	अमरावती	..	512	2,176	871	227	1,034	40,622	45,442	2,492	257	45,699	1,418	1,402	76	51,087	Amravati
25	यवतमाळ	..	391	620	681	160	583	17,667	20,102	1,151	38	1,189	495	518	55	22,358	Yavatmal
26	वर्धा	..	201	1,245	212	46	182	15,658	17,544	636	142	778	327	320	18	18,987	Wardha
27	नागपूर	..	723	10,011	3,884	640	5,994	1,07,121	1,28,373	7,476	3,059	10,535	1,648	1,643	463	1,42,662	Nagpur
28	भंडारा	..	268	905	915	49	112	20,775	23,024	1,329	107	1,436	1,472	1,464	33	27,429	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	393	1,257	1,437	188	671	21,122	25,068	2,284	190	2,474	1,126	976	111	29,755	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	10	49	130	14	11	1,732	1,946	125	42	167	298	287	19	4,663	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**27,330**	**3,45,281**	**66,278**	**42,489**	**1,19,186**	**15,88,663**	**21,89,227**	**1,39,427**	**48,588**	**1,88,015**	**57,157**	**56,833**	**6,988**	**24,98,220**	**Maharashtra State**

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत.

Note.——Figures are provisional.

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.——Transport Commissioner, Govt. of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.1 (B)

महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने

Number of Motor Vehicles Registered by District in the State

1990-91

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	प्रवासी वाहने/Passenger Vehicles: बसेस Buses	मोटारी आणि स्टेशन वॅगन Cars and Station Wagons	जीप Jeep	टॅक्सी Taxies	तीन चाकी वाहने रिक्शा Three Wheelers	दुचाकी वाहने Two Wheelers	एकूण प्रवासी वाहने Total passenger vehicles	मालवाहतूक वाहने/Goods Vehicles: चार चाकी Four Wheelers	तीन चाकी Three Wheelers	एकूण मालवाहू वाहने Total goods vehicles	ट्रॅक्टर्स Tractors	जोड वाहने Trailors	इतर Others	एकूण Grand Total (Col. 9+ 12 to 15)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	7,967	2,5[illegible],075	14,876	34,338	24,577	2,42,008	5,73,841	35,409	14,251	49,660	998	957	3,032	6,28,488	Greater Bombay
2	ठाणे ..	2,637	1[illegible],414	4,298	710	20,618	84,446	1,30,123	20,794	7,476	28,270	707	1,062	414	1,60,576	Thane
3	रायगड ..	812	3,832	970	237	2,912	17,253	26,016	3,384	1,694	5,078	277	216	183	31,764	Raigad
4	रत्नागिरी ..	659	2,292	526	64	2,448	13,446	19,435	1,959	1,010	2,969	103	119	72	22,698	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	379	753	211	28	1,292	6,737	9,400	719	406	1,125	37	32	30	10,624	Sindhudurg
6	नाशिक ..	1,052	2,528	4,872	1,527	8,932	96,494	1,22,405	6,667	3,032	9,699	7,376	7,251	581	1,47,312	Nashik
7	धुळे ..	594	1,773	1,011	293	2,359	32,885	38,915	2,929	1,028	3,957	3,461	3,168	57	49,558	Dhule
8	जळगाव ..	689	2,706	1,524	155	5,504	6,153	72,115	3,513	1,240	4,753	4,438	4,692	63	86,061	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	711	4,345	2,481	241	3,413	76,973	88,164	4,526	1,493	6,019	6,544	5,638	143	1,06,508	Ahmednagar
10	पुणे ..	3,591	26,949	15,934	2,255	25,913	3,52,706	4,27,348	19,689	9,490	29,179	4,574	4,650	1,488	4,67,239	Pune
11	सातारा ..	707	2,485	2,068	394	2,848	44,700	53,202	3,702	1,230	4,932	3,980	5,450	75	66,639	Satara
12	सांगली ..	697	3,119	1,879	41	2,579	52,089	60,404	2,790	1,927	4,717	2,790	4,015	69	71,995	Sangli
13	सोलापूर ..	947	3,646	1,606	96	1,808	62,506	70,609	3,149	1,378	4,527	2,706	2,769	61	80,672	Solapur
14	कोल्हापूर ..	858	6,524	2,222	173	7,047	85,458	1,02,282	6,734	1,987	8,721	6,468	5,672	115	1,23,258	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	618	3,433	1,711	645	5,568	66,888	78,863	3,691	1,268	4,959	3,006	2,990	98	89,916	Aurangabad
16	जालना ..	206	639	322	56	547	11,558	13,328	568	263	831	1,045	1,185	14	16,403	Jalna
17	परभणी ..	323	290	522	39	118	13,382	14,674	489	101	690	970	875	18	17,227	Parbhani
18	बीड ..	444	368	1,014	20	204	13,743	15,793	968	329	1,297	862	796	11	18,759	Beed
19	नांदेड ..	431	622	649	17	884	19,502	22,105	1,906	179	2,085	796	776	13	25,775	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	284	164	348	7	140	4,558	5,537	783	163	946	810	586	2	7,881	Osmanabad

21	लातूर	..	343	500	485	46	522	10,495	12,391	1,078	279	1,357	1,013	1,011	5	15,777	Latur
22	बुलढाणा	..	427	697	492	85	112	16,522	18,335	988	270	1,258	1,505	1,468	71	22,637	Buldhana
23	अकोला	..	428	1,784	1,286	195	437	37,479	41,609	2,366	255	2,621	1,632	1,562	79	47,503	Akola
24	अमरावती	..	514	2,231	903	227	1,274	44,460	49,609	2,515	294	2,809	1,520	1,490	78	55,506	Amravati
25	यवतमाळ	..	391	629	681	171	697	19,697	22,266	1,151	57	1,208	586	616	57	24,733	Yavatmal
26	वर्धा	..	202	1,279	225	48	253	17,421	19,428	636	170	806	355	344	18	20,951	Wardha
27	नागपूर	..	732	10,777	3,994	1,018	6,542	1,82,068	2,05,131	7,836	3,510	11,346	1,805	1,786	475	2,20,543	Nagpur
28	भंडारा	..	273	929	929	49	120	22,729	25,029	1,330	122	1,452	1,716	1,677	33	29,907	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	399	1,207	1,465	210	930	24,123	28,387	2,207	226	2,486	1,244	1,102	112	33,331	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	10	49	130	15	16	2,007	2,227	128	50	178	350	340	19	3,114	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**28,325**	**3,61,092**	**69,670**	**43,400**	**1,30,614**	**17,35,870**	**23,68,971**	**1,44,757**	**55,178**	**1,99,935**	**63,668**	**63,295**	**7,486**	**27,03,355**	**Maharashtra State**

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.——Commissioner of Transport, Govt. of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/ TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.2

निरनिराळ्या विभागाच्या देखभालीखालील रस्ते

Kilometerage allotted to operators by various authorities

वर्ष Year	सार्वजनिक बांधकाम विभाग Public Works Department	जिल्हा परिषद Zilla Parishad	नगरपरिषदा व महानगरपालिका Municipal Councils and Municipal Corporations	वन विभाग Forest Department	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1980-81	30,841	1,08,454	10,504	13,609	1,63,408
1985-86	43,906	1,12,675	13,101	16,025	1,85,707
1986-87	46,275	1,16,833	13,983	14,989	1,92,080
1987-88	57,299	1,09,117	16,743	15,158	1,98,317
1988-89	48,822	1,21,090	12,731	12, 081	1,94,724
1989-90	49,705	1,23,803	N.A.	11,503	1,85,011
1990-91	50,433	1,31,256	N.A.	11,220	1,92,909

टीप.– N.A. = उपलब्ध नाही. / Not available.

आधार.— (१)सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

(२) मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.— (1) Public Works Department, Mantralaya, Bombay.

(2) Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.3

वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची संख्या

Number of Accidents by Type of Vehicles involved

1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्ह्याचे/शहराचे नाव	बसेस Buses	मालवाहू वाहने Goods Vehicles	टॅक्सी Taxi Cabs	मोटारी Motor Cars	मोटर सायकल Motor Cycles	ऑटोरिक्षा Auto Rickshaws	जिप Jeeps	इतर Others	वर्गीकरण न झालेली Unclassified	एकूण Total	एकूण व्यक्ती Number of persons		District
												मृत Killed	दुखापत Injured	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई	4,800	4,831	3,243	5,901	2,624	1,478	524	1,086	981	25,477	400	8,032	Greater Bombay
2	*ठाणे शहर	400	980	39	515	455	512	157	519	81	3,905	323	1,395	Thane City
3	ठाणे ग्रामीण	150	1,209	50	153	124	103	86	330	138	2,551	1,319	1,287	Thane Rural
4	रायगड	141	608	6	194	94	9	73	136	..	1,384	192	1,332	Raigad
5	रत्नागिरी	160	101	11	15	121	118	61	63	13	857	71	732	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	73	72	..	31	39	29	15	36	2	309	37	510	Sindhudurg
7	*पुणे शहर	260	379	3	192	484	178	69	301	..	1,884	275	1,011	Pune City
8	पुणे ग्रामीण	194	1,264	66	118	281	58	169	322	68	2,537	495	2,070	Pune Rural
9	*सोलापूर	118	440	2	54	152	50	109	27	268	1,220	238	1,068	Solapur
10	नाशिक	143	904	52	114	233	71	125	134	68	1,915	379	2,774	Nashik
11	धुळे	84	806	27	23	104	37	38	93	..	1,227	138	748	Dhule
12	जळगांव	34	523	6	19	109	97	4	14	57	867	197	543	Jalgaon
13	अहमदनगर	172	480	8	46	228	69	72	48	53	1,433	240	817	Ahmadnagar
14	नागपूर शहर	64	442	1	93	196	54	51	21	57	988	166	787	Nagpur City
15	नागपूर ग्रामीण	69	472	..	29	92	47	39	107	22	892	189	1,106	Nagpur Rural
16	वर्धा	42	154	..	36	52	20	7	20	1	341	66	381	Wardha
17	चंद्रपूर	18	371	4	13	86	31	28	73	5	632	152	876	Chandrapur
18	भंडारा	25	226	20	16	64	3	29	33	11	436	85	326	Bhandara
19	गडचिरोली	9	49	..	3	16	..	19	3	..	99	26	113	Gadchiroli
20	अमरावती	52	284	33	45	122	82	43	40	12	728	138	922	Amravati
21	अकोला	64	231	1	17	43	17	37	269	16	700	42	46	Akola
22	बुलढाणा	36	151	22	18	36	8	19	155	2	455	76	337	Buldhana
23	यवतमाळ	66	218	3	28	60	16	21	45	10	468	88	359	Yavatmal
24	औरंगाबाद	43	173	..	23	56	5	24	124	14	462	205	928	Aurangabad
25	उस्मानाबाद	24	125	..	2	31	22	55	..	10	269	96	392	Osmanabad

TABLE No. 22.3—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
26	नांदेड	38	166	..	29	51	43	39	55	6	427	96	436	Nanded
27	परभणी	27	100	..	7	44	3	47	48	2	278	96	278	Parbhani
28	बीड	41	104	..	13	88	19	72	78	4	419	87	347	Beed
29	जालना	22	71	.	11	33	13	27	14	5	199	33	20	Jalna
30	लातूर	19	87	..	10	45	8	22	55	2	250	74	196	Latur
31	कोल्हापूर	135	340	23	63	282	94	54	150	33	1,190	184	1,108	Kolhapur
32	सांगली	108	272	22	57	192	20	90	163	35	983	170	969	Sangli
33	सातारा	160	546	43	92	117	70	107	247	33	1,497	258	1,518	Satara
	महाराष्ट्र राज्य	**7,791**	**17,176**	**3,685**	**7,980**	**6,754**	**3,384**	**2,332**	**4,809**	**2,009**	**57,289**	**6,630**	**33,758**	**Maharashtra State**

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.——Commissioner of Transport, Govt. of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.4

राज्यमार्गाची वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती

Progress of State Roadways Commercial Wing

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	परिमाण	1970-71	1980-81	1985-86	1988-89	1989-90	1990-91	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
1	एकूण वाहने ..	.. संख्या	6,086	10,675	11,814	14,282	15,097	..	No.	Total Fleet
2	एकूण किलोमीटर्स ..	.. लाखात	3,968.82	7,426.54	9,616.49	12,241.21	12,779.75	12,476.11	Lakhs	Total Kilometres
3	प्रभावी किलोमीटर्स ..	.. लाखात	3,933.41	7,350.81	9,497.46	12,070.49	12,809.88	12,299.00	Lakhs	Effective Kilometres
4	एकूण प्रवाशी ..	.. लाखात	5,538.18	11,901.05	16,928.71	21,777.16	23,331.67	23,193.98	Lakhs	Total Passenger carried
5	किलोमीटर्स ..	.. प्रति मीटर	4.04	4.16	4.27	4.32	4.36	4.41	Per litre	Kilometres
6	नादुरुस्त ..	.. प्रत्येकी १०,००० कि. मी. मार्ग संख्या	0.85	0.76	0.51	0.51	0.52	0.49	Per 10,000 Km.	Breakdowns
7	अपघात ..	.. संख्या	2,434	2,799	3,297	3,380	3,460	3,250	No.	Accidents
8	एकूण कर्मचारी ..	.. संख्या	42,804	75,418	89,691	1,02,440	1,09,416	1,10,036	No.	Total Staff
9	दैनिक क्रमित तरासरी	.. लाख कि. मी.	10.78	20.14	26.02	33.07	35.56	33.70	On effective Lakh	Daily Operated Km.
10	दैनिक क्रमित तरासरी अंतर एकूण	.. एकूण लाख कि. मी.	10.87	20.35	26.35	33.54	35.10	34.18	On total Lakhs	Daily Operated Km.
11	दैनिक प्रवाशी ..	.. लाख	15.17	32.61	46.38	59.66	63.92	63.55	Lakhs	Daily Passengers carried
12	एकूण जमा ..	.. लाख रुपये	5,499.31	20,999.47	45,221.36	638.86	74,254.83	92,729.89	Lakhs Rs.	Total Receipts
13	एकूण खर्च ..	.. लाख रुपये	5,723.36	24,406.30	48,462.25	68,884	80,897.73	92,198.57	Rs. in Lakh	Total Expenditure
14	एकूण नफा/तोटा ..	.. लाख रुपये	(-)224.05	(-)3,406.83	(-)3,240.89	(-)4,998	(-)6,642.90	531.32	Rs. in Lakh	Total Loss/Profit
15	एकूण जमा ..	.. प्रती कि. मी. पैसे	139.81	285.68	476.14	529.27	579.67	754.03	Ps. PKM	Overall Receipts
16	एकूण खर्च ..	.. प्रती कि. मी. पैसे	145.51	332.02	510.26	570.68	631.53	749.71	Ps. PKM	Overall Expenditure
17	एकूण नफा/तोटा ..	.. प्रती कि. मी. पैसे	(-)5.70	(-)46.34	(-)34.12	(-)41.41	(-)51.86	4.32	Ps. PKM	Overall Loss/Profit
18	दिलेले व्याज ..	.. लाख रुपये	101.28	244.91	529.22	23.10	3,111.73	4,109.88	Lakh Rs.	Interest paid
19	एकूण जमा (आवक) ..	.. लाख रुपये	(-)224.05	(-)3,406.83	(-)3,240.89	(-)4,998	2,996.33	11,175.84	Lakh Rs.	Total Returns

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.5 (A)

प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण

Road Length Classified by Category by District

1989-90

(किलोमीटरमध्ये)
(In Kilometres)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे पक्के रस्ते P. W. D. Pacca Roads			प्रत्येक १०० चौ. कि. मी. मागे रस्त्याची लांबी Road Length per 100 Sq. Kms.	प्रत्येक लाख लोकांमागे रस्त्याची लांबी Road Length per 1,00,000 persons	रस्त्याने जोडलेली खेडी Villages linked with roads		District
		सिमेंटचे व डांबरी रस्ते Black Top	खडीचे रस्ते Water Bound Macadam	एकूण Total			संख्या No.	टक्केवारी Percentage	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	49	..	49	8	1	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,415	128	1,544	55	159	949	94.8	Thane
3	रायगड	1,431	242	1,702	55	264	822	82.7	Raigad
4	रत्नागिरी	1,195	194	1,404	58	344	837	81.9	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	895	84	1,033	63	425	370	87.2	Sindhudurg
6	नाशिक	1,949	510	2,542	68	351	1,102	95.5	Nashik
7	धुळे	1,241	591	1,928	65	414	824	96.3	Dhule
8	जळगाव	1,181	290	1,569	71	318	952	94.8	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,990	694	2,805	70	440	1,100	72.6	Ahmednagar
10	पुणे	1,748	533	2,409	61	230	896	72.3	Pune
11	सातारा	1,372	187	1,569	83	428	800	86.2	Satara
12	सांगली	913	87	1,016	92	430	1,307	95.0	Sangli
13	सोलापूर	1,617	362	2,117	66	381	850	69.9	Solapur
14	कोल्हापूर	898	111	1,033	74	230	821	87.2	Kolhapur
15	औरंगाबाद	912	179	1,452	49	285	672	83.3	Aurangbad
16	जालना	609	485	1,172	36	306	614	58.2	Jalna
17	परभणी	830	642	1,720	52	351	832	73.6	Parbhani
18	बीड	1,020	436	1,483	52	390	807	75.5	Beed
19	नांदेड	1,126	851	2,156	66	606	902	82.9	Nanded
20	उस्मानाबाद	764	233	1,000	54	394	523	83.6	Osmanabad
21	लातूर	720	100	820	57	319	618	75.7	Latur
22	बुलढाणा	1,257	604	1,943	40	268	738	87.1	Buldhana
23	अकोला	1,220	350	1,577	41	238	795	83.8	Akola
24	अमरावती	1,157	1,178	2,367	39	258	692	87.1	Amravati
25	यवतमाळ	1.152	457	1,631	38	290	900	76.9	Yavatmal
26	वर्धा	640	501	1,159	40	278	416	82.2	Wardha
27	नागपूर	915	590	1,692	56	215	592	81.1	Nagpur
28	भंडारा	689	999	2,442	58	293	964	76.1	Bhandara
29	चंद्रपूर	703	1,234	2,611	53	382	666	76.8	Chandrapur
30	गडचिरोली	511	861	1,760	25	588	292	83.1	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	32,119	13,913	49,705	56	279	21,909	82.6	Maharashtra State

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.5 (B)

प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण

Road Length Classified by Category by District

1990-91

(किलोमीटरमध्ये)
(In Kilometres)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे पक्के रस्ते P. W. D. Pacca Roads			प्रत्येक १०० चौ. कि. मी. मागे रस्त्याची लांबी Road Length per 100 Sq. Kms.	प्रत्येक लाख लोकांमागे रस्त्याची लांबी Road Length per 1,00,000 persons	रस्त्याने जोडलेली खेडी Villages linked with roads		District
		सिमेंटचे व डांबरी रस्ते Black Top	खडीचे रस्ते Water Bound Macadam	एकूण Total			संख्या No.	टक्केवारी Percentage	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	49	..	49	8	0.60	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	2,020	3,157	5,177	54	154	1,546	88.54	Thane
3	रायगड	1,849	1,300	3,149	44	212	1,511	85.94	Raigad
4	रत्नागिरी	1,653	2,570	4,223	51	306	1,187	85.09	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,254	1,394	2,648	51	343	670	94.37	Sindhudurg
6	नाशिक	2,408	6,906	9,314	60	311	1,724	100.00	Nashik
7	धुळे	1,593	4,765	6,358	48	310	1,111	73.28	Dhule
8	जळगाव	1,618	4,176	5,794	49	221	1,464	99.25	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,550	5,315	7,865	46	290	1,441	95.87	Ahmednagar
10	पुणे	2,519	3,437	5,956	38	143	1,664	94.92	Pune
11	सातारा	2,235	3,613	5,848	55	287	1,323	93.37	Satara
12	सांगली	1,664	2,479	4,143	48	226	689	97.32	Sangli
13	सोलापूर	2,136	4,403	6,539	44	252	1,063	96.20	Solapur
14	कोल्हापूर	1,718	2,311	4,029	53	163	1,096	91.33	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,102	3,253	4,355	47	274	936	69.80	Aurangbad
16	जालना	732	1,830	2,562	30	248	489	53.44	Jalna
17	परभणी	1,221	3,718	4,939	45	301	944	66.48	Parbhani
18	बीड	1,603	3,327	4,930	46	349	912	75.87	Beed
19	नांदेड	1,423	4,736	6,159	59	536	1,152	80.84	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,329	2,556	3,885	52	377	645	91.62	Osmanabad
21	लातूर	1,401	2,255	3,656	50	283	805	90.86	Latur
22	बुलढाणा	1,297	1,941	3,238	34	215	862	67.71	Buldhana
23	अकोला	1,495	2,429	3,924	37	215	1,061	68.62	Akola
24	अमरावती	1,326	2,509	3,835	31	206	1,114	65.60	Amravati
25	यवतमाळ	1,428	3,053	4,481	33	258	1,313	74.99	Yavatmal
26	वर्धा	688	1,409	2,097	33	226	712	70.14	Wardha
27	नागपूर	1,157	1,932	3,089	31	119	1,119	67.49	Nagpur
28	भंडारा	797	2,450	3,247	35	177	1,300	80.04	Bhandara
29	चंद्रपूर	925	2,957	3,882	37	274	1,163	79.39	Chandrapur
30	गडचिरोली	656	2,021	2,677	17	420	1,036	68.47	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	43,846	40,917	1,32,048	43	212	32,122	81.48	Maharashtra State

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.6

३१ मार्च १९९० व ९१ रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी

Railways Route Length as on 31st March 1990 & 91 in the State

(कि. मी./ km.)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा/वर्ष Year (2)	ब्रॉडगेज Broad guage (3)		मिटरगेज Meter guage (4)		नॅरोगेज Narrow guage (5)		एकूण Total (6)		District (2)
1	1960-61 ..	2,767		1,197		1,093		5,057		
2	1970-71 ..	2,752		1,308		1,102		5,162		
3	1980-81 ..	3,131		994		1,100		5,225		
4	1985-86 ..	3,334		995		1,103		5,432		
5	1986-87 ..	3,334		995		1,103		5,431		
6	1987-88 ..	3,347		1,039		1,048		5,434		
7	1988-89 ..	3,351		994		1,092		5,437		
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
1	बृहन्मुंबई	101	101	..	..	..	..	101	101	Greater Bombay
2	ठाणे	284	284	..	..	..	..	284	284	Thane
3	रायगड	172	172	..	..	20	20	192	192	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	223	223	42	42	..	..	265	265	Nashik
7	धुळे	172	172	..	..	..	..	172	172	Dhule
8	जळगाव	317	317	..	..	55	55	372	372	Jalgaon
9	अहमदनगर	196	196	..	..	..	..	196	196	Ahmednagar
10	पुणे	270	270	..	..	44	44	314	314	Pune
11	सातारा	134	134	..	..	..	..	134	134	Satara
12	सांगली	70	70	16	16	83	83	169	169	Sangli
13	सोलापूर	220	220	42	42	186	186	448	448	Solapur
14	कोल्हापूर	37	37	..	..	..	..	37	37	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	173	173	..	..	173	173	Aurangabad
16	जालना	..	..	x	x	..	..	x	x	Jalna
17	परभणी	..	..	288	288	..	..	288	288	Parbhani
18	बीड	40	40	7	7	..	..	47	47	Beed
19	नांदेड	..	..	226	256	..	..	226	256	Nanded
20	उस्मानाबाद	70	70	..	..	..	..	70	70	Osmanabad
21	लातूर	x x	x x	..	..	57	57	57	57	Latur
22	बुलढाणा	87	87	..	..	..	..	87	87	Buldhana
23	अकोला	95	95	200	200	60	60	355	355	Akola
24	अमरावती	84	84	..	..	64	64	148	148	Amravati
25	यवतमाळ	72	73	..	..	65	65	137	138	Yavatmal
26	वर्धा	116	116	..	..	34	34	150	150	Wardha
27	नागपूर	237	238	..	..	135	131	372	369	Nagpur
28	भंडारा	163	163	..	..	117	127	280	290	Bhandara
29	चंद्रपूर	183	183	..	..	153	117	336	300	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	19	10	19	10	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**3,343**	**3,345**	**994**	**1,024**	**1,092**	**1,053**	**5,429**	**5,422**	**Maharashtra State**

x औरंगाबाद जिल्ह्यामध्ये समाविष्ट. Included in Aurangabad district.

x x उस्मानाबाद जिल्ह्यामध्ये समाविष्ट. Included in Osmanabad district.

आधार.—संबंधित रेल्वेची विभागीय कार्यालये.

Source.—Divisional Offices of the concerned Railway.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.7 (A)

रस्ते/Roads

वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी/Road length according to different classes

1989-90

(किलोमीटर मध्ये)
(In Kilometre)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	रस्त्यांची वर्गवारी/Classification of roads: राष्ट्रीय महामार्ग National highways (3)	राज्य महामार्ग State highways (4)	प्रमुख जिल्हा रस्ते Major district roads (5)	इतर जिल्हा रस्ते Other district roads‡ (6)	ग्रामीण रस्ते Village roads (7)	अवर्गीकृत रस्ते @Unclassified roads (8)	एकूण Total (9)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	49	..	..	..	..	49	*Greater Bombay
2	ठाणे	248	1,129	839	966	2,058	19	5,332	Thane
3	रायगड	210	1,136	404	673	1,502	125	3,927	Raigad
4	रत्नागिरी	213	889	1,229	1,105	1,301	155	4,751	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	108	691	716	663	1,071	63	3,282	Sindhudurg
6	नाशिक	235	1,630	2,047	2,265	4,320	2,272	10,505	Nashik
7	धुळे	149	1,402	1,651	1,595	3,695	873	8,493	Dhule
8	जळगाव	140	1,195	1,499	1,681	3,814	821	8,335	Jalgaon
9	अहमदनगर	60	1,727	2,571	3,243	4,311	..	11,914	Ahmednagar
10	पुणे	361	1,335	2,566	2,060	3,236	..	9,560	Pune
11	सातारा	130	928	1,857	1,751	4,058	..	8,727	Satara
12	सांगली	30	901	1,952	2,710	2,272	..	7,865	Sangli
13	सोलापूर	160	1,452	2,524	2,087	3,646	73	9,869	Solapur
14	कोल्हापूर	46	904	1,439	1,565	1,709	104	5,663	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	986	1,193	1,068	1,276	657	4,524	Aurangabad
16	जालना	..	722	921	805	677	..	3,157	Jalna
17	परभणी	..	1,133	1,584	1,011	2,043	..	5,773	Parbhani
18	बीड	..	1,193	1,315	1,497	1,501	44	5,507	Beed
19	नांदेड	..	1,271	1,625	793	3,267	..	16,958	Nanded
20	उस्मानाबाद	79	923	918	806	1,436	..	4,063	Osmanabad
21	लातूर	..	764	1,205	1,327	833	..	4,129	Latur
22	बुलढाणा	82	979	1,024	926	656	..	4,039	Buldhana
23	अकोला	100	1,090	1,173	793	1,123	154	4,344	Akola
24	अमरावती	74	1,286	1,203	758	1,430	..	4,799	Amravati
25	यवतमाळ	65	1,354	914	1,336	1,514	268	5,199	Yavatmal
26	वर्धा	108	517	544	442	922	61	2,576	Wardha
27	नागपूर	230	842	641	986	2,833	33	5,575	Nagpur
28	भंडारा	102	752	992	1,390	2,146	349	5,392	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	773	1,258	1,185	2,338	..	5,453	Chandrapur
30	गडचिरोली	48	884	735	497	1,633	..	3,748	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**2,978**	**30,737**	**38,539**	**37,984**	**62,621**	**6,103**	**1,73,508**	**Maharashtra State**

टीप.— १. *४ कि. मी. मुंबई महानगरपालिकाकडे हस्तांतरित केली.
२. ‡ग्रामीण रस्त्यात अवर्गीकृत रस्त्यांचा समावेश आहे.
३. @अवर्गीकृत रस्ते म्हणजे, रो. ह. यो., रस्ते टंचाई रस्ते इत्यादी.

Note.—1. *4.00 Km. transferred to B. M. C.
2. ‡Village roads also include " unclassified " roads.
3. @Unclassified Road means as such scarcity Road EGS Road etc.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.7 (B)

रस्ते/Roads

वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी/Road length according to different classes

1990-91

(किलोमीटरमध्ये)
(In Kilometre)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	रस्त्यांची वर्गवारी/Classification of roads: राष्ट्रीय महामार्ग National highways (3)	राज्य महामार्ग State highways (4)	प्रमुख जिल्हा रस्ते Major district roads (5)	इतर जिल्हा रस्ते Other district roads ‡ (6)	ग्रामीण रस्ते Village roads (7)	अवर्गीकृत रस्ते @Unclassified roads (8)	एकूण Total (9)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	48	..	..	..	..	48	Greater Bombay
2	ठाणे	248	1,129	852	969	2,133	20	5,351	Thane
3	रायगड	210	1,136	404	674	1,502	125	4,051	Raigad
4	रत्नागिरी	213	900	1,229	1,105	1,301	154	4,902	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	108	691	716	663	1,071	63	3,312	Sindhudurg
6	नाशिक	235	1,607	2,020	2,192	4,297	2,272	12,623	Nashik
7	धुळे	149	1,402	1,651	1,595	2,818	873	8,488	Dhule
8	जळगाव	140	1,195	1,499	1,681	2,715	1,099	8,329	Jalgaon
9	अहमदनगर	60	1,727	2,571	3,242	4,311	..	11,911	Ahmednagar
10	पुणे	361	1,335	2,566	2,060	3,236	..	9,558	Pune
11	सातारा	130	928	1,857	1,751	4,058	..	8,724	Satara
12	सांगली	30	901	1,952	2,710	2,272	..	7,865	Sangli
13	सोलापूर	160	1,451	2,524	2,087	3,572	74	9,868	Solapur
14	कोल्हापूर	46	904	1,440	1,565	1,605	104	5,664	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	986	1,193	1,068	1,317	658	5,222	Aurangabad
16	जालना	..	727	948	805	677	..	3,157	Jalna
17	परभणी	..	1,133	1,584	1,011	2,043	..	5,771	Parbhani
18	बीड	..	1,193	1,315	1,497	1,456	44	5,505	Beed
19	नांदेड	..	1,271	1,626	793	3,267	..	6,957	Nanded
20	उस्मानाबाद	79	824	918	806	1,436	..	4,063	Osmanabad
21	लातूर	..	764	1,205	1,327	833	..	4,129	Latur
22	बुलढाणा	82	983	1,026	957	662	32	3,742	Buldhana
23	अकोला	100	1,086	1,183	849	990	154	4,362	Akola
24	अमरावती	74	1,286	1,180	780	1,431	..	4,751	Amravati
25	यवतमाळ	65	1,354	901	1,352	1,246	268	5,186	Yavatmal
26	वर्धा	108	517	544	442	962	60	2,633	Wardha
27	नागपूर	231	840	638	987	2,802	33	5,531	Nagpur
28	भंडारा	102	762	992	1,390	1,798	348	5,392	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	773	1,258	1,185	2,338	..	5,554	Chandrapur
30	गडचिरोली	48	884	735	497	1,633	..	3,797	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**2,979**	**30,737**	**38,527**	**38,040**	**59,782**	**6,381**	**1,76,446**	**Maharashtra State**

टीप.— १. *४ कि. मी. मुंबई महानगरपालिकाकडे हस्तांतरित केली.
२. ‡ग्रामीण रस्त्यात अवर्गीकृत रस्त्यांचा समावेश आहे.
३. @अवर्गीकृत रस्ते म्हणजे, रो. ह. यो., रस्ते टंचाई रस्ते इत्यादी.

Note.—1. *4.00 Km. transferred to B. M. C.
2. ‡Village roads also include " unclassified " roads.
3. @Unclassified Road means as such scarcity Road EGS Road etc.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

रस्ते/Roads

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.8

पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्याची लांबी

Road length according to surface type

(1989-90 and 1990-91)

(किलोमीटरमध्ये)
(In Kilometres)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	सिमेंट काँक्रीट आणि डांबरी रस्ते Cement concrete and Black topped roads		खडीचे रस्ते Water bound macadum roads		अपृष्ठांकित रस्ते Unsurfaced roads		एकूण Total		District
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	49	48	..	..	..	..	49	48	Greater Bombay
2	ठाणे	1,957	1,991	3,101	3,162	182	178	5,240	5,240	Thane
3	रायगड	1,807	1,807	1,294	1,295	824	824	3,925	3,926	Raigad
4	रत्नागिरी	1,555	1,557	1,818	1,830	1,364	1,361	4,930	4,748	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,208	1,211	1,432	1,430	609	608	3,249	3,249	Sindhudurg
6	नाशिक	2,081	2,331	6,995	6,993	1,421	1,027	10,497	10,351	Nashik
7	धुळे	1,501	1,570	5,571	4,827	1,420	1,278	8,492	7,615	Dhule
8	जळगाव	1,576	1,572	4,135	3,666	2,618	1,992	8,329	7,230	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,431	2,454	5,237	5,238	4,244	4,219	11,912	11,911	Ahmednagar
10	पुणे	2,140	2,141	3,153	3,153	4,265	4,265	9,558	9,558	Pune
11	सातारा	2,115	2,116	3,556	3,555	3,053	3,053	8,724	8,724	Satara
12	सांगली	1,575	1,577	2,436	2,435	3,854	3,853	7,865	7,865	Sangli
13	सोलापूर	1,888	1,888	4,413	4,347	3,568	3,559	9,869	9,794	Solapur
14	कोल्हापूर	1,564	1,561	2,200	2,172	1,899	1,827	5,663	5,560	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,041	1,084	2,555	2,553	927	927	4,523	4,564	Aurangabad
16	जालना	657	674	1,743	1,758	725	725	3,125	3,157	Jalna
17	परभणी	964	964	3,856	3,856	951	951	5,771	5,771	Parbhani
18	बीड	1,385	1,383	3,494	3,457	627	621	5,506	5,461	Beed
19	नांदेड	1,357	1,357	4,651	4,651	948	949	6,956	6,957	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,019	1,022	2,711	2,710	332	331	4,062	4,063	Osmanabad
21	लातूर	1,258	1,258	2,450	2,450	421	426	4,129	4,129	Latur
22	बुलढाणा	1,216	1,305	1,919	1,933	532	472	3,667	3,710	Buldhana
23	अकोला	1,335	1,441	2,539	2,449	405	318	4,279	4,208	Akola
24	अमरावती	1,248	1,254	2,843	2,854	660	643	4,751	4,751	Amravati
25	यवतमाळ	1,356	1,354	3,329	3,219	498	345	5,183	4,918	Yavatmal
26	वर्धा	658	657	1,424	1,443	451	473	2,533	2,573	Wardha
27	नागपूर	1,083	1,062	2,482	2,471	1,967	1,965	5,532	5,498	Nagpur
28	भंडारा	754	763	2,314	2,193	2,314	2,088	5,382	5,044	Bhandara
29	चंद्रपूर	840	840	2,613	2,613	2,101	2,101	5,554	5,554	Chandrapur
30	गडचिरोली	534	534	1,789	1,789	1,474	1,474	3,797	3,797	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**40,152**	**40,716**	**88,053**	**86,502**	**44,654**	**42,847**	**1,72,954**	**1,70,065**	**Maharashtra State**

टीप.—सिमेंट काँक्रीट व डांबरी रस्त्याची वेगळी माहिती उपलब्ध नाही.

Note.—Information on cement concrete roads and black topped roads is not available separately.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

राष्ट्रीयीकृत मार्ग परिवहन / Nationalised Road Transport

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.9 (A)

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती

Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations

(1989-90)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	विभाग/Region: मुंबई Bombay	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad	नागपूर Nagpur	एकूण Total	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	वर्ष अखेरीस असलेले मार्ग (संख्या) . .	5,656	5,216	2,766	3,408	17,046	No. of routes as at the end of the year.
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि. मी.) . .	3,15,509	3,84,509	2,12,426	2,13,512	10,89,956	Route distance (km.)
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि. मी.) . .	55.78	66.82	76.80	62.65	63.94	Average route distance (km.)
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाख कि. मी)	11.25	10.45	6.26	7.14	35.10	Average per day effective kilometers operated (in lakh).
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या गाड्यांची सरासरी संख्या.	4,875	4,086	2,401	2,798	14,160	Average No. of buses held dunng the year.
6	रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	4,231	3,707	2,097	2,495	12,530	Average No. of buses on road per day.
7	चालू स्थितीतील गाड्यांची सरासरी*	. .	. .	. .	. .	. .	Average operating fleet*
8	गाड्यांचा सरासरी वापर (कि. मी.) . .	266.0	281.9	298.4	286.0	280.1	Average vehicles utilization (km.)
9	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	79.93	80.35	78.11	79.89	79.72	Percentage load factor
10	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखात) . .	26.99	16.50	9.73	10.70	63.92	No. of passengers travelled per day (in lakh.)
11	दर प्रवाशामागे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि. मी.)	17.55	27.07	26.81	28.38	23.23	Average distance travelled per passenger (km.)
12	वाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (लाख रु.)	23,847	21,042	12,516	14,368	72,273	Total traffic receipts during the year (in lakh Rs.)
13	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (पैशात).	2.42	358	352	368	310	Average earnings per passenger (in paise).

टीप.—*चालू स्थितीतील मोटारगाड्यांच्या संख्येत नेहमीच्या वापरातील गाड्या व कारखान्यातील व वाहतुकीसाठी ठेवलेल्या राखीव गाड्यांचा समावेश होतो.

Note.—*Average operational fleet is worked out as No of schedule + additional vehicles allotted for workshop and traffic spares.

आधार.—महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

राष्ट्रीयीकृत मार्ग परिवहन / Nationalised Road Transport

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.9 (B)

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती

Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations

(1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	विभाग/Region: मुंबई Bombay	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad	नागपूर Nagpur	एकूण Total	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	वर्ष अखेरीस असलेले मार्ग (संख्या) . .	5,716	5,122	2,668	3,311	16,817	No. of routes as at the end of the year.
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि. मी.) . .	3,08,292	3,20,940	2,07,777	2,09,064	10,46,073	Route distance (km.)
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि. मी.) . .	53.93	62.66	77.88	63.14	62.20	Average route distance (km.)
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाख कि. मी)	10.78	10.12	5.98	6.82	33.70	Average per day effective kilometres operated (in lakh).
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या गाड्यांची सरासरी संख्या.	5,088	4,178	2,470	2,932	14,668	Average No. of buses held during the year.
6	रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	4,140	3,663	2,053	2,388	12,244	Average No. of buses on road per day.
7	चालू स्थितीतील गाड्यांची सरासरी*	. .	. .	. .	. .	. .	Average operating fleet*
8	गाड्यांचा सरासरी वापर (कि. मी.) . .	260.4	276.1	291.4	285.3	275.2	Average vehicles utilization (km.)
9	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	77.57	76.63	76.43	76.95	76.96	Percentage load factor
10	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखात) . .	27.98	16.08	9.36	10.13	63.56	No. of passengers travelled per day (in lakh.)
11	दर प्रवाशामागे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि. मी.)	16	25	26	27	22	Average distance travelled per passenger (km.)
12	वाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (लाख रु.)	29,775.92	26,865.77	15,710.77	17,863.48	90,215.94	Total traffic receipts during the year (in lakh Rs.)
13	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (पैशात).	756.72	727.67	719.35	718.28	733.59	Average earnings per passenger (in paise).

टीप.—*चालू स्थितितील मोटारगाड्यांच्या संख्येत नेहमीच्या वापरातील गाड्या व कारखान्यातील व वाहतुकीसाठी ठेवलेल्या राखीव गाड्यांचा समावेश होतो.

Note.—*Average operational fleet is worked out as No. of schedule + additional vehicles allotted for workshop and traffic spares.

आधार.—महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.10

मुंबई गोदीत असलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या बाफेवरच्या आणि सुसज्ज जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन (शासकीय किंवा व्यापारी)

Number and Tonnage of steam and square rigged vessels (Government and merchant) which entered the Bombay docks or were berthed at the harbour walls

वर्ष Year	गोदीत असलेली जहाजे Vessels which entered the docks		बंदराजवळ नांगरलेली जहाजे Vessels berthed at harbour walls		एकूण Total	
	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registred tonnage	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registred tonnage	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registred tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1960-61	2,094	64,74,559	431	17,36,733	2,525	82,11,292
1970-71	1,643	54,23,274	238	10,36,120	1,881	64,59,394
1980-81	1,756	59,83,731	198	8,38,810	1,954	68,22,541
1985-86	1,628	66,67,325	142	7,08,673	1,770	73,76,598
1988-89	1,689	63,12,898	374	26,78,873	2,063	89,91,771
1989-90	1,719	59,71,378	143	9,31,299	1,862	69,02,677
1990-91	1,530	55,39,858	129	7,62,553	1,659	63,02,411

आधार.– मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई.

Source.— Bombay Port Trust, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.11

मुंबई येथील जहाजे दुरुस्त करण्याच्या गोदीत असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन

Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Hughes dry docks in Bombay

वर्ष Year	मेरेवेदर सुकी गोदी Merewether dry dock		ह्युजेस सुकी गोदी Hughes dry dock		एकूण Total	
	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1960-61	61	1,20,559	80	3,65,022	141	4,85,581
1970-71	56	1,02,586	72	4,00,253	128	5,02,839
1980-81	54	93,280	50	3,36,470	104	4,39,750
1985-86	36	28,829	31	1,38,198	67	1,67,027
1988-89	33	25,158	49	1,29,573	82	1,54,731
1989-90	33	21,194	42	1,27,111	75	1,48,305
1990-91	33	30,707	38	1,25,546	71	1,56,253

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई.

Source.—Bombay Port Trust, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

जहाज वाहतूक/Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.12

मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून)

Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries) 1989-90 and 1990-91

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	मार्ग (2)		येणारे/Inward खोली/Saloon (3)	येणारे/Inward नौतळ/Deck (4)	येणारे/Inward एकूण/Total (5)	बाहेर जाणारे/Outward खोली/Saloon (6)	बाहेर जाणारे/Outward नौतळ/Deck (7)	बाहेर जाणारे/Outward एकूण/Total (8)	Routes (2)
1	युरोप (यु. के. बंदरे, जिनेव्हा, मार्सेलिस आणि इतर बंदरे).	(a)	40	..	40	763	..	763	Europe (U. K. ports, Geneva. Marseilles and other ports).
		(b)	..	..	..	..	..	..	
2	रेड सी पोर्टस् (एडेन, दिजबुटी, असाब, मासवा जेडा सोडून सुदान बंदर).	(a)	..	..	..	2,342	..	2,342	Red Sea ports (Aden, Dijbouti, Assab, excluding Massawa Jeddah, Sudan port).
		(b)	..	..	..	..	..	..	
3	जेडा (यात्री)	(a)	240	4,536	4,776	240	4,439	4,679	Jeddah (pilgrims)
		(b)	240	4,529	4,769	240	4,410	4,650	
4	करात्री	(a)	..	..	..	464	..	464	Karachi
		(b)	..	..	..	..	..	..	
5	कोलंबो	(a)	403	..	403	..	..	..	Colombo
		(b)	475	..	475	..	..	..	
6	ऑस्ट्रेलिया (ब्रिसबेन, सीडनी, मेलबोर्न).	(a)	..	..	..	..	..	..	Australia (Brisbane, Sydney, Melbourne).
		(b)	..	..	..	..	..	..	
7	अतिपूर्वेकडील (सिंगापूर, बँकॉक, हॉंगकॉंग आणि जपान व काउरासकीसह).	(a)	..	..	..	..	..	..	Far East (including Singapore. Bankok, Hongkong and Japan Kaurasaki).
		(b)	..	..	..	..	..	..	
8	ऑफ्रिका पूर्व (मोंबासा, झांझीबार, दार-इ-सलम, मोझांबिक, बैरा आणि लॉरेंस, मार्किस पोर्ट लुइस बंदरासह).	(a)	..	..	..	..	..	..	Africa East (Mombasa, Zanzibar, Dar-es-Salam, Mozambique, Beira and Lourence, Marques and Port Lauis).
		(b)	..	..	..	..	..	..	
9	अमेरिका (सॅनफ्रॉन्सिस्को, न्यूयॉर्क, व्हॅंकुव्हर, बोस्टन, मॉंट्रिरीअल आणि ह्यूस्टन).	(a)	..	..	..	..	..	..	America (San Francisco, New York, Vancouver, Boston, Montreal and Houston).
		(b)	..	..	..	..	..	..	

आधार.— मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई.
Source.— Bombay Port Trust, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.12—*contd.*

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
10	परतियन गल्फ पोर्टस् (खोरामशाहर, मिनाल अहमदी, अबादन, रस्टानुरा, बेहरिन, दुबई, दोहा, बंदूर, माशरत, बसरा, कुवेत व मस्कत).	(a)	..	..	..	86	..	86	Persian Gulf ports (Khoramashahar, Minaal Ahmadi, Abadan, Rastanura, Baherin, Dubai, Doha, Bandur, Mashurs and Basrah, Kuwait and Mascat).
		(b)	539	..	539	..	..	..	
11	इतर बंदरे	(a)	3,850	..	3,850	375	..	375	Other ports.
		(b)	1,113	2,192	3,305	1,128	..	1,128	
	एकूण ..	**(a)**	**4,533**	**4,536**	**9,069**	**4,270**	**4,439**	**8,709**	**Total**
		(b)	**2,367**	**6,721**	**9,088**	**1,368**	**4,410**	**5,778**	
	किनाऱ्यावी								Coastal
12	कोकण किनारा (जंजिरा, श्रीवर्धन, हर्णे, दाभोळ, जयगड, रत्नागिरी, विजयदुर्ग, मालवण आणि पणजी).	(a)	..	..	..	..	..	..	Konkan coast (Janjira, Shriwardhan Harnai, Dabhol, Jaigad, Ratnagiri, Vijayadurg, Malawan and Panjim).
		(b)	..	..	..	..	..	..	
13	भारताचा पूर्व किनारा (कलकत्ता, मद्रास).	(a)	..	..	..	..	..	..	East coast of India (Calcutta, Madras).
		(b)	..	..	..	..	..	..	
	एकूण ..	**(a)**	..	..	..	..	..	..	**Total**
		(b)	..	..	..	..	..	..	

(a) 1989-90

(b) 1990-91

आधार.— मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई.

Source.— Bombay Port Trust, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.13

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक

Passengers traffic at the minor ports of Maharashtra State

(1989-90 and 1990-91)

अ. क्र. Sr. No.	बंदराचे नाव	बिगर यांत्रिक जहाजाने By non-mechanised vessels		यांत्रिक जहाजाने By mechanised vessels		बोटीने By Steamer		एकूण Total		Name of the Port
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	डहाणू ..	1,08,107	48,317	7,33,967	4,80,563	..	..	8,42,074	5,28,880	Dahanu
2	सातपाटी ..	2,87,261	2,07,968	..	..	..	..	2,87,261	2,07,968	Satpati
3	दातिवरे ..	63,941	31,703	79,342	80,021	..	..	1,43,283	1,11,724	Datiware
4	मनोरी ..	..	..	10,30,961	11,65,706	..	..	10,30,961	11,65,706	Manori
5	कल्याण ..	1,27,590	1,46,707	..	..	..	..	1,27,590	1,46,707	Kalyan
6	वरसोवा ..	..	..	24,91,756	19,16,593	..	..	24,91,756	19,16,593	Varsova
7	मोरा ..	10,996	11,130	10,70,187	10,10,588	..	..	10,81,183	10,21,718	Mora
8	कारंजा ..	6,17,061	9,60,164	..	..	..	..	6,17,061	9,60,164	Karanja
9	रेवस ..	3,08,959	3,12,547	4,69,334	4,93,955	..	..	7,78,293	8,06,502	Rewas
10	अलिबाग ..	1,48,080	1,21,896	..	..	..	..	1,48,080	1,21,896	Alibag
11	राजपुरी/दिघी ..	1,13,720	96,092	1,67,897	1,66,604	..	..	2,81,617	2,62,696	Rajpuri/Dighi
12	हर्णे ..	2,28,360	2,31,348	..	..	..	..	2,28,360	2,31,348	Harnai
13	दाभोळ ..	2,77,750	1,36,000	74,704	1,60,672	..	..	3,52,454	2,96,672	Dabhol
14	जयगड ..	6,99,860	5,46,640	20,517	48,235	..	..	7,20,377	5,94,875	Jaigad
15	रत्नागिरी ..	7,78,876	5,45,674	..	..	..	..	7,78,876	5,45,674	Ratnagiri
16	पूर्णगड ..	3,15,480	3,25,160	..	..	..	..	3,15,480	3,25,160	Purnagad
17	जैतापूर ..	34,440	4,77,240	..	..	..	..	34,440	4,77,240	Jaitapur
18	विजयदुर्ग ..	1,93,400	1,04,000	..	..	..	..	1,93,400	1,04,000	Vijaydurg
19	देवगड ..	6,42,206	5,58,236	..	..	..	..	6,42,206	5,58,236	Deogad
20	आचरे ..	2,02,500	1,33,900	..	..	..	..	2,02,500	1,33,900	Achare
21	मालवण ..	6,61,840	6,06,280	..	..	..	..	6,61,840	6,06,280	Malvan
22	किरणपाणी ..	3,75,536	2,77,867	..	..	..	..	3,75,536	2,77,867	Kiranpani
23	इतर ..	6,43,168	6,34,338	90,295	16,002	..	..	7,33,463	6,50,340	Others
	एकूण ..	68,39,131	65,13,147	62,28,960	55,34,939	..	..	1,30,68,091	1,20,52,086	Total

टीप.—मुंबई बंदर सेवेतील वाहतूक मोरा व रेवस बंदरातील यांत्रिक जहाज वाहतूकीखाली दर्शविली आहे.
Note.—Passenger traffic under Bombay harbour services is shown under mechanised vessels in Mora and Rewas harbours.

आधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Chief Ports' Officer, Govt. of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.14

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल

Cargo (Imports and Exports) Handled at Minor Ports of Maharashtra State

(1989-90 and 1990-91)

(टनांत / In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	1989-90 आयात Imports	1989-90 निर्यात Exports	1989-90 एकूण Total	1990-91 आयात Imports	1990-91 निर्यात Exports	1990-91 एकूण Total	Name of the Port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	डहाणू ..	242	..	242	..	..	..	Dahanu
2	अर्नाळा (दातिवरे) ..	..	..	..	..	..	..	Arnala (Dativare)
3	वसई ..	..	..	..	..	..	..	Vasai
4	मनोरी ..	..	..	..	..	..	..	Manori
5	कल्याण ..	..	..	..	..	..	..	Kalyan
6	तुर्भे ..	..	134	134	..	..	..	Trombay
7	पनवेल (उलवा) ..	1,308	..	1,308	23	..	23	Panvel (Ulwa)
8	मोरा ..	..	..	..	..	..	..	Mora
9	कारंजा ..	584	..	584	..	..	..	Karanja
10	अलिबाग (धरमतर) ..	3,925	90	4,015	..	..	..	Alibag (Dharamtar)
11	रेवदंडा ..	..	..	..	..	..	..	Revdanda
12	राजपूरी ..	502	12	514	360	11	371	Rajpuri
13	श्रीवर्धन ..	..	..	..	47	..	47	Shriwardhan
14	बाणकोट ..	162	4	166	45	..	45	Bankot
15	केळशी ..	..	..	..	..	..	..	Kelshi
16	हर्णे ..	..	..	..	..	..	..	Harnai
17	दाभोळ ..	2,589	..	2,589	2,002	..	2,002	Dabhol
18	बोरिया ..	..	..	..	..	2	2	Boria
19	जयगड ..	1,682	..	1,682	754	..	754	Jaigad
20	रत्नागिरी ..	2,42,621	9,379	2,52,000	3,05,750	12,998	3,18,748	Ratnagiri
21	पूर्णगड ..	..	..	..	..	..	..	Purnagad
22	जैतापूर ..	278	..	278	262	..	262	Jaitapur
23	विजयदुर्ग ..	1,367	63	1,430	1,066	15	1,081	Vijaydurg
24	देवगड ..	1,086	..	1,086	1,020	..	1,020	Deogad
25	आचरे ..	..	..	..	214	..	214	Achare
26	मालवण ..	1,377	..	1,377	487	..	487	Malwan
27	वेंगुर्ला ..	..	..	..	..	5,99,542	5,99,542	Vengurla
28	रेडी ..	..	10,71,169	10,71,169	..	..	..	Redi
29	किरणपाणी ..	..	..	..	..	..	..	Kiranpani
30	इतर बंदरे ..	779	28	807	..	..	..	Other Ports
	एकूण ..	**2,58,502**	**10,80,879**	**13,39,381**	**3,12,030**	**6,12,568**	**9,24,598**	**Total**

आधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Port Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

हवाई वाहतूक / Air Traffic

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.15

निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक

Passenger and Freight Traffic Originating at Various Airports

(इंडियन एअर लाइन्स/Indian Air Lines)

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब		तपशील Particulars 1989-90	1990-91	Item
(1)	(2)		(3)		(2)
1	प्रवाशांची एकूण संख्या मुंबई विमानतळांवरील (लाखात).	. .	22,09,858	18,08,199	Total number of passengers carried (From Bombay Air Port)
2	महाराष्ट्रातील विमानतळावरून मुंबई वगळून झालेली प्रवासी वाहतूक (लाखात).	. .	2,11,504	1,63,147	Passengers carried from airport in Maharashtra (Excluding Bombay Air Port)
3	एकूण माल वाहतूक मुंबई विमानतळावरून (टनात).	. .	22,897	20,273	Total freight carried (tonnes). (From Bombay Air Port)
4	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या विमानतळावरून झालेली माल वाहतूक मुंबई वगळून (टनात).	. .	885	484	Total freight carried from airports in Maharashtra (tonnes). (Excluding Bombay Air Port)

आधार.—इंडियन एअर लाईन्स, मुंबई.

Source.—Indian Air Lines, Bombay.

सत्यमेव जयते

22. परिवहन / TRANSPORT

रस्ते / Roads

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.16 (A)

वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)

Road Length according to the Traffic Intensity (Tonnes) of Commercial Vehicles 1989-90

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	राष्ट्रीय महामार्ग National Highway: सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day: १,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	राष्ट्रीय महामार्ग: १,५०१ ते १२,००० टन 1,501 to 12,000 tonnes	राष्ट्रीय महामार्ग: १२,००० टनापेक्षा अधिक Above 12,000 tonnes	राज्य महामार्ग State Highway: सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day: १,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	राज्य महामार्ग: १,५०१ ते १२,००० टन 1,501 to 12,000 tonnes	राज्य महामार्ग: १२,००० टनापेक्षा अधिक Above 12,000 tonnes	प्रमुख जिल्हा मार्ग Major District Roads सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day १,५०० टनापेक्षा अधिक Above 1,500 tonnes	इतर जिल्हा मार्ग Other District Roads सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day १,५०० टनापेक्षा अधिक Above 1,500 tonnes	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	248	311	605	213	378	160	Thane
3	रायगड	..	..	..	210	354	754	28	45	39	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	125	88	354	515	31	81	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	108	..	124	567	..	51	12	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	176	59	236	1,171	200	576	169	Nashik
7	धुळे	..	..	..	149	220	893	289	267	..	Dhule
8	जळगाव	..	..	..	140	1,035	100	60	362	137	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	60	206	1,277	244	2,137	871	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	11	350	46	808	481	1,056	470	Pune
11	सातारा	..	..	..	130	61	844	23	987	266	Satara
12	सांगली	..	..	..	30	23	561	317	385	152	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	160	84	1,300	67	517	115	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	46	53	748	103	592	97	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	58	890	38	240	..	Auranganbad
16	जालना	..	..	..	..	354	373	..	9	32	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	233	900	..	386	..	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	167	854	172	65	..	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	301	906	64	278	133	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	79	211	613	..	266	49	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	67	667	30	166	25	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	82	117	782	83	64	31	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	100	60	927	99	276	24	Akola
24	अमरावती	..	..	..	74	531	621	134	..	..	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	65	457	897	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	108	90	394	33	288	37	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	231	208	558	74	408	175	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	102	186	518	58	371	107	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	83	516	174	89	52	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	48	..	..	525	359	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**48**	**420**	**2,511**	**6,755**	**20,918**	**3,064**	**10,340**	**3,153**	**Maharashtra State**

टीप.—१,५०० टनापेक्षा कमी वाहतूक सघनता असलेली रस्ते लांबी प्रमुख जिल्हा मार्ग व इतर जिल्हा मार्ग ह्यांचेबाबत येथे दर्शविलेली नाही.

Note.—Road length traffic intensity of 1,500 tonnes and below has not been shown here in case of major district roads and other district roads.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग (वाहन गणती), महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department (Traffic Census), Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन / TRANSPORT

रस्ते / Roads

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.16 (B)

वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)

Road Length according to the Traffic Intensity (Tonnes) of Commercial Vehicles

1990-91

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	राष्ट्रीय महामार्ग National Highway: सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day: १,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	राष्ट्रीय महामार्ग: १,५०१ ते १२,००० टन 1,501 to 12,000 tonnes	राष्ट्रीय महामार्ग: १२,००० टनापेक्षा अधिक Above 12,000 tonnes	राज्य महामार्ग State Highway: सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day: १,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	राज्य महामार्ग: १,५०१ ते १२,००० टन 1,501 to 12,000 tonnes	राज्य महामार्ग: १२,००० टनापेक्षा अधिक Above 12,000 tonnes	प्रमुख जिल्हा मार्ग Major District Roads सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day १,५०० टनापेक्षा अधिक Above 1,500 tonnes	इतर जिल्हा मार्ग Other District Roads सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic Intensity per day १,५०० टनापेक्षा अधिक Above 1,500 tonnes	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	7.18	291.61	42.88	387.82	241.95	467.05	241.88	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	134.81	18.11	389.95	57.79	531.26	212.92	Thane
3	रायगड	..	..	85.05	53.00	677.85	467.55	597.57	530.46	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	23.00	31.50	323.50	101.00	386.00	63.50	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	80.14	95.80	579.25	50.80	360.64	101.60	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	235.69	..	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	..	..	139.63	..	..	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	..	..	140.10	68.00	809.71	150.55	717.02	61.85	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	14.36	347.53	85.76	775.64	483.90	934.10	483.76	Pune
11	सातारा	..	..	..	130.00	36.23	779.91	115.59	1,062.53	425.85	Satara
12	सांगली	..	..	..	30.00	38.00	546.00	317.00	478.00	152.00	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	160.28	191.60	1,158.51	202.00	721.28	203.20	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	46.00	63.00	647.00	101.60	772.00	127.00	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	39	815	56	216	..	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	280	368	..	107	..	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	312	673	585	131	..	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	123	990	71	390	146	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	75	1,006	92	65	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	79	50	611	163	417	59	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	15	720	29	380	30	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	82	..	..	..	..	..	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	100	..	..	..	..	..	Akola
24	अमरावती	..	..	..	74	..	..	..	..	..	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	65	..	..	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	108	37	435	45	210	52	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	230	..	..	..	..	..	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	102	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	220	476	78	172	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	50	..	..	896	51	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**50**	**21.54**	**2,683.84**	**2,810.88**	**10,620.14**	**3,418.73**	**9,115.25**	**2,891.02**	**Maharashtra State**

टीप.--१,५०० टनापेक्षा कमी वाहतूक सघनता असलेली रस्ते लांबी प्रमुख जिल्हा मार्ग व इतर जिल्हा मार्ग रकान्यांबाबत येथे दर्शविलेली नाही.

Note.—Road length traffic intensity of 1,500 tonnes and below has not been shown here in case of major district roads and other district roads.

आधार.--सार्वजनिक बांधकाम विभाग (वाहन गणती), महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department (Traffic Census), Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

२३. पणन व साठवणूक

२३.१. या विभागात नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या व शिधावाटप/रास्त भावांची दुकाने, शासकीय गोदाम साठवणूक क्षमता याबाबत आकडेवारी दिली आहे.

23. MARKETING AND STORAGE

23.1. In this section data on number of regulated markets and an authorised ration/fair price shops and storage capacity in Government warehouses are given.

सत्यमेव जयते

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.1

जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या

Number of Regulated Markets by District

(1988-89)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा		नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या Number of regulated Markets	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठामागे असलेल्या खेड्यांची संख्या Number of average villages served per regulated Market	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेली सरासरी व्याप्ती (कि. मी.) Average area served per regulated market (km.)	District
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	1	..	603	Greater Bombay
2	ठाणे	..	6	291	1,593	Thane
3	रायगड	..	9	203	794	Raigad
4	रत्नागिरी	..	1	1,388	8,249	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	11	158	1,412	Nashik
7	धुळे	..	8	190	1,644	Dhule
8	जळगाव	..	12	123	980	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	12	125	1,421	Ahmednagar
10	पुणे	..	11	159	1,422	Pune
11	सातारा	..	9	157	1,165	Satara
12	सांगली	..	5	142	1,714	Sangli
13	सोलापूर	..	10	110	1,487	Solapur
14	कोल्हापूर	..	4	291	1,905	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	8	157	1,269	Auranganbad
16	जालना	..	5	180	1,522	Jalna
17	परभणी	..	11	129	1,003	Parbhani
18	बीड	..	8	152	1,328	Beed
19	नांदेड	..	13	110	808	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	6	117	1,252	Osmanabad
21	लातूर	..	8	109	922	Latur
22	बुलढाणा	..	11	116	878	Buldhana
23	अकोला	..	13	119	813	Akola
24	अमरावती	..	13	131	939	Amravati
25	यवतमाळ	..	13	135	1,045	Yavatmal
26	वर्धा	..	6	169	1,052	Wardha
27	नागपूर	..	9	184	1,103	Nagpur
28	भंडारा	..	9	180	1,024	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	8	183	1,311	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	3	504	5,144	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**243**	**162**	**1,266**	**Maharashtra State**

आधार.—पणन उप-संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Pune.

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.2

गोदामाची संख्या व साठवणूक क्षमता

Number and capacity of storage units

1989-90 and 1990-91

(मेट्रिक टनात / In Metric Tonnes)

अनुक्रमांक Sr. No.	संस्थेचे नाव	1988-89 संख्या No.	1988-89 क्षमता Capacity	1989-90 संख्या No.	1989-90 क्षमता Capacity	1990-91 संख्या No.	1990-91 क्षमता Capacity	Name of Agency
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	भारतीय अन्न महामंडळ ..	17	10,54,185	18	10,94,205	18	13,21,371	Food Corporation of India.
2	महाराष्ट्र राज्य वखारी महामंडळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	19	2,63,894	State warehousing Corporation
3	केंद्रीय वखार महामंडळ ..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	561	N.A.	Central warehousing Corporation
4	इतर ..	N.A.	N.A.	..	..	..	..	Other
	एकूण ..	17	10,54,185	18	10,94,205	598	15,85,265	Total

टीप.—N.A. उपलब्ध नाही / Not available.

आधार.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

23. पणन व साठवणूक /
तक्ता क्रमांक /
शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	शासकीय/Government owned				भाड्याने घेतलेली/Hired			
		गोदामे Godowns		क्षमता Capacity		गोदामे Godowns		क्षमता Capacity	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	20	20	25,567	26	22	22	82	82
2	ठाणे	36	36	16,840	17	..	..	..	..
3	रायगड	61	61	24,800	25	1	1	..	..
4	रत्नागिरी	36	36	14,850	15	2	..	..	2
5	सिंधुदुर्ग	19	19	8,100	8	6	6	1	1
6	नाशिक	27	27	19,150	19	4	5	..	1
7	धुळे	41	41	20,050	20	1	1	1	1
8	जळगांव	32	32	14,100	14	23	23	7	8
9	अहमदनगर	78	78	49,000	49	..	..	..	..
10	पुणे (शहर)	21	21	21,450	21	..	..	..	..
11	पुणे	22	22	18,979	19	2	2	1	1
12	सातारा	24	24	14,694	15	..	..	..	..
13	सांगली	29	29	13,760	14	..	..	..	..
14	सोलापूर (शहर)	14	14	9,677	10	..	1	..	1
15	सोलापूर	44	44	37,975	38	1	1	..	..
16	कोल्हापूर	23	23	10,550	10	..	..	..	..
17	औरंगाबाद	31	31	17,792	18	..	1	..	..
18	जालना	22	22	15,950	16	..	..	..	..
19	परभणी	28	28	15,700	16	..	..	..	..
20	बीड	29	29	25,050	25	2	3	1	2
21	नांदेड	46	46	19,650	20	..	8	..	2
22	उस्मानाबाद	30	30	16,200	16	2	2	1	1
23	लातूर	27	27	19,770	20	5	5	2	2
24	बुलढाणा	21	21	8,750	9	32	32	11	11
25	अकोला	35	35	20,300	20	16	16	6	10
26	अमरावती	31	31	12,350	12	8	8	2	2
27	यवतमाळ	35	35	17,500	17	9	9	2	2
28	वर्धा	14	14	8,685	9	22	22	10	10
29	नागपूर (शहर)	4	4	10,882	11	2	2	6	6
30	नागपूर	12	12	14,203	14	19	19	22	22
31	भंडारा	36	36	20,300	20	..	..	..	..
32	चंद्रपूर	28	28	14,650	15	3	3	1	1
33	गडचिरोली	19	19	8,350	8	2	2	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	975	975	5,85,924	586	184	193	156	168

आधार.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

MARKETING AND STORAGE

TABLE No. 23.3

Number and Capacity of State Owned Warehouses

(1989-90 and 1990-91)

(गोदामांची क्षमता हजार मे. ट.)
(Godown capacity in 000 M. Ts.)

भाड्याने दिलेली/Let out				गोदामांची उपलब्ध क्षमता/Godown capacity available				District
गोदामे Godowns		क्षमता Capacity		गोदामे Godowns		क्षमता Capacity		
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
20	..	10,360	..	1,139	42	7,33,631	108	Greater Bombay
5	5	2,150	2	31	31	14,690	15	Thane
..	..	..	..	62	62	25,000	25	Raigad
2	2	300	1	36	91	14,970	16	Ratnagiri
..	..	..	..	25	25	9,250	9	Sindhudurg
..	..	..	..	31	32	19,510	20	Nashik
1	1	250	..	41	41	20,300	21	Dhule
..	..	..	..	55	55	20,870	22	Jalgaon
2	2	1,300	1	76	76	47,700	48	Ahmednagar
..	..	..	..	21	21	21,450	21	Pune (City)
..	..	..	..	24	24	20,179	20	Pune
..	..	..	..	24	24	14,694	15	Satara
2	..	800	..	27	29	12,960	14	Sangli
..	..	..	..	14	15	9,677	11	Solapur (City)
..	..	..	..	45	45	38,175	38	Solapur
..	..	..	..	23	23	10,550	10	Kolhapur
3	3	1,013	1	28	29	16,779	17	Aurangabad
1	1	1,150	1	21	21	14,800	15	Jalna
1	1	700	1	27	27	15,000	15	Parbhani
..	..	..	..	31	32	26,350	27	Beed
..	..	..	..	46	54	19,650	22	Nanded
..	..	..	..	32	32	16,800	17	Osmanabad
..	..	..	..	32	32	21,970	22	Latur
..	..	..	..	53	53	19,575	20	Buldhana
..	..	..	..	51	51	26,450	30	Akola
..	..	..	..	39	39	14,540	14	Amravati
..	..	..	..	44	44	19,900	19	Yavatmal
..	..	..	..	36	36	18,825	19	Wardha
..	..	..	..	6	6	17,050	17	Nagpur (City)
1	1	1,197	1	30	30	34,951	35	Nagpur
..	..	..	..	36	36	20,300	20	Bhandara
2	2	1,500	2	29	29	14,250	14	Chandrapur
..	..	..	..	21	21	8,950	8	Gadchiroli
20	**18**	**10,360**	**10**	**1,139**	**1,208**	**7,33,631**	**744**	**Maharashtra State**

Source.—Food and Civil Supplies Department, Govt. of Maharashtra, Bombay.

23. धान व ताळवणूक /
तक्ता क्रमांक /
निवडक वस्तुंची संस्थाद्वारे वसुली/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	ज्वारी/Jowar							
		राज्य शासन State Government		भारतीय महामंडळ Food Corporation of India		इतर Others		एकूण Total	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	572	1,620	..	..	..	..	572	1,620
7	धुळे	3,384	7,166	..	..	..	..	3,384	7,166
8	जळगांव	24,483	38,782	..	..	..	..	24,483	38,782
9	अहमदनगर	..	130	..	..	..	..	..	130
10	पुणे	..	..	..	..	..	..	..	..
11	पुणे (शहर)	..	..	..	..	..	..	..	..
12	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..
13	सांगली	..	..	..	..	..	..	..	..
14	सोलापूर	..	..	..	..	..	..	..	..
15	सोलापूर (शहर)	..	..	..	..	..	..	..	..
16	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..	..	..
17	औरंगाबाद	577	2,474	..	..	..	..	577	2,474
18	जालना	1,316	3,021	..	..	..	..	1,316	3,021
19	परभणी	547	2,479	..	..	..	..	547	2,479
20	बीड	5,451	14,132	..	..	..	..	5,451	14,132
21	नांदेड	3,890	17,392	..	..	..	..	3,890	17,392
22	उस्मानाबाद	1,859	4,540	..	..	..	..	1,859	4,540
23	लातूर	8,590	15,176	..	..	..	..	8,590	15,176
24	बुलढाणा	15,979	35,278	..	..	..	..	15,979	35,278
25	अकोला	20,294	37,479	..	..	..	..	20,294	37,479
26	अमरावती	11,578	16,613	..	..	..	..	11,578	16,613
27	यवतमाळ	9,660	4,574	..	..	..	..	9,660	4,574
28	वर्धा	17,797	5,244	..	..	..	..	17,797	5,244
29	नागपूर	14,880	6,146	..	..	..	..	14,880	6,146
30	नागपूर (शहर)	..	..	..	..	..	..	..	..
31	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..
32	चंद्रपूर	1,280	..	..	..	..	..	1,280	..
33	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	1,42,129	2,12,246	..	..	..	..	1,42,129	2,12,246

आधार.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

MARKETING AND STORAGE

TABLE No. 23.4

Procurement of selected commodities by Agencies

(1989-90 and 1990-91)

(हजार टनात/In 000 Tonnes)

भात/Paddy								
राज्य शासन State Government		भारतीय महामंडळ Food Corporation of India		इतर Others		एकूण Total		District
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
..	..	..	..	..	..	..	..	Nashik
10	728	..	..	..	..	10	728	Dhule
..	..	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
..	..	..	..	..	..	..	..	Ahmednagar
..	..	..	..	..	..	..	..	Pune
..	..	..	..	..	..	..	..	Pune (City)
..	..	..	..	..	..	..	..	Satara
..	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
..	..	..	..	..	..	..	..	Solapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Solapur (City)
..	..	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	..	..	..	..	..	..	..	Beed
..	546	..	..	..	..	..	546	Nanded
..	16	..	..	..	..	..	16	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
..	..	..	..	..	..	..	..	Buldhana
..	..	..	..	..	..	..	..	Akola
..	197	..	..	..	..	..	197	Amravati
..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
..	40	..	..	..	..	..	40	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	Nagpur (City)
40	6,492	..	@7,559	..	..	40	14,051	Bhandara
27	290	..	..	..	..	27	290	Chandrapur
..	13,814	..	..	..	..	..	13,814	Gadchiroli
77	**22,123**	..	**7,559@**	..	..	**77**	**29,682**	**Maharashtra State**

@.—7,559 Metric Tonnes, Common Rice (Levy) procured by F. C. I. during 1990-91 sesson.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Govt. of Maharashtra, Bombay.

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.5

अधिकृत शिधावाटप दुकाने

Number of authorised fair price shops

(1989-90 and 1990-91)

वर्ष Year	ग्रामीण/Rural				शहरी/Urban				एकूण/Total			
	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकूण Total	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकूण Total	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1989-90	..	..	6,933	19,415	26,348	..	2,459	6,474	8,933	..	9,392	25,889	35,281
1990-91	..	..	6,903	18,974	25,877	..	2,747	6,807	9,554	..	9,650	25,781	35,431

आधार.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

२४. संपर्क साधने

२४.१. पोस्ट व तार कार्यालये, दूरध्वनी केंद्रे वगैरे या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

24. COMMUNICATIONS

24.1. Statistics on post and telegraph offices, Telecommunication centre etc. are given in this section.

सत्यमेव जयते

24. संपर्क साधने / COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 24.1

टपाल व तार घरे

No. of Postal Institutions

1989-90 and 1990-91

अ. क. Sr. No. (1)	जिल्हा / वर्ष District / Year (2)		टपाल घरे No. of Post Offices (3)	प्रति टपाल घरावर सेवेचा लाभ मिळणारी लोकसंख्या Population served per post office (4)	तार घरांची संख्या No. of Telegraphic Offices (5)	टपाल पेट्या No. of letter boxes (6)	मूळ दूरध्वनी केंद्र No. of Telephone Exchanges (7)	दूरध्वनींची संख्या No. of Telephone connections (8)	सार्वजनिक दूरध्वनींची संख्या No. of public call offices (9)	District (2)
	1950-51		1,496	21,302	112	894	327	3,585	230	
	1960-61		5,437	7,699	411	9,746	529	15,259	341	
	1970-71		8,870	6,308	933	18,909	817	1,87,279	653	
	1980-81		11,373	5,662	1,937	42,290	1,067	4,39,385	2,637	
	1985-86		11,302	5,506	2,321	43,720	1,132	6,69,452	3,074	
	1986-87		11,558	5,432	2,109	42,712	1,285	7,36,847	3,726	
	1987-88		11,070	5,672	1,770	41,096	1,389	7,90,381	3,867	
	1988-89		11,183	5,614	1,912	41,705	1,479	8,52,222	N. A.	
	1989-90		11,682	6,740	1,376	43,321	1,560	9,59,709	11,774	
	1990-91		11,929	6,521	2,526	43,321	1,711	10,27,159	12,339	
1	बृहन्मुंबई	1989-90	257	36,166	NA	1,878	70	6,52,837	7,661	Greater Bombay
		1990-91	272	36,166	79	1,878	86	6,99,097	7,707	
2	ठाणे	1989-90	381	13,034	NA	2,117	59	29,481	100	Thane
		1990-91	386	13,034	76	2,117	61	34,155	177	
3	रायगड	1989-90	390	4,491	NA	2,035	54	6,811	83	Raigad
		1990-91	397	4,491	66	2,035	58	7,563	96	
4	रत्नागिरी	1989-90	621	2,428	30	2,111	57	5,259	97	Ratnagiri
		1990-91	625	2,428	87	2,111	62	5,809	131	
5	सिंधुदुर्ग	1989-90	345	2,400	34	1,327	33	2,482	66	Sindhudurg
		1990-91	345	2,400	133	1,327	37	2,691	65	
6	नाशिक	1989-90	636	5,942	35	2,217	100	23,752	179	Nashik
		1990-91	655	5,942	138	2,217	111	26,430	208	
7	धुळे	1989-90	429	5,814	37	1,384	61	7,769	140	Dhule
		1990-91	434	5,814	73	1,384	67	8,236	116	
8	जळगाव	1989-90	497	6,292	124	1,559	104	11,417	37	Jalgaon
		1990-91	508	6,292	171	1,559	106	12,270	228	
9	अहमदनगर	1989-90	613	5,328	45	1,994	114	12,737	308	Ahmednagar
		1990-91	620	5,328	89	1,994	124	1,408	253	
10	पुणे	1989-90	719	7,120	112	2,953	103	77,554	1,089	Pune
		1990-91	725	7,120	202	2,953	107	90,965	976	
11	सातारा	1989-90	617	3,808	73	2,463	64	8,462	193	Satara
		1990-91	644	3,808	125	2,463	68	9,100	190	
12	सांगली	1989-90	384	5,321	97	1,165	74	10,238	218	Sangli
		1990-91	390	5,321	109	1,165	78	11,519	178	
13	सोलापूर	1989-90	510	6,164	192	1,408	57	11,380	143	Solapur
		1990-91	511	6,164	140	1,408	70	12,550	200	
14	कोल्हापूर	1989-90	513	5,676	84	1,527	69	17,660	245	Kolhapur
		1990-91	535	5,676	94	1,527	73	19,573	188	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 24.1—*Contd.*

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
15	औरंगाबाद	1989-90	310	6,992	26	1,268	43	7,242	94	Aurangabad
		1990-91	306	6,992	98	1,268	49	1,066	131	
16	जालना	1989-90	184	6,745	11	827	31	2,528	43	Jalna
		1990-91	187	6,745	23	827	33	2,789	30	
17	परभणी	1989-90	293	6,956	19	956	35	3,363	123	Parbhani
		1990-91	300	6,956	18	956	40	4,089	18	
18	बीड	1989-90	314	5,718	19	965	24	2,728	34	Beed
		1990-91	319	5,718	24	965	26	3,113	40	
19	नांदेड	1989-90	429	5,814	27	1,201	48	3,915	130	Nanded
		1990-91	465	5,814	55	1,201	50	5,749	36	
20	उस्मानाबाद	1989-90	275	4,675	97	707	18	1,483	35	Osmanabad
		1990-91	282	4,675	16	707	21	1,779	37	
21	लातूर	1989-90	271	5,911	93	817	27	3,182	32	Latur
		1990-91	270	5,911	49	817	29	3,833	32	
22	बुलढाणा	1989-90	335	7,934	NA	1,418	47	4,205	71	Buldhana
		1990-91	352	5,501	106	1,418	50	4,941	71	
23	अकोला	1989-90	374	5,654	40	1,523	35	6,687	116	Akola
		1990-91	385	5,654	66	1,523	41	7,345	197	
24	अमरावती	1989-90	410	5,065	63	1,334	44	6,293	112	Amravati
		1990-91	415	5,065	94	1,334	48	6,243	115	
25	यवतमाळ	1989-90	353	5,744	12	1,234	34	3,650	55	Yeotmal
		1990-91	354	5,744	64	1,234	40	4,096	66	
26	वर्धा	1989-90	181	5,759	11	922	28	3,124	53	Wardha
		1990-91	185	5,759	104	922	31	3,483	60	
27	नागपूर	1989-90	323	9,790	45	1,154	45	23,080	147	Nagpur
		1990-91	333	9,790	43	1,154	52	25,653	592	
28	भंडारा	1989-90	272	9,277	29	1,055	41	3,896	97	Bhandara
		1990-91	283	9,277	108	1,055	47	4,500	105	
29	चंद्रपूर	1989-90	293	6,185	15	903	26	3,595	53	Chandrapur
		1990-91	322	6,185	31	903	31	4,097	77	
30	गडचिरोली	1989-90	153	4,156	6	899	15	899	20	Gadchiroli
		1990-91	124	4,156	45	899	15	1,017	19	

आधार.— (१) पोस्ट-मास्टर जनरल, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई.
(२) जनरल मॅनेजर, महाराष्ट्र टेलिफोन विभाग, मुंबई.
(३) महानगर दूरध्वनी निगम, लिमिटेड, मुंबई.

Source.— (1) Post-Master General, Maharashtra Circle, Bombay.
(2) General Manager (D), Maharashtra Telecom Circle, Bombay.
(3) Mahanagar Telephone Nigam, Ltd., Bombay

सत्यमेव जयते

२५. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक

२५.१. मुंबईत उतरणाऱ्या परदेशी पर्यटकांच्यासंबंधी आकडेवारी या विभागात देण्यात आली आहे.

२५.२. तसेच उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तीच्या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

25. TOURISM AND CIVIL AVIATION

25.1. Data on foreign tourists disembarked at Bombay are given in this section.

25.2. Flying clubs, Planes and persons trained also given in this section.

सत्यमेव जयते

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 25.1

मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक

Foreign tourists disembarking at Bombay
1989-90 and 1990-91

अ. क्र. Sr. No.	नागरिकत्वाचा देश	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists 1989-90	1990-91	Country of Nationality
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	उत्तर अमेरिका			**North America**
1	कॅनडा	41,046	36,142	Canada
2	संयुक्त राज्य अमेरिका	1,25,303	1,17,322	U. S. A.
3	इतर	73	38	Others
	एकूण ..	**1,66,422**	**1,53,502**	**Total**
	मध्य व दक्षिण अमेरिका			**Central and South America**
4	अर्जेंटिना	1,075	1,428	Argentina
5	ब्राझील	2,821	2,488	Brazil
6	मेक्सिको	1,951	1,110	Mexico
7	इतर	4,726	6,793	Others
	एकूण ..	**10,573**	**11,819**	**Total**
	पश्चिम युरोप			**Western Europe**
8	ऑस्ट्रिया	10,295	9,945	Austria
9	बेल्जियम	12,664	12,548	Belgium
10	डेन्मार्क	7,231	5,845	Denmark
11	फिनलँड	3,387	5,624	Finland
12	फ्रान्स	79,496	69,346	France
13	पश्चिम जर्मनी	71,374	72,019	West Germany
14	आयर्लंड	2,829	2,400	Ireland
15	ग्रीस	2,334	2,212	Greece
16	इटली	49,194	41,129	Italy
17	नेदरलॅन्ड	24,353	19,845	Netherland
18	नार्वे	4,000	3,543	Norway
19	पोर्तुगाल	3,992	3,819	Portugal
20	स्पेन	18,567	13,644	Spain
21	स्वीडन	13,281	10,591	Sweeden
22	स्विझरलँड	32,431	29,247	Switzerland
23	इंग्लँड	2,35,151	2,12,052	U. K.
24	इतर	834	1,031	Others
	एकूण ..	**5,71,413**	**5,14,541**	**Total**
	पूर्व युरोप			**Eastern Europe**
25	झेकोस्लोव्हाकिया	3,803	3,200	Czechoslovakia
26	पोलंड	10,099	6,160	Poland
27	सोवियत संघ	37,684	32,432	U. S. S. R.
28	इतर	4,541	4,281	Others
	एकूण ..	**56,127**	**46,073**	**Total**

अ. क्र. Sr. No.	नागरिकत्वाचा देश	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists 1989-90	1990-91	Country of Nationality
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	आफ्रिका			**Africa**
29	इथोपिया	8,158	8,100	Ethiopia
30	केनिया	13,773	13,831	Kenya
31	मॉरिशियस	5,458	6,385	Mauritius
32	नायजेरिया	4,279	2,342	Nigeria
33	दक्षिण आफ्रिका	8,176	8,087	South Africa
34	सुदान	3,869	5,063	Sudan
35	टांझानिया	4,851	6,103	Tanzania
36	इजिप्त	2,596	2,511	Egypt
37	झांबिया	2,945	3,970	Zambia
38	इतर	8,547	7,735	Others
	एकूण ..	**60,750**	**62,127**	**Total**
	पश्चिम आशिया			**West Asia**
39	बहरिन	12,637	11,386	Behrain
40	संयुक्त अरब अमिरात	27,477	28,860	U. A. R.
41	टर्की	2,509	2,117	Turkey
42	इस्राईल	5,855	6,882	Israel
43	जॉर्डन	3,576	2,213	Jordan
44	कुवेत	5,951	5,884	Kuwait
45	ओमन	14,944	17,035	Oman
46	कतार	4,755	6,734	Quatar
47	सौदी अरेबिया	17,250	21,114	Saudi Arabia
48	येमेन अरब रिप.	8,810	11,944	Yeman Arab Rep.
49	सिरीया	3,386	2,630	Syria
50	इतर	5,733	1,731	Others
	एकूण ..	**1,12,383**	**1,18,530**	**Total**
	दक्षिण आशिया			**South Asia**
51	अफगाणिस्तान	20,468	25,328	Afghanistan
52	बांगलादेश	2,25,566	2,51,260	Bangladesh
53	श्रीलंका	88,400	70,088	Sri Lanka
54	पाकिस्तान	1,51,642	1,90,128	Pakistan
55	इराण	22,658	19,959	Iran
56	मालदिव	8,535	9,481	Maldives
57	नेपाळ	20,614	21,834	Nepal
58	भूतान	2,365	2,543	Bhutan
	एकूण ...	**5,40,248**	**5,90,621**	**Total**

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 25.1—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	दक्षिण-पूर्व आशिया			**South-East Asia**
59	इंडोनेशिया	3,824	4,209	Indonesia
60	मलेशिया	34,278	30,617	Malaysia
61	फिलिपाईन्स	4,036	3,207	Philippines
62	सिंगापूर	32,570	28,363	Singapore
63	थॉयलँड	11,877	11,354	Thailand
64	इतर	1,326	1,216	Others
	एकूण . .	**87,911**	**78,966**	**Total**
	पूर्व आशिया			**East Asia**
65	चायना (मेन)	3,089	3,476	Chaina (Main)
66	चायना (तैवान)	1,920	1,081	Chaina (Taiwan)
67	जपान	59,122	46,655	Japan
68	हॉंगकॉंग	8,817	10,128	Hongkong
69	कोरिया (उत्तर)	1,820	2,300	Korea (North)
70	कोरिया (दक्षिण)	3,986	3,967	Korea (South)
71	इतर	157	186	Others
	एकूण . .	**78,911**	**67,793**	**Total**

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	ऑस्ट्रेलिया			**Australia**
72	ऑस्ट्रेलिया	30,076	22,700	Australia
73	फिजी	1,612	1,223	Fiji
74	न्युझिलँड	8,553	5,968	Newzealand
75	इतर	567	644	Others
	एकूण . .	40,808	30,535	Total
76	राष्ट्रियता नसलेले	1,612	3,001	Stateless
	एकूण . .	**17,07,158**	**16,77,508**	**Grand Total**

आधार.—इंडिया टुरिस्ट स्टॅटिस्टीक्स, पर्यटन विभाग, भारत सरकार.

Source.—India Tourist Statistics, Department of Tourism, Govt. of India.

सत्यमेव जयते

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 25.2

उडान क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या

No. of flying clubs, planes and persons trained in

1989-90 and 1990-91

अ. क्र. Sr. No.	उड्डान क्लबचे नांव	उड्डाण क्लबची संख्या No. of flying clubs		विमानांची संख्या/No. of planes: चालू स्थितीत In Operation		चालू स्थितीत नसलेली Not in Operation		एकूण Total		प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या No. of persons trained		Name of flying club
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	मुंबई उड्डान क्लब	1	1	3	3	2	2	5	5	54	68	Bombay flying club
2	नागपूर उड्डान क्लब	1	1	2	2	1	1	3	3	44	35	Nagpur flying club
	एकूण	**2**	**2**	**5**	**5**	**3**	**3**	**8**	**8**	**98**	**103**	**Total**

आधार.—उड्डाण क्लब, मुंबई व नागपूर.

Source.—Flying Clubs, Bombay and Nagpur.

सत्यमेव जयते

२६. कामगार व सेवायोजन

२६.१. या विभागामध्ये राज्य शासकीय कर्मचारी, दुकाने व संस्था अधिनियमाखालील रोजगार, इतर रोजगार, उद्योगधंद्यातील कामगारांची गैरहजेरी, कामगार संघटना यांची आणि कामगार विषयक इतर माहिती दिली आहे.

२६.२. कारखान्यातील ऐच्छिक गैरहजेरीची आकडेवारी ही कामगारांच्या व्यक्तीगत कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीशी संबंधीत आहे. म्हणून यामध्ये संप, टाळेबंदी व तात्पुरते कामावरून दूर करणे इ. कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीचा समावेश केलेला नाही. कारखाना अधिनियम कायदा, १९४८ नुसार जो " कामगार " आहे त्यांचा समावेश आहे. परंतु त्यात पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्था पहाणारे किंवा खाजगी जागांवर काम करणारे यांचा अंतर्भाव होत नाही. याशिवाय, फक्त नियमित काम करणाऱ्यांचा (यात प्रासंगिक व बदली कामगारांचा समावेश नाही) समावेश होतो. " गैरहजेरीचा दर "कामगारांच्या गैरहजेरीमुळे कामगारांच्या कामाच्या पाळ्यांच्या संख्येत झालेली घट व नियमित कामगारांच्या पाळ्यांची संख्या यांचे गुणोत्तर आहे. औद्योगिक वादासंबंधी सांख्यिकी माहिती गोळा करतेवेळी औद्योगिक बंद म्हणजे कामागारांच्या एखाद्या गटाने आपल्या तक्रारी/निषेध व्यक्त करण्याचे उद्देशाने तात्पुरते काम थांबवणे किंवा मागणीकरिता आग्रह धरणे किंवा एक किंवा अधिक कामगारांकडून काम थोपवून ठेवणे इ. असा अर्थ लावण्यात येतो. हे बंद रोजगार, बेरोजगार अथवा करार झालेल्या शर्तींमध्ये तफावत आढळल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे निर्माण होऊ शकतात. काम थांबवण्याचे " संप व टाळेबंदी " म्हणून ओळखले जाणारे दोनही प्रकार या आकडेवारीत समाविष्ट आहेत. यात राजकीय संप, सहानुभुतीदायक निदर्शने, इ. चा समावेश केलेला नाही. या आकडेवारीत ज्या वेगवेगळ्या आर्थिक क्षेत्रातील उदा. कारखाने, लागवड, खाणी, परिवहन, बांधकाम सेवा, यात १० किंवा त्याहून जास्त कामगार गुंतलेले आहेत अशा क्षेत्रांचा समावेश आहे. हे सांगणे आवश्यक आहे की, संप व त्यामध्ये गुंतलेले कामगार यांच्या मासिक आकडेवारीची १२ महिन्यांची बेरीज केली तर वार्षिक आकडेवारीची माहिती होत नाही, हे ध्यानात घ्यावे, कारण प्रत्यक्षात संपाचा कालखंड हा एक महिन्यापेक्षा अधिक काळही असू शकतो.

26. LABOUR AND EMPLOYMENT

26.1. Data on State Government Employees, employment under shops and establishments employment market information, absenteeism in industries, trade unions and other information about labour are given in this section.

26.2. The absenteeism statistics relate to only voluntary absenteeism defined as absence due to reasons which are personal to the individuals concerned. As such, absence of a worker on account of strike, lock-out or lay-off is not considered. They cover ' workers ' as defined by the Factories Act, 1948, but exclude persons holding position of supervision or management or employed in confidential position. Moreover, only regular workers (excluding casual and substitute workers) are considered. The absenteeism rate is the ratio of number of man shifts lost due to absences to the number of man shifts scheduled to work. For the purpose of statistics regarding industrial disputes, an industrial dispute is taken to be a temporary stoppage of work by a group of employees to express a grievance or enforce a demand or temporary withholding of work from a group of employees by one employee (or a group of employees) in connection with matters relating to employment or non-employment or terms or conditions of employment. Thus, both the types of work stoppages, popularly known as "strike" and "lock-out" respectively are covered. Political strikes, sympathetic demonstrations and the like are however, excluded. The statistics cover such disputes in which the number of workers involved is ten or more in all the sectors of economic activity such as factories, plantations, mines, transport, construction services, etc. It must also be mentioned that the monthly figures of number of strikes and number of workers involved are not addictive to form annual figures because of the fact that the period or duration of the strike may have spread over more than one month.

२६. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1

दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार

Number of Commercial Establishment, Shops and Worker Employed

अनु. क्र. Serial No.	वर्ष Year	एकूण शहरे No. of Towns	दुकाने Shops संख्या No.	दुकाने Shops कामगार Employees	व्यापारी संस्था Commercial Establishments संख्या No.	व्यापारी संस्था Commercial Establishments कामगार Employees	हॉटेल व उपहार गृहे Hotels and Restaurants संख्या No.	हॉटेल व उपहार गृहे Hotels and Restaurants कामगार Employees	चित्रपट गृहे Theatres संख्या No.	चित्रपट गृहे Theatres कामगार Employees	कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या Establishments having no employees	एकूण संस्था Total establishments	एकूण कामगार Total employes
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	139	90,970	2,23,516	68,921	4,03,155	22,182	1,18,830	507	9,367	2,03,893	3,86,473	7,54,868
2	1975-76	157	1,08,619	6,16,190	96,846	5,91,586	24,635	1,36,591	600	9,709	2,60,019	4,90,719	10,54,076
3	1980-81	176	1,26,402	3,50,811	1,18,375	5,98,032	29,923	1,50,200	695	12,225	3,05,660	5,83,055	11,11,268
4	1985-86	204	1,65,000	4,10,000	1,60,000	7,75,000	33,000	1,75,000	860	11,500	3,85,000	7,43,860	13,71,500
5	1986-87	204	1,65,000	4,20,000	1,60,000	7,80,000	33,000	1,78,000	860	12,000	3,85,000	7,43,860	13,90,000
6	1987-88	208	1,69,000	4,30,000	1,60,000	7,80,000	35,000	1,83,000	1,000	12,000	3,85,000	7,50,000	14,05,000
7	1988-89	208	1,96,830	4,54,037	1,82,559	9,08,562	37,835	1,86,671	1,234	11,859	4,42,294	8,60,752	15,61,129
8	1989-90	208	2,05,491	4,46,235	1,94,380	9,71,993	38,349	1,93,436	1,280	11,800	4,52,699	8,92,199	16,23,464
9	1990-91	238	2,05,822	4,75,970	1,93,711	9,92,223	38,974	1,88,947	1,245	11,704	4,93,218	9,31,970	16,68,844

टीप.— वरील माहिती १९७८ च्या दुकाने व व्यापारी संस्था कायद्याखाली (दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८) नोंदलेल्या संस्था संबंधी आहे.

Note.— The above information relates to the establishment registered under the Shops and Establishment Act, 1948.

आधार.– कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2

सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार

Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers Employed Catagorywise in Public Sector 1989-90 and 1990-91

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	उद्योग Industry	चालू कारखाने Number of working factories 1989-90	1990-91	कामगारांची सरासरी संख्या Average daily workers employed 1989-90	1990-91	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2 (m) (i)	207	204	92,777	87,430	Greater Bombay
		2 (m) (i)	36	40	3,118	3,329	
2	ठाणे	2 (m) (ii)	32	1	..	35	Thane
3	रायगड	2 (m) (i)	21	19	5,799	5,180	Raigad
4	रत्नागिरी	2 (m) (i)	17	17	1,330	1,095	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	2 (m) (i)	15	14	719	673	Sindhudurg
6	नाशिक	2 (m) (i)	50	49	14,454	14,154	Nashik
7	धुळे	2 (m) (i)	22	23	3,295	3,211	
		2 (m) (ii)	..	closed	..	closed	Dhule
8	जळगाव	2 (m) (i)	40	40	10,620	7,375	Jalgaon
9	अहमदनगर	2 (m) (i)	33	3	1,453	1,406	Ahmednagar
10	पुणे	2 (m) (i)	87	85	11,578	11,505	Pune
		2(m) (ii)	2	2	241	226	
11	सातारा	2 (m) (i)	34	33	2,066	1,663	Satara
12	सांगली	2 (m) (i)	30	30	1,537	1,667	Sangli
13	सोलापूर	2 (m) (i)	29	29	5,302	4,748	Solapur
14	कोल्हापूर	2 (m) (i)	34	30	2,523	3,137	
		2 (m) (ii)	1	closed	20	closed	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2 (m) (i)	28	27	3,338	3,306	Aurangabad
16	जालना	2 (m) (i)	7	7	207	257	Jalna
17	परभणी	2 (m) (i)	11	10	391	358	Parbhani
18	बीड	2 (m) (i)	19	19	2,631	358	Beed
19	नांदेड	2 (m) (i)	16	17	3,351	3,248	Nanded
20	उस्मानाबाद	2 (m) (i)	9	9	526	307	Osmanabad
21	लातूर	2 (m) (i)	10	9	1,084	1,076	Latur
22	बुलढाणा	2 (m) (i)	10	10	716	478	Buldhana
23	अकोला	2 (m) (i)	19	20	3,813	3,691	Akola
24	अमरावती	2 (m) (i)	27	28	2,009	2,184	Amravati
25	यवतमाळ	2 (m) (i)	8	8	660	531	Yavatmal
26	वर्धा	2 (m) (i)	12	12	3,378	3.289	Wardha
27	नागपूर	2 (m) (i)	47	45	13,418	13,143	Nagpur
28	भंडारा	2 (m) (i)	9	9	392	402	Bhandara
29	चंद्रपूर	2 (m) (i)	8	10	1,696	525	Chandrapur
30	गडचिरोली	2 (m) (i)	5	2	324	106	Gadchiroli

आधार :- औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3

सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार

No. of Registered Working Factories and Average Daily Workers Employed Catagorywise in Private Sector 1989-90 and 1990-91

अ. क. Sr. No.	जिल्हा	उद्योग Industry	चालू कारखाने Number of working factories 1989-90	1990-91	कामगारांची सरासरी संख्या Average daily workers employed 1989-90	1990-91	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2 (m) (i)	7,414	6,851	3,62,286	3,49,380	Greater Bombay
		2 (m) (ii)	112	157	2,905	2,611	
		Sect. 85	426	721	4,988	5,413	
2	ठाणे	2 (m) (i)	1,440	1,439	1,15,245	1,17,699	Thane
		2 (m) (ii)	51	52	1,899	2,200	
		Sect. 85	341	418	1,950	2,440	
3	रायगड	2 (m) (i)	178	215	17,035	24,291	Raigad
		2 (m) (ii)	2	1	30	10	
		Sect. 85	22	70	160	573	
4	रत्नागिरी	2 (m) (i)	100	122	4,467	5,291	Ratnagiri
		2 (m) (ii)	2	1	35	20	
		Sect. 85	42	54	172	222	
5	सिंधुदुर्ग	2 (m) (i)	51	52	1,743	1,699	Sindhudurg
		2 (m) (ii)	5	7	129	174	
		Sect. 85	60	58	244	219	
6	नाशिक	2 (m) (i)	625	676	35,699	38,424	Nashik
		2 (m) (ii)	8	8	180	149	
		Sect. 85	363	353	1,739	1,577	
7	धुळे	2 (m) (i)	166	205	7,366	8,209	Dhule
		2 (m) (ii)	..	closed	..	closed	
		Sect. 85	124	117	593	505	
8	जळगांव	2 (m) (i)	335	369	14,476	18,068	Jalgaon
		2 (m) (ii)	10	14	571	664	
		Sect. 85	216	230	1,020	819	
9	अहमदनगर	2 (m) (i)	243	254	24,046	23,774	Ahmednagar
		2 (m) (ii)	7	7	636	501	
		Sect. 85	204	208	815	876	
10	पुणे	2 (m) (i)	1,741	1,765	1,23,099	1,30,971	Pune
		2 (m) (ii)	81	71	1,603	1,353	
		Sect. 85	493	474	2,601	2,283	
11	सातारा	2 (m) (i)	133	141	16,630	15,576	Satara
		2 (m) (ii)	1	1	14	14	
		Sect. 85	72	82	91	235	
12	सांगली	2 (m) (i)	226	239	14,441	15,285	Sangli
		2 (m) (ii)	4	3	117	94	
		Sect. 85	234	247	770	946	
13	सोलापूर	2 (m) (i)	198	193	1,973	18,973	Solapur
		2 (m) (ii)	5	3	86	51	
		Sect. 85	1,664	1,681	5,593	5,900	
14	कोल्हापूर	2 (m) (i)	559	618	31,668	34,716	Kolhapur
		2 (m) (ii)	29	26	657	472	
		Sect. 85	398	396	2,146	2,096	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3— *contd.*

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	उद्योग Industry	चालू कारखाने Number of working factories 1989-90	1990-91	कामगारांची सरासरी संख्या Average daily workers employed 1989-90	1990-91	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
		2 (m) (i)	292	309	28,600	31,717	
15	औरंगाबाद	2 (m) (ii)	3	2	77	103	Aurangabad
		Sect. 85	156	150	599	583	
		2 (m) (i)	109	98	5,435	5,077	
16	जालना	2 (m) (ii)	..	..	..	..	Jalna
		Sect. 85	35	34	121	135	
		2 (m) (i)	66	63	3,370	3,690	
17	परभणी	2 (m) (ii)	..	..	..	..	Parbhani
		Sect. 85	37	37		241	
		2 (m) (i)	44	41	2,974	2506	
18	बीड	2 (m) (ii)	..	..	..	..	Beed
		Sect. 85	48	50	225	233	
		2 (m) (i)	59	58	5,290	5,555	
19	नांदेड	2 (m) (ii)	2	2	108	104	Nanded
		Sect. 85	61	56	303	446	
		2 (m) (i)	11	9	2,120	1,903	
20	उस्मानाबाद	2 (m) (ii)	..	..	..	..	Osmanabad
		Sect. 85	11	10	47	48	
		2 (m) (i)	12	8	3,242	2,453	
21	लातूर	2 (m) (ii)	..	..	..	..	Latur
		Sect. 85	12	11	102	107	
		2 (m) (i)	97	86	7,338	5,306	
22	बुलढाणा	2 (m) (ii)	1	1	42	47	Buldhana
		Sect. 85	80	66	305	201	
		2 (m) (i)	170	169	8,475	9,087	
23	अकोला	2 (m) (ii)	3	3	82	60	Akola
		Sect. 85	105	105	491	450	
		2 (m) (i)	138	136	5,542	6,180	
24	अमरावती	2 (m) (ii)	2	2	39	18	Amravati
		Sect. 85	123	111	431	331	
		2 (m) (i)	75	70	6,379	4,656	
25	यवतमाळ	2 (m) (ii)	18	14	417	238	Yavatmal
		Sect. 85	55	55	244	207	
		2 (m) (i)	69	69	5687	5,779	
26	वर्धा	2 (m) (ii)	..	.	..	..	Wardha
		Sect. 85	50	49	220	220	
		2 (m) (i)	623	651	34,452	33,507	
27	नागपूर	2 (m) (ii)	14	9	492	396	Nagpur
		Sect. 85	565	574	2,392	2,306	
		2 (m) (i)	154	154	5,184	5,503	
28	भंडारा	2 (m) (ii)	..	..	..	..	Bhandara
		Sect. 85	309	307	1,434	1,422	
		2 (m) (i)	95	98	11,655	12,280	
29	चंद्रपूर	2 (m) (ii)	..	..		..	Chandrapur
		Sect. 85	183	190	733	751	
		2 (m) (i)	8	8	167	342	
30	गडचिरोली	2 (m) (ii)	1	..	4	..	Gadchiroli
		Sect. 85	50	53	200	198	

आधार.— औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.4

माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जाती कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन

Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen (Number)

सेवा वर्ग Service Groups	मंजूर केलेल्या जागा ३१ मार्च अखेर Sanctioned Posts as on 31st March			भरलेल्या जागा Filled post			अनुसूचित जातीचे कर्मचारी Scheduled Caste employees			मागासवर्गीय कर्मचारी Backward Class employees			माजी सैनिक कर्मचारी Ex-Servicemen employees		
	1988-89	1989-90	1990-91	1988-89	1989-90	1990-91	1988-89	1989-90	1990-91	1988-89	1989-90	1990-91	1988-89	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
वर्ग– Group—															
वर्ग – एक .. .. Class — I	14	14	14	10	13	13	1	2	3	3	5	..	..	..	..
वर्ग – दोन .. .. Class — II	131	131	131	114	108	91	23	15	17	38	36	..	2	..	..
वर्ग – तीन .. .. Class — III	891	893	894	824	836	866	140	152	150	331	327	..	19	21	..
वर्ग – चार .. .. Class — IV	214	214	215	207	202	215	72	71	73	75	73	..	22	25	..
Total एकूण	**1,250**	**1,262**	**1,264**	**1,155**	**1,159**	**1,185**	**236**	**240**	**243**	**447**	**441**	..	**43**	**46**	..

आधार.— सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.— Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.5

रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहिर झालेल्या रिक्त्या जागांची संख्या

Registration, Placing and Vacancies Notified by Employment Exchange (Number)

अ. क्र. Sr. No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	नोंदणी झालेले	2,77,836	4,14,522	4,56,047	5,17,493	5,46,425	5,98,601	6,09,393	6,22,580	Registration
2	नोकरी मिळालेले	29,375	39,767	40,127	33,091	34,906	23,892	25,401	31,122	Placements
3	जाहिर झालेल्या रिक्त्या जागा	61,686	86,756	85,526	62,761	60,692	51,851	71,413	64,032	Vacancies notified
4	सादर केलेले	N. A.	3,41,603	5,53,314	4,81,733	5,38,858	5,55,925	6,31,544	5,36,809	Submission
5	नोंदवहीत वर्षाच्या शेवटी चालू असलेल्यांची संख्या.	1,62,235	3,60,824	12,67,607	28,70,040	26,00,885	27,42,202	30,01,983	30,22,112	No . of candidates on live register at the end of the year.
6	शिल्लक असलेल्या रिक्त्या जागा	N. A.	25,077	74,297	67,476	N. A.	52,873	67,256	55,889	Vacancies Outstanding.
7	रोजगार विनिमय केंद्राचा उपयोग करणारे मालक.	N. A.	18,272	17,080	7,565	N. A.	10,522	12,741	14,079	Employers using Employment Exchange.

N. A. — उपलब्ध नाही. Not available.

आधार.— सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.— Directorate of Employment, Govt. of Maharashtra, New Bombay.

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.6

उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार /Industrywise Employment

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year		शासकीय Government	निम-शासकीय Semi-Government	खासगी/Private उद्योग Industrial Sector	व्यापार Trade	वाहतूक आणि दळणवळण Transport and Communication	इतर Others	एकूण Total	एकूण सर्व (३+४+९) Grand Total (3+4+9)
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1970-71	..	8,35,136	6,47,759	8,97,177	70,028	7,566	1,86,030	11,60,801	26,43,696
2	1975-76	..	8,87,895	8,55,834	9,15,460	51,898	7,385	2,19,257	11,94,000	29,37,729
3	1980-81	..	9,34,072	9,87,270	10,39,256	53,460	7,579	2,60,191	13,60,486	32,81,828
4	1985-86	..	9,63,460	11,74,983	9,69,960	54,528	7,637	3,18,539	13,50,664	34,89,107
5	1986-87	..	9,73,082	12,09,043	9,50,216	54,948	7,568	3,35,109	13,47,841	35,29,966
6	1987-88	..	9,73,475	12,22,890	9,41,949	56,754	7,183	3,47,249	13,53,135	35,49,500
7	1988-89	..	9,76,526	12,37,628	9,28,280	56,725	7,151	3,57,247	13,49,403	35,63,557
8	1989-90	..	9,88,834	12,64,425	9,47,688	56,535	6,817	3,72,140	13,83,180	36,36,439
9	1990-91	..	9,90,367	12,91,297	9,47,872	53,061	6,909	3,97,649	14,05,491	36,87,155

आधार:- सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.— Directorate of Employment, Govt. of Maharashtra, New Bombay.

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.7

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन/

तपता क्रमांक/

खाणी/मळे/बंदरे इत्यादी मधील रोजगार

उद्योग गट Industry Group	1970-71 सार्वजनिक क्षेत्र Public sector	1970-71 खाजगी क्षेत्र Private sector	1970-71 एकूण Total	1980-81 सार्वजनिक क्षेत्र Public sector	1980-81 खाजगी क्षेत्र Private sector	1980-81 एकूण Total	1986-87 सार्वजनिक क्षेत्र Public sector	1986-87 खाजगी क्षेत्र Private sector	1986-87 एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
खाणी Mines	6,263	9,502	15,765	28,020	1,935	29,955	38,923	1,319	40,242
मळे Plantation ..	..	..	..	43	..	43	123	131	254
बंदरे Harbours/ Ports	19,540	3,921	23,461	3,779	948	4,727	8,469	855	9,324

आधार:— सेवायोजन, संचालनालय,

Source.— Directorate of Employment,

सत्यमेव जयते

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.7

Employment in Mines/Plantation /Harbour/Ports etc.

1987-88			1988-89			1989-90			1990-91		
सार्वजनिक क्षेत्र Public sector	खाजगी क्षेत्र Private sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public sector	खाजगी क्षेत्र Private sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public sector	खाजगी क्षेत्र Private sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public sector	खाजगी क्षेत्र Private sector	एकूण Total
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)
39,150	1,050	40,200	38,481	1,206	39,687	46,496	1,421	47,917	53,045	1,377	54,422
121	174	295	75	358	433	. .	224	224	750	. .	750
8,222	739	8,961	7,765	820	8,585	8,246	770	9,016	7,417	853	8,270

महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Government of Maharashtra, New Bombay.

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.8

खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार

Estimated Employment in Private and Public Sector

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	सार्वजनिक क्षेत्र / Public Sector				खाजगी क्षेत्र/ Private Sector		एकूण Grand Total
		केंद्र शासन Central Government	राज्य शासन State Government	निम सरकारी Quasi Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	मोठे Large	लहान Small	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	1970-71	4,30,885	4,04,161	2,44,570	4,03,189	10,97,771	62,707	26,43,283
2	1975-76	4,44,955	4,42,073	3,91,147	4,64,714	11,36,189	57,805	29,36,883
3	1980-81	4,95,884	4,38,188	4,93,507	4,93,763	12,92,135	68,351	32,81,828
4	1985-86	4,94,591	4,68,869	6,33,730	5,41,253	12,80,504	70,160	34,89,107
5	1986-87	4,92,486	4,80,596	6,40,196	5,68,847	12,75,461	72,380	35,29,966
6	1987-88	4,86,611	4,86,864	6,50,926	5,71,964	12,77,993	75,142	35,49,500
7	1988-89	4,86,628	4,89,898	12,37,828	5,77,667	12,75,409	73,994	35,63,757
8	1989-90	4,83,415	5,05,419	6,78,283	5,86,142	13,06,740	76,440	36,36,439
9	1990-91	4,81,109	5,09,258	6,91,690	5,99,607	13,30,084	75,407	36,87,155

आधार:- सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.— Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.9

राज्य लोकसेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांच्या व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या

No. of posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission

वर्ष / Year	सरळ प्रवेश किंवा मुलाखतीद्वारे भरती/राज्य सरकार — Direct recruitment or by interview method/StateGovt.				बृहन्मुंबई महानगरपालिका व बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा व परिवहन मंडळे — Municipal Corporation of Greater Bombay and Bombay Electricity supply and transport undertaking				स्पर्धा परिक्षाद्वारे भरती/राज्य सरकार — Recruitment by Competative Examination/State Govt.			
	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे / Post advertised	अर्जदारांची संख्या / No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार / Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार / Candidates recommended	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे / Post advertised	अर्जदारांची संख्या / No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार / Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार / Candidates recommended	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे / Post advertised	अर्जदारांची संख्या / No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार / Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार / Candidates recommended
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1970-71	445	5,626	1,326	416	7	156	47	5	1,615	23,383	592	1,733
1980-81	799	7,341	2,198	549	44	794	236	29	1,776	78,987	1,040	1,549
1986-87	1,677	29,251	4,110	1,403	10	175	56	7	4,087	2,40,050	3,045	2,747
1987-88	675	6,641	1,573	443	47	297	203	34	540	73,046	1,062	589
1988-89	559	8,794	2,159	458	10	615	71	7	445	54,260	819	437
1989-90	1,574	14,289	5,218	2,051	14	615	86	6	1,478	25,852	201	180
1990-91	1,043	20,162	2,233	626	82	223	154	51	1,415	1,01,316	1,092	1,260

टीप.– (१) स्तंभ २, ६, १० मधील आकडे लोकसेवा आयोगाने संबंधित वर्षात जाहिरात दिलेल्या पदांची आहेत.

(२) स्तंभ ३ ते ५, ७ ते ९ व ११ ते १३ मधील आकडे वर्षात भरती केल्याचे आहेत.

(३) माहिती संकलित करताना ज्यांच्या भरतीबद्दलचे निर्णय वर्ष अखेर अनिर्णित आहेत, अशांचा समावेश केलेला नाही.

आधार.—महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई.

Note.— (1) Figures under column 2, 6 and 10 relates to those posts which were advertised by the commission in the concerned year.

(2) Figures under column 3 to 5, 7 to 9 and 11 to 13 contains the information for which recruitment action was completed during the year.

(3) Those recruitment cases which were incomplete at the end of the year have not been taken into account while compiling the information

Source.— Maharashtra Public Service Commission, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.10

महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतीची संख्या

Industrial Injuries in Maharashtra State

वर्ष Year	प्राणघातक Fatal		प्राणघातक नसलेले Non-fatal		एकूण Total	
	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1970-71	108	N. A.	51,989	N. A.	52,097	N. A.
1980-81	133	0.04	85,898	27.54	86,031	27.58
1985-86	145	0.04	60,961	20.69	61,106	20.73
1986-87	185	0.06	56,039	18.38	56,224	18.44
1987-88	150	0.05	54,046	18.21	54,196	18.26
1988-89	165	0.05	43,334	14.62	43,449	14.67
1989-90	142	0.04	34,872	12.88	35,014	12.92
1990-91	151	0.04	31,069	9.86	31,220	9.90

आधार.— मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— The Chief Inspector of Factories, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/Table No. 26.11

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन/

तक्ता क्रमांक/

अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ग/उद्योग संकेतांक	कारखान्यांची संख्या Number of factories		कामावरील कामगारांची दैनिक सरासरी Average number of workers employed per day				वर्षभरात ज्यांना अंतिम भरपाई दिली अशी प्रकरणे/दुखापतीची प्रकरणे No. of case injuries in which case final compensation was paid during the year			
				प्रौढ Adults		बालके Minors		मृत्यू Deaths		कायम अपंगत्व Permanent disablement	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	कारखाने (1)	7,389	6,911	19,61,265	6,54,303	1,314	1,738	98	86	633	469
2	खाणी (2)	37	29	24,314	16,121	..	240	13	2	58	7
3	गोदी व बंदरे (4)	127	31	66,840	12,576	113	..	15	..	41	..
4	इमारत व बांधकाम (5) ..	52	7	7,094	244	..	..	5	..	12	..
5	नगरपालिका (6)	9	9	10,834	2,760	..	..	1	..	..	..
6	विद्युत पुरवठा संस्था (9) ..	337	279	1,09,904	71,864	212	12	62	63	20	20
7	चित्रपट कंपनी (10) ..	8	..	556	..	..	..	..	..	..	..
8	रेल्वे (12)	19	..	28,399	..	..	..	8	..	29	..
	एकूण ..	7,978	7,352	22,09,206	8,94,888	1,639	1,990	202	221	793	592

आधार.— धमिक भरपाई आयुक्त,

Source.—Commissioner for workmen's compensation,

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.11

Number of Workers Who were Involved in Accidents and Compensation Paid to them (1989-90 and 1990-91)

भरपाईपोटी दिलेली रक्कम (हजार रुपये)
Amount of compensation paid (Thousand Rs.)

तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement		मृत्यू Deaths		कायम अपंगत्व Permanent disablement		तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement		Category
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
1,45,089	88,443	43,27,166	47,66,595	36,31,895	48,13,915	33,91,226	1,02,20,490	Factories
8,412	568	6,90,336	1,51,232	1,40,845	72,140	31,49,591	11,14,181	Mines
756	125	7,55,129	5,45,724	5,13,420	..	6,00,813	1,46,363	Docks and Ports
17	..	1,25,917	..	23,008	..	14,622	..	Building and Construction
..	..	65,000	..	..	..	..	..	Municipalities
3,366	560	43,23,779	37,04,757	7,06,410	8,94,404	15,63,578	4,75,806	Electricity Supply Companies
..	..	..	..	..	..	..	..	Cinema film manufacturing companies
570	..	5,70,210	..	2,78,271	..	7,83,845	..	Railways
1,58,210	**91,460**	**1,08,57,537**	**1,47,05,600**	**52,93,849**	**65,24,585**	**95,03,675**	**1,30,65,750**	**Total**

महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.12

उद्योगानुसार संप आणि टाळेबंदीची संख्या/Industrywise Number of Strikes and Lock-outs 1989-90 and 1990-91

संकेतांक Code	उद्योग	काम थांबण्याच्या प्रकाराची संख्या Number of work stoppages				गुंतलेल्या कामगारांची संख्या Number of workers involved		बाया गेलेले एकूण मनदिन Number of mandays lost		Industry
		संप Strikes		टाळेबंदी Lockouts						
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
23	वस्त्र निर्माण	9	7	5	5	14,323	11,404	24,18,821	22,15,249	Textile
35	अभियांत्रिकी	39	37	27	25	12,130	9,803	13,50,285	13,78,742	Engineering
31	रासायनिक	19	16	19	22	8,728	6,640	15,04,974	10,42,090	Chemical
37	संकीर्ण	30	24	3	5	2,784	3,566	1,58,196	2,03,874	Miscellaneous
	एकूण . .	**97**	**84**	**54**	**57**	**37,965**	**31,413**	**54,32,276**	**48,39,955**	**Total**

आधार.— कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.13 (A)

औद्योगिक तंटे/Industrial Disputes, (1989-90)

वर्ष आणि महिने Year and Months	कापड गिरण्या Textiles				यंत्रोत्पादक कारखाने Engineering				संकीर्ण Miscellaneous				एकूण Total			
	संपाची संख्या No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved: प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	बाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) No. of mandays lost	संपाची संख्या No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved: प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	बाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) No. of mandays lost	संपाची संख्या No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved: प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	बाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) No. of mandays lost	संपाची संख्या No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved: प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	बाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) No. of mandays lost
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9).	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1960	37	1,00,469	5,877	1,63,833	49	32,265	..	1,87,992	176	1,34,219	3,607	6,49,628	262	2,66,953	9,484	10,01,453
1965	87	4,14,626	434	4,69,648	162	26,398	79	2,13,757	343	1,14,274	2,418	6,98,639	592	5,55,298	2,931	13,82,044
1970	102	1,69,990	6,959	6,19,684	222	52,663	4,542	6,19,929	344	1,26,382	1,856	10,12,102	668	34,90,351	13,357	22,51,715
1975	112	27,347	2,752	12,04,886	379	57,592	1,050	5,01,926	319	52,406	621	3,93,198	810	1,37,345	4,423	11,00,010
1980	65	60,946	5,590	2,25,794	101	31,049	688	20,00,134	165	55,769	1,000	27,11,130	331	1,47,764	7,278	49,37,058
1985	19	13,488	26	7,65,733	87	16,999	1,472	21,60,504	75	9,498	1,220	14,29,613	181	39,985	2,718	43,46,850
1986	17	5,552	160	1,13,897	90	16,134	1,636	22,65,525	32	12,517	1,159	9,34,057	189	34,233	3,005	2,71,985
1987	19	4,755	360	52,220	71	16,266	885	24,83,432	76	12,535	442	15,21,975	166	33,556	1,687	40,57,627
1988	15	11,545	794	6,49,079	69	23,878	668	22,14,008	79	14,008	683	18,16,613	163	49,431	2,145	46,79,700
1989	14	12,355	3,089	23,47,744	63	13,322	927	17,99,343	80	12,379	1,480	14,84,012	157	38,056	5,496	56,31,099
जाने./January 1989	12	8,721	..	1,23,238	30	7,658	77	1,84,034	31	9,901	1,378	2,03,270	73	26,280	1,455	5,10,542
फेब्रु./February 1989	6	7,581	..	1,77,264	31	7,217	341	1,54,610	26	6,454	150	1,52,504	63	21,252	491	4,84,378
मार्च/March 1989	10	7,687	29	2,04,242	29	6,242	142	1,63,537	26	5,604	125	1,47,893	65	19,533	296	5,15,672
एप्रिल/April 1989	8	7,646	7	1,97,881	32	6,276	247	1,54,282	31	5,388	144	1,38,697	71	19,312	398	4,90,860
मे/May 1989	7	7,632	6	1,97,362	33	5,972	142	1,52,671	29	6,964	101	1,72,375	69	20,568	249	5,22,408
जून/June 1989	6	7,575	6	1,96,902	29	5,957	124	1,48,970	31	7,077	99	1,45,550	66	20,609	229	4,91,422
जुलै/July 1989	6	7,580	..	2,04,434	30	6,268	140	1,58,004	31	3,710	97	87,452	67	17,558	237	4,49,890
ऑग./August 1989	6	7,580	..	1,96,927	26	6,399	140	1,35,404	31	4,376	96	96,036	63	18,355	236	4,28,367
सप्टें./Sept. 1989	5	7,570	..	1,96,820	20	4,932	85	1,21,132	26	3,383	132	84,688	51	15,885	217	4,02,640
ऑक्टो./Oct. 1989	6	11,356	3,060	2,33,850	22	4,939	85	1,21,993	33	3,940	94	94,806	61	20,235	3,239	4,50,649
नोव्हें./Nov. 1989	8	11,178	3,484	2,14,433	27	5,644	375	1,43,186	26	3,282	..	80,606	61	20.104	3,859	4,38,225
डिसें./Dec. 1989	6	7,571	..	2,04,391	26	5,619	375	1,61,520	28	3,509	30	80,135	60	16,699	405	4,46,046

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.13 (B)

औद्योगिक तंटे/Industrial Disputes, 1990-91

वर्ष आणि महिने / Year and Months		कापड गिरण्या / Textiles				यंत्रोत्पादक कारखाने / Engineering				संकीर्ण / Miscellaneous				एकूण / Total			
		संपाची संख्या / No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: प्रत्यक्ष / Directly	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: अप्रत्यक्ष / Indirectly	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) / No. of mandays lost	संपाची संख्या / No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: प्रत्यक्ष / Directly	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: अप्रत्यक्ष / Indirectly	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) / No. of mandays lost	संपाची संख्या / No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: प्रत्यक्ष / Directly	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: अप्रत्यक्ष / Indirectly	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) / No. of mandays lost	संपाची संख्या / No. of strikes	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: प्रत्यक्ष / Directly	संपावरील कामगारांची संख्या / No. of workers involved: अप्रत्यक्ष / Indirectly	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या) / No. of mandays lost
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
January	1990	7	8,264	..	1,96,610	37	6,244	375	1,41,588	28	3,705	..	85,626	72	18,213	375	4,23,824
February	1990	6	7,550	..	1,80,108	37	5,141	445	1,20,135	29	3,715	..	67,608	72	16,406	445	3,67,851
March	1990	6	7,500	..	2,01,240	34	4,928	445	1,35,790	29	3,479	4	83,265	69	15,907	449	4,20,295
April	1990	5	7,417	..	1,92,742	35	5,895	445	1,38,648	30	3,496	30	78,418	70	16,808	475	4,09,808
May	1990	5	7,413	..	1,92,738	29	5,090	445	1,30,563	30	4,196	..	88,837	64	16,699	445	4,12,138
June	1990	5	7,411	..	1,92,652	26	5,002	496	1,25,427	29	4,030	..	1,00,064	60	16,443	496	4,18,143
July	1990	7	7,917	..	2,03,634	25	4,420	444	1,24,202	31	4,504	..	1,14,617	63	16,841	454	4,42,453
August	1990	6	8,214	..	2,04,622	25	4,793	444	1,05,230	31	4,355	4	1,12,288	62	17,362	448	4,22,140
September	1990	6	9,038	..	1,96,458	22	5,284	84	1,04,028	35	5,335	15	1,15,695	63	19,657	99	4,16,181
October	1990	5	8,404	..	2,01,828	23	3,738	84	94,152	37	5,937	15	1,10,013	65	18,079	99	4,05,993
November	1990	5	7,664		1,93,264	17	3,552	84	87,613	33	4,139	27	1,03,432	55	15,355	111	3,84,309
December	1990	6	7,434	..	2,00,027	15	3,760	84	1,01,940	34	4,944	18	1,09,072	55	16,138	102	4,11,039

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.14

सभासद संख्येनुसार कामगार संघटनांची वर्गवारी

Distribution of Trade Unions According to their membership size

1989-90 and 1990-91

अनु-क्रमांक Sr. No.	सभासदांचा गट	कामगार संघटनांची एकूण संख्या Total Number of Trade Unions		विवरणपत्र सादर करणाऱ्या कामगार संघटना Number of Trade Unions submitting the returns		स्तंभ-४ ची स्तंभ-३ शी टक्केवारी Percentage of Col. 4 to Col. 3		सभासद (संख्या) Membership (No.)		Group of Member
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	५० पेक्षा कमी	759	710	401	321	52.83	45.21	12,261	9,123	Below 50
2	५० किंवा अधिक पण ३०० हून कमी.	1,730	1,885	982	791	56.76	41.96	1,36,497	1,38,326	50 and above but below 300.
3	३०० आणि अधिक	1,697	1,787	997	914	58.75	51.15	28,27,169	26,21,418	300 and above
4	सर्व गट	4,186	4,382	2,380	2,026	56.86	46.23	29,75,927	27,68,877	All Groups

आधार :– कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :— Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन/
तक्ता क्रमांक/
शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	कुशल कामगार/Skilled Labour						शेतमजूर/		
		सुतार/Carpenter		लोहार/Blacksmith		चांभार/Cobbler		पुरुष/Male		स्त्रिया/
		89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बृहन्मुंबई ..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
2	ठाणे ..	41.75	41.00	43.91	36.83	30.90	29.50	14.27	13.75	11.20
3	रायगड ..	55.36	63.33	51.93	59.92	49.64	51.83	22.14	25.58	16.93
4	रत्नागिरी ..	35.60	38.33	29.91	31.42	27.44	29.50	23.33	21.75	16.35
5	सिंधुदुर्ग ..	44.41	48.00	42.57	38.58	42.15	33.33	26.91	28.83	17.91
6	नाशिक ..	33.52	36.25	31.32	33.33	26.44	31.58	14.81	18.17	11.68
7	धुळे ..	27.47	30.83	26.67	30.00	18.93	21.33	17.98	20.83	16.03
8	जळगांव ..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
9	अहमदनगर ..	28.17	33.25	27.28	31.83	24.72	28.33	16.63	20.58	10.76
10	पुणे ..	42.03	49.75	38.55	47.08	32.45	41.58	23.71	26.92	19.04
11	सातारा ..	48.18	45.33	47.72	43.83	43.19	40.25	20.47	24.17	14.09
12	सांगली ..	42.97	48.00	36.62	41.00	34.48	36.00	18.94	20.00	11.77
13	सोलापूर ..	31.44	34.00	29.82	31.00	26.26	27.00	19.56	21.00	12.97
14	कोल्हापूर ..	49.17	51.00	45.64	50.00	32.50	41.75	17.92	19.00	13.42
15	औरंगाबाद ..	34.65	35.17	32.76	34.42	27.26	30.25	19.95	17.75	15.17
16	जालना ..	19.89	22.83	19.75	20.92	17.98	18.08	13.23	12.92	9.30
17	परभणी ..	23.07	26.17	23.08	24.83	18.88	25.50	14.98	19.58	9.84
18	बीड ..	35.35	27.75	34.24	26.00	30.85	24.67	21.86	19.00	15.47
19	नांदेड ..	24.46	29.33	23.77	27.42	21.01	26.25	15.30	18.50	11.90
20	उस्मानाबाद ..	32.31	40.42	30.60	38.58	31.98	34.00	25.18	30.00	19.86
21	लातूर ..	63.00	62.75	59.33	57.17	67.647	60.75	43.92	39.08	29.73
22	बुलढाणा ..	32.52	33.42	32.48	33.33	33.58	34.83	10.13	10.25	7.33
23	अकोला ..	29.68	33.67	26.67	30.83	21.43	24.42	13.90	18.83	9.11
24	अमरावती ..	42.76	48.75	37.49	45.67	27.16	32.75	19.52	23.58	12.70
25	यवतमाळ ..	21.88	22.83	21.76	22.08	21.24	21.50	15.72	16.67	11.24
26	वर्धा ..	36.83	37.33	33.23	32.33	27.32	26.33	18.27	19.58	10.18
27	नागपूर ..	62.17	50.92	53.00	46.08	36.60	37.42	26.75	26.42	15.77
28	भंडारा ..	28.93	31.83	26.15	27.17	19.09	19.42	15.97	18.25	11.72
29	चंद्रपूर ..	40.00	43.50	35.50	39.33	30.50	34.50	20.17	20.00	15.00
30	गडचिरोली ..	35.11	37.83	30.28	33.83	24.75	28.58	15.95	21.92	11.27
	महाराष्ट्र राज्य	**37.36**	**39.41**	**34.83**	**36.24**	**30.22**	**31.83**	**14.61**	**21.18**	**13.89**

आधार :—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.15

Wages paid of Agricultural and skilled labourers for the year 989-90 and 1990-91

(रुपये/ In Rupees)

Field Labour			इतर शेतमजूर/Other Agriculture Labour						District
Female	मुले/Children		पुरुष/Male		स्त्रिया/Female		गुराखी/Hardsmen		
90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Greater Bombay
11.25.	8.69	8.33	14.14	13.75	11.21	10.92	6.22	5.89	Thane
18.67	10.78	14.50	21.14	24.00	15.79	17.67	12.50	16.08	Raigad
15.00	10.95	9.92	22.27	22.33	15.84	15.67	N. A.	15.50	Ratnagiri
20.92	12.22	13.50	20.96	24.25	14.04	17.92	35.36	27.92	Sindhudurg
14.00	9.87	10.92	14.88	18.00	10.72	13.83	12.81	15.92	Nashik
19.67	9.90	12.00	17.98	20.00	15.91	20.00	10.23	15.00	Dhule
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Jalgaon
15.08	8.58	10.58	15.76	19.00	10.50	14.42	15.05	17.05	Ahmednagar
21.33	12.72	14.92	24.49	26.75	17.10	18.67	19.18	19.67	Pune
16.83	9.73	12.67	16.37	21.33	10.91	15.08	30.25	28.17	Satara
13.00	9.25	10.00	18.41	20.00	11.75	12.00	21.30	22.00	Sangli
13.17	8.80	10.17	19.59	20.25	12.14	12.00	24.15	23.83	Solapur
14.00	10.17	10.33	17.09	18.00	13.25	14.00	21.67	32.00	Kolhapur
13.08	12.14	9.50	18.13	16.17	13.54	11.50	16.90	15.83	Aurangabad
9.08	5.83	6.50	13.08	12.50	8.77	9.25	13.67	13.33	Jalna
15.08	6.60	9.67	13.98	17.33	9.52	12.42	15.74	18.83	Parbhani
13.50	10.95	10.08	21.78	18.25	15.00	13.08	17.58	14.67	Beed
13.33	8.65	8.92	15.00	18.17	11.50	12.08	11.54	13.42	Nanded
24.33	22.59	26.25	22.71	27.67	19.26	24.47	10.41	14.17	Osmanabad
28.23	21.63	18.08	40.00	37.08	28.15	26.42	31.67	29.67	Latur
7.42	6.17	6.17	7.41	7.58	6.52	6.58	7.89	7.83	Buldhana
11.75	6.49	8.25	13.36	17.83	8.75	11.83	13.29	16.00	Akola
15.00	8.50	11.58	17.55	22.08	11.26	15.25	15.16	14.50	Amravati
11.75	6.52	7.33	15.60	16.42	11.19	12.67	16.06	14.50	Yavatmal
11.58	8.41	9.00	16.53	18.50	9.87	11.33	17.12	17.92	Wardha
16.75	13.50	14.33	24.97	25.25	16.06	17.08	26.98	29.75	Nagpur
13.33	7.80	9.08	15.17	17.50	11.42	13.58	12.84	14.83	Bhandara
15.00	10.00	10.00	20.00	20.00	15.00	15.00	24.75	27.00	Chandrapur
15.42	8.35	11.42	13.06	19.58	9.96	14.00	15.52	19.92	Gadchiroli
15.27	**10.24**	**11.21**	**18.32**	**20.02**	**13.08**	**14.60**	**17.74**	**18.62**	**Maharashtra State**

Source :— Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.16

कारखान्यात काम करणाऱ्या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसुतीविषयक कायदे

Yearwise Number of Female Workers Employed in Factories and Maternity Benifits Given

	माहिती (1)	1960-61 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1986-87 (5)	1989-90 (6)	1990-91 (7)	Particulars (1)
1	संस्थासाठीचे प्रसुतीविषयक कायदे उपलब्ध असलेल्या संस्थांची संख्या	1,498	2,300	3,704	1,035	560	561	No. of Establishment covered by the Establishment maternity benefits etc.
2	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या संस्थांची संख्या	1,072	623	2,192	522	491	474	No. of Establishment making returns.
3	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या संस्थातील काम करणाऱ्या स्त्रियांची सरासरी दैनिक संख्या.	32.513	7,798	25,629	10,332	13,403	10,957	Average daily number of womens employed in establishments making returns.
4	प्रसुतीविषयक कायद्याची मागणी करणाऱ्या स्त्रियांची वर्षातील संख्या	493	171	425	324	272	283	No. of women who claimed maternity benefit during the year.
5	पूर्ण किंवा अर्धा मागण्या मान्य केलेल्यांची संख्या	493	147	234	296	215	282	No. of claims accepted and paid either fully or partly.
6	बोनससहित प्रसुतीच्या फायद्यासह देण्यात आलेली एकूण रक्कम (रुपयात)	14,367	77,158	4,60,401	9,91,880	10,67,173	13,01,875	Total amount of maternity benefit paid including bonus in (Rs.)
7	प्रसुती पूर्व स्थितीचे फायदे घेऊन काम करणाऱ्या स्त्रियांच्या प्रकरणांची संख्या	..	..	..	..	Nil	..	No. of cases in which women employed full maternity benefit prior to confinement.
8	देण्यात आलेली सरासरी रक्कम (रुपयात)	..	648	6,752	.	Nil	..	Average Amount paid in Rs.

आधार:- मुख्य निरिक्षक कारखाने, कारखाने निरीक्षण कार्यालय, मुंबई.

Source.— Chief Inspector of factories, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.17 (A)

सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी

Absentuism in Cotton Textile and Engineering Industries at Selected Centres. (1989-90)

वर्ष आणि महिने Year & Months	सुती कापड उद्योग Cotton Textile Industry								रसायने व रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन Chemical and Chemical Products			धातुचे उत्पादन Metal products	
	मुंबई Bombay	जळगांव Jalgaon	नागपूर Nagpur	सोलापूर Solapur	नांदेड Nanded	औरंगाबाद Aurangabad	इतर केंद्र Other	एकूण केंद्र Total	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Bombay	रायगड Raigad
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1965 ..	19.26	14.07	21.38	15.31	33.87	..	12.81	18.33	..	..	..	..	..
1970 ..	19.23	11.50	21.24	25.40	32.63	15.89	15.30	19.60	..	..	..	..	..
1980 ..	22.21	24.11	23.10	36.95	30.43	18.36	24.85	23.27	16.72	18.61	17.22	16.30	15.22
1988 ..	18.09	25.09	28.91	20.49	31.42	21.96	22.10	19.33	18.42	18.43	12.66	20.23	14.65
1989 ..	18.52	22.44	21.32	31.52	31.09	21.63	22.03	20.07	21.48	17.91	13.02	19.65	14.08
जानेवारी/January 1989 ..	13.28	18.64	19.32	26.12	28.62	17.67	19.78	15.31	21.68	16.45	13.02	17.56	12.28
फेब्रुवारी/February 1989 ..	16.50	..	18.48	28.62	33.53	23.39	22.30	18.32	21.59	18.15	..	21.15	18.66
मार्च/March 1989	16.96	24.86	28.05	26.41	32.50	28.59	28.56	19.62	19.92	15.81	..	17.11	13.71
एप्रिल/April 1989	18.63	26.24	23.99	28.63	33.25	27.21	24.47	20.95	22.90	17.91	..	19.41	14.85
मे/May 1989	25.41	32.20	28.46	34.17	38.28	29.21	28.65	26.62	34.24	25.22	..	33.35	..
जून/June1989	20.64	26.15	21.25	41.22	32.97	21.24	13.73	21.25	22.55	19.93	..	21.83	13.81
जुलै/July 1989	17.21	22.78	..	26.67	28.85	20.21	20.92	19.56	21.59	19.20	..	21.59	17.02
ऑगस्ट/August 1989 ..	14.16	20.10	14.29	34.47	..	18.78	20.05	16.14	15.64	14.48	..	14.06	12.55
सप्टेंबर/September 1989 ..	16.71	18.29	23.28	40.38	27.53	18.03	22.46	19.14	18.19	14.84	..	18.20	11.77
ऑक्टोबर/October 1989 ..	28.91	19.18	20.46	32.77	27.48	17.03	21.64	27.45	17.43	15.85	..	15.66	12.79
नोव्हेंबर/November 1989 ..	17.50	20.64	24.61	30.14	29.79	18.92	23.52	19.62	18.21	17.01	..	18.33	13.36
डिसेंबर/December1989 ..	16.36	17.78	12.33	28.63	29.15	19.24	18.23	16.89	23.80	20.09	..	17.60	..

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.17 (A)—*contd.*

वर्ष आणि महिने Year and Months	विद्युत यंत्र सामुग्री व्यतिरिक्त यंत्र सामुग्री Machinery except electrical machinery						विद्युत सामुग्री Electrical machinery		परिवहन सामुग्री Transport equipment			पेट्रोलियम व दगडी कोळसा या पदार्थांचे उत्पादन Petroleum and coal products
	मुंबई Bombay	पुणे Pune	सोलापूर Solapur	सातारा Satara	सांगली Sangli	कोल्हापूर Kolhapur	मुंबई Bombay	पुणे Pune	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	Bombay
(1)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1965 ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1970 ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1980 ..	10.38	17.91	16.01	12.11	..	..	13.35	14.04	17.68	11.14	..	..
1988 ..	14.43	15.64	15.08	11.80	..	..	14.91	14.35	19.98	15.68	..	..
1989 ..	16.57	14.27	15.36	..	..	13.03	14.65	14.46	30.70	15.71	12.33	..
जानेवारी/January 1989 ..	14.19	13.22	14.24	..	..	13.54	18.18	15.31	30.40	14.57	..	..
फेब्रुवारी/February 1989 ..	21.19	12.34	..	..	..	12.08	15.91	14.15	27.04	16.15	..	..
मार्च/March 1989	12.88	12.46	16.90	..	..	..	14.83	13.58	22.54	12.96	..	..
एप्रिल/April 1989	16.16	15.22	17.10	..	..	13.43	13.58	16.76	28.94	13.69	..	..
मे/May 1989	31.81	24.33	21.89	..	..	19.29	22.05	20.24	28.59	26.28	..	..
जून/June1989	15.73	12.23	14.39	..	..	17.17	16.40	13.55	25.77	14.37	14.68	..
जुलै/July 1989	16.97	13.20	14.03	..	..	10.92	12.38	12.45	42.75	16.48	11.36	..
ऑगस्ट/August 1989 ..	13.42	14.50	13.05	..	..	11.17	11.50	7.97	78.30	10.64	8.92	..
सप्टेंबर/September 1989 ..	12.36	11.12	12.63	..	..	10.72	12.89	13.54	20.58	14.80	..	..
ऑक्टोबर/October 1989 ..	13.62	11.10	13.25	..	..	11.44	8.59	15.27	22.76	..	14.35	..
नोव्हेंबर/November 1989 ..	11.73	16.67	16.08	..	..	12.35	17.12	14.62	19.21	..	..	..
डिसेंबर/December1989 ..	18.72	14.90	15.42	..	..	11.17	12.34	16.11	21.54	17.19	..	..

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.17 (B)

सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी

Absenteeism in Cotton Textile and Engineering Industries at Selected Centres (1990-91)

वर्ष आणि महिने	सुती कापड उद्योग Cotton Textile Industry								रसायने व रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन Chemical and Chemical Products			धातुचे उत्पादन Metal products	
Year & Months	मुंबई Bombay	जळगांव Jalgaon	नागपूर Nagpur	सोलापूर Solapur	नांदेड Nanded	औरंगाबाद Aurangabad	इतर केंद्र Other	एकूण केंद्र Total	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Bombay	रायगड Raigad
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1965 ..	19.26	14.07	21.38	15.31	33.87	..	12.81	18.33	..	..	..	..	..
1970 ..	19.23	11.50	21.24	25.40	32.63	15.89	15.30	19.60	..	..	..	..	..
1980 ..	22.21	24.11	23.10	36.95	30.43	18.36	24.85	23.27	16.72	18.61	17.22	16.30	15.22
1989 ..	18.52	22.44	21.32	31.52	31.09	21.63	22.03	20.07	21.48	17.91	13.02	19.65	14.08
1990 ..	17.99	18.38	25.17	17.41	34.85	20.59	22.94	18.93	19.96	19.11	..	20.69	15.44
जानेवारी/January 1990 ..	15.20	17.45	15.67	14.74	28.64	14.67	20.71	15.95	20.68	31.10	..	23.61	12.14
फेब्रुवारी/February 1990 ..	17.14	23.07	28.97	17.49	33.51	16.76	27.20	18.99	18.00	16.98	..	20.49	14.61
मार्च/March 1990	17.56	21.05	28.40	17.46	33.06	22.41	25.10	19.23	17.56	16.86	..	33.03	17.37
एप्रिल/April 1990	19.43	20.87	28.34	20.15	33.61	26.95	25.16	20.77	19.35	19.05	..	21.78	17.41
मे/May 1990	26.73	..	56.68	23.18	40.12	32.85	31.80	27.76	30.44	29.97	..	33.50	30.85
जून/June1990	23.24	18.30	18.56	17.94	40.12	33.26	25.62	23.98	21.22	17.73	..	22.18	15.56
जुलै/July 1990	17.70	15.78	15.67	16.23	34.34	20.21	20.96	18.01	16.94	15.47	..	15.92	14.14
ऑगस्ट/August 1990 ..	16.64	14.04	16.35	16.89	33.44	15.89	20.02	17.11	17.40	16.64	..	15.43	12.36
सप्टेंबर/September 1990 ..	15.11	14.50	35.10	15.38	34.40	15.74	20.10	16.24	17.26	14.40	..	15.04	10.17
ऑक्टोबर/October 1990 ..	16.44	19.18	17.61	18.09	35.97	15,74	19.70	17.18	23.74	18.32	..	17.51	14.27
नोव्हेंबर/November 1990 ..	16.14	21.99	16.51	15.83	..	15.69	19.80	16.54	17.03	15.31	..	15.12	12.78
डिसेंबर/December1990 ..	14.57	15.99	..	15.50	36.16	16.86	19.13	15.38	19.84	17.43	..	17.64	13.64

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.17 (B)—*contd.*

वर्ष आणि महिने Year and Months	विद्युत यंत्र सामग्री व्यतिरिक्त यंत्र सामग्री Machinery except electrical machinery						विद्युत सामग्री Electrical machinery		परिवहन सामग्री Transport equipment			पेट्रोलियम व दगडी कोळसा या पदार्थांचे उत्पादन Petroleum and Coal products Bombay
	मुंबई Bombay	पुणे Pune	सोलापूर Solapur	सातारा Satara	सांगली Sangli	कोल्हापूर Kolhapur	मुंबई Bombay	पुणे Pune	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	
(1)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1965 ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1970 ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1980 ..	10.38	17.91	16.01	12.11	..	..	13.35	14.04	17.68	11.14	..	..
1988 ..	16.57	14.27	15.36	..	..	13.03	14.65	14.46	30.70	15.71	12.33	..
1990 ..	16.35	14.87	14.62	10.92	..	10.56	13.64	13.42	23.13	15.41	11.18	..
जानेवारी/January 1990 ..	18.90	13.92	12.98	..	..	11.02	10.92	15.33	21.15	..	14.35	..
फेब्रुवारी/February 1990 ..	18.46	14.04	16.27	..	..	10.64	14.69	13.63	21.80	17.56	12.39	..
मार्च/March 1990	18.17	11.23	15.81	..	..	11.13	13.45	14.34	29.63	16.77	..	..
एप्रिल/April 1990	17.98	15.96	16.18	..	..	10.97	17.30	15.63	25.29	17.17	12.29	..
मे/May 1990	16.76	22.68	20.06	10.92	..	13.70	19.49	18.50	33.00	17.17	18.18	..
जून/June1990	16.31	16.31	15.10	..	..	10.01	16.93	12.75	24.10	13.97	13.46	..
जुलै/July 1990	14.02	12.30	12.69	..	..	9.90	13.71	11.68	23.07	13.06	8.69	..
ऑगस्ट/August 1990 ..	14.90	15.01	13.34	..	..	8.61	9.80	11.11	22.50	13.61	8.69	..
सप्टेंबर/September 1990 ..	15.04	11.22	11.15	..	..	8.48	11.86	10.33	21.19	12.76	8.22	..
ऑक्टोबर/October 1990 ..	13.60	21.18	14.25	..	..	11.98	10.89	10.90	19.67	14.77	7.50	..
नोव्हेंबर/November 1990 ..	13.63	12.39	12.01	..	..	9.95	12.06	..	10.58	15.81	9.37	..
डिसेंबर/December 1990 ..	18.48	12.23	15.62	..	..	10.36	12.55	..	25.55	16.83	9.84	..

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.18

श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे

Cases Decided Under Workmen's Compensation Act, 1923

(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा		न सदविलेली प्रकरणे Non-contested Cases		सदविलेली प्रकरणे Contested Cases		समझोता झालेली प्रकरणे Cases of Agreements		District
			1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	286	524	130	83	237	214	Greater Bombay
2	ठाणे	..	73	73	9	9	46	46	Thane
3	रायगड	...	86	116	19	19	..	7	Raigad
4	रत्नागिरी	..	21	30	1	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg
6	नाशिक	..	69	47	47	15	6	13	Nashik
7	धुळे	..	19	25	13	8	1	..	Dhule
8	जळगाव	..	29	34	5	..	12	8	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	34	26	3	19	20	32	Ahmednagar
10	पुणे	..	75	28	29	23	67	16	Pune
11	सातारा	..	18	34	18	4	5	7	Satara
12	सांगली	..	28	15	7	11	2	2	Sangli
13	सोलापूर	..	14	22	3	4	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	..	14	36	35	25	10	12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	16	12	4	14	4	5	Aurangabad
16	जालना	..	6	1	1	4	..	..	Jalna
17	परभणी	..	18	6	9	7	..	..	Parbhani
18	बीड	..	14	6	2	1	..	..	Beed
19	नांदेड	..	11	9	4	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	9	4	1	3	..	..	Osmanabad
21	लातूर	..	..	12	..	..	..	1	Latur
22	बुलढाणा	..	13	15	3	8	9	11	Buldhana
23	अकोला	..	1	19	..	..	..	5	Akola
24	अमरावती	..	26	9	11	8	3	4	Amravati
25	यवतमाळ	..	10	12	3	8	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	11	13	2	3	1	..	Wardha
27	नागपूर	..	42	42	41	41	20	20	Nagpur
28	भंडारा	..	4	12	8	12	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	32	47	19	20	..	3	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	979	1,229	427	349	443	406	Maharashtra State

आधार.—श्रमिक भरपाई आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.19

नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, खर्च व निधी

Number, Membership, Income, Expenditure and Funds of Registered Trade Unions

वर्ष Year	कामगार संघटना (संख्या) No. of Trade Union: नोंदलेल्या Registered	विवरणपत्र सादर करणाऱ्यांचे Submitting returns	टक्केवारी प्रमाण Percentage response	वर्ष अखेर विवरणपत्र सादर करणाऱ्या संघटनांची सभासद संख्या (हजारात) Membership to those who submit returns at the end of the year (Number in thousand)	वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक धरून संबंधित वर्षातील उत्पन्न (रु. लाखात) Income during the year under consideration including opening balance (Rs. in lakhs)	संबंधित वर्षातील खर्च (रु. लाखात) Expediture during the year under consideration (Rs. in lakhs)	वर्ष अखेरीस शिल्लक असलेला निधी (रु. लाखात) Balance fund at the closing of the year (Rs. in lakhs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1960-61 ..	1,417	833	59	578	26	25	43
As on—							
31st डिसेंबर/December 1965 ..	2,071	1,088*	53	790	47	38	69
31st डिसेंबर/December 1970 ..	2,659	1,091	41	776	105	82	159
31st डिसेंबर/December 1975 ..	3,657	1,950	57	1,466	614	231	382
31st डिसेंबर/December 1980 ..	3,461	2,248	64	2,218	601	452	866
31st डिसेंबर/December 1985 ..	3,916@	2,655@	68	3,163	122	08	1,749
31st डिसेंबर/December 1986 ..	4,148	2,751	66	2,799	1,121	862	1,750
31st डिसेंबर/December 1987 ..	4,243	2,855	67	2,981	1,458	1,133	2,262
31st डिसेंबर/December 1988 ..	4,439	2,758	62	2,769	2,672	942	1,731
31st डिसेंबर/December 1989 ..	4,297	2,689	63	3,176	3,624	1,103	2,521
31st डिसेंबर/December 1990 ..	4,752	2,225	47	3,204	3,441	1,469	1,972

टीप.–* ह्यात ४१ महासंघाचा समावेश आहे.

@ ह्यात ५५ महासंघांचा समावेश आहे.

Note.—*This includes 41 federations

@ This includes 55 Federations

आधार.–कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.20

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय, जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील कर्मचारी संख्या (वर्ष १९८१ ते १९९१)

No. of Employees in State Government, Zill Parishad and Municipal Council Offices in Maharashtra State (Year 1981 to 1991)

अनु-क्रमांक Sr. No.	संस्था	वर्ष/Year 1981 (1-4-81)	1983 (1-4-83)	1985 (1-4-85)	1986 (1-4-86)	1987 (1-4-87)	1988 (1-4-88)	1990 (1-4-90)	1991 (1-4-91)	Institute
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	शासकीय–									1. Government—
	भरलेली पदे ..	5,00,542	5,46,958	5,79,772	6,05,829	6,30,350	6,34,526	6,73,135	6,99,998	Filled in post
	रिक्त पदे ..	33.316	36.338	25,311	27,407	38,832	43,177	50,402	53,467	Vacant posts
	एकूण पदे ..	**5,33,858**	**5,83,296**	**6,05,083**	**6,33,236**	**6,69,182**	**6,77,703**	**7,23,537**	**7,53,465**	**Total Posts**
2	जिल्हा परिषद–									2. Zilla Parishad—
	भरलेली पदे ..	2,64,313	2,69,522	2,88,196	3,05,756	3,28,088	3,39,217	3,49,447	3,54,122	Filled in post
	रिक्त पदे ..	12,642	10,054	9,156	8,745	11,714	14,070	15,997	19,731	Vacant Posts
	एकूण पदे ..	**2,76,955**	**2,79,576**	**2,97,352**	**3,14,501**	**3,39,802**	**3,53,287**	**3,65,444**	**3,73,853**	**Total Posts**
3	नगर परिषद–									3. Municipal Councils—
	भरलेली पदे ..	73,441	63,094	60,777	65,894	67,490	72,020	75,213	79,721	Filled in Posts
	रिक्त पदे ..	3,414	2,537	1,930	1,836	2,519	2,966	2,702	2,997	Vacant Posts
	एकूण पदे ..	**76,855**	**65,631**	**62,707**	**67,730**	**70,009**	**74,986**	**77,915**	**82,718**	**Total Posts**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.21

राज्य शासकीय, जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)

Districtwise No. of Employees by sex in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council (Excluding Vacant Posts)

अनु-क्रमांक Sr. NO.	जिल्हा	शासकीय State Government				जिल्हा परिषद Zilla Parishad				नगर परिषद Municipal Councils				District
		पुरुष Male		स्त्रिया Females		पुरुष Male		स्त्रिया Females		पुरुष Male		स्त्रिया Females		
		1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	79,109	81,321	16,840	17,454	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे ..	29,046	29,248	7,790	8,001	7,514	7,193	5,362	5,292	4,169	5,999	1,854	2,142	Thane
3	रायगड ..	12,434	12,240	2,561	2,840	6,671	6,572	5,008	4,963	1,858	1,834	751	777	Raigad
4	रत्नागिरी ..	10,992	12,433	2,053	2,671	8,042	7,713	4,600	4,496	716	775	241	236	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	7,494	6,888	1,353	882	4,693	4,496	3,098	3,421	203	204	54	54	Sindhudurg
6	नाशिक ..	27,267	27,342	1,954	2,563	11,401	10,991	8,083	7,428	2,931	2,672	1,319	1,256	Nashik
7	धुळे ..	17,940	18,254	4,557	4,741	8,603	8,302	3,753	3,595	2,664	2,968	1,055	1,159	Dhule
8	जळगांव ..	16,988	17,124	1,590	1,606	10,693	10,672	5,030	4,953	4,217	3,765	1,504	1,381	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	19,867	20,245	2,913	3,737	11,890	11,852	5,157	5,217	3,009	3,326	1,195	1,675	Ahmednagar
10	पुणे ..	48,646	35,155	6,431	7,620	11,673	11,608	8,457	8,553	1,308	1,386	732	709	Pune
11	सातारा ..	18,072	17,513	1,170	1,721	10,317	10,295	5,010	5,292	1,799	1,924	867	898	Satara
12	सांगली ..	13,663	13,423	2,504	2,668	7,802	7,888	3,992	4,237	2,428	2,529	1,079	1,053	Sangli
13	सोलापूर ..	20,889	21,138	1,976	2,120	9,957	10,363	4,978	5,894	1,877	1,883	680	660	Solapur
14	कोल्हापूर ..	17,585	17,528	2,440	2,404	10,862	11,031	3,374	3,596	10,382	2,316	3,363	950	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	19,758	20,471	2,416	3,732	7,850	7,810	3,307	2,419	..	587	..	182	Aurangabad
16	जालना ..	9,408	9,764	229	1,410	4,948	5,804	1,135	1,275	..	552	..	170	Jalna
17	परभणी ..	15,000	15,664	515	1,180	8,682	9,356	2,477	2,688	..	1,772	..	544	Parbhani
18	बीड ..	15,112	15,563	1,319	1,317	8,858	8,620	3,594	3,965	..	1,088	..	345	Beed
19	नांदेड ..	17,692	18,786	2,234	2,895	9,278	10,292	1,980	2,444	..	2,134	..	615	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	9,036	9,110	1,084	1,093	7,233	7,066	1,938	1,853	..	1,003	..	402	Osmanabad

21	लातूर	..	9,940	9,901	1,263	1,793	43,048	7,608	14,887	2,442	..	845	..	404	Latur
22	बुलढाणा	..	11,753	12,121	1,424	1,629	..	8,861	..	2,776	2,347	2,596	577	620	Buldhana
23	अकोला	..	15,168	15,287	1,607	2,126	..	9,278	..	3,105	3,232	3,432	1,318	1,370	Akola
24	अमरावती	..	20,372	20,981	2,313	2,684	..	8,109	..	3,000	1,881	1,910	510	506	Amravati
25	यवतमाळ	..	16,262	16,336	3,904	4,420	..	9,443	..	3,465	2,082	2,137	708	785	Yavatmal
26	वर्धा	..	8,808	9,134	759	807	4,401	4,530	1,760	1,889	1,616	1,887	657	748	Wardha
27	नागपूर	..	35,681	36,588	6,280	6,784	7,115	7,531	3,501	3,776	1,678	1,717	667	687	Nagpur
28	भंडारा	..	14,952	14,991	2,483	2,915	10,388	10,924	2,962	2,987	1,960	2,207	770	901	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	12,906	13,464	4,680	4,847	6,693	6,897	2,285	2,312	1,713	1,812	1,040	1,030	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	9,839	10,257	2,714	2,907	3,887	4,162	1,220	1,442	166	172	36	27	Gadchiroli
31	दिल्ली	..	128	133	9	9	..	..	..	..	..	..	..	..	Delhi
32	गोवा	..	9	11	4	4	..	..	..	.	..	..	..	..	Goa
	एकूण	..	5,81,746	5,96,414	91,389	1,03,580	2,42,499	2,45,367	1,06,948	1,08,755	54,236	57,432	20,977	22,286	**Maharashtra State**

आधार.–अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorare of Economics and Statistics Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/

तक्ता क्रमांक/

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी/

कर्मचारी गणना

अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा		वर्ग-१ Class-I		वर्ग-२ Class-II		वर्ग-३ Class-III		वर्ग-४ Class-IV	
			1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	..	3,063	2,469	3,229	3,831	65,195	68,960	19,920	9,002
2	ठाणे	..	442	453	1,106	1,078	21,161	15,774	7,545	7,344
3	रायगड	..	141	120	352	398	7,240	7,155	3,205	3,032
4	रत्नागिरी	..	144	127	361	391	6,170	6,645	2,601	2,901
5	सिंधुदुर्ग	..	84	78	273	295	3,942	3,777	1,490	1,492
6	नाशिक	..	485	385	1,237	1,309	16,021	15,841	6,812	6,827
7	धुळे	..	208	214	467	457	10,681	10,945	4,027	3,968
8	जळगांव	..	225	247	632	666	9,617	9,690	4,340	4,367
9	अहमदनगर	..	226	196	765	686	10,854	11,341	5,254	5,341
10	पुणे	..	1,444	1,351	2,043	2,393	34,697	38,107	12,805	13,279
11	सातारा	..	277	254	662	624	10,902	10,516	4,227	4,217
12	सांगली	..	255	230	558	462	8,157	8,372	3,132	3,379
13	सोलापूर	..	335	321	782	759	13,013	13,094	5,030	5,296
14	कोल्हापूर	..	304	299	642	766	10,337	10,200	3,778	4,030
15	औरंगाबाद	..	769	657	876	1,144	11,669	12,170	5,369	5,324
16	जालना	..	122	97	259	222	5,711	5,533	1,705	1,459
17	परभणी	..	150	140	622	958	8,133	8,150	3,428	3,799
18	बीड	..	267	192	722	692	7,831	7,956	3,404	3,314
19	नांदेड	..	248	234	756	642	8,828	9,855	4,358	4,618
20	उस्मानाबाद	..	138	122	332	312	4,991	5,469	1,990	2,092
21	लातूर	..	140	114	373	374	5,014	9,300	1,802	1,784
22	बुलढाणा	..	135	139	398	341	6,463	6,912	2,404	2,251
23	अकोला	..	204	198	529	439	4,186	9,138	3,169	3,175
24	अमरावती	..	521	477	785	863	11,853	12,368	4,389	4,570
25	यवतमाळ	..	221	211	454	390	8,401	8,833	3,566	3,281
26	वर्धा	..	93	107	360	404	5,342	5,271	2,207	2,088
27	नागपूर	..	1,204	1,160	1,823	1,762	22,777	24,094	10,034	8,762
28	भंडारा	..	149	144	374	481	8,713	8,498	3,038	3,052
29	चंद्रपूर	..	150	1555	442	438	7,708	8,366	2,792	2,646
30	गडचिरोली	..	119	119	279	277	5,474	6,312	2,011	1,810
31	दिल्ली	..	3	3	4	4	60	60	61	65
32	गोवा	..	1	1	0	0	9	9	3	5
	एकूण	..	12,267	11,014	22,497	23,458	3,66,097	3,73,364	1,39,896	1,38,603

*इतर वर्गामध्ये, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, मानसेवी अंशकालीन कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे.

आधार.-अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.22

Districtwise and Classwise State Government Employees

Census of Employees
(1990-1991)

इतर वर्ग Others		एकूण कर्मचारी Total employees		रिक्त पदे Vacant posts		एकूण पद Total Posts		District
1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
4,542	4,513	95,949	98,775	..	..	95,949	98,775	Greater Bombay
6,582	12,600	36,836	37,249	..	..	36,836	37,249	Thane
4,057	4,375	14,995	15,080	..	..	14,995	15,080	Raigad
3,752	5,040	12,975	15,104	..	..	12,975	15,104	Ratnagiri
3,058	2,128	8,847	7,770	..	..	8,847	7,770	Sindhudurg
4,666	5,543	29,221	29,905	..	..	29,221	29,905	Nashik
7,114	7,411	22,497	22,995	..	..	22,497	22,995	Dhule
3,764	3,763	18,578	18,730	..	..	18,578	18,730	Jalgaon
5,681	6,418	22,780	23,982	..	..	22,780	23,982	Ahmednagar
4,088	5,592	55,077	7,775	..	..	55,077	7,775	Pune
3,174	3,623	19,242	19,234	..	..	19,242	19,234	Satara
4,065	3,648	16,167	16,091	..	..	16,167	16,091	Sangli
3,705	3,788	22,865	23,258	..	..	22,864	23,258	Solapur
4,964	4,639	20,025	19,934	..	..	20,025	19,934	Kolhapur
3,491	4,908	22,174	24,203	..	..	22,174	24,203	Aurangabad
1,840	3,827	9,637	11,174	..	..	9,637	11,174	Jalna
3,182	4,197	15,515	16,844	..	..	15,515	16,844	Parbhani
4,227	4,726	16,451	16,880	..	..	16,451	16,880	Beed
5,736	6,332	19,926	21,681	..	..	19,926	21,681	Nanded
2,669	2,208	10,120	10,203	..	..	10,120	10,203	Osmanabad
3,874	5,524	11,203	11,696	..	..	11,203	11,696	Latur
3,777	4,107	13,177	13,750	..	..	13,177	13,750	Buldhana
3,687	4,463	16,775	17,413	..	..	16,775	17,413	Akola
5,137	5,387	22,685	23,665	..	..	22,685	23,665	Amravati
7,524	8,041	20,166	20,756	..	..	20,166	20,756	Yavatmal
1,565	2,071	9,567	9,941	..	..	9,567	9,941	Wardha
6,123	7,594	41,961	43,372	..	..	41,961	43,372	Nagpur
5,161	5,131	17,435	17,960	..	..	17,435	17,960	Bhandara
6,494	6,706	17,586	18,311	..	..	17,586	18,311	Chandrapur
4,670	4,646	12,553	13,164	..	..	12,553	13,164	Gadchiroli
9	10	137	142	..	..	137	142	Delhi
0	0	13	15	..	..	13	15	Goa
1,32,378	**1,53,559**	**6,73,135**	**6,99,998**	**50,402**	**53,467**	**7,23,537**	**7,53,465**	**Total**

*Others include, work charged employees, paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Govt of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/

तक्ता क्रमांक/

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार जिल्हा परिषद कर्मचारी /

कर्मचारी गणना

अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ग-१ Class-I		वर्ग-२ Class-II		वर्ग-३ Class-III		वर्ग-४ Class-IV	
		1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई ..	..	..	..	..	..	..	..	...
2	ठाणे ..	23	21	218	213	9,805	9.367	846	978
3	रायगड ..	13	13	150	146	9.089	8.956	563	747
4	रत्नागिरी ..	14	14	170	181	10,361	10,105	775	872
5	सिंधुदुर्ग ..	51	14	69	109	6,051	5,878	455	521
6	नाशिक ..	42	27	301	124	12,420	11,922	1,092	1,251
7	धुळे ..	97	19	121	187	8,863	8,564	861	1,033
8	जळगांव ..	88	13	223	236	11,829	11,433	1,256	1,343
9	अहमदनगर ..	121	18	235	266	12,994	13,007	999	1,057
10	पुणे ..	27	17	325	271	14,280	14,133	1,116	1,223
11	सातारा ..	18	14	282	271	12,107	12,299	919	973
12	सांगली ..	89	12	165	194	9,341	9,574	800	900
13	सोलापूर ..	15	20	181	263	10,769	11,064	1,024	1,091
14	कोल्हापूर ..	15	13	303	254	11,068	11,082	977	1,040
15	औरंगाबाद ..	25	13	222	190	7,666	7,559	952	918
16	जालना ..	50	12	105	126	4,580	5,314	621	672
17	परभणी ..	13	16	237	201	8,286	8,740	1,015	1,223
18	बीड ..	59	19	143	182	8,553	8,271	864	1,214
19	नांदेड ..	105	16	262	228	8,678	9,376	1,240	1,577
20	उस्मानाबाद ..	57	13	155	152	6,657	6,650	1,223	1,051
21	लातूर ..	134	13	1,228	152	41,432	7,251	5,842	798
22	बुलढाणा ..	..	14	..	178	..	8,115	..	1,310
23	अकोला ..	..	14	..	205	..	8,712	..	1,385
24	अमरावती ..	..	8	..	133	..	8,620	..	1,154
25	यवतमाळ ..	..	14	..	226	..	9,041	..	1,435
26	वर्धा ..	30	11	128	119	4,492	4,644	515	665
27	नागपूर ..	66	18	215	243	7,628	8,100	1,014	1,215
28	भंडारा ..	86	14	320	191	9,826	10,535	1,247	1,517
29	चंद्रपूर ..	26	21	231	213	7,012	7,259	765	946
30	गडचिरोली ..	24	17	95	128	3,779	4,228	448	490
31	दिल्ली ..	..	..	..	..	..	..	..	..
32	गोवा ..	..	..	..	..	..	..	..	..
	एकूण ..	1,328	448	6,084	5,584	2,57,566	2,60,099	27,429	30,599

*इतर वर्गामध्ये, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, मानसेवी,अंशकालीन कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे.

आधार.– अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.23

Districtwise and Classwise Zilla Parishad Employees

Census of employees,
(1990 and 1991)

इतर वर्ग * Others *		एकूण कर्मचारी Total employees		रिक्त पदे vacant posts		एकूण पदे Total Posts		District
1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
1,984	1,906	12,876	12,485	..	..	12,876	12,485	Thane
1,864	1,673	11,679	11,535	..	..	11,679	11,535	Raigad
1,322	1,037	12,642	12,209	..	..	12,642	12,209	Ratnagiri
1,165	1,495	7,791	8,017	..	..	7,791	8,017	Sindhudurg
5,629	5,095	19,484	18,419	..	..	19,484	18,419	Nashik
2,414	2,094	12,356	11,897	..	..	12,356	11,897	Dhule
2,327	2,600	15,723	15,625	..	..	15,723	15,625	Jalgaon
2,698	2,719	17,047	17,069	..	..	17,047	17,069	Ahmednagar
4,382	4,517	21,030	2,0161	..	..	20,130	20,161	Pune
2,001	2,030	15,327	15,587	..	..	15,327	15,587	Satara
1,399	1,445	11,794	12,125	..	..	11,794	12,125	Sangli
2,946	3,819	14,935	16,257	..	..	14,935	16,257	Solapur
1,873	2,238	14,236	14,627	..	..	14,236	14,627	Kolhapur
2,292	1,549	11,157	10,229	..	..	11,157	10,229	Aurangabad
727	955	6,083	7,079	..	..	6,083	7,079	Jalna
1,608	1,844	11,159	12,024	..	..	11,159	12,024	Parbhani
2,833	2,899	12,452	12,585	..	..	12,452	12,585	Beed
973	1,239	11,258	12,736	..	..	12,258	12,736	Nanded
1,079	1,053	9,171	8,919	..	..	9,171	8,919	Osmanabad
9,299	1,836	57,935	1,050	..	..	57,935	1,050	Latur
..	2,020	..	11,637	..	..	..	11,637	Buldhana
..	2,067	..	12,383	..	..	..	12,383	Akola
..	1,194	..	11,109	..	..	..	11,109	Amravati
..	2,192	..	12,908	..	..	..	12,908	Yavatmal
996	980	6,161	6,419	..	..	6,161	6,419	Wardha
1,693	1,731	10,616	13,360	..	..	10,616	13,360	Nagpur
1,871	1,654	13,350	13,911	..	..	13,350	13,911	Bhandara
944	770	8,978	9,209	..	..	8,978	9,209	Chandrapur
721	741	5,107	5,604	..	..	5,107	5,604	Gadchiroli
..	..	..	..	..	..	..	..	Delhi
..	..	..	..	..	..	..	..	Goa
57,040	**57,392**	**3,49,447**	**3,54,122**	**15,997**	**19,771**	**3,65,444**	**3,73,853**	**Total**

*Others include, work charged employees paid from contingencies, Daily rated, parti-time and Honorary employees.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/

तक्ता क्रमांक/

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार नगरपरिषद कर्मचारी/

कर्मचारी गणना,

अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा		वर्ग-१ Class-I		वर्ग-२ Class-II		वर्ग-३ Class-III		वर्ग-४ Class-IV	
			1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	..	5	3	22	9	1,952	2,097	3,021	3,664
3	रायगड	.	..	..	10	4	1,015	1,150	860	1,007
4	रत्नागिरी	..	..	..	1	1	401	398	371	369
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	1	104	108	125	122
6	नाशिक	..	6	2	4	8	1,837	1,761	1,825	1,943
7	धुळे	..	2	2	31	33	1,484	1,646	1,740	1,872
8	जळगांव	..	2	3	53	18	2,659	2,474	2,883	2,561
9	अहमदनगर	..	5	1	20	59	1,319	2,287	1,309	2,084
10	पुणे	..	1	1	11	9	972	979	936	958
11	सातारा	..	1	2	4	3	1,112	1,120	1,320	1,345
12	सांगली	..	..	2	32	18	1,818	1,791	1,552	1,641
13	सोलापूर	..	..	..	10	12	1,297	1,265	1,018	1,046
14	कोल्हापूर	..	11	..	96	7	4,808	1,598	7,309	1,545
15	औरंगाबाद	..	..	1	..	4	..	263	..	366
16	जालना	..	..	3	..	5	..	169	..	539
17	परभणी	..	..	2	..	9	..	682	..	1,164
18	बीड	..	..	1	..	6	..	396	..	730
19	नांदेड	..	..	..	..	21	..	792	..	1,620
20	उस्मानाबाद	..	..	.	..	2	..	462	..	500
21	लातूर	..	..	1	..	15	..	319	..	765
22	बुलढाणा	..	1	1	12	5	1,245	1,416	1,361	1,146
23	अकोला	..	1	1	21	6	1,667	1,794	2,736	2,834
24	अमरावती	..	3	2	26	12	1,144	1,189	945	903
25	यवतमाळ	..	1	1	5	7	1,196	1,241	1,175	1,190
26	वर्धा	..	10	..	6	4	939	961	1,050	1,068
27	नागपूर	..	3	..	25	7	1,104	1,126	939	996
28	भंडारा	..	6	1	11	2	898	1,050	1,141	1,311
29	चंद्रपूर	..	2	..	7	6	961	1,001	1,238	1,256
30	गडचिरोली	..	..	..	1	3	80	78	104	103
31	दिल्ली	..	..	..	..	..	..	..	..	..
32	गोवा	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	एकूण	..	58	30	408	296	30,012	31,613	34,958	36,648

*इतर वर्गामध्ये, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, मानसेवी अंशकालीन कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे.

आधार.– अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.24

Districtwise and Classwise Municipal Council Employees

Census of employees,
(1990 and 1991)

इतर वर्ग * Others*		एकूण कर्मचारी Total employees		रिक्त पदे vacant posts		एकूण पदे Total Posts		District
1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
1,023	2,368	5,023	8,141	..	..	5,023	8,141	Thane
724	450	2,809	2,611	..	..	2,609	2,611	Raigad
184	243	957	1,011	..	..	957	1,011	Ratnagiri
28	27	237	258	..	..	237	258	sindhudurg
578	215	4,250	3,929	..	..	4,250	3,929	Nashik
452	574	3,719	4,127	..	..	3,719	4,127	Dhule
121	91	5,721	5,174	..	..	5,721	5,147	Jalgaon
1,555	570	4,204	5,001	..	..	4,204	5,001	Ahmednagar
120	148	2,040	2,095	..	..	2,040	2,095	Pune
230	152	2,666	2,822	..	..	2,666	2,822	Satara
105	130	3,507	3,582	..	..	3,507	3,582	Sangli
232	220	2,557	2,543	..	..	2,557	2,543	Solapur
1,521	116	13,745	3,266	..	..	13,745	3,266	Kolhapur
..	135	..	769	..	..	..	769	Aurangabad
..	6	..	722	..	..	..	722	Jalna
..	459	..	2,316	..	..	..	2,316	Parbhani
..	300	..	1,433	..	..	..	1,433	Beed
..	317	..	2,750	..	..	..	2,750	Nanded
..	441	..	1,405	..	..	..	1,405	Osmanabad
..	149	..	1,249	..	..	..	1,249	Latur
305	648	2,924	3,216	..	..	2,924	3,216	Buldhana
125	167	4,550	4,802	..	..	4,550	4,802	Akola
273	310	2,391	2,416	..	..	2,391	2,416	Amravati
413	483	2,790	2,922	..	..	2,790	2,922	Yavatmal
268	602	2,273	2,635	..	..	2,273	2,635	Wardha
274	275	2,345	2,404	..	..	2,345	2,404	Nagpur
674	744	2,730	3,108	..	..	2,730	3,108	Bhandara
545	579	2,753	2,842	..	..	2,753	2,842	Chandrapur
17	15	202	199	..	..	202	199	Gadchiroli
..	..	..	..	..	..	..	..	Delhi
..	..	..	..	..	..	..	..	Goa
9,777	**11,134**	**.76,213**	**79,721**	**2,702**	**2,997**	**97,915**	**82,718**	**Total**

*Others include, work charged, employees paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees.

Source --- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra , Bombay.

सत्यमेव जयते

२७. बँका व विमाव्यवसाय

२७.१. या विभागात बँक कार्यालये असलेली शहरे व गावे, बँकांचे वर्गीकरण तसेच वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्याविषयी माहिती दिली आहे.

२७.२. बँक कार्यालयांच्या संख्येत वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्या कार्यालयांचा समावेश आहे. व्यापारी बँकांकरिता संदर्भकाल उपलब्ध असल्यास तो ३१ मार्च १९९० व ३१ मार्च १९९१ रोजी असा असून सहकारी बँकांकरिता अद्यावत ताळेबंद किंवा विवरण यानुसार आहे.

27. BANKING AND INSURANCE

27.1. Data on towns/village having banking offices, classification of banks, scheduled, non-scheduled and Co-operative banks are given in this section.

27.2. Number of bank offices includes offices of scheduled, non-scheduled and Co-operative banks. The reference period of Commerical Banks is as on 31st March 1990 and 31st March 1991, wherever available while that regarding co-operative banks is as on the latest balance sheet or return.

सत्यमेव जयते

27. बँका व विमा व्यवसाय/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1

जिल्हा निहाय व्यापारी बँकाची कार्यालये

(३१ मार्च १९९० व ३१ मार्च १९९१)

Districtwise No. of Commercial Banking Offices

(As on 31-3-90 and 31-3-91)

अनु-क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	राज्य बँका	व्यापारी बँका	State Bank	Commercial Bank	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा ..	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Greater Bombay
		स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर.	अलाहाबाद बँक	State Bank of Bikaner and Jaipur.	Allahabad Bank	
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Hyderabad	Bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Mysore	Bank of Maharashtra	
		स्टेट बँक ऑफ पतियाळा	कॅनरा बँक	State Bank of Patiala	Canara Bank	
		स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	देना बँक	State Bank of Saurashtra	Dena Bank	
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोट	इंडियन बँक	State Bank of Travencote	Indian Bank	
		स्टेट बँक ऑफ इंदोर	इंडियन ओव्हरसिज बँक	State Bank of Indore	Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बँक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बँक		Sindicate Bank	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce.	
			पंजाब अँन्ड सिंध बँक		Punjab and Sindh Bank	
			न्यू बँक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			ऑलजेमीन बँक		Algemene Bank	
			नेदरलँड एन. व्ही.		Nedarland N. V.	
			अमेरिकन एक्सप्रेस बँक. लि.		American Express Bank Ltd.	
			बँक ऑफ अमेरिका		Bank of America	
			एन. व्ही. अँन्ड एस. ए.		N. V. and S. A.	
			दि बँक ऑफ टोकिओ लि.		The Bank of Tokyo Ltd.	
			बँक नॅशनल डे पॅरिस		Banque National De Paris.	
			ब्रिटीश बँक ऑफ मीडल ईस्ट		British Bank of Middle East.	
			स्टॅन्डर्ड चार्टर्ड बँक		Standard Chartered Bank	
			सिटी बँक एन. ए.		City Bank N. A.	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई.—चालू		हॉंगकॉंग अॅन्ड शांघाय बॅंकींग कॉर्पोरेशन.		Hongkong & Shanghai Banking Corporation.	Greater Bombay.—*contd.*
			दि मित्सुई तैयो कोबे बॅंक लि.		The Mitusi Taiyo Kobe Bank Ltd.	
			अॅन्झ ग्रिण्डलेज बॅंक		ANZ Grindlays Bank	
			पीएलसी लि.		PLC Ltd.	
			धनलक्ष्मी बॅंक लि.		Dhanlaxmi Bank Ltd.	
			डच बॅंक लि.		Deutsche Bank Ltd.	
			*बारक्लेज बॅंक पी. एल. सी.		*Barclays Bank P. L. C.	
			इंडस्ट्रिअल क्रेडीट अॅन्ड इन्व्हेस्टमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया.		Industrial Credit and Invesment Corporation of India.	
			अबुधाबी कमर्शियल बॅंक लि.		Abu Dhabi Commercial Bank Ltd.	
			बॅंक ऑफ ओमन लि.		Bank of Omen Ltd.	
			बॅंक इंडो सुएझ		Banque Indo Suez	
			बॅंक ऑफ क्रेडीट अॅन्ड कॉमर्स		Bank of Credit and Commerce	
			इंटरनॅशनल (ओव्हरसिज) लि.		INTL (Overseas) Ltd.	
			दि बॅंक ऑफ नोवा स्कॉटिआ		The Bank of Nova Scotia	
			सोसायटी जनरल ओमन		Society General Oman	
			इंटरनॅशनल बॅंक एस. ए. ओ.		International Bank SAO	
			बॅंक ऑफ बेहरीन अॅन्ड कुवेत		Bank of Bahrain and Kuwait	
			बी. एस. सी.		B. S. C.	
			क्रेडीट लिओनाईस		Credit Lyonnais	
			बॅंक ऑफ मदुरा लि.		Bank of Madura Ltd.	
			बॅंक ऑफ राजस्थान लि.		Bank of Rajasthan Ltd.	
			बॅंक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			बनारस स्टेट बॅंक लि.		Banaras State Bank Ltd.	
			करुर वैश्य बॅंक लि.		Karur Vyshya Bank Ltd.	
			लक्ष्मी विलास बॅंक लि.		Lakshmi Vilas Bank Ltd.	
			नेंदुगडी बॅंक लि.		Nandungadi Bank Ltd.	
			रत्नाकर बॅंक लि.		Ratnakar Bank Ltd.	
			तामीळनाडू मर्कन्टाईस बॅंक लि.		Tamilnadu Mercantile Bank Ltd.	
			फेडरल बॅंक लि.		Federal Bank Ltd.	
			कर्नाटक बॅंक लि.		Karnatak Bank Ltd.	
			भारत ओव्हरसिज बॅंक लि.		Bharat Overseas Bank Ltd.	
			साऊथ इंडियन बॅंक लि.		South Indian Bank Ltd.	
			धनलक्ष्मी बॅंक लि.		Dhanlaxmi Bank Ltd.	
			विजया बॅंक लि.		Vijaya Bank Ltd.	
			जम्मू अॅन्ड काश्मिर बॅंक लि.		Jammu and Kashmir Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बॅंक लि.		United Western Bank Ltd.	
			सांगली बॅंक		Sangli Bank	

*ही बॅंक सन १९९०-९१ मध्ये सुरू झाली.

*This Bank started in the year 1990-91.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
2	ठाणे ..		बँक ऑफ बरोडा ..		Bank of Baroda ..	Thane
			अलाहाबाद बँक		Allahabad Bank	
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओव्हरसिज बँक		Indian Overseas Bank	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			बँक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			युको बँक		UCO Bank	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			ठाणे ग्रामीण बँक		Thane Gramin Bank	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक		United Western Bank	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			ग्रीण्डलेज बँक पी. एल. सी.		Grindleys Bank P. L. C.	
			न्यू बँक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	
			पंजाब अँण्ड सिंध बँक		Punjab and Sindh Bank	
			*तामीळनाडू मर्कन्टाईल बँक लि.		Tamilnadu Mercantile Bank Ltd.	
3	रायगड ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा ..	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Raigad
		स्टेट बँक ऑफ इंदूर	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Indur	Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			देना बँक		Dena Bank	
			पंजाब अँण्ड सिंध बँक		Punjab and Sindh Bank	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			युको बँक		UCO Bank	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	

*ही बँक सन १९९०-९१ मध्ये सुरू झाली.

*This Bank started in the year 1990-91.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
4	रत्नागिरी	.. स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	.. State Bank of India	Bank of Baroda	.. Ratnagiri
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			देना बँक		Dena Bank	
			रत्नागिरी सिंधुदुर्ग		Ratnagiri Sindhudurga	
			ग्रामीण बँक.		Gramin Bank.	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			*सांगली बँक		*Sangli Bank	
5	सिंधुदुर्ग	.. स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ इंडिया	.. State Bank of India	Bank of India	.. Sindhudurga
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			देना बँक		Dena Bank	
			रत्नागिरी सिंधुदुर्ग		Ratnagiri Sindhudurga	
			ग्रामीण बँक.		Gramin Bank.	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
6	नाशिक	.. स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	.. State Bank of India	Bank of Baroda	.. Nashik
			अलाहाबाद बँक		Allahabad Bank	
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bankxldkxl	
			देना बँक		Dena Bank	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओव्हरसिज बँक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of Indiar	
			युको बँक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	

*ही बँक सन १९९०-९१ मध्ये सुरु झाली.

*This Bank started in theyear 1990-91.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
6	नाशिक.—चालू		न्यू बैंक ऑफ इंडिया		New Bank of India	Nashik.—*Contd.*
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			बैंक ऑफ कऱ्हाड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			फेडरल बैंक लि.		Federal Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
7	धुळे ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा ..	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Dhule
		स्टेट बैंक ऑफ इंदोर	बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of Indore	Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बैंक		Canara Bank	
			देना बैंक		Dena Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			न्यू बैंक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
8	जळगाव ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा ..	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Jalgaon
			अलाहाबाद बैंक		Allahabad Bank	
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बैंक		Canara Bank	
			देना बैंक		Dena Bank	
			इंडियन ओव्हरसिज बैंक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			कॉर्पोरेशन बैंक		Corporation Bank	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
9	अहमदनगर ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा ..	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Ahmednagar
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक	State Bank of	Allahabad Bank	
			बैंक ऑफ इंडिया	Hyderabad.	Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
9	अहमदनगर.—चालू		कॅनरा बँक		Canara Bank	Ahmednagar.—
			देना बँक		Dena Bank	*Contd.*
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओव्हरसिज बँक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बँक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			न्यू बँक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			बँक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
10	पुणे	.. स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	.. State Bank of India	Bank of Baroda ..	Pune
		स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर.	अलाहाबाद बँक	State Bank of Bikaner and Jaipur.	Allahabad Bank	
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Hyderabad.	Bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Mysore	Bank of Maharashtra	
		स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	कॅनरा बँक	State Bank of Saurashtra.	Canara Bank	
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	देना बँक	State Bank of Travencore.	Dena Bank	
		स्टेट बँक ऑफ पतियाळा	इंडियन बँक	State Bank of Patiala	Indian Bank	
			बँक ऑफ मदुरा लि.		Bank of Madura Ltd.	
			बँक ऑफ राजस्थान लि.		Bank of Rajasthan Ltd.	
			बँक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			लक्ष्मी विलास बँक लि.		Lakshmi Vilas Bank Ltd.	
			पंजाब अँन्ड सिंध बँक		Punjab and Sindh Bank	
			रत्नाकर बँक लि.		Ratnakar Bank Ltd.	
			न्यू बँक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			कर्नाटक बँक लि.		Karnatak Bank Ltd.	
			साऊथ इंडियन बँक लि.		South Indian Bank Ltd.	
			विजया बँक लि.		Vijaya Bank Ltd.	
			वैश्य बँक लि.		Vyshya Bank Ltd.	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
			कॅथालिक सिरीयन बँक लि.		Cathelic Syrian Bank Ltd.	
			इंडियन ओव्हरसिज बँक		Indian Overseas Bank	
			जम्मू अँन्ड कश्मिर बँक लि.		Jammu and Kashmir Bank Ltd.	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
10	पुणे.—चालू		युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	Pune.—*contd.*
			युको बँक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
11	सातारा	.. स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	.. State Bank of India	Bank of Baroda	.. Satara
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			बँक ऑफ कऱ्हाड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			कर्नाटक बँक लि.		Karnatak Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक		United Western Bank	
12	सांगली	.. स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	.. State Bank of India	Bank of Baroda	.. Sangli
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			युको बँक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			पंजाब अँन्ड सिंध बँक		Punjab and Sindh Bank	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			बँक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			रत्नाकर बँक लि.		Ratnakar Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
13	सोलापूर	.. स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	.. State Bank of India	Bank of Baroda	.. Solapur
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक	State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank	
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Mysure	Bank of India	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
13	सोलापूर.—चालू		बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	Solapur.—*contd.*
			कॅनरा बैंक		Canara Bank	
			देना बैंक		Dena Bank	
			इंडियन बैंक		Indian Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			आंध्र बैंक		Andhra Bank	
			कॉर्पोरेशन बैंक		Corporation Bank	
			न्यू बैंक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			सोलापूर ग्रामीण बैंक		Solapur Gramin Bank	
			बैंक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			कर्नाटक बैंक लि.		Karnatak Bank Ltd.	
			वैश्य बैंक लि.		Vyshya Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
			इंडियन ओव्हरसिज बैंक		Indian Overseas Bank	
14	कोल्हापूर	.. स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	कॅनरा बैंक	.. State Bank of India	Canara Bank	.. Kolhapur
		स्टेट बैंक ऑफ म्हैसूर	बैंक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Mysore	Bank of Maharashtra	
			देना बैंक		Dena Bank	
			अलाहाबाद बैंक		Allahabad Bank	
			इंडियन बैंक		Indian Bank	
			बैंक ऑफ बरोडा		Bank of Baroda	
			इंडियन ओव्हरसिज बैंक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			कॉर्पोरेशन बैंक		Corporation Bank	
			ओरिएन्टल बैंक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			बैंक ऑफ कऱ्हाड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			रत्नाकर बैंक लि.		Ratnakar Bank Ltd.	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			कर्नाटक बैंक लि.		Karnatak Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
			गणेश बैंक ऑफ कुरुंदवाड लि.		Ganesh Bank of Karundwad Ltd.	
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
15	औरंगाबाद ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Aurangabad
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक	State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank	
		स्टेट बैंक ऑफ इंदोर	बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of Indore	Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बैंक		Canara Bank	
			देना बैंक		Dena Bank	
			इंडियन बैंक		Indian Bank	
			इंडियन ओव्हरसिज बैंक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			आंध्रा बैंक		Andhra Bank	
			कॉर्पोरेशन बैंक		Corporation Bank	
			पंजाब अॅन्ड सिंध बैंक		Punjab and Sindh Bank	
			न्यू बैंक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			औरंगाबाद, जालना ग्रामीण बैंक		Aurangabad, Jalna Gramin Bank	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			वैश्य बैंक लि.		Vyshya Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
16	जालना ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Jalna
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद		State Bank of Hyderabad.		
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			देना बैंक		Dena Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			आंध्रा बैंक		Andhra Bank	
			औरंगाबाद, जालना ग्रामीण बैंक		Aurangabad, Jalna Gramin Bank	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
17	परभणी ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Parbhani
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक	State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			देना बैंक		Dena Bank	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			आंध्रा बैंक		Andhra Bank	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
17	परभणी—चालू		मराठवाडा ग्रामीण बँक लि.		Marathwada Gramin Bank Ltd.	Parbhani—*contd.*
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
18	बीड ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Beed
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Hyderabad.	Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			मराठवाडा ग्रामीण बँक		Marathwada Gramin Bank	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक		United Western Bank	
19	नांदेड ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Nanded
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक	State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank	
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			पंजाब अँन्ड सिंध बँक		Punjab and Sind Bank	
			मराठवाडा ग्रामीण बँक		Marathwada Gramin Bank	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			वैश्य बँक लि.		Vysya Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
20	उस्मानाबाद ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक	State Bank of India	Allahabad Bank ..	Osmanabad
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Hyderabad.	Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			मराठवाडा ग्रामीण बँक		Marathwada Gramin Bank	
21	लातूर ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोदा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Latur
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक	State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank	
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			देना बँक		Dena Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			मराठवाडा ग्रामीण बँक		Marathwada Gramin Bank	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
22	बुलढाणा ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Buldhana
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	बैंक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Hyderabad.	Bank of Maharashtra	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			पंजाब नेशनल बैंक		Punjab National Bank	
			बुलढाणा ग्रामीण बैंक		Buldhana Gramin Bank	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
23	अकोला ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	कॅनरा बैंक	State Bank of India	Canara Bank ..	Akola
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of Hyderabad.	Bank of Baroda	
			इंडियन बैंक		Indian Bank	
		स्टेट बैंक ऑफ इंदोर	अलाहाबाद बैंक	State Bank of Indore	Allahabad Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			देना बैंक		Dena Bank	
			पंजाब नेशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			ओरिएन्टल बैंक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	
			अकोला ग्रामीण बैंक		Akola Gramin Bank	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	
24	अमरावती ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda	Amravati
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक	State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank	
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बैंक		Canara Bank	
			देना बैंक		Dena Bank	
			इंडियन बैंक		Indian Bank	
			इंडियन ओव्हरसिज बैंक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नेशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			आंध्रा बैंक		Andhra Bank	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
25	यवतमाळ ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Yavatmal
			अलाहाबाद बँक		Allahabad Bank	
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओव्हरसीज बँक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नेशनल बँक		Punjab National Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			यवतमाळ ग्रामीण बँक		Yavatmal Gramin Bank	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
26	वर्धा ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Wardha
			अलाहाबाद बँक		Allahabad Bank	
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नेशनल बँक		Punjab National Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	
27	नागपूर ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda	Nagpur
		स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर.	अलाहाबाद बँक	Stae Bank of Bikaner and Jaipur	Allahabad Bank	
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Hydrabad	Bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	न्यू बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Mysore	New Bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ पतीयाळा	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Patiala	Bank of Maharashtra	
		स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स	State Bank of Saurashtra	Oriental Bank of Commerce	
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	कॅनरा बँक	State Bank of Travancore	Canara Bank	
		स्टेट बँक ऑफ इंदूर	सिंडीकेट बँक	State Bank of Indore	Syndicate Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			आंध्र बँक		Andhra Bank	
			इंडीयन बँक		Indian Bank	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			इंडीयन ओव्हरसीज बँक		India Overseas Bank	
			लक्ष्मी विलास बँक लि.		Laxmi Vilas Bank Ltd.	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
27	नागपूर—चालू		युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	Nagpur—*contd.*
			पंजाब नेशनल बैंक		Punjab National Bank	
			जम्मु अँन्ड काश्मीर बैंक		J & K Bank Ltd.	
			युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बैंक		UCO Bank	
			बैंक ऑफ राजस्थान लि.		Bank of Rajasthan Ltd.	
			पंजाब अँन्ड सिंध बैंक		Punjab & Sindh Bank	
			कर्नाटक बैंक लि.		Karnatak Bank Ltd.	
28	भंडारा	.. स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Bhandara
			अलाहाबाद बैंक		Allahabad Bank	
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बैंक		Canara Bank	
			देना बैंक		Dena Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नेशनल बैंक		Punjab National Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			भंडारा ग्रामीण बैंक		Bhandara Gramin Bank	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
29	चंद्रपूर	.. स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda ..	Chandrapur
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक	State Bank of Hydrabad	Allahabad Bank	
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			देना बैंक		Dena Bank	
			इंडियन बैंक		Indian Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नेशनल बैंक		Punjab National Bank	
			युको बैंक		UCO Bank	
			सिंडीकेट बैंक		Syndicate Bank	
			ओरिएन्टल बैंक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	
			चंद्रपूर, गडचिरोली ग्रामीण बैंक		Chandrapur, Gadchiroli Gramin Bank.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	
30	गडचिरोली	.. स्टेट बैंक ऑफ इंडीया	बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of India	Bank of India ..	Gadchiroli
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			चंद्रपूर, गडचिरोली ग्रामीण बैंक		Chandrapur, Gadchiroli Gramin Bank.	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd.	

आधार.—भारतीय रिझर्व बैंक, मुंबई.

Source.—Reserve Bank of India, Bombay.

तक्त क्रमांक/Table No. 27.2

सत्यमेव जयते

27. बँका व विमा व्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	ग्रामिण/Rural बँक/Bank				निमनागरी/Semi Urban बँक/Bank				नागरी/ बँक/	
		जागांची संख्या Number of Places		कार्यालयाची संख्या Number of Offices		जागांची संख्या Number of Places		कार्यालयाची संख्या Number of Offices		जागांची संख्या Number of Places	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	103	103	117	117	9	9	42	50	4	4
3	रायगड	85	86	94	95	9	9	41	41	..	..
4	रत्नागिरी	91	91	99	99	3	3	25	25	..	..
5	सिंधुदुर्ग	57	57	64	64	3	3	12	12	..	..
6	नाशिक	105	105	110	110	15	15	36	36	2	2
7	धुळे	83	85	83	85	8	8	23	23	1	1
8	जळगाव	95	95	96	96	22	22	50	50	2	2
9	अहमदनगर	120	123	127	130	18	18	43	43	1	1
10	पुणे	121	128	129	136	20	19	57	56	1	1
11	सातारा	91	91	100	100	10	10	48	48	..	..
12	सांगली	83	84	86	87	19	19	39	39	2	2
13	सोलापूर	116	116	123	123	12	12	40	40	1	1
14	कोल्हापूर	101	101	108	108	15	15	31	32	2	2
15	औरंगाबाद	51	73	55	75	1	5	2	11	1	1
16	जालना	75	51	75	55	9	1	22	2	1	1
17	परभणी	71	75	74	75	7	9	23	22	..	1
18	बीड	46	73	48	76	9	7	21	23	..	..
19	नांदेड	83	82	84	85	10	9	33	17	..	1
20	उस्मानाबाद	81	46	84	48	9	9	16	21	1	..
21	लातूर	67	66	70	69	4	4	10	10	1	1
22	बुलढाणा	72	73	72	73	10	10	32	32	..	..
23	अकोला	88	89	89	90	15	15	35	35	1	1
24	अमरावती	86	86	86	86	14	14	28	28	1	1
25	यवतमाळ	97	83	100	84	9	10	23	23	1	..
26	वर्धा	47	47	47	47	5	5	25	25	..	..
27	नागपूर	90	90	91	91	11	11	19	19	..	..
28	भंडारा	98	99	103	103	4	4	16	16	1	1
29	चंद्रपूर	97	98	100	101	9	9	23	23	1	1
30	गडचिरोली	36	38	36	38	3	3	6	6	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	2,412	2,434	2,525	2,546	288	287	809	818	25	25

आधार:- भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई.

BANKING AND INSURANCE

TABLE No. 27.2

Commercial Banking Offices Classified According to Population Ranges.
(1989-90 and 1990-91)

/Urban Bank		महानगर/Metropolitan बैंक/Bank				एकूण/Total बैंक/Bank				
कार्यालयाची संख्या Number of Offices		जागांची संख्या Number of places		कार्यालयाची संख्या Number of Offices		जागांची संख्या Number of Places		कार्यालयाची संख्या Number of Offices		District
1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
..	..	1	1	1,132	1,147	1	1	1,132	1,147	Greater Bombay
144	145	..	..	..	..	116	116	303	312	Thane
..	..	..	..	..	..	94	95	135	136	Raigad
..	..	..	..	..	..	84	84	124	124	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	60	60	76	76	Sindhudurga
67	67	..	..	..	..	122	122	213	213	Nashik
21	21	..	..	..	..	92	94	127	129	Dhule
35	35	..	..	..	..	119	119	181	181	Jalgaon
29	29	..	..	..	..	139	142	199	202	Ahmednagar
30	30	1	1	233	235	143	149	449	457	Pune
..	..	..	..	..	..	101	101	148	148	Satara
47	48	..	..	..	..	104	105	172	174	Sangli
49	49	..	..	..	..	129	129	212	212	Solapur
76	77	..	..	..	..	118	118	215	217	Kolhapur
15	46	..	..	..	..	53	79	72	132	Aurangabad
12	15	..	..	..	..	85	53	109	72	Jalna
..	12	..	..	..	..	78	85	97	109	Parbhani
..	..	..	..	..	..	55	80	69	99	Beed
..	22	..	..	..	..	93	92	117	124	Nanded
22	..	..	..	..	..	91	55	122	69	Osmanabad
13	13	..	..	..	..	72	71	93	92	Latur
..	..	..	..	..	..	82	83	104	105	Buldhana
28	28	..	..	..	..	104	105	152	153	Akola
30	30	..	..	..	..	101	101	144	144	Amravati
19	..	..	..	..	..	107	93	142	117	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	52	52	72	72	Wardha
..	..	1	1	133	133	102	102	243	243	Nagpur
9	9	..	..	..	..	103	104	128	128	Bhandara
19	19	..	..	..	.	107	108	142	143	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	39	41	42	44	Gadchiroli
692	**695**	**3**	**3**	**1,498**	**1,515**	**2,728**	**2,749**	**5,524**	**5,574**	**Maharashtra State**

Source.—Reserve Bank of India, Bombay.

27. बँका व विमा /

तक्ता क्रमांक/

वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण/

जिल्हा/

व्यवसाय	बृहन्मुंबई Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
(1) कृषि एकूण ..	15,768	7,735	47,504	5,140	36,108	2,756	27,165	1,337
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	14,739	3,456	47,237	3,084	35,917	2,702	26,715	1,305
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	1,029	4,279	267	2,056	191	54	450	32
(2) एकूण उद्योग ..	61,906	8,85,674	14,960	82,674	3,601	22,090	3,996	2,705
(अ) अन्न उत्पादन ..	908	34,129	258	1,253	148	1,201	186	596
(ब) वस्त्रोद्योग ..	6,709	1,50,044	1,333	13,989	62	7,318	16	51
(क) इतर ..	54,289	7,01,501	13,369	67,432	3,391	13,571	3,794	2,058
(3) परिवहन ..	9,589	21,596	3,710	2,214	2,387	982	1,647	423
(4) व्यावसायिक सेवा ..	19,324	4,332	6,792	639	2,496	245	3,360	184
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	1,86,318	74,239	40,024	7,865	14,343	1,625	12,711	1,055
(6) घाऊक व्यापार ..	23,464	3,34,123	907	1,168	171	1,162	242	137
(7) किरकोळ व्यापार ..	46,245	18,517	23,675	1,834	9,845	681	9,566	671
(8) इतर खर्च ..	1,59,842	1,41,028	26,526	3,458	7,891	759	8,578	566
एकूण ..	**5,22,456**	**14,87,244**	**1,64,098**	**1,04,992**	**76,842**	**30,300**	**67,265**	**7,078**
वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	**32,849**	**1,12,554**	**9,278**	**18,292**	**1,975**	**3,815**	**1,469**	**1,569**

BANKING AND INSURANCE

TABLE No. 27.3 (A)

Districtwise and Occupationwise Classification Outstanding Credit of Scheduled Commercial Banks

1989-90

(रक्कम लाखात/Amount in lakh Rs.)

Districts								
सिंधुदुर्ग Sindhudurg		नाशिक Nashik		धुळे Dhule		जळगाव Jalgaon		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(1)
21,620	1,061	56,783	10,988	52,488	7,854	69,002	6,997	(1) Agriculture Total
20,876	1,006	54,406	5,410	51,022	4,503	68,072	6,186	(a) Direct Finance
744	55	2,377	5,578	1,466	3,351	930	811	(b) Indirect Finance
3,672	1,445	5,793	10,597	3,224	5,636	4,488	4,086	(2) Industry Total
276	315	169	992	120	1,096	247	732	(a) Food Manufacturing
24	23	74	91	29	394	44	1,106	(b) Textile
3,372	1,107	5,550	9,514	3,075	4,146	4,197	2,248	(c) Others
1,122	306	2,114	851	1,479	766	2,417	657	(3) Transport Operators
3,051	141	4,578	420	3,701	271	7,502	498	(4) Professional Services
7,441	609	21,613	2,864	10,929	1,964	18,588	1,652	(5) Personal Loans
383	68	507	326	629	311	1,726	446	(6) Wholesale Trade
7,221	501	17,403	1,378	17,242	1,204	30,515	1,911	(7) Retail Trade
5,541	290	15,687	1,214	7,022	568	14,785	926	(8) All Others
50,051	**4,421**	**1,24,478**	**28,638**	**96,714**	**18,574**	**1,49,023**	**17,173**	**Total**
1,515	**939**	**3,401**	**3,877**	**1,985**	**1,742**	**2,584**	**1,629**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

राज्य सारांश/

जिला/

व्यवसाय	अहमदनगर Ahmednagar		पुणे Pune		सातारा Satara		सांगली Sangli	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	थकबाकी रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	थकबाकी रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	थकबाकी रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	थकबाकी रक्कम Outstanding credit
(1)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
(1) कृषि एकूण ..	89,627	10,468	96,058	16,654	66,522	6,609	44,893	6,365
(अ) हंगामी कामकाज ..	89,188	7,904	93,514	12,179	66,096	5,762	44,044	5,069
(ब) मुदतीचे कामकाज ..	439	2,564	2,544	4,475	426	847	849	1,296
(2) बिगर उद्योग ..	5,843	8,179	18,739	96,854	4,558	4,667	5,214	6,930
(अ) अन्न उत्पादन ..	153	1,330	430	3,895	116	748	136	1,267
(ब) वस्त्रोद्योग ..	37	70	346	4,909	41	119	128	1,138
(क) इतर ..	5,653	6,779	17,963	88,050	4,401	3,800	4,952	4,525
(3) परिवहन ..	2,024	1,236	8,610	5,035	1,624	931	1,627	613
(4) व्यावसायिक सेवा ..	6,919	599	11,243	2,347	4,305	393	3,502	398
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	15,811	2,091	71,360	16,950	18,950	2,155	17,178	2,180
(6) घाऊक व्यापार ..	1,043	381	2,398	6,952	314	196	654	776
(7) किरकोळ व्यापार ..	15,716	1,713	39,515	5,462	13,803	1,083	10,439	1,098
(8) इतर कर्ज ..	13,112	968	50,882	7,475	21,291	1,872	30,195	1,455
एकूण ..	1,50,095	25,625	2,98,805	1,59,729	1,31,367	17,408	1,18,702	19,815
परीक्षणाधीन खाती ..	3,431	1,837	11,767	22,486	2,297	1,825	2,582	1,616

TABLE No. 27.3 (A)—*contd.*

Districts								
सोलापूर Solapur		कोल्हापूर Kolhapur		औरंगाबाद Aurangabad		जालना Jalna		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(1)
77,625	9,702	81,174	7,040	41,713	4,764	32,459	2,546	(1) Agriculture Total
73,920	7,404	79,586	5,095	41,347	4,003	28,231	2,192	(a) Direct Finance
3,705	2,298	1,588	1,945	366	761	4,228	354	(b) Indirect Finance
7,365	6,992	9,810	9,896	5,979	12,736	2,864	1,480	(2) Industry Total
201	1,540	348	368	166	594	105	76	(a) Food Manufacturing
985	1,998	1,041	2,399	80	666	21	23	(b) Textile
6,179	3,454	8,421	7,129	5,733	11,476	2,738	1,381	(c) Others
1,905	866	3,405	1,465	2,364	656	871	168	(3) Transport Operators
4,065	308	6,383	648	4,117	306	2,234	123	(4) Professional Services
23,699	2,758	21,634	3,265	12,599	1,926	2,887	298	(5) Personal Loans
1,107	725	1,733	1,341	322	445	163	352	(6) Wholesale Trade
16,638	1,453	12,516	1,493	16,607	1,830	7,771	512	(7) Retail Trade
15,101	1,202	19,949	1,983	9,442	1,026	2,838	186	(8) All Others
1,47,505	**24,006**	**1,56,604**	**27,131**	**93,143**	**23,689**	**52,087**	**5,665**	**Total**
4,510	**2,402**	**6,485**	**3,706**	**3,022**	**3,430**	**1,489**	**438**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

तक्ता क्रमांक/

जिल्हा

व्यवसाय	परभणी Parbhani		बीड Beed		नांदेड Nanded		उस्मानाबाद Osmanabad	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)
(1) कृषि एकूण ..	67,340	4,521	27,463	2,272	60,390	3,418	25,334	2,043
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	65,250	3,455	27,184	1,952	58,248	3,057	25,179	1,629
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	2,090	1,066	279	320	2,142	361	155	414
(2) एकूण उद्योग ..	3,745	1,049	3,858	684	5,381	1,014	2,659	469
(अ) अन्न उत्पादन ..	55	321	44	27	49	78	29	18
(ब) वस्त्रोद्योग ..	19	31	9	13	11	43	2	1
(क) इतर ..	3,671	697	3,805	644	5,321	893	2,628	450
(3) परिवहन ..	1,789	196	1,063	283	2,280	403	549	221
(4) व्यावसायिक सेवा ..	2,746	165	3,064	138	4,367	235	1,530	68
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	9,159	708	5,639	454	8,704	879	3,797	288
(6) घाऊक व्यापार ..	108	66	358	107	617	142	149	12
(7) किरकोळ व्यापार ..	14,506	877	11,302	585	16,427	961	7,668	430
(8) इतर खर्च ..	3,522	399	1,218	116	8,504	1,536	2,298	153
एकूण ..	**1,02,915**	**7,981**	**53,965**	**4,639**	**1,06,670**	**8,588**	**43,984**	**3,684**
वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	**1,558**	**338**	**1,605**	**328**	**2,257**	**481**	**1,338**	**175**

TABLE No. 27.3 (A)—*contd.*

Districts								
लातूर Latur		बुलढाणा Buldhana		अकोला Akola		अमरावती Amravati		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(1)
30,751	2,755	37,638	2,234	54,676	2,635	43,389	2,664	(1) Agriculture Total
29,897	2,283	37,305	1,575	54,180	2,320	40,280	2,176	(a) Direct Finance
854	472	333	659	496	315	3,109	488	(b) Indirect Finance
4,097	724	1,652	767	2,444	2,377	2,296	1,112	(2) Industry Total
77	67	117	112	177	815	145	164	(a) Food manufacturing
33	34	13	177	50	908	23	270	(b) Textile
3,987	623	1,522	478	2,217	654	2,128	678	(c) Others
1,316	346	976	175	981	268	1,233	274	(3) Transport operators
2,687	154	1,330	74	2,887	207	3,914	225	(4) Professional Services
7,172	646	3,212	514	5,584	693	6,846	836	(5) Personal Loans
710	84	290	189	450	317	515	526	(6) Wholesale Trade
12,704	844	10,523	570	19,492	1,137	16,536	1,091	(7) Retail Trade
3,824	263	4,742	222	5,565	590	5,384	485	(8) All Others
63,261	**5,816**	**60,363**	**4,745**	**92,079**	**8,224**	**80,113**	**7,213**	**Total**
2,009	**481**	**983**	**283**	**1,136**	**856**	**1,436**	**567**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

तक्ता क्रमांक/

जिल्हा

व्यवसाय	यवतमाळ Yavatmal		वर्धा Wardha		नागपूर Nagpur		भंडारा Bhandara	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)
(1) कृषि एकूण ..	45,765	2,999	39,722	2,245	39,022	3,660	52,926	2,708
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	45,571	2,567	39,235	1,913	38,831	2,672	52,371	2,295
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	194	432	487	332	191	988	555	413
(2) एकूण उद्योग ..	2,112	1,346	2,468	5,793	9,716	22,655	4,577	4,884
(अ) अन्न उत्पादन ..	124	82	135	304	291	2,058	139	207
(ब) वस्त्रोद्योग ..	23,	328	59	678	106	724	15	47
(क) इतर ..	1,965	936	2,274	4,811	9,319	19,873	4,423	4,630
(3) परिवहन ..	1,186	255	1,119	548	6,129	2,264	1,286	317
(4) व्यावसायिक सेवा ..	3,753	205	1,670	165	4,946	547	3,407	186
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	5,650	655	6,125	1,412	23,057	3,886	10,425	715
(6) घाऊक व्यापार ..	513	131	358	482	1,655	1,713	421	155
(7) किरकोळ व्यापार ..	13,359	746	8,613	883	22,707	2,666	14,659	988
(8) इतर खर्च ..	5,788	351	5,338	330	27,982	3,090	6,108	257
एकूण ..	**78,126**	**6,688**	**65,413**	**11,858**	**1,35,214**	**40,481**	**93,809**	**10,210**
परीसरीची लघुउद्योगासाठी ..	**1,211**	**447**	**1,590**	**1,437**	**5,493**	**6,406**	**2,454**	**718**

आधार.– बेसिक स्टॅटिस्टिक्स, बेसिक स्टॅटिस्टिकल रिटर्नस् मार्च, १९९०

TABLE No. 97.9 (A)—*contd.*

Districts						
चंद्रपूर Chandrapur		गढचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	थकबाकी रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	थकबाकी रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	थकबाकी रक्कम Outstanding credit	
(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(1)
49,869	2,707	15,052	1,183	14,45,846	1,46,969	(1) Agriculture Total
49,495	1,860	14,922	918	14,12,858	1,07,932	(a) Direct Finance
374	847	130	265	32,988	38,128	(b) Indirect Finance
2,631	4,346	946	1,775	2,10,594	12,11,635	(2) Industry Total
67	68	73	731	5,489	55,184	(a) Food manufacturing
5	59	18	85	11,357	1,87,736	(b) Textile
2,556	4,218	855	959	1,93,748	9,68,715	(c) Others
1,136	485	421	188	68,359	44,988	(3) Transport operators
3,452	184	833	38	1,34,158	14,443	(4) Professional Services
7,361	661	2,191	387	6,01,007	1,36,230	(5) Personal Loans
187	298	84	105	42,178	3,55,236	(6) Wholesale Trade
10,924	721	4,950	278	4,79,087	54,118	(7) Retail Trade
7,856	486	703	104	4,97,514	1,72,858	(8) All Others
83,416	**9,887**	**25,180**	**4,658**	**34,78,748**	**21,35,568**	**Total**
1,529	**710**	**498**	**725**	**1,15,731**	**1,96,111**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

Source.— Banking Statistics, Basic Satistical Returns, March 1990.

27. बँका व विमा /

तक्ता क्रमांक/

वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण/

जिल्हा

व्यवसाय	बृहन्मुंबई Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
(1) कृषि एकूण ..	11,938	8,815	69,175	5,068	38,013	2 373	30,385	1,418
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	9,893	5,359	68,783	3,506	37,863	2,329	30,343	1,406
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	2,045	3,456	392	1,562	150	44	42	12
(2) एकूण उद्योग ..	62,423	10,49,913	17,113	83,639	3,901	18,887	4,261	3,055
(अ) अन्न उत्पादन ..	943	40,131	249	1,039	149	999	212	531
(ब) वस्त्रोद्योग ..	6,943	1,68,523	1,344	14,258	58	3,458	17	147
(क) इतर ..	54,537	8,41,259	15,520	68,342	3,694	14,430	4,032	2,377
(3) परिवहन ..	10,170	23,945	5,108	1,557	2,209	641	1,983	379
(4) व्यावसायिक सेवा ..	26,867	4,852	8,121	746	2,097	161	3,560	171
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	3,65,057	1,36,711	60,474	9,900	17,651	1,854	14,477	1,235
(6) घाऊक व्यापार ..	25,735	4,46,693	1,093	1,695	250	1,539	129	87
(7) किरकोळ व्यापार ..	52,499	26,453	29,921	2,321	10,730	749	10,055	710
(8) इतर कर्ज ..	1,48,147	1,84,126	41,731	5,583	7,133	688	8,502	552
एकूण ..	7,02,836	18,81,517	2,32,736	1,10,509	81,984	26,893	73,352	7,607
वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	36,965	1,50,313	11,013	22,649	2,007	3,334	1,695	1,624

BANKING AND INSURANCE

TABLE No. 27.3 (B)

Districtwise And Occupationwise Classification Of outstanding Credit Of Scheduled Commercial Banks

1990-91

(रक्कम लाख रूपयात/Amount in lakh Rs.)

Districts								
सिंधुदुर्ग Sindhudurg		नाशिक Nashik		धुळे Dhule		जळगांव Jalgaon		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(1)
22,353	1,038	57,976	10,743	69,218	2,477	69,270	5,189	(1) Agriculture Total
21,940	1,019	57,187	5,632	68,432	2,359	68,680	4,850	(a) Direct Finance
413	19	789	5,111	786	118	590	339	(b) Indirect Finance
4,149	1,082	6,710	10,896	6,877	2,634	6,236	3,948	(2) Industry Total
303	248	129	774	63	178	306	672	(a) Food manufacturing
23	13	75	84	14	65	68	1,085	(b) Textile
3,823	821	6,506	10,038	6,800	2,391	5,862	2,191	(c) Others
1,111	267	1,771	668	2,149	538	2,757	612	(3) Transport operators
2,954	130	4,247	447	4,985	261	6,727	503	(4) Professional Services
9,703	725	23,750	3,087	21,206	1,412	24,051	2,263	(5) Personal Loans
121	35	504	313	234	170	1,184	427	(6) Wholesale Trade
8,086	522	19,832	1,362	17,036	944	35,787	2,210	(7) Retail Trade
4,687	288	15,722	1,180	9,518	639	12,078	953	(8) All Others
53,164	**4,088**	**1,30,562**	**28,696**	**1,31,223**	**9,075**	**1,58,090**	**16,104**	**Total**
1,276	**621**	**4,408**	**4,596**	**2,400**	**771**	**3,379**	**1,824**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

तक्ता क्रमांक/

जिल्हा

व्यवसाय	अहमदनगर Ahmednagar		पुणे Pune		सातारा Satara		सांगली Sangli	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
(1) कृषि एकूण ..	1,08,333	10,937	98,040	16,564	73,888	7,174	48,737	7,306
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	1,07,878	9,701	96,946	12,846	73,521	6,444	46,908	5,837
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	455	1,236	1,094	3,718	367	730	1,829	1,469
(2) एकूण उद्योग ..	5,417	8,425	19,122	1,16,490	5,169	5,714	5,342	8,320
(अ) अन्न उत्पादन ..	132	1,159	414	4,536	118	1,018	219	1,764
(ब) वस्त्रोद्योग ..	40	55	325	8,007	48	139	142	2,158
(क) इतर ..	5,245	7,211	18,383	1,03,947	5,003	4,557	4,981	4,398
(3) परिवहन ..	2,494	1,353	8,194	4,743	1,694	1,029	1,613	588
(4) व्यावसायिक सेवा ..	7,601	618	12,336	2,433	4,523	424	3,465	368
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	18,861	2,845	85,200	18,769	21,575	2,577	19,279	2,908
(6) घाऊक व्यापार ..	720	692	3,014	12,673	410	195	727	1,028
(7) किरकोळ व्यापार ..	18,629	1,926	44,998	6,116	15,093	1,387	11,573	1,317
(8) इतर खर्च ..	15,235	1,685	52,300	13,040	20,195	1,322	33,469	1,600
एकूण ..	**1,77,290**	**28,481**	**3,23,204**	**1,90,828**	**1,42,547**	**19,822**	**1,24,205**	**23,435**
वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	**3,124**	**2,356**	**11,775**	**24,142**	**2,703**	**2,341**	**3,154**	**2,968**

TABLE No. 27.3 (B)—*contd.*

(रक्कम लाख रूपयात/Amount in lakh Rs.)

Districts								
सोलापूर Solapur		कोल्हापूर Kolhapur		औरंगाबाद Aurangabad		जालना Jalna		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(1)
78,745	10,741	87,164	7,810	44,458	4,772	37,255	3,198	(1) Agriculture Total
76,199	8,238	86,509	5,786	44,047	3,984	34,157	2,149	(a) Direct Finance
2,546	2,503	655	2,024	411	788	3,098	1,049	(b) Indirect Finance
7,861	7,698	10,099	11,756	6,828	14,344	2,567	1,633	(2) Industry Total
230	1,698	210	425	169	540	49	136	(a) Food manufacturing
968	1,962	1,151	2,638	96	792	23	24	(b) Textile
6,663	4,038	8,738	8,693	6,563	13,012	2,495	1,473	(c) Others
2,129	1,015	2,412	1,461	2,397	663	1,029	201	(3) Transport operators
3,960	374	5,783	660	5,010	374	2,483	122	(4) Professional Service
26,165	3,447	25,437	4,050	15,180	2,613	4,977	477	(5) Personal Loans
3,332	871	1,554	1,790	515	559	248	444	(6) Wholesale Trade
18,425	1,736	14,219	1,805	19,046	2,002	9,590	633	(7) Retail Trade
16,245	1,391	20,989	2,552	9,951	2,048	2,414	149	(8) All Others
1,56,862	**27,272**	**1,67,657**	**31,884**	**1,03,385**	**27,375**	**60,563**	**6,857**	**Total**
5,167	**2,706**	**6,718**	**5,350**	**3,620**	**4,074**	**999**	**589**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

तक्ता क्रमांक/

व्यवसाय	परभणी Parbhani		बीड Beed		नांदेड Nanded		उस्मानाबाद Osmanabad	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)
(1) कृषि एकूण ..	72,061	4,442	38,455	2,867	63,861	3,367	30,717	2,355
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	70,208	3,731	37,896	2,433	62,136	3,069	30,623	1,828
(ब) अप्रत्यक्ष पुरवठा ..	1,853	711	559	434	1,725	298	94	527
(2) एकूण उद्योग ..	4,461	702	5,416	834	6,693	1,126	3,377	385
(अ) अन्न उत्पादन ..	79	61	51	14	120	115	29	9
(ब) वस्त्रोद्योग ..	34	39	9	2	13	11	1	..
(क) इतर ..	4,348	602	5,356	818	6,560	1,000	3,347	376
(3) परिवहन ..	2,866	236	1,742	208	3,224	591	599	125
(4) व्यावसायिक सेवा ..	3,335	217	4,159	165	4,234	212	1,890	80
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	10,572	930	9,572	736	9,344	981	5,344	397
(6) घाऊक व्यापार ..	1,014	130	645	55	903	162	315	31
(7) किरकोळ व्यापार ..	16,078	950	19,065	1,020	20,743	1,425	9,573	532
(8) इतर खर्च ..	6,943	343	2,088	115	6,339	1,411	3,674	251
एकूण ..	**1,17,330**	**7,951**	**81,142**	**6,000**	**1,15,341**	**9,275**	**55,489**	**4,156**
वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	**1,758**	**316**	**2,299**	**254**	**3,117**	**508**	**1,317**	**129**

TABLE No. 27.3 (B)—*contd.*

Districts								
लातूर Latur		बुलढाणा Buldhana		अकोला Akola		अमरावती Amravati		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(1)
31,975	2,449	68,379	3,247	77,189	3,407	1,54,631	6,252	(1) Agriculture Total
31,558	2,249	68,113	2,913	76,858	3,094	1,52,630	6,056	(a) Direct Finance
417	200	266	334	331	313	2,001	196	(b) Indirect Finance
5,300	1,301	3,145	758	5,297	1,728	9,378	1,864	(2) Industry Total
115	69	84	122	134	417	103	215	(a) Food manufacturing
82	105	14	20	46	350	19	339	(b) Textile
5,103	1,127	3,047	616	5,117	961	9,256	1,310	(c) Others
1,719	362	1,223	226	1,501	276	3,783	553	(3) Transport Operator
2,925	162	1,725	107	4,532	278	7,151	485	(4) Professional Services
8,017	860	8,727	886	13,883	1,280	27,484	1,173	(5) Personal Loans
945	97	382	176	389	435	484	420	(6) Wholesale Trade
13,998	1,003	20,562	1,049	31,739	1,674	44,365	1,894	(7) Retail Trade
3,728	242	5,731	273	7,548	632	13,785	714	(8) All others
68,607	**6,476**	**1,09,874**	**6,722**	**1,42,078**	**9,710**	**2,61,061**	**13,356**	**Total**
2,637	**720**	**1,295**	**329**	**2,737**	**1,054**	**4,661**	**1,110**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

तक्ता क्रमांक/

व्यवसाय	यवतमाळ Yavatmal		वर्धा Wardha		नागपूर Nagpur		भंडारा Bhandara	
	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)
(1) कृषि एकूण ..	1,05,435	4,256	70,275	3,355	54,997	5,514	73,610	2,954
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	1,05,003	3,931	70,027	3,008	54,466	4,066	73,259	2,693
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	432	325	248	347	531	1,449	351	261
(2) एकूण उद्योग ..	3,931	1,528	5,679	7,563	16,275	21,130	7,812	10,726
(अ) अन्न उत्पादन ..	128	92	107	337	425	1,301	201	731
(ब) वस्त्रोद्योग ..	21	415	51	986	142	643	16	61
(क) इतर ..	3,782	1,021	5,521	6,240	15,708	19,186	7,595	9,934
(3) परिवहन ..	1,614	335	3,487	605	9,142	2,114	2,682	427
(4) व्यावसायिक सेवा ..	3,664	195	8,517	223	6,566	739	2,646	163
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	17,157	1,484	13,570	2,086	45,445	6,040	20,033	1,069
(6) घाऊक व्यापार ..	326	140	557	399	2,052	2,187	1,550	335
(7) किरकोळ ..	28,090	1,174	16,200	1,421	31,503	3,426	24,368	1,306
(8) इतर खर्च ..	11,825	451	20,526	415	28,556	3,985	7,038	359
एकूण ..	**1,72,042**	**9,563**	**1,38,811**	**16,067**	**1,94,536**	**45,136**	**1,39,739**	**17,339**
वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	**2,091**	**558**	**4,229**	**2,168**	**9,804**	**8,494**	**4,539**	**1,436**

आधार.– बेसिक स्टॅटिस्टिक्स, बेसिक स्टॅटिस्टिकल रिटर्नस् मार्च, १९९१.

TABLE No. 27.3 (B)—*contd.*

Districts						
चंद्रपूर Chandrapur		गडचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(1)
69,218	2,477	23,081	2,115	18,78,832	1,54,681	(1) Agriculture Total
68,432	2,359	22,944	981	18,53,439	1,23,856	(a) Direct Finance
786	118	137	1,134	25,393	30,825	(b) Indirect Finance
6,877	2,634	1,414	3,131	2,59,130	14,03,844	(2) Industry Total
63	178	141	719	5,675	60,228	(a) Food manufacturing
14	65	20	155	11,817	2,06,599	(b) Textile
6,800	2,391	1,253	2,257	2,41,638	11,37,017	(c) Others
2,149	538	364	172	85,315	46,437	(3) Transport operators
4,985	261	940	35	1,61,988	15,966	(4) Professional Service
21,206	1,412	5,572	524	9,68,969	2,14,731	(5) Personal Loans
234	170	934	121	50,500	4,74,069	(6) Wholesale Trade
17,036	944	7,164	363	6,36,003	70,374	(7) Retail Trade
9,518	639	1,408	60	5,47,073	2,27,686	(8) All Others
1,31,223	**9,075**	**40,877**	**6,519**	**45,87,810**	**26,07,788**	**Total**
2,400	**771**	**749**	**1,092**	**1,44,036**	**2,49,197**	**Of which for Small Scale Industrial Units**

Source.— Basic Statistics, Basic Satistical Returns, March 1991.

27. बँक व विमा/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.4

मार्च १९९० व १९९१ अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी व कर्जे

Deposits And Advances Of Scheduled Commercial Banks By State For March Ending 1990 And 1991

(Amount in lakh Rs.)

विभाग/राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेश	कार्यालयांची संख्या Number of offices		ठेवी Deposits		कर्जे/Advances						Region/State and Union Territory
					प्राधान्य गट Priority Sector		दुर्बल गट Weaker Sector		एकूण Total		
	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
उत्तर विभाग ..	9,312	9,426	37,83,818	43,44,984	6,47,820	6,94,118	1,44,995	1,50,183	7,92,815	8,44,301	**Northern Region**
हरियाणा ..	1,273	1,280	3,43,323	4,00,122	1,07,076	1,17,187	26,397	25,820	1,33,473	1,43,007	Haryana
हिमाचल प्रदेश ..	709	736	1,20,970	1,42,472	19,421	20,541	7,325	7,439	26,746	27,980	Himachal Pradesh
जम्मू आणि काश्मिर ..	769	786	1,54,801	1,89,554	24,187	25,246	4,299	4,299	28,416	29,545	Jammu and Kashmir
पंजाब ..	2,170	2,178	8,66,825	9,99,997	1,88,867	2,01,479	50,503	56,153	2,39,370	2,57,632	Punjab
राजस्थान ..	3,071	3,105	4,64,714	5,57,410	1,06,628	1,12,869	45,657	45,890	1,52,285	1,58,759	Rajasthan
चंदिगढ ..	137	137	1,31,307	1,47,529	29,088	32,066	2,177	1,733	31,265	33,799	Chandigarh
दिल्ली ..	1,183	1,204	17,01,878	19,07,900	1,72,555	1,84,730	8,705	8,849	1,81,260	1,93,579	Delhi
उत्तर-पूर्व विभाग ..	1,772	1,870	2,84,528	3,42,822	48,368	43,576	21,830	29,719	70,198	73,295	**North-Eastern Region**
आसाम ..	1,180	1,236	1,90,029	1,09,283	35,587	32,576	11,758	16,915	47,345	49,491	Assam
मणिपूर ..	72	84	8,441	7,813	2,568	2,545	1,309	1,981	3,877	4,526	Manipur
मेघालय ..	151	158	27,901	37,836	1,683	1,156	2,183	2,490	3,866	3,646	Meghalaya
नागालैंड ..	71	71	18,056	21,404	2,922	1,913	1,938	3,294	4,860	5,207	Nagaland
त्रिपुरा ..	162	180	23,083	27,831	4,518	4,142	2,044	2,450	6,562	6,592	Tripura
अरुणाचल प्रदेश ..	65	68	10,500	14,638	390	514	839	1,094	1,229	1,608	Arunachal Pradesh
मिझोरम ..	71	73	6,518	10,338	186	331	1,070	1,075	1,256	1,406	Mizoram
सिक्कीम ..	29	29	10,626	3,556	514	399	689	420	1,203	819	Sikkim

पूर्व विभाग	..	10,879	11,362	26,34,843	31,18,587	3,45,277	3,92,836	1,65,371	1,62,528	5,10,648	5,55,364	**Eastern Region**
बिहार	..	4,708	4,906	8,31,687	9,40,952	1,13,804	1,32,696	70,829	69,718	1,84,633	2,02,414	Bihar
ओरिसा	..	2,046	2,103	2,36,511	1,91,663	52,441	58,435	39,414	37,602	91,855	96,037	Orissa
पश्चिम बंगाल	..	4,075	4,303	15,51,026	18,83,986	1,78,413	2,01,087	54,967	55,055	2,33,380	2,56,142	West Bengal
अंडमान और निकोबार	..	21	21	4,993	5,675	619	618	161	153	780	771	Andaman and Nicobar
मध्य विभाग	..	12,747	13,005	24,49,509	28,27,074	4,61,609	5,05,948	1,79,615	2,06,442	6,41,224	7,12,390	**Central Region**
मध्य प्रदेश	..	4,353	4,414	6,63,276	7,75,785	1,64,387	1,77,878	59,335	70,587	2,23,722	2,48,465	Madhya Pradesh
उत्तर प्रदेश	..	8,394	8,591	17,86,233	20,51,289	2,97,222	3,28,070	1,20,280	1,35,855	4,17,502	4,63,925	Uttar Pradesh
पश्चिम विभाग	..	9,417	9,526	44,43,860	51,68,367	6,81,552	7,41,810	1,26,355	1,28,725	8,07,907	8,70,535	Western Region
गुजरात	..	3,449	3,471	10,23,400	11,78,912	2,00,342	2,21,339	42,761	42,948	2,43,103	2,64,287	Gujarat
महाराष्ट्र	..	5,689	5,775	32,81,222	38,32,585	4,67,380	5,03,926	81,029	83,070	5,48,409	5,86,996	Maharashtra
गोवा, दमन व दिव	..	272	273	1,37,880	1,55,352	13,505	16,232	2,501	2,651	16,006	18,883	Goa, Daman and Div.
दादरा व नगर हवेली	..	7	7	1,358	1,518	325	313	64	56	389	369	Dadara and Nagar Haveli
दक्षिण विभाग	..	16,388	16,535	35,94,581	42,55,003	9,56,062	10,20,197	3,72,874	3,81,173	13,28,936	14,01,370	**Southern Region**
आंध्रप्रदेश	..	4,651	4,703	9,37,420	11,06,334	2,51,890	2,83,865	1,12,983	1,08,901	3,64,873	3,92,766	Andhra Pradesh
कर्नाटक	..	4,349	4,407	8,39,437	9,77,752	2,40,043	2,51,026	79,899	76,026	3,19,942	3,27,052	Karnataka
केरल	..	2,906	2,912	6,55,482	7,78,622	1,15,873	1,21,580	60,775	65,587	1,76,648	1,87,167	Kerla
तामिलनाडु	..	4,404	4,434	11,33,998	13,60,089	3,41,274	3,58,664	1,17,271	1,28,611	4,58,995	4,87,275	Tamilnadu
पांडीचेरी	..	71	71	27,454	31,312	4,514	5,047	1,864	1,954	6,378	7,001	Pondicherry
लक्षद्वीप	..	7	8	790	894	18	15	82	94	100	109	Lakshadweep
कुल भारत	..	**60,515**	**61,724**	**1,71,91,139**	**2,00,56,837**	**31,38,690**	**33,98,485**	**10,11,038**	**10,58,770**	**41,49,728**	**44,57,255**	**All India**

आधार.–भारतीय रिज़र्व बैंक, मुंबई.

Source.—Reserve Bank of India, Bombay.

27. बँका व विमा व्यवसाय/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.5

वर्गीकृत व अवर्गीकृत सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या (३१ मार्च १९९० व १९९१ रोजी)

Number Of Offices Of Scheduled, Non-Scheduled And Co-operative Banks, (As on 31st March 1990 and 1991)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा		वर्गीकृत बँका Scheduled Banks		अवर्गीकृत बँका Non-Scheduled Banks		सहकारी बँका Co-operative Banks		एकूण Total		District
			1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	1,136	1,149	..	..	95	95	1,231	1,244	Greater Bombay
2	ठाणे	..	304	312	..	..	19	19	323	331	Thane
3	रायगड	..	135	136	..	..	8	8	143	144	Raigad
4	रत्नागिरी	..	124	124	..	..	5	5	129	129	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	76	76	..	..	3	3	79	79	Sindhudurg
6	नाशिक	..	213	213	..	..	25	25	238	238	Nashik
7	धुळे	..	127	129	..	..	14	14	141	143	Dhule
8	जळगांव	..	181	181	..	..	15	15	196	196	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	201	202	..	..	16	16	217	218	Ahmednagar
10	पुणे	..	453	457	..	..	42	43	495	500	Pune
11	सातारा	..	148	148	..	..	16	17	164	165	Satara
12	सांगली	..	173	173	..	1	23	24	196	198	Sangli
13	सोलापूर	..	212	212	..	..	21	21	233	233	Solapur
14	कोल्हापूर	..	206	204	11	13	39	38	256	255	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	128	132	..	..	5	6	133	138	Aurangabad
16	जालना	..	72	72	..	..	3	3	75	75	Jalna
17	परभणी	..	109	109	..	..	5	5	114	114	Parbhani
18	बीड	..	98	99	..	..	4	4	102	103	Beed
19	नांदेड	..	122	124	..	..	3	3	125	127	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	69	69	..	..	2	2	71	71	Osmanabad
21	लातूर	..	92	92	..	..	3	3	95	95	Latur
22	बुलढाणा	..	104	105	..	..	8	8	112	113	Buldhana
23	अकोला	..	152	153	..	..	5	6	157	159	Akola
24	अमरावती	..	144	144	..	..	7	7	151	151	Amravati
25	यवतमाळ	..	117	117	..	..	3	3	120	120	Yavatmal
26	वर्धा	..	72	72	..	..	4	4	76	76	Wardha
27	नागपूर	..	244	244	..	..	11	11	255	255	Nagpur
28	भंडारा	..	128	128	..	..	3	3	131	131	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	142	143	..	..	1	1	143	144	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	43	44	..	..	1	1	44	45	Gadchirol
	महाराष्ट्र राज्य	..	5,525	5,563	11	14	409	413	5,945	5,990	**Maharashtra State**

आधार.-(१) सहकार आयुक्त, मुंबई आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
(२) भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई.

Source.—(1) Commissioner for Co-operation, Bombay and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.
(2) Reserve Bank of India, Bombay.

२८. शासकीय अर्थव्यवस्था

२८.१. राज्य शासनातील महसुली जमा व महसुली खर्च यांचे निरनिराळ्या शीर्षाखालील आकडे या विभागात दाखविले आहेत. याची अधिक तपशीलवार माहिती राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पात मिळते. तसेच अर्थसंकल्पातील व्यवहाराचे आर्थिक वर्गीकरणही त्यात दिले आहे. येथील आर्थिक वर्गीकरणाची मांडणी सहा लेख्यांमध्ये दर्शविलेल्या शासनाच्या आर्थिक व्यवहारावर आधारलेली आहे.

२८.२ राज्य शासनाचे जमा व खर्च या संबंधित व्यवहार दरवर्षी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पात दिले जातात. अर्थसंकल्पीय व्यवहारांचे परिणाम जाणून घेण्यासाठी अर्थसंकल्पाचे आर्थिक वर्गीकरण केले जाते. या वर्गीकरणात अर्थसंकल्पीय व्यवहारांची अर्थपूर्ण आर्थिक वर्गानुरूप पुनर्मांडणी व त्यांचे पुनर्वर्गीकरण केले आहे. हे वर्गीकरण केंद्रीय अर्थसंकल्पाच्या आर्थिक वर्गीकरणाच्या मांडणीप्रमाणे आहे. त्यामधून आंतरलेखा व आंतरविभागीय हस्तांतरित रकमा (फंडांकडून बदली केलेल्या रकमा धरून) वगळण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे उर्वरित अर्थव्यवस्थेशी होणाऱ्या राज्य शासनाच्या मूळ व्यवहारांची माहिती या वर्गीकरणातून मिळते.

२८.३ ह्या विभागात ३१ मार्चच्या अखेरीस आयकर भरणाऱ्यांचे आयकर पात्र उत्पन्न गटानुसार वर्गीकरण देण्यात आले आहे. आयकरदात्यांचे पुढीलप्रमाणे उपविभाग पाडण्यात येतात. (अ) वैयक्तिक, (ब) हिंदु अविभक्त कुटुंबे, (क) अनोंदणीकृत व्यवसाय, (ड) व्यक्ती समूह, (ई) नोंदणीकृत व्यवसाय, (फ) संस्था ह्या तक्त्यात दाखविलेले उत्पन्न हे एकूण उत्पन्नातून नुकसान भरपाई व इतर अनुज्ञेय सूट वगळून राहिलेले करपात्र उत्पन्न असते.

28. PUBLIC FINANCE

28.1. The receipt and revenue expenditure of State Government under different heads is shown in this section. Further details will be found in the Civil Budget Estimates of the State Government. The Economic Classification of, the Budget is also given. The framework of economic classification presented here is based on the delienation of the Government transactions in a set of six accounts.

28.2 The Budget annually presented gives the transactions on account of receipts and expenditure of the State Government. In order to analyse the economic impact of these budgetary transactions, an economic classification of the Budget is undertaken. In this classification the transactions are regrouped and reclassified into meaningful economic categories. This classification follows closely the framework of economic classification adopted for the Central Budget. It eliminates all inter-account, inter-departmental transfers including transfers to and from funds and brings out the genuine transactions of the State Government with the rest of the economy.

28.3 In this section classification of the assesses assessed to Income Tax according to range of income assessed to tax their income and tax payable for the assessment year ending 31st March assesses are sub-divided into (i) individuals, (ii) Hindu undivided families, (iii) unregistered firms, (iv) association of persons, (v) registered firms, (vi) companies. The total income shown in the table represents the income assessed to tax after deduction, set of the losses and other admissible repate from gross income.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.1

महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल
Total Revenue of Maharashtra Government

(महसूल कोटी रुपयात)
(Revenue in crore Rs.)

महसुलाची बाब	1989-90 महसूल Revenue	1989-90 एकूण महसुलाशी टक्केवारी % To Total Revenue	1990-91 महसूल Revenue	1990-91 एकूण महसुलाशी टक्केवारी % To Total Revenue	Source of Revenue
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राज्याचा हिस्सा—	952.77	12.66	989.86	11.38	**(A) Share from Central Taxes**
(१) आयकर	423.28	5.62	337.51	3.88	(1) Income Tax
(२) संपदा शुल्क	0.00	0.00	0.00	0.00	(2) Estate Duty
(३) केंद्रीय उत्पादन शुल्क	529.49	7.04	652.35	7.50	(3) Union Excise Duties
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर—	4,400.76	58.45	5,119.70	58.85	**(B) State Tax Revenue**
(१) कृषिविषयक उत्पन्नावरील कर	0.07	0.00	0.00	0.00	(1) Agricultural Income Tax
(२) जमीन महसूल	79.29	1.05	61.64	0.71	(2) Land Revenue
(३) मुद्रांक व नोंदणी फीस	255.99	3.41	286.39	3.29	(3) Stamps and Registration Fees.
(४) राज्य उत्पादन शुल्क	456.48	6.06	542.31	6.23	(4) State Excise Duties
(५) विक्रीकर	2,745.27	36.46	3,174.42	36.49	(5) Sales Tax
(६) वाहनांवरील कर	191.08	2.54	204.32	2.35	(6) Taxes on Vehicals
(७) मालावरील व उतारूवरील कर	118.76	1.58	201.86	2.32	(7) Taxes on Goods and Passengers.
(८) विद्युत शुल्क	217.85	2.89	277.50	3.19	(8) Electricity Duty
(९) करमणूक कर	66.79	0.89	71.36	0.82	(9) Entertainment Tax
(१०) व्यवसाय, व्यापार, आजिविका व रोजगार यावरील कर	168.08	2.23	190.70	2.19	(10) Taxes on Professions, Trades, Callings and Employments.
(११) इतर राज्यकर महसूल*	101.10	1.34	109.20	1.26	(11) Other State Tax Revenue*
(क) करांव्यतिरिक्त महसूल—	1,570.21	20.86	1,794.20	20.63	**(C) Non-Tax Revenue**
(१) व्याजविषयक जमा रकमा	554.17	7.36	658.53	7.57	(1) Interest Receipts
(२) इतर करांव्यतिरिक्त महसूल	1,016.04	13.50	1,135.67	13.06	(2) Other Non-Tax Revenue
(ड) केंद्र शासनाकडून सहाय्यक अनुदाने—	604.91	8.03	795.26	9.14	**(D) Grants-in-aid from Central Government.**
एकूण महसूल	**7,528.65**	**100.00**	**8,699.02**	**100.00**	**Total Revenue**

* पैजेवरील, चैनीच्या वस्तूवरील कर, शिक्षण उपकर इत्यादींचा यात समावेश आहे.
*It consists of Betting and Luxury Taxes, Education Cess, etc.

आधार.–महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९१-९२ व १९९२-९३.
Source.—Maharashtra State Budget Publications 1991-92 and 1992-93.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.2

महसुली लेख्यातून केलेला खर्च

Expenditure from Revenue Account

(खर्च कोटी रुपयात)
(Expenditure in crore Rs.)

खर्चाचा प्रकार (1)	खर्च Expenditure 1989-90 (2)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure (3)	खर्च Expenditure 1990-91 (4)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure (5)	Type of Expenditure (1)
(अ) सर्वसाधारण सेवा					**(A) General Services**
(१) राज्याची अंगे	89.84	1.14	73.93	0.84	(1) Orgens of State
(२) आर्थिक सेवा	702.08	8.89	705.79	8.06	(2) Fiscal Services
(३) व्याजप्रदान व ऋण सेवा	997.22	12.62	1,194.46	13.65	(3) Interest Payment and Servicing of Debt.
(४) प्रशासकीय सेवा	705.87	8.93	836.79	9.56	(4) Administrative Services
(५) निवृत्ती वेतने आणि संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा ..	282.96	3.58	326.67	3.73	(5) Pensions & Miscellaneous General Services.
एकूण (अ) सर्वसाधारण सेवा (१ ते ५) ..	2,777.97	35.16	3,137.64	35.84	Total (A) General Services (1 to 5).
(ब) सामाजिक सेवा	2,807.18	35.52	3,023.79	34.54	**(B) Social Services**
(क) आर्थिक सेवा	2,291.95	29.00	2,560.27	29.25	**(C) Economic Services**
(ड) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने	25.45	0.32	31.97	0.37	**(D) Grants-in-aid & Contributions**
एकूण महसुली खर्च (अ+ब+क+ड) ..	**7,902.55**	**100.00**	**8,753.67**	**100.00**	**Total Revenue Expenditure (A+B+C+D)**

आधार.–महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९१-९२ व १९९२-९३.

Source.—Maharashtra State Budget Publications 1991-92 and 1992-93.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3

भांडवली अर्थसंकल्प/Capital Budget

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

अनुक्रमांक Sr. No.	शीर्ष	प्रत्यक्ष रकमा Actuals 1989-90	प्रत्यक्ष रकमा Actuals 1990-91	Heads
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
१	महसुली लेख्याबाहेरील भांडवली खर्च	1,009.19	963.94	1. Captial Expenditure outside the Revenue Account.
२	राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण (निव्वळ जमा) ..	96.65	206.79	2. Internal Debt. of the State Government (Net).
३	केंद्र शासनाकडून कर्जे व आगाऊ रकमा (निव्वळ जमा) ..	847.28	1,015.19	3. Loans and Advances from the Central Government (Net).
४	राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा (निव्वळ जमा)	(—)461.30	(—)592.30	4. Loans and Advances by the State Government (Net receipts).
५	आंतरराज्यीय तडजोड (निव्वळ जमा)	0.99	(—)1.08	5. Inter-State Settlement (Net receipts)
६	आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ जमा) ..	(—)145.00	75.00	6. Appropriation to the Contingency Fund (Net receipts).
७	आकस्मिकता निधी (निव्वळ जमा)	169.41	(—)88.14	7. Contingency Fund (Net receipts)
८	लोक लेखा (निव्वळ जमा)	751.84	460.26	8. Public Account (Net receipts)
	एकूण जमा	14,698.63	16,568.66	Total Receipts
	एकूण संवितरित रकमा	14,447.95	16,456.88	Total Disbursements
	आधिक्य (+) किंवा तूट (–) ..	250.68	111.78	Surplus (+) or Deficit (–)

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९१-९२ व १९९२-९३.

Source.—Maharashtra State Budget Publications 1991-92 and 1992-93.

सत्यमेव जयते

२८. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.4

एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती/Overall Budgetary Position

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

अनुक्रमांक Sr. No.	तपशील	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91	Particulars
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
१.	महसूली लेख्यावरील आधिक्य (+) किंवा तूट (–) ..	(—)373.9	(—)54.65	1. Surplus (+) or Deficit (—) on Revenue Account.
२.	भांडवली लेख्यावरील आधिक्य (+) किंवा तूट* (–) ..	590.05	281.48	2. Surplus (+) or Deficit (—) on Capital Account*.
३.	एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (–) (१+२) ..	216.15	226.83	3. Overall Surplus (+) or Deficit (—) (1+2)
४.	रोख शिलकीतील वाढ/घट–			4. Increase/Decrease in Cash Balance–
	(अ) प्रारंभीची शिल्लक	(—)12.04	(—)136.69	(a) Opening Balance
	(ब) अखेरची शिल्लक	(—)135.26	(—)79.55	(b) Closing Balance

*रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ) वगळून.

*It excludes cash balance investment account (net).

आधार.–महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९१-९२ व १९९२-९३.

Source.—Maharashtra State Budget Publications 1991-92 and 1992-93.

सत्यमेव जयते

२८. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.5

एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारी

Percentage Distribution Of Total Expenditure Into Different Purpose Categories

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	उद्देशाचे प्रकार (2)	प्रत्यक्ष (टक्केवारी) Actuals % 1989-90 (3)	प्रत्यक्ष (टक्केवारी) Actuals % 1990-91 (4)	Purpose Categories (2)
१.	सर्वसाधारण लोकसेवा	13.79	14.12	1. General Public Services
२.	संरक्षण (नागरी)	0.11	0.10	2. Defence (Civil)
३.	शिक्षण	22.37	21.21	3. Education
४.	आरोग्य	4.62	4.15	4. Health
५.	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण सेवा	3.94	3.25	5. Social Security and Welfare Services
६.	गृहनिर्माण व इतर सामूहिक सेवा	4.87	4.80	6. Housing and other Community Services
७.	सांस्कृतिक, मनोरंजन व धार्मिक सेवा	0.64	0.51	7. Cultural, Recreational and Religious Services.
८.	आर्थिक सेवा –			8. Economic Services—
	(१) सर्वसाधारण प्रशासन, विनियमन व संशोधन ..	1.15	0.95	(i) General Administration, Regulation and Research.
	(२) कृषि, वनोद्योग, मत्स्योद्योग व शिकार	16.32	19.80	(ii) Agriculture, Forestry, Fishing and Hunting.
	(३) खाणीकाम, कारखाने व बांधकाम	2.49	2.28	(iii) Mining, Manufacturing and Construction.
	(४) वीज, गॅस, वाफ व पाणीपुरवठा	10.93	9.42	(iv) Electricity, Gas, steam and Water Supply.
	(५) परिवहन व दळणवळण	4.08	4.51	(v) Transport and Communication
	(६) इतर आर्थिक सेवा	1.54	1.86	(vi) Other Economic Services
९.	इतर सेवा	13.15	13.04	9. Other Services
	एकूण	**100.00**	**100.00**	**Total**

आधार.–अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source —Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.6

आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी

Percentage Distribution of Govt. Expenditure according to Economic Classification

(खर्च रुपये कोटीत)

(Expenditure in crore Rs.)

शीर्ष (1)	प्रत्यक्ष खर्च Actuals Expenditure 1989-90 (2)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total (3)	प्रत्यक्ष खर्च Actuals Expenditure 1990-91 (4)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total (5)	Heads (1)
(१) चालू लेखा—					I. Current Account—
१. वस्तू व सेवा यावरील खर्च	1,969.14	24.70	2,088.80	22.58	(1) Consumption Expenditure
२. व्याज प्रदान	738.64	9.26	854.38	9.24	(2) Interest paid
३. अर्थ सहाय्य	443.47	5.56	748.31	8.09	(3) Subsidies
४. (ए) अनुदाने-					(4) (A) Grants to—
(अ) स्थानिक संस्थांस	1,129.10	14.16	1,170.00	12.65	(a) Local bodies
(ब) शैक्षणिक संस्थांस	767.99	9.63	934.99	10.11	(b) Educational institutions
(क) इतरांस	139.79	1.75	279.25	3.02	(c) Others
४. (बी) इतर चालू हस्तांतरित रकमा ..	167.13	2.10	176.71	1.91	(4) (B) Other current transfers—
एकूण चालू खर्च (१)	5,355.26	67.16	6,252.44	67.60	Total (I) Current Expenditure
(२) भांडवली लेखा—					II. Capital Account—
१. साठ्यातील बदल	65.62	0.82	51.25	0.55	(i) Changes in stocks
२. एकूण स्थिर भांडवल निर्मिती	1,241.85	15.57	1,289.57	13.94	(ii) Gross fixed capital formation
३. भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी.. ..	(—)27.68	(—)0.35	2.67	0.03	(iii) Net purchases of physical assets.
४. हस्तांतरित भांडवली रकमा	421.16	5.28	509.91	5.51	(iv) Capital transfers
५. भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक..	91.38	1.15	88.90	0.96	(v) Investment in shares
६. कर्जे व आगाऊ रकमा ..	536.28	6.73	714.31	7.72	(vi) Loans & advances
७. सरकारी ऋणांची परतफेड	289.58	3.64	340.34	3.68	(vii) Repayment of public debt
एकूण भांडवली खर्च (२)	2,618.19	32.84	2,996.95	32.40	Total (II) Capital Expenditure
एकूण खर्च (चालू + भांडवली)	7,973.45	100.00	9,249.39	100.00	Total Expenditure (Current+ Capital)

आधार.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7

वस्तुनुसार अबकारी कर/Excise Revenue by Commodities

(आकडे हजारात)
(Figures in thousand)

अनु. क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	1950-51 (3)	1960-61 (4)	1970-71 (5)	1980-81 (6)	1985-86 (7)	1986-87 (8)	1987-88 (9)	1988-89 (10)	1989-90 (11)	1990-91 (12)	Item (2)
1	देशी दारू	..	..	..	2,09,972	6,40,193	11,11,541	10,14,128	14,23,509	14,02,643	17,41,891	Country Liquor
2	तीव्र प्रतीचे मद्य	..	..	..	18,122	53,147	48,210	43,450	62,500	2,91,724	4,57,572	Country Fermented Liquor.
3	मदिरा बिअर	..	..	..	78,197	3,30,666	3,27,258	5,15,601	5,57,615	3,79,397	5,02,066	Malt Liquor
4	विदेशी दारू व मद्यार्क ..	..	..	..	4,38,551	7,59,766	83,941	10,99,423	12,16,132	18,22,161	15,67,527	Foreign Liquor and Spirit
5	व्यावसायिक व साधारण प्रतीचे मद्यार्क	..	..	..	9,391	37,843	28,750	52,596	43,076	79,987	41,555	Commercial and Denatured Spirit.
6	औषधे व प्रसाधन सामग्री ..	..	..	..	93,801	1,80,119	1,91,637	2,66,425	3,07,636	1,45,032	1,98,809	Medicinal and Toilet Preparations.
7	अफू, गांजा व भांग व इतर औषधी द्रव्ये	..	..	..	181	54	64	93	613	1,15,313	3,39,229	Opium, Hemps and other Drugs.
8	दंड व अधिहरणे	..	..	..	447	400	400	728	25,961	1,73,370	77,098	Fines and Confiscations.
	इतर आवक	..	..	..	38,370	65,764	52,699	1,02,242	1,83,558	1,56,224	3,24,252	Other Receipt
	एकूण ..	**10,790**	**6,905**	**68,191**	**8,87,032**	**20,67,952**	**26,00,000**	**30,94,696**	**38,20,600**	**45,65,852**	**53,00,000**	**Total**

टिपणी.—*बाबवार माहिती उपलब्ध नाही.
Note.—*Itemwise break up is not available.
आधार.—गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Home Department, Govt. of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.8 (A)

निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न
No. of Returns and Net Income by Range of Net Income
(1989-90)

(रुपये हजारात / Rs. in Thousand)

निव्वळ उत्पन्न गट Range of Net Income	व्यक्ती Individual		अविभक्त हिंदू कुटुंब H. U. F		संस्था Firms		इतर Others		व्यापारी संस्था Company		एकूण सर्व Total (All status)	
	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
TL—20	1,05,801	20,15,246	4,027	73,972	6,355	1,00,258	660	12,491	5,665	45,426	1,22,508	22,47,393
20—50	4,32,998	1,35,60,490	16,108	4,92,635	25,444	9,67,813	1,542	51,200	2,859	93,120	4,78,951	1,51,65,258
50—100	1,09,605	73,79,027	14,213	8,98,088	80,020	57,17,218	1,596	1,03,655	2,077	1,47,201	2,07,511	1,42,45,188
100—200	18,771	24,80,071	1,258	1,86,950	13,764	18,88,481	194	26,167	2,200	3,09,691	36,187	48,91,360
200—300	2,829	6,73,677	398	98,082	3,308	8,00,342	36	9,184	419	1,04,453	6,990	16,85,737
300—400	525	1,79,010	28	9,635	1,429	4,88,502	50	7,804	315	1,10,873	2,347	8,05,825
400—500	144	63,485	28	13,559	341	1,51,998	43	19,600	109	49,203	665	2,97,845
500—1,000	342	2,33,190	6	4,718	639	4,43,173	15	10,762	683	4,93,931	1,685	11,85,774
1,000 आणि अधिक/ and above	134	1,77,531	0	0	400	10,28,416	15	25,768	819	1,46,96,425	1,368	1,59,28,140
एकूण/Total ..	6,71,149	2,67,61,727	36,066	17,77,639	1,31,700	1,15,86,201	4,151	2,66,631	15,146	1,60,50,323	8,58,212	5,64,52,520

आधार.—(१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली. (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९८९-९०.

Source.—(1) Directorate of Income Tax, Statistics, New Delhi. (2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year 1989-90.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.8 (B)

निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न

No. of Returns and Net Income by Range of Net Income

(1990-91)

(रुपये हजारात / Rs. in Thousand)

निव्वळ उत्पन्न गट Range of Net Income	व्यक्ती Individual		अविभक्त हिंदू कुटुंब H. U. F		संस्था Firms		इतर Others		व्यापारी संस्था Company		एकूण सर्व Total (All status)	
	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
TL—20	1,20,978	23,04,971	4,311	79,188	6,890	1,09,095	717	13,569	6,211	49,804	1,39,107	25,56,627
20—50	4,67,637	1,45,36,507	17,235	5,27,102	27,479	10,45,218	1,649	54,752	3,055	99,503	5,17,055	1,62,63,082
50—100	1,18,373	79,69,322	15,207	8,70,683	86,397	61,74,552	1,707	1,10,579	2,222	1,57,477	2,23,906	1,52,82,613
100—200	20,272	26,78,386	1,346	2,00,027	14,865	20,39,543	207	27,920	2,354	3,31,369	39,044	52,77,245
200—300	3,055	7,27,494	425	1,04,735	3,572	8,64,214	38	9,694	448	1,11,682	7,538	18,17,819
300—400	567	1,93,330	29	9,979	1,543	5,27,472	53	18,872	337	1,18,616	2,529	8,68,269
400—500	155	68,334	30	14,527	368	1,64,033	46	20,967	116	52,362	715	3,20,223
500—1,000	369	2,51,599	7	5,504	690	4,78,543	17	12,196	730	5,27,920	1,813	12,75,762
1,000 आणि अधिक/ and above	146	1,93,429	0	0	432	5,55,692	16	27,485	884	1,53,94,306	1,478	1,61,70,912
एकूण/Total ..	**7,31,552**	**2,89,23,372**	**38,590**	**18,11,745**	**1,42,236**	**1,19,58,362**	**4,450**	**2,96,034**	**16,357**	**1,68,43,039**	**9,33,185**	**5,98,32,552**

आधार.—(१) आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली. (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९९०-९१

Source.—(1) Directorate of Income Tax, Statistics, New Delhi. (2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year 1990-91.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.9 (A)

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

कर उत्पन्न गटानुसार, कर भागणी व करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न/

(1989-90)

उत्पन्न गटानुसार विवरण (रु. हजार) Range of Income Returns (Rs. ooo)	व्यक्ती / Individual			अविभक्त हिंदू कुटुंब / H. U. F.			संस्था / Firm		
	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. ooo)	आयकर Tax payable
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
TL—20 ..	85,935	16,55,988	32,040	4,027	74,862	890	5,540	90,707	1,671
20—50 ..	3,93,162	1,26,21,469	13,57,249	12,081	3,05,794	12,000	21,147	7,81,234	34,314
50—100 ..	1,45,220	1,02,79,376	21,99,689	16,106	11,52,333	2,29,096	82,203	61,32,498	4,59,968
100—200 ..	32,850	43,71,077	13,95,218	2,522	3,22,987	1,08,306	14,548	20,11,850	2,39,507
200—300 ..	8,160	19,70,945	8,08,568	288	69,295	29,082	4,030	9,78,493	1,66,374
300—400 ..	2,736	9,36,935	3,98,660	582	1,88,503	82,755	1,830	6,33,980	1,25,879
400—500 ..	1,800	8,00,977	3,69,348	384	1,76,499	82,553	970	4,32,913	90,608
500—1,000 ..	855	5,73,837	2,74,005	70	53,389	26,059	840	5,75,382	1,29,169
1,000 आणि अधिक and above ..	431	7,67,704	3,81,802	6	9,657	4,939	592	16,02,786	406,150
Total ..	**6,71,149**	**3,39,78,308**	**72,16,579**	**36,066**	**23,53,319**	**5,75,680**	**1,31,700**	**1,32,39,843**	**16,53,640**

सत्यमेव जयते

आधार.– (१) आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली./
(२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९८९-९०./

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.9 (A)

Number of Returns, Income Returned Tax payable by Status and Returned Income Range

इतर / Others			व्यापारी संस्था / Company			एकूण सर्व / Total (All Status)		
विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
220	4,113	39	3,380	29,786	17,267	99,102	18,55,456	51,907
1,762	55,031	6,502	2,520	89,954	51,911	4,30,672	1,38,53,482	14,61,976
1,540	1,23,191	30,938	1,880	1,36,966	82,495	2,46,949	1,78,24,363	30,02,187
360	47,389	15,333	2,294	3,32,752	1,98,448	52,574	70,86,055	19,56,812
88	23,401	10,781	1,395	3,50,448	2,01,616	13,961	33,92,582	12,16,421
33	11,406	3,967	840	2,87,190	1,65,445	6,021	20,58,014	7,76,706
33	15,254	5,943	651	2,91,777	1,68,608	3,838	17,17,420	7,17,060
70	49,785	23,431	611	4,40,196	2,34,379	2,446	16,92,588	6,87,043
45	71,428	27,435	1,575	2,11,86,426	59,75,002	2,649	2,36,38,001	67,95,329
4,151	**4,00,998**	**1,24,369**	**15,146**	**2,31,45,495**	**70,95,171**	**8,58,212**	**7,31,17,961**	**1,66,65,441**

Source.—(1) Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi.

(2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment year, 1989-90.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

कर उत्पन्न गटानुसार, कर मागणी व करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न/

(1990-91

उत्पन्न गटानुसार विवरण (रु. हजार) Range of Income Returns (Rs. ooo)	व्यक्ती / Individual			अविभक्त हिंदू कुटुंब / H. U. F.			संस्था / Firm		
	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. ooo)	आयकर Tax payable
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
TL—20 ..	99,521	19,17,793	37,105	4,630	86,071	1,023	5,987	98,025	1,805
20—50 ..	4,24,614	1,35,09,251	14,52,716	12,805	3,24,119	12,719	22,838	8,43,704	37,057
50—100 ..	1,56,837	1,11,01,693	23,75,654	17,072	11,21,447	2,22,954	88,779	60,23,079	4,51,761
100—200 ..	35,478	47,20,763	15,06,835	2,673	3,42,325	1,14,790	15,711	21,72,681	2,58,653
200—300 ..	8,812	21,28,427	8,73,174	305	73,385	30,798	4,352	10,56,675	1,79,667
300—400 ..	2,954	10,11,588	4,30,424	616	1,99,515	87,589	1,976	6,84,559	1,35,921
400—500 ..	1,944	8,65,055	3,98,895	407	1,87,070	87,497	1,047	4,69,278	98,219
500—1,000 ..	923	6,19,475	2,95,796	74	56,439	27,547	907	6,21,275	1,39,471
1,000 आणि अधिक and above ..	469	8,35,390	4,15,464	8	12,876	6,585	639	17,30,034	4,38,394
एकूण/Total ...	7,31,552	3,67,09,435	77,86,063	38,590	24,03,247	5,91,502	1,42,236	1,36,99,310	17,40,948

सत्यमेव जयते

आधार.- (१) आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली/
(२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष, १९९०-९१/

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.9 (B)

Number of Returns, Income Returned Tax payable by Status and Returned Income Range

इतर / Others			व्यापारी संस्था / Company			एकूण सर्व / Total (All Status)		
विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable	विवरणांची संख्या Number of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000)	आयकर Tax payable
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
245	4,580	43	3,754	33,081	19,177	1,14,137	21,39,550	59,153
1,885	58,872	6,955	2,696	96,236	55,536	4,64,838	1,48,32,182	15,64,983
1,647	1,31,750	33,087	2,011	1,46,509	88,242	2,66,346	1,85,24,478	31,71,698
385	50,679	16,397	2,455	3,56,105	2,12,375	56,702	76,42,553	21,09,050
94	24,996	11,515	1,492	3,74,816	2,15,635	15,055	36,58,299	13,10,789
36	12,442	4,327	898	3,07,019	1,76,868	6,480	22,15,123	8,35,129
35	16,178	6,302	696	3,11,945	1,80,262	4,129	18,49,526	7,71,175
75	53,341	25,104	653	4,70,454	25,048	2,632	18,20,984	5,12,966
48	76,189	29,263	1,702	2,18,94,791	61,74,774	2,866	2,45,49,280	70,64,480
4,450	**4,29,027**	**1,32,993**	**16,357**	**2,39,90,956**	**71,47,917**	**9,33,185**	**7,72,31,975**	**1,73,99,423**

Source.—(1) Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi.
(2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment year, 1990-91.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.10 (A)

उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणाची संख्या, एकूण उत्पन्न, एकूण कर

Number of Returns, Gross Income and Gross Tax, by Source of Income

(1989-90)

(रुपये / Rs. 000)

अनुक्रमांक Serial No.	उत्पन्नाचे साधन	विवरणांची संख्या No. of Returns	एकूण उत्पन्न Gross Income	एकूण कर Gross Tax	Source of Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1.	वेतन	2,68,139	1,30,68,031	23,57,077	Salary
2.	कर्ज रोख्यावरील व्याज	34,593	1,23,42,579	13,73,904	Interest on Securities
3.	घराची मालमत्ता	1,02,552	8,96,981	3,22,609	House Property
4.	धंदा/पेशा				Bussiness/Profession
	A. आर. एफ. मधील नफ्यातील हिस्सा ..	2,16,443	1,30,13,033	30,13,414	Share in profits of R. F.
	B. यु. आर. एफ./एओपी/बीओआय नफ्यातील हिस्सा.	3,468	1,40,991	26,772	Share in profits of URF/AOP/BOI
	C. स्वतःचा धंदा/पेशा	4,04,071	3,99,29,502	1,15,75,847	Own Business/Profession
	D. इतर	1,076	45,700	8,543	Others
5.	भांडवलातील नफा–				Capital Gains—
	A. अल्प मुदत	14,054	5,78,263	2,63,108	Short Term
	B. दिर्घ मुदत-जमीन व इमारती ..	26,205	7,48,253	2,64,472	Long term-land and Building
6.	इतर साधने–				Other Sources—
	A. लाभांश	79,782	34,91,469	16,62,718	Dividends
	B. व्याज	2,13,608	40,32,759	8,70,555	Interest
	C. अवर्गीकृत	55,432	11,60,210	33,560	Unclassified
	एकूण	**8,58,212**	**8,94,47,771**	**2,17,72,579**	**Grand Total**

आधार.–आयकर संचालनालय, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली, (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष, १९८९-९०.

Source.—Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi. (2) Publication of All India Income Tax Statistics assessment year, 1989-90.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.10 (B)

उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणाची संख्या, एकूण उत्पन्न, एकूण कर

Number of Returns, Gross Income and Gross Tax, by Source of Income

(1990-91)

(रुपये / Rs. 000)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	उत्पन्नाचे साधन (2)	विवरणांची संख्या No. of Returns (3)	एकूण उत्पन्न Gross Income (4)	एकूण कर Gross Tax (5)	Source of Income (2)
1.	वेतन	2,91,563	1,52,09,623	27,05,343	Salary
2.	कर्ज रोख्यावरील व्याज	37,360	1,33,29,828	14,83,798	Interest on Securities
3.	घरावी मालमत्ता	1,10,756	12,78,738	4,19,073	House Property
4.	धंदा/पेशा				Bussiness/Profession
	A. आर. एफ. मधील नफ्यातील हिस्सा ..	2,33,758	1,40,54,099	32,54,480	Share in profits of R. F.
	B. यु. आर. एफ./एओपी/बीओआय नफ्यातील हिस्सा. ..	3,745	1,52,252	28,910	Share in profits of URF/AOP/BOI
	C. स्वतःचा धंदा/पेशा	4,36,396	4,41,23,794	1,28,30,624	Own Business/Profession
	D. इतर	1,184	50,286	9,400	Others
5.	भांडवलातील नफा–				Capital Gains—
	A. अल्प मुदत	15,178	6,24,510	2,84,150	Short Term
	B. दिर्घ मुदत-जमीन व इमारती ..	26,313	12,51,336	4,09,427	Long term-fand and Building
6.	इतर साधने–				Other Sources—
	A. लाभांश	79,890	34,96,195	16,64,968	Dividends
	B. व्याज	2,13,716	12,24,797	1,85,384	Interest
	C. अवर्गीकृत	59,866	12,53,015	36,244	Unclassified
	एकूण	**9,33,185**	**9,60,48,473**	**2,33,11,801**	**Grand Total**

Note.—The total number of returns shown under each source of Income is the net number of returns.

आधार.—आयकर संचालनालय, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली, (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष, १९९०-९१.

Source.—Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi, (2) Publication of All India Income Tax Statistics assessment year, 1990-91.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.11 (A)

कपात/सूटच्या प्रकारानुसार कपात/सूट किंवा सवलत

Deductions/Rebates and Relief by Nature of Deduction/Rebate

(1989-90)

(रुपये हजारात / Rs. in Thousands)

अनुक्रमांक Serial No.	तुटीचा प्रकार	विभाग Section	विवरणाची संख्या Number of returns	सूट व सवलतीची रक्कम Amount of deductions claimed	करामध्ये सवलत Tax relief	Nature of deductions
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	मागील तोटा/भत्ता	..	7,343	25,41,604	13,27,143	B/F Losses/Allowances set off
	प्रकरण–६ (अ) नवीन बचाती भरपाई					**Deductions claimed under Chapter—VI (A)**
1.	एल. आय. पी., भविष्य निर्वाह निधी, राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे, युनीट ट्रस्ट ऑफ इंडिया, इतर.	80 C ..	4,96,700	49,31,377	8,06,238	L. I. P., P. F., N. S. C., U. T. I., etc.
2.	नवीन भागांची गुंतवणूक	80 CC ..	36,688	1,77,031	37,508	Investment new share
3.	राष्ट्रीय बचत योजना	..	..	..	..	National Savings Scheme
4.	देणग्या	80 G ..	31,190	5,25,944	1,35,237	Donations
5.	दिलेले भाडे	80 GG ..	3,862	26,012	2,616	Rent paid
6.	वैयक्तिक नफा (मागासलेले क्षेत्र) ..	80 HH ..	1,492	1,45,561	66,872	Individual Profits (Backword area).
7.	एस. एस. आय. वैयक्तिक नफा ..	80 HHA ..	626	21,813	8,507	S. S. I. Individual Profits
8.	बाहेरील योजनेचा नफा	80 HHB ..	..	..	..	Profits Foreign Projects
9.	निर्यातीची उलाढाल	80 HHC ..	1,184	12,71,100	3,98,844	Export turnover
10.	वैयक्तिक नफा	80 I ..	3,616	7,18,013	3,93,462	Individual Profits
11.	लाभांश, व्याज, इत्यादी	80 L ..	2,45,313	12,46,464	2,53,255	Dividends, interest, etc.
12.	अंतर्गत महामंडळाचा लाभांश ..	80 M ..	1,937	11,14,877	6,12,073	Inter Corpn. Dividends
13.	भारतीय भाषेमुळे नफा	80 QQA ..	976	25,080	3,429	Profits Indian Languages
14.	परदेशी कामामुळे नफा	80 R ..	688	2,564	549	Foreign Remun. Profn, etc.
15.	परदेशी सेवामुळे नफा	80 RRA ..	1,131	6,733	1,931	Foreign Remun. Services
16.	शारीरिक विकलांगता	80 U ..	1,023	3,506	723	Physical Disability
17.	इतर			25,07,782	8,19,128	Others
	एकूण ..			**1,63,29,810**	**51,07,138**	**Total**

आधार.– (१) आयकर संचालनालय, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली.
(२) निर्धारण वर्ष, १९८९-९०.

Source.— (1) Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi.
(2) Publications of All India Income Tax Statistics Assessment Year, 1989-90.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.11 (B)

कपात/सूटच्या प्रकारानुसार कपात/सूट किंवा सवलत

Deductions/Rebates and Relief by Nature of Deduction/Rebate

(1990-91)

(रुपये हजारात / Rs. in Thousands)

अनुक्रमांक Serial No.	तुटीचा प्रकार	विभाग Section	विवरणाची संख्या Number of returns	सूट व सवलतीची रक्कम Amount of deductions claimed	करामध्ये सवलत Tax relief	Nature of deductions
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	मागील तोटा/भत्ता	..	8,150	31,53,241	15,19,641	B/F Losses/Allowances set off
	प्रकरण–६ (अ) नवीन बचाती भरपाई					**Deductions claimed under Chapter—VI (A)**
1.	एल. आय. पी., भविष्य निर्वाह निधी, राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे, युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडिया, इतर	80 C ..	5,46,370	56,06,782	9,23,836	L. I. P., P. F., N. S. C., U. T. I., etc.
2.	नवीन भागांची गुंतवणूक	80 CC ..	40,356	1,95,072	41,725	Investment New Share
3.	राष्ट्रीय बचत योजना	80 CCA ..	73,928	12,14,914	2,78,871	National Savings Scheme
4.	देणग्या	80 G ..	34,309	5,93,310	1,51,130	Donations
5.	दिलेले भाडे	80 GG ..	4,170	29,038	2,900	Rent paid
6.	वैयक्तिक नफा (मागासलेले क्षेत्र) ..	80 HH ..	1,581	1,61,973	75,679	Individual Profits (Backword area).
7.	एस. एस. आय. वैयक्तिक नफा ..	80 HHA ..	669	24,485	9,673	S. S. I. Individual Profits
8.	निर्यातीची उलाढाल	80 HHC ..	1,337	14,58,078	4,57,514	Export turnover
9.	वैयक्तिक नफा	80 I ..	3,977	8,18,012	4,48,891	Individual Profits
10.	लाभांश, व्याज, इत्यादी	80 L ..	2,69,844	14,13,453	2,80,508	Dividends, Interest, etc.
11.	अंतर्गत महामंडळाचा लाभांश ..	80 M ..	2,136	12,61,624	6,84,275	Inter Corpn. Dividends
12.	भारतीय भाषेमुळे नफा	80 QQA ..	1,082	28,738	3,903	Profits Indian Languages
13.	परदेशी कामामुळे नफा	80 R ..	682	2,941	630	Foreign Remun. Profn, etc.
14.	परदेशी सेवामुळे नफा	80 RRA ..	1,187	7,257	2,092	Foreign Remun. Services
15.	शारीरिक विकलांगता	80 U ..	1,075	3,904	353	Physical Disability
16.	इतर	..	..	28,43,676	9,89,622	Others
	एकूण ..			**1,88,16,498**	**58,71,243**	**Total**

आधार.– (१) आयकर संचालनालय, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली.

Source.— (1) Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.12

राज्यातील अल्पबचत योजना / Small Savings Scheme in the State

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

वर्ष Year	पोस्टमार्फत बचत Post Office Savings Bank Deposits		संचयी मुदती ठेव (ठेव-चालू मालिका) Cumulative Time Deposit (Current Series Deposits)		पोस्ट कार्यालय आवर्ती ठेव Post Office Recuring Deposits		पोस्ट कार्यालय मुदती ठेव Post Office Time Deposits		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (७ वी) National Savings Certificate (VII) (Current Series Certificate)	
	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1989-90	317.88	26.52	15.54	(—)8.76	256.30	25.38	44.28	(—)236.04	38.37	(—)310.56
1990-91	311.95	(—)5.68	13.37	(—) 13.59	310.02	106.33	50.03	(—) 283.85		(—)389.48

वर्ष Year	सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी योजना (पोस्ट व बँक) Public Provident Fund Scheme (Post + Bank)		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (आठ) National Savings Certificate (VIII) (Current Series Cert.)		इंदिरा विकास पत्र Indira Vikas Patra		राष्ट्रीय बचत योजना National Savings Scheme		मासिक प्राप्ती योजना Monthly Income Scheme		किसान विकास पत्र Kisan Vikas Patra		एकूण Total	
	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net
(1)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1989-90	259.70	229.02	285.83	285.82	..	..	..	..	..	..	..	..	1,217.90	11.38
1990-91	415.02	350.41	281.79	281.75	..	..	..	..	..	..	..	..	1,382.18	45.89

आधार.—संचालक, अल्पबचत, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Small Savings, Government of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.13

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र / Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

	महसुलाची शीर्षे (1)	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90 (2)	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91 (3)	Heads of Revenue (1)
	(ए) कर महसुल—			(A) Tax Revenue—
	(ए) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर—			(a) Taxes on Income & Expenditure—
0021	निगम करांव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर ..	42,328	33,751	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022	कृषि उत्पन्नावरील कर	7	1	Taxes on Agricultural Income
0028	उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर	16,808	19,070	Other Taxes on Income & Expenditure
	एकूण–(ए)	**59,143**	**52,822**	**Total (a)**
	(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर–			**(b) Taxes on Property & Capital Transaction-**
0029	जमीन महसूल	7,929	6,164	Land Revenue
0030	मुद्रांक व नोंदणी फी	25,599	28,639	Stamps & Registration Fees
0031	संपदा शुल्क	..	..	Estate Duty
0035	शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील कर ..	5	8	Taxes on Immovable Property other than Agricultural land.
	एकूण–(बी) ..	**33,533**	**34,811**	**Total (b)**
	(सी) विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील कर—			**(c) Taxes on Commodities & Services—**
0039	राज्य उत्पादन शुल्क	45,648	54,231	State Excise
0040	विक्रीकर	2,74,527	3,17,442	Sales Tax
0041	वाहनांवरील कर	19,108	20,432	Taxes on Vehicles
0042	मालावरील व उतारूंवरील कर	11,876	20,186	Taxes on Goods & Passengers
0043	विजेवरील कर व शुल्क	21,785	27,750	Taxes & Duties on Electricity
0045	विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क ..	16,784	18,047	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
1603	राज्यांच्या संघ उत्पादन शुल्कातील हिस्सा ..	52,949	65,235	State's Share of Union Excise Duties.
	एकूण–(सी)	**4,42,677**	**5,23,323**	**Total (c)**
	एकूण–(ए)	**5,35,353**	**6,10,956**	**Total (A)**
	(बी) करांव्यतिरिक्त महसूल—			**(B) Non-Tax Revenue—**
	(ए) इतर आर्थिक सेवा			(a) Other Fiscal Services
0047	इतर आर्थिक सेवा	1	3	Other Fiscal Services
	एकूण–(ए)	**1**	**3**	**Total (a)**
	(बी) व्याजाच्या जमा रक्कमा, लाभांश व नफा—			**(b) Interest Receipts, Dividents & Profits-**
0049	व्याजाच्या जमा रक्कमा	55,417	65,853	Interest Receipts
0050	लाभांश व नफा	714	875	Dividents & Profits
	एकूण–(बी)	**56,131**	**66,728**	**Total (b)**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.13—*Contd.*

	(1)	(2)	(3)	(1)
	(सी) करांव्यतिरिक्त इतर महसूल—			**(C) Other Non-Tax Revenue—**
	(एक) सर्वसाधारण सेवा—			(i) General Services—
0051	लोकसेवा आयोग	16	16	Public Services Commission
0055	पोलीस	1,967	2,555	Police
0056	तुरूंग	657	522	Jails
0057	पुरवठा व विनियोग	..	1	Supplies & Disposal
0058	लेखनसामग्री व मुद्रण	947	1231	Stationery & Printing
0059	सार्वजनिक बांधकामे	2,694	3,018	Public Works
0070	इतर प्रशासकीय सेवा	3,311	3,039	Other Administrative Services
0071	निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा	934	1,421	Contribution & Recoveries towards Pension & other Retirement Benefits
0075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	9,484	17,116	Miscellaneous General Services
	एकूण—(एक)	**20,010**	**28,919**	**Total (i)**
	(दोन) सामाजिक सेवा—			(ii) Social Services
0202	शिक्षण, क्रिडा, कला व संस्कृती	1,850	1,926	Education, Sports, Art & Culture
0210	वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	3,210	3,011	Medical & Public Health
0211	कुटुंबकल्याण	93	62	Family Welfare
0215	पाणीपुरवठा व स्वच्छता	490	135	Water-Supply & Sanitation
0216	गृहनिर्माण	664	485	Housing
0217	नगरविकास	857	857	Urban Development
0220	माहिती व प्रसिद्धी	74	66	Information & Publicity
0230	कामगार व सेवायोजन	556	770	Labour & Employment
0235	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	1,232	1,306	Social Security & Welfare
0250	इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	186	171	Other Social & Community Services
	एकूण—(दोन)	**9,212**	**8,789**	**Total (ii)**
	(तीन) आर्थिक सेवा—			(iii) Ecomonic Services
0401	पीकसंवर्धन	786	813	Crop Husbandry
0403	पशुसंवर्धन	373	324	Animal Husbandry
0404	दुग्धशाळा विकास	35,768	43,022	Diary Development
0405	मत्स्यव्यवसाय	75	86	Fisheries
0406	वनीकरण व वन्यजीवन	14,257	15,695	Forestry & Wild Life
0407	लागवड	..	..	Plantation
0408	अन्न साठवणूक व पोषण	117	182	Food Storage & Nutrition
0425	सहकार	1,666	2,116	Co-operation
0435	इतर कृषिसंबंधी कार्यक्रम	134	52	Other Agricultural Programme
0506	जमीन सुधारणा	4	8	Land Reforms
0515	इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	1,074	864	Other Rural Development Programme
0551	डोंगराळ प्रदेश	3	4	Hill Areas
0575	इतर विशेष क्षेत्रिय कार्यक्रम	1	..	Other Special Areas Programme
0701	मोठे व मध्यम पाटबंधारे	2,759	1,817	Major & Medium Irrigation
0702	लघु पाटबंधारे	766	611	Minor Irrigation
0801	वीज	10,656	5,185	Power
0810	उर्जेची अपारंपारिक साधने	3	..	Non-Conventional Sources of Energy
0851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	39	144	Village & Small Industry
0852	उद्योग	74	52	Industry
0853	अलोह खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	2,434	3,304	Non-Ferrous, Mining & Metalurgical Industry

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.13—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(1)
0854	इतर उद्योग	5	2	Other Industries
1001	भारतीय रेल्वे	1	..	Indian Railways
1051	बंदरे व दीपगृहे	81	93	Ports and Light Houses
1054	रस्ते व पूल	162	209	Roads and Bridges
1425	इतर वैज्ञानिक संशोधन	..	..	Other Scientific Research
1452	पर्यटन	10	10	Tourism
1475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	419	388	Other General Economic Services
	एकूण–(तीन)	**71,667**	**74,981**	**Total (iii)**
	एकूण–(सी)	**1,00,889**	**1,12,689**	**Total (c)**
	(डी) सहायक अनुदाने व अंशदाने—			**(d) Grants-in-aid and Contributions**
1601	केंद्र सरकारकडून सहाय्यक अनुदाने	60,491	79,526	Grants-in-aid from Central Government
	एकूण–(डी)	**60,491**	**79,526**	**Total (d)**
	एकूण–(बी)	**2,17,512**	**2,58,946**	**Total (B)**
	एकूण–महसूली जमा	**7,52,865**	**8,69,902**	**Total—Revenue Receipts**

आधार.– महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९९१-९२ व १९९२-९३.

Source.— Maharashtra State Budget Publications, 1991-92 and 1992-93.

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.14

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरण पत्र / Statement of Revenue Expenditure of Maharashtra State

(रुपये लाखात / Rs. in lakh

	खर्चाची शीर्षे (1)	प्रत्यक्ष Actuals 1989-90 (2)	प्रत्यक्ष Actuals 1990-91 (3)	Heads of Expenditure (1)
	(ए) सर्वसाधारण सेवा—			**(A) General Services—**
	(ए) राज्याची अंगे--			(a) Organs of State—
2011	संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधानमंडळे	573	764	Parliament/State/Union Territory Legislature:
2012	राष्ट्रपती/उप-राष्ट्रपती/राज्यपाल/संघ राज्यक्षेत्रांचे प्रशासक	99	119	President/Vice-President/Administrative o Union Territories.
2013	मंत्रिपरिषद	326	281	Council of Ministers
2014	न्यायदान	4,847	5,459	Administration of Justice
2015	निवडणुका	3,139	770	Elections
	एकूण-(ए)	**8,984**	**7,393**	**Total (a)**
	(बी) आर्थिक सेवा—			**(b) Fiscal Services—**
	(एक) उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली	15,952	19,864	(i) Collection of Taxes on Income & Expenditun
2020	**एकूण-(एक) .. ..**	**15,952**	**19,864**	**Total (i)**
	(दोन) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील करांची वसुली--			(ii) Collection of Taxes on Property & Capita Transaction—
2029	जमीन महसूल	5,881	6,482	Land Revenue
2030	मुद्रांक व नोंदणी	895	10,42	Stamps & Registration
	एकूण-(दोन)	**6,776**	**7,524**	**Total (ii)**
	(तीन) विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील करांची वसुली--			(iii) Collection of Taxes on Commodities Services—
2039	राज्य उत्पादन शुल्क	768	836	State Excise
2040	विक्री कर	26,003	18,285	Sales Tax
2041	वाहनांवरील कर	12,667	13,546	Taxes on Vehicles
2045	विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क ..	7,232	9,149	Other Taxes & Duties on Commodities Services.
	एकूण-(तीन)	**46,670**	**41,816**	**Total (iii)**
	(चार) इतर आर्थिक सेवा--			(iv) Other Fiscal Services—
2047	इतर आर्थिक सेवा	810	1,375	Other Fiscal Services
	एकूण-(चार)	**810**	**1,375**	**Total (iv)**
	एकूण-(बी)	**70,208**	**70,579**	**Total (b)**
	(सी) व्याज प्रदान व ऋणसेवा—			**(C) Interest Payment & Servicing of Debt.-**
2048	ऋण कमी करणे किंवा ऋण प्रतिबंधन यांसाठी विनियोजन.	24,059	31,370	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debt.
2049	व्याज प्रदान	75,663	88,076	Interest Payment
	एकूण-(सी)	**99,722**	**1,19,446**	**Total (c)**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.14—*Contd.*

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

	(1)	(2)	(3)	(1)
	(डी) प्रशासकीय सेवा–			(d) Administrative Services—
2051	लोकसेवा आयोग	212	229	Public Service Commission
2052	सचिवालय सर्वसाधारण सेवा	1,615	1,678	Secretariate General Services
2053	जिल्हा प्रशासन	17,409	19,401	District Administration
2054	कोषागार व लेखा प्रशासन	1,474	1,566	Treasury & Account Administration
2055	पोलीस	37,775	42,248	Police
2056	तुरुंग	1,523	1,957	Jails
2057	पुरवठा व विनियोग	28	29	Supply & Disposals
2058	लेखन सामग्री व मुद्रण	3,234	3,061	Stationary & Printing
2059	सार्वजनिक बांधकामे	5,664	11,686	Public Works
2070	इतर प्रशासनिक सेवा	1,653	1,824	Other Administrative Services
	एकूण— (डी)	**70,587**	**83,679**	**Total (d)**
	(इ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा–			(e) Pensions & Misc. General Services—
2071	निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ	23,011	28,226	Pensions & other Retirement Benefits
2075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	5,285	4,441	Miscellaneous General Services
	एकूण—(इ)	**28,296**	**32,667**	**Total (e)**
	एकूण—(ए)	**2,77,797**	**3,13,764**	**Total (A)**
	(बी) सामाजिक सेवा–			(B) Social Services—
	(ए) शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती–			(a) Education, Sports, Art & Culture
2202	सर्वसाधारण शिक्षण	1,46,885	1,59,198	General Education
2203	तंत्र शिक्षण	5,972	7,287	Technical Education
2204	क्रिडा व युवक सेवा	2,045	1,716	Sports & Youth Services
2205	कला व संस्कृती	968	1,222	Art & Culture
	एकूण—(ए)	**1,55,870**	**1,69,423**	**Total (a)**
	(बी) आरोग्य व कुटुंबकल्याण–			(b) Health & Family Welfare—
2210	वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	37,964	41,295	Medical & Public Health
2211	कुटुंबकल्याण	5,908	6,447	Family Welfare
	एकूण—(बी)	**43,872**	**47,742**	**Total (b)**
	(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व नगरविकास–			(c) Water-supply, Sanitation, Housing & Urban Development—
2215	पाणीपुरवठा व स्वच्छता	17,209	20,688	Water-supply & Sanitation
2216	गृहनिर्माण	13,993	9,675	Housing
2217	नगरविकास	9,826	8,401	Urban Development
	एकूण—(सी)	**41,028**	**38,764**	**Total (c)**
	(डी) माहिती व प्रसिद्धी–			(d) Information & Publicity—
2220	माहिती व प्रसिद्धी	1,249	1,060	Information & Publicity
	एकूण—(डी)	**1,249**	**1,060**	**Total (d)**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.14—*Contd.*

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

	(1)	(2)	(3)	(1)
	(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण–			(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes—
2225	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण	12,493	13,908	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes.
	एकूण— (इ) ..	**12,493**	**13,908**	**Total (e)**
	(एफ) कामगार व सेवायोजन–			(f) Labour & Labour Employment—
2230	कामगार व सेवायोजन	5,422	5,812	Labour & Labour Employment
	एकूण— (एफ) ..	**5,422**	**5,812**	**Total (f)**
	(जी) समाज कल्याण आणि पोषण–			(d) Social Welfare & Nutrition—
2235	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण..	9,680	10,386	Social Security & Welfare
2236	पोषण आहार	1,783	2,269	Nutrition
2245	नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य ..	8,705	12,073	Relief on Account of Natural Calamities
	एकूण— (जी) ..	**20,168**	**24,728**	**Total (g)**
	(एच) इतर–			(h) Others—
2251	सचिवालय सामाजिक सेवा	471	628	Secretariate Social Services
2252	इतर सामाजिक सेवा	145	314	Other Social Services
	एकूण— (एच) ..	**616**	**942**	**Total (h)**
	एकूण— (बी) ..	**2,80,718**	**3,02,379**	**Total (B)**
	(सी) आर्थिक सेवा–			(C) Economic Services—
	(अ) कृषि व संलग्न कार्यक्रम–			(a) Agriculture & Allied Activities
2401	पीक संवर्धन	11,959	10,645	Crop Husbandry
2402	मृद व जलसंधारण	4,013	4,321	Soil & Water Conservation
2403	पशु संवर्धन	5,244	5,262	Animal Husbandry
2404	दुग्धशाळा विकास	43,234	47,610	Dairy Development
2405	मत्स्य व्यवसाय	680	711	Fisheries
2406	वनीकरण व वन्यजीवन	11,933	14,673	Forestry & Wild life
2408	अन्न, साठवण व वखार	2,393	2,482	Food, Storage & Warehousing
2415	कृषिविषयक संशोधन व शिक्षण	5,406	6,244	Agricultural Research & Education
2425	सहकार	4,502	24,328	Co-operation
	एकूण— (ए) ..	**89,364**	**1,16,276**	**Total (a)**
	(बी) ग्राम विकास–			(b) Rural Development—
2501	ग्रामविकासासाठी विशेष कार्यक्रम	4,768	4,448	Special Programme for Rural Development
2505	ग्रामीण रोजगार	4,709	18,511	Rural Employment
2506	जमीन सुधारणा	1	0	Land Reforms
2515	इतर ग्राम विकास कार्यक्रम	5,145	2,892	Other Rural Development Programme
	एकूण— (बी) ..	**14,623**	**25,851**	**Total (b)**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.14—*Contd.*

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

	(1)	(2)	(3)	(1)
	(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम–			(c) Special Areas Programmes—
2551	डोंगराळ प्रदेश	1,386	1,341	Hill Areas
	एकूण— (सी)	**1,386**	**1,341**	**Total (c)**
	(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण–			(d) Irrigation & Flood Control—
2701	मोठे व मध्यम पाटबंधारे	43,895	50,939	Major & Midium Irrigation
2702	लहान पाटबंधारे	7,255	9,499	Minor Irrigation
2705	लाभक्षेत्र विकास	3,612	3,538	Command Areas Development
2711	पूर नियंत्रण	174	198	Flood Control
	एकूण— (डी)	**54,936**	**64,174**	**Total (d)**
	(इ) ऊर्जा–			(e) Energy—
2801	वीज	30,132	7,314	Power
2810	ऊर्जेची अपारंपरिक साधने	2,563	1,424	Non-Conventional Sources of Energy
	एकूण— (इ)	**32,695**	**8,738**	**Total (e)**
	(एफ) उद्योग व खनिजे–			(f) Industry & Minerals—
2851	ग्रामोद्योग व लघु उद्योग	3,355	3,325	Village & Small Industries
2852	उद्योग	5,335	4,219	Industries
2853	अलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	285	293	Non-Ferrous Mining & Metallurgical Industries
	एकूण— (एफ)	**8,975**	**7,837**	**Total (f)**
	(जी) वाहतूक–			(g) Transport—
3001	भारतीय रेल्वे धोरणनिश्चिती, संचालन, संशोधन व इतर संकीर्ण संघटना.	1	0	Indian Railways Policy formation, Direction, Research & Miscellaneous Organisations
3051	बंदरे व दीपगृहे	404	449	Ports & Light Houses
3053	नागरी विमान चालन	77	72	Civil Aviation
3054	मार्ग व पूल	392	637	Road & Bridges
3055	मार्ग परिवहन	1,049	240	Road Transport
3056	अंतर्देशीय जल परिवहन	3	3	Inland Water Transport
	एकूण— (जी)	**1,926**	**1,401**	**Total (g)**
	(आय) विज्ञान तंत्रशास्त्र व पर्यावरण–			(i) Science Technology & Environment—
3425	इतर वैज्ञानिक संशोधन	41	47	Other Scientific Research
3435	पारिस्थितिकी व पर्यावरण	267	175	Ecology & Environment
	एकूण— (आय)	**308**	**222**	**Total (i)**

तक्ता क्रमांक/Table No. 28.14—*Contd.*

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

	(1)	(2)	(3)	(1)
	(जे) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा–			(j) General Economic Services—
3451	सचिवालय–आर्थिक सेवा	1,230	1,238	Secretariate-Economic Services
3452	पर्यटन	255	315	Tourism
3454	जनगणना सर्वेक्षण व सांख्यिकी	23,272	28,363	Census Survey & Statistics
3456	नागरी पुरवठा	7	5	Civil Supplies
3475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	219	266	Other General Economic Services
	एकूण— (जे) ..	**24,983**	**30,187**	**Total (j)**
	एकूण— (सी) ..	**2,29,196**	**2,56,027**	**Total (C)**
	(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने–			(D) Grants-in-aid & Contributions
3604	स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे.	2,544	3,197	Compensation & Assignment to Local Bodies & Panchayati Institutions.
3606	साहाय्यकारी साहित्य व साधनसामग्री	0	0	Aid Material & Equipment
	एकूण— (डी) ..	**2,544**	**3,197**	**Total (D)**
	एकूण— महसुली लेखांवरील खर्च ..	**7,90,255**	**8,75,367**	**Total—Expenditure on Revenue Account**

आधार.– महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९९१-९२ व १९९२-९३.

Source.— Maharashtra State Budget Publications, 1991-92 and 1992-93.

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.15

महसुली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च / Receipts & Expenditure on Revenue & Capital Accounts

(रुपये कोटीत /Rs. in crore)

बाब (1)	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90 (2)	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91 (3)	Item (1)
1. **महसुली लेख्यावरील जमा**			**(I) Receipts on Revenue Account**
(ए) कर महसूल			(A) Tax Revenue
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करातील राज्याचा हिस्सा	952.77	989.86	(a) Share in Centrally Collected Taxes
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर	4,400.76	5,119.70	(b) Taxes Collected by State
एकूण कर महसूल-(ए) = (अ + ब) ..	5,353.53	6,109.56	Total Tax Revenue (A) = (a + b)
(बी) करांव्यतिरिक्त महसूल	2,175.12	2,589.46	(B) Non-Tax Revenue
एकूण (एक) महसूली लेख्यावरील जमा-(ए + बी) ..	7,528.65	8,699.02	Total—(I) Receipts on Revenue Account (A + B)
2. **भांडवली लेख्यावरील जमा***	**2,425.11**	**2,300.07**	**(II) Receipts on Capital Account***
एकूण जमा-(एक + दोन) = डी	**9,953.76**	**10,999.89**	Total Receipts (I + II) = D
3. **महसुली लेख्यावरील खर्च**			**(III) Expenditure on Revenue Account**
(अ) विकास खर्च	5,671.67	6,241.36	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	1,233.66	1,317.85	(b) Non-Development Expenditure
(के) ऋण सेवा	997.22	1,194.46	(c) Debt. Services
एकूण (तीन) महसूली लेख्यावरील खर्च ..	7,902.55	8,753.67	Total (III) Expenditure on Revenue Account
4. **भांडवली खर्च**			**(IV) Capital Disbursements**
(ए) महसूली लेख्याबाहेरील भांडवली खर्च			(A) Capital Expenditure outside the Revenue Account.
(अ) विकास खर्च	992.38	963.49	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	16.81	0.45	(b) Non-Development Expenditure
एकूण-(ए)	1,009.19	963.94	Total (A)
(बी) कर्जे व ऋण विभागावरील खर्च	825.87	1,054.65	(B) Disbursements on Loan & Debt. Section
एकूण-(चार) भांडवली खर्च (ए + बी) ..	1,835.06	2,018.59	Total (IV) Capital Disbursements (A + B)
एकूण खर्च (तीन + चार) = इ	**9,737.61**	**10,772.26**	Total Expenditure (III + IV) = E
5. **एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (-) = (डी – ई)** ..	**216.15**	**226.83**	**(V) Overall Surplus (+) or Deficit (—) = (D — E)**

* यात राज्य शासनाचे ऋण, केंद्र शासनाकडून कर्जे व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा (वसुली), सरकारी लेख्यावरील निव्वळ जमा [रोख शिल्लक गुंतवणुक लेखा (निव्वळ) वगळून], आंतर राज्यीय तडजोड (निव्वळ), आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ) आणि आकस्मिकता निधी (निव्वळ) याचा समावेश आहे.

*Includes Internal Debt. of the State Government, Loans & Advances from the Central Government, Repayment of Loans & Advances to the State Government and net receipts on the Public Account [excluding Cash Balance Investment Account (Net)], net receipts on Inter-State Settlement, net receipts on Account of Appropriation to the Contingency Fund & Contingency Fund.

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९९१-९२ व १९९२-९३.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1991-92 and 1992-93.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

प्रशासकीय विभागाचे उत्पन्न व खर्च सेवा/

खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90 (2)	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91 (3)	Expenditure (1)
१. वस्तू व सेवा यांवरील खर्च	**1,969.14**	**2,088.80**	**1. Consumption Expenditure**
१.१. सेवकांची भरपाई–			1.1. Compensation of employees
(अ) वेतन व मजुरी	1,223.58	1,281.54	(a) Wages & Salaries
(ब) निवृत्ती वेतन	192.88	228.31	(b) Pensions
१.२. वस्तू व सेवा यावरील निव्वळ खर्च			1.2. Net purchase of goods & Services
(अ) खरेदी	634.46	732.20	(a) Purchase
(ब) वजा–विक्री	81.78	153.25	(b) Less Sales
२. व्याज प्रदान	738.64	854.38	**2. Interest paid**
३. अर्थसहाय्य	443.47	748.31	**3. Subsidy**
३.१. सर्वसाधारण अर्थसहाय्य	443.47	218.42	3.1. General. Subsidy
३.२. इम्प्युटेड इरिगेशन सबसिडी	0.00	529.89	3.2. Imputed Irrigation Subsidy
४. हस्तांतरित महसूली रकमा	2,204.01	2,560.95	**4. Current tranfers**
४.१. अनुदाने–			4.1. Grants to
(अ) स्थानिक संस्थास	1,129.10	1,170.00	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थास	0.00	0.00	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थास	767.99	934.99	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	139.79	279.25	(d) Others
४.२. इतर चालू हस्तांतरित रकमा	167.13	176.71	4.2 Other current transfers
५. बचत	**978.57**	**1,577.12**	**5. Savings**
६. एकूण	**6,333.83**	**7,829.56**	**6. Total**

सत्यमेव जयते

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16

Income & Outlay Account of Administrative Department

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

जमा (4)		प्रत्यक्ष Actuals 1989-90 (5)	प्रत्यक्ष Actuals 1990-91 (6)		Receipt (4)
७.	उद्योजकता व मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	267.83	712.99	7.	**Income from enterpreneurship & property**
७.१.	नफा	—435.56	—39.66	7.1.	Profits
७.२.	सरकारी मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न		0.00	7.2.	Income from property
७.२.१.	निव्वळ व्याज जमा–			7.2.1.	Net Interest receipts
	(अ) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून	155.41	69.84		(a) State electricity board
	(ब) वाणिज्यिक उपक्रमाकडून	338.64	397.87		(b) Departmental enterprises
	(क) इतरांकडून	42.06	164.90		(c) Others
७.२.२.	इतर मालमत्तेपासून जमा			7.2.2.	Other property receipts
	(अ) गुंतवणूकीपासूनचे उत्पन्न	7.14	8.75		(a) Income from investments
	(ब) मालमत्तेपासूनचे इतर उत्पन्न	160.14	111.29		(b) Other income from property
८.	प्रत्यक्ष कर	701.61	655.24	8.	**Direct taxes**
८.१.	जमीन महसूल	37.05	49.84	8.1.	Land revenue
८.२.	निगमकरान्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर	423.28	337.51	8.2.	Taxes on income other than Corporation tax
८.३.	संपदा शुल्क	0.00	0.00	8.3.	Estate duty
८.४.	व्यवसाय, व्यापार, आजिविका व रोजगार यांवरील कर ..	168.08	190.70	8.4.	Taxes on Professions, trades, callings & employments.
८.५.	इतर प्रत्यक्ष कर	73.20	77.19	8.5.	Other direct taxes
९.	अप्रत्यक्ष कर	4,592.81	5,423.33	9.	**Indirect taxes**
९.१.	राज्य उत्पादन शुल्क	456.48	542.31	9.1.	State excise duties
९.२.	विक्री कर	2745.28	3,174.42	9.2.	Sales tax
९.३.	मुद्रांक व नोंदणी फी	241.34	267.28	9.3.	Stamps & registration fees
९.४.	वाहनांवरील कर	191.08	204.32	9.4.	Taxes on vehicles
९.५.	मालावरील व उतारूंवरील कर	118.76	201.86	9.5.	Taxes on goods & passengers
९.६.	विद्युत शुल्क	217.85	277.50	9.6.	Electricity duties
९.७.	करमणूक कर	66.84	71.40	9.7.	Entertainment tax
९.८.	केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा	529.49	652.35	9.8.	Share of union excise duties
९.९.	इतर अप्रत्यक्ष कर	25.69	31.89	9.9.	Other indirect taxes
१०.	संकीर्ण जमा	166.14	242.56	10.	**Miscellaneous receipts**
११.	केंद्र सरकारकडून महसुली अनुदाने, इतर राज्यांकडून अंशदाने इत्यादी.	605.44	795.44	11.	**Revenue grants from Central Government, contribution from other States etc.**
१२.	एकूण	6,333.83	7,829.56	12.	**Total**

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा/

खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals 1989-90 (2)	प्रत्यक्ष Actuals 1990-91 (3)	Expenditure (1)
१. सेवकांची भरपाई	246.31	289.73	**1. Compensation of employees**
(ए) वेतन व मजुरी	215.35	246.14	(a) Wages & salaries
(बी) निवृत्ती वेतने	30.96	43.59	(b) Pensions
२. वस्तू व सेवा यांवरील खर्च	462.64	466.26	2. Purchase of goods & services
३. परिरक्षण	48.27	47.46	3. Maintenance
४. व्याज	338.13	397.15	4. Interest
५. भाडे	4.93	4.52	5. Rent
६. वजा–इनप्युटेड इरिगेशन सबसिडी	0.00	529.89	6. Less : inputed irr. subsidy @
७. घसारा	0.00	0.00	7. Consumption of fixed capital
८. नफा	–435.56	–39.66	8. Profits@
९. एकूण	664.72	635.57	**9. Total**
@ यात्री विभागणी खालीलप्रमाणे आहे :–			@ The break-up is as follows :—
(ए) एकूण खर्च	1,100.28	675.23	**(A) Expenditure—**
(१) पाटबंधारे योजना	465.78	550.54	(1) Irrigation schemes
(२) वजा–इनप्युटेड इरिगेशन सबसिडी	0.00	529.89	(2) Less—Imputed Irrigation subsidy
(३) इतर उपक्रम	634.50	654.58	(3) Other enterprises
(बी) नफा	–435.56	–39.66	**(B) Profits**
(ए) पाटबंधारे योजना*	–433.76	0.00	(a) Irrigation schemes*
(बी) इतर उपक्रम	–1.80	–39.66	(b) Other enterprise
एकूण (ए + बी)	664.72	635.57	**Total (A + B)**

राष्ट्रीय लेखा पद्धतीमध्ये सिंचनातील तोटा अर्थसहाय्य मानण्यात येतो / *In SNA, irrigation losses are treated as subsidy.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.17

Production Account of Departmental Enterprises

(रुपये करोड़ में / Rs. in Crore)

	जमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91		Receipts
	(4)	(5)	(6)		(4)
१०.	बिक्री	664.72	635.57	10.	Sales
११.	कुल	664.72	635.57	11.	Total
	जमा–	664.72	635.57		Receipts—
	(ए) पाटबंधारे योजना	32.02	20.65		(a) Irrigation schemes
	(बी) इतर उपक्रम	632.70	614.92		(b) Other enterprises
	कुल	664.72	635.57		Total

सत्यमेव जयते

खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90 (2)	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91 (3)	Expenditure (1)
१. साठ्यांतील बदल	**65.62**	**51.25**	**1. Changes in Stocks**
१.१ राज्य प्रशासन	(—)6.79	(—)12.50	1.1 Government administration
१.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	72.41	63.75	1.2 Departmental enterprises
२. एकूण स्थिर भांडवली निर्मिती	**1,241.85**	**1,289.57**	**2. Gross fixed capital formation**
२.१ राज्य प्रशासन (नवीन)*			2.1 Government administration (new)*
(ए) इमारती व बांधकामे	582.15	646.91	(a) Buildings & construction
(बी) यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	60.75	55.40	(b) Machinery & equipment
२.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम			2.2 Departmental enterprises
(ए) इमारती व बांधकामे	581.46	567.86	(a) Buildings & construction
(बी) यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	17.49	19.40	(b) Machinery & equipment
३. भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	**(—)27.68**	**2.67**	**3. Net purchase of physical assets**
३.१ जुनी मालमत्ता	0.00	0.00	3.1 Second-hand assets
३.२ जमीन			3.2 Land
(ए) राज्य प्रशासन	(—)27.68	2.67	(a) Government administration
(बी) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	0.00	0.00	(b) Departmental enterprises
४. हस्तांतरित भांडवली रकमा	**421.16**	**509.91**	**4. Capital transfers**
४.१ भांडवली अनुदाने			4.1 Capital grants
(ए) स्थानिक संस्थांस	242.35	281.81	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थांस	0.85	0.75	(b) Co-operative
(सी) शैक्षणिक संस्थांस	2.43	3.19	(c) Educational institutions
(डी) इतरांस	122.71	190.25	(d) Others
४.२ जमीनदार आणि जहागिरदार यांना नुकसान भरपाई	2.49	1.31	4.2 Compensation to landowners & jagirdars
४.३ इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	50.33	32.60	4.3 Other capital transfers
५. एकूण	**1,700.95**	**1,853.40**	**5. Total**

* यात नवीकरण व पुनःस्थापना यांवर केलेल्या तरतुदीचा समावेश आहे. / *Includes provision for renewals & replacements.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.18

Capital Finance Account of General Government

(रुपये कोटीत / Rs. In Crore)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91	Receipts
(4)	(5)	(6)	(4)
६. बचत	978.57	1,577.12	6. Savings
७. घसारा	..	..	7. Consumption of fixed capital
८. हस्तांतरित भांडवली रक्कमा			8. Capital transfers
(ए) केंद्र सरकार व इत राज्यांकडून	0.00	0.00	(a) From union & other State Government
(बी) भांडवली लेखावरील इतर जमा	0.58	1.30	(b) Other receipts on capital account
९. घेतलेली निव्वळ कर्जे	288.28	370.41	9. Net borrowings
१०. इतर दायित्वे			10. Other liabilities
१०.१ अर्थसंकल्पाव्यतिरिक्त जमा	524.90	–6.53	10.1 Extra Budgetary receipts
१०.२ वजा–वित्तिय संपत्तीतील निव्वळ खरेदी ..	(—)91.38	(—)88.90	10.2 Less : Net purchases of financial assets
११. एकूण	1,700.95	1,853.40	11. Total

सत्यमेव जयते

संवितरित रकमा		प्रत्यक्ष Actuals 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals 1990-91		Disbursement
(1)		(2)	(3)		(1)
१.	एकूण भांडवल निर्मिती	1,307.47	1,340.82	1.	**Gross capital formation**
१.१.	राज्य प्रशासन			1.1.	Government administration
१.१.१.	इमारती व बांधकामे			1.1.1.	Bulding & construction
	(ए) नव निर्मितीचा खर्च	556.59	616.12		(a) New outlays
	(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	25.56	30.79		(b) Renewals & replacement
१.१.२.	यंत्रसामग्री व साधनसामग्री			1.1.2.	Machinery & equipment
	(ए) नव निर्मितीचा खर्च	60.61	55.29		(a) New outlays
	(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	0.14	0.11		(b) Renewals & replacement
१.१.३.	साठ्यातील निव्वळ वाढ	(—)6.79	(—)12.50	1.1.3.	Net increase in stocks
१.२.	शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम			1.2.	Departmental commercial undertakings
१.२.१.	इमारती व बांधकामे			1.2.1.	Building & construction
	(ए) नव निर्मितीचा खर्च	569.23	553.03		(a) New outlays
	(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	12.23	14.83		(b) Renewals & replacement
१.२.२.	यंत्रसामग्री व साधनसामग्री			1.2.2.	Machinery & equipment
	(ए) नव निर्मितीचा खर्च	17.49	19.40		(a) New outlays
	(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	0.00	0.00		(b) Renewals & replacement
१.२.३.	साठ्यातील निव्वळ वाढ	72.41	63.75	1.2.3.	Net increase in stocks
२.	हस्तांतरित भांडवली रकमा	393.48	512.58	2.	**Capital transfers**
२.१.	भांडवली अनुदाने			2.1.	Capital grants to
	(ए) स्थानिक संस्थांस	242.35	281.81		(a) Local bodies
	(बी) सहकारी संस्थांस	0.85	0.75		(b) Co-operative
	(सी) शैक्षणिक संस्थांस	2.43	3.19		(c) Educational institutions
	(डी) इतरांस	122.71	190.25		(d) Others
२.२.	जमीनदार व जहागिरदार यांना नुकसान भरपाई	2.49	1.31	2.2.	Compensation to land owners & jagirdars
२.३.	इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	50.33	32.60	2.3.	Other capital transfers
२.४.	भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	(—)27.68	2.67	2.4.	Net purchase of physical assets
३.	एकूण	1,700.95	1,853.40	3.	**Total**

सत्यमेव जयते

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.19

Transaction in Goods, Services & Transfers—Capital Account of Govt. ADM. & Dept. Comm. Undertakings

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91	Receipts
(4)	(5)	(6)	(4)
४. एकूण बचत	*978.57*	*1,577.12*	**4. Gross savings**
४.१. राज्य प्रशासनाच्या महसुली लेख्यातील बचत ..	978.57	1,577.12	4.1. Savings on current account of Government Administration.
४.२. शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमातील घसाऱ्यासाठी तरतूद ..	0.00	0.00	4.2. Depreciation provision of departmental commercial undertaking.
५. भांडवली स्वरूपाच्या इतर रक्कमा	0.58	1.30	**5. Other receipts of capital nature**
६. शिल्लक : वस्तू सेवा व हस्तांतरित रक्कमांच्या सर्व व्यवहारातील तूट.	721.80	274.98	**6. Balance : deficit on all transaction in goods & services.**
७. एकूण	1,700.95	1,853.40	**7. Total**

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था /

तक्ता क्रमांक /

शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा /

जावक	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91	Outgoings
(1)	(2)	(3)	(1)
१. भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक	91.38	88.90	1. Investment in shares
(ए) शासकीय उपक्रमांत	35.87	43.49	(a) Of Government concerns
(बी) इतर उपक्रमांत	55.51	45.41	(b) Of others
२. कर्जे व आगाऊ रक्कमा	536.28	714.31	2. Loans and advances
२.१. भांडवल निर्मितीसाठी–			2.1. For capital formation to—
(ए) स्थानिक संस्थांस	5.98	44.85	(a) Local Bodies
(बी) सहकारी संस्थांस	8.86	9.62	(b) Co-operatives
(सी) राज्य वीज मंडळास	276.67	457.39	(c) State Electricity Board
(डी) इतरांस	51.11	63.89	(d) Others
२.२. चालू वापरासाठी–			2.2. For current consumption to—
(ए) स्थानिक संस्थांस	14.63	46.38	(a) Local Bodies
(बी) सहकारी संस्थांस	33.11	30.57	(b) Co-operatives
(सी) राज्य वीज मंडळास	16.16	17.10	(c) State Electricity Board
(डी) इतरांस	129.76	44.51	(d) Others
३. एकूण	627.66	803.21	3. Total

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/

जावक	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91	Outgoings
(1)	(2)	(3)	(1)
१. सरकारी ऋणांची परतफेड	289.58	340.34	1. Repayment of public debt.
१.१. राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	41.98	59.50	1.1. Internal debt. of the State Government
१.२. केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रक्कमा	247.60	280.84	1.2. Loans and advances from the Central Government.
२. शिल्लक : वित्तीय दायित्वातील वाढ	1,178.65	1,023.31	2. Balance : Net increase in financial liabilities.
३. एकूण	1,468.23	1,363.65	3. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.20

Changes in Financial Assets : Capital Account of Government Administration and Departmental *Commercial Undertakings*

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

आवक (4)	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90 (5)	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91 (6)	Incomings (4)
४. कर्जे व आगाऊ रकमा यांची परतफेड	47.59	112.02	4. Repayment of loans and advances by
(ए) स्थानिक संस्थांकडून	23.53	21.90	(a) Local Bodies
(बी) सहकारी संस्थांकडून	25.42	31.20	(b) Co-operatives
(सी) राज्य वीज मंडळाकडून	(—)21.22	37.77	(c) State Electricity Board
(डी) इतरांकडून	19.86	21.15	(d) Others
५. शिल्लक : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ	580.07	691.19	5. Balance : Net increase in financial assets
६. एकूण	627.66	803.21	6. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28,21

Changing in Financial Liabilities : Capital Account of Government Administration and Departmental Commercial Undertakings

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

आवक (4)	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90 (5)	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91 (6)	Incomings (4)
४. सरकारी कर्ज	1,233.51	1,562.32	4. Public debt.
४.१. राज्य शासनाचे देशांतर्गत कर्ज	138.63	266.29	4.1. Internal debt. of the State Government
४.२. केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	1,094.88	1,296.03	4.2 Loans and advances from the Central Government.
५. आंतर राज्यीय तडजोड (निव्वळ)	0.99	(—)1.08	5. Inter-State settlement (net)
६. अल्पबचत, भविष्य निर्वाह निधी इत्यादी (निव्वळ) ..	191.63	163.62	6. Small Savings, Provident Fund etc. (net)
७. रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ)	(—)339.36	(—)169.70	7. Cash balance investment account (net)
८. इतर कर्ज (निव्वळ)	381.46	(—)191.51	8. Other debts (net)
९. एकूण	1468.23	1,363.65	9. Total

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

रोख रक्कमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा/

जावक	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91	Outgoings
(1)	(2)	(3)	(1)
१. वस्तू व सेवा यांच्या सर्व व्यवहारातील तूट (लेखा ३ ए ची संतुलन करणारी बाब)	721.80	274.98	1. Deficit on all transactions in goods and services (Balancing item in Accounts 3 A).
२. वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ (लेखा ३ बी ची संतुलन करणारी बाब)	580.07	691.19	2. Net increase in financial assets (Balancing item in Account 3-B)
३. रोख शिलकीतील वाढ	0.00	57.14	3. Increase in cash balance
४. एकूण	1,301.87	1,023.31	4. Total

सत्यमेव जयते

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.22

Cash and Capital Reconciliation Account of Government Administration and Departmental Commercial Undertakings

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

आवक	प्रत्यक्ष Actuals, 1989-90	प्रत्यक्ष Actuals, 1990-91	Incomings
(4)	(5)	(6)	(4)
५. वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ (लेखा ३-सी ची संतुलन करणारी बाब)	1,178.65	1,023.31	5. Net increase in financial Liabilities (Balancing item in Account 3-C)
६. रोख शिलकीतील घट	123.22	0.00	6. Decrease in cash balance
७. एकूण	1,301.87	1,023.31	7. Total

सत्यमेव जयते

सत्यमेव जयते

२९. किंमती आणि निर्देशांक

२९.१. या विभागात शेतीमाल, इतर आवश्यक वस्तू, सोने व चांदी यांच्या किंमती, अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचा निर्देशांक, कामगार, शेतमजूर व अश्रमिक कर्मचारी यांचेकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक, नागरी व ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचे निर्देशांक यासंबंधी माहिती दिली आहे.

२९.२. भारत सरकारचे आर्थिक सल्लागार यांच्या कार्यालयातर्फे प्रसिद्ध होणाऱ्या "अपेंडिक्स टु इन्डेक्स नंबर ऑफ होलसेल प्राईसेस इन इंडिया " सुधारित मालिका, ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याच्या पद्धतीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, प्रसिद्ध करीत असलेल्या लेबर गॅझेट ह्या प्रकाशनाच्या डिसेंबर १९६५ च्या अंकात मुंबई व सोलापूर केंद्रांसाठी तयार करावयाच्या नवीन निर्देशांकांच्या व्याप्ती व पद्धतीबाबतची सविस्तर माहिती दिली आहे; तर जळगांव व नागपूर केंद्रांसाठी ती माहिती जानेवारी १९६६ च्या अंकात दिली आहे. पुणे केंद्रासंबंधीची माहिती ऑगस्ट १९६५ च्या अंकात व नांदेड व औरंगाबाद केंद्रांविषयीची माहिती मार्च १९६६ च्या अंकात दिली आहे. " इंडियन लेबर जर्नल, खंड पाच, अंक ११ " ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याची पद्धत व त्याची व्याप्ती ह्याबद्दल सविस्तर माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना श्रमिकेतर कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक तयार करते. त्यासाठी १९६० हे पायाभूत वर्ष घेतले आहे. महाराष्ट्रात बृहन्मुंबई, पुणे व नागपूर ह्या केंद्रांसाठी निर्देशांक तयार केले आहेत. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने प्रसिद्ध केलेल्या " मंथली ॲबस्ट्रॅक्ट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स " ह्या प्रकाशनाच्या ऑगस्ट १९६६ च्या अंकात निर्देशांक तयार करावयाची पद्धत व व्याप्ती ह्यासंबंधी स्पष्टीकरण दिले आहे. " महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी त्रैमासिक पत्रिका " ह्या प्रकाशनाच्या ऑक्टोबर-डिसेंबर १९७९ च्या अंकात निर्देशांक काढण्याची पद्धत प्रसिद्ध केली आहे.

29. PRICES AND INDICES

29.1. Information on prices of agricultural and other commodities gold and silver, All-India wholesale price index number, consumer price index numbers for workers, agricultural labour and non-manual employees and retail price index numbers for urban and rural Maharashtra is given in this section.

29.2. The details of the method of construction of the index is given in the " Appendix to index number of wholesale prices in India " revised series, issued by the office of the Economic Adviser to the Government of India. The details, regarding the scope and method of compilation of the new index for Bombay and Solapur are given in December 1965 issue, for Jalgaon and Nagpur in January 1966 issue, for Pune in August 1965 issue and for Nanded and Aurangabad in March 1966 issue, of the Labour Gazette issued by the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra. The details of the method of construction and scope of the index is given in Indian Labour Journal, Vol. V, No. II. Consumer price index number for non-manual employees is compiled by the Central Statistical Organisation. The year 1960 is adopted as base. For Maharashtra, index is worked out for Greater Bombay, Pune and Nagpur centres. The method and scope of the index is explained in ' Monthly Abstract of Statistics. August 1966 ' published by the Central Statistical Organisation. The methodology has been published in the ' October-December 1979 issue ' of the Maharashtra Quarterly Bulletin of Economics and Statistics.

सत्यमेव जयते

२९. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1 (A)

मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तुंच्या घाऊक किंमती

Wholesale Prices of Certain Agricultural and Other Essential Commodities at Bombay Market (1989-90)

(प्रती क्विंटल महिना अखेरच्या किंमती रुपयांत)
(Month end prices in Rs. per quintal)

वस्तू	जात	एप्रिल April 1989	मे May 1989	जून June 1989	जुलै July 1989	ऑगस्ट August 1989	सप्टेंबर Sept. 1989	ऑक्टोबर Oct 1989	नोव्हेंबर Nov. 1989	डिसेंबर Dec. 1989	जानेवारी Jan. 1990	फेब्रुवारी Feb. 1990	मार्च March 1990	Variety	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
बाजरी	खानदेश नं. १/२	300.00	325.00	325.00	310.00	350.00	350.00	240.00	240.00	240.00	240.00	240.00	240.00	Khandesh No. 1/2	Bajri
कडधान्ये :															**Pulses :**
उडीद ..	खानदेश ..	800.00	800.00	825.00	860.00	860.00	860.00	875.00	825.00	825.00	825.00	825.00	825.00	Khandesh	Udid
मूग ..	हिरवा/चमकी ..	850.00	900.00	850.00	900.00	950.00	900.00	850.00	800.00	800.00	800.00	800.00	800.00	Green	Moong
	चिनाई ..	1,050.00	1,050.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	950.00	950.00	950.00	950.00	950.00	Chinai	
मसूर ..	जाडी ..	700.00	725.00	725.00	750.00	750.00	750.00	775.00	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00	Bold	Masur
तूर ..	पांढरी ..	900.00	800.00	800.00	850.00	950.00	875.00	900.00	850.00	825.00	825.00	825.00	825.00	White	Tur
राजिमा ..		850.00	900.00	900.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	875.00	900.00	900.00		Rajima
हरभरा ..	पिवळा ..	925.00	775.00	775.00	850.00	850.00	900.00	900.00	825.00	750.00	750.00	750.00	750.00	Yellow	Gram
चवळी ..	पांढरी ..	650.00	650.00	650.00	650.00	650.00	650.00	675.00	675.00	650.00	650.00	650.00	650.00	White	Chavali
															Dals :
हरभरा डाळ ..		1,050.00	950.00	950.00	950.00	950.00	950.00	900.00	950.00	875.00	875.00	850.00	850.00		Gram dal
तूर डाळ ..		1,050.00	1,150.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,160.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00		Turdal
तेलबिया :															**Oil seeds :**
शेंगदाणा ..	जाडी ..	816.00	821.52	836.64	870.00	915.00	940.00	930.00	930.00	920.00	950.00	985.00	980.00	Bold	Groundnut
एरंडी ..	जाडी ..	579.00	619.00	679.00	675.00	709.00	745.00	644.00	634.00	614.00	594.00	595.00	599.00	Bold	Castor seed
जवस ..	जाडी ..	800.00	775.00	760.00	760.00	800.00	800.00	800.00	800.00	800.00	810.00	820.00	820.00	Bold	Linseed
तेले :															**Oils :**
शेंगदाणा तेल ..	तयार ..	2,084.00	2,127.00	2,181.50	2,368.50	2,304.00	2,510.00	2,400.00	2,150.00	2,195.00	2,440.00	2,472.50	2,510.00	Ready	Groundnut oil
एरंडेल तेल ..	बाजारी ..	1,385.00	1,380.00	1,580.00	1,605.00	1,700.00	1,590.00	1,650.00	1,650.00	1,470.00	1,420.00	1,430.00	1,450.00	Commercial	Castor oil
जवस तेल ..	कच्चे ..	1,670.00	1,600.00	1,530.00	1,660.00	1,800.00	1,700.00	1,650.00	1,800.00	1,690.00	1,810.00	1,880.00	1,880.00	Raw	Linseed oil
खोबरेल तेल ..	पांढरे ..	2,760.00	2,600.00	2,600.00	2,600.00	2,579.20	2,652.00	2,500.00	2,550.00	2,550.00	2,550.00	2,650.00	2,830.00	White	Copra oil
पेंड :															**Cakes :**
शेंगदाणा पेंड ..		255.00	270.00	250.00	260.00	290.00	285.00	250.00	310.00	310.00	335.00	350.00	280.00		Groundnut Cake
एरंडेल पेंड ..		135.00	135.00	135.00	1,35.00	135.00	132.50	130.00	130.00	127.50	125.00	125.00	125.00		Castor Cake

गूळ ..	कोल्हापूर नं. १..	750.00	900.00	900.00	900.00	900.00	840.00	840.00	750.00	650.00	700.00	750.00	750.00	Kolhapur No. 1	Gur
	कोल्हापूर नं. २..	700.00	750.00	750.00	740.00	850.00	760.00	760.00	700.00	600.00	600.00	700.00	700.00	Kolhapur No. 2	
साखर ..	एम-३० (खुली बाजारपेठ)	768.00	813.00	843.00	930.00	971.00	895.00	895.00	895.00	810.00	852.00	859.00	857.00	M-30 (Open Market)	Sugar
	एस-३० (खुली बाजारपेठ)	758.00	785.00	825.00	940.00	938.00	N. A.	895.00	895.00	802.00	833.00	849.00	847.00	S-30 (Open Market)	
दूध (१० लिटर)	म्हशीचे ..	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	Buffalo Milk (per 10 litre)	
लोणी ..	खानदेश ..	5,800.00	5,800.00	6,000.00	6,400.00	6,500.00	6,400.00	6,100.00	6,400.00	6,200.00	5,800.00	5,800.00	5,800.00	Khandesh	Butter
	बेलगावी ..	5,800.00	5,800.00	6,000.00	6,400.00	6,500.00	6,400.00	6,400.00	6,400.00	6,200.00	5,800.00	5,800.00	5,800.00	Belgaon	
मिरची ..	घाटी ..	2,800.00	2,700.00	N. A.	2,000.00	N. A.	N. A.	1,500.00	3,000.00	N. A.	1,300.00	1,400.00	1,300.00	Ghati	Chillies
	बेडगी ..	3,200.00	3,500.00	2,600.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	2,800.00	2,000.00	1,100.00	2,000.00	2,000.00	2,200.00	Byadgi	
	मद्रास ..	3,000.00	2,900.00	2,700.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	2,500.00	2,000.00	2,000.00	2,000.00	2,000.00	2,000.00	Madras	
	संकेश्वर ..	3,500.00	3,500.00	N. A.	N. A.	3,500.00	2,800.00	2,100.00	1,600.00	1,600.00	1,800.00	1,600.00	2,000.00	Sankeshwar	
हळद ..	राजापूरी ..	1,400.00	1,250.00	1,300.00	1,400.00	1,400.00	1,100.00	1,000.00	975.00	950.00	950.00	950.00	1,050.00	Rajapuri	Turmeric
आले ..	विरंजित ..	2,900.00	2,900.00	3,000.00	3,100.00	3,200.00	3,300.00	3,300.00	3,250.00	3,100.00	3,000.00	2,900.00	3,000.00	Bleached	Ginger
बटाटे (१० कि.)	फरुकाबाद/ तलेगांव नं. १ ..	18.00	18.00	23.00	28.00	28.00	22.00	14.00	22.00	16.00	17.00	20.00	25.00	Farukabad/ Talegaon No. 1	Potatoes (per 10 kg.)
	नाशिक/इंदोर/ तलेगांव नं. २	..	..	..	..	..	..	..	..	..	14.00	16.00	21.00	Nashik/Indor/ Talegaon No. 2	
कांदे (१० कि.)	फुरसुंगी नं. १ नाशिक	10.00	10.00	12.00	14.00	12.00	24.00	25.00	28.00	20.00	9.00	8.00	8.00	Fursungi No. 1, Nashik	Onions (per 10 kg.)
	फुरसुंगी नं. २ नाशिक	8.00	7.00	9.00	11.00	9.00	21.00	25.00	18.00	12.00	7.00	6.00	7.00	Fursunigi No. 2 Nashik	
केळी (किलो) ..	खानदेश ..	4.00	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Khandesh	Bananas (per kg.)
भाज्या (१० कि.)															**Vegetables** (per 10 kg.)
कोबी ..	कोबी ..	18.00	40.00	14.00	26.00	20.00	18.00	24.00	14.00	14.00	28.00	18.00	24.00		Cabbage
वांगी ..	..	12.00	16.00	16.00	28.00	24.00	18.00	32.00	16.00	22.00	28.00	32.00	26.00		Brinjals
गवार ..	..	44.00	32.00	44.00	32.00	36.00	32.00	52.00	36.00	60.00	64.00	60.00	62.00		Gawar
भेंडी ..	..	40.00	60.00	75.00	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.		Bhendi
कोंबड्या व बदके (दर डझनास) :															**Poultry** (per doz.)
कोंबड्या ..	..	360.00	384.00	384.00	384.00	384.00	432.00	432.00	432.00	432.00	432.00	432.00	420.00		Chicken
बदके ..	..	228.00	240.00	240.00	288.00	288.00	300.00	264.00	264.00	348.00	276.00	240.00	240.00		Full Fowls
अंडी															**Eggs.**
४०० नग ..	देशी ..	120.00	120.00	280.00	300.00	260.00	260.00	264.00	352.00	484.00	284.00	260.00	180.00	Deshi	400 No.
१०० नग ..	इंग्लीश ..	47.00	48.00	64.00	48.00	58.00	60.00	N. A.	N. A.	N. A.	62.00	53.00	53.00	English	100 No.
मटन (५० कि.)	मेंढी ..	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,450.00	1,450.00	1,450.00	1,450.00	1,450.00	1,450.00	1,450.00	1,450.00	1,450.00	Sheep	Mutton
	बकरा ..	1,450.00	1,450.00	1,450.00	15,00.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	Goat	(50 kg.)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
मासे ..	सरंगे (कोडीस) ..	352.00	440.00	660.00	660.00	600.00	484.00	N. A.	N. A.	N. A.	484.00	484.00	484.00	Pamfret (Per codi)	Fish
	हलवा/शिंगाडा (प्रत्येकी)	40.00	45.00	N. A.	N. A.	32.00	32.00	30.00	25.00	25.00	22.00	25.00	25.00	Halwa/Singada (each)	
खोबरे ..	वाटी ..	3,300.00	3,300.00	3,000.00	2,900.00	2,850.00	2,475.00	1,700.00	1,700.00	1,800.00	1,725.00	1,750.00	1,775.00	Milling	Copra
नारळ ..	हजारात कालिकत (जोडी १५०)	2,900.00	2,700.00	2,500.00	2,500.00	2,900.00	2,500.00	2,300.00	2,550.00	N. A.	2,700.00	3,300.00	3,300.00	Calicut Jodi (150)	Coconut (1000)
कापूस ..	संकरित-४ ..	2,236.00	2,207.00	2,144.00	2,144.00	2,179.00	2,179.00	2,120.00	2,123.00	2,137.00	2,165.00	2,165.00	2,053.00	Hybrid-4	Cotton
	जयधर-ए ..	1,673.00	1,547.00	1,503.00	1,504.00	1,772.00	1,659.00	1,595.00	1,547.00	N. A.	N. A.	N. A.	1,947.00	Jayadhar-A	
	लक्ष्मी-ए ..													Laxmi-A	
	दिग्वीजय-ए ..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Digvijaya-A	
	एम. सी. यू.-५-ए	3,381.00	3,234.00	3,037.00	2,037.00	3,037.00	2,868.00	1,587.00	3,093.00	3,037.00	3,037.00	2,896.00	2.770.00	MCU-5A	
	बंगाली देशी ..	1,561.00	1,547.00	1,603.00	1,603.00	1,673.00	1,659.00	..	..	..	1,322.00	1,185.00	1,097.00	Bengal Deshi	
	सी-१४७ ..													C-147	

टिप : N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.-पणन उपसंचालक, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1 (B)

मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तुंच्या घाऊक किंमती

Wholesale Prices of Certain Agricultural And Other Essential Commodities at Bombay Market (1990-91)

(प्रती क्विंटल महिना अखेरच्या किंमती रुपयांत)
(Month end prices in Rs. per quintal)

वस्तू	जात	एप्रिल Apnl 1990	मे May 1990	जून June 1990	जुलै July 1990	ऑगस्ट August 1990	सप्टेंबर Sept. 1990	ऑक्टोबर Oct 1990	नोव्हेंबर Nov. 1990	डिसेंबर Dec. 1990	जानेवारी Jan. 1991	फेब्रुवारी Feb. 1991	मार्च March 1991	Vanety	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
बाजरी ..	खानदेश नं. १/२	270.00	270.00	270.00	270.00	270.00	270.00	275.00	275.00	275.00	325.00	325.00	325.00	Khandesh No. 1/2	Bajri
कडधान्ये :															**Pulses :**
उडीद ..	खानदेश ..	825.00	825.00	800.00	825.00	825.00	825.00	850.00	875.00	875.00	800.00	825.00	825.00	Khandesh	Udid
मूग ..	हिरवा/चमकी ..	800.00	800.00	800.00	860.00	850.00	850.00	800.00	800.00	800.00	800.00	800.00	800.00	Green	Moong
	चिनाई ..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N. A.	950.00	950.00	950.00	Chinai	
मसूर ..	जाडी ..	750.00	750.00	750.00	775.00	750.00	750.00	775.00	800.00	800.00	900.00	900.00	850.00	Bold	Masur
तूर ..	पांढरी ..	850.00	850.00	825.00	800.00	800.00	800.00	880.00	875.00	875.00	900.00	900.00	875.00	White	Tur
राजिमा ..		900.00	900.00	875.00	N.A.	N.A.	N.A.	950.00	950.00	950.00	900.00	925.00	925.00		Rajima
हरभरा ..	पिवळा ..	750.00	750.00	800.00	810.00	810.00	810.00	900.00	925.00	900.00	900.00	850.00	750.00	Yellow	Gram
चवळी ..	पांढरी ..	650.00	675.00	675.00	675.00	675.00	675.00	950.00	950.00	975.00	700.00	675.00	650.00	White	Chavali
डाळी :															**Dals :**
हरभरा डाळ ..		850.00	850.00	850.00	875.00	875.00	900.00	925.00	925.00	925.00	900.00	900.00	980.00		Gram dal
तूर डाळ ..		1,150.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,150.00	1,200.00	1,200.00	1,300.00	1,300.00	1,350.00		Turdal
तेलबिया :															**Oil seeds :**
शेंगदाणा ..	जाडी ..	1,000.00	1,120.00	1,035.00	1,100.00	1,150.00	1,150.00	1,150.00	1,600.00	1,450.00	1,510.00	1,375.00	1,355.00	Bold	Groundnut
एरंडी ..	जाडी ..	604.00	612.00	594.00	669.00	815.00	849.00	426.00	534.00	549.00	574.00	560.00	557.00	Bold	Castor seed
जवस ..	जाडी ..	850.00	860.00	925.00	975.00	975.00	1,000.00	1,000.00	1,050.00	1,075.00	1,125.00	1,100.00	1,050.00	Bold	Linseed
तेले :															**Oils :**
शेंगदाणा तेल ..	तयार ..	2,530.00	2,740.00	2,850.00	3,070.00	3,085.70	3,170.00	3,030.00	3,165.00	3,450.00	3,710.00	3,400.50	3,540.00	Ready	Groundnut oil
एरंडेल तेल ..	बाजारी ..	1,440.00	1,490.00	1,520.00	1,570.00	1,460.00	1,250.00	1,320.00	1,300.00	1,330.00	1,420.00	1,320.00	1,340.00	Commercial	Castor oil
जवस तेल ..	कच्चे ..	1,996.00	2,040.00	2,550.00	2,530.00	2,460.00	2,600.00	2,850.00	2,850.00	3,150.00	3,230.00	3,350.00	2,600.00	Raw	Linseed oil
खोबरेल तेल ..	पांढरे ..	2,580.00	2,600.00	2,800.00	2,800.00	3,200.00	3,350.00	3,900.00	4,050.00	3,600.00	3,850.00	4,150.00	3,800.00	White	Copra oil
पेंड :															**Cakes :**
शेंगदाणा पेंड ..		390.00	385.00	395.00	390.00	360.00	320.00	365.00	410.00	410.00	400.00	350.00	370.00		Groundnut Cake
एरंडेल पेंड ..		125.00	132.00	135.00	135.00	135.00	135.00	170.00	135.00	130.00	125.00	122.50	120.00		Castor Cake

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
गूळ ..	कोल्हापूर नं. १..	750.00	800.00	850.00	950.00	950.00	950.00	750.00	750.00	750.00	760.00	760.00	750.00	Kolhapur No. 1	Gur
	कोल्हापूर नं. २..	700.00	728.00	750.00	900.00	825.00	800.00	650.00	650.00	650.00	680.00	680.00	650.00	Kolhapur No. 2	
साखर ..	एम-३० (खुली बाजारपेठ)	820.00	831.00	833.00	833.00	863.00	844.00	830.00	850.00	805.00	875.00	814.00	835.00	M-30 (Open Market)	Sugar
	एस-३० (खुली बाजारपेठ)	798.00	819.00	823.00	819.00	849.00	864.00	808.00	828.00	790.00	860.0	795.00	815.00	S-30 (Open Market)	
दूध (१० लिटर)	म्हशीचे ..	89.00	89.00	89.00	89.00	89.00	100.00	100.00	100.00	89.00	89.00	89.00	89.00	Buffalo Milk (per 10 litre)	
लोणी ..	खानदेश ..	6,200.00	6,200.00	6,400.00	6,400.00	6,800.00	6,800.00	6,800.00	7,000.00	7,000.00	7,000.00	7,000.00	7,100.00	Khandesh	Butter
	बेलगावी ..	6,200.00	6,200.00	6,400.00	6,400.00	6,800.00	6,800.00	6,800.00	7,000.00	7,000.00	7,000.00	7,000.00	7,100.00	Belgaon	
मिरची ..	घाटी ..	1,200.00	1,400.00	1,200.00	1,450.00	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,800.00	1,800.00	1,800.00	Ghati	Chillies
	बेडगी ..	2,500.00	2,500.00	2,500.00	2,700.00	2,500.00	2,800.00	2,800.00	2,800.00	2,700.00	2,700.00	2,700.00	2,800.00	Byadgi	
	मद्रास ..	2,100.00	1,200.00	2,200.00	2,200.00	2,100.00	2,300.00	2,200.00	2,200.00	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Madras	
	संकेश्वर ..	2,000.00	N. A.	2,000.00	2,500.00	N. A.	N. A.	1,600.00	1,500.00	1,600.00	1,860.00	1,800.00	1,900.00	Sankeshwar	
हळद ..	राजापूरी ..	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,500.00	1,400.00	1,500.00	1,200.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,400.00	Rajapuri	Turmeric
आले ..	विरंजित ..	3,200.00	3,600.00	3,600.00	3,600.00	3,200.00	3,000.00	3,300.00	3,400.00	3,800.00	3,400.00	3,000.00	3,300.00	Bleached	Ginger
बटाटे (१० कि.)	फरुकाबाद/ ..	22.00	27.00	28.00	24.00	24.00	19.00	35.00	50.00	38.00	28.00	22.00	22.00	Farukabad/ Military No. 1	Potatoes (per 10 kg.)
	नाशिक/इंदोर/ तलेगांव	N. A.	N. A.	N. A.	23.00	21.00	26.00	35.00	32.00	30.00	25.00	19.00	18.00	Nashik/Indor/ Talegaon Military No. 2	
कांदे (१० कि.)	फुरसुंगी नं. १ नाशिक	10.00	11.00	21.00	21.00	25.00	30.00	40.00	44.00	65.00	35.00	23.00	18.00	Fursungi No. 1, Nashik	Onions (per 10 kg.)
	फुरसुंगी नं. २ नाशिक	8.00	9.00	18.00	19.00	23.00	28.00	N. A.	N. A.	N. A.	28.00	20.00	14.00	Fursungi No. 2 Nashik.	
केळी (किलो) ..	खानदेश ..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Khandesh	Bananas (per kg.)
भाज्या (१० कि.)															**Vegetables** (per 10 kg.)
कोबी ..	कोबी ..	22.00	40.00	28.00	34.00	20.00	14.00	24.00	22.00	22.00	18.00	18.00	12.00		Cabbage
वांगी ..	..	20.00	16.00	16.00	24.00	32.00	14.00	30.00	24.00	24.00	32.00	40.00	24.00		Brinjals
गवार ..	..	28.00	40.00	24.00	44.00	64.00	32.00	44.00	60.00	52.00	64.00	60.00	72.00		Gawar
भेंडी ..	..	64.00	80.00	80.00	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.		Bhendi
कोंबड्या व बदके (दर डझनात) :															**Poultry** (per doz.)
कोंबड्या ..	..	432.00	432.00	432.00	432.00	432.00	408.00	456.00	480.00	432.00	432.00	456.00	480.00		Chicken
बदके ..	..	240.00	240.00	240.00	204.00	240.00	220.00	252.00	288.00	252.00	288.00	300.00	288.00		Full Fowls

अंडी																Eggs
४०० नग	..	देशी	..	180.00	180.00	260.00	320.00	320.00	320.00	282.00	420.00	417.00	248.00	260.00	320.00	Deshi	400 No.
१०० नग	..	इंग्लीश	..	48.00	62.00	68.00	62.00	60.00	63.00	N. A.	N. A.	N. A.	77.00	65.00	60.00	English	100 No.
मटन (५० कि.)		मेंढी	..	1,450.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	16.00	1,800.00	Sheep Mutton	(50 kg.)
		बकरा	..	1,500.00	1,600.00	1,600.00	1,600.00	1,600.00	1,600.00	1,600.00	1,600.00	1,600.00	1,600.00	1,700.00	1,900.00	Goat	
मासे	..	तरंगे (कोडीस)	..	484.00	484.00	580.00	550.00	550.00	575.00	485.00	484.00	710.00	601.00	N. A.	N. A.	Pamfret (Per codi)	Fish
		हलवा/शिंगाडा (प्रत्येकी)		25.00	25.00	30.00	30.00	30.00	35.00	25.00	30.00	30.00	18.00	141.00	N. A.	Halwa/Singada (each)	
खोबरे	..	वाटी		2,025.00	1,900.00	1,900.00	2,000.00	2,200.00	2,330.00	2,500.00	2,650.00	2,550.00	2,500.00	2,800.00	2,650.00	Milling	Copra
नारळ	..	हजारात कालिकत (जोडी १५०)		3,100.00	3,200.00	2,700.00	2,700.00	2,430.00	3,100.00	3,800.00	3,800.00	4,300.00	4,800.00	4,800.00	4,300.00	Calicut Jodi (150)	Coconut (1000)
कापूस	..	संकरित-४	..	1,997.00	1,997.00	2,011.00	2,065.00	2,065.00	2,065.00	2,150.00	2,376.00	2,432.00	2,432.00	2,571.00	2,695.00	Hybrid-4	Cotton
		जयधर-ए	..	1,490.00	1,490.00	1,504.00	1,504.00	1,490.00	1,440.00	1,547.00	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	2,193.00	Jayadhar-A	
		लक्ष्मी-ए	..													Laxmi-A	
		दिग्वीजय-ए	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Digvijaya-A	
		एम. सी. यू.-५-ए		2,671.00	2,671.00	2,699.00	2,699.00	2,750.00	2,671.00	2,700.00	3,037.00	3,065.00	N. A.	3,093.00	3,141.00	MCU-5A	
		बंगाली देशी	..	1,125.00	1,223.00	1,305.00	1,336.00	1,279.00	1,336.00	1,301.00	1,417.00	1,371.00	1,377.00	1,294.00	1,570.00	Bengal Deshi	
		सी-१४७	..													C-147	

टिप : N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.—पणन उपसंचालक, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Bombay.

29. किंमती आणि निर्देशांक/
तक्ता क्रमांक/
वस्तुंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचा निर्देशांक (नवीन मालिका)/

मासिक सरासरी/

गट व उपगट	भार Weight	आर्थिक वर्षाची सरासरी Financial year Average 1989-90	एप्रिल April 1989	मे May 1989	जून June 1989	जुलै July 1989	ऑगस्ट August 1989
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
(१) मूलभूत वस्तु	32.295	163.6	155.5	158.6	160.7	163.4	167.3
(अ) अन्न गट	17.386	179.3	170.2	176.2	180.4	184.4	188.7
(अ) अन्न धान्ये (१+२)	7.917	165.4	161.7	162.1	166.8	168.1	171.5
(१) धान्ये	6.824	159.0	157.7	156.9	160.5	162.1	164.7
(२) डाळी	1.093	205.7	187.0	194.6	206.1	205.2	214.2
(ब) भाजीपाला व फळे	4.089	170.6	158.5	168.2	180.2	190.7	199.8
(क) दुध	1.961	201.1	194.3	212.7	204.7	201.7	201.0
(ड) मांस, मासे व अंडी	1.783	178.3	165.1	168.9	173.1	181.1	182.2
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ ..	0.947	226.4	226.7	230.4	221.7	222.3	223.3
(फ) इतर अन्न पदार्थ	0.689	266.6	204.5	225.6	231.7	241.7	257.4
(ब) अन्नधान्येतर पदार्थ	10.081	166.0	157.4	156.9	156.4	157.6	162.3
(अ) तंतू	1.791	166.1	171.5	168.6	170.0	169.2	172.9
(ब) तेल बियाणे	3.861	151.4	136.8	139.7	139.3	141.5	149.7
(क) इतर अन्नधान्येतर पदार्थ ..	4.429	178.7	169.7	167.2	165.3	167.0	169.1
(क) खनिजे	4.828	102.3	98.8	98.8	99.0	99.8	100.4
(२) इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण	10.663	156.6	155.3	155.3	155.6	155.8	156.0
(अ) कोळसा (खाणीतील)	1.256	231.9	231.6	231.6	231.6	231.6	231.6
(ब) खनिज तेले	6.666	129.7	129.3	129.3	129.3	129.3	129.3
(क) विद्युत	2.741	187.7	183.5	183.4	184.8	185.7	186.2
(३) उत्पादित पक्का माल	57.042	168.6	160.6	162.3	163.2	165.2	168.4
(अ) अन्न पदार्थ	10.143	165.4	155.1	158.7	160.0	164.3	171.7
(ब) पेय द्रव्य, तंबाखु, तंबाखूचे पदार्थ.	2.149	208.0	186.8	195.1	196.4	202.2	202.3
(क) कापड	11.545	158.3	149.2	149.8	150.4	151.5	154.4
(ड) लाकूड, लाकडाच्या वस्तु	1.198	157.7	156.5	156.5	156.5	156.5	157.9
(इ) कागद, कागदाच्या वस्तु	1.988	208.7	193.1	200.3	203.3	210.7	210.8
(फ) चामडे, चामड्याच्या वस्तु	1.018	185.8	173.2	173.7	173.7	177.1	181.1
(ग) रबर व प्लॅस्टिकच्या वस्तु	1.592	159.5	156.4	156.4	156.5	158.5	159.1
(ह) रसायने व रासायनिक पदार्थ ..	7.355	140.1	137.2	137.3	137.2	137.4	138.7
(ई) अधातू खनिज पदार्थ	2.477	166.9	160.7	163.2	163.3	161.8	161.5
(ज) मूलभूत धातू, मिश्रधातू व धातूच्या वस्तु ..	7.632	205.6	197.9	199.4	201.1	203.0	206.4
(ख) यंत्रसामुग्री व यांत्रिक अवजारे ..	6.268	166.3	159.8	160.3	160.7	163.1	166.2
(ल) परिवहन सामुग्री व सुटे भाग ..	2.705	166.2	160.2	160.7	161.5	162.6	164.9
(म) उत्पादन करणारे इतर संकीर्ण उद्योग ..	0.972	117.2	116.4	116.4	116.4	116.5	117.4
सर्व वस्तु ..	**100.000**	**165.7**	**158.4**	**160.3**	**161.6**	**163.6**	**166.7**

आधार.—आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

PRICES AND INDICES

TABLE No. 29.2 (A)

All India Index Numbers of Wholesale Prices by Groups and Sub-groups of Commodities (New Series)

(1989-90)

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)

(Base year 1981-82=100)

Monthly Average

सप्टेंबर September 1989 (9)	ऑक्टोबर October 1989 (10)	नोव्हेंबर November 1989 (11)	डिसेंबर December 1989 (12)	जानेवारी January 1990 (13)	फेब्रुवारी February 1990 (14)	मार्च March 1990 (15)	Groups and Sub-Groups (1)
167.9	166.9	164.9	162.2	164.5	165.2	166.3	**(I) Primary Articles**
187.9	183.2	179.3	174.8	174.8	174.6	176.8	(A) Food Group
172.5	169.2	167.6	164.6	162.0	159.9	159.3	(a) Food grains (1+2)
164.1	161.2	160.5	158.2	156.2	153.8	152.0	(i) Cereals
224.7	219.1	212.2	204.4	198.3	198.0	204.8	(ii) Pulses
180.4	172.1	164.5	153.7	155.3	158.0	164.5	(b) Fruits & vegetables
204.7	204.2	201.7	197.5	194.3	194.6	202.2	(c) Milk
182.8	180.1	181.8	182.5	181.6	178.9	181.5	(d) Eggs, fish & Meat
234.8	229.6	219.3	223.1	226.4	222.9	235.3	(e) Condiments & Spices
310.2	295.0	275.8	266.5	294.6	308.2	286.9	(f) Other food articles
165.6	170.7	170.9	170.0	173.2	175.7	175.5	(B) Non food Articles
169.5	161.6	157.6	159.5	162.6	167.1	161.2	(a) Fibres
160.3	157.1	155.5	152.3	157.6	163.1	164.2	(b) Oil Seeds
168.7	186.3	189.6	189.7	191.0	190.2	191.3	(c) Other Non food articles
100.5	100.5	100.5	100.7	109.2	109.2	109.4	(C) Minerals
156.1	156.4	156.8	157.2	157.3	157.4	160.5	**(II) Fuel, Power, Light & Lubricants**
231.6	231.6	231.6	231.6	232.6	232.6	232.6	(a) Coal Mining
129.3	129.3	129.3	129.3	129.3	129.3	134.1	(b) Mineral oils
186.5	187.9	189 4	190.8	190.9	191.2	191.6	(c) Electricity
170.9	171.3	171.1	170 8	172.0	172.9	174.0	**(iii) Manufactured Products**
177.3	173.4	167.9	162.2	163.0	163.9	166.7	(a) Food Products
211.2	213.6	213.7	216.5	216.7	216.7	219.1	(b) Beverage, Tobacco, Tobacco Product
156.5	159.2	161.1	162.5	165.9	168.8	169.2	(c) Textiles
158.4	158.4	158.3	158.4	158.4	158.4	158.6	(d) wood & wood product
210.8	210.8	211.6	212.1	212.4	212.6	212.6	(c) paper & paper product
182.3	191.2	194.8	193.2	194.0	195.4	199.3	(f) Leather & leather product
159.3	159.5	160.5	161.4	161.6	161.6	162.1	(g) Rubber & plastic product
139.9	141.2	141.5	142.2	142.3	142.4	143.3	(h) Chemical & chemical product
165.6	166.8	168.9	170.9	172.4	172.7	175.8	(i) Non metallic Mineral product
208.0	208.3	208.3	208.2	208.7	209.0	209.3	(j) Basic Metal alloys & metal product
167.6	167.9	168.2	169.2	170.1	170.4	170.9	(k) Machinery & Machine tools
166.4	167.0	167.5	168 6	170.8	171.5	172.5	(l) Transports, Eqpt. & parts
117.7	117.7	117.7	118.0	117.2	117.4	117.8	(m) Misc. Manufacturing Industries
168.3	**168.3**	**167.5**	**166.6**	**168.0**	**168.8**	**170.1**	**All Commodities**

Source.—Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

29. किंमती आणि निर्देशांक/
तक्ता क्रमांक/
वस्तुंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचा निर्देशांक (नवीन मालिका)/

मासिक सरासरी/

गट व उपगट	भार Weight	आर्थिक वर्षाची सरासरी Financial year Average 1990-91	एप्रिल April 1990	मे May 1990	जून June 1990	जुलै July 1990	ऑगस्ट August 1990
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
(१) मूलभूत वस्तु	32.295	184.9	170.0	174.2	178.9	182.5	183.6
(अ) अन्न गट	17.386	200.6	182.1	189.4	194.8	198.9	199.1
(अ) अन्न धान्ये (१+२) .. .	7.917	179.2	162.2	165.8	168.4	174.9	175.6
(१) धान्ये	6.824	171.4	153.9	157.8	160.3	167.0	168.1
(२) डाळी	1.093	227.5	214.4	215.6	219.0	224.8	222.3
(ब) भाजीपाला व फळे	4.089	204.1	178.0	192.0	205.7	214.8	211.9
(क) दूध	1.961	209.2	200.0	206.4	208.4	205.3	209.1
(ड) मांस, मासे व अंडी	1.783	194.5	180.3	181.0	183.0	187.4	189.7
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ ..	0.947	284.6	250.7	272.3	277.5	273.9	278.6
(फ) इतर अन्न पदार्थ	0.689	301.5	295.1	306.4	310.1	289.8	281.1
(ब) अन्नधान्येतर पदार्थ	10.081	194.2	178.2	179.0	185.2	189.4	192.4
(अ) तंतू	1.791	174.4	163.2	163.8	170.2	170.4	175.6
(ब) तेल बियाणे	3.861	194.9	170.1	170.9	181.3	188.1	192.6
(क) इतर अन्नधान्येतर पदार्थ ..	4.429	201.6	191.4	192.3	194.7	198.1	199.1
(क) खनिजे	4.828	109.0	109.3	109.2	109.0	109.0	109.0
(२) इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण	10.663	175.8	165.6	165.6	165.9	166.3	167.1
(अ) कोळसा (खाणीतील)	1.256	232.6	232.6	232.6	232.6	232.6	232.6
(ब) खनिज तेले	6.666	154.7	141.8	141.8	141.7	141.9	141.8
(क) विद्युत	2.741	200.9	192.7	192.7	194.1	195.1	198.3
(३) उत्पादित पक्का माल	57.042	182.8	175.8	176.0	177.8	179.9	180.8
(अ) अन्न पदार्थ	10.143	181.7	170.2	168.8	174.5	180.0	181.1
(ब) पेय द्रव्य, तंबाखु, तंबाखूचे पदार्थ ..	2.149	242.2	231.9	237.7	237.8	243.2	243.1
(क) कापड	11.545	171.2	168.9	167.1	167.6	168.3	169.3
(ड) लाकूड, लाकडाच्या वस्तु	1.198	159.1	158.8	158.8	158.8	159.0	159.1
(इ) कागद, कागदाच्या वस्तु	1.988	222.4	213.0	215.8	216.5	216.5	216.6
(फ) चामडे, चामड्याच्या वस्तु	1.018	224.3	205.4	214.1	217.6	217.8	222.1
(ग) रबर व प्लॅस्टिकच्या वस्तु	1,592	164.9	162.8	163.1	163.5	164.8	165.3
(ह) रसायने व रासायनिक पदार्थ ..	7.355	147.9	143.8	144.2	144.4	145.2	145.6
(ई) अधातू खनिज पदार्थ	2.477	185.6	179.4	176.8	177.8	181.0	184.7
(ज) मूलभूत धातू, मिश्रधातू व धातूच्या वस्तु ..	7.632	219.9	210.1	211.4	214.3	216.4	217.0
(ख) यंत्रसामुग्री व यांत्रिक अवजारे ..	6.268	180.2	172.3	173.6	174.8	176.6	177.2
(ल) परिवहन सामुग्री व सुटे भाग ..	2.705	181.3	174.7	175.9	176.0	176.5	177.6
(म) उत्पादन करणारे इतर संकीर्ण उद्योग ..	0.972	119.0	117.8	117.9	117.9	117.9	118.3
सर्व वस्तु ..	**100.000**	**182.7**	**172.8**	**174.3**	**176.9**	**179.3**	**180.2**

आधार.--आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

PRICES AND INDICES

TABLE No. 29.2 (B)

All India Index Numbers of Wholesale Prices by Groups and Sub-groups of Commodities (New Series)

(1990-91)

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)

(Base year 1981-82=100)

Monthly Average

सप्टेंबर September 1990 (9)	ऑक्टोबर October 1990 (10)	नोव्हेंबर November 1990 (11)	डिसेंबर December 1990 (12)	जानेवारी January 1991 (13)	फेब्रुवारी February 1991 (14)	मार्च March 1991 (15)	Groups and Sub-Groups (1)
184.0	185.1	186.7	188.6	193.0	196.6	195.6	**(I) Primary Articles**
200.9	201.7	202.2	203.8	209.0	213.3	211.7	(A) Food Group
175.3	177.8	179.7	182.3	192.5	198.9	196.8	(a) Food grains (1+2)
167.4	168.9	170.5	174.5	185.8	192.3	190.9	(i) Cereals
224.1	232.9	237.0	231.5	234.3	240.4	233.9	(ii) Pulses
212.9	210.2	207.7	202.8	201.8	205.5	205.4	(b) Fruits & vegetables
210.7	210.0	205.8	208.5	211.3	216.5	218.7	(c) Milk
193.7	200.1	203.4	206.7	205.0	201.7	201.6	(d) Eggs, fish & Meat
279.9	268.4	280.2	295.6	302.9	315.7	318.9	(e) Condiments & Spices
205.9	314.6	306.6	309.4	316.4	304.3	278.6	(f) Other food articles
190.8	192.9	197.3	200.5	205.8	209.6	209.3	(B) Non food Articles
174.0	173.5	172.6	175.7	178.8	182.2	192.4	(a) Fibres
189.1	195.1	201.8	204.1	213.2	219.7	213.2	(b) Oil Seeds
199.2	198.8	203.4	207.4	210.2	211.9	212.7	(c) Other Non food articles
109.0	109.0	109.0	109.0	109.0	109.0	109.0	(C) Minerals
167.4	176.6	185.5	186.0	187.3	187.6	188.6	**(II) Fuel, Power, Light & Lubricants**
232.6	232.6	232.6	232.7	232.7	232.7	232.7	(a) Coal Mining
141.7	155.6	169.8	170.1	170.1	170.1	170.1	(b) Mineral oils
199.9	202.0	202.0	203.1	208.2	209.4	213.4	(c) Electricity
181.6	183.6	184.1	185.7	188.1	189.6	190.1	**(iii) Manufactured Products**
181.4	185.5	183.8	183.0	189.0	192.2	190.7	(a) Food Products
243.1	243.3	243.8	244.2	245.2	246.0	246.5	(b) Beverage, Tobacco, Tobacco Product
169.7	170.7	171.6	173.4	175.1	175.6	177.4	(c) Textiles
159.1	159.1	159.3	159.3	159.3	159.3	159.3	(d) wood & wood product
216.7	217.3	219.0	231.6	235.3	235.3	235.3	(c) paper & paper product
226.4	230.7	230.4	232.1	232.1	232.1	231.0	(f) Leather & leather product
165.4	165.6	165.6	165.6	165.6	165.6	165.6	(g) Rubber & plastic product
146.7	148.2	149.1	149.2	151.0	153.0	153.9	(h) Chemical & chemical product
186.2	186.6	186.7	188.0	189.8	193.7	196.0	(i) Non metallic Mineral product
218.5	222.5	222.7	224.5	226.1	227.7	227.8	(j) Basic Metal alloys & metal product
177.6	178.6	181.9	185.5	187.6	187.8	188.5	(k) Machinery & Machine tools
179.5	180.8	182.3	185.2	187.2	189.6	190.4	(l) Transports, Eqpt. & parts
118.4	118.4	118.4	118.4	121.5	121.5	122.1	(m) Misc. Manufacturing Industries
180.9	**183.3**	**185.1**	**186.6**	**189.6**	**191.6**	**191.7**	**All Commodities**

Source.—Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3

राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगाराकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

Consumer Price Index Number For the Working Class of Selected Centres In The State

महिना/वर्ष Month/Year (1)	अन्न गट Food (2)	पान, सुपारी, तंबाखू इ. Pan, Supari, Tobacco etc. (3)	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light (4)	घरभाडे House rent (5)	कापड व बिछाना Clothing & Bedding (6)	संकीर्ण Miscella-neous (7)	ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक General price Index (8)
			मुंबई / Bombay				
	(आधारभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)			*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)			
1980-81	431	430	485	158	422	326	400
1981-82	508	484	548	159	460	358	460
1982-83	548	511	653	160	512	401	502
1983-84	625	585	725	165	555	433	564
1984-85	676	650	799	181	569	473	609
1985-86	714	753	857	190	612	526	654
1986-87	799	816	909	198	652	555	717
1987-88	886	875	1,058	210	676	610	791
**1988-89	181	209	134	158	135	161	171
1989-90	187	230	139	170	153	172	179
1990-91	211	250	151	185	167	195	201
एप्रिल / April 1989	180	226	135	160	142	167	172
मे / May 1989	182	227	135	160	145	164	174
जून / June 1989	186	227	135	160	150	165	176
जुलै / July 1989	183	228	137	171	153	167	176
ऑगस्ट / August 1989	192	227	141	171	153	168	181
सप्टेंबर / September 1989	190	232	141	171	154	169	181
ऑक्टोबर / October 1989	188	229	142	171	154	168	180
नोव्हेंबर / November 1989	189	230	142	171	154	169	180
डिसेंबर / December 1989	187	233	142	171	156	179	181
जानेवारी / January 1990	187	234	141	180	156	180	182
फेब्रुवारी / February 1990	191	236	142	180	159	181	184
मार्च / March 1990	191	237	141	180	163	182	185
एप्रिल / April 1990	196	238	141	180	166	183	188
मे / May 1990	202	242	143	180	166	186	193
जून / June 1990	206	248	143	180	166	191	196
जुलै / July 1990	209	247	143	185	167	192	198
ऑगस्ट / August 1990	207	248	144	185	168	193	198
सप्टेंबर / September 1990	208	247	144	185	169	193	199
ऑक्टोबर / October 1990	212	247	152	185	169	194	202
नोव्हेंबर / November 1990	217	250	160	185	170	196	205
डिसेंबर / December 1990	217	254	160	185	166	201	207
जानेवारी / January 1991	221	257	160	189	164	202	209
फेब्रुवारी / February 1991	222	262	161	189	164	203	210
मार्च / March 1991	221	264	161	189	172	204	210

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नधान्यासाठी ५.४४ व ग्राहक किंमतीच्या निर्देशांकासाठी ५.१२ असा आहे.

*Linking factor for food group 5.44 & consumer price index 5.12 to convert new series to old series.

**सन १९८८-८९ मध्ये माहे ऑक्टोबर ८८ ते मार्च ८९ पर्यंत सहा महिन्याची सरासरी दिली आहे.

**6 months average from Oct. 88 to March 89 for the year 1988-89.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3 *Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
				सोलापूर/Solapur				
		(आधारभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)			*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)			
	1980-81	432	383	475	216	447	331	411
	1981-82	544	422	560	222	492	376	499
	1982-83	544	444	662	236	531	405	515
	1983-84	627	475	707	250	566	441	579
	1984-85	665	532	729	265	578	465	612
	1985-86	698	616	741	280	633	508	647
	1986-87	756	692	748	298	657	562	697
	1987-88	802	714	821	330	662	669	747
	**1988-89	177	247	152	194	132	161	173
	1989-90	178	259	155	213	148	182	180
	1990-91	194	286	176	225	161	205	196
एप्रिल / April	1989	173	251	139	209	134	164	171
मे / May	1989	177	251	138	209	138	170	174
जून / June	1989	175	252	152	209	140	172	175
जुलै / July	1989	176	261	167	211	144	176	178
ऑगस्ट / August	1989	184	259	158	211	144	177	182
सप्टेंबर / September	1989	186	261	159	211	153	178	184
ऑक्टोबर / October	1989	185	262	159	211	153	180	184
नोव्हेंबर / November	1989	183	260	159	211	154	180	183
डिसेंबर / December	1989	177	261	159	211	154	192	181
जानेवारी / January	1990	174	261	156	223	154	196	180
फेब्रुवारी / February	1990	174	269	156	223	154	197	181
मार्च / March	1990	175	265	156	223	156	197	182
एप्रिल / April	1990	177	280	156	223	157	198	183
मे / May	1990	180	279	159	223	161	201	186
जून / June	1990	183	283	159	223	161	201	188
जुलै / July	1990	185	280	159	224	162	201	189
ऑगस्ट / August	1990	188	282	176	224	162	202	192
सप्टेंबर / September	1990	190	283	176	224	162	202	194
ऑक्टोबर / October	1990	194	286	185	224	163	204	197
नोव्हेंबर / November	1990	200	285	188	224	163	208	202
डिसेंबर / December	1990	209	295	188	224	159	210	208
जानेवारी / January	1991	210	290	188	231	158	209	208
फेब्रुवारी / February	1991	204	293	188	231	158	210	205
मार्च / March	1991	203	299	185	231	168	218	206

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नधान्यासाठी ५.३७ व ग्राहक किंमतीच्या निर्देशांकासाठी ५.०३ असा आहे.

*Linking factor for food group 5.37 & consumer price index 5.03 to convert new series to old Series.

**सन १९८८-८९ करिता माहे ऑक्टोबर ८८ ते मार्च ८९ पर्यंत सहा महिन्यांची सरासरी दिली आहे.

**6 months average from Oct. 88 to March 89 for the year 1988-89.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
				नागपूर/Nagpur				
		(आधारभूत वर्ष १९६०=१००)			*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००)			
		(Base year 1960=100)			*(Base year 1982=100)			
	1980-81	419	395	438	202	487	328	398
	1981-82	505	455	547	216	547	366	469
	1982-83	534	490	738	241	577	393	507
	1983-84	598	551	780	278	599	425	558
	1984-85	647	581	871	314	616	450	601
	1985-86	671	690	929	338	634	489	632
	1986-87	708	845	968	360	645	551	673
	1987-88	763	937	996	462	656	600	726
	**1988-89	168	186	186	225	132	157	170
	1989-90	171	206	196	251	140	171	178
	1990-91	195	235	222	266	158	193	201
एप्रिल / April	1989	162	197	195	244	134	159	170
मे / May	1989	168	201	196	244	136	163	174
जून / June	1989	169	203	196	244	136	163	175
जुलै / July	1989	169	199	196	252	136	164	176
ऑगस्ट / August	1989	176	197	196	252	138	166	180
सप्टेंबर / September	1989	177	207	196	252	138	166	181
ऑक्टोबर / October	1989	177	207	196	252	138	169	181
नोव्हेंबर / November	1989	173	207	196	252	140	170	180
डिसेंबर / December	1989	167	213	196	252	143	181	179
जानेवारी / January	1990	166	213	197	255	146	181	179
फेब्रुवारी / February	1990	170	215	197	255	146	182	181
मार्च / March	1990	174	216	197	255	147	183	184
एप्रिल / April	1990	176	218	199	255	151	183	185
मे / May	1990	179	225	206	255	152	184	188
जून / June	1990	185	229	217	255	153	189	193
जुलै / July	1990	191	227	220	267	157	190	198
ऑगस्ट / August	1990	192	225	224	267	157	191	199
सप्टेंबर / September	1990	193	225	224	267	157	191	199
ऑक्टोबर / October	1990	196	227	224	267	158	191	201
नोव्हेंबर / November	1990	198	230	225	267	159	199	203
डिसेंबर / December	1990	197	236	228	267	161	199	204
जानेवारी / January	1991	210	258	223	277	162	200	213
फेब्रुवारी / February	1991	211	262	234	277	162	201	214
मार्च / March	1991	207	262	240	277	163	202	212

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नगटासाठी ५.२४ व ग्राहक किंमतीच्या निर्देशांकासाठी ४.९९ असा आहे.
*Linking factor for food group 5.24 & consumer price index 4.99 to convert new series to old series.

**सन १९८८-८९ मध्ये माहे ऑक्टोबर १९८८ ते मार्च १९८९ पर्यंत सहा महिन्याची सरासरी दिली आहे.
**6 months average from Oct. 1988 to March 1989 for the year 1988-89.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Commissioner of labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
				पुणे / Pune				
		(आधारभूत वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)			*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)			
	1980-81	415	..	437	135	418	299	375
	1981-82	490	..	458	138	492	332	432
	1982-83	505	..	627	139	519	396	468
	1983-84	609	..	686	143	517	445	541
	1984-85	643	..	750	146	545	476	573
	1985-86	662	..	809	150	600	509	601
	1986-87	717	..	818	158	623	527	639
	1987-88	778	..	860	171	645	566	688
	**1988-89	176	226	140	178	128	164	167
	1989-90	188	247	143	184	139	177	178
	1990-91	212	273	159	191	147	197	197
एप्रिल / April	1989	181	235	141	183	131	170	171
मे / May	1989	186	237	141	183	131	170	174
जून / June	1989	184	240	141	183	135	172	174
जुलै / July	1989	185	240	142	183	137	174	175
ऑगस्ट / August	1989	193	240	144	183	137	171	179
सप्टेंबर / September	1989	194	246	144	183	140	176	181
ऑक्टोबर / October	1989	194	250	144	183	140	175	181
नोव्हेंबर / November	1989	194	252	144	183	142	175	181
डिसेंबर / December	1989	188	256	144	183	142	183	180
जानेवारी / January	1990	186	255	144	189	143	183	180
फेब्रुवारी / February	1990	187	255	144	189	143	184	180
मार्च / March	1990	190	258	144	189	143	187	182
एप्रिल / April	1990	197	258	145	189	144	188	187
मे / May	1990	201	258	150	189	144	189	189
जून / June	1990	204	271	150	189	146	193	192
जुलै / July	1990	208	272	151	190	147	194	195
ऑगस्ट / August	1990	209	272	150	190	147	194	195
सप्टेंबर / September	1990	209	272	150	190	147	194	195
ऑक्टोबर / October	1990	212	273	160	190	147	196	197
नोव्हेंबर / November	1990	216	276	169	190	149	198	200
डिसेंबर / December	1990	219	280	169	190	148	201	203
जानेवारी / January	1991	224	280	169	196	147	202	206
फेब्रुवारी / February	1991	221	281	169	196	147	204	205
मार्च / March	1991	222	281	170	196	151	206	206

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नगटासाठी ४.८६ व ग्राहक किंमतीच्या निर्देशांकासाठी ४.५३ असा आहे.
*Linking factor for food group 4.86 & consumer price index 4.53 to convert new series to old series.

**सन १९८८-८९ मध्ये माहे ऑक्टोबर १९८८ ते मार्च १९८९ पर्यंत सहा महिन्याची सरासरी दिली आहे.
**6 months average from Oct. 1988 to March 1989 for the year 1988-89.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Commissioner of labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
			नाशिक/ Nashik					
			(आधारभूत वर्ष १९८२=१००)					
			(Base year 1982=100)					
	1989-90	179	230	157	231	141	181	181
	1990-91	202	247	166	259	149	204	202
एप्रिल / April	1989	167	222	149	225	134	173	171
मे / May	1989	175	225	149	225	134	176	176
जून / June	1989	178	226	150	225	140	176	178
जुलै / July	1989	180	226	150	235	140	175	180
ऑगस्ट / August	1989	185	227	154	235	141	179	183
सप्टेंबर / September	1989	185	233	163	235	143	181	185
ऑक्टोबर / October	1989	182	233	163	235	143	182	183
नोव्हेंबर / November	1989	181	233	163	235	143	182	183
डिसेंबर / December	1989	178	232	166	235	143	185	182
जानेवारी / January	1990	176	232	166	230	143	185	180
फेब्रुवारी / February	1990	180	234	155	230	143	191	183
मार्च / March	1990	181	234	155	230	143	191	184
एप्रिल / April	1990	185	234	155	230	149	193	186
मे / May	1990	187	243	159	230	149	193	188
जून / June	1990	191	243	159	230	149	197	191
जुलै / July	1990	196	243	159	261	149	199	197
ऑगस्ट / August	1990	198	248	159	261	150	199	198
सप्टेंबर / September	1990	199	249	159	261	151	199	199
ऑक्टोबर / October	1990	202	249	169	261	151	201	202
नोव्हेंबर / November	1990	203	249	175	261	153	209	204
डिसेंबर / December	1990	211	252	175	261	147	214	209
जानेवारी / January	1991	218	253	175	284	144	214	215
फेब्रुवारी / February	1991	219	252	175	284	147	216	216
मार्च / March	1991	214	251	175	284	154	217	214

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
				जळगाव / Jalgaon				
		(आधारभूत वर्ष १९६१=१००)			*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००)			
		(Base year 1961=100)			*(Base year 1982=100)			
	1980-81	441	..	498	170	371	315	402
	1981-82	530	..	542	177	450	342	472
	1982-83	534	..	673	181	478	384	494
	1983-84	608	..	710	183	510	445	554
	1984-85	636	..	714	186	591	469	583
	1985-86	668	..	736	188	608	530	615
	1986-87	718	..	918	188	646	554	667
	1987-88	777	..	1,011	188	684	565	715
	1988-89	865	..	1,030	188	693	608	777
	**1989-90	180	233	188	137	154	184	176
	1990-91	201	252	199	143	170	211	196
एप्रिल / April	1989	857	..	1,033	188	690	625	775
मे / May	1989	173	215	163	133	150	174	168
जून / June	1989	175	215	183	133	150	174	170
जुलै / July	1989	177	215	189	136	150	175	172
ऑगस्ट / August	1989	181	216	189	136	150	174	174
सप्टेंबर / September	1989	186	227	193	136	151	175	178
ऑक्टोबर / October	1989	188	245	193	136	151	177	180
नोव्हेंबर / November	1989	183	245	193	136	151	177	177
डिसेंबर / December	1989	178	245	193	136	151	191	176
जानेवारी / January	1990	178	245	193	140	161	194	178
फेब्रुवारी / February	1990	179	247	189	140	161	204	180
मार्च / March	1990	180	247	189	140	163	204	181
एप्रिल / April	1990	183	247	190	140	163	204	183
मे / May	1990	187	248	194	140	165	204	186
जून / June	1990	192	248	194	140	165	206	189
जुलै / July	1990	198	248	194	142	165	206	192
ऑगस्ट / August	1990	198	248	194	142	168	208	193
सप्टेंबर / September	1990	199	248	194	142	168	209	193
ऑक्टोबर / October	1990	200	248	198	142	168	209	194
नोव्हेंबर / November	1990	200	250	204	142	170	216	196
डिसेंबर / December	1990	207	259	204	142	177	217	201
जानेवारी / January	1991	218	259	208	148	178	217	208
फेब्रुवारी / February	1991	218	259	208	148	178	220	209
मार्च / March	1991	215	259	208	148	178	220	207

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नगटासाठी ५.१२ व ग्राहक किंमतीच्या निर्देशांकासाठी ४.७८ असा आहे.
*Linking factor for food group 5.12 & consumer price index 4.78 to convert new series to old series.

**सन १९८९-९० मध्ये माहे मे १९८९ ते मार्च १९९० पर्यंत अकरा महिन्याची सरासरी.
**Eleven months average from May 1989 to March 1990 for the year 1989-90.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Commissioner of labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
				नांदेड / Nanded				
		(आधारभूत वर्ष १९६१=१००)			*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००)			
		(Base year 1961=100)			*(Base year 1982=100)			
	1980-81	467	..	608	240	397	350	438
	1981-82	579	..	634	277	462	385	523
	1982-83	594	..	676	289	478	411	542
	1983-84	665	..	697	308	510	455	598
	1984-85	719	..	784	361	525	510	649
	1985-86	710	..	801	386	569	578	662
	1986-87	749	..	912	386	638	614	707
	1987-88	798	..	931	386	694	672	754
	1988-89	934	..	931	386	719	737	851
	**1989-90	179	234	255	143	175	208	187
	1990-91	191	264	271	150	182	226	200
एप्रिल / April	1989	942	..	1,271	386	749	799	889
मे / May	1989	180	204	277	143	167	200	186
जून / June	1989	182	206	264	143	171	200	187
जुलै / July	1989	181	238	271	143	171	202	188
ऑगस्ट / August	1989	186	238	281	143	172	201	192
सप्टेंबर / September	1989	185	234	266	143	176	201	191
ऑक्टोबर / October	1989	183	237	249	143	178	202	189
नोव्हेंबर / November	1989	178	240	234	143	178	208	186
डिसेंबर / December	1989	174	239	234	143	178	218	185
जानेवारी / January	1990	173	245	240	144	178	218	185
फेब्रुवारी / February	1990	174	247	241	144	178	218	185
मार्च / March	1990	169	248	248	144	182	219	183
एप्रिल / April	1990	173	250	250	144	182	219	186
मे / May	1990	177	252	268	144	182	220	190
जून / June	1990	184	254	271	144	183	223	195
जुलै / July	1990	188	254	271	146	183	223	197
ऑगस्ट / August	1990	188	263	271	146	184	224	198
सप्टेंबर / September	1990	188	267	271	146	184	225	198
ऑक्टोबर / October	1990	190	267	273	146	184	225	200
नोव्हेंबर / November	1990	197	270	276	146	185	229	205
डिसेंबर / December	1990	200	274	276	146	185	230	207
जानेवारी / January	1991	203	274	276	165	175	230	208
फेब्रुवारी / February	1991	205	274	276	165	175	230	210
मार्च / March	1991	204	274	276	165	185	230	210

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नगटासाठी ५.५० व ग्राहक किंमतीच्या निर्देशांकासाठी ५.०१ असा आहे.
*Linking factors for food group 5.50 & consumer price index 5.01 to convert new series to old series.

**सन १९८९-९० मध्ये माहे मे १९८९ ते मार्च १९९० पर्यंत अकरा महिन्याची सरासरी.
**Eleven months average from May 1989 to March 1990 for the year 1989-90.

आधार.– कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Commissioner of labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
				औरंगाबाद / Aurangabad				
		(आधारभूत वर्ष १९६१=१००)			*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००)			
		(Base year 1961=100)			*(Base year 1982=100)			
	1980-81	456	..	478	300	399	339	422
	1981-82	548	..	536	316	458	382	496
	1982-83	548	..	680	316	486	417	514
	1983-84	630	..	768	318	522	446	578
	1984-85	679	..	772	326	566	482	617
	1985-86	742	..	790	326	632	546	672
	1986-87	830	..	818	330	670	633	743
	1987-88	891	..	830	333	690	665	787
	1988-89	1,010	..	862	333	711	720	872
	**1989-90	193	222	150	138	171	187	182
	1990-91	205	257	161	144	195	213	197
एप्रिल / April	1989	1,061	..	870	333	708	745	907
मे / May	1989	189	204	148	134	156	182	177
जून / June	1989	190	204	148	134	157	182	177
जुलै / July	1989	191	202	148	138	157	182	178
ऑगस्ट / August	1989	195	203	152	138	157	181	180
सप्टेंबर / September	1989	200	221	152	138	163	184	184
ऑक्टोबर / October	1989	195	231	152	138	179	184	183
नोव्हेंबर / November	1989	198	230	152	138	178	184	184
डिसेंबर / December	1989	196	230	152	138	178	184	185
जानेवारी / January	1990	195	235	152	142	179	194	185
फेब्रुवारी / February	1990	189	240	147	142	191	195	183
मार्च / March	1990	186	240	147	142	191	195	182
एप्रिल / April	1990	189	247	147	142	194	197	184
मे / May	1990	191	246	152	142	193	204	187
जून / June	1990	193	247	152	142	193	211	189
जुलै / July	1990	196	247	152	145	193	211	191
ऑगस्ट / August	1990	196	255	152	145	195	211	191
सप्टेंबर / September	1990	197	256	152	145	195	211	192
ऑक्टोबर / October	1990	200	256	162	145	196	212	194
नोव्हेंबर / November	1990	207	260	172	145	195	219	200
डिसेंबर / December	1990	218	266	172	145	195	220	206
जानेवारी / January	1991	231	266	172	145	197	221	213
फेब्रुवारी / February	1991	222	266	172	145	197	221	209
मार्च / March	1991	216	266	172	145	197	221	205

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नगटासाठी ५.६३ व ग्राहक किंमतीच्या निर्देशांकासाठी ५.१८ असा आहे.
*Linking factor for food group 5.63 and consumer price index 5.18 to convert new series to old series.

**सन १९८९-९० मध्ये माहे मे १९८९ ते मार्च १९९० पर्यंतची अकरा महिन्यांची सरासरी.
**Eleven months average from May 1989 to March 1990 for the year 1989-90.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
				कोल्हापूर / Kolhapur				
				*(आधारभूत वर्ष १९८२=१००)				
				*(Base year 1982=100)				
	1989-90	187	229	218	162	159	178	185
	1990-91	200	252	222	164	166	191	196
एप्रिल / April	1989	..	..	..	..	..	..	..
मे / May	1989	187	227	214	159	157	174	183
जून / June	1989	189	222	217	159	156	172	184
जुलै / July	1989	191	222	218	162	157	171	185
ऑगस्ट / August	1989	194	230	220	162	158	171	187
सप्टेंबर / September	1989	194	230	221	162	158	171	188
ऑक्टोबर / October	1989	190	225	221	162	158	182	187
नोव्हेंबर / November	1989	186	224	219	162	159	182	184
डिसेंबर / December	1989	182	224	218	162	161	184	183
जानेवारी / January	1990	184	238	218	163	162	182	184
फेब्रुवारी / February	1990	184	238	218	163	162	182	184
मार्च / March	1990	181	239	218	163	163	182	183
एप्रिल / April	1990	186	245	218	163	163	184	186
मे / May	1990	192	245	219	163	164	184	189
जून / June	1990	196	245	219	163	164	187	192
जुलै / July	1990	197	245	219	163	164	188	193
ऑगस्ट / August	1990	198	249	219	163	164	188	193
सप्टेंबर / September	1990	199	249	219	163	164	189	194
ऑक्टोबर / October	1990	201	249	222	163	164	190	195
नोव्हेंबर / November	1990	201	251	225	163	164	195	197
डिसेंबर / December	1990	203	257	225	163	166	195	198
जानेवारी / January	1991	213	260	225	169	167	195	204
फेब्रुवारी / February	1991	209	261	225	169	167	196	203
मार्च / March	1991	210	265	225	169	177	197	204

तक्ता क्र./TABLE No. 29.3—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
			अकोला / Akola				
			(आधारभूत वर्ष १९८२=१००)				
			(Base year 1982=100)				
1989-90	177	215	245	136	210	172	179
1990-91	198	251	255	138	226	198	199
एप्रिल / April 1989	..	..	..	..	..	..	..
मे / May 1989	170	211	219	132	204	160	171
जून / June 1989	173	218	219	132	204	160	173
जुलै / July 1989	176	213	245	137	207	162	177
ऑगस्ट / August 1989	183	207	252	137	208	161	182
सप्टेंबर / September 1989	188	210	252	137	208	161	186
ऑक्टोबर / October 1989	184	210	252	137	209	163	183
नोव्हेंबर / November 1989	178	218	252	137	210	172	181
डिसेंबर / December 1989	173	218	253	137	210	186	180
जानेवारी / January 1990	171	216	253	137	216	187	179
फेब्रुवारी / February 1990	174	218	251	137	217	187	181
मार्च / March 1990	174	221	251	137	219	188	181
एप्रिल / April 1990	177	221	251	137	219	192	184
मे / May 1990	181	221	252	137	220	194	186
जून / June 1990	188	238	252	137	223	195	191
जुलै / July 1990	194	240	253	139	223	195	195
ऑगस्ट / August 1990	197	240	253	139	230	198	198
सप्टेंबर / September 1990	199	240	253	139	230	198	200
ऑक्टोबर / October 1990	202	251	256	139	230	198	202
नोव्हेंबर / November 1990	201	258	258	139	232	201	202
डिसेंबर / December 1990	205	271	258	139	227	202	205
जानेवारी / January 1991	211	275	258	139	222	202	208
फेब्रुवारी / February 1991	215	277	260	139	222	202	211
मार्च / March 1991 . ..	211	277	261	139	236	202	209

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.4

नागरी अमिश्रेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक

Consumer Price Index Numbers For Urban Non-mannual Employees

(पायाभूत वर्ष १९६०=१०० / Base year 1960=100)
(*पायाभूत वर्ष १९८४-८५=१०० / *Base year 1984-85=100)

	वर्ष/महिना Year/Months	मुंबई Bombay	पुणे Pune	नागपूर Nagpur	औरंगाबाद Aurangabad	सोलापूर Solapur
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	1980-81	347	369	362	.	..
	1981-82	393	412	400	..	..
	1982-83	440	446	429	..	..
	1983-84	493	490	484	...	..
	1984-85	538	526	530	..	..
	1985-86	568	567	562	..	..
	1986-87	612	617	588	..	..
	**1987-88	662	660	633	..	..
	1988-89	130	133	132	136	133
	1989-90	139	144	144	147	141
	1990-91	154	162	162	165	157
एप्रिल / April	1989	133	137	137	139	132
मे / May	1989	135	140	139	140	137
जून / June	1989	136	141	139	142	137
जुलै / July	1989	138	143	143	144	139
ऑगस्ट / August	1989	140	145	144	147	142
सप्टेंबर / September	1989	140	146	146	149	143
ऑक्टोबर / October	1989	141	147	147	150	144
नोव्हेंबर / November	1989	141	146	146	150	143
डिसेंबर / December	1989	141	146	145	149	141
जानेवारी / January	1990	141	146	149	150	142
फेब्रुवारी / February	1990	141	146	149	150	144
मार्च / March	1990	143	148	150	151	146
एप्रिल / April	1990	145	150	151	153	145
मे / May	1990	146	152	153	155	147
जून / June	1990	148	155	155	157	149
जुलै / July	1990	150	157	158	161	153
ऑगस्ट / August	1990	151	159	160	161	154
सप्टेंबर / September	1990	151	160	161	162	154
ऑक्टोबर / October	1990	153	162	162	165	157
नोव्हेंबर / November	1990	158	165	164	170	160
डिसेंबर / December	1990	160	168	165	173	164
जानेवारी / January	1991	163	170	169	178	169
फेब्रुवारी / February	1991	163	170	170	176	170
मार्च / March	1991	163	170	171	174	167

१९८४-८५ चे निर्देशांक जुन्या पायाभूत वर्षात (१९६०) रूपांतरीत करण्यासाठी घटक मुंबई-५.३८, पुणे-५.२६, नागपूर-५.३०.
Factor for Conversion to old base 1960 for new base 1984-85 Bombay-5.38, Pune-5.26, Nagpur-5.30.

**The Index Nos. for the months Nov-87 to March 88 are converted on old base (i. e. 1960=100) by using linking factor, thus giving the Group Index No. for 1987-88 on the old base (1960=100).

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, नवी दिल्ली.
Source.—Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi.

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.5

राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगाराकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक (नवीन मालिका)

Consumer Price Index Numbers For The Working Class At Selected Centres In The State (New Series)

वर्ष Year (1)	अन्न Food (2)	संकीर्ण Miscellaneous (3)	ग्राहक किंमत निर्देशांक C. P. Index (4)
	केंद्र / Centre मुंबई / Bombay		
	(पायाभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)	*(पायाभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)	
1988	961	N. A.	852
1989	184	167	176
1990	204	189	195
	केंद्र / Centre सोलापूर / Solapur		
	(पायाभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)	*(पायाभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)	
1988	861	N. A.	801
1989	178	173	177
1990	186	201	190
	केंद्र / Centre नागपूर / Nagpur		
	(पायाभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)	*(पायाभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)	
1988	839	N. A.	799
1989	169	165	175
1990	185	189	193
	केंद्र / Centre पुणे / Pune		
	(पायाभूत वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)	*(पायाभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)	
1988	819	N. A.	722
1989	186	172	175
1990	203	192	191
	केंद्र / Centre जळगाव / Jalgaon		
	(पायाभूत वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)	*(पायाभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)	
1988	839	596	760
1989	178	N. A.	172
1990	192	207	189

तक्ता क्र./TABLE No. 29.5—*Contd.*

वर्ष Year	अन्न Food	संकीर्ण Miscellaneous	ग्राहक किंमत निर्देशांक C. P. Index
(1)	(2)	(3)	(4)
केंद्र / Centre नांदेड / Nanded			
(पायाभूत वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)		*(पायाभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)	
1988	892	721	822
1989	180	N. A.	185
1990	183	222	194
केंद्र / Centre औरंगाबाद / Aurangabad			
(पायाभूत वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)		*(पायाभूत वर्ष १९८२=१००) *(Base year 1982=100)	
1988	974	710	847
1989	193	N. A.	179
1990	196	207	190

*नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्नगटासाठी मुंबई-५.४४, सोलापूर-५.३७, नागपूर-५.२४, पुणे-४.८६, जळगाव-५.१२, नांदेड-५.५० औरंगाबाद-५.६३ व ग्राहक किंमत निर्देशांकाकरिता मुंबई-५.१२, सोलापूर-५.०३, नागपूर-४.९९, पुणे-४.५३, जळगाव-४.७८, नांदेड-५.०१, औरंगाबाद-५.१८.

*Linking factors for food group Bombay-5.44, Solapur-5.37, Nagpur-5.24, Pune-4.86, Jalgaon-5.12, Nanded-5.50, Aurangabad-5.63 and C. P. Index for Bombay-5.12, Solapur-5.03, Nagpur-4.99, Pune-4.53, Jalgaon-4.78, Nanded-5.01, Aurangabad-5.18 to convert new series to old series.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.6

राज्यातील निवडक केंद्राचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक

Consumer Price Index Numbers For Urban Non-mannual Employees for Selected Centres

(पायाभूत वर्ष-१९८२=१००)
(Base year—1982=100)

वर्ष Year	केंद्र / Centres					
	मुंबई Bombay	पुणे Pune	नागपूर Nagpur	औरंगाबाद Aurangabad	सोलापूर Solapur	अखिल भारत All India
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1988	128	131	130	133	132	133
1989	137	141	141	144	138	143
1990	149	156	156	159	151	156

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
Source.—Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi.

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.7

औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक

All India Consumer Price Index Numbers For Industrial Workers

(पायाभूत वर्ष-१९८२=१००)
(Base year—1982=100)

वर्ष Year	गट / Group		
	अन्न Food	कापड Clothing	सर्वसाधारण निर्देशांक General indices
(1)	(2)	(3)	(4)
1989	175	138	171
1990	191	152	186

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 (A)

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्त्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किंमती

Wholesale Prices Of Certain Important Agricultural Commodities At Selected Centres In Maharashtra State (1989-90)

(प्रती क्विंटलची महिना अखेर असलेली घाऊक किंमत रुपयात)
(Month ending spot wholesale prices in Rs. per quintal)

अ. क्र Sr. No.	वस्तू	बाजारपेठ	जात	जून June 1989	सप्टेंबर September 1989	डिसेंबर December 1989	मार्च March 1990	Variety	Market	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
1	गहू	अहमदनगर (कोपरगाव)	निफाड पिवळा/२१८९	283.00	N. A.	285.00	N. A.	Niphad Yellow/2189	Ahmednagar (Kopargaon)	Wheat
		श्रीरामपूर	निफाड	280.00	290.00		N. A.	Niphad	Shrirampur	
		जळगाव	कल्याण सोना	283.00	285.00	270.00	260.00	K. Sona	Jalgaon	
		धुळे	बन्सी	N. A.	298.00	292.00	277.00	Bansi	Dhule	
		नंदुरबार	२१८९	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	2189	Nandurbar	
		नाशिक	पिवळा	330.00	335.00	310.00	320.00	Yellow	Nashik	
		लासलगाव	निफाड/पिवळा	290.00	300.00	315.00	285.00	Niphad/Yellow	Lasalgaon	
		बार्शी	शेट	291.00	N. A.			Shet	Barshi	
		लातूर	बन्सी/लाल	N. A.	N. A.		285.00	Bansi/Red	Latur	
		औरंगाबाद	२१८९	271.00	283.00	295.00		2189	Aurangabad	
		जालना	पीसी/२२७	N. A.	341.00	345.00	300.00	Pissi	Jalna	
		वर्धा	हावरा	325.00	340.00	305.00		Hawra	Wardha	
		सांगली	बन्सी/खपली	360.00	340.00		300.00	Bansi/Gaoran	Sangli	
		अकोला	गावरानी	300.00	N. A.	280.00	N. A.	Gaorani	Akola	
		नागपूर (उमरेड)	कल्याण/संकरित सोना	420.00	350.00	300.00	335.00	Kalyan/H. B. Sona	Nagpur (Umrer)	
		अमरावती	गावरान/कल्याण सोना	N. A.	N. A.		N. A.	Gaoran/K. Sona	Amravati	
		नांदेड	बन्सी					Bansi	Nanded	
		पाचोरा	कल्याण सोना/बन्सी					Kalyan Sona	Pachora	
		बीड	पिवळा			325.00		Yellow	Beed	
		सोलापूर	सरबती बन्सी				330.00	Sarbati/Bansi	Solapur	
		बारामती	२१८९				292.00	2189	Baramati	
2	बाजरी	अहमदनगर (कोपरगाव)	संकरित/गावरानी/हिरवी	N. A.	N. A.	190.00	N. A.	H. B./Gaorani (Green)	Ahmednagar (Kopargaon)	Bajra
		श्रीरामपूर	गावरानी	320.00	205.00		N. A.	Gaorani	Shrirampur	
		जळगाव	संकरित/गावरानी/स्थानिक	165.00	165.00	191.00	130.00	H. B./Gaorani	Jalgaon	
		पाचोरा	स्थानिक/संकरित/गावरान	180.00	171.00	190.00	195.00	Local/H. B. Gaorani	Pachora	
		धुळे	संकरित	N. A.	175.00	205.00	209.00	H. B.	Dhule	

		नंदुरबार	संकरित	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	H. B.	Nandurbar		
		नाशिक	गावरान	340.00	270.00	240.00	245.00	Gaorani	Nashik		
		लासलगांव	स्थानिक/गावरानी	228.00	225.00	225.00	220.00	Local Gaorani	Lasalgaon		
		बारामती	संकरित	259.00	225.00	200.00	200.00	H. B.	Baramati		
		सांगली	गावरानी/देशी	240.00	225.00	200.00	190.00	Gaorani/Deshi	Sangli		
		जालना	हिरवा/संकरित गावरान	165.00	170.00	185.00	170.00	Green H. B./Gaoran	Jalna		
		अमरावती	गावरान/स्थानिक	N. A.	N. A.		N. A.	Gaorani/Local	Amravati		
		अकोला (कारंजा)	स्थानिक/गावरान	200.00	N. A.	N. A.	N. A.	Local/Gaoran	Akola (Karanja)		
		औरंगाबाद	हिरवी/गावरान	165.00	170.00	225.00	190.00	Green/Gaorani	Aurangabad		
		बीड	हिरवा/संकरित	220.00	N. A.	230.00	130.00	Green/H. B.	Beed		
		चाळीसगाव	गावरानी/संकरित					Gaorani/H. B.	Chalisgaon		
3	ज्वारी	बारामती	क्र. १ गावरानी	350.00	340.00	336.00	193.00	No. 1 Gaorani	Baramati		Jowar
		औरंगाबाद	शाळू/संकरित	335.00	321.00	305.00	275.00	Shalu/H. B.	Aurangabad		
		श्रीरामपूर	संकरित/गावरान	327.00	320.00		N. A.	H. B.	Shrirampur		
		धुळे	संकरित	N. A.	226.00	152.00	150.00	H. B.	Dhule		
		नंदुरबार	संकरित	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	H. B.	Nandurbar		
		जालना	संकरित/रबी पांढरी	335.00	330.00	327.00	250.00	H. B./Rabi White	Jalna		
		नाशिक	पिवळा/संकरित	340.00	260.00	215.00	N. A.	Yellow/H. B.	Nashik		
		लासलगाव	स्थानिक/संकरित पांढरी	340.00	280.00	175.00	N. A.	Local White/H. B.	Lasalgaon		
		सोलापूर	मालदांडी	340.00	365.00	350.00		Maldandi	Solapur		
		सांगली	संकरित/शाळू	350.00	275.00	260.00		H. B.	Sangli		
		जळगाव	संकरित	228.00	215.00	155.00	150.00	H. B.	Jalgaon		
		पाचोरा	संकरित/पांढरी गावरान	N. A.	N. A.		148.00	H. B./White.Gaoran	Pachora		
		नागपूर	संकरित	290.00	280.00		165.00	Hybrid	Nagpur		
		अकोला (कारंजा)	संकरित/पिवळी	270.00	270.00	160.00	N. A.	Hybrid/Yellow	Akola (Karanja)		
		अमरावती (दर्यापूर)	स्थानिक/गावरानी	256.00	248.00		N. A.	Loal/Gaorani	Amravati (Daryapur)		
		बीड	गावरान	350.00	N. A.	300.00	275.00	Gaoran	Beed		
		अहमदनगर (कोपरगाव)	पिवळी			290.00	N. A.	Yellow	Ahmednagar (Kopargaon)		
		बार्शी	क्र. १ पिवळी					No. 1 Yellow	Barshi		
		सांगली	शाळू				200.00	Shalu	Sangli		
		पुणे							Pune		
		वर्धा							Wardha		
4	हरभरा	अहमदनगर (कोपरगाव)	देशी/निफाड/पिवळी	677.00	N. A.			Deshi/Niphad/Yellow	Ahmednagar (Kopargaon)		Gram
		जळगाव	गावरान	664.00	751.00	660.00	655	Gaorani	Jalgaon		
		नागपूर	देशी	600.00	N. A.	750.00	645.00	Deshi	Nagpur		
		अमरावती	गावरान	661.00	N. A.		N. A.	Gaoran	Amravati		
		बार्शी	गारडा/पिवळी	662.00	N. A.	675.00	N. A.	Garda/Yellow	Barshi		
		लातूर	लाल	N. A.	N. A.		660.00	Red	Latur		
		बीड	पिवळी	660.00	N. A.	625.00		Yellow	Beed		
		अकोला (वाशिम)	चाफा	650.00	780.00		N. A.	Chapha	Akola (Washim)		

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
4	हरभरा–चालू	परभणी	लाल					Red	Parbhani	Gram—*Contd.*
		धुळे	देशी					Deshi	Dhule	
		सांगली	देशी					Deshi	Sangli	
		औरंगाबाद	देशी			625.00	611.00	Deshi	Aurangabad	
		जालना	पिवळा/गावरान			660.00	650.00	Yellow/Gaoran	Jalna	
5	तूर	जळगाव	लाल	665.00	651.00	631.00	721.00	Red	Jalgaon	Tur
		धुळे	पांढरी	N. A.	604.00		694.00	White	Dhule	
		सोलापूर	पांढरी	710.00	740.00	605.00		White	Solapur	
		औरंगाबाद	पांढरी/गाजर	675.00	670.00	595.00	741.00	White/Gajar	Aurangabad	
		लातूर	पांढरी/लाल	N. A.	N. A.		750.00	White/Red	Latur	
		सेलू	पांढरी/लाल नं. २	691.00	637.00			White/Red No. 2	Sailu	
		अमरावती	गाजर/पांढरी/माहुरी	N. A.	N. A.		N. A.	Gajar/White/Mahuri	Amravati	
		वर्धा	गाजर/पांढरी	705.00	683.00	650.00	N. A.	Gajar/White	Wardha	
		अकोला (वाशिम)	लाल	N. A.	650.00	600.00	N. A.	Red	Akola (Washim)	
		नांदेड	गाजर/गावरान	N. A.	N. A.			Gajar/Gaoran	Nanded	
		अहमदनगर	गाजर/पांढरी					Gajar/White	Ahmednagar	
		बार्शी	पांढरी					White	Barshi	
		जालना	पांढरी					White	Jalna	
		बीड	पांढरी				750.00	White	Beed	
		नंदुरबार	लाल					Red	Nandurbar	
6	मूग	जळगांव	हिरवा/नं. २	701.00	661.00	701.00	541.00	Green/No. 2	Jalgaon	Moong
		बार्शी	हिरवा	N. A.	N. A.	615.00	N. A.	Green	Barshi	
		नंदुरबार	चमकी/काळा	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Chamki/Black	Nandurbar	
		जालना	चमकी/हिरवा	N. A.	541.00	625.00	685.00	Chamki/Green	Jalna	
		बीड	हिरवा	N. A.	N. A.	630.00		Green	Beed	
		अमरावती (दर्यापूर)	हिरवा/चमकी	647.00	554.00	666.00	N. A	Green/Chamaki	Amravati (Daryapur)	
		वर्धा	हिरवा	N. A.	N. A.			Green	Wardha	
		अकोला (वाशिम)	चमकी	700.00	600.00	600.00	N. A.	Chamaki	Akola (Washim)	
7	उडीद	जळगांव	स्थानिक/खानदेश	571.00	701.00	641.00	761.00	Local/Khandeshi	Jalgaon	Udid
		पाचोरा	स्थानिक नं. १	575.00	520.00	600.00		Local No. 1	Pachora	
		नाशिक	चिनाई	675.00	685.00			Chinai	Nashik	
		अकोला (वाशिम)	चमकी	600.00	650.00	600.00	N. A.	Chamki	Akola (Washim)	
		अमरावती	लहान	N. A.	N. A.	566.00	640.00	Small	Amravati	
		जालना	नं. १	625.00				No. 1	Jalna	
		लातूर	स्थानिक				640.00	Local	Latur	
		लासलगाव	खानदेश					Khandesh	Lasalgaon	

7		बार्शी		खानदेश						Khandesh		Barshi	
		नंदुरबार		खानदेश						Khandesh		Nandurbar	
		धुळे		..					665.00	..		Dhule	
		नागपूर		गावरान						Gaoran		Nagpur	
8	करडई	अहमदनगर		स्थानिक			N. A.			Local		Ahmadnagar	Safflower
		बार्शी					N. A.	N. A.	N. A.	..		Barshi	
		सांगली		देशी			535.00	500.00		Deshi		Sangli	
		जालना		बारीक			660.00	790.00	680.00	Small		Jalna	
		लातूर		बारीक			N. A.			Small		Latur	
		औरंगाबाद								..		Aurangabad	
		बीड						N. A.		..		Beed	
		श्रीरामपूर		पांढरी					N. A.	White		Shrirampur	
		अकोला (वाशिम)							N. A.	..		Akola (Washim)	
9	भुईमुग (शेंगदाणा)	अहमदनगर		धुंगरी/दोबली		N. A.	N. A.		N. A.	Ghungari/Dhobali		Ahmednagar	Groundnut
		श्रीरामपूर		धुंगरी		570.00	507.00		N. A.	Ghungari		Shrirampur	
		पाचोरा		धुंगरी		615.00	675.00	650.00	750.00	Ghungari		Pachora	
		धुळे		स्पॅनीश पीनट/संकरित		N. A.	696.00	721.00	882.00	Spanish Peanut/H. B.		Dhule	
		नंदुरबार		लहान/स्थानिक		N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Small/Local		Nandurbar	
		लासलगांव		खानदेश/खांडवा सुकी		625.00	645.00	665.00	N. A.	Khandesh/Dry Khandawa		Lasalgaon	
		बार्शी		जाड		N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Bold		Barshi	
		कोल्हापूर		कोपरगांव		680.00	N. A.		910.00	Kopargaon		Kolhapur	
		सांगली		जपानी जाडी		622.00	725.00	740.00	901.00	Japani Bold		Sangli	
		कराड		स्थानिक/पासरी/धुंगरी		N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Local/Pasari/Ghungari		Karad	
		जालना		जाडा/लहान/धुंगरी		500.0	660.00	640.00	789.00	Small/Bold/Ghungari		Jalna	
		औरंगाबाद				N. A.	N. A.			..		Aurangabad	
		नागपूर		जाडी		530.00	650.00		750.00	Bold		Nagpur	
		अमरावती		लहान		N. A.	N. A.	N. A.		Small		Amravati	
		अकोला (वाशिम) (कारंजा)		लाल		600.00	493.00	600.00	N. A.	Red		Akola (Washim) (Karanja)	
		जळगांव		जपानी जाडी						Japani Bold		Jalgaon	
		लातूर		जाडी/सुकी						Bold/Dry		Latur	
		बीड		जाडी					850.00	Bold		Beed	
		पुणे		धुंगरी						Ghungari		Pune	
10	सूर्यफूल	बारामती		गावरान		621.00			795.00	Gaoran		Baramati	Sunflower
		लासलगांव								..		Lasalgaon	
		बार्शी		गावरान					N. A.	Gaoran		Barshi	
		बीड								..		Beed	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 (A)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
11	गुळ ..	श्रीरामपूर	लाल नं. २		N. A.			Red No. 2	Shrirampur	Gur
		अहमदनगर (राहूरी) ..	लाल नं. २		N. A.	N. A.	N. A.	Red No. 2	Ahmadnagar (Rahuri)	
		सांगली	कोल्हापूरी	600.00	550.00	450.00	475.00	Kolhapuri	Sangli	
		कोल्हापूर	७५९४/नं. २/नं. ३ ..	568.00	568.00	N. A.	550.00	7594/No. 2/No. 3 ..	Kolhapur	
		लासलगांव	मध्यम	N. A.	N. A.	N. A.		Medium	Lasalgaon	
		पुणे	स्थानिक/पिवळा/केशरी ..	550.00	600.00	475.00	460.00	Local/Yellow/Kesari ..	Pune	
		कराड	कोल्हापूरी/देशी ..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Kolhapuri/Deshi ..	Karad	
		जळगांव	पिवळा			N. A.		Yellow	Jalgaon	
		बारामती	स्थानिक नं. २.. ..				389.00	Local No. 2	Baramati	
		जालना	पिवळा				366	Yellow	Jalna	
		धुळे	.. ..				378	.. .. ..	Dhule	
		नाशिक	.. ..				475	.. .. ..	Nashik	
12	कांदा ..	नाशिक	उन्हाळी/पोळ	75.00	80.00	85.00	75.00	Summer/Pole	Nashik	Onion
		लासलगांव	लाल/मध्यम/उन्हाळी पोळ/रांगडा ..	80.00	85.00	77.00	65.00	Red/Medium/Pole Summer/Rangada ..	Lasalgaon	
		पुणे	फुलसंगी/लोणंद/पांढरा ..	75.00	85.00	100.00	50.00	Fulsungi/Lonand/White ..	Pune	
		नागपूर	गावरानी	100.00	80.00	128.00	N. A.	Gaorani	Nagpur	
13	बटाटे ..	नाशिक	नाशिक/हसन/आग्रा/पोळ ..	240.00	250.00	230.00	180.00	Nashik/Hasan/Agra/Pole ..	Nashik	Potatoes
		पुणे	जालंधर/तळेगांव ..	180.00	240.00	160.00	180.00	Jalandhar/Talegaon ..	Pune	
		नागपूर	पहाडी	221.00	223.00	170.00	N. A.	Pahadi	Nagpur	
14	मिरची ..	नंदुरबार	सुकी/घाटी	N. A.	2,750.00	N. A.	N. A.	Dry/Ghati	Nandurbar	Chillies
		धुळे	गावरान/सुकी	1,570.00	N. A.	1,004.00	N. A.	Gaoran/Dry	Dhule	
		सांगली	जोवारी/सुकी/देशी ..	2,800.00	1,800.00	1100.00	1,100.00	Jowari/Dry/Deshi ..	Sangli	
		नागपूर	सुकी	1,750.00	1,200.00	700.00	800.00	Dry	Nagpur	

टिप : *N. A.*—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार.—उपसंचालक, पणन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 (B)

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किंमती

Wholesale Prices Of Certain Agricultural Commodities At Selected Centres in Maharashtra State

(1990-91)

(प्रती क्विंटलची महिना अखेर असलेली घाऊक किंमत रुपयांत)
(Month ending spot wholesale prices in Rs. per quintal)

अ. क्र Sr. No.	वस्तु	बाजारपेठ	जात	जून June 1990	सप्टेंबर September 1990	डिसेंबर December 1990	मार्च March 1991	Variety	Market	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
1	गहू	अहमदनगर (कोपरगांव)	निफाड पिवळा/२१८९	275.00	N. A.	340.00	351.00	Niphad Yellow/2189	Ahmednagar (Kopargaon)	Wheat
		श्रीरामपूर	निफाड	N. A.			N. A.	Niphad	Shrirampur	
		जळगाव	कल्याण सोना	286.00	290.00	350.00	N. A.	K. Sona	Jalgaon	
		धुळे	बन्सी	285.00	N. A.	N. A.	N. A.	Bansi	Dhule	
		नंदुरबार	२१८९	N. A.			N. A.	2189	Nandurbar	
		नाशिक	पिवळा	330.00	340.00	370.00	420.00	Yellow	Nashik	
		लासलगाव	निफाड/पिवळा	300.00	315.00	370.00	350.00	Nifad/Yellow	Lasalgaon	
		बार्शी	शेट	285.00	N. A.			Shet	Barshi	
		लातूर	बन्सी/लाल	280.00	N. A.		N. A.	Bansi/Red	Latur	
		औरंगाबाद	पोशिया/बन्सी	291.00	305.00	375.00		Potia/Bansi	Aurangabad	
		जालना	पीसी	400.00	310.00	415.00	360.00	Pissi	Jalna	
		वर्धा	हावरा	282.00	N. A.	374.00		Howra	Wardha	
		सांगली	बन्सी/खपली	325.00	400.00	450.00	450.00	Bansi/Gaoran	Sangli	
		अकोला	गावरानी	290.00	290.00	360.00	340.00	Gaorani	Akola	
		नागपूर (उमरेड)	कल्याण/संकरित सोना	323.00	365.00	430.00	375.00	Kalyan/H. B. Sona	Nagpur (Umrer)	
		अमरावती	गावराण/कल्याण सोना	N. A.	N. A.		N. A.	Gaoran/K. Sona	Amravati	
		नांदेड	बन्सी					Bansi	Nanded	
		पाचोरा	कल्याण सोना/बन्सी					Kalyan Sona	Pachora	
		बीड				400.00			Beed	
		सोलापूर	सरबती बन्सी		N. A.		430.00	Sarbati/Bansi	Solapur	
		बारामती	२१८५				375.00	2185	Baramati	
2	बाजरी	अहमदनगर (कोपरगांव)	संकरित/गावरानी/हिरवी	226.00	N. A.	245.00	285.00	H. B./Gaorani (Green)	Ahmednagar (Kopargaon)	Bajra
		श्रीरामपूर	गावरानी	N. A.			N. A.	Gaorani	Shrirampur	
		जळगांव	संकरित/गावरानी/स्थानिक	215.00	200.00	221.00	184.00	H. B./Gaorani	Jalgaon	
		पाचोरा	स्थानिक/संकरित/गावरान	295.00	195.00	225.00	230.00	Local/H. B./Gaorani	Pachora	
		धुळे	संकरित	235.00	N. A.	N. A.	N. A.	H. B.	Dhule	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
बाजरी बालू–		नंदुरबार	संकरित	N. A.			N. A.	H. B.	Nandurbar	Bajra—*Contd.*
		नाशिक	गावरान	260.00	260.00	270.00	315.00	Gaorani	Nashik	
		लासलगांव	स्थानिक/गावरानी	230.00	195.00	245.00	290.00	Local/Gaorani	Lasalgaon	
		बारामती	संकरित	220.00	210.00	265.00	301.00	H. B.	Baramati	
		सांगली	गावरानी/देशी	215.00	200.00	240.00	275.00	Gaorani/Deshi	Sangli	
		जालना	हिरवा/संकरित गावरान	180.00	110.00	235.00	250.00	Green H. B./Gaoran	Jalna	
		अमरावती	गावरान/स्थानिक	N. A.	N. A.	200.00	N. A.	Gaorani/Local	Amravati	
		अकोला (कारंजा)	स्थानिक/गावरान	178.00	165.00		200.00	Local/Gaoran	Akola (Karanja)	
		औरंगाबाद	हिरवी/गावरान	191.00	195.00	260.00	N. A.	Green/Gaoran	Aurangabad	
		बीड	हिरवा/संकरित	190.00	N. A.	220.00	280.00	Green/H. B.	Beed	
		चाळीसगाव	गावरानी/संकरित					Gaorani/H. B.	Chalisgaon	
3	ज्वारी	बारामती	क्र. १ गावरानी	280.00	231.00	189.00	184.00	No. 1 Gaorani	Baramati	Jowar
		औरंगाबाद	शाळू/संकरित	245.00	251.00	270.00	N. A.	Shalu/H. B.	Aurangabad	
		श्रीरामपूर	संकरित/गावरान	N. A.				H. B.	Shrirampur	
		धुळे	संकरित	165.00	N. A.	N. A.	N. A.	H. B.	Dhule	
		नंदुरबार	संकरित	N. A.			N. A.	H. B.	Nandurbar	
		जालना	संकरित/रबी पांढरी	200.00	225.00	265.00	300.00	H. B./Rabi White	Jalna	
		नाशिक	पिवळा/संकरित	260.00	240.00	N. A.	300.00	Yellow/H. B.	Nashik	
		लासलगांव	स्थानिक/संकरित पांढरी	235.00	170.00	150.00	180.00	Local/White/H. B.	Lasalgaon	
		सोलापूर	मालदांडी	275.00	N. A.	265.00		Maldandi	Solapur	
		सांगली	संकरित/शाळू	215.00	240.00	315.00	340.00	H. B.	Sangli	
		जळगांव	संकरित	155.00	140.00	165.00	161.00	H. B.	Jalgaon	
		पाचोरा	संकरित/पांढरी गावरान	200.00	140.00		160.00	H. B./White.Gaoran	Pachora	
		नागपूर	संकरित	186.00	160.00		205.00	Hybrid	Nagpur	
		अकोला (कारंजा)	संकरित/पिवळी	152.00	140.00	190.00	180.00	Hybrid/Yellow	Akola (Karanja)	
		अमरावती (दर्यापूर)	स्थानिक/गावरानी	N. A.	N. A.		N. A.	Local/Gaorani	Amravati (Daryapur)	
		बीड	गावरान	240.00	N. A.	240.00	300.00	Gaoran	Beed	
		अहमदनगर (कोपरगांव)	पिवळी		N. A.	230.00	285.00	Yellow	Ahmednagar (Kopargaon)	
		बार्शी	क्र. १ पिवळी					No. 1 Yellow	Barshi	
		सांगली	शाळू					Shalu	Sangli	
		पुणे							Pune	
		वर्धा							Wardha	
4	हरभरा	अहमदनगर (कोपरगांव)	देशी/निफाड/पिवळी	735.00				Deshi/Niphad/Yellow	Ahmednagar (Kopargaon)	Gram
		जळगांव	गावरानी	735.00	725.00	661.00	625.00	Gaorani	Jalgaon	
		नागपूर	देशी	762.00	805.00	835.00	N. A.	Deshi	Nagpur	
		अमरावती	गावरान	686.00	600.00		N. A.	Gaoran	Amravati	

4		बार्शी	गरडा/पिवळी		N. A.	760.00	N. A.	Garda/Yellow		Barshi		
		लातूर	लाल	760.00	N. A.		N. A.	Red Yellow		Latur		
		बीड	पिवळी	730.00	N. A.	660.00		Yellow		Beed		
		अकोला (वाशिम)	चापा	740.00	670.00		590.00	Chapha		Akola (Washim)		
		परभणी	लाल					Red		Parbhani		
		धुळे	देशी					Deshi		Dhule		
		सांगली	देशी					Deshi		Sangli		
		औरंगाबाद	देशी			720.00	N. A.	Deshi		Aurangabad		
		जालना	पिवळा/गावरान			700.00	610.00	Yellow/Gaoran		Jalna		
5	तूर	जळगाव	लाल	741.00	895.00	941.00	861.00	Red		Jalgaon		Tur
		धुळे	पांढरी	761.00	N. A.		N. A.	White		Dhule		
		सोलापूर	पांढरी	820.00	N. A.	945.00		White		Solapur		
		औरंगाबाद	पांढरी/गाजर	760.00	875.00	915.00	N. A.	White/Gajar		Aurangabad		
		लातूर	पांढरी/लाल	78.00	N. A.		N. A.	White/Red		Latur		
		सेलू	पांढरी/लाल नं. २	795.00	N. A.			White/Red No. 2		Sailu		
		अमरावती	गाजर/पांढरी/माहुरी	716.00	N. A.		N. A.	Gajar/White/Mahuri		Amravati		
		वर्धा	गाजर/पांढरी	751.00	N. A.		N. A.	Gajar/White		Wardha		
		अकोला (वाशिम)	लाल	750.00	780.00	860.00	860.00	Red		Akola (Washim)		
		नांदेड	गाजर/गावरान	N. A.	N. A.			Gajar/Gaoran		Nanded		
		अहमदनगर	गाजर/पांढरी					Gajar/White		Ahmednagar		
		बार्शी	पांढरी					White		Barshi		
		जालना	पांढरी					White		Jalna		
		बीड	पांढरी				960.00	White		Beed		
		नंदुरबार	लाल					Red		Nandurbar		
6	मूग	जळगाव	हिरवा/नं. २	751.00	625.00	621.00	655.00	Green/No. 2		Jalgaon		Moong
		बार्शी	हिरवा			N. A.	625.00	Green		Barshi		
		नंदुरबार	चमकी/काळा	N. A.			N. A.	Chamki/Black		Nandurbar		
		जालना	चमकी/हिरवा	627.00	550.00	550.00	551.00	Chamki/Green		Jalna		
		बीड	हिरवा	640.00	N. A.	N. A.		Green		Beed		
		अमरावती (दर्यापूर)	हिरवा/चमकी	629.00	575.00	N. A.	N. A	Green/Chamaki		Amravati (Daryapur)		
		वर्धा	हिरवा	N. A.	N. A.			Green		Wardha		
		अकोला (वाशिम)	चमकी	460.00	590.00	640.00	610.00	Chamaki		Akola (Washim)		
7	उडीद	जळगाव	स्थानिक/खानदेश	771.00	651.00	701.00	721.00	Local/Khandeshi		Jalgaon		Udid
		पाचोरा	स्थानिक नं. १	700.00	650.00	700.00		Local No. 1		Pachora		
		नाशिक	चिनाई	N. A.	N. A.			Chinai		Nashik		
		अकोला (वाशिम)	चमकी	740.00	600.00	680.00	690.00	Chamki		Akola (Washim)		
		अमरावती	लहान	685.00	540.00	700.00	N. A.	Small		Amravati		
		जालना	नं. १					No. 1		Jalna		

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 (B)—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
	उडीद– चालू	लातूर	स्थानिक			N. A.		Local	Latur	Urid— *Contd.*
		लासलगाव	खानदेश					Khandesh	Lasalgaon	
		बार्शी	खानदेश					Khandesh	Barshi	
		नंदूरबार	खानदेश					Khandesh	Nandurbar	
		धुळे	..				N. A.	..	Dhule	
		नागपूर	गावरान					Gaoran	Nagpur	
8	करडई	अहमदनगर	स्थानिक		N. A.			Local	Ahmadnagar	Safflower
		बार्शी			N. A.	N. A.	N. A.	..	Barshi	
		सांगली	देशी	725.00	725.00	825.00		Deshi	Sangli	
		जालना	बारीक		975.00	1,015.00	955.00	Small	Jalna	
		लातूर	बारीक		N. A.			Small	Latur	
		औरंगाबाद		781.00				..	Aurangabad	
		बीड				100.00		..	Beed	
		श्रीरामपूर	पांढरी				N. A.	White	Shrirampur	
		अकोला (वाशिम)					860.00	..	Akola (Washim)	
9	भुईमुग (पॉडस्)	अहमदनगर	घुंगरी/धोबली	N. A.	N. A.		N. A.	Ghungari/Dhobali	Ahmednagar	Groundnut
		श्रीरामपूर	घुंगरी	N. A.	N. A.		N. A.	Ghungari	Shrirampur	
		पाचोरा	घुंगरी	885.00	925.00	1,050.00	1,000.00	Ghungari	Pachora	
		धुळे	स्पॅनीश पीनट/संकरित	891.00	N. A.	N. A.	N. A.	Spanish Peanut/H. B.	Dhule	
		नंदुरबार	लहान/स्थानिक	N. A.			N. A.	Small/Local	Nandurbar	
		लासलगांव	खानदेश/खांडवा सुकी	890.00	719.00	975.00	1,151.00	Khandesh/Dry Khandawa	Lasalgaon	
		बार्शी	जाडा		975.00	925.00	1,160.00	Bold	Barshi	
		कोल्हापूर	कोपरगांव	N. A.	N. A.		N. A.	Kopargaon	Kolhapur	
		सांगली	जपानी जाडी		934.00	1,041.00	1,100.00	Japani Bold	Sangli	
		कराड	स्थानिक/पासरी/घुंगरी	850.00	N. A.	N. A.	1,100.00	Local/Pasari/Ghungari	Karad	
		जालना	जाडा/लहान/घुंगरी	351.00	N. A.	925.00	910.00	Small/Bold/Ghungari	Jalna	
		औरंगाबाद		N. A.	N. A.			..	Aurangabad	
		नागपूर	जाडी	911.00	925.00		1,175.00	Bold	Nagpur	
		अमरावती	लहान	N. A.	N. A.	N. A.		Small	Amravati	
		अकोला (वाशिम) (करंजा)	लाल	880.00	N.A.	1,140.00	985.00	Red	Akola (Washim) (Karanja)	
		जळगांव	जपानी जाडी					Japani Bold	Jalgaon	
		लातूर	जाडी/सुकी					Bold/Dry	Latur	
		बीड	जाडी					Bold	Beed	
		पुणे	घुंगरी					Ghungari	Pune	

10	सूर्यफूल ..	बारामती ..	गावरान ..	945.00			1,080.00	Gaoran ..	Baramati ..	Sunflower
		लासलगांव ..	..					..	Lasalgaon	
		बार्शी ..	गावरान ..				1,045.00	Gaoran ..	Barshi	
		बीड ..	..					..	Beed	
11	गुळ ..	श्रीरामपूर ..	लाल नं. २ ..					Red No. 2 ..	Shrirampur ..	Gur
		अहमदनगर (राहुरी) ..	लाल नं. २ ..					Red No. 2 ..	Ahmadnagar (Rahuri)	
		सांगली ..	कोल्हापूरी ..	560.00	475.00	N. A.		Kolhapuri ..	Sangli	
		कोल्हापूर ..	७५९४/नं. २/नं. ३ ..	N. A.	N. A.		N. A.	7594/No. 2/No. 3 ..	Kolhapur	
		लासलगांव ..	मध्यम ..	430.00	N. A.	380.00		Medium ..	Lasalgaon	
		पुणे ..	स्थानिक/पिवळा/केशरी ..	500.00	550.00	475.00	455.00	Local/Yellow/Kesari ..	Pune	
		कराड ..	कोल्हापूरी/देशी ..	N. A.				Kolhapuri/Deshi ..	Karad	
		जळगांव ..	पिवळा ..			350.00		Yellow ..	Jalgaon	
		बारामती ..	स्थानिक नं. २ ..				325.00	Local No. 2 ..	Baramati	
		जालना ..	पिवळा ..				360.00	Yellow ..	Jalna	
		धुळे ..	..				N. A.	..	Dhule	
		नाशिक ..	..				415.00	..	Nashik	
12	कांदा ..	नाशिक ..	उन्हाळी/पोळ ..	120.00	225.00	425.00	201.00	Summer/Pole ..	Nashik ..	Onion
		लासलगांव ..	लाल/मध्यम/उन्हाळी पोळ/रांगडा	160.00	N. A.	N. A.	180.00	Red/Medium/Pole Summer/Rangada ..	Lasalgaon	
		पुणे ..	फुलसंगी/लोणंद/पांढरा ..	100.00	N. A.	N. A.	400.00	Fulsungi/Lonand/White ..	Pune	
		नागपूर ..	गावरानी ..	100.00	296.00	350.00	200.00	Gaorani ..	Nagpur	
13	बटाटे ..	नाशिक ..	नाशिक/हसन/आग्रा/पोळ ..	280.00	250.00	360.00	250.00	Nashik/Hasan/Agra/Pole ..	Nashik ..	Potatoes
		पुणे ..	जालंधर/तळेगांव ..	300.00	N. A.	N. A.	190.00	Jalandhar/Talegaon ..	Pune	
		नागपूर ..	पहाडी ..	227.00	226.00	250.00	150.00	Pahadi ..	Nagpur	
14	मिरची ..	नंदुरबार ..	सुकी/घाटी ..	1,800.00				Dry/Ghati ..	Nandurbar ..	Chillies
		धुळे ..	गावरान/सुकी ..	990.00	N. A.	700.00	N. A.	Gaoran/Dry ..	dhule	
		सांगली ..	जोवारी/सुकी/देशी ..	1,000.00	1,100.00	1,200.00	1,600.00	Jowari/Dry/Deshi ..	Sangli	
		नागपूर ..	सुकी ..	650.00	650.00	900.00	1,800.00	Dry ..	Nagpur	

टिप : *N. A.*—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार.—उपसंचालक, पणन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.9

सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किंमती / Prices of Gold and Silver in Bombay Market 1989-90 & 1990-91

(रुपयांत / in Rupees)

वर्ष/महिना Year/Month	1989-90 तयार सोने (१० ग्रॅमची किंमत) *Gold (Spot) per 10 gms. कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations	1989-90 तयार चांदी (दर किलोग्रामची किंमत) †Silver (Spot) per Kilogram कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations	1990-91 तयार सोने (१० ग्रॅमची किंमत) *Gold (Spot) per 10 gms. कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations	1990-91 तयार चांदी (दर किलोग्रामची किंमत) †Silver (Spot) per kilogram कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1961-62	126.00	115.85	121.65	219.65	196.95	206.49						
1965-66	85.00	70.50	77.78	406.00	281.00	341.52						
1970-71	198.00	177.50	184.96	588.50	483.50	536.80						
1975-76	574.00	511.00	544.99	1,425.00	1,001.00	1,169.36						
1980-81	1,730.00	1,305.00	1,522.44	2,955.00	2,075.00	2,616.63						
1985-86	2,235.00	2,025.00	2,125.47	4,120.00	3,730.00	3,918.35						
1988-89	3,340.00	3,030.00	3,175.22	6,889.00	5,845.00	6,366.76						
1989-90	3,565.00	3,040.00	3,229.33	7,244.00	6,463.00	6,841.91						
1990-91	3,580.00	3,270.00	3,451.50	7,051.00	6,260.00	6,760.79						
एप्रिल / April 1989	3,245.00	3,160.00	3,203.10	6,811.00	6,582.00	6,692.52	3,510.00	3,300.00	3,416.90	6,981.00	6,569.00	6,755.80
मे / May 1989	3,275.00	3,100.00	3,219.08	6,876.00	6,679.00	6,783.20	3,530.00	3,170.00	3,431.40	6,789.00	6,583.00	6,734.40
जून / June 1989	3,125.00	3,040.00	3,086.04	6,761.00	6,563.00	6,654.00	3,400.00	3,230.00	3,314.35	6,817.00	6,589.00	6,696.77
जुलै / July 1989	3,100.00	3,070.00	3,081.04	6,843.00	6,559.00	6,717.17	3,310.00	3,240.00	3,284.80	6,953.00	6,638.00	6,803.64
ऑगस्ट / August 1989	3,235.00	3,085.00	3,158.26	6,833.00	6,737.00	6,788.74	3,530.00	3,295.00	3,414.71	7,014.00	6,868.00	6,939.38
सप्टेंबर / September 1989	3,175.00	3,080.00	3,121.59	6,891.00	6,680.00	6,813.50	3,467.00	3,344.00	3,409.05	6,975.00	6,666.00	6,833.32
ऑक्टोबर / October 1989	3,230.00	3,095.00	3,161.57	7,086.00	6,803.00	6,916.61	3,520.00	3,450.00	3,490.76	7,051.00	6,845.00	6,959.24
नोव्हेंबर / November 1989	3,260.00	3,170.00	3,235.45	7,109.00	6,866.00	7,004.95	3,480.00	3,418.00	3,460.52	6,887.00	6,423.00	6,446.40
डिसेंबर / December 1989	3,380.00	3,235.00	3,290.00	7,244.00	6,912.00	7,054.92	3,538.00	3,408.00	3,453.20	6,585.00	6,260.00	6,391.84
जानेवारी / January 1990	3,460.00	3,285.00	3,383.21	7,058.00	6,959.00	6,998.96	3,850.00	3,521.00	3,687.52	6,913.00	6,556.00	6,805.22
फेब्रुवारी / February 1990	3,565.00	3,430.00	3,495.71	7,042.00	6,881.00	6,966.29	3,574.00	3,480.00	3,534.78	6,903.00	6,694.00	6,809.22
मार्च / March 1990	3,480.00	3,050.00	3,316.92	6,946.00	6,643.00	6,712.08	3,580.00	3,399.00	3,520.00	6,872.00	6,646.00	6,754.22

टिप.— (१)* तयार सोन्याच्या किंमती २७ ऑगस्ट १९६३ पर्यंत शुद्ध सोन्याच्या होत्या. त्यानंतर ९ नोव्हेंबर १९६६ पर्यंत १४ कॅरेट सोन्याच्या आणि १० जुलै १९६७ पासून प्रमाणित सोन्याच्या आहेत.

(२)† या तयार चांदिच्या किंमती ०.९९६ पेक्षा कमी शुद्ध चांदीच्या आहेत.

Note.— (1)* Spot prices relate to gold bullion upto 27th August 1963, 14 carat gold upto 9th November 1966 and to standard gold from 10th July 1967.

(2)† Spot prices relate to below 0.996 fineness.

आधार.— भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा व वित्त अहवाल, भाग-२.

Source.— Report on currency and finance, Vol.—2, Reserve Bank of India, 1989-90.

२९. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.10

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

Consumer Price Index Number for Agricultural Labourers in Maharashtra

(पाया :—जुलै १९६०—जून १९६१=१००)

(Base :— July 1960—June 1961=100)

वर्ष/महिना Year/Months		अन्नगट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)		(2)	(3)
	1980-81	421	383
	1981-82	515	462
	1982-83	488	447
	1983-84	553	502
	1984-85	567	517
	1985-86	579	534
	1986-87	622	571
	1987-88	682	622
	1988-89	748	681
	1989-90	825	751
	1990-91	829	764
एप्रिल / April	1989	778	709
मे / May	1989	817	741
जून / June	1989	827	750
जुलै / July	1989	843	763
ऑगस्ट / August	1989	847	766
सप्टेंबर / September	1989	871	785
ऑक्टोबर / October	1989	873	788
नोव्हेंबर / November	1989	845	769
डिसेंबर / December	1989	833	759
जानेवारी / January	1990	811	745
फेब्रुवारी / February	1990	781	722
मार्च / March	1990	772	715
एप्रिल / April	1990	770	715
मे / May	1990	779	722
जून / June	1990	782	724
जुलै / July	1990	794	734
ऑगस्ट / August	1990	800	739
सप्टेंबर / September	1990	799	739
ऑक्टोबर / October	1990	807	747
नोव्हेंबर / November	1990	847	780
डिसेंबर / December	1990	860	790
जानेवारी / January	1991	895	819
फेब्रुवारी / February	1991	908	830
मार्च / March	1991	907	831

आधार.—लेबर ब्युरो, सिमला.

Source.—Labour Bureau, Simla.

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.11

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक

Retail Price Index Numbers For Urban Maharashtra By Group of Commodities

(पायाभूत वर्ष :- १९८२ = १००)

(Base year :— 1982 = 100)

वर्ष/महिना Month/Year		गट/ Groups					
		अन्न गट Food	पान, सुपारी, तंबाखू इ. Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना पादत्राणे Clothing, bedding and footwear	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	1985-86 ..	130.54	139.41	127.46	130.61	141.23	133.86
	1986-87 ..	144.21	162.65	136.24	160.26	151.69	147.34
	1987-88 ..	156.48	180.94	140.32	174.90	161.95	158.70
	1988-89 ..	167.43	192.15	150.97	189.31	178.43	171.56
	1989-90 ..	176.92	217.72	158.21	208.60	192.00	183.09
	1990-91 ..	197.80	245.45	185.37	240.14	207.86	203.60
एप्रिल / April	1989 ..	165.87	207.94	156.40	195.62	185.62	174.02
मे / May	1989 ..	172.88	210.20	156.53	198.29	186.20	178.22
जून / June	1989 ..	175.60	213.59	157.07	201.11	187.95	180.50
जुलै / July	1989 ..	176.94	209.84	157.15	200.18	190.06	181.76
ऑगस्ट / August	1989 ..	182.33	211.53	157.82	201.15	191.14	185.15
सप्टेंबर / September	1989 ..	185.12	215.26	158.39	206.00	192.18	187.39
ऑक्टोबर / October	1989 ..	185.09	219.93	158.97	208.26	193.13	187.94
नोव्हेंबर / November	1989 ..	181.85	220.78	159.18	211.35	194.26	186.75
डिसेंबर / December	1989 ..	176.05	223.39	159.01	213.81	194.81	183.97
जानेवारी / January	1990 ..	172.17	224.40	158.81	219.65	195.31	182.38
फेब्रुवारी / February	1990 ..	173.86	226.38	159.44	222.03	196.18	183.79
मार्च / March	1990 ..	175.29	229.37	159.78	225.74	197.15	185.17
एप्रिल / April	1990 ..	179.79	234.01	159.59	228.46	197.85	188.07
मे / May	1990 ..	182.79	239.71	178.78	230.85	200.30	192.00
जून / June	1990 ..	189.71	242.33	179.06	233.07	202.81	196.74
जुलै / July	1990 ..	194.27	241.29	179.77	233.93	204.12	199.68
ऑगस्ट / August	1990 ..	194.77	240.76	181.56	235.94	205.99	200.77
सप्टेंबर / September	1990 ..	194.64	243.84	182.11	238.79	208.30	201.68
ऑक्टोबर / October	1990 ..	196.29	245.14	187.96	240.62	209.06	203.34
नोव्हेंबर / November	1990 ..	200.20	247.40	193.94	243.21	212.11	207.01
डिसेंबर / December	1990 ..	205.50	248.55	194.75	244.57	212.64	210.20
जानेवारी / January	1991 ..	213.95	252.95	195.90	248.94	213.32	215.41
फेब्रुवारी / February	1991 ..	213.25	254.60	195.63	251.10	213.58	215.26
मार्च / March	1991 ..	208.50	254.86	195.40	252.26	214.32	212.98

टिप—* निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किंमतीचा भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

Note—* Weighed average price of fair price shops and open Market for the commodities rice, wheat, Jowar and sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

आधार.– अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

29. किंमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्र./TABLE No. 29.12

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक

Retail Price Index Numbers For Rural Maharashtra By Group of Commodities

(पायाभूत वर्ष :- १९८२ = १००)

(Base year :— 1982 = 100)

वर्ष/महिना Month/Year		गट/ Groups				
		अन्न Food	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना Clothing, bedding	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	1985-86 ..	127.36	132.77	124.46*	134.93	129.28
	1986-87 ..	138.27	145.95	131.28	148.08	140.55
	1987-88 ..	149.17	155.84	139.76	161.32	151.71
	1988-89 ..	164.45	174.98	154.32	180.05	168.02
	1989-90 ..	177.83	189.99	174.91	197.07	182.92
	1990-91 ..	191.06	204.19	191.51	221.73	199.08
एप्रिल / April	1989 ..	167.55	182.35	166.60	188.00	173.27
मे / May	1989 ..	174.23	184.36	171.08	189.84	178.32
जून / June	1989 ..	177.07	185.10	171.48	190.40	180.29
जुलै / July	1989 ..	178.34	186.97	172.59	191.66	181.59
ऑगस्ट / August	1989 ..	184.10	189.83	174.00	194.59	186.15
सप्टेंबर / September	1989 ..	188.11	191.84	175.21	196.85	189.38
ऑक्टोबर / October	1989 ..	186.46	190.66	176.44	198.22	188.67
नोव्हेंबर / November	1989 ..	181.82	191.40	176.94	200.37	186.39
डिसेंबर / December	1989 ..	176.29	193.85	177.80	201.66	183.54
जानेवारी / January	1990 ..	173.86	194.74	178.08	202.92	182.42
फेब्रुवारी / February	1990 ..	173.21	194.19	178.79	204.64	182.42
मार्च / March	1990 ..	172.89	194.54	179.88	205.66	182.56
एप्रिल / April	1990 ..	175.27	197.29	183.13	206.12	184.61
मे / May	1990 ..	177.22	198.12	184.71	212.28	187.40
जून / June	1990 ..	180.29	199.09	186.97	215.77	190.33
जुलै / July	1990 ..	184.06	197.82	188.49	216.09	192.74
ऑगस्ट / August	1990 ..	186.30	200.14	188.91	216.69	194.47
सप्टेंबर / September	1990 ..	186.19	201.61	190.26	218.03	194.93
ऑक्टोबर / October	1990 ..	188.92	204.23	192.20	219.49	197.30
नोव्हेंबर / November	1990 ..	193.90	208.60	194.92	227.26	202.69
डिसेंबर / December	1990 ..	199.66	207.37	195.15	229.89	206.76
जानेवारी / January	1991 ..	209.12	209.19	196.43	231.27	213.15
फेब्रुवारी / February	1991 ..	208.01	213.03	197.47	232.57	213.14
मार्च / March	1991 ..	203.80	213.82	199.47	235.30	211.38

टिप—* निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किंमतीचा भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

Note—* Weighed average price of fair price shops and open Market for the commodities rice, wheat, Jowar and sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

आधार.– अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

३०. पंचवार्षिक योजना

३०.१. राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना यासंबंधीची पंचवार्षिक योजनेची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

30. FIVE-YEAR PLAN

30.1. Data on State Plan and Centrally sponsored programmes in various Five-Year Plans are presented in this section.

सत्यमेव जयते

३०. पंचवार्षिक योजना/

तक्ता क्रमांक/

पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील तरतूद आणि खर्च/

विकासाचे शिर्ष	१ ली योजना 1st Plan (1951—56)		२ री योजना 2nd Plan (1956—61)		३ री योजना 3rd Plan (1961—66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966—69)		४ थी योजना 4th Plan (1969—74)	
	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
I. कृषि व संलग्न सेवा	26.21	16.94	35.18	15.55	123.42	28.39	96.96	25.08	195.96	19.51
II. सहकार	4.13	2.67	30.23	13.36	10.78	2.48	14.24	3.68	25.75	2.56
III. जलसिंचन व वीज	35.07	22.67	70.56	31.18	158.76	36.52	173.14	44.79	449.61	44.76
IV. उद्योग व खाणी	3.56	2.30	6.40	2.83	14.82	3.41	10.64	2.75	39.62	3.94
V. परिवहन व दळणवळण	13.89	8.98	22.19	9.81	37.45	8.61	35.19	9.10	81.08	8.07
VI तंत्र विज्ञान	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
VII. सामाजिक व सामूहिक सेवा	71.85	46.44	58.54	25.87	89.31	20.54	56.26	14.55	208.44	20.76
VIII. आर्थिक सेवा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
IX. इतर सेवा	..	..	3.20	1.40	19.00	0.04	0.15	0.04	4.05	0.40
एकूण	154.71	100.00	226.30	100.00	434.73	100.00	386.58	100.00	1,004.51	100.00

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतील असे नाही.

आधार.—नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

FIVE-YEAR PLAN

TABLE No. 30.1

Outlay and Expenditure Under Five-Year/Annual Plan

(रुपये कोटींत/Rs. in crores)

५ वी योजना 5th Plan (1974—79)		वार्षिक योजना Annual Plan (1979—80)		६ वी योजना 6th Plan (1980—85)		७ वी योजना 7th Plan (1985—90)		वार्षिक योजना Annual Plan (1990—91)		
खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	Head of Development
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	
308.13	11.58	60.61	7.46	393.38	6.01	390.87	4.70	79.29	3.14	Agriculture and Allied Services.
35.19	1.32	3.77	0.46	894.94	13.67	77.55	0.93	23.11	0.92	Co-operation
141.93	53.08	149.74	55.37	3,172.20	48.44	3,752.19	45.13	1,187.20	47.08	Irrigation and Power
158.69	3.97	30.03	0.04	225.31	3.43	307.48	3.70	95.81	3.80	Industries and Mining.
220.08	8.27	64.03	7.88	422.81	6.46	449.41	5.40	218.33	8.66	Transport and Communication.
..	..	..	..	0.78	0.01	2.02	0.02	1.68	0.07	Science Technology.
427.94	16.09	199.22	24.53	1,234.39	18.85	1,797.71	21.63	772.79	30.64	Social and Community Services.
..	..	0.02	..	4.69	0.07	5.33	0.06	112.97	4.48	Economic Services
151.17	5.69	4.80	0.59	200.89	3.06	1,532.57	18.43	30.63	1.21	Other Services
2,660.13	**100.00**	**812.24**	**100.00**	**6,549.39**	**100.00**	**8,315.12**	**100.00**	**2,521.85**	**100.00**	**Grand Total**

Note.—Totals may not add up due to rounding.

Source.—Planning Department, Govt. of Maharashtra, Bombay.

30. पंचवार्षिक योजना/FIVE -YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 30.2

राज्य/केंद्र शासित प्रदेशांची पहिली योजना ते सातवी पंचवार्षिक योजनेतील वरडोई प्रस्तावित तरतूद/खर्च

Per Capita Plan Outlay/Expenditure First Plan (1951—56) to Seventh Plan (1985-90) and Annual Plan 1990-91 States/Union Territories

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्र शासित प्रदेश	पहिली योजना First Plan (1951—56)		दुसरी योजना Second Plan (1956—61)		तिसरी योजना Third Plan (1961—66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966—69)		चवथी योजना Fourth Plan (1969—74)		State/Union Territories
		तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
	I. खास दर्जा असलेली राज्ये :											Special Category State :
1	अरूणाचल प्रदेश	4.21	2.31	9.51	3.74	7.15	7.32	8.57	7.79	17.99	21.12	Arunachal Pradesh
		(139)	(76)	(293)	(115)	(199)	(203)	(209)	(190)	(383)	(449)	
2	आसाम	21.67	28.00	57.94	63.15	120.00	132.24	89.25	87.12	223.75	198.41	Assam
		(26)	(34)	(61)	(66)	(104)	(115)	(69)	(67)	(153)	(136)	
3	हिमाचल प्रदेश	5.70	4.99	14.72	16.97	27.93	33.85	40.22	39.88	101.40	113.43	Himachal Pradesh
		(23)	(20)	(55)	(64)	(96)	(116)	(127)	(126)	(293)	(328)	
4	जम्मू व काश्मिर	12.74	13.00	33.92	26.82	75.00	61.24	60.99	59.28	158.40	162.22	Jammu and Kashmir
		(39)	(39)	(99)	(78)	(202)	(165)	(148)	(144)	(343)	(351)	
5	मणिपूर	1.55	1.08	6.25	6.22	12.88	12.82	10.14	7.20	30.25	31.15	Manipur
		(25)	(18)	(89)	(88)	(155)	(154)	(107)	(76)	(283)	(291)	
6	मेघालय	@	@	@	@	@	@	@	@	38.00	36.24	Meghalaya
										(376)	(359)	
7	मिझोराम	@	@	@	@	@	@	@	@		9.30	Mizoram
											(282)	
8	नागालैंड	@	@	@	@	7.15	10.79	17.36	15.98	40.00	38.52	Nagaland
						(180)	(271)	(382)	(352)	(769)	(741)	
9	सिक्कीम	@	@	@	@	@	@	@	@	@	@	Sikkim
10	त्रिपुरा	2.29	1.62	8.47	9.41	16.32	15.51	14.00	11.44	34.66	34.66	Tripura
		(32)	(23)	(88)	(98)	(132)	(126)	(100)	(82)	(222)	(222)	
	एकूण (I)	**48.16**	**51.00**	**130.81**	**126.31**	**266.43**	**273.77**	**240.53**	**228.69**	**644.45**	**645.05**	**Total (I)**
		(29)	(30)	(69)	(66)	(120)	(123)	(97)	(92)	(231)	(231)	

II. खास दर्जा नसलेली राज्ये : **Non-Special Category State**

1	आंध्र प्रदेश	114.14	107.00	219.19	180.64	305.00	344.78	221.03	235.62	420.50	425.51	Andhara Pradesh
		(36)	(33)	(64)	(53)	(82)	(92)	(55)	(59)	(97)	(98)	
2	बिहार	68.67	102.00	194.22	176.87	337.04	331.74	216.59	217.37	531.28	479.21	Bihar
		(17)	(25)	(44)	(40)	(70)	(69)	(42)	(42)	(94)	(85)	
3	गोवा	@	@	@	@	23.04	15.27	24.02	19.82	39.50	41.93	Goa
						(349)	(231)	(321)	(265)	(459)	(488)	
4	गुजराथ	30.49	99.00	55.59	146.83	235.00	237.68	204.56	207.80	455.00	545.02	Gujrat
		(18)	(58)	(29)	(77)	(108)	(110)	(85)	(86)	(170)	(204)	
5	हरियाणा	@	@	@	@	@	@	50.36	84.62	225.00	358.26	Haryana
								(56)	(94)	(224)	(357)	
6	कर्नाटक	50.92	94.00	84.37	138.72	250.00	250.69	164.64	192.15	350.00	374.14	Karnatak
		(25)	(47)	(38)	(62)	(102)	(102)	(62)	(72)	(119)	(128)	
7	केरळ	31.28	44.00	71.95	79.00	170.00	181.59	128.70	144.74	258.40	333.35	Kerala
		(22)	(31)	(45)	(50)	(96)	(102)	(66)	(74)	(121)	(156)	
8	मध्य प्रदेश	83.68	94.00	230.19	145.50	300.00	288.35	171.17	166.82	383.00	475.51	Madhya Pradesh
		(31)	(35)	(76)	(48)	(88)	(85)	(46)	(44)	(92)	(114)	
9	महाराष्ट्र	159.86	125.00	266.25	214.03	390.00	433.60	384.47	388.83	898.12	1,004.51	Maharashtra
		(48)	(37)	(72)	(58)	(94)	(105)	(84)	(85)	(178)	(199)	
10	ओरिसा	21.23	85.00	99.97	89.36	160.00	224.06	128.69	122.75	222.60	249.34	Orisa
		(14)	(56)	(61)	(54)	(87)	(122)	(64)	(61)	(101)	(114)	
11	पंजाब	44.62	163.00	162.68	151.43	231.39	254.23	131.58	121.85	293.56	428.47	Punjab
		(47)	(173)	(157)	(146)	(200)	(220)	(105)	(97)	(217)	(316)	
12	राजस्थान	27.28	66.00	105.27	99.86	236.00	210.69	136.21	136.60	302.00	308.81	Rajasthan
		(16)	(40)	(56)	(53)	(112)	(100)	(59)	(59)	(117)	(120)	
13	तामीळनाडू	80.20	85.00	173.06	186.19	290.88	342.33	236.53	265.99	519.36	551.69	Tamilnadu
		(29)	(28)	(53)	(57)	(83)	(98)	(62)	(70)	(126)	(134)	
14	उत्तर प्रदेश	129.83	166.00	253.10	228.32	497.00	560.25	450.52	451.40	965.00	1,162.58	Uttar Pradesh
		(20)	(25)	(36)	(32)	(65)	(73)	(55)	(55)	(109)	(132)	
15	पश्चिम बंगाल	76.45	154.00	153.66	155.84	250.00	300.49	179.17	161.47	322.50	363.55	West Bengal
		(28)	(56)	(48)	(49)	(68)	(82)	(44)	(40)	(73)	(82)	
	एकूण (II)	**928.65**	**1,384.00**	**2,069.50**	**1,992.59**	**3,675.35**	**3,975.75**	**2,828.24**	**2,917.83**	**6,185.82**	**7,101.88**	**Total (II)**
		(26)	(39)	(53)	(51)	(85)	(92)	(60)	(62)	(120)	(138)	
	एकूण (I+ II)	**976.81**	**1,435.00**	**2,200.31**	**2,118.90**	**3,941.78**	**4,249.52**	**3,068.77**	**3,146.52**	**6,830.27**	**7,746.93**	**Total (I+II)**
		(26)	(39)	(54)	(52)	(87)	(93)	(62)	(63)	(126)	(143)	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 30.2—*Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
	III. केंद्र शासित प्रदेश :											**Union Territories :**
1	अंदमान व निकोबार	3.83	0.83	5.92	3.62	9.79	6.17	7.05	5.29	14.00	14.70	Andaman and Nicobar
		(1094)	(237)	(1184)	(724)	(1360)	(857)	(766)	(575)	(1273)	(1336)	
2	चंदीगढ	@	@	@	@	@@	9.56	3.60	2.72	7.75	17.37	Chandigarh
							(655)	(180)	(136)	(298)	(668)	
3	दादरा व नगर हवेली	@	@	@	@	@@	0.25	1.29	0.71	2.30	2.33	Dadra and Nagar Haveli
							(41)	(193)	(106)	(329)	(333)	
4	दमण व दीव	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	Daman and Div
5	दिल्ली	6.79	5.85	16.97	11.42	81.75	93.09	75.25	63.88	162.65	155.10	Delhi
		(3[illegible])	(15)	(72)	(48)	(283)	(322)	(220)	(187)	(400)	(381)	
6	लक्षद्विप	@	@	@	0.42	0.97	0.99	1.62	0.95	2.00	1.90	Lakshdeep
					(183)	(388)	(396)	(579)	(339)	(667)	(633)	
7	पांडेचरी	0.73	0.50	4.76	3.66	6.93	6.01	6.50	5.26	12.50	14.37	Pondecharry
		(23)	(15)	(137)	(105)	(180)	(156)	(153)	(124)	(266)	(306)	
	एकूण (III)	**11.35**	**7.18**	**27.65**	**19.12**	**99.44**	**116.07**	**95.31**	**78.81**	**201.20**	**205.77**	**Total (III)**
		(48)	(30)	(95)	(66)	(278)	(324)	(225)	(186)	(402)	(411)	
	सर्व एकूण (I+II+III)	**988.16**	**1,442.18**	**2,227.96**	**2,138.02**	**4,041.22**	**4,365.59**	**3,164.08**	**3,225.33**	**7,031.47**	**7,952.70**	**Grand Total (I+II+III)**
		(26)	**(38)**	**(54)**	**(52)**	**(88)**	**(95)**	**(63)**	**(64)**	**(128)**	**(145)**	
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1953	1953	1958	1958	1963	1963	1967	1967	1971	1971	Population Estimates used (year).

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 30.2—*Contd.*

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्र शासित प्रदेश	पाचवी योजना Fifth Plan (1974—79)		वार्षिक योजना Annual Plan (1979—80)		सहावी योजना Sixth Plan (1980—85)		सातवी योजना Seventh Plan (1985—90)		वार्षिक योजना Annual Plan (1990—91)		State/Union Territories
		तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20) #	(21)	(22)	(2)
	I. खास दर्जा असलेले राज्ये :											**Special Category State :**
1	अरूणाचल प्रदेश	63.30	64.83	23.41	21.78	212.00	223.01	400.00	569.95	183.00	165.89	Arunachal Pradesh
		(1161)	(1190)	(391)	(364)	(3169)	(3333)	(5355)	(7630)	(2163)	(1961)	
2	आसाम	473.84	428.63	155.00	159.73	1,115.00	1,279.79	2,100.00	2,489.61	675.00	596.57	Assam
		(279)	(252)	(83)	(86)	(533)	(612)	(919)	(1090)	(306)	(271)	
3	हिमाचल प्रदेश	238.95	235.10	73.00	79.45	560.00	668.83	1,050.00	1,326.27	360.00	377.63	Himachal Pradesh
		(621)	(611)	(178)	(193)	(1258)	(1502)	(2194)	(2772)	(704)	(738)	
4	जम्मू व काश्मिर	362.64	376.05	118.00	123.55	900.00	919.37	1,400.00	2,006.23	650.00	556.62	Jammu and Kashmir
		(685)	(710)	(207)	(216)	(1440)	(1471)	(2045)	(2930)	(857)	(734)	
5	मणिपूर	92.86	98.90	31.00	32.53	240.00	243.32	430.00	501.22	170.00	164.66	Manipur
		(747)	(796)	(229)	(241)	(1604)	(1626)	(2608)	(3040)	(941)	(911)	
6	मेघालय	89.53	99.07	33.00	30.70	235.00	259.96	440.00	539.04	175.00	166.25	Meghalaya
		(770)	(852)	(261)	(242)	(1662)	(1838)	(2794)	(3422)	(1005)	(954)	
7	मिझोराम	46.59	48.73	17.72	16.11	130.00	150.09	260.00	363.92	125.00	124.93	Mizoram
		(1195)	(1249)	(397)	(361)	(2421)	(2795)	(4180)	(5851)	(1841)	(1840)	
8	नागालँड	83.63	96.25	26.05	27.68	210.00	229.79	400.00	467.83	145.00	142.12	Nagaland
		(1360)	(1565)	(371)	(394)	(2488)	(2723)	(4065)	(4754)	(1235)	(1211)	
9	सिक्कीम	39.64	40.10	17.88	17.79	122.00	147.80	230.00	282.40	76.00	79.41	Sikkim
		(1573)	(1591)	(619)	(616)	(3567)	(4322)	(5838)	(7168)	(1881)	(1966)	
10	त्रिपुरा	69.68	75.96	28.00	29.56	245.00	292.71	440.00	700.17	200.00	201.12	Tripura
		(395)	(430)	(145)	(154)	(1131)	(1351)	(1850)	(2944)	(741)	(745)	
	एकूण (I)	**1,560.66**	**1,563.62**	**523.06**	**538.88**	**3,969.00**	**4,414.67**	**7,150.00**	**9,246.64**	**2,759.00**	**2,575.20**	**Total (I)**
		(486)	(487)	(149)	(154)	(1016)	(1130)	(1670)	(2159)	(626)	(584)	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 30.2—*Contd.*

(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(1)
	II. खास दर्जा नसलेली राज्ये :											Non-Special Category State :
1	आंध्र प्रदेश	1,333.58	1,469.18	421.50	450.32	3,100.00	3,221.29	5200.00	6,043.62	1,323.00	1,485.54	Andhara Pradesh
		(277)	(305)	(82)	(88)	(557)	(578)	(868)	(1008)	(202)	(227)	
2	बिहार	1,296.06	1,187.17	356.85	320.78	3,225.00	2,948.71	5,100.00	6,033.17	1,805.00	1,257.92	Bihar
		(207)	(190)	(53)	(48)	(442)	(404)	(642)	(760)	(212)	(148)	
3	गोवा	85.00	87.38	30.00	28.57	192.00	224.42	334.00	438.61	130.00	135.39	Goa
		(855)	(879)	(305)	(290)	(1687)	(1972)	(2872)	(3771)	(1120)	(1166)	
4	गुजराथ	1,185.76	1,379.35	392.00	456.17	3,680.00	3,880.45	6,000.00	5,439.18	1,451.00	1,566.67	Gujrat
		(392)	(456)	(121)	(140)	(1034)	(1091)	(1563)	(1417)	(355)	(383)	
5	हरियाणा	601.34	677.18	227.00	202.96	1,800.00	1,569.47	2,900.00	2,538.92	700.00	615.02	Haryana
		(527)	(593)	(184)	(165)	(1318)	(1149)	(1911)	(1673)	(432)	(380)	
6	कर्नाटक	997.67	1,079.83	299.00	317.60	2,265.00	2,665.47	3,500.00	3,937.50	1,120.00	1,172.70	Karnatak
		(304)	(329)	(85)	(90)	(583)	(686)	(830)	(934)	(252)	(263)	
7	केरळ	568.96	667.71	170.00	223.87	1,550.00	1,645.39	2,100.00	2,299.22	635.00	596.05	Kerala
		(242)	(284)	(69)	(90)	(588)	(624)	(741)	(812)	(220)	(206)	
8	मध्य प्रदेश	1,379.71	1,437.39	455.00	514.83	3,800.00	3,864.74	7,000.00	6,574.28	2,000.00	1,703.51	Madhya Pradesh
		(294)	(307)	(91)	(103)	(697)	(709)	(1178)	(1107)	(307)	(262)	
9	महाराष्ट्र	2,347.61	2,659.11	762.50	813.36	6,175.00	6,520.68	10,500.00	10,826.25	2,450.00	2,530.22	Maharashtra
		(415)	(471)	(126)	(135)	(942)	(994)	(1480)	(1526)	(315)	(328)	
10	ओरिसा	585.02	638.00	191.00	195.01	1,500.00	1,562.20	2,700.00	3,162.20	1,250.00	1,085.75	Orisa
		(241)	(263)	(75)	(76)	(549)	(572)	(919)	(1076)	(400)	(347)	
11	पंजाब	1,013.49	940.16	260.00	269.27	1,957.00	1,891.50	3,285.00	3,547.17	905.00	991.06	Punjab
		(675)	(626)	(162)	(168)	(1117)	(1080)	(1746)	(1885)	(451)	(494)	
12	राजस्थान	709.24	867.94	275.00	290.19	2,025.00	2,134.64	3,000.00	3,106.18	956.00	973.22	Rajasthan
		(241)	(295)	(85)	(90)	(559)	(589)	(746)	(772)	(220)	(224)	
13	तामीळनाडू	1,122.32	1,149.62	307.00	370.07	3,150.00	3,583.50	5,750	6,236.24	1,450.00	1,495.56	Tamilnadu
		(248)	(254)	(65)	(78)	(630)	(717)	(1077)	(1168)	(262)	(270)	
14	उत्तर प्रदेश	2,445.86	2,909.48	690.00	825.52	5,850.00	6,519.02	10,447.00	11,268.94	3,200.00	3,026.21	Uttar Pradesh
		(249)	(296)	(65)	(78)	(505)	(563)	(832)	(897)	(233)	(221)	
15	पश्चिम बंगाल	1,246.83	1,253.23	450.00	383.21	3,500.00	2,433.27	4,125.00	4,463.76	1,328.00	1,150.65	West Bengal
		(253)	(255)	(86)	(73)	(616)	(428)	(672)	(727)	(196)	(172)	
	एकूण (II)	**16,918.45**	**18,402.73**	**5,286.85**	**5,661.73**	**43,769.00**	**44,664.75**	**71,941.00**	**75,915.24**	**20,703.00**	**19,785.47**	**Total (II)**
		(295)	(320)	(86)	(92)	(657)	(671)	(994)	(1049)	(265)	(254)	
	एकूण (I + II)	**18,479.11**	**19,966.35**	**5,809.91**	**6,200.61**	**47,738.00**	**49,079.42**	**79,091.00**	**85,161.88**	**23,462.00**	**22,360.67**	**Total (I+II)**
		(305)	(329)	(90)	(96)	(675)	(694)	(1032)	(1111)	(285)	(272)	

	III. केंद्र शासित प्रदेश :											Union Territories :
1	अंदमान व निकोबार	33.72	28.40	16.03	7.17	96.60	99.30	285.00	233.24	97.00	94.38	Andaman and Nicobar
		(2278)	(1919)	(921)	(412)	(4644)	(4803)	(11400)	(9330)	(3540)	(3445)	
2	चंदीगढ	39.76	37.30	14.00	12.30	100.75	111.72	203.10	212.34	55.97	51.31	Chandigarh
		(1190)	(1117)	(351)	(308)	(1995)	(2212)	(3265)	(3414)	(886)	(812)	
3	दादरा व नगर हवेली	9.41	8.87	3.31	3.35	23.09	30.02	46.29	45.30	12.99	11.38	Dadra and Nagar Haveli
		(1094)	(1031)	(345)	(349)	(2099)	(2729)	(3826)	(3744)	(955)	(837)	
4	दमण व दीव	**	**	**	**	**	**	26.00	39.53	12.58	11.62	Daman and Div
								(2857)	(4344)	(1271)	(1174)	
5	दिल्ली	316.01	341.06	108.00	87.99	800.00	1042.09	2,000.00	2,631.48	800.00	742.81	Delhi
		(630)	(680)	(189)	(154)	(1183)	(1542)	(2520)	(3316)	(872)	(810)	
6	लक्षद्विप	6.23	5.14	3.00	1.73	20.35	28.25	43.90	67.57	22.00	20.55	Lakshdeep
		(1731)	(1428)	(750)	(432)	(4845)	(6726)	(9977)	(15357)	(4400)	(4110)	
7	पॉंडिचरी	34.04	34.56	11.57	10.85	71.54	98.96	170.00	232.56	70.00	65.68	Pondecharry
		(635)	(645)	(200)	(187)	(1128)	(1561)	(2457)	(3361)	(885)	(830)	
	एकूण (III)	**439.17**	**455.33**	**155.91**	**123.39**	**1,112.33**	**1,410.94**	**2,774.29**	**3,462.02**	**1,070.54**	**997.73**	**Total (III)**
		(714)	(740)	(220)	(175)	(1,347)	(1708)	(2844)	(3549)	(960)	(895)	
	सर्व एकूण (I+II+III)	**18,918.28**	**20,412.68**	**5,965.82**	**6,324.00**	**48,850.33**	**50,490.36**	**81,865.29**	**88,623.90**	**24,532.54**	**23,358.40**	**Grand Total (I+II+III)**
		(309)	**(333)**	**(91)**	**(97)**	**(683)**	**(706)**	**(1054)**	**(1142)**	**(294)**	**(280)**	
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1976	1976	1979	1979	1983	1983	1987	1987	1990	1990	Population Estimates used (Year).

टीप.— कंसातील आकडे हे दरडोई तरतूद खर्च (रुपयात) दर्शवितात.

@ तेव्हा राज्य/केंद्रशासित प्रदेश नव्हते.

• आसाममध्ये समाविष्ट.

@@ केंद्रशासित प्रदेश म्हणून १९६५-६६ मध्ये अस्तित्वात आले.

** गोव्यामध्ये समाविष्ट.

राज्य/केंद्रशासित प्रदेश यांनी त्यांच्या वार्षिक योजना १९९१-९२ च्या प्रारूप मध्ये कळविल्याप्रमाणे.

आधार.—योजना आयोग (राज्य योजना विभाग), भारत सरकार, नवी दिल्ली.

N. B.—Figures in brackets are the per Capita outlays/expenditure in Rs.

@ Was not State/UT then.

• Included under Assam.

@@ The UT came into existence during 1965-66.

** Included under Goa.

As reported by States/UTs in their Draft Annual Plan Document for 1991-92

Source.—Planning Commission (State Plan Division) Govt. of India, New Delhi.

30. पंचवार्षिक योजना/FIVE-YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 30.3

राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना/State Plan and Centrally Sponsored Programmes

राज्य योजना/State Plan

(रुपये कोटीत/Rs. in Crores)

अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	1989-90 नियत व्यय Approved outlay	1989-90 प्रत्यक्ष Actuals	1990-91 नियत व्यय Approved outlay	1990-91 प्रत्यक्ष Actuals	Head of Development
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	कृषि व संलग्न सेवा	123.71	116.68	107.00	79.29	Agriculture and allied Services
2	सहकार	26.56	29.28	40.00	23.12	Co-operation
3	जल व वीज विकास	1,082.22	1,322.75	1,162.32	1,187.21	Water and Power Development
4	उद्योग व खाणकाम	100.06	112.78	80.00	95.81	Industry and Mining
5	परिवहन व दळणवळण	150.00	136.36	155.00	218.33	Transport and Communication
6	सामाजिक व सामूहिक सेवा ..	667.61	522.71	600.70	537.80	Social and Community Services
7	रोजगार हमी योजना	231.54	282.35	183.75	235.00	Employment Guarantee Scheme
8	संकीर्ण *	255.25	206.47	221.23	145.32	Other Programmes
	एकूण	**2,640.00**	**2,729.38**	**2,550.00**	**2,521.88**	**Grand Total**

* यात वैज्ञानिक सेवा, आर्थिक सेवा, सर्वसाधारण सेवा, जिल्ह्यांच्या गरजा, मुंबई विकास आणि वर्धा योजना यांचा समावेश आहे.

* Includes Scientific Services, Economic Services, General Services, Needs of Districts, Bombay Development and Wardha Plan.

केंद्र पुरस्कृत योजना/Centrally Sponsored Programmes

(रुपये कोटीत/Rs. in Crores)

अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	1989-90 नियत व्यय Approved outlay	1989-90 प्रत्यक्ष Actuals	1990-91 नियत व्यय Approved outlay	1990-91 प्रत्यक्ष Actuals	Head of Development
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	कृषि व संलग्न सेवा	84.28	50.24	49.10	34.75	Agriculture and allied Services
2	सहकार	19.34	9.18	84.53	2.53	Co-operation
3	जल व वीज विकास	39.21	50.04	32.07	24.11	Water and Power Development
4	उद्योग व खाणकाम	29.12	20.67	63.67	23.96	Industry and Mining
5	परिवहन व दळणवळण	0.02	0.48	0.10	0.06	Transport and Communication
6	सामाजिक व सामूहिक सेवा ..	261.27	285.41	210.26	180.50	Social and Community Services
7	ग्रामीण, भूमिहीन रोजगार हमी योजना	51.34	141.20	194.59	214.96	Rural, Landless Employment Guarantee Scheme.
8	संकीर्ण	32.27	30.26	36.22	33.92	Other Programmes
	एकूण	**516.85**	**590.48**	**670.54**	**514.79**	**Grand Total**

आधार.–वार्षिक योजना १९९०-९१, १९९१-९२ व १९९२-९३ भाग-२, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

Source.—Annual Plan—1990-91, 1991-92 and 1992-93 Part-II, Planning Department, Mantralaya Mumbai.

३१. संयुक्त भांडवली संस्था

३१.१. संयुक्त भांडवली संस्थांची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

31. JOINT STOCK COMPANIES

31.1 Data on Joint Stock Companies are given in this section.

सत्यमेव जयते

31. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31.1

कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था

Companies at Work Newly Registered and Liquidated

३१ मार्च वर्षअखेर Year ending 31st March	कार्यरत असलेल्या संस्था Companies at work		वर्षात नोंदणी झालेल्या संस्था Companies Registered during the year		निर्धारित संस्था Companies Liquidated	
	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये कोटीत) Paid up capital (Rs. in crore)	संख्या Number	प्राधिकृत भांडवल (रुपये लाखात) Authorised capital (Rs. in Lakh)	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Paid up capital (Rs. in Lakh)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950-51	28,532	775.4	2,104	120.73	830	9.06
1960-61	26,149	1,818.5	1,683	287.05	2,449	N. A.
1970-71	20,322	4,503.6	1,927	333.10	472	6.97
1980-81	62,714	16,144.0	6,616	968.03	391	1,029.29
1985-86	1,22,159	31,943.3 *	15,056	4,409.90	263	1,333.89
1989-90	45,964	6,253.47	4,757	56,973.00	66	1,113.08
1990-91	51,675	8,061.08	4,908	50,610.51	26	221.70

* अस्थायी/Provisional.

N. A. उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार.—कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Industries, Government of India, New Delhi.

सत्यमेव जयते

31. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31.2

संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या/Number of Joint Stock Companies (1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मर्यादित भाग-भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by share				हमीने मर्यादित असलेल्या कंपन्या व नफ्यासाठी काम न करणाऱ्या संघटना Companies limited by guarantee and association not for profit				एकूण Total		District
		सार्वजनिक Public		खाजगी Private		सार्वजनिक Public		खाजगी Private				
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	3,061	3,195	34,851	38,412	313	319	57	68	38,282	41,994	Gr. Bombay
2	ठाणे ..	20	22	1,326	1,573	1	1	..	..	1,347	1,596	Thane
3	रायगड ..	1	1	65	81	..	..	..	..	66	82	Raigad
4	रत्नागिरी ..	1	1	29	30	..	..	..	..	30	31	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	..	..	11	12	..	..	1	1	12	13	Sindhudurg
6	नाशिक ..	12	14	414	500	9	9	2	2	437	525	Nashik
7	धुळे ..	1	1	67	95	..	..	..	..	68	96	Dhule
8	जळगाव ..	15	15	165	184	..	..	..	..	180	199	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	16	21	159	189	5	5	..	..	180	215	Ahmednagar
10	पुणे ..	99	105	3,051	3,472	48	50	10	10	3,208	3,637	Pune
11	सातारा ..	20	20	169	185	..	..	..	..	189	205	Satara
12	सांगली ..	16	18	161	180	..	..	..	..	177	198	Sangli
13	सोलापूर ..	3	5	163	179	..	..	..	..	166	184	Solapur
14	कोल्हापूर ..	32	36	346	410	4	5	..	1	382	452	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	19	20	308	367	2	2	..	..	329	389	Aurangabad
16	जालना ..	..	..	17	24	..	..	..	..	17	24	Jalna
17	परभणी ..	1	1	12	13	..	..	..	..	13	14	Parbhani
18	बीड ..	..	..	7	8	..	..	..	..	7	8	Beed
19	नांदेड ..	3	6	37	50	1	1	..	..	41	57	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	1	7	9	..	..	..	..	8	10	Osmanabad
21	लातूर ..	1	1	11	16	..	..	..	..	12	17	Latur
22	बुलढाणा ..	3	3	12	12	..	..	..	..	15	15	Buldhana
23	अकोला ..	14	14	59	61	2	2	..	..	75	77	Akola
24	अमरावती ..	7	9	82	86	..	..	..	..	89	95	Amravati
25	यवतमाळ ..	7	7	25	25	..	..	..	..	32	32	Yavatmal
26	वर्धा ..	3	3	27	31	1	1	..	..	31	35	Wardha
27	नागपूर ..	80	93	857	952	12	12	4	4	953	1,061	Nagpur
28	भंडारा ..	3	3	32	34	..	..	..	..	35	37	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	2	2	13	14	4	4	..	..	19	20	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1	1	..	..	..	..	..	..	1	1	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**3,442**	**3,618**	**42,483**	**47,204**	**402**	**411**	**74**	**86**	**46,401**	**51,319**	**Maharashtra State**

आधार.—कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Goverment of India, New Delhi.

सत्यमेव जयते

३२. सार्वजनिक अंगिकृत

३२.१. कृषि उद्योग विकास महामंडळ, गृह निर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण आणि महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

32. PUBLIC UNDERTAKINGS

32.1 Data on State Agro-Industries Development Corporation, Housing & Area Development Authority and Maharashtra State Financial Corporation are given in this section.

सत्यमेव जयते

32. सार्वजनिक अंगीकृत/PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.1

महाराष्ट्र वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज

Number of Units and Amount of Loan advanced by Maha. State Financial Corporation to Industries

(1989-90 and 1990-91)

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

अनु-क्रमांक Serial No.	उद्योगाचे प्रकार	1989-90 कारखान्यांची संख्या Number of units	1989-90 मंजूर झालेली रक्कम Amount sanctioned	1989-90 वाटप झालेली रक्कम Amount disbursed	1990-91 कारखान्यांची संख्या Number of units	1990-91 मंजूर झालेली रक्कम Amount sanctioned	1990-91 वाटप झालेली रक्कम Amount disbursed	Type of Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	खाणकाम ..	16	53.92	46.66	23	76.18	23.80	Mining and Quarrying
2	अन्नपदार्थाचे उत्पादन (तंबाखू पदार्थाचे उत्पादन सोडून) ..	71	524.74	482.81	90	720.93	427.25	Food manufacturing Industry except Avg. Industry.
3	कापडाचे उत्पादन ..	10	172.95	247.07	42	844.01	402.13	Mfg. of Textiles
4	कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन, पादत्राणे व इतर सर्व वापरावयाच्या वस्तू. ..	2	15.00	7.50	608	157.00	152.75	Mfg. of footwear and other wearing Apparels and made up Textile goods.
5	लाकूड व लाकडाच्या वस्तू (फर्निचर सोडून) ..	1	3.00	23.70	2	2.35	13.41	Mfg. of wood and cork except Mfg. of furniture.
6	फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन ..	5	19.02	12.06	8	41.34	16.48	Mfg. of furniture & fixtures
7	कागद, कागदाच्या वस्तू यांचे उत्पादन	31	390.04	282.65	37	443.55	371.82	Mfg. of paper & paper product
8	मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	29	286.05	144.64	22	242.89	218.21	Printing Pub. & allied Industries
9	कातडी, कातडयाच्या वस्तूचे उत्पादन	7	130.10	33.42	11	34.25	53.20	Mfg. of leather and leather product.
10	रबर उत्पादन ..	16	223.56	150.50	24	371.25	147.12	Mfg. of rubber products
11	रसायने, रासायनिक पदार्थाचे उत्पादन	125	1,634.34	1,391.40	202	2,719.24	1,742.11	Mfg. of chemical, chemical products.
12	पेट्रोलियम व दगडी कोळशाचे उत्पादन	2	16.70	15.92	..	..	6.33	Mfg. of products of petroleums and coal.
13	अधातू व खनिज पदार्थाचे उत्पादन	46	336.35	228.79	55	597.23	283.76	Mfg. of Non-Metal and mineral products.
14	मूलभूत धातू उत्पादन ..	4	56.20	100.45	4	80.40	25.68	Basic Metal Industries
15	धातूच्या वस्तूचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून) ..	128	1,470.85	1,078.60	214	2,471.80	1,334.07	Mfg. of Metal products except machinery and transport equipments.
16	यंत्रसामुग्री उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून) ..	34	496.72	162.76	26	263.18	245.24	Mfg. of Machinery except electrical machinery.
17	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने उपकरणे व सुटे भाग. ..	40	504.96	420.80	47	537.70	334.99	Mfg. of electrical Machinery apparatus appliances etc.
18	परिवहन सामुग्री उत्पादन ..	18	113.84	65.07	7	38.90	72.88	Mfg. Transport Equipments
19	इतर उत्पादक कारखाने ..	350	2,451.25	1,513.31	508	5,000.28	2,637.59	Miscellaneous Mf. Industry
20	विद्युत वायु आणि वाष्प जलनिःसारण सेवा. ..	..	..	..	..	..	..	Electrical, Gas Steam and Sanitary Services.
21	हॉटेल उद्योग ..	43	588.23	394.75	76	1,125.17	653.68	Hotel Industry
22	परिवहन उद्योग ..	..	..	..	..	..	..	Transport Industry
	(अ) रस्त्यांची वाहतूक ..	453	644.65	418.03	67	965.82	726.79	(a) Road Transport
	(ब) जल योजना ..	..	..	..	..	..	..	(b) Water Transport
23	पेय पदार्थाचे उद्योग ..	1	0.85	1.72	..	..	20.00	Beverage Industry
24	औद्योगिक भूखंड ..	..	..	..	..	..	15.00	Industrial Estates.
	एकूण ..	1,432	10,133.32	7,222.61	2,613	16,733.47	9,924.20	Total

आधार.—महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ, मुंबई. *Source.*—Maharashtra State Financial Corporation, Bombay.

32. सार्वजनिक अंगिकृत/PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.2

गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे

Loans Received and Houses Constructed by the Housing Development Board

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	कर्जे/Loans: महाराष्ट्र शासनाकडून (रु. लाखात) From State Govt. (Lakh Rs.)	हुडकोकडून (रु. लाखात) From HUDCO (Lakh Rs.)	एकूण (रु. लाखात) Total (Lakh Rs.)	घरांची संख्या/Number of Houses: आर्थिक दुर्बल गट EWS	अल्प उत्पन्न गट LIG	मध्यम उत्पन्न गट MIG	उच्च उत्पन्न गट HIG	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1970-71	126.25	..	126.25	450	600	164	..	1,214
2	1980-81	161.45	99	260.45	4,513	5,420	704	..	10,637
3	1985-86	1,031.00	699	1,730.00	2,105	761	608	...	3,474
4	1986-87	1,461.17	347.12	1,808.29	158 T. S.	2,333 T. S.	1,113 T. S.	475 T. S.	..
					3,216 Plots	9,376 Plots	12 Shops	70 Plots	..
					..	..	745 Plots	..	...
5	1987-88	371.95	644.60	1,016.55	100 T. S.	3,618 T. S.	380 T. S.	600 T. S.	..
					1,101 Plots	4,465 Plots	698 Plots	188 Plots	..
6	1988-89	65.60	531.08	596.68	3,739	9,551	2,462	919	16,671
7	1989-90	971.63	1,654.63	2,625.97	3,412	5,159	1,230	784	10,585
8	1990-91	897.35	2,194.40	3,091.75	1,179	2,563	708	244	4,694

१९८९-९० आणि १९९०-९१ या रकाना क्र. (६) ते (१०) मधील माहितीची जिल्हावार विभागणी पुढील पानावर दिलेली आहे.
Districtwise break-up of data in col. (6) to (10) of 1989-90 and 1990-91 is as under.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.2—*contd.*

अनु-क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	वर्ष Year (3)	आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल गट/EWS			अल्प उत्पन्न गट/LIG			मध्यम उत्पन्न गट/MIG			उच्च उत्पन्न गट/HIG			एकूण/Total			District (2)
			गाळे Shops (4)	भूखंड Plots (5)	एकूण Total (6)	गाळे Shops (7)	भूखंड Plots (8)	एकूण Total (9)	गाळे Shops (10)	भूखंड Plots (11)	एकूण Total (12)	गाळे Shops (13)	भूखंड Plots (14)	एकूण Total (15)	गाळे Shops (16)	भूखंड Plots (17)	एकूण Total (18)	
1	बृहन्मुंबई	1989-90	..	..	..	240	..	240	80	..	80	459	..	459	779	..	779	Greater
		1990-91	..	..	..	..	..	..	344	..	344	30	..	30	374	..	374	Bombay
2	ठाणे																	Thane
3	रायगड	1989-90	..	2,413	2,413	..	427	427	12	..	12	..	..	..	12	2,840	2,852	Raigad
4	रत्नागिरी	1990-91	121	..	121	..	..	..	..	20	20	..	..	..	121	20	141	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..																Sindhudurg
6	नाशिक	..																Nashik
7	धुळे	1989-90	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	1990-91	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jaglaon
9	अहमदनगर	..																Ahmednagar
10	पुणे	..																Pune
11	सातारा	1989-90	..	462	462	1,631	..	1,631	272	..	272	244	..	244	2,147	462	2,609	Satara
12	सांगली	1990-91	..	689	689	932	..	932	125	..	125	142	..	142	1,199	7689	1,888	Sangali
13	सोलापूर	..																Solapur
14	कोल्हापूर	..																Kolhapur
15	औरंगाबाद	..																Aurangabad
16	जालना	..																Jalna
17	परभणी	1989-90	..	352	352	2,611	..	2,611	408	..	408	31	..	31	3,402	..	3,402	Parbhani
18	बीड	1990-91	..	284	284	1,017	..	1,017	152	..	152	61	..	61	1,230	284	1,514	Beed
19	नांदेड	..																Nanded
20	उस्मानाबाद	..																Osmanabad
21	लातूर	..																Latur
22	बुलढाणा	..																Buldhana
23	अकोला	1989-90	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akola
24	अमरावती	1990-91	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Amravati
25	यवतमाळ																	Yavatmal

26	वर्धा	..																Wardha
27	नागपूर	1989-90	..	185	185	250	..	250	458	..	458	50	..	50	758	185	943	Nagpur
28	भंडारा	1990-91	..	85	85	614	..	614	67	..	67	11	..	11	692	85	943	Bhandara
29	चंद्रपूर	..																Chandrapur
30	गडचिरोली	..																Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	1989-90	..	3,412	3,412	4,732	427	5,159	1,230	..	1,230	784	..	784	7,098	3,487	10,585	Maharashtra
		1990-91	121	1,058	1,179	2,563	..	2,563	688	20	708	244	..	244	3,616	1,078	4,694	State

टीप.—जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही.

Note.—Districtwise break-up is not available.

आर्थिक दुर्बल गट
EWS—Economically Weaker Sections of Society.

अल्प उत्पन्न गट
LIG—Low Income Group.

मध्यम उत्पन्न गट
MIG—Middle Income Group.

उच्च उत्पन्न गट
HIG—Higher Income Group.

आधार.—महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई.

Source.—Maharashtra Housing and Area Development Authority, Mumbai.

32. सार्वजनिक अंगिकृत/PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.3

महाराष्ट्र कृषि उद्योग मंडळाची निवडक साध्य विषयक सांख्यिकी

Statistics Relating to Selected Achievements of State Agro-Industries Corporation

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	परिमाण (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1986-87 (6)	1989-90 (7)	1990-91 (8)	Unit (3)	Item (2)
1	रासायनिक खतांचे वाटप :								**Distribution of Fertilizers :**
	(i) व्यापार	मे. टन	..	65,838	2,02,889	5,01,336	3,07,962	MT	(i) Trading
	(ii) उत्पादन								(ii) Manufacturing
	(A) एनपीके	मे. टन	..	1,18,726	1,92,857	..	2,15,266	MT	(A) NPK
	(B) एसएमपी	मे. टन	..	2,624	..	..	5	MT	(B) SMP
	(C) बायो-फर्टिलायझर	पीकेटीएस	..	..	..	..	2,97,577	PKTS	(C) Bio-Fertilizers
2	किटकनाशके :								**Pesticides :**
	(A) व्यापार	मे. टन	..	3,069	..	..	4,286	MT	(A) Trading
		लिटर	..	1,96,464	..	..	6,89,570	Liter	
	(B) उत्पादन	मे. टन	..	..	..	..	..	MT	(B) Manufacturing
		लिटर	..	..	..	..	..	Liter	
3	पशु खाद्य :								**Animal Feed :**
	(A) व्यापार	मे. टन	..	..	..	..	..	MT	(A) Trading
	(B) उत्पादन	मे. टन	..	47,190	..	..	32,645	MT	(B) Manufacturing
4	नोगा :								**Noga :**
	(A) व्यापार	मे. टन	..	669	..	..	55	MT	(A) Trading
	(B) उत्पादन	मे. टन	..	2,525	..	..	2,831	MT	(B) Manufacturing
5	बीयाणे (व्यापार)	मे. टन	..	25,670	..	..	..	MT	**Seed (Trading)**
6	बीज रोप (व्यापार)	संख्या	..	..	..	..	56,182	Nos.	**Plant (Trading)**
7	लोखंड व पोलाद (व्यापार)	मे. टन	..	1,358	..	..	1,698	MT	**Iron and Steel (Trading)**

8	ट्रॅक्टर विक्री :										**Sale of Tractor :**
	(A) एचएमटी . .	. .	. .	. .	संख्या	. .	313	52	105	125	Nos.	HMT (Trading)
	(B) रशियन व्यापार	. .	. .	. .	संख्या	262	. .	. .	. .	. .	Nos.	Russian (Trading)
	(C) रुमानियन व्यापार	. .	. .	. .	संख्या	80	. .	. .	. .	. .	Nos.	Rumanian (Trading)
	(D) हिंदुस्थान व्यापार	. .	. .	. .	संख्या	. .	116	17	47	116	Nos.	Hindustan (Trading)
	(E) फोर्ड व्यापार	. .	. .	. .	संख्या	. .	1	. .	. .	. .	Nos.	Fort (Trading)
	(F) व्हीएसटी . .	. .	. .	. .	संख्या	. .	. .	. .	. .	81	Nos.	VST
	(G) महेंद्र व्यापार	. .	. .	. .	संख्या	. .	. .	. .	. .	. .	Nos.	Mahindra (Trading)
	(H) किर्लोस्कर व्यापार	. .	. .	. .	संख्या	. .	1	. .	. .	. .	Nos.	Kirloskar (Trading)
	(I) मित्सुभाशी . .	. .	. .	. .	संख्या	. .	. .	33	81	. .	Nos.	Mitsubhishi (Tradings) Shakla Breed
	(J) इतर व्यापार	. .	. .	. .	संख्या	.98	431	. .	. .	. .	Nos.	Other Trading
9	ट्रॅक्टरच्या मुख्य भागाची विक्री	. .	. .	. .	रु. हजारात	. .	7.94	. .	1,283.00 1,588.00	21.34	Rs. in thousand	**Sale of Spare parts of Tractor and Cambines.**
10	ट्रॅक्टर दुरुस्तीसाठी मिळालेली रक्कम	. .	. .	. .	रुपये लाखात	. .	4.06	1.22	154.00	1.69	Rs. in lakhs	**Amount received for Tractor Repaired.**

आधार.—महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई.

Source.—The Maharashtra Agro-Industries Development Corporation Limited, Bombay.

सत्यमेव जयते

३३. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी

३३.१. महाराष्ट्र राज्यातील सर्व ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा/ महानगरपालिका व जिल्हा परिषदा यांचे उत्पन्न व खर्च यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

३३.२. ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्चासंबंधीची माहिती अनुक्रमे सुरूवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक वगळून दिलेली आहे. उत्पन्न या शीर्षाखाली अनुदाने, कर व इतर उत्पन्न यासंबंधीची स्वतंत्र्य माहिती दर्शविली आहे. अनुदानामध्ये शासकीय अनुदाने तसेच जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांकडून विकासविषयक कामांसाठी मिळालेल्या अनुदानांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदाने मुख्यतः जमीन महसूल अनुदान, समीकरण अनुदान व स्थानिक उपकर अनुदान ही आहेत. इतर करांमध्ये ग्रामपंचायतीने लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे तसेच ग्रामपंचायतीच्या इतर उत्पन्नाची साधने म्हणजे अंशदाने, देणग्या, बक्षिसे आणि नियमांचा भंग केल्याबद्दल दंड ही आहेत.

३३.३. प्रत्येक नगरपालिकेचे उत्पन्न (१) दर व कर व (२) इतर साधने यानुसार दर्शविले आहे. मुख्यत्वे महागाई भत्ता, रस्ते, पाणीपुरवठा, शिक्षण, वैद्यकीय बाबी आणि जमीन महसुलाची टक्केवारी वगैरे यासाठी दिलेल्या शासकीय अनुदानांचा समावेश " इतर साधने "यात आहे. असाधारण उत्पन्नामध्ये कर्जे, आगाऊ रकमा, ठेवी, विक्रीसाठी मिळालेले उत्पन्न यांचा समावेश आहे. याच धर्तीवर महापालिकांच्या उत्पन्नासंबंधीची माहिती दिली आहे. नगरपालिका व महापालिका यांच्या खर्चाचा तपशील नेहमीचा व असाधारण खर्च आणि कर्जे असा स्वतंत्रपणे दिला आहे. नेहमीच्या खर्चाचा तपशील सहा ढोबळ लेखा शीर्षाखाली दर्शविला असून त्यात भांडवली व महसुली खर्च समाविष्ट आहे. मुंबई महापालिकेचे लेखे (१) शहरक्षेत्र, (२) उपनगर क्षेत्र, (३) विस्तारीत उपनगर क्षेत्र, (४) शिक्षण निधी, (५) सुधार योजना व (६) शहर व उपनगरे यांसाठी गलिच्छ वस्ती निर्मूलन योजना, या बाबीसाठी स्वतंत्र ठेवले आहेत. संपूर्ण मुंबई महापालिकेसाठी एकूण बेरीज ही वरील लेख्यांमध्ये एकत्रिकरण करुन व लेखांतर्गत फेरफार वगळून केली आहे. मात्र यामध्ये बेस्ट उपक्रमांचे उत्पन्न व खर्च यांचा समावेश केला नाही. नागपूर महापालिकेच्या बाबतीत उत्पन्न व खर्च दर्शविताना नागपूर सुधार प्रन्यासचा त्यात समावेश केला नाही. या बाबतीत असे नमूद करण्यात येते की, सर्व नगरपरिषदा व महापालिका उत्पन्न व खर्चाचे लेखे समान पद्धतीने ठेवत नाहीत. परिणामतः तुलनात्मक आकडेवारी तयार करणे फार कठीण जाते. त्यामुळे येथे दिलेली आकडेवारी ही ढोबळमानाने केलेले वर्गीकरण समजावे.

३३.४. जिल्हापरिषदांचे उत्पन्न व खर्च यात अनुक्रमे सुरवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक यांचा समावेश नाही. उत्पन्न हे चार उपशीर्षाखाली दर्शविले आहे. ती अशी (१) स्वनिर्मिती, (२) शासकीय

33. PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

33.1. Information on income and expenditure of all Village Panchayats, Municipal Councils, Municipal Corporations and Zilla Parishads is given in this section.

33.2. Income and expenditure of Village Panchayats are exclusive of opening and closing balance respectively. Under income, information is separately shown under grants, taxes and other income, grants include Government grants as well as grants from Zilla Parishads and Panchayat Samitis for development activities, Government grants are mainly Land Revenue grants, equalization grants and " Local cess grants." The other taxes include other taxes and fees imposed by the Village Panchayats. Similarly, the other income of Village Panchayats is contributions, donations, gifts and fines for contraventions of rules.

33.3. The receipts position of each Municipal body is shown according to (i) Municipal rates and taxes and (ii) other sources. Government grants under (ii) other sources are mainly grants on account of dearness allowance, grants for roads, for water-supply, for educational purposes for medical purposes and on account of percentage in land revenue, etc. The income from extraordinary receipts and debts includes loans, advances, deposits, sale-proceeds, etc., similar income position in respect of Municipal Corporations is also given. The expenditure by Municipal Councils and by Municipal Corporations has been shown separately under current and under extraordinary expenditure and debts. The break-up of current expenditure is shown under six broad heads of the expenditure and includes both capital and revenue expenditure. The accounts of the Bombay Municipal Corporation are maintained separately for (i) city area, (ii) suburban area, (iii) extended suburban area, (iv) education fund, (v) improvement scheme, and (vi) slum clearance scheme for city and suburban areas. The totals for the entire Bombay Municipal Corporation are arrived at by summing up the above accounts excluding the inter-account transfers. They however, do not cover the income and expenditure of Bombay Electricity Supply and Transport Undertakings. In the case of Nagpur Municipal Corporation income and expenditure of Nagpur Improvement Trust is not included. It may be mentioned here that all the Municipalities do not follow a uniform procedure for presentation of statistics regarding income and expenditure, with the result that it was very difficult to build up these statistics on comparable basis. The figures shown in these statements may, therefore, be regarded as only broad distribution into the items shown.

33.4. The receipts and expenditure of the Zilla Parishads are exclusive of opening balance and closing balance, respectively. The receipts are shown under four sub-heads viz. (i) Self-raised resources,

अनुदाने, (३) अभिकरण योजनांसाठी अनुदाने व (४) कर्जे, स्वनिर्मित उत्पन्नामध्ये मुख्यत्वे जमीन महसूल उपकर, स्थानिक उपकर, जमीन महसूल, इतर कर व जिल्हापरिषदांना लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदानात मुख्यत्वे जमीन महसूल अनुदान, सहेतूक अनुदान, आस्थापना अनुदान, योजना अनुदान, गट अनुदान इत्यादींचा समावेश आहे. खर्चाचा तपशील (१) सर्वसाधारण प्रशासन, (२) शिक्षण, (३) समाज विकास, (४) कर्ज विभाग व (५) इतर या पाच भागात दर्शविला आहे. समाजविकासासाठी दर्शविलेल्या खर्चामध्ये " संकीर्ण विभाग " या शीर्षाखाली खर्चाचा समावेश नाही, तसेच हा खर्च फक्त महसुली खर्च असून त्यात भांडवली खर्च व कर्जे व आगाऊ रकमा यांचा समावेश नाही, परंतु त्यात स्थानिक विकास कामे, अभिकरण योजना, प्रशिक्षण योजना आणि सर्वसाधारण योजना यावरील महसुली खर्चाचा समावेश आहे.

(ii) Government grants, (iii) grants for agency schemes and (iv) debt section, Self-raised resources are mainly land revenue cess, local cess, local revenues, other taxes and fees imposed by the Zilla Parishads. While Government grants are mainly land revenue grants, purposive grants, establishment grants, plan grants, block grants etc. The expenditure is likewise shown under five broad heads, viz. (i) General administration, (ii) education, (iii) community development, (iv) debt section and (v) others. The expenditure under community development is exclusive of expenditure under the head miscellaneous departments. It is also restricted to revenue expenditure and does not include capital expenditure and loans and advances. However, it includes revenue expenditure under local development works, agency scheme, training scheme and other general schemes.

३३.५. सार्वजनिक निवडणुकीचे निकाल लोकसभा व विधानसभा करिता आणि पक्षानुसार झालेले एकूण मतदान इत्यादींची माहिती ह्यात दिलेली आहे.

33.5 Results of General election of Lok Sabha and Vidhan Sabha partywise votes polled etc. are given this section.

सत्यमेव जयते

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.1 (A)

जिल्हा परिषदेमधील क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासदत्व व त्यावरील उत्पन्न व खर्च

Number, Area, Population, Membership, Income and Expenditure of Zilla Parishad

(1989-90)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	व्यापलेले क्षेत्र Area covered sq. k. m.	लोकसंख्या Population	सभासदत्व Membership Official	Non-official	एकूण Total	एकूण उत्पन्न (रु. लाखात) Total Income in lakh Rs.	एकूण खर्च (रु. लाखात) Total Expenditure in lakh Rs.	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	9,558	17,88,551	61	17	78	8,185	7,897	Thane
2	रायगड	7,148	14,86,452	1	52	53	6,788	6,803	Raigad
3	रत्नागिरी	8,249	13,79,655	..	..	..	7,986	7,709	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	5,232	7,74,149	..	..	..	5,034	5,058	Sindhudurg
5	नाशिक	15,530	29,91,739	58	5	63	4,899	4,902	Nashik
6	धुळे	13,150	20,50,294	46	5	51	4,528	4,130	Dhule
7	जळगाव	11,765	26,18,274	70	7	77	10,047	9,669	Jalgaon
8	अहमदनगर	17,048	27,08,309	60	7	67	5,086	5,253	Ahmednagar
9	पुणे	15,642	41,64,470	59	7	66	10,622	10,622	Pune
10	सातारा	10,484	20,38,677	63	5	68	4,857	4,970	Satara
11	सांगली	8,572	18,31,212	13	41	54	7,280	6,985	Sangli
12	सोलापूर	14,874	25,91,220	61	5	66	8,410	8,609	Solapur
13	कोल्हापूर	7,620	24,63,837	7	65	72	4,312	4,447	Kolhapur
14	औरंगाबाद	10,150	15,88,031	..	..	..	6,030	6,315	Aurangabad
15	जालना	7,612	10,32,157	..	..	..	3,669	3,578	Jalna
16	परभणी	11,038	16,42,610	..	..	..	3,572	3,508	Parbhani
17	बीड	10,624	14,12,342	5	57	62	4,853	4,866	Beed
18	नांदेड	10,502	17,49,334	..	48	48	4,323	4,254	Nanded
19	उस्मानाबाद	7,510	10,29,702	..	..	..	5,207	4,950	Osmanabad
20	लातूर	7,372	12,93,530	..	..	..	5,276	5,160	Latur
21	बुलढाणा	9,661	15,08,777	..	62	62	7,095	7,051	Buldhana
22	अकोला	10,575	18,26,952	49	12	61	6,155	6,130	Akola
23	अमरावती	12,212	18,61,410	..	53	53	6,882	7,007	Amravati
24	यवतमाळ	13,584	17,37,423	..	64	64	7,139	7,260	Yavatmal
25	वर्धा	6,310	9,26,618	..	36	36	3,444	3,480	Wardha
26	नागपूर	9,931	25,88,811	..	48	48	6,986	7,053	Nagpur
27	भंडारा	9,213	18,37,577	55	5	60	7,247	7,174	Bhandara
28	चंद्रपूर	10,490	14,18,306	..	..	..	5,319	5,356	Chandrapur
29	गडचिरोली	15,433	6,37,336	..	..	..	3,655	3,411	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	3,07,089	5,29,77,755	608	601	1,209	1,74,886	1,73,607	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Econamics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

३३. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.1 (B)

जिल्हा परिषदांचे क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासदत्व व त्यावरील उत्पन्न व खर्च

Number, Area, Population, Membership, Income and Expenditure of Zilla Parishad

1990-91

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	व्यापलेले क्षेत्र Area covered sq. k. m	लोकसंख्या Population	सभासदांची संख्या* Membership: नामनिर्देशित Nominated	सभासदांची संख्या* Membership: निवडून आलेले Elected	एकूण Total	एकूण उत्पन्न (रु. लाखात) Total Income Rs. in lakh	एकूण खर्च (रु. लाखात) Total Expenditure Rs. in lakh	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	8,925	17,88,551	..	..	..	8,185	7,897	Thane
2	रायगड	7,056	14,86,452	..	..	..	6,215	6,313	Raigad
3	रत्नागिरी	8,174	13,79,655	..	..	..	7,304	7,342	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	5,182	7,74,149	..	..	..	5,034	5,058	Sindhudurg
5	नाशिक	15,108	29,91,739	..	..	..	9,824	9,831	Nashik
6	धुळे	13,046	20,50,294	..	..	..	6,949	6,847	Dhule
7	जळगाव	11,622	26,18,274	..	..	..	10,046	9,669	Jalgaon
8	अहमदनगर	16,678	27,08,309	..	..	..	13,600	13,633	Ahmednagar
9	पुणे	15,237	41,64,470	..	..	..	11,125	11,118	Pune
10	सातारा	10,169	20,38,677	..	..	..	9,572	9,547	Satara
11	सांगली	8,272	18,31,212	..	..	..	7,226	6,998	Sangli
12	सोलापूर	14,571	25,91,220	..	..	..	8,411	8,609	Solapur
13	कोल्हापूर	7,539	24,63,837	..	..	..	9,597	9,600	Kolhapur
14	औरंगाबाद	9,901	15,88,031	..	..	..	6,030	6,017	Aurangabad
15	जालना	7,612	10,32,157	..	..	..	3,728	3,737	Jalna
16	परभणी	11,038	16,42,610	..	..	..	6,312	6,253	Parbhani
17	बीड	10,652	14,12,342	..	..	..	5,937	5,894	Beed
18	नांदेड	10,401	17,49,334	..	..	..	7,479	7,501	Nanded
19	उस्मानाबाद	7,327	10,29,702	..	..	..	5,010	4,915	Osmanabad
20	लातूर	7,087	12,93,530	..	..	..	5,276	5,160	Latur
21	बुलढाणा	9,525	15,08,777	..	..	..	7,078	7,091	Buldhana
22	अकोला	10,427	18,26,952	..	..	..	6,619	6,650	Akola
23	अमरावती	11,976	18,61,410	..	..	..	6,882	7,007	Amravati
24	यवतमाळ	13,514	17,37,423	..	..	..	7,062	7,002	Yavatmal
25	वर्धा	6,279	9,26,618	..	..	..	3,444	3,479	Wardha
26	नागपूर	9,579	25,88,811	..	..	..	6,986	6,955	Nagpur
27	भंडारा	9,254	18,37,577	..	..	..	7,247	7,173	Bhandara
28	चंद्रपूर	11,315	14,18,306	..	..	..	5,295	5,343	Chandrapur
29	गडचिरोली	14,356	6,37,336	..	..	..	3,656	3,411	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**3,01,822**	**5,29,77,755**	..	..	..	**2,07,129**	**2,06,050**	**Maharashtra State**

*सन १९९०-९१ या वर्षात सर्व जिल्हापरिषदा बरखास्त केल्यामुळे जिल्हा परिषदेची सदस्य संख्या दिलेली नाही.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Econamics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.2 (A)

जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षाखालील उत्पन्न

Income of Zilla Parishad by Major Head

1989-90

(रु. लाखात)
(Rs. in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	स्थानिक दर Local Rates	कर Taxes	शुल्कापासून उत्पन्न Income from fees	वर्गणी Contribution from: मंडळाची मालमत्ता Board Property	शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Medical Health	अंशदाने Grants-in aid	इतर साधने Other Sources	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	ठाणे	..	..	..	5	..	..	4,176	4,004	8,185	Thane
2	रायगड	3	96	..	..	1	14	3,393	3,281	6,788	Raigad
3	रत्नागिरी	41	..	..	..	1	..	..	7,944	7,986	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	1	..	..	..	1	..	2,471	2,561	5,034	Sindhudurg
5	नाशिक	7	67	45	..	16	1	4,645	118	4,899	Nashik
6	धुळे	50	2	3	..	8	2	3,920	543	4,528	Dhule
7	जळगाव	2	..	1	..	12	..	5,170	4,862	10,047	Jalgaon
8	अहमदनगर	78	..	1	..	..	..	4,918	89	5,086	Ahmednagar
9	पुणे	49	2	..	..	81	10	5,088	5,392	10,622	Pune
10	सातारा	59	3	..	..	2	..	4,715	78	4,857	Satara
11	सांगली	26	..	..	..	15	2	3,283	3,954	7,280	Sangli
12	सोलापूर	16	3	11	..	29	2	4,491	3,858	8,410	Solapur
13	कोल्हापूर	25	..	..	..	(-)4	4	4,238	49	4,312	Kolhapur
14	औरंगाबाद	64	..	1	..	2	1	3,290	2,672	6,030	Aurangabad
15	जालना	1	6	..	..	1	..	1,997	1,664	3,669	Jalna
16	परभणी	68	..	..	..	5	..	3,478	21	3,572	Parbhani
17	बीड	21	..	..	..	1	1	2,670	2,160	4,853	Beed
18	नांदेड	6	1	..	..	13	2	4,145	156	4,323	Nanded
19	उस्मानाबाद	81	..	..	..	..	..	2,891	2,235	5,207	Osmanabad
20	लातूर	..	..	..	..	1	..	2,916	2,359	5,276	Latur
21	बुलढाणा	..	63	..	..	82	32	3,376	3,542	7,095	Buldhana
22	अकोला	16	61	16	..	53	1	4,000	2,008	6,155	Akola
23	अमरावती	88	..	6	4	46	4	3,619	3,115	6,882	Amravati
24	यवतमाळ	..	..	25	..	11	..	3,738	3,365	7,109	Yavatmal
25	वर्धा	37	3	..	..	..	..	1,853	1,551	3,444	Wardha
26	नागपूर	62	6	5	..	79	..	3,738	3,096	6,986	Nagpur
27	भंडारा	44	9	10	13	458	1	90	6,622	7,247	Bhandara
28	चंद्रपूर	28	2	2	..	22	..	2,740	2,525	5,319	Chandrapur
29	गडचिरोली	3	1	..	..	16	1	1,496	2,136	3,655	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**876**	**325**	**126**	**22**	**952**	**78**	**96,547**	**75,969**	**1,74,886**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Econamics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.2 (B)

जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षाखालील उत्पन्न दर्शविणारा तक्ता

Income of Zilla Parishad by Major Head

1990-91

(रुपये लाखात)
(Rs. in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	स्थानिक दर व कर Local Rates and Taxes	शुल्कापासून उत्पन्न Income from fees	अंशदाने Contribution from: मालमत्तेवर आधारित Board Property	शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Medical Health	सहाय्यक अनुदाने Grants in aid	इतर साधने Other Sources	एकूण उत्पन्न सुरुवातीची शिल्लक वगळून Total Income Excluding opening Balance	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	ठाणे ..	31	..	..	3	4	4,175	3,972	8,185	Thane
2	रायगड ..	30	4	..	1	4	3,365	2,811	6,215	Raigad
3	रत्नागिरी ..	21	3	..	10	1	3,740	3,529	7,304	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग ..	29	..	..	2	..	2,432	2,571	5,034	Sindhudurg
5	नाशिक ..	75	2	..	16	1	4,723	5,007	9,824	Nashik
6	धुळे ..	72	..	..	19	1	3,480	3,377	6,949	Dhule
7	जळगाव ..	99	2	..	14	..	5,237	4,694	10,046	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	78	..	..	1	1	4,918	8,602	13,600	Ahmednagar
9	पुणे ..	49	2	..	81	9	5,096	5,888	11,125	Pune
10	सातारा ..	59	3	..	2	..	4,685	4,823	9,572	Satara
11	सांगली ..	23	3	..	15	2	3,452	3,731	7,226	Sangli
12	सोलापूर ..	32	3	..	29	2	4,467	3,878	8,411	Solapur
13	कोल्हापूर ..	25	..	..	(-)4	4	4,236	5,336	9,597	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	64	..	..	2	2	3,290	2,672	6,030	Aurangabad
15	जालना ..	7	..	..	1	1	1,996	1,723	3,728	Jalna
16	परभणी ..	68	..	..	5	4	3,390	2,845	6,312	Parbhani
17	बीड ..	28	..	..	2	2	3,362	2,543	5,937	Beed
18	नांदेड ..	22	1	..	13	1	4,219	3,223	7,479	Nanded
19	उस्मानाबाद ..	83	..	..	1	..	2,835	2,091	5,010	Osmanabad
20	लातूर ...	65	..	..	..	..	2,916	2,295	5,276	Latur
21	बुलढाणा ..	23	1	..	89	1	3,214	3,750	7,078	Buldhana
22	अकोला ..	68	14	..	58	1	3,512	2,966	6,619	Akola
23	अमरावती ..	88	6	..	46	4	3,592	3,146	6,882	Amravati
24	यवतमाळ ..	12	1	..	89	..	3,583	3,377	7,062	Yavatmal
25	वर्धा ..	37	3	..	2	1	1,836	1,565	3,444	Wardha
26	नागपूर ..	68	5	..	78	..	3,738	3,097	6,986	Nagpur
27	भंडारा ..	53	10	..	5	..	3,539	3,640	7,247	Bhandara
28	चंद्रपूर ..	29	2	..	22	..	2,749	2,493	5,295	Chandrapur
29	गडचिरोली ..	7	1	..	17	1	1,488	2,142	3,656	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**1,345**	**66**	..	**619**	**47**	**1,03,265**	**1,01,787**	**2,07,129**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.3 (A)

जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षांखालील खर्च

Expenditure of Zilla Parishad by Major Head

1989-90

(रुपये लाखात)
(Rs. in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आस्थापना Establish-ment	रस्ते Road	शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Medical Health	पशुसंवर्धन Veterinary	इतर खर्च Other Expenditure	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	497	330	2,392	324	54	4,300	7,897	Thane
2	रायगड	307	440	1,876	220	39	3,921	6,803	Raigad
3	रत्नागिरी	380	339	2,227	287	39	4,437	7,709	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	182	266	1,576	210	27	2,797	5,058	Sindhudurg
5	नाशिक	578	388	2,798	503	96	539	4,902	Nashik
6	धुळे	256	434	1,862	596	67	915	4,130	Dhule
7	जळगाव	656	323	3,131	376	85	5,098	9,669	Jalgaon
8	अहमदनगर	698	471	2,798	375	109	802	5,253	Ahmednagar
9	पुणे	596	386	3,324	514	67	5,735	10,622	Pune
10	सातारा	365	405	2,795	333	57	1,015	4,970	Satara
11	सांगली	407	253	2,005	253	51	4,016	6,985	Sangli
12	सोलापूर	541	587	2,832	316	81	4,252	8,609	Solapur
13	कोल्हापूर	477	319	2,538	401	59	653	4,447	Kolhapur
14	औरंगाबाद	323	298	1,879	331	69	3,415	6,315	Aurangabad
15	जालना	222	215	1,138	233	41	1,729	3,578	Jalna
16	परभणी	418	417	2,073	301	68	231	3,508	Parbhani
17.	बीड	393	247	1,590	226	51	2,359	4,866	Beed
18	नांदेड	499	548	2,327	271	88	520	4,253	Nanded
19	उस्मानाबाद	164	319	1,639	227	62	2,504	4,915	Osmanabad
20	लातूर	291	203	1,800	286	58	2,522	5,160	Latur
21	बुलढाणा	86	266	2,041	281	62	4,315	7,051	Buldhana
22	अकोला	413	228	2,132	23	62	3,272	6,130	Akola
23	अमरावती	568	214	2,004	405	56	3,760	7,007	Amravati
24	यवतमाळ	472	245	2,012	334	73	4,124	7,260	Yavatmal
25	वर्धा	380	113	932	211	42	1,802	3,480	Wardha
26	नागपूर	466	249	2,175	283	65	3,815	7,053	Nagpur
27	भंडारा	440	175	2,498	425	50	3,586	7,174	Bhandara
28	चंद्रपूर	415	180	1,524	342	78	2,817	5,356	Chandrapur
29	गडचिरोली	182	116	633	186	42	2,252	3,411	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**11,672**	**8,974**	**60,551**	**9,073**	**1,798**	**81,503**	**1,73,571**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.3 (B)

जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षखालील खर्च

Expenditure of Zilla Parishad by Major Head

1990-91

(रुपये लाखात)
(Rs. in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आस्थापना Establish-ment	रस्ते Road	शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Medical Health	पशुसंवर्धन Veterinary	इतर खर्च Other Expenditure	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	508	330	2,392	395	54	4,218	7,897	Thane
2	रायगड	313	440	1,876	329	39	3,316	6,313	Raigad
3	रत्नागिरी	380	339	2,227	422	39	3,935	7,342	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	182	266	1,576	241	27	2,766	5,058	Sindhudurg
5	नाशिक	589	391	2,798	601	96	5,356	9,831	Nashik
6	धुळे	259	398	1,701	508	64	3,917	6,847	Dhule
7	जळगाव	667	323	3,130	586	85	4,878	9,669	Jalgaon
8	अहमदनगर	467	470	2,798	471	109	9,318	13,633	Ahmednagar
9	पुणे	603	386	3,324	527	67	6,211	11,118	Pune
10	सातारा	370	405	2,795	570	57	5,350	9,547	Satara
11	सांगली	407	253	2,005	312	51	3,970	6,998	Sangli
12	सोलापूर	541	587	2,468	316	82	4,615	8,609	Solapur
13	कोल्हापूर	484	390	2,538	489	59	5,640	9,600	Kolhapur
14	औरंगाबाद	323	298	1,879	420	69	3,028	6,017	Aurangabad
15	जालना	222	215	1,137	233	41	1,889	3,737	Jalna
16	परभणी	418	417	2,072	345	68	2,933	6,253	Parbhani
17	बीड	465	403	1,892	353	61	2,720	5,894	Beed
18	नांदेड	513	548	2,327	379	88	3,646	7,501	Nanded
19	उस्मानाबाद	164	319	1,639	261	62	2,470	4,915	Osmanabad
20	लातूर	149	291	1,807	354	65	2,494	5,160	Latur
21	बुलढाणा	487	185	2,012	395	58	3,954	7,091	Buldhana
22	अकोला	436	263	2,081	435	55	3,380	6,650	Akola
23	अमरावती	514	214	2,004	474	56	3,745	7,007	Amravati
24	यवतमाळ	512	252	1,938	333	66	3,901	7,002	Yavatmal
25	वर्धा	335	113	932	262	43	1,794	3,479	Wardha
26	नागपूर	472	249	2,175	368	65	3,626	6,955	Nagpur
27	भंडारा	446	175	2,498	425	50	3,579	7,173	Bhandara
28	चंद्रपूर	[illegible]	255	1,478	379	82	3,059	5,343	Chandrapur
29	गडचिरोली	182	116	632	192	43	2,246	3,411	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**11,498**	**9,291**	**60,131**	**11,375**	**1,801**	**1,11,954**	**2,06,050**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.4 (A)

जिल्ह्यातील ग्रामपंचायत व पंचायत समिती यांची संख्या

Number of Panchayats and Panchayat Samities by Districts

1989-90

(रुपये लाखात)
(Rs. in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पंचायत समिती Panchayat Samities: संख्या No.	सदस्यत्व Membership	एकूण Total	सदस्यत्व Membership: हरिजन सरपंच Harijan Sarpanch	हरिजन पंच Harijan Panch	महिला सरपंच Lady Sarpanch	महिला पंच Lady Panch	एकूण उत्पन्न Total Income (Rs. in Lakh)	एकूण खर्च Total Expenditure (Rs. in Lakh)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	ठाणे ..	13	201	8,583	..	141	..	1,824	8,185	7,896	Thane
2	रायगड ..	14	169	5,995	12	232	7	1,110	388	340	Raigad
3	रत्नागिरी ..	9	..	7,160	31	372	4	1,445	207	190	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग ..	7	..	3,724	1	140	..	764	123	119	Sindhudurg
5	नाशिक ..	13	187	5,713	322	3,227	17	2,486	359	355	Nashik
6	धुळे ..	10	126	9,556	6	398	7	1,942	256	248	Dhule
7	जळगाव ..	13	129	12,223	6	680	24	2,120	503	472	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	13	120	N. A.	12	1,559	23	2,307	371	352	Ahmednagar
9	पुणे ..	13	157	11,682	N. A.	529	13	2,253	484	496	Pune
10	सातारा ..	11	138	10,552	17	496	8	2,353	432	289	Satara
11	सांगली ..	8	137	6,625	..	574	3	1,185	237	254	Sangli
12	सोलापूर ..	11	185	8,929	178	1,586	7	1,844	340	338	Solapur
13	कोल्हापूर ..	12	137	8,400	6	1,026	1	1,727	439	414	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	8	..	6,468	10	466	5	686	149	126	Aurangabad
15	जालना ..	5	..	6,534	14	298	5	905	68	70	Jalna
16	परभणी ..	7	..	10,358	16	620	15	2,231	50	41	Parbhani
17	बीड ..	N. A.	N. A.	7,844	35	942	14	1,706	79	82	Beed
18	नांदेड ..	8	154	8,728	23	992	29	2,089	151	136	Nanded
19	उस्मानाबाद ..	6	..	4,930	9	685	6	1,022	86	60	Osmanabad
20	लातूर ..	5	..	5,708	23	1,089	14	1,245	578	529	Latur
21	बुलढाणा ..	13	176	1,591	50	945	6	329	263	257	Buldhana
22	अकोला ..	13	175	8,920	63	285	25	1,919	135	126	Akola
23	अमरावती ..	13	147	7,329	69	802	27	1,716	176	182	Amravati
24	यवतमाळ ..	14	164	10,616	N. A.	356	N. A.	1,734	195	185	Yavatmal
25	वर्धा ..	8	96	2,636	32	120	15	969	96	96	Wardha
26	नागपूर ..	13	159	1,859	40	413	9	1,319	383	247	Nagpur
27	भंडारा ..	13	184	10,094	N. A.	575	N. A.	1,997	116	121	Bhandara
28	चंद्रपूर ..	10	..	7,159	48	638	20	1,223	186	192	Chandrapur
29	गडचिरोली ..	8	..	3,934	20	254	6	915	100	58	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	**291**	**2,941**	**2,03,850**	**1,043**	**20,440**	**310**	**45,345**	**15,155**	**14,291**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी /
तक्ता क्रमांक /
जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समित्या यांची संख्या/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पंचायत समिती Panchayat Samities		ग्रामपंचायत सरपंच संख्या Number of Sarpanch			
		संख्या No.	सदस्यत्व Membership	स्त्री Women	हरिजन S. C.	आदिवासी S. T.	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	ठाणे	12	126	13	12	330	853
2	रायगड	14	135	7	12	..	681
3	रत्नागिरी	9	133	6	26	..	711
4	सिंधुदुर्ग	8	169	..	..	..	370
5	नाशिक	13	155	24	19	407	1,280
6	धुळे	10	150	..	..	..	..
7	जळगांव	13	164.	24	6	..	1,059
8	अहमदनगर	13	162	25	9	8	1,160
9	पुणे	13	222	..	..	..	1,214
10	सातारा	11	136	5	..	..	1,176
11	सांगली	8	197	7	..	..	599
12	सोलापूर	11	149	9	6	..	997
13	कोल्हापूर	12	160	3	10	..	858
14	औरंगाबाद	8	124	8	8	2	715
15	जालना	5	110	8	10	..	669
16	परभणी	7	122	23	51	94	1,145
17	बीड	7	127	20	9	12	807
18	नांदेड	8	122	29	23	..	1,124
19	उस्मानाबाद	6	118	5	1	..	539
20	लातूर	5	119	14	14	..	706
21	बुलढाणा	13	118	22	33	12	838
22	अकोला	13	122	26	39	37	979
23	अमरावती	13	133	11	1	..	791
24	यवतमाळ	14	126	32	25	124	1,094
25	वर्धा	8	110	15	32	52	502
26	नागपूर	13	127	17	57	66	765
27	भंडारा	13	150	22	69	99	1,038
28	चंद्रपूर	10	126	23	63	121	782
29	गडचिरोली	8	108	6	21	248	466
	महाराष्ट्र राज्य	298	4,020	404	556	1,612	23,918

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTROL STATISTICS

TABLE No. 33.4 (B)

Number of Panchayat Samities and Gram Panchayats by District

1990-91

ग्रामपंचायत पंच संख्या Number of Panch				एकूण उत्पन्न (लाख रुपयात) Total Income (Rs. in Lakh)	एकूण खर्च (लाख रुपयात) Total Expenditure (Rs. in Lakh)	
स्त्री Women	हरिजन S. C.	आदिवासी S. T.	एकूण Total			District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1,824	141	1,445	8,476	576	544	Thane
1,110	232	..	5,995	433	396	Raigad
1,517	312	..	6,869	217	205	Ratnagiri
751	139	..	2,698	134	132	Sindhudurg
2,487	749	1,229	11,414	413	365	Nashik
1,942	398	919	9,538	280	267	Dhule
2,114	671	812	9,943	543	557	Jalgaon
2,306	1,113	457	11,928	417	416	Ahmednagar
2,359	628	171	11,694	597	585	Pune
2,350	496	..	10,552	365	341	Satara
1,168	563	..	5,994	306	302	Sangli
1,917	1,367	42	8,849	324	371	Solapur
1,902	1,080	30	9,000	518	505	Kolhapur
1,227	464	117	7,034	135	129	Aurangabad
1,114	296	61	4,977	80	82	Jalna
2,260	424	244	10,358	418	405	Parbhani
1,696	927	3	7,795	106	99	Beed
2,264	992	451	8,915	160	162	Nanded
831	544	5	4,899	68	65	Osmanabad
1,300	1,093	77	5,691	580	571	Latur
1,578	724	117	6,709	230	216	Buldhana
1,702	962	220	9,010	141	135	Akola
1,608	290	128	6,881	222	216	Amravati
2,130	504	1,305	11,370	236	226	Yavatmal
969	120	416	4,141	96	102	Wardha
1,397	413	489	6,972	254	267	Nagpur
1,945	569	746	10,094	147	139	Bhandara
1,541	518	858	7,248	222	183	Chandrapur
923	248	1,251	3,934	711	64	Gadchiroli
48,232	**16,977**	**11,593**	**2,28,978**	**8,929**	**7,135**	**Maharashtra State**

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.5

लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या

Number of Electors for Lok Sabha and Vidhan Sabha

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha		विधानसभा Vidhan Sabha			District
		1984	1989	1980	1985	1990	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	50,45,354	67,59,067	45,72,396	51,61,454	65,29,706	Greater Bombay
2	ठाणे	17,50,095	25,87,737	17,81,386	21,14,010	17,14,895	Thane
3	रायगड	7,06,929	9,38,272	7,60,262	8,56,313	7,25,843	Raigad
4	रत्नागिरी	12,29,302	7,64,264	10,86,327	7,61,013	6,15,591	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	7,41,195	..	4,08,180	3,30,517	Sindhudurg
6	नाशिक	14,97,247	19,65,434	15,78,711	17,61,136	13,44,461	Nashik
7	धुळे	13,95,821	17,83,057	10,81,770	12,01,439	9,38,150	Dhule
8	जळगाव	15,37,695	18,96,503	14,20,577	15,62,845	11,99,110	Jalgaon
9	अहमदनगर	14,40,712	18,42,538	14,65,902	16,30,001	13,37,149	Ahmadnagar
10	पुणे	23,42,585	32,23,457	21,88,946	24,67,252	20,93,294	Pune
11	सातारा	14,71,716	18,60,163	11,25,653	12,33,263	10,82,156	Satara
12	सांगली	7,17,441	8,92,515	10,28,746	11,30,910	9,94,053	Sangli
13	सोलापूर	14,48,887	18,29,747	13,95,881	15,87,639	11,34,590	Solapur
14	कोल्हापूर	14,93,370	18,31,640	13,44,317	15,18,652	13,45,329	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8,49,481	11,45,802	13,54,021	10,08,162	8,23,829	Aurangabad
16	जालना	7,81,442	9,90,208	..	6,65,565	5,50,549	Jalna
17	परभणी	14,41,209	9,28,898	10,09,935	9,96,357	8,20,598	Parbhani
18	बीड	8,66,071	11,11,872	9,31,739	10,26,383	7,72,506	Beed
19	नांदेड	8,20,467	19,95,713	9,72,161	10,57,520	8,75,664	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,80,500	8,65,583	12,36,305	7,19,507	5,73,008	Osmanabad
21	लातूर	7,54,786	9,79,858	..	6,71,685	5,48,770	Latur
22	बुलढाणा	7,43,946	9,08,190	7,96,218	8,91,724	7,75,957	Buldana
23	अकोला	14,22,633	17,83,595	9,52,886	10,52,463	8,54,061	Akola
24	अमरावती	7,02,357	9,29,879	9,25,694	10,28,181	8,13,923	Amravati
25	यवतमाळ	7,11,775	8,90,474	8,70,364	9,64,607	7,66,204	Yavatmal
26	वर्धा	7,31,118	9,20,961	4,90,863	5,34,007	4,29,317	Wardha
27	नागपूर	16,11,624	20,80,868	13,07,926	15,06,458	11,54,773	Nagpur
28	भंडारा	7,09,457	8,57,992	10,24,616	10,84,144	9,21,335	Bhandara
29	चंद्रपूर	15,22,907	9,86,600	10,49,363	8,19,563	7,09,304	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	9,13,813	..	3,49,917	2,53,264	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**3,64,26,927**	**4,72,05,893**	**3,37,52,925**	**3,77,70,350**	**3,02,16,429**	**Maharashtra State**

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.6

लोकसभा व विधानसभेच्या जिल्हावार एकूण जागा

Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha Seats by District

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha		विधानसभा Vidhan Sabha			District
		1984	1989	1980	1985	1990	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई	6	3	3	..	17	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	..	3	34	34	17	Mumbai Sub
3	ठाणे	2	2	13	13	13	Thane
4	रायगड	1	1	7	7	7	Raigad
5	रत्नागिरी	2	1	11	11	7	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	..	1	14	14	14	Sindhudurg
7	नाशिक	2	2	14	14	14	Nashik
8	धुळे	2	2	10	10	10	Dhule
9	जळगाव	2	2	12	12	12	Jalgaon
10	अहमदनगर	2	2	13	13	13	Ahmadnagar
11	पुणे	3	3	18	18	18	Pune
12	सातारा	2	2	10	10	10	Satara
13	सांगली	1	1	9	9	9	Sangli
14	सोलापूर	2	2	13	13	13	Solapur
15	कोल्हापूर	2	2	12	12	12	Kolhapur
16	औरंगाबाद	1	1	11	7	7	Aurangabad
17	जालना	1	1	5	5	5	Jalna
18	परभणी	1	1	9	8	8	Parbhani
19	बीड	1	1	7	7	7	Beed
20	नांदेड	2	2	8	8	8	Nanded
21	उस्मानाबाद	1	1	11	5	5	Osmanabad
22	लातूर	1	1	..	6	6	Latur
23	बुलढाणा	1	1	7	7	7	Buldana
24	अकोला	2	2	9	9	9	Akola
25	अमरावती	1	1	9	9	9	Amravati
26	यवतमाळ	1	1	8	8	8	Yavatmal
27	वर्धा	1	1	4	4	4	Wardha
28	नागपूर	2	2	11	11	11	Nagpur
29	भंडारा	1	1	9	9	9	Bhandara
30	चंद्रपूर	2	1	9	6	6	Chandrapur
31	गडचिरोली	..	1	..	3	3	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**48**	**48**	**288**	**288**	**288**	**Maharashtra State**

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी /
तक्ता क्रमांक /
विधानसभा १९९० च्या निवडणुकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षानुसार जिंकलेल्या जागा/

पक्ष

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	एकूण ग्राह्यमते (हजारात) Total No. of valid votes polled (000')	इंडियन नॅशनल काँग्रेस Indian National Congress (INC)			इंडियन काँग्रेस Indian Congress IC (SS)			भारतीय जनता पक्ष Bharatiya Janta Party (BJP)		
			ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई ..	3,479	1,148	32.99	9	13	0.39	..	575	16.54	9
2	ठाणे ..	1,684	645	38.33	5	1	0.03	..	247	14.68	2
3	रायगड ..	709	273	38.49	2	..	.	..	7	0.99	..
4	रत्नागिरी ..	601	190	31.61	1	..	..	..	88	14.63	2
5	सिंधुदुर्ग ..	325	110	33.81	1	..	..	..	41	12.67	1
6	नाशिक ..	1,316	464	35.23	7	14	1.07	..	219	16.62	4
7	धुळे ..	915	448	48.92	7	.	..	..	116	12.71	2
8	जळगाव ..	1,174	425	36.19	7	159	13.52	1	165	14.02	2
9	अहमदनगर ..	1,310	629	48.04	9	1	0.12	.	130	9.89	..
10	पुणे ..	2,061	1,016	49.28	14	13	0.64	..	187	9.06	1
11	सातारा ..	1,065	509	47.82	9	..	..	.	31	2.93	..
12	सांगली ..	979	463	47.28	6	.	..	..	12	1.27	..
13	सोलापूर ..	1,312	644	49.14	9	1	0.06	.	129	9.85	1
14	कोल्हापूर ..	1,327	661	49.76	7	7	0.53	..	8	0.63	..
15	औरंगाबाद ..	806	201	24.89	2	2	0.27	..	88	10.88	1
16	जालना ..	536	173	32.27	2	6	1.05	..	91	16.99	1
17	परभणी ..	803	240	29.92	2	..	.	.	71	8.86	1
18	बीड ..	757	316	41.70	4	7	0.99	..	100	13.25	2
19	नांदेड ..	858	283	32.95	5	2	0.28	..	49	5.73	..
20	उस्मानाबाद ..	562	233	41.52	4	..	..	..	35	6.19	..
21	लातूर ..	539	249	46.09	4	.	..	..	7	1.23	..
22	बुलढाणा ..	763	263	34.41	2	12	1.59	..	110	14.35	2
23	अकोला ..	843	213	25.32	2	1	0.14	..	93	11.02	2
24	अमरावती ..	801	184	22.99	2	16	2.11	..	109	13.58	3
25	यवतमाळ ..	754	294	39.02	2	2	0.23	.	13	1.76	..
26	वर्धा ..	422	149	35.24	1	..	..		9	2.04	..
27	नागपूर ..	1,140	396	34.76	7	15	1.34	..	154	13.55	1
28	भंडारा ..	909	234	25.79	3	.	.	..	232	25.52	4
29	चंद्रपूर ..	697	189	27.05	2	17	2.46	..	60	8.61	1
30	गडचिरोली ..	246	93	37.84	2	..	..	..	4	1.55	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	**29,693**	**11,355**	**38.17**	**141**	**292**	**0.98**	**1**	**3,180**	**10.71**	**42**

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.7

Election to the Vidhan Sabha 1990 Votes Polled, Percentage of Votes Polled and Seats Won According to Parties

Parties									
शिवसेना Shiv Sena (SS)			जनता दल Janta Dal (J. D.)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India (CPI)			District
ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
892	25.64	15	509	14.63	..	17	0.49	..	Greater Bombay
425	25.26	4	211	12.53	1	2	0.11	..	Thane
174	24.55	2	38	5.33	..	..	..	..	Raigad
179	29.81	4	52	8.70	..	..	..	..	Ratnagiri
57	17.60	1	104	31.95	1	..	..	..	Sindhudurg
201	15.24	1	171	13.01	1	18	1.34	..	Nashik
59	6.50	..	186	20.32	1	15	1.64	..	Dhule
161	13.76	1	159	13.53	1	..	..	..	Jalgaon
136	10.39	1	281	21.48	2	23	1.78	..	Ahmednagar
261	12.65	1	294	14.24	1	..	..	..	Pune
110	10.37	..	109	10.24	..	..	..	..	Satara
56	5.69	..	136	13.85	2	51	5.24	..	Sangli
132	10.08	..	47	3.56	..	..	..	..	Solapur
173	13.02	2	165	12.40	2	..	..	..	Kolhapur
211	26.15	3	45	5.54	..	..	..	..	Aurangabad
113	21.03	2	52	9.78	..	..	..	..	Jalna
244	30.40	4	75	9.32	..	..	..	..	Parbhani
97	12.78	1	69	9.08	..	..	..	..	Beed
130	15.17	1	85	9.12	..	46	5.41	1	Nanded
45	8.09	..	66	11.81	..	..	..	..	Osmanabad
47	8.66	..	90	16.69	2	..	..	..	Latur
146	19.18	2	61	8.00	..	..	..	..	Buldhana
177	21.04	3	38	4.47	..	..	..	..	Akola
116	14.43	2	56	6.95	..	31	3.81	1	Amravati
87	11.49	..	230	30.54	4	8	1.07	..	Yavatmal
33	7.77	..	107	25.29	2	..	..	..	Wardha
85	7.42	..	154	13.53	2	6	0.54	..	Nagpur
36	3.98	..	69	7.65	..	6	0.66	..	Bhandara
77	11.03	1	108	15.44	2	9	1.28	..	Chandrapur
71	29.03	1	36	14.60	..	..	..	..	Gadchiroli
4.731	**15.93**	**52**	**3,803**	**12.81**	**24**	**232**	**0.78**	**2**	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक /

पक्ष

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	शेतकरी कामगार पक्ष Peasant (PWP) Workers Party			मुस्लीम लिग Muslim League ML			भारतीय रिपब्लीकन पक्ष Bharatiya Republican Paksha (BRP)		
		ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	बृहन्मुंबई	Neg.	Neg.	..	101	2.90	1	4	0.11	..
2	ठाणे	3	0.16	..	2	0.12	..	2	0.14	..
3	रायगड	206	29.09	3	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	7	0.54	..	..	..	..	13	0.97	..
7	धुळे	Neg.	0.03	..	..	..	..	1	0.07	..
8	जळगाव	..	..	..	..	..	..	Neg.	Neg.	..
9	अहमदनगर	..	..	..	..	..	..	2	0.17	..
10	पुणे	..	..	..	..	..	..	12	0.61	..
11	सातारा	9	0.83	..	..	..	..	..	..	..
12	सांगली	8	0.83	..	..	..	..	1	0.07	..
13	सोलापूर	138	10.56	2	..	..	..	3	0.21	..
14	कोल्हापूर	51	3.81	..	..	..	..	3	0.24	..
15	औरंगाबाद	16	2.04	..	..	..	..	17	2.08	..
16	जालना	..	..	..	..	..	..	17	3.09	..
17	परभणी	62	7.68	1	..	..	..	33	4.08	..
18	बीड	26	3.44	..	..	..	..	13	1.73	..
19	नांदेड	30	3.52	1	13	1.49	..	48	5.62	..
20	उस्मानाबाद	96	17.02	1	..	..	..	1	0.21	..
21	लातूर	12	2.16	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	34	4.45	..	..	..	..	30	3.99	..
23	अकोला	13	1.51	..	33	3.90	..	95	11.22	..
24	अमरावती	4	0.54	..	..	..	..	29	3.58	..
25	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	13	1.69	..
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..
27	नागपूर	5	0.41	..	2	0.18	..	2	0.20	..
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	24	2.69	..
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	15	2.09	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	720	2.42	8	151	0.51	1	378	1.27	..

TABLE No. 33.7——*cont.*

/Parties

दुरदर्शी पार्टी Doordarshi Party DD			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India (CPI) (Marxist)			बहुजन समाज पार्टी Bahujan Samaj Party (BSP)			District
ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
4	0.12	..	29	0.83	..	6	0.16	..	Greater Bombay
3	0.16	..	57	3.40	1	2	0.14	..	Thane
1	0.16	..	..	..	..	1	0.10	..	Raigad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
2	0.17	..	40	3.02	1	1	0.10	..	Nashik
3	0.34	..	12	1.30	..	..	..	..	Dhule
5	0.44	..	..	..	..	1	0.12	..	Jalgaon
5	0.39	..	..	..	..	4	0.29	..	Ahmednagar
2	0.11	..	..	..	..	1	0.07	..	Pune
1	0.12	..	2	0.23	..	1	0.05	..	Satara
1	0.08	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
4	0.28	..	..	..	..	2	0.19	..	Solapur
Neg.	Neg.	..	73	5.47	1	Neg.	Neg.	..	Kolhapur
3	0.36	..	..	..	..	3	0.39	..	Aurangabad
3	0.57	..	..	..	..	5	0.94	..	Jalna
4	0.45	..	10	1.19	..	1	0.14	..	Parbhani
2	0.25	..	9	1.18	..	2	0.21	..	Beed
2	0.18	..	..	..	..	11	1.26	..	Nanded
1	0.14	..	..	..	..	1	0.09	..	Osmanabad
2	0.33	..	..	..	..	1	0.11	..	Latur
2	0.21	..	5	0.68	..	Neg.	Neg.	..	Buldhana
1	0.13	..	..	..	..	2	0.18	..	Akola
1	0.13	..	..	..	..	13	1.59	..	Amravati
1	0.09	..	..	..	..	4	0.60	..	Yavatmal
1	0.31	..	8	1.98	..	16	3.84	..	Wardha
..	.	..	..	..	..	29	2.53	..	Nagpur
1	0.16	..	..	..	..	9	0.99	..	Bhandara
Neg.	Neg.	..	..	..	..	7	1.06		Chandrapur
1	0.25	..	..	..	..	1	0.44	..	Gadchiroli
56	**0.18**	..	**245**	**0.82**	**3**	**126**	**0.42**	..	**Maharashtra State**

तक्ता क्रमांक /

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	इतर पक्ष Other parties: ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	इतर पक्ष: ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	इतर पक्ष: जिंकलेल्या जागा Seats won	भारतीय रिपब्लीकन पार्टी Republican Party of India (RPI): ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	भारतीय रिपब्लीकन पार्टी: ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	भारतीय रिपब्लीकन पार्टी: जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)
1	बृहन्मुंबई	21	0.59	..	84	2.42	..
2	ठाणे	1	0.08	..	1	0.07	..
3	रायगड	1	0.15	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	..	Neg.	Neg.	Neg.
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	3	0.02	..	..	..	..
7	धुळे	Neg.	Neg.	..	..	..	..
8	जळगाव	6	0.49	..	5	0.41	..
9	अहमदनगर	1	0.12	..	..	..	..
10	पुणे	2	0.10	..	..	..	..
11	सातारा	Neg.	Neg.	..	..	..	..
12	सांगली	1	0.07	..	..	..	..
13	सोलापूर	1	0.04	..	..	..	..
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..
15	औरंगाबाद	5	0.58	..	..	..	..
16	जालना	3	0.65	..	..	..	..
17	परभणी	Neg.	Neg.	..	..	..	..
18	बीड	5	0.62	..	..	..	..
19	नांदेड	2	0.20	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद	1	0.16	..	..	..	..
21	लातूर	1	0.23	..	..	..	..
22	बुलढाणा	10	1.36	..	..	..	..
23	अकोला	20	2.32	..	..	..	..
24	अमरावती	4	0.49	..	19	231	..
25	यवतमाळ	1	0.16	..	1	0.14	..
26	वर्धा	..	..	..	7	1.58	..
27	नागपूर	Neg.	Neg.	..	12	1.05	..
28	भंडारा	1	0.08	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	2	0.70	..	18	2.56	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	92	0.31	..	147	0.49	..

टीप.– ज्या राजकीय पक्षांना महाराष्ट्रांत एकूण मतदान (ग्राह्य मते) ५०,००० पेक्षा कमी आहेत असे पक्षासंबंधीतायी आकडेवारी इतर पक्षामध्ये एकत्रित घेण्यात आलेली आहे.

(१) अखिल भारतीय हिंदूमहासभा (२) ऑल इंडिया फॉरवर्ड ब्लॉक (३) जनता पक्ष (४) लोकदल (बी) (५) अखिल भारतीय मराठा महासंघ (६) हिंदूस्थान जनता पक्ष (१२) भारतीय रिपब्लीकन पक्ष (बाळकृष्णन) (१३) भारतीय कृषी उद्योग संघ (१४) प्रॉऊडिस्ट ब्लाक इंडिया (१५) भारतीय लोकतांत्रिक मजदूर दल (१६) भारतीय पिपल्स फ्रंट इंडिया (मार्कसिस्ट लेनिनिस्ट (२१) रिपब्लीकन प्रेसिडियम पार्टी ऑफ इंडिया.

आधार.–मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 33.7——*cont.*

/Parties						
भारतीय रिपब्लीकन पार्टी Republican Party of India (RPI) (Khobragade)			अपक्ष Independent			District
ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्यमते (हजारात) No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	
(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(2)
..	..	..	75	2.17	..	Greater Bombay
..	..	..	81	4.78	..	Thane
..	..	..	8	1.13	..	Raigad
..	..	..	90	14.19	..	Ratnagiri
..	..	..	13	3.97	..	Sindhudurg
..	..	..	163	12.39	..	Nashik
..	..	..	74	8.10	..	Dhule
..	..	..	88	7.47	..	Jalgaon
..	..	..	96	7.32	1	Ahmednagar
2	0.12	..	270	13.12	1	Pune
..	..	..	291	27.37	1	Satara
..	..	..	251	25.60	1	Sangli
..	..	..	210	16.02	1	Solapur
..	..	..	187	14.08	..	Kolhapur
..	..	..	216	26.82	1	Aurangabad
..	..	..	73	13.64	..	Jalna
..	..	..	64	7.95	..	Parbhani
..	..	..	112	14.75	..	Beed
..	..	..	157	18.25	..	Nanded
..	..	..	83	14.76	..	Osmanabad
..	..	..	132	24.49	..	Latur
..	..	..	90	11.73	1	Buldhana
..	..	..	158	18.75	2	Akola
9	1.08	..	211	26.40	1	Amravati
2	0.28	..	97	12.91	..	Yavatmal
2	0.52	..	90	21.42	1	Wardha
70	6.15	1	208	18.28	..	Nagpur
48	5.22	..	248	27.26	2	Bhandara
35	5.07	..	161	23.02	..	Chandrapur
..	..	..	40	16.29	..	Gadchiroli
168	**0.57**	**1**	**4,037**	**13.60**	**13**	**Maharashtra State**

Note.— Political parties who got votes (valid) less than 50,000 are taken together in other parties.

(७) ऑल इंडिया दलित मुस्लीम अल्पसंख्यांक सुरक्षा महासंघ (८) विशाल भारत पक्ष (९) आझाद हिंद फौज (राजकीय) (१०) भारतीय सुराज्य पक्ष (११) संपूर्ण राष्ट्रीय सेना (१७) बोलशेव्हीक पार्टी ऑफ इंडिया (१८) ऑल इंडिया मजलिस- ए - इत्तहादूल मुस्लीमीज (१९) अखिल भारतीय रिव्होल्युशनरी सोषित समाज दल (२०) कमुनिस्ट पार्टी ऑफ

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

३३. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक सांख्यिकी
33. PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.8

लोकसभा १९८९ व विधानसभा १९९० मधील निवडणुकीत झालेले मतदान
Number of Votes Polled in the Latest Lok Sabha 1989 and Vidhan Sabha Elections of 1990

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha (1989)			विधानसभा Vidhan Sabha (1990)			District
		एकूण मतदार Total Electors	एकूण मते Votes Polled	टक्केवारी Percentage	एकूण मतदार Total Electors	एकूण मते Votes Polled	टक्केवारी Percentage	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई	25,37,464	14,27,507	56.26	25,94,681	13,97,213	53.85	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	42,21,603	24,74,320	58.61	39,35,025	21,21,016	53.90	Mumbai Sub.
3	ठाणे	25,87,737	14,33,223	55.39	30,84,680	17,14,895	55.39	Thane
4	रायगड	9,38,272	6,46,172	68.87	11,09,587	7,25,843	65.42	Raigad
5	रत्नागिरी	7,64,262	5,05,975	66 20	9,27,333	6,15,591	66.38	Ratnagin
6	सिंधुदुर्ग	7,41,195	4,69,145	63.30	4,94,746	3,30,517	66.81	Sindhudurg
7	नाशिक	19,65,434	10,52,092	53.53	22,65,318	1,34,461	59.35	Nashik
8	धुळे	17,83,057	9,26,438	51.96	15,24,195	9,38,150	61.55	Dhule
9	जळगांव	18,96,503	11,38,301	60.02	19,48,903	11,99,110	61.53	Jalgaon
10	अहमदनगर	18,42,538	10,61,497	57.61	20,40,529	13,37,149	65.53	Ahmednagar
11	पुणे	32,23,457	19,21,816	59.62	33,90,327	20,93,294	61.74	Pune
12	सातारा	18,60,163	10,43,303	56.09	16,67,406	10,82,156	69.04	Satara
13	सांगली	8,92,515	5,36,421	60.10	14,03,707	9,94,053	70.82	Sangli
14	सोलापूर	18,29,747	9,97,128	54.49	19,96,679	11,34,590	56.82	Solapur
15	कोल्हापूर	18,31,640	11,87,076	64.81	18,71,250	13,45,329	71.89	Kolhapur
16	औरंगाबाद	11,45,802	6,86,891	59.95	13,52,236	8,23,829	60.92	Aurangabad
17	जालना	9,90,208	6,03,000	60.90	8,57,154	5,50,549	64.23	Jalna
18	परभणी	9,28,898	5,36,267	57.73	13,05,567	8,20,598	62.85	Parbhani
19	बीड	11,11,872	6,25,743	56.28	12,98,742	7,72,506	59.48	Beed
20	नांदेड	19,95,713	11,02,970	55.27	13,70,061	8,75,664	63.91	Nanded
21	उस्मानाबाद	8,65,583	4,64,820	53.70	9,08,249	5,73,008	63.09	Osmanabad
22	लातूर	9,79,858	6,19,738	63.25	8,46,116	5,48,770	64.86	Latur
23	बुलढाणा	9,08,190	6,01,105	66.19	10,88,296	7,75,957	71.30	Buldhana
24	अकोला	17,83,595	12,37,109	69.36	13,26,888	8,54,061	64.37	Akola
25	अमरावती	9,29,879	5,40,642	58.14	13,39,696	8,13,923	60.75	Amravati
26	यवतमाळ	8,90,474	5,34,029	59.97	12,03,577	7,66,204	63.66	Yavatmal
27	वर्धा	9,20,961	6,03,270	65.50	6,66,396	4,29,317	64.42	Wardha
28	नागपूर	20,80,868	13,07,125	62.82	20,03,734	11,54,773	57.63	Nagpur
29	भंडारा	8,57,992	6,19,525	72.21	13,17,046	9,21,335	69.95	Bhandara
30	चंद्रपूर	9,86,600	6,32,901	64.15	10,45,570	7,09,304	67.84	Chandrapur
31	गडचिरोली	9,13,813	7,21,716	78.98	4,40,298	2,53,264	57.52	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**4,72,05,893**	**2,82,57,265**	**59.86**	**4,85,23,942**	**3,02,16,429**	**62.27**	**Maharashtra State**

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी

33. PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.9

भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा

Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha Seats in India

अ. क्र. Sr. No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	लोकसभा Lok Sabha (1989)	विधानसभा Vidhan Sabha (1990)	State/Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	I राज्य			States
1	आंध्र प्रदेश	42	294	Andhra Pradesh
2	अरुणाचल प्रदेश	2	60	Arunachal Pradesh
3	आसाम	14	126	Assam
4	बिहार	54	324	Bihar
5	गोवा	2	40	Goa
6	गुजरात	26	182	Gujrath
7	हरियाणा	10	90	Hariyana
8	हिमाचल प्रदेश	4	68	Himachal Pradesh
9	जम्मू आणि काश्मिर	6	76	Jammu and Kashmir
10	कर्नाटक	28	224	Karnataka
11	केरळ	20	140	Kerala
12	मध्य प्रदेश	40	320	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	48	288	Maharashtra
14	मणीपूर	2	60	Manipur
15	मेघालय	2	60	Meghalaya
16	मिझोराम	1	40	Mizoram
17	नागालैंड	1	60	Nagaland
18	ओरिसा	21	147	Orissa
19	पंजाब	13	117	Punjab
20	राजस्थान	25	200	Rajasthan
21	सिक्किम	1	32	Sikkim
22	तामीळनाडू	39	234	Tami Nadu
23	त्रिपुरा	2	60	Tripura
24	उत्तर प्रदेश	85	425	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल	42	294	West Bengal
	II केंद्रशासित प्रदेश			Union Territory
26	अंदमान निकोबार	1	1	Andaman Nicobar Island
27	चंदीगड	1	..	Chandigarh
28	दादरा-नगर हवेली	1	..	Dadra-Nagar Haveli
29	दिल्ली	7	..	Delhi
30	दमण आणि दीव	1	..	Daman and Div
31	लक्षद्विप	1	..	Lakshadweep
32	पॉंडेचरी	1	30	Pondicherry
	एकूण	543	3,991	Total

टिप्पणी :-*घटनेनुसार जम्मू आणि काश्मिरमधील (पाकिस्तान व्याप्त काश्मिर) २४ राखलेल्या विधानसभेवर जागा वगळून.

Note.—*Under the Constitution of Jammu and Kashmir the number of seats in Legislative Assembly of the State excluding the 24 seats earmarked for Pakistan accupied Territory.

आधार.-मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.10 (A)

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च/Income and Expenditure of Village Panchayats—1989-90

(रुपये हजारात / Rs. in thousand)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव	उत्पन्न/Income											
		ग्रामपंचायतीची संख्या No. of Village Panchayats	सामील केलेली गावे No. of Villages covered	लोकसंख्या (हजारात) Population ('000)	एकूण अंशदाने, देणग्या व बक्षिसे Total Grants' Contributions and Donations	इमारती व जमीन यावरील कर Taxes on Buildings and Lands	जकात कर Octroi	इतर कर व दर Other Taxes and Fees	एकूण कर व दर (स्तंभ ७+८+९) Total Taxes and Fees (Col. 7+8+9)	सुरुवातीची शिल्लक धरून इतर मार्गाने मिळालेले उत्पन्न Income from other sources including opening balance	एकूण उत्पन्न (स्तंभ ६+१०+११) Total Income (Col. 6+10+11)	एकूण खर्च Total Expenditure	Name of the District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	ठाणे	912	1,642	1,789	8,638	22,069	92	15,539	37,700	14,054	60,392	46,937	Thane
2	रायगड	681	1,885	1,317	15,681	14,778	2,571	3,180	20,529	14,204	50,414	33,994	Raigad
3	रत्नागिरी	789	1,355	1,286	14,127	5,109	..	1,129	6,238	7,278	27,643	18,985	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	414	706	738	9,440	2,272	..	580	2,852	4,457	16,749	11,910	Sindhudurg
5	नाशिक	1,291	1,727	2,077	8,429	6,720	772	8,102	15,594	18,266	42,289	31,762	Nashik
6	धुळे	978	1,532	1,650	14,539	2,732	460	7,893	11,085	6,260	31,884	24,830	Dhule
7	जळगाव	1,088	1,440	2,618	22,488	6,971	1,207	19,661	27,839	11,408	61,735	47,154	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,177	1,529	2,325	10,355	4,587	1,519	10,691	16,797	22,103	49,255	35,154	Ahmednagar
9	पुणे	1,234	1,753	2,183	16,858	14,465	547	11,340	26,352	19,130	62,340	49,572	Pune
10	सातारा	1,321	1,521	1,598	13,333	5,545	2,668	6,686	14,899	15,013	43,245	28,913	Satara
11	सांगली	646	729	1,440	11,555	3,991	60	10,067	14,118	9,630	35,303	25,427	Sangli
12	सोलापूर	996	1,095	1,821	17,061	3,615	3,565	9,716	16,896	9,297	43,254	33,809	Solapur
13	कोल्हापूर	952	1,201	1,840	18,888	6,579	..	18,389	24,968	13,770	57,626	41,371	Kolhapur
14	औरंगाबाद	717	1,295	1,191	5,593	2,047	..	4,584	6,631	2,681	14,905	12,561	Aurangabad
15	जालना	667	928	873	1,958	1,381	..	2,753	4,134	6,839	12,931	6,956	Jalna
16	परभणी	1,133	1,517	1,316	44,995	2,338	..	2,525	4,863	5,888	55,746	41,305	Parbhani
17	बीड	946	1,214	1,190	3,894	2,020	..	2,026	4,046	6,251	14,191	8,232	Beed
18	नांदेड	1,298	1,510	1,403	6,899	2,862	..	3,938	6,800	4,609	18,308	13,702	Nanded
19	उस्मानाबाद	541	704	900	2,910	1,494	..	1,649	3,143	2,507	8,560	6,021	Osmanabad
20	लातूर	705	902	1,078	52,263	1,783	277	3,129	5,189	3,804	61,256	52,895	Latur

21	बुलढाणा	..	..	817	1,400	1,209	23,058	2,464	..	189	2,653	5,244	30,955	25,676	Buldhana
22	अकोला	..	..	979	1,743	1,296	7,137	5,930	..	435	6,365	5,900	19,402	12,683	Akola
23	अमरावती	..	..	813	1,982	1,287	10,411	5,285	..	1,891	7,176	7,897	25,484	18,216	Amravati
24	यवतमाळ	..	..	1,149	1,886	1,475	10,608	6,458	..	2,481	8,939	15,416	34,963	18,514	Yavatmal
25	वर्धा	..	..	503	1,376	695	5,262	2,163	6	1,076	3,245	4,875	13,382	9,621	Wardha
26	नागपूर	..	..	765	1,878	1,145	15,486	6,853	2,341	3,024	12,218	10,619	38,323	24,680	Nagpur
27	भंडारा	..	..	1,038	1,776	1,609	4,731	4,173	..	2,664	6,837	6,178	17,746	12,122	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	..	811	1,677	1,137	5,645	4,607	6	6,543	11,156	11,385	28,186	19,224	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	..	466	1,584	604	4,952	2,096	..	..	2,096	9,974	17,022	5,752	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	**25,827**	**41,487**	**41,085**	**3,87,194**	**1,53,387**	**16,091**	**1,61,880**	**3,31,358**	**2,74,937**	**9,93,489**	**7,17,978**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

३३. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.10 (B)

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च/Income and Expenditure of Village Panchayats—1990-91

(रुपये हजारात / Rs. in thousand)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव	उत्पन्न/Income											
		ग्रामपंचायतीची संख्या No. of Village Panchayats	सामील केलेली गावे No. of Villages covered	लोकसंख्या (हजारात) Population ('000)	एकूण अंशदाने, देणग्या व बक्षिसे Total Grants' Contributions and Donations	इमारती व जमीन यावरील कर Taxes on Buildings and Lands	जकात कर Octroi	इतर कर व दर Other Taxes and Fees	एकूण कर व दर (स्तंभ ७+८+९) Total Taxes and Fees (Col. 7+8+9)	सुरुवातीची शिल्लक धरून इतर मार्गाने मिळालेले उत्पन्न Income from other sources including opening balances	एकूण उत्पन्न (स्तंभ ६+१०+११) Total Income (Col. 6+10+11)	एकूण खर्च Total Expenditure	Name of the District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	ठाणे	921	1,651	1,789	11,347	27,729	107	16,510	44,346	15,398	71,091	54,488	Thane
2	रायगड	681	1,885	1,317	17,514	15,482	3,057	4,225	22,764	19,404	59,682	39,614	Raigad
3	रत्नागिरी	789	1,355	1,286	13,615	5,973	..	1,684	7,657	9,081	30,353	20,543	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	414	705	730	10,126	2,681	..	585	3,266	4,838	18,230	13,194	Sindhudurg
5	नाशिक	1,296	1,750	2,087	4,830	19,575	1,092	14,013	34,680	12,685	52,195	36,549	Nashik
6	धुळे	980	1,562	1,650	7,446	2,551	8	10,169	12,728	14,878	35,052	26,702	Dhule
7	जळगाव	1,089	1,440	1,960	28,083	5,498	1,134	6,116	12,748	28,078	68,909	55,733	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,175	1,557	2,846	11,101	4,894	1,783	12,269	18,946	24,828	54,875	41,579	Ahmednagar
9	पुणे	1,234	1,753	2,193	16,434	18,971	378	17,714	37,063	19,021	72,518	58,474	Pune
10	सातारा	1,321	1,528	1,798	10,612	8,264	3,175	11,174	22,613	17,592	50,817	34,059	Satara
11	सांगली	646	734	1,472	14,210	4,545	106	1,122	5,773	20,477	40,460	30,229	Sangli
12	सोलापूर	997	1,101	1,843	13,138	4,301	4,114	10,880	19,295	9,445	41,878	37,131	Solapur
13	कोल्हापूर	952	1,201	1,884	23,475	7,650	..	4,499	12,149	32,470	68,094	50,489	Kolhapur
14	औरंगाबाद	715	1,293	1,150	6,474	2,289	..	4,773	7,062	2,345	15,881	12,873	Aurangabad
15	जालना	669	928	873	2,404	1,484	..	3,275	4,759	6,790	13,953	8,241	Jalna
16	परभणी	1,145	1,517	1,314	35,521	2,981	..	3,271	6,252	14,441	56,214	40,516	Parbhani
17	बीड	948	1,214	1,183	4,451	2,640	..	3,545	6,185	5,959	16,595	9,850	Beed
18	नांदेड	1,297	1,509	1,403	7,801	3,187	..	5,060	8,247	4,606	20,654	16,208	Nanded
19	उस्मानाबाद	539	704	900	3,192	1,615	..	1,995	3,610	2,539	9,341	6,501	Osmanabad
20	लातूर	706	902	1,078	52,934	1,833	337	2,859	5,029	8,361	66,324	57,067	Latur

21	बुलढाणा	818	1,401	1,209	19,314	2,507	..	247	2,754	6,169	28,237	21,604	Buldhana
22	अकोला	979	1,729	1,372	8,306	4,509	..	1,236	5,745	6,719	20,770	13,504	Akola
23	अमरावती	813	1,982	1,287	7,022	3,854	..	4,027	7,881	14,538	29,441	21,551	Amravati
24	यवतमाळ	1,152	1,936	1,475	14,463	6,462	..	1,623	8,085	17,524	40,072	22,558	Yavatmal
25	वर्धा	502	1,376	695	4,167	2,996	6	1,521	4,523	4,659	13,349	10,154	Wardha
26	नागपूर	765	1,878	1,145	12,985	5,000	2,634	4,778	12,412	13,644	39,041	26,709	Nagpur
27	भंडारा	1,038	1,776	1,609	7,135	4,535	..	3,060	7,595	5,623	20,353	13,864	Bhandara
28	चंद्रपूर	811	1,677	1,137	5,336	5,745	5	8,997	14,747	11,043	31,126	18,267	Chandrapur
29	गडचिरोली	466	1,672	606	1,754	2,338	..	1,981	4,319	5,263	11,336	6,436	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	**25,858**	**41,707**	**41,293**	**3,75,190**	**1,82,089**	**17,936**	**1,63,208**	**3,63,233**	**3,58,418**	**10,96,841**	**8,04,687**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपरिषदांचे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/ महानगरपालिका	सुरवातीची शिल्लक Opening Balance	दर व कर/Rate & Taxes: जकात Octroi	दर व कर/Rate & Taxes: घर व जमिनी-वरील कर Taxes on Houses and lands	दर व कर/Rate & Taxes: इतर कर व शुल्क Other Taxes & Fees	एकूण Total	अनुदाने/Grants: शासकीय Government	अनुदाने/Grants: इतर Other
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1.	ठाणे							
1.1	उल्हासनगर	10,830	77,791	12,717	34	90,542	35,247	9,673
1.2	भिवंडी-निजामपूर	20,840	1,47,627	12,835	106	1,60,568	24,399	..
1.3	वसई	2,839	2,784	1,038	..	3,822	2,573	..
1.4	भाईंदर	10,259	25,181	15,130	3,814	44,125	1,438	1,701
1.5	जव्हार	2,470	866	307	69	1,242	2,705	..
1.6	डहाणू	1,568	2,574	757	30	3,361	402	835
1.7	विरार	1,918	3,366	2,003	40	5,409	591	194
1.8	नाला-सोपारा	..	..	272	..	272	..	..
	ठाणे एकूण	**50,724**	**2,60,189**	**45,059**	**4,093**	**3,09,341**	**67,355**	**12,407**
2.	रायगड							
2.1	पनवेल	1,342	8,547	2,954	5	11,506	3,180	..
2.2	खोपोली	17,494	33,583	4,240	8	37,831	3,430	..
2.3	अलिबाग	1,146	2,140	1,049	3	3,192	1,581	1,234
2.4	महाड	644	2,350	983	35	3,368	5,640	1,622
2.5	पेण	4,147	2,996	1,410	47	4,453	3,071	430
2.6	रोहा	1,723	1,458	508	..	1,966	2,699	1,854
2.7	उरण	1,296	5,600	1,576	3	7,179	..	5,407
2.8	मुरूड-जंजिरा	879	951	317	23	1,291	547	503
2.9	श्रीवर्धन	2,651	868	269	86	1,223	1,874	..
2.10	माथेरान	643	530	1,430	10	1,970	1,566	..
	रायगड एकूण	**31,965**	**59,023**	**14,736**	**220**	**73,979**	**23,588**	**11,050**
3.	रत्नागिरी							
3.1	रत्नागिरी	1,600	10,255	4,124	1	14,380	5,064	4,866
3.2	चिपळूण	4,450	4,392	1,016	107	5,515	2,771	74
3.3	खेड	938	1,820	484	40	2,344	1,577	..
3.4	राजापूर	482	1,503	240	1	1,744	1,478	68
	रत्नागिरी एकूण	**7,470**	**17,970**	**5,864**	**149**	**23,983**	**10,890**	**5,008**
4.	सिंधुदुर्ग							
4.1	मालवण	1,035	2,355	542	40	2,937	1,749	56
4.2	वेंगुर्ला	648	1,030	207	1	1,238	1,092	..
4.3	सावंतवाडी	1,641	1,825	312	9	2,146	1,605	..
	सिंधुदुर्ग एकूण	**3,324**	**5,210**	**1,061**	**50**	**6,321**	**4,446**	**56**
5.	नाशिक							
5.1	मालेगाव	11,182	64,048	5,457	2,856	72,36	8,124	29,920
5.2	मनमाड	150	4,364	3,360	230	7,954	3,196	7,801
5.3	इगतपूरी	710	1,164	647	..	1,811	1,674	..
5.4	नांदगाव	484	831	306	4	1,141	406	3,384

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.11 (A)

Income of Municipal Councils and Corporations

(1989-90)

(रुपये हजारात/Rs. in Thousands)

इतर साधने/Other Sources								
एकूण Total	शैक्षणिक संस्थांकडील फी Fees from educational Institutions	बाजार व कत्तलखाने Markets & Slaughter houses	पालिका मालमत्तेपासून उत्पन्न Revenue derived from property	संकीर्ण Miscellaneous	एकूण Total	असाधारण उत्पन्न, कर्जे व वाणिज्यिक संस्थेचे उत्पन्न Extra-ordinary income, debts and income commercial enterprises	एकूण Grant Total (3+7+10+15 +16)	District/Municipal Councils/Corporations
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Thane
44,920	..	79	52	946	1,077	6,493	1,53,862	U'nagar
24,399	..	443	16	6.707	7,166	27,577	2,40,550	Bhiwandi
2,573	19	232	1,476	407	2,134	1,183	12,551	Vasai
3,145	..	606	318	3,907	4,831	7,082	69,442	Bhaindar
2,705	1	2	113	650	766	691	7,874	Jawar
1,237	..	111	5	1,204	1,320	179	7,665	Dahanu
785	..	39	111	187	337	1,657	10,106	Virar
..	..	10	..	1,100	1,110	82	1,464	Nala-Sopara
79,764	**20**	**1,522**	**2,091**	**15,108**	**18,741**	**44,944**	**5,03,514**	**Total Thane**
								Raigad
3,180	..	330	66	2,047	2,443	8,612	27,083	Panvel
3,430	31	..	313	2,109	2,453	13,796	75,004	Khopoli
2,815	..	..	95	1,672	1,767	..	8,920	Alibag
7,262	..	51	173	239	463	1,296	13,033	Mahad
3,501	..	42	..	334	376	1,824	14,301	Pen
4,553	..	46	140	742	928	1,148	10,318	Roha
5,407	..	28	158	2,392	2,578	1,140	17,600	Uran
1,050	..	14	9	100	123	2,173	5,516	Murud-Jangira
1,874	..	28	22	203	253	529	6,530	Shrivardhan
1,566	..	25	5	908	938	..	5,117	Matheran
34,638	**31**	**564**	**981**	**10,746**	**12,322**	**30,518**	**1,83,422**	**Total Raigad**
								Ratnagiri
9,930	..	106	58	1,574	1,738	4,667	32,315	Ratnagiri
2,845	..	..	484	1,309	1,793	2,723	17,326	Chiplun
1,577	..	210	..	319	529	817	6,205	Khed
1,546	..	31	..	410	441	1,236	5,449	Rajapur
15,898	**..**	**347**	**542**	**3,612**	**4,501**	**9,443**	**61,295**	**Total Ratnagiri**
								Sindhudurg
1,805	..	123	15	85	223	705	6,705	Malvan
1,092	49	..	62	195	306	362	3,646	Vengurla
1,605	..	..	..	264	264	1,443	7,099	Sawantwadi
4,502	**49**	**123**	**77**	**544**	**793**	**2,510**	**17,450**	**Total Sindhudurg**
								Nasik
38,044	..	619	2,842	10,120	13,581	7,529	1,42,697	Malegaon
10,997	92	306	2,998	766	4,162	8,185	31,448	Manmad
1,674	..	4	228	1,027	1,259	161	5,615	Igatpuri
3,790	..	1	..	297	298	..	5,713	Nandgaon

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
	नाशिक-चालू							
5.5	सिन्नर	568	2,785	829	1	3,615	1,043	420
5.6	येवला	808	2,736	686	493	3,915	1,907	677
5.7	त्र्यंबकेश्वर	612	339	143	283	765	1,036	. .
5.8	भगूर	429	641	197	3	841	942	. .
5.9	सटाणा	630	3,053	878	14	3,945	1,042	341
	नाशिक एकूण	**15,573**	**79,961**	**12,503**	**3,884**	**96,346**	**19,370**	**42,543**
6.	**धुळे**							
6.1	धुळे	5,065	20,189	31,991	9	52,189	16,424	. .
6.2	नंदूरबार	2,672	6,294	2,787	344	9,425	12,095	. .
6.3	शिरपूर-वरवडे	5,299	4,729	2,238	10	6,977	3,496	128
6.4	नवापूर	811	1,475	512	2	1,989	1,389	. .
6.5	शहादा	7,576	3,788	1,436	14	5,238	2,673	. .
6.6	तळोदा	697	848	609	9	1,466	1,799	. .
6.7	दोंडाईचा	663	2,725	1,283	7	4,015	2,275	2,612
	धुळे एकूण	**22,783**	**40,048**	**40,856**	**395**	**81,299**	**40,151**	**2,740**
7.	**जळगाव**							
7.1	जळगाव	1,562	34,434	16,816	60	51,310	35,787	. .
7.2	भुसावळ	3,528	7,092	8,163	531	15,786	17,218	. .
7.3	अमळनेर	252	11,916	3,706	14	15,636	13,151	487
7.4	चाळीसगाव	1,201	6,404	2,624	12	9,040	20	12,731
7.5	चोपडा	976	2,779	1,285	5	4,069	1,334	1,204
7.6	पाचोरा	1,522	3,708	908	788	5,404	54	1,238
7.7	फैजपूर	117	815	396	11	1,222	1,413	292
7.8	यावल	266	1,449	458	180	2,087	1,765	. .
7.9	रावेल	611	2,130	586	1	2,717	1,221	. .
7.10	सावदा	388	1,339	579	158	2,076	3,213	. .
7.11	पारोळा	1,341	2,102	332	356	2,790	884	119
7.12	धरणगाव	469	1,278	892	370	2,540	858	65
7.13	एरंडोल	230	771	959	2	1,732	759	. .
	जळगाव एकूण	**12,463**	**76,217**	**37,704**	**2,488**	**1,16,409**	**77,677**	**16,136**
8	**अहमदनगर**							
8.1	अहमदनगर	13,593	53,447	13,114	396	66,957	10,378	16,089
8.2	श्रीरामपूर	812	5,637	3,725	643	10,005	4,149	6,249
8.3	संगमनेर	453	5,148	2,028	34	7,210	3,562	4,868
8.4	कोपरगांव	1,130	3,268	2,242	381	5,891	3,561	4,646
8.5	देवळाली-प्रवरा	2,041	560	712	. .	1,272	. .	369
8.6	राहुरी	257	1,734	953	289	2,976	7,752	. .
8.7	पाथर्डी	842	1,191	139	77	1,407	544	. .
8.8	राहता-पिंपळस	154	473	258	66	797	479	9
8.9	शिर्डी	734	. .	552	62	614	. .	48
8.10	श्रीगोंदा	34	. .	176	61	237	10	. .
	अहमदनगर एकूण	**20,050**	**71,458**	**23,899**	**2,009**	**97,366**	**30,435**	**32,278**
9	**पुणे**							
9.1	बारामती	1,845	6,296	1,921	48	8,265	. .	6,203
9.2	लोणावळा	8,594	6,692	3,917	475	11,084	8,264	181
9.3	सासवड	1,901	2,820	1,098	215	4,133	1,337	19
9.4	जेजूरी	351	502	153	13	668	764	. .
9.5	इंदापूर	944	1,292	583	35	1,910	713	. .
9.6	शिरूर	2,206	2,116	764	197	3,077	1,367	. .
9.7	आळंदी	520	193	426	. .	619	1,414	. .
9.8	जुन्नर	1,436	1,490	858	27	2,375	3,608	. .

TABLE No. 33.11 (A)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Nasik—*Contd.*
1,463	..	..	46	490	536	1,803	7,985	Sinnar
2,584	..	32	..	694	726	832	8,865	Yeola
1,036	..	..	212	189	401	195	3,009	Trimbakeshwar
942	..	3	151	270	424	1,809	4,445	Bhagoor
1,383	10	119	172	363	664	807	7,429	Satana
61,913	**102**	**1,084**	**6,649**	**14,216**	**22,051**	**21,321**	**2,17,206**	**Total Nasik**
								Dhule
16,424	..	6	474	2,335	2,815	13,429	89,922	Dhule
12,095	45	328	..	825	1,198	9,548	34,938	Nandurbar
3,624	..	30	1,000	677	1,707	9,366	26,973	Shirpur-warwade
1,389	..	..	85	1,615	1,700	636	6,525	Nawapur
2,673	53	28	623	1,138	1,842	6,616	23,945	Shahada
1,799	..	4	154	72	230	894	5,086	Taloda
4,887	11	7	546	390	954	1,606	12,125	Dondaicha
42,891	**109**	**403**	**2,882**	**7,052**	**10,446**	**42,095**	**1,99,514**	**Total Dhule**
								Jalgaon
35,787	..	157	..	39,443	39,600	68,736	1,96,995	Jalgaon
17,218	143	12	528	4,687	5,370	11,486	53,388	Bhusawal
13,638	..	149	792	319	1,260	14,063	44,849	Amalner
12,751	..	173	..	2,944	3,117	6,765	32,874	Chalisgaon
2,538	8	9	514	1,534	2,065	600	10,248	Chopda
1,292	..	..	735	329	1,064	..	9,282	Pachora
1,705	15	117	..	1,053	1,185	1,022	5,251	Faizpur
1,765	100	..	1,097	114	1,311	315	5,744	Yaol
1,221	..	155	..	2,746	2,901	311	7,761	Raver
3,213	38	104	535	120	797	2,385	8,859	Sawda
1,003	7	90	119	57	273	791	6,198	Parola
923	..	..	..	149	149	111	4,192	Dharangaon
759	..	..	525	80	605	119	3,445	Erandol
93,813	**311**	**966**	**4,845**	**53,575**	**59,697**	**1,06,704**	**3,89,086**	**Total Jalgaon**
								Ahmednagar
26,467	..	1,195	743	7,388	9,326	6,768	1,23,111	Ahmednagar
10,398	..	..	1,573	967	2,540	6,608	30,363	Shrirampur
8,430	59	83	170	1,295	1,607	3,965	21,665	Sangamner
8,207	26	80	693	319	1,118	5,941	22,287	Kopargaon
369	..	..	2,221	74	2,295	..	5,977	Deolali
7,752	33	39	516	319	907	548	12,440	Rahuri
544	..	..	18	127	145	84	3,022	Pathardi
488	..	..	420	..	420	51	1,910	Rahata-Pimplner
48	..	..	1	..	1	3	1,400	Shirdi
10	..	..	11	..	11	17	309	Shrigonda
62,713	**118**	**1,397**	**6,366**	**10,489**	**18,370**	**23,985**	**2,22,484**	**Total Ahmednagar**
								Pune
6,203	36	10	1,148	1,025	2,619	5,635	24,567	Baramati
8,445	17	37	99	2,065	2,218	3,545	33,886	Lonavala
1,356	18	1	128	1,011	1,158	4,127	12,675	Saswad
764	..	..	74	304	378	65	2,226	Jejuri
713	..	..	126	364	490	566	4,623	Indapur
1,367	..	..	177	596	773	2,155	9,578	Shirur
1,414	..	..	199	52	251	173	2,977	Alandi
3,608	..	9	77	392	478	2,407	10,304	Junnar

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
	पुणे-चालू							
9.9	भोर	538	1,218	379	71	1,668	2,249	..
9.10	दौंड	3,014	1,586	697	550	2,833	1,761	..
9.11	तळेगाव-दाभाडे	3,711	5,232	1,567	101	6,900	..	1,670
	पुणे एकूण	**25,060**	**29,437**	**12,363**	**1,732**	**43,532**	**21,477**	**8,073**
10.	**सातारा**							
10.1	सातारा	1,914	12,726	6,264	2	18,992		21,448
10.2	कराड	1,879	8,338	3,859	19	12,216	10,057	..
10.3	फलटण	4,816	6,924	2 523	4	9,451	3,102	..
10.4	रहिमतपूर	388	367	211	5	583	476	224
10.5	म्हसवड	1,190	875	242	1	1,118	941	67
10.6	वाई	2,211	2,208	963	..	3,171	1,437	2,827
10.7	पाचगणी	2,882	956	1,342	3	2,301	654	1,364
10.8	महाबळेश्वर	6,252	1,697	1,437	2	3,136	1,014	812
	सातारा एकूण	**21,532**	**34,091**	**16,841**	**36**	**50,968**	**17,681**	**26,742**
11.	**सांगली**							
11.1	सांगली	37,086	31,485	9,667	137	41,289	18,394	16,170
11.2	मिरज	2,046	12,293	3,527	91	15,911	6,768	10,816
11.3	इस्लामपूर	1,504	2,642	1,918	209	4,769	3,293	412
11.4	तासगाव	69	2,261	896	83	3,240	1,327	4,455
11.5	आष्टी	707	665	269	34	968	958	326
11.6	विटा	1,841	3,974	1,071	108	5,153	1,319	4,326
	सांगली एकूण	**43,253**	**53,320**	**17,348**	**662**	**71,330**	**32,059**	**36,505**
12.	**सोलापूर**							
12.1	बार्शी	9,151	11,742	1,960	1,615	15,317	13,257	971
12.2	पंढरपूर	1,111	8,413	3,752	176	12,341	18,755	..
12.3	करमाळा	814	2,227	407	23	2,657	3,649	..
12.4	सांगोला	553	1,703	351	175	2,230	..	1,369
12.5	अक्कलकोट	4,376	3,935	646	8	4,589	7,103	209
12.6	मंगळवेढा	1,098	1,291	432	16	1,739	976	..
12.7	मैंदर्गी	130	287	79	166	532	717	..
12.8	दुधनी	241	509	109	3	621	1,608	..
12.9	कुर्डूवाडी	860	1,730	542	3	2,275	4,031	..
	सोलापूर एकूण	**18,334**	**31,838**	**8,278**	**2,185**	**42,301**	**50,096**	**2,549**
13.	**कोल्हापूर**							
13.1	इचलकरंजी	50,043	78,332	8,610	676	87,618	14,362	20,550
13.2	जयसिंगपूर	899	2,616	2,363	82	5,061	2,595	4,489
13.3	मलकापूर	289	558	156	2	716	527	100
13.4	मुरगूड	215	530	103	361	994	857	1,289
13.5	वडगाव	567	1,507	353	110	1,970	1,722	76
13.6	गडहिंग्लज	5,097	3,084	775	428	4,287	6,146	..
13.7	कुरुंदवाड	1,700	1,045	260	17	1,322	..	1,415
13.8	कागल	751	1,498	408	11	1,917	1,813	119
13.9	पन्हाळा	403	99	111	..	210	810	..
	कोल्हापूर एकूण	**59,964**	**89,269**	**13,139**	**1687**	**1,04,095**	**28,832**	**28,038**
14.	**औरंगाबाद**							
14.1	पैठण	1,138	1,380	470	2	1,852	815	1,120
14.2	कन्नड	1,216	1,300	587	..	1,887	873	1,012
14.3	वैजापूर	1,421	2,416	501	698	3,615	1,593	2,308
14.4	खुलदाबाद	470	193	172	10	375	871	..
14.5	गंगापूर	861	716	178	226	1,120	1,005	..
14.6	सिल्लोड	43	..	22	..	22	101	..
	औरंगाबाद एकूण	**5,149**	**6,005**	**1,930**	**936**	**8,871**	**5,258**	**4,440**

TABLE No. 33.11 (A)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in '000

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Pune—Contd.
2,249	..	3	9	334	346	473	5,274	Bhor
1,761	..	4	208	345	557	271	8,436	Daund
1,670	..	5	247	821	1,073	5,260	18,614	Talegaon Dabhade
29,550	**71**	**69**	**2,492**	**7,709**	**10,341**	**24,677**	**1,33,160**	**Total Pune**
								Satara
21,448	..	107	1,092	604	1,803	6,417	50,574	Satara
10,057	19	113	516	879	1,527	7,524	33,203	Karad
3,102	..	2	402	860	1,264	7,389	26,022	Phaltan
700	..	..	9	235	244	244	2,159	Rahimatpur
1,008	..	2	51	116	169	133	3,618	Mhaswad
4,264	..	5	453	695	1,153	366	11,165	Wai
2,018	..	..	125	554	679	1,145	9,025	Pachgani
1,826	..	..	..	4,921	4,921	2,606	18,741	Mahabaleshwar
44,423	**19**	**229**	**2,648**	**8,864**	**11,760**	**25,824**	**1,54,507**	**Total Satara**
								Sangli
34,564	15	15	709	13,564	14,303	35,743	1,62,985	Sangli
17,584	..	7	377	2,600	2,984	4,688	43,163	Miraj
3,705	..	5	48	852	905	1,383	12,266	Islampur
5,782	..	..	53	329	382	1,090	10,563	Tasgaon
1,284	..	..	56	421	477	344	3,780	Ashti
5,645	..	52	43	5,141	5,236	1,105	18,980	Vita
68,564	**15**	**79**	**1,286**	**22,907**	**24,287**	**44,303**	**2,51,727**	**Total Sangli**
								Solapur
14,228	..	34	171	4,577	4,782	2,758	46,236	Barshi
18,755	13	105	1,593	1,478	3,189	19,811	55,207	Pandharpur
3,649	..	4	70	1,368	1,442	355	8,917	Karmala
1,369	..	1	370	606	977	837	5,966	Sangola
7,312	2	5	..	3,606	3,613	805	20,695	Akkalkot
976	..	178	124	403	705	3,538	8,056	Mangalwedha
717	..	14	..	86	100	178	1,657	Maindargi
1,608	..	..	64	83	147	104	2,721	Dudhani
4,031	..	19	79	481	751	583	8,500	Kurduwadi
52,645	**15**	**532**	**2,471**	**12,688**	**15,706**	**28,969**	**1,57,955**	**Total Solapur**
								Kolhapur
34,912	66	26	1,973	10,988	13,053	36,111	2,21,737	Ichalkaranji
7,084	2	..	184	114	300	489	13,833	Jaisingpur
627	..	16	27	172	215	..	1,847	Malkapur
2,146	..	..	40	114	154	300	3,809	Murgud
1,798	..	40	247	102	389	1,007	5731	Wadgaon
6,146	..	58	399	431	888	3,852	20,270	Gadhinglaj
1,415	..	..	..	438	438	544	5,419	Kurundwad
1,932	..	..	114	534	648	1,136	6,384	Kagal
810	..	..	84	244	328	167	1,918	Panhala
56,870	**68**	**140**	**3,068**	**13,137**	**16,413**	**43,606**	**2,80,948**	**Total Kolhapur**
								Aurangabad
1,935	..	53	..	713	766	110	5,801	Paithan
1,885	4	3	..	741	748	..	5,736	Kannad
3,901	1	61	208	381	651	4,888	14,476	Vaijapur
871	..	..	150	89	239	..	1,955	Khuldabad
1,005	..	62	81	62	205	93	3,284	Gangapur
101	..	..	..	40	40	..	206	Sillod
9,698	**5**	**179**	**439**	**2,026**	**2,649**	**5,091**	**31,458**	**Total Aurangabad**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
15.	**जालना**							
15.1	जालना	11,722	15,929	2,542	20	18,491	10,955	..
15.2	अंबड	1,064	17	194	..	211	1,270	..
15.3	भोकरदन	454	490	108	2	600	695	..
15.4	परतूर	619	1,127	177	17	1,321	1,814	..
	जालना एकूण	**13,859**	**17,563**	**3,021**	**39**	**20,623**	**14,734**	..
16.	**परभणी**							
16.1	परभणी	241	9,014	7,861	17	16,892	9,846	1,297
16.2	हिंगोली	1,891	3,862	761	10	4,633	4,580	13
16.3	मानवत	6	2,400	426	114	2,940	1,631	475
16.4	वसमत	319	1,764	293	15	2,072	2,183	..
16.5	सोनपेठ	340	408	141	2	551	1,308	..
16.6	सेलू	391	2,092	558	..	2,650	1,355	1,167
16.7	पूर्णा	561	1,193	1,368	26	2,587	1,592	..
16.8	जिंतूर	712	1,456	157	15	1,628	1,383	522
16.9	गंगाखेड	966	1,412	226	..	1,638	..	1,808
16.10	पाथरी	235	954	457	26	1,437	892	660
16.11	कळमनुरी	465	618	170	..	788	962	664
	परभणी एकूण	**6,127**	**25,173**	**12,418**	**225**	**37,816**	**25,732**	**6,606**
17.	**बीड**							
17.1	बीड	1,471	8,712	3,094	33	11,839	7,633	..
17.2	अंबाजोगाई	1,823	1,577	586	21	2,184	2,574	680
17.3	परळी-वैजनाथ	1,673	4,011	1,209	694	5,914	2,475	293
17.4	माजलगाव	178	1,445	406	389	2,240	1,123	170
17.5	गेवराई	1,857	2,021	235	5	2,261	1,362	33
17.6	धारूर	575	573	59	141	773	902	91
	बीड एकूण	**7,577**	**18,339**	**5,589**	**1,283**	**25,211**	**16,069**	**1,267**
18.	**नांदेड**							
18.1	नांदेड	3,589	25,592	9,832	627	36,051	18,363	1,192
18.2	बिलोली	176	314	187	13	514	..	1,348
18.3	उमरी	1,284	527	246	2	775	1,019	..
18.4	मुदखेड	904	258	315	1	574	248	..
18.5	कंधार	585	993	751	44	1,788	868	89
18.6	हदगाव	1,029	631	233	..	864	693	122
18.7	धर्माबाद	756	1,130	400	37	1,567	2,746	..
18.8	देगलूर	2,749	2,430	355	106	2,891	3,441	1,032
18.9	कुंडलवाडी	429	287	151	..	438	1,015	..
18.10	मुखेड	214	1,517	224	5	1,746	2,885	..
18.11	किनवट	2,052	1,317	522	28	1,867	390	1,116
18.12	लोहा	218	218	96	7	321	1,264	..
18.13	बाघाला	..	231	60	3	294	..	1,255
	नांदेड एकूण	**13,985**	**35,445**	**13,372**	**873**	**49,690**	**32,932**	**6,154**
19.	**उस्मानाबाद**							
19.1	उस्मानाबाद	3,187	5,580	1,336	77	6,993	3,990	3,533
19.2	तुळजापूर	1,075	2,336	347	149	2,832	2,864	773
19.3	उमरगा	1,297	1,781	149	9	1,939	1,620	44
19.4	परांडा	148	454	91	3	548	726	31
19.5	भूम	156	642	53	20	715	991	..
19.6	मुरूम	504	319	80	2	401	1,959	..
19.7	नळदूर्ग	543	772	81	4	857	612	..
19.8	कळंब	503	1,539	155	1	1,695	2,147	..
	उस्मानाबाद एकूण	**7,413**	**13,423**	**2,292**	**265**	**15,980**	**14,909**	**4,381**

TABLE No. 33.11 (A)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Jalna
10,955	..	128	1,317	3,065	4,510	6,886	52,564	Jalna
1,270	7	7	260	670	944	268	3,757	Ambad
695	..	12	16	160	190	..	1,939	Bhokardan
1,814	..	9	86	386	481	..	4,235	Partur
14,734	**7**	**156**	**1,681**	**4,281**	**6,125**	**7,154**	**62,495**	**Total Jalna**
								Parbhani
11,143	13	66	1,607	1,715	3,401	1,941	33,618	Parbhani
4,593	2	118	54	1,780	1,954	..	13,071	Hingoli
2,106	..	1	500	225	726	344	6,122	Manwat
2,183	..	..	144	624	768	..	5,342	Basmat
1,308	..	2	15	272	289	..	2,488	Sonpeth
2,522	2	28	..	1,132	1,162	39	6,764	Selu
1,592	9	13	199	80	301	80	5,121	Purna
1,905	4	4	251	662	921	..	5,166	Jintur
1,808	15	2	..	1,355	1,372	1,234	7,018	Gangakhed
1,552	..	..	90	21	111	201	3,536	Pathari
1,626	1	..	41	99	141	..	3,020	Kalamnuri
32,338	**46**	**234**	**2,901**	**7,965**	**11,146**	**3,839**	**91,266**	**Total Parbhani**
								Beed
7,633	..	..	591	1,929	2,520	2,334	25,797	Beed
3,254	4	3	..	2,311	2,318	46	9,625	Ambejogai
2,768	..	9	951	3,740	4,700	957	16,012	Parli-Vaijnath
1,293	..	6	98	50	154	..	3,865	Majalgaon
1,395	..	..	245	1,738	1,983	1,926	9,422	Georai
993	..	..	..	125	125	198	2,664	Dharur
17,336	**4**	**18**	**1,885**	**9,893**	**11,800**	**5,461**	**67,385**	**Total Beed**
								Nanded
19,555	..	11	..	8,804	8,815	10,772	78,782	Nanded
1,348	..	..	..	144	144	..	2,182	Billoli
1,019	..	22	36	48	106	6	3,190	Umri
248	..	19	32	37	88	30	1,844	Mudkhed
957	8	3	..	142	153	179	3,662	Kandhar
815	..	10	..	109	119	144	2,971	Hadgaon
2,746	..	18	..	228	246	1,719	7,034	Dharmabad
4,473	3	10	..	353	366	1,311	11,790	Degloor
1,015	..	9	3	56	68	2	1,952	Kundalwadi
2,885	..	34	..	229	263	3	5,111	Mukhed
1,506	..	28	..	300	328	959	6,712	Kinwat
1,264	..	41	..	144	185	..	1,988	Loha
1,255	..	8	..	19	27	..	1,576	Waghala
39,086	**11**	**213**	**71**	**10,613**	**10,908**	**15,125**	**1,28,794**	**Total Nanded**
								Osmanabad
7,523	..	96	943	2,389	3,428	1,404	22,535	Osmanabad
3,637	..	1	36	463	500	819	8,863	Tuljapur
1,664	..	15	33	508	556	..	5,456	Omerga
757	..	4	39	191	234	577	2,364	Paranda
991	..	..	71	262	333	30	2,225	Bhoom
1,959	..	35	80	166	281	..	3,145	Murum
612	..	7	120	119	246	..	2,258	Naldurg
2,147	..	..	246	194	440	1,307	6,092	Kalamb
19,290	**..**	**158**	**1,568**	**4,292**	**6,018**	**4,237**	**52,938**	**Total Osmanabad**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
20.	**लातूर**							
20.1	लातूर	2,523	15,937	2,533	813	19,283	9,162	2,358
20.2	उदगीर	2,772	6,664	501	28	7,193	2,280	1,471
20.3	अहमदपूर	521	1,081	324	3	1,408	274	675
20.4	निलंगा	1,214	1,353	414	44	1,811	3,288	..
20.5	औसा	867	922	181	..	1,103	765	411
	लातूर एकूण	**7,897**	**25,957**	**3,953**	**888**	**30,798**	**15,769**	**4,915**
21.	**बुलढाणा**							
21.1	बुलढाणा	1,570	2,431	1,900	21	4,352	3,487	..
21.2	खामगाव	561	5,959	2,662	20	8,641	10,475	..
21.3	मलकापूर	1,031	5,826	1,697	6	7,529	6,137	..
21.4	शेगाव	52	1,865	588	40	2,493	5,077	19
21.5	जळगाव-जामोद	179	942	411	..	1,353	1,796	..
21.6	मेहकर	111	1,131	1111	..	2,242	2,821	..
21.7	नांदूरा	715	1,768	650	3	2,421	1,479	1,603
21.8	चिखली	382	2,617	1,352	6	3,975	4,017	..
21.9	देऊळगाव-राजा	1	1,299	525	73	1,897	1,446	2,771
21.10	लोणार	577	642	110	..	752	308	..
21.11	सिंदखेड-राजा	345	200	67	1	268	476	97
	बुलढाणा एकूण	**5,524**	**24,680**	**11,073**	**170**	**35,923**	**37,519**	**4,490**
22.	**अकोला**							
22.1	अकोला	12,677	26,034	9,255	158	35,447	14,908	18,326
22.2	अकोट	621	3,793	589	3	4,385	8,564	..
22.3	कारंजा	4,317	4,042	930	8	4,980	5,727	..
22.4	वाशिम	7,028	3,738	1,410	16	5,164	7,603	..
22.5	मूर्तिजापूर	326	1,561	494	11	2,066	2,598	1,893
22.6	बालापूर	178	693	220	2	915	3,265	..
22.7	तेल्हारा	1,748	956	270	..	1,226	1,258	1,086
22.8	पातूर	342	380	158	8	546	1,675	..
22.9	मंगळूरपीर	435	1,394	508	4	1,906	2,594	486
22.10	रिसोड	102	..	10	..	10	305	..
	अकोला एकूण	**27,774**	**42,591**	**13,844**	**210**	**56,645**	**48,497**	**21,791**
23.	**अमरावती**							
23.1	अचलपूर	1,735	5,756	1,398	22	7,176	4,578	5,767
23.2	अंजनगाव-सूर्जी	287	2,122	513	41	2,676	3,326	..
23.3	मोर्शी	1,102	1,509	461	4	1,974	2,267	..
23.4	वरूड	1,647	1,898	427	4	2,329	2,939	..
23.5	दर्यापूर	534	1,548	512	44	2,104	3,405	..
23.6	चांदूर-रेल्वे	213	794	312	8	1,114	1,218	..
23.7	चांदूर-बाजार	225	1,215	195	2	1,412	2,047	..
23.8	धामणगाव	116	1,672	402	38	2,112	2,730	..
23.9	शेंदूरजना	123	409	180	2	591	2,710	..
23.10	चिखलदरा	262	168	322	6	496	505	263
	अमरावती एकूण	**6,244**	**17,091**	**4,722**	**171**	**21,984**	**26,725**	**6,030**
24.	**यवतमाळ**							
24.1	यवतमाळ	2,192	9,179	3,380	11	12,570	10,656	..
24.2	वणी	1,116	3,728	1,072	13	4,813	7,087	..
24.3	पुसद	4,107	4,448	2,221	1	6,670	..	7,899
24.4	दारव्हा	966	1,305	326	5	1,636	1,195	1,104
24.5	पांढरकवडा	3,396	1,636	490	8	2,134	2,763	..
24.6	दिग्रस	894	2,616	610	294	3,520	5,310	..
24.7	उमरखेड	172	2,535	628	5	3,168	4,364	..
24.8	घाटंजी	2,845	1,227	155	7	1,389	1,841	..
	यवतमाळ एकूण	**15,688**	**26,674**	**8,882**	**344**	**35,900**	**33,216**	**9,003**

TABLE No. 33.11 (A)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Latur
11,520	1,534	..	1,412	1,350	4,296	8,982	46,604	Latur
3,751	1	20	276	943	1,240	2,849	17,805	Udgir
949	..	6	137	131	274	..	3,152	Ahmedpur
3,288	..	24	83	99	206	347	6,866	Nilanga
1,176	..	..	173	278	451	826	4,423	Ausa
20,684	**1,535**	**50**	**2,081**	**2,801**	**6,467**	**13,004**	**78,850**	**Total Latur**
								Buldhana
3,487	..	13	247	2,998	3,256	100	12,765	Buldhana
10,475	10	9	..	952	971	2,176	22,824	Khamgaon
6,137	16	111	..	214	341	942	15,980	Malkapur
5,096	42	146	133	1,055	1,376	1,360	10,377	Shegaon
1,796	2	30	..	20	52	493	3,873	Jalgaon-Jamod
2,821	..	..	147	174	321	185	5,680	Mehkar
3,082	3	75	..	464	542	667	7,427	Nandura
4,017	3	18	966	217	1,204	2,377	11,955	Chikhali
4,217	2	16	..	1,617	1,635	..	7,750	Deulgaon-Raja
308	..	..	..	157	157	425	2,219	Lonar
573	..	1	119	189	309	..	1,495	Sindkhed-Raja
42,009	**78**	**419**	**1,612**	**8,055**	**10,164**	**8,725**	**1,02,345**	**Total Buldhana**
								Akola
33,234	36	115	..	16,179	16,330	25,360	1,23,048	Akola
8,564	..	2	356	283	641	5,983	20,194	Akot
5,727	38	41	138	198	415	..	15,439	Karanja
7,603	5	347	976	1,526	2,854	5,067	27,716	Washim
4,491	10	3	..	628	641	357	7,881	Murtizapur
3,265	..	14	..	993	1,007	50	5,415	Balapur
2,344	5	18	139	237	399	1,404	7,121	Telhara
1,675	..	1	22	27	50	33	2,646	Patur
3,080	..	..	83	697	780	474	6,675	Mangrulpir
305	..	..	..	166	166	85	668	Risod
70,288	**94**	**541**	**1,714**	**20,934**	**23,283**	**38,813**	**2,16,803**	**Total Akola**
								Amravati
10,345	370	379	107	58	914	1,709	21,879	Achalpur
3,326	7	6	12	484	509	967	7,765	Anjangaon-Surgi
2,267	..	61	221	82	364	955	6,662	Morshi
3,939	6	39	2	2,219	2,266	1,003	11,184	Warud
3,405	2	29	47	1,430	1,508	240	7,791	Daryapur
1,218	..	35	25	122	182	71	2,798	Chandur-Railway
2,047	20	1	423	69	513	561	4,758	Chandur-Bazar
2,730	2	..	..	573	575	146	5,679	Dhamangaon
2,710	6	28	..	467	501	91	4,016	Shendurjana
768	..	41	16	233	290	50	1,866	Chikhaldara
32,755	**413**	**619**	**853**	**5,737**	**7,622**	**5,793**	**74,398**	**Total Amravati**
								Yavatmal
10,656	31	10	668	28	737	7,891	34,046	Yavatmal
7,087	5	10	380	453	848	1,042	14,906	Wani
7,899	6	6	3,275	393	3,680	954	23,310	Pusad
2,299	..	1	96	837	934	165	6,000	Darwha
2,763	..	50	65	999	1,114	3,107	12,514	Pandharkawada
5,310	..	5	257	391	653	127	10,504	Digras
4,364	12	27	297	1,146	1,482	1,589	10,775	Umarkhed
1,841	..	3	..	425	428	641	7,144	Ghatanji
42,219	**54**	**112**	**5,038**	**4,672**	**9,876**	**15,516**	**1,19,199**	**Total Yavatmal**

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
25.	**वर्धा**							
25.1	वर्धा	1,624	9,295	4,511	14	13,820	12,934	191
25.2	हिंगणघाट	1,651	6,760	1,386	762	8,908	8,442	..
25.3	आर्वी	44	2,258	1,021	4	3,283	4,918	..
25.4	पुलगाव	26	1,925	1,318	..	3,243	4,234	..
25.5	देवळी	429	478	309	14	801	2,452	..
25.6	सिंदी	16	204	593	13	810	1,555	747
	वर्धा एकूण	**3,790**	**20,920**	**9,138**	**807**	**30,865**	**34,535**	**938**
26.	**नागपूर**							
26.1	कामठी	688	3,874	1,644	10	5,528	9,406	..
26.2	उमरेड	720	2,375	646	545	3,566	4,139	33
26.3	मोवाड	17	209	95	37	341	1,858	..
26.4	मोहपा	459	221	73	14	308	1,937	..
26.5	नरखेड	731	1,435	407	32	1,874	3,004	..
26.6	काटोल	628	3,583	926	55	4,564	4,883	..
26.7	सावनेर	2,285	1,721	301	237	2,259	2,626	..
26.8	खापा	60	412	82	3	497	2,376	..
26.9	रामटेक	1,039	1,023	280	14	1,317	3,324	..
26.10	कळमेश्वर	919	1,092	143	1	1,236	2,373	1,189
	नागपूर एकूण	**7,546**	**15,945**	**4,597**	**948**	**21,490**	**35,926**	**1,222**
27.	**भंडारा**							
27.1	गोंदिया	89	11,710	2,687	30	14,427	15,710	335
27.2	भंडारा	77	5,027	3,201	4	8,232	8,469	..
27.3	तुमसर	36	3,236	1,169	5	4,410	6,334	..
27.4	पवनी	24	307	903	239	1,449	4,272	114
27.5	तिरोडा	27	439	1,376	5	1,820	2,697	..
	भंडारा एकूण	**253**	**20,719**	**9,336**	**283**	**30,338**	**37,482**	**449**
28.	**चंद्रपूर**							
28.1	चंद्रपूर	1,803	22,733	5,275	15	28,023	9,557	7,501
28.2	बल्लारपूर	1,025	6,831	1,747	..	8,578	9,046	524
28.3	वरोरा	396	4,218	808	..	5,026	5,483	..
28.4	राजूरा	384	1,049	500	7	1,556	3,496	..
28.5	मूल	412	633	339	..	972	709	..
28.6	ब्रम्हपूरी	275	..	1,009	..	1,009	48	..
	चंद्रपूर एकूण	**4,295**	**35,464**	**9,678**	**22**	**45,164**	**28,339**	**8,025**
29.	**गडचिरोली**							
29.1	गडचिरोली	1,375	1,689	1,404	89	3,182	1,268	..
29.2	देसाईगंज	2,589	1,684	271	..	1,955	930	238
	गडचिरोली एकूण	**3,964**	**3,373**	**1,675**	**89**	**5,137**	**2,198**	**238**
1	बृहन्मुंबई महानगरपालिका	..	34,75,814	27,49,036	44,106	62,68,956	90,257	3,91,608
2	ठाणे	1,21,129	4,48,957	47,607	430	4,96,994	24,933	..
3	कल्याण	1,36,261	1,79,646	46,034	1,298	2,27,178	26,421	876
4	नाशिक	83,899	2,37,155	47,542	983	2,85,680	..	44,171
5	पुणे	13,067	3,55,536	1,15,801	6,226	4,77,563	92,865	..
6	पिंपरी-चिंचवड	2,82,288	4,27,671	26,468	16	4,54,155	13,297	..
7	सोलापूर	41,542	1,00,924	69,808	28	1,70,760	..	55,078
8	कोल्हापूर	18,079	97,894	40,215	2,332	1,40,441	5,485	66,467
9	औरंगाबाद	50,573	80,727	13,701	76,091	1,70,519	50,106	..
10	अमरावती	10,966	57,581	23,911	158	81,650	25,349	..
11	नागपूर	69,743	2,49,397	80,008	931	3,30,336	81,266	..
	महाराष्ट्र राज्य एकूण	**8,27,547**	**57,11,502**	**32,60,131**	**1,32,599**	**91,04,232**	**4,09,979**	**5,58,200**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 33.11 (A)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in ' 000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Wardha
13,125	144	373	146	5,606	6,269	4,076	38,914	Wardha
8,442	..	4	101	615	720	6,009	25,730	Higanghat
4,918	1	53	..	705	759	26	9,030	Arvi
4,234	34	..	..	630	864	204	8,571	Pulgaon
2,452	2	203	14	81	300	185	4,167	Deoli
2,302	10	90	..	396	496	60	3,684	Sindi
85,473	**191**	**723**	**261**	**8,233**	**9,408**	**10,560**	**90,096**	**Total Wardha**
								Nagpur
9,406	1	..	374	963	1,338	..	16,960	Kamptee
4,172	6	61	338	674	1,079	831	10,368	Umred
1,858	5	1	83	48	137	307	2,660	Mowad
1,937	..	157	52	143	352	275	3,331	Mohpa
3,004	15	..	247	1,106	1,368	922	7,899	Narkhed
4,883	83	61	273	472	889	2,399	13,363	Katol
2,626	..	42	223	153	424	1,352	8,946	Saoner
2,376	6	..	..	398	404	18	3,355	Khapa
3,324	1	42	145	211	399	1,678	7,757	Ramtek
3,562	54	23	..	710	787	424	6,928	Kalmeshwar
37,148	**177**	**387**	**1,735**	**4,878**	**7,177**	**8,206**	**81,567**	**Total Nagpur**
								Bhandara
16,045	149	143	1,290	4,526	6,108	1,926	38,595	Gondia
8,469	19	86	143	1,252	1,500	1,884	20,162	Bhandara
6,334	13	73	..	1,788	1,874	40	12,694	Tumsar
4,386	10	43	..	436	489	379	6,727	Paoni
2,697	5	15	11	133	164	344	5,052	Tiroda
37,931	**196**	**360**	**1,444**	**8,135**	**10,135**	**4,573**	**83,230**	**Total Bhandara**
								Chandrapur
17,058	3	3	696	3,001	3,703	5,996	56,583	Chandrapur
9,570	20	7	228	706	961	37	20,171	Ballarpur
5,483	4	3	628	118	753	729	12,387	Warora
3,496	1	..	148	30	179	14	5,629	Rajura
709	..	..	64	128	192	399	2,684	Mul
48	..	..	63	..	63	138	1,533	Bramhpuri
36,364	**28**	**13**	**1,827**	**3,983**	**5,851**	**7,313**	**98,987**	**Total Chandrapur**
								Gadchiroli
1,268	2	33	..	625	660	146	6,631	Gadchiroli
1,168	..	..	110	1,572	1,682	131	7,525	Desaiganj
2,436	**2**	**33**	**110**	**2,197**	**2,342**	**277**	**14,156**	**Total Gadchiroli**
								Greater Bombay
4,81,865	2,830	1,12,978	26,564	11,03,047	12,45,419	4,42,109	84,38,349	Mahanagar Palika
24,933	..	250	7,706	54,799	62,755	1,02,211	8,08,022	Thane
27,297	91	412	378	55,992	56,873	44,261	4,91,870	Kalyan
44,171	85	86	5,662	1,48,848	1,54,681	20,000	5,88,431	Nashik
92,865	347	2,042	18,199	1,69,254	1,89,842	45,500	8,18,837	Pune
13,297	44	16	2,257	19,524	21,841	55,391	8,26,972	Pimpri-Chinchwad
55,078	83	1,880	7,000	46,472	55,435	20,500	3,43,315	Solapur
71,952	90	381	4,392	1,49,032	1,53,895	56,417	4,40,784	Kolhapur
50,106	2,703	..	..	2,600	5,303	4,840	2,81,341	Aurangabad
25,349	17	640	1,074	3,452	5,183	2,457	1,25,605	Amravati
81,266	..	4,786	5,367	1,28,843	1,38,996	73,290	6,93,631	Nagpur
9,68,179	**6,290**	**1,23,471**	**78,599**	**18,81,865**	**20,90,223**	**8,66,976**	**1,38,57,157**	**Maharashtra State**

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपरिषदांचे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/महानगरपालिका	सुरुवातीची शिल्लक Opening Balance	दर व कर/Rates & Taxes: जकात Octroi	दर व कर/Rates & Taxes: घर व जमिनी-वरील कर Taxes on Houses and lands	दर व कर/Rates & Taxes: इतर कर व शुल्क Other Taxes & Fees	दर व कर/Rates & Taxes: एकूण Total	अनुदाने/Grants: शासकीय Government	अनुदाने/Grants: इतर Other
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1.	**ठाणे**							
1.1	उल्हासनगर	9,544	98,624	15,961	35	1,14,620	34,662	..
1.2	भिवंडी-निजामपूर	53,471	2,04,003	8,509	47	2,12,559	33,419	..
1.3	वसई	756	2,761	1,202	34	3,997	3,118	..
1.4	भाईंदर	6,145	39,263	19,322	3,970	62,555	3,137	..
1.5	जव्हार	2,860	875	328	358	1,561	3,472	..
1.6	डहाणू	2,474	3,065	1,909	9	4,983	169	..
1.7	विरार	2,594	3,997	1,885	517	6,399	1,567	..
1.8	नालासोपारा	1,306	2,192	3,836	..	6,028	200	..
	ठाणे एकूण	**79,150**	**3,54,780**	**52,952**	**4,970**	**4,12,702**	**80,344**	..
2.	**रायगड**							
2.1	पनवेल	1,716	11,791	3,195	1,235	16,221	5,941	..
2.2	खोपोली	19,615	39,969	5,947	107	46,023	7,299	..
2.3	अलिबाग	810	2,359	2,346	8	4,713	3,543	..
2.4	महाड	1,478	2,792	1,005	21	3,818	9,096	..
2.5	पेण	5,296	3,488	1,510	..	4,998	4,022	..
2.6	रोहा	1,723	1,613	719	..	2,332	4,555	..
2.7	उरण	3,306	7,158	845	6	8,009	3,653	..
2.8	मुरुड-जंजिरा	1,272	1,105	334	30	1,469	3,218	..
2.9	श्रीवर्धन	2,059	1,144	299	103	1,546	2,426	..
2.10	माथेरान	1,208	641	1,737	2	2,380	1,365	..
	रायगड एकूण	**38,483**	**72,060**	**17,937**	**1,512**	**91,509**	**45,118**	..
3.	**रत्नागिरी**							
3.1	रत्नागिरी	1,832	10,978	4,291	48	15,317	9,396	..
3.2	चिपळूण	4,477	5,559	1,161	2	6,722	2,309	..
3.3	खेड	1,268	1,979	731	4	2,714	1,154	..
3.4	राजापूर	1,097	1,889	236	..	2,125	1,149	..
	रत्नागिरी एकूण	**8,674**	**20,405**	**6,419**	**54**	**26,878**	**14,008**	..
4.	**सिंधुदुर्ग**							
4.1	मालवण	1,734	2,226	357	9	2,592	1,197	..
4.2	वेंगुर्ला	941	1,286	264	175	1,725	1,551	..
4.3	सावंतवाडी	2,264	2,791	645	47	3,483	1,754	..
	सिंधुदुर्ग एकूण	**4,939**	**6,303**	**1,266**	**231**	**7,800**	**4,502**	..
5.	**नाशिक**							
5.1	मालेगाव	17,822	66,084	5,707	3,033	74,824	45,040	..
5.2	मनमाड	578	4,420	3,934	31	8,385	5,569	..
5.3	इगतपुरी	843	1,264	964	..	2,228	1,443	..
5.4	नांदगाव	86	1,742	434	3	2,179	4,759	..

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.11 (B)

Income of Municipal Councils and Corporation

(1990-91)

(रुपये हजारात/Rs. in ' 000)

इतर साधने/Other Sources								
एकूण Total	शैक्षणिक संस्थांकडील फी Fees from educational Institutions	बाजार व कत्तलखाने Markets & Slaughter houses	पालिका मालमत्तेपासून उत्पन्न Revenue derived from property	संकीर्ण Miscellaneous	एकूण Total	असाधारण उत्पन्न, कर्जे व वाणिज्यिक संस्थेचे उत्पन्न Extra-ordinary income, debts and income commercial enterprises	एकूण Grant Total (3+7+10+15 +16)	District/Municipal Councils/Corporation
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Thane
34,662	..	32	413	21,752	22,197	4,425	1,85,448	Ulhasnagar
33,419	..	358	631	7,093	8,082	22,420	3,29,951	Bhiwandi
3,118	..	297	348	268	913	1,196	9,980	Vasai
3,137	..	..	2,490	10,373	12,873	7,598	92,308	Bhaindar
3,472	1	10	158	838	1,007	871	9,771	Jawar
769	..	101	55	167	323	433	8,982	Dhanu
1,567	..	95	62	182	339	1,389	12,288	Virar
200	..	101	..	361	462	788	8,784	Nala-sopara
80,344	**1**	**994**	**4,157**	**41,044**	**46,196**	**39,120**	**6,57,512**	**Total Thane**
								Raigad
5,941	..	335	18	9,744	10,097	2,443	36,418	Panvel
7,299	31	58	1,930	899	2,918	13,138	88,993	Khopoli
3,543	..	92	70	237	399	111	9,576	Alibag
9,096	..	48	103	970	1,121	6,873	22,386	Mahad
4,022	..	44	484	538	1,066	4,182	19,564	Pen
4,555	..	54	146	495	695	987	10,292	Roha
3,653	..	26	783	847	1,656	2,110	18,734	Uran
3,218	..	20	21	72	113	591	6,663	Murud-Jangira
2,426	..	26	18	218	262	522	6,815	Shrivardhan
1,365	..	33	47	974	1,054	163	6,170	Matheran
45,118	**31**	**736**	**3,620**	**14,994**	**19,381**	**31,120**	**2,25,611**	**Total Raigad**
								Ratnagiri
9,396	..	292	320	10,692	11,304	..	37,849	Ratnagiri
2,309	199	121	638	684	1,642	6,412	21,562	Chiplun
1,154	..	175	176	190	541	893	6,570	Khed
1,149	..	71	69	301	441	1,573	6,385	Rajapur
14,008	**199**	**659**	**1,203**	**11,867**	**13,928**	**8,878**	**72,366**	**Total Ratnagiri**
								Sindhudurg
1,197	..	65	272	130	467	1,742	7,732	Malvan
1,551	..	61	104	23	188	232	4,637	Vengurla
1,754	..	119	11	123	253	1,003	8,757	Sawantwadi
4,502	**..**	**245**	**387**	**276**	**908**	**2,977**	**21,126**	**Total Sindhudurg**
								Nashik
45,040	..	78	174	7,844	8,096	8,366	1,54,148	Malegaon
5,569	110	426	519	3,070	4,125	13,233	31,890	Manmad
1,443	..	4	330	1,181	1,515	372	6,401	Igatpuri
1,759	..	3	55	513	571	4,00	11,595	Nandgaon

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
	नाशिक–चालू							
5.5	सिन्नर	1,067	2,502	1,165	1	3,668	1,127	..
5.6	येवला	426	3,197	1,046	4	4,247	3,276	..
5.7	त्र्यंबकेश्वर	944	408	212	300	920	1,669	..
5.8	भगूर	430	748	370	11	1,129	1,157	..
5.9	सटाणा	651	3,461	900	39	4,400	1,953	..
	नाशिक एकूण	**22,847**	**83,826**	**14,732**	**3,422**	**1,01,980**	**65,993**	**..**
6.	**धुळे**							
6.1	धुळे	4,416	27,119	9,650	1,977	38,746	16,326	..
6.2	नंदूरबार	1,881	7,774	2,374	67	10,215	11,697	..
6.3	शिरपूर-थरवडे	3,281	5,203	2,505	25	7,733	3,965	..
6.4	नयापूर	351	1,753	587	401	2,741	2,804	..
6.5	शहादा	1,328	3,438	1,648	42	5,128	3,930	..
6.6	तळोदा	927	897	706	27	1,630	1,781	..
6.7	दोंडाईचा	1,328	3,018	913	18	3,949	5,999	..
	धुळे एकूण	**13,476**	**49,202**	**18,383**	**2,557**	**70,142**	**46,502**	**..**
7.	**जळगाव**							
7.1	जळगाव	1,004	55,784	16,081	5,987	77,852	34,393	..
7.2	भूसावळ	1,525	8,907	9,693	506	19,106	16,888	..
7.3	अमळनेर	239	11,524	4,207	12	15,743	13,675	..
7.4	चाळीसगाव	2,662	6,543	4,015	1,509	12,067	12,112	..
7.5	चोपडा	62	3,032	1,070	6	4,108	3,602	..
7.6	पाचोरा	484	3,902	1,445	879	6,226	3,807	..
7.7	फैजपूर	45	916	625	6	1,547	2,595	..
7.8	यावल	95	1,700	405	115	2,220	2,042	..
7.9	रावेल	425	2,379	737	1	3,117	2,218	..
7.10	सावदा	62	1,590	676	54	2,320	5,286	..
7.11	पारोळा	438	2,238	357	377	2,972	2,158	..
7.12	धरणगाव	379	1,356	1,083	12	2,451	1,710	..
7.13	एरोंडोल	324	820	872	5	1,697	842	..
	जळगाव एकूण	**7,744**	**1,00691**	**41,266**	**9,469**	**1,51,426**	**1,01,328**	**..**
8	**अहमदनगर**							
8.1	अहमदनगर	18,035	57,632	21,595	54	79,281	33,182	..
8.2	श्रीरामपूर	271	6,614	3,732	888	11,234	4,215	..
8.3	संगमनेर	317	5,535	4,306	152	9,993	10,207	..
8.4	कोपरगांव	1,826	3,905	1,456	1,393	6,754	8,039	..
8.5	देवळाली-प्रवरा	1,826	1,555	601	..	2,156	1,090	..
8.6	राहूरी	777	1,849	800	65	2,714	6,967	..
8.7	पाथर्डी	228	1,244	54	225	1,523	1,440	..
8.8	राहता-पिंपळस	412	622	313	..	935	1,359	..
8.9	शिर्डी	1,335	816	744	164	1,724	176	..
8.10	श्रीगोंदा	192	580	442	1	1,023	192	..
	अहमदनगर एकूण.	**25,219**	**80,352**	**34,043**	**2,942**	**1,17,337**	**66,867**	**..**
9	**पुणे**							
9.1	बारामती	3,250	7,484	2,102	714	10,300	3,948	..
9.2	लोणावळा	9,323	7,319	3,343	5	10,667	8,251	..
9.3	सासवड	2,999	3,311	862	372	4,545	2,145	..
9.4	जेजूरी	390	503	162	19	684	680	..
9.5	इंदापूर	1,381	1,133	480	8	1,621	683	..
9.6	शिरूर	1,010	2,463	938	74	3,475	2,854	..
9.7	आळंदी	120	281	323	172	776	1,788	..
9.8	जुन्नर	1,691	1,611	1,174	5	2,790	4,352	..

TABLE No. 33.11 (B)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in ' 000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Nashik—*contd.*
1,127	..	..	315	573	888	1,606	8,356	Sinnar
3,276	..	1	375	1,565	1,941	109	9,999	Yeola
1,669	..	..	288	65	353	557	4,443	Trimbakeshwar
1,157	..	44	117	2	163	1,063	3,942	Bhagoor
1,953	11	183	602	63	859	727	8,590	Satana
65,993	**121**	**739**	**2,775**	**14,876**	**18,511**	**30,033**	**2,39,364**	**Total Nashik**
								Dhule
16,326	4	257	794	3,374	4,429	33,610	97,527	Dhule
11,697	..	403	786	4,805	5,994	4,145	33,932	Nandurbar
3,965	..	5	1,240	2,528	3,773	14,502	33,254	Shirpur-wardae
2,804	..	..	256	220	476	436	6,772	Nawapur
3,930	46	186	734	1,292	2,258	6,287	18,931	Shahada
1,781	..	388	1	186	2	1,972	6,535	Taloda
5,999	10	6	1,619	244	1,879	2,113	15,268	Dondicha
46,502	**60**	**895**	**5,430**	**12,649**	**19,034**	**63,065**	**2,12,219**	**Total Dhule**
								Jalgaon
34,393	..	375	6,366	18,688	25,429	73,185	2,11,863	Jalgaon
16,888	159	10	916	1,285	2,370	18,722	58,611	Bhusawal
13,675	..	136	1,248	176	1,560	14,698	45,915	Amalner
12,112	..	201	850	1,459	2,510	4,417	33,768	Chalisgaon
3,602	78	6	3,346	568	3,998	1,064	12,834	Chopda
3,807	..	25	835	484	1,344	4,789	16,650	Pachora
2,595	23	..	217	782	1,022	2,206	7,415	Faizpur
2,042	52	45	143	522	762	1,017	6,136	Yeola
2,218	..	111	251	1,481	1,843	689	8,292	Raver
5,286	6	121	722	462	1,311	3,114	12,093	Sawda
2,158	6	169	94	290	559	925	7,052	Parola
1,710	..	16	283	55	354	451	5,345	Dharangaon
842	..	124	252	22	398	250	3,511	Erandol
1,01,328	**324**	**1,339**	**15,523**	**26,274**	**43,460**	**1,25,527**	**4,29,485**	**Total Jalgaon**
								Ahmednagar
33,182	..	59	4,607	1,212	5,878	11,175	1,47,551	Ahmednagar
4,215	39	398	800	772	2,009	11,735	29,464	Shrirampur
10,207	33	99	751	1,156	2,039	3,720	26,276	Sangamner
8,039	8	495	496	174	1,173	5,026	22,818	Kopargaon
1,090	..	..	48	1,122	1,170	1,258	7,500	Deolali
6,967	9	93	1,221	12	1,365	1,146	12,969	Rahuri
1,440	..	62	64	206	332	33	3,556	Pathardi
1,359	..	..	80	47	127	469	3,302	Rahata Pimplner
176	..	132	16	..	148	38	3,421	Shirdi
192	..	62	95	29	186	43	1,636	Shrigonda
66,867	**119**	**11,400**	**8,178**	**4,730**	**14,427**	**34,643**	**2,58,493**	**Total Ahmednagar**
								Pune
3,948	23	20	1,927	164	2,134	8,043	27,675	Baramati
8,251	8	31	678	60	777	5,096	34,114	Lonavala
2,145	14	1	85	70	170	4,301	14,160	Saswad
680	..	..	386	..	386	172	2,312	Jejuri
683	..	..	107	426	533	1,532	5,750	Indapur
2,854	..	..	275	5	280	1,708	9,327	Shirur
1,788	..	..	214	21	235	268	3,187	Alandi
4,352	..	47	140	82	269	2,510	11,612	Junnar

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
	पुणे–चालू							
9.9	भोर	526	1,208	936	501	2,645	2,389	..
9.10	दौंड	2,524	1,754	911	3	2,668	1,586	..
9.11	तळेगाव-दाभाडे	3,240	5,600	2,564	552	8,716	1,936	..
	पुणे एकूण	**26,454**	**32,667**	**13,795**	**2,425**	**48,887**	**30,612**	..
10.	**सातारा**							
10.1	सातारा	1,796	14,178	5,233	2,226	21,637	18,531	..
10.2	कराड	3,483	9,480	4,330	20	13,830	10,253	..
10.3	फलटण	3,556	7,682	2,326	2	10,010	3,318	..
10.4	रहिमतपूर	596	355	223	12	590	757	..
10.5	म्हसवड	1,511	1,138	166	99	1,403	843	..
10.6	वाई	1,891	2,481	1,081	1	3,563	5,236	..
10.7	पाचगणी	1,976	1,011	1,354	3	2,368	2,605	..
10.8	महाबळेश्वर	8,427	1,898	1,618	93	3,609	1,859	..
	सातारा एकूण	**23,236**	**38,223**	**16,331**	**2,456**	**57,010**	**43,402**	..
11.	**सांगली**							
11.1	सांगली	22,319	40,872	10,230	10	51,112	29,793	..
11.2	मिरज	2,351	13,130	3,694	33	16,857	16,319	..
11.3	इस्लामपूर	2,065	3,193	1,685	7	4,885	2,889	..
11.4	तासगाव	779	2,620	576	469	3,665	6,264	..
11.5	आष्टी	811	830	468	..	1,298	805	..
11.6	विटा	1,447	4,328	1,283	39	5,650	5,413	..
	सांगली एकूण	**29,772**	**64,973**	**17,936**	**558**	**83,467**	**61,483**	..
12.	**सोलापूर**							
12.1	बार्शी	9,560	13,349	2,411	2,338	18,098	16,370	..
12.2	पंढरपूर	760	9,446	2,824	162	12,432	16,556	..
12.3	करमाळा	774	2,478	374	23	2,875	4,515	..
12.4	सांगोला	751	2,212	493	2	2,707	1,760	..
12.5	अक्कलकोट	4,409	4,716	573	3	5,292	9,189	..
12.6	मंगलवेढा	1,355	1,468	429	352	2,249	3,255	..
12.7	मैंदर्गी	262	318	95	167	580	942	..
12.8	दुधनी	363	695	86	9	790	1,838	..
12.9	कुर्डूवाडी	1,048	1,683	293	343	2,319	5,107	..
	सोलापूर एकूण	**19,282**	**36,365**	**7,578**	**3,399**	**47,342**	**59,532**	..
13.	**कोल्हापूर**							
13.1	इचलकरंजी	61,529	98,912	8,659	13	1,07,584	21,697	..
13.2	जयसिंगपूर	319	3,039	2,278	62	5,379	6,608	..
13.3	मलकापूर	495	564	134	76	774	1,695	..
13.4	मुरगूड	584	502	100	163	765	1,214	..
13.5	वडगाव	1,103	1,914	476	..	2,390	1,796	..
13.6	गडहिंग्लज	6,668	3,534	809	406	4,749	5,509	..
13.7	कुरुंदवाड	1,563	1,180	291	21	1,492	2,037	..
13.8	कागल	547	1,911	540	16	2,467	1,681	..
13.9	पन्हाळा	708	131	163	191	485	1,038	..
	कोल्हापूर एकूण	**72,916**	**1,11,687**	**13,450**	**948**	**1,26,085**	**43,275**	..
14.	**औरंगाबाद**							
14.1	पैठण	1,191	1,591	457	1	2,049	1,401	698
14.2	कन्नड	1,230	1,570	851	..	2,421	1,583	357
14.3	वैजापूर	2,286	2,854	725	807	4,386	2,806	2,255
14.4	खुलदाबाद	746	245	352	11	608	1,545	..
14.5	गंगापूर	649	725	204	294	1,223	1,815	..
14.6	सिल्लोड	165	2,085	91	5	2,181	1,291	236
	औरंगाबाद एकूण	**6,267**	**9,070**	**2,680**	**1,118**	**12,868**	**10,441**	**3,546**

TABLE No. 33.11 (B)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in ' 000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Pune—contd.
2,389	..	19	105	15	139	894	6,593	Bhor
1,586	..	4	791	3	789	427	8,003	Daund
1,936	..	8	220	115	343	1,293	15,538	Talegaon Dabhade
30,612	**45**	**130**	**4,928**	**961**	**6,064**	**26,244**	**1,38,261**	**Total Pune**
								Satara
18,531	..	71	2,346	182	2,599	4,700	49,263	Satara
10,253	22	105	1,044	10	1,181	11,839	40,586	Karad
3,318	189	2	368	14	573	8,632	26,089	Phaltan
757	..	..	242	1	243	875	3,061	Rahimatpur
843	..	..	91	7	98	624	4,479	Mhasawadi
5,236	..	5	242	..	247	2,598	13,535	Wai
2,605	..	86	62	..	148	1,956	9,053	Pachagani
1,859	2	318	249	..	569	9,777	24,241	Mahabaleshwar
43,402	**213**	**587**	**4,644**	**214**	**5,658**	**41,001**	**1,70,307**	**Total Satara**
								Sangli
129,793	15	33	264	259	571	51,139	1,54,934	Sangli
16,319	..	10	1,630	125	1,065	4,521	41,813	Miraj
2,889	..	4	96	53	153	2,228	12,220	Islampur
6,264	..	155	25	17	197	1,753	12,658	Tasgaon
805	..	1	24	95	120	539	3,573	Ashti
5,413	..	..	381	21	402	2,079	14,991	Vita
61,483	**15**	**203**	**2,420**	**570**	**3,208**	**62,259**	**2,40,189**	**Total Sangli**
								Solapur
16,370	..	39	805	55	899	6,804	51,731	Barshi
16,556	13	94	1,305	153	1,565	14,366	45,679	Pandharpur
4,515	..	95	5,090	35	5,220	70	13,454	Karmala
1,706	..	7	467	2	476	1,958	7,652	Sangola
9,189	..	4	625	13	642	4,769	24,301	Akkalkot
3,255	..	181	84	33	298	4,113	11,270	Mangalwedha
942	..	14	18	2	34	196	2,014	Maindargi
1,838	..	..	93	2	95	137	3,223	Dudhani
5,107	..	192	137	67	396	1,478	10,348	Kurudwadi
59,532	**13**	**626**	**8,624**	**362**	**9,625**	**33,891**	**1,69,672**	**Total Solapur**
								Kolhapur
21,697	76	93	1,754	252	2,175	70,474	2,63,459	Ichalkaranji
6,608	2	28	218	10	258	1,340	13,904	Jaisingpur
1,695	..	..	33	..	33	113	3,110	Malkapur
1,214	..	36	145	19	200	799	3,562	Murgud
1,796	..	50	269	21	340	1,669	7,298	Wadgaon
5,509	26	57	566	11	660	4,265	21,251	Gadhinglaj
2,037	..	..	141	3	144	1,064	6,300	Kurundwadi
1,681	..	..	171	5	176	1,541	6,412	Kagal
1,038	7	..	144	4	155	464	2,850	Panhala
43,275	**111**	**264**	**3,441**	**325**	**4,141**	**81,729**	**3,28,146**	**Total Kolhapur**
								Aurangabad
2,099	..	74	139	752	965	274	6,578	Paithan
1,940	5	..	..	20	25	1,055	6,671	Kannad
5,061	3	53	..	61	657	5,525	17,915	Vaijapur
1,545	..	..	..	225	225	..	3,124	Khuldábad
1,815	..	37	..	105	142	265	4,049	Gangapur
1,527	..	39	633	272	944	..	4,817	Sillod
13,987	**8**	**203**	**772**	**1,975**	**2,958**	**7,119**	**43,199**	**Total Aurangabad**

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
15.	**जालना**							
15.1	जालना	12,729	23,965	4,260	106	28,331	9,748	..
15.2	अंबड	1,111	1,281	250	..	1,531	446	21
15.3	भोकरदन	408	531	114	1	646	958	352
15.4	परतूर	300	1,331	96	..	1,427	1,427	..
	जालना एकूण	**14,548**	**27,108**	**4,720**	**107**	**31,935**	**12,579**	**373**
16.	**परभणी**							
16.1	परभणी	1,538	9,782	6,252	71	16,105	11,585	..
16.2	हिंगोली	4,514	4,352	883	837	6,072	1,636	..
16.3	मानवत	323	2,359	397	85	2,877	2,677	..
16.4	वसमत	1,457	2,359	244	122	2,725	1,304	..
16.5	सोनपेठ	577	380	176	23	579	680	..
16.6	सेलू	1,072	2,149	392	487	3,028	1,055	196
16.7	पूर्णा	926	1,255	111	944	2,310	1,605	36
16.8	जिंतूर	1,628	2,083	337	5	2,425	1,725	37
16.9	गंगाखेड	1,444	1610	156	363	2,129	2,395	..
16.10	पाथरी	420	871	550	31	1,452	1,457	52
16.11	कळमनुरी	758	712	227	1	940	1,133	..
	परभणी एकूण	**14,657**	**27,948**	**9,725**	**2,969**	**40,642**	**27,252**	**321**
17.	**बीड**							
17.1	बीड	5,035	9,637	2,161	18	11,816	8,851	..
17.2	अंबेजोगाई	2,354	15	649	3	667	2,367	..
17.3	परळी-वैजनाथ	1,877	4,375	1,615	224	6,214	4,419	4,419
17.4	माजलगाव	282	1,612	289	560	2,461	1,714	..
17.5	गेवराई	1,759	2,087	338	1,519	3,944	2,376	..
17.6	धारूर	405	594	187	21	802	1,280	..
	बीड एकूण	**11,712**	**18,320**	**5,239**	**2,345**	**25,904**	**21,007**	**4,419**
18.	**नांदेड**							
18.1	नांदेड	2,792	27,388	11,186	1,000	39,574	19,362	..
18.2	बिलोली	429	416	203	20	639	1,015	..
18.3	उमरी	1,404	611	278	5	894	1,150	3
18.4	मुदखेड	863	264	557	24	845	540	..
18.5	कंधार	606	1,163	326	43	1,632	1,393	..
18.6	हदगाव	1,310	676	302	1	979	1,365	..
18.7	धर्माबाद	1,698	1,303	229	258	1,790	1,959	104
18.8	देगलूर	3,778	2,888	280	28	3,196	3,277	1,737
18.9	कुंडलवाडी	588	290	152	11	453	751	..
18.10	मुखेड	583	1,652	32	250	1,934	4,871	
18.11	किनवट	1,338	1,443	652	82	2,177	1,786	..
18.12	लोहा	1,309	571	90	7	668	566	..
18.13	बाघाला	458	593	33	49	675	892	..
	नांदेड एकूण	**17,156**	**39,258**	**14,420**	**1,778**	**55,456**	**38,927**	**1,844**
19.	**उस्मानाबाद**							
19.1	उस्मानाबाद	3,936	6,675	1,665	1	8,341	4,881	..
19.2	तुळजापूर	1,450	2,288	251	140	2,679	1,379	2,799
19.3	उमरगा	1,392	1,384	182	90	1,656	1,110	..
19.4	परांडा	320	443	60	1	504	1,347	24
19.5	भूम	344	670	62	4	736	798	..
19.6	मुरूम	904	349	72	..	421	1,310	..
19.7	नळदुर्ग	847	828	59	1	888	1,132	..
19.8	कळंब	1,099	1,887	183	63	2,133	2,884	..
	उस्मानाबाद एकूण	**10,292**	**14,524**	**2,534**	**300**	**17,358**	**14,841**	**2,823**

TABLE No. 33.11 (B)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Jalna
9,748	..	353	15,866	775	16,994	..	67,802	Jalna
467	1	..	39	461	501	3,610	..	Ambad
1,310	..	..	..	151	151	..	2,515	Bhokardan
1,427	..	13	55	472	540	..	3,694	Partur
12,952	**1**	**366**	**15,960**	**1,859**	**18,186**	**..**	**77,621**	**Total Jalna**
								Parbhani
11,585	..	..	105	4,082	4,187	2,410	35,825	Parbhani
1,636	1	118	..	513	632	2,969	15,823	Hingoli
2,677	..	..	..	744	744	949	7,570	Manwat
1,304	..	..	247	707	954	..	6,440	Basmat
680	..	3	.	791	794	..	2,630	Sonapeth
1,251	2	4	..	896	902	1,115	7,368	Seloo
1,641	11	14	..	368	393	119	5,389	Purna
1,762	..	6	..	513	519	115	6,449	Jintur
2,395	..	..	..	782	782	..	6,750	Gangakhed
1,509	..	..	..	311	311	552	4,244	Pathari
1,133	4	4	..	198	206	..	3,037	Kalamnun
27,573	**18**	**149**	**352**	**9,905**	**10,424**	**8,229**	**1,01,525**	**Total Parbhani**
								Beed
8,851	..	15	..	3,581	3,596	2,033	31,331	Beed
2,367	4	5	..	4,686	4,695	30	10,113	Ambejogai
8,838	3	8	..	2,096	2,107	315	19,351	Parli-Vaijnath
1,714	10	..	11	148	169	..	4,626	Majlegaon
2,376	..	..	..	479	479	675	9,233	Georai
1,280	..	..	..	182	182	47	2,716	Dharur
25,426	**17**	**28**	**11**	**11,172**	**11,228**	**3,100**	**77,370**	**Total Beed**
								Nanded
19,362	..	8	..	6,157	6,165	7,200	75,093	Nanded
1,015	..	1	..	96	97	43	2,223	Billoli
1,153	..	3	4	22	29	5	3,485	Umri
540	..	14	..	203	217	..	2,465	Mudkhed
1,393	..	3	18	627	648	1,035	5,314	Kandhar
1,365	..	12	..	122	134	..	3,788	Hadgaon
2,063	..	1	..	100	101	910	6,562	Dharmabad
5,014	11	52	85	429	577	583	13,148	Degloor
751	..	8	..	60	68	..	1,860	Kundalwadi
4,871	..	36	..	80	116	..	7,504	Mukhed
1,786	..	..	..	636	636	1,651	7,788	Kinwat
566	..	56	..	61	117	..	2,660	Loha
892	..	12	..	8	20	12	2,057	Waghala
40,771		**206**	**107**	**8,601**	**8,925**	**11,639**	**1,33,947**	**Total Nanded**
								Osmanabad
4,881	10	114	..	3,289	3,413	964	21,535	Osmanabad
4,178	..	2	187	675	864	1,572	10,743	Tuljapur
1,110	2	18	9	336	365	110	4,633	Omerga
1,371	3	105	..	416	524	101	2,820	Paranda
798	15	..	11	435	461	300	2,639	Bhoom
1,310	..	..	13	310	323	..	2,958	Murum
1,132	..	13	7	190	210	..	3,077	Naldurg
2,884	..	..	..	532	532	2,265	8,913	Kalamb
17,664	**30**	**252**	**227**	**6,183**	**6,692**	**5,312**	**57,318**	**Total Osmanabad**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
20.	**लातूर**							
20.1	लातूर	4,585	19,196	2,184	1,090	22,470	12,908	..
20.2	उदगीर	3,011	1,715	6,762	288	8,765	4,317	..
20.3	अहमदपूर	754	1,222	289	2	1,513	1,937	210
20.4	निलंगा	2,145	1,530	522	169	2,221	465	457
20.5	औसा	850	991	159	9	1,159	1,015	..
	लातूर एकूण	**11,345**	**24,654**	**9,916**	**1,558**	**36,128**	**20,642**	**667**
21.	**बुलढाणा**							
21.1	बुलढाणा	1,125	2,666	1,871	1,541	6,078	4,405	..
21.2	खामगाव	330	6,679	4,129	8	10,816	11,295	..
21.3	मलकापूर	158	6,561	1,942	4	8,507	8,531	..
21.4	शेगाव	261	2,026	789	3	2,818	4,673	..
21.5	जळगाव-जामोद	660	962	301	102	1,365	1,744	42
21.6	मेहकर	86	2,004	433	360	2,797	5,760	..
21.7	नांदुरा	566	1,965	847	382	3,194	4,131	300
21.8	चिखली	487	2,882	1,247	7	4,136	4,640	..
21.9	देऊळगाव-राजा	1,078	1,519	309	332	2,160	3,825	..
21.10	लोणार	..	847	57	65	969	1,103	200
21.11	सिंदखेड-राजा	510	263	334	1	598	636	..
	बुलढाणा एकूण	**5,261**	**28,374**	**12,259**	**2,805**	**43,438**	**51,743**	**542**
22.	**अकोला**							
22.1	अकोला	8,402	27,429	14,374	205	42,008	31,794	..
22.2	अकोट	150	3,949	614	131	4,694	4,005	2,061
22.3	कारंजा	258	3,992	980	30	5,002	7,406	..
22.4	वाशिम	3,185	3,878	976	790	5,644	6,670	..
22.5	मुर्तिजापूर	386	1,979	1,088	171	3,238	2,252	3,094
22.6	बालापूर	144	837	273	35	1,145	3,468	..
22.7	तेल्हारा	1,887	958	279	4	1,241	3,049	7
22.8	पातूर	333	431	190	60	681	2,182	..
22.9	मंगरुळपीर	362	1,649	552	51	2,252	3,082	694
22.10	रिसोड	457	600	152	..	752	773	..
	अकोला एकूण	**15,564**	**45,702**	**19,478**	**1,477**	**66,657**	**64,681**	**5,856**
23.	**अमरावती**							
23.1	अचलपूर	729	7,052	1,574	7	8,633	14,129	..
23.2	अंजनगाव-सूर्जी	318	2,638	685	156	3,479	7,189	..
23.3	मोर्शी	1,101	2,040	470	28	2,538	2,279	..
23.4	वरूड	937	2,197	481	6	2,684	4,125	597
23.5	दर्यापूर	258	1,703	974	12	2,689	4,456	..
23.6	धांदूर-रेल्वे	150	884	361	4	1,249	1,990	..
23.7	धांदूर-बाजार	422	1,375	261	3	1,639	2,526	4
23.8	धामणगाव	480	1,731	427	366	2,524	4,511	..
23.9	शेंदूरजना	94	422	184	295	901	2,200	1
23.10	चिखलदरा	468	129	330	56	515	326	371
	अमरावती एकूण	**4,957**	**20,171**	**5,747**	**933**	**26,851**	**44,231**	**973**
24.	**यवतमाळ**							
24.1	यवतमाळ	1,792	10,201	3,319	65	13,585	9,445	..
24.2	वणी	2,121	4,002	1,229	14	5,245	5,334	396
24.3	पुसद	1,845	5,560	1,092	1,523	8,175	8,352	..
24.4	दारव्हा	849	1,448	455	5	1,908	2,089	421
24.5	पांढरकवडा	3,126	1,661	615	33	2,309	2,238	..
24.6	दिग्रस	1,363	2,906	750	5	3,661	4,221	..
24.7	उमरखेड	669	2,944	1,650	6	4,600	4,985	..
24.8	घाटंजी	2,755	1,415	158	7	1,580	2,349	..
	यवतमाळ एकूण	**14,520**	**30,137**	**9,268**	**1,658**	**41,063**	**39,013**	**817**

TABLE No. 33.11 (B)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Latur
12,908	..	..	5,544	7,336	12,880	135	52,978	Latur
4,317	827	50	15	1,096	1,988	4,393	22,474	Udgir
2,147	..	7	27	287	321		4,735	Ahmedpur
922	168	22	..	217	407	931	9,626	Nilanga
1,015	..	..	..	674	674	531	4,229	Ausa
21,309	**995**	**79**	**5,586**	**9,610**	**16,270**	**5,990**	**91,042**	**Total Latur**
								Buldhana
4405	..	10	1,078	35	1,123	1,342	14,073	Buldhana
11,295	12	67	28	949	1,056	4,765	28,262	Khamgaon
8,531	13	19	110	44	186	470	17,852	Malkapur
4,673	38	4	762	413	1,217	1,730	11,699	Shegaon
1,786	..	30	8	30	68	302	4,181	Jalgaon-Jamod
5,760	19	25	133	968	1,145	370	10,158	Mehkar
4,431	5	90	6	440	541	723	9,455	Nandura
4,640	10	..	333	73	416	1,090	10,769	Chikhali
3,825	7	14	367	..	388	..	7,451	Deulgaon-Raja
1,303	..	14	515	..	529	53	2,854	Lonar
636	..	..	..	22	22	18	1,784	Sindkhed-Raja
52,285	**104**	**273**	**3,340**	**2,974**	**6,691**	**10,863**	**1,18,538**	**Total Buldhana**
								Akola
31,794	44	1,290	1,657	20,185	23,176	15,030	1,20,410	Akola
6,066	..	2	317	1,114	1,463	2,460	14,933	Akot
7,406	22	4	728	235	989	4,417	18,072	Karanja
6,670	3	352	780	..	1,135	6,575	23,209	Washim
5,346	10	4	21	151	186	358	9,514	Murtizapur
3,468	..	60	383	730	1,173	50	5,980	Balapur
3,056	1	27	150	37	215	1,485	7,884	Telhara
2,182	..	..	11	..	11	22	3,229	Patur
3,776	10	12	348	107	477	900	7,767	Mangrulpir
773	..	..	123	..	123	..	2,105	Risod
70,537	**90**	**1,751**	**4,518**	**22,589**	**28,948**	**31,397**	**2,13,103**	**Total Akola**
								Amravati
14,129	575	288	72	1,515	2,450	2,871	28,812	Achalpur
7,189	7	3	301	1,693	2,004	1,151	14,141	Anjangaon-Surji
2,779	..	70	8	92	170	701	7,289	Morshi
4,722	7	53	14	2,516	2,590	1,334	12,267	Warud
4,456	..	1	96	551	648	363	8,414	Daryapur
1,990	..	37	44	36	117	89	3,595	Chandur-Railway
2,530	21	116	238	67	442	680	5,713	Chandur-Bazar
4,511	..	..	81	87	168	172	7,855	Dhamangaon
2,201	6	27	75	40	148	1,412	4,756	Shendurjana
697	..	4	66	496	566	20	2,266	Chikhaldara
45,204	**616**	**599**	**995**	**7,093**	**9,303**	**8,793**	**95,108**	**Total Amravati**
								Yavatmal
9,445	188	1,185	615	51	2,039	6,408	33,269	Yavatmal
5,730	5	58	452	2,605	3,120	3,313	19,529	Wani
8,352	10	196	2,746	..	2,952	3,801	25,125	Pusad
2,510	1	12	103	187	303	144	5,714	Darwha
2,238	..	2	504	2,277	2,783	327	10,783	Pandharkawada
4,221	..	176	607	390	1,173	994	11,412	Digras
4,985	7	46	751	659	1,463	1,289	13,006	Umarkhed
2,349	..	3	9	607	619	629	7,932	Ghatanji
39,830	**211**	**1,678**	**5,787**	**6,776**	**14,452**	**16,905**	**1,26,770**	**Total Yavatmal**

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
25.	**वर्धा**							
25.1	वर्धा	1,499	10,880	3,681	6	14,567	5,436	7,402
25.2	हिंगणघाट	199	6,951	1,947	25	8,923	8,730	2,153
25.3	आर्वी	307	2,415	962	6	3,383	4,132	..
25.4	पुलगाव	66	2,288	920	712	3,920	4,653	..
25.5	देवळी	301	551	315	2	868	1,580	..
25.6	सिंदी	144	605	205	8	818	1,527	1,293
	वर्धा एकूण	**2,516**	**23,690**	**8,030**	**759**	**32,479**	**26,058**	**10,848**
26.	**नागपूर**							
26.1	कामठी	2,302	4,918	1,469	5	6,392	8,550	..
26.2	उमरेड	669	2,838	1,267	..	4,105	6,774	304
26.3	मोवाड	201	239	103	..	342	1,889	..
26.4	मोहपा	1,024	256	119	97	472	2,423	..
26.5	नरखेड	259	1,872	500	39	2,411	5,972	..
26.6	काटोल	950	4,251	863	209	5,323	5,208	..
26.7	सावनेर	2,416	1,917	562	66	2,545	2,755	..
26.8	खापा	368	522	410	2	934	2,924	..
26.9	रामटेक	577	1,180	287	16	1,483	2,571	668
26.10	कळमेश्वर	547	1,207	157	11	1,375	2,351	..
	नागपूर एकूण	**9,313**	**19,200**	**5,737**	**445**	**25,382**	**41,417**	**972**
27.	**भंडारा**							
27.1	गोंदिया	73	14,515	2,073	29	16,617	12,869	252
27.2	भंडारा	819	5,149	2,906	267	8,322	5,095	1,196
27.3	तुमसर	206	3,270	1,066	76	4,412	5,441	..
27.4	पवनी	159	988	278	96	1,362	3,707	2
27.5	तिरोडा	64	1,503	294	202	1,999	2,916	..
	भंडारा एकूण	**1,321**	**25,425**	**6,617**	**670**	**32,712**	**30,028**	**1,450**
28.	**चंद्रपूर**							
28.1	चंद्रपूर	3,536	24,835	10,107	1,011	35,953	18,090	1,860
28.2	बल्लारपूर	1,606	9,477	4,653	208	14,338	10,297	..
28.3	वरोरा	1,197	4,931	1,006	5	5,942	3,480	1,650
28.4	राजुरा	384	1,404	409	135	1,948	3,306	1,104
28.5	मूल	487	995	786	30	1,811	723	1,104
28.6	ब्रम्हपूरी	398	1,031	482	36	1,549	178	..
	चंद्रपूर एकूण	**7,608**	**42,673**	**17,443**	**1,425**	**61,541**	**36,074**	**45,718**
29.	**गडचिरोली**							
29.1	गडचिरोली	1,481	2,133	1,257	451	3,841	2,351	51
29.2	देसाईगंज	3,237	1,752	332	6	2,090	763	421
	गडचिरोली एकूण	**4,718**	**3,885**	**1,589**	**457**	**5,931**	**3,114**	**472**
1	बृहन्मुंबई महानगरपालिका	66,293	40,31,145	15,25,009	40,455	55,96,609	89,027	2,39,173
2	ठाणे	1,39,327	5,61,748	47,346	1,657	6,10,751	30,061	..
3	कल्याण	1,43,627	2,34,520	70,123	2,080	3,06,723	35,289	..
4	नाशिक	1,13,386	3,02,835	61,001	914	3,64,750	74,330	..
5	पुणे	55,957	4,36,103	1,34,311	7,806	5,78,220	90,275	..
6	पिंपरी-चिंचवड	3,14,056	5,25,967	34,299	7,731	5,67,997	8,921	..
7	सोलापूर	50,466	1,15,673	83,572	74	1,99,319	53,834	..
8	कोल्हापूर	34,249	1,23,653	41,759	2,654	1,68,066	80,212	..
9	औरंगाबाद	48,454	1,04,374	21,718	36,539	1,62,631	81,603	..
10	अमरावती	11,266	64,926	16,671	22	81,619	20,683	..
11	नागपूर	96,388	2,81,012	1,03,825	1,25,869	5,10,706	1,38,095	..
	महाराष्ट्र राज्य एकूण	**10,73,469**	**67,81,956**	**21,39,634**	**2,25,801**	**91,47,391**	**7,02,330**	**2,39,173**

आधार.–अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 33.11 (B)—*Contd.*

(रुपये हजारात/Rs. in ' 000)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Wardha
12,838	76	347	1	49	473	6,828	36,205	Wardha
10,883	..	2	543	441	986	3,052	24,043	Hinganghat
4,132	1	57	291	13	362	730	8,914	Arvi
4,653	36	..	2	3	41	249	8,929	Pulgaon
1,580	2	202	3	..	207	333	3,289	Deoli
2,820	9	75	..	2	86	113	3,981	Sindi
36,906	**124**	**683**	**840**	**508**	**2,155**	**11,305**	**85,361**	**Total Wardha**
								Nagpur
8,550	1	388	1,098	109	1,596	1,581	20,421	Kamptee
7,078	8	1	511	88	608	2,341	14,801	Umred
1,889	5	25	117	5	152	189	2,773	Mōwad
2,423	..	128	52	..	180	226	4,325	Mohpa
5,972	31	20	..	241	292	3,819	12,753	Narkhed
5,208	85	75	713	11	884	2,567	14,932	Katol
2,755	2	43	211	2	258	1,815	9,789	Saoner
2,924	5	29	304	..	338	522	5,086	Khapa
3,239	2	39	177	72	290	3,271	8,860	Ramtek
2,351	54	156	28	28	266	1,052	5,591	Kalmeshwar
42,389	**193**	**904**	**3,211**	**556**	**4,864**	**17,383**	**99,331**	**Total Nagpur**
								Bhandara
13,121	118	264	1,144	209	1,735	11,392	42,938	Gondia
6,291	25	170	696	38	929	3,279	19,640	Bhandara
5,441	17	3	124	349	493	924	11,476	Tumsar
3,709	9	46	108	147	310	641	6,181	Paoni
2,916	4	41	28	4	77	524	5,580	Tiroda
31,478	**173**	**524**	**2,100**	**747**	**3,544**	**16,760**	**85,815**	**Total Bhandara**
								Chandrapur
19,950	3	23	2	1,025	1,053	8,683	69,175	Chandrapur
10,297	13	124	251	8	396	7,675	34,312	Ballarpur
5,130	..	3	1,576	13	1,592	699	14,560	Warora
4,410	..	34	110	12	156	138	7,036	Rajura
1,827	..	4	173	85	262	47	4,434	Mul
178	..	70	..	5	75	172	2,372	Brahmpuri
41,792	**16**	**258**	**2,112**	**1,148**	**3,534**	**17,414**	**1,31,889**	**Total Chandrapur**
								Gadchiroli
2,402	2	2	237	29	270	272	8,266	Gadchiroli
1,184	..	..	606	2	608	1,966	9,085	Desaiganj
3,586	**2**	**2**	**843**	**31**	**878**	**2,238**	**17,351**	**Total Gadchiroli**
3,28,200	2,786	1,14,189	47,298	86,093	2,50,366	40,32,586	1,02,74,054	Bombay Mahanagar Palika
30,061	6	418	3,578	57,692	61,694	1,16,552	9,58,385	Thane
35,289	149	692	37,102	68,370	1,06,313	1,42,692	7,34,644	Kalyan
74,330	103	399	6,908	1,08,622	1,16,032	..	6,68,498	Nashik
90,275	316	729	49,380	6,160	56,585	1,76,523	9,57,560	Pune
8,921	58	19	1,979	2,051	4,107	3,69,640	12,64,721	Pimpri-Chinchawad
53,834	20	2,012	22,797	1,794	26,623	75,036	4,05,278	Solapur
80,212	190	442	5,315	3,125	9,072	2,60,229	5,51,828	Kolhapur
81,603	3,558	..	..	2,680	6,238	900	2,99,826	Aurangabad
20,683	19	737	2,601	3,808	7,165	11,189	1,31,922	Amravati
1,38,095	..	6,221	5,555	5,390	15,166	1,06,042	8,66,397	Nagpur
9,41,503	**7,205**	**1,25,858**	**1,82,513**	**3,43,785**	**6,59,361**	**52,91,389**	**1,71,13,113**	**Total Maharashtra State**

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/
तक्ता क्रमांक /
नगरपरिषदा/महानगरपालिका यांचा खर्च /

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा/नगरपरिषदा व महानगरपालिका District/Municipal Councils & Corporations	सामान्य प्रशासन व कर वसुली Gen. Admn. and collection charges	सार्वजनिक दिवाबत्ती Public Lighting	पाणीपुरवठा Water supply	गटारे जलनिःसारण व सफाई Drainage conservancy & sanitation	इस्पितळे, दवाखाने व लस टोचणी Hospitals, Dispensaries & vaccination	शिक्षण Education	सार्वजनिक बांधकामे/ इमारती Buildings	रस्ते Roads
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1.	ठाणे								
1.1	उल्हासनगर	9,245	10,526	11,679	22,038	309	27,704	..	..
1.2	भिवंडी-निजामपूर ..	27,506	4,117	18,603	23,180	5,864	17,123	6,904	10,140
1.3	वसई	1,003	322	230	2,300	727	217	649	2,755
1.4	भाईंदर	3,271	2,258	15,239	4,469	138	479	1,114	11,252
1.5	जव्हार	395	103	436	266	..	701	1,465	153
1.6	डहाणू	2,204	368	447	502	..	..	351	544
1.7	विरार	1,373	479	1,736	1,017	..	136	..	..
1.8	नालासोपारा	104	..	..	29	..	..	..	..
	ठाणे-एकूण	**45,101**	**18,173**	**48,370**	**53,801**	**7,038**	**46,360**	**10,483**	**24,844**
2.	रायगड								
2.1	पनवेल	929	517	5,364	4,841	1,045	59	..	..
2.2	खोपोली	4,449	5,448	1,980	2,309	1,811	2,411	..	..
2.3	अलीबाग	1,602	263	1,280	785	..	1,119	..	..
2.4	महाड	1,030	230	417	573	125	1,631	..	..
2.5	पेण	1,135	290	830	815	195	2,167		..
2.6	रोहा	1,005	125	577	836	139	1,603	114	582
2.7	उरण	1,504	343	1,997	1,378	421	2,129	1,971	727
2.8	मुरुड-जंजिरा	695	133	227	291	1	1,548	166	303
2.9	श्रीवर्धन	508	344	107	309	..	1,291	..	..
2.10	माथेरान	565	244	89	415	219	23	178	165
	रायगड-एकूण	**13,422**	**7,937**	**12,868**	**12,588**	**3,956**	**13,981**	**2,429**	**1,777**
3.	रत्नागिरी								
3.1	रत्नागिरी	2,821	594	5,000	2,486	464	5,331	..	..
3.2	चिपळूण	1,282	406	1,296	1,169	469	56	248	590
3.3	खेड	806	124	348	560	498	191	173	798
3.4	राजापूर	356	118	282	356	147	80	59	199
	रत्नागिरी-एकूण	**5,265**	**1,242**	**6,926**	**,571**	**1,578**	**5,658**	**480**	**1,587**
4.	सिंधुदुर्ग								
4.1	मालवण	1,051	399	154	526	143	139	291	993
4.2	वेंगुर्ला	681	173	221	405	209	50	30	11
4.3	सावंतवाडी	1,219	234	..	410	378	137	348	656
	सिंधुदुर्ग-एकूण	**2,951**	**806**	**375**	**1,341**	**730**	**326**	**669**	**1,660**

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.12 (A)

Expenditure of Municipal Councils and Corporations

(1989-90)

Public Works इतर Other (11)	Public Works एकूण Total (12)	सार्वजनिक सुरक्षितता Public security (13)	संकीर्ण Miscel-laneous (14)	एकूण खर्च Total Expenditure (15)	असाधारण खर्च, कर्ज व वाणिज्यिक उपक्रमासाठी खर्च Extraordinary expdr., debts & commercial enterprises (16)	अखेरची शिल्लक Closing Balance (17)	एकूण Grand Total (18)	District (2)
								Thane
51,518	51,518	12,280	7,015	1,52,314	..	1,548	1,53,862	Ulhasnagar
6,006	23,050	1,346	50,268	1,71,057	16,022	53,471	2,40,550	Bhiwandi-Nizampur
955	4,359	3	1,837	10,998	798	755	12,551	Vasai
11,497	23,863	33	6,232	55,982	7,289	6,171	69,442	Bhaindar
18	1,636	6	626	4,169	845	2,860	7,874	Jawhar
18	913	..	365	4,799	392	2,474	7,665	Dahanu
747	747	..	755	6,243	1,269	2,594	10,106	Virar
..	..	..	1,297	1,430	34	..	1,464	Nalasopara
70,759	**1,06,086**	**13,668**	**68,395**	**4,06,992**	**26,649**	**69,873**	**5,03,514**	**Total-Thane**
								Raigad
4,130	4,130	309	8,098	25,292	75	1,716	27,083	Panvel
12,756	12,756	687	10,938	42,789	12,600	19,615	75,004	Khopoli
2,090	2,090	..	232	7,371	1,002	547	8,920	Alibag
4,570	4,570	145	1,541	10,262	1,293	1,478	13,033	Mahad
422	422	..	1,363	7,217	1,788	5,296	14,301	Pen
1,967	2,663	83	254	7,285	835	2,198	10,318	Roha
289	2,987	..	1,923	12,682	1,612	3,306	17,600	Uran
209	678	..	286	3,859	385	1,272	5,516	Murud-Jonjira
75	75	1	1,443	4,078	394	2,058	6,530	Shrivardhan
358	701	..	1,598	3,890	..	1,227	5,117	Matheran
26,866	**31,072**	**1,225**	**27,676**	**1,24,725**	**19,984**	**38,713**	**1,83,422**	**Total-Raigad**
								Ratnagiri
1,899	1,899	65	9,846	28,506	1,977	1,832	32,315	Ratnagiri
321	1,159	427	4,329	10,590	2,255	4,478	17,326	Chiplun
110	1,081	82	411	4,092	845	1,268	6,205	Khed
1	259	121	1,465	3,184	1,168	1,097	5,449	Rajapur
2,331	**4,398**	**695**	**16,051**	**46,384**	**6,245**	**8,666**	**61,295**	**Total-Ratnagiri**
								Sindhudurg
14	1,298	47	1,316	5,073	735	897	6,705	Malwan
..	41	96	341	2,217	488	941	3,646	Vengurla
13	1,017	20	547	3,962	1,403	1,734	7,099	Sawantwadii
27	**2,356**	**163**	**2,204**	**11,252**	**2,626**	**3,572**	**17,450**	**Total-Sindhudurg**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
5.	नाशिक								
5.1	मालेगाव	7,129	2,114	10,137	19,907	6,687	38,005	3,502	2,718
5.2	मनमाड	2,046	213	2,490	5,642	446	1,066	918	436
5.3	इगतपुरी	547	268	396	1,220	194	231	..	352
5.4	नांदगाव	706	111	404	665	176	3,229	..	..
5.5	सिन्नर	1,271	237	1,763	862	359	14	22	76
5.6	येवला	452	183	1,201	1,982	642	290	..	..
5.7	त्र्यंबकेश्वर	254	58	126	644	41	74	..	..
5.8	भगूर	482	39	171	438	121	100	1,120	30
5.9	सटाणा	1,461	307	860	1,428	..	354	626	..
	नाशिक-एकूण ..	**14,348**	**3,530**	**17,548**	**32,788**	**8,666**	**43,363**	**6,188**	**3,618**
6.	धुळे								
6.1	धुळे	5,106	1,589	6,748	18,941	151	25,890	6,041	1,348
6.2	नंदुरबार	2,612	416	1,684	3,892	1,646	7,875	1,052	625
6.3	शिरपूर-चरवडे ..	1,871	441	1,327	1,817	405	1,000	3,117	2,806
6.4	नवापूर	697	155	359	761	334	34	131	43
6.5	शहादा	2,173	..	673	2,141	..	30	..	3,819
6.6	तळोदा	789	81	93	670	148	397	55	123
6.7	दोंडाईचा	2,088	146	777	1,062	285	2,516	439	503
	धुळे-एकूण ..	**15,336**	**2,828**	**11,661**	**29,284**	**2,969**	**37,742**	**10,835**	**9,267**
7.	जळगाव								
7.1	जळगाव	18,541	3,626	15,842	16,395	3,639	19,146	40,184	14,932
7.2	भुसावळ	6,406	874	4,318	4,299	1,281	13,636	493	2,248
7.3	अमळनेर	4,221	745	4,484	6,484	1,711	7,933	944	1,188
7.4	चाळीसगाव	3,735	850	5,797	2,917	919	7,940	630	1,533
7.5	शेंदुर्णी	1,938	219	1,096	3,209	332	782	675	979
7.6	पाचोरा	1,761	351	1,247	1,888	426	103	505	..
7.7	फैजपूर	832	138	513	731	236	38	46	107
7.8	येवला	954	106	511	1,191	117	477	..	41
7.9	रावेर	1,382	150	450	914	331	..	..	1,034
7.10	सावदा	900	115	560	829	425	2,243	719	269
7.11	पारोळा	1,272	138	1,116	1,152	477	137	125	200
7.12	धरणगाव	945	146	450	1,269	174	64	136	..
7.13	एरंडोल	908	127	54	656	228	51	232	..
	जळगाव-एकूण	**43,795**	**7,585**	**36,468**	**41,934**	**10,296**	**52,550**	**44,689**	**22,531**
8.	अहमदनगर								
8.1	अहमदनगर	21,680	3,304	16,384	14,289	3,674	2,728	5,046	..
8.2	श्रीरामपूर	2,422	425	2,098	5,159	1,535	426	2,580	..
8.3	संगमनेर	1,521	700	1,583	2,729	1,265	4,359	1,747	..
8.4	कोपरगाव	1,721	622	1,185	2,335	979	1,029	767	..
8.5	देवळाली-प्रवरा ..	515	241	515	256	..	48	..	971
8.6	राहुरी	1,423	345	534	1,432	813	4,202	..	868
8.7	पाथर्डी	580	36	401	667	..	12	..	182
8.8	राहता पिंपळ ..	623	64	235	293	..	..	..	202
8.9	शिर्डी	24	4	10	17	..	27	..	30
8.10	श्रीगोंदा	17	5	20	24	..	8	..	35
	अहमदनगर-एकूण ..	**30,526**	**5,746**	**22,965**	**27,201**	**8,266**	**12,839**	**10,140**	**2,288**

TABLE No. 33.12 (A)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Nashik
5,080	11,300	588	18,042	1,13,909	9,766	19,022	1,42,697	Malegaon
537	1,891	291	2,600	16,685	14,185	578	31,448	Manmad
210	562	..	621	4,039	733	843	5,615	Igatpuri
..	..	..	336	5,627	..	86	5,713	Nandgaon
135	233	26	1,745	6,510	408	1,067	7,985	Sinnar
327	327	101	1,228	6,406	2,034	425	8,865	Yeola
226	226	114	528	2,065	..	944	3,009	Trimbkeshwar
59	1,215	..	482	3,048	967	430	4,445	Bhagur
..	626	159	283	5,478	1,300	651	7,429	Satana
6,574	**16,380**	**1,279**	**25,865**	**1,63,767**	**29,393**	**24,046**	**2,17,206**	**Total-Nashik**
								Dhule
2,297	9,686	828	11,208	80,147	2,892	6,883	89,922	Dhule
1,475	3,152	431	11,016	32,724	333	1,881	34,938	Nandurbar
847	6,770	2,422	588	16,641	7,051	3,281	26,973	Shirpur-Varwade
..	174	24	3,472	6,010	274	241	6,525	Nawapur
1,817	5,636	409	945	12,007	5,847	6,091	23,945	Shahada
40	218	116	476	2,988	1,171	927	5,086	Taloda
93	1,035	213	225	8,347	2,450	1,328	12,125	Dondaicha
6,569	**26,671**	**4,443**	**27,930**	**1,58,864**	**20,018**	**20,632**	**1,99,5**	**Total-Dhule**
								Jalgaon
13,986	69,102	1,319	16,006	1,63,616	32,323	1,056	1,96,995	Jalgaon
336	3,077	495	4,632	39,015	11,931	2,439	53,388	Bhusawal
404	2,536	167	2,633	30,914	13,696	230	44,849	Amalner
..	2,163	101	3,181	27,603	2,649	2,622	32,874	Chalisgaon
351	2,005	..	220	9,801	204	243	10,248	Chopda
..	505	104	334	6,719	2,408	155	9,282	Pachora
488	641	37	1,174	4,340	745	166	5,251	Faizpur
..	41	23	1,451	4,871	340	533	5,744	Yeola
1,126	2,160	15	349	5,781	1,417	563	7,761	Raver
..	988	16	564	6,640	2,157	62	8,859	Sawda
..	325	121	393	5,131	657	410	6,198	Parola
..	136	15	541	3,740	58	394	4,192	Dharangaon
..	232	27	500	2,783	22	640	3,445	Erandol
16,691	**83,911**	**2,440**	**31,978**	**3,10,957**	**68,607**	**9,522**	**38,9086**	**Total-Jalgaon**
								Ahmednagar
	5,046	352	15,484	82,941	22,335	17,835	1,23,111	Ahmednagar
..	2,580	276	11,102	26,023	4,069	271	30,363	Shrirampur
..	1,747	161	6,951	21,016	332	317	21,665	Sangamner
	767	622	332	9,592	9,043	3,652	22,287	Kopargaon
..	971	..	745	3,291	760	1,926	5,977	Deolali-Pravra
	868	..	2,046	11,663	..	777	12,440	Rahuri
..	182	230	686	2,794	..	228	3,022	Pathardi
..	202	..	81	1,498	..	412	1,910	Rahata-Pimple
..	30	..	31	143	1	1,256	1,400	Shirdi
..	35	..	8	117	.	192	309	Shrigonda
..	**12,428**	**1,641**	**37,466**	**1,59,078**	**36,540**	**26,866**	**2,22,484**	**Total-Ahmednagar**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
9.	पुणे								
9.1	बारामती	2,202	467	757	2,697	1,299	146	5,906	35
9.2	लोणावळा	1,848	890	1,897	3,127	1,810	3,915	1,226	567
9.3	सासवड	1,044	161	721	712	269	530	337	1,007
9.4	जेजुरी	227	110	306	248	..	..	..	445
9.5	इंदापूर	475	162	418	310	..	24	446	22
9.6	शिरुर	1,206	115	630	1,044	520	164	350	275
9.7	आळंदी	392	128	327	263	174	963	58	33
9.8	जुन्नर	1,341	188	496	672	460	3,073	10	54
9.9	भोर	832	27	630	1,077	..	1,240	641	88
9.10	दौंड	1,517	197	487	1,162	..	49	..	..
9.11	तळेगांव-दाभाडे ..	1,242	452	1,888	543	110	..	221	.
	पुणे-एकूण ..	12,326	2,897	8,557	11,855	4,642	10,104	9,195	2,526
10.	सातारा								
10.1	सातारा	6,482	896	4,203	8,226	751	11,811	468	3,494
10.2	कराड	2,467	421	2,998	4,799	76	5,440	1,295	1,129
10.3	फलटण	2,612	477	1,636	2,904	75	..	3,823	1,725
10.4	रहिमतपूर	490	83	114	186	105	..	..	89
10.5	म्हसवड	516	123	239	413	84	..	104	..
10.6	वाई	1,072	141	728	1,297	171	2,749	76	730
10.7	पाचगणी	638	163	..	986	189	707	1,701	..
10.8	महाबळेश्वर	610	386	34	649	217	224	..	..
	सातारा-एकूण ..	14,887	2,690	9,952	19,460	1,668	20,931	6,967	7,167
11.	सांगली								
11.1	सांगली	7,774	2,437	15,637	11,516	3,061	21,211	10,426	13,576
11.2	मिरज	3,335	827	..	6,150	438	11,776	2,796	3,305
11.3	इस्लामपूर	1,203	458	1,758	2,005	45	284	224	1,185
11.4	तासगाव	1,058	248	1,491	768	..	3,990	97	256
11.5	आष्टी	545	234	475	467	..	105	239	270
11.6	विटा	1,109	438	1,801	921	..	3,680	1,404	1,395
	सांगली-एकूण ..	15,024	4,642	21,162	21,827	3,544	41,046	15,186	19,987
12.	सोलापूर								
12.1	बार्शी	3,580	460	7,603	6,317	1,202	8,781	1,922	..
12.2	पंढरपूर	4,695	885	3,399	4,483	1,535	6,632	1,574	2,774
12.3	करमाळा	894	..	195	902	135	55	933	433
12.4	सांगोला	917	209	400	771	134	3	777	312
12.5	अक्कलकोट	1,159	239	129	1,618	..	4,370	3,165	1,211
12.6	मंगळवेढा	759	182	556	987	..	2,153	28	114
12.7	मैंदर्गी	305	76	188	426	..	5	151	31
12.8	दुधनी	429	70	114	276	93	22	1,048	111
12.9	कुर्डूवाडी	1,458	188	875	707	124	2,472	..	..
	सोलापूर-एकूण ..	14,196	2,309	13,459	16,487	3,223	24,493	9,598	4,986

TABLE No. 33.12 (A)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Pune
..	5,941	50	2,852	16,411	4,906	3,250	24,567	Baramati
9	1,802	..	2,575	17,864	6,700	9,322	33,880	Lonavala
19	1,363	27	1,160	5,987	3,689	2,999	12,675	Saswad
414	859	..	86	1,836	..	390	2,226	Jejuri
..	468	..	1,253	3,110	132	1,381	4,623	Indapur
..	625	83	912	5,299	3,269	1,010	9,578	Sirur
27	118	..	170	2,535	322	120	2,977	Alandi
407	471	..	81	6,782	1,820	1,702	10,304	Junnar
..	729	31	182	4,748	..	526	5,274	Bhor
1,449	1,449	..	901	5,762	150	2,524	8,436	Daund
1,625	1,846	..	868	6,949	8,425	3,240	18,614	Talegaon-Dabhade
3,950	**15,671**	**191**	**11,040**	**77,283**	**29,413**	**26,464**	**1,33,160**	**Total-Pune**
								Satara
2,456	6,418	288	4,569	43,644	5,134	1,796	50,574	Satara
..	2,424	551	3,951	23,127	6,593	3,483	33,203	Karad
678	5,726	54	1,766	15,250	7,216	3,556	26,022	Phaltan
..	89	..	262	1,329	234	596	2,159	Rahimatpur
..	104	..	360	1,839	267	1,512	3,618	Mhaswad
18	824	22	706	7,710	1,564	1,891	11,165	Wai
..	1,701	..	1,974	6,358	793	1,874	9,025	Pachgani
3,032	3,032	..	2,175	7,327	2,986	8,428	18,741	Mahabaleshwar
6,184	**20,318**	**15**	**15,763**	**1,06,584**	**24,787**	**23,136**	**1,54,507**	**Total-Satara**
								Sangli
103	24,105	1,153	15,252	1,02,146	38,520	22,319	1,62,985	Sangli
30	6,131	426	9,579	38,662	2,149	2,352	43,163	Miraj
1,197	2,606	103	1,075	9,537	664	2,065	12,266	Islampur
731	1,084	100	745	9,484	300	779	10,563	Tasgaom
..	509	..	634	2,969	..	811	3,780	Ashta
..	2,799	232	6,409	17,389	144	1,447	18,980	Vita
2,061	**37,234**	**2,014**	**33,694**	**1,80,187**	**41,777**	**29,773**	**2,51,737**	**Total-Sangli**
								Solapur
..	1,922	248	2,534	32,647	4,029	9,560	46,236	Barshi
3,766	8,114	161	2,757	32,661	21,786	760	55,207	Pandharpur
479	1,845	..	4,092	8,118	25	774	8,917	Karmala
..	1,089	..	745	4,268	947	751	5,966	Sangola
327	4,703	..	1,899	14,117	2,169	4,409	20,695	Akkalkot
257	399	..	543	5,579	1,122	1,365	8,056	Mangalvedha
10	192	..	163	1,355	40	262	1,657	Maindargi
8	1,167	..	164	2,335	23	363	2,721	Dudhani
365	365	59	251	6,499	953	1,048	8,500	Kurduwadi
5,212	**19,796**	**468**	**13,148**	**1,07,579**	**31,094**	**19,282**	**1,57,955**	**Total-Solapur**

तक्ता क्रमांक

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
13.	कोल्हापूर								
13.1	इचलकरंजी	7,651	1,998	7,494	16,093	14,901	24,559	5,512	11,990
13.2	जयसिंगपूर	1,610	351	1,700	1,289	298	4,355	73	1,122
13.3	मलकापूर	503	28	180	373	..	..	..	15
13.4	मुरगूड	659	..	337	385	..	..	137	..
13.5	वडगांव	1,069	113	576	613	400	75	48	139
13.6	गडहिंग्लज	1,250	277	691	1,634	1	3,606	2,012	856
13.7	कुरुंदवाड	698	167	20	1,091	..	108	394	200
13.8	कागल	985	136	537	655	17	157	1,760	..
13.9	पन्हाळा	468	54	..	129	..	91	109	4
	कोल्हापूर-एकूण ..	14,893	3,124	11,535	22,262	15,617	32,961	10,045	14,326
14.	औरंगाबाद								
14.1	पैठण	1,033	223	563	1,161	..	81	742	..
14.2	कन्नड	813	193	690	542	..	192	500	..
14.3	वैजापूर	1,599	382	1,445	1,176	320	1,138	..	..
14.4	खुलदाबाद	406	116	10	259	..	4	..	301
14.5	गंगापूर	710	101	447	615	..	32	1	135
14.6	सिल्लोड	15	6	8	8	..	..	..	..
	औरंगाबाद-एकूण ..	4,576	1,021	3,163	3,761	320	1,447	1,243	436
15.	जालना								
15.1	जालना	6,860	1,478	4,240	7,132	358	3,653	734	1,485
15.2	अंबड	603	111	246	475	..	40	..	887
15.3	भोकरदन	296	28	102	406	..	2	308	..
15.4	परतूर	1,100	174	176	848	..	51	..	43
	जालना-एकूण ..	8,859	1,791	4,764	8,861	358	3,746	1,042	2,415
16.	परभणी								
16.1	परभणी	4,613	1,685	5,316	6,237	2,064	493	489	3,060
16.2	हिंगोली	1,905	449	1,158	2,617	28	104	178	407
16.3	मानवत	2,217	164	638	1,147	38	66	1,094	..
16.4	वसमत	1,672	218	385	982	..	64	439	73
16.5	सोनपेठ	360	80	107	157	..	..	20	545
16.6	सेलू	1,253	245	485	1,060	71	199	196	59
16.7	पूर्णा	945	96	565	782	..	281	47	547
16.8	जिंतूर	1,126	160	442	933	..	81	80	55
16.9	गंगाखेड	1,166	140	415	974	60	127	1,965	223
16.10	पाथरी	762	181	163	602	1	..	3	395
16.11	कळमनूरी	802	..	133	245	..	106	..	722
	परभणी-एकूण ..	16,821	3,418	9,807	15,736	2,262	1,521	4,511	6,086
17.	बीड								
17.1	बीड	3,317	825	2,314	4,497	..	87	1,670	1,400
17.2	अंबेजोगाई	1,247	330	1,000	987	8	46	45	510
17.3	परळी-वैजनाथ ..	2,286	309	1,373	2,299	42	288	541	2,439
17.4	माजलगांव	1,144	133	855	644	44	122	..	449
17.5	गेवराई	1,250	215	952	938	..	144	12	1,113
17.6	धारुर	514	217	259	404	..	..	219	465
	बीड-एकूण ..	9,758	2,029	6,753	9,769	94	687	2,487	6,376

TABLE No. 33.12 (A)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Kolhapur
2,124	19,626	940	18,564	1,11,826	48,383	61,528	2,21,737	Ichalkaranji
13	1,208	142	1,602	12,565	9,49	319	13,833	Jaisingpur
..	15	..	153	1,252	100	495	1,847	Malkapur
..	137	..	1,602	3,120	150	539	3,809	Murgud
50	237	151	298	3,532	1,096	1,103	5,731	Vadgaon
207	3,075	106	980	11,620	2,669	5,981	20,270	Gadhinglaj
29	623	85	547	3,339	517	1,563	5,419	Kurundwad
..	1,760	81	716	5,044	793	547	6,384	Kagal
17	130	..	227	1,099	98	721	1,918	Panhala
2,440	**26,811**	**1,505**	**24,689**	**1,53,397**	**54,755**	**72,796**	**2,80,948**	**Total-Kolhapur**
								Aurangabad
..	742	247	560	4,610	..	1,191	5,801	Paithan
..	500	..	1,577	4,507	..	1,229	5,736	Kannad
1,421	1,421	5	1,231	8,717	3,473	2,286	14,476	Vaijapur
..	301	..	112	1,208	..	747	1,955	Khuldabad
..	145	..	517	2,567	68	649	3,284	Gangapur
9	..	1	3	41	..	165	206	Sillod
1,430	**3,109**	**253**	**4,000**	**21,650**	**3,541**	**6,267**	**31,458**	**Total-Aurangabad**
								Jalna
3,143	5,362	1,998	8,754	39,835	..	12,729	52,564	Jalna
..	887	..	286	2,648	..	1,109	3,757	Ambad
14	322	..	389	1,545	..	394	1,939	Bhokardan
99	142	66	691	3,248	30	957	4,235	Partur
3,256	**6,713**	**2,064**	**10,120**	**47,276**	**30**	**15,189**	**62,495**	**Total-Jalna**
								Parbhani
244	3,793	333	6,409	30,943	1,137	1,538	33,618	Parbhani
54	639	13	1,184	8,097	460	4,514	13,071	Hingoli
..	1,094	..	435	5,799	..	323	6,122	Manwat
14	526	..	25	3,872	33	1,437	5,342	Basmat
10	575	..	626	1,905	6	577	2,488	Sonpeth
811	1,066	79	740	5,198	494	1,072	6,764	Selu
532	1,126	..	299	4,094	101	926	5,121	Purna
93	228	29	40	3,039	499	1,628	5,166	Jintur
100	2,288	..	404	5,574	..	1,444	7,018	Gangakhed
896	1,294	..	113	3,116	..	420	3,536	Pathari
..	722	..	255	2,263	..	757	3,020	Kalamnuri
2,754	**13,351**	**454**	**10,530**	**73,900**	**2,730**	**14,636**	**91,266**	**Total-Parbhani**
								Beed
364	3,434	441	5,815	20,730	32	5,035	25,797	Beed
1,607	2,162	142	1,349	7,271	..	2,354	9,625	Ambejogai
..	2,980	..	943	10,520	3,615	1,877	16,012	Parli-Vaijnath
..	449	31	161	3,583	..	282	3,865	Majlegaon
..	1,125	..	2,617	7,241	422	1,759	9,422	Georai
..	684	..	180	2,258	..	406	2,664	Dharur
1,971	**10,834**	**614**	**11,065**	**51,603**	**4,069**	**11,713**	**67,385**	**Total-Beed**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
18.	**नांदेड**								
18.1	नांदेड	10,467	1,738	5,058	13,421	6,738	2,248	4,208	10,524
18.2	बिलोली	627	20	141	242	..	276	15	32
18.3	उमरी	364	114	385	336	..	15	..	5
18.4	मुदखेड	264	60	162	256	..	73	7	71
18.5	कंधार	915	116	724	575	8	113	20	220
18.6	हदगांव	610	69	416	275	..	20	..	53
18.7	धर्माबाद	2,629	94	415	923	..	93	45	62
18.8	देगलूर	1,599	115	956	1,280	23	425	..	..
18.9	कुंडलवाडी	600	83	117	198	..	..	..	51
18.10	मुखेड	699	186	316	508	3	88	5	2,598
18.11	किनवट	906	96	362	643	3	35	8	314
18.12	लोहा	206	37	124	201	1	16	..	..
18.13	बाघाळा	314	5	114	194	..	..	71	..
	नांदेड-एकूण ..	**20,200**	**2,733**	**9,290**	**19,052**	**6,776**	**3,402**	**4,379**	**13,930**
19.	**उस्मानाबाद**								
19.1	उस्मानाबाद	1,445	413	4,560	1,870	..	4,102	1,960	..
19.2	तुळजापूर	972	223	613	635	145	1,835	..	417
19.3	उमरगा	716	..	387	414	..	23	595	..
19.4	परांडा	522	59	238	421	..	107	68	57
19.5	भूम	710	46	492	310	28	110	29	76
19.6	मुरुम	351	68	128	255	..	..	1,249	..
19.7	नळदुर्ग	503	91	223	214	..	..	104	50
19.8	कळंब	1,229	225	559	738	43	88	198	58
	उस्मानाबाद-एकूण ..	**6,448**	**1,125**	**7,200**	**4,857**	**216**	**6,265**	**4,203**	**658**
20.	**लातूर**								
20.1	लातूर	5,263	1,729	6,156	7,583	2,153	2,058	3,346	4,126
20.2	उदगीर	2,813	497	2,066	4,324	..	..	1,701	..
20.3	अहमदपूर	910	173	168	529	..	..	121	316
20.4	निलंगा	737	264	421	388	..	..	220	108
20.5	औसा	677	173	454	512	..	..	106	483
	लातूर-एकूण ..	**10,400**	**2,836**	**9,265**	**13,336**	**2,153**	**2,058**	**5,494**	**5,033**
21.	**बुलढाणा**								
21.1	बुलढाणा	2,063	437	1,683	1,590	39	2,050	1,296	..
21.2	खामगाव	756	462	2,740	4,305	484	4,191	1,094	..
21.3	मलकापूर	3,474	230	1,203	2,704	382	3,214	628	..
21.4	शेगाव	484	223	823	1,283	226	2,572	..	512
21.5	जळगांव-जामोद ..	551	92	..	538	57	1,123	..	234
21.6	मेहकर	1,258	83	741	1,124	174	1,519	48	110
21.7	नांदूरा	1,480	62	365	1,119	28	1,657	1,026	..
21.8	चिखली	2,213	94	597	1,034	287	1,617	..	320
21.9	देऊळगांव-राजा ..	1,350	103	998	..	18	1,148	..	420
21.10	लोणार	60	..	..	30	..	..	24	..
21.11	सिंदखेड-राजा ..	163	19	51	150	..	..	290	..
	बुलढाणा-एकूण ..	**13,852**	**1,805**	**9,201**	**13,877**	**1,695**	**19,091**	**4,406**	**1,596**

TABLE No. 33.12 (A)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Nanded
1,247	15,979	410	7,179	63,238	12,752	2,792	78,782	Nanded
271	318	24	105	1,753	..	429	2,182	Billoli
73	78	..	7	1,299	..	1,891	3,190	Umri
..	78	..	79	972	..	872	1,844	Mudkhed
50	290	15	91	2,847	224	591	3,662	Kandhar
49	102	..	25	1,517	144	1,310	2,971	Hadgaon
..	107	29	166	4,456	880	1,698	7,034	Dharmabad
1,662	1,662	938	180	7,178	1,034	3,578	11,790	Degloor
250	301	..	39	1,338	26	588	1,952	Kundalwadi
..	2,603	..	112	4,515	13	583	5,111	Mukhed
11	333	40	1,808	4,226	848	1,638	6,712	Kinwat
53	53	..	40	678	..	1,310	1,988	Loha
..	71	..	50	748	..	828	1,576	Waghala
3,666	**21,975**	**1,456**	**9,881**	**94,765**	**15,921**	**18,108**	**1,28,794**	**Total-Nanded**
								Osmanabad
1,496	3,456	185	1,845	17,876	723	3,936	22,535	Osmanabad
..	417	541	52	5,433	1,980	1,450	8,863	Tuljapur
..	595	..	1,929	4,064	..	1,392	5,456	Omerga
18	143	..	92	1,582	462	320	2,364	Paranda
2	107	..	78	1,881	..	344	2,225	Bhoom
..	1,249	..	190	2,241	..	904	3,145	Murum
57	211	..	117	1,359	52	847	2,258	Naldurg
19	275	..	473	3,630	1,363	1,099	6,092	Kalamb
1,592	**6,453**	**726**	**4,776**	**38,066**	**4,580**	**10,292**	**52,938**	**Total-Osmanabad**
								Latur
5,633	13,105	344	2,878	41,269	750	4,585	46,604	Latur
..	1,701	..	364	11,765	3,029	3,011	17,805	Udgir
..	437	..	119	2,336	62	754	3,152	Ahmedpur
6	334	..	672	2,816	1,905	2,145	6,866	Nilanga
3	592	..	348	2756	817	850	4,423	Ausa
5,642	**16,169**	**344**	**4,381**	**60,942**	**6,563**	**11,345**	**78,850**	**Total-Latur**
								Buldhana
..	1,296	1,736	503	11,397	243	1,125	12,765	Buldhana
..	1,094	327	3,080	17,439	5,093	292	22,824	Khamgaon
..	628	..	2,586	14,421	1,401	158	15,980	Malkapur
..	512	1,022	1,515	8,660	1,456	261	10,377	Shegaon
..	234	..	252	2,847	366	660	3,873	Jalgaon-Jamod
154	312	..	242	5,453	139	80	5,680	Mehkar
..	1,026	26	545	6,308	553	566	7,427	Nandura
..	320	..	4,314	10,476	992	487	11,955	Chikhali
..	420	170	645	4,852	165	2,733	7,750	Deulgaon-Raja
..	24	285	..	399	1,249	571	2,219	Lonar
..	290	115	20	808	176	511	1,495	Sindkhed-Raja
154	**6,156**	**3,681**	**13,702**	**83,060**	**11,833**	**7,452**	**1,02,345**	**Total-Buldhana**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
22.	**अकोला**								
22.1	अकोला	15,246	2,381	8,492	19,896	2,325	13,075	..	5,422
22.2	अकोट	823	384	151	3,066	212	2,571	..	..
22.3	कारंजा	2,342	178	432	2,801	801	2,775	..	..
22.4	वाशिम	2,416	339	473	1,696	314	2,817	102	1,677
22.5	मूर्तिजापूर	1,302	125	765	1,353	231	1,710	..	57
22.6	बालापूर	1,716	275	512	692	255	1,310	10	341
22.7	तेल्हारा	902	106	317	845	..	699	1,322	..
22.8	पातूर	657	24	87	289	..	587	..	..
22.9	मंगरूळपीर	1,147	163	416	1,356	103	1,806	14	506
22.10	रिसोड	74	10	27	115	..	..	..	..
	अकोला–एकूण ..	**26,625**	**3,985**	**11,672**	**32,109**	**4,241**	**27,350**	**1,448**	**8,003**
23.	**अमरावती**								
23.1	अचलपूर	5,204	513	145	2,657	889	4,901	1,088	774
23.2	अंजनगांव-सूर्जी ..	1,029	137	164	1,365	138	1,713	1,382	222
23.3	मोर्शी	990	182	6	739	28	1,556	111	90
23.4	वरूड	1,470	169	534	1,207	..	1,660	..	1,522
23.5	दर्यापूर	1,206	198	772	1,239	122	1,837	226	297
23.6	चांदूर-रेल्वे	873	139	276	368	102	592	8	87
23.7	चांदूर-बाजार ..	1,152	107	12	593	266	1,215	4	74
23.8	धामणगाव	1,206	54	247	778	277	1,245	378	..
23.9	शेंदूरजना	520	119	177	350	..	1,454	47	98
23.10	चिखलदरा	429	85	17	105	..	12	17	228
	अमरावती–एकूण ..	**14,079**	**1,703**	**2,350**	**9,401**	**1,822**	**16,185**	**3,261**	**3,392**
24.	**यवतमाळ**								
24.1	यवतमाळ	4,779	631	2,062	6,257	107	6,832	3,172	..
24.2	वणी	2,035	288	1,989	1,921	233	1,733	1,536	..
24.3	पुसद	2,099	312	1,848	2,010	433	3,514	..	6,232
24.4	दारव्हा	943	132	310	573	104	1,136	..	83
24.5	पांढरकवडा	887	75	560	1,509	106	1,152	765	269
24.6	दिग्रस	1,494	217	395	1,191	506	2,008	306	257
24.7	उमरखेड	1,488	228	1,068	1,483	37	2,248	..	318
24.8	घाटंजी	1,043	94	369	500	102	1,172	4	41
	यवतमाळ–एकूण ..	**14,768**	**1,977**	**8,601**	**15,444**	**1,628**	**19,795**	**5,783**	**7,200**
25.	**वर्धा**								
25.1	वर्धा	5,886	1,056	4,282	6,301	116	4,980	..	..
25.2	हिंगणघाट	2,165	684	2,249	4,463	..	4,475	..	..
25.3	आर्वी	1,615	296	641	1,425	414	2,329	53	72
25.4	पुलगाव	1,126	132	880	2,026	300	1,941	12	203
25.5	देवळी	702	132	279	356	113	573	23	56
25.6	सिंदी	745	88	250	212	125	1,098	406	23
	वर्धा–एकूण	**12,239**	**2,388**	**8,581**	**14,783**	**1,068**	**15,396**	**494**	**354**

TABLE No. 33.12 (A)—*Contd.*

(11)	(12)	(13).	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Akola
..	5,422	1,080	49,299	1,17,216	..	5,832	1,23,048	Akola
101	101	130	10,202	17,640	2,404	150	20,194	Akot
2,226	2,226	61	3,248	14,864	228	347	15,439	Karanja
869	2,648	..	9,887	20,590	3,828	3,298	27,716	Washim
656	713	8	408	6,615	880	386	7,881	Murtizapur
10	361	..	149	5,270	..	145	5,415	Balapur
..	1,322	619	78	4,888	351	1,882	7,121	Telhara
132	132	..	82	1,858	453	335	2,646	Patur
209	729	..	249	5,969	295	411	6,675	Mangrulpir
..	..	..	232	458	..	210	668	Risod
4,203	**13,654**	**1,898**	**73,834**	**1,95,368**	**8,439**	**12,996**	**2,16,803**	**Total-Akola**
								Amravati
750	2,612	135	846	17,902	3,249	728	21,879	Achalpur
609	2,213	40	333	7,132	323	310	7,765	Anjangaon-Surji
375	576	..	218	4,295	1,266	1,101	6,662	Morshi
..	1,522	12	1,965	8,539	1,700	945	11,184	Warud
230	753	23	1,254	7,404	129	258	7,791	Daryapur
..	95	36	47	2,528	120	150	2,798	Chandur-Railway
135	213	..	327	3,885	545	328	4,758	Chandur-Bazar
..	378	..	894	5,079	120	480	5,679	Dhamangaon
25	170	..	105	2,895	1,027	94	4,016	Shendurjana
66	311	62	293	1,314	84	468	1,866	Chikhaldara
2,190	**8,843**	**308**	**6,282**	**60,973**	**8,563**	**4,862**	**74,398**	**Total-Amravati**
								Yavatmal
..	3,172	497	417	24,754	7,500	1,792	34,046	Yavatmal
..	1,536	..	3,289	13,024	263	1,619	14,906	Wani
..	6,232	23	2,085	18,556	2,335	2,419	23,310	Pusad
..	83	..	1,437	4,718	434	848	6,000	Darwha
106	1,140	..	200	5,629	3,855	3,030	12,514	Pandharkavda
579	1,142	..	675	7,628	1,513	1,363	10,504	Digras
272	590	..	1,954	9,096	655	1,024	10,775	Umarkhed
113	158	3	430	3,871	518	2,755	7,144	Ghatunji
1,070	**14,053**	**523**	**10,487**	**87,276**	**17,073**	**14,850**	**1,19,199**	**Total-Yavatmal**
								Wardha
5,180	5,180	299	2,788	30,888	6,527	1,499	38,914	Wardha
..	..	..	4,593	18,629	6,902	199	25,730	Hinganghat
75	200	..	1,803	8,723	..	307	9,030	Arvi
146	361	..	1,255	8,021	484	66	8,571	Pulgaon
948	1,027	..	375	3,557	309	301	4,167	Deoli
47	476	..	412	3,406	133	145	3,684	Sindi
6,396	**7,244**	**299**	**11,226**	**73,224**	**14,355**	**2,517**	**90,096**	**Total-Wardha**

तक्ता क्रमांक /

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
26.	**नागपूर**								
26.1	कामठी	3,089	194	505	2,688	433	3,471	..	2,416
26.2	उमरेड	2,472	239	799	1,288	298	2,145	469	372
26.3	मोवाड	497	46	33	187	93	699	461	186
26.4	मोहपा	509	75	109	294	101	626	347	66
26.5	नरखेड	1,021	198	18	976	95	2,191	27	738
26.6	काटोल	1,480	304	1,008	1,256	149	2,519	1,222	668
26.7	सावनेर	1,236	224	606	738	79	1,514	2	220
26.8	खापा	532	41	105	474	47	922	33	..
26.9	रामटेक	864	193	75	689	268	1,473	191	148
26.10	कळमेश्वर	1,111	139	626	796	2	1,110	2,266	..
	नागपूर–एकूण ..	**12,811**	**1,653**	**3,884**	**9,386**	**1,565**	**16,670**	**5,018**	**4,814**
27.	**भंडारा**								
27.1	गोंदिया	7,146	1,029	1,443	6,542	865	8,092	2,791	949
27.2	भंडारा	3,078	538	47	3,481	..	2,978	1,150	..
27.3	तुमसर	4,128	145	404	1,829	..	4,542	113	206
27.4	पवनी	1,091	146	205	389	30	2,652	91	368
27.5	तिरोडा	1,685	223	30	596	19	1,124	352	..
	भंडारा–एकूण ..	**17,128**	**2,081**	**2,129**	**12,837**	**914**	**19,388**	**4,497**	**1,523**
28.	**चंद्रपूर**								
28.1	चंद्रपूर	4,117	1,729	6,540	8,634	1,228	8,902	7,543	823
28.2	बल्हारपूर	4,382	683	973	5,477	55	3,295	..	1,873
28.3	वरोरा	2,158	248	972	1,296	243	2,082	..	..
28.4	राजूरा	1,429	141	375	614	..	1,422	1,205	..
28.5	मूल	532	226	99	343	..	18	466	..
28.6	ब्रम्हपूरी	234	67	54	249	1	3	100	..
	चंद्रपूर–एकूण ..	**12,852**	**3,094**	**9,013**	**16,613**	**1,527**	**15,722**	**9,314**	**2,696**
29.	**गडचिरोली**								
29.1	गडचिरोली	856	421	447	1,315	2	4	24	92
29.2	देसाईगंज	1,342	229	524	324	36	60	195	200
	गडचिरोली–एकूण ..	**2,198**	**650**	**971**	**1,639**	**38**	**64**	**219**	**292**
1	बृहन्मुंबई महानगरपालिका ..	3,09,889	2,18,797	9,96,982	16,25,296	7,95,049	11,32,102	..	..
2	ठाणे महानगरपालिका ..	42,590	32,343	92,914	40,535	26,448	78,731	26,250	29,465
3	कल्याण महानगरपालिका ..	43,189	10,877	1,07,080	30,982	11,421	13,544	61,797	..
4	नाशिक महानगरपालिका ..	32,055	22,508	35,490	46,193	8,307	28,482	40,578	56,929
5	पुणे महानगरपालिका ..	57,855	19,305	94,292	28,618	1,25,770	1,35,033	..	..
6	पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका	32,009	39,444	1,34,018	71,205	73,475	82,675	1,14,036	..
7	सोलापूर महानगरपालिका ..	20,304	5,963	44,880	32,570	14,774	58,195	..	..
8	कोल्हापूर महानगरपालिका..	19,130	4,134	2,138	28,845	10,835	1,18,300	..	..
9	औरंगाबाद महानगरपालिका..	17,387	14,193	38,719	59,620	2,167	16,556	26,718	52,963
10	अमरावती महानगरपालिका..	23,638	3,974	2,186	15,744	5,823	20,539	314	4,016
11	नागपूर महानगरपालिका ..	35,603	20,145	87,700	42,877	21,481	66,034	7,436	64,554
	महाराष्ट्र राज्य–एकूण ..	**6,33,679**	**3,91,683**	**16,36,399**	**20,22,485**	**10,95,550**	**17,50,191**	**2,77,129**	**2,07,927**

आधार.–अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/

TABLE No. 33.12 (A)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Nagpur
..	2,416	16	1,846	14,658	..	2,302	16,960	Kamptee
..	841	5	914	9,001	698	669	10,368	Umred
1	648	16	50	2,269	190	201	2,660	Mowad
16	429	..	34	2,177	130	1,024	3,331	Mohpa
269	1,034	2	1,409	6,944	696	259	7,899	Narkhed
836	2,726	..	2,471	11,913	500	950	13,363	Katol
356	578	147	431	5,553	976	2,417	8,946	Saoner
14	47	..	131	2,299	682	374	3,355	Khapa
203	542	9	940	5,053	2,127	577	7,757	Ramtek
..	2,266	..	91	6,141	265	522	6,928	Kalmeshwar
1,695	**11,527**	**195**	**8,317**	**66,008**	**9,295**	**6284**	**81,567**	**Total-Nagpur**
								Bhandara
..	3,740	1,557	4,441	34,855	3,667	73	38,595	Gondia
..	1,150	197	5,272	16,741	2,602	819	20,162	Bhandara
315	634	..	806	12,488	..	206	12,694	Tumsar
106	565	..	1,065	6,143	425	159	6,727	Paoni
..	352	..	508	4,537	451	64	5,052	Tiroda
421	**6,441**	**1,754**	**12,092**	**74,764**	**7,145**	**1,321**	**83,230**	**Total-Bhandara**
								Chandrapur
9,554	17,920	1,273	2,196	52,539	508	3,536	56,583	Chandrapur
554	2,427	576	2,077	19,945	..	226	20,171	Ballarpur
2,766	2,766	..	937	10,702	433	1,252	12,387	Warora
..	1,205	54	5	5,245	..	384	5,629	Rajura
..	466	40	193	1,917	281	486	2,684	Mul
..	100	..	411	1,119	16	398	1,533	Bhrampuri
12,874	**24,884**	**1,943**	**5,819**	**91,467**	**1,238**	**6,282**	**98,987**	**Total-Chandrapur**
								Gadchiroli
722	838	27	768	4,678	472	1,481	6,631	Gadchiroli
..	395	..	1,237	4,147	142	3,236	7,525	Desai ganj
722	**1,233**	**27**	**2,005**	**8,825**	**614**	**4,717**	**14,156**	**Total-Gadchiroli**
66,064	66,064	1,13,574	21,00,808	73,58,561	6,44,470	4,35,318	84,38,349	Greater Mumbai Corporation
1,03,337	1,59,052	19,813	88,188	5,80,614	88,078	1,39,330	8,08,022	Thane Corporation
..	61,797	4,860	89,516	3,73,266	47,563	71,041	4,91,870	Kalyan Corporation
3,364	1,00,871	2,744	93,930	3,70,580	1,07,965	1,09,886	5,88,431	Nashik Corporation
8,959	8,959	7,563	2,78,298	7,55,723	7,157	55,957	8,18,837	Pune Corporation
..	1,14,036	3,976	81,242	6,32,080	638	1,94,254	8,26,972	Pimpri-Chinchwad Corporation
21,572	21,572	2,503	90,743	2,91,504	1,345	50,466	3,43,315	Solapur Corporation
20,649	20,649	2,952	1,91,403	3,98,386	8,150	34,248	4,40,784	Kolhapur Corporation
..	79,681	4,110	454	2,32,887	..	48,454	2,81,341	Aurangabad Corporation
10,296	14,626	1,145	16,372	1,04,047	10,292	11,266	1,25,605	Amravati Corporation
1,637	73,627	6,691	1,32,796	4,86,954	1,10,289	96,388	6,93,631	Nagpur Corporation
2,35,878	**7,20,934**	**1,69,931**	**31,63,750**	**1,15,84,602**	**10,25,947**	**12,46,608**	**1,38,57,157**	**Total—Maharashtra State**

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/
तक्ता क्रमांक /
नगरपरिषदा/महानगरपालिका यांचा खर्च /

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा/नगरपरिषदा व महानगरपालिका District/Municipal Councils and Corporations	सामान्य प्रशासन व कर वसुली General Administrations and collections charges	सार्वजनिक दिवाबत्ती Public Lighting	पाणीपुरवठा Water supply	गटारे जलनिःसारण व सफाई Drainage conservancy & sanitation	इस्पितळे, दवाखाने व लस टोचणी Hospitals, Dispensaries & vaccination	शिक्षण Education	सार्वजनिक बांधकामे/ इमारती Building	सार्वजनिक बांधकामे/ रस्ते Roads
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1.	ठाणे								
1.1	उल्हासनगर	11,691	13,581	12,063	28,002	301	24,743	..	..
1.2	भिवंडी-निजामपूर ..	13,876	8,037	32,339	23,201	8,627	28,483	..	..
1.3	वसई	1,171	452	64	1,439	18	..	..	72
1.4	भाईंदर	3,957	2,482	18,046	9,053	1	526	..	1,246
1.5	जव्हार	551	89	545	289	1	767	..	..
1.6	डहाणू	1,230	326	2,396	808	..	..	..	15
1.7	विरार	1,768	691	2,617	1,259	..	77	..	..
1.8	नालासोपारा	887	200	374	411	10	..	..	..
	ठाणे-एकूण	**35,131**	**25,858**	**68,444**	**64,462**	**8,958**	**54,596**	**..**	**1,333**
2.	रायगड								
2.1	पनवेल	1,063	652	4,873	5,243	1,132	..	..	..
2.2	खोपोली	5,608	5,361	4,750	2,583	2,501	7,467	..	4,026
2.3	अलीबाग	1,689	..	775	539	..	1,285	..	..
2.4	महाड	1,207	286	503	796	201	1,906	..	..
2.5	पेण	1,458	277	1,288	1,708	250	140	..	..
2.6	रोहा	729	131	699	639	100	..	..	..
2.7	उरण	1,533	358	2,181	1,593	398	2,079	..	..
2.8	मुरुड-जंजिरा	662	101	204	266	8	1,913	..	..
2.9	श्रीवर्धन	574	211	86	354	..	1,465	..	..
2.10	माथेरान	559	157	151	457	247	..	..	243
	रायगड-एकूण	**15,082**	**7,534**	**15,510**	**14,178**	**4,837**	**16,255**	**..**	**4,269**
3.	रत्नागिरी								
3.1	रत्नागिरी	3,008	759	5,612	2,737	569	7,279	..	..
3.2	चिपळूण	1,948	475	1,536	1,205	669	590	..	..
3.3	खेड	922	110	649	520	476	181	..	..
3.4	राजापूर	831	188	567	304	161	120	..	..
	रत्नागिरी-एकूण	**6,709**	**1,532**	**8,364**	**4,766**	**1,875**	**8,170**	**..**	**..**
4.	सिंधुदुर्ग								
4.1	मालवण	1,503	350	..	595	615	26	..	..
4.2	वेंगुर्ला	1,318	132	347	469	212	50	..	..
4.3	सावंतवाडी	1,238	355	230	568	128	135	..	..
	सिंधुदुर्ग-एकूण	**4,059**	**837**	**577**	**1,632**	**955**	**211**	**..**	**..**

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.12 (B)

Expenditure of Municipal Councils and Corporations

(1990-91)

Public Works इतर Other (11)	Public Works एकूण Total (12)	सार्वजनिक सुरक्षितता Public security (13)	संकीर्ण Miscel-aneous (14)	एकूण खर्च Total Expenditure (15)	असाधारण खर्च, कर्ज व वाणिज्यीक उपक्रमासाठी खर्च Extraordinary expdr. debts & commercial enterprises (16)	अखेरची शिल्लक Closing Balance (17)	एकूण Grand Total (18)	District (2)
								Thane
12,322	12,322	1,417	73,641	1,77,761	188	7,499	1,85,448	Ulhasnagar
65,267	65,267	1,563	53,958	2,35,351	16,735	77,865	3,29,951	Bhiwandi-Nizampur
2,517	2,589	38	3,326	9,097	204	679	9,980	Vasai
23,052	24,298	122	6,029	64,514	9,013	18,781	92,308	Bhaindar
3,622	3,622	2	287	6,153	1,470	2,148	9,771	Jawhar
237	252	2	374	5,388	916	2,678	8,982	Dahanu
876	876	..	404	7,692	1,719	2,877	12,288	Virar
2,419	2,419	..	643	4,944	..	3,840	8,784	Nalasopara
1,10,312	**1,11,645**	**3,144**	**1,38,662**	**5,10,900**	**30,245**	**1,16,367**	**6,57,512**	**Total-Thane**
								Raigad
1,158	1,158	299	16,511	30,931	498	4,989	36,418	Panvel
9,299	13,325	1,858	5,449	48,902	13,877	26,214	88,993	Khopoli
1,740	1,740	213	563	6,804	1,165	1,607	9,576	Alibag
10,134	10,134	166	3,628	18,827	1,465	2,094	22,386	Mahad
4,163	4,163	2	4,244	13,530	4,242	1,792	19,564	Pen
2,589	2,589	23	2,361	7,271	821	2,200	10,292	Roha
3,796	3,796	..	1,987	13,925	1,755	3,054	18,734	Uran
491	491	..	459	4,104	415	2,144	6,663	Murud-Janjira
56	56	29	1,785	4,560	435	1,820	6,815	Shrivardhan
563	806	..	1,867	4,244	49	1,877	6,170	Matheran
33,989	**38,258**	**2,590**	**38,854**	**1,53,098**	**24,722**	**47,791**	**2,25,611**	**Total-Raigad**
								Ratnagiri
2,677	2,677	179	13,563	36,356	..	1,493	37,849	Ratnagiri
1,186	1,186	289	2,015	9,913	7,346	4,303	21,562	Chiplun
1,109	1,109	76	988	5,031	984	555	6,570	Khed
442	442	100	1,040	3,753	1,578	1,054	6,385	Rajapur
5,414	**5,414**	**644**	**17,579**	**55,053**	**9,908**	**7,405**	**72,366**	**Total-Ratnagiri**
								Sindhudurg
993	993	88	650	4,820	1,212	1,700	7,732	Malwan
618	618	40	157	3,343	180	1,114	4,637	Vengurla
1,165	1,165	56	1,854	5,729	1,121	1,907	8,757	Sawantwadi
2,776	**2,776**	**184**	**2,661**	**13,892**	**2,513**	**4,721**	**21,126**	**Total-Sindhudurg**

तक्ता क्रमांक

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
5.	नाशिक								
5.1	मालेगाव	7,663	2,248	6,954	19,194	7,588	38,800	28,274	..
5.2	मनमाड	2,158	293	2,121	5,174	1,073	831	3,420	..
5.3	इगतपुरी	593	239	763	1,007	222	50	1,231	..
5.4	नांदगाव	900	256	396	606	190	3,367	119	..
5.5	सिन्नर	1,591	228	1,476	920	419	92	723	..
5.6	येवला	655	275	2,130	2,104	691	225	133	..
5.7	त्र्यंबकेश्वर	425	74	216	604	52	..	237	..
5.8	भगूर	544	100	141	452	177	45	628	..
5.9	सटाणा	1,553	264	1,630	1,750	..	316	399	..
	नाशिक-एकूण ..	16,082	3,977	15,827	31,811	10,412	43,726	35,164	..
6.	धुळे								
6.1	धुळे	7,738	2,069	5,530	18,754	3,885	25,964	5,155	..
6.2	नंदुरबार	2,485	673	2,672	4,001	1,685	7,888	3,988	..
6.3	शिरपूर-चरवडे ..	1,660	312	1,898	2,237	1,630	4,111	6,380	..
6.4	नवापूर	748	139	380	757	35	151	245	..
6.5	शहादा	2,103	206	1,393	1,495	899	175	3,765	..
6.6	तळोदा	814	118	257	722	156	251	1,355	..
6.7	दोंडाईचा	2,323	227	1,050	1,545	353	4,461	1,510	..
	धुळे-एकूण ..	17,871	3,744	13,180	29,511	8,643	43,001	22,398	..
7.	जळगाव								
7.1	जळगाव	18,196	4,451	17,234	15,327	4,975	22,666	40,300	..
7.2	भुसावळ	7,379	1,539	3,908	4,861	1,134	13,230	4,843	..
7.3	अमळनेर	4,085	643	2,705	6,203	1,809	9,288	3,751	..
7.4	चाळीसगाव	3,817	1,344	2,742	3,655	1,564	85	7,386	..
7.5	चोपडा	2,118	240	1,708	2,363	316	1,355	1,447	..
7.6	पाचोरा	2,097	346	1,674	2,171	497	145	2,812	..
7.7	फैजपूर	888	108	1,606	950	283	410	1,648	..
7.8	येवला	743	72	510	774	132	711	79	..
7.9	रावेर	1,654	139	619	1,032	402	..	924	..
7.10	सावदा	1,089	113	1,803	933	574	2,801	1,713	..
7.11	पारोळा	1,395	169	1,414	1,276	242	142	72	..
7.12	धरणगाव	1,293	201	727	1,311	242	148	272	..
7.13	एरंडोल	574	142	649	626	306	8	69	..
	जळगाव-एकूण ..	45,328	9,507	37,299	41,482	12,476	50,989	65,316	..
8.	अहमदनगर								
8.1	अहमदनगर	26,353	3,666	27,726	15,181	3,850	2,751	7,690	..
8.2	श्रीरामपूर	2,486	534	1,643	5,280	1,022	139	1,208	..
8.3	संगमनेर	1,762	721	2,110	2,520	1,598	6,530	4,378	..
8.4	कोपरगाव	3,050	576	1,404	2,433	880	828	973	..
8.5	देवळाली प्रवरा ..	630	324	762	557	..	356	602	..
8.6	राहुरी	1,595	206	685	2,082	1,079	3,965	331	..
8.7	पाथर्डी	749	334	252	749	..	..	540	..
8.8	राहता पिंपळस ..	1,131	170	269	304	..	..	333	..
8.9	शिर्डी	656	41	582	114	42	21	435	..
8.10	श्रीगोंदा	195	118	183	275	..	4	46	..
	अहमदनगर-एकूण ..	18,607	6,690	35,616	29,495	8,471	13,652	16,536	..

TABLE No. 33.12 (B)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Nashik
..	28,274	613	28,752	1,40,086	8,659	5,403	1,54,148	Malegaon
..	3,420	948	1,260	17,278	14,335	277	31,890	Manmad
..	1,231	..	1,429	5,534	..	867	6,401	Igatpuri
..	119	..	1,160	6,994	4,000	601	11,595	Nandgaon
..	723	69	1,537	7,055	386	915	8,356	Sinnar
..	133	132	995	7,340	1,765	894	9,999	Yeola
..	237	39	619	2,266	843	1,334	4,443	Trimbkeshwar
..	628	..	452	2,539	979	424	3,942	Bhagur
..	399	218	249	6,379	1,782	429	8,590	Satana
..	**35,164**	**2,019**	**36,453**	**1,95,471**	**32,749**	**11,144**	**2,39,364**	**Total-Nashik**
								Dhule
..	5,155	689	21,796	91,580	2,583	3,364	97,527	Dhule
..	3,988	601	6,021	30,014	1,927	1,991	33,932	Nandurbar
..	6,380	225	4,934	23,387	8,465	1,402	33,254	Shirpur-Varwade
..	245	503	3,222	6,180	473	119	6,772	Nawapur
..	3,765	871	646	11,553	5,903	1,475	18,931	Shahada
..	1,355	105	440	4,218	1,812	505	6,535	Taloda
..	1,510	146	204	11,819	2,869	580	15,268	Dondaicha
..	**22,398**	**3,140**	**37,263**	**1,78,751**	**24,032**	**9,436**	**2,12,219**	**Total-Dhule**
								Jalgaon
..	40,300	1,770	20,297	1,45,216	59,065	7,582	2,11,863	Jalgaon
..	4,843	360	4,532	41,786	15,884	941	58,611	Bhusawal
..	3,751	176	2,467	31,127	13,102	1,686	45,915	Amalner
..	7,386	256	9,506	30,355	1,286	2,127	33,768	Chalisgaon
..	1,447	191	2,912	12,650	..	184	12,834	Chopda
..	2,812	353	2,829	12,924	2,247	1,479	16,650	Pachora
..	1,648	296	202	6,391	962	62	7,415	Faizpur
..	70	28	2,397	5,446	567	123	6,136	Yeola
..	924	54	1,401	6,225	1,240	827	8,292	Raver
..	1,713	2	829	9,857	2,132	104	12,093	Sawda
..	72	136	507	5,353	909	790	7,052	Parola
..	272	40	184	4,418	609	318	5,345	Dharangaon
..	69	58	762	3,194	..	317	3,511	Erandol
..	**65,316**	**3,720**	**48,825**	**3,14,942**	**98,003**	**16,540**	**4,29,485**	**Total-Jalgaon**
								Ahmednagar
..	7,690	401	25,023	1,12,641	27,984	6,926	1,47,551	Ahmednnagar
..	1,208	304	3,524	16,140	11,955	1,369	29,464	Shrirampur
..	4,378	274	2,903	21,796	3,574	906	26,276	Sangamner
..	973	763	898	11,805	10,349	664	22,818	Kopargaon
..	602	..	1,212	4,443	495	2,562	7,500	Deovlali-Pravara
..	331	189	2,595	12,727	..	242	12,969	Rahuri
..	540	137	396	3,157	..	399	3,556	Pathardi
..	333	..	112	2,377	336	589	3,302	Rahata-Pimple
..	435	..	138	2,029	36	1,356	3,421	Shirdi
..	46	..	187	1,008	42	586	1,636	Shrigonda
..	**16,536**	**2,068**	**36,988**	**1,88,123**	**54,771**	**15,599**	**2,58,493**	**Total-Ahmednagar**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
9.	पुणे								
9.1	बारामती	2,773	845	962	2,681	1,403	108	964	..
9.2	लोणावळा	9,991	351	2,302	2,797	1,836	353	4,758	..
9.3	सासवड	955	203	605	786	131	258	35	..
9.4	जेजुरी	238	73	449	252	..	..	..	..
9.5	इंदापूर	941	118	398	524	..	..	1,493	..
9.6	शिरूर	1,124	202	744	1,630	519	178	775	..
9.7	आळंदी	499	86	266	272	113	1,144	135	..
9.8	जुन्नर	1,235	327	656	615	410	4,641	571	..
9.9	भोर	565	26	563	581	..	1,424	401	..
9.10	दौंड	1,268	243	484	1,292	17	65	1,477	..
9.11	तळेगाव-दाभाडे ..	1,392	546	2,168	637	179	91	2,170	..
	पुणे-एकूण ..	**20,981**	**3,020**	**9,597**	**12,067**	**4,608**	**8,262**	**12,779**	..
10.	सातारा								
10.1	सातारा	7,053	834	4,304	8,299	804	10,744	7,434	..
10.2	कराड	2,583	751	2,282	5,535	222	5,562	5,615	..
10.3	फलटण	2,585	632	1,924	2,729	26	111	5,922	..
10.4	रहिमतपूर	460	60	348	161	52	..	60	..
10.5	म्हसवड	552	111	373	394	73	..	483	..
10.6	वाई	1,090	243	882	1,423	191	3,284	1,209	..
10.7	पाचगणी	845	209	3	1,131	192	468	2,521	..
10.8	महाबळेश्वर	1,182	358	36	515	193	139	4,836	..
	सातारा-एकूण ..	**16,370**	**3,198**	**10,152**	**20,187**	**1,753**	**20,308**	**28,080**	..
11.	सांगली								
11.1	सांगली	5,189	2,115	15,484	12,124	4,843	20,999	22,417	..
11.2	मिरज	5,477	1,509	..	4,866	1,528	12,430	2,989	..
11.3	इस्लामपूर	1,238	269	2,320	2,566	153	110	1,565	..
11.4	तासगाव	1,529	329	2,081	841	..	3,806	2,164	..
11.5	आष्टी	617	124	422	477	51	41	805	..
11.6	विटा	1,226	339	2,189	1,105	..	3,650	3,356	..
	सांगली-एकूण ..	**15,276**	**4,685**	**22,496**	**21,979**	**6,575**	**41,036**	**33,296**	..
12.	सोलापूर								
12.1	बार्शी	5,406	943	8,305	3,942	1,165	10,437	3,438	..
12.2	पंढरपूर	4,705	906	8,231	5,553	1,658	8,968	2,528	..
12.3	करमाळा	1,215	181	247	946	247	2,428	2,844	..
12.4	सांगोला	1,035	252	1,187	922	143	2	2,057	..
12.5	अक्कलकोट	1,353	273	148	1,217	489	5,583	4,556	..
12.6	मंगळवेढा	885	280	589	1,002	1	2,097	852	..
12.7	मैंदर्गी	309	45	389	285	..	87	227	..
12.8	दुधनी	420	64	493	257	83	..	670	..
12.9	कुर्डवाडी	1,448	57	1,428	728	102	3,070	1,285	..
	सोलापूर-एकूण ..	**16,776**	**3,001**	**21,017**	**14,862**	**3,888**	**32,672**	**18,457**	..

TABLE No. 33.12 (B)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Pune
..	964	62	28	9,826	15,938	1,911	27,675	Baramati
..	4,758	..	55	22,443	9,972	1,699	34,114	Lonavala
..	35	23	35	3,031	9,316	1,813	14,160	Saswad
..	..	29	..	1,041	750	521	2,312	Jejuri
..	1,493	..	..	3,474	1,767	509	5,750	Indapur
..	775	40	3	5,215	3,531	581	9,327	Shirur
..	135	..	51	2,566	447	174	3,187	Alandi
..	571	..	..	8,455	1,503	1,654	11,612	Junnar
..	401	..	1	3,561	1,603	1,429	6,593	Bhor
..	1,477	49	..	4,895	1,114	1,994	8,003	Daund
..	2,170	..	36	7,219	7,838	471	15,528	Talegaon-Dabhade
..	**12,779**	**203**	**209**	**71,726**	**53,779**	**12,756**	**1,38,261**	**Total-Pune**
								Satara
..	7,434	197	533	40,202	2,142	1,919	49,263	Satara
..	5,615	1,078	436	24,064	13,077	3,445	40,586	Karad
..	5,922	18	561	14,508	8,437	3,144	2,6089	Phaltan
..	60	..	..	1,161	566	1,334	3,061	Rahimatpur
..	483	296	..	2,282	732	1,465	4,479	Mhaswad
..	1,209	29	38	8,389	3,538	1,608	13,535	Wai
..	2,521	..	66	5,435	2,955	663	9,053	Pachgani
..	4,836	144	68	7,471	6,941	9,829	24,241	Mahableshwar
..	**28,080**	**1,762**	**1,702**	**1,03,512**	**43,388**	**23,407**	**1,70,307**	**Total-Satara**
								Sangli
..	22,417	1,262	1,462	85,895	52,897	16,142	1,54,934	Sangli
..	2,989	258	602	29,659	10,053	2,101	41,813	Miraj
..	1,565	105	..	8,326	2,424	1,470	12,220	Islampur
..	2,164	116	32	10,898	1,513	247	12,658	Tasgaom
..	805	..	..	2,537	300	736	3,573	Ashti
..	3,356	183	11	12,059	2,205	727	14,991	Vita
..	**33,296**	**1,924**	**2,107**	**1,49,374**	**69,392**	**21,423**	**2,40,189**	**Total-Sangli**
								Solapur
..	3,438	310	43	33,998	8,431	9,311	51,731	Barshi
..	2,528	183	1,533	34,265	10,104	1,310	45,679	Pandharpur
..	2,844	..	..	8,108	4,948	398	13,454	Karmale
..	2,057	..	23	5,621	882	1,149	7,652	Sangola
..	4,556	7	5	13,631	5,247	5,423	24,301	Akkalkot
..	852	..	25	5,731	4,520	1,019	11,270	Mangalvedha
..	227	..	..	1,342	279	393	2,014	Maindargi
..	670	28	..	2,025	338	860	3,223	Dudhani
..	1,285	51	..	8,169	1,403	776	10,348	Kurduwadi
..	**18,457**	**579**	**1,629**	**1,12,881**	**36,152**	**20,639**	**1,69,672**	**Total-Solapur**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
13.	कोल्हापूर								
13.1	इचलकरंजी	10,592	3,016	9,991	15,150	9,074	17,586	28,183	..
13.2	जयसिंगपूर	1,767	519	1,207	1,596	216	4,149	765	..
13.3	मलकापूर	499	54	156	390	..	3	947	..
13.4	मुरगूड	716	40	391	384	..	14	743	..
13.5	वडगाव	1,143	88	524	673	387	82	597	..
13.6	गडहिंग्लज	1,626	138	997	1,488	57	3,895	1,611	..
13.7	कुरुंदवाड	732	133	86	789	..	58	1,205	..
13.8	कागल	873	116	902	675	12	106	333	..
13.9	पन्हाळा	430	34	67	132	..	123	260	..
	कोल्हापूर–एकूण ..	**18,378**	**4,138**	**14,321**	**21,277**	**9,746**	**26,016**	**34,644**	..
14.	औरंगाबाद								
14.1	पैठण	1,093	331	1,103	1,158	..	..	..	..
14.2	कन्नड	864	100	412	536	..	193	..	..
14.3	वैजापूर	1,744	276	1,652	1,388	298	2,269	2,186	511
14.4	खुलदाबाद	547	124	14	252	..	7	..	..
14.5	गंगापूर	746	57	987	602	..	44	43	61
14.6	सिल्लोड	780	330	737	497	11	..	..	..
	औरंगाबाद–एकूण ..	**5,774**	**1,218**	**4,905**	**4,433**	**309**	**2,513**	**2.,229**	**572**
15.	जालना								
15.1	जालना	7,659	1,757	3,732	6,696	277	4,034	..	..
15.2	अंबड	742	115	233	419	..	48	..	..
15.3	भोकरदन	345	82	405	287	221	47	..	..
15.4	परतूर	1,460	127	182	743	..	40	..	..
	जालना–एकूण ..	**10,206**	**2,081**	**4,552**	**8,145**	**498**	**4,169**	..	..
16.	परभणी								
16.1	परभणी	4,176	1,371	3,225	4,410	2,211	1,816	..	..
16.2	हिंगोली	2,360	333	1,518	3,087	..	108	..	..
16.3	मानवत	2,157	71	685	1,303	54	98	..	..
16.4	वसमत	1,898	375	652	984	7	12	..	..
16.5	सोनपेठ	499	51	80	265	..	..	..	..
16.6	सेलू	1,334	159	802	1,332	46	188	..	..
16.7	पूर्णा	945	60	771	903	19	293	..	..
16.8	जिंतूर	1,445	244	736	973	..	105	..	..
16.9	गंगाखेड	1,359	161	464	796	94	111	..	..
16.10	पाथरी	637	215	206	382	..	..	..	..
16.11	कळमनूरी	706	87	176	249	..	125	..	..
	परभणी–एकूण ..	**17,516**	**3,127**	**9,315**	**14,684**	**2,431**	**2,856**	..	..

TABLE No. 33.12 (B)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Kolhapur
..	28,183	852	444	94,888	95,757	72,814	2,63,459	Ichalkarnji
..	765	137	..	10,356	3,042	506	13,904	Jaisingpur
..	947	..	55	2,104	431	575	3,110	Malkapur
..	743	..	..	2,288	659	615	3,562	Murgud
..	597	187	36	3,717	1,806	1,775	7,298	Wadgaon
..	1,611	94	1,680	11,586	4,926	4,739	21,251	Gadhinglaj
..	1,205	139	..	3,142	1,481	1,677	6,300	Kurundwad
..	333	136	111	3,264	2,930	218	6,412	Kagal
..	260	..	..	1,046	598	1,206	2,850	Panhala
..	**34,644**	**1,545**	**2,326**	**1,32,391**	**1,11,630**	**84,125**	**3,28,146**	**Total-Kolhapur**
								Aurangabad
1,001	1,001	353	126	5,165	779	634	6,578	Paithan
1,114	1,114	..	95	3,814	1,605	1,752	6,671	Kannad
418	3,115	..	1,149	11,891	3,879	2,145	17,915	Vaijapur
812	812	..	351	2,107	..	1017	3,124	Khuldapur
25	129	..	392	2,957	58	1,079	4,094	Gangapur
599	599	..	141	3,095	..	1,722	4,817	Sillod
3,969	**6,770**	**353**	**2,254**	**28,529**	**6,321**	**8,349**	**43,199**	**Total-Aurangabad**
								Jalna
6,892	6,892	1,938	4,187	37,172	9,167	21,463	67,802	Jalna
107	107	..	772	2,436	..	1,174	3,610	Ambad
.722	722	..	16	2,125	4	386	2,515	Bhokardan
.847	847	..	220	3,619	46	29	3,694	Partur
8,568	**8,568**	**1,938**	**5,195**	**45,352**	**9,217**	**23,052**	**77,621**	**Total-Jalna**
								Parbhani
3,360	3,360	373	4,593	25,535	5,880	4,410	35,825	Parbhani
619	619	25	1,213	9,263	1,116	5,444	15,823	Hingoli
1,268	1,268	72	768	6,476	534	560	7,570	Manwat
694	694	..	388	5,010	117	1,313	6,440	Basmat
623	623	..	887	2,405	..	225	2,630	Sonepeth
1,441	1,441	..	1,522	6,824	234	310	7,368	Selu
1,277	1,277	..	202	4,470	78	841	5,389	Purna
..	..	131	863	4,497	563	1,389	6,449	Jintur
1,983	1,983	..	372	5,340	135	1,275	6,750	Gangakhed
2,019	2,019	..	612	4,071	..	173	4,244	Pathri
200	200	..	158	1,701	818	518	3,037	Kalamnuri
13,484	**13,484**	**601**	**11,578**	**75,592**	**9,475**	**16,458**	**1,01,525**	**Total-Parbhani**

तक्ता क्रमांक /

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
17.	बीड								
17.1	बीड	3,877	1,447	3,440	5,248	25	27	..	..
17.2	अंबाजोगाई	1,716	607	1,435	1,022	10	35	..	..
17.3	परळी-वैजनाथ ..	2,512	652	2,904	2,703	..	96	..	..
17.4	मांजलेगांव	1,248	171	988	734	1	116	..	..
17.5	गेवराई	1,594	343	831	944	..	147	..	..
17.6	धारुड	507	225	394	401	..	..	..	..
	बीड-एकूण ..	**11,454**	**3,445**	**9,992**	**11,052**	**36**	**421**	..	..
18.	नांदेड								
18.1	नांदेड	11,867	1,729	7,032	12,822	6,553	1,481	..	..
18.2	बिलोली	457	57	348	395	3	273	..	..
18.3	उमरी	419	182	446	398	..	18	..	..
18.4	मुदखेड	380	96	669	671	..	..	..	..
18.5	कंधार	1,083	107	1,049	636	9	117	..	..
18.6	हदगांव	606	61	657	558	5	43	..	..
18.7	धर्माबाद	988	112	484	885	3	108	..	..
18.8	देगलूर	1,681	1,322	1,235	1,578	..	452	..	..
18.9	कुंडलवाडी	310	26	278	466	..	14	..	..
18.10	मुखेड	862	191	619	562	23	142	..	..
18.11	किनवट	1,031	111	757	787	..	51	..	..
18.12	लोहा	308	65	343	568	..	35	..	..
18.13	बाथाला	607	20	276	312	..	..	..	..
	नांदेड-एकूण ..	**20,599**	**4,079**	**14,193**	**20,638**	**6,596**	**2,734**	..	..
19.	उस्मानाबाद								
19.1	उस्मानाबाद	1,653	683	3,438	2,273	..	4,229	..	..
19.2	तुळजापूर	1,078	188	899	766	164	1,211	..	..
19.3	उमरगा	992	245	440	962	..	121	..	..
19.4	परांडा	472	64	570	434	..	243	..	..
19.5	भूम	726	99	416	327	24	125	..	..
19.6	मुरुम	228	200	179	298	..	9	..	..
19.7	नळदुर्ग	578	34	178	223	..	..	..	..
19.8	कळंब	1,465	192	1,518	1,042	19	295	..	..
	उस्मानाबाद-एकूण ..	**7,192**	**1,685**	**7,638**	**6,327**	**207**	**6,233**	..	..
20.	लातूर								
20.1	लातूर	5,611	2,207	7,621	7,607	2,167	3,133	..	..
20.2	उदगीर	2,947	711	3,377	4,303	..	92	..	..
20.3	अहमदपूर	811	93	568	565	..	..	..	..
20.4	निलंगा	818	241	812	629	..	..	..	..
20.5	औसा	725	133	357	673	..	..	..	..
	लातूर-एकूण ..	**10,912**	**3,385**	**12,735**	**13,777**	**2,167**	**3,225**	..	..

TABLE No. 33.12 (B)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Beed
8,421	8,421	4,089	..	26,574	..	4,757	31,331	Beed
102	102	376	1,882	7,185	..	2,928	10,113	Ambejogai
2,256	2,256	..	1,261	12,384	4,276	2,691	19,351	Parli-Vaijnath
464	464	65	580	4,367	..	259	4,626	Manjlegaon
1,276	1,276	692	2,957	8,784	104	345	9,233	Georai
158	158	..	195	1,880	..	836	2,716	Dharur
12,677	**12,677**	**5,222**	**6,875**	**61,174**	**4,380**	**11,816**	**77,370**	**Total-Beed**
								Nanded
11,869	11,869	604	10.245	64,202	8,456	2,435	75,093	Nanded
224	224	..	174	1,931	..	292	2,223	Billoli
79	79	15	573	2,130	..	1,355	3,485	Umri
15	15	..	390	2,221	62	182	2,465	Mudkhed
414	414	6	357	3,778	889	647	5,314	Kandhar
283	283	2	83	2,298	..	1,490	3,788	Hadgaon
573	573	..	62	3,215	1,147	2,200	6,562	Dharmabad
2,231	2,231	..	662	9,161	943	3,044	13,148	Degloor
389	389	..	164	1,647	..	213	1,860	Kundalwadi
4,205	4,205	..	217	6,821	13	670	7,504	Mukhed
713	713	..	1,032	4,482	531	2,775	7,788	Kinwat
871	871	..	97	2,287		373	2,660	Loha
62	62	..	21	1,298	266	493	2,057	Waghala
21,928	**21,928**	**627**	**14,077**	**1,05,471**	**12,307**	**16,169**	**1,33,947**	**Total-Nanded**
								Osmanabad
4,467	4,467	133	1,152	18,030	964	2,541	21,535	Osmanabad
490	490	..	675	5,401	3,574	1,795	10,743	Tuljapur
38	38	69	1,235	4,102	..	531	4,633	Omrerga
125	125	..	640	2,548	..	272	2,820	Paranda
136	136	..	367	2,220	..	419	2,639	Bhoom
1,318	1,318	..	..	2,232	..	726	2,958	Murum
752	752	..	214	2,029	..	1,048	3,077	Naldurg
1,680	1,680	1	196	6,408	1,625	880	8,913	Kallamb
9,006	**9,006**	**203**	**4,479**	**42,970**	**6,136**	**8,212**	**57,318**	**Total-Osmanabad**
								Latur
1,594	1,594	334	1,220	31,494	14,512	6,972	52,978	Latur
3,051	3,051	..	1,612	16,093	3,130	3,251	22,474	Udgir
616	616	..	35	2,688	1,287	760	4,735	Ahmedpur
2,460	2,460	..	70	5,030	618	978	6,626	Nilanga
1,285	1285	2	80	3,255	491	483	4,229	Ausa
9,006	**9,006**	**336**	**3,017**	**58,560**	**20,038**	**12,444**	**91,042**	**Total-Latur**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
21.	बुलढाणा								
21.1	बुलढाणा	2,232	481	1,612	1,583	76	2,307	2,456	..
21.2	खामगाव	3,311	655	2,496	3,980	531	4,855	4,044	..
21.3	मलकापूर ..	3,456	305	2,015	2,704	528	3,556	932	..
21.4	शेगाव	1,390	217	1,185	1,459	163	2,875	551	..
21.5	जळगाव-जामोद ..	636	64	391	89	163	1,234	499	..
21.6	मेहकर	725	163	769	1,382	175	3,030	429	..
21.7	नांदुरा	2,021	157	511	1,337	27	2,116	971	..
21.8	चिखली	3,260	257	646	1,119	359	1,712	223	..
21.9	देऊळगाव-राजा ..	1,702	125	362	617	135	1,352	512	..
21.10	लोणार	254	63	279	360	..	..	1,249	..
21.11	सिंदखेड-राजा ..	324	38	132	148	..	..	873	..
	बुलढाणा-एकूण ..	**19,311**	**2,525**	**10,398**	**14,778**	**2,157**	**23,037**	**12,739**	..
22.	अकोला								
22.1	अकोला	16,293	2,147	8,918	19,142	2,707	14,173	6,424	..
22.2	अकोट	2,354	321	893	3,482	236	3,102	109	..
22.3	कारंजा	2,612	286	358	2,575	767	3,372	2,503	..
22.4	वाशिम	3,075	281	1,459	2,946	464	3,190	2,167	..
22.5	मुर्तिजापूर	1,524	130	795	1,485	185	1,974	582	..
22.6	बालापूर	1,328	292	663	643	130	1,667	512	..
22.7	तेल्हारा	1,127	71	133	873	109	1,043	1,473	..
22.8	पातूर	782	63	6	301	40	782	133	..
22.9	मंगळूरपीर	1,632	130	487	1,117	85	1,500	1,096	60
22.10	रिसोड	377	50	212	178	..	..	108	..
	अकोला-एकूण ..	**31,104**	**3,771**	**13,924**	**32,742**	**4,723**	**30,803**	**15,107**	**60**
23.	अमरावती								
23.1	अचलपूर	6,318	519	488	2,751	902	6,038	4,735	..
23.2	अंजनगाव-सूर्जी ..	1,580	..	..	2,031	163	3,050	382	..
23.3	मोर्शी	1,304	174	130	798	33	1,809	709	..
23.4	वरूड	2,112	158	857	1,474	30	1,997	689	...
23.5	दर्यापूर	924	69	630	2,022	118	2,354	1,399	..
23.6	चांदूर रेल्वे	1,163	128	234	419	127	769	47	..
23.7	चांदूर-बाजार ..	955	6	22	635	265	1,238	581	..
23.8	धामणगाव	1,461	..	1,004	953	293	1,491	883	..
23.9	शेंदूरजना	525	47	349	397	..	1,529	240	..
23.10	चिखलदरा	400	115	28	97	..	..	592	..
	अमरावती-एकूण ..	**16,742**	**1,216**	**3,742**	**11,577**	**1,931**	**20,275**	**10,257**	..

TABLE No. 33.12 (B)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Buldhana
..	2,456	368	921	12,036	568	1,469	14,073	Buldhana
..	4,044	284	1,587	21,743	6,397	122	28,262	Khamgaon
..	932	196	3,440	17,132	233	487	17,852	Malkapur
..	551	791	2,648	11,279	207	213	11,699	Shegaon
..	499	..	105	3,181	376	624	4,181	Jalgaon-Jamod
..	429	..	3,071	9,744	316	98	10,158	Mehkar
..	971	38	812	7,990	804	661	9,455	Nandura
..	223	..	1,493	9,069	1,471	229	10,769	Chikhli
..	512	..	1,111	5,916	178	1,357	7,451	Deulgaon-Raja
..	1,249	233	53	2,491	..	363	2,854	Lonar
..	873	..	11	1,526	..	258	1,784	Sindkhed-Raja
..	**12,739**	**1,910**	**15,252**	**1,02,107**	**10,550**	**5,881**	**1,18,538**	**Total-Buldhana**
								Akola
..	6,424	1,004	9,013	79,821	32,306	7,283	1,19,410	Akola
..	109	..	3,503	14,000	1,276	657	15,933	Akot
..	2,503	124	544	13,141	3,793	1,138	18,072	Karanja
..	2,167	..	5,075	18,657	504	4,048	23,209	Washim
..	582	20	1,333	8,028	1,383	103	9,514	Murtizapur
..	512	..	275	5,510	302	168	5,980	Ballarpur
..	1,473	3	1,136	5,968	386	1,530	7,884	Telhara
..	133	..	213	2,320	344	565	3,229	Patur
..	1,156	..	319	6,426	150	1,191	7,767	Mangrulpir
..	108	..	231	1,156	..	949	2,105	Risod
..	**15,167**	**1,151**	**21,642**	**1,55,027**	**40,444**	**17,632**	**2,13,103**	**Total-Akola**
								Amravati
..	4,735	162	4,473	26,386	1,556	870	28,812	Achalpur
..	382	..	64	7,270	6,746	125	14,141	Anjangaon-Surji
..	709	..	337	5,294	855	1,140	7,289	Morshi
..	689	10	2,877	10,204	1,180	883	12,267	Warud
..	1,399	61	307	7,884	448	82	8,414	Daryapur
..	47	26	491	3,404	140	51	3,595	Chandur-Railway
..	581	6	332	4,040	760	913	5,713	Chandur Bazar
..	883	173	1,115	7,373	..	482	7,855	Dhamangaon
..	240	..	1,008	4,095	604	57	4,756	Shendurjana
..	592	65	635	1,932	38	296	1,266	Chikhaldara
..	**10,257**	**503**	**11,639**	**77,882**	**12,327**	**4,899**	**95,108**	**Total-Amravati**

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
24.	**यवतमाळ**								
24.1	यवतमाळ	7,289	975	2,076	2,916	95	6,571	4,944	..
24.2	वणी	3,598	239	2,792	2,482	283	1,954	701	..
24.3	पुसद ..	2,524	292	2,499	2,610	502	4,159	6,253	..
24.4	दारव्हा	1,054	44	446	615	149	1,269	77	..
24.5	पांढरकवडा	965	92	650	1,756	179	1,248	492	..
24.6	दिग्रस	1,400	274	525	1,187	458	2,798	1,173	..
24.7	उमरखेड	1,696	236	1,633	1,579	26	3,343	672	..
24.8	घाटंजी	931	46	387	478	110	1,362	450	..
	यवतमाळ—एकूण ..	**19,457**	**2,198**	**11,008**	**13,623**	**1,802**	**22,704**	**14,762**	..
25.	**वर्धा**								
25.1	वर्धा	6,454	1,192	5,102	6,307	419	5,562	3,265	..
25.2	हिंगणघाट	2,466	652	2,725	3,012	495	4,461	2,593	..
25.3	आर्वी	1,493	181	606	1,522	349	2,508	47	..
25.4	पुलगाव	2,448	150	810	1,967	293	1,529	232	..
25.5	देवळी	637	133	198	270	106	597	402	..
25.6	सिंदी	764	..	359	263	106	993	701	..
	वर्धा—एकूण ..	**14,262**	**2,308**	**9,800**	**13,341**	**1,768**	**15,650**	**7,240**	
26.	**नागपूर**								
26.1	कामठी	2,850	324	665	3,622	626	4,623	1,577	..
26.2	उमरेड	1,707	260	1,077	1,604	348	2,539	1,309	..
26.3	मोवाड	668	56	46	221	72	917	392	..
26.4	मोहपा	466	58	100	323	124	690	1,143	..
26.5	नरखेड	1,066	198	18	1,163	140	2,937	2,069	..
26.6	काटोल	1,722	163	1,152	1,792	228	2,829	1,452	..
26.7	सावनेर ..	1,269	145	1,092	646	45	1,827	314	..
26.8	खापा	727	94	452	572	123	1,221	280	..
26.9	रामटेक	1,055	180	109	793	537	1,715	474	..
26.10	कळमेश्वर	1,103	122	673	699	21	1,416	706	..
	नागपूर—एकूण..	**12,633**	**1,600**	**5,384**	**11,435**	**2,264**	**20,714**	**9,716**	..

TABLE No. 33.12 (B)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Yavatmal
..	4,944	602	2,938	28,406	4,049	814	33,269	Yavatmal
..	701	3	2,769	14,821	1,620	3,088	19,529	Wani
..	6,253	28	2,109	20,976	2,234	1,915	25,125	Pusad
..	77	33	1,466	5,153	161	400	5,714	Darwah
..	492	1	1,322	6,705	2,041	2,037	10,783	Pandharkawda
..	1,173	..	1,580	9,395	1,673	344	11,412	Digras
..	672	..	1,939	11,124	1,739	143	13,006	Umarkhed
..	450	5	996	4,765	656	2,511	7,932	Ghatanji
..	**14,762**	**672**	**15,119**	**1,01,345**	**14,173**	**11,252**	**1,26,770**	**Total-Yavatmal**
								Wardha
..	3,265	251	191	28,743	5,580	1,882	36,205	Wardha
..	2,593	..	395	16,799	6,592	652	24,043	Hinganghat
..	47	..	519	7,225	1,665	24	8,914	Arvi
..	232	..	39	7,468	1,415	46	8,929	Pulgaon
..	402	..	2	2,345	807	137	3,289	Deoli
..	701	87	32	3,305	322	354	3,981	Sindi
..	**7,240**	**338**	**1,178**	**65,885**	**16,381**	**3,095**	**85,361**	**Total—Wardha**
								Nagpur
..	1,577	64	2,285	16,636	2,549	1,236	20,421	Kamptee
..	1,309	8	..	8,852	4,929	1,020	14,801	Umred
..	392	24	22	2,418	277	78	2,773	Mowad
..	1,143	1	27	2,932	272	1,121	4,325	Mohpa
..	2,069	..	233	7,824	4,267	662	12,753	Narkhed
..	1,452	262	387	9,987	4,112	833	14,932	Katol
..	314	7	113	5,458	2,069	2,262	9,789	Saoner
..	280	..	48	3,517	1,223	346	5,086	Khapa
..	474	16	55	4,934	3,489	437	8,860	Ramtek
..	706	..	27	4,767	399	425	5,591	Kalmeshwar
..	**9,716**	**382**	**3,197**	**67,325**	**23,586**	**8,420**	**99,331**	**Total—Nagpur**

तक्ता क्रमांक /

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
27.	**भंडारा**								
27.1	गोंदिया	4,221	812	2,019	6,606	1,042	7,194	3,434	..
27.2	भंडारा	3,504	1,046	215	3,945	..	2,601	2,113	..
27.3	तुमसर	2,603	131	369	2,326	4	3,090	300	..
27.4	पवनी	1,960	165	222	371	24	2,731	344	..
27.5	तिरोडा	1,706	225	253	548	32	1,324	434	..
	भंडारा-एकूण..	**13,994**	**2,379**	**3,078**	**13,796**	**1,102**	**16,940**	**6,625**	**..**
28.	**चंद्रपूर**								
28.1	चंद्रपूर	7,175	1,634	698	4,888	1,409	9,953	2,143	..
28.2	बल्लारपूर	4,347	1,218	264	6,322	64	4,389	2,735	..
28.3	बरोरा	2,027	383	1,803	1,456	243	1,966	1,178	..
28.4	राजूरा	1,598	193	917	669	7	1,495	932	..
28.5	मूल	735	133	662	747	5	33	290	..
28.6	ब्रम्हपूरी	213	69	97	79	..	39	17	..
	चंद्रपूर-एकूण.	**16,095**	**3,630**	**4,441**	**14,161**	**1,728**	**17,875**	**7,295**	**..**
29.	**गडचिरोली**								
29.1	गडचिरोली	888	625	902	917	1	4	1,006	..
29.2	देसाईगंज	1,499	476	698	340	44	24	598	..
	गडचिरोली-एकूण ..	**2,387**	**1,101**	**1,600**	**1,257**	**45**	**28**	**1,604**	**..**
1	बृहन्मुंबई महानगरपालिका	3,80,614	2,22,994	11,53,641	16,59,975	9,34,143	11,37,029	1,12,055	..
2	ठाणे	53,899	30,670	1,26,484	92,977	50,670	1,17,311	..	20,000
3	कल्याण	58,681	14,118	89,796	49,792	17,383	21,761	..	8,463
4	नासिक	41,940	24,120	55,681	48,966	15,877	4,008	85,857	..
5	पुणे	71,396	29,628	1,16,263	1,50,955	41,520	1,59,619	31,494	..
6	पिंपरी-चिंचवड ..	43,051	57,683	88,626	72,277	65,687	86,849	1,05,586	..
7	सोलापूर	21,562	8,965	59,830	..	49,987	60,506	19,065	..
8	कोल्हापूर	23,903	5,091	4,578	48,793	14,005	1,32,835	34,826	..
9	औरंगाबाद	21,958	11,243	39,483	61,806	5,247	17,775	25,313	50,926
10	अमरावती	24,247	5,686	4,597	15,636	2,527	21,619	3,767	..
11	नागपूर	1,11,141	44,796	1,14,375	90,471	21,703	75,890	90,409	..
	महाराष्ट्र राज्य-एकूण ..	**8,52,392**	**4,54,994**	**18,53,354**	**22,91,648**	**12,18,753**	**18,35,202**	**5,08,372**	**79,389**

आधार.-अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/

TABLE No. 33.12 (B)—*Contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Bhandara
..	3,434	1,710	134	27,172	15,694	72	42,938	Gondia
..	2,113	272	..	13,696	5,774	170	19,640	Bhandara
..	300	..	273	9,096	2,319	61	11,476	Tumsar
..	344	..	31	5,848	306	27	6,181	Paoni
..	434	..	67	4,589	851	140	5,580	Tirora
..	**6,625**	**1,982**	**505**	**60,401**	**24,944**	**470**	**85,815**	**Total-Bhandara**
								Chandrapur
..	2,143	739	1,667	30,306	36,846	2,023	69,175	Chandrapur
..	2,735	580	780	20,699	10,213	3,400	34,312	Ballarpur
..	1,178	..	..	9,056	3,257	2,247	14,560	Warora
..	932	617	2	6,430	220	386	7,036	Rajura
..	290	3	..	2,608	703	1,123	4,434	Mul
..	17	..	15	529	279	1,564	2,372	Brahmpuri
..	**7,295**	**1,939**	**2,464**	**69,628**	**51,518**	**10,743**	**1,31,889**	**Total-Chandrapur**
								Gadchiroli
..	1,006	95	68	4,506	1,276	2,484	8,266	Gadchiroli
..	598	36	..	3,715	2,445	2,925	9,085	Desaiganj
..	**1,604**	**131**	**68**	**8,221**	**3,721**	**5,409**	**17,351**	**Total-Gadchiroli**
..	1,12,055	1,34,442	10,35,768	67,70,661	25,70,227	9,33,166	1,02,74,054	Gr. Bombay Mahanagar Palika
95,926	1,15,926	22,770	1,61,234	7,71,941	81,835	1,04,609	9,58,385	Thane
58,992	67,455	6,172	1,82,367	5,07,529	77,071	1,50,044	7,34,644	Kalyan
..	85,857	3,748	1,57,734	4,37,931	80,516	1,50,051	6,68,498	Nashik
..	31,494	21,321	4,049	6,26,245	2,53,813	77,502	9,57,560	Pune
..	1,05,586	8,536	2,27,618	7,55,913	2,96,544	2,12,264	12,64,721	Pimpri-Chinchwad
..	19,065	2,873	58,760	2,81,548	94,901	28,829	4,05,278	Solapur
..	34,825	4,156	81,552	3,49,739	1,80,835	21,254	5,51,828	Kolhapur
..	76,239	..	5,700	2,39,451	..	60,375	2,99,826	Aurangabad
..	3,767	1,184	38,895	1,18,158	11,037	2,727	1,31,922	Amravati
..	90,409	8,106	3,613	5,60,504	1,73,874	1,32,019	8,66,397	Nagpur
1,54,918	**7,42,679**	**2,13,308**	**19,57,290**	**1,14,19,620**	**38,20,653**	**18,72,840**	**1,71,13,113**	**Total-State**

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

३४. संकीर्ण

३४.१. या विभागात सावकारीचे व्यवहार, रिझर्व्ह बँकेचे व्यवहार, नोंदलेले दस्तऐवज, विवाह व सार्वजनिक निवडणुकांचे निकाल या संबंधी आकडेवारी दिलेली आहे. आर्थिक गणनेसंबंधी आकडेवारीही यात दिलेली आहे.

३४.२. राज्यातील सावकारी कर्जाची नियमित होणारी देवाण-घेवाण ही मुंबई सावकारी नियंत्रण कायदा, १९४६ नुसार नियंत्रित करण्यात येते. या कायद्यानुसार सावकाराला ज्या क्षेत्रात व्यवसायासाठी अनुज्ञप्ती मिळाली असेल त्याच क्षेत्रात व अशा अनुज्ञप्तींच्या अटीनुसारच त्याला आपला व्यवसाय करणे आवश्यक असते.

३४.३. या विभागात मुंबई विवाह कायदा, विशेष विवाह कायदा व इतर कायद्यानुसार राज्यात नोंदलेल्या विवाहांची संख्या देण्यात आली आहे. मुंबई विवाह नोंदणी कायदा, १९५४ हा राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका आणि तालुक्यांची मुख्यालये यांना लागू करण्यात आला आहे.

34. MISCELLANEOUS

34.1. In this section are given data on money-lending operations of Reserve Bank, documents and marriages registered and results of general elections. Data on Economic Census are also given.

34.2. The transaction of money-lending in the State are controlled under the provisions of the Bombay Money-lenders' Act, 1946. According to the Act, no money-lender is to carry on the business of money-lending except in the area for which he has been granted a licence and except in accordance with the terms and conditions of such licence.

34.3. In this section the number of marriages registered in Maharashtra State under Bombay Marriages Act, Special Marriages Act and other Acts is given. The Bombay Registration of Marriages Act, 1954 is applicable to all the Corporation cities, Municipal towns and headquarters of tahsils.

सत्यमेव जयते

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.1

रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था
Red Cross Branches, Their Membership And First-Aid Posts By District in

(1989)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा शाखा	एकूण सभासद Total Membership	समुहांची संख्या No. of Groups		कनिष्ठांची संख्या No. of Juniors		युवकांची संख्या No. of Youths		District Branch
			मुले Boys	मुली Girls	मुले Boys	मुली Girls	मुले Boys	मुली Girls	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई शहर	859	95*	..	..	..	..	..	Bombay City
2	ठाणे	639	..	..	..	..	..	..	Thane
3	नाशिक	3,102	..	..	..	..	..	..	Nashik
4	जळगांव	99	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
5	पुणे	439	292	..	4,295	3,830	150	27	Pune
6	सातारा	126	..	..	..	..	..	..	Satara
7	सोलापूर	429	..	..	..	..	..	..	Solapur
8	कोल्हापूर	1	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
9	औरंगाबाद	23	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
10	लातूर	14	..	..	..	..	..	..	Latur
11	भंडारा	1,195	7	1	540	105	110	95	Bhandara

टीप.—*मुले व मुली अशी वेगवेगळी माहिती उपलब्ध नाही/Separate information for Boys and Girls is not available.

आधार.—भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई.

Source.—Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Bombay.

सत्यमेव जयते

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.2

रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्हावार उत्पन्न व खर्च

Income and Expenditure of Red Cross Society by District in (1989)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा शाखा	आरंभीची शिल्लक Opening balance	उत्पन्न Income	खर्च Expenditure	अखेरची शिल्लक Closing balance	Name of Red Cross district
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई शहर	1,71,066	4,30,485	4,10,431	2,32,618	Greater Bombay
2	ठाणे	2,27,148	4,07,129	3,27,420	1,79,513	Thane
3	नाशिक	12,362	96,505	82,216	26,652	Nashik
4	जळगांव	16,068	1,10,175	1,06,387	26,630	Jalgaon
5	पुणे	8,03,983	27,62,254	26,29,483	9,36,754	Pune
6	सातारा	8,211	28,518	26,597	10,488	Satara
7	सोलापूर	10,76,343	13,72,067	11,71,728	12,83,352	Solapur
8	कोल्हापूर	4,519	4,877	6,187	3,206	Kolhapur
9	औरंगाबाद	21,084	4,115	3,060	22,139	Aurangabad
10	लातूर	1,02,313	2,71,473	2,41,300	1,32,486	Latur
11	भंडारा	87,867	26,465	33,577	80,757	Bhandara

आधार.—भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई.

Source.—Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Bombay.

सत्यमेव जयते

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.3

महाराष्ट्रातील विश्रामधामे, विश्रामगृहे व कक्ष संख्या
No. of Rest Houses and Dak Bungalows by District in
(1989-90 and 1990-91)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	1989-90 विश्रामधाम व विश्रामगृहे Rest Houses and Dak Bungalows	1989-90 कक्ष संख्या No. of Suits	1990-91 विश्रामधाम व विश्रामगृहे Rest Houses and Dak Bungalows	1990-91 कक्ष संख्या No. of Suits	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	5	75	7	108	Greater Bombay
2	ठाणे	23	91	23	91	Thane
3	रायगड	26	92	26	92	Raigad
4	रत्नागिरी	16	56	16	56	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	17	47	17	47	Sindhudurg
6	नाशिक	28	122	28	122	Nashik
7	धुळे	32	108	32	108	Dhule
8	जळगांव	25	87	25	87	Jalgaon
9	अहमदनगर	55	105	55	105	Ahmednagar
10	पुणे	18	120	18	120	Pune
11	सातारा	22	56	23	58	Satara
12	सांगली	14	49	14	49	Sangli
13	सोलापूर	14	53	14	53	Solapur
14	कोल्हापूर	20	76	20	76	Kolhapur
15	औरंगाबाद	22	97	22	97	Aurangabad
16	जालना	9	30	9	30	Jalna
17	परभणी	14	43	14	43	Parbhani
18	बीड	15	61	15	61	Beed
19	नांदेड	26	62	26	62	Nanded
20	उस्मानाबाद	11	48	11	48	Osmanabad
21	लातूर	12	43	12	43	Latur
22	बुलढाणा	18	66	18	66	Buldhana
23	अकोला	28	82	28	82	Akola
24	अमरावती	28	90	28	98	Amravati
25	यवतमाळ	20	64	20	64	Yavatmal
26	वर्धा	14	40	14	40	Wardha
27	नागपूर	16	514	16	514	Nagpur
28	भंडारा	12	34	12	34	Bhandara
29	चंद्रपूर	18	51	22	65	Chandrapur
30	गडचिरोली	22	53	23	59	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	600	2,515	608	2,578	Maharashtra State

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Govt. of Maharashtra, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.4

बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार

Number of Non-agricultural Establishments and Employment

आर्थिक गणना/Economic Census, 1990

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	आस्थापना (संख्या) Establishment (No.)			सामान्यतः काम करणारे कामगार (संख्या) Usually employed (No.)			पगारी कामगार (संख्या) Hired Workers (No.)			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	2,53,759	2,53,759	..	21,65,107	21,65,107	..	19,27,444	19,27,444	Greater Bombay
2	ठाणे	14,033	69,554	83,587	82,312	5,94,878	6,77,190	75,219	5,30,194	6,05,413	Thane
3	रायगड	11,383	7,277	18,660	71,405	57,579	1,28,984	67,232	51,823	1,19,055	Raigad
4	रत्नागिरी	12,953	3,467	16,420	49,344	28,159	77,503	44,263	25,188	69,451	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	7,331	1,420	8,751	31,249	12,364	43,613	28,201	11,238	39,439	Sindhudurg
6	नाशिक	16,091	22,422	38,513	74,008	1,89,997	2,64,005	67,320	1,67,208	2,34,528	Nashik
7	धुळे	9,459	7,785	17,244	46,304	58,898	1,05,202	42,567	50,866	93,433	Dhule
8	जळगाव	11,303	10,620	21,923	50,739	90,527	1,41,266	44,846	80,514	1,25,360	Jalgaon
9	अहमदनगर	16,687	9,079	25,766	1,07,282	63,753	1,71,035	1,00,027	55,199	1,55,226	Ahmednagar
10	पुणे	22,920	45,047	67,967	1,09,719	5,43,296	6,53,015	98,471	5,01,883	6,00,354	Pune
11	सातारा	13,825	7,076	20,901	68,251	53,089	1,21,340	63,347	47,462	1,10,809	Satara
12	सांगली	10,784	8,406	19,190	57,462	99,312	1,56,774	52,965	92,241	1,45,206	Sangli
13	सोलापूर	14,956	21,410	36,366	66,394	1,51,213	2,17,607	59,621	1,35,070	1,94,691	Solapur
14	कोल्हापूर	18,309	16,778	35,087	1,06,352	1,21,876	2,28,228	95,583	1,03,920	1,99,503	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7,190	9,244	16,434	44,672	78,983	1,23,655	41,497	71,442	1,12,939	Aurangabad
16	जालना	3,552	3,000	6,552	11,429	21,877	33,306	9,985	19,290	29,275	Jalna
17	परभणी	5,524	6,512	12,036	21,141	45,329	66,470	18,999	39,386	58,385	Parbhani
18	बीड	5,883	4,652	10,535	22,892	30,164	53,056	20,535	25,775	46,310	Beed
19	नांदेड	6,199	7,283	13,482	24,165	41,587	65,752	21,245	34,260	55,505	Nanded
20	उस्मानाबाद	5,096	2,524	7,620	21,904	20,169	42,073	19,324	18,259	37,583	Osmanabad
21	लातूर	6,038	5,640	11,678	24,307	38,487	62,794	20,970	33,226	54,196	Latur

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.4—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
22	बुलढाणा	5,959	6,002	11,961	24,701	35,180	59,881	22,387	29,998	52,385	Buldhana
23	अकोला	8,152	8,884	17,036	34,211	59,762	93,973	30,833	51,225	82,058	Akola
24	अमरावती	7,721	9,647	17,368	29,781	72,082	1,01,863	27,018	62,925	89,943	Amravati
25	यवतमाळ	9,284	6,384	15,668	38,804	45,135	83,939	35,649	39,185	74,834	Yavatmal
26	वर्धा	4,667	3,997	8,664	21,205	31,953	53,158	20,232	28,855	49,087	Wardha
27	नागपूर	7,051	27,888	34,939	56,671	2,37,842	2,94,513	53,083	2,14,424	2,67,507	Nagpur
28	भंडारा	8,921	3,748	12,669	46,137	31,716	77,853	41,818	28,468	70,286	Bhandara
29	चंद्रपूर	8,181	6,139	14,320	38,416	59,762	98,178	36,019	55,514	91,533	Chandrapur
30	गडचिरोली	4,439	1,128	5,567	15,861	8,849	24,710	14,771	8,181	22,952	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य . .	**2,83,891**	**5,96,772**	**8,80,663**	**13,97,118**	**50,88,925**	**64,86,043**	**12,74,027**	**45,40,663**	**58,14,690**	**Maharashtra State**

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.5

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या

Number of Licences Granted in Each District Under the Bombay Money-Lenders' Act, 1946

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा		अनुज्ञप्तीकरिता आलेल्या अर्जांची संख्या No. of applications received for licences		दिलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या No. of licences granted		नुतनीकरण केलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या No. of licences renewal		कायदेशीर अनुज्ञप्तीधारक सावकारांची संख्या No. of money-lenders holding valid licences		District
			1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	2,318	2,282	2,070	2,282	1,962	2,134	2,078	2,282	Greater Bombay
2	ठाणे	..	344	376	344	370	303	315	344	370	Thane
3	रायगड	..	41	44	41	44	38	39	39	44	Raigad
4	रत्नागिरी	..	3	2	3	2	3	2	3	2	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	4	4	4	4	4	4	4	4	Sindhudurg
6	नाशिक	..	81	72	75	62	66	58	75	62	Nashik
7	धुळे	..	38	33	36	33	34	27	36	33	Dhule
8	जळगाव	..	62	61	61	58	55	51	61	58	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	24	27	22	27	16	23	22	27	Ahmednagar
10	पुणे	..	277	300	277	264	277	231	277	264	Pune
11	सातारा	..	81	88	81	87	80	85	81	87	Satara
12	सांगली	..	127	140	121	133	109	118	121	133	Sangli
13	सोलापूर	..	307	360	307	360	216	308	307	360	Solapur
14	कोल्हापूर	..	155	160	155	160	141	146	155	160	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	21	15	15	15	9	13	15	15	Aurangabad
16	जालना	..	30	34	16	34	12	30	16	34	Jalna
17	परभणी	..	61	63	52	59	45	52	52	59	Parbhani
18	बीड	..	16	18	16	18	14	16	16	18	Beed
19	नांदेड	..	84	63	63	62	53	55	63	62	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	26	44	26	44	22	33	26	44	Osmanabad
21	लातूर	..	58	42	39	17	35	13	39	17	Latur
22	बुलढाणा	..	62	53	40	45	31	40	40	45	Buldhana
23	अकोला	..	115	108	115	108	108	104	115	108	Akola
24	अमरावती	..	198	222	196	164	177	139	196	164	Amravati
25	यवतमाळ	..	55	45	55	45	46	38	55	45	Yavatmal
26	वर्धा	..	90	90	79	80	79	79	79	30	Wardha
27	नागपूर	..	685	701	610	571	533	499	610	571	Nagpur
28	भंडारा	..	294	292	246	264	233	264	246	264	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	144	150	63	150	52	132	63	150	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	37	46	37	46	37	39	37	46	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	**5,838**	**5,935**	**4,060**	**5,608**	**4,545**	**5,090**	**5,060**	**5,608**	**Maharashtra State**

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Pune.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.6

जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती

Transactions of Licensed Money-Lenders in Each District

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Not exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders' Act, 1946						मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खालील सूट मिळालेले Exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders' Act, 1946						District
		व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to traders		बिगर व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to non-traders		एकूण कर्जे Total Loans Advanced		व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to traders		बिगर व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to non-traders		एकूण कर्जे Total Loans Advanced		
		89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	89-90	90-91	
(1)	(2)	(3)		(4)		(5)		(6)		(7)		(8)		(2)
1	बृहन्मुंबई	6.00	10.80	1,594.37	673.02	1,600.37	683.22	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	2.65	1.14	14.88	21.70	17.53	22.84	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	2.66	0.16	3.63	0.16	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1.00	0.60	2.63	2.74	184.48	3.24	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	42.20	4.00	142.28	128.90	2.66	132.90	..	..	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	..	..	3.96	..	3.96	..	..	..	..	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	0.20	0.32	57.56	10.09	57.76	10.41	..	..	..	2.78	..	2.78	Jaglaon
9	अहमदनगर	..	..	65.68	..	65.68	..	..	..	..	..	..	..	Ahmednagar
10	पुणे	36.82	33.96	471.25	979.57	508.07	1,013.53	..	..	..	..	..	..	Pune
11	सातारा	24.93	15.56	362.90	430.22	387.83	445.78	..	..	..	..	..	..	Satara
12	सांगली	..	223.88	..	116.49	..	340.37	..	..	..	..	..	..	Sangli
13	सोलापूर	6.69	538.89	35.96	631.96	42.65	1,170.85	..	..	..	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	268.02	316.22	70.69	139.57	338.71	455.79	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2.78	4.19	60.44	5.04	63.22	9.21	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	30.80	49.61	53.02	87.20	85.70	136.81	..	..	..	..	..	..	Parbhani
18	बीड	83.97	40.18	1.73	18.16	83.82	58.34	..	..	..	..	..	..	Beed
19	नांदेड	1,273.65	778.69	62.34	41.17	1,335.99	819.86	..	..	..	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	127.97	317.76	9.09	4.25	137.06	322.91	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर	193.21	126.95	10.60	9.40	203.81	136.35	..	..	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	11.13	13.64	48.14	7.09	59.27	20.73	..	..	..	..	..	..	Buldhana
23	अकोला	..	..	155.17	431.60	155.17	431.60	..	..	..	..	..	..	Akola
24	अमरावती	36.52	34.55	628.49	618.17	665.01	652.72	..	..	22.34	..	22.34	..	Amravati

25	यवतमाळ	..	..	11.76	499.96	46.38	92.29	57.14	145.25	..	..	..	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	16.94	16.94	13.09	13.09	30.03	30.03	..	..	..	..	..	..	Wardha
27	नागपूर	..	..	18.02	20.97	1,884.90	2,163.52	402.92	2,184.49	..	..	36.68	46.94	36.68	46.94	Nagpur
28	भंडारा	..	..	11.21	2.51	209.24	289.33	220.45	291.84	..	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	2.52	1.29	189.57	124.42	192.09	125.71	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	3.56	7.42	18.93	27.01	24.49	34.43	..	..	..	..	..	..	Gadchroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	**2,212.55**	**3,151.11**	**6,162.95**	**2,604.28**	**8,375.50**	**5,755.39**	..	..	**59.02**	**49.72**	**59.02**	**49.72**	**Maharashtra State**

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Labour and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune.

34. संकीर्ण/

तक्ता क्रमांक/

भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी/

वर्षातील शेवटचा शुक्रवार Last Friday of the year	चलन विभाग Issue Department: जबाबदारी Liabilities: चलनात असलेल्या नोटा Notes in circulation	एकूण तयार केलेल्या नोटा Total notes issued	मालमत्ता Assets: सोन्याची नाणी व लगडी Gold coin and bullion	परदेशी रोखे Foreign securities	रुपये नाणी (अ) Rupee coin (a)	भारत सरकारचे रुपयातील रोखे Govt. of India rupee securities	बँक व्यवहार विभाग Banking Department: जबाबदारी Liabilities: ठेवी Deposits: केंद्र शासन Central Government	राज्य शासन State Government	इतर Other	एकूण इतर धरून Total including others
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1960-61	1,985	1,993	118	123	120	1,632	76	29	159	264
1965-66	2,866	2,891	116	95	94	2,586	51	26	298	375
1970-71	4,212	4,221	183	273	52	3,714	251	13	289	553
1975-76	6,535	6,573	183	272	13	6,105	660	10	2,243	2,913
1980-81	13,733	13,755	226	2,364	56	11,110	778	11	5,732	6,521
1984-85	23,132	23,150	246	1,564	12	21,328	5,421	4	13,411	18,836
1985-86	25,519	25,535	247	1,564	72	23,652	160	19	16,945	17,124
1986-87	28,762	28,775	274	1,564	45	26,892	54	15	19,371	19,440
1987-88	33,812	33,827	274	1,564	51	51,938	76	15	21,310	21,401
1988-89	38,644	38,667	274	1,564	71	36,758	1,026	15	24,358	25,398
1989-90	46,730	46,745	281	1,564	48	44,852	192	39	28,013	28,244
1990-91	53,784	53,807	6,654	200	29	46,924	61	33	38,448	38,542

टीप.—(अ) भारत सरकारच्या रुपयांच्या नोटा धरून.

(ब) भरलेले भांडवल आणि राखीव भांडवल.

(क) रोख आणि अल्प मुदतीचे रोखे धरून.

आकडे संक्षिप्त केल्यामुळे स्तंभ (११) व (१३) मधील बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार.—रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, बुलेटीन, मार्च १९९० व १९९१.

MISCELLANEOUS

TABLE No. 34.7

Financial Statistics Relating to the Reserve Bank of India

(रुपये कोटीत/Rs. in crores)

बँक व्यवहार विभाग Banking Department							
जबाबदारी Liabilities	मालमत्ता Assets						
	ठेवी Deposits						
इतर जबाबदाऱ्या (ब) Other liabilities (b)	एकूण ताळेबंद Total liabilities or assets	नोटा व नाणी Notes and coins	परदेशात असलेल्या शिल्लक (क) Balance held abroad (c)	कर्जे व आगाऊ रकमा Loans and advances	खरेदी केलेली बिले आणि बटाय Bills purchased and discounted	गुंतवणूक Investments	इतर मालमत्ता Other assets
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
231	495	8	13	225	39	181	20
349	724	25	15	455	33	132	43
689	1,242	10	77	958	38	113	46
2,137	5,050	37	1,246	2,053	739	444	531
5,108	11,629	23	1,956	3,504	3,162	1,593	1,390
9,146	27,982	18	4,179	7,277	7,927	6,513	2,070
11,641	28,765	16	3,859	5,187	10,501	7,596	1,606
14,227	33,667	13	4,028	6,205	12,700	9,046	1,672
15,517	36,918	15	3,461	7,540	3,156	20,869	1,877
18,230	43,628	24	3,361	12,313	3,094	22,319	2,526
19,803	48,046	14	2,889	13,530	1,106	28,249	2,257
28,342	66,884	23	4,008	18,516	1,384	40,286	2,666

Notes.— (a) Including Government of India Rupee notes.

(b) Including paid up capital and reserves.

(c) Including cash and short-term securities.

Details may not add up to totals of cols. (11) and (13) due to rounding.

Source.—Reserve Bank of India Bulletin, March 1990 & 1991.

34. संकीर्ण/

तक्ता क्रमांक/

नोंदलेल्या दस्तऐवजांची संख्या, वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	नोंदणी कार्यालय Registration Offices		स्थावर मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property — सक्तीची Compulsory — संख्या No.		सक्तीची — एकूण मूल्य Aggregate value		ऐच्छिक Optional — संख्या No.		ऐच्छिक — एकूण मूल्य Aggregate value	
		1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	2	2	25,085	19,825	56,448	81,046	271	2,495	109.83	71
2	ठाणे	8	8	49,115	61,123	51,949	40,350.17	7,977	15,967	10,413.57	15,172.87
3	रायगड	8	8	12,237	20,052	4,329.29	5,026.34	2,071	2,818	1,206.80	2,153.69
4	रत्नागिरी	6	6	8,027	9,895	1,454.50	1,820.07	163	347	48.06	164.03
5	सिंधुदुर्ग	5	5	11,499	4,233	776.13	1,101	130	174	5.16	5
6	नाशिक	11	11	33,843	31,218	13,275.25	11,497.52	2,394	2,837	2,655.53	3,157.34
7	धुळे	6	6	11,370	16,452	4,756.58	3,212.66	199	119	21.81	64.67
8	जळगाव	15	15	36,836	32,571	8,066	7,901.80	743	1,944	378.00	798
9	अहमदनगर	14	14	34,807	39,463	8,437.52	10,107.18	1,643	2,531	804.33	1,019.04
10	पुणे	13	13	61,264	59,374	31,632.39	49,496.33	7,336	12,955	9,710.50	19,185.67
11	सातारा	9	9	28,958	27,609	8,718.42	7,814	1,245	3,476	583.51	2,689
12	सांगली	10	10	35,130	30,324	6,831	7,802	1,422	5,667	1,422	2,842
13	सोलापूर	12	12	35,566	31,754	11,911	96,586	2,128	2,184	1,347	13,138
14	कोल्हापूर	10	10	34,905	33,664	9,448	10,655.10	238	1,616	150	1,177.76
15	औरंगाबाद	6	6	26,917	4,143	5,202	642	1,056	10	79	3
16	जालना	4	4	16,423	16,624	2,886.55	4,168.96	293	166	59.37	56.92
17	परभणी	7	7	23,733	21,431	4,441.10	4,860.89	60	328	16.55	46.49
18	बीड	7	7	24,869	29,434	4,051.41	6,355.94	1,080	1,648	263.68	523.70
19	नांदेड	8	8	23,530	24,794	4,101	5,269.77	376	782	22.88	61.38
20	उस्मानाबाद	6	6	12,413	12,119	3,782.48	3,172.30	220	399	60.34	75.10
21	लातूर	5	5	16,208	19,170	2,978.82	7,035.98	176	419	12.22	40.62
22	बुलढाणा	13	13	25,146	24,717	3,785.51	4,862	228	421	16.62	56.00
23	अकोला	14	14	33,505	36,979	3,897.41	5,071.08	389	555	46.02	94.20
24	अमरावती	12	12	30,385	31,985	3,197.30	926.87	647	2,178	39.74	15.65
25	यवतमाळ	14	14	26,306	26,318	3,077.89	3,673.89	227	282	57.77	48.84
26	वर्धा	6	6	12,290	11,737	2,745.84	2,754	96	213	14.28	7.47
27	नागपूर	13	13	48,379	52,086	14,702.00	13,445	1,574	2,748	257	328
28	भंडारा	13	13	14,119	14,232	2,429.39	2,603	208	286	1.10	..
29	चंद्रपूर	10	10	8,924	10,609	2,322.57	2,243	252	324	7.27	2.20
30	गडचिरोली	4	4	2,134	1,958	316	315	1	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	**271**	**271**	**7,63,923**	**7,56,273**	**2,81,959.35**	**4,11,816.85**	**34,843**	**65,889**	**30,167.93**	**62,907.00**

* अंदाजे मूल्य.

टीप.–आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाही.

आधार.–नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

ICELLANEOUS

ALE No. 34.8

nber and Description of Registered Documents and Value of Property Transfered

(रुपये लाखात /Rs. in lakhs)

स्थावर मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property				जंगम मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registration affecting movable property				District
एकूण Total								
संख्या No.		एकूण मूल्य Aggregate value		संख्या No.		एकूण मूल्य Aggregate value		
989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-90	1990-91	1989-91	1990-91	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
25,356	22,320	56,557.83	81,107	396	1,593	4	11	Greater Bombay
57,092	77,090	62,362.57	65,523.04	150	255	1.89	3.11	Thane
14,308	22,870	5,545.09	7,180.03	12	65	0.87	3.50	Raigad
8,190	10,242	1,503.10	1,984.10	108	79	2.20	0.30	Ratnagiri
11,629	4,407	781.29	1,106	20	99	1.62	1.00	Sindhudurg
36,237	34,055	15,930.78	14,654.86	341	474	6.26	6.61	Nashik
11,569	16,571	4,778.39	3,277.33	178	278	14.78	6.26	Dhule
37,579	34,515	8,444	8,699.80	851	378	7	14.30	Jalgaon
36,450	41,994	9,241.85	11,126.22	255	183	1.44	1.61	Ahmednagar
68,600	72,329	41,342.93	68,692	311	336	1.01	1.57	Pune
30,203	31,085	9,301.93	10,503	204	78	15.32	..	Satara
36,552	35,991	8,311.00	10,544	223	307	..	..	Sangli
37,694	33,938	13,258	1,09,724	..	..	..	..	Solapur
35,143	35,280	9,518	11,832.86	233	399	7.30	2.76	Kolhapur
27,973	4,153	5,581	645	697	677	..	..	Aurangabad
16,716	16,790	2,945.92	4,225.88	215	283	0.09	0.35	Jalna
23,793	21,759	4,457.65	4,907.38	113	283	2.47	2.20	Parbhani
25,949	31,382	4,314.09	6,879.01	485	485	23.19	14.45	Beed
23,906	25,576	4,123.88	5,331.15	224	188	1.11	0.08	Nanded
12,633	12,598	3,842.82	3,247.40	147	..	0.09	..	Osmanabad
16,384	19,589	2,991.04	7,076.60	72	90	..	0.81	Latur
25,374	25,138	3,802.13	4,918	95	103	1.03	0.30	Buldhana
33,894	37,534	3,943.43	5,166.28	83	134	0.11	0.39	Akola
31,032	34,163	3,267.04	942.52	304	131	160.62	7.60	Amravati
26,533	26,600	3,135.66	3,722.73	41	126	..	2.34	Yavatmal
12,386	11,950	7,060.12	2,761.47	344	262	310.86	396.26	Wardha
49,953	54,834	14,959	13,773	7,530	14,697	1,877	..	Nagpur
14,327	14,518	3,430.90	12,603	37	52	..	..	Bhandara
9,176	10,933	2,329.84	2,245.20	34	20	3	..	Chandrapur
2,135	1,958	316	315	4	..	..	..	Gadchiroli
7,98,766	**8,22,162**	**12,127.28**	**4,74,723.86**	**13,707**	**22,055**	**2,443.47**	**1,907.45**	**Maharashtra State**

Estimated value.

ote.—Totals may not add up due to rounding.

ource.—Office of the Inspector-General of Registration, Govt. of Maharashtra, Pune.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.9

महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या
Number of Marriages Registered in the State of Maharashtra

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	बृहन्मुंबई विवाह कायद्याखालील Under Bombay Marriage Act	विशेष विवाह कायद्याखालील Under Special Marriage Act	इतर कायद्याखालील Under Other Act	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1966-67	20,583	1,129	460	22,172
2	1970-71	21,453	3,359	438	25,250
3	1980-81	26,609	2,061	18	28,688
4	1985-86	29,152	2,320	67	81,529
5	1988-89	31,935	2,965	140	35,040
6	1989-90	50,026	4,713	23	54,762
7	1990-91	52,931	6,477	141	59,549

आधार.—नोंदणी महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Inspector-General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

शुद्धीपत्र/ERRATA

राज्य सांख्यिकी गोषवारा, १९८९-९० व १९९०-९१

अनु-क्रमांक Sr. No. (1)	पान क्रमांक Page No. (2)	तक्ता/ओळ क्रमांक Table/Line No. (3)	बाब Item (4)	स्तंभ क्रमांक Col. No. (5)	चूक Incorrect (6)	वाचावे Read (7)
1	3 (अनुक्रमणिका)	3.6	शिर्षक	2	जीवन विषयक महत्त्वाचे दर	जीवन विषयक मृत्यूचे महत्त्वाचे दर
2	6 "	10.11 (A)	"	2	१९८९-९०	१९८७
3	6 "	10.11 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
4	6 "	10.12 (A)	"	2	१९८९-९०	१९८७
5	6 "	10.12 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
6	6 "	10.13 (A)	"	2	१९८९-९०	१९८७
7	6 "	10.13 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
8	6 "	10.14 (A)	"	2	१९८९-९०	१९८७
9	6 "	10.14 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
10	6 "	10.15 (A)	"	2	१९८९-९०	१९८७
11	6 "	10.15 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
12	6 "	10.16 (A)	"	2	१९८९-९०	१९८७
13	6 "	10.17 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
14	6 "	10.18 (A)	"	2	१९८९-९०	१९८७
15	6 "	10.18 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
16	6 "	10.19 (A)	"	2	१९८९-९१	१९८७
17	6 "	10.19 (B)	"	2	१९९०-९१	१९८८
18	19 (टिप्पणी)	मराठी 3री ओळ	–	–	नवे जिल्हे दिनांक १	नवे जिल्हे दिनांक १ मे.
19	19 "	मराठी 5 वी ओळ	–	–	दिनांक १६ ऑग	दिनांक १६ ऑगस्ट
20	19 "	इंग्रजी खालून 3री ओळ	–	–	16th August 198	16th August 1981
21	5	मालाशी तुलना	कच्चे लोखंड (मूल्य)	3	tonnes Crore Rs.	Crore Rs.
22	62	1.14	शिर्षक	–	जनगणना/Population Census, 1981	जनगणना/Population Census, 1991
23	182 व 192	3.8 (A)	शिर्षक	103	पक्षघात	पक्षपात
24	252	56 व्या नंतर	शिर्षक	–	(457	57
25	286	6.3 (A)	अमरावती	7	3	–
26	383	10.23	12.	2.	पशुधन	इतर खर्च
27	846	33.11 (A)	जिल्हा	2	राहता पिंपळस	राहता पिंपळनेर